D. Aug.

Nemo est qui sit amicus: nec qui placeat inimicus: [illegible] qui [illegible] benignitate diligere [illegible] caritate [illegible]. x

D. Aug.

Qui quod dixit in amico cognoverit, corripe [illegible], si non audivit, corripe palam: [illegible] amicum corrige, [illegible]. x

Tyrer a soy la braise du nain. x
Chun fet comme soy sert. x labeur [illegible]
Deliberer avecques aultruy. x a ses bargines. x
x x x x

Ingeniosius est [illegible] quibus audivi [illegible] potiri [illegible] pluribus.

NOX MOX NUNC LUX

OMNIA ANDREÆ ALCIATI V. C. EMBLEMATA

Cum Commentariis, quibus emblematum detecta origine, dubia omnia, et obſcura illus: trantur.

Adiectæ Nouæ appendices nuſquam antea editæ.

Per Claud: Minoem Iuriſcon:

PARISIIS.

In Officina Ioan: Richerii ſumptibus

Franciſci Gueffier in uia D: Ioannis lateranēſis e regione Collegii Cameracēſis.

1602

Cum Priui: Regis

VIRO PATRICIO, AC NOBILI, LODOICO SEGVIERIO, IN SVPREMA GALLIARVM CVria Senatori Regio, & Eccleſię Pariſienſis Decano lectiſſimo.

PAGINA iudicium docti ſubitura veretur Iudicis: vt Clario miſſa, legenda Deo.

Quid enim ijs non auſim verbis affari te, vir laudatiſſ. qui te vnum ex multis adgrediar, nec tam impetu, quàm conſilio tui nominis vſus auſpicijs: quod reuera non tibi, qui meo præconio non egeas, ſed mihi putaui adoptandum, vt libelli mei, quem tibi nunc exhibeo, oportunum quærerem patrocinium. Fretus ergo tui candore, qui certè magnus eſt, & cuius ego ſpecimen, alijque multi me meliores, non rarò experti ſumus, dicam liberè quod ſentio. Meus iſtè qualiſcunque liber pridem per hominum manus abijt, nec modò noſtra-

tium, ſed etiam exterorum, at quem pene abiecturus eram, ſanéque repudiaturus, quia mihi adoleſcenti excidiſſet, quo tempore Academiæ Pariſienſis nouus hoſpes eſſe incœpiſſem. Is tamen neſcio quomodo, ſeſe mihi ſubinde offert, Et quaſi tacita prece rogat, ne omnino deſertus, & abiectus, vt erro, & vagus aliquis, cogatur exulare. Quatuor anni pene lapſi ſunt, quibus me cæpit anceps ac dubia cogitãdi ratio, ſed ne amplius iſti meo fœtui moueatur ſtatus controuerſia, videſis, (æquiſſime & ornatiſſ Senator) an me κατὰ τὸ πρέπον geſſerim, qui te vnum ex omnibus ad extremum, aduocarim, cui meos in Alciati Emblemata commentarios, credam ac committam; Nec in præſens modò tempus, ſed in poſterum, ſi victurus iſte genium poſſit habere liber: non ſpero tamen illi acceſſionem aliquam gratiæ, vel commendationis fore promptiorem, quàm ex opinione ac fama tui, vt ipſi perinde cõtingat ac floribus & frugibus, quæ niſi Solis radijs, & ſtillanti rore vegetantur, alioqui marceſcunt, niſi his recræentur neceſſarijs adiumentis. Iamdiu me afficiebat tui ſplendor nominis ac generis, patris tui, ampliſſimi viri illibata gloria, tuus ſenatorius decor, qui te tot iam annos tuis ciuibus & alijs commendat: permagnus in

eccleſia Pariſienſi gradus, qui tibi famam conſtantem pepererit, fratrum tuorum, grauiſſimorum hominum, & de noſtra republica quàm optimè meritorum, egregia fides, ſumma concordia, & quod inſtar omnium habeo, ſincerus, iuſtitiæ cultus: quæ vt magna ſint omnia, id vnum perraræ laudis eſt quòd tu, tuíque illi, nacti ſine inuidia honorem ſitis, & amicos pares. Et hîc ignoſce mihi (vir Conſultiſſ.) ſi quod æmulari non poſſum, ſaltem propoſito & affectu meáque oratione verè, & ex animo celebrem. Nec verò, exiſtimo quemquam fore, cui vel probitas, vel doctrinæ gloria, vel pietas cordi eſt, qui in hoc conſilio meo, vel iudicium, vel rationem deſideret. Quanta enim virtus tua, nórunt ciues noſtri vtriuſque militiæ pene innumerabiles, Itémque amici plurimi, & Clientes, & hoſpites. Ex ijs adeo multis ſi vel vltimo loco cenſeri poſſum, annuente ita propitio numine, tamen in minimis nunquã me patiar æſtimari, Viue felix. Lutetia. ad X. Kalend. Sept.

LECTORI.

NON eſt quod te celem, amice lector, ſtomachi mei faſtidium, qui meos in Alciati Emblemata commẽtarios, toties excuſſos typis Antuerpiæ primùm per Plantinum, deinde Lutetiæ non ſemel, ac Lugduni iamdudum pro derelicto cogitabã, quia in ijs nihil præter adoleſcentiæ meæ priores impetus agnoſcerem, & quos improbare facilius quàm emendare. Nec enim mihi eadem eſt ætas, neque mens, vt id quicquid eſt opellæ, facilè permiſſurus eſſem alijs, quibus hoc ſtudij genus arrideat. Siquidẽ me vis quædam maior abripit, publica profeſſione iuris vtriuſque reuocatus, & quam Spartam ſum nactus, putaui ornandã potius, pro ingenij modulo, quàm tamdiu Sirenum abduci cantibus, & apud ipſarum conſeneſcere ſcopulos. Quia tamen labor iſte meus à Philologis, & eruditis ſanè multis hominibus, cum applauſu aliquo exceptus eſt, ego fœtum quanquam vix dum ſatis maturum, interdum excepi. fouíque ſinu, & ad eum augendum locupletandúmque, aliquid de meis tẽporibus, ſum ęquo animo ſuffuratus, ne quod ſemel mihi multos ante annos exciderat, contemptum prorſus, & abiectum videretur. Nec enim vnquã à litteris amœnioribus abhorrui, & antiquitatis ſtudia ſum obnixè perſecutus, quibus & vtendum mihi cenſui, ad prudentiam Iuris multò diligentiùs excolendam. Studia iſthæc humanitatis adoleſcentiã alunt, ſenectutem oblectant, nobiſcum pernoctant, peregri-

nantur, ruſticantur, ait oratorum princeps, vel quod Plinius Secundus, prudẽs ac diſertus rerum æſtimator, his litteris iocamur, ludim⁹, querimur, iraſcimur, deſcribimus aliquid modò preſſius, modò altius, atque ipſa varietate tentamus, vt alia alijs, quædã fortaſſe omnibus placeant. Scio equidem pleróſque eſſe qui ſolis ſtudijs quibus aſſueuerint, ſic capiantur, vt alia vel cultiora faſtidiant, vt qui ſcholaſticæ Theologiæ, vel rei medicæ ſolis defixi pronunciatis, ſolos ſuos auctores laudant, ab ijs toti pendent, nulla linguarũ meliorum tincti cognitione, nulla rerum antiquarum peritia docti, videntur habere ſuſpectos auctores, quibus humanitas excolitur, qu'n & obliquè, aut inuidiosè traducunt eos, qui his lautitijs oblectantur, & quaſi meliorum ſtudiorum, vt ita dixerim, condimentis. Cæterum non videntur mihi parum ſapere medicæ rei periti, Iuris ſapientes, & rerum ſacrarũ profeſſores, qui ſuas quique artes principes, ac præcipuas priore loco habent, non tamen vt penitus ab auctorum politiorum lectione abhorreant, ſed quibus vtantur tanquam Ægyptiorũ ſpolijs vt rectè Beatus Hieronymus, qui quãquã Theologiæ peritiſſimus, linguarum meliorum ac diſciplinarum penè omnium quæ homine ingenuo nõ indignæ videbantur, exactam cognitionẽ hauſit & expreſſit, nec vnquam ſibi eam commoditatem inuidit, aut alijs putauit inuidendam. Hoc tamen non ideo dico, quaſi qui res eas acceſſorias, adeo impenſè celebrem, vt quas priore loco haberi velim, id enim obiectum iam olim, ſed à pleriſque moroſulis, & tetricis, qui niſi quod ipſi ſapiunt, nihil rectum putant, ſed quia confidẽter aſſẽuerare audeam, ſine politis & humanioribus artibus, doctrinam omnem

quamquam humanæ vitę accommodam, penè ſem-
per videri ſquallentem & horridam, perinde atque cibos, certe bonos, inſuaues tamen & auſteros, qui ſalſamentis oportunis careant. Itaque non detrecto, iam libri multo auctioris copiam facere, vt ſi tibi cordi ſit, eo vtaris impenſius, & næuos fortaſſe plures qui incuria operarum, vel mea obrepſerunt, nõ adeo durè accipias, vt putes aliquid omni ex parte beatum. Suus cuique error attributus, & non videmus manticæ quid in tergo eſt. Quin facile eſt dormitanti & nihil prorſus agenti, de aliorũ laboribus pronunciare: certus alioqui mihi fore candidiores eos, qui facto periculo ſentiunt, & ſapiunt, quot in tenui etiam labore perficiendo deuorãdæ moleſtiæ. Si minimè perſuadeo, per me ſint omnia protinus alba, & nihil moror Criticos nimium diligentes, qui ferè de alijs impunè ac ſecurè iudicãt, ſeipſos vix vnquam norunt. Et quod peritiſſimus togatorũ Varro dixit; Nobis videmur belli, feſtiui, ſaperdæ, cum ſimus σαπροί. Id quidquid eſt vigiliarũ perfici cura, & arte exactiore potuit, ſed quia non ſatis otij mihi relictũ eſt, non potui lambendo diutius, quaſi vrſinũ fœtum polire, ac perficere. Quin facilius inſtituta ſemel perſequor, quàm reſumo interrupta, & pendeo animi, cum quid orſus traducor aliò, eo quod dum prior impetus retardatur, hebeſcit induſtria, debilitatur animus, nec ſatis belle negotiũ vel inſtituitur, vel perficitur, quod fit ab occupato & impedito, ſic igitur abductus ordinario penſo iuris profitendi, quod me totum tenet, vix vel niſi raro admodum, poſſum muſis manſuetioribus oblectare animum, quamquam eæ grauium ſtudiorum duritiam, nõ parum amolliant; hoc vnum ingenuè profiteor, multo

plura, in meis ſchedis eſſe complicata, ex quibus libri huius moles, non incommodè potuit excreſcere, ſed vti dixi iam otium defuit, adde quod vererer, ne foret labor iſte irritus, nulliúſque frugis, fortaſſe quibuſdam commodus, mihi minime, qui viderer operam pene inutilem tentaturus. Si tamen quod impendi gratuitò tibi placeat, aut quidem certè non diſpliceat, ſic tibi perſuade, Lector candide, quòd in vetere verbo, Eleuſiniam habere quod iterum reuiſentibus obijciat. Vale.

VIRI DOCTISS.

NICOLAI GVLONII LITERARVM GRÆCARVM LVTETIÆ PROFESSORIS Regij, de his in Alciati Emblemata commentarijs.

Ἐννέωρος μεγάλου Διὸς ἦν Μίνως ὁ ἀριστὴς,
Odyſſ. τ.   Τῆς κνώσσου βασιλεὺς, ὥσπερ Ὅμηρος ἔφη,
Τοῦ παρὰ καὶ μῆτιν δεδαὼς καὶ ἐπίφρονα βουλὴν,
   Ἀρχομένοις ὁσίους Κρησὶν ἔθηκε νόμους,
Τὸν δ' ἤμον Μίνω μοῦσαι θρέψαντο, καὶ αὐταὶ
   Δῶκαν ἑοὶ δάφνης ἱερὸν ὄζον ἔδειν,
Ἐκ δὲ πιεῖν κρήνης ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ.
   Τοῦ δὲ κορυσσάμενος μοῖραν ἄειρε θεῶν·
Οὕνεκα ῥητήρων εἴτ' ἐνθυμήματα φαίνει,
   Ἐκ χρυσέου στόματος νάματα λαμπρὰ ῥέει·
Εἴτε παλαιοτέρων ὑπομνήματα φθέγγεται ἀνδρῶν,
   Οὐ νέος, ἀλλὰ νόος γεραλέος φρονέει·
Εἴτε σαφηνίζει κρυφίων αἰνίγματα μύθων,
   Μάντις ἀληθείης Οἰδίποδος κρατέει·
Αἱ δὲ παρεκβολαὶ Ἀλκιάτου εἰς δαίδαλα ἔργα,
   Ἀτρεκέως τὸν ἐμὸν μαρτυρέουσι λόγον.

D. GVLONII EPIGRAMMA LATINIS EXPRESSVM numeris.

Ter ternos Iouis auditor rex Gnoſsius annos,
Mæonidæ vt cecinit Muſa verenda, fuit:
A quo conſilium, ſacros mentiſq́ receſſus
Percipiens, leges Cretibus ille tulit.
At noſtrum Muſæ Minoëm aluere benignæ,
Cuius Apollinea tempora fronde tegunt.
Dantq́ Heliconiadum ſacros haurire liquores;
Inde ſatur retulit munera læta Deûm.
Oratorum igitur ſiue enthymemata torquet,
Aureus ex ſacro defluit ore lepos:
Seu reſerat nobis veterum monimenta virorum,
Mens caua illius nil puerile ſapit:
Siue etiam abſtruſas res prorſum ænigmata pandat,
Oedipodem vates veridicus ſuperat.
Explanata quidem Alciati hæc Emblemata, paſsim
Teſtantur me nunc omnia vera loqui.

Vertebat P. Pinellus Vindocinenſis.

AMPLISS. VIRI, IANI CLERICI REGII SENATORIS, ET LIBELlorum ſupplicum, in ſuprema Curia Præſidis.

AD CLAVDIVM MINOEM.

Mortalis Minos mortales dum incolit auras
Iudex, è terris eluit omne nefas.
Immortalis vbi hunc Minos ex orbe reducet
Aſtræa, ad ſuperos mæſta redibit iners.
Sic generi humano prodeſt tua longior ætas,
Et breuis ignauos vita decere ſolet.

ETiam inter ipſas lites, & in medio ſtrepitu forenſi, me te cogitare dices, vt de Ennio ſolebat Scipio, qui hæc carmina in ipſo ſenatu, in ipſo calore iudicij, in recordatione tui nominis defixus, exaraui: ſed pulchritudo, aut potius amplitudo tui nominis multa mihi ſuggerebat, vt plane mirari non debeas, ſi in vberrimis, & fertiliſſimis iſtis agris, tanta fæcunditas ſe mihi obtulerit; in ſterili & inerti fundo, hæc copia contingere mihi non potuiſſet. Pulchrum eſt iudicis perſonam ſuſtinere, nec vnquam Dij immortales, quicquam è cęlo in terras demiſerint, ipſa iuſticia pręſtantius vel amabilius, quæ ſola generis humani, viuentum ſocietatem tuetur, & ſuſtinet, vmbras vero & figuras, & imagines inanes iſtius æqui & boni, licet longiore vſu in eo exerceamur, nos ſolum tenemus. At vero æquitatis igniculi à natura tibi inditi nomini tuo decus & ornamentum adferunt, téque adeo Minoem, & æquum iudicem conſtituunt, vt æquitatem ſimul ex lacte nutricis ſuxiſſe videaris. Iuriſconſultum eſſe non tam difficilè eſt, quàm vulgo prædicatur; nullæ enim ſunt pœnæ conſtitutæ aduerſus eum qui ignoranter, abſurdè, aut ineptè, de iure reſponderit, cùm ille excuſetur, ſi quod iuſtum & æquum putauit, in apertum produxerit. Sed iuriſconſulti & Minois ſimul fungi partibus, & in vtróque præſtare, hæ veræ ſunt &

germanæ tuæ laudes: quibus ego inflammatus me continere non potui, quin mortalibus & generi humano teſtatum relinquerem, nunquam nobis abfuturam iuſtitiam, quandiu iucunda conſuetudine, & amabili conſpectu Iuriſconſultorū & Minoum tui ſimilium fruemur. Vale. Non. Sept. 1584.

EIVSDEM.

Iactet Apollinea Mopſus ſublimis in arte
Quot gereret teneras porca grauata ſues.
Quíque recenſendos ſuſcepit in arbore groſſos,
Theſtorides celebri laude beatus eat.
Noueris aërij diſcernere ſigna volatus,
Sortibus obluctans Amphiarae tuis.
Quemq; canunt olim linguis viguiſſe duabus
Transferat Actæus labra biſulca Cecrops.
Dignior his Minos, huic eſt facundia linguæ
Auſoniæ, Argolico verba tenore ſonant.
Huic modulaminibus Muſarum turba nouenis
Certat honoratæ ducere plectra lyræ.
Hæc eſt codicibus candela notata ſacratis,
Candela in media parte locanda domus.
Vt ſal exhibitis eius doctrina medellis,
Curat ab innumeris putria membra malis.
Orpheus carminibus potuit fera ſaxa mouere,
Viua mouet Minos pectora; maior vter?
Ergo quid Argolicas Græci mirantur Athenas,
Cur Rhodos Auricomo ſit celebrata deo.
Nam tua cùm ſummum virtus pulſarit Olympum,
Nec tibi ſit ſimilem Gallia nacta virum:
Quantò lucidior ſuperat vaga ſidera Phœbe,
Hoc tua Palladius tempora cinget honos.

EIVSDEM.

Cantabunt celebres paſſim tua ſcripta Poëtæ,
Ingenij decora alta tui, & mens cognita viuet,
Dum ſtabit medio pendens grauis æthere tellus,
Viues, æterno Minos celebraberis æuo.

EX 2. EPIGRAMMATVM VIRI CLARISSIMI, STEPHANI PASCHASII, REGII Conſiliarij, in Rationalium decuria.

QVæſitor Minos vrnam monet, hoc tibi, Claudi,
Emblema in prima fronte notato libri.
Atque hic auguſta ſedeat ſub imagine Minos,
Omnia qui iuſto temperet imperio.
Hoc autem cur te ſortiri ſchema velimus,
Si petis, in promptu plurima cauſſa ſubeſt.
Nam dum Letheo reuocas Emblemata ab Orco,
Alciatum campis reddis & Elyſijs:
Si veterum laudas laudanda, errata repurgas,
Pro merito tribuens præmia cuique ſuo,
An tu non iſto, Minos, Emblemate dignus,
Qui cum Minois nomine, numen habes?

GERMANI AVDEBERTI AVRELIAN INDICTION. REGIARVM PRÆSIDIS.

AN tibi, an Alciato plus, Minos docte, pararis
Nominis & famæ quis neget ambiguum?
Sic ænigma facis, nodoſa Emblemata ſoluens;
Vis dicam? tute vincis & Alciatum.

ROBERTI VVIDII, TORNODORÆI DICASTÆ.

ARtibus exiguis magnæ eſt excellere laudis,
Quid, ſumma ſi ſit primus in arte locus?
Dum ſtudeo, ne poſtremas &, iuris & æqui,
Ne facilis Muſæ cognitione ferar.
Ante oculos vtriuſque duo exemplaria pono,
Minoem Muſæ, iuris & Alciatum.
Hic ſolidam ex reliquis iuris percalluit artem;
Nil Minos quicquid ſcitq́; docétque leue eſt,
Et quos argutè labyrinthos fecerat ille,
His aditum Minos, non Ariadna parat.
Perge igitur, Claudi, qui ænigmata docta recludis,
Inſtruis ad ſummum tu tibi lumen iter.

ISACII BLANCHARDI, AVRELIANENSIS.

GRacia quid tantis Terpandrum laudibus effert?
Nunc deſinat, meritóque cedat Galliæ.
Vix Spartanorum Terpander tempore multo,
Et milite domuit furorem plurimo.
Aſt omni Minos doctrinâ imbutus & arte,
Animos furenteis voce propria domat.
Voce domat Tigres & mulcet voce feroces
Animos Leonum, mollificat & ſilices.
Voce ſua Parcas ducenteis ſtamina vitæ
Domat, cruentos & animos Ditis domat.
Omnino nouus Orpheus eſt, eſt alter Arion;
Mortalia mouet hic, & immortalia.
Nubila ſi quando Lateant, & aquoſus Orion
Solem, repentè voce miſſa oſtenditur.
Iupiter humano generi dum fulmina dextra
Vibrat, repentè voce flectitur ſua.
Sed non mirandum, Minos Pandora deorum eſt,
Di cuncta poſſunt, ſic poteſt hic omnia.
Eſt illi melius donum doctrina tributum,
Sic ſæpius rebus hic in omnibus vtitur.
Moliri potis eſt oris facundia cuncta;
Sic cuncta molitur ſua eloquentia.
Hunc lege, Amice, librum, dices cùm legeris omnem,
Hîc Phœbus eſt, & Pallas, & Cyllenius.

FRANCISCI IVRETI DIVION.

PArturit ingenita Naturæ lege feracis,
Semper noui quid Africa,
Hoc etiam Minos cenſendus more videtur
Momo vel omni iudice.
Namque ſubinde parit fœcunda mente libellos,
At monſtra non ſunt Africæ.
Tali Pieridum fœtu Reſpublica gaudet
Nouis ſubaucta liberis.
Tali Pieridum fœtu Reſpublica lumen
Sumit recens & efficax.

Quòd ſua ſi ſoboles venerando iure parentũ
Sequax rependit præmium:
An bella Minos debebit prole beatus
Iuſto carere præmio?
An quod liuor edax extrema ſilere ſepultus
Poſt fata tantum cogitur:
Viuus adhuc fructum meritæ non laudis habebit
Vt hac fruatur poſthumus?
At ſatis antè fides ſtudiorum exacta tuorum
Eſt viſa doctis omnibus.
Quem tua longinquum iam non tranſcenderat errans
Adulta fama Caucaſum?
Nimirum liquidò generoſum noſſe valemus
Solis leonem ex vnguibus.
Quinetiam vaſti ſalſum maris ire liquorem
Vna probatur guttula.
Haud tamen interea langueſcit fracta veterno
Grauíque mens ſub otio.
Nam noua præteritis adcreſcere plura videntur
Negotiis prioribus.
Tot veluti curis ſudorum totq; catenis
Agmen tuorum extenditur:
Vix ſimili vt verſet labentem culmine montis
Labore ſaxum Siſyphus.
Ac ſi vera canunt, gaudent diuina moueri
Non deſinente lubrico:
Et, quæ colligitur nullis rationibus, actu
Æternitas ſe perficit.
Cuius quicquid habet nomen geniúmque laboris
Natura, móſque dicitur:
Num cælum indefeſſa rotat vertigo, maríſque
Æſtus vagatur inquies?
An datur immoto tardum pede cernere Solem,
Facis coruſcæ prodigum?
Ignea mens igitur, quibus & cæleſtia conſtant,
Cùm ſeminum ſit particeps:
Quid mirum nuſquam ſi torpet, ſentiat vllas
Nec corporis moras ſui?
Vna tamen Minos ſubit admiratio mentem
Tam multa quòd cudis noua:
Sed partum generoſa nequit mens edere, inundet

Ni literarum

Nili literarum flumine.
At hunc præcipiti periturum pellit abortu,
Nec vlla opem Lucina fert.
Pectus habes grauidum præclaris artibus, ornat
Tagóque vena ditior.
Vt tibi ſit ſatis, vi furi nimiúmque rapaci,
Cui dum reuerſa nil Ceres
Quàm lolium infelix, ſteriléſque relinquit auenas,
Opes tuas depaſcitur.
Nec meminiſſe poteſt quàm ſit tibi lauta ſupellex,
Et alma rerum copia.
O felix nimium, cui tam licet eſſe beato:
Non æqua ſors eſt omnium.
Verè autem inuerſo teſtaris nomine, Minos,
IN LVCIDO MVSAS *fore:*
Nam muſæ interitus horrent, ſplendoris amore
Tenentur eædem maxime.
Dum tua lucem igitur cæcis adhibere tenebris
Non deſinit ſolertia,
Educis ſpecula lumen, quod ſemper adeptum,
Tuto ſequantur poſteri.

NICOLAI QVATERSOLIDI, PRÆFEcturæ Columerienſis vicelegati.

TE ſemel vt vidi, facilem, doctúmque repente
Agnoui, verbis mellifluúmque tuis
Vt vidi, haud deceptus ego, neque me abſtulit error,
Nam bene conueniens tu tibi nomen habes.
Nimirum ignoſcant Charites, Muſæque politæ,
Et ſi quid peccem, parcat Apollo mihi.
Nominis hoc anagramma tui, & cognominis è re eſt,
O ANIMVS DVLCIS, *quem tua ſcripta probant.*

AD ANAGRAMMATISMVM, CLAVDII MINOIS, IN CASV SOLIDVM.

IN CASV SOLIDVM, *præfers anagrammate nomen,*
Quod verum, at paucis cognita cauſa tamen.

Caſibus oppreſſus fortis nam præpete fato
Muſarum ſolidas tu tibi nactus opes.

S. B. D.

ALIVS EIVSDEM ANAGRAMMATISMVS,
OS DVLCI IN MVSA.

OS DVLCI IN MVSA, *qui præbes oſcula Muſis:*
Sic feris æternum fædera cum ſtudijs.

I. Tab. Diuion. B.

DE COMMENTARIIS MINOIS IN
Alciati Emblemata.

A*Lciatum Minos ſcholijs locupletibus ornat,*
Ornanti nunquid ditior eſt animus?

I. B. DVVALLIVS

EPISTOLA PRIORVM EDITIONVM.

PRotogenem pictorem ſua ætate nobilem, tam improbo fuiſſe ſtudio, támque indefeſſa pingendi cura diligentiáque memoriæ proditum eſt, vt Apelli parem in omnibus futurũ dicerent, ſi manum de tabula tollere potuiſſet: adeò vtile in omni vitę humanæ inſtituto vulgatum illud, μηδὲν ἄγαν; vt Iſocratea in cõpoſitione cura diligentior à pleriſque reprehendatur. Quod ideò à me dictum volo, amice Lector, vt planum tibi faciam, quis meæ cõmentationis in hęc Emblemata modus à me ſit adhibitus: in quo nimirùm è multis quæ facilè cogere citra negotium poteram, ea duntaxat in ſuos locos contuli, quæ ad rem præſentem magis accommodata viderẽtur. In quo malui breuiùs omnia perſequi, & leuiter attingere, quæ nemini eſſe ignota ſuſpicabar, quàm quaſi ῥαψῳδεῖν, pérque locos communes identidẽ exſpatiari. Sed ne te pluribus morer, non erit alienum, ſi re ab ouo ducta, quod aiunt, huius meæ lucubrationis conſiliũ explicem, vt eadẽ via compertum habeas, quid quantúmque in literis contenderim, quóſque labores hactenus incredibili facultatum penè omnium inopia laborans, in ipſis pueritiæ meæ rudimentis ſum perpeſſus. Quo tempore cùm ſperarem me liberatum iri difficultatibus, & penè dicam, miſeriis, quibus exerceri & interdum obrui pupillus ſolet omni parentum ope deſtitutus, manendum quaſi aliqua in vigilia mihi ſtatuebam, neque animum ita deiiciebam, vt à liberalium artiũ

ſtudio penitùs auocarer: tametſi neque fortuna, neque alia melior occaſio hunc mihi fructum, quem Dei beneficio videor conſecutus, haud quaquam polliceri videretur Nā me (anno ætatis duodecimo) per ſeptenniū fermè ad inferiores relegatū ſcholas, & nodis, quibus me expedire non niſi ſerò admodū potui, detentū conſtrinxit inimica & certè moleſta ſortis conditio, quæ ſtudia mea neſcio quo veterno quaſi ſopita & fermè extincta reddidit. Quibus tamen in æternis ſic animus occalluit, vt ſeptē anni citiùs elapſi ſint, quàm meū me otium tam malè collocaſſe ſenſerim. Quæ quanquā vera ſint, tamen cū exantlatos à me labores in memoriā reuoco, & certè quod ſummo & præpotenti Deo immortales habeā gratias, qui me hoc veluti gyro includi primùm voluerit: atque me, quanquā ea ætate nimiū rudem, nec dum ſatis confirmatū, prouinciā ſuſcipere conceſſit, ad quā partim ætatis imbecillitate, partim etiā ingenioli modulo ac captu omninò eram ineptus. Poſtquā enim linguæ Latinæ & Græcæ, Mathematū & Philoſophiæ peripateticæ rudimēta delibaſſem earúmque diſciplinarum cognitionē aliquā certè mediocrem percepiſſem in palæſtra viri literatiſſimi L. Baezæ Hiſpani hominis (cuius in Logicis & Arithmeticis cōmentationes in lucem editæ à doctis cōmendantur) opportunitatem aliquā ſum nactus ea omnia recoquendi ſeduliùs quæ per trienniū & eò plus in Philoſophico ſtudio primùm hauſerā. In quo quidē diuturna certè, parúmque vtili meditatione retexendo, hærendū mihi diutius fuit quàm vnquā cogitaſſem, vt quaſi ſcopulum Siſyphiū toto fermè ſeptennio effractis penè viribus voluerē. Quæ tamē à me dicta, nolim à quoquā ſic accipi, ac ſi quas in

ſtudiis ærumnas pertuli, tã moleſtè ferre debeã: nihil enim eſt quod tãti faciã labores neſcio quos aut ſpõtaneas illas moleſtias, quæ ſtudioſos comitari ſolẽt: quanquã tamen (vt id ingenuè ac liberè) dubius ſim an ratione aliqua cõqueri mihi liceat, quòd fortunã non tam iniquã habuerim, quàm ingeniũ inani admodũ & ruſticano quodã pudore præpeditũ. Dei enim optimi maximi beneficio (cuius munere ac dono ſum id quod ſum) recreari paululũ occepit ingenij mei langor: & ita hucuſq; perueni, vt nunquã me pœnituerit tantillis laboribus adeptũ ſtudiorũ fructus vberiores quã vnquã cogitaſſem; non quòd ingenio me valere iactẽ (quod in me quã exiguũ, planè ſentio) ſed quòd mihi naſci cõtigerit tẽpore feliciore, quo inciderim in præceptorẽ cordatiſſimũ, multiplici rerũ cognitione locupletem, &, quod in maximis duco cui meũ ſtudiũ probari haud dubiè perciperẽ. Ex eo itaque cũ exceſſi, quantũ in me fuit, honorum auctorũ Græcorũ Latinorúmque pomœria libero & quieto animo peruolitaui, erat enim mihi otij ſatis: bibliothecas virorũ aliquot eruditorũ adij, quantum mihi cõceſſum, & eruditionis alicuius cõparãdæ inſtrumẽta quãplurima perquiſiui, eáq; auidè arripui, quaſi diuturnã ſitim explere cupiẽs, vt ea mihi nota eſſent, quorũ poſtea vſum aliquẽ, quanquã admodũ mediocrẽ, ſum diligentia & ſtudio cõſectatus. In his itaque mihi viderer aliquantò implicatus, déque multis multa conſultarem, commodè incidit in manus meas Alciati liber Emblematũ quem recẽs nobis Lugduno aduectum, & aliquot annis antè, Pariſijs excuſũ, nouerã à philologis omnibus nõ minimũ commendari. Quem cùm de manibus ferè non deponerẽ, & multa in eo perobſcura deprehenderẽ, in

quibus hærebam diutiùs, & in multis nitendo ſudâs, quòd tunc quos vellem imprimis libros non haberē, ſciſcitabar ex Leodegario Agathochtonio, Benedictino Diuionenſi, homine verè pio, & in Hebræa, Græca, Lanináque lingua non mediocriter verſato, vnde mihi omnes nodi & ſcrupi diſſolui poſſent. Ille quidem de nonnullis me liberè admonuit, ſed hoc maximè, vt fantem ipſum, ſi fieri poſſet, adirem, ex quo nimirùm Emblema quodque ſumptum eſſe cōſtaret: & Alciatum Alciato interprete, quoad eius maximè fieri poſſet, enarrem: id eſt, Alciati ſcripta alia, quòd id præſtarem commodiùs, ſedulò & accuratè voluerem: vtque ingenij vires periclitari paterer, méque nihilo ſegniùs exercerē, cùm ſtudia mihi alia grauiora nō ſuppeterent, ipſa omnia Emblemata ſcholijs & commentarijs illuſtrarem. Cuius viri conſilio primùm non leuiter inflammatus, primas lineas (quantum per ætatem certè tenellam & conſilij inopiam licebat) ducere incepi: in quo primo impetu ſatis mihi ſum conſcius, me non ſecus atque vrſinum fœtum inconditum planè & informem peperiſſe. Quod enim mihi hic auctor impenſiſſimè placeret, eum ſumma perlegi auiditate: cuius opes admirabiles vt accuratiùs & meliùs aperirem mihi, alios pleroſque qui ad hoc argumentum tam plauſibile facere videbâtur, deuoraui: pérque multas Philologiæ areas locupletiſſimas ſumma cum voluptate exſpatiatus, ad extremum id mihi lucri feci: quod numquam fuiſſem conſecutus, niſi animum ad hanc rerū explicandam difficultatem applicuiſſem. Et quidem non potuit hic liber vel ob argumenti ſplendorem varietatémque, vel auctoris nomen clariſſimū apud omnes qui non ſunt alieni à Muſatum amœniorum

choro non gratiſſimus eſſe: cuius lepores & concinnitatem eò pluris facio, quò video maiorem cum voluptate vtilitatem in eo coniunctá, quàm aliis penè innumerabilibus qui quotidie manibus teri conſueuerunt. Quis igitur mihi iure ſuccenſeat, aut paulò etiam iniquiùs frontem corruget, quòd aliquas horas in eo explanando collocarim? Non enim meam qualemcunque induſtriam & ſtudium ab hoc genere ſcriptionis putaui vnquam alienum eſſe debere, quanquam non parum in eo eſſe difficultatis agnoſcerem, quæ niſi ab homine & otio & litteris abundante, vix ſolui poſſe videretur. Quòd ſi quis, vt sũt varia & iniqua ferè hominum iudicia, animo reputet commentarium nullo labore à nobis abſolutum, cenſeátque id operis quibuſlibet aut etiam Grammaticulis committi non minus quàm mihi potuiſſe, vehementer errat. Quotus enim quiſque eſt (abſit arrogãtia dicto) qui vel Ethnicæ diſciplinæ aut phyſiologiæ ignarus, ne dicã hiſtoriæ aut linguæ Græcæ prorſus inſcium, qui vnum aut alterũ Emblema pro dignitate enarrarit? At vt iſthæc miſſa faciam, quis noſter in eo explicãdo & illuſtrando libello conatus fuerit & induſtria, vt eruditos non latuerit, ita imperitis non poteſt non eſſe perobſcurũ & valde ignotum, qui non plus ea de re quàm cæci de coloribus iudicent. In quo ſi non ingenij dexteritas aliqua vel rerum peritia melior eluceſcat, certè diligentia quædam obſeruari non obſcurè ab ijs poteſt qui ſunt æqui rerum æſtimatores. Id verò maximè, niſi fallor, perſpicuum erit in obſeruando fonte & origine cuiuſcunque Emblematis, in comparandis vtriuſque linguæ auctoribus, qui magnum videbantur adferre adiumentum ad ſingulas notas & explicationes, vt

denique in cumulandis iis locis, qui ſparſim apud Alciatum in ſcriptis aliis prolixiſſimis habeantur. Quæ cùm dico, ſcio equidem quid mihi obiici hoc loco poſſit; quaſi qui velim diligentiam ab omnibus approbari meam, nihil omninò concedam iis qui in eo libello primùm enarrãdo elaborarunt, ſuamque nobis induſtriam probauerunt. Certè, vt verum fatear, modeſtiùs de me ſentio, quàm vt velim incidere in minimam arrogantiæ ſuſpicionem: ſed vt aliorum ingeniorum ſum candidus æſtimator, ita velim hoc mihi tribui concedíque, vt de me non falſa iactanti mihi credatur. Ne enim diſſimulare videar, ſcio ante annos octodecim, Sebaſtianum Stokamerum Germanum in aliquot Alciati Emblemata ſcripſiſſe cõmentariola (ſic enim appellat) familiariter admodũ & ſtudio facili concinnata: ſed an fuerit auctoris mẽtem, & argumenti ſplendorem ſecutus, aliorum eſto iudicium. Loquor de Torneſij Lugdunenſis Typographi editione, non de alia quadam quã ante aliquot annos adornauit Plantinus hac noſtra ætate diligẽtiſſimus Typographus: ea enim aliquot acceſſionibus longè alia eſt quàm prior: quod non erit obſcurum ei qui editionẽ vtramque conferre volet. at vel poſterior, vt ſit, ea eſt tamen, vt eruditorũ oculis non ſatis digna videatur. Sed eſto: ſcripſit Stokamerus ille in aliquot Emblemata, non tamen attigit omnia: ſiquidẽ forte diuinare nõ potuit quid in aliis auctor ſibi vellet: ita quædam perobſcura ſunt, vt vel multa rerum cognitione, vel Delio natatore ſit opus ei qui ea cõmodè velit explicare. Adhæc, etiamſi Bartholomæus Anulus, vir eruditus, breuibus verbis omniũ ferè Emblematũ ſententiam complexus ſit, eum tamen non puduit aliquot intacta omninò

prætermiſiſſe,quã ob cauſam neſcio, niſi quod veriſſimũ eſſe video quòd vulgò dicitur, Docti eſt etiã quædã ignorare: vel,vt cum Poeta, Non omnia poſſumus omnes. Nihil enim moror Ieſuitanæ familiæ ſodalem aliquem, quem accipio ante annos ſex in hac Academia publicè interpretatum hæc eadẽ Emblemata,ſed tamen quædã,nõ omniaattigit: quàmnam ob cauſam neſcio, nec vt ſciam ſum admodũ ſollicitus: me tamen non fugit, ſi perſecuturus eſſet quod inceperat, aliorũ quorundã induſtria ei fuiſſe vtendũ,aut certè vigilias maximas eum impenſurũ in explanandis rebus tam varijs támque ingenioſè ab ingenioſiſſimo Iureconſulto excogitatis aut efformatis. Quod tamen dictum nolim, vt Ieſuitæ illi quicquã detrahi velim (quandoquidẽ lubens faueam literatis omnibus,cuiuſcunque profeſſionis & inſtituti habeantur)non hoc dico, inquã vt mihi canere videar, qui nihil aliud poſſim de me aſſerere, quàm quod ingenio pænè nullo ſim: & ſi quid ſit, illud diligentiæ cuipiã velim tribui potius, quã acumini aut dexteritati. At ſi ad iuſtã carminũ tam lepidorum explicationẽ multa deeſſe obiecerit aliquis, dico,nihil eſſe quod omnibus numeris abſolutũ dici & perfectũ poſſit. Sum equidẽ,vt verè dicã,quod potui, conſecutus, nullúmque vnquã laborẽ in bonis auctoribus euoluendis, qui in hoc mihi poſſent eſſe cõmodiores,effugi,vt ipſam auctoris mentẽ elicerẽ: quã ſi nondum aſſecutus omni parte videar, tamen quantũ à me fieri potuit,conatus ſum,vt in eo nomine noſtrã qualemcunq; diligentiã doctis non nimiũ moroſis probatũ iri confidã. Quam ſi gratã ſtudioſis,vt vtilem ſpero,& aliqua dignã approbatione intellexero,efficient profectò, vt qualiſcunque noſtra

induſtria excitetur ad eam commentationem non modo illuſtrandam,ſed etiam locupletandam,Quid enim deſperem ſtudium eiuſmodi gratum fore,cùm res per ſe iucunda & fructuoſa mirabiles amores in animis eorum qui ſunt ingenui & liberales , excitet? Laudatur à nobis Orator, Poëta,Hiſtoricus , Philoſophus aut aliquis alius ſcriptor, ſi γνώμαις inſignioribus tanquam ſtellulis effulgeat & ſplendeſcat : quæ cùm alicubi leguntur, digito aut tranſuerſo calamo notari ſolent, vt memoriæ commodiùs infigantur, & citiùs occurrant, cùm ijs opus erit. Atqui has ſententias non paſſim,nec ſemper , nec vbiuis reperire eſt facile, cùm nullum ſit Emblema,quod præter ſententiam non afficiat animũ rei nouitate & egregia quadam antiquitatis cognitione. Adhæc γνῶμαι ſunt interdum obſcuriores,neque omnibus peruiæ eſſe poſſunt : Emblema aut ſubiectæ picturæ cauſa, aut carminis ἑρμηνείᾳ aut ἐπιγραφῇ,aliquam facilitatẽ habet , in qua poſsit animus conquieſcere. Proinde non mirum videri debet, ſi hoc ſcribendi genus & Alciato, & viris pleriſque grauibus admodum placuerit , vt aliquid eiuſmodi ludis eruditis conſequi poſſent, quod ſtudia grauiora dulci (vt ita dicam) lenimento reficeret. Id enim ſimile præſtitere poſt Alciatum Gulielmus Perrerius Tholoſas , qui Moroſophiam centum Latinis & totidem Gallicis tetraſtichis conſcripſit. Hinc pegma Coſtalij habuimus,hinc Bartholomei Anuli pictam Pœſim egregiè & ſollerter elaboratam : mitto enim Bocchij laudatum ingenium , qui in hoc genere ſummum ſe artificem præſtitit : poſtremóque omnium optimè poſt Alciatum, ſi quid mihi credendum ſit, Ioannes Sambucus,& Adrianus Iunius,ſua nobis Emblema-

ſta cuderunt, quibus nihil ingenioſiùs aut accuratiùs adinuentum nihil diligentiùs elucubratum aut abſolutum eſſe conſtat. Sed vt ſuperior ætate Alciatus fuit, ita ni fallor, ſe priorem & ingenij ſollertia, & doctrina laude præſtitit: quem cùm hoc in genere primas tenere dicam, quas ſuo iure mihi repetere videatur, non eſt quòd quis ſuſpicetur me nonnihil famæ doctiſſimorum huius ſeculi virorum Iunij Sambuci, Achillis Bacchij detraxiſſe. Id verò ſtudij genus niſi fuiſſet liberale cenſendum & docto homine dignum, noluiſſent ipſi profectò viri tanti ſuam induſtriam contuliſſe, aut bonas interdum horas collocaſſe in ijs quæ nihili facienda eſſe duxiſſent. Sed de his iam ſatis.

Conſilium & methodus horum Commentariorum.

Supereſt vt breuiter totam noſtræ commentationis rationem explicem iiſque reſpondeam quos ad obtrectandum citiùs quàm imitandum paratos fore præſentio. In hac tota ineunda ratione nihil magis obſeruandú eſſe duxi, quàm ſcrupos omnes & mæandros difficiliores, vt locos etiam obſcuros enarrare, & Emblematum penè omnium originem ex ſuo fonte ductam repetere, poſtremóque vſum cuiúſque loci & ſententia facilé pro virili parte adijcere. Quàm verò perſpicuè & commodè id à nobis tentatum ſit, non dico perfectum, alij viderint: aliquid certè laboris & diligentiæ obſeruari nõ obſcurè poteſt, doctrinæ nullam mihi tribui darive laudem poſtulo: in quo tamen ab iis qui ſeriò docti ſunt & literis politioribus exculti, faciliùs aliquam gratiam impetrare mihi videbor, quàm imperitis & quibuſdam nebulonibus, qui omnia non modò temerè vellicant: ſed, quod ait Comicus, niſi quod ipſi faciunt, nihil rectú putant. Nullum adhuc ſcriptorem legi, qui cuilibet

in omnibus ſatisfecerit. Nã in multis cura aut labor deſideratur, in alijs ingenij dexteritas, aut Græcæ linguæ peritia, vel Latinæ proprietas: in alijs deniq; multorũ auctorum lectio, aut hiſtoriarum cognitio: quaſi verò virtutes hæ omnes ſingulæ in ſingulis tã facilè deprehendi poſſent. Non enim me latet in Virgilij poëmate, Seruij Grammatici diligentis & accurati operam ſæpenumerò deſiderari: quemadmodũ nec deſunt, qui itidem in Porphyrionis & Acronis commentarijs in Horatium obſeruent: ſed certè hi mihi videntur moleſtiſſimi cenſores, qui cùm nihil faciant, nullóque ſe labore nobis commendent, importunè tamen de aliorũ ſcriptis conqueruntur. Non tamen vt ea qualicunque commentatione præiudicatum alicui velim, quaſi mea tam vnicè probem, vt nolim aliquando vel emendari, vel caſtigari. A qua ſuſpicione quantum abhorream, qui me propiùs agnouerunt, facilè liberabunt: qui nihil aliud à doctis requiram, quàm vt haſce minutias ſua reprehenſione in quibus erratũ fuerit, aliquando dignẽtur: vt in ijs recognoſcendis parem diligentiã atque operam impertiam. Non enim noſtros errores emẽdari feremus impatientes, neque nos vllo modo piguerit audire potiora ſuggerentem & meliora: vt nec moleſtum erit priorem ſententiam commutare, ſi quid minus accuratè tractatum, aut expenſum à nobis quiſpiã conqueratur. Quod dum facio, videri nolim in publica literarum cauſa præuaricari, & ea docere quæ aliquando putem dedocenda. Quod tamen nec ſine exẽplis nec rationibus me præſtaturũ intelligent, ſi modò adſit aliqua in iudicando æquitas, cùm nemini dubium ſit, poſteriores cogitationes meliores eſſe: & in monumentis veterum legamus,

Hippocratem artis medicæ principem quædam à ſe non ſatis diligenter tradita, primùm emendaſſe, ne cæteri etiã idem impingerent. Idẽ factum à M. Tullio meminimus, qui cùm Rhetorici libri, quos adoleſcens ſcripſerat, non ſatis placerent vt minus elucubratos damnare magna parte maluit, quàm corrigere, ſcripſitque accuratiùs libros alios oratorios, quos tanti fieri à doctis agnoſcimus. Sed & Fabius duos libros à ſe primùm De arte dicendi ſcriptos, quòd non ſatis probarentur, expunxit, & duodecim illos vtiliſſimos nobis magno ſtudiorum omnium applauſu dedit, in quibus videtur & priores emendaſſe, & perfectius aliquid reliquiſſe. Quod illis igitur, tantis viris laudi datum eſt in ſuis retractandis, non debet nobis eſſe damno vel fraudi, vt meminerint quorũ maxime intereſt, doctiores permulta ſcire, non tamen omnia. Itaque vt ſeueriorẽ omnem obiurgandi anſam præcludam, ſubinde Horatianum iſthuc apud eum qui ſit reprehẽſurus, oppono, vt & ſeipſum norit & errata mea me non deprecantem ſuſtineat:

Si quid noviſti rectius iſtis,
Candidus imperti; ſi non, his vtere mecum.

Lutetia cIↄ. Iↄ. LXXX.

V. C.

ANDREÆ ALCIATI I. C. MEDIOLANENSIS VITA,

PER CLAVDIVM MINOEM Iuriſc. conſcripta.

ANDREAS ALCIATVS in pago Alciato ſeu Alzato Mediolanenſi natus, è nobili Alciatorum familia, Iuriſcõſultorum & politorum hominum gloriam incredibili ſtudio ac virtute longo poſt ſe reliquit interuallo. Is adoleſcens cùm primùm ingenij cultum caperet, nõ pœnitẽdos inſtitutores à quibus edoceretur, nactus eſt, ſed maximè Ianum Parrhaſium, qui Romæ ac Mediolani litteras humaniores ſummo omnium applauſu docuit. Eas primas artes Alciatus auidè arripuit, ſeq; ijs non leuiter tinxit, earũ tamẽ vſum omnem ad peritiam iuris, cui ſe totum addicebat, optimè referendum eſſe duxit, vt ea ſtudia, in quibus alij, tanquam apud Syrenios ſcopulos conſeneſcunt huic vni ancillarentur. Ille itaque quòd ſeriò & percupidè eam iuris ſcientiã perſequeretur, breui admodum ſpatio tẽporis ita promouit, vt dignus exiſtimaretur, qui Doctoris inſignibus cohoneſtaretur. Eò primùm honore donatus ſic ab omnibus ſuſpiciebatur, tantámque de ſe admirationem concitabat, vt de rebus etiam grauiſſimis, & quæ non niſi veteranis, & longo vſu exercitatis viris proponi ſolitæ eſſent, argutè politéque reſponderet. Rogatus enim à Quæſitore, quem appellant, hæreticæ prauitatis de re admodum perplexa & dubia, quæque iam antè multos ſanè doctos, tum Theologicæ rei peritos, tum iuris profeſſores exercuerat, ita ſatisfecit, vt Quæſtor ille non tam ab homine, quàm ab ipſo edoctus oraculo abierit: agebatur de ſupplicio Lamiarum, & earũ mulierum, quę veneficæ aut ſortilegæ vulgato vocabulo nominantur: ſed cùm Lamiarum ſeu ſtrigum non eſſet vna ſpecies, ex ijſque aliæ dicerentur in Crucem imminxiſſe, CHRISTVM Deum abnegaſſe, præſentes ipſas & vigilãtes, veneficijs atque deuotio-

nibus infantes extinxiſſe:aliæ nonnullæ aliquando matribus interminatæ,noctu ad earum filios, quamuis foribus obſeratis, valuíſque occluſis irrepſiſſe,eos faſcino preſſiſſe: quos pueros conſtabat morbo repentino captos & medicis nō cognito deceſſiſſe.Reſpondit in has illaſque Quæſtorem debere ſuo fungi munere. Quanquam enim (dicebat) ex ijs aliæ reuera, & vt vulgus loquitur perſonaliter,non acceſſiſſent, tamen id Lemuribus ſuis videri mandaſſe. Quædam etiam nihil vltrà egiſſe arguebantur, niſi quòd ſub árbore Tellina choreas duxiſſent,quod tamen hæ negabant. Et ea quidem vna ſuſpicione,quamquam ſolo vulgi rumore vagaretur,eas tamen volebat Quæſtor tormentis ſubijci,eo quòd in fauorem fidei, conſciorum & conſceleratorum teſtimonium admitteretur.Alciatus,contrà,id verum de ijs quę vigilantes vidiſſent,non quæ dormientes & in ſomnis:multáque alia præclarè,quibus totam hanc quæſtionem ſoluit, vt nihil ad eam dubitationis relinqueret.Ergo Mediolani per trienniū moratus, ſeſe foro parabat, munúſque aduocationis cum aliqua laude, certè magna fide ac religione ſuſtinebat,cùm nomen cœpit eius apud cæteras nationes, nedum ſuos Italos propagari. Accitus enim eſt ad publicum profitendi munus ab Auenionenſibus, propoſito ei ſtupendio ſexcentorum cū nunquam ad eum diem cathedram, quod ipſe ait, conſcendiſſet.qua in vrbe per aliquot annos ita ingenium ſuum & induſtriam probauit,vt vnus penè inter laudatos iuris interpretes,ſolúſque egregiè doctus prædicaretur. Ea hominis fama excitatus FRANCISCVS I. ingeniorum ſollers & munificus æſtimator,Alciatum ad Biturigum Academiam vocauit, anno Chriſtiano 1529. honorario illi duplicato, adeò vt pro ſexcentis,ſecundo ſui aduentus anno mille & ducenti præſtarentur. Qua in vrbe Galliæ celebri, & qua nobilium auditorū frequentia quantum ille laborum ſumma ſua laude pertulerit,idque quinquennium explerit quo fuit in Gallia,ſuperſunt etiam hodie teſtes longè multi,laudati viri, qui Alciatū docentem audiuerunt: teſtes etiam libri editi æterna digni memoria,quos ille ſucciſiuis horis ſummo ſtudio, paríque ingenio reliquit. Cùm enim ad laborem, non ad ocium ſe vocatum à magno principe, & in Academia Galliarum florentiſſima intelligeret, ne quid de ea laude, quam multis magníſque vigilijs conſecutus erat, imminui pateretur,ini-

tium duxit ab ea Conſtitutione, quæ eſt De quinque pedum præſcriptione, magna omnium, ſanéque doctorũ hominum admiratione, eóque ſucceſſu laudis, vt is labor, vel potius indefeſſi animi contentio, ianuam famæ nunquam intermoriture aperuerit. Non eſt mihi animus ſingula percurrere quæ magna doctrinæ laude, parique dignitate toto eo quinquennio perfecit. eius orationem vix poſſum tranſilire quam ille habuit ex tempore cùm FRANCISCVS REX auditorium eius ingreſſus præſens intereſſet. Eam vnam laudem è multis non vltimam fuiſſe cenſemus, tanto principi placuiſſe, eius auditoris animum demulſiſſe, vt quaſi Regia illa maieſtas Iuriſprudentiæ in ſuo ſedenti ſolio faſces ſubmittere videretur. Ea viri ad publicam vtilitatem nati virtus, cùm in dies incrementnm caperet, FRANCISCVS SFORTIA Mediolanenſium Dux, ſui popularis amore ac gloria captus, eum moras nectentem, penéque tergiuerſantem ad patriam reuocauit: vtque omnem excuſationis remoram interciperet, ſenatoria dignitate ornauit, & vt Ticini docendi partes ſuſtineret ab eo impetrauit. Oratione ea quã publicè Ticini habuit fatetur ipſemet ſe de longinquis regionibus à principe Sfortia ſola virtutis commendatione agnitum, fuiſſe reuocatum, & ſummæ dignitatis codicillis ornatum amplo etiam donatũ honorario vt profeſſionis munus obiret. Paulò poſt certis de cauſis Bononiam, ſtudiorum omnium altricem petijt, in qua totos quatuor annos ea celebritate ius ciuile docuit, vt nullus ſatis doctus à ſcholis redire putaretur, niſi qui Alciatum audiuiſſet. Quod quoties animo complector, ſuccurrit illud Homericum de Tireſia,

Οἷος πέπνυται, τοί δὲ σκίαι ἀΐσσουσι.

Nam præter eloquentiam, qua ille vnus ſua ætate prudentiã iuris illuſtrabat, linguæ vtriuſque cognitionem, qua ſuos æquales omnes anteibat, ingenio adeò felici & vbere hiſtoriam omnem vetuſtatis hauſerat & expreſſerat, vt nihil penitus ignorare videretur: iuris labyrinthos ita ingenioſè penetrabat, ea myſteria putè diſertéque tractabat, vt veterum laudem penè adæquaret, recentium induſtriã facilè ſuperaret. Ticinum reuocatus, ita iubente CAROLO IMPERATORE, per annos aliquot illic reſedit, nihil de incæptis laboribus remiſit, gloriam quam tot vigiliarum impenſis mercatus erat, auxit, vt putaret ſibi exemplar propoſitum Herculis, cui apud Tragicum, finis vnius laboris, ad

ſequentem

ſequentem gradus pararetur Ferrariam deinde inuiſit, Ducis HERCVLIS honorificis adductus conditionibus, & proſtratam Academiam ea ſollertia extulit, qua cæteras euexerat, penéque excitarat. Ea in vrbe, vt in alijs quas incoluerat, non modò viua voce profitendo, ſed & permulta variaque ſcribendo id effecit, ne viuis & præſentibus modò cõſuleret, ſed & poſteris idem multò cumulatius præſtaret. Poſt multos tandem peregrinationum labores, Ticinum repetijt, in eáque vrbe ſuarum fortunarum tabulas poſtremò collocauit; docuit tres, quatuórue ad ſummum annos, vir qui nullis ætatis difficultatibus, neque quietis alicuius, quam capere poterat, blanditijs delinitus à cœpto opere ac ſtudio ceſſauit. De qua tamen adeò frequenti concurſatione, quam pleriſque ſuſpectam præſentiebat, ſeipſum publicè ita purgauit, vt non temerè rationem probabilem reddiderit. Quid enim ſi Auenione primùm, quid ſi Ticini, Bononiæ, Biturigibus profeſſus ſit, tanquam qui nuſquam poſſet conſiſtere? prõpta enim excuſatio hæc illi fuit: nam dum bellicos furores ſubterfugeret, tutamque ſuis quietem ſtudijs perquireret, diutiſſimè peregrinatum, principúmque iuſſionibus huc atque illuc agitatum certam ſedem tenere non potuiſſe dicit. enimuero meminerat Plautini verbi, Di nos tanquam pilas, homines habent: ita ſe raptum inſtar lignorum, quæ pro fluctuũ impetu feruntur, variéque agitantur: quicquid tamen erroris hoc fuerit, in publicam ſemper vtilitatẽ ceſſiſſe. Alijs etiam rationibus inconſtantiæ huius culpam deprecabatur, neminẽ eſſe dicebat qui Solem vituperaret quòd dum radijs & calore ſuo cuncta viuificet, ambitũ terræ omnẽ circumquaque percurreret, nec quemquam, qui eo animo fixas ſtellas laudaret, vt errantes improbaret. Celebratũ Homeri carminibus Vlyſſem, quod mores hominum multorum & vrbes viderit, ſed & philoſophos veteres, vt Pythagoram, Platonem, Apolloniũ, alióſque multos, doctrinæ cauſa, peregrinationes maximas ſuſcepiſſe Dionem Pruſienſem, quod ad Celtas & Sarmatas ſe contuliſſet, tanti à Traiano Imperatore factum, vt reuertentem aureo curru exceperit: & Ariſtotelem, ei qui ciuilis adminiſtrationis ſtudia profiteretur, admodũ cõuenire peregrinationem, exiſtimaſſe, idque Hippodami Mileſij exẽplo, qui diu per multas vrbes errarit, priuſquam aliquid ſcribere ſit aggreſſus, idem de Licurgo, Solone, Zaleuco, Philolao, multíſque præterea alijs proditum; hinc illud apud Sophoclẽ, οἴκοι

μὴδ' ἐν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα, domo manēdum cuncta cui ſunt proſpera, ſapientes de ijs intelligere dumtaxat, qui priuatam vitam agerent, quíque domi & in ocio marceſcere citra publicum incommodum poſſent: alioqui publico litterarum profeſſori qui verſaretur in hominum luce & frequentia, haudquaquam conuenire, linguam quæ plurimis Academijs prodeſſe poſſit, intra vnius loci cancellos, in quo propter bellorū ſtrepitus & horrores gymnaſiū nullū ſit, concludere: multum profeciſſe hac ratione profeſſores alios: ſibi peregrè agenti firmiſſimum ſemper fuiſſe in doctrina præſidium legalem hanc profeſſionem ſibi tanquam Palladis ægiferæ clypeū, quo ſuperatas Gorgones, id eſt mōſtra omnia fabulæ prodiderūt. Et hæc quidē ille, vt paſſim multa de ſua peregrinatione: quam tamen tam crebram locorum mutationē nihil moramur, quin potius eximiam hominis ſollertiam admiramur. Ille diſciplinarū liberaliū, hiſtoriæ omnis, Græcæ & Romanæ linguæ fretus ſubſidijs, iuris ſtudia nitori priſtino fæliciter reſtituit, æmulatus veteres quoſdam magni nominis Iuriſconſultos Herennium, Modeſtinū, Antiſtiū Labeonē, Atteium Capitonē, alióſque, qui pares fuere in vtriuſque linguæ cognitione artiúmque meliorum facultate. Iam verò ſiquid aliquando inter diſputandum pronunciarit aduerſus receptas à maioribus opiniones, hoc non eo animo fecit, vt lectorem etiā reluctantē in ſuam ſententiam pertraheret, ſicuti obiectum illi fuit à quibuſdā maleuolis, qui omnia eius conſilia ſiniſtrè acciperent, Multa enim dum doceret, varia quaſi fercula, vt in apparatiſſimo conuiuio ſolitus erat apponere, ex quibus quod magis ſaperet, vocati conuiuæ pro ſuo arbitratu eligerent. In qua tentanda iudiciorū alea, quàm ſe prudenter & circumſpectè geſſerit, id argumento eſt, quod ſe ad vtrunque compararit: vt ſi fortè populari aura exciperetur non ideò tamē exſularet: didicerat enim ex Biante plures eſſe malos, & non quicquid cōtinuò multis placeret, id ſapiētibus arridere: contra ſi paucis probaretur, nō ideò remittēdum animū, cùm, deſerto ab omnibus auditoribus diſcipulo, Antigenides, mihi cane & Muſis, dixerit. Sic enim aduerſus inſanam hominum quorundam petulantiam, adeóque caninam facundiam ſe obfirmabat, vt neque cauillis moueretur, neque cōuicijs ab incœpto curſu reuocaretur. Qua de re tamen maturiùs paulo poſt Duodecim poſt annos, cùm ciuilis & Pōtificij iuris profeſſorijs inſignibus donatus eſſet, Parado-

xa,& diſpũctiones in publicum emiſit,opus,vt ipſe dicit,elaboratum horis ſucciſiuis,& à cãdidato adhuc & tirone. Quoties enim ea quæ à ſuis doctoribus acceperat, ſtudio ipſe ſecũ perpenderet, ſi qua eſſent quæ probabilibus argumentis digna refutatione viderentur ne quod occurrebat memoriæ protinus excideret, quibuſdam quaſi aduerſarijs deſcribere conſueuerat:quæ omnia tum in manus accepta, cũ paulò accuratius expoliſſet,in codicẽ verãſque tabulas referenda duxit,tandẽq; ſtudioſis omnibus cõmunicauit. Quod opus non tam vt gloriam,cuius illa ætas ſolet eſſe auidiſſima,captaret,à ſe fatetur editum, quàm vt ratione aliqua Doctorũ, qui tum ſtudia iuris profitebantur,iudicium conuelleret, qui bonarũ litterarum cognitionem non modò Iureconſulto non neceſſariam vbique aſſeuerabant,ſed contrariã potius,& ſerijs omnibus ſtudijs blanda quadam & illici voluptate repugnantẽ: quapropter non ſecus quàm à nauigantibus Homericas illas Sirenes,euitandam,Vlyſſiſque ſequendum exemplũ, qui ſe malo nauis illigaſſet,ſocijſque aures cera illeuiſſet,ne vocum modulatione capti à cœpto curſu aberrarẽt. Quę tamen quia dici fieríque hominũ more agnoſcebat, qui ea facilè aſpernarentur quæ aſſequi ipſi non poſſent, à ſuo propoſito non diſcedebat,nihilóque ſecius induſtriam ſuam excitabat. Interdum tamen eorũ conuicia non ferebat, qui quòd elegantiùs quàm cæteri diſputaret,pro obſcuro inceſſebatur vulgò, adeò vt imperiti auditores ceu noctuæ ad Solem caligarent: quinetiam aliquando inclamarẽt, *Indoctiùs loquare,ſed appertiùs:* Quod tamen non tam auditorum, quàm Profeſſorum iudicium fuit, qui creſcenti gloriæ Alciati apertè inuiderẽt. Ex ijs Doctoribus neminem in precio fuiſſe habitum conſtat (vno aut altero exceptis) qui non omnium aliarum artium rudis eſſet. Satis igitur ſibi factum eò tẽpore arbitrabatur,ſi ſuum litteris humanioribus honorem ſeruaſſet, iungique eas ſua ætate ſapientię ſtudijs poſſe docuiſſet. Quod dum viua voce,& ſcriptis conatur,iuris Doctores tanquam transfugam eum inſectabãtur,ijdemque libris editis laceſſere non deſinebant apud humanitatis verò profeſſores,tanquam omninò alienus eſſet, nec ſibi locus, nec ratio vlla conſtabat: quorũ alij eum tanto æri ſoluendo non eſſe,alij prædijs prędibúſque non ſatis idoneum:alij alia comminiſcebantur,quo factum,vt maximam apud omnes inuidiam, glorię loco, adeptus ſibi videretur, & huius incaſſum cœpti conatus tæde-

ret, vel potiùs malo edoctus laboris eum pœniteret, donec paulatim libri quos emiſerat in publicum, & docendi ratio quam ſequebatur, in multis gymnaſijs ſeſe inſinuarint. Nec verò ipſe, quoties occaſio fert, diſſimulat ſe reiecta ſeculorum aliquot ante lapſorum conſuetudine, quam iuuenis erat amplexatus, ad imitationem & pręſcriptum veterum iuris explicandi rationem omni conatu ſtudióque reuocaſſe. Sed quod obſeruaret eſſe qui barbaras & impolitas interpretationes elegantioribus præferrent, & tritico neglecto cum atauis veſci mallent glandibus, cùm primùm hanc diſciplinam profiteri cœpit, eo quod nondum ſibi tantùm auctoritatis comparaſſet, ſeruire ſcenæ ac tempori cogebatur, quãtumque fieri poterat, ſtudia ſua diſcipulorum auribus accõmodabat. Interea tamen de-trita vulgatáque docendi ratione identidem querebatur, ſuóſque monebat, ad vtilitatem publicam valdè pertinuiſſe Iuſtiniani edictum obſeruari, & eam ſtudiorum ſequi methodum, quam ipſe prœmio Digeſtorum præfixiſſet. Humana quadam curioſitate deceptos longè multos modũ non tenuiſſe & eò planè deuentum, vt Alciatus ipſe quíque in eodem ſtudio verſarentur dare manus cõſuetudini pridẽ receptæ cogerentur, non enim æquales, non auditores, non gymnaſiorum præfectos omninò permiſſuros antiquatum & obſoletum morem in vſum reuocari, plùris eos facere cœptã ducentis ab hinc annis docendi viam, quàm legiſlatoris ipſius iuſſum. itaque ſe ea de re ſecutum fore poſthac, neque moturum eo nomine controuerſiam, id nihil eſſe aliud quã aduerſus torrentem natare, eíque ſe diſcrimini permittere, vt qui

Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

In quo cùm diutiùs hęſiſſet, non deſtitit tamen quin ſe totũ componeret ad veterũ imitationem: non tamen, in tanta opinionũ varietate ac diſſenſione, alicui ſectæ nomen dedit, aut in alicuius magiſtri verba iurauit, quòd optimè cẽſeret, vt in omnibus alijs artibus, ſic in ea maximè quam profitebatur, primas partes tenere ſanũ iudicium, vixq; fieri poſſe, qui natura dubiæ ſanitatis eſſet, idem legalis ſapientiæ certus doctor euaderet. Nec verò eſt quod quis exiſtimet αὐταδίας aut etiã φιλαυτίαι eum ſtudio captum quædam ſuo tempore innouaſſe, aut ſecus docuiſſe quã qui ſuperiore ſeculo floruiſsẽt, ſi quibus locis errantes veteres doctores animaduerteret, eorũ nominibus parcebat, ſed tanquam aliud agens oſtendebat

quatenus eis in ſtandum eſſet, in quo ſuum candorem certè laudandum exhibuit. nouerat enim tributum fuiſſe vitio Ariſtoteli, quod quæ compilaſſet, eis accepta nō referret à quibus acceperat: contrà vbi eos peccaſſe animaduertiſſet, nominatim carperet atq; inſectaretur. ſibi Iuris interpreti agendū eſſe modeſtiùs quia mortalis quam profitebatur ſapiētia, hoc ceu inhumanum & inciuile non admitteret, altercandi ſtudium eiuſmodi ad nihil cōferre aliud quàm artis opprobriū, nec cedere in laudē altercātis. Eo conſilio Alciatus ſua ſtudia publicæ vtilitati prodeſſe voluit & citra omnem ambitionē bonâ fide ſuos auditores docuit. Videbat hominum varia eſſe iudicia, & quot capita tot ſenſus: eſſe qui breuitatem eam affectarent quam veteres Dynus, Oldradus, Rainerius ætate ſua ſecuti ſunt. alios qui copiam maiorem vellent, etiam citra acumen vllum, qualis in Barbatio, Felino, alijſque nonnullis agnoſcitur, quoſdam ſubtilia perquirere, & cum Aretino, Socino, Ruino imaginari malle, vel ἀεροβατεῖν καὶ περιφρονεῖν τὸν ἥλιον, per aëra incidere, & citra Solem ſatagere, quod de Socrate Ariſtophanes ait. Sed ipſe longo vſu didicerat, neminem vnum ſequendum eſſe, at optima quæque de ſingulis decerpenda: quod prudentiæ opus planè ſingulare ab eodem perſecutum, nedum tentatum, quo ſuum Iuriſprudentiæ lumen redderet. De elegantia vero & polito genere dicendi, quod in iuris Doctore non ferebant moroſi quidam veterani, vt qui à ſuis magiſtris perſuaſi errorem vſu confirmatū mordicùs tenebant, ille quędam diſputauit, idque ſuis vigilijs cōſecutus eſt vt vincta barbaries à philoſophiæ iuris latifundijs ablegaretur. Quod cùm faceret, non tamē veterum, doctorū ſane hominum, auctoritatem eleuauit: de ijs ſemper candidè ſenſit: eorum doctrinam magni fecit, quanquam ſermonis elegantia caruerint: id enim vitium non hominum, ſed temporum fuiſſe perſpiciebat. Conuenire quidem Iuriſconſulto oratoriæ artis facultatem cenſebat: faciliorem enim aditum ad ius Quiritium præſtare, non tamen corpus efficere, ſolam eius ſuperficiem colorare, maximos fuiſse Iuriſcōſultos Bartolum, Baldum, Caſtrenſem, Accurſium, quos conſtat ne ſummis quidem labijs politiores artes attigiſse, eorum non ferendam cenſuram qui ſupercilio grauiſſimo in eos inuehunt eo vno nomine quod bonarum litterarū rudes extiterint: id enim perinde eſſe ac ſi quis minoris Aſtrologum faciat, quod Muſicam ignoret: Galenum præſtantiſſimum

medicũ nullo habeant in numero, quod Euclidis geometræ numquam circinũ in manus ſumpſerit. Eos ita ſummos iuris Doctores euoluebat, quos propter inſignem peritiã colebat imprimis, neque ob linguæ minus politæ horroré dedignabatur: interea tamen quicquid ex eorũ fertilibus areis ad ſuũ excolendũ ſtudium colligebat, puræ Latinæq; locutionis fluuijs irrigabat. Quod apertius quàm anteà ſibi faciundũ cenſuit accitus in ſcholam Biturigum, cùm tertius Pandectarum tomus pro lege Academiæ eſſet explicandus: titulũ enim de verborum obligationibus ad explicandũ eſt aggreſſus, in quo non prætermittebat quæ à Bartolo & recẽtioribus copioſius & acutiùs ob materiæ ſubtilitatem explanata fuerant, qualia ſunt quæ ad moræ purgationé quæ ad pœnalis ſtipulationis cõmiſſionem, quæ ad renunciationé fideicommiſſorũ pertinent. Et profitenti frequentes aderant nobiliſſimi ex Gallia, Germaniáq; adoleſcẽtes, qui eius doctrinæ illicio capti, eaq; Suadæ medulla non leuiter allecti, vna cum viris doctiſſimis, qui ei frequentes aderant mirati tamen eum tritam in ſcholis & nimium patienter approbatam docendi rationem conſectari, ſtimulos illi admouerunt, ne id quod ſciret meliùs & politiùs eos ita celaret, vt inuidere videretur. Cùm ergo incuſabant illi, vt qui ceu Plautinus Euclio, quos in pectoris penu theſauros haberet, occluderet, nec in apertum referret, dicebãt nihil abſurdius, quàm qui optima quæque haberet in manibus, ad imitandum ea non proponere, obſeruabant eum aduerſus legum ſcita quæ tractaret ipſe, nõ ſolùm facere, ſed & recẽtiores alios iuſſiſſe Iuſtinianum κατὰ πόδα interpretationes fieri, nihilque magis ſemotum ab antiquorum vſu & conſuetudine, quàm toto anno decẽ leges magno apparatu explicare, verboſéque cõmentarios conficere, cœpiſſe quidẽ Pyleum, Acurſium, Azoné & gloſſematum ſcriptores alios, quod in ſe fuit, leges ad litteram explicare, nec id eis infeliciter ceſſiſſe negocium: ſubſecutos Bartolum, & qui didaſcalici rectè nominantur, vt ſunt Caſtrenſis, Alexander, Iaſon qui certis doctrinæ limitibus & cancellis ius concluſere, hos non parua laude dignos, ſuóque ſeculo principes habitos, non putabant eſſe ſequendam nouiſſimam opinioſorum ſectam non multis antè annis enatam, quæ modum omnem exceſſiſſet, quæque iam in ſtudiorum perniciem retineretur hos eſſe vt viperinos fœtus parentibus exitiales, vt qui ętate poſteriores ſeniorum ſententijs aduerſarentur, omném-

que horam quàm doctrinæ impendiſſe debuerant, contradicendo inſumere, de Bartoli verbis, aiebant, non debere Doctorem ita anxiè ſollicitũ in multis & à propoſito alienis immorari, ſatis eſſe quod ſentiret intelligi, & breuiter admonere, clarioréq; ordine quã feciſſet ipſe: non illius tantũ ſeu cæterorũ ſentẽtias, ſi quæ ad rem facerent adducendas videri. ſe minime probare fatebatur Doctores eos qui ſuggeſtus paſſim occuparent, quatuor aut ſex ad ſummum leges toto anno interpretari ſolitos. Alciatum centum poſſe: & quot illi conſtitutiones, eum totidem integros cũ ſuis titulis tractatus: illos, viros quidẽ bonos, ſed non ſatis eruditos, ſola in rubrica tres menſes inſudare: qua ex lectionum pompa neminẽ ferè doctiorem redire domum; multos ſed ignaros, Doctorum laborem admirari paucos qui inde aliquid præficerent. Et ea quidẽ ſanè vehemẽti & acuta auditorum oratione permotos, Alciatus vt qui ſe omnibus vtilem & morigerum doctorem præſtare cuperet, poſtea non niſi perſpicua & luculenta oratione docuit, non niſi quæ optima eſſent propoſuit, immò iudicio & ratione ſuis ea conuiuis apponi voluit quæ conferrent ad valetudinem, non quæ cuique facerent ad ſtomachũ. Iam verò cùm ipſe ſuo munere defungi poſſet vnius horæ ſpatio, maluit tamen clepſydras duplicare: nẽpe vt viua voce, integra hora doceret: altera verò dictaret, quò qui poſſent aut etiam vellent exſcribere, id ceu auctarium ab eo conſequerentur. Opportunè id quidem & ingenioſè cogitatum ab erudito homine, qui citra fucum omnem doceret. intelligebat enim Iuriſconſulto memoriam eſſe maximè neceſſariam, quam non parum obtunderet aut etiã imminueret anxia illa cogitatio, quæ circa iuris ſubtiles quæſtiones implicaretur. Poſt auditionem ideò aſſiduam & diligentem nõ poſſe leuari meliùs, quàm ſcriptione obſeruabat: quamquam enim eſſent aliqui qui valerent excellenti illo naturæ bono. memoria, tamen & temporis interuallo, & curis interdum hebetari, quædã in ipſo orationis curſu minus ab auditore percipi, quę ex cõmentario facilè intelligeret. Quam præclaram ſanè & cõmodam docendi rationem plerique poſtea ſunt omni conatu perſecuti, ſed neſcio an ex multis pauci ſint aſſecuti. Ex hoc flagranti ſtudio ſummaque animi contentione ad id gloriæ peruenit quam numquam antè ſperauerat, id non ſemel faſſus eſt, vt ad idem ſtudiorum iter ingrediundum adoleſcentes excitaret. Bellica primùm clade, afflicto cenſu, cùm nuſ-

quam in patria pedē figere tutò poſſet, ad profeſſionem iuris quam ſacram anchoram vocat, ſe cōfugiſſe ait: ab ea ſalutem, honorem, opes, ſummum denique decus eſſe conſecutum. vtque Zenonem dixiſſe ferunt, cùm naufragus enataſſet, ſe nũquam feliciùs nauigaſſe, quàm cùm rebus amiſſis vacare philoſophiæ cœpiſſet: ſic Alciatum, cùm patria nimio ocio marceſſeret, atrocitate bellorum tandem excitatum cœpiſſe peregrinari, & ad diſciplinam confugiſſe, quæ illi fuerit vt Myrtili clypeus. fuiſſe illum ingentis animi militem, ſcuto dimicare ſolitum, quem, cùm ad expeditionē maritimam nauigaſſet, ſubmerſa fortè, naui, eidem clypeo innixum, in tutum ſe recepiſſe. De hoc legitur epigramma Græcum, quod ipſe retulit in claſſem Emblematum. Id eiuſmodi eſt.

—Bina pericla vnis effugi Myrtilus armis,
Cùm premerérque ſolo, cùm premererque ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit, idém
Naufragum apprenſus, litus ad vſque tulit.

Profectionis autem ad alias nationes occaſio quanquam non vna eſſet, eam tamen à multis exteris approbari voluit, non ſe vltrò, vt omnis egentem opis, erronem, & ignotum obtrudere. hîc ne quidem poſſum tranſilire ſanè lepidũ ea de re carmen Albutij Aurelianenſis ad Alciatum, quo eum monuit, vt de tumultibus Italicis ſe ſubduceret, in Galliam concederet, illícque profiteretur, in quo materiam ſumpſit à pomi Perſici tranſlatione, quod ſuo in ſolo noxiũ, in exteris conſitum tandem haberi cœpit in precio, Sic ergo ille.

Quæ dedit hos fructus arbor, cælo aduena noſtro,
Venit ab Eoo Perſidis axe priùs:
Tranſlata facta eſt melior, quæ noxia quondam
In patria, hîc nobis dulcia poma gerit
Fert folium linguæ, fert poma ſimillima cordi,
Alciate; hinc vitam degere diſce tuam
Tu procul à patria, in precio es maiore futurus:
Multùm corde ſapis, nec minus ore vales.

Sua quædam correxit ætate maturior quæ ſibi adoleſcenti fatetur excidiſſe, ex eo à quibuſdam reprehenſus, id ſe feciſſe maxima ratione nec ſine exemplis innuit. Cùm enim famæ ſuæ conſuleret, noluit in publica ſtudiorum cauſa præuaricari. idem factum ab Hippocrate, Medicorum Principe, qui ne poſteri errarent, quædam malè à ſe tradita primus correxit. fecit M. Tullius, qui cum libri Rhetorici, quos adoleſ-

cens emiſerat, parum probarētur, alios oratorios adornauit, & à ſe antè tradita damnauit, & earum rerum occaſione in quibus lapſus eſſet, nouis libris editis ſuam gloriam permultum auxit. Eodem etiā modo Fab. Quintaliano qui duobus à ſe ſcriptis libris de Rhetorica, quod nec ſibi, nec alijs placerent, duodecim illos magna cura elaboratos, ſingulari doctrinæ laude confectos edidit. Quod ergo alijs gloriæ datū eſt, fraudi non debuit eſſe Alciato. dandam hanc ſcriptoribus veniam, hócque præmio ad ſtudia illuſtranda, vel etiam quoque modò eſſe alliciendos, in quibus emendatio ſit erranti conceſſa, & noua, quod dicitur, permittenda lima, qua niteāt & poliantur ea quæ aut incuria fuderit, aut humana natura parum cauerit, vt ait Flaccus. Nec verò inficiatus eſt rectè ab eodem ſuaſum, vt nonum annum ſcripta premantur, quæ diutius durare velimus: ſed ferè nullum eſſe ex omnibus, qui ſit præceptum hoc ad vnguem ſeruaturus, quoſdā enim, qui ex tempore, quàm à cura præſtantiores habeantur, alios qui ſic ingenio ſuo indulgeant vt compeſcere nimiam licentiam non poſſint, nonnullos etiam reperiri qui à ſe cōſcripta ſemel approbent, corrigendi tædium non ferant dixiſſe Ouidium decētiorem eſſe faciem cui næuus ineſſet aliquis

Hac celebritate famæ notus Alciatus, vt à viris ſolidè doctis cultus eſt (miſſos lubens facio exteros) imprimíſque Iacobo Minutio, Ioanne Selua, Petro à Stella, multíſque alijs qui verè ſanéque de ingenijs iudicare poterant, ſic quibuſdam certè maleuolis & inuidis obtrectatoribus malè acceptus, & nōnumquam exagitatus eſt. Longoualliū infeſtum habuit, hominem interdū ſine mente ac ſine iure tumultuantem, Alciato detrahentem, alios etiam in eam contentionis rabiem velis remiſque pertrahentem. Fuit etiam illi æmulus, & *σωύδρομος* in Italicis academijs, doctor quidam iuris, nomine Alexandrinus, à quo non ſemel prouocatus, ſæpéque conuicijs impetitus nihil reſpondit: vt tamen interdum ſolet eſſe acrior viri boni iracūdia indignè tulit eum quaſi ſibi opponi, & in eodem ſuggeſtu ſucceſſorem nominari, quod oſtendit hoc carmen

Altiuolam miluus comitatur degener harpam,
Et prædæ partem ſæpe cadentis habet,
Nullum proſequitur, qui ſpretas Sargus ab illo
Prætereuáſque auidus deuorat ore dapes:
Sic mecum Oenocrates agit, at deſerta ſtudentum

Vtitur hoc lippo curia tanquam oculo.

Ita læſus ſibi temperabat. ſed tamen ne foro cedere prorſus videretur, iniuriam acceptam interdum vlciſcebatur: quod idem fecit prouocatus intolerabili planéque indigna Franciſci Floridi maledicentia, qui Zazium, Budæum, Alciatũ, viros incomparabiles fuerat auſus laceſſere, poſtquam enim hominis inſaniã, petulantiam, oríſque duritiam pertuliſſet, ipſe qui ſtyli acumine facile confodere Floridum poterat. ſatis habuit hoc vibrare ſatyricon, nomine paululum immutato, verſóque in Ranciſcum Olidum

Audent flagriferi matulæ, ſtupidiq; magiſtri
Bilem in nos olidi pectoris euomere,
Reddemúſne vicem opprobriis? ſed nonne cicadam
Ala vna obſtreperam corripere iſtud erit?
Quid prodeſt muſcas operoſis pellere flagris?
Negligere eſt ſatius quod nequeas regere.

Relictis Biturigibus Italiam repetens, vrbem eam in ſe beneficam, hoc tetraſticho, grati animi teſte donauit.

Vrbs Biturix inuitus amans, te deſero amantem,
Quinque per æſtates terra habitata mihi:
Nunc opus ad vitulos eſt à veruecibus ire,
Ergo vale, & felix ſit tibi lanicium.

Quod tamen ab homine cãdido candidè ſcriptum carmen maledicus quidam nugator, Alciati nomini neſcio qua cauſa infenſus, ita ſuggilauit, vt totidẽ numeris ei calumnioſè occineret.

Non nos, ſed noſtros nummos Alziatus amabat,
Qui tacitus ſpretis vanuit hoſpitibus,
Ille ergo valeat vitulos paſturus: at illum
Noſtra vel horrentem frigore lana teget.

Ex quo illud verum intelligimus vſurpatum iam olim, felicitatem omnem inuidiæ obnoxiam: ſolam miſeriam carere inuidia: Qua tamen nugacitate minimè deterritus Alciatus, perinde ſe geſſit vt Hercules ille in ruſticum Lyndium, cuius inſanas voces contumeliarum plenas non magis curabat ac muſcas: aut vt Hecate, quæ cantum latratus nihil moratur. Ea ratione facilè conijcimus ſcriptum Emblema aduerſus inanẽ quorundam impetum.

Lunarem noctu vt ſpeculum canis inſpicit orbem,
Séque videns, alium credidit eſſe canem
Et latrat: ſed fruſtrà agitur vox irrita ventis.

Et peragit curſus ſurda Diana ſuos.

Sed & Doctor quidā nouus & Ciſalpinus profectus in vniuerſitatem Tectoſagum (ea eſt Tholoſſa) in ea peregrinatione nō ſolùm Italorū vitia, qui quorundā mos, ſed & virtutes ſe addiciſſe gloriatus, cuiuſdam legis aggreſſus explicationē in eum ſermonem incidit, vt diceret aliter à ſe legū modos intelligi quam ab Alciato, qui nihil apud nos inquit, facit, quam quod florettat iura, docti tum quidam aderāt, qui his auditis, ſeu hominis arrogantiam peroſi ſeu riſus captandi cauſa, dixerunt, quæ Alciatus florettat iura, iſte oletat. Ea fuit magnæ & præſtantis ſanè virtutis comes inuidia, quæ virū omni genere laudis admirabilem toto profeſſionis tēpore continēter exercuit. Is quanquā ſano, viuidóque habitu corporis à natura conformatus, quo tempore de minuendis laboribus, quos multos grauéſque pertulerat, ob ætatem ingraueſcentem cogitaret neque dum excederet annum ætatis octauū & quinquageſimum dolore pedum primùm leuiter correptus, deinde paulò grauiùs & crebriùs adeo vt continuę febris ſymptoma illi morbo adiungeretur paulatim confectus intra decem & quatuor dies, integris ſenſibus, animā Deo reddidit, ineunte anno Chriſtiano ad Romanæ curiæ calculum, 1559. Ticini ſepultus honorificè in baſilica vrbis, vir cui (auſim dicere) plus ſua patria, quàm ipſe patrię debeat vnus qui multis annis obſitam & occupatam quibuſdam quaſi opinionū ſenticetis, & vinctam barbariæ laqueis Iuriſprudentiam aſſeruit, vindicauit, perpurgauit, quem qui perſtrinxerunt, aut inuidi aut etiam maleuoli: qui parciùs laudarūt, parum candidi; qui pro dignitate coluerunt, eiúſque doctrinam ſanè vtilem ſunt amplexati gratos ſe & probos nec leuiter eruditos præſtiterunt.

Hîc ſymbola hominis omni laude poſteritatis digniſſimi non prætermittam, quæ ad raram illis doctrinam virtutémque prædicandam non parum pertineant, vnum fuit gentilitium, vt ipſe in Emblematis teſtatus eſt, ad nomē Alciatorum familiæ alludens, in ſcuti planitie depicta conſpicitur Alce, fera Germanica, quę vnguibus tenet epigramma, *μηδὲν ἀναβαλλόμενος* cuius ſymboli explicationē ipſemet Edidit Emblemate, ad hunc modum.

Alciatæ gentis inſignia ſuſtinet Alce,
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλλόμενος,
Conſtat Alexandrum ſic reſpondiſſe roganti
Qui tot obiuiſſet tempore geſta breui?

Nunquam, inquit, differre volens: quod & indicat Alces
Fortior hæc dubites, ocyor anne ſiet.

Alterum ſymbolum ſibi ipſe proprium & præclare fecit, vti pridem Paulus Iouius me docuit, eo libello ſan` venuſto quem de ſymbolis armorum & amoris lingua patria ſcripſit. caduceus eſt Mercurij inter duo Amaltheæ cornua, cum inſcriptione hac, ἀνδρὸς δικαίου καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται, huius hęc ſententia:

Vnguibus implicitis geminis caduceus alis
Inter Amalthea cornua rectus adeſt.
Pollentes ſic mente viros, fandíque peritos
Indicat, vt rerum copia multa beet:

In ea tamen icone Alciati, ad viuum expreſſa, qua me nuper donauit ANDREAS THEVETIVS, Coſmographus Regius vir lectiſſimus, ſubtus expreſſa oſtenduntur inſignia familiæ Alciatorum: quorum alterum gentilitium eſt, cuius ſicſe planities habet à læua, turricula, qui erecta ſtans aquila corona inſignita ſummo in apice conſpicitur, à dextra, repagula quatuor, ſupra ſicuti planitiem, galea (ſignum dignitatis equeſtris) ſuperius etiã ceruinum caput, porrectis & eminentibus anterioribus animalis pedibus. in apice, ſententia eſt de qua dixi, μηδὲν ἀναβαλλόμενος: Quæ ſingula ſi quis attendat accuratè, facilè percipiet, ab ingenioſo & ſolerti homine nihil aut cogitatũ aut prætermiſſum quod ad illuſtrandum nomen ſuum (vt optimus quiſque gloria ducitur) aut augendam rei literariæ dignitatem conduceret.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI EX LIB. POETICES VI. DE ALCIATI Emblematis IVDICIVM.

ALCIATI, præter Emblemata, nihil mihi videre contigit, ea verò talia ſunt, vt cũ quouis ingenio certare poſſint. Dulcia ſunt, pura ſunt, elegantia ſunt; ſed non ſine neruis. ſententiæ verò tales, vt etiam ad vſum ciuilis vitæ conferant.

LILIVS GYRALDVS LIB. II. de poëtis noſtrorum temporum.

ALCIATVS poteſt inter poëtarum collegium & conſortium reponi, eo quòd eius extant carmina plurima diuerſis in vrbibus iam impreſſa, vt ſunt epigrammata & Emblemata. De hoc enim illud veriſſimè dici poteſt quod eſt apud Ciceronem de Scæuola, Iuriſperitorum eloquentiſſimus, eloquentium Iuriſperitiſſimus: addam ego, & polyhiſtor, bonúſque poëta. Sed noſtra cõmendatione non indiget Alciatus, qui ſuis ſcriptis iam toti orbi illuſtris & clarus habetur.

BARTHOLOMÆVS ANVLVS, libello cui nomen fecit de Iuriſprudentia à primo ſui ortu ad Academiam Biturigum deducta.

ALciatus tandem Alcides velut alter, & Alce,
μηδὲν ἔχων ἀναβαλλόμενος, καὶ πάντα διέλθων
Ad Gallos venit tanto eius nomine motos,
Apperuitque viam ruptas per vt Annibal Alpes;
Qua ſua fida comes Iuriſprudentia, rerum
Regina, ad regni tranſcenderet intima Franci,
Hunc Biturix, mediam quam totā amplectitur vrbē
Francia, Metropolis gremio felice recepit,
Hinc Biturix magnis excepit honoribus, ampla
Et mercede, prius quantam non cæperat vllus,
Ac Saluatori (qui munere functus honeſto,
Iamque ſenex erat emeritus) ſuccedere fecit,
Primus ab Auſoniis leges regionibus ille
Tranſtulit ad Gallas doctor clariſſimus aras,
Doctrinæ humanæ pariter, Iuriſque peritus,
Eloquio pollens, lingua & polyhiſtor vtraque,
Primus & ille tuba veluti clangente vocauit
Militiam ad iuris ſtudioſos vndique mundi
Partibus ex variis turba coeunte frequentes,
Auribus appenſos dicentis ab ore diſerto,
Mirantéſque virum tantùm ſua verba ſonantem.

IO. M. TOSCANVS SVO
Italiæ peplo, lib. 3.

CHara mihi ante alias vrbs noſtræ gentis origo,
Et cui debentur teneris documenta ſub annis
Prima manus, quam natali præponimus oræ,
Inſubrum regina tibi quo munere grates
Vberius referam, quàm ſi quo ſidera adibas
Alciati æternis intexam nomina chartis?
Clariùs hoc non priſca tibi, non vltima ſecla
Conceſſere decus: princeps polluta negando
Barbariæ ſancta heu legum myſteria monſtro
Herculeà purgauit ope, & viuacia ferro
Collo renoſcentis ſuperauit & ignibus Hydræ.
Hic quam compedibus miſerè conſtrinxerat audax,
In ſcelus omne dolis fucans violentia rectum,
Iuſtitiam cæco produxit carcere in auras,
Fallendíque artes ſublata ambage retexit.
Margine qua Siculo tellus ad littus Iberum
Porrigitur, quáque Æmonias declinat ad Arctos
In Scythicum pelagus, ripámque binominimis Iſtri,
Noſſe quibus labor eſt veterum decreta Quiritum,
Hoc duce ſacra petunt priſci penetralia iuris:
Hoc ſine tuta via eſt nulli veſtigia ſi quis
Alterius premat, in præceps huc deuius error
Tranſuerſum trahit, & ſperato fruſtrat honore.

Andræas in Alciato, Mediolanenſi pago natus, ſexcentos ante annos à barbaris hominibus captiuam detentã Iuriſprudentiã, primus in libertatem aſſeruit. Ab illis enim elegantiſſima veterum Iureconſultorũ reſponſa, fœdis, & ineptis commentarijs deturpata, locis etiam innumeris ob inſcitam deprauata reſtituit, & priſtino nitori reddidit, ſuis ea

doctiſſimis æquè ac elegantiſſimis notis illu-ſtrans. Teruntur quotidie doctorum manibus numeroſa eius de Iure Ciuili volumine, quibus magiſtris apud Tranſalpinas nationes illuſtres emerſerunt Iuriſconſulti, Duareni, Cuiacij, Zazij, Hottomani, vel alij quorum fama peruulgata eſt. Poëticam fœliciſſimè eũ attigiſſe argumento ſunt Emblemata toties Typis recuſa, atque in Italicam, Gallicam, & Hiſpanicam linguam conuerſa.

SYNTAGMA DE SYMBOLIS: STEMMATVM ET SCHEMATVM

ratione, quæ inſignia ſeu arma gentilitia vulgò nominantur: Déque Emblematis.

DE SYMBOLIS & rerum notis nonnulla plerique ſcripſerunt: eorum tamen nemo eſt adhuc, quod ſciam, qui eam rationem & argumentum ſit accurata diſputatione perſecutus. Id vt præſtare quodammodò poſſim, quòd videam eas partes hoc loco mihi demandatas, de inuentione ſymbolorum, eorumque vſu & fine, quædam, ſi nõ accuratè, at certè breuiter dicenda mihi videntur, ne ſubinde cogar anxiè repetere quæ ſemel dixiſſe ſatis erit.

Quæ fuerit inuentio prima Symbolorum.

COMPERTVM quidem nobis eſt vel ſola coniectura primos illos homines, ſed potiſſimùm Ægyptios & Chaldæos, qui in ſchola Memphitica philoſophati ſunt, imò ante expreſſam notarum aut characterum inuentionem & ſcripturæ vſum, reperiſſe ſymbola quædam rudia, vt animalium, vel ſiderum, vel rerum aliarum, quæ *ἱερογλυφικὰ*, id eſt, ſculpturas ſacras appellarunt: quòd primùm ab his factum eſſe conſtat, ne ab imperita multitudine myſteria & arcana ſapientiæ, quam colebant puris animis ac manibus, facilè, profanarentur, ſed ab iis duntaxat intelligerentur, qui ſacris iiſdem initiati eſſent. Quarum rerum initia prima fuiſſe admodum rudia & ſimplicia nemo ambigit, qualia ſolent eſſe rerum pænè omnium principia, quæ à rebus minimis orta tandem progreſſum ampliorem, & certè maiorem conſequuntur. Quod nobis planum eſſe poterit. ſi eam inuentionem, quam Ægyptijs & Chaldæis acceptam tribuimus, conferamus cum ornatu, & accurata expolitione, quam huic præclaræ inuentioni Græci adiecerunt, tanta profectò cum venuſtate & apparatu, vt poſteriores Græcorum cogitationes prioribus his, & fermè incultis Ægyptiorum ſignis præferre non dubitemus. Eo enim factum eſſe crediderim, quod

etiam inuento ſcripturæ vſu à curioſis quibuſque ingeniis, ſed maximè philologis, Imperatoribus ducibus, & alijs etiam, quibus politior quędam literarum cognitio, rerumque meliorum elegans & culta natura placuit, auctus ſit & aſſeruatus non ſine litterarum politiorum ornatu is ἱερογλυφικῶν vſus. Ad quam philologiæ partem quodammodò hoc Syntagmate declarandam (non enim mei pudoris eſt magnũ quidpiam de me polliceri. quicquid ſit, velim ſtudioſi æqui conſulant: nam aliis fortaſſe trado lampada, qui perficient quod hîc à me inchoatum potiùs quàm perfectum) fingamus primum nobis aliquem ordinem familiarem, vt eruditos homines, & maximè rerum antiquarum ſtudioſos hac qualicunque; ſed tamen familiari commentatione iuuemus.

Quid Symbolum & quotuplex ſit huius vocis acceptio.

SYMBOLVM ita Græci definiunt: σύμβολον ἐστὶν ἐξοῦ ἐστὶν ἡμᾶς συμβάλλειν καὶ γνῶναι; eſt id quo aliquid coniectamus & cognoſcimus. Vocabuli huius multæ ſignificationes occurrunt: ex quibus hæ ſunt in primis. Symbolum accipi vulgare eſt pro ſigno quod epiſtolæ, vel vaſi, aut dolio, aut cæteris eiuſdem generis imprimitur, ne reſignentur à quibus minimè oporteat: idque nos vulgari lingua Marquam nominamus. Deinde pro bellico ſigno, quam Teſſeram vocant, Gallis *Mot du guet.* Nempe vox hæc ſymbolum, pro belli ſigno ſeu teſſera, quæ datur militibus pugnaturis, quod in bellis ciuilibus olim etiam ſolemne habitum: quibus quoniam & armorum habitus par, & ſonus idem vocis, & mos vnus, atque eadem bellandi inſtituta, ne qua doli ſubreptio fiat, ſymbola dux quiſque ſuis militibus diſtincta dat, vt ſi fortè quiſpiam occurrerit, de quo dubitetur, ſymbolum edat, & ita ſi ſit hoſtis vel ſocius facilè agnoſcatur. Quare temporibus, motuum ciuiliũ, & ſeditionum inteſtinarum, C. Marij ſymbolum fuit, Lar Deus: L. Syllæ, Apollo Delphicus: C. Cæſaris Iulij Venus genitrix. In Vigilijs etiam caſtrenſibus ſymbola id genus dari conſueuerunt, vt Palma, Virtus, Victoria. Quæ tamen præcepta ex vſu diſciplinæ militaris, quotidie variari debent, ne hinc detur hoſtibus occaſio inſidiandi, & exploratores impunè verſentur. Tertiò idem ſonat ac collatio vel pecunia, qua plures in vnũ conferunt ad epulas & cõuiuia celebrãda: quo ſenſu plerique viri eruditi etiã Symbolum, & Symbolam vſurpãt neutro & feminino gene-

ribus & quibuſdam rationibus confirmant, Symbolam dedi, apud Terentium, non Symbolum dedi, eſſe legendũ. Quartò, Symbolum nuptiarum annulum ſignificat; Quintò, coniecturam ſeu iudicium, quo prænoſcimus aliquid, vel coniicimus. vel obſeruatione dignum putamus, quo ſenſu ad res varias transferri teſtantur auctorum monimenta. Sextò, pro Principis numiſmate ſumitur. Septimò, pro argumento, ſeu etymo, ſeu denique vaticinio aut nota quadam qua quidpiã occultatur, ſed tamen doctis auribus intelligendum proponitur; quo ſenſu poſtremo nos Symbolum ad Emblematis naturam accommodamus, & veluti ad finem noſtri huius Syntagmatis explanare conamur.

De Symbolis Ægyptiis.

OBSERVAMVS itaque à ſapientibus Ægyptiis Symbola primùm fuiſſe vſurpata illa, quæ *ἱερογλυφικὰ* nuncupabant; quibus ſuam raram illam quidem & reconditam ſapientiam ſolis iis agnitam eſſe volebãt, qui ea ſe dignos præſtarent, Ab ea enim conſultò & prudenter hiſce ingenioſis & eruditis Symbolis, vti iam admonui, profanum vulgus arcebant: eoque modo arcana illa doctrinæ reuera primæ & arduæ, caſtis benéque rotundis auribus & præparatis animis excipi volebant. Inſignis eſt apud Clementem Alexandrinũ locus 5. Strom. quo loco ait, Ægyptios & Hebræos Symbolis vſos fuiſſe reconditis, vt ſapientię diuinę eos participes efficerent, qui rebus ſacris initiati eſſent. Addit etiam nefas exiſtimatum Platoni, eum qui minimè purus eſſet ad purum quidpiam attrectandum accedere: quam ob cauſam ſacra vaticinia ænigmatis reddita olim fuiſſe conſtat, nec vera myſteria oſtendi iis ſolita, qui temerè & impudenter accederent, ſed qui primùm purgati eſſent ſeſéque diligenter præpararent. Obſeruat idem eos, qui ab Ægyptiis docerentur, primùm quidem arripuiſſe viam & rationem, quæ vocabatur *ἐπιστολογραφική*, id eſt ad epiſtolas ſcribendas comparata methodus: alteram, qua ſacerdotes vtebantur, id eſt *ἱερογραμματεῖς*: tertiam & poſtremam *ἱερογλυφικὴν* nominabant, id eſt ſacram quandam ſculpturam vel cęlaturam: ex quibus maximè celebris fuit ea quæ *συμβολικὴ* dicebatur. Longior eſſem, ſi exempla Clementis vſurparem, quæ eadem penè ſunt apud Orum Niliacum. Sed vnum id duntaxat. Omnes quotquot vetuſtis temporibus de rebus diuinis aliquid ſcriptis mandarunt, tam Barbari quàm Græci, rerum

principalia occulta eſſe voluerunt,&ipſum verum τ' ἀληθές, ænigmatis,ſignis,ſymbolis, &allegoricis quibuſdam figuris tradiderunt.Eadem fuere celebrata illa Græcorum oracula: quæ cauſa eſt cur Apollo Pythius cognomen λοξίας habuerit,eò quòd obſcurè ac obliquè reſponderet. Cum Clemēte illo polyhiſtore vnà coniūgam Plutarchum, qui diſputatione περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος idem omninò docet interque alia oſtendit hoc veterum Ægyptiorum inſtitutum fuiſſe, vt ab iis legerentur reges, vel ex ordine ſacerdotum, aut eorum qui militiæ nomen darent: eò quòd illi ob fortitudinem, hi verò ob ſapientiam magni ac celebres haberentur. Si quis è bellicoſis rex crearetur, ſtatim ſe ſacerdotibus erudiendum dabat,idemque ſapientiæ particeps efficiebatur, eius inquā ſapientiæ quæ fabulis pleraque occultabat, & obſcuro quodam verborum inuolucro veritatem complectebatur. Hæc eius verba: *εὐθὺς ἐγίνετο τῶν ἱερέων καὶ μετεῖχε τῆς φιλοσοφίας ἀποκεκρυμμένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις, ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας καὶ διαφάσεις ἐχούσης.* Quod certè ipſi notant,cùm Sphinges ad templorum limina locant: innuunt enim eam,quam de rebus ſacris doctrinam profitentur,ea ſapientia conſtare, quæ obſcura ſit, & inuolucris quibuſdam lateat.

De Pythagoræ Symbolis.

CERTE antiqua illa Pythagoræ ſymbola huius Philoſophiæ vſum non minimum præbuere; quæ cùm à Tyrrhenus (apud quos fuit educatus, teſte Plutarcho) aut ab Ægyptiis,vt relatum eſt ab Iamblicho nobili Philoſopho, accepiſſet,ita excoluit, vt magnam ſuæ doctrinæ partem hiſce myſteriis occluſam eſſe voluerit. Tradit enim idem Iamblichus,eos olim deſignaſſe per nauis gubernatorem,ſupremū Deum primum motorem, & primam illam cauſam rerum omnium;vt oſtenderent omnia Dei prouidentia curaque adminiſtrari: vt per mundi lutum, materiam aptam ad generādum, ipſumque corpus intelligi volebant. Atqui & interdum non alio ſymbolo Deum deſignabant, quàm oculo depicto,cui & baculum ſeu ſceptrum ſubſtituebant: quandoquidem Deus vnus eſt,qui omnia videat, & penes quem ſit præcellens & regia dignitas. Nonnulli tamen ſtantem baculum ad aliud referunt, nempè ad naturam diuinam ἄφθαρτον καὶ ἀκίνητον id eſt mutationi minimè obnoxiam,& quæ nunquam labefactari aut imminui vllo vnquam pacto poſſit,

Hanc Ægyptiorum Philoſophiam Chæremon complexus eſt, vt & Orus Apollo Niliacus: auxit Pythagoras, illuſtrarunt excellentes quidam Philoſophi & ſcriptores nobiles Athenæus, Clemens & Cyrillus Alexandrini, Pauſanias, Porphyrius, Plinius, Apuleius, Plutarchus: quamque noſtra ætate pænè intermortuam magno labore ac induſtria, imò verò admirabili pæneque diuino ingenio excitauit, ſuiſque perfecit numeris Pierius Valerianus, magnis illis Hieroglyphicôn Commentariis. Cuius primæ ſapientiæ vſum, ne id diſſimulare videar, retinuerunt multò ante Pythagoram Moſes, Salomon, aliique Hebræorum ſapientes: ſunt & qui de Chaldæorum ſymbolis ex Pſelli; commentariis, quibus magica oracula ſeu Chaldaica Zoroaſtres exequitur, nonnulla poſteris reliquerunt. Sic enim ex figura plantarum, florum, animalium, ſtellarum, rerúmque aliarum pleráque inuoluebāt, vt minimè putem commodiùs ſapientiæ veterum quaſdam reliquias ad noſtra vſque tempora tranſmitti potuiſſe. Id verò ſi quis velit oſtenſum eſſe aliqua exemplorum farragine, ſtatim colliget, pro fertilitatis ſymbolo Papauer vſurpatum, Cupreſſum pro morte, Oliuam ſignum pacis, Laurum & Hederam ingenij ſemper virentis, Malum cotoneum connubij notam iiſdem habitam fuiſſe, vt Satyrum vel Capram libidinis, Leonem terroris, iracundiæ, dominatus: Solem anni, Lunam menſis, & cetera alia longè multa, quæ immenſo labore paríque doctrina idem Pierius executus eſt.

De Pythagoræ ſymbolis obiter quædam.

VERUM quia de Pythagoræ ſymbolis meminimus, placet quædam huc adijcere, quæ ad id argumenti genus fortaſsè conducant, quæque rerum antiquarum ſtudioſi non auerſentur. Fuit vnus ille Pythagoras, primus modeſtiæ magiſter, & qui prior φιλοσόφου maluit, quàm σοφοῦ nomen ſibi tribui, & qui ad ſobrietatem, primum ſapientiæ omnis humanę fundamentum, ſui ſeculi homines reuocauit. Cuius Doctoris ſanè præſtantis, & omnium iudicio magni, ſententię præclaræ, quę ſymbola vulgato verbo dicuntur, notis expreſſa ſub obſcuris placet obiter enarrare, & aliquo interpretationis lumine inſignire.

Priùs illud occurrit, NE DEGVSTARIS IIS QVIBVS EST NIGRA CAVDA. μὴ γεύεσθαι μελανού-

ρων, Melanuros ne guſtato: ſic enim malumus cùm Gyraldo reddi, non vt Ficinus & Guarinus Veronenſis: qui non aduertebant Melanuros eſſe ex genere piſcium, quod poſtremò Eraſmus ex Plinio meminit. Simile fuit ænigma Antiphanis Comici, à Melanuro & Mugile cauendum. Apud Latinos atrum nigrumque, pro malo & improbo accipi, alijs locis dicetur commodiùs. Sunt ergo Melanuri, doloſi, fraudulenti, inſidiatores, ij denique omnes qui aliud in ore promptũ habent, aliud in pectore celãt, ſicuti etiam fallaces, præſtigiatores quique calumnijs rem ſuam agunt aliorum diſpendio, etiamque interdum exitio. Suidas, & alij quidam à Melanuro abſtinendum eſſe cenſuiſſe Pythagoram ſcribit, cauſamque reddit occultiorem, de qua hîc nihil attinet dicere. Obſeruandum adhæc non benè ab Eraſmo ſepiam poni pro melanuro: eſt enim non rectè ſecutus interpretem Laërtij: vt etiam in prouerbio, Sequitur Perca Melanurum.

Stateram ne tranſilias.] Saterit ſemel admonuiſſe, vnius & eiuſdem ſymboli, vt adagij ſententiam eſſe prima quidem fronte generalem, quæ tamen ad varios vſus & ſignificatus traduci poſſit. Cyrillus Alexandrinus Stateram inquit ne trãſilito, hoc eſt, auarus ne eſto. Item & Athenæus qui hoc ſymbolo πλεονεξίαν, auaritiam fugiendam eſſe cenſet, & æqualitatem ſectandam. Sunt tamen qui præcipi putent ſtudiis in omſiibus moderationem & temperamentum adhibendum: alij ſimpliciter ad pondera, & menſuras referunt, quæ iuſtæ debent eſſe: nos de omni potiùs æquitate intelligi, vt ſit hoc tanquam ad reges principéſque monitum generale, vt etiam iudices prouinciarum, alióſque omnes qui rempublicam adminiſtrant, vt legum ſeruata auctoritate ſe gerãt, populóſque ſibi commiſſos iuſtè & legitimè in officio contineant. Nota eſt Iuſtitiæ pulcra deſcriptio ex Carneadis libr. περὶ τἀγαθοῦ καὶ ἡδονῆς apud Gell. 14. & Ciceronis verba illa magnifica ex oratione pro Cluentio: *Legum miniſtri magiſtratus: legum interpretes iudices: legum denique idcircò omnes ſerui ſumus, vt liberi eſſe poſſimus.* Sed propiùs eſt veterum emblema, qui Iuſtitiam & Nemeſim ita pingebant, vt ſtateram manu altera, & gladium altera oſtentaret nimirùm vt indicarent duo pręſtantiſſima Iuſtitiæ munia, vnum quidem poſitum in facultate ſuum cuique tribuendi; alterum verò in puniendis facinoroſis. Exempla eorum qui ſtateram tranſilierint poſſem adducere Imperatorum turpium, & eorum qui non princi-

pes,ſed peſtes ſuæ reipublicæ fuere, vt Neronis, Domitiani, Heliogabali, Caracallæ, Cambyſis,aliorumque nimis multorum,ſed hæc ſatis. Interea fuiſſe viros eruditos cum Lilio Gregorio qui ex vno hoc ſymbolo duo fecerint, Græca deceptos lectione, in qua modo iugum, modo ſtateram legimus. Nam apud Plutarchum Sympoſiaco ita enunciatur μὴ σάρον ὑπερβαίνειν: quo loco Saron quidam pro Zygoij poſitam crediderunt. Sed ne multa; σάρος, vt Iul. Pollux explicat, eſt inſtrumentum quo pauimenta & areæ vertantur à verbo σαίρω, σαρῶ. Itaque vertendum fuit ſcopas non tranſiliendum; hoc eſt, ne ſimus ad iracundiam proni, neve leui de cauſa à ratione abducamur. Ita in carminibus aureis Pythagoræ præcipitur, ob leue erratum aliquod amico non eſſe ſuccenſendum. μὴ ἔχθαιρε φίλου χρὴ ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς. & quæ multa περὶ μετριότητος ab alijs diſputantur.

Chœnici ne inſideas.] Chœnicem Clearchus hemerotrophiũ nuncupat. i. diurnum cibum, & demenſum, quod in dies alicui impenditur. à recentioribus Latinis ſportula & ſalarium. Rhemnius Fannius, aliíque nonnulli, chœnicem menſuram aiunt eſſe quaterni ſextarij: Qui quater aſſumptus fuit Graio nomine Chœnix. Picus Mirandulanus in quadam oratione, ſic expoſuit, vt omnia nos anima rationali metientes ad menſuram & regulam cuncta dirigamus. ait enim: præcipit Pythagoras, ne ſuper modium ſedeamus. i. rationalem partem, qua anima cuncta metitur & examinat, ne ocioſa deſidia remittentes amittamus, ſed rationis exercitatione ac regula & dirigamus aſſiduè & excitemus. Hæc ille. Itaque miſero ocio vita traducẽda non eſt, ſed id penitus excutiamus, rectè Plautinus ille ſenex, Adoleſcens cum ſis, ita cum eſt ſanguis integer rei tuæ querendæ conuenit operam dare. Itémque, Nimis homo nihil eſt qui piger eſt, nimiſque id genus odi ego male: *vigilare decet hominem qui vult ſua tempori conficere negotia: qui dormiunt libenter ſuo lucro & cum malo come ſt.* Monet itaque ne ſimus ἡμερόβιοι, ſed exemplo formicæ futuris proſpiciamus.

Ne cuiuis dextram.] edocemur id noto verſiculo,

Nec citò deſiſto, nec temerè incipio.

Cæterum porrigere, & dare dextram eſt ſuppetias opemque ferre. Dare manus, victum ſe fateri, manum inijcere, vim inferre, manus addere, decidere, Apud priſcos ſi quid firmum & illibatum eſſe vellent, id dextra ſanciebant, vt tradit

Aurel.Probus accipiebant item dextram,pro patre feliciore, religioſiore & ſanctiore; & dextrum pro fœlici & proſpero, vt Nonius retulit. Multus eſſem & fortè nimius ſi huc locos congererem de dextra porrecta, pro fidei ſacramento: ad alia itaque veniendum.

Arctum annulum ne geſtato.] Idem & Plutarchus Flamines etiam diales apud Romanos ea ratione vtebantur peruio & caſſo annulo. Plautinum illud ſymbolo huic quadrat, Liberę ſunt ædes, liber ſum ego, liberè me vti volo. adeo libertas res eſt inæſtimabilis, vt cenſent Iuris auctores. Sanè annulum pro hieroglyphico poni ſeruitutis, qualis eſt maritalis, conſtat ex veteribus. Nam etſi, quantum etymo nominis annuli colligimus, deducitur ab AN, particula quæ circum ſignificat, ideoque compedum vel manicarum vinculum annulus notam habet. Ex hoc ergo Pythagoræi videtur monuiſſe cauendum, ne nos in eam ſeruitutem conijciamus, quæ dura ſit & incommoda, qualis eſt connubij ſocietas & quaſi colligatio, duris implicita moleſtijs, ſolicitudinum morſibus, & quaſi laqueis, à quibus nos expedire minimè poſſumus, poſtquam volentes iugum trahere cœpimus.

Ignem ne gladio fodito.] Porphyrius ignem ſymbolum eſſe dicit naturæ, eámque ob rem in templis aſſeruari, capitaleq́; fuiſſe, ſi ſacerdotes ignem ipſum extingui paſſi eſſent: quo pacto apud Romanos, virgines Veſtales, & apud Perſas igni præficiebantur: qua de re alij & Clemens non parum multa. Symbolum igitur ita placet explicare, diuinam naturam hoc eſt Deum immortalem, non gladio impetendum, hoc eſt linguæ acumine & maledicentia. Plerique hoc ſignificari dicũt, potentiorum iram non eſſe dictis laceſſandam, quod id non niſi communi, aut certè multorum periculo fieri poſſit. Etenim periculoſum eſt in eum ſcribere qui poſſit proſcribere. Ex quo quidam cum duceretur ad regem Antigonum, reus flagitij capitalis, qui ducebant hominem bono eſſe animo monebant, futurum enim vt ſolueretur cum ad regis oculos perueniret: At, inquit ille, Cyclopi me crudum vultis apponere? alludebat ad regis luſcum quod cum regi delatum eſſet, hominem iuſſit interfici. Ita in ſuã perniciem miſer ille gladio ignem fodicauit. Quod de principibus dictum eſt, idem de alijs omnibus dici poteſt, neminem ſcilicet vel dicto vel facto lædendum, aut prouocandum quod iracundiam excitet. Nam & ſapienter accepimus à Solomone, moderatus ſer-

mo frangit iracundum animum, at durus furorẽ arceſſit. Et hoc quidem ſymbolum vnum ex iis eſt quæ Andocidæ Pythagoreo à Græcis ſcriptoribus, non Pythagoræ ipſi aſcribitur. Politian. aliter legit, πῦρ σιδήρῳ μὴ σκαλεύειν, ignẽ ferro ne fodicato. Alij πῦρ μαχαίρᾳ μὴ σκαλεύειν, ignem gladio ne ſcalpito: Scio & alios eſſe prouerbij ſenſus, ex quibus quidã ita obſcœnè nonnulli concepti, vt pudeat dicere: quod ad morum cultum, vel honeſtam doctrinam facit, magis placet, & iis finibus noſtri ſtudia terminantur.

Cor ne edito.] Cicero de Bellerophonte, vertit ex Homero, *Ipſe ſuum cor edens campis errabat Aleis.* Et Phocylides, apud ignem ſedentem cor fruſtra non minuendum, præcepit hóc hoc verſu, μὴ δὲ μάτην ἐπὶ πῦρ καθίσας μινύθῃς φίλον ἦτορ. rectè quidem: nam prȩterquam quod triſtitiarum moles & curarum edacium onus aduerſam valetudinẽ & corpori infeſtam aducit, nec cogitationum quoque ſtudiis liberum permittit eſſe animum. Non eſt igitur cor edendũ, ſi ſimul & ſapere, & valere cupimus. Sunt etiam qui hoc ſymbolo vſum Pythagoram fuiſſe aſſeuerant, quod cordis caro comeſa, ſuaptè natura non facilè concoquatur. Ex Cyrillo didicimus cor ſupra craticulam impoſitum, prunis & igne ſuppoſito, apud Ægyptios ſignificare iram, furorémque: quod cor edendum vetuit, Pythagoras eadem ratione, cerebrum non edendum vetuit, hoc eſt vt Græcè dicitur μὴ ἐσθίειν ἐγκέφαλον, cerebrum ne mandito: quod ab aliis exponitur de obliuione fugienda. Ex quo Apuleius: homines ſunt anxiis mentibus, ait, brutis corporibus, vita querula. Rectè quidẽ & verè, nam quot in homine ſunt perturbationes, tot regnant quaſi prædones infeſti, & cruenti carnifices, qui nunquam conquieſcere miſerum animum permittant. Ea ratione de hominum conditione conqueſti ſunt Philoſophi longè multi. Silenus enim pronunciauit, optimum non naſci, aut quam ocyſſimè mori. Huc referre poſſis Heracliti lachrymas de hominũ miſeriis, Timonis μισανθρωπίαν ſolitudines, Poëtarum & Philoſophorum ſatyricos aculeos. Saluberrimum itaque hoc oraculum Pythagoræ ſapientis, in quo bona pars Philoſophiæ moralis occupatur, tenendum mordicus, vt quiſque noſtrum meminerit ſe non parũ profeciſſe, qui malis affectibus ſeueram legẽ indixerit, Sit ergo, Vt Flaccus monet *lætus in præſens animus quod vltra eſt oderit curare, & amara læto temperet riſu.* Nã & Chryſippus λύπην quaſi λύσιν hominis appellant: etenim

qui triſtatur & mœrore conficitur, quaſi ſeneſcit miſer, maciemque & pallorem contrahit, Ideoque Galenus hoc vnum præcipit ad tutandã valetudinem, à curis acrioribus & à mœrore animum ſubtrahendum, eo quod inde morbis afflictantur humana corpora, fieríque interdum vt ſanguis intra præcordia, quaſi vi quadam truſus, confeſtim extinguat inſitum calorem, ex quo tabes aut etiam mors conſequatur. Sed vt vult Iamblicus, cor ideo & cerebrum mundi non permiſit Pythagoras, quod quaſi duo ſint duces, & tanquam gradus ſedeſve viuendi & ſapiendi. Quidam etiam ſunt qui ſymbolum id ad amicos traducant, quibus non eſſe obtrectandum vel abſentibus ratio ipſa ſuadet. Amicum enim & cor, & corculum, blandiendi cauſſa, dicunt: vtque ſine anima & corde viui, ſic ſine amicitia commodè vita traduci non poteſt.

A fabis abſtineto.] Tunycha Pythagorica, cum eã Dionyſius cogeret id myſterij patefacere, ipſa arcanũ ne proderet, mordicus ſibi linguã præſcindens, in faciẽ tyrãni dicitur expuiſſe, quod idẽ ſcribit Iamblicus & Olympiodorus his fere verbis: in Platonis Phædone: mulier inquit, Pythagorica coacta enũtiare cur fabã non comeſſet, dicit φάγοιμι ἂν ἢ εἴποιμι ἄν: rurſus coacta cum eſſet, ait, εἴποιμι ἄν, ἢ φάγοιμι ἄν, & demum linguam ſibi abſcidit, inſtrumentum ſcilicet & loquendi, & guſtandi: tametſi abditum eſt (inquam) fabę myſterium Antiochæus in iis quæ de fabæ natura ſcripſit, ad Michaëlẽ Bizantium imperatorem, ait fabas malum ſuccum ferre, inſomnia turbulenta facere, eamque ob rem Pythagoram fabis abſtinuiſſe. Idem Plinius memoriæ tradidit. Heron. 2. rei ruſticæ ex Geoponicis Didymi, idẽ cum Suida & Plinio; ſed dicit in fabarum flore auſpicium quoddam lugubre reperi. Horat. Serm. 2. Saty. 6.

O quando faba Pythagoræ cognata, ſimulque
Vncta ſatis pingui ponentur oluſcula lardo?

Origenes in eo quem ipſe φιλοσοφουμένων inſcripſit, Zaretham ait Chaldæum has afferre cauſas cui à fabis abſtinendũ eſſet, coniecturã hanc ille afferebat, quod ſi macerata ad ſolem per aliquot tẽporis ſpatium dimittatur, ſeminis humani odorem contrahere. Clarius etiam hoc exemplũ profert, quod ea florente, vnà cum flore in olla circumlata ſi concludatur, humique obruatur, & per aliquot dies effodiatur, pudendi muliebris effigiem habere reperietur, & mox etiã puerilis capitis. Lucianus eo Dialogo, cui βίων πρᾶσις, nomen,

illud præcipuè notat, ſi viridẽ fabam folliculo exuas, apparet virilibus genitalibus ſimilem: coctam autem ſi nocturno tẽpore ad lunam certo ſpacio dimiſeris, ſanguini perſimilem fieri. Acron: à faba, inquit, Pythagoras abſtinuit, quod viridis in pyxide ærea ſeruata, vertitur in ſanguinem. Memoratur & illud Pythagoræ tributum apophthegma, qui rogatus quo tempore Veneri opera danda eſſet, cum te ipſe fieri debiliorem & imbecilliorem voles, inquit. Plutarc. de inſtitutione liberorum, abſtinendum interpretatur à ſuffragiis, quæ per bicolores fabas vt plurimum feruntur: id quod & Athenienſes in primis feciſſe in principibus & magiſtratibus ſortiendis, teſtis eſt Lucianus, vt ſupra. Et κυαμοτρὼξ apud Græcos prouerbij vice dicitur, in eum qui inde victitat, hoc eſt, in dandis præſtandiſque ſuffragiis, quaſi Latinè dicas, Fabæ roſor. Scribit Pauſanias quod Pheneutæ Arcadiæ populi, fabam ideo immundam & impuram exiſtimãt, quod cum illic Proſerpinam quærens dea Cæres diuertiſſet, omnibus qui eam hoſpitio ſuſcepiſſent legumina præbuit, præter fabas: quo argumento eam impurã eſſe agnouere, atque idcircò eam Pythagoras prohibuit. Marcellus Virgilius κυάμους oua eſt interpretatus, cvamonque quaſi κύησιν, i. fœturam & conceptum animalis intelligere maluit, ac ſi per ipſas fabas Philoſophus non minus ab animalis principio ſeminéq; abſtinendum innuat, quàm ab abſoluto iam & perfecto animali.

Cibum in matellam.] Amis Græcè, vas in quo vrina & excrementa deponuntur. Symbolum ita quidam interpretãtur: ſordidos & inhoneſtos homines non eſſe nutriendos. Sed placet interpretatio Plutarchi: non ſunt (vt etiam in ſacris præcipitur) inter ſues ſeminandæ margaritæ. Vt enim ſubigenda, & cultu perdiligenti eſt paranda tellus, antequam ei ſemen mandes: ita non niſi rectè, pureque præparatis animis doctrina honeſta committenda. Quorſum enim Horatius? *nunc adhibe puro pectore verba puer.* Quod idem ipſum verbis aliis inculcat Clemens 2. Pædagogi: βδελύττεσθαι γὰρ τὸ ἅγιον μιαινόμενον ὥσπερ οὖν εἰκός.

Ad finem vbi perueneris.] Sic Suidas; ἀποδημοῦντα ἐν τοῖς ὅροις αὐτῆς ἐπιστρέφειν. Hieronymus ſic enunciat: cùm profectus fueris, ne redeas, exiſtimat enim Pythagoram animorum immortalitatem oſtendiſſe. nec aliud quam μετεμψύχωσιν aut παλιγγενεσίαν ſignificat. Monebat igitur, non eſſe vitam expetendam poſt mortem, vt Hieronymus exponit. Plutarc. de

liber.educand.cum moriendum eſt,inquit, & vitæ terminũ in proximo eſſe videamus, id æquo ferre animo debemus. Suidas verò,Cùm peregrinatum eſt in finibus, non retroflectendũ,vel quod idẽ fert apud Diogenem, in finibus peregrinandi non redeundum,hoc eſt non in concupiſcentiis & deſideriis,mutata iam vitæ ratione, viuendum eſſe, neque iis quidem voluptatibus, nec illecebris, quibus anteà. Alio prouerbio dicitur, à carceribus ad metam. Sic ergo componenda vitæ ratio eſt,vt cum iam vitæ bona pars tranſacta ſit, non capiat nos ad pueritiam redeundi iners,vanumque deſiderium,ſed Deo,&naturæ pareamus,& nugatoriam omnem ſpem ab animo propellamus,imò ne quidem ſperemus niſi quod liceat.

Superis impari numero.] Ea ratione,vt id obiter, quidam putant,Pythagoram abſtinendũ iuſſiſſe trigla piſce,quod per eã ternionis numeri myſterium coleret. Iamblichus tamen Pythagoram ait Apolloni ex ternario numero ſacrificaſſe, propter tripodem, vt ait,veneri ex ſenione.Et Therij Smyrneus Platonicus, ternarium numerum in libaminibus ea cauſa ſolitũ adhiberi fuiſſe, quod primus ipſe inter numeros dicitur omnia eſſe. Multa de ternario numero Proclus ad initium Timæi Platonis,& paſſim apud auctores veteres.

Per publicam viam ne ambules.] Sic Olympiodorus retulit φεύγειν τὰς λεωφόρους, fuhiendas vias publicas,vel à publicis viis deflectendum. Ficinus: Populares vias fuge, per diuerticula vadito. Politian. Regiam viam declinato, per ſemitas ingredito. Id traduci,placet Gyraldo ad vitam cœnobitarũ, quàm benè,ipſe viderit. Quidam per Y,litteram à Philoſopho deſignatam volunt fuiſſe,de qua multi multa. Huc pertinet Euangelij præceptum,

NE IN VIAM GENTIVM ABIERITIS.

Tollenti onus auxiliare.] Alij legunt φόρτον συμμαθαιρεῖν, μὴ δὲ συγκαποτιθέναι. Ficinus ſic: viro qui pondus eleuat,auxiliare,non tamen cum eo deponas.ſententia hæc eſt, Simul quidem tollendum onus,non ſimul tamen deponendum. In eos ſymbolum dici poteſt, qui pridem aliquod vitæ ſanctioris inſtitutum profeſſi, ad laxiorem demum ſe viuendi normam ſeu licentiam verius contulerint. Olympiodor.in Platonis Phædone ita legit μὴ ἀποτιθέναι,ἀλλὰ συνεπιθέναι βάρη:non deponenda,ſed vnà ſubeunda onero.quod ipſe ita exponit:ſimul in vita operandum,non autem contra facien-

dum, hoc eſt συμπράττειν τῇ ζωῇ οὐκ ἀντιπράττειν. cum eo ſentit Cyrillus: non oportet (inquit) cooperari cuipiam ad ignauiam, ſed ad virtutes & labores. Idem Plutarch. Sympoſiacis.

Ollæ veſtigium in cinere.] Poſt inimicitias iræ meminiſſe malorum eſt, ait ille. Sic habet Prophetæ vaticiniū, Olla igne & carbonibus ſuccenſa, hoc eſt cor plenum curis & ſollicitudinibus: olla pro corde, cinis pro pœnitentia interdum ſumitur à ſacris doctoribus.

Vnguium, criniúmque præſegmina.] Quid vero dicas, ſi non calcandam, nec penitus negligendam rerum externarum curam ſuo hoc ſymbolo docuit Pythagoras? Ideo, ſcribit Iamblichus, in die feſto nec vngues ſecari, neque comas tonderi volebat. At contrarius eſt ſymboli ſenſus, ſi (vt Ficinus tranſtulit) enuncietur, capillorum & vnguium ſuperfluitates poſtquam abſcideris, peſſunda: ac ſi innuat de externis minimè curandum. Theodoretus capillos mortalitatis habere ſymbolum dicit; mortui enim ſunt, nec doloris ſenſum habent.

Quæ vncis ſunt vnguibus.] Monemur hoc ſymbolo, vt rapaces homines fugiamus, néve inter familiares & domeſticos habeamus: quoniam rapiendi deſiderio, inſatiabilique auiditate omnia confundunt & conturbant: quod præcipuè in aulis principum eſt videre, & quibus ferè huiuſmodi rei familiaris magiſtri præficiuntur de induſtria, qui amplius aliquid concedere & conſeruare dominis oſtentant, vt eo amplius ipſo rapiāt & furentur. Vnguicuruia igitur nō nutrienda, nec domi habenda. Alij vero ſignificari volunt omnem rapacitatem è ciuitate exterminādam eſſe, quod & ſenſit Æſchilus, qui leonis catulum non eſſe alendum in Repub. ſcripſit.

Οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,
Μάλιστα μὲν λέοντα μὴ 'ν πόλει τρέφειν,
Τὴν δ' ἐκτραφῇ τις τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν.
Catulum leonis alere in vrbe non iuuat,
Sed mage cauendum ne leonem nutrias,
Quem qui educarit, eius & mores ferat.

Quod de Alcibiade Poëta intellexit tum temporis adoleſcente in primis factioſo, rerumque nouarum appetente.

Aduerſus ſolem.] Vſu comprobatum eſt, cum in diſciplinis reliquis, nedum in prima re litteraria, non multū profectu-

rum, qui manifeſtę veritati contumax reupgnat. Sol pro Deo interdum accipitur. Ergo aduerſus diuinitatem loquendum non eſt. Apud Hebræos is loquendi mos eſt, vt aliquid cōtra ſolem fieri dicant, quod in conſpicuo & aperto fiat, vt eſt apud Moſem.

Hirundinem ſub eodem tecto.] Apud varios ſcriptores varia eſt huius ſymboli explicatio, domeſticas hirundines ne habeto, ne domi patere hirundines. D. Hieronymus reddit, hirundinem in domo non ſuſcipiendam: alios, ſub eodem tecto hirundinem ne habeto. Marſilius Ficinus hirundinem domi ne ſuſcipias, ὁμωρόφιος enim eſt eiuſdē vel tecti vel culminis. Significatur admittendos non eſſe in contubernium amicos illos fucatos qui ſui compendij cauſa colant amicitiam. Auctor ad Herennium, vt hirundines æſtiuo tēpore præſtò ſunt, frigore pulſæ decedunt: ita falſi amici, ſereno vitæ tempore adſunt, ſimulátque fortuna immutata eſt, deuolant omnes: alij tamen de garrulis, & ſuſpicionibus dici malunt, quò ſpectat illud Horatij percūctatorem fugito, nam garrulus idem eſt. Alexander Myndius, & Dionyſius Heliopolites, hirundinem in ſomnis, malum ſignificare prodiderunt, vt non temerè videatur Pythagoras hirundinem conſuetudinem vitandam præcepiſſe.

Stragula ſemper circumuoluta.] Monere Pythagoram crediderim potius, ait Gyrald. vt parati atque expediti ſemper ſimus, quaſiqúe in procinctu, tanquam peregrè abituri. nam & in caſtris cum migrandum eſt, omnia conuoluta habere, & colligata, conuaſatáque ſolemus: ad animum tamē conferri poteſt, ac ſi ab hac mortalitate ſit migrandnm, ne nos imparatos mors offendat. Quod ſi nos moneat, cum non firmam hîc & ſtabilem manſionem habeamus, & varij plerúmque caſus immineāt atque impendant, vt parati ſemper ſimus, quocumque locorum peregrinandum ſit, ſedéſque mutādæ: noſque in nobis ipſis omnia noſtra poſita habere, omnéſque fortunæ caſus longè virtute inferiores eſſe ducere, & demum tales nos eſſe, quales erant qui ſua ſecum bona omnia in patriæ direptione ferre aſſeuerabant.

In annulo, Dei figuram.] In annulo Dei imaginem ne circūferto, ſic enim Iamblichus explicat, ἐν δακτυλίῳ θεοῦ εἰκόνα μὴ περιφέρειν, ea ſcilicet ratione polluatur, Cyrillus, deorū imagines, inquit, ne feras in annulis: in hanc ſententiam, & ſignificationē, de diis ne facilè diuulges. Sed Cęlius Rhodigi-

nus ſit interpretatur non eſſe animam, quæ imago Dei eſt, merſandum in corpus, quo planè vti annulus gemma animæ vi contineri videtur, nec mancipandam: ſed vt Gyraldus ait, ſymbolum nos monet, ne in delitiis & propatulo Dei effigiem ac memoriam habeamus: nam non temerè, & vulgò Dei nonem pronunciandum Hebræis, nobíſque: opertanea enim & arcana eſſe oportet diuina myſteria.

Sellam oleo ne abſterſeris.] Quidam putãt nos moneri vt amicorum omnia ita curemus atque propria: neque blandis verbis, & ſermonum fuco placeamus, ſed veri ſtudio: ſedes enim amicitiæ veritas eſt, non adulatio. Quid ſi nos ita interpretemur, vt θᾶκον pro throno & cathedra, vt Latini ſedem & ſellam pro ſolio & tribunali, i. pro imperio & magiſtratu accipiunt Oleum pro aſſentatione poni ex ſacris litteris proditum, vt & pro fictis ſermonibus palpóque, vt illud Dauidis, oleum peccatoris non pingue faciet caput meũ, & Prou. oleum ore ferre, de aſſentatione blandientium dici videtur, & oleum ferre in auriculam.

Coronam ne carpito.] Cyrillus, Hieronymus, aliique tradũt Pythagoram eo ſymbolo monuiſſe diſcipulos, ne vrbium & ciuitatum in quibus eos eſſe contingeret, leges decretaque contemnerent, néve violarent, ſed ea cuſtodirent ac inuiolata ſeruarent: néve magiſtratus principeſque vrbium, qui & hodie pro coronarum & diadematum inſignia ſignificantur, laceſſendo prouocarent. Id quod & Chriſtianis legibus præcipitur. Pindarus rectiſſimè dixit legem omnium eſſe dominam, cui vt Deo parendum, & Ariſtoteles aliíque multi percenperunt: qua ratione Plato minatur excidiũ ei ciuitati, in qua non lex magiſtratibus, ſed legi magiſtratus præfuerint. Mitto præclaram diſputationẽ Dionis Chryſoſtomi de legibus, tãtum admoneo coronam pro regio faſtigio, ipſaque adeò nomophylacia multos ſanè auctores adnotaſſe, quorum rationes quia etiam vt hæ celebratas exiſtimem, hîc reſiſto.

Quæ ceciderunt ne colligito.] Id & ſuperſtitiosè hodie à quibuſdam obſeruari monuit Gyrald. quem tamen morem ſi ad animum, & animi cibum conuertamus, nihil ſuperſtitionis erit metuendum Suidas huius meminit, ad hunc modum, τὰ πίπτοντα ἀπὸ τῆς τραπέζης μὴ ἀναιρεῖσθαι, & eadem fermè quæ Diogenes affert. Sunt & qui ſic efferunt. μὴ γεύεσθαι ἅττ' ἂν ἐντὸς τῆς τραπέζης καταπέσῃ, i. ne guſtato quæcumque in menſa deciderint. Sunt qui paulo popularius explicant, quæ

decidetunt, ne tollito: hoc eſt, non decet quemquam ſuarum rerum eſſe auidiorem, vt etiam vilem ſeſe demittat ob aſſem, quod Horatius ait. Niſi quis malit ad ſuorum mortem referre, quos ardentius appetere, vel requirere, præter humani iudicij modum eſt. Video & qui non malè ad lites accommodent, quas ſemel extinctas, non oportet reuiuiſcere, vt Iuriſconſulti aſſeuerant.

A gallo candido abſtineas.] Laërtius & Suidas ſcribunt gallū album nō attingendum, quod Ioui, inquit, ſacer eſt, & Lunę, atque horarum nuncius & diei. Meminit 4. Sympoſ. Plut. ſed cauſſam non affert. Scribit Pauſanias in Laconicis, Methanam vrbem ad Iſthmum, in qua ciues contra Africum vineis floreſcentibus ac germinantibus infeſtum galli pennis albis ac niueis remedio vſos fuiſſe, quem gallum homines in diuerſa trahētes diſcerpebant, per vineas diſcurrentes, demū in eundem locum redeuntes, vbi diſcerpſerant gallum ſepeliebant. Diuerſi hi fuere à Pythagoræ inſtitutis, quem tradunt gallum album adeò amaſſe, vt ſi quem videret, fratris germani loco ſalutaret, & apud ſe haberet: ſuis vero ſectatoribus qui politici dicti ſunt, permiſiſſe ait Iamblichus, vt gallum, agnum, & alia quædam paullo ante nata, præter vitulum, rectè ſacrificarent. idem ferè Suidas.

Panem ne frangito.] Plerique ſic interpretantur, vt dicāt homines vitam diſtrahendam & conſeruandam non eſſe, ea ſcilicet ratione quod panis ſit humanæ vitę ſubſidium. Alij verò ita, vt ad concordiam & communionem conſeruandam inducamur. Nam vt ex multis granis vnus panis conficitur: ſic ex multorum voluntate & conſenſu cōmunio & concordia conflatur: quibus ita paruæ res creſcunt, vt contra maximæ dilabantur. Ab ea Pythagorea ſuperſtitione Chriſtiani ſunt alieni maximè quorum religio in fractione panis præcipuè ſita eſt ex dominico inſtituto, hoc eſt Chriſti ſeruatoris, quo Deus ſeſe verè ipſum nobis exhibet. Apud Plut. Symp. Lucius Tyrocheus eos Pythagoreos reprehendit, qui in amicorum ſociorúmque cœnis panem non frangebant. Apud Q. Curtium cum Alexander Macedo Roxanis amore captus, eam vxorem duceret, eum in medio cupiditatis ardore iuſſiſſe afferri patrio more panem, quod erat apud Macedones ſanctiſſimum creditorū pignus: quem panem diuiſum gladio vterque libabat, Credo (inquit Curtius) eos qui gentis mores cōdiderit parco & parabili victu oſtendere voluiſſe iungentibus opes,

bus opes, quantulo contenti eſſe deberent.

Salem appoꝑito.] Quia ſal à putrefactione ſeruat omnia, & ex puriſſimis liquidiſſimiſque cōſtat rebus, aqua maríque, prò amicitiæ ſymbolo ſale vſi veteres Pythagoræi. Huic ſymbolo nonnihil congruit Prouerb. Salem & menſam ne præterito. nam ſale & menſa amicitia ſancitur, vt ex ſequentibus intelligitur. Antiqui ſalem apponebant in conuiuiis hoſpitibus ante alios cibos, quo amicitiæ firmitas ſignificabatur, vel quia conſeruat & producit rerum multarum corpora, vel quia ex aquis multis & fuſilibus ſal cogitur & in ſolidū quid & vnū coaleſcit: ita ex diuerſo conuenientes animi coniunguntur. Sunt qui hoc ſymbolo iuſtitiam ſignificari putent: nam ſal, inquiunt, nota modeſtiæ, quoniam in cibatu hominis admittitur, nec plurimus nec minimus, nam vtrumque reſpicitur. Sed & ſalem myſticè ſapientiam prudentiámque legimus: itaque dices in communi ſermone, omnibus in rebus ſalem adhibendū. Et faceto mordacique lepôre quodā dicta, ſalem & ſales noſtri ſæpe dixere. Quin & pro acrimonia ſal ponitur, vt oleum prò mollitia. Scribitur à Platone, ſalē diuinis rebus maximè conuenire: idcircò ab Homero diuinus ſal appellatur: quod ab Hebræis Plato accepiſſe videri poteſt, apud quos Moſes omnia quæ in ſacrifitio offeruntur ſale condiri præcipit, cùm ait, καὶ πᾶν δῶρον θυσίας ὑμῶν ἁλισθήσεται In Euāgelica hiſtoria, ſed alio ſenſu dicitur, omnis victima ſalietur. Apud gentes ad placandos deos ſal apponebatur. Ouid. in Faſtis,

> *Antè deis, homines quod conciliare valeret,*
> *Far erat, & puri lucida mica ſalis.*

In via ne ſeres ligna.] Via, vitæ humanæ curſum: & lignum, fortem animum, etiam in ſacris literis videmus ſignificare. Malim tamen nos moneri, ne publica, & quæ ſunt vniuerſitatis turbare velimus. Ad eam rem tit. iuris, Ne quid in loco publico, & ſimilia Prætoris interdicta.

Ne libes diis, &c.] Solomo, rex maximus & ſapiens, vineā ſeu vitem hominis ſtulti, vitam intelligit quæ ſine doctrina eſt boniſque actionibus. Et id non vnius Pytagoræ fuit præceptum, ſed & antiquorum legibus cautum, vt meminit Plinius. Seruius Maurus in ſacris dici, ait, vt is furore corripiatur qui de vino ſacrificauerit quod de vitibus eſſet imputatis. Romani etiam Iouis ſacerdotem (vt ait Plutarch.) ſub vitem ingredi noluerāt, quod eum ſcilicet ebriū fieri non deceret

Ne ſacrificato ſine farina.] Hoc eſt, vt mundi ac mente candida,& expurgata cõſcientia,probéque expiata, Deo ſacrificemus .Itaque & gentes mola,quæ ex farina & ſale conficiebatur,victimarum capita,antequam mactarent, inſpergere ſolebant.Et Hebræi eadem cauſa, vt conijcimus , ſua pleraque ſacrificia farinâ & oleo conſperſa Deo offerre conſueuerant, vt eſt apud Moſem,Philonem,Ioſephum.

Adorato circumactus.] Vertigine actus adorato. Plutarch. videtur hoc adſcribere Numæ, non Pythagoræ , qui & multa ſcitu digna de vertigine in ſacris affert. Aiunt hoc ſymbolo quidam eruditi prudentiam circa diuinas preces voluiſſe indicare Pythagoram, ne in nos videlicet iure retorqueri poſſet,neſcitis quid pietatis. Scio hac de re multa,ſcitúq; digna poſſe huc conferri , ſed Theologorum veriùs,quam philologi penſum eſt,ad alia facio tranſitum.

Adoraturi ſedeant] Exponitur : ſic oportere certa vota concipere,& in his quæ optima fuerint perſeuerare. Id dictum ea ratione,quod ſedentes meliorem,pacatiorémque animum aſſequi exiſtimant,nam ſedendo & quieſcendo animus melior fit, teſte Philoſopho: eáque cauſa rectiùs de re quique cenſere. Ergo iudicem,dum ſententiam eſt dicturus,pro tribunali ſedere,tanquam Deo ſacrâ ſit facturus,legibus cautum eſt.

Surgens è lecto, &c.] Eraſm. hîc fallitur,qui putat idem eſſe hoc prouerbiũ, Stragula ſemper cõuoluta habeto,cum hoc; E lecto ſurgens,ipſa conturbes ſtragula. Plutarch. ſymp. hoc ait pertinere ad pudorem thalami & reuerentiam,quã tectã & illibata eſſe oportet.Sic Gyrald. Surgens è lecto , ſtragula explicato,exponit,ſomno mortalis huius vitę erige te ad diei lucem,& ad cœleſtium,diuinarúmque rerum contemplationem: corporeos ſenſus deſerito , & perinde corporis veſtigium & ſtragula confundito : hoc eſt ne ad momentanea & mortalia,ſenſuíque obnoxia reſpexeris , eorum memineris. Non poterit ergo rectè philoſophari , qui fluxarum rerum curam nõ abiecerit. Nam & ſacri interpretes per lectum,ſeu cubile,carnis voluptates interpretantur:quod & poëtæ ſeculi,lectum ſeruare purum, caſtúmque,lectum non polluere, lectum fœdare dicunt.

A piſcibus abſtineto.] Quo loco dicit , nullum piſcem idoneum ad ſacrificium,de Ægyptiis intelligendũ:nam & apud gentes quaſdam veteres de thynno & anguilla rem ſacrã fa-

ciebant,quod pluribus oſtendit Athenæus in 7. & M. Varrò lib.3.de re ruſt.de certis piſcibus rem ſacrã fieri apud Lydios ſcribit.Non tamen exiſtimandum eſt omni genere piſcium Hebræos abſtinuiſſe,quippe qui tantùm veſci iis prohibiti eſſent qui pinulis & ſquamis carerent,vt eſt apud Moſem.Sanè præter Ægyptios,&Syros abſtinuiſſe piſcium vſu legimus. Itaque apud eos Atergatis dea colebatur, quæ ſic dicebatur, quia ſine piſce eſſet,quippe Syrorum lingua, ater priuatiua eſt dictio,& Gatis piſcem ſignificat.Homerus etiam videtur abſtinentiam piſcium aſſerere,quod nuſquam ſuo carmine, piſcium eſum oſtenderet,quod idem Plutarc meminit. Meleager tamen Gadadeus ἐν χάρισι tradit,Homerum,cùm Syrus eſſet,quẽ iuxta patrium morẽ feciſſe, vt priſci illi heroës piſcibus abſtinerent.Sed potuit ea quoque ratione Pythagoras piſcium vſum interdicere voluiſſe, quod fortaſſe ab Hæbræis didiciſſet, piſces ignobiliſſima eſſe animalia. Tradit enim Philo in ſua coſmopœia inter animalia primos eſſe creatos piſces,quia videlicet eorum ſit anima ignobiliſſima, vt hominis eſt acutiſſima:quæ autem amborum eſt intermedia,terreſtribus & volucribus data eſt:magis enim hæc ſenſilis quam in piſcibus:hebetior verò quam in hominibus:Ergo inter animantes,Deus piſces primos condidit, magis corporis ſubſtantiæ,quàm animæ participes,& quodammodo animalia,& non animalia, mobilia inanima,atque ad ipſam ſolam corporis conſeruationem Deus illis indidit ſpiritum animalem,ſeu (vt dicitur) ſal carnibus inſpergitur ne facilè putreſcant.Vide Plutarch. περὶ σαρκοφαγίας,&H.Steph.ibidem.

Vnde profectus Stemmatum vſus.

Ex QVO factum eſſe conſtat,vt ſapientes quique poſteri inuentioni huic tam ingenioſæ multum ornamenti adiecerint ſuis tum libris, tum diſputationibus:ſic etiam permulti nobiles & generoſi, viríque principes, qui bellicis olim negotiis præfecti eſſent,vt etiam hodie, qui eundem dignitatis gradum obtinent, quò ſui nominis atque familiæ ſplendorem quam latiſſimè propagarent,ſtemmata quædam & ſymbola ſibi vſurparunt.Et certè omnibus pænè gentibus in more poſitum fuit, vt ſpeciale aliquod ſignum militare haberent,quo faciliùs cogi poſſent,& in vnum conuocari locum milites, qui vel ſparſi vel fuſi extra caſtra eſſent. Occurrit mihi quod Diodorus Siculus 1. Βιβλιοθ. retulit,quo loco initium eiuſmodi ſchematum videtur repetere à temporibus

Oſiris, his planè verbis: τὸ δ' οὖν Ὀσίριδι συνεστρατεῦσθαι δύο λέγουσιν υἱοὺς Ἄνουβίν τε καὶ Μακεδόνα, διαφέροντας ἀνδρείᾳ, ἀμφοτέρους χρήσασθαι τοῖς ἐπισημοτάτοις ὅπλοις ἀπό τινων ζώων οὐκ ἀνοικείων τῇ περὶ αὐτοὺς εὐτολμίᾳ. Pindarus enim teſtis eſt Amphiaraum in expeditione Thebana pictum draconem in clypeo circumtuliſſe: Statius Capancum hydræ: Polynicē Sphingis imagine, vſos in ſcutis fuiſſe. In bello Troiano Agamemnon pictum habebat in ſcuto Leonem vnà cum epigrammate, οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν: Vlyſſes delphinem: Typhonem Hippomedon ore fumos efflantem: Perſeus Meduſæ vel Gorgonis caput. Virgil. 7. Æneid. ad finem, graphicè nobis exhibet arma Turni picturis elegantibus, & ingenioſis conſpicua, his omninò verbis:

Ipſe inter primos præſtanti corpore Turnus,
Vertitur, arma tenens, & toto vertice ſupra:
Cui triplici crinita iuba galea alta Chimæram
Suſtinet, Æthneos efflantem faucibus ignes.
Tam magis illa fremens, & triſtibus effera flammis,
Quam magis effuſo crudeſcunt ſanguine pugnæ.
At leuem clypeum ſublatis cornibus Io
Auro inſignibat, iam ſetis obſita, iam bos,
Argumentum ingens, & cuſtos virginis Argus,
Celatáque amnem fundens pater Inachus vrna.

Et Romanis in more poſitum olim poſtes ſpoliis hoſtium exornare. Verba hæc Polybij, ἔν τε ταῖς οἰκίαις κατὰ τοὺς ἐπιφανεστάτους τόπους τιθέασι τὰ σκῦλα. Virgil. 2. Æneid.

Barbarico poſtes auro, ſpoliiſque ſuperbi,
Multáque præteroa ſacris in poſtibus arma,
Captiui pendent currus, curuæque ſecures,
Et criſtæ capitum, & portarum ingentia clauſtra,
Spiculáque, clypeique, ereptáque roſtra carinis.

Neque enim dubium poteſt eſſe quin & cæteri Nobiles ſua inſignia familiæ, ſeu ſymbola quædam propria ſibi vendicarint. Homerus item alter 8. Æneid. id minimè ſibi prætermittendum putauit, cùm Turni auxiliares copias memorat quorum hominum arma ſignáque diligenter & ſtudioſè perſecutus eſt. Cimbrorum & Teutonum bello illo horribili quod in Mario Plutarchus deſcribit, id memoria dignum notat, eos populos, quanquam immanitate barbaros, ſuis in peltis, ſcutis, aliiſque id genus bellicis inſtrumētis, non modo nitorem armorum fuiſſe, ſed & depictas ferarum imag

nes. Nonnulli putant Marium primum Aquila pro ſchemate vſum, vt præter cæteros teſtis occurrit Val. Maxim. Primis enim imperij Romani temporibus, in expeditionibus bellicis cùm educenda eſſet acies. aut etiam manus conſerendæ, pro ſigno, fœni manipulis vtebantur: vnde legiones manipulares primo appellatas eſſe conſtat. Sed cùm incrementum aliquod cepiſſet imperium, ſigna alia ſibi finxerunt, qualia fuere Lupi, Equi, Capri, Minotauri. pro vario Principum arbitrio, qui militibus præficiebãtur. Sed vt ea demùm Aquila vſurpari cœpta eſt pro publico & perpetuo Imperij Romani ſymbolo; ſic vſus inualuit, vt quæcunque legio diſtinctas inſignium notas haberet. quod poſteris ita tranſmiſſum eſt, vt eius rei memoria, quanquam longa temporum intercapedine, longóque ſpatio, & penè vetuſtatis obliuione demerſa ſcriptorum beneficio tamen nondum intermori potuerit. Dio tradit in Pompeij Magni annulo expreſſa fuiſſe tropæa tria, vt antè idem Sylla dictator fieri ſibi curarat. Plutarch. verò ait in ſummi pretij lapillo, qui Põpeij fuit, quique poſt mortem eius, Cæſarem coëgit ad lacrymas, Leonis conſpicuam fuiſſe imaginẽ, enſem tenentis. Quod genus doctrinæ reconditioris quanquam plerique ludicrum eſſe cenſeãt, auſim tamen dicere id ſapientibus olim hominibus familiare habitum pro certo conſtare: quod declarant erudita & literata illa ſympoſia: quo maximè nomine Principibus digna videri debet ea exercitatio, quos ſi verè Principes agãt, literatis colloquijs ſuas epulas condire par eſt: non vt inertes quidam aulici, & (quod dicebat ille) arietes in aureo vellere, qui lapillis & teſſeris, qui cubis & foliorũ luſu non modò totos dies terunt, in quibus luditur quidem, ſed interea permultũ otij & pecuniarum impenditur, multóque plus temporis inſumitur, quàm neceſſe eſſet; cùm in ea ſymbolorum doctrina exercenda, & liberis hominibus digna cognitione, non mediocris, vtilitas capiatur, ingenium intendatur, iudiciũ augeatur, exerceatur memoria, mirifica oblectatio capiatur. Sed hæc miſſa faciamus. Quàm enim ſuperioribus anteactis ſeculis hic ſymbolorum vſus magnis quibuſdam viris arriſerit exemplis inumerabilibus teſtatum habemus: Quin id antiquarij & ſtudioſi longè antè, & hoc noſtro ſeculo diligenter obſeruarunt in quibuſdam priſcorum temporum numiſmatis æreis & argenteis, tum ſaxis & ædificiis, longa ſeculorum caligine, & quaſi ſenio ferè omninò collapſis, ex quibus

illorum veterum hominum ſtudium agnoſcunt in obſeruandis familiis, vel gentis alicuius ſtemmatis, aut effingendis iis quæ ipſi ſuo arbitratu conceperant, quæque vel multis, vel certè paucis, & quidem eruditis atque ingenioſis propoſita eſſe cupiebant. Siquidem, vt è multis pauca ſublegam, Alexander magnus Serpentis imagine vſus eſt, quòd ſe à Ioue Ammone patre ſub forma ſerpentis eſſe natum credi vellet. Auguſtus Cæſar magnam ſui animi moderationem, alienúmque ab omni temeritate iudicium, id eſt maturitatem in rebus gerendis oſtenſurus, in altera numi aurei parte, quod cudendum ea maximè cauſa iuſſerat, Papilionem vnà cum fluuiatili Cancro cælari voluit; altero quidem tarditatem, altero verò celeritatem intelligebat. Eundem & Sphingis imaginẽ in ſigillo ſeu ſphragidio ſumpſiſſe memorant: quo plerique coniiciunt eum deſignaſſe ſuam in rebus obſcuris illuſtrandis, & conficiendis negotiis alioqui perplexis admirabilem ſolertiam, quod tamen ſignum commutauit Repub. primùm compoſita, & imagine Alexandri Magni poſtea fertur vſus, fortaſſe vt Monarchiam, qua ſe dignum putabat, intelligeret: quam vbi magna, planéque inaudita felicitate conſecutus eſt, non alia delectatus eſt imagine quàm ſua. Mæcenas eques Auguſto familiariſſimus, Ranam vſurpauit, fortaſsè Seriphiam, vt quibuſdam placet, ad arcani fidem, quam vnicè obſeruabat ille, deſignandam. Titus Veſpaſianus Auguſtum æmulatus, proprium ſibi ac peculiare ſchema vel ſymbolum habuit, quo maturandum eſſe præcipiebat, Delphinum anchoræ alligatum. Narratur hiſtoriis Eccleſiaſticis, & D. Hieronymi Commentarijs, literam Hebraicam TAV, ſalutis fuiſſe olim ſignum etiam Paganis ipſis habitum, quod parietibus templi Serapidis paſſim viſum fuit. Nullus eſt ex noſtris, quin audierit aut legerit memorabilem illam Conſtantini Magni expeditionem aduerſus Maxẽtium, qua maximè ſignis militaribus ſignũ Dominicæ Crucis tum primùm cœpit. Et certè Crux meritò pro ſalutis nota vſurpari cœpta eſt, quò T literæ, olim abſolutionis ſignum, videatur reſpondere, ſi picturam & lineas ſpectes.

Quid enim vt externa illa quæ innumerabilia ſunt, tranſiliam, vt quæ leguntur de Athenienſium Noctua, Perſarum Aquila aurea, vel Solis effigie, aut igni ſacro, Thebanorum Sphinge, Oſiridis cane, Cyri Gallo aureo, & aliis etiam pluribus, de quibus fidem ſcriptores faciunt? Sed neſcio quo

modo nos magis delectant & afficiunt domeſtica, vt eſt Nauis illa, quam pro ſtemmate habuerunt Franci veteres; ſicuti Sidonius Apollinaris & Panegyriſtes ille Pacatus teſtantur: quod idem ſignum Pariſiorum eſſe adhuc apertè videmus: vt tria illa Repagula rubea ſeu vectes, quibus in publico ſtemmate Burgundiones vſi ſunt; vt Vrſi, quibus Heluetij, vt Leones, quibus Germani quidam duces: vt Igniariũ vnà cum ſilice, quo equites illi torquati, qui à Burgundo duce primùm inſtituti ſunt? longum enim eſſet in ſingulis immorari, & ad ea omnia explicationes adijcere. Quid, inquã, nũc memorem veterum illorum Gallorum ſtemmata & inſignia, quę ſibi vel ingenioſi finxerunt, aut aliqua nacti ſunt occaſione, vel tãquam hæreditario iure poſteri vſurparunt? Quia tamen multus eſſem, imò verò fortaſſe nimius in ea rerũ veterum commemoratione, quas ſubinde fateri cogimur longa vetuſtatis obliuione nobis penè deletas & obliteratas: faciliùs videtur, meo quidem iudicio, in iis pedem, vt ita loquar, figere, quæ non tam priſcorum hominum libris, quàm ipſo, noſtrorum patrum, & quidem huius ætatis hominum exẽplo, planè attinguntur. Itaque præter publicum & ſolenne imperij Germanici ſtemma quod Carolus quintus ſuperioribus annis pro imperatorio iure habuit, ſymbolum etiam peculiare ſibi vendicauit, duas Herculis Columnas, vnà cũ ſymboli anima VLTERIVS: Lodoïcus XII antequam ad regnum euectus eſſet aliqua ratione Hiſtricem, quem Porcum ſpiceum vulgus appellat: Franciſcus I. felicis memoriæ Princeps, tria lilia, quibus alij Reges regio nomine fuerunt vſi ad hæc noſtra vſque tempora, & Salamandram aliqua cauſa propriam ſibi fecit. De Salamandra Franciſci I. hoc placet adjicere, quod pauci, aut nulli ex ſcriptoribus attigerunt vel ex noſtris, alioqui curioſis, & eruditis: fortè quia ſenſum Principis aſſequi nõ potuerint, aut quia noluerint teneros amores, quibus ille delectatus fertur impenſius, ſuis celebrare commentarijs.

Accepimus enim à patribus, principem reuera maximum, à quibuſdã familiaribus nõ ſemel monitum, abſtineret ab vſu amorum nimio, oppoſuiſſe conſultoribus aliqui bonis ſuam Salamandram, quæ (ſeu ſaxum, ſeu animal ſit, non eſt hoc loco quærere) conjecta in focum crepitantẽ, dicitur algore ſuo flammas reſtinguere Ad altiorem tamen ſenſum traxit Salamandram regiam auctor diſtichi, quod litteris aureis ex ſcri-

ptum vidimus in regia Callirhoës, id eſt ad ſaltum Fontis aquæbellæ, his omninò numeris,

Viſus atrox, aquilæque leues, & tortilis anguis
Ceſſerunt flammæ iam Salamandra tuæ.

Celebratur Fr ncisci victoria de Heluetiis, quorum ſymbolum vrſus, quod & in numiſmatis ipſo um videre eſt. item de Germanico Cæſare, Carolo v. cuius inſigne, aquila, ratione imperij: déque duce Mediolanenſi, cuius gentilitiũ ſtemma, ſerpens, de quo nos ſpeciatim ad emblema primum. Henricus II. eius filius, creſcentem Lunam, vnà cum hemiſtichio, DONEC TOTVM IMPLEAT ORBEM: Margaris Nauarræa Regina, magni Franciſci ſoror, heroïna verè illuſtris, Heliotropium non ſine cauſa ſibi legit. Carolus IX. duas columnas in ſe complicatas vnà cum, PIETATE ET IVSTITIA, deſcripto epigrammate: haud dubiè ſignificatum hoc ſymbolo duplici principatum omnemChriſtianum duabus niti quaſi columnis firmiſſimis, pietate ſeu religione, quæ Deo iungit: & iuſtitia, quæ ſocietatem tuetur hominum, & concordiam ciuili vinculo firmat, vnáque homines hominibus conſociat. Henricus III. Gallico & Polonico regno potitus, ſymbolo trium coronarum ſpecioſo donatus, ex quibus duæ æqualiter iunctæ viſuntur, tertia verò ſublimior ac ſuperior, addito ſubtus emblemate, MANET VLTIMA COELO. HENRICVS IIII. rex inuictiſſimus, & Galliarũ bono ſingulari natus, vel cuius heroïcę virtutes laudationem omnẽ ſuperant, inter multa ſchemata quibus certatim exornatur à viris eruditis, hoc ferè primũ euulgatum: vt ſceptra duo colligata, enſe intermedio ſimul adnectantur, ad regni Francici & Nauarrici ius deſignandum, addito verbo, DVO PROTEGIT VNVS. Sed id quidem parum, ſi tanti, tamque inuicti Principis res geſtas cum ſumma omnium admiratione velimus æſtimare, quem Thraſybulo, & Camillo ſuperiorem cenſere non dubitamus, imò ex noſtris, Carolo Magno, & Philippo Auguſto vel parem, vel certè nuſquam inferiorem cognoſcimus: qui tantũ nobis profuit, vt meritò iure illi ſalutem, vitam, ornamenta dignitatis omnia, libertatem debeamus. Id niſi ſponte confitemur, indigni luce communi ſumus. Pacem princeps bonus armis quæſiit, imò qui nunquam niſi laceſſitus ad arma proſiliit. Et quis in magna etiam armorum licentia eo principe manſuetior? quis parta victoria in ſupplices ac victos clemẽtior? quis

in pactis, conuentis, in iudiciis, fœderibus, promiſſis omnibus conſtantior ac fidior? Communi quodam errore lapſos ſe fatentur qui aduerſus eum coniurarant: poſtquam agnouerunt qui & quātus eſſet, arma ſponte abiecerunt, manúſq; dederūt: illíque vicerūt qui ſe victos faſſiſunt, ipſéque princeps duplici victor nomine qui ſeſe vicit in victoria. Catharina Medicea, Regum mater, Iridem ſeu cæleſtē arcum, adiecto ſymboli argumento, φῶς φέρει ἠδὲ γαλήνην: Annas Mommorancius, militum magiſter, nudum Enſem, vnà cum verbo ΑΠΛΑΝΟΣ: Quo innuebat, ſe ab omni fraude alienum, operam fidam ac ſtudium in ſummo Magiſtratu præſtitiſſe. Mareſcallus Santandræus nodum Gordium: Plerique idem tribuunt Regi Catholico, vt Iouius ipſe: Cardinalis Borbonius, paſtoriciæ dignitatis notam, Enſem ſeu gladium flammeum habuit, quo verbi diuini vim intelligi aiunt: Carolus Lotharenus Cardinalis, Hederam altæ pyramidi hærentem, vnà cum verſiculi parte altera TE STANTE VIREBO. Quod ſymbolum eruditum quidem, ſed an fatale planè fuerit, viderint alij. Franciſcus Turnonius Cardinalis cœleſte Manna: Chriſtophorus Madrucius Cardinalis Tridentinus, Phœnicem ſe in igni comburentem, vnà cum ſententia, PERIT VT VIVAT: Ferrarienſis denique Cardinalis, Heſperidum mala ab inſomni non cuſtodita dracone, quo virtutes ſignificari conſtat. Alphōſus Arragonum Rex libro operto, ad libertatem deſignandam, vti maluit. Franciſcus Sforcia cùm ducatum Mediolanenſem obtineret, Canis ſibi ſymbolum pingi fingíque curauit, vnà cum epigrammate, NEMO QVIETVM IMPVNE LACESSET. Duo inter cetera Principum Italorum ſymbola, eruditis hominibus placuerunt, nempe vnum Laurentis illius Medicei, & alterum Proſperi Columnæ: Ille quidem tres plumas habuit colore triplici diſtinctas, albo, viridi, rubeo, vnà cum SEMPER adiecto vocabulo, quod eruditi homines ad virtutem triplicem, Fidem, Spem, Charitatem, retulerunt: Hic verò Columna, quo tempore Rauennati Reipub. præfectus, vrbem obſeſſam defendebat, duplicem ramum complicatū pro ſymbolo circumtulit, alterum è Cupreſſo, è Palma verò alterum, vnà cum ſententia adiecta ab eloquenti homine Antonio à Caſanoua, ERIT ALTERA MERCES. Illum quidem ramum, mortis; victoriæ hunc eſſe notam volebat: vt ſignificaret in ea expeditione ſibi certiſſimum eſſe mo-

ri, vel vincere. Quibus profecto notis & ſignis illuſtribus magni illi heroës ac Principes excellentē aliquam ſuorum animorum cogitationem non obſcurè oſtendi voluerunt.

De qua quidem philologiæ parte, ne cogar ſingula percenſere, cùm quoſdam viros excellenti doctrina, & antiquitatis vel maximè ſtudioſos aliquando diſputare audiebam, memini vltrò citróque habitos ea de re ſermones eruditos, ex quibus tamen ad extremum, vt vno dicam verbo, nihil ferè præter coniectanea mihi comparaui. Nam vt priſca illa & externa præteream, quidam auctores ſunt non omninò mali, à quibus accepimus piorū Galliæ Regum, qui à Pharamundo profecti ſunt, inſignia fuiſſe tres Bufones aut Rubetas, nonnulli tres Coronas malunt: alij Leonem, qui Aquilam ad caudam habeat. In quo illi boni ſcriptores temerè interdum & ſine iudicio caligant: quippe qui quod Regum quorundam peculiare ſymbolum fuerit, ad alios etiam tanquam commune omnium referant. Videri autem certius poteſt, tribus Liliis primū Clodoueum fuiſſe vſum, cùm primū, ſuadente Clotilde vxore lectiſſima, religioni Chriſtianæ nomen dedit: quod liliorum trium ſtemma poſteri etiam Reges ad noſtra vſque tempora retinuerunt.

Polydorus Virgilius in Anglica hiſtoria, quo loco vitam Guilielmi Nothi perſequitur, auctor eſt Reges Anglos ad eam vſque regis illius ætatem certas inſignium notas minimè habuiſſe: ſed pro regum varia ſucceſſione, etiam ſigna illa fuiſſe varia. In quibus omnibus primò excogitandis, effingendis, exornandis, aliqua ratione pingendis vel ſculpendis, non video quid veri certíque ſtatuī certò poſſit: niſi dicamus pro animorum & opinionum varietate mirā ſemper pænéque incredibilem ſymbolorum eiuſmodi varietatē extitiſſe. Eſſet quidem imperiti hominis, parúmque in rerū veterum hiſtoria exercitati, qui auderet affirmare nullā ſubeſſe ſententiam in ea ingenioſa inuentione ſtemmatū, ſchematum, inſignium & ſymbolorum, quæ veteres ipſi non tam ſtudioſè affectaſſent, niſi ſuæ doctrinæ ſolertioris, ſuæ laudis & gloriæ, ſuarúmque cogitationum aliquam non minimam partem aliis notam eſſe voluiſſent.

Symbolorum tria genera.

CETERVM ne hoc quidem prætermiſſum velim, Symbola & Emblemata, de quibus hoc agitur libro, multiplicia eſſe & varia: quorum tamē rationem multiplicem ad quoſ-

dam quaſi cancellos reuocare poſſumus. Quædam enim hiſtorica ſunt, alia phyſica, alia ethica, & certè allegorica, quibus aliquid petitum à fabulis aut rerum natura, ingenioſè ad mores vt plurimùm traducitur. Hiſtorica ſunt ea, quæ ducuntur ex hiſtoriis, vt Leænæ ſtatua ærea in acropoli Athenienſi poſita, de qua 13. Emblem. Triumphus M. Antonij triumuiri de M. Tullio interfecto, 29. Emblem. Hunni Scythici deſcriptio, 37. &c. Phyſica verò, vt Bacchi & Palladis ſimulacris eadem ara erectis, 23. vt de Ciconiæ ἀντιπελαργία, 30. quæ tamen ad mores omnia mihi reduci poſſe facilè videntur, quia ex iis omnibus, quanquam non ſemper ita perſpicuè, moralis ſententia eliciatur.

Differre inter ſe ſchemata, imagines, ſeu inſignia, ſymbola.

QVOD cùm fortaſſe pluribus oſtendo, nolo mihi quiſpiam ſuccenſeat, vt qui nullum planè diſcrimen conſtituam inter ſchemata illa ſeu inſignia vel arma, quæ vocãtur gentilitia, imagines, & peculiaria hominum vel publica nationum aut ciuitatum ſymbola. Scio equidem vt primò de ſchematis, id facilè vel tacente me intelligi ab iis qui omninò non ſunt obtuſi: nullum ſtemma eſſe puto, quod ſymbolo & nota non conſtet: ſed tamen non omnia ſymbola ſtemmata eſſe poſſunt. Alterum enim, nempè ſymbolum, latiùs: ſtrictiùs verò & ſpecialiùs alterum accipi competiſſimum eſt.

Alia verò imaginum ratio, quamquam ad eundem fortaſſè finem olim Romani ſumpſiſſe videantur imagines, vt poſteri, & hodie Nobiles ſua illa ſtemmata. Ij certè nobiles erant, qui ſui generis imagines poterant oſtendere, teſte M. Tullio; quæ cauſa fuit, vt ſæpè imagines pro nobilitate vſurpari familiare ſit auctoribus. Eas Romæ patricij in primis ſibi tribuerunt, & qui ſoli maiores magiſtratus, nempè Ædilitatem maiorem, Præturam Cenſuram, Conſulatum obtinebant. Quæ imagines quales fuerint, lib 6. Polybius me docuit, Plinius 35. vt etiam M Tullius permultis locis. Erãt enim ſimulacra quędam oris ſimilitudinem artificioſè fictam, coloribus & pigmentis adumbratam referentia, quas in inſigniore domus parte poſitas armaria lignea includebant. Eas autem imagines diebus feſtis exornabant, apertis armariis: cùmque aliquis è propinquis aut affinibus mortuus elatus eſſet, in funere circumferebantur, addito vt magnitudine quàm ſimillimi apparerent, reliquo corporis

trunco. Eas demum cereas fuiſſe me locus admonet Plinianus, quem citaui proximè: vt inde appareat maiorum imagines poſteris etiam temporibus nominatas: ſed non ita tamen vſurpatas. Nam inſignia nobilium imagines habent illas quidem, ſed non humani vultus, vt fuere olim Romanorum. Pro quibus certè imaginibus poſteriora ſecula cœperunt habere ſua illa, quæ vulgò Arma vocitantur, id eſt inſignia gentilitia: quæ vt ad honorem & gloriam veteribus vſurpata ſunt, ſic certè vti credibile eſt, fuere poſtea virtutis præmia, & rerum præclarè geſtarum aperta teſtimonia.

Quæ ſpectentur in ſymbolis.

AD extremum itaque quid ad conficienda ſymbola in primis obſeruandum ſit, adiiciam vt tandem (eorum gratia maximè, qui hanc liberalem & ingenioſam cognitionem colunt) formulam quandam apponam ſymbolorum conficiendorum, expeditam illam quidem & facilem iuxta Iouij doctrinam, qui non modò notas heroicas Principibus multis excogitauit, ſed & artem quandam apertã & compendiariam admodum inchoauit potiùs quàm perfecit.

Symbolorum id proprium & peculiare eſt, vt gyris quibuſdam & mçandris, nempè obſcuris ſententiarum inuolucris obtegantur. Si enim tam aperta & popularis eſſet inuentio, nihil doctrinæ aut gratiæ in iis eſſe videretur, quod ſymbolis Ægyptiorũ, Chaldæorum, Pytagoreorum, Græcorum, & aliorum iam antè quadam ex parte demonſtratum eſt.

Deinde, in eo vel maximè ſita eſt Symbolorum ratio, vt cum grauitate breuitatéque quadam plurimũ ſententiæ cõtineant: quod obſeruandum notat author grauis & acutus Demetrius Phalereus.

Id præterea obſeruatur vt plurimùm, vt ſymbolum habeat aliquam cum adagio ſeu parœmia ſimilitudinem. Et quidem ſæpenumerò fit, vt ſymbolorum & adagiorum eadem natura eſſe appareat, quanquam inter ſe ratione quadã differant. Quod Plutarchus diligenter obſeruauit in quibuſdam: & præter eum Apuleius, qui etiam exemplum apponit, vt cùm olim diceretur, Ex quocunque ligno Mercurium nõ fieri, ſignificabant omnia & quæuis ingenia minimè ad doctrinam capeſſendam idonea; neque cuiuſque animum ita eſſe à natura informatum, vt ingenij cultum tam commodè capere poſſit.

Quæ tamen fortaſſe magis attinent ad ea ſymbola, quæ oratione viuáque voce vſurpantur, non ea quæ παράσημα & ἄφωνα σύμβολα nominantur. Certè inter vtraque magna poteſt intercedere ſimilitudo, vt nuſquam eſſe non poſſit inter res & verba nō minima cognatio: aut ſi magis placeat, vt ænigmata, ſic ſymbola ſunt alia in verbis, in ſententiis alia; quędam etiam in vtroque, imò interdum literis atque ſyllabis. Quod pluribus illuſtrarem, ſi putarem id ſtudioſos aliquo tandem modo remorari.

Ars quædam inueniendorum & excogitandorum ſymbolorum.

Et itaque, qui ſymbolum aliquod vel ſchema commodè volet effingere, ſpectanda hæc primùm proponuntur, vt iuſta ſit animi & corporis analogia (per animum, ſententiam vno, altero, vel certè paucis comprehenſum verbis intelligo: nomine corporis, ſymbolum ipſum deſignari placet.) Deinde, ne ita tenebricoſum ſit & obſcurum, vt Delio natatore opus habeat. Tertiò, vt facilè conſpici & dijudicari poſſit, ſi fortè aliquid interiectùm habeat: vt interdum ſunt ſidera, ſtellæ, luna, ſol, ignis, vnda, nubes, ſiluę, rupes, ſpeluncæ, & alia innumerabilia. Quartò, ne qua humana forma, niſi admodum raròdepingatur. Poſtremò, adhibeatur interdum anima illa ſymboli lingua quadam nobili miniméque vulgari, vt id παράσημον καὶ ἄγαλμα, ingenioſaque inuētio, quæ cogitationem requirat, & eam quidem eruditam, multò plus dignitatis habeat & grauitatis. Id autem fieri ab eruditis, vel iis qui à liberali & polita literarum cognitione auerſum animum non habeant, Græcè aut Latinè commodè ſolet: aut denique, ſi magis placeat, extera quadam lingua, ídque ſententia breui, arguta, graui, vel adagio, aut etiam hemiſtichio, integro verſu nonnunquam, qui vel recens natus, vel aliunde petitus ſit, dummodò argutiarum aliquid & ſalis contineat. De ſymbolis, ſchematis, & ſtemmatum ratione iam ſatis: nunc tandem de Emblemate quædam commentemur.

Quædam de ſymbolis exempla Typographorum.

Non mihi tempero, quin animi cauſſa, quorundā rei Typographicę peritorum hominum huc adijciam eïconas, quibus ingenioſè vti ſoleant in ſuorum librorum frontiſpiciis, quibus ſe vel ingenio, vel arte, meliorum litterarū adiumento neceſſaria cōmendent. Vnus in primis habitus litteris pri-

mum renaſcẽtibus, qui purè, nitidèque typographicã illuſtrauit, ALDVS MANVTIVS Romanus, qui pro nota ſingulari ac propria ſibi ſumpſit Delphinũ anchoræ alligatum, fortè ad laudem maturitatis, quæ medias partes teneat inter nimiã ac præcipitẽ celeritatẽ, & tarditatem; de quo nos ad emblema, cuius epigraphe, MATVRANDVM. Excidit mihi memoria typographi ex ſolo Italico, qui etiã antè Aldi ætatem Sirenem habuit, qua vſus in ſuorum fronte voluminũ, ad eloquentiæ, niſi me coniectura fallit, ſimulacrum oſtentandum. Alioqui me non fugit Sirenum nomen ad alios flecti ſenſus, de quibus nos etiam ſuo loco. SEBASTIANVS GRYPHIVS Lugduni eam artem peruigili ſtudio illuſtriorem fecit, ſuamque ſolertiam nobili ſymbolo patefecit, captato ſui nominis etymo, vel alluſione potiùs. in tabellæ planicie Gryphis effigies, qui vnguibus pedis dextri ſaxum quadratum attollat: ſubtus orbis, ſeu figura ſphærica, ad cuius partẽ vtramque totidem alę, ſeu plumæ adfixæ: addito noëmate, VIRTVTE DVCE, COMITE FORTVNA. Quæ verba duo vim ſchematis ingenioſi concipiunt.

Apud Germanos, Baſileæ Frobenius, artis eiuſdem apud ſuos Roſcius, ſtemma libris editis affixit erectum baculum duabus arreptum manibus, in cuius apice, auicula, & ex parte vtraque duo ſerpentes complicati, ſed nullo addito vocali ſymbolo. Credibile eſt virum ſolertem his notis bene dicendi artem, quæ baculo innuitur, quaſi ſepiri ac colligari ſapientiá, quæ apud veteres ſerpentis nomine ſignaretur. Ioan. Oporinus, eruditus ſanè vir, nedum typographus, Delphino inſidentem Ariona lyræ fides digitis attrectantem ſibi legit fortè indicans litteratorum virorum ſalutem in mediis ac tempeſtuoſis vitæ huius fluctibus tutam ac ſecuram: aut etiam eruditos homines à ſuis nonnunquam malè haberi ab extraneis excipi humaniùs. Nimis multus eſſem, ſi ſingularũ vrbium Germanicarum velim colluſtrare officinas: alioqui fateor ingenuè plures eſſe vel Coloniæ Agrippinæ, vel Francofurti, vel Spiræ, aliiſq; celebribus Germaniæ ciuitatibus; quarũ typographi eruditis ſuis ſymbolis non minus ſeſe orbi Chriſtiano commendarunt. Sed ad noſtros venio, qui ſeſe iis ſuperiorib. æquarunt, vel certè nuſquã inferiores habiti ſunt. Inter eos nemo mihi occurrit illuſtrior, vel ſuo æuo peritior, aut diligentior Roberto Stephano, qui pro familiari ſchemate arborem habuit in ramos porrectam, addita figura ſpecu-

lătis hominis, verbo exſcripto D. Apoſtoli, NOLI ALTVM SAPERE: qua nota viſus eſt arguere nimis curioſam de rebus obſcuris ac diuinis inueſtigationem, & doctrinæ cuicumque apponendum modum. Simonis Colinæi, politi hominis, laudata noſtris & exteris induſtria, qui vt litteras, earúmque gloriam ne quidem tempore intermoriturã ſuo agalmate, repræſentaret, Saturnum falce metentẽ omnia depinxit, addito verſiculo vt ſymboli anima, VIRTVS SOLA ACIEM RETVNDIT ISTAM. Non prætereo Andreæ Vvecheli equum Pegaſum, de quo in fabulis, quod ſignum immortalis nominis per doctrinam comparandi. Elegans & bene ſubactum ingeniũ, iudicium par, mores inculpati Federici Morelli, cuius inſigne, Fons, perennes fluuios doctrinæ omnis ingenuæ ac liberalis ſignificat. Qui vir cum in viuis eſſet, bona fide præſtitit quod artis fuit, & reliquit liberos, qui eandẽ palmam extẽdunt in dies vberius nec vnquam Fontem illũ ſinunt areſcere. Sebaſtianum Niuellium, probum & honeſtũ virum ſuæ iamdudum Ciconiæ delectarunt, notum ſignum τῆς ἀντιπελαργίας. Et Iacobum Puteanum, ſua Samaritana puteo proxima. non ad alium quæſita finem, quam vt alluderet ad ſui cognominis aliquam rationem. Nicolao Chenello, ſeu Querculo placuit Quercus, & telorum ſeu arundinũ faſciculus vnà colligatus, & arbori appenſus, affixo epigrammateio, VIS NESCIA VINCI. Quod ex Scylluri petitum monito ad filios, cum morti proximus concordiam ſuaderet. Chriſtophori Plantini, cuius memoriam ſanctè colo, ſignum familiare ac proprium, circinus, cum erudita Gnoma, LABORE ET CONSTANTIA. Circulus in ſe circumactus laborem indefeſſum: idem in puncto hærens, conſtans animi propoſitũ notat. Id ſanè Plãtino ſphragidion cõueniens, quo homine nullus laboris patientior, nullus in vitæ omni propoſito tenacior fuit præter eam morum facilitatem, qua ſeſe omni hominum ſorti probauit. Ægidius Beyſius, Plantini gener, vir certè bonus, idémque induſtrius, conatus ſoceri ſtudia æmulari, laborioſè & conſtanter ſeſe geſſit, & præpropera morte deſiderium ſui reliquit. Is, cum ante annos penè ſedecim ſymbolum ſibi peculiare ac proprium quæreret, me percontatus, rogauit aliquid reperirem, quod aliis ita commune non foret, ego illi ſertum albi lilij lubens exhibui, addito boni Poëtæ hemiſtichio, CASTA PLACENT SVPERIS. Symbolum moribus hominis accommodum, quem

noram ab omnibus illecebris turpium voluptatũ in primis abhorrere. Nec verò poſſum tranſilire Ioannis Richerij Arborem vireſcentem, cum ſententioſa nota, ὁ βίος αὐταρκής quę tamen parum admodum reſpondet arbori ei virenti, ſi bene corpus ſymboli cum anima æſtimemus. Grauiùs ſanè & meliùs, meo quidem iudicio, Stephanus Taſſetus, Richerij ſocer, ante vſurparat arborẽ viroris plenam addito verbo ex Dauide, FOLIVM NON DEFLVET. Hoc eſt, metuenti Deum nihil defuturùm. Quę omnia quaſi per ſatyram conijcio, non ſingula perſequi cogito, quæ vt adgregare difficillimum eſſet, ſic non perinde frugiferum. Alioqui memini me, cùm quidem plus otio abundarem, vel antequã me publici muneris ratio totùm occupaſſet, ſelegiſſe librum ſymbolorum quas vulgus noſtratum *deuiſes* nuncupat, nõ tam genio meo, quam voluntati aliorum ſeruiens. Seorſum etiam, dum ſtudiis grauioribus quæro mihi ſolatium, non pauca ſcripſi emblemata, in quibus cecini mihi hactenus ac Muſis, déque iis edendis non ſum magnoperè ſolicitus.

De Ænigmate & Anagrammatiſmo.

ET is ſanè locus me admonet iis faciam ſatis qui pridem mihi aurem vellicarũt ad hãc diſputationis inſtitutæ de ſymbolis perficiendam rationem, de affinibus ſymbolorũ Ænigmatibus, atque Anagrammatiſmis, ſeu onomaſtrophia quidpiam adijcerem. Verùm de griphis, ſeu ænigmatis, non eſt neceſſe hîc commentari aliquid; & id nodi genus facilè permitto iis quibus plus otij ſuppetat, & ingenij, vt qui in rebus obſcuris enodandis operam, cum fruge aliqua locare poſſint. Quanquam enim emblemata longè multa videri ænigmatica poſſint, eo quod doctrinæ reconditioris aliquid in ſe contineant, abſunt tamen non parùm ab ænigmatis, & ſicuti res à verbis differunt. Alioqui de ænigmatũ omni natura diſputationem adornare, hominis eſt vel egregiè ſolettis, vel non parum antiquarij, quíue non aliunde occupatus poſſit ingenij aciem in aſpectum, lucémque proferre. Tantũdem penè dixerim de tranſmutatis nominibus, in quibus bona pars ſtudioſorũ hominùm nimis operosè occupatur: & docti, indoctíque his capiuntur aurium, atque oculorum illiciis, vt quãquam falli ſe interdum ſentiant, ludicro tamen, & ferè inani errore delectantur. Tamen in anagrammatiſmis non pauci ſudant nitendo; alij poſt longam, certéque faſtidioſam ἀκηδίαν, ſeu περιεργίαν, quam ſtrenuam inertiam Flaccus ait, nihil

hil tamen proficiunt. Quid enim de ijs qui neſcio quid doctrinæ recōditæ in eiuſmodi putant eſſe litterarum metatheſi? Equidem non prorſus probo vel improbo ingenioſam iſtam litterarum miſtionem, dum quid γνωμικὸν in ſe habeat: ſed non ex eo mihi depoſcam palmarium, quia fieri poſſit, vt eiuſdem nominis & cognominis elementa flecti in contrarios ſenſus omninò poſſint: cuius rei exempla non pauca in pleriſque virorum principum nominibus, nedum aliorū, in quibus variè contorquendis naſuti quidam & nimis otioſi luxuriant Et hæc ſeculi noſtri ſcabies, vel opinio aſſentatrix, vt delicatus quiſque ac nitidus ſuas laudes magis putet eſſe proprias ac peculiares; ex ſuo quæſitas anagrammate, quaſi qui è ſuo fundo fruges eſſe meliores arbitretur. ---*trahit ſua quemque voluptas.* Nec faſtidio aliorum ſtomachum, meo diffiſus ingenio; ſed vereor ne nimia illa cura anagrammatum, nihil ferè aliud habeat quam affectionem, & ſtudium vanitatis. Hic reſiſto, & ad alia quæ magis inſtant, propero.

De Emblemate.

PLERIQVE ſunt nō ſatis acuti, qui Emblema cum Symbolo, cum Ænigmate, cum Sententia, cum Adagio temerè & imperitè confundānt. Fatemur Emblematis quidem vim in ſymbolo ſitam eſſe: ſed differunt, inquam, vt Homo & Animal: alterum enim hic maximè generaliùs accipi, ſpecialiùs verò alterum, norūt omnes qui aliquid iudicij habeant. Emblema ænigma non eſt, quanquam interdum cum ænigmate aliquam ſimilitudinem habeat: Ratio enim quædā eſt apertior in Emblemate, propter notas quæ apertæ & perſpicuæ ſunt: Ænigma verò in verbis ambiguum eſt & obſcurum, vt etiam viros alioqui ſolertes & ingenioſos interdum longa mora teneat At ſymbolorum & Emblematum, de quibus maximè hic agimus, ratio debet eſſe clarior & apertior: vt quemadmodum ab iis imperiti arpentur, ſic docti homines aliquid habeant in quo ingenium exerceant. Neque Emblema eſt γνώμη ſeu ſententia, quanquam ſæpe Emblemata ſententias in ſe contineant: niſi fortaſſe qua ratione Emblema ſumitur μετωνυμικῶς prò epigrammate ſeu explicatione Emblematis. γνώμη enim verbis exprimitur: & niſi fallor, aliter γνώμη eſſe minimè poteſt, niſi pro eo vſurpetur, quod ἐνθύμημα diceremus. Emblema enim ſępenumerò eſt ἄφωνον, nec ſemper neceſſe eſt in Emblemate eſſe adiectum epigramma. Denique, vt

vno verbo, Sententia & Emblema videntur mihi differre vt verba & res, ſeu ſigna quædam rerum, & res ſignatæ. Denique non eſt adagium vel parœmia: quia Emblema eſt aliquid ingenioſè ab ingenioſis excogitatum, vt ita dicam: adagium vero ſermo ſit in ore omnium verſans. In quo aduertendum an ij acutè viderint, & non potius aberrarint, qui quaſcunque ſententias, adagio, ſimilia, apophtegmata, hiſtorias ad Emblemata poſſe reuocari cenſuerunt, quaſi ex re quauis Emblema cudi & confici deberet.

Supereſt itaque Emblematis nomen explicemus, ſi priùs Alciati verba ex Commentario in tit. De rer. & verborum ſignific. appoſuerimus. Verba ſignificant, inquit, res ſignificantur: tametſi & res quandoque ſignificent, vt Hieroglyphica apud Orum & Chæremonem, cuius argumenti & nos carmine libellum compoſuimus, cui titulus eſt Emblemata. Hæc ille.

Emblema quid, vnde dicatur, & quomodo id nomen propriè, quomodo figuratè accipiatur.

DICITVR Emblema, quicquid interſeritur ornatus cauſa, non modò parietibus & pauimentis, ſed & rebus aliis permultis, vt vaſis, pateris, veſtibus: cuiuſmodi ſunt clauiculi, aut imagines aureæ vel argenteæ, vniones & gemmæ, cetéráque generis eiuſdem. ζωωτὸν vel δαίδαλμα dicitur Euſtathio, nempè ornamentum exemptile quod innoxiè demi poteſt vaſis aureis vel argenteis, idémque reponi. Id enim nominis deductum eſſe conſtat παρὰ τὸ ἐμβάλλεσθαι, aut ἐπεμβλῆσθαι, quod eſt inſerere, interponere, vel iniicere. Antiquitus enim lapillis quibuſdam quadratis & minutè ſectis politiſque, in quibus eicones quidem intertextæ eſſent, ædes magnatum & Principum regiæ vt plurimùm ornabantur, vt colligere eſt ex Pauſania, Plutarcho, Apuleio, Philoſtrato, & aliis pleriſque: cuius etiam rei vſum aliquem videmus in quibuſdam templis, tum ædibus publicis & priuatis, vt noſtra hæc ætas antiquitatis æmula pridem eſſe cœpit. Itaque μεταφορικῶς hìc Emblemata vocantur carmina, quibus imagines, agalmata, pegmata, & id genus alia ſcitè adinuenta, variè & eruditè explicantur. Sed & oratio variis verborum rerúmque pigmentis & lenociniis Rhetoricæ artis elaborata, Emblematis referta dici figuratè poteſt. Notum enim illud M. Tullij ex Lucilio;

Quàm lepidè lexeis compoſta vt teſſerulæ omnes
Arte, pauimento atque emblemate vermiculato.

Verba ſunt Lucilij Poëtæ Comici, apud quem Scæuola exagitabat Albutium, qui nimius eſſet in ornatu & ſtructura verborum: in quo non vitabat affectatum dicendi genus doctis auribus odioſum. Non poſſum ſubticere à M. Tullio Verrem reprehendi acerrimè, quòd Emblematum vim, quę eſſet in Siculorum vaſis, abſtuliſſet: quódque Suetonius ait Tiberium elegantiæ verborum ſtudioſiorem, emblematis vocem aſpernatum in quodam patrum decreto: commutandum enim verbum cenſuiſſe, & pro peregrino Romanum conquirendum.

Emblema, vt accipitur à M. Tullio, & Vlpiano I.C. ornamentum exemptile, quod pro hominum placito vaſis argenteis, vel aureis circa incōmodum demi, rurſuſque reponi poteſt: cuiuſmodi ſigilla, aut rerum, vel floſculorum, colorúmve ſimulacra fabrefacta. Nempe ἔμβλημα, ζώαντον, δαίδαλμα, *attache pour orner les vaiſſeaux d'or ou d'argent*, vti rectè doctus Hadrian. Iunius. χρυσένδετα, Martialis, vaſa ex auro illigata, quæ cruſtas habent, aut torques ex auro nexiles, vt apud Baïfium. Turnebus noſter gemmata vaſa, quæ conſertas auro gemmas, hoc eſt λιθοκόλλους χρυσενδέτους teneant exponit χρυσένδετα.

Ceterum plerique vel ſuſpicari vel obiicere poterunt hîc ab Alciato Emblemata impropriè dici. cùm ea carmina videantur, potiùs expoſitiones eſſe & explicationes Emblematum, id eſt eorum ſymbolorum vel ſimulacrorum, quę ab antiquis petita hìc magna parte repręſentat, & horum rationem tradit. Sed dicimus adiūncta non temerè aliquando ſubiectorum habere rationem metonymicῶs, & ſententiam vel epigramma dici poſſe, quod Emblema in ſe complectantur.

CLARISS. VIRI ANDR. ALCIATI IN LIBRVM Emblematum Præfatio, ad Chonradum Peutingerum Auguſtanum.

DVM pueros iuglans, iuuenes dum teſſera fallit,
Detinet & ſegnes chartula picta viros,
Hæc nos feſtiuis Emblemata cudimus horis,
Artificum illuſtri ſignáque facta manu:
Veſtibus vt torulos, petaſis vt figere parmas,
Et valeat tacitis ſcribere quiſque notis.
At tibi ſupremus pretioſa nomiſmata Cæſar,
Et veterum eximias donet habere manus.
Ipſe dabo vati chartacea munera vates,
Quæ, Chonrade, mei pignus amoris habe.

Ad Chonradum.] De Chonrado illo Peutingero, cui hoc opuſculum dicatum cõſtat, tantùm ea dicam & huc referam. quæ ſcriptorum noſtri temporis lectione conſequi potui. Andreas Cratander in Epiſtola quadam, quam editioni omnium Ciceronis operum præfixit, hæc habet: Chonradus Peutingerus eximium illud Auguſtanorum Vindelicorum decus & ſpecimen, qui cum incomparabili auctoritate, quam in gnauiter ſuſtinẽdis molibus Reipubil. magna nominis celebritate adeptus eſt, egregiam humanorum ſtudiorum peritiam coniunxit. Pro quibus quo animo depugnet, vel inde ſatis apparet, quòd mihi aliquot Ciceronianarum orationũ reliquias, & venerandæ vetuſtatis exemplaria tranſmiſit, tanquam auxiliatrices copias, &c. Hæc quidem ille. Sed expreſſiùs Henricus Pantaleon Proſopographiæ parte 3. eiuſdem Chonradi vitam, laudèſque perſtrinxit. Sic autẽ: Chonradus ille Auguſtæ Vindelicorum ex honeſta familia natus, & in omni genere virtutum ibidem educatus eſt. Is cùm felici ingenio eſſet præditus, à teneris annis litteris incubuit: & in primis legum lectioni diligentem operam impendit. Hinc

Chonradus Peutinger.

factum, vt iuris doctor omnium acclamatione creatus fuerit. Accedebant multæ heroïcæ virtutes, & rerum agendarum dexteritas. Itaque patriæ vtilis ciuis & ſingulare ornamentū extitit, atque à Maximiliano Cæſare inter ſuos conſiliarios cooptatus fuit. Quinetiam hunc Eraſmus Roterod. plurimùm ob eruditionem dilexit, & inter ſummos amicos habuit. Scripſit is anno 1506. Sermones conuiuales, in quibus multa de mirandis Germanię antiquitatibus referuntur: prętereà de gentium quarundam emigratione Epitomen, quæ Procopio, & aliis hiſtoricis in editione adiecta. Erat enim Chonradus rerum antiquarū ſingularis æſtimator, qui eiuſmodi indagare, & poſteris proponere magna delectatione erat ſolitus: tandem ætate confectus obiit, & apud ſuos honorificè ſepultus eſt. Hactenus Pantaleon, quæ omnia penè mihi videntur ſumpta ex 18. Epiſt. Eraſmi.

Dum pueros.] Diſſimilitudine ſuum negotium cum aliorum otio conferens, tria luſorum genera ponit, ex adiuncto tempore quo hoc opuſculum ſcripſerit. Pueri nucibus delectantur: hincque vulgò trita prouerbia, Relinquere nuces; &, Ad nuces redire. Adoleſcentes & iuniores teſſera delectātur, quod eſt aleatorum. Segnes autem, quíque corporis motum refugiunt, chartulis pictis oblectantur.

Iuglans.] Nux.

Teſſera.] Dicitur teſſera, quicquid ex omni parte quadratū eſt. Gel. lib. 1. c. 20. & Cæl. Rhodig. lib. 20. ca. 14 & 27. Cubus à Græcis dicitur: eſtque corpus ex ſex lateribus æquali latitudine planitierum per quadratum. Is cùm eſt iactus, quam in partem incubuit, immotam habet ſtabilitatem, vt ſunt etiam teſſeræ, quas in alueum ludentes iaciunt. Budæus. 5. De aſſe.

Teſſera fallit.] Huc referre poſſim Prouerb. *ὅρκοις ἄνδρας, ἀστραγάλοις δὲ παῖδας ἐξαπατητέον*, viros iureiurando, pueros verò talis, ſeu teſſeris fallendos.

Emblemata cudimus.] A fabris aurificibus, vel aliis ſculptoribus *ἀλληγορία*. Significat ſe horis genialibus hæc lepida carmina conſcripſiſſe. Sunt enim emblemata, ornamēta exēptilia, quæ ad placitum vaſis argenteis, aureísve tolli & reponi poſſunt, qualia ſunt ſigilla, variáque vt floſculorum, ſic & rerum aliarū ſimulacra affabrè celata vel depicta. Sic accipitur id nominis à Cicerone primùm, deinde Vlpiano. Ex libris enim Iuriſconſultorū didicimus, nihil aliud emblema eſſe, l.

cum aurum, §.idem Celſus, & l. pediculis argenteis. §.1. D. de auro & arg.leg. Ea vox, cùm peregrina eſſet, & Romanis auribus non ſatis nota, Tiberio Cæſari minimè placuit, vt principi, qui patriam linguam præferret externæ. Quanquã enim, ait Sueton. Græco ſermone promptus eſſet, non eſt tamen niſi opportunè vſus: abſtinuit enim, ſed in ſenatu maximè. Adeò quidem vt monopolium nominaturus, veniã petens poſtularit, quod ſibi verbo peregrino vtendum eſſet. Atque etiam in quodam decreto patrum, çum ἔμβλημα recitaretur, vocem commutandam cenſuerit, & pro peregrina Romanam noſtratem requirendã: aut ſi non reperiretur, vel pluribus, & per ambitum verborum rem enunciandam. Idem in Dionis epitoma. Et hæc quidem ille. At nos emblematis verbum retinemus, vt iam receptum vſu, dignumque Romana ciuitate: eſt enim venuſtum & elegans, imò ſignificantiſſimũ, & ad hanc imitationis materiam appoſitiſſimum.

Feſtiuis horis.] Diebus genialibus, quibus animum remittebam à ſeuerioribus ſtudiis. vel, feſtiuis horis, id eſt, ſubciſiuo tempore. Sic enim Mar. Tullius, cùm dies aliqui dabantur ad ruſticãdum, vt etiamnum dantur iuſtitiorum dies noſtris Senatorib. ad eorum numerum accommodabat quę ſcribebat, teſtis eſt ipſe 1. de Legibus.

Feſtiuis horis emblemata ſcribimus.] Vegeta & ſtrenua ingenia, quò plus receſſus ſumunt, hoc vehementiores impetus edũt, ait Val. Max. lib. 3. cap. 6. Quò fortè poſſim non inconcinnè Democriti attexere, ex Stobæo, Orat. 16. quo loci ait vitam ſine feſtiuitatibus, longam vitam eſſe ſine diuerſoriis: hoc eſt, βίος ἀνεόρταστος, μακρὴ ὁδὸς ἀπανδόκευτος. Verùm & occupatis diebus aliquid agendum Seneca monet Epiſt. 73. quin & feſtis, vt Virgil. 1. Georg. Quippe etiam feſtis quædã exercere diebus fas & iura ſinunt. Illud addo Xenophontis, fortium virorum voces & geſtus, etiam in vino, & luſu dignum ſtudio quidam ſeruant. Hoc eſt, ξενοφῶν φησι, τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔχειν τι καὶ τὰς ἐν οἴνῳ, καὶ παιδιᾷ φωνὰς, καὶ διατριβὰς ἀξιωμνημόνευτον, ὀρθῶς λέγων.

Artificum illuſtri.] Hic verſiculus deſcriptionem continet τῶν ἐμβλημάτων. qua de re iam ſatis: ſed hîc aduerte materialem cauſam.

Veſtibus vt torulos.] Finalis cauſa, & vſus Emblematων. Torulos autem appellat eminentias quaſdam in veſtibus, corolis, & aliis ſimilibus. Cicero in Oratore perfecto, de

mediocri genere dicendi loquens: Addit, inquit, aliquos vt in corona toros, omnémque orationem ornamentis modicis verborum ſententiarúmque diſtinguit. Sunt itaque toruli, ornamenta ex auro vel argento, quæ petaſis, id eſt, pileis, aut penulis veſtibúſque adiici ſolent. Palam eſt illud ex Amphitruone Plauti: Tum meo patri autem torulus inerit aureus ſub petaſo.

Petaſis.] pileis, galeis, &c. Petaſum, Arcadicum pileum ſignificatione primaria eſſe, didici ex Heſychio. *πέτασος τὸ τῶν ἐφήβων φόρημα.* ſic enim legendũ in Heſychio, non *φρόνημα*, vt in vulgatis. Suetonius ait, Auguſtum non niſi petaſatum, hoc eſt velato capite ſub dio ſpatiari ſolitum. Certè & Poëtæ petaſatum Mercurium faciunt. Id nominis à *πετάννυσθαι*, pandere, vel extendere deflectitur: quod pilei genus galero non abſimile volunt. Prudentius 2. in Symmachum:

Nec petaſo inſignis poterat Lacedæmone capta
Mercurius ſeruare ſuas de clade palæſtras.

Parmas.] Parma, ſcutum breue peditum, pelta etiam dicta à Plinio. Nonius in dictionibus Parma, & Veles. Martialis:

Hæc quæ ſæpe ſolet vinci, quæ vincere rarò,
Parma tibi ſcutum pumilionis erat.

Varro de lingua Latina, & Alexander ab Alex. 6. cap. 22.

Tacitis notis] Sic ſe habent Ægyptiorum Hieroglyphica, vt etiamnum hodie ſymbola ea, quæ armis, ſcutis, ſignis militaribus, & cæteris id genus apponi ſolent. De quibus lepidum & eruditum ſcripſit Dialogum Paulus Iouius. nos in noſtro ſyntagmate quædam adduximus. Tacitis notis ſcribere, alio ſenſu, & doctè quidem Turneb. Aduerſar. 14. cap. vlt. ad fin.

At tibi ſupremus.] Optatio ex diſſimilibus. Idem ferè diſſimilium locus eſt apud Horat. ode 8. lib. 4. Carmi.

Donarem pateras gratáque commodus,
Cenſorine, meis æra ſodalibus:
Donarem tripodas, premia fortium
Graiorum: neque tu peſſima munerum
Ferres, diuite me ſcilicet artium,
Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res eſt, aut animus deliciarum egens
Gaudes carminibus: carmina poſſumus
Donare, &c.

Huius autem diſſimilitudinis hæc mihi videtur germana ſententia: Poſſum ego tibi, Chonrade, Emblematum quorũdam ſiluam & cumulum ex veterum auctorum bibliothecis aggregare: at magnus Imperator (cui ſis à conſilijs) poteſt tibi commodè & munificè ſuppeditare veterum artificum manupretia, ſtatuas, imagines ingenioſè pictas, ſolerter expreſſas, ſculptas, efformatas: ipſiſſimas inquam imagines, non picturam quandam nudam aut deſcriptionem, qualis mea hæc eſt chartacea.

Supremus Cæſar.] Maximilianus Imperator, cuius conſiliarium fuiſſe Peutingerum paulò antè meminimus ex Eraſmo.

Ipſe dabo.] Τὸ πρέπον in libro Poëtico Poëtæ conſecrato. Non enim modò videndum quid, ſed & cui des. Seneca De beneficiis: Vide ne mittas munera ſuperuacanea, vt feminæ arma, ruſtico libros, & ſtudioſo retia. Id enim eſt ac ſi cani des paleas, & oſſa aſino. Sic Martialis 14. lib. ſed non eodem tamen ſenſu:

Non ſunt munera quæ putas puella.
Cùm donat vacuas poëta chartas.

Idem, 7.

Diuitibus poteris Muſas, elegóſque ſonantes
Mittere: pauperibus munera pexa dato.

Idem lib. eod. ſed aliorſum:

Muneribus cupiat ſi quis contendere tecum,
Audeat hic etiam Caſtrice carminibus.

Et id quidem mihi reuocat in mentem diſtichon Latinum Iani Laſcaris, doctiſſimi hominis, ad Iouinianum Pontanum:

Verſiculos Pontane tibi ſic munera Baccho,
Libamus Bacchi, ſic Cereris Cereri.

Pignus amoris habe.] Id eſt μνημόσυνον. Seneca de beneficijs: Beneficia non numero, neque magnitudine cenſenda, ſed dantis voluntate: οὐδὲ γὰρ τοὺς λαβόντας ἔγωγε ἡγοῦμαι τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων θαυμάσαι, ἀλλὰ τὴν προθυμίαν. Demoſthen. πρὸς Λεπτίν. Sed ad rem maximè facit τὸ πρέπον eius qui librum conſecrat, & eius cui offertur. Etenim vt Ariſtid. ait orat. 5. ἱερῶν: Templa dijs ſacrare conuenit: viros autem egregios decet librorum dedicationibus honore afficere. Hoc eſt, τοὺς μὲν νέως τοῖς θεοῖς προσήκει καθιεροῦν, τοὺς δὲ ἄνδρας τοὺς ἐλλογίμους τῇ τῶν βιβλίων ἀναθέσει τιμᾶν.

AD ILLVSTRISS. MAXIMIL. DVCEM MEDIOLAN. SVPER INSIgni Ducatus Mediolanenſis.

EMBLEMA I.

EXILIENS *infans ſinuoſi è faucibus anguis,*
Eſt gentilitiis nobile ſtemma tuis.
Talia Pellæum geßiſſe nomiſmata regem
Vidimus, hiſque ſicum concelebraſſe genus:
Dum ſe Ammone ſatum, matrem anguis imagine luſam,
Diuini & ſobolem ſeminis eſſe docet:
Ore exit tradunt ſic quoſdam enitier angues,
An quia ſic Pallas de capite orta Iouis?

PRoponit ſchema gentilitium ſiue inſigne Ducatus Mediolanenſis, in quo ſerpens cæruleus in aureo æquore

infantem vel anniculum puerum rubore tinctum euomens, conſpicitur. Cuius quidem ſchematis rationem adferam, ſi priùs vt tranſtulero quod idem noſter auctor ea de re ſcripſit c.43. De ſingulari certamine, vt Alciatus ipſe Alciatum enarret hac in parte. Sic enim ille: Celebre eſt in Annalibus

Alciati locus. Othonis Vicecomitis cum quodam Sarraceno in Aſia certamen, quem ille manu captũ confoſſúmque galeæ ornamento priuauit, idque gentilitijs inſignibus ſuis addidit, hoc eſt, vipera vix natum, & adhuc manantem ſanguine infantẽ ore euomens: nimirum ab Alexandro Magno acceptum Emblema. Siquidem in eius antiquis nomiſmatis idem ſigillum reperire eſt, quo Ioue natum rex ille per ambages oſtendebat. Etenim ſerpentis forma pluribus Græciæ locis Iupiter colebatur. Suntque in Aſia genera ſerpentum, quos ore parere hominum opinione receptũ eſt. Hactenus ille. Celebratur itaque ſtemma eiuſmodi à diuina & antiqua origine, perennique nobilitate, è ſano Sapientiæ capite promanãte. Sed inſtituẽti mihi commentaria integra, quoad eius maximè fieri poteſt, occurrit præter alia, quæ de hoc ſtemmate

Franc. Petrarcha. Ducum Mediolanenſium retulit Franciſcus Petrarcha, Rerum memorabilium libro 4. ad finem: cuius hæc pænè verba ſunt: Azo Vicecomes, qui deinde Mediolani Principatũ obtinuit, magni animi iuuenis, patri iuſſu eum copiis tranſmiſit Apẽninum. In ea expeditione cùm fortè deſcendens equo requieſcit, ingens vipera, nullo aduertente comite, in galeam Principis iuxtà poſitam irrepſit: quam cùm mox capiti reponeret, famoſo quidem & horrifico, ſed prorſus innocuo lapſu, per genas Ducis interriti fluxit. Eam à nemine lædi paſſus adoleſcens ille animoſus, ad omen geminæ victoriæ traxit. hinc que factum tandem, vt ipſe pro ſigno bellico vipera vteretur. Et hæc quidem Petrarcha, magni nominis rareque eruditionis auctor: quam narrationem, cùm adoleſcens Bononiæ ſtudiis operam daret, ſe ſæpè audiuiſſe ſcribit. Idem

Gabriel Simeon. pænè Gabriel Simeon Italus retulit, eo compendio, quod lingua patria edidit de Ducibus Mediolanenſibus: cuius tamen verba huc conferre minimè attinet. Paulus autem Io-

Paul. Iouius. uius, noſtra patrúmque memoria hiſtoriæ ſcriptor inſignis, cum Alciato conuenit, eo nempe libro, quo Mediolanenſ. Principum Vicecomitum vitam eſt complexus. Ait enim Othonem (ſãcro in bello contra Turcos & Saracenos, Bulionio Godefredo duce) inſigni pietate & magnitudine animi virum, nihil territum Volucis Sarraceni ferocitate,

qui medio in campo ad ſingulare certamen fortiſſimum quemque ex acie Chriſtiana prouocabat, cum eo fuiſſe congreſſum, tandémque eum non minore fortitudine quàm felicitate deuiciſſe: déque confeſſi hoſtis galea opimum plenúmque immortali gloria ſpolium retuliſſe, auritam ſcilicet viperam inexplicatis ſpiris minaciter à cono caſſidis erectam, & puerum paſſis manibus deuorantem. quod vnum auſpicatæ virtutis argumentum, non modò gentilitiæ laudis geſtamen fuit, ſed & poſteris id inſigne audacter vſurpantibus, & imperia, & opes, & latè gloriam portendit. Fuere qui exiſtiment Volucem èx ſtirpe Alexandri Magni progenitum, tuliſſe pro inſigni viperam, ex Olympiadis fabula, puerum parturientem, quòd ea à dracone ſe compreſſam fuiſſe, Iouis imagine, prædicaret. Sic Iouius. Ceterum id ſtemma nobile & antiquum video. Si quis enim veterum Ægyptiorum notas, quas Hieroglyphicôn nomine appellabant, obſeruarit, ex Oro maximè Niliaco, facilè diſcet eos imagine ſerpentis, Imperatorem regémque deſignaſſe. Quid enim dominum orbis, quid prouinciæ Principem, quid regem optimum & tutelarem ſiue cuſtodem, quid heroem, quid nominis & famæ amplitudinem figura ſerpentis exprimebant, niſi quòd ſpectato huius animalis admirabili genio, conditionem & dignitatem Principum eo ſchemate ingenioſo eruditis hominum oculis proponi volebant? Iactatum enim fuit olim Græca libertate in potentiores, qui populi diſpendio ſuas opes adaugerent Anguem, niſi anguem deglutierit, draconem non fieri. Sed & proditum memoriæ eſt, ſerpentes olim adiunctos leonibus qui Opis Deæ ſimulacris apponi erant ſoliti, quo ſignificabant orbis Principatum. Anguis enim circularis orbem, Leo verò fortitudinem viréſque repræſentabat. Quòd autem ſerpens ita ſæpè depictus conſpiceretur, qui ſibi caudam mordicùs ore retineret, pauci ſunt qui explicuerint. Ea verò mihi perplacet eruditorum quorundam hominum coniectura, qui aiunt eo intellectum, & quſi ob oculos poſitum fuiſſe Regem eum, qui finem ſibi actionum omnium & conſiliorum prudenter & accuratè proponeret, cuíque vltima, imò verò minima etiam curæ eſſent. Eo enim nomine Auguſtus, Antonius Pius, Traianus, Hadrianus, Pertinax, Seuerus Alexander ad cœlum euecti ſunt: contrà malè ceſſit Heliogabalo, Caracallæ, Commodo, Domitiano, & aliis multis, quòd ſimul atque ad ſummũ illum aſcenderunt, abiecta cura publi-

Quid per ſerpentem Ægyptii deſignabãt.

Quid per ſerpentem qui caudã mordicus teneat.

ca, ſibi tãtùm ſeruire, ſuaſque perſequi cupiditates, quo iure, qua iniuria, voluerunt. Ceterùm Anguis imagine, Rex cuſtos & tutelaris indicabatur: nam in bonorum Principum monumentis, populus ſuum in Regem ſtudiũ (cuius beneficẽtiam grato animo agnoſcebat) non alio modo poſteris commẽdabant, quàm ſerpente vigili, ſurrecto vertice, & elato pectore. quod Homericum illud declarat, Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα: Non decet virũ conſultorem, qualis Princeps eſſe debet, tota nocte dormire. Apud Horatium eo quidem ſenſu, ſerpens Epidaurius appellatur, vt apud Græcos ὄφεως ὄμμα, ad vigilantiam deſignandam. Denique tam fuit inſigne & celebre id Hieroglyphicum ſerpentis, vt non temerè Imperator clariſſimus Epaminondas vſurparit extremo ad Mautineam confecto bello: cuius memores poſteri columnam erexerunt, appenſo clypeo, in quo ſculptus draco eſſet. Eius monumenti rationem affert Pauſanias, quia is Imperator laudatiſſimus ex Spartiatarum genere, quod Thebis antiquiſſimum fuit, ortum duxiſſe putabatur, quorum id gẽtilitium inſigne eſſet, vt qui ab anguineis illis dentibus à Cadmo telluri mandatis eſſent oriundi. Nondum mihi tẽpero, quin alia quædam ad huius magnifici ſtemmatis arcanum illuſtrandũ adiiciam. In oſtẽtis enim & præſagiis, Angue ſumma nominis dignitas & amplitudo portendebatur, non modò iis, qui ad regij dominatus, aut etiam regni faſtigium expectabantur, ſed & iis, qui arte quadam vel ingenio celebritatem quandam ſibi compararunt. Vt enim retulit 1. De diuinatione M. Tullius: Cùm Roſcius in cunabulis eſſet, educareturque in Selonio, qui eſt campus agri Lanuuini, noctu lumine oppoſito experrecta nutrix animaduertit puerũ dormientem circumplicatũ ſerpentis amplexu, quo aſpectu exterrita clamorem ſuſtulit. Pater autem Roſcij ad aruſpices retulit: qui reſponderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore. Atque hanc ſpeciem Praxiteles cælauit argento, & Archias expreſſit verſibus. hæc Cicero. Spartianus auctor eſt, Seuero imperium præmonſtratum: ei enim in ſtabulo dormienti ſerpens caput cinxit, & ſine noxa expergefactis atque acclamantibus familiaribus, abiit. Ferunt & Anguem portendiſſe imperium Aureliano. quanquam ille mediocrium fortunarum & parentum eſſet. Nam cùm eius pueri peluim ſerpẽs cinxiſſet, neque vnquam potuiſſet interfici, poſtremò mater eius anguem occidi noluit. Mulier hæc templi Solis

Serpens Epidaurius.

Anguis quid ſignificabat.

Roſcius.

Seuerus Imp.

Aurelia. Imp.

ſacerdos erat diuinationum minimè ignara, quippe quæ familiarem hunc ſerpentem, tanquam genium agnoſceret. Tiberius Cæſar ſerpentem draconem in deliciis habuit, eique ſuâ manu cibũ miniſtrauit: quẽ cùm is corroſum à formicis obſeruaſſet, monitus eſt cauendam eſſe ſibi vim multitudinis: formicis enim populum ſignificari. Maximini Iunioris, quià patre regni particeps factus eſt, dormientis caput ſerpens circundedit, futuræ dignitatis præſagium. Idem pænè, quod de Alexandro Magno, refertur de Pomponia Africani Scipionis matre, & Actia matre Auguſti Octauij, quæ in templo Apollinis ſomniauit ſe cum Dracone congreſſam, indeque factũ, vt macula picti Draconis in corpore conſtanter hæreret quæ numquam poſtea eximi potuit. De anguis augurio Cornelius Tacitus lib. 11. ſic: Sedente Claudio circenſibus ludis, cum pueri nobiles equis ludicrum Troiæ inirent, intérque eos Britannicus imperatore genitus & L. Domitius adoptione mox in imperium & cognomentũ Neronis adſcitus, fauor plebis acrior in Domitium loco præſagij acceptus eſt: vulgabatúrque affuiſſe infantiæ eius dracones in modum custodũ fabuloſa & externis miraculis aſſimulata. Nam ipſe haud quaquam ſui detractor vnam omninò anguem in cubiculo viſam narrare ſolitus eſt. Virgilius non temerè ſcripſit anguem exiiſſe è tumulo Anchiſis, Veteres enim, vt eſt apud Plutarchum in Cleomene, ſerpentes tribuerunt heroibus: cuius rationem non vnam multi afferunt. ſic enim Poëta lib. 5. quo loco Æneas patri iuſta facit.

Tiberius Cæſar. *Maximinus Iunior.* *Auguſti mater.*

Salue ſancte parens, iterum ſaluete recepti,
Nequicquam cineres &c. & deinde
Dixerat hæc, aditis cum lubricus anguis ab imis,
Septem ingens gyros, ſeptena volumina traxit
Amplexus placide tumulum. vide reliqua.

Sed hæc ſatis.

ſinuoſi è faucibus anguis.] Fauces ſunt gulæ partes interiores. Plinius: Summum gulæ fauces vocantur, poſtremum ſtomachus. Sinuoſus autem epitheton ſerpenti conueniens: ſinuoſum enim dicimus à longo ſinu, μεταφορικῶς, & apud eundẽ noſtrum auctorem poſtea, ſinuoſi in faucibus antri.

Fauces. Sinuoſus anguis.

ſtemma.] Nobiliores erant, qui ſui generis imagines & ſtemmata proferre poterant. Budæus Annotat. in Pandectas. Vſurpatur plerunque pro corona: deductum enim eſt id nominis à ςέφεος. vt illud Homericum,

Stemma.

σέμματ᾽ ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος.

Alciat.refert 2. Parerg.c.30. Lege 6. Miſcellan.P. Nannij.

Gentilitia ſtemmata. *gentilitiis.*]Pro imaginibus poſteriora tempora inſignia gẽtilitia habuerunt,quæ arma vel armaria vulgò dicuntur:quæ ipſa quoque primũ,vt ſimile eſt veri, virtutis fuere præmia, ac rerum præclarè geſtarum decora:Budæus.

Pellæum regem]περιφραστικῶς pro Alexandro, vt apud Iuuenal.10.Sat.

Pellæus Alexãder,

*Vnus Pellæo iuueni non ſufficit orbis.*Auſonius Paulino:
Ocyus illa iugi fatalis ſoluere loro
Pellæum potuiſſe deum reor.

Sic autem dictus à Pella vrbe Macedoniæ.Pompon Mela lib. 2.quam etiam Plin.Alexandri patriam appellat,35.lib.

Præclarus Alexandri ortus. *ſuum genus.*] Iuſtinus lib 12.ait Alexandrum, virum ſupra humanam potẽtiam magnitudine animi fuiſſe præditũ.Qua nocte eum mater Olympias cõcepit, viſa per quietem eſt cũ ingenti ſerpente volutari:necDei decepta ſomnio.Nam profectò maius humana mortalitate opus vt ero tulit,quàm cùm Æacidarum gens ab vltima ſæculorum memoria,& regnum patris,fratris,mariti,& deinceps maiorum omnium illuſtrauerit:nullius tamẽ nomine quam filij clarior fuit.Plutarchus auctor eſt, quod cùm Ammonis ſacerdos Alexandrum ſalutaturus,linguæ vitio præpeditus,pr ὦ παιδίον,filiole,dixiſſet παῖ Διός, id eſt,Iouis fili,hinc cæleſtis originis gratiam captatam,cui initia dediſſet error.Apud Lucianum in Mortuorum dialogis, Alexander fatetur vtile ſibi fuiſſe ad res gerendas, quòd Iouis Ammonis filius crederetur.Formidandum enim erat ne aliquis ſibi repugnaret.Id cur factum ſit, lege Auguſtin. De ciuit.lib.3.cap.4. Præclara extat Alexandri laudatio apud Apuleium primo Floridorum.

Iupiter Ammon. *Dum ſe Ammone ſatum.*] Iupiter Ammon ab arena dictus, quòd ſub arietis forma coleretur in templo à Libero patre in arena condito; qua de re multa Lilius Gyrald.Syntagmate 2. hiſt.Deor.Politian. cap.52. Miſcellan. Lege & Hygin. lib.2. De ſignorum cæleſt.hiſtoriis.

Amphiſbæna. *tradunt ſic quoſdam enitier angues.*] Plinius lib.8. cap.23.& Solinus cap.30.Polyhiſt.Amphiſbænas ore parere tradũt:his enim caput eſt geminũ,hoc eſt,& ad caput & ad caudam.Neminem quidem ſtudioſorũ latere velim, id commodè atque perſpicuè relatum ſcriptis à Pierio 15. Hieroglyph. ne quis me ingrati animi arguat,qui ex tam fœcũdo ac copioſo rerũ

electiſſimarum pomœrio tot flores & fructus collegerim.

enitier.] pro eniti, παρηγωγή. Enixæ dicuntur feminæ, nitendi, hoc eſt, conandi & dolendi labore perfunctæ. Nexum enim dicimus arctum & colligatũ. Nonius. Id quidẽ ad zonę ſolutionẽ referri nõ inconcinnè poteſt, qua partus deſcribitur à poëtis, nẽpe quòd omni nexu oportet mulier ſoluatur, vt cõmodiùs enitatur & pariat. Callimachus Hymno in Iouẽ: ἐπεὶ τῇ μὲν δὴ † ῥέη ὅτ' ἐλύσατο μίτρην, id eſt, quãdo peperit; quod & admonet Græcus ſcholiaſtes. Alcimede apud Apollonium Argonaut. 1. filij diſceſſum lugens, —ὦ ἐπὶ μούνῳ μίτρην πρῶτον ἔλυσα καὶ ὕστατον quo loco ſcholiaſtes ab altero nõ diſſidet, quin & adiicit, ὅθεν καὶ λυσιζώνης ἀρτέμιδος ἱερὸν ἐν ἀθήναις. Quorũ locorũ mihi copiã pro ſua humanitate fecit Ioannes Frater, Baiocenſium gymnaſij hac in Pariſiorũ Academia Primarius, vir vtriuſque linguę peritiſſimus, & cum quo literarũ nomine, mihi nuper amicitia interceſſit. *Eniti.* † ῥέη

An quia ſic Pallas, &c.] Teſtis eſt Pindarus Olymp. ode 7. cuius rei rationem (ſed aliam atque aliam) reddunt Fulgẽtius Mythologic. 1. Phornutus De natura deorum, Gyraldus Syntagm. 11. Ouid. Faſtor. 3. epimythia etiam ſua tradit, ſed longè ab aliis diuerſa. Ex his enim alij ſpeculationẽ phyſicam, alij ethicẽ, alij alia cõſiderãt. Themiſthius oratione 10. σὺ δὲ προσκαλεῖς τοὺς φιλοσόφους (alloquitur Imperatorẽ Valentem) κἂν ἀποκνῶσι καὶ ὁπόσον σὺ χρόνον τοῦ ἔτους ἐπὶ χώρας μένεις, ἀναγκῆς χειμάζεις τῶν λόγων. τοῖς στρατηγοῦσι δὲ οἱ φιλοσοφοῦντες ἐν ἴσῃ προεδρείᾳ, γνώμης ἅμα καὶ δυνάμεως σε θεραπεύοντες. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὴν Ἀθηνᾶν ἐκ τῆς κεφαλῆς γεννῶσιν οἱ ποιηταὶ τοῦ Διός, ἐνδεικνύμενοι καλῶς ὅτι πρέπει τῶν βασιλείων μήτε λόγον ἄπρακτον, μήτε πρᾶξιν ἄλογον ἐκποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ νοῦ ἐνεργὸν εἶναι, καὶ γενεῖν νῦ τὸ δραστήριον. Exiſtimo autẽ cũ Pindari ſcholiaſte ad 7. Olympior. figmentũ id eſſe referendũ eò, vt dicamus omnes artes & diſciplinas è Iouis cerebro, id eſt, ſummi & præpotentis Dei mẽte & ſapiẽtia prodiiſſe. Perſpicuũ enim nobis eſſe debet, vt alia omnia bona, ſic ipſas quoque ingenuas artes à Deo eſſe profectas. Et quanquã Dei beneficio nobis hæc Minerua generetur, doctore tamen & magiſtro primũ opus eſt. Adeò nemo eſt, qui doctrinę laudatiſſimã ἕξιν cõparare ſibi queat, qui nõ bonis præceptorib⁹ ſeſe tradiderit inſtituendũ. Hinc minuẽdo, quòd neruos minuat, Mineruã dictam putãt. Pallas autẽ vel ἀπὸ τοῦ πάλλειν τὸ δόρυ, ab haſta vibranda, vel à Pallãte occiſo; qua de re poſtea fuſiùs. *Cur Pallas Iouis nata cerebro.*

de capite orta Iouis.] Imitatus videtur illud Propert. è lib. 3.

Semina curarum de capite orta tuo.

Martianus Capella initio libri VI. de Pallade,

Hanc de parte ferunt ſine matris fœdere natam,

Prouida conſilia quòd neſcit curia matrum.

Poſtremum hunc verſum (quod obiter moneam) vna voce corruptum, Beroaldus emendat, annotat. in Caligulā Suetonij, ac pro, conſilia, legi mauult, conſilium. Ego cum meo Iureto ita meliùs & commodiùs, niſi me coniectura fallit:

Prouida conſilij quòd non ſit curia matrum.

Nolim mihi fore moleſtum lectorem, ſi Iſacij Tzetzis rationes adduxero, cuius hæc fermè ſententia in iis commentariis, quos conſcripſit in Caſſandrām Lycophronis: Tritonia Pallas dicitur, quod in Trito Lybiæ fluuió nata creditur; vel quòd tertio menſis die orta. Ideò enim tertia dies Mineruæ ſacra eſt Athenis, vel quòd ἐκ τοῖς ϑιτοῖς, id eſt Iouis capite progenita: τρίτω enim Bæotum lingua, caput nominatur: vel quòd eadem cum Luna ſit, quæ tertiò quoque à coitu die appareat: vel quòd eadem ſit cum anima, quæ tres partes habet, ἐπιθυμίαν, θύμον, καὶ λογισμόν: vel quòd eadem cum prudentia ſit: aut ex Democriti ſententia, quod hæc tria præſtantur ab anima, bene conſulere, rectè iudicare, rectè agere, hoc eſt, εὐβουλεύειν, εὐκρίνειν, καὶ εὐπράττειν.

MEDIO-

MEDIOLANVM.

EMBLEMA II.

BITVRICIS veruex, Heduis dat ſucula ſignum:
His populis patriæ debita origo meæ eſt.
Quam Mediolanum ſacram dixere puellæ
Terram: nam vetus hoc Gallica lingua ſonat:
Culta Minerua fuit, nunc eſt vbi numine Tecla
Mutato, Matris virginis ante domum.
Laniger huic ſignum ſus eſt, animalq́ biforme,
Acribus hinc ſetis, lanitio inde leui.

NIhil mihi videtur hîc affingere, quàm quòd Mediolani, vrbis Inſubrum celebris & copioſę notationem eliciat ex duarum Gallię ciuitatum ſchematibus publicis. Ait enim Heduos porci, Bituriges arietis habuiſſe ſignum, Me-

Heduorum & Biturigum ſchemata. mineram quidẽ Alciatum Parerg. iuris 5. c 13. alterius meminiſſe. Huius hæc verba: Habebant & ciuitates ſua ſigna, quibus originem aut cultum teſtarentur. Hinc in nomiſmatis Athenienſium plerúnque vidimus noctuas. Sic Claudian.

---- ad mœnia Gallis

Condita lanigeræ ſuis oſtendentia pellem.

Quò fortaſſe pertinet quæ de Mediolani iactis fundamentis refert Liuius 5. ab vrb. cond Ex Heduorum itaque & Biturigum ſchematibus publicis hîc conſtituit Mediolani ἔτυμον. Mediolanum autem à ſue mediatim lanato denominationem ſumpſit Dum enim prima vrbis huius fundamenta iacerentur (vt præter alios retulit D. Ambroſius) aper eſt repertus media parte lanatus : Alij à Medo Inſubrum duce nominatum Mediolanum malũt. *Mediolanũ vnde nominatum.* Vrbs eſt metropolis Galliæ Ciſalpinæ, à Gallis Inſubribus condita 359. annis ante Chriſtum natum : quanquam Olanum ducem Tuſciæ primùm eandem excitaſſe teſtetur Cato fragmento 7. Origin. Hinc docti plerique prodiêre, inter quos non infimum, ſed merita gloria certè inſignem Alciatum iure adſcriptum, qui hoc emblemate Mediolanum natale ſolum nõ illepidè celebrat. Nec verò mihi temperare poſſum quin adijciam quod diſcẽdi ſtudioſis non omnino diſpliceat. Imperio in Orientem tranſlato veteri quaſi ſeneſcẽte Roma, Imperatores, Mediolano capi & delectari cœperunt, vnde in tantum excreuit ea vrbs, vt à Procopio 2. Gotthici belli, prima inter Occidentis vrbes poſt Romam dicatur, & facilè cæteris anteire, vt magnitudine ita & hominum frequentia, reliquiſque fortunæ bonis. Auſonius Catalogo illuſtrium vrbium:

Et Mediolani mira omnia, copia rerum,
Innumeræ cultæque domus, facunda virorum
Ingenia, antiqui mores: tum duplice muro
Amplificata loci ſpecies, populique voluptas
Circus, & incluſi moles cuneata theatri:
Templa, palatinæque arces, opulenſque moneta,
Et regio Herculei celebris ſub honore lauacri,
Cunctaque marmoreis ornato periſtyla ſignis,
Mœniaque in valli formam circundata limbo:
Omnia quæ magni operum velut æmula formis
Excellunt, nec iuncta premit vicinia Romæ.

Ad id illuſtrandum multa ſuppeditabunt Geographica Volaterrani & Munſteri: ille quidem lib. 4. hic verò 2. longè plu-

ra retulit. Quædam etiam petenda ex hiſtoria Liuiana lib. 5.ab v.c. vt iam admonui.

Bituri is v ruex.] Veruecem hîc pro ariete fortaſſe poſuit κα-ταχρηστικῶς, ſed parum refert. Bituriges autem (quorum ciuitas metropolis eſt Biturix) Aquitaniæ populi ſunt.quorum fines abHeduis Ligeris diuidit fluuius,de qua lib .8.belli Gallici Cæſar. Vrbs eſt Academiâ florentiſſimâ celebris, in qua per quinquenniũ magna cum laude ius ciuile docuit Alciatus; quod aliquot ſuorum operum locis colligere eſt facile, tum vel maximè his verſibus (quorum mihi copiam fecit ante aliquot annos, vir eruditus, qui Alciatum doctorem illic audiuit) quibus Biturigem donauit, cum Italiam repeteret: *Bituriges.* *In Academia Biturigum profeſſus eſt Alciatus.*

Vrbs Biturix inuitus, amans te deſero amantem,
Quinque per æſtates terra habitata mihi.
Nunc opus ad vitulos eſt à veruecibus ire.
Ergo vale, & felix ſit tibi lanicium.

His autem alludit ad Biturigum ſtemma quod nonnihil adiuuat huius loci enarrationem. Quibus Alciati verſibus contumelioſè reſpondit neſcio quis: quo iure, qua iniuria, nõ eſt meum diſquirere, niſi quod exiſtimem nihil tam bellè fieri dicive poſſe, quin malè interpretando poſſit deprauarier. Huius anonymi hoc eſt maledicum tetraſtichon.

Non nos, ſed noſtros nummos Alciatus amabat,
Qui tacitus ſpretis vanuit hoſpitibus.
Ille ergo valeat vitulos paſturus: at illum
Noſtra vel horrentem frigore lana teget.

Ceterùm cùm ait vitulos, Italos intelligit: cuius rei cauſam ex Gellio petas licet, lib. nempe 11. cap 1. quæ tamen à me obiter dicta ſint.

Heduis dat ſucula ſignum.] Hedui, qui & Auguſtodinenſes, Galliæ populi, in Ducatu Burgundiæ & Francorum regno ſiti, olim fratres & conſanguinei à Romanis appellati. Cæſar Comment. belli Gall. lib. 1 *Sucula.*] pro ſue, diminutiuum. *Hedui.*

Patriæ debita origo meæ.] ſic Auſonius, ex quo Alciatus id videri poteſt mutuatus, epiſtola quæ incipit, Auſonius genitor.

Ipſe ego Burdigalæ gentis diuerſa per vrbes
Quatuor antiquas, ſtirpis origo meæ.

Vetus hoc Gallica lingua ſonat.] Nimirum Gallicè, Milã, dicimus, à mediatim lanato ſue, Sidonius Apollinaris lib 7. epi. 1. Hîc autem de lingua Gallica vetere lubens aliquid diſquirerem, ſi eruditorum hominum non ſatis inter ſe conſtantium *Vetus lingua Gallica.*

opiniones aliquid haberent firmamenti, aut niſi nos vetera, certáque monimenta nos in hac rerum caligine & ignoratione desererent. Nihil enim ea de re poſſimus certi pronunciare, niſi primo conſtiterit non modò quæ lingua Gallica vetus, ſed etiam qui veteres, & qua maximè ætate ſunt intelligendi. Alij enim fuerunt qui vixerunt ante tempora Cæſaris Iulij, qui primus de rebus Gallicis ſcriptis aliquid mandauit: quique veterum Druidarum ſeculis, vel poſtea floruerũt. Alij veteres Galli qui ſub Imperatoribus Romanis ſeruile aliquod paſſi iugum: alij qui ſub prioribus Regib. vt vetuſtiores prætermittam, Clodoueo primo, Carolo Magno, & aliis: quibus temporibus credibile eſt non eandem fuiſſe Gallorum linguam vernaculam, qualis poſtea, quæque hodie celebratur. Qua in re perquirenda mihi quidem certè videntur ocioſæ diſputationes quorundam, qui veteres Gallos lingua Græca fuiſſe vſos, vt familiari, contendere auſint: alij putant linguã veterum Gallorum eandem fuiſſe quæ eſt hodie Suitenſium ſeu Heluetiorum: Plerique etiam volunt à Germanis Francos oriundos, & linguam veterum Francorũ eandem ac Germanorum, quæ hodie celebratur. Iam qui volunt ingenioſiores videri, Celtas veteres eadem lingua fuiſſe vſos aſſeuerãt, qua nunc armorici Bataui. Alij denique (vt liberę ſunt cuiuſque opiniones) coniјciunt eam linguam, qualis nunc à Gallis prouincialibus vſurpatur, veterum Gallorum extitiſſe. Sed neſcio quo modo, ſi ſit ſtandum ab vna ex iis opinionibus, quę putatur ſimilior verò, nos poſſimus commodè extricare. Quis enim ea de re certi aliquid pronunciarit, in tanta præſertim rerum omnium confuſione, populorum ac gentium migratione, multitudine coloniarum, principum, ac publicarum rerum mutatione? Quis neſcit centum, aut eo minus annorum ſpatio, linguas, non ſecus ac res alias, vt variè traducuntur aut vſurpantur omninò, vel non minima parte variari: aut corrumpi? Exemplum inſigne proferrem in Latina lingua niſi putarem, ſatis eſſe notũ iis qui veteres libros euoluerunt, longè puriorem & nitidiorem fuiſſe ſeculo Varronis, Ciceronis, Auguſti, quàm ætate Catonis ſenis, & primi belli Punici tẽporibus. Illud vnum aſſeuero, linguam Gallicam, quę fuit in vſu tẽporibus Caroli Magni, nobis hactenus inauditam, planéque incognitam. Nos enim deficiunt vetera monimenta, vt diximus, quibus liqueat quænã ea fuerit; etiámque adiicio, eam quæ vulgaris erat aureo D. Lodoici princi-

patu, adeò fuiſſe horridam & incultam, vt ſi cum ea quæ hodie in vſu nobis eſt, conferatur, nihilo plus vna ab altera differat, quam hodie vulgaris Pariſiorum ſermo à Britonũ oratione populari. De Gallorum quidem vetere lingua corrupta conſtat, ſed apud quos Gallorum ſermo velut ſeruatus fuerit, nondum liquet. Nam Galli ſermonem Gallicum didicerunt, cùm non ſolùm Romanæ leges, ſed & legiones in Gallia conſtitutæ Gallos Romana vti lingua cogerent, vt facile ſit intelligere à Romano foro, ipſaque Romana militia Gallicam linguã à maioribus illis vſurpatam, penè omninò fuiſſe abolitam. Sed vt vetera pretermittam, cui poteſt eſſe dubium, Gallorum idioma vt non parum fuerit immutatum, aut etiam corruptum, vt primam ſui faciem amiſerit quo tẽpore Franci à Germania irrumpentes in Gallias tranſitum fecerunt, & à quibus ſedes non impetrabant, Gallos partim expuliſſe, partim etiam ſibi ſubieciſſe? At lingua Gallica, qualis hodie, quanquam ex ſe locuples, permultas tamen voces habet quæ à Græcis deflexæ non temerè videri poſſunt. Habet etiam non paucas Germanicas; & Latinas, ex quo tamen non ſequitur maiores noſtros promiſcuè vel Græcè, vel Germanicè, Latinéve ſciſſe. Quid igitur hac in re ſtatuam non habeo, vt promptũ mihi ſit quod poſſim refellere, quid certius adducere poſſim, nondum habeam. Vnum mihi ſupereſt, vt cum doctiſſimo Seneca Philoſopho, eius maximè loci occaſione, quem ipſe mihi obtulit cap. 8. conſolationis ad Albinam, vt miſſos faciam alios qui de gentium migrationibus, conuerſionibus, & corruptis linguis variè diſputarunt.

Et quæ lanigero de ſue nomen habet.] Veterem linguã Gallicã ait, vel propter Gallos Inſubres à quibus Mediolanum excitatum iam docuimus: vel propter veterem linguam, quam longè aliam fuiſſe quàm quę nunc nobis eſt vulgaris, & veriſimile eſt, & docti plerique autumant.

Culta Minerua, &c.] Ait olim cultam illic Mineruam fuiſſe, nunc autem D. Teclam à populo Chriſtiano coli. Hæc virgo & Martyr ſub Nerone apud Iconium, Pauli diſcipula. *D. Tecla Martyr.*

Lanicio inde leui] Maro ſic, *ſit tibi lanitium felix.* quo de nomine quædam Nonius, & Turneb. noſter Aduerſar. 15. cap. 21. ne quid addam præterea.

Nunquam procraſtinandum.

EMBLEMA III.

ALCIATÆ gentis inſignia ſuſtinet Alce,
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλλόμενος.
Conſtat Alexandrum ſic reſpondiſſe roganti,
Qui tot obiuiſſet tempore geſta breui?
Nunquam, inquit, differre volens quod & indicat Alce:
Fortior hæc, dubites, ocyor anne ſiet.

Alciatorũ ſchema.

PRincipis & patriæ hactenus inſignia quaſi depinxit; nunc ſuæ familiæ gentilitium ſtemma proponit & explicat. Alciatos enim ab Alce fera nuncupatos, à fortitudine nimirum & diligentia commendabiles tacitè indicat, ſumpto argumento ab Alces feræ natura, quæ equi robore, cerui celeritate, &, ni proceritas aurium & ceruicis diſtin-

gueret, iumento ſimilis habetur, auctore Plinio lib.8.cap.15. Quod illuſtrat eleganti Alexandri apophtegmate, qui quærenti qua tandem via tot regiones adeò citò peragraſſet, totque gentium victor extitiſſet, reſpondit (quod vnguibus Alces inſertum legitur) ἀναβαλλόμενος, nihil differendo aut recraſtinando. Siquidem optima & accommoda belli comes eſt feſtinatio, quo fit, vt qui impetrant, quò rerum difficultates, quæ nonnihil remorando vltrò ſeſe offerunt, effugere faciliùs poſſint, eò pede citiſſimo neceſſe ſit properare. Eam enim ob rem Alexander ab omnibus fermè laudatur, quòd ſua præcipiti in rebus agendis cura & induſtria, Principum omnium celeritatem multis quaſi ſtudiis anteuerterit. Narrant eum pedites ſic inſtituiſſe, vt ſua celeritate equorum curſum adæquarent: ipſe ne quidem ſibi parceret, noctes vt plurimùm inſomnes traduceret, ſeque crepitaculo excitaret, ſiquando ſomno corripi ſe ſentiret, quo maximè tempore vigilandùm eſſe intelligeret Itaque cum ab eo Darius impeteretur, maximè conquerebatur nullum ſibi ſatis longum relinqui ſpatium, quo Alexandrum pro viribus, & ea qua præſtabat animi contentione atque copiis, retunderet. Hoc enim præcipuè curabat Alexander, vt diu noctuque, magnis itineribus confectis, improuiſum hoſtem offenderet; quem animum etiam adoleſcens habuiſſe memoratur. Huic itaque cum Ariſtoteles diceret expectandam eſſe robuſtiorem ætatem, qua longè melius & opportunius ad res bellicas animum applicaret: At metuendum mihi eſt, inquit, ne dum annos exſpecto firmiores, audacem iuuentutem interea mihi præripi per incuriam patiar. Hunc Cæſar imitatus, ardua quæque quaſi temerè & ſine conſilio aggrediebatur, imò verò dicebat de iis conſultandum non eſſe, quod ad ea perficienda maximam vim celeritas haberet. Non prætermittam Aeliani locum de celeritate Alexandri in rebus conficiendis, variæ hiſt. lib. 10. Alexander Philippi filius ter decem ſtadiis continuo itinere confectis, antequam quietē caperet, exercitus cū hoſtibus cōflixit, & eos vicit. Ἀλέξανδρος τεὶς τεσσαράκοντα στάδια ἐφεξῆς μεθ' ὅπλων ὁδοιπορήσας, συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, πρὶν ἀναπαῦσαι τὸ στρατόπεδον, ἐκράτησε τῶν ἐχθρῶν. Sic Seneca, 1. Suaſoriar venit ille dies Alexander exoptatus, quo tibi operæ eſt adeſſe. Iidem ſunt termini tui regni, & mundi. Tempus eſt Alexandrum cum orbe, & cum ſole deſinere. Quod noueram, vici: nunc concupiſco quod

Alexandri feſtinatio.

Iulij Cæſaris celeritas

neſcio. Quæ tam feræ gentes fuerunt, quę non Alexandrũ poſito genu adorauerint? qui tam horridi montes, quorum non iuga victor miles calcauerit? Vltra Liberi patris trophæa conſtitimus: non quærimus orbem, ſed amittimus &c. Rectè Flau. Vegetius libro quarto cap. 31. in rebus bellicis celeritatem amplius ſolere prodeſſe quàm virtutem. M. Tullius 6. Philipp. Nam cum pleriſque in gerendis tarditas & procraſtinatio odioſa eſt, tum hoc bellum indiget celeritatis. Videram etiam quod idem habet oratione de Pompeij laudibus, ſeu, vt inſcribit, Pro lege Manilia, non enim illæ ſunt *Virtutes Imperatoriæ.* ſolæ virtutes Imperatoriæ, quæ vulgò exiſtimantur labor in negotiis, fortitudo in periculis, induſtria in agendo, celeritas in conficiendo, conſilium in prouidendo, &c. & deinceps: vnde illam tantam celeritatem, & tam incredibilem curſum initum putatis? non enim illum eximia vis remigum, aut ars inaudita quædam gubercandi, aut venti aliqui noui tam celeriter in vltimas terras pertulerunt, ſed hæres, quæ ceteros remorari ſolent, non retardarunt. Prætermitto quæ de celeritate Alexandri retulit Q. Curtius libris maximè 5. & 7. Hæc enim prolixiora fortaſſe. Monemur igitur hoc lepido carmine maxima quęquæ perſici diligentia, & virium firmitate (quę duo apertè repręſentat Alce) & aſſidua iam animi quàm corporis cura & contentione feliciter abſolui. *Celeritatis & diligentiæ laus.* Nullus enim eſt repertus hactenus (niſi ſit à fortuna quadam benigniore lactatus) qui abſqe aliquo labore improbo, conſtantiaque animi ſit aliquam ſummam laudem conſecutus. Citatur ex aliquo veterum: Ἀλέξανδρος μὲν τολμῶν, πονῶν, καὶ ἐργαζόμενος, μήτε καθήμενος εὐτυχεῖ. i. Alexander audendo, laborando, agendo non deſidendo, ſummam celebritatem conſecutus eſt. Huic conuenit illud Heſiodi:

μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον, ἔς τ' ἔννηφιν.

& Lucan. 1. bell. ciuil.

Tolle moras. ſemper nocuit differre paratis.

cui affine Ouidianum illud:

Sed propera, nec te venturas differ in horas.
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

Martial. *Non bene diſtuleris, videas quod poſſe negari.* Id vnum ex pręceptis Socratis refertur à Xenoph. 2. ἀπομνημονευμάτων, Quicquid agas, promptiſſimè, atque optimè & diligenter agere.

Fortior hæc dubites, &c.] Id eſt an fortior, velociorne ſit Alce dubium eſt. quo ſubindicat vires celeritate pares, & contrà celeritatem viribus ęqualem eſſe debere: alterum enim ſine altero non multum poteſt adferre cõmodi, imò damna plerumque maxima, funeſtúmque exitium hinc conſequitur. Alcem deſcripſit Cęſar 6. Comment. quę ſi quis conferat cum Plinianis, facilè aduertet id tam facilè non poſſe conciliari. Didici ex quibuſdam Germanis, eruditis hominibus, quæ traduntur à Plinio de Alce veriora eſſe quàm quę à Cęſare. Is enim retulit aliorũ quorundam, qui eam fortaſſè ferã nunquam viderant opinionem: at eam eſſe, qualem Plinius deſcribit, experientia conſtare.

In Deo lætandum.

EMBLEMA IIII.

Aspice vt egregius puerum Iouis alite pictor
Fecerit Iliacum ſumma per aſtra vehi.
Quiſne Iouem tactum puerili credat amore?
Dic, hæc Mæonius finxerit vnde ſenex?
Conſilium, mens atque Dei cui gaudia præſtant,
Creditur is ſummo raptus adeſſe Ioui.

Conſilium noſtrũ fuit hac qualicũque commentatione, primùm quidẽ fontem Emblematis ex inſigniore quodã ſcriptore petere, vſumque indicare ſententiæ, quã peritus noſter artifex nõ modò animo committit, ſed etiam ob oculos ponit. Ne tamen videar, quod faciunt alij nonnulli, nimiã

lectionis diligentiam oſtentare, nó ſemper initio tam ambitioſè, vel ſuperſtitioſè potiùs, vt ita loquar, originem indicabo, ſed poſtquam quædam præfatus ero, de iis quæ ad ſubiectum argumentũ neceſſaria videbuntur. Statim enim me recipio ad huius carminis ingenioſi ſententiam, ſi quædã prius vice prælud ij & quaſi diſputationis anticiparo. Vniuerſam poeſim ænigmatum eſſe plenam docet Plato in Alcibiade 2. quippe quæ non ſit cuiuis intellectu facilis quod rerum veritas quibuſdam verborum inuolucris obtegatur. Huiuſmodi autẽ figmentá tribus modis explicari poſſunt, vt plerumque veterum monumentis deprehendimus: quidã enim phyſicen, alij ethicen inſpiciunt: nonnulli etiam rei Theologicæ rationem habent, vti ex doctrina Platonicorum plerique docti viri. Sic enim Homerus ingeniorum vertex quatuor illa prima στοιχεῖα inter ſe pugnantia, & ſeſe mutuò producentia effinxit ſub nominibus Iouis, Iunonis, Neptuni & Plutonis. Ad mores traducitur allegoria, vt cùm Palladem cum Marte diſſidia & pugnas ciere aiunt, eam nempè animi partem, quæ ſit rationis expers, in ſuperiorem ſeſe attollere intelligimus, virtutique vitium aduerſari quo de genere eſt ea, quã nunc ſumus explicaturi, fabula. Ad Theologicam verò rationẽ nonnulla referuntur, vt cùm cœlum ſuo motu tempus producat, quæque gignat perpetuò abſumens imaginẽ quandã intelligimus eſſe Dei, Cælum, Rheã, atque Saturnum filios deuorantem: in quibus Cælus (vel Cælius) eſſentiam diuinam præfert, Rhea vitam, Saturnus autem eiuſdem mentem. Quæ antè viſum eſt operæpretium admonere, vt maturiùs ad noſtri Emblematis ἐπιμύθιον deueniamus. Poëtaſque veteres, quãtum fieri poterit, ab inepta quorundã ſciolorum contumelia vindicemus. Eos enim tale quippiam in fabuloſis narrationibus obſeruare voluiſſe crediderim, quale priores illi Iuriſperiti (vt M. Tullius in libris de Oratore memorat) obſeruârũt, qui vt auctoritatem aliquã obtinerent, eamq; augerent, artẽ ſuam vulgarem eſſe noluere, niſi cùm Cn. Flauius primus eã propalauit, qui eam ob rem dictus eſt cornicum oculos confixiſſe. Eodẽ planè modo veteres illi poëtæ ſub aliquo quaſi velo certè obſcuro, fabuloſiſq; ornamentis res ſuas occultarunt, vt imperitã plebeculã à myſteriis ſapientiæ reconditioris arcerent. Quod & Lactantius indicat, lib. 1. c. 11. & 19. cùm Poëtas ait, quæ verè geſta ſunt, in aliquas ſpecies obliquis figurationib. cum decore aliquo conuerſa traduxiſſe, & mẽda-

Poeſis penè tota ænigmatis plena.

Quatuor elementa ſ totidẽ deorum nominibus intellecta.

Cur Pallas cum Marte diſsideat.

Saturnus Rhea.

Macrob. 1. Saturn.

Quem ad finem poetæ figmentis vſi ſint.

Allegoriæ poeticæ ratio.

cium non in factis,ſed in nominibus admiſiſſe. Quamobrem inepti & planè ἄμουσοι ſunt, qui in poëticis narrationibus, & figmentis explicandis, ipſas tantùm voces nudaque vocabula, aut etiam ſimplices γνώμας conſiderant.nec ea potiùs eliciunt quæ ſenſum aliquem abſtruſiorem contineant: vt qui in picturis diiudicandis colores aliquos,aut operum lineas quaſdam conſpiciunt,aut vt qui mercibus inuolutis appoſitas imaginum teſſerulas admirantur,nec quid intus lateat,aut incluſum eſſe poſſit, animaduertunt. Habet enim diuinum hoc ſtudium neſcio quid latens & reconditum, quod æquè omnibus peruium & apertum non ſit,ſed ei duntaxat homini, *Ingenium cui ſit, cui mens diuinior*, vt Flaccus loquitur ſicuti non obſcurè aliquot diſputationibus eſt à diuino Platone traditum. Sed & vt hoc adiiciam, Poëtas ipſos Philoſophis ſapientia neutiquam poſteriores,aut inferiores fuiſſe, præter alios quoſdam Platonicos contendit Maximus Tyrius.Hi enim ſeſe videntur populari auræ,& infimæ plebeculę accõmodaſſe dum fabuloſa eiuſmodi prodiderunt,quę diuinis rationibns accommodarunt, rem quidem aperta ratione abſtruſiorem,ænigmatis autem clariorem, æqualiter à ſcientia atque inſcitia diſtantem,fidẽ ſibi facientem propter id quod iucundum eſt,& admirationem, aliaque non ſatis vulgo perſuaſa: adhæc quæ animum ad rerum exiſtentium perueſtigationem,& eorum quæ remota ſunt, inquiſitionem diligentẽ concitet. Qua in re pręſtanda hi ſanè homines magnũ certè effecere:quandoquidem auribus humanis inſidias quaſdam ſunt commenti ij quidem rę ipſa Philoſophi,nomine autem Poëtæ,rem inuidioſam ad eam artem reuocarunt, quæ populum admodum demulceat.Seſe enim perinde habet erga multitudinem popularem Philoſophus, atque diues aliquis in eos qui premuntur inopia.Sic autem videmus natura,cõparatum, vt qui vitio ſunt alicui addicti, virtutem contrariã non ſuſtineant, niſi eam ſuperinductus aliquis fucus adumbrarit. Habetur autem Poëta mollis & facilis,propterque delectationem diligitur, & propter virtutem nequaquam, aut ſaltem rarò cognoſcitur.Ita enim medici ſalubre quoddam alexipharmacum dulci aliquo liquore aſpergunt,ne deterreatur æger ſaporis aut ſucci acrioris amaricie.Eodẽ planè modo de Philoſophia illa veteri ſentiendum quæ ſententiis ſuis figmentorum ac carminum,tanquam veſte cultúque magnifico tectis,priſcorum hominum animos primùm ce-

Laus poetica.

An poetæ philoſophis poſteriores.

Poetæ nomine, re. philoſophi.

Poeta ſe vulgo facilius accõmodant.

pit atque deliniuit: neque ſecus id quidem, quàm diſſimulata diſciplinæ moleſtia ad inſtitutionem & morum feritatem cicurandam illexit. Nec eſt autem quod in dubium reuoces vtri melius de diuinis tractarint; Philoſophíne an Poëtę: quin potius ſtudium vtrumque tanquam inito fœdere, mutuò ſeſe complecti deprehendas, vt eadem non diuerſa putes. Cùm enim Philoſophum ais, Poëtam etiam intelligis; & cùm Poëtam, Philoſophum quoque innuis. Hæc & multa alia Tyrius, quę huc cõferre placuit, ne in ſequentibus repetere ſubinde cogar. quod ſemel admonuiſſe ſatis erit, vt quantũ Poëtis debeamus, Philologus intelligat, noſtrumque conſilium in narrationibus mythologicis, & Poëticis allegoriis planũ aliquando faciamus Si enim fabulam nudam aut hiſtoriam attexere ſatis eſſe ad commentationes has, quanquam tenues, exiſtimaſſemus, anſam ridendi, carpendique hæc, tanquam Poëtarum deliria & nugamẽta præberemus: (nonnulli enim ſunt, & fuere iam olim, qui poëticum hoc ſtudium vt planè nugatorium aſpernentur) & maximè hoc de Ganymede figmentum, quod reprehendit Lactant. D. Auguſtin. De ciuit. 18 cap. 13. & ipſe Plato 1. De legib ſub perſona Athenienſis hoſpitis, nimirùm ob inſanũ pæderaſtiæ flagitium. Sed quia non video quàm ſit neceſſe ſingula tam anxiè pęrſequi, quin potius ad propoſitum finem me continuò recipere iam tandem par ſit; agè verò per Ganymedẽ ab aquila raptũ, animã humanam intelligimus, quæ, vt ait Plotinus, tum condere caput intra cælum dicitur, cùm relicta quaſi corporis ſecretione, cæleſtia mentis oculo contemplatur: quòd ſanè abſque raptu quodam fieri minimè poteſt, Plato etiam in Phædone & Theætero, cùm iubet animam à corpore ſeiungere, non loco ſegregandã eſſe intelligit; ſed monet ne corpori animus adhæreſcat, neque ob corporis cõmercium à mẽte ſuperiore fiat alienus, coneturque, quantum fieri poterit, ſubditam ſibi animæ ſpeciẽ ad ſuperiora perducere. Conſtat autem ſumptũ Emblema ex Xenophõtis Sympoſio, quò loci cõcinnè & appoſitè Ganymedis ἔτυμον explanat. Ait enim Deos & Heroas animæ amicitiã multò pluris facere, quã vſum qui ex corpore percipitur. Iupiter enim quarũ formam (cum eſſent mortales) amauit, has ipſas mortales eſſe ſiuit: quorũ verò animas eſt amore proſecutus, hos immortalitate donauit: de quorum numero Hercules, Caſtor ac Pollux eſſe dicuntur, cũ aliquot alijs, quos Heroas appellabant. Sic etiam aſſeuerat Ganyme-

Poetica eadẽ ac philoſophia.

Ganymedis fabula variè accepta.

Quid per Ganymedẽ intelligimus.

Vnde Emblema dictum.

dem non corporis, ſed animi gratia à Ioue in Olympũ fuiſſe raptum. Cuius quidem rei & teſtimonium ex ipſo nomine colligamus licet. Habetur enim alicubi apud Homerum, *γάνυται δέ τ' ἀκούων*, lætatur audiendo: & alibi etiã *πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδὼς*, id eſt ſapientia plena mente conſilia ſciens Ex ambabus igitur his vocibus, non corporis ſed mentis deliciarum nomẽ Ganymedes referens, inter Deos eſt relatus. Sed dum vacat, huc aſcribã verba Philoſophi, vt aliquo tandem onere candidatos linguæ Græcæ leuare poſſim: *Ἐπιθυμῶ δέ σοι, ὦ Καλλία, καὶ μυθολογῆσαι, ὡς οὐ μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ θεοὶ καὶ ἥρωες τὴν τῆς ψυχῆς φιλίαν περὶ πλείονος ἢ τὴν τοῦ σώματος χρῆσιν ποιοῦνται. Ζεύς τε γὰρ ὅσων μὲν θνητῶν οὐσῶν μορφῆς ἠράσθη συγγενόμενος, εἴα αὐτὰς θνητὰς εἶναι· ὅσων δὲ ψυχὰς ἀγαθὰς, ἀθανάτους τούτους ἐποίει· ὧν Ἡρακλῆς μὲν καὶ Διόσκουροι εἰσὶ, λέγονται δὲ καὶ ἄλλοι. καὶ ἐγὼ δέ φημι καὶ Γανυμήδην οὐ σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ Διὸς εἰς Ὄλυμπον ἀνενεχθῆναι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τοὔνομα αὐτοῦ. ἔστι μὲν γὰρ δήπου καὶ Ὁμήρῳ,*

——γάνυται δέ τ' ἀκούων·

τοῦτο δὲ φράζει ὅτι, ἥδεται δέ τ' ἀκούων. ἔστι δὲ καὶ ἀλλοθί που.

——πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς.

ἐξ ὧν συναμφοτέρων τούτων οὐχ ἡδυσώματος ὀνομασθεὶς ὁ Γανυμήδης, ἀλλ' ἡδυγνώμων ἐν θεοῖς τετίμηται. Hæc fermè Xenophon. Facillimum mihi eſſet repetere agalmatis hiſtoriã, niſi fallor, à Plinio, qui ſic habet lib. 34. cap. 8 Leocras aquilã ſentientem quid recipiat in Ganymede & cui ferat, parcentem vnguibus etiam per veſtem, &c. perindeque facilè ex Homeri ſcholiaſte ad 4. Iliados. Sed quid opus in tantillo libro tam multis? Ceterùm raptum eiuſmodi Alciatus traducit ad eos, qui pia cogitatione, & ardenti affectu animi, Dei quaſi domicilium penetrant, tamque ſibi placent in iis quæ Deo grata ſunt, vt in hac etiam vita nonnihil æternæ beatitudinis deliciarum experiantur. Ab hoc non diſſentit Homeri ſcholiaſtes ad 4. inquam Iliad. qui Iouis nomine primam intelligentiam *πρῶτον νοῦν*: Ganymedis verò, eum qui conſilijs diuinis gaudeat, *τοῦτο γὰρ ὁ Γαννυμήδης, ὡς ὁ νοῦς ἔχει οἰκεῖον τὸ τοῖς μήδεσι γάννυσθαι.* Hoc penè ſenſu dixit Naumachius, vetus poëta, pulcrum eſſe virginem puris ſemper cogitationibus delectari, id eſt (nam Græca perbellè conueniunt huic Ganymedis etymo) ----*καλὸν*

παρθενικὴν καθαροῖσιν ἀεὶ μελεδήμασι χαίρειν. Sed & Grãmatici nõ modò, quin etiã Philoſophi nõ poſtremi nominis

Locus è Plinio.

Iupiter quid.

Felices qui.

beatos ſeu felices, quos εὐδαίμονας καὶ μακαρίους appellāt, non alio ſenſu iis id impoſitum nomen putant, quàm quod habeant aliquem cum diis conſenſum Nam & εὐδαιμονεῖν Ariſtotelis interpretantur εὖ ζῆν: nonnulli etiā θεωρεῖν. μακαρίους autē à μα, καὶ τοῦ χαίρω. Locus Ariſtot. eſt Moral. ad Nicomach. 7. Addo & id pietatis ergò: Ganymedei raptus figmētum nō Iouis habere flagitiū, ſed hiſtoriā à qua poſſint ad Dei cultū homines inflāmari. Laudaui meos auctores, certè ἀξιοπίστους, Xenophontem nempe & Euſtathium Homericum interpretem. Sanè noſtri non temerè Hieroglyphicum aquilæ D. Ioanni tribuere, vt eius in diuinis rebus acumen longè perſpicax & oculatū vt ita dicam, oſtenderent. Vt enim aquila quaſi acula ab acumine dicta eſt; & Homero teſte, αἰετός ὀξύτατον δέρκεται ὑπουρανίων πετεηνῶν: ſic diuus ille oculorū acie in altiſſimæ diuinitatis receſſum directa, prę aliis omnibus θεανθρώπου arcana vidit, qua Ebionitarum nefandam hæreſim peſſundedit, & præpetibus pennis euolauit, déque ipſo rerum diuinarum nido pellucidas illas gemmas eſt mutuatus, quæ poſteà oculis hominum caligantibus veram certamque claritatem afferant. Sed hîc me cohibeo, quod id eſſe videam Theologorum penſum Hiſtoria Ganymedis recenſetur à Suida: ſed nihil ad noſtrum propoſitum ea narratio. Deſino iam, ſi vnum Lactantij Firmiani locum adſcripſero, ex lib. 5. cap 10. qui ad generale emblematis huius argumentum facit: Ad placandum Deum, quem colas, inquit, iis rebus opus eſt, quibus illum gaudere, ac delectari ſcias Sic fit vt vitam colentium Deus pro qualitate numinis ſui formet, quoniam religioſiſſimus eſt cultus, imitari.

D. Ioanni aquila Hieroglyphicū cur tributū.

Iouis alite.] Aquilæ ἀετοῦ ἱέρακος. Hanc auium reginam appellant, credid itque antiquitas eum Ioui tela miniſtrare & fulmen. Horatius 4. Carm.

Auium regina aquila, & Iouis ales.

Qualem miniſtrum fulminis alitem
Cui rex Deorum regnum in aues vagas
Permiſit expertus fidelem
Iupiter in Ganymede flauo.

Phornutus eam Ioui eſſe ſacram vult, quòd volādi pernicitate aliis auibus excellat. ἱερὸς δ' ὄρνις, inquit, αὐτοῦ ὁ ἀετὸς λέγεται εἶναι, διὰ τὸ ὀξύτατον τοῦτον εἶναι τῶν ἄλλων πτηνῶν. Lege Plinium libr. 10. cap. 4. & 5. Pierium Valerian. lib. 17. Hieroglyphicôn. Sunt qui aliò conuertūt aquilam: nauem enim intelligunt, cuius inſigne aquila eſſet; aut legionem militum,

qua legione raptus eſſe putatur. Lactant. libro 1. cap, 10. Fulgentius. Mythologic. 1.

Hom. Iliad.

Puerum Iliacum.] Ganymedem, ab ilio Troię ciuitate, qui Troem patrẽ habuit Troię regem; & à Poëtis dicitur ab aquila raptus, & in cœlum ſublatus, vt deorum pręficeretur aqualiculis. Martialis lib. 1.

Æthereas aquila puerum portante per auras
Illæſum tumidis vnguibus hæſit onus.

Puerilis ſimplicitas Deo grata.

Quiſne Iouem tactum puerili, &c.] Puerilem ſimplicitatem, id eſt, innocentiam & mentis puritatem Deo gratiſſimrm eſſe paſſim teſtantur ſacrę literę. Quò illud ſacri oraculi referendum: Sinite paruuli ad me veniant. &, Niſi efficiamini ſicut paruuli, &c.

Homerus cur Mæonius dictus.

Mæonius finxerit vnde ſenex.] Homerus, qui Męonius, cęcutiens appellatur à Martiano Capella lib. 1. de nuptiis Philologiæ: à Męone rege, à quo educatus fertur, ita cognominatus. Therſagoras apud Lucianum in Demoſt. encomio ita de Homero verba facit: πατέρα μὲν μαίονα τὸν λυδὸν, ἢ ποταμὸν, καὶ μητέρα † μελανώπην φασὶν ἢ νύμφην τῶν δρυάδων.

† μελανίππην.

Ganymedis nomẽ vnde.

Conſilium mens atque Dei, &c.] μυθολογία eſt, in qua aduertendum, quàm graphicè & commodè Ganvmedei nominis vim exprimat. γάνυμι enim, vel γάννυμαι, lętor eſt: reſpondetque his quę dixit, Gaudia pręſtant: & μήδεα conſilia. vnde γάννυται μήδεσι τοῦ Διός, Emblematis & figmenti ſenſum explanat.

Sapientia

Sapientia humana ſtultitia eſt apud Deum.

EMBLEMA V.

QVID dicam? quonam hoc compellem nomine monſtrum
Biforme, quod non eſt homo, nec eſt draco?
Sed ſine vir pedibus, ſummis ſine partibus anguis
Vir anguipes dici, & homiceps anguis poteſt.
Anguem pedit homo, hominem eructauit & anguis:
Nec finis hominis eſt, initium nec eſt feræ.
Sic olim Cecrops doctis regnauit Athenis:
Sic & gigantes terra mater protulit.
Hæc vafrum ſpecies, ſed religione carentem,
Terreno tantùm quique curet, indicat.

HOc in monſtro deſignando verbis vſus eſt obſcuris, & ſententiis planè ænigmaticis. Id tamen quicquid ſit, aperto primùm fonte; deinde auctoris conſilio, ſi quidē poſſim commode, illuſtrare conabor. Totum hoc fermè videtur imitatus ex griphis monoſtichis, & diſticho quodam, quæ in collectaneis epigramm. Græcorum legimus, quæqúe huc aſcribemus. Sunt autem *εἰς χείρονα ἱπποκένταυρον*, lib. 4. Anthologiæ, his verbis:

Fons Emblematis.

Ἀνδρόθεν ἐκκέχυθ' ἵππος, ἀνέδραμε δ' ἱππόθεν ἀνήρ.
Ἀνὴρ νόσφι ποδῶν, κεφαλῆς δ' ἄτερ, αἰόλος ἵππος.
Ἵππος ἐρεύγεται ἄνδρα, ἀνὴρ δ' ἀποπέρδεται ἵππον.
Ἵππος ἔην ἀκέφαλος, ἀνὴρ δ' ἀτέλεστος ἔκειτο,
Ὅν γε φύσις παίζουσα θοῷ συνεκέντρισεν ἵππῳ,

ad verbum ſic effertur:

Ex viro deſcendit equus; aſcendit autem de equo vir.
Vir ſine pedibus, ſine capite autem celer equus.
Equus ructat virum, vir autem pedit equum.
Equus non habebat principium, vir autem carebat fine:
Sed hunc natura ludens acri equo ✱ *miſcuit.*

infixit.

Hoc informi monſtro, quod nec omninò formam humanam, nec omninò ſerpentinam figuram habeat, natura quidem duplici, quodqúe necdū certam appellationem ſortiri poſſit; ij notantur, qui anima rationis participe à Deo informati, terrena tantùm ſapiunt: & neglecta conditione ſui meliore, humi repunt, in naturámque belluinem degenerant. Monſtrum enim, vt hîc exprimitur, in hominem non deſinit, nec eſt feræ principium: non enim finem ſpectant Epicurei homines, propter quem homini ſit conceſſa ratio, qua miſerè abutuntur, eamqúe ſpontanea quadam & exitioſa ignoratione inficiunt. Tales fuerunt rigidi illi Philoſophiæ ſatellites, qui cùm perpetuò dogmatis ſapientiæ veteris, & ſibi parùm conſtantis adhæſerint, nihil aliud ſpirarūt quàm quæ terræ ſunt, tametſi vnum illis videretur eſſe ſtudiū cœleſtia diuináque contemplandi: quos ideò exagitat vir ſanctiſſimus Auguſtin. libris De ciuit Dei, Lactantius, Euſebius, & alij multi. Opinor autem hîc Alciatum exempli cauſa Cecropem appoſuiſſe, nec quidem abre. Ille enim primus idolorum cultu totam Græciam imbuit, primus Iouem inuocauit, ſimulacrorū vſum induxit, aras conſtruxit, & ſacra diis fecit (teſte Euſebio, Herodoto, & pluribus aliis) quę omnia ante ea tempora omninò fuerant inaudita. Quòd

Quid hoc monſtro intelligatur.

Epicurei.

Philoſophi.

Cecrops biformis.

verò primus inter marẽ & feminam certa connubia dicatur inſtituiſſe, quæ ante vaga eſſent & incerta, *διφυὴς*, id eſt biformis, eſt nominatus. Hincque colligere licet mundi ſapiẽtiam, quam technis & præſtigiis ſatanicis inuexere priores illi Principes, meram fuiſſe ſtultitiam, cùm perſpicuum ſit eã longè deſciuiſſe ab inſtitutis illis priſcorũ patrum, qui leges diuinas à Noëo, & eius meliori poſteritate hauſerant. Hos itaque vafros, & religionis expertes, quibus tantùm curæ terrena ſunt, & quorum Deus venter eſt, ex hominum albo reijcimus. Neque enim hominum appellatione digni ſunt, quãquam planum ſit eos rationis, doctrinæ melioris & humanitatis haud expertes fuiſſe: nam ea re caruerunt, qua ſola differt homo à reliquis animantibus, id eſt religione, in qua certè nos hominis ſummum bonum conſtituimus. Quanquam enim homo ſit verà & expreſſa Dei imago, ſi tamen ſic ſe abijciat atque proſternat, vt opificem Deum ignoret in belluarum numerum merito eſt aggregandus. Id porrò totum poteſt conuerti in profligatos, & perditos huius ſeculi *ἀθέους*, & voluptarios Epicuri aſſectatores, qui neglecta futuri boni ſpe, ſuas omnes cogitationes abiecerunt in id modò quod adeſt, quódque præſens eſt. Id quidem ego argumentum non inuitus explicarem copioſè: ſed ſatius eſt vt breuius contrahã, ſi ſtudioſum quemque admonuero, id commodiùs repeti poſſe à Lactantianis Inſtitutionibus, maximéque lib. 2. cap. 3. & ſequent. item lib. 3. cap. 10. lib. 5. cap. 15. & iis quæ ſequuntur, vt denique lib. 6. capitib. 1. 7. 9.

Quæ maximè re homo à mutis animalibus differt.

Athei.

Quid dicam? quonam, &c.] Quæ noua ſunt, ſtupenda, aut admirationis aliquid præ ſe ferunt, vt quæ à communi rerũ natura ſunt aliena, deſcribi ferè ſolent quibuſdam verborũ ſubobſcuris ambagibus & rerum inuolucris, vt hîc fit ab Alciato in mõſtri huius periphraſi. Totum certè *δεκαστιχὸν*, vti periculoſæ plenum aleæ doctis viſum, mihi quidem non potuit non videri per obſcurum. Quòd ſi rem acu, quod aiunt, non tetigerim, tentaui tamen quid hac in parte vires alioqui imbecilles poſſent, & aliis tradidi lampada, vt maiore tandem induſtria diligentiam aliquam noſtram obſcurent.

Obſcura obſcuris deſcripta.

Quæ dum interea meditor, fortaſsè non malè vno claudã prouerbio, quod hîc obſcurè proponitur: Id igitur prouerbium vſurparunt duo eccleſiæ Chriſtianæ lumina, Nazianzenus Gregorius, & Chryſoſtomus: Ille quidem in epiſtolis ſic, *τὴν πέζην στέργειν φιλοσοφίαν, καὶ κάτω μένουσαν*, pedeſtrem

amplexari,humíque manentem philoſophiam.Idem Monodia in Baſilium , ὧν ἀνδραποδώδης καὶ κάτω νενευκὼς ὁ βίος: quorum vita ſeruilis eſt,qualis mancipiorum & humum ſpectans. Sic Chryſoſtomus adhortatur,humi repentes cogitationes erigamus , ἵνα τοὺς χάμαι συρομένους λογισμοὺς ἀνορθώσωμεν.Mitto enim quod de paganorum ſtudio multi è noſtris tradiderunt,quos alicubi Theodoretus χαμαιζήλους καὶ ἐπιγείους appellat: id eſt, rerum caducarum & humi repentium ſtudiis addictos.Sed Lactantiana quædam lucem huic loco afferent, meo quidem iudicio, ex cap.3.lib.2. Quos homines (de philoſophis loquitur) philoſophus ac poëta Lucretius grauiter accuſat tanquam humiles & abiectos , qui contra naturæ ſuæ rationem ad veneranda terrena ſe poſternant.ait enim.

Et faciunt animos humiles formidine Diuûm
Depreſſóſque premunt ad terram. alio loco ſic idem.
Nec pietas vlla eſt,velatum ſæpe videri
Vertier ad lapidem,atque omnes accedere ad aras,
Nec procumbere humi proſtratum, &c.

Paulopôſt,Non oportet ſublimes & excelſos animos aduocari,atque in terram premi, ſed nihil aliud , quàm cæleſtia cogitare.

Biforme,quod non eſt homo, &c.] Secundi hi quique verſiculi ſenarij ſunt trimetri Iambici. Obiter admoneo hîc confundi virum & hominem,draconem cum angue ſiue ſerpente, &c. quæ ænigmatum lex eſt. Adhęc obſcuris verbis de induſtria videtur vſus, vt rem abſtruſam,& quaſi recõditam inſculpere potius quam delineare videatur.

Anguem pedit homo, &c.]Hic Græcorum more non abſumit vocalem,quæ in cæſura hac remanet integra,idq; ferè fit rei difficultatis aut grauitatis oſtendendæ ergò. Ceterùm nouè videtur vſus his verbis , pedit, &, eructauit,quæ vim magnã habent ad domonſtrandã monſtri huius obſcœnitatem. Rem enim turpem turpia verba decent.

Pedere & eructare obſcœna verba.

Pedit eructauit.]Duo verba poſita κατ᾽ ἀντίθεσιν , atqui anguem pedit homo nouè & inſolenter dictum , ob monſtri quod proponit inſolentiam.Ita hominem eructauit anguis, vt rem prodigioſam quoquo modo effingeret. Eructare nihil aliud eſt quam efferre,aut egerere.Eructare,quo ſenſu dixit Catullus:

In pede ſtans fixo carmina ructat hians.

Et Lucilius apud Horatium , ducentos verſus ſtans pede in

vno eructabat. Porrò, Serpens inter ſignificationes alias turpium voluptatum & mollium illecebrarum notam eſſe didicimus aliunde. Interea, quandoquidem Alciatus noſter in mõſtro tam informi efficiendo primùm hæſerit, vti rem nouam & inſolentem planéque ſtupendam expreſſurus, neſcio an huc conferre auſim Lybicam illam fabulam quam Chryſoſtomus Dion retulit oratione quinta. Sed cum nihil in narrando Pericli, non patiar ſtudioſos ea defraudari. Ait igitur eſſe in Lybia ferarum genus ex promiſcuo belluarum diuerſi generis coitu, ſæuum admodum & ferox circa Syrteis imprimis verſari; monſtri faciem eſſe muliebri corpore certè formoſo, papillis tumentibus, toto pectore ac ceruice pulcherrima, cutis calore admodum nitido: reliquis partibus corporis horridis, & ſquemmatum ſcabritie aſperis, infernè demum in longum anguem deſinentibus. Feras eſſe omnium velociſſimas ait, vt nemo ſit adeo alacer, qui earum inſultus effugerit. Animalia cętera quotquot nactæ fuerint, per vim aſſequuntur, tandemque opprimunt: vnum hominem modo blanditiis adoriri, & præſtigiis implicare. Cætera Dion. At quia ſuperiore commentario conatus ſum inuention.. carminis Alciatini expiſcari, ſicuti feci paſſim, & ex quodam auctore vetere: addo & hoc, apud Ælianum lib. 9. de varia hiſt. antiquiſſimum quendam virum in Auſonia fuiſſe olim nomine Marem, cuius anterior facies hominis eſſet poſterior equi: Græcis eſt ὑπποωγῆς. Cauſam autem naturæ duplicis in id confert, quod primus equum aſcenderit. *Locus Chryſoſtomi Dionis de monſtro quodã Lybiæ.*

Nec finis hominis eſt, &c.] Non deſinit in hominem, quòd finem non ſpectet, cuius maximè cauſa conditus homo ſit: nec habet feræ principium quòd primò anima rationis participe donatum à Deo ſit, vt omnibus aliis animalibus excelleret, ſicuti copioſa diſputatione Cicero 1. De legib.

Sic olim Cecrops, &c.] Cecrops regionis Atticæ rex primus, qui Athenarum arcem extruxit. hinc Cecropidæ Athenienſes. Pauſanias ait eum διφυῆ, hoc eſt, naturæ duplicis, ſuperiori parte viri, inferiori feræ, quòd coniugia primùm inſtitueri t in Attica regione. Malim tamen referre ad id quod ſuperiùs attigi, de ſuperſtitione nimirùm, & idolomania, quam primus illic dicitur induxiſſe. Lege D. Aug De ciuitat. cap. 8. libro 18. Iuſtin. lib 2. *Plin. 7. cap 56. Cecrops rex Athenienſium.*

Tzetzes in Caſſandram Lycophnis Cecropem ait biformem nominatum, quòd ex draconis dentibus egreſſus ſit: vel *Cecrops biformis.*

quod duorum hominum magnitudinis eſſet: vel duarum linguarum peritus, Ægyptiacè nimirum & Græcè: aut, vt eſt in fabulis, quòd ſuperiores hominis partes, inferiores autem draconis habuerit: quod quidem ἀλληγορικῶς Demoſthenes interpretatus dixit, illum robore ſimilem draconi fuiſſe, homini mente. Exiſtimat tamen idem Tzetzes eum optimum regem extitiſſe, quippe qui hominum ferocitatem omnẽ de medio ſuſtulerit: vel quòd primus mulieres, quæ more ferarum coibant, promiſcuè ad certa coniugia reuocarit, ſicqúe nefandos concubitus & belluinos aboleuit.

Doctis Athenis.] Doctis, μεταφορᾷ epitheti Doctas poſuit, propter celebratiſſimam toto orbe ſcholam. Hinc enim magni Oratores, hinc Rhetores, hinc Sophiſtæ, hinc clari denique legum latores. Plutarchus huius epitheti vim expreſſit commentario, πότερον ἀθηναῖοι κατὰ πόλεμον, ἢ κατὰ σοφίαν ἐνδοξότεροι. Reuera hęc vrbs, inquit, multarum etiam aliarum mater, artiúmque benigna parens, quarum alias prima repperit, inqúe lucem miſit, aliis honorem, vim, incrementa contulit. Græcè verò ſic: πολλῶν μὲν δὴ καὶ ἄλλων ἡ πόλις ἥδε μήτηρ καὶ τροφὸς εὐμενὴς τεχνῶν γέγονε, τὰς μὲν εὑραμένη καὶ ἀναφήνασα πρώτη· ταῖς δὲ δύναμιν προσθεῖσα καὶ τιμὴν καὶ αὔξησιν. Cicero I. de Oratore, omnium doctrinarum inuentrices Athenas appellat. Sic idem pro Flacco: Adſunt Athenienſes, vnde humanitas, doctrina religio, fruges, iura, leges ortę, atque in omnes terras diſtributæ putãtur. Hæc ſunt præclara certè & antiqua vrbis Athenarum eulogia. Sed occurrunt etiã aliorum quorundã non pœnitenda teſtimonia, ſic enim Velleius Paterculus ad finem 1. hiſt. Rom. Vna vrbs Attica pluribus annis eloquentiæ, quàm vniuerſa Græcia, operibúſque floruit, adeò vt corpora gẽtis illius ſeparata ſint in alias ciuitates. Ingenium verò ſolis Athenienſium muris clauſa exiſtimes. Apuleius enim 10. Aſini aurei: Quale autem & illud iudicium apud legiferos Atheniẽſes & catoſillos, & omnis ſciẽtiæ magiſtros. Idem Apolog. 1. apud Athenienſes cattos Melecides fatuus. Et Iuſtin. lib. 5. Athenas vocat patriam communem eloquentiæ. Lib. 2. idem ſcripſerat, litteras certas ac facundiam, & ordinem ciuilem, diſciplinæ veluti templum Athenis. Mamertin. oratione panegyric. quam Iuliano dictã volunt: Ipſæ illæ bonarum artium magiſtræ & inuentrices Athenæ. Quid enim tranſiliam cum aliis quam plurimis Caſſiodorum, qui lib. 12. Variarum, epiſt. 15. Athenas ſe-

Laus Athenarum.

dem eſſe ſapientium dictas antiquis ait?

Sic & gigantes, &c] Gigantes terrigenæ dicuntur à Poëtis, id eſt terræ filij, vt vi nominis intelligitur, γῆ, terra; γίνομαι, fio, naſcor. vel, παρὰ τὸ ἐκ γῆς ἰέναι, quaſi ἐκ γῆς γεγενημένοι. fuerunt autem ſtaturæ admirabilis, quorum pedes in ſerpentum volumina deſinebant, iique in Deorum perniciē nati putabantur: cum quibus pugnare auſi, fulmine concuſſi ſunt. Pugnam hanc attigit Pindarus in Nemeis. Huius figmenti rationem Mythologi adferunt, eamque traducunt ad homines quoſdam impios, qui Deos negligerent aut etiam negarent: quorũ pedes in Draconum volumina deſiiſſe aiunt, quod nihil ſuperum, nihil rectum cogitarent, totius eorum vitæ greſſu ad inferna mergente. Macrob. Saturnal. 1. Virgilius in opuſculo de Ætna:

His natura ſua eſt aluo tenus, ima per omnes
Squammeus intortus ſinuat veſtigia ſerpens.

Multa de Gigantum ortu & pugnis, Diodorus lib. 4. & 5. Anguinei & anguipedes vocantur à Poëtis: quod mihi reuocat in memoriam veteres ſtatuas, quibus gigantum formæ obtortis cruribus conſpiciebantur, quodque Lampridius retulit in Commodo: eum nempe quod obtortis cruribus eſſet vbicumque nactus ſagittis ex libidine ſolitũ configere, eóſque draconteos appellitare. Quod epimythion hexaſticho complexus eſt Bartholom. Anulus in picta Poëſi: hunc enim ſcriptorem, alioqui recentem, eruditum tamen & acutum, citare nihil verebor: *Gigantes anguipedes.*

Tale gigantæum legitur genus, vt nihil altum
Cogitet, at ſpernat, vel neget eſſe Deum:
Et tantum, quantùm ſenſu exteriore mouetur,
Commodat ad præſens ſe, vel ad id quod adeſt.
Hoc genus anguipedum mythici finxere Poëtæ,
Quorum affectus humi (ſegnis ad alta) repat.

Si vacat, lege Pierium Valerianum lib. 16. & 25. Hieroglyphic. Miſſos facio, qui multi multa de Gigantibus, quorũ alij fuiſſe negant, quidam contrà & certè plures, non enim vacat ſublegere quæ de gigantibus tradunt Herod. in Clio. Plin. 7 c. 16. Solin. cap. 5. tantùm admonuiſſe ſat eſt. Ego quidem facilè mihi perſuaſerim hoc gigantum nomine intelligi veteribus barbaram & impiam gentem, quæ ſub hominis figura feritatem exerceret, à quibus honeſtarũ rerum inducta fuerit ἀταξία, quales deſcribũtur à Poëtis Cyclopes, Læſtrigones, alijq;

qui ferinis moribus vagabantur, inſontes & probos quoſque impunè lædebant, nullam diuini humaníque iuris rationẽ habebant.

Hæc Vaſrum ſpecies. &c.] ἐπιμύθιον, ſeu figmenti ſententia.

Vafer. *Vafrum.*] Vafrum callidum, & quaſi valde afrum. Nonius. Cicero De repub. 3. Non ſunt in diſputando vafri, non veteratores, non malitioſi.

Religio hominis propria. R*elligione carentem.*] in qua tamen ſummum hominis bonũ eſſe liquido conſtat: cetera enim quæ putantur eſſe homini propria, in cæteris quoque animalibus deprehenduntur. Religio ſola differentes homines à belluis facit quam qui non admittit, alienus à natura hominis, vitam pecudum ſub humana ſpecie viuit. Lactant. lib. 2. cap. 3. & lib. 3. cap. 10. & de ira Dei, cap. 7. & 8. Notabo ad extremum humanam ſapientiam (quæ apud Deum ſtultitia dicitur D. Paulo) hìc potiſſimùm reprehendi, quippè quæ religione caruerit. Vult Lanctantius vnam cum altera, id eſt, religionem cum ſapientia inſeparabili nexu colligati, in quibus hominis officium, & veritatem omnem incluſam eſſe colligat. Religio enim, quæ ſine ſapientia ſit, non religio, ſed ſuperſtitio putanda eſt: ſapientia verò ſine religione, mera eſt ſtultitia, de qua eſt illud Prophetæ: Perdam ſapientiam ſapientum, & prudentiam prudẽtum reprobabo: & D. Pauli, 1. Cor. 1. & 3. cap. Et hæc quidem multa ſatis. Vnum id adiecero πρὸς ἐνάργειαν obſcuri alioqui carminis. Hic ſanè typus perquam elegans veteratorũ quorundam, quos Machiauellitas non malè vocitamus, vt qui impuram & impiam Machiauelli doctrinam mordicus teneant, & ab eius præſcriptis non diſcedant. Gens omninò Deo, pijſque hominibus inuiſa, vt quæ ſit ad religionis omnis nata contemptum, & ad hominum perniciem quaſi ab inferis excitata. Quid enim aliud ſpirat aut ſperat, quàm vt indicatur pietati, omníque adeò virtuti probroſum exſilium? laxentur habenæ fraudibus & latrociniis? faueatur compendiis fiſci, miſeráque plebecula deglubatur? Itaque iam agnoſcitis apertius, Philologi Chriſtiani, cui monſtro ſimiles ſeſe præſtent immanes illi ἄθεοι, quales aulici quidam funeſtiſſimi, nefandiſſimíque, digni qui in Morbonium concedãt, vel vt Seianus ſub Tiberio, aut ſub Alexãdro Seuero Turinus quidam, dignum exitium ſortiantur.

Humana ſapiẽtia cur ſtultitia dicatur. *Lib. 3. c. 11.* *Eſa. 29. Abd. 1.* *Machiauellitæ quales.*

Terrena tantum quique curet, indicat.] Concinit huic Lactantij loco ex 3. lib. diuinar. inſtit. cap. 12. Beata vita quã Philoſophi

quæſiuerunt ſemper, & quærunt, ſiue in cultu Deorum, ſiue in Philoſophia, nulla eſt, ideóque ab iis non potuit reperiri, quia ſummum bonum non in ſummo quæſiuerunt, ſed in imo. Quid eſt autem ſummum, niſi certum, & Deus, vnde animus oritor? Idem ad rem propius lib. 6. cap. 1. Nihil ſapiũt niſi terram, inquit, bonáque & mala ſolius corporis ſenſu, & voluptate perpendunt. Huius arbitrio vt religionem ponderant, ſic totius vitæ ſuæ acta diſponunt. Hæc ille. Verùm & Piſides, auctor Græcus, ſuis de mundi fabrica verſibus alludere huc mihi videtur, quo loco in Philoſophos, & Proclum maximé inuehit.

Ὅσοις λαβεῖν χωροῦσιν, οὐχ ὅσους ἔχεις,
Ἀλλ' ὦ σοφιστὰ Πρόκλε, τῶν κάτω λόγων
Ὁ πολλὰ βροντῶν ἐκ νεφῶν λοξοδρόμων.

Quos ſic nuper reddit Fed. Morellus, Græcè, Latinèque doctus:

Quantùm valent, vt hauriant non quantùm habes,
Sophiſta Procle, vocem humi ſerpentium
Multùm intonans è flexuoſis imbribus.

Porro ad ſenſum emblematis Lactantiana hæc lib. 2. cap. 19 Quiſquis animam ſuam, cuius origo de cœlo eſt, ad inferna & ima proſtrauerit, eò cadat quò ſe ipſe deiecerit, ideóque oportet rationis & ſtatus ſui memorem, non niſi ad ſuperna niti ſemper ac tendere, quod qui fecerit, hic planè ſapiens, hic iuſtus, hic cœlo, deóque dignus iudicabitur, quem ſuus parens non humilem, nec ad terram more quadrupedum abiectum, nec ſtantem potiùs ac rectũ, ſicut cùm fecit agnouerit, Idem lib. 3. cap. 27. Deus ſolus poteſt honorare virtutẽ, quam qui non appetunt, nec religionem tenent, cui æterna vita ſubjacet: profectò neque virtutis vim ſciunt, cuius præmium ignorant; neque in cælum ſpectant, quod ipſi ſe facere putant, cùm res non inueſtigabiles quærunt, quia ratio in cælum ſpectans, nulla eſt alia, niſi aut religione ſuſcipere, aut animam ſuam immortalem eſſe credere. Vnde & lib. 4. c. 28. initio, & de ira Dei, cap. 22. ſine religione, aut immanitate belluis, aut ſtultitia pecudibus adæquamur: in ſola enim religione, i. in ſolius Dei ſummi notione ſapientia eſt. Et non minus diſertè in Philoſophos, lib. 6. cap. 6.

Ficta religio.

EMBLEMA VI.

REGALI reſidens meretrix pulcherrima ſella,
Purpureo inſignem geſtat honore peplum.
Omnibus & latices pleno è cratere propinat:
At circum cubitans ebria turba iacet.
Sic Babylona notant: quæ gentes illice forma,
Et ficta ſtolidas relligione capit.

QVàm variè hoc agalma nonnulli hoc tempore accipiãt, quámque obliquis interpretationibus contorqueant,& ad ſuos affectus accommodent , vt potè odio partium laborantes, certè recenſere pudet. Quanquam enim ſalua fide & pudore, aliorum ſententias in mediũ afferre poſſem, ne cui

tamen ſtomachum moueam, tutius eſſe iudico veterum hominum doctrinam potiùs, quàm nouorum placita conſectari. Id ex D. Ioannis ἀποκαλύψεως 17. ſumptum eſſe clarum eſt: quod quidem de ementita religionis obſeruatione, & veræ pietati oppoſita intelligitur. Ea eſt collectio reproborum, quę meretrix dicitur, quòd Deo rerum omnium auctore neglecto, & vero ſponſo Ieſu ſeruatore, impuro, illicito & nouo quodam cultu, id eſt, fucatę religionis ritu, impuræ ac formidabili beluæ dicitur inſidere. Aureum poculum manu tenet, id eſt, hypocriſim perſequitur, qua diſſimulatis vitiis, & ſapientiæ fucatæ auro, pietatis veræ prætextu, quam plurimis imponit, qui ebrietate plus quam fanatica correpti, miſerè præcipites in ima ruunt. D. Auguſtinus lib. 20. De ciuitate Dei, idem planè hunc locum interpretatur: Quæ ſit iſta beſtia, inquit, quanuis ſit diligentiùs inquirendum, non tamen abhorret à fide recta, vt ipſa impia ciuitas intelligatur, & populus infidelium contrarius populo fideli & ciuitati Dei. Imago verò eius, ſimulatio eius mihi videtur: in eis videlicet hominibus, qui velut fidem profitentur, & infideliter viuunt. Fingunt enim ſe eſſe quod non ſunt, vocantúrque non veraci effigie, ſed fallaci imagine, Chriſtiani. Hactenus ille. Calix aureus adagij vice vſurpatur à D. Hieronymo: Multa de perfectione dicuntur, ait, vt qui volumen Philoſophi neſciunt, ſub martyris nomine bibant de aureo calice Babylonis. Origen. de vana & fucata eloquentia totum hoc intelligi voluit. Eos enim, qui apud gentiles, inquit, eloquentiæ laude floruerunt, peſſimorum dogmatum ſermones mortiferos, id eſt, venenum in calicem aureum infuderunt. Lubens equidem huc referrē, quæ in eam ipſam rem cōmentati ſunt nonnulli è neotericis viri certe eruditi doctrinæqúe veteris amantes. Sed ex auctorum recentiū fluuiis meos agellos tam ſæpe irrigare iam non eſt animus, ne quis philologus mihi pro ſuo iure diem dicat: quòd longè pulchrius ſit (vt Varro dicit apud M. Tullium) adire fontes, quàm riuulos conſectari. At vt ad rem propiùs: Promptum quidem id nobis, verúmque eſſe conſtat: decipimur ſpecie recti. Nam vt prudentiam malitia, & temperantiam immanitas in voluptatibus aſpernandis, & magnitudinem animi ſuperbia in animis extollendis, & deſpicientia in contemnendis honoribus, & liberalitatem effuſió, & fortitudinem audacia: ſic ſuperſtitionem religio imitatur. Vt enim olim apud Græcos

Falſa religio quæ.

Aureum poculum.

Virtutem vitia imitantur.

Pſeudoſophi. nonnulli Philoſophi pallio barbáque promiſſa raram quandam ſapientiam pollicebantur, ſempérque habebant in ore libertatem & honeſti ſtudium, cum ex iis longè multi vitiis pluſquam vulgaribus, planéque ſeruilibus laborarent: Vtque apud Iudæos Phariſæi & Eſſæi triſti vultu, latis phylacteriis, *Phariſæi.* & cultu quodam fucato, apud imperitum & rude vulgus venabantur ſanctitatis opinionem: ita etiam, quod dicere nos admodum pudet & tædet, ſed dicendum tamen, inter Chri- *Pſeudo-Chriſtiani.* ſtianos homines fuere iam olim, & adhuc hodie ſunt, reuera nimis multi, qui ſuis præſtigiis fictáque doctrina imperitos homines ineſcant, quibus errorum quaſi poculo miſerrimè & fallaciſſimè imponunt: iíque tandem facti ebrij, erronea perſuaſione tanquã mente capti, puriſſimos veræ & ſimplicis doctrinæ fontes aſpernantur, & ita inſanientes ad belluæ nutum ſeſe totos componunt, vt nunquam poſtea de commutando vitæ miſero ſtatu cogitent. Ceterùm id minimè poſſum tranſilire, non temerè ſub Babylonis nomine, ſpurcitiẽ omnem, & tetram libidinem intelligi, quæ non modo corporum fuit commiſtione, ſed & animorum fœda & ſceleſta conſpiratione, qualis quæ vel læua ſuperſtitione, aut ſimulatione cultus, vel denique nefanda hæreſi committitur. Miſſa facio quæ auctores veteres de Babyloniis retulerunt: apud quos more patrio mulieres cùm hoſpitibus congredi ſolitæ eſſent, accepto inde flagitij turpiſſimo præmio, ait Q. Curtius lib. 7. Idem retulit Strabo Geographię. 15. & Herodot. in Clio: quæ quia turpicula ſunt, referre iam pudet. Ex quo D. Hieronimus Babylonem meretricem appellat in e- *Babylon meritrex.* piſtolis: Cùm, inquit, apud Babylonem verſarer, eſſemque purpuratæ meretricis colonus, &c. Eadem loquendi figura vſus eſt in Catalogo, vbi Romam ait à D. Petro Epiſt. priore, cap. 5. Babylonis appellatam nomine. Meminit & locis alijs, vt in Eſaiam cap. 14. & 47. ſic & Septimius Tertullian. aduerſus Marcionem, & aduerſus Iudæos. Poteſt huc etiam cõferri Iſichij locus lib. 5. in Leũitic. quo diſertè ait, quæcunque cultus eidolorũ imputantur, figuram meretricis inſumpſiſſe.

Quæ vitia maximè pernicioſa. *Regali reſidens. &c.*] Adiuncta ſunt maieſtatis & regiæ cuiuſdam magnificentiæ. Turpitudo & impuritas regio in ſolio locum habet, qui ſoli virtuti debebatur. At nulla vitia præſentiorem inuehunt perniciem, quàm quæ ſplendoris & honeſti veſte reguntur. Sedere enim in Hieroglyph. maieſta-

tem & auguſtum honorem exprimit, vt eſt à Pierio relatum lib 43. Veſtis purpurea, pudoris & verecundiæ notam, idem lib.40. Hieroglyphic. *Purpura.*

Peplum.] ſacrum & ſolemne veſtimentum. Prouerbium hinc fluxit, Peplo dignus, ab Ariſtoph. deductum, de ſtrenuo & inſigni quodam viro. Suidas tamen peplũ ait eſſe *ἱμάτιον γυναικεῖον καὶ ποικίλον, οἷς περὶ πλοῦς τις ὤν.* *Peplum.*

Latices.] Latex, quod intra aliquid lateat. dictus humor quiuis. Hîc vinum ſacrum, vt apud Virgil. in 4.

----latices nigreſcere ſacros.

Illice forma.] illiciente & ſeducente. Illicere eſt illaqueare. Nonius. vel illice. ab illex, id eſt, ſine lege. Plaut Lectus illex eſt, eſca meretrix.

Capit.] decipit & allicit. Virgil. 1. Georg.

----neque inſidiis noctis capiere ſerenæ.

Cicero 3. Offic. ex veterum legum formula: Nam quanti verba illa, Vti ne propter te fidemúe tuã captus, fraudatuſúe ſim. Et in Iure ſæpe, capere pro decipere: vt, Non capitur qui ius publicum ſequitur, l. 116. de reg. iur. D. Sæpe etiam titulo de Minorib. vt l. 3. l. 11. & l. 12. hinc captionem accipi pro fraudatione, fallacia, damno, non raró reperimus, l. 1. de in integrum reſtitut. l. 1. in fin. de vacat. mun. l. 3. de coll. bon. D. Et captioſum pro fallaci atque damnoſo, l. 41. de vſucap. vt & aliquot locis aliis.

Non tibi, ſed religioni.

EMBLEMA VII.

ISIDIS effigiem tardus geſtabat aſellus,
Pando verenda dorſo habens myſteria.
Obuius ergo Deam quiſquis reuerenter adorat,
Piáſque genibus concipit flexis preces.
Aſt aſinus tantum præſtari credit honorem
Sibi, & intumeſcit, admodum ſuperbiens:
Donec eum flagris compeſcens, dixit agaſo,
Non es Deus tu, aſelle, ſed Deum vehis.

Sacerdotes honore afficiendi.

SAcerdotes, Epiſcopi, & qui rebus ſacris præſunt in honore ſunt habendi, ob id maximè, quòd ſacris præſint, quorũ ſunt adminiſtri, licet interdũ aut vitiis pluſquam vulgari-

bus implicati, aut ignari & ſtupidi habeantur. Hi verò vt ſuũ munus & officium curare vel maximè debent, ſic quantam dignitatem ſuſtineant, ipſos ſubinde animo ſecum reputare par eſt: Meminerint tamẽ ſe homines eſſe, nec ſibi arrogent impenſiùs, quòd tantum miniſterium gerant, & rerum diuinarũ curam quaſi humeris impoſitam habeãt, ne, vt aſinus audiuit, Non es Deus; ſed Deum fers; illi audiant: Non vobis hæc, ſed Deo ſoli omnis eſt tribuenda gloria. Itidẽ dici poteſt de præfectis Imperatorum aliorúmque principum cùm popularẽ applauſum excipiunt audacius quàm par eſt in prouinciis, in quibus vicem regiã obtineant. Sic enim adeò modeſtè, tamqúe circunſpectè ſeſe gerere debent, vt priuati honoris nomine nihil, ipſius Principis laudi vel minimum detrahant, & ſe interea norint quales ſunt. Eſt enim operæ pretium τοὺς ἐν ἀξιώμασι τιμωμένους γινώσκειν, ὅτι ἄνθρωποι εἰσὶν. Succurrit mihi exẽplum nobile Cornelij Galli Ægypti prouinciæ prẹfecti, is quia ſeſe geſſiſſet inſolentiùs, multáque flagitiosè feciſſet, ſtatuas etiam ſibi locari paſſus & Pyramides in altũ tolli, quibus à ſe geſta cõtinerentur; accuſatus eſt à Valerio Largo: cognitioni præfuit Auguſtus: ignominia notatus eſt Gallus, vetuítque Cæſar, ne reus prouinciam poſtea obtineret. Retulit Dion lib. 53 Huic penè ſimile quod narrat Corn. Tacitus lib. 4. de Lucilio Capitone; qui procurator Aſiæ ſub Tiberio accuſatus eſt in ſenatu à prouincialibus, quòd vim prætoris vſurpaſſet, militúmque manu ad comitatum vſus eſſet: itaque conuictus, in exilium pulſus eſt. Laudatur à Plutarcho Vticenſis Cato, quòd quæſtor factus, ſcribarum, officiorum, aliorúmque generis eiuſdem, minuerit eam prẹrogatiuam, quam longo tempore vſurpauerant: iuſſit enim miniſtros non magiſtros ſe eſſe meminiſſent. Sumptum eſt Emblema ex Gabriæ apologis. Sic enim ille:

Præfecti & miniſtri Principum.

Fons Emblematis.

ὤμοις ὄνος παρῆγεν ἀργυροῦν βρέτας,
ὅπερ συναντῶν πᾶς τις εὖ ἐπροσκύνει,
τύφῳ δ' ἐπαρθεὶς, μὴ θέλων μένειν ὄνος,
ἤκουσεν, οὐ θεὸς σὺ, τὸν θεὸν δ' ἄγεις.

Qui verſiculi quoniam commodè (ſed παραφραστικῶς) redditi ſunt à Gabriele Faërno Cremonenſi, conferã huc perlibẽter:

Simulacrum aſellus baiulans argenteum,
Cùm id tranſeuntes flexo adorarent genu,
Sui hoc honoris gratia eſt fieri ratus:
Iámque inſolenti elatus arrogantia,

Nolebat ambulare, donec aſpero
Probè dolatus fuſte clunes, audiit:
O ſtulte, non es tu Deus, ſed fers Deum

SE NORIT HOMINEM, QVI MAGISTRATVM GERIT.

Fabulæ huius rationem vno diſticho complexus eſt Ioan. Mercêrus, Hebrææ linguę Doctor Regius: quod memini ab eodem non ſemel in ſuggeſtu obiter dictum:

Quid ſibi vult aſinus tergo myſteria portans?
Indoctos videas ſæpe præeſſe ſacris.

Quid per aſini ſymbolum veteres intellexerint.

Non erit à re alienum, ſi adiecero, aſinum à veteribus Ægyptiis ſapientiæ, fortitudinis, laboris indefeſſi, & frugalitatis eſſe ſymbolum. Qui enim ſapientię ſit operam daturus, eum oportet victu eſſe tenui, omnia quæ in vitam humanam cadere poſſunt, æquo ferre animo, neque ad vllam excandeſcentiã aut contumeliam ſeſe conuertere animo eſſe paruum, ſimplicem & inopem, vt aſinus eſt, qui nullum inter carduos & lactucam diſcrimen faciat: nullum denique ſit onus quod detrectet: & vbi opus fuerit, pro boue terrã proſcindat, ſitq; totius humanæ commoditatis aſſiduus miniſter, vt etiã quod adagio dicitur, portare myſteria compellatur. Lege Pierium Hieroglyph. lib. 12. Et huc quidem mihi meditanti, ſuccurrit illa mordax & acuta Cornelij Agrippæ declamatio, quam De ſcientiarum vanitate inſcripſit, ad cuius finem adiunxit Aſini encomium. de quo homine quid omninò ſentiam, nihil habeo neceſſe dicere: niſi quòd cum in litteras declamitauit, videri voluit egregiè literatus: quanquam tamen non minùs apud ſanos videatur aucupio vanitatis delectatus, quàm otioſè ſollers in vanitate artium inſectãda. Non poſſum prætertire locum è Panegyrico Pliniano longè præclarum: Princeps (ait) vt ſe hominibus imperare norit, ita ſe ipſum hominem quoque eſſe cogitet. Itaque voces & laudationes quæ numini ſoli debentur, tanquam putidiſſimas aſſentationes oderit. Hæc ille.

Aſini encomium per Cornelium Agrippam.

Iſis.

Iſidis effigiem, &c.] Iſis, vxor Oſiridis, Ægyptia dea, inuenit hordei ſegetem, vnde & Ceres appellatur. Eadem autem quæ Io, de qua Ouid. 1 Metamorph. Diodor. lib. 1. cap. 2. Cuius & meminit D. Auguſtin. lib. 8. cap. vlt. aliiſque locis. Lactant. 1. cap. 11. & 15. quidque ea ſignificetur, enarrat Macrob. cap. 20. primi Saturn. & poſtremò Lilius Gyrald. Syntagmate 12.

Pando-

Pando dorſo.], reflexo, curuo, propter impoſitũ onus. Ouid. 4. Metamor. *Suſtinet, & pando nõ fortiter hæret aſello.* Idẽ 1. Faſtor.

Venerat & ſenior pando Silenus aſello. & 3.

Vtque piger pandi tergo reſidebat aſelli.

Item 2. Amor. *Currit in immenſum panda carina ſolum*, & naues pandæ dicuntur Lucretio lib. 5. id eſt curuæ, quod eſt epitheton ſolemne:

Tum mare veliuolum florebat nauibus pandis.

Verenda.] honoribus diuinis afficienda. Ouid. 9. Metam. de Hercule flãmis exuſto.

---maiórque videri

Cœpit, & auguſta fieri grauitate verendus.

Habens myſteria.] Alludit ad parœmiam, ὄνος ἄγων μυστήρια. *Myſteria.* Sunt autem myſteria arcana quædam vulgo minimè committenda, & iis tantùm cognita, qui iiſdem ſacris initiantur; ἀπὸ τοῦ μυεῖν τὸ στόμα, ab ore obſignando. omnibus enim miſteriis ſilentij fides debetur. De eo luſit noſtro æuo feſtiuè, nec ſine ſale vir non indoctus, cum quo Lutetiæ ante annos 25. ingenij cultum cœpimus, ait ille:

En tibi ὄνος venerandus ἄγων μυστήρια, rerum

Sacrarum cuſtos præſidet immò ſacris.

Ex quo altum ſpirans Superis ſeſe æquat, & imos,

Ob ſacra quæ geſtat, territat ore minax.

Quid facias illi? auritum ſine rudere aſellum,

Quem procul à ſacris rebus abeſſe decet.

Hæc quidem torta iuſtè in eos qui malis artibus ad rerum ſacrarum irrepunt adminiſtrationem, quorum hoc noſtro tempore numerus infinitus. Non mihi tempero, niſi & hoc aliud adijciam eiuſdem.

Sarcinulis oneratur equus, ſacra geſtat aſellus:

Munera partiri tam malè, France, doles?

Hoc ſignificat imperitos rerũ, ac planè rudes admoueri honoribus tum ciuilibus, tùm Eccleſiaſticis, generoſos, & eruditos ad infimas ablegari curas. Et quos ludos, fortuna, facis! imò quotus quiſque qui non deſperet, dum virtus nomen inane eſt!

Quà Dij vocant, eundum.

EMBLEMA VIII.

IN triuio mons eſt lapidum: ſupereminet illi
Trunca Dei effigies, pectore facta tenus.
Mercurij eſt igitur tumulus, ſuſpende viator
Serta Deo, rectum, qui tibi monſtret iter.
Omnes in triuio ſumus, atque hoc tramite vitæ
Fallimur, oſtendat ni Deus ipſe viam.

Emblematis fons. HVius Emblematis character mihi videtur penè ſumptus à Suida, ex quo didicimus Hermas eſſe Mercurij quaſdam ſtatuas: quo loco adducit Meneclem quendam, ſiue Calliſtratem in opere de Athenienſibus, à varia porticu aduſque regiam ſtatuas eſſe, quæ Hermæ dicuntur: vnde locum id accepiſſe nominis ait, quia multæ ibi & à priuatis, & à ma-

giſtratibus dicatæ eſſent, ex quibus quidam Hermæ Hipparchei ab Hipparcho Piſiſtrati dicebantur: fuiſſéque Hermas ſaxeas in ædium veſtibulis & in fanis. Addit deinde ἑρμαῖον, primitias eſſe ad ſtatuas Mercuriales quæ in viis collocabantur à viatoribus: Itémque aceruos lapidum Mercurio ſacros in obſcuris viis quæque non ita cognitæ eſſent peregrè euntibus. Interpres Homeri ἑρμαῖον vocat, lapidum congeriem ad Odiſſ. ρ. vt λιθινὸν σωρὸν Epigrammatarius: & ἑρμαῖον λόφον Heſychius. Is honos congeriei ſiue cumuli lapidũ, virorum fortium tumulis ſolitas fuiſſe conferri teſtis eſt Pauſanias. Strabo: παρά ὅλην δὲ τὴν ὁδὸν ἦν ἰδεῖν ἑκατέρωθεν πολλαχοῦ ὥσπερ ἑρμαῖα πέτρον ἠλίβατον στρογγύλον. Reperio & eiuſmodi Hermas imponi ſolitas fuiſſe tumulis ad propagãdam defunctorũ memoriam. M. Tullius 6. ad Atticum: Hermæ tui pentelici cum capitibus æneis, de quibus ſcripſiſti, iam nunc admodum delectant. Sed gymnaſijs ſolitas fuiſſe conſecrari Hermathenas, id eſt ſtatuas Mercurij & Mineruæ iunctas, idem alibi ſignificat Cicero: Quod ad me, inquit, de Hermathena ſcribis, per mihi gratum eſt, ornamentum Academiæ proprium meæ, quod & Hermes commune omnium, & Minerua ſingulare inſigne eius gymnaſij. Didicimus ad hæc ex Stephano & Heſych. Græcis auctoribus, Mercurium Hodium & Hegemonium fuiſſe priſcis appellatum (Ὅδιος καὶ ἡγεμόνιος ἑρμῆς) tum à viis & ſemitis, in quibus ſtatuebatur ad viam monſtrandam peregrè proficiſcẽtibus. Proinde Hermæ, id eſt, ſtatuæ Mercurij, & lapidei ligneíve cippi ſolebãt in triuiis erigi ad indicanda viarum diſcrimina, quia αὐτῷ δέον εἰς πᾶσαν πρᾶξιν ἡγεμόνι χρῆσθαι, ait Phurnutus. Viatores itaque ſtatuis ſolebant lapidum aceruos cumulare: ſic enim Deum putabant honorari, ea ſci icet re quæ in promptu eſſet & obuia: vel quòd ita viam repurgare viderentur, vel quòd eo lapidum cumulo Dei effigies prætereuntibus eſſet notior. Vlpianus, auctor Græcus, annotat adorationẽ Demoſthenis aduerſus Leptinem, Hermas, id eſt, Mercurios eiuſmodi fuiſſe quadrangulos, ſuperiore parte Mercurij figuram referentes, inferiùs inſcriptiones viarum oſtendentes. Qua de re Gyraldus Syntagmate 9. Iuuenalis huc reſpexit, cùm ait, *truncóque ſimillimus Hermæ*: & Prouerb. Mercurio dextro, & Mercuriale, & Bifrons Mercurius. Hoc autem quaſi ænigmatio monemur, ea tantùm ſequenda eſſe, ad quæ Deus & natura nos idoneos eſſe voluit, cùm ſummæ fatuita-

Hermæ ſtatua.

Hermathenæ.

Mercurius cur Hodius & Hegemonius dictus.

Mercurij officia.

Hermæ.

Sequenda natura.

tis & dementiæ ſit, aliquid inuita, quod aiunt, Minerua ſuſcipere & perſequi. Rectè dicebat Cato apud Ciceronem, naturam optimam ducem ſequendam, nihilque aliud fuiſſe olim gigantum more bellare cum Diis, niſi naturæ repugnare. Sed
1.Cor.7. & D. Paulus adhortatur, eam vt ſortem vitæque rationem te-
Ephes.4. neamus, cui nos Deus addixit. Sed quoniam menti humanæ ea eſt innata cæcitas & ignoratio, vt qua via ſit eundum planè ignoret, omni piæ vitæ cultu, & ſummiſſa mente ad eum perfugiendum eſt qui ſe viam, qui veritatem, qui vitam eſſe factus eſt; quem qui ſequitur, in tenebris non ambulat: continuóque illud Dauidicum nobis ardenti animo repetendũ,
Psal.143. γνώρισόν μοι κύριε ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύσομαι: Oſtende mihi, Domine, viam in qua ambulem. Certè & Socrates apud Platonẽ in Critone, pergendum ea ſolùm eſſe via, qua Deus nos ducit, aſſeuerat. Quò pertinet illud Perſij è 3. Satyra:

--- diſce quem te Deus eſſe
Iuſsit, & humana qua parte locatus es in re.

Ceterùm ne tranſiliam quod ad rem pertinere videatur, hîc
Quid nomine Mercurij. Mercurij nomine olim Deorũ nuncij, vel ſacras litteras (quæ nobis diuinam voluntatem aperiunt) intelligimus: vel Prophetas & Doctores, ſacri & cæleſtis oraculi nuncios, ex quibus orthodoxam ſalutis æternæ viam & rationẽ excipere eſt
Serta. neceſſe. Serta autem ſuſpenſa honorem cultúmque aliquem obſeruantiæ exhibendum eſſe ſignificant. Hoc addam poſtremò: videri hoc Emblema non malè referri poſſe ad cuiuſque vitæ genus & inſtitutum, ad quod ingrediundum cùm difficile ſit, opus eſt aliquo Mercurio, id eſt præceptore ſeu doctore, qui viam doceat.

Mercurij eſt igitur tumulus.] In alijs quibuſdam exemplari-
Tumulus. bus legitur Cumulus: ſed vtraque lectio tolerabilis. Tumulus quaſi tumẽs tellus, pro ſepulchro frequentiùs vſurpari ſolet. Qui verò loco vocabuli tumulus, aut cumulus, legi malunt, facies, non mihi probantur: quia vocabulum, facies, pro effigie aut ſtatua hîc veram Latinitatem non ſapit. Non deſinam priùs, quàm quod improba lectione obſeruari, ſtudioſis rerum antiquarum communicem. Olim conſuetudine receptum fuit, vt ſuperſtitioſi temerè oblatos in via lapides ſtipitéſque, tanquam numina colerent. Apuleius de Aſino: Neque iuſtiùs religioſam morã viatori obiecerit, aut arã floribus redimita, aut ſpelunca frondibus inumbrata, aut quercus cornibus onerata, aut fagus pellibus coronata: vel enim

colliculus ſepimine conſecratus, vel truncus dolamine effigiatus, vel ceſpes libamine humigatus, vel lapis vnguibus delibutus. Propertius:

Et quicunque iacet, qualis vbique lapis.

Xenophon: καὶ τοὺς μὲν οὐδ' ἱερὸν, οὔτε βωμὸν, οὔτ' ἄλλων τῶν θείων οὐδὲν τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα, καὶ θηρία σέβεσθαι.

Suſpende viator Serta Deo.] Plinius hiſtoriæ mundi 21. cap. 2: Inter ſacra tantùm & bellicos honores, coronis nomen ſuum vindicantibus Idem. 3. cap. Et iam tunc coronæ Deorũ honos erat. Quibus ex locis intelligimur, coronas ſtatuis rebúſque ſacris olim ſolitas appendi. Quòd ſi quis auctoritatem etiam aliorũ ſibi dari poſtulet, adferre poſſum Apuleiũ, qui ſic 3. De aſino aureo: In ipſo verè meditullio, inquit, Hipponæ Deæ ſimulacrum reſidens ædiculæ, quod accuratè corollis roſeis, & quidem recentibus fuerat ornatum. Et 4. lib. Iamque per plateas commeantem, populi frequenter floribus ſertis, & ſolutis adprecantur. Idémque libro vndecimo, ſimulacrũ Lunæ deſcribens: Corona, ait, multiformis variis floribus ſublimem diſtinxerat verticem. Et paulò poſt: Dextra proferens ſiniſtram Deæ coronam, mihi etiã Hercules coronam conſequenter. Itémque: Nam ſibi viſus eſt quiete proxima, dum magno Deo coronas exaptat. Ad hunc veterum ritum reſpexit Ouid. Faſtorum 2. de Arione loquens, qui citharœdus à piratis captis, iamque de vita deſperans. *De coronis quæ ſtatuis Deorum appendebãtur.*

----capit ille coronam
Quæ poſſit crines, Phœbe, decere tuos.

Apponam & Tertulliani locum è libro De corona militis, vbi ait Pandoram primùm à Charitibus coronatam, honoris cauſa ſcilicet, cùm à Diis omnibus muneraretur.

Viator.] quicunque ſis hac in vita hoſpes, vt omnes reuera ſunt. Plato vitam noſtram modò viæ, modò peregrinationi ſimilem facit. παρεπιδημία γὰρ ὁ βίος. *Viatores homines.*

Omnes in triuio ſumus, &c.] Iuxta Ouidianum, illud. Faſtor. 5.

Vt ſtat, & incertus, quà ſit ſibi, neſcit, eundum,
Cùm videt ex omni parte viator iter.

Theognis: ἐν τριόδῳ ἕστηκα: In triuio conſiſto, vt enim viam ſæpe pro conſilij ratione poni ſolemne eſt Græcis: ſic τριόδον pro incertitudine cõſilij. Itaque Plato 7. Legum, καθάπερ ἐν τριόδῳ γενόμενος &c. monet ne ad rem nouam & inuſitatam amplectendam accurramus, ſed conſiſtamus, qua-

ſi ad triuium aliquod venerimus.& Minutius Felix in Octa: vt qui rectam viam neſcit, vbi, vt fit, in plures vna diffinditur, hæret anxius, nec ſingulas audet eligere, nec vniuerſas probare: Sic cui non eſt veri ſtable iudicium,&c. Sic hac in vita tot tãtæque ſeſe offerunt difficultates & ſalebræ. Adde quòd tam craſſa, tamque ſupina hominum mẽtibus inſita ſit ignoratio, vt quid potiſſimùm ſequi debeat, quiuis ignoret, & niſi adiutus ope cæleſti, in certam aliquam viam ſe recipere nõ poteſt. Dicebat enim ipſe ſalutis inſtaurator: Sine me nihil quicquã efficere poteſtis. Nec verò ſumus idonei ad aliquid vel cogitandum tanquam ex nobis; ſed ſi ad aliquid idonei videamur, id certè ex Deo eſt, ait D. Paulus; 2. Cor. 3.

tramite vitæ:] curriculo vitæ & decurſu. Toto diſticho eandem continuat ἀλληγορίαν à viatoribus. Trames, tranſuerſa & obliqua ſemita. Trames.

oſtendat mi Deus ipſe viam.] Alluſio ad illud Pindari: Διὸς ἐκ προοιμίου, ab Iouis proœmio. quo ſignificatur conatus omnis noſtri principium à Deo ſumendum eſſe. Ariſtides oratione panegyrica: ἀλλ' ὥσπερ ἔφη Πίνδαρος, θεοῦ δείξαντος ἀρχὴν, οὐδὲν δὴ τὸ κωλύον. Sed, vt ait Pindarus, Deo initium oſtendente, nihil erit impedimenti. Item auctor alio loco eandem ſententiam vſurpauit: θεοῦ δὲ, ὅπη Πίνδαρος, δείξαντος ἀρχὴν, εὐθεῖα δὴ κέλευθος εὑρεῖν τὸ προκείμενον: Deo initium monſtrante, ait Pindarus, facilis eſt ſemita ad inueniendum quod propoſitum eſt.

Fidei ſymbolum.

EMBLEMA IX.

STET depictus HONOS *Tyrio velatus amictu,*
Eiúſque iungat nuda dextram Veritas.
Sítque AMOR *in medio castus, cui tempora circum*
Roſa it, Diones pulchrior Cupidine.
Conſtituunt *hæc ſigna Fidem, Reuerentia Honoris*
Quam fouet, alit Amor, parturitque Veritas.

EX antiquiſſimo marmore, quod etiam viſitur hodie Romæ, ſumptum Emblema. Eſt autem Fidij ſimulacrum, quòd imagine imberbi, ſed ætate matura, cui adiectum nomen HONOR. Hic VERITATI, quæ virginea eſt facie, manum porrigit: in medio AMOR puer. His tribus ſimula- *Vnde tractum Emblema.*

Fides adiunctis cauſis deſcripta. cris FIDES deſcribitur; quippè quæ veritate, honore & amore nitatur. Veritatem matrem habet illam quidam nudam & ſimplicem, non comptam fuco aliquò, non velo tectam. Et quidem fides definitur, dictorum conuentorúmque con- *Fides quid.* ſtantia & veritas, quæ ideò parentem habere Veritatem dicitur, & eam nudam, quod in pactis, conuentionibusque nihil *Veritas nuda.* fucatum eſſe, aut à verò alienũ debeat: cui proximus Honos *Honos.* & porrecta dextra, tanquam ſtabilis cuiuſdam, firmique pacti pignus. Is Honos purpurea indutus veſte, quòd veritas facillimè poſſit imminui & labefactari, niſi adſit honoris & reuerentiæ honeſta ratio, qua eadem fulciri opportunè & cũ dignitate poſſit. Et hunc quidem honorem, vt virtutis præmium, & honeſtatis omnis tanquam patrem nutricium, pictores & plaſtæ nobis adumbrarunt. At locum medium oc- *Pudicus amor.* cupat honeſtus Amor, qui veritatem & honorem nexu firmo colligat & deuincit Niſi enim tanquam condimento aliquo amicitiæ & beneuolentiæ mutuæ conſocientur hæc inter ſe, honos nempe & veritas, nulla erit fidei conſtantia, nullaque certitudo. Scio id etiam non incommodè referri poſſe, ad an- *Sancta τριας Sabinis præfigurata.* tiquam illam veterum Sabinorum præfigurationem ſacroſanctæ τριάδος, apud quos, diu ante CHRISTI ſeruatoris aduentum, erat ſimulacrum triplici facie, cuius etiam nomẽ triplex, nempè Sanctus, Fidius, & Semipater: haud dubiè præcipuum religionis Chriſtianæ myſterium repræſentans. Quod ab Ouidio deſcribitur 6. Faſtor. Sanè Dionyſ. Hali- *Iupiter Piſtius, Sanctus, Sagus.* carn lib. 4. ait Iouem, Piſtium eſſe dictum, quem Romani Sanctum appellabant, qui & Sagus, Piſtius, Sancus, & fidei ſponſor aliis nominibus efferebatur. Coniicere eſt Piſtium eundẽ fuiſſe cum Fidio. Nam vt πίστις Græcè fides, ita πίστιος καὶ πίστος, Fidius nominari commodè poteſt. Sed & hodie in *Fidij ſimulacrum.* Romanis antiquitatibus Fidij ſimulacrum ita effictum conſpicitur Marmor eſt in feneſtræ modum formatum, in quo tres imagines effictæ ſtatuuntur. Dextra quidem virilis habitu pacifico, ſiniſtra verò vt muliebris, eodem habitu, coronam in capite lauream geſtans, quæ dextram dextræ iungat cum priore imagine. In harum duarum medio ingenui puerili effigies cernitur, cuius ſupra caput hoc legitur, FIDII SIMVLACRVM: apud imaginem dextram virilem HONOR: in ſiniſtra imagine muliebri, VERITAS. Gregor. Gyrald. Syntag. 1. 2 & 10. Hiſtoriæ Deorum. Porrò id mihi in memoriam reuocat quod Athenæus lib. 13. tradit, in gym-

naſiis olim vnà conſecratos Amorem, Mercurium, Herculem: quorum ille ſecundus orationis: tertius roboris præſes habeatur: quibus coniunctis amicitia, concordiáque naſci ſolet.

Stet depictus Honos, &c.] Honorem pro deo coluerunt veteres, vt etiam Fidem & Virtutem. & Ouid. Faſt. 5. ex Honoris, & Reuerentiæ coniugio ortam eſſe Maieſtatem voluit. Plin 35. cap. 10. Auguſt. De ciuit. 4. cap. 21. & 24. Adijciam obiter: Amor honori adiunctus verecundiam creat, imò verò ipſamet verecundia dici nō ineptè poteſt. quo ſpectat illud M. Ciceronis ex Lælio: Maximũ ornamentũ amicitiæ tollit, qui ex ea tollit verecundiã itaque in ijs perniciôſus eſt error qui exiſtimant libidinum, peccatorumque omnium patere in amicitia licentiam. *Honos Deus.*

Tyrio amictu.] purpurea veſte. Ex Tyro vrbe Phœniciæ cōchylia, & murices aduehuntur, quorum ſanguine fit purpura. Plinius lib. 5 cap 19. Nunc omnis eius nobilitas conchylio atque purpura conſtat. Et lib. 35. c. 6. Quare Puteolanum potius laudatur, quàm Tyrium aut Gætulicum, vel Laconicum, vnde pretioſiſſimæ purpuræ? De purpuræ inuentione, ſi vacat, lege Caſſiodorum initio lib. 1. Variarum formularum.

iungat nuda dextram VERITAS.] Fingebatur ἀλήθεια, vt ſcribit in Amphiarao Philoſtratus, virgo niueis induta veſtibus. Hippocrates in quadam ad Philopæmenem Epiſtola, eam depingit mulierem pulchram, magnam, ſimpliciter ornatam, illuſtrem ac ſplendidam, cuius oculorum orbes pro lumine nitebant, vt aſtrorum & ſtellarum fulgorem viderentur imitari. Nuda hîc dicitur, quòd qui eam colunt, aperti ſunt ac ſimplices, nullo modo fraudulenti, aut inſidioſi; aut quòd veritatis oratio ſimplex eſſe debeat, aut quòd in luce & oculis omnium agnoſci velit. Hinc Horat. 1. Carm. *Veritas Dea quomodo picta.* *Nuda Veritas cur.*

—— *& Iuſtitiæ ſoror*
Incorrupta Fides, nudaque Veritas.

Ceterùm Fidei ſymbolum in dextris iunctis conſpiciebatur, idque Numæ Pompilij inſtituto. Moris etiam fuit vt fidei faciendæ & comparandæ gratia dextras coniungerēt. Quod multis auctorum meliorum locis facilè eſt obſeruare. Veritatis nudæ rationem docuit lib. 44. Hieroglyphicôn, Pierius: ſymbolum verò dextrarum coniunctionis Gyrald. 1. Syntagmate Hiſtoriæ Deorum: poſt ceteros omnes vir eruditus *Dextra ſymbolum Fidei.*

Cœlius Curio appendice Hieroglyph. Pierij quædam non pœnitenda retulit.

Diones pulchrior Cupidine.] De duplici Cupidine, & Venere duplici, maturiùs poſtea. Dione Veneris mater ex Ioue, vnde Venus Dionæa. Virgil. 3. Æneid.

Sacra Dionææ matri, diuiſque ferebam.

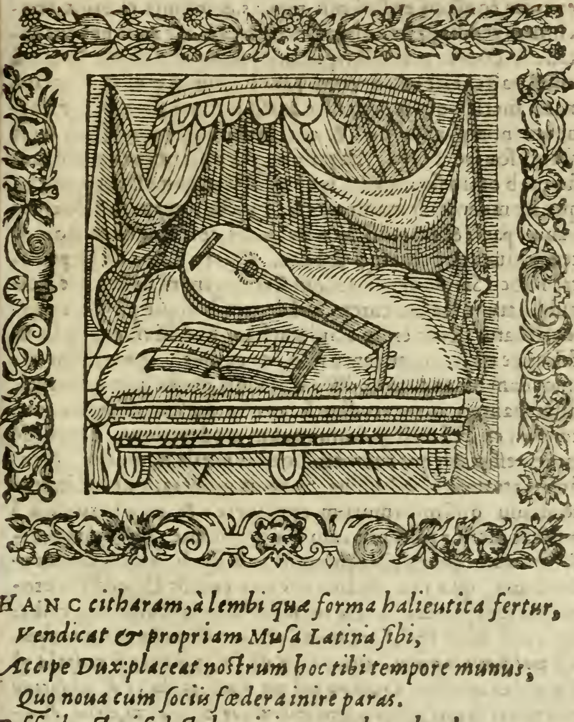
Appendix

Id facilè traduci poteſt ad amorem, reuerentiam, fidem parentibus debitam à liberis: ad cõiugum neceſſitudinem, tum obſequia quæ præſtanda veniunt principibus, magiſtratibus, præceptoribus, à quibus vel ſuſtẽtamur, defendimur, liberaliter educamur. In fide coniugum honos, amor, veritas: honos ex opinione virtutis, amor propter officia mutua, vitæq; huius communis vſibus neceſſaria: veritas, vt ſancta iſthæc coniunctio procul abſit ab omni fuco, & ſimulatione, quàm in primis deceat conſtantia & veritas, quod vnum ſocietatis omnis ac concordiæ certiſſimum firmamentum. De fide quę debetur principibus viris, alio loco. Sanè debent ſerui dominis reuerentiam, obſeruantiam, obſequium, vt meminerint ſe ſubeſſe aliquo iure gentium; pudore & liberalitate non vi parendum, verè non fictè, aut dicis cauſſa officium faciendum.

Fœdera.

Ad Maximilian. Mediolan. Ducem.

EMBLEMA X.

HANC *citharam, à lembi quæ forma halieutica fertur,*
Vendicat & propriam Muſa Latina ſibi,
Accipe Dux: placeat noſtrum hoc tibi tempore munus,
Quo noua cum ſociis fœdera inire paras.
Difficile eſt, niſi docto homini, tot tendere chordas:
Vnáque ſi fuerit non bene tenta fides,
Ruptáve (quod facile eſt) perit omnis gratia conchæ,
Illéque præcellens cantus, ineptus erit.
Sic Itali coeunt proceres in ſœdera: concors
Nil eſt quod timeas, ſi tibi conſtet amor.

At ſi aliquis deſciſcat (uti plerumque vidimus)
In nihilum illa omnis ſoluitur harmonia.

PRincipi ſuo indicat, quanta vis concordiæ ſit, ſumpta comparatione à lyræ temperato, aut confuſo concentu: ea enim conſtans ex ſummis, mediis, & infimis chordis concinnam reddit harmoniam, ſi tamen eam vir artis peritus aptauerit. Eodem modo Reſpublica omnis ex diuerſis hominũ conflata generibus, concordi pace ligatur, ſi modò Principẽ nacta fuerit, qui & conſilio & vſu rerum valeat, quique beneuolentiam, aſſenſum, & commune pacis vinculum inter ciues fouere norit. Ea ratione præ alijs quotquot vſquam fuere ab omni ſeculorum memoria, terrarum Dea gentiumque Roma manſit incolumis & inuicta, quandiu Principes habuit pacis & trãquillitatis ſtudioſos, eoſdemque auctoritate dignitateque commendabiles. Cicero libris de Republica, inducit Scipionem eum, qui Carthaginem deleuit, de Reipubl. ſtatu verba facientem, quãdo iam iamque peritura præſentiebatur. Cùm enim Scipio in libri fine dixiſſet, Vt in fidibus ac tibiis, atque cantu ipſo ac vocibus, concentum eſſe quendam tenendum ex diſtinctis ſonis, quem immutatum ac diſcrepantem aures eruditæ ferre non poſſunt, eumque concentum ex diſſimillimarum vocum moderatione, concordẽ tamen effici & congruentem: ſic ex ſummis & mediis, & infimis interiectis ordinibus, vt ſonis moderatione ciuitatem conſenſu diſſimillimorum concinere: & quæ harmonia à muſicis dicitur in cantu, eam eſſe in ciuitate concordiam, arctiſſimum atque optimum omni in Repub. vinculum incolumitatis, quæ ſine iuſtitia eſſe non poteſt. Quod à Cicerone petitum conſtat è 4. De republ. Platonis, cuius hæc verba: ὁρᾷς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ἐπιεικῶς ἐμαντευόμεθα ἄρτι, ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη ὁμοίωται; τί δή; ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα ἡ μὲν σοφήν, ἡ δ' ἀνδρείαν τὴν πόλιν παρείχετο, οὐχ οὕτω τὴν πόλιν ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δι' ὅλης ἀτεχνῶς τέταται διὰ πασῶν παρεχομένη ξυνᾴδοντας τούς τε ἀσθενεστάτους ταὐτὸν, καὶ τοὺς ἰσχυροτάτους, καὶ τοὺς μέσους, εἰ μὲν βούλει, φρονήσει, εἰ δὲ βούλει, ἰσχύι· εἰ δὲ πλήθει ἢ χρήμασιν, ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν τοιούτων. ὥστε ὀρθότατ' ἂν φαῖμεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν σωφροσύνην εἶναι, χείρονός τε καὶ ἀμείνονος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ἄρχειν καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Hæc ex Cicer. lib. De Repub. retulit D. Auguſtinus lib.

Reipubl. cum lyra comparatio.

Locus inſignis è 2. de Repub. Ciceronis.

2.cap. 21. De ciuit. Dei. Sed hoc loco non erit alienum, aduertere, Romanos veteres per Lyræ Hieroglyphicum concordiam deſignaſſe. vt & veteres alios quoſdam hoc eodem ſymbolo, intellexiſſe iudicium compoſitum, cõcordiam inæqualium, rectam bonamq́ue inſtitutionem, rationem, amorem, ſedatum animum, & alia plura; vt non temerè ad concordiam ſuadendam ſymbolum ab Alciato videatur excogitatum. In lyra enim diuerſæ chordæ ſimul componuntur, & ad eundem tonum temperantur quod prudẽs & ſedatus homo præſtat vel in ſuis affectibus rationi ſubijciendis, vel in œconomia moderanda, vel denique gubernatione Reipubl. in quibus homines varij ac diuerſi, cùm ſinguli ſint, nõ poſſunt non habere ſingulas de rebus opiniones: ſed ſapientis tamen Principis moderatione ij omnes in vnum quaſi harmoniæ concentũ conueniunt. Iſidorus Cynicus meritò Neronem increpabat, quòd cùm Muſicæ arti operã daret, Naupli mala bene caneret, ſua verò bona malè diſponeret; neq; ſibi vllum in vita concentum proponeret. Et Diogenes Muſicos ſtultitiæ arguebat, qui lyræ chordas optimè iuxta ſuæ artis leges compararent, animum verò minimè componerẽt. Ea quidem ratio fuit, cur Plato animum harmoniæ & concentus nomine appellarit: & Ariſtophanes ſapientem hominem & Gratiis ornatum, optimum Muſicum & citharœdum eſſe dixerit. Nam idem Plato putauit Muſarum nomen à μώειν, quod ſonat idem ac honeſtè inſtituere. Sed inter ceteras ſymboli huius ſignificationes, mihi placet admodum ea, qua ratio, qua mens, qua iudicium, & recti perſpicientia intelligitur. Sic enim plerique optimi ſcriptores (inter quos principatum quendam ſibi ſuo iure Cicero vendicat) concordiam à corde deflectunt: cor enim animus videtur, eò quòd in corde ſit animi principatus: vnde concordes, vecordes, & excordes denominantur. Alij concordiam à chorda deriuari malunt, quòd varię chordæ cantum vnum faciant. Iam verò quia ſtudiorũ cõſenſus atque ſimilitudo amorem pariat, Platoni lyra conſecratur, & annumeratur inter ea quæ ſunt amoris monimenta. Cùm enim in ſe lyra ſuauitatẽ Muſicã contineat, non malè videtur habere quandã cum Venere, Amore, Gratijs ſimilitudinem: quippè quæ blando ad ſe homines illicio pertrahat. Ceterùm ea ſedati animi iucunda grataque imago, imò verò laborum, ſtudiorum & perturbationum dulce lenimen, bellè fuit inſtitutis Lacedæmoniorum expreſſa, a-

Quid per lyram veteres intellexerint.

Concordia vnde dicta.

pud quos erat ſolenne, vt ad lyræ aut tibiæ, vt alij volunt, ſonum aciem inſtruerent: & Achilles non alia ratione furibundum animũ ſedabat, quàm lyræ modulis: vt planè mihi Hieroglyphicum iſtud mirabile eſſe videatur. Sed de lyra plus ſatis, & fortaſſe πάρεργα: niſi quòd huc referrem lubens, quæ de lyra retulit Stobæus ex Euryphamo Pythagoreo cap. περὶ εὐδαιμονίας, quo loco humanam vitam cum lyra non incõcinnè confert. Non poſſum etiam, quin hoc loco memorẽ, quæ Diogenes Pythagoreus diſputat apud eundem Stobæũ, cap. περὶ βασιλείας, Regis eſſe munus vt Rempubl. lyræ inſtar moderetur; nempe, vbi priùs ſibi ipſi imperet ex præſcripto legis: quippe qui noſſe debeat populi, quem ſibi cõmiſſum habeat, harmoniam & concentum ad eam legem ſibi accommodandum eſſe.

Lyra ſeu teſtudo. *Hanc citharam, &c.*] Hîc lyram pro teſtudine, quæ vulgò eſt Lutina accipit: cuius inuentionem Mercurio referunt. Polydor. lib. 1. cap. 15.

Lembus. *à lembi quæ forma halieutica.*] quæ formam habet lembi nauiculæ breuis & celerrimæ. Lazar, Baïfius lib. De re nauali.
Halieutica. Halieutica autem per ſimilitudinem ſcaphæ piſcatoriæ. hinc Halieuticum opus, in quo de piſcibus tractatur. ἁλιεὺς enim piſcator, vt Ouidius Halieuticon opuſculum ſcripſit: quod tamen plerique viri docti Lucano tribuunt. De Halieuticis quædam Plinius lib. 32 cap. 2.

Lyræ inuentio. *Vendicat & propriam, &c.*] Vendicet ſibi propriam quantũuis, inuentionem tamen Græcis debet. Sed Italos id ſibi vendicare ſuſpicor, quòd apud eos lyræ vſus ſit frequens habitus. Non erit incommodum repetere, quæ de Muſicæ prima inuentione collegit Polydorus Virgil. lib. 1. cap. 15.

Quo noua cum ſociis, &c.] Hiſtorias Italicorũ bellorum tibi cõpares ex P. Iouio, Guicciardino, & aliis permultis, ſi vacat.

gratia.] concentus, decorum, ſuauitas.

conchæ.] lyræ, teſtudinis.

Optima principis cuſtodia quæ. *Nil eſt quod timeas, ſi tibi conſtet amor*] θέσις admodum efficax, planéque iis neceſsaria, qui ſuum imperium volunt eſſe ſtabile & permanens Sic Iſocrat. ad Nicoclem: φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ σώματος εἶναι τήν τε τῶν φίλων ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν. Διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἄν τις δύναιτο. Et Claudian.

Non ſic excubiæ, non circunſtantia pila,

Vt tueatur amor.] Præclarè Ageſilaus, cùm rogaretur cur Sparta nõ cingeretur mœnibus, ciues armatos, & inter ſe conſentientes, ſatis eſſe ad vrbis præſidium reſpondit. Dicebat etiam ciuitatem non ſaxis, aut vallis, ſed incolarum virtute muniri, quos nimirũ ſi iungat concordia, nullus poteſt firmior eſſe murus. Ad id reſpexit Cicero 2. Philip. Nonne igitur milites perire eſt melius, quàm in ſua ciuitate ſine armorum præſidio non poſſe viuere? Sed nullum eſt iſtuc, mihi crede, præſidium charitate & beneuolentia ſeptum oportet eſſe, non armis. Plutarch. ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι, nihil commendatius eſſe viro ciuili ait, quàm vt ſuos ciues amicitia mutua, concordiáque deuinciat, litium & diſcordiarum occaſionem omnem tollat. λείπεται δὲ τῷ πολιτικῷ μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἔργων, ὃ μηδενὸς ἔλαττόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν, ὁμόνοιαν ἐμποιεῖν καὶ φιλίαν πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ τοῖς συνοικοῦσιν, ἔριδας δὲ καὶ διχοφροσύνας καὶ δυσμένειαν ἐξαίρειν ἅπασαν, &c. Nec verò aſpernãda vox eſt Agaſiclis, qui rogatus, qua ratione Princeps tutus haberi abſque ſtipatoribus & ſatellitio poſſet: Si ſubditis ita imperaret, vt pater liberis. Quid enim Pericãdri vel Antigoni præclara huc reſponſa cõferam? Horũ enim alter dictitabat, ſummã ope intendũ eſſe iis, qui tutò regnare vellent, vt beneuolẽtia potius quàm armis ſtiparentur: alter, amicis ſuadẽtibus, vt ſi Athenas caperet, firmis & validis eam prædiis muniret, rectiſſimè dixit, nullum imperij firmius & ſtabilius eſſe præſidium, quàm ciuium beneuolentiã. Idémque penè Syneſius: εὔνοια μόνη καὶ μάλιστα βασιλέως ἐστὶν ἰσχυρὸν φυλακτήριον. Nec verò mihi temperare poſſum, quin adiiciam iſtuc ex Arato Plutarch. Veram ac ſtabilem ciuium beneuolentiam, optimam eſſe Principis cuſtodiã· οὐδὲν, οἶμαι ἀληθινὴ καὶ βέβαιος εὔνοια φυλακτήριον ἀνδρὸς ἄρχοντος. Graſſatores enim & latrones ſeſe tutantur præcipitiis & rupibus, quantũ poſſunt: Regi autem nihil fidè & beneuolentia ſuorũ firmius aut munitius eſſe vnquàm poteſt.

deſciſcat.] diſcordet, aut factiones conciteт.

ſoluitur.] diſſoluitur.

harmonia.] fidium concordia & concentus, ab ἁρμόζειν, coaptare Fab. c. 10. lib. 1. Inſtit. Orator. & Macrob. 1. Saturn. c. 6. Laudatur Iuſtiniano, Nouella conſtitutione 8. καλή τε καὶ σύμφωνος τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων ἁρμονία: qua ſoluta, ſequitur ἀταξία & perturbatio omniũ Reipubl. ordinũ. *Harmonia vnde dicta.*

nil eſt quod timeas, ſi tibi cōſtat amor.]Pulcher locus apud Plin. Panegyrico ,vbi confert ſecuritatem ſub Traiano cum Domitiani meticuloſo, & impotenti imperio: Quanto (ait) nunc tutior, quantò ſecurior eadem domus, poſtquam eius non crudelitatis,ſed amoris excubiis: non ſolitudine & clauſtris, ſed ciuium celebritate defenditur?& quid ergo? diſcimus experimento fidiſſimam eſſe cuſtodiam principis, ipſius innocentiam. Hæc arx inacceſſa, hoc inexpugnabile munimentum munimento nō egere.Fruſtra ſe terrore ſuccinxerit qui ſeptus charitate non fuerit: armis enim arma irritantur.Hęc Plinius grauiſſimè, vt fere omnia. Memineram alioqui ex Volcatio Gallicano in Auidio Caſſio, bonos principes illæſos: contrà iure occiſos tyrānos,fermè omnes tradit Ælian. var.hiſt. Occurrebat illud principis cordati ex Plutarcho,regum Apophtegmatis: deuictis Græcis, cùm quidem ipſi cōſulerent, vt præſidijs vrbes contineret: malim,inquit,diu benignus,quàm breui tempore dominus appellari. i. *μᾶλλον πολὺν χρόνον ἐθέλειν χρηστὸς, ἢ δεσπότης ὀλίγον καλεῖσθαι.*

Silentium

Silentium.

EMBLEMA IX.

*C*VM *tacet, haud quiſquam differt ſapientibus amens:*
Stultitiæ eſt index linguáque vóxque ſuæ.
Ergò premat labia, digitóque ſilentia ſignet,
Et ſeſe Pharium vertat in Harpocratem.

ID expreſſum eſt ἐκ τοῦ Παλλαδᾶ, 1. Anthologiæ Græcorum epigrammatum.

πᾶς τις ἀπαίδευτος φρονιμώτατός ἐστι σιωπῶν,
τὸν λόγον ἐγκρύπτων ὡς πάθος αἰσχρότατον.
Dum tacet ineſtus, poterit cordatus haberi:
Is morbos animi namque tacendo tegit.

Sic enim ferè non diſtinguitur imperitus à docto, à circũſpecto prudẽtique homine imprudẽs, ſi linguã cohibuerit. Eam *Prudentes pauciloqui*

ob rem facile eſt conijcere, cur quos Homerus, ingeniorum vertex, ſapientiſſimos effinxerit, eoſdem & ſilentes ferè, aut certè pauculo quos eſſe voluerit. Nouerat enim ſilentium, & parcum ſobriúmque orationis vſum, ſpecimen habere grauitatis: contráque apud ſapientes maximè, loquacitatem indicem eſſe ſtultitiæ. Neque enim alio nomine Therſitẽ morionem vituperatione dignum arguit, quàm quòd loquax eſſet, quàm quòd obſtreperus, importunè garrulus & ſeditioſus. Is enim non propriè loquitur, non verba facit, vt alij, ſed tumultuatur: Θερσίτης μοῦν@ ἀμετροεπὴς ἐκολῴα. Neſtori cõſultiſſimo ſeni tribuit orationem melle dulcius ab ore fluentem: τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Menelao argutam illam quidem, & nunquam à re diſcedentem breuiloquentiam: παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολύμυθος. Vlyſſi grandem & vehementem, ſed diu tamen cogitabundum facit, antequàm loqui incipiat. Rectiſſimè dictum eſt à quodam ex veteribus, loquendi magiſtros nos habere homines, tacendi verò Deos. Proinde vt laudatur ἐχεμυθία Pythagorica: & Spartanus ille Lycurgus, qui ſuos à pueris ſilentio initiari voluit. Notum eſt adagium Græcorum, Tutum ſilentij præmium: & illud Simonidis, Locutum fuiſſe pœnituit, tacuiſſe verò nunquam. Succurrit Zeuxidis pictoris ad Principem Megabizum ſermo. Is enim Princeps cùm, animi cauſa, in pictoris officinam deſcendiſſet, & vnà cum ſuis de arte pingendi diſputare ad oſtentationem auderet: Cùm primũ huc veniſti (inquit Zeuxis) & linguam continuiſti, pueri mei neſcio quid de te magni ſibi pollicebantur, quippe qui tuum cultum tuámque purpuram obſeruarent: ſed vbi de arte, quã non tenes, loqui cœpiſti, te continuò vt ridiculum hominem eſſe putarunt. Quidam captiuus cùm duceretur ad Antiochũ regem, qui hominem comitabantur, iubebant eſſe præſenti animo, experturum fortaſſe regis clementiam, vbi ad eius oculos perueniſſet: Nulla ergo mihi ſpes, inquit: alludens ad luſcum regem, qui iocus intempeſtiuè iactus homini fuit exitioſus. Meritò apud Pindarum celebratur Thebanus Epaminondas, qui quanquam multa ſciret, pauca tamen loquebatur. Et certè frequenter vſuvenit, vt qui plus habeant pectoris, vt ita dicam, id eſt, in quibus & eruditio & prudentia maior, ij minus habeant linguæ. Demaratus cùm in conſeſſu quodam ſiliſſet, rogatus an id faceret ſtultitia, an ſermonis inopia? Atqui, inquit, ſtultus nunquam tacere poteſt. Non

Therſites Homericus

Neſtor eloquens.

Menelai oratio cordata.

Vlyſsis oratio vehemens.

Pythagoreorum ſilentium.

Megabizus reprehenſus à Zeuxide.

Iocus intẽpeſtiuus.

Laus Epaminondæ.

Demaratus.

poſſum tranſilire abſque piaculo auream Zenonis vocem, qui Athenis exceptus à quodam Principe vnà cum regiis oratoribus (quòd enim ille ſciret eos eruditis ſermonibus oblectari, curauit & quoſdã Philoſophos arceſſere) ſolus nihil dicebat. Itaque comiter à legatis appellatus: De te verò, Zeno (inquiũt illi) quidnam ſumus noſtro Principi renunciaturi? Nihil, inquit, aliud, quàm Athenis eſſe ſenẽ, qui tacere ſciat inter pocula. Quod non ſimpliciter dignum laude habitum eſt. magnum enim eſt ſenem taciturnũ eſſe, cùm ea ætas ſit admodum garrula: fortaſſe maius, quòd inter pocula, vbi non vno nomine ad loquendum homines prouocãtur: denique quòd Athenis, vrbe omnium loquaciſſima. Itaque olim dictum eſt in neſcio quem, qui quandiu ſiluit, tamdiu magnus & grauis habitus eſt: Philoſophus hic videri poterat, ſi tacuiſſet. Pindarus Iſthmiorum 1 Herodoti Thebani encomio, Sæpenumerò tacuiſſe, gloriam maiorem afferre dicit: ἡ μὰν πολλάκι καὶ τὸ σιωπαθὲν, ὄλβιον ἂν μείζω φέρει. Ad eundem omninò ſenſum occurrit ex Plutarcho id, in quo gloriatur vel in primis Ino Euripidea nimirum ſe ſcire σιγᾶν τε ὅπου δεῖ, καὶ λέγειν ἵν' ἀσφαλές. Non deſinam priùs, quàm huc retulero pulcrum certè Pythagoræ Samij elogium quod ſcriptum reliquit Apuleius 2. Floridorum; quandoquidem de ſilentij laude mihi verba facienti occurrat, quod aliquis ex veteribus longè antè dixerit, nullos certè fore ſapientiæ fructus, niſi qui à radicibus ſilentij proficiſcantur. Sic igitur hic noſter Apul. Tot ille doctoribus eruditus (Pythagoram intellige ab Ægyptiis, Chaldæis, Pherecide Syro, Anaximandro Mileſio, Epimenide Cretenſi, aliiſque multis edoctus) tot támque multi iugis comitibus diſciplinarũ toto orbe hauſtis, vir præſertim ingenio ingenti, ac profectò ſupra caput hominis animi auguſtior, primus philoſophiæ nũcupator & creditor, nihil priùs diſcipulos ſuos docuit quàm tacere: primáq; apud eum meditatio, ſapiẽti futuro linguam omnẽ coërcere: verbáque quæ volantia poëtæ appellant, ea verba detractis pinnis, intra murum candentium dentium premere. Prorſus inquam hoc erat primum ſapientiæ rudimentũ, meditari condiſcere: loquitari, dediſcere: &c. Idem fuit Iamblichi Pythagorei præceptum, γλώσσης πρὸ τῶν ἄλλων κράτει, θεοῖς ἑπόμενος, linguã cohibe præ alijs omnibus, ad Deorũ exemplũ. Sed ad id argumentum copiosè locupletandum, conſultò repete quæ habet doctiſſimè congeſta Plutarch. commentario

Zeno ſenex inter pocula taciturnus.

ἔπεα πτερόεντα ἕρκος ὀδόντων.

De garrulitate,& tractatu de Iſide & Oſiride: quo loco docet quid olim Harpocrates apud Ægyptios myſterij habuerit. De ſilentij vtilitate Gellius lib. 11.cap.10.Plin.3. cap. 5. & 28.cap.6.

Amens. *amens.*] qui mente eſt minuta,vel qui à mente diſcedit,Varro.hîc, pro ſtulto,vel eo qui non malè Abderologus dici poteſt,id eſt ſtulta loquens, quique nihil niſi næenias,nugáſque meras effutiat.

Stultitiæ eſt index, &c.] Stultitiæ argumentum manifeſtiſſimum eſt lingua effrenata.interpres eſt enim mentis & conſilij.

Ergo premat labia.] Ad id Iuuenal.Satyr.prima, apparet alluſiſſe:

-----digito compeſce labellum.

Labra vnde dicta. *Labia.*]Plutarchus 8.Sympoſiacôn,problem.6.Labra,quòd iis cibus capiatur,appellationem ſortita eſſe vult,id eſt,λαμβάνειν τὴν βορὰν.Sed id fortè nihil ad rem,vt pluribus diſputare,an labia,vel labias ſit legendum neque enim me mouet Gellius & Apuleius,qui labias vſurpãt in voce feminina.Gellius quidem lib.10. Noctium, cap.4. bis vſurpauit labias in feminino Et Macrob.2. Saturn. cap.2.citat quoſdam verſiculos, in quibus eſt, Cucurrit ad labias mihi.Sanè Apuleius lib. 3. Aſini aurei,dixit labias pendulas: lib.10. contorta in modum linguæ extremâ labiâ gratiſſimum calicem vno hauſtu perhauſi.hîc enim labia extrema,eſt ſeptimus caſus.Eodem: labias modicas ambroſio rore purpurantes ſuauiari.Atq; quid opus pluribus? certè labias & labia citra differentiam veteres dicebant:quanquam Donatus ad Eunuchum diſtinxerit non aptè profecto, vt labra ſuperiora, labra inferiora ſint;&virorum labra, mulierum labia; & labias aſinorum: quod an verum vnquam fuerit,ceteris relinquo diſcutiendum.

digitóq; ſilentia ſignet.]Alludit ad illud Ouid.ex Metamor.IX.

Quique premit vocem,digitóque ſilentia ſuadet.

Martianus Capella lib.1.Verùm quidã redimitus puer ad os *Serapidi præpoſitus Harpocrates.* compreſſo digito ſalutari, ſilentium commonebat. Et Apuleius lib.1.De aſin. aur. At ille digitum à pollice proximum ori ſuo admouens, & in ſtuporem attonitus: Tace, tace, inquit,&c. Reſpexit autem ad id quod de ſimulacro Serapidis auctores referunt,cui prępoſitus erat ſilentij Deus Harpocrates,digito labia comprimens,aut Angerona ore ſera obſignato.D.Auguſtin.De ciuit.18.cap.5.Gyrald.Syntag.1.

Digitóque ſilentia ſignet, Et ſeſe Pharium vertat in Harpocratē.] Satis iam multa nos hactenus de ea re, ſed nondum tamen ſatis, ſtudioſorum deſiderio volumus obſecundare, addamus itaque nonnulla licet. Harpocratis ſigillum in annulis ſolitum geſtari à quibuſdam, ex veteribus teſtes ſunt longè multi, ſuumque auctorem laudant Plinium: in cauſa autem fuiſſe putant, vti ſilentij fides indicaretur. Qua ratione Alexandrum Magnum exiſtimo cum epiſtolam quandam matris Olympiadis conuiciis plenam aduerſus Antipatri nomē vna cum Hepheſtione legeret, tractum è digito annulum ori illius appreſſit, tacitè quidem & amicè, ſed reapſe tamen ſilentium imperans. Quod mihi vltro reuocat in memoriam Titi Liuij imaginem à Patauinis ſupra Prætorij fores poſitam, habet enim ori appreſſum digitum: cuius geſtus cauſas multi multas afferunt, ſed qui ex aliis doctiores videri poſſunt, conjiciunt id ea confictum ratione, quod is ſcribendo adeo multa ſit complexus, vt ſcriptoribus aliis ſilentium videatur indixiſſe. Sed id ego quidem malim ad ſingularem hominis tum ſapientiam, tum modeſtiam conuertere, vt qui multa ſcribendo, longè plura in hominum animos cogitanda infuderit, déque Romanorū origine ea non minus prudēter quàm ſcitè & verecundè tradiderit, quæ ſine fabularum permiſtione dici non poterant: vel quæ ſi literarum monimentis credita extitiſſent non parum de dignitate & admiratione huius imperij déque nomine populi rerum domini detraxiſſent. Attigimus nonnulla de Angerona, cuius effigies ore fuit obſignato apud Romanos, vt ſilendum innueret in cuius tutela vrbs eſſet, quodque illi proprium nomen: ea nimirum ſuperſtione capti, ne dij tutelares ſacris quibuſdam auocarentur. Et ea certè cauſa necatum Valerium Soranum legimus, quod arcanum illud fuiſſet propalare auſus. Nullus enim eſt in litteris adeò mediocriter verſatus, quin ſciat ex veterum ſcriptis Romæ vrbis duo fuiſſe nomina, vnū apertum & vulgare Roma, à ῥώμη puella Trojana, vel à fortitudine, aut etiam à Romo, quem Romulum poſtea dixerunt: alterum verò ignotum, ſacris abditum, vel pauciſſimis cognitum, id nomen fuiſſe Anthuſam didici. Plinins ſic 3. lib. cap. 5. Cuius nomen alterum dicere arcanis ceremoniarum nefas habebatur. Iam verò quia Romani eſſent ſilentij tenaciſſimi, vtebantur prima huius verbi litera, S, quæ tricliniorū foribus ſuperponi erat ſolita, nimirū vt criminis ſilentiū in-

Harpocratis ſigillum in annulis.

T. Liuij imago.

Romæ vrbis nomina duo.

diceretur, & ne fidos inter amicos eſſet, qui dicta foras eliminaret, vt Flaccus ad Torquatum cauet, ſed hæc hactenus.

Reddere, & facere Harpocratem, quid.

Pharium vertat in Harpocratem.] Apud Catullũ reperitur formula hæc loquendi prouerbialis, Patruum reddidit Harpocratem: pro eo quod eſt imponere ſilentium. Idémque dixit, Et factum me eſſe puta Harpocratem: id eſt omninò taciturnum & ſilentem Politian. Miſcel. cap. 83. Prouerb. Reddidit Harpocratem.

vertat in Harpocratem.] Verba Plutarchi ſunt ex diſputatione de Iſide & Oſiride: *τὸν ἁρποκράτην οὔτε θεῶν ἀτελῆ καὶ νήπιον, οὔτε χεδροπῶν τινὰ νομιστέον, ἀλλὰ τοῦ περὶ θεῶν ἐν ἀνθρώποις λόγου νεαροῦ καὶ ἀτελοῦς καὶ ἀδιαρθρώτου προστάτην καὶ σωφρονιστήν. διὸ τῷ στόματι τὸν δάκτυλον ἔχει προσκείμενον, ἐχεμυθίας καὶ σιωπῆς σύμβολον· ἐν τῷ μεσορὴ μηνὶ τῶν χεδροπῶν ἐπιφέροντες λέγουσιν, γλῶσσα τύχη, γλῶσσα δαίμων.* id eſt, Harpocrates non eſt habendus Deus imperfectus, aut etiam infans, vel certè qui leguminibus præficiatur, ſed præſes atq; cenſor aliquis nouæ imperfectę & incompoſitæ hominum de Diis ſententiæ. Itaque & digitum ori admotum habet, quod ſignum præ ſe fert taciturnitatis & ſilentij: proinde qui menſe Meſore offerunt ei legumina, dicere ſolent, Lingua fortuna, lingua genius.

Non vulganda conſilia.

EMBLEMA XII.

LIMINE quod cæco obſcura & caligine monſtrum,
Gnoſiacis clauſit Dædalus in latebris,
Depictum Romana Phalanx in prœlia geſtat,
Semiuiróque nitent ſigna ſuperba boue:
Nóſque monent, debere Ducum ſecreta latere
Conſilia: auctori cognita techna nocet.

MInotauri effigiem inter ſigna militaria Romanis ideò fuiſſe ſcribit Feſtus, quòd non minus occulta eſſe debeât conſilia Ducũ & Principum, quàm fuerit olim domicilium Minotauri labyrinthus: idq́, vel maximè in bellicis expeditionibus obſeruari debet. Vt enim momenti plurimũ ad victoriam habet taciturnitas, ita ſæpenumerò ingentes adfert *Minotauri effigies in ſignis militaribus.*

Tiberius. calamitates linguæ intemperantia. Dion auctor eſt, Tiberium Cæſarem, cùm aliquando apud eum quiſpiam percontaretur, quid cauſæ eſſet cur ſua conſilia minimè committeret iis quibus tutò fidere poterat, reſpondiſſe aut nulli, aut paucis cognitum eſſe oportere Principis conſilium. Id quod nouerat & Metellus Macedonicus, qui ſciſcitãti cuidam ex amicis, *Metellus Macedonicus.* qua ratione tam ſubito conſilio vteretur: Si ipſam, ait, veſtem ſcirem conſiliorũ meorũ eſſe conſciam, eam confeſtim abijcerem. Etenim *σύμβολος ἱερόν ἐστὶ χρῆμα*, Conſultor res eſt ſacra: proinde non cuiuis communicanda. Plutarch. *περὶ πολυπραγμοσύνης οἱ τὰ τῶν μειζόνων κακὰ ζητοῦντες, προαναλίσκουσι τῆς γνώσεως ἑαυτούς.* Qui potẽtiorum mala inquirũt, ſæpe antè ſeipſos peſſundant, quàm cognouerint quod quęrebant etenim qui ſolis radios, & ſplendorem omnibus apertum diffuſumque nolunt intueri, ſed ad ipſum ſolem cõuertunt oculorum aciem, excęcantur. Itaque Philippides Comi- *Philippides Comicus apud Lyſimachum.* cus, cùm Lyſimachus ipſi dixiſſet, ſe velle de ſuis aliquid rebus impartiri: Quid vis (inquit) ô Rex, modò ne quidpiam arcani. Quę enim ſuauiſſima & viſu pulcherrima Reges habẽt, ea liberè oſtentari volunt, vt ſplendida conuiuia, opes, munificentiam: ſi quid autem ſit arcani, id quidem non eſt mouendum, neque vel minimùm attingendum, &c. Nota eſt hiſtoria de Fuluio, cui peſſimè ceſſit, quòd arcanũ Principis *Fuluio male ceſſit ob detectũ principis arcanum.* Augusti Octauij credere vxori nõ dubitaſſet. Scribit. Q. Curtius lib. 4. de Alexandri rebus geſtis, Perſarum morem eſſe vt arcana regum mira fide celent: vt non metus neque ſpes vocem eliciat qua prodantur occulta: vetus enim diſciplina Regum ſilentium vitæ periculo ſanxerat linguam grauius caſtigari, quàm vllum probrum: nec magnam rem ſuſtineri poſſe putãt ab eo, cui tacere graue ſit, quod homini facillimũ natura eſſe voluerit: hæc ille. Huc reponẽda verba Caſſiodori ex formula Notariorum, libro ſexto Variarum: Non dubiũ eſt, ait, ornare ſubiectos Principis ſecretum, dum nullis ęſtimantur neceſſaria poſſe committi, niſi qui fuerint fide magna ſolidati. Publicum eſt quidem omne quod agimus: ſed multa non ſunt antè ſcienda, niſi cùm fuerint Deo auxiliãte perfecta: quę tanto plus debẽt occuli, quanto amplius deſiderantur agnoſci. Regis conſiliũ ſolos decet ſcire grauiſſimos. Imitari debent armaria, quæ continent monumenta chartarum, vt quando ab ipſis aliqua inſtructio quæritur, tunc loquantur. Totum autem diſſimulare debent, quaſi ſcientes ne-

ſciant. Nam ſolicitis inquiſitoribus ſæpè & vultu proditur quod tacetur, &c. Leo Imperator, lib. De bellico apparatu: In rebus (ait) occultis & abditis fideles adhibe tibi & temperantes viros & taciturnos, & qui in ſua & non aliorum poteſtate ſunt, cum ſecretæ res iſtæ, vt ſecretiores fiant minimè ad cognoſcendum multitudine indigent. Onoſander lib. De optimo imperatore, cap. De conſilijs non euulgandis, ſcribit, Stulti inconſideratique eſſe temerè in vulgus conſilium promere, & multitudini arcanũ intempeſtiuè committere. Improbi enim, & qui de Republ. malè ſentiunt, eiuſmodi obſeruant occaſiones: quas nacti, in hoſtes confeſtim transfugiunt, eum nuncium allaturi, vnde ſibi honores & præmia conſequi poſſe rentur. Nec fuit vnquam vllus exercitus, de quo pleraſque ob cauſas tum liberi, tum ſerui in hoſtes haud commigrunt: vbi præſertim arcanum aliquod atque ſerium tractari ſentiunt, vel conſerendi manum, & præliandi tempus aduentare animaduertunt. Hæc ferè ille. Ceterùm acerba certè lex fuit olim apud Ægyptios, qua iubebatur ijs abſcindi linguam qui Reipubl. arcana, quæ tecta eſſe oportet, alicui detexiſſent, vt retulít Diodor. Siculus. Laudabile fuit inſtitutum maiorũ quo obſeruabatur vt ſi quis de Repub. quidpiam rumore alioúe modo, id ad magiſtratum deferret anteà, néue cum alio quoquam cõmunicaret, ne inde publicis rebus detrimenti aliquid importaretur. Magiſtratus quæ accepiſſet, vel occultaret, ſi ita videretur, vel multitudini proderet. Eam ob rem Athenis, cum hoſpes veniſſet in officinam tonſoris, narrare cœpit victos eſſe Athenienſes in Sicilia: tonſor ſtatim ad magiſtratum renunciauit: hoſpes, quia non ſatis conſtanter affirmaret, vel quia vrbem totam eo rumore perturbaſſet, vinctus, tortuſque eſt, donec certiore nuncio de vero conſtitiſſet. Reuera multùm refert in rebus tam magni momenti non temerè ſpargi rumores falſos, vel parum veriſimiles, vnde ex ſumma profuſáque lætitia mæror acerbiſſimus, ſummâque conſternatio: aut contrà, ex mærore, lætitia nimia & immoderata, quo nihil vel corporum valetudini, vel publicæ ſecuritati perniciosius. Referrem exemplũ Val. Maximi de Publio Vatieno, ſed obuiùm eſt cuique, lib. 1. cap. 8. cui etiam argumento bellè conuenit, quod idem ſcribit initio lib. 2. Valerius: ſingula enim exſcribere non vacat. Interea tamen non prætermittã quod ſcribit Ammian. Marcellin. 21. apud Perſas neminem conſiliorũ fuiſſe conſcium,

Reipub. arcana non euulganda.

præter optimates taciturnos & fidos,apud quos ſilentij quoque numẽ coleretur.Vide VegetiumDe re militari cap 6 lib. 3. Frontin.Stratagem.lib 1.cap.1. Hæc cum eſſem commentatus illud iterum ſuccurrit ex Platonis Theage. Conſilium rem eſſe ſacram. id eſt. Συμβολον ἱερὸν εἶναι χρῆμα: Cui conuenit quod effertur è Menandri γνώμαις: ἱερὸν ἀληθῶς ἐστὶν ἡ συμβουλία.Reperitur & in Xenophonte ἡ λεγομένη ἱερὰ συμβουλή. Ad locupletandum verò pulcherrimum thema de non vulgandis principum arcanis,ſuccurrunt ex Corn. Tacito loci duo inſignes: Primus eſt initio ferè Annalium, vbi de nouo Tiberij principatu agit, cuius tacito iuſſu cæſus eſt Poſthumius Agrippa centurionis cuiuſdam miniſterio: nuncianti enim centurioni vt mos militię factum eſſet quod imperaſſet,neque imperaſſe ſeſe, & rationem facti reddendã apud Senatum reſpondit. Quod poſtquam Salluſtius Criſpus particeps ſecretorum comperit,metuens ne reus ſubderetur,iuxta periculoſo,ficta ſeu vera promeret, monuit Liuiam, ne arcana domus, ne conſilia amicorum, miniſteria „ militum vulgarentur,néve Tiberius vim principatus reſol„ ueret,cuncta ad Senatum vocando:eam conditionẽ eſſe im„ perandi, vt non aliter ratio conſtet, quàm ſi vni reddantur. „ Sed & lib.2. vbi de fictitio Agrippa(is erat Agrippæ ſeruus, Clemens nomine,qui Auguſti audita morte,ſeſe pro domino geſſit,varióque apud multos rumore ſparſo, Agrippæ nomen mentitus) is vinctus ad Tiberium dolo trahitur:& percontanti Imperatori, quomodo Agrippa factus eſſet? fertur reſpondiſſe : quomodo tu Cæſar. vt ederet ſocios,ſubigi non potuit.nec Tiberius de eo ſupplicium ſumere palam auſus,in ſecreta palatij parte iuſſit interfici,corpuſque clam auferri.

Conſilium res ſacra.

Arcana domus Imperatoris,non detegenda.

Tiberij cautus animus.

Limine quod cæco, &c.]Deſcriptio periphraſtica labyrinthi, in quo recluſus fuit Minotaurus. Plin.36 cap.13. Monſtrum hoc ex Paſiphaë & tauro procreatum Poëtæ tradunt, idque arte Dædalea, quod ſuperiore parte hominẽ, inferiore taurum referebat. Ouid.2.De arte:

Minotaurus.

Dædalus.

Dædalus occluſit conceptum ſemine matris
Semibouémque virum,ſemiuirúmque bouem.

Hiſtoriam referunt Hygin Palæphat. lib 1. Fabuloſ. narration.Virgil.in 6.Ouid.8. Metamorph.

Dædalus.] Dædalus ingenioſiſſimus faber,cuius inuẽta pluríma narrat Plin lib.7.cap.56.

Gnoſus.

In latebris Gnoſiacis.] In tenebris labyrinthi Cretenſis. Gno-

ſos vrbs Cretæ clariſſima fuit Minois regia. Hinc Gnoſiacus, & Gnoſius adiect.

Romana phalanx,] Exercitus Romanus. Phalanx vocabulũ Macedonicum, pro cuneo & acie militari, connexione atque teſtudine quadrata militum. *Phalanx.*

Signa ſuperba.] Vexilla militaria.

Techna.] τέχνη, pro fraude, cauillatione: aliàs artem ſignificat. *Techna.*

Appendix.

Ex Aurelio Victore, in Caligula: Tres ſorores ſuas ſtupro maculauit: Incedebat habitu deorum ſuorum: Iouem ob inceſtum: in choro Bacchanali Liberum ſe aſſerebat; de quo neſcio an queri liceat, niſi fortè quia iuuat de principibus noſſe omnia, vt improbi ſaltem famę metu talia declinent, huc ſpectat Ouidianum illud:

Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi eſt?
Inſcius Actæon vidit ſine veſte Dianam.
Præda ſuis canibus non minus ille fuit.

Nec quæſtioni quidem cedendum.

EMBLEMA XIII.

CECROPIA effictam quam cernis in arce Leænam,
Harmodij (an neſcis hoſpes?) amica fuit.
Sic animum placuit monſtrare viraginis acrem
More feræ, nomen vel quia tale tulit.
Quòd fidibus contorta, ſuo non prodidit vllum
Indicio, elinguem reddidit Iphicrates.

Leæna meretricis patientia in tormentis.

PAtientia & fortitudo pluſquàm virilis in muliercula extremis cruciatibus affecta, tenacem fidem, & ad miraculum conſtantem arguit, Fuit Leæna ſcortum Harmodij & Ariſtogitonis, adoleſcentum in Athenienſi ciuitate nobilium, qui cùm inter ſe conſiliũ iniſſent de tollenda Piſiſtratidarum

tyrannide,& Hipparchum duntaxat,è tyrannis alterum , de medio ſuſtuliſſent: (Hippiam enim fuerant adorſi) ſucceſſu conatus caruit: Hæc capta fuit, & torta fidiculis, vt conſilia iuuenum proderet ſed cruciantibus,quanquam grauiſſimis, non ceſſit:quin in his poſt multos cruciatus,animam exhalauit.Eam ob rem Athenis , vt honor ei haberetur (non tamen tanquam ſcorto) animal nominis eius erectum fuit, & vetitum in opere linguam addi ab artifice, vt honoris cauſa intelligeretur.Exemplum hoc conſtãtiſſimæ mulieris adfert Tertullian & in Apologetico, & ad Martyres:quò noſtri fierent animoſiores,& conſtantiores in tormẽtis quibuſcunque perferendis Chriſtianæ perſuaſionis nomine: quandoquidem leui adeò de cauſa repertę mulieres eſſent,quæ tam forti animo pro amicorum ſalute ac fama non modò cruciatus intolerabiles parui feciſſent,ſed & ſpõtaneæ morti ſeſe dediſſent. Hæc enim ipſa,carnifice iam defeſſo,poſtremò linguã ſuam comeſtam in faciem tyranni ſæuientis expuit,vt expueret & vocem, ne coniuratos proderet, ſi etiã victa voluiſſet,ait idẽ Tertullian. Exempla permulta eadem penè ſunt apud Valer. Max.lib.3.cap.3. idemq; omnino Plutarch.in vita Hyperidis Rhetoris:& hoc memorabile Leænæ facinus celebrat, commentario περὶ ἀδολεσχίας. Eadem in tormentis patientia,vel pertinacia potiùs,prodita memoriæ fuit de quodã,qui Principem Gonzagam proditurus erat, & in hoſtium manus traditurus. quam hiſtoriam petas licet ex Cardani 8.cap.40. De rerum varietate.Hiſtoriam hãc de Leæna plurimi retulerũt; vt Pauſanias in Atticis , Athenæus Dipnoſoph. 13.cap.24. Plin.lib.7.cap.23. idemque lib.34.cap.8. Gellius 9. cap. 2. & 17.cap.21. & Lactantius lib 1.cap.20. Id & addo ſtudioſorum gratia. Sueton. in Caligula: Quò magis nullius non boni exempli fautor videretur, mulieri libertinæ octingenta donauit,quod excruciata grauiſſimis tormentis de ſcelere patroni reticuiſſet.Quas ob res inter reliquos honores decretus eſt & clipeus aureus, quem quotannis certo die collegia ſacerdotum in Capitolium ferrent, ſenatu proſequente , nobilibúſque pueris ac puellis,carmine modulato,laudes virtutum eius canentibus.Apud Ammianum Marcellinum lib.14. non tam nobilis,quam cruenta narratur quæſtio de ijs crudeliſſimè agitata,qui in Conſtantium nouas res moliri accuſabantur.Inter cæteros emicuit Euſebius quidam nobilis qui ita euiſceratus eſt, vt cruciatibus membra deeſſent, implo-

Honos tributus libertinæ in tormẽtis fidæ.

Euſebij cuiuſdam cõſtãs animus in tormẽtis.

tans cælo iuſtitiam, toruum renidens fundato pectore manſit immobilis: nec ſe incuſare, nec quemquam alium paſſus: & tandem nec confeſſus, nec confutatus, cùm abiecto conſorte pœnali eſt morte multatus. Ducebatur intrepidus, temporum iniquitati inſultans, imitatus Zenonem illum veterem Stoicum qui vt mentiretur quędam, laceratus diutius; auulſam ſedibus linguam ſuam cum cruento ſputamine in oculos interrogantis Cyprij regis impegit. hæc Amm. Cornelius verò Tacitus lib. 15. Annal. quo loci de tormentis eorum agit qui in Neronem putabantur coniuraſſe, de Muliere quadam imperterriti & infracti animi ſic: Nero recordatus Voluſij Proculi iudicio Epicharmi attineri, ratúſque muliebre corpus impar dolori tormentis dilacerari iubet. At illam non verbera, non ignes, non ira, eo acriùs torquentium ne à fœmina ſpernerentur, peruicere quin obiecta denegaret. Poſtero die cum ad eoſdem cruciatus retraheretur, geſtamine ſellæ, nam diſſolutis mēbris nequibat inſiſtere, vinclo faſciæ quam pectori in modum laquei ad arcum ſellę reſtricto, indidit ceruicem & corporis pondere connisa, tenuem iam ſpiritum expreſſit: clariore exemplo libertina mulier in tāta neceſſitate alienos ac prope ignotos protegendo, cum ingenui & viri & equites Rom. ſenatoréſque intacti tormentis chariſſima quæque ſuorum pignorum proderent.

Mulier infracti animi in tormentis.

Cecropia in arce.] id eſt, Athenienſi, à Cecrope ſic dicta, vti ſup. memorauimus ex Plinio.

Virago.

Viraginis.] Virago ἀντιάνειρα, vel ἀνδρὶς. Symmachus: αὕτη κληθήσεται ἀνδρὶς, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὕτη. hoc eſt, vocabitur hæc virago, quia ex viro ſumpta eſt. Ouid. Metamorph. 2.

-----bello metuenda virago.

de Pallade loquens, quæ virili ſit animo & virtute. Et Martian. Capel. lib 6. de eadem. Conſultiſque virûm præſis, hinc dicta virago. Auſon. epigr. 1. Treſſæque viraginis arma retractat. ſic appellatur Iuturna 12. Æneid.

Fidiculæ vel fides.

Fidibus.] Fidiculæ dicuntur chordulæ, non etiam vngulæ. vt putat Iſidorus 5. Etym. c 27. quo loco ſcribit, Vngulas dictas, quòd effodiant: hæ & fidiculæ, quia his rei in eculeo torquentur, vt fides inueniatur. At Val. Maxim. lib. 3. cap. De patientia, apertè oſtendit, fidiculas eſſe funiculos, ſeu chordulas: Rupit verbera, ait, fidiculas laxauit, ſoluit eculeū. Sueton. in Caligula cap. 33. Quin & ſubinde iactabat exqui-

ſiturum ſemel fidiculis de Cæſonia ſua, cur eam tantoperè amaret. Idem in Tiberio refert, eum Imperatorem excogitaſſe genus tormenti, vt repentè veretris deligatis fidicularum ſimul, vrinæque tormento homines diſtenderet. De his Seneca lib.3 De ira, cap.3. Apparatuſque illi reddē̄dus eſt ſuus, eculei, & fidiculæ & ergaſtula. Ammian. Marcell. lib 19. Intenduntur eculei, expediuntur pondera plumbea cū fidiculis & verberibus, &c. l. 1. C. Theodoſ. De quæſtionib. Nullas omninò ob fidiculas perferendas inconſultis ac neſciētibus nobis. &c. & l. 2. eod. Decuriones ſiue ob alienum, ſiue ob ſuum debitum exortes omninò earum volumus eſſe pœnarum, quas fidiculæ & tormenta conſtituunt. Extat in Iure mentio eculei, vngularum, ſeu fidicularum l. 4. Cod. ad leg. Iul. mai. l. 16. C. de quæſtionib. l. 8. Cod. de malef. & Mathem. Curtius in 6. de Alexandri geſtis, Philotam ait poſt fidiculas lampadibus ardentibus tortum fuiſſe. Sed de fidibus, aut fidiculis plus ſatis.

Iphicrates] Huius meminit Plinius 34. cap. 8. *Iphicrates.*

Appendix.

Bonus ſenex apud Terent. Andria, Seruū laudat fide & taciturnitate. Huc Horatius lepidè,

Eſt & fideli tuta ſilentio merces:

Græci dicunt, *ἀκίνδυνον γέρας τῆς σιγῆς*. Horatius ad ſeruādam amicitiam ſic,

Arcanum nec tu ſcrutaberis vllius vnquam.

Tullius 2. Philip. criminis loco obijcit Antonius, quod ſcriptas ipſius litteras cùm amici eſſent, poſtea euulgaſſet, cùm cœpiſſent inter ſe inimicitias exercere. Sed ne quid deſideres, vide Senecam epiſt. 89. & 108.

Conſilio & virtute Chimæram ſuperari, id eſt, fortiores & deceptores.

EMBLEMA XIIII.

BELLEROPHON *vt fortis eques ſuperare Chimærã,*
Et Lycij potuit ſternere monſtra ſoli:
Sic tu Pegaſeis vectus petis æthera pennis,
Conſilióque animi monſtra ſuperba domas.

Conſilii & fortitudinis vis.

NVlla eſt adeò maligna & verſuta calliditas, nulla inſidioſa vis, nullæque præſtigiæ, quas non poſſit animi magnitudo prudenſque conſilium ſollerter effugere. Quanquam enim nobis interdum ſit concertandum cum fortioribus, & fraudum omni genere inſtructioribus, pugnæ tamen minimè eſt cedendum, modò inſtructi ſimus firma quadam panoplia conſtantis animi, ſanéque iudicij. Notius enim eſt quàm

eſt quam vt confirmare neceſſe habeam, nihil tam arduum tamque inacceſſum eſſe, quod dexteritate ingenij penetrare, tandémque aſſequi non poſſimus: nullas denique tãtas vires aut etiam fraudum inuolucra tam intricata, quæ declinare, aut etiam auerſare nequeat ingenioſus benéque conſultus animus. Quæ ſententia, certè philoſophica hoc lepido figuratur emblemate. Bellerophon eques præſtãtiſſimus, & adoleſcens formæ dignitate cõſpicuus, ab Antia Prœti Regis Argiuorum vxore ſollicitatus ad amorem, idque cùm conſtãter eſſet auerſatus, mulier doloris & odij impatiens ad maritum detulit, ſeque ab adoleſcente fuiſſe appellatã mentita eſt. Itaque exul factus, & vt quoquo modo de medio tolleretur, expeditionibus alciſq; valde periculoſis, expoſitus nõ tamẽ animũ abjecit, ſed permultis laboribus exãtlatis victor euaſit; & denique ad Chimærã delendam nõ tam vocatus, quàm coactus Pegaſo equo alato vectus, monſtrum virtute incredibili confecit. Fabulam hanc copioſè & eruditè retulit, & ad hiſtoricam fidem reuocauit Sabellic. 5. Enn. 1. Non grauabor huc attexere mythologiam Plutarchi de Bellerophonte, deque Chimæra, ex lib. De virtutib. mulierum. Huius hæc eſt ſententia: Fabuloſum eſt quod in Lycia dicitur eueniſſe, tametſi hoc publica fama receptum ſit. Narratur itaque ad eum modum: Amiſodarus ſeu Iſaras, vti nominantur à Lyciorum colonia, quæ iuxta Zeliam erãt, venit vnà cum nauibus pyraticis, Chimaro duce, homine bellicoſo, ſed crudeli admodum & efferato Huius nauis in prora Leonis, in puppi Draconis habebat inſigne. Cúmque noxæ multum Lyciis intuliſſet, maréque infeſtum habuiſſet, vt ne quidem trajici tutò poſſet neque vrbes maritimæ proinde habitabiles eſſent, in eũ expeditionẽ ſuſcepit Bellerophontes, & ad extremum interfecit, fugientémq; Pegaſo inſecutus: atque Amazones expulit, & bellica virtute domuit, &c. Deinde ſequitur: Sunt qui affirment Chimæram illam Poëtarum figmentis decantatam, montem fuiſſe Soli oppoſitum, in quem Solis radij cùm retroflecterentur, & vehementem æſtum in planiciẽ retorquerent, factũ eſſe vt inde fruges marceſcerent. Quæ mali cauſa cùm nota eſſet Bellerophonti, excidi iuſſit ipſe precipitij partem eam, quæ leuiſſima putabatur, & plurimum ſolarem æſtum reflectebat. ſed quòd non ei eſſent habitæ gratiæ, iratus ad vlciſcendum Lycios ſe contulit: tandem tamẽ à mulieribus placatus eſt. Eandem hiſtoriam complexus eſt in-

Bellerophõtis hiſtoria.

tegram enarrator Homeri ad Iliad.ζ. vt & lib. I. Palæphatus: ἀλληγορικῶς autem Fulgentius I. Mythologicôn. Vide Prouerb. Bellerophontis literas. Satis de Chimæra hucuſque niſi me Lycophronis interpres, vt aliquid adderẽ reuocaret. Ille itaque Pegaſum pro equo fabuloſo agnoſcit, totiúſque fabulæ ſeriem tractat, eodem pene quo cæteri modò, ſed ſubdit ἀλληγορίαν τὴν τῆς φυσικῆς γνώσεως quæ ad noſtrũ hoc propoſitum nihil attinet. Addit etiam nunquam fuiſſe Pegaſum equum: quia nullus ſe vnquam vidiſſe alatum equum ſit teſtatus. At quia vir egregius Pegaſus nauim conſcendit, cuius alæ vela eſſent, locũ factũ eſſe fabulæ. Adhæc Chimeram pro muliere ponit filiam Amiſodari, Lyciæ præſidis, cuius fratres duo, Leo & Draco, qui cum Lyciæ egreſſus occupaſſent, viatores, alioſque multos trucidaſſent. Quod autem concordes, & vnà in aliorum perniciem conſpirantes tricipitem belluã illos plerique nominarunt: vt quia periti bello eſſent, & inſigni corporis præditi robore, ignem expirantẽ dixerunt. Hoc Bellerophon vicit, iniecto faucibus plumbo, id eſt ſeruitutis fęno. In priori parte Leo pugnabat, Draco in poſteriore, at in medio Chimera, eò quod eſſet infirmior. Alij ad hunc penè modum: Chimeram (vti colligitur ab Homero) gentem fuiſſe bellicoſam, quam leoni eſſe ſimilem dicebant. Hæ fuerunt Amazones quæ à facie pugnabant valde ſtrenuè & generoſi, quas Poëta cum Chimera hoc eſt capta, confert, quia per præcipitia incederent caprarum in modum & in præruptis locis habitarent.

Pegaſus equo alato vectus quid

Bellerophon Chimeram vicit.

Bellerophon unde dictus.

Bellerophon.] à Bellero Corinthiorũ Principe à ſe interempto ſic denominatus, quaſi malorum occiſor. τὰ βέλλερα enim mala dicuntur: vel quaſi βουληφόροντα, ſapientem conſultorem dixeris, vt apud Homer. βουληφόρον ἄνδρα, vt vult Fulgentius.

Chimera quali & quid fuerit.

Chimæram.] Chimæra, monſtrum triforme, priore parte leonem, draconem poſteriore, media capram referebat, flammas ore euomebat. Homerus: πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα, δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος. Proinde Virgil. in 6. flammis armatam ait. quo loco Seruius aſſerit reuera montem eſſe in Lycia, cuius tum cacumen arderet iuxta quod leones eſſent: media verò paſcua, & ima ſerpentibus plena, quem habitabilem feciſſe poſtmodum Bellerophontem. A qua ſententia parum diſcedit Palæphatus, cum ait, ante planiciem montis Chimæræ leonem fuiſſe

quendam, draconem autem retrò ex quibus paſtores læderentur. Ad quæ loca Bellerophon vbi acceſſiſſet, montem occupauit, poſteaque iniecto igni feræ perierunt. Triformis eſt autem Chimæra (qua notatur amoris petulantia, id eſt, κῶμ' ἔρωτος) quia voluptas corporis inſultu leonino primùm inuadat, deinde procacitatem & laſciuiam inducat, poſtea verò pœnitentiam & venenum. Fulgent. 3. Pierius 1. & 14. Hieroglyphic. *Chimæra cur triformis.*

Pegaſeis pennis.] Pegaſum nauim fuiſſe, qua vectus eſt Bellerophon, tradit Palæphat. Nauigia enim cùm ex alto cernuntur, ſi fortè remis agi contingat, ob celeritatem, mobiléſque vtrinque remorum ordines procul ſpectantibus, alatorum præbent animalium ſpeciem. Ad allegoriam verò, ſi referamus, nomine Pegaſi (ex Meduſę cæde prognati) famam & immortalitatem nominis intelligimus. Virtus enim cùm terrorem (quæ Gorgone figuratur) amputauerit, famam procreat. Fulgent & Pierius lib 4. *Pegaſus quid.*

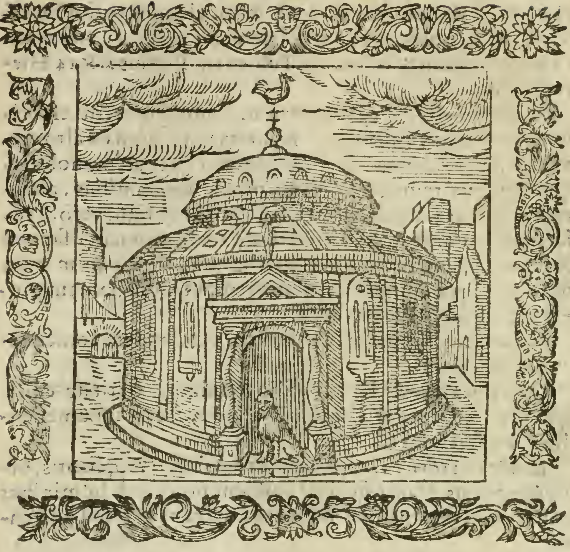
petis æthera.] Prouerbialis formula, pro, laudem conſequeris immortalem.

Conſilióque animi.] Plus conſilio & animi dexteritate effici, quàm viribus corporis, exemplis apud auctores innumerabilibus perſpicuum eſt.

monſtra ſuperba.] ἀλληγορικῶς, pro doloſis ſycophantis, obtrectatoribus, & aliis generis eiuſdem, non certè hominibus (quid enim tam naturæ humanæ contrarium) ſed portentis. *Monſtra hominum ſycophantæ.*

Vigilantia & Cuſtodia.

EMBLEMA XV.

INSTANTIS *quòd ſigna canens det gallus Eoi,*
Et reuocet famulas ad noua penſa manus:
Turribus in ſacris effingitur ærea peluis,
Ad ſuperos mentem quòd reuocet vigilem,
Eſt leo, ſed cuſtos oculis quia dormit apertis,
Templorum idcircò ponitur ante fores.

Duo paſtoris eccleſiaſtici munera.

DVæ ſunt in Epiſcopo neceſſariæ dotes, vt eo cui publicæ rei Chriſtianæ cura demandata ſit: nimirum vt iis quibus præſit, continuo ſtudeat, vt nihil eorum eis deſit, quod ſpectet ad fidei veræ profectum & incrementum: néve quis à recta via deſciſcat, aut ſacræ doctrinæ terminos tranſiliat. Nec verò eſt ſatis, vigilantem eum eſſe, niſi etiam cuſtodem

ſeſe fortiſſimum præbeat,id eſt,cum cura & vigilantia, quæ perpetua ſit oportet. eſt etiam neceſſe habeat,coniunctã cum moribus doctrinam, qua & ſuos inſtituet, & alienos etiam hoſtes, atque erroneos homines forti animo retundat, veræque & ſanæ inſtitutionis quaſi haſta percellat. Quod, duplici ſymbolo hîc oſtenditur, ſumpto argumento ab iis animalibus,quæ & ſacris in turribus,& pro foribus templorum apponi ſolent, gallo nimirùm,& leone: quorum alter vigilantiam, cuſtodiam alter deſignat.Sanè non citra myſterium veteres gallum editiori ſacrorum templorum loco cõſtitui voluerũt, quo paſtoris potiſſimùm vigilantia repræſentaretur. Conuenit illud D. Gregorij ex homilia quadam: Quiſquis populi ſpeculator ponitur, inquit, debet in alto ſtare per vi- *Gallus cur*
tam vt prodeſſe poſſit per prouidentiam, Sunt præterea qui *ſacris turri-*
Doctores ſacros hieroglyphicè galli nomine, velint intelligi; *bus ſtatua-*
tur.
propterea quòd illi inter præſentis vitæ tenebras venturã lucem, quaſi cantando prænuncient.Vt verò gallus interuallis aliquot noctis modò hos, modò illos excitat, & tempus antelucanum diſcrimine aliquo partitur: ita pro ratione perſonarum, aliarumque circunſtantiarum, doctrinam ſalutarem animis inſerere debet. Quantum autem ad leonem pertinet, *Quid per*
Ægyptij vigilantem innuere cùm vellent,aut etiam cuſtodẽ, *Leonem.*
leoninum caput appingebant:leo enim clauſis oculis vigilat, dormit apertis. quocirca non ab re ad ſacra clauſtra & fana leones eriguntur, tanquam cuſtodes, ait Orus, & Pierius lib. 1. Hieroglyph. ex quo cetera petas licet, ſi quid præterea deſideres. Non poſſum illud Plutarchi tranſilire, lib. De Pythiæ oraculis: *ὁ δὲ ἀλεκτρυόνα ποιήσας ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ ἀπόλλωνος, ἑωθινὴν ὑπεδήλωσεν ὥραν, καὶ καιρὸν ἐπιούσης ἀνατολῆς:* i. qui gallum in manu pinxit Apollinis, matutinum tempus, & ſolis ortum inſtantem ſignificare voluit. Apuleius lib. 2. Commodùm noctis inducias cãtus perſtrepebat criſtatæ cohortis. Ouidius in Faſtis gallũ Nocti cædi ſcribit à Romanis:

Nocte deæ Noctis criſtatus cæditur ales,
Quòd tepidum vigili prouocet ore diem.

Et elegantiſſimè Plinius lib. 10. cap. 21. Proximè, ait, gloriam ſentiunt & hi noſtri vigiles nocturni, quos excitandis in opera mortalibus, rumpendóque ſomno natura genuit. Norunt ſidera, ternas diſtingunt horas interdiu cantu. Cum Sole eunt cubitum, quartaque caſtrenſi vigilia ad curas laborémque reuocant. Nec Solis ortum incautis patiũtur obrepere,

diemque venientem nunciant cantu, ipſum verò cantũ plauſu laterum, &c. Ælianus 4. animal. hiſtoriæ, cap. 19. ὁ ἀλεκτρυὼν τῆς σελήνης ἀνισχούσης ἔνθεος φασι, καὶ σκιρτᾷ· ἥλιος δὲ ἀνίσχων οὐκ ἄν ποτε αὐτὸν διαλάθοι· ᾠδικώτατος δὲ ἑαυτοῦ μᾶλλόν ἐστι τηνικάδε. i. Gallum gallinaceum exoriente Luna, vt afflatum diuino quodam ſpiritu bacchari atque exultare ferunt. Oriens autem Sol nunquam ipſum fallit, tum vehementiſſimè vocem contendens. Lucretius 4. ſic:

Quin etiam gallum, noctem explaudentibus alis,
Auroram clara conſuetum voce vocare.

Poëticam rationem huius antelucani gallorum cantus tradit Lucian. in Somn. ſiue Gallo: philoſophicam Heliodorus Æthiopic. 1. his verbis: καθ' ὃν γὰρ καιρὸν ἀλεκτρυόνες ᾄδουσιν, εἴτε, ὡς λόγος, αἰσθήσει φυσικῆς τῆς τοῦ ἡλίου καθ' ἡμᾶς περιστροφῆς ἐπὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόσρησιν κινούμενοι, εἴτε ὑπὸ θερμότητος, ἅμα καὶ τῆς περὶ τὸ κινεῖσθαι καὶ σιτεῖσθαι θᾶττον ἐπιθυμίας τοὺς συνοικοῦντας ἰδίῳ κηρύγματι ἐπὶ τὸ ἔργον ἐγείροντες. At verò pulcherrimum D. Ambroſij locum ex lib. 5. cap. 24. libri, quem Hexaëmeron inſcripſit, apponere non grauabor, quòd ſit huic Emblemati valde accommodus: Galli cantus ſuauis eſt in noctibus, nec ſolùm ſuauis, ſed etiam vtilis, qui quaſi bonus cohabitator & dormientem excitat, & ſollicitum admonet, & iter facientem ſolatur, preſſum noctis canora ſignificatione proteſtans. Hoc canente, latro ſuas relinquit inſidias: hoc ipſe Lucifer excitatus oritur, cælúmque illuminat: hoc canente, mœſtitiam trepidus nauta deponit, omniſque crebrò veſpertinis flatibus excitata tempeſtas & procella miteſcit. hoc canente deuotus affectus exilit ad precandum: legendi quoque munus inſtaurat. hoc poſtremò canente, ipſa Eccleſiæ petra culpam ſuam diluit, quàm, priuſquàm gallus cantaret, negando contraxerat. Iſtius cantu ſpes omnibus redit, ægris leuatur incommodum, minuitur dolor vulnerum, febrium flagrantia mitigatur, reuertitur fides lapſis, Ieſus titubantes reſpicit, errantes corrigit. Hæc ille. Quo ex loco facilè videmus, quid nobis ſtatuendum ſit in vitæ & ſtudiorum ratione, cùm vir ille ſanctiſſimus tãtum elaboret in eo explanando myſterio.

inſtantis Eoi.] Lucis aduentantis. ἠώς, aurora Græcis. Auſon. in Eidylliis:

---- ter clara inſtantis Eoi
Signa canit ſerus depreſſo marte ſatelles.

Et reuoces famulas.] Ouid. 1. Amorum, eleg. ad Auroram.

Tu ne feminei poßint ceſſare lacerti,
Laniſicam reuocas ad ſua penſa manum.

Idem de Lucretia 2. Faſtorum:

Lumen ad exiguum famulæ data penſa trahebant.

Et in Epiſtolis:

Neve trahatam ſerua grandia penſa manu.

area pelues.] περιέργασις nolę ſiue tintinnabuli, cuius inuentionem repete ex 6. Polydori cap. 13. De pelui ærea ipſe Alciat. 8. Parerg. cap. 11. *Nola ſeu tintinnabulum.*

cuſtos oculis quia dormit &c.] Sic Orus habet lib. 1. ἐγρηγορότα γράφοντες ἢ καὶ φύλακα, λέοντος γράφουσι κεφαλήν, ἐπειδὴ ὁ λέων ἐν τῷ ἐγρηγορέναι, μέμυκε τοὺς ὀφθαλμούς, κοιμώμενος δὲ ἀνεωγότας. τοὺς ἔχει, ὅπερ ἐστὶ τοῦ φυλάσσειν σημεῖον. διόπερ καὶ συμβολικῶς τοῖς κλείθροις τῶν ἱερῶν λέοντας ὡς φύλακας παρειλήφασι: Vigilantem & ſedulum hominē & cuſtodē cùm Ægyptij volunt oſtendere, leonis caput pingunt, quoniam leo vigilans oculos claudit; eoſdem cùm dormit, apertos habet: quod quidem cuſtodiæ atque excubiarum ſignum eſt. Vnde & non abſque ſignificatione, templorum clauſtris leones, qui ſint cuſtodum loco, appinxerunt. Leonem quidam περὶ τοῦ λάειν, λᾶν, à videndo, deductum volunt. Et Fulgentius gallum Mercurio attribuit ob mercatorum vigilantiam. *Quid per leonem Aegyptij deſignabant.*

Templorum idcirco ponitur ante fores.] Eruditè nō minus quàm diligenter in ſuo copiæ cornu Pierius leonis faciem illā quæ prima viſa eſt Ezechieli, initiandorum ſacrorum admonitionem nobis oblatam fuiſſe tradit: eámq; à primis viſam quod à vita principum ſoleat totius populi conſenſu legem ſibi ſtatuere. Ponuntur itaque ad valuas templorum, vel poſtibus ſuſtinendis, vel hyperthyris aliquando etiam pronaïs locorū vt Deum venerari primo, meminerimus. Addit etiam in pronao taruiſinæ Cathedralis draconem alatum vnguibus leonum duorum comprimi: draconem retorto collo leonis pectus remordere cuius Emblematis eam eſſe ſententiam docet prauam quidem cogitationem cor inceſſere fortem animum eam protinus elidere, à læua leonē ſuo pectori ſubijcere apprehenſum leunculum: generoſum quippe animum ſeipſum vincere. *Leonis imago in valuis templorum.*

νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν. ἄρθρα ταῦτα
τῶν φρενῶν.

EMBLEMA XVI.

NE *credas, ne (Epicharmus ait) non ſobrius eſto:*
Hi nerui humanæ membráque mentis erunt.
Ecce occulata manus credens id quod videt: ecce
Pulegium antiquæ ſobrietatis olus:
Quo turbam oſtenſo ſedauerit Heraclitus,
Mulxerit & tumida ſeditione grauem.

DVo hîc Philoſophica præceota traduntur: vnum quidem de amplexanda ſobrietate: alterum de credulitate fugiẽda: quam ad rem duabus (ſuo more) notis vtitur, nempè pulegio, & occulata manu; illo quidem, vt ſobrietas paruo con-

tentia ſignificetur:hac verò,qua rerum certarum fides intelligatur. Cicero.1.Epiſtolar.ad Aticum,carmen hoc Græcum citat:Priuatis rebus meis,inquit,propter infirmitatem bonorum,iniquitatem malorum,odium in me improborũ, adhibeam quandam cautionem & diligentiam,atque ita Siculus inſuſurret Epicharmus cantilenam illam ſuam: *M. Tullij locus vnde petita eſt Emblematis epigraphe.*

νῆφε, καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν:

ac noſtræ quidem rationis ac vitæ quandam formam, vt opinor,vides.Alteram autem partem vſurpauit lib. De petitione Conſulatus, Q. Fr.Ciceronis:Quamobrem,ait, Epicharmion illud teneto, neruos atque artus eſſe ſapientiæ non temerè credere.hæc ille: Relatum eſt etiam ab Alciato noſtro lib.Parergon 4. c. 8. Sobrietas virtutum penè omnium ſeminarium eſt:quam vnam qui habeat,&cæteras etiam faciliſſimè habuerit.Plato in Charmide,temperantiam,vitę hominũ cuſtodem appellat in Gorgia præcipit, vt qui ſanus ac beatus eſſe velit, hanc virtutem exerceat. Et Xenophanes nihil in homine naſci mali poſſe, qui temperantiam fuerit amplexatus. Itaque quotquòt ſapientes olim habiti ſunt, temperatiſſimi prædicantur: vt Socrates,qui quòd tenui victu eſſet, ea peſte ſæuiſſima tactus non eſt,quæ Atticam inuaſit. Et Plato, apud quem cùm nobilis imperator Timotheus cænaſſet,moderatis cibis exceptus, poſtridie illi factus obuius,dixit,Qui apud te, Plato,cænant, ſequenti die bene ſe habent. Nominatur & Pythagoras inter ſobrios,cuius hoc celebratur: Venter pinguis non gignit ſenſum tenuem:idem cùm offendiſſet aliquem inſigniter abeſum; Non deſines,inquit, tibi moleſtiorem carcerem ſtruere? Prętermitto Gręcorum veterum frugalitatem laudatam ſapientibus, qui ſemel tantùm interdiu epularentur.Ergo Plato delatus in Siciliam. cùm nullũ iſthic patriæ frugalitatis veſtigium obſeruaret,admiratus eſt inſulæ corruptiſſimæ deprauatum morem, quemadmodum refert ipſemet in epiſtola quadam ad Dionis propinquos.Apud veteres Ramanos,frequentior pultis vſus, quàm panis fuit: & eorum bonæ valetudinis quaſi quædam mater erat frugalitas,inimica luxurioſis epulis.&aliena nimiæ vini abundantiæ,& ab immoderato Veneris vſu auerſa. Val. Max. lib. 2. cap.5. Hæc etiam virtus non modò philoſophos, ſed &Imperatores commendauit,vt Fabricium,Curium,Coruncanium,Catonem,Cæſarem Iulium,alioſque multos. Credulitas verò aut maturè admittenda, aut ſtatim repellenda, *Sobrietatis laus.* *Credulitas.*

cùm nemò citiùs fallatur, quàm qui temerè credit: nemóq; rectiùs iudicat & certiùs, quàm qui rem exploratam habet. Theocriti laudatur illud:

μὴ πίστευε τάχιστα πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει.

Ne crede citiſsimè, ni priùs finem videas.

Conſtantius credulus.

Inter legendum ſeſe obtulerunt exempla quædam illuſtria de credulitate ex Amm. Marcellino, primum quidē lib. 14. de Conſtantio ſic habet: Arelate hyemen agens Conſtantius poſt theatrales ludos atque circenſes ambitioſo editos apparatu ad diem VI. id. Octob. qui imperij eius annum triceſimum terminabat, inſolentia pondera grauius librans, ſi quid dubium deferebatur, aut falſum, pro liquido accipiens & comperto, inter alia excarnificatum Herontium Magnentianæ comitem partis exulari mœrore multauit. Vtque ægrum corpus quaſſari etiam leuibus ſolet offenſis, ita animus eius anguſtus & tener, quicquid increpuiſſet, ad ſalutis ſuæ diſpendium exiſtimans factum aut cogitatum, inſontium cędibus fecit victoriam luctuoſam, &c. idem lib. 30. Vbi narrat quibus dolis interceptus & oppreſſus eſt Para Rex Armeniorum Valentis iuſſu: qui quod accepiſſet eum ſibi infeſtum malíſque artibus quiduis facere & moliri, agenti in Armenia Traiano, remque militarē curanti arcanis literis mandauit vt regem eum quoquo modo de medio tolleret. Itaque illecebroſis regem Param inſidijs primum ambijt, ei Valentis literas egregiæ in eum voluntatis teſtes oſtendit, modo ſeſe conuiuam ei præbuit, ad vltimum compoſita fraude ad prandiū verecundius inuitauit. Qui nihil metuens mali, venit, conceſſóque loco honoratiore diſcubuit. Cumque apponerentur exquiſitæ cupediæ, & ędes pulſu neruorum & articulato flatilique ſonitu reſultarent, iam vino incaleſcente ipſo conuiuij domino, per ſimulationem naturalis cuiuſdam vrgentis egreſſo, gladium diſtrictum intentans toruo lumine ferociens quidam immittitur barbarus, aſper, ex ijs quos Supras appellant, confoſſurus iuuenem, ne exilire poſſet etiā tum præpeditum. Quo viſo regulus fortè prominens vltra torum, expedito dolo aſſurgens, vt vitam omni ratione defenderet, perforato pectore deformis procubuit victima, ictibus multiplicatis fœdè conciſa. Hocque figmento nefariè decepta credulitate, inter epulas quæ reuerendæ ſunt vel in Euxino ponto, hoſpitali numine contuente, peregrinus cruor in ambitioſa toralia ſparſus, & ſpumas ſatietati ſuperfuit con-

Para rex Armenius à Valente oppreſſus.

uiuarum horrore maximo diſperſorum.Lib.verò vltimo,qui eſt 31. de Valente: Illud ferri non poterat,quod cùm legibus lites omnes,quæſtiones committere veteres vellet, deſtinatíſque velut lectis iudicibus negotia ſpectanda mandabat,nihil agi contra ſuam libidinem patiebatur iniurioſus aliàs & iracundus,& criminantibus ſine differentia veri vel falſi facillimè patens:quæ vitiorũ labes etiam in his priuatis quotidianiſque rationibus impendio eſt formidanda. Seneca Epiſt.3.non minus vitioſum eſſe credere omnibus, quàm nemini diſputat. eodem cum Heſiodi carmine ſenſu *πίστεις καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.* Si aliquem amicum putas eſſe, cui non tantum habeas fidei quàm tibi,vehementer erras,& verę amicitiæ vim nondum tenes.Tu omnia cum amico dilibera, ſed de ipſo prius.Poſt amicitiam credendum eſt, ante amicitiam iudicandum diu cogita an tibi in amicitiam aliquis ſit recipiendus:cum fieri placuerit,toto illum admitte pectore, támque ardenter cum illo loquere ac tecum. Quid eſt cur me coram illo non putem ſolum? Quidam quæ tantùm amicis committenda ſunt,obuijs narrant, & in quaſlibet aures quicquid illos vrit, exonerant: quidam etiam rurſus chariſſimorum conſcientiã reformidant, & ſi poſſent nec ſibi quidam credituri interius premunt omne ſecretum neutrum faciendum eſt. Vtrumque enim vitium eſt, & credere omnibus,& nulli. Citatur de credulitate hoc Menandri.

Valentis nimia credulitas.

Locus Senecæ de credulitate.

Quicunque damnat, remque non planè audijt
Eſt improbus vir, ideo quod credit malè.

Item illud,

μὴ πάντα πειρῶ πᾶσι πιστεύειν ἀεὶ
Credendia cunctis eſſe cuncta ne putes.

Retulit etiam id Epicharmium Clemens 4. Stromatum, & ad inſtitutum Chriſtianũ accommodat.De credulitate,quædam mox adijciam.

Epicharmus.] Siculus,Philoſophus & Poëta, Comœdiæ inuentor, Suida teſte.

Epicharmus.

ne non ſobrius eſto.] Duo negata vni affirmationi æquiualent.

nerui, membráque.] *μεταφοραὶ*, quibus vim vltiſſimi præcepti illuſtrat.

Hi nerui humanæ, &c.] *ῥώμη ψυχῆς σωφροσύνη*, vt refert alicubi Stob. quo ſenſu dixit Iuſtin. genitricem virtutum frugalitatem. Hic neruos & membra ſumit *μεταφορικῶς* : vt

Sobrietas animi robur.

apud Demoſt. νεῦρα πολέμου τὰ χρήματα: vt M. Tullius, vectigalia, neruos Reipub. dicit. ſic Fabius lib. 1. mollem educationem neruos omnes animi & corporis frangere. & Dion in Veſpaſiano, pecunias neruos eſſe imperij ſemper dixerunt, id eſt, νεῦρα γὰρ τῆς ἡγεμονείας τὰ χρήματα ἀεί ποτε εἶναι ἔλεγον.

Oculata manus. *oculata manus.*] Adagium, quo rerum certitudo ſignificatur, vſurpatum à Plauto:

Cùm à piſtore panem petimus, vinum ex œnopolio.
Si æs habent, dant mercem: eadem nos diſciplina vtimur.
Semper oculatæ noſtræ ſunt manus, credunt quod vident.

Vim Prouerbij videtur expreſſiſſe Terentianus ille leno, cùm ait Adelphis; Nunquam ego adeò aſtutus fui, quin quid poſſem, mallem in præſentia auferre potius. Et ſacræ literæ admonent omni ſpiritui credendum non eſſe.

Non ſtatim fidendum. *Credens id quod videt.*] Herodotus: ὦτα τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν: Aures ſunt hominibus magis incredulæ quàm oculi. Heſiod. autem 1. ἔργων ſub finem:

πίστις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

cuius ſentētiæ vim tenere debēt qui verſantur in Rebuſpub. & negotiis grauioribus implicantur, ſed maximè temporibus periculoſis. Si enim propter amicitiam multorum fucatam vix fratri fides interdum ſit habēda, perpetuò meminiſſe debemus Pythagoricæ parœmiæ, Ne cuiuis dextram inieceris: quandoquidem hominum ea ſit improbitas & verſutia, vt nō modò ſermo, ſed & frons, vultus & oculi ipſi perſæpè mentiantur. Apollonius rogatus à rege Babyloniæ, qua ratione quietus in ſuo principatu perduraret: Si, inquit, paucis fidem habueris. Nulla enim regibus maior pernicies impēdet, quā cùm delatoribus facilem ad ſe aditum præbent. Plato de Repub. magiſtratum optat, qui ſit τὰ ὦτα διατεθρυλλημένος, id eſt, qui aures obtuſas habeat ad rumores & fabulas populares. Addam & id Plautinum è Truculento:

Non laudandus eſt is, qui plus credit quæ audit quàm
Quæ videt. non placet, cùm illi plus laudant quæ audiunt
Quàm quæ vident, pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm auriti
Decem. qui audiunt, audita dicunt: qui vident, planè ſciunt.

Quod tamen non probatur Apuleio, initio Floridorum, qui vt inſeruiat argumento quod tractat, plus fidei aurium quàm oculorum eſſe adhibendum vult. Huius hæc verba: Non iti-

dem maior meus Socrates:qui cùm decorum adoleſcentem, diuque tacentem conſpicatus eſſet: Vt te videam,inquit,aliquid eloquere. Scilicet Socrates tacentem hominem non videbat:etenim arbitrabatur homines non oculorum,ſed mentis acie & animi obtutu conſiderandos. Nec iſta re cum Plautino milite congruebat, qui ita ait: Pluris eſt oculatus teſtis vnus,quàm auriti decem. Imò hunc verſum ille ad examinãdos homines conuerterat: Pluris eſt auritus teſtis vnus,quàm oculati decem. Atqui ſi magis pollerẽt oculorũ quàm animi iudicia,profectò de ſapiẽtia foret aquilæ cõcedendũ. Homines enim neque longè diſſita, neque proximè adſita poſſumus cernere, &c. Aupuleius tamen aliò ſententiam torquet, vt dixi, neque propriè contrarium quid à Plauto ſtatuit,ſed certè diſſimile. Ad rem redeo. M. Tullius in Lælio: Hæc in fabulis ſtultiſſima perſona improuidorum & credulorum ſenũ. Non minimùm cõmendarunt *ἀπιστίαν* quidam ex veteribus, non vt omninò fidem omnibus abrogemus, ſed vt nullo non loco circunſpecti ſimus, videamúſque quatenus dextra ſit huic vel illi admouenda. Demoſthenes hanc *ἀπιστίαν* vnam ait omnibus qui ſapiunt conceſſam à natura cuſtodiam ſalutis & fortunarum. Homerus Vlyſſem quem ſapientiſſimum facit non alio vſum præſidio dicit, neque alia ratione terræ mariſque periculis euaſiſſe,quam quòd nemini ſe crediderit, & callidè conſilia ſua texerit. Heſiodus non ab re monet, vt neque fratri quiſquam adeò fidem habeat, aut etiam negotium aliquod vel loco tranſigat, niſi teſte adhibito. Nullus eſt qui neſciat ab inimicis nobis importari grauiſſima incõmoda: ſed longè pernicioſius damnum ab amico creatur ſępenumero;quia ſit alioqui facile inimici effugere inſidias: ab amico verò,aut eo qui amici nomen mentiatur, quis ita prouidè cautéque ſibi cauerit quin interdum opprimatur? Niſi moleſtum eſſet, oſtenderẽ multo plures ab amicis quàm inimicis oppreſſos eſſe:plures vrbes proditione captas, quàm vi expugnatas:plures in veterum libris,ipſáque vita quotidiana reperiri amicorũ queſtus, quàm inimicorum accuſationes. Verum longior eſſet oratio ex multis exẽplis, quædam ſatis erunt. Dion perijt, quanquam ſuſpicaretur inſidias ſibi ſtrui à Calippo, ſed veritus eſt obſeruare amicum & hoſpitem. Antipater Caſſandri filius, vocato ad cænam Demetrio, illóque viciſſim ſequenti die vocato, veritus ei diffidere,à cæna

Teſtis oculatus.

oppreſſus eſt. Sed ne longior ſim, lege orationem Dionis Chryſoſt. περὶ ἀπιςίας.

Pulegium.

Pulegium.] ſiti & vinolentiæ contrarium. cuius vires permultas habet Plin lib. 20. cap. 14. & Apul. De herbar. virtutib. cap. 92. multa.

Heraclitus vt concordiam ſuaſerit.

Heraclitus.] Heraclitus in ſeditione quadam rogatus à ciuibus, vt concordiam ſuaderet, ſuggeſtum aſcendit, calicem frigida compleuit, infuſam digito farinam miſcuit vnà cum pulegio, idque bibit, & hinc diſceſſit: nimirùm reipſa loquens, plerumque ſeditiones ex luxu rerumque ſuperfluarũ vſu oriri: inter eos autem facilè conſtare concordiam, qui modicis ac tantùm neceſſariis eſſent contenti. Plutarchus De garrulitate.

Magna vis eſt orationis non modo, ſed & geſtus uiri boni.

Quo turbam oſtenſo, &c.] In eo nonnullis fortaſſe σκοτεινὸς habendus eſt Heraclitus, ſed certè hac ambage, & ſymbolis aphonis plus fortè perſuaſit, quàm alius quiſpiam oratione prolixiſſima. ſiquidẽ πολλῶν πάνυ καὶ μακρῶν περιόδων ἓν ῥῆμα καὶ νεῦμα πίστιν ἔχοντος ἀνθρώπου κυριώτερον ἡγεῖται: Plerumque vir, cuius perſpecta fides eſt, vno verbo vel nutu longas aliorum orationes ſuperat. Sic enim fidem fecit Amaſidi Pittacus, cùm linguam immolatitiæ victimæ remiſit, tãquam membrum omnium vel optimum, vel peſſimum. Sic nacharſis, cum apud Solonẽ repertus eſt eo geſtu dormiens, vt dextram haberet admotam ori, ſiniſtram pudendis: vt ſignificaret maiore ſtudio & cura linguam eſſe cohibendam, vt pars omniũ maximè rebellis. Quid enim vel Sciluri facinus ad concordiam ſuos liberos adhortantis, vel Tarquinij ſuperbi ſumma papauerum capita baculo decutientis huc cõmemorem, cùm hæc iam vulgò trita ſint? Olim enim cũ nondum Platonis opera, vel Carneadis, aut Chryſippi ſapiẽtia loquax eſſe didiciſſet, omnia breuibus oraculis, aut ſymbolis, interdùmq; ἀφώνοις, non minus commodè tradebantur, quę pertinerent ad vitæ humanæ cultum & informationem. Sed audiamus Plutarchum ea de re ſtudioſè commẽtario περὶ ἀδολεσχίας diſſerentem: οἱ δὲ, inquit, συμβολικῶς ἄνευ φωνῆς, ἃ δεῖ φράζοντες οὐκ ἐπαινοῦνται, καὶ θαυμάζονται διαφερόντως. ὡς Ἡράκλειτος, ἀξιούντων αὐτὸν τῶν πολιτῶν γνώμην τινὰ εἰπεῖν περὶ ὁμονοίας, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ λαβὼν ψυχροῦ κύλικα, καὶ τῶν ἀλφίτων ἐπιπάσας, καὶ τῷ γλήχωνι κινήσας, ἐκπιὼν ἀπῆλθεν ἐνδειξάμενος αὐτοῖς ὅτι τὸ τοῖς τυχοῦσι ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ δεῖσθαι τῶν πολυτελῶν, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ διατηρεῖ τὰς πόλεις.

Appendix.

vnæ.] De frugulitate M.Tull.3. Tuſcul. Veriſimile illud eſt qui ſit temperans, quem Græci σώφρονα appellant: eámque virtutem σωφροσύνην vocant: quam ſoleo equidem tum temperantiam, tum moderationem appellare, nonnunquam etiam modeſtiam. Sed haud ſcio an rectè ea virtus frugalitas appellari poſſit: quod anguſtiùs apud Græcos valet, qui frugi homines χρησίμους appellant, id eſt vtiles: At illud eſt Latinis abſtinentia, omnis innocentia, quæ apud Græcos vſitatum nomen nullum habet, ſed habere poteſt ἀβλάβειαν, nam eſt innocentia, affectio talis animi quæ noceat nemini, reliquas etiam virtutes frugalitas continet: quæ niſi tanta eſſet, & ſi his anguſtiis quibus pleríque putant, teneretur, numquam eſſet L. Piſonis cognomen tantopere laudatum. Sed quia nec qui propter metum præſidiũ reliquit, quod eſt ignauiæ: nec qui propter auaritiam clam depoſitum non reddidit, quod eſt iniuſtitiæ: nec qui propter temeritatem malè rem geſſit, quod eſt ſtultitiæ, frugi ſolet appellari: eo tres virtutes, fortitudinem, iuſticiam, prudentiam frugalitas cõplexa eſt: etſi hoc quidem commune eſt virtutum: omnes enim inter ſe nexæ & coniugatæ ſunt. Reliqua igitur & quarta virtus, vt ſit ipſa frugalitas neceſſe eſt: Hactenus ille de vi verbi, nos ad rei notionem veniamus. Rectè Apuleius, ſobrietatem dicit eſſe ſapientiæ omnis primarium fundamentum: quod in ſe virtutum omnium ſemina continet: nam ſobrietas temperantiæ ſpecies, prudentiæ comes eſt, in perſpicientia veri, falſique: tum in delectu habendo rerum bonarũ ac malarum; ea fortis eſt, quæ voluptatum illecebris non capiatur, & iuſtitiam colit, quàm in ſe primum ſeruat, aliis etiã tribuit. A ſobrietate itaque ſuam philoſophandi rationem Pythagoras orſus eſt, cum quibus, certíſque de cauſſis ab eſu carnium prohiberet. Quod adeò multis probatum eſt, vt pleríque inde facti meliores, ac cultiores, ſapientiæ latices imbiberunt: alij ſuperſtitiosè Pythagoram æmulati in totum repudiarunt eſum carnium, & animantia muta, vt impura crediderunt: quo de numero Eucratitæ, deliri quidam hæretici, de quibus Epiphanius. Non eſt quod ſic verbis multis augeamus frugalitatẽ Caij Fabricij, Coruncani, Curtij, quos celebrat Tullius, hæ enim virtutes fuere potiùs temporum quàm hominum. Probatur, me quidem iudice, modeſtia vel Agaſiclis, de quo Auſonius, & Plutarchus: vel Neruæ Coccei,

boni Principis, de quo Valerius Martialis. Solẽnia olim fuere niphalia, Iunonis ſacra, quæ abſtemia à matronis abſtemijs celebrabantur vt matronæ memores eſſent, quam Deam colerent, quæ eas moneret ſobrietatis, vt quæ ſit indiuidua pudicitię comes. Non tranſilio quod receptum moribus, vt nõ niſi à ieiunis iudicia exercerentur reorum capitalium, vt meminerint ſe ad rem ſeriã accedere, & in qua de hominis agatur capite: de quo non niſi prudentiſſimè & maximè ſobriè cognoſcendum. Id adijcio: Baccho, Deo temulento, tum papauer, tum ferulam olim tributam legimus, erudito ſanè figmento, vt vini vis ob oculos poneretur; papauer ſomnum conciliat, & mero plenus ſui oblitus, dare ſe ſomno debeat, ſuam vt infamiam tegat ſpõtaneam: ferulam verò caſtigationis notam vt intelligant ebrioſi ſe pœna dignos citius, quàm miſericordia, qui ſe ſponte in id diſcrimen coniecerint. Eadẽ prudẽtia fuit apud ſapientes veteres, dum præfigerent annũ luctus matronis, quæ viros amiſiſſent, ne ſcilicet ante annum, poſt mariti mortem, properarent ad ſecundas nuptias, ne fieret confuſio ſanguinis, l. 8. ff. de his qui not. infam. Iul. Paul 1. receptar. ſententiar tit. vlt. Multa huc conferri poſſent, ex Decretal. Pontificum, de pœnitent & remiſſionib. ſed hoc ſtudioſis penſum imponimus. Ad ſymbolum iſtud *ἀπιστίας*, obuius poteſt eſſe locus ex l. ſi vindicari, 20. C. de pœn. quam extruſit B. Ambroſius à Theodoſio, principe nimis præcipiti ac iracundo. eà ſi princeps reſeruet aliquem puniẽdum, debet iudex ad dies triginta differre, quò videat an relaxari pœna poſſe videatur. Occaſionem legis huius ferendæ, memorat Sozomen. hiſt. Eccleſ. 7. lib. cap. 24. exſtatque in Codice Theodoſiano. Bene inquam iuſtéque prouiſum à ſapiente principe, quem facti à ſe pœnituit, alioqui quod Iuſtinian. ait l. Imperialis, 23. C. de nupt. nihil eſt tam peculiare Imperatoris maieſtati quàm humanitas, per quam ſolam Dei ſeruatur imitatio. Hæc de iudicijs olim ſancita. nunc ſi maiorum in rebus etiam alijs prudẽtiam intueamur, licebit apertè videre in titulis pupillorum, & curationibus adoleſcentiũ minorum, ad eos nempe defendendos, qui ſe propter ætatis imbecillitatem defendere non poſſunt. Cúmque intelligerẽt pupillos ea eſſe ætate, vt tutorum ope indigerent ad annum vſque 14. exactum in maſculis, 15. in feminis; nõ minorem curam impendi voluerunt in minoribus, curatorum prudentia gubernandis, ad annum vſque vigeſimum quintum. Eſt enim adoleſcentia

Iudices abſtemij.

Annus luctus.

Lex Theod. de reis.

adoleſcentia maximè feruida, & vitiis indulgens, niſi nitatur & cohibeatur auctoritate prudentum. Eleganter Horat. ad Piſones epiſt. de adoleſcente,

Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper:
Vtilium tardus prouiſor, &c.

Plutarc. περὶ ἀκούειν, idem complexus, ἀναρχίαν μὲν τὴν ἔνιοι τῶν νέων ἐλευθερίαν, ἀπαιδευσίᾳ νομίζουσι χαλεπωτέροις ἐκείνων τῶν ἐν παισὶ διδασκάλων καὶ παιδαγωγῶν δεσπότας ἀφίστησι τὰς ἐπιθυμήσεις, ὥσπερ ἐκ δεσμῶν λυθείσης. Nõ minus eruditè Dio Chryſoſtomus ſophiſta, χάλεπον ἡ νεότης, αἰ εὐρίπιστον, καὶ εὐόλισθον, καὶ σφοδροτέρου δεῖται χαλινοῦ. Proinde Athenis olim adoleſcentes τῶν ληξεων ἦρχον, i. rei hereditariæ, ſuorúmque bonorum haberent poteſtatem, biennio præficiebãtur curæ vicinæ regionis, hoc eſt, anno 18. quo ex ephebis excedere mos illis eſſet ad vigeſimum. tum nominabãtur περίπολοι, vel ἔφεδροι, & ἀπόκοποι τῆς χώρας, poſt id tres fiebant ληξιάρχοι, & referebantur in eorum numerũ, qui ſuæ omninò eſſent poteſtatis. καὶ τὴν λῆξιν, hereditatem regere poterant. De priore articulo Epicharmi, νῆφε, ſatis: ad aliud accedimus, μέμνησ' ἀπιστεῖν Occurrit adagiũ, Ama tanquam oſurus, oderis tanquam amaturus: Rectè id, quia fallax & lubrica multorum fides: & quod homo ſit εὐμετάβολον ζῶον, Platoni nempe & Heſiodus præcepit, non niſi teſtibus adhibitis cum fratre eſſe iocandum: quia ſæpe leuibus de cauſis fratrum iræ acerbiores exiſtunt. Apud Atticum Pomponium queritur Tullius de Cnẽo Pompeio, cui præ cæteris fidẽ habuerat, ſéque ab eo tamen proditum. Et ad vxorem Terentiam, falsò ſe putaſſe ab ijs amari qui inuidebant: eos ſe non ſecutum qui purè amici eſſent. Tacti leuitate animi Atheniẽſes impetum in Macedonas moliri ſtatuebant, falsò accepto nuncio de morte Alexandri; ſed eos retraxit Demades orator aculeato verbo: Si Alexander hodie mortuus eſt, & cras & perendie ſic erit. Opportunè vir catus induxit ἀπιστίαν, eámque oppoſuit inconſulto furori hominum, de ſe ſuíſque rebus non benè cogitantium. Apud poëtam Trojani nimis creduli, à Sinone proditi, qui ſuaſit equum diuina Palladis arte fabricatum intra Ilij mœnia inducendum. Mirum quantum malorũ agmen ſecum aduehat nimia credulitas. Ea res Pompeium magnum perdidit populari, & optimatum fidentem ſtudio, tandémque, deſperatis rebus ad Alexandriæ regem miſerrimè profugum. Quid M. Brutum, C. Caſſium præci-

pites egit quàm de altera acie falſo accepto nuncio? ſimilem exitum nacti Antonius & Cleopatra, cùm illa de Antonij morte ſiniſtrum quid, quanquam falsò accepiſſet? Quid mirum ſi in paruis error dominetur, cũ etiam viros magnates opprimere ſoleat? Quorſum querela Comici, Prò Deûm atque hominum fidem. & illud Ouidij,

Heu vbi pacta fides, vbi quæ iurare ſolebas?

Tull. item 7. Verr. Vbi fides! vbi exſecrationes! vbi dextræ complexæ ſunt! notum de Braſidæ clypeo quod in eos torqueri ſolet, qui, cùm maximè opus eſt, fidem non ſeruant. Stultum ac periculoſum cuiuis fidere: at miſerum nemini fidere. Conditio miſera tyrannorum, ab omnibus ſibi metuentium: ſed in primis Dionyſij de quo Tull. 5. Tuſcul. & Val. Max. Quæ vetera & externa vt miſſa faciam (notiora enim ſunt quam vt in ijs immoremur) ad quid tandem oracula diuina nobis τὴν ἀπιστίαν ſuadent? *non eſſe omni ſpiritui credendum*: & *tentandi ſpiritus an ex* Deo *ſint*? item, *cauendum à fermento Phariſeorum*? Denique illud, *Eſtote prudentes vt ſerpentes*? Illud etiam nos non fugiat Ouidij 3. Artis.

Nec citò credideris: quantum citò credere lædat,
Exemplum vobis non leue Procris erit.

Aurel. Victor. in Valentiniano: Si ei infidis hominibus, quibus ſeſe quaſi fidiſſimis, prudentiſſimiſque dederat, carere: aut probatis, eruditiſque vti licuiſſet, perfectus haud dubiè princeps enituiſſet. Plaut. Trinumo: Nimium eſt difficile reperiri amicum, itá vt nomen cluit, quoi rem tuam credideris, ſine omni cura dormias. Hieronym ad Celantiam, de ratione piè viuendi, vbi de obtrectatione: Eſt ſanè hoc vitium, quod vel in primis extingui debeat, & ab eis qui ſe ſanctè inſtituere volunt, prorſus excludi. Nihil enim tam inquietat animum, nihil eſt quod ita mobilem mentem, ac leuem faciat, quàm facilè totum credere, & obtrectatorum verba temerario mẽtis aſſenſu ſequi. Hinc enim crebræ diſſentiones, hinc odia iniuſta naſcuntur: hoc eſt quod ſæpe de amiciſſimis inimicos faciat: & concordes quidem, ſed credulas animas diſſociat. At contrà, magna animi quies, magnáque eſt morum grauitas, non temerè de quoquam ſiniſtrè quid audire: beatúſque eſt qui ita contra vitiũ hoc ſe armauit, vt apud eum detrahere nemo audeat. Hęc ille huius ſanè argumenti ſententiam facile eſt in immenſum excreſcere: ſed placet exempli loco, verbum μέμνησ' ἀπιστεῖν, de iudicio hominum

precipiti ac temerario intelligere, de quibus nonnũquã pronunciatur citiùs quàm par eſſet, necdum bene inſpectis eorũ moribus qui commendantur. Sic Horat. 1. epiſtol. 18.

Qualem commendes, etiam atque etiam aſpice, ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, & quondam non dignum tradimus, ergo
Quem ſua culpa premit deceptus omitte tueri;
Vt potiùs notum ſi tentet crimina ſerues,
Tuteriſque tuo fidentem præſidio, qui
Dente Theonino qui circumroditur, ecquid
Ad te poſt paulò ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur paries cum proximus ardet,
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.

Vt enim qui pro alio fideiubet, ſéque ſoluturum conſtituit, tenetur ex pacti, ſeu ſtipulationis nexu pro principali debendi reo, ſicubi non fuerit ſoluendo, aut noxam cõmiſerit; ita qui alium commendat non ſatis ſibi perſpectũ ac cognitum, & cuius mentem, verſatilem fortaſſe, non detexerit, ſui damnũ pudoris ferre ac pati cogitur. Grauiter M. Cicero ad Brutum: temerè de altero affirmare eſt periculoſum, propter occultas hominum voluntates, multiplicéſque naturas. Et Seneca, neminem citò laudaueris; neminem citò vituperaueris. Vitium eſt omnia credere: vitium eſt nihil credere. Ne nimis multa; vtrúmque verbum, *νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν*, referri mihi videtur poſſe ad illud Chilonis generalius, *μηδὲν ἄγαν*, quo innuebat in hominum conſuetudine omni, debere omnia eſſe moderata, ſcilicet amicitiam non effuſam aut diſſolutam, ſed ſobriam ac verecundam, cùm nimia interdum familiaritas contemptum pariat. Id monitor Valerius Martialis antè cauerat:

Si vitare voles acerba quædam,
Nulli te facias nimis ſodalem,
Gaudebis minùs, at minùs dolebis.

Queritur non illepide Catullus, ſed non ſine ſtomacho tamen de amici læſa fide, his omninò verbis ad Alfenum:

Alfene, immemor atque vnanimi falſe ſodalibus,
Iam te nil miſeret, dure, tui dulcis amiculi,
Iam me prodere, iam non dubitas fallere, perfide!
Nec facta impia fallacium hominum cœlicolis placent,
Quæ tu negligis, ac me miſerum deſeris in malis.
Eheu, quid faciant dico homines, cuíve habeant fidem?

Certè tute iubebas animam tradere inique me
Inducens in amorem quaſi tuta omnia mî forent.
Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia, factáque
Ventos irrita ferre, ac nebulas aërem ſinis.
Si tu oblitus es ac Dij meminerint, meminit fides,
Quæ te vt pœniteat poſtmodo facti faciet tui.

Idem alio loco ἀπιςίαν vocat, per tæſus amici aliûs veteratoris,

Deſine de quoquam quicquam bene velle mereri,
Atque aliquem fieri poſſe putare pium.
Omnia ſunt ingrata, nihil feciſſe begnignè eſt,
Immo etiam tædet, tædet, obéſtque magis.
Væ mihi, quem nemo grauius, vel acerbius vrget,
Quàm modò qui me vnum, atque vnicum amicum habuit.

Exempla iſthæc adeò multa nos commouent, ſed grauius afficiunt noſtra, qui ab ijs audaciſſimè fallimur, qui nobis, ſecundum Deum, animam debent: imò nullos nacti ſumus hoſtes capitaliores, magiſque deſperatos, quàm qui noſtris auſpicijs, opéque vna ſunt euecti: ex quo fateri cogimur illud veteris, *Benefacta malè locata, pro Male factis arbitranda.*

Πῆ παρέβην; τί δ᾽ ἔρεξα; τὸ μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

EMBLEMA XVII.

ITALICÆ Samius ſectæ celeberrimus auctor
Ipſe ſuum clauſit carmine dogma breui:
Quò prætergreſſus? quid agis? quid omittis agendum?
Hanc rationem vrgens reddere quemque ſibi.
Quod didiciſſe Gruum volitantum ex agmine fertur,
Arreptum geſtant quæ pedibus lapidem:
Ne ceſſent, neu tranſuerſas mala flamina raptent.
Qua ratione hominum vita regenda fuit.

HVnc Pythagoræ verſiculum in primis obſeruari diligẽter, & addiſci cuperem ab iis maximè qui ſtudia liberalia ſectãtur, & ex iis fructum aliquem ſperant vberrimũ. Per-

Errores eorum qui literas adiſcunt. multi enim ex iis peccant, quòd nō ſatis atteti, ſcpta, vt ita dicam, lectionis tranſiliunt; & aliis rebus animum applicantes, non vident ſe abſcedere ab eo laudabili & ingenuo inſtituto, cui nomen dederunt. Quid enim ſchola? quid auditorium? vnde nomen & appellationem habet? Alij ſunt, qui quanquã laborioſi, non ſunt attenti ſatis, aut minimè adijciunt animũ ad ea quæ agunt: Alij denique, quanquam multa, & quidem ſæpè diuque agant, tamẽ innumerabilia, aut certè multa prętermittunt in tranſcurſu, quæ ad inſtituti laboris perfectionẽ valde conduceret. Sed præſtat Alciatum magiſtrum audire *Locus Alciati ex prælectione quadam..* citiùs, qui ita ſuos auditores adhortatus eſt quadã prælectione, ab iiſdem primùm rogatus, qua præcipuè methodo in ſtudiorum curſu eſſet vtendum: Præeat nobis (inquit ille) vetuſtiſſimus Italicæ Philoſophiæ auctor Pythagoras, qui diſcipulos ſuos carmine Græco, quod maximè neceſſarium adipiſcendæ diſciplinæ eſſet, admonuit, quodque quotidie eos in ore habere iuſſit. Id eſt eiuſmodi: πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; Etenim hæc tria non tam præcepta, quàm oracula vnicuique noſtrûm ſemper ante oculos eſſe debent: *1. Quò tranſgreſſus.* In primis ſcilicet, ne qua in re aut excidas aut tranſuerſus ab inſtituto tramite feraris. quod iis contingit, qui aliis in rebus, animi intentione occupata, ad ſcholas tamẽ accedũt: vt qui vel amore capti, vel armis rixiſq; dediti, vel aleæ luſuiq; mancipati, vel artibus illicitis addicti, ſcholaſtici tamen nomen ſeruant. In hos Annæus Seneca veteris Iurecõſulti verbis inuehitur: Etiam magna, inquit, pars vitæ elabitur malè agentibus, maxima nihil agentibus. Qui *2. Quid agis.* enim auribus ſolis præſentes, mentem aliò intẽdunt, ij aliud agere Latinis dicuntur. Alterũ eſt, vt attendamus ad id quod agimus: vt cùm quid boni à nobis factum fuerit, magna voluptate afficiamur: ſi verò quid malè vertiſſe viderimus, in futurum abſtineamus. Etenim præmium virtutis maximum, ipſa eſt animi voluptas. Iiſce enim iuuenibus, qui in ſophiſticis cauillationibus, vel legũ optimarũ ambagibus diutiùs immorantur, rectè quis dixerit: Vide quid agas. Cuius rei exemplum in huius anni lectionibus accipi poteſt. Fuerunt florente Romano imperio varij in eorum Republ. magiſtratus: vt Præfecti prætorio, vt Proconſules, vt Præſides prouinciarum, vt clariſſimi, vt ſpectabiles, vt illuſtres: & ſi qua alia ſunt huiuſmodi nomina. Hęc hodie, mutata Reipu. forma exoleuerunt, nec vllo in vſu permanſerunt, ſed vnuſ-

quiſque iudex eam habet cognominationem, quæ ſibi vel lege municipij, vel Principis ſui diplomate conceſſa eſt. Ideoque parum refert diutiùs in veterum magiſtratuum muneribus dignoſcendis verſari. Bartolus certè & veteres non vltra tres aut quatuor lectiones hac in re videntur conſumpſiſſe. Quòd ſi quis maiorem anni partem hoc in argumento tranſigere velit, huic rectè præceptum Pythagoricum inſuſurrabitur, Vide quid agas. Supereſt tertium, ne quid agendum omittamus. In quo ſanè adeò peccant vniuerſi ſtudioſi, vt vix vllum ſuperſit remedium. Et hæc quidem Alciatus: cuius diſputationem, & apertam dilucidámque huius carminis explicationem huc attexere malui, quàm quidpiam aliud comminiſci, aut aliunde minus opportunè conquirere. Conſtet ergo inter nos omnem humanæ vitæ lapſum in tribus eſſe potiſſimùm; aut cùm ſecus quàm oporteat, facimus, quod eſt plus quàm deceat; aut quod omiſſum oportuit: aut omittimus quod erat faciendum. Priori reſpondet illud, πῆ παρέβην; quò tranſgreſſus? alteri verò, τί δ᾽ ἔρεξα; quid feci? tertio τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη, quid feci non conueniens? Solebat itaque ſuos hortari Pythagoras, vt perpetuò id carminis in animo verſarent. Sic autem ille in Aureis carminibus: *3. Quid omittis agendum.* *Triplex hominum lapſus.*

μὴ δ᾽ ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ᾽ ὄμμασι προσδέξασθαι,
πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν,
πῆ παρέβην. τί δ᾽ ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

Quæ interpretatus eſt auctor epigrammatis de viro bono, his quidem verbis: *Aurea Pythagoræ carmina.*

Non prius in dulcem declinet lumina ſomnum,
Omnia quàm longi reputauerit acta diei:
Quò prætergreſſus, quid geſtum in tempore, quid non?
Cur iſti facto decus abfuit, aut ratio illi?

Lepidiſſimum hoc Pythagoræ carmen vidit Seneca lib. 3. De ira, c. 36. cuius verba non piget huc adjicere: Omnes ſenſus perducendi ſunt ad firmitatem. Natura patientes ſunt, ſi animus illos deſinat corrumpere, qui quotidie ad rationem reddendam vocandus eſt. Faciebat hoc Sextius, vt conſummato die cùm ſe ad nocturnã quietem recepiſſet, interrogaret animũ ſuum, quod hodie malũ tuum ſanaſti? cui vitio obſtitiſti? qua parte melior es? Deſinet ira, & erit moderatior, quæ ſciet ſibi quotidie ad iudicẽ eſſe veniẽdum. Quid ergo pulchrius hac conſuetudine excutiendi totum diem? Qualis ille ſomnus poſt recognitionem ſui ſequitur, quàm tranquillus, *Præclarus Senecæ locus.*

altus ac liber, cùm aut laudatus eſt animus, aut admonitus, & ſpeculator ſui, cenſórque ſecretus cognoſcet de moribus ſuis? Vtor hac poteſtate, & quotidie apud me cauſam dico. Cùm ſublatum è conſpectu lumen eſt, & conticuit vxor, moris iam mei conſcia, totum diem mecum ſcrutor, facta ac dicta mea remetior, Nihil mihi ipſe abſcondo, nihil tranſeo, quare enim quicquam ex erroribus meis timeam, cùm poſſum dicere, Vide ne iſtud amplius facias, nunc tibi ignoſco, &c. Neque eſt alienum etiam quod relatum eſt apud Apuleiũ 1. Florid. de Gymnoſophiſtis loquens: Vbi, ait, menſa poſita, priuſquàm edulia apponantur, omnes adoleſcentes ex diuerſis locis & officijs ad dapẽ conueniunt. Magiſtri interrogant, quod factum à lucis ortu ad illud diei bonum fecerit. Hîc alius ſe commemorat inter duos, arbitrum delectum ſanata ſimultate, recõciliata gratia, purgata ſuſpicione, amicos ex infenſis reddidiſſe. Itidem alius, ſeſe parentibus quidpiam imperantibus obediſſe, & alius aliquid meditatione ſua reperiſſe, vel alterius demonſtratione didiciſſe: denique cæteri cõmemorant, Qui nihil habet adofferre, cur prãdeat, imprãſus ad opus foras extruditur. Hæc Apul. Confer Hieroclis commentarium ad carmina Pythag. & Arrianum diſſertationum Epicteti lib. 4. cap. 6. huc enim trãsferre ſingula, nihil attinet.

Apuleius de Gymnoſophiſtis.

Gruis ſymbolum.

Gruum volatus.

Cæterùm Gruẽ cũ lapillo depictã, prudentiæ ſymbolũ fuiſſe notũ eſt. Docent enim probatiſſimi auctores, lapillũ Grues ideò ferre, dum in ſublime volant, vt illius lapſu explorent, ſupra terràmne an mare volitent: quod ex ſono intelligunt, ac proinde conſidendũ, an vlterius progrediendum ſit. Maximus Tyrius diſputatione 40. lapilli arrepti aliam rationem adfert, nimirùm quòd propter imbecillitatẽ corporis, alaſque parum fultas, inſtar nauis fluitent à ventis impulſæ. quod cùm intelligunt, non antè ſe volatui credunt, quàm lapidem apprehenderint, firmamentum videlicet vacillaturi volatus, ſalutiſq; cuſtodiam. Harum prudentiam cùm ignoraret cordatus homo Deucalion, à diluuij fluctibus ſeruatus fertur gruũ beneficio: quarũ quidẽ ſuperuolitantium clangore admonitus enatauit, teſte Pauſania. Non enim huc cõferre alienum, quod ſcitè & ad hunc locum accõmodatè Plutarch. retulit lib. *πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα τὰ χερσαῖα ἢ τὰ ἔνυδρα*. ſic enim habet: *ἡ δὲ γιγνομένων μεταβολὴ τῆς πλήσεως πρὸς ἄνεμον, οὐχ ἑνὸς γένους ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦτο κοινῇ πάντες ἰχθύες νοοῦντες, ἀεὶ πρὸς κῦμα καὶ ῥοῦν ἀντινήχονται, καὶ παραφυλάττο-*

στιν ὅπως μὴ κατ' οὐρὰν προσφερομένου τοῦ πνεύματος, ἡ λεπὶς ἀναπτυσσομένη λυπῇ τὸ σῶμα γυμνούμενον καὶ διατραχυνόμενον· ὅθεν ἀεὶ συνέχουσιν ἑαυτοὺς ἀντιπρῴρους· σχιζομένη γὰρ οὕτω κατὰ κορυφὴν ἡ θάλασσα, τά τε βράγχια κατεστέλλει, καὶ κατὰ τῆς ἐπιφανείας ῥέουσα λείως πιέζει, καὶ οὐκ ἀνίστησι τὰ φρικώδη. i. eſt, Illa verò gruum ad ventum aciei cõmutatio, non vnius ſed & vniuerſi maritimi generis eſt: ſiquidem & æſtum fluctuſque contrà natando niti,& eâdem de cauſa aquaticis omnibus mos eſt: cauent quippe ne ventus à tergo incumbens, ſquamas ſubrigat cieátque, atq; ita nudatum & exaſperatum corpus vulneret. vnde in ventũ, obnixíque fluctibus curſum dirigunt, ſic enim à vertice ſciſſi fluctus & branchias cohibent, & per ſumma delati minus infeſtant, & horrorem non incutiunt. Hæc ille. Aſcriberem alium locum non minus commodum ex eo quem ſcripſit ipſemet De animal. ſolertia libro: ſed iudicare duntaxat hîc mihi ſatis eſto. Ammian. Marcellin. lib. 18. de Barbatione garrulo quodã nebulone, eodemque proditore: Ignorabat, inquit, notum Ariſtotelis ſapiens dictum, qui Calliſthenem, ſectatorem & propinquum ſuum, ad regem Alexandrum mittens, ei ſæpe mandabat, vt quàm rariſſimè & iucundè apud hominem loqueretur, vitæ poteſtatem & necis in acie linguæ portantem. Ne ſit hoc mirum homines profutura diſcernere nonnunquam & decentia, quorum mentes cognatas cæleſtibus arbitramur: animalia ratione carentia ſalutem ſuam interdum alto tueri ſilẽtio ſolent, vt exemplum eſt per quam notum: Linquentes orientem grues ob calorem, plagamque petentes occiduam, cùm montem penetrare cœperint Taurum aquilis abundantem, timentes fortiſſimas volucres, roſtra lapillis occludunt, ne eis eliciat vel neceſſitas extrema clangorem: iiſdemque collibus agiliore volatu tranſcurſis proijciunt calculos, atq; ita ſecurius pergunt, &c. Neſcio an huc conferre auſim Virgilij illud ex 10. Æneid.

——quales ſub nubibus atris
Strimoniæ dant ſigna grues, atque æthera tranant
Cum ſonitu, fugiuntque notos clamore ſecundo.

Vide Plin. lib. 10. cap. 23. Pierium Hieroglyph. lib. 17. & Prouerb. Grues lapidem deglutientes. Deſino mox cum verba Senecæ huc aſcripſero, quæ mihi quidem certè videntur nõ aliena à Pythagoreis de quibus in commentatione noſtra haſtenus. Magnam vitæ partem elabi nihil agentibus: maiorẽ

male agentibus: totam aliud agentibus. Certè Arrianus diſſertationum Epicteti libro, ſcitè eſt interpretatus his penè verbis: πῆ παρέβην, vbi omiſit, adulationem? Quid reprehendi? num vt ingenuus? num vt generoſus? Si quid autem eiuſmodi deprehenderit ſeipſum increpat & obiurgat. Quid tua interfuit iſta loqui? An mentiri non licebat? Philoſophi enim aſſerunt, nihil prohibere quominus mendaciũ efferatur. Tu itaque ſi nihil cures aliud, niſi vt rectè de rebus iudices, vbi manè ſurrexeris, ita tecũ loquere: Quid mihi deeſt ad tollendas animi perturbationes? quid ad tranquillitatem animi obtinendam?

Pythagoras. *Italicæ Samius ſectæ, &c.*] Pythagoram Italicorum Philoſophorum ſectæ auctorem fuiſſe teſtatur Cic. 1. Tuſcul. & D. Auguſtin. in lib. De ciuit.8. cap. 2. Venit autem in Italiam Tarquinio Superbo regnante, tenuitque magnã illam Græciam cum honore & diſciplina, tum etiam auctoritate. Multáque poſt ſæcula ſic viguit Pythagoreorum nomen, vt nulli docti alij viderentur. Samius autem ab inſula Samo denominatus eſt. Huius vitam pete ex Laërtio, Plutarch. Plin. lib. 2. Gellio lib. 1. & 4. De huius doctrina Ouid. Metam. 15.

Quò prætergreſſus?] Prouerb. Quò tranſgreſſus?

Quod didiciſſe gruum.] Ex volatu gruum prudentiam hãc in rebus agendis nobis propoſuit, nimirùm ὡς αἰσχύνεσθαι τοὺς λογικοὺς ποιεῖν ἢ φρονεῖν ἃ μὴ τ' ὄρνιθες: vt vereri addiſcant homines rationis participes, ſi deteriores ſe præſtiterint auibus in vitæ actionibus.

Quod didiciſſe gruum volitantum.] Quod de anſeribus Marcellinus ſcribit, roſtra ſua lapillis occludere, Taurum montem aquilis abundantem, quas maximè timent, de gruibus alij malunt. Noſtrum non eſt de hac lite pronunciare, vt qui anſeres nunquam ad paſtionem duxerimus, neque gruum ordines ita curioſè inſpexerimus.

mala flamina.] aduerſi & impetuoſi venti.

Prudentes.

EMBLEMA XVIII.

IANE bifrons, qui iam tranſacta futuráque calles,
Quíque retro ſannas, ſicut & ante, vides:
Te tòt cur oculis, cur fingunt vultibus? an quòd
Circumſpectum hominum forma fuiſſe docet?

IAnum biformem ſeu bicipitem veteres quidam plaſtæ & pictores effinxerunt, vel quòd ferinũ & ſilueſtrem cultum ſuorum hominũ in ciuilẽ mutarit: vel quòd pater Græcæ & Latinæ gentis crederetur: aut quia Solem, quem eundem cũ Iano volebant eſſe, cæleſtis aulæ ianitorem putarent, quippe qui eam oriens aperire, occidens verò cludere videretur. Sed tamen id tam celebre, variiſque nominibus decantatum Iani bicipitium, quamplurimi ad ſollertiam prudentiamq; re- *Ianus biceps cur.*

Prudentis officium. gis retulerunt: ſi quidem prudentis eſt præterita noſſe, futuris verò multo antè prouidere. quod ſignificauit Perſius, inquiens:

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinſit: Terent. in Adelph.
Iſtuc eſt ſapere, non quod ante pedes modò eſt
Videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt, Proſpicere.

Typus optimi regis. Et certè hic regis optimi typus eſt, qui cùm cæteris præſit, debet etiam prudentia, aliíſque virtutibus antecedere. Neque enim alia ratione puto Ægyptios oculum in ſceptro regio ſuis hieroglyphicis poſuiſſe, quàm vt in Principibus, ſummíſque Regibus maximè, prudentiam, tanquam Rèipub. vigilantem ac proſpicientem oculum eſſe debere ſignificarēt. Hoc de figmento multi Poëtæ luſerunt, quorum alij ad alia ingenioſè traxerunt. Ouid. 6. Faſtor.

—— Videt Ianus quæ poſt ſua terga geruntur.

Macrobij locus. Sed maximè in primo, vbi faciei duplicis rationes alias adfert. Macrob. 1. Saturn. Creditur, inquit, geminam faciem prætuliſſe, vt quæ ante, quæqúe poſt tergū eſſent, inrueretur. Quod proculdubiò ad prudentiam regis, ſollertiámque referendū eſt, qui & præterita noſſet, & futuris proſpiceret, ſicut Anteuorta & Poſtuorta, diuinitatis ſcilicet aptiſſimę comites apud Romanos coluntur. Quò ſpectat adagium, πρόσω καὶ ὀπίσω, A fronte & à tergo; quod eſt diligēter inſpicere, & præterita cum præſentibus & futuris conferre. Eundem fuiſſe Ianum

Ianus idem qui Noeus. cum Noëo (qui poſt diluuium vitem vinúmque adinuenit) auctor eſt Beroſus. (niſi tamen nos fallit Beroſi nomen) quanquam diſſentiat Lilius Gregorius ſub finem Syntag. 4. ſed bicipicij huius cauſam aliam, & eandem penè attulit Plutarch. in quæſtion. Romanis Nempe quòd genere Gręcus ex Perrhœbia fuerit, atque in Italiam profectus, ſedibus apud barbaros poſitis, linguam vitæqúe rationem mutauerit. ſic enim fama receptum eſt; vel quòd Italos, qui ferinis eſſent adhuc moribus, quíq; iniuſtè viuerent, ad aliud vitę traduxerit & reuocarit inſtitutū, ita vt agriculturā & ciuilem cultū eos docuerit. Sic verò ille: διὰ τί τὸν Ἰάνον διπρόσωπον οἴονται γεγονέναι, καὶ γράφουσιν οὕτως καὶ πλάττουσιν; πότερον ὅτι τῷ μὲν γένει ἕλλην ἐκ περῥαιβίας ἦν (ὡς ἱστοροῦσι) διαβὰς δ᾽ εἰς ἰταλίαν καὶ συνοικήσας τοῖς αὐτόθι βαρβάροις, μετέβαλε καὶ γλῶτταν καὶ δίαιταν; ἢ μᾶλλον ὅτι τοὺς περὶ τὴν ἰταλίαν αὐτοὺς ἀγρίοις καὶ ἀνόμοις χρωμένους ἔθεσιν εἰς ἕτερον βίου σχῆμα, πείσας καὶ γεωργεῖν καὶ πολιτεύεσθαι, μετέβαλε καὶ μετεκόσμησε;

Imago Iani bifrontis, ſed corona ſpicea, in nummis etiam nunc conſpicitur, tributa Pompeio ob curã annonæ, de qua Eriſius in Nomiſmatis: qua ſimilitudine deceptus Theodor. Cãterus eandem effigiem Iano tribuit lib. vlt. Variar. lection.

ſannas.] irriſiones ab occipitio diſtorto, & labris contortis. Perſ. I. Satyr. *Occipiti cæco, poſticæ occurrite ſannæ.* *Sannæ*

Appendix.

Memineram aliàs iam bicipitium eò relatum à pictoribus & poëtis eruditis, quod prouidus, benéque cordatus princeps Græcam gentem cum Latina communione legum, connubiorum, morúmque ſociauerit: quod & memorant hiſtoriæ veterum. Nos ad virtutem principis egregiè periti duplicem conferre malumus, τὴν εἰρηνικὴν, καὶ τὴν στρατιωτικὴν, ſtudium belli & pacis vt ex vtraque quid ſit Reipub. ſalutare videat, aut præuideat citiùs, hoc eſt, ſciat quæ in vſu ſint, τὰ παρόντα εἰδέναι, καὶ τὰ μέλλοντα προγνῶσκειν. Verbũ εἰδέναι, Græcis, videre & ſcire ſignificat. Rectè Vegetius lib. 6. de re militari, nullum eſſe quem oporteat vel plura, vel meliora ſcire, quàm principem: cuius doctrina debeat prodeſſe omnibus ſubditis. Atqui prima illius ratio impendenda in conſtituendis legibus ſalutaribus, & moribus emendandis: altera in tutandis ſubditis ab omni hoſtiũ externo inſultu: quod rectè facere non poteſt, niſi videat, certóque teneat quid temporum varietas poſtulet, vt & iudicis, ſeu principis officium eſt vt res, ita rerum tẽpora quærere, quod ait Ouidius. Prudentiæ ciuilis exempla duo ex multis obuia nobis occurrunt: alterum in Romanis ducibus, qui domitis pleríſque gẽtibus, ſuóque iugo ſubmiſſis, eas ſuis moribus viuere permiſerunt: alterum imperatoribus Chriſtianæ fidei aſſertoribus, qui prudenter cum hæreticis ſummo iure non ſemper egerunt, id vtrumque ſeorſim diſpiciamus. Cùm à Scipionibus Pœni deuicti eſſent, eos ſuis viuere legibus conceſſerunt: eas enim non poſſe tolli funditus cenſebant, quàm cum ſumma eorum quos viciſſent deſperatione: adde quod intelligerent in ijs non minus æquitatis eſſe, quàm in Romanis: quod & ipſe teſtatur Polybius. Sic cum Flaminius profligaſſet Macedonem tyrannum, reliquit Græcis inſtituta vetera, & ſiuit eos ſuis viuere legibus. Subacta Macedonia Paullus Æmilius, victor, leges patrias voluit intactas eſſe, aliáſque addidit etiam nouas, planè neceſſarias, tanto ſtudio, curáque adeò diligenti, vt ne ipſe quidem vſus longo tempore expe-

riundo eas arguerit, ait Liuius. Deuicta per Cæſarem Iulium Gallia, idem accepit victoris beneficium, in cæteris agnoſcimus facilè Romanis conueniſſe, cùm ius barbaris redderent, iiſque maximè qui feritatem expuerant,& ſtudioſi honeſtatis ciuilis viderentur. Habuerunt itaq; in Gallijs ſemper amicam ac ſociam ciuitatem Maſſilienſem, quæ tincta erat litteris humanioribus. Eo nomine ſemper habuerunt fœderatam Rhodium, inſulam, eiúſque αὐτονομίαν probarunt, & naualem diſciplinam imitari non erubuerunt. Nihil hîc de Germanis, quibus ſuos mores, quos Corn. Tacitus elegāti libro perſecutus eſt, intactos permiſerunt Romani victores: in quibus obſeruarent priſcæ ſimplicitatis imaginem. Hæc de prudentia veterum Romanorum in victos populos. Iám verò nō minor ſagacitas fuit Cæſarum quorundam veræ ſanctæque pietatis Chriſtianæ cultorum in ferendis aliquando ſectariis, & iis qui alienas ab orthodoxa fide opiniones in orbe Chriſtiano diſſeminarent. Quod quàm conſulto, quàm ciuili modo, quamque vtiliter ab iis factum ſit, ex eo intelligere eſt, quod Theodoſius Imp. verè orthodoxus, non ſit vſus ſtricto iure ſummáque poteſtate in hæreticos, Socrate teſte, hiſt. Eccleſ. lib.5 cap.2. neque coëgit eos ad communionē orthodoxorū, ſed ſingulis permiſit pro ſuo cuiúſq; arbitratu communicare. Sozomenus item eccl hiſt. lib.7. cap.1. narrat, Gratianum Imp. omnibus in exſiliū propter religionem ſub imperio ſuo deportatis reditum conceſſiſſe, legémque tuliſſe, vt quiſq; liberè quàm vellet, religionem teneret; dēptis tamē Manicheis, Photinianis, & Eunomianis, quorum peruicacia nō ferenda putabatur in hominum cœtibus. Hæc quidem ex bonorum principum inſtitutis. At mirum videri poſſit quòd Ioannes Papa, 1. à Theoderico rege, miſſus eſt ad Iuſtinum imperatorem, precaturus, vt edictum quod aduerſus Arianos propoſuerat, reuocaret, iiſque alioqui dānatis hæreticis liceret ſuo more viuere. Quod factum Ioānis ab Eccleſia probatur, laudatum doctoribus, non ſanè quod illi fauerent hæreticæ prauitati, quā ſtropitus auulſam percupiebant, ſed quod ad Eccleſiæ communem pacem conducere id arbitrarentur. Paul. Diacon. & Platin. in Ioanne 1. Sulpitius Seuerus in vita B. Martini. lib. 2. Non deſinebat B. Martinus Ithacium increpare, accuſatorem Priſcilliani, vt ab accuſatione deſiſteret, ac Maximum orare imperatorem, vt ſanguine infeliciū abſtineret. Verùm de his ſatis, ad alia feſtinat oratio.

Prudens magis quàm loquax.

EMBLEMA XIX.

NOCTVA *Cecropiis inſignia præſtat Athenis,*
Inter aues ſani noctua conſilij.
Armiferæ meritò obſequiis ſacrata Mineruæ,
Garrula quo cornix ceſſerat antè loco.

HVius Emblematis character ductus videtur ex mimis aliquot vetuſtis, in quibus eſt Mineruæ ſimulachrum cũ ingenti vmbone ſub qua eſt noctua. Sunt & alij quidam mimi, in quibus expreſſum eſt Palladis galeatum caput, à cuius altera parte noctua immittitur proſtrato carcheſio: iuxtà quadriga, cum victoria, laurea circunducta cum baccis. Verborum parſimonia ſapientes maximè decet, eorúmque perſpicacitas in rebus obſcuris & difficilibus agnoſci verſarique de- *Pauciloqui ſapientes.*

bet. Eo enim præcipuè differt ab imperito & ſtulto, prudẽs, rerúmq; ſciens, quòd pauciloquus, quódque oculatus in iis ſit, ad quæ alij conniuent, vel oculorum mentis obſcura caligine cæcutiunt. Eius quidem rei ſymbolum eſt Noctua, olim Athenienſium inſigne, ac Mineruæ ſacra nimirùm propter oculos cæſios quod indicat parœmia γλαὺξ ἵπταται: priſcis enim Athenienſibus Noctuæ volatus, victoriæ ſignum cenſebantur. Iuſtin. lib. 23. rei huiuſce cauſam Hieroni duci aſcribit, cui adoleſcenti prima bella ineunti, Aquilam in clypeo, Noctuam in haſta conſediſſe refert. Quod oſtentum, & in conſilio cautum, & manu promptum, Regémque futurum ſignificabat. Alij malunt referre ad nummum aureum & argenteum, in quo inſculpta erat Noctua. Vnde fluxit prouerb. Noctuas Athenas. Pierius 20. Hieroglyph, Gyrald. Syntagm. 1.

Cur noctua Mineruæ ſacra, & Athenarũ ſymbolum.

Sed quorſum hoc Emblema, dixerit aliquis, aut quodnam argumentum habet? Nimirum ciuitatem optimis moribus ac legibus inſtitutam, ſapientia, conſilio maturo, recta prudentia firmari, ſpreta inani hominum loquacitate. Itidem de ſingulis magiſtratibus, quique Remp. adminiſtrent, eſt ſtatuendum. qua ratione Demoſthenes, alijqúe boni oratores auerſos habebant demagogos, blandóſque concionatores qui vulgi cupiditatibus inſeruiebant: nec minùs eos inſectabantur quàm ſophiſtas obſtreperos optimi quique Philoſophi. Certè epigraphes argumentum, quod habet inſtar oraculi, *Prudens magis quàm loquax*, poſſem non incommodè illuſtrare Fabij Maximi exemplo, qui quo tempore Annibalem iuueniliter exſultantem ſua patientia fregit, multis conuiciis militari laſciuia impetitus, non ponebat rumores ante ſalutem: niſi occurreret laudatum Eteonici facinus. Is Lacedæmoniis præfectus, cùm accepiſſet ſuos milites in inſula Chio annona laborãtes tacitè coniuraſſe in inſulares Chios: vtqúe ſeſe diſcernerent, arundinem manu pileóue circũtuliſſe: cenſuit ille non aperta vi (quod fieri commodè non poterat) agendũ: ſed quindecim delectis comitibus per vrbem incedẽdo, qui primus ei obuiam veniebat arũdinem habens, obtruncari iuſſit. Cauſam ſciſcitantibus nihil aliud reſpondebat, quàm id à ſe factum, quòd geſtaſſet arundinem. Itaque cæteri coniurati arundines ſtatim depoſuerunt. Imò Eteonicus Chijs conuocatis ne vllum quidem de coniuratione verbum fecit, ne metum aut ſuſpicionem inijceret, ſed pecunias imperauit; quas iuſſit

iuſſit militibus diſtribui, ne quid noui molirentur. Iſ ſtatim periere. Sic paucorum pœna periclitãtibus multis occurſum eſt. Retulit Xenoph. 2. rerum Græcar.

Cecropiis Athenis.] Athenas Cecropias à Cecrope Rege, & Athenienſes Cecropidas appellari, iam in ſuperiorib. attigimus. Athenæ autem ἀπὸ τῆς ἀθηνᾶς (ne iterum adhuc repetere cogamur) hoc eſt, Minerua, quæ nomen huic ciuitati impoſuit. D. Auguſt. 18. De ciuit. cap. 9. ex Varrone diuerſum ab aliis ſentit. Vide Platon. in Cratylo. *Athenæ unde nominatæ.*

Armiferæ Mineruæ.] Minerua ex cerebro Iouis armata proſiliit. Mihi ſuccurrit illud Anacreontis de roſa: *Minerua cur armata è Iouis cerebro proſilijt.*

πολεμοκλόνον τ' ἀθήνην

κορυφῆς ἐδείκνυε Ζεύς, id eſt, vt cùm è vertice Iouis exiliit armata ſcuto & haſta Minerua: & Ouid. 6. Faſtor.

Creditur armiferæ ſignum cæleſte Mineruæ. Idem 2. Amorum, eleg. 6. *Viuit & armiferæ cornix inuiſa Mineruæ.* Martial. initio epigramm. *Accipe belligeræ crudum thoraca Mineruæ.*

Meminit & in Olympiis Pindar. Ode 7. Armata autẽ fingitur (ait Phornutus) in ipſo ortu: quòd ſapientia ſuis ipſius præſidiis ſatis inſtructa ſit ad maximas & difficillimas res obeundas. Deinde artium omnium & belli Dea, nempe diſciplinarum liberalium vſum, & bellorum adminiſtrationem ſine ſapientia mancam, & inanem eſſe intelligimus. Pindar. Scholiaſt. *Armata cur Pallas.*

Armiferæ merito, &c.] Noctuam dicatam fuiſſe Palladi, repudiata cornice, copioſè tradit Ouid. 2 Metamorph. Minerua Erichthodium Cecropis filiabus ciſtella viminea incluſum, ſeruandum tradiderat, & ne aperirent, interdixerat. Quod cùm neglexiſſent, Coronis factum Mineruæ indicauit, vnde ab eiuſdem comitatu repulſa eſt, & in cornicẽ mutata. Sic enim conqueritur: —*mihi gratia talis* *Noctua cur Palladi ſacra, reiecta cornice.*

Redditur, vt dicar tutela pulſa Mineruæ,
Et ponar poſt noctis auem. mea pœna volucres
Admonuiſſe poteſt, ne voce pericula quærant.

Cuius poſtrema verba mythologiam habent. Garruli enim, quique nimio linguæ vitio laborant, haud vnquam poſſunt cum ſapientibus & cordatis viris habere commercium, quin vbi apud eos aliquid effutierint, tandẽ odioſa infamiæ labe aſperguntur, & à conuictu laudato virorum honeſtorum, & virtute inſignium abeſſe coguntur. De noctuæ prudẽtia Dion Chryſoſtomus doctè ac lepidè oratione Olympica, quæ eſt

12. Hoc etiam addere non grauabor, quòd Alciatus ſcribat, Mineruæ noctuam meritò conſecratam, nempe ab Euſtathio ingenioſè ad 1. Iliad. rationem redditam: γλαῦκα ſacram eſſe τῇ θεωρητικῇ ἀθηνᾷ, διὰ τὴν πρὸς τὸ ἀθρεῖν τοῦ γλαύσσειν ταυτότητα: quia nimirum ἀθρεῖν & γλαύσσειν idem ſignificent.

Cornicum & vlularũ diſsidium.

Garrula quo cornix.] Memini legere me apud Plutarch. De odio & inuidia, inter cornices & vlulas perpetuum eſſe diſſidium, quarum vel occiſarum ſanguinem permiſceri quidã negant: vt etiam ſi quis confundat, vtrumque ſeorſum diffluere narrent. Ælian. lib. 3. cap. 9. de anima lib. perſpicuè idem tradit. ἐπεὶ δὲ ἡ γλαῦξ ἐστὶν αὐτῇ (ſupple κορώνη) πολέμιον, καὶ νύκτωρ ἐπιβουλεύει τοῖς ὠοῖς τῆς κορώνης, ἡ δὲ μεθ' ἡμέραν ἐκείνην ταῦτο δρᾷ τοῦτο εἰδυῖα ἔχειν τὴν ὄψιν τὴν γλαῦκα τηνικαῦτα ἀσθενῆ. Reiecta, inquam, eſt Cornix à Pallade ſicuti à Græcis accepimus, quod meditationum ſit infeſta peruigilio: & mentis agitationem interpellet ſua garrulitate, cuius ipſa ſignum gerit. Sic enim Græci κρώζειν dicunt de garrulis, vt cornicari Perſius in Satyris. Sed & reperio cornicem in Palladis manu apud Peloponneſios vſitatum hieroglyphicum, longè ſecus quàm Athenis, vbi cornices ad arcẽ Palladis non aduolabant: cuius rei cauſam non à fabulis, ſed ab ipſa natura repetit Lucretius.

Maturandum.

EMBLEMA XX.

M A T V R A R E iubent properè, & cunctarier omnes,
Ne nimium præceps, nec mora longa nimis.
Hoc tibi declaret connexum echeneide telum:
Hæc tarda eſt, volitant ſpicula miſſa manu.

IN rebus arduis, & quibus neglectis aliquid periculi eſſe poteſt, cauendum à nimia celeritate, atque etiam mora: ſed videndum imprimis, vt maturè non modò ſuſcipiamus, ſed & conſectemur quod nobis propoſitum eſt, ne hac vel illhac aberrando parte nos tandem pœniteat. Plutarch. oratione ad Apollonium: σοφοὶ δὲ, τὸ μηδὲν ἄγαν, ἔπος ᾔνεσαν περισσῶς: Sapientes iſtud quidem, Ne quid nimis, præter modum celebrarunt. Laudatur & illud Phocylidis:

Vitanda nimia celeritas & nimia tarditas.

πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεειναί:
eo enim vel maximè nomine Ariſtidem vrbe pepulerunt Athenienſes, quòd nimis iuſtus eſſe videretur. Eodem penè modo Epheſij Hermodorum. At vt modum aliquem exemplis etiam imponamus, hoc vnum addamus ex Liuio: In bello Punico ſecundo, Terentio Varroni, homini iuuenilitet exultanti & temerario datus eſt collega Paulus Æmilius, maturus ætate & conſilio, vt ſua prudētia feruorem alterius tēperaret. Sic Fabium Max. creatū aliquando belli ducem memini, eum quidam cunctatorem & maturum, vt Marcelli celeritatem reprimeret. Id ſi placet ad nimiam quorundā ſtudioſorū induſtriam referre, ſic ſtatuo. Præceptum hîc eſt rebus in omnibus agendis validiſſimum, quo aurea mediocritatis regula commendatur. Sicuti nihil magis expedit quàm agrum optimè colere: ita ſæpè putatur inutiliſſimum nimio ſe labore conficere. Plantæ aqua mediocri aluntur; immodica ſuffocantur: ſic iuuatur ingenium laboribus ac ſtudijs moderatis; contrà obruitur ſi immoderatè exerceas. Nam vt plerunque luſcinijs euenit ob nimium canendi ſtudiū, quo mirificè delectantur, vt in eo exſpirent, nempe quas, vt ait Plinius, ſpiritus deficiat citiùs, quàm cantus: Ita nonnulli, ſtudijs intenti plus quàm par ſit, in ipſo conatu interdum emoriuntur. Ceterùm nulla opera, quanquam ab illuſtri artifice profecta, commendatur, quæ immoderata ſit, ſicuti Apelles Protogenis tabulas admirabatur quidem, vt quæ immenſo labore confectæ eſſent in hoc tamen non laudabat, quòd manū ponere de tabula vix vnquam poſſet. ſignificabat ei nocere nimiam diligentiam; quam etiam in compoſitione Iſocratea reprehendit Fabius: adeò modus in rebus, & certi deniquefines ſpectandi ſunt in omni capiendo conſilio, labore ſuſtinendo, aggrediendo, perficiendoque negotio, vt quod ait Flaccus,

Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltrà quàm ſatis eſt virtutem ſi petat ipſam.

Quibuſdam certè in negotijs celeritate opus eſt: mora obeſt. hoc enim citat ex neſcio quo Plutarch. τεθεμένων ἀγώνων πρόφασις ἀρετὰν ἐς αἰπὺν ἔβαλε σκότον: Certaminibus iam propoſitis, cunctatio virtutē profundas in tenebras deijcit. Itaque M. Curius Dentatus Conſul, cùm delectum ſubitum coactus eſſet educere, nemóque iuniorum reſpondiſſet, coniectis in ſortem tribubus omnibus, Pollię, quę proxima exieā

rat, primum nomen extractum vrna citari iuſſit. eo nō reſpō dente, bona haſtę ſubiecit. Quod cùm illi nunciatum eſſet, accurrit ad tribunal Conſulum, collegiúmque tribunorum appellauit. At Conſul Dentatus appellationem non recepit, bona eius & ipſum vendidit, non tam feſtinatione pœnæ, quàm præueniendi periculi cauſa, quando res tumultúſque belli moram dilationémque non reciperet, dum interim cognoſceretur de excuſatione aut immunitate. Retulit Val. Max. lib. 6. Alijs in rebus probatur tardum cōſilium, vt multo præſtantius: contrà nimiùm præceps damnatur, vt quod adiunctam pœnitentiam habeat. Sic Lucian. epigramm.

ἡ βραδύπους βουλὴ μέγ' ἀμείνων. ἡ δὲ ταχεῖα
αἰὲν ἐφελκομένην τὴν μετάνοιαν ἔχει.

Sed de his iam ſatis. Virtus ea maturitas appellatur, illa quidem media inter celeritatem nimiam & tarditatē. Nigidius apud Gellium libro 10. cap 11. Maturè, inquit, eſt quod neque citius eſt, neque ſerius, ſed medium quiddam & temperatum eſt. Bene atque propriè Nigidius. Nam & in frugibus & in pomis matura dicuntur, quę neque cruda & immitia, neq; caduca & nimium cocta, ſed tēpore ſuo tēperatè adulta. Interpretationem hanc Nigidianam duobus verbis eleganter expreſſit Auguſtus Cæſar: nam & dicere in ſermonibus, & ſcribere in epiſtolis ſolitum ferunt σπεῦδε βραδέως, per quod monebat, vt ad rem agendum ſimul adhiberetur & induſtriæ celeritas, & tarditas diligentiæ: ex quibus duob⁹ contrarijs fit maturitas. Sic Poëta Neptunum inducit diſceſſum ventis imperantem, vt & citò diſcedant, tanquā fugiant, & tamen ſtandi mediocritatem in regreſſu teneant, tanquam maturè, id eſt, temperatè abeuntes. Veretur enim, ne in ipſo diſceſſu claſſi noceant, dum raptu nimio tanquam per fugam redeunt. Cæterùm id duabus notis Hieroglyphis ob oculos ponitur. Telum enim velocitatis agilitatíſque índicium eſt, vt explicat lib. Hieroglyph. 42. Pierius. Remora autē impedimentum & tarditatem deſignat, idem libro 30. Alij rem planè eandem ſignificantes, Delphinum Remoræ adiunxerunt, vt Paul. 3. Pontif. Max. Alij anchoram Delphino copularunt, vt Aldus Manutius nobilis typographus. Eraſmus Prouerb. Feſtina lentè, id pluribus explanauit: in quod vberrimum copioſæ orationis quaſi fluuium congeſſit.

Maturitas. *Auguſti dictum.* *Telū quid.* *Remora quid.*

echeneide.] Remora, vel echeneis, à ſiſtendis nauibus ſic appellata, παρὰ τὸ ἔχειν τὰς ναῦς, ναῦς, de qua in ſequentibus:

opportuniùs.

Telum pro ſigno velocitatis. *telum.*] Telum ſeu ſagittam pro ſigno velocitatis poni, non eſt recens. Itaque Armenij ſagittam Tigrim vocant per quandam verbi tranſlationem. Nam velociſſimum animal tigris, & fluuius rapidiſſimus nominis eiuſdem, qui ex Armenia defluit in Meſopotamiam.

Maturare. De verbo Maturandi, quædam adduximus quantum quidem ad noſtras notas videbantur conducere. Obiter iſtud ex dialogo de Oratorib. qui tribuitur Tacito: Maturare huius libri editionem feſtino, vt dimiſſa priore cura, nouæ cogitationi toto incumbam pectore. quo ex loco conſtat, verbum Maturare, non ſemper ita ſtrictè ſumi, vt à Gellio, Macrobio, & alijs. Sed de verbo ſatis, nunc exempla à nobis prætermiſſa, reſumam⁹. Tacitus in 2. hiſtoriar. vbi de Muciano agit, quem penè imperij ſocium habuit Veſpaſianus, maturitatem perbellè deſcribit, & quidem paucis: *Maturitas Muciani.* Mucianus cum expetita manu, non lento itinere ne contari videretur, neque tamẽ „ propeꝛans, gliſcere famam ipſo ſpatio ſinebat gnarus modi- „ cas vires ſibi, & maiora credi de abſentibus. Idem hiſtoricus „ lib. 4. eiuſdem operis in duobus principibus confert cum maturitate, vel tardatione potiùs, celeritatẽ nimiam & præcipitem, ad hunc modum: Domitianus Mucianuſque accingebantur diſpari animo: ille ſpe ac iuuenta properãs: hic moras nectens, queis flagrantem retineret, ne ferocia ætatis, & prauis impulſoribus ſi exercitũ inuaſiſſet, paci bellóque malè conſuleret.

Cunctatio. Cunctationis pulcher eſt apud Ammianũ locus initio 16. vbi de Conſtãtio: Hinc & deinde nec itinera nec flumina trãſire poſſe ſine inſidijs putãs, erat prouidus & cũctator; quod præcipuum bonũ in magnis ductoribus, opem ferre ſolet exercitibus & ſalutem. Sic idem lib. 29. de Theodoſio ſolletti duce ſub Valente Imp. diutius agens, vt antiquus ille cunctator pro negotio conſultabat, commentis potius & prudentia quàm periculoſis cõgreſſibus, hoſtem pugnacem & impenetrabilem iactu telorum, ſi fors copiam dediſſet, oppreſſurus. Non mihi tempero quin exemplum nobile adiungam ex eodem hiſtorico, de duobus qui ſub Gratiano Cæſare ducibus meruerunt, quos lubens ego confero cum Fabio Maximo & Minutio. Sic itaque Amm. 3. lib. Nannieno negotium dedit virtutis ſobriæ duci. Et Mallobandem iunxit pari poteſtate collegam domeſticorum comitem, regémque Francorũ,

virum bellicoſum & fortem. Nannieno igitur ſecum reputante fortunæ caſus verſatiles, ideóque cunctandum eſſe cẽſente, Mallobandes autem pugnandi cupiditate raptatus, vt conſueuerat ire in hoſtem, differendi impatiens, augebatur.

volitant ſpicula miſſa manu.] Ouid. ferè ſic 1. de Ponto, eleg. 4.

——Sarmatica ſpicula miſſa manu.

Neſcio an huc etiam rectè contulero quod de Cymodocæa nympha Virgilius in decimo:

——fugit illa per vndas
Ocyor & iaculo, & ventos æquante ſagitta.

Appendix.

Eruditè Fabius Quintilian. lib. 12. cap. 6. Agendi initium ſine dubio ſecundum vires cuiuſque ſumendum eſt: neque annos definiam, cùm Demoſthenem puerum admodum actiones pugillares habuiſſe manifeſtum eſt. Modus mihi videtur quidam tenendus, vt neque præproperè diſtinguatur immatura frons, & quicquid eſt, illud acerbum proferatur. Nam & inde contemptus operis innaſcitur, & fundamenta iaciuntur impudentiæ, & quod eſt vbique pernicioſum præuenit vires fiducia: nec rurſus differendum eſt tyrocinium in ſenectutem: nam quotidie metus creſcit, maiúſq; fit ſemper quod auſuri ſimus: & dum deliberamus quando incipiendum ſit, incipere iam ſerum eſt. Quàre fructũ ſtudiorum viridem, & adhuc dulcem promi, dum & venia, & ſpes eſt, & paratus fauor, & audere non dedecet, & ſiquid deſit operi, ſupplet ætas: & ſi qua dicta ſunt iuueniliter, pro indole accipiuntur. Hæc Fabius, longo vſu doctus, de conatu ſtudioſorum. Attexo huc cõſilium in rebus arduis non ita maturandum, ſed occupandum ex Capitolino, in Maximo & Balbino: Oratione conſulis (ait) qui primus ſententiam rogatus, poſt mortem Gordiani, vbi maximus timor omnium animos occupaſſet, vt qui Maximini ſcelera, & truculentiã horrerent: Scio, P. C. hanc rebus nouis ineſſe oportere conſtantiam, vt rapienda ſint conſilia, non quærenda: verbis quinetiam plurimis abſtinendum, atque ſententiis, vbi res perurgent.

In deprehenſum.

EMBLEMA XXI.

IAMDVDVM *quacunque fugis, te perſequor: at nunc*
Caſsibus in noſtris denique captus ades.
Amplius haud poteris vires eludere noſtras:
Ficulno anguillam ſtrinximus in folio.

Fugax tandem deprehenſus.

ALlegorica proſopopeia in quemuis deprehenſum, & fugacem, qui ob ſcelera notatus, ſemel atque iterum è manibus iudicum lapſus, & pro temporis occaſione ſubterfugiis vſus, non tamen poſſit effugere & expedire ſeſe, ſi tandem correptus arctiori nodo illigetur. Id facilè & commodè poteſt illuſtrari nobilibus hiſtoriis, de Perſe, Pſeudophilippo, Iugurtha, qui Romanorum infeſtiſſimi hoſtes dolis, fraudibus, ſubterfugijs vſi, vt vix capi poſſe viderentur, tandem

tamen ſuccubuerunt:ſed libri ſunt in omnium manibus. E multis quæ occurrunt, vnũ ſublegere placet ex Iuſtino: Hanno Carthaginienſis adeò diues erat, vt cęteros ciues opibus anteiret. is de occupando regno cogitauit, ſed interfecto primùm ſenatu: quod machinatus ſimulatis filiæ nuptijs, plebi in porticibus publicis, Senatui ſuas in domo epulas parari mandauit, vt poculis veneno infectis ſenatores tectiùs enecaret, & ita Remp. inuaderet. Quo tamen conſilio nefario per miniſtros detecto, magiſtratibus placuit ſcelus declinari, non vindicari; periculũ enim erat ne plus negocij exhiberet res cognita, quàm cogitata. Itaque decreto cohibuerunt, vt modus nuptiarum ſumptibus ſtatueretur. Quo conſilio præuentus Hanno, ſeruitia concitat rurſuſq; conſtituta cædibus die, cùm iterum ſe proditum vidiſſet, munitum caſtellum cũ viginti ſeruorum millibus occupauit, ſed comprehenſus eſt ad extremum, dum ſibi conatur Afros & Mauritanos conciliare. Virgis cæſus, effoſſis oculis, & manibus, cruribúſq; fractis, necatus eſt: corpus verberibus lacerum cruci affigitur. Filij quoque cognatíque, quanquam innoxij, vltimo ſupplicio affecti. Sed ne ſim longior, id & opportunè torqueri poteſt in eos qui fallacis ſunt fidei, quíque crebrò furtim ſe ſubducunt ab iis, apud quos verum dicere neceſſe habent: vti pleroſque (heu nimium multos) noſtra hac tempeſtate vidimus, qui aliud in ore promptũ habent aliud in pectore clauſum tenent, quod de Catilina Salluſtius ait; ſicque imponere aliis aſſueuere, vt non vereantùr perfricta fronte pertinaciùs obſiſtere iis quos ſibi iuſtè interdum aduerſari norunt. Quod & accommodari poteſt in pertinaces quoſdam & refractarios, qui diuinis oraculis demum in noſtram ſententiam pertrahuntur, cùm eos nihil morentur humana. Ducta eſt ſimilitudo à natura anguillæ; quæ quia ſit lubrica, facilè contineri nequit niſi folio fici ſcabro & aſpero. Lege prouerb. Cauda tenes anguillam: &, Anguilla in ſtrigmento, in Eraſmicis & Iunij adagiis. *Anguilla lubrica.*

Ficulno anguillã, &c.] Alluſio ad Prouerb. Folio ficulno anguillã. cui poteſt videri aliud finitimũ quod refertur ab alijs, Inter Orci cancros adhærere: pro arctè irretiri, vt nulla pateat effugij ratio.

Cuſtodiendas virgines.

EMBLEMA XXII.

VERA hæc effigies innuptæ eſt Palladis: eius
Hic Draco, qui dominæ conſtitit ante pedes.
Cur Diuæ comes hoc animal? cuſtodia rerum
Huic data: ſic lucos, ſacráque templa colit.
Innuptas opus eſt cura aſſeruare puellas
Peruigili. laqueos vndique tendit amor.

Emblematis typus. TYpus Emblematis huius mihi ductus videtur ex Atticis Pauſaniæ lib. 1. vbi narrat ſimulachrum mineruę fuiſſe olim Athenis talari veſte, cuius pectus obtegeret Meduſæ caput eburneum, cum victoria cubitorum quatuor & haſta in

manu: ad pedes fuiſſe clypeum appoſitum: iuxtáque haſtam obuolutum draconem. Phidias clariſſimi nominis ſtatuarius, Palladis ſimulachro Draconem appoſuit, quem pedibus Dea comprimeret: quo ſignificabat virgines & puellas (fuit enim Pallas virginitatis numen) peruigili cura continendas, vt ea ratione ſit optimè muliebri pudicitiæ conſultum. Nunquam eſt enim committendum, vt otio ſeſe dedant, aut plus quàm ſatis eſt, vagentur: quandoquidem eo ſexu nihil fragilius ſit aut imbecillius. Certè cùm ſit adeò difficilis puellarum cuſtodia, ſtatim vt ſunt, aut eſſe incipiunt maturæ nuptui, ſeu vt iuris auctores loquuntur, viripotentes, ſunt elocandæ, & ijs quærenda conditio. Id & præcepit ſapiens Hebræus: Si tibi filiæ ſint, ait, erudi illas, & trade viris cordatis. Quanquam enim virgo matura viro nihil dicat, atque quod Naſo ait, *Pulchra verecundo ſuffundat ora rubore*, tamen intra ſe multa loquitur, vel teſte Comico vetere Menandro, qui hũc affectum eleganti penicillo adumbrauit:

Cur Palladis ſimulachrum Draconem premerat.

θυγατὴρ ἐπίγαμος κἂν ὅλως μηδὲν λέγῃ,
διὰ τὸ σιωπᾶν, πολλὰ περὶ αὐτῆς λαλεῖ. i.
Quanquam ſileat paſſim puella nubilis,
Silendo, multa ſolita eſt intra ſe queri.

Quare circunſpectè iura permittunt ei quæ annum quintũ & viceſimum exceſſerit, vt poſſit non exſpectata parentum auctoritate, virum ducere. Val. Maximus lib. 6. refert exemplum longè præclarum de Publio quodã Mæuio, qui ſe pudicitiæ acerrimum vindicem præſtitit. Nam in libertũ ſuũ, quanquam admodum gratum ſibi animaduertit, quòd filiæ ſuæ iam nubili oſculum dediſſet; cùm præſertim non libidine ſed errore lapſus videri poſſet. Et quidem pœnæ grauitate, teneris adhuc puellæ ſenſibus caſtitatis diſciplinã ingenerari magni æſtimauit: eíque tam triſti exẽplo præcepit, vt non modò virginitatem illæſam, ſed etiam oſcula ad virũ ſincera perferret. Sanè Draco à viſu, quem acutiſſimũ habet nomen apud Græcos habuit, id eſt παρὰ τοῦ δέρκεσθαι: nam δέρκομαι eſt, acutiſſimè video: vt & ὄφις, ſerpẽs, ab ὄπτω; ideóque Palladi ſacer eſt, quia vocabulum id παρὰ τοῦ πάντα ἀθρεῖν καὶ βλέπειν καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum plerique tradunt, prudentiámque hinc interpretãtur, quæ omnia perſpiciat, & præ cæteris intelligat. Porrò quòd hic ſcribit verã eſſe Mineruæ virginis effigiem, nec tamen explicat per partes, ſed Draconem tantùm adiungit, vigilantiæ veluti miniſtrum,

Draco vnde nomẽ habet.

non videtur alienum, ſi Deę panopliam ſubjecero. Puella igitur armata, virum ſapientem aduerſus omnes animi perturbationes ſe armantem, & vitiis animo forti reſiſtentem ſignificat: vel quod virtutem ſuis ipſius pręſidiis inſtructam ſatis eſſe intelligimus, vti iam dictum eſt. Galeam habet criſtatam in capite, quod referendum eſt ad iudicium, & conſtantiam, qua vel maximè ſapientis cerebrum, arx & propugnaculum animi, potiſſimùm valeat: haſtam veró longam, quod oratione percutiat eminus: Scutum cryſtallinum viri ſapientis magnam ſollertiam repræſentat, qua ſeipſum haud aliter intus diiudicat; quàm ſi in ſpeculo cryſtallino ea quæ externa ſunt contempletur. Sed illud ſcutũ Gorgoneo capite terrificum apparet, quod formidinis & terroris imaginem eſſe volunt: quàm alij pectori Palladis appingunt, quia ſapiens in pectore terrorem habet, quo aduerſarios afficiat. Inde enim Tritogeniam dictam eſſe vult Phornutus, quòd malis terrorem & metum ingeneret. Pallium triplici colore tinctum, quòd ſapientia ſit multiplex, ſeu quòd tecta & operta ſit, neque cuilibet ſeipſam conſpiciendam præbeat. Candidus in eo color ſimplicitatem reſpicit: aureus internitens, vim ſapientiæ fulgurantem: purpureus fulgorem penetrãtem, *γλαυκῶπις* ideò eſt, *καὶ φοβερὰ, καὶ χαροπὴ, καὶ δεινῶς ἀνδρικὴ*, quòd vt illuſtris eſt & conſpicua, vt quidam volunt, ſic & formidabilis. Non enim tam cæſios habet oculos, vt acutè non videat: *ὁρᾷ γὰρ δριμύ·* vnde & *ὀφθαλμίτις καὶ ὀπτιλέτις* dicta tẽplũq; habuità Diomede poſitũ, nomine, *ὀξυδερκοῦ ἀθηνᾶς*. Cæterùm alij, & Homerus maximè, tradũt eã glaucis eſſe oculis & cæſiis: qua ratione huic conſecrentur Dracones, & Vlulæ, nimirũ ob ſimilitudinẽ oculorum: acutiſſimo enim viſu eſt Draco, & quandã excubandi vigilandiq; vim habet, nec venatione capi poſſe videtur. Draconi autem ſimilem eſſe virtutẽ indagatricẽ aiunt, quæ diligẽtiſſimè omnia perſcrutetur, rimeturq; ſtudio indefeſſo: ideóq; ab acuto viſu illi nomen factum, vt iam diximus. Sed placet huc, non præter rem tamẽ, attexere quod perſpicuè docuit Ponticus Heraclides in allegorijs Homericis: *ἡ δὲ σὺν φρονήσει μετάνοια, δικαίως ἐν τοῖς ποιήμασιν ἀθηνᾶ νομίζεται· σχεδὸν γὰρ ἡ θεὸς, οὐκ ἄλλου τινὸς, ἢ συνέσεως ἐπώνυμος ἐστιν, ἀθρηνᾶ τις οὖσα, καὶ πάντα τοῖς λεπτοτάτοις ὄμμασι τῶν λογισμῶν διαθροῦσα· διὸ δὴ καὶ παρθένον αὐτὴν ἐτήρησαν· ἄφθορον γὰρ ἀεὶ τὸ φρόνημα, οὐδεμιᾷ κηλῖδι μιανθῆναι δυνάμενον, ἔκ τε τῆς τοῦ διὸς*

Cur armata Pallas.

Galea.

Scutum.

Caput Gorgonis in clypeo.

Pallium.

Dracones & Vlula Palladi conſecrantur.

κεφαλῆς γεγενῆσθαι δοκεῖ. τοῦτον μὲν γὰρ ἀποφηνάμεθα τὸν χῶρον ἰδίως λογισμῶν εἶναι μητέρα. Quæ cõiuncta eſt cũ prudentia pœnitudo, iure apud Poëtas Athena, id eſt Minerua, nuncupatur. Etenim eius nomen non aliunde ducitur, quàm ab intellectu, vt Athena tanquam ἀθρηνᾶ vocetur, hoc eſt contemplatrix, & nihil non inſpiciens acutiſſimis mentis oculis. Itaque virginem eam manere dicunt: quia prudentię vis nõ perit, neque vlla fœdari macula poteſt. Adhæc putatur è Iouis orta capite: quem locum præcipuè rationum eſſe matrẽ oſtendimus. Sed hactenus ſatis Lege Phornutum lib. De natura Deorum, Fulgent. Mytholog. 2. Gyrald. 11. Syntag. & Pierium Valerian. 14. Hieroglyphic.

innuptæ Palladis.] Hinc παρθένος dicta. eo enim nomine culta eſt in Acropoli Athenienſi: vnde & templũ Parthenon. eius autem virginitas & puri & incorrupti eſſe ſymbolum, Phornutus ait. *Pallas virgo.*

Cur Diuæ comes hoc animal?] Huius quidem rei meminit obiter Plutarchus, commentario De Iſide & Oſiride.

Lucos ſacráq; templa colit.] nimirum vt cuſtodiæ ſymbolum: eadem enim ratione hortis Heſperidum ſeruandis præfectus eſt Draco peruigil. *Virginum cuſtodia.*

Inuptas opus eſt, &c.] Phocylidis eadem eſt ſententia:

παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι,
μηδέ μιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆναι ἐάσῃς.
κάλλος δυστήρητον ἔφυ παίδων τοκέεσσι. id eſt.
Clauſa tibi virgo thalamis ſeruetur honeſtis,
Nec ſinito hanc ad connubium foris vſque videri.
Forma puellarum ſeruata parentibus ægrè eſt.

Quò ſpectat etymon nominis παρθένος, quod Grammatici deflectunt à παρὰ θεῖν τῇ μητρί, quòd virgo apud matrem manere debeat. quem morem veterum Heſiodus attigit 2. ἔργων: *Vnde παρθένες dicatur.*

ἥτε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει.

Sed & Homerus in perſona Penelopes, vult pudicam mulierem vix ſolam in medium procedere, ſed ancillis comitibus ſtipatam. ſic enim ille:

οὐκ οἴη, ἅμα τῇγε καὶ ἀμφίπολοι δύ' ἕποντο. id eſt.
Haud ſola, aſt illam duæ famulæ comitabantur.

Val. Maximus exemplum ſeueritatis memorat in Q. Antiſtio, qui vxorem repudiauit, quòd illam in publico cum quadam libertina vulgari ſecretò loquentem vidiſſet. Is enim

maluit occurrere incunabulis & initijs culpæ, quàm perfectum ſcelus vindicare. Itidem fecit Sempronius Sophus, non alia de cauſa, quàm quòd vxor, ignorante ſe, ludos ſpectare auſa eſſet.

Opus eſt cura aſſeruare puellas.] Non eſt arx, neque poſſeſſio vlla quæ tam difficulter aſſeruetur quàm fœmina, ait Alexis Comicus.

οὐκ ἔϛιν οὔτε τεῖχος οὔτε χρήματα,
οὔτ' ἄλλο δυσφύλακτον οὐδὲν ὡς γυνή..

Tibullus eleganter huius cuſtodiæ difficultatem expreſſit.

Hæc fecere malas, hinc clauem Ianua ſenſit
Et cæpit cuſtos liminis eſſe canis.
Sed pretium ſi grande feras, cuſtodia victa eſt,
Nec probibent claues, & canis ipſe tacet.

Quod mihi reuocat in memoriam Apollodori lepidos ſenarios, quibus ait occludi fores repagulis, ſed nequaquam fabrum ianuam adeò clauſam & munitam reddidiſſe, quin ad eam pateat aditus feli & adultero. Eius Poetæ hæc verba.

καὶ κλείεθ' ἡ θύρα μοχλοῖς ἀλλ' οὐδ' εἷς
τέκτων ὀχυρὰν οὕτως ἐποίησεν θύραν,
δι' ἧς γαλῆ καὶ μοιχὸς οὐκ εἰσέρχεται.

laqueos vndique tendit amor.] γνώμη.

Vinò prudentiam augeri.

EMBLEMA XXIII.

HÆC Bacchus pater, & Pallas communiter ambo
Templa tenent, ſoboles vtraque vera Iouis.
Hæc caput, ille femur ſoluit: huic vſus oliui
Debitus, inuenit primus at ille merum.
Iunguntur meritò: quod ſi qui abſtemius odit
Vina, Deæ nullum ſentiet auxilium.

PRo Dijs fuiſſe veteribus habitos, qui beneficiis humanum genus ſibi deuinxiſſent, notius eſt ex M. Tullii libris De nat. Deor. Lactantio & Euſeb. quàm vt confirmare ſit neceſſe. Tantùm obiter admoneo, quoſdam Deos iiſdem olim *Quæ Dij veteribus habiti.*

Dij multi iiſdem aris poſiti.

tēplis & aris fuiſſe cultos, vt Cererem & Neptunū, quòd abſque ſale cibi penè omnes inſipidi ſint, refert Plutarc. Sympoſ. 4. Vt Herculem & Muſas, quia Euādrum literas docuit Hercules, idē teſtis eſt in quæſtion. Rom. Sic denique Mercuriū iuxta Venerem ſtatuere, vt oſtēderent matrimonij voluptatē maximè orationis indigere: itemq; Suadam & Gratias, vt innuerent coniuges inuicem quæ vellent, perſuadendo impetrare debere. Certè reperio apud auctores quoſdam Græcos, nomine peculiari Deos nuncupatos eſſe σωναοὺς, quibus delubrum cōmune fuit ij etiam dicti ὁμωχεται vt apud Thucydidem. Vt & metaphoricôs Syneſio epiſt. 1. σωναὸς ἡ ποιητικὴ τῇ φιλοσοφίᾳ. Romæ etiam in inſcriptione priuatæ cuiuſdam domus, teſte Fabricio, Διὶ ἡλίῳ μεγάλῳ σαράπιδι, καὶ τοῖς σωνναοῖς θεοῖς. His quæ dixi de dijs σωνναοῖς, velim adiungi argutam ſanè & eruditam non minus Ciceronis optationem ex 12. ad Attic. de Cæſare vicino: Scripſeram ad te, quia cognoueram ex tuis liter s eum σώνναον Quirino malo quàm Saluti. Tulliana hæc verba teneo, quibuſuis non facilia intellectu: ſententiam itaque ænigmaticam interpretor. Optat itaque Cæſarem Iulium (qui extincto Pompeio Reipub. veterem faciem immutarat) Quirini σώνναον, non tam vt eodem templo ijſdemque aris colatur Cæſar, atque Quirinus, quàm vt ſimiliter pereat, deque medio tollatur Cæſar, quemadmodum olim Romulus ad capreæ paludem, aduocata concione. Virgil. deos communes appellat eodem ſenſu in 11. Æneid.

De dijs σωνναοῖς id eodem templo cultis.

In medioſque foces, & dijs communibus aras.

Exēpla quædam attuli in ſuperioribus, quibus adiungo quod nūc mihi occurrit apud Ægyrenſes Amorem atque Fortunam eodem in delubro coli ſolitos nempe ad eorum ſignificandam mutabilitatem. Scribit Heſiodus in Helicone idem fuiſſe tēplum Muſarum & Cupidinis, quòd ijs ſcilicet amor comparetur. Et Phornutus ait Mercurium ducem Gratiarū, cumque ijs adiungi, quod ratione qua gratificari oportet, nō temerè & imprimis merentibus & dignis. Nam qui eſt indignus ad retributionem pigrior eſt & negligens. Locum Syneſij longè pulcrum ex epiſt. 1. alibi etiam à me obſeruatum, video ad rem facere, quo ſimilitudine venuſta Poëticum æquat Philoſophiæ. Huius hæc verba: παῖδας ἐγὼ λόγους ἐγεννησάμην τοὺς μὲν ἀπὸ τῆς σεμνοτάτης φιλοσοφίας, καὶ τῆς σωννάου τε τῇ ποιητικῆς; Ait poëticum eſſe σώνναον Philoſophiæ,

phiæ,

phiæ, hoc eſt contubernalem, & eiuſdem quaſi templi conſortem. Quod dictum ad ſummam Poëticæ laudem, quæ ijſdem honoribus ac Philoſophia donanda videatur. Plinius autem lib.23. ait, Vino ali vires, ſanguinem colorémque hominum & mentem augeri cum nobilioribus partibus ait. *Vini vis.* Gellius lib.15. cap.2. ex Platonis ſententia, vinum ingenij fomitem eſſe refert, virtutíſque incitamentum, ſi mens & corpus hominis eo flagret. Quod quidem malè à nugatore quodam citatum ſic emendat Gellius: Sed enim, inquit in primo & ſecundo De legibus, non vt ille nebulo opinabatur, ebrietatem iſtam turpiſſimam, quæ labefacere, & minuere hominũ mentes ſolet, laudauit: *Plato quatenus vinũ laudet.* ſed hanc largiorem pauló, iucundioremq; vini inuitationem, quæ fieret ſub quibuſdã quaſi arbitris, & magiſtris conuiuiorum ſobriis, non improbauit. Nam & modicis honeſtíſque inter bibendum remiſſionibus refici integraríque animos ad inſtauranda ſobrietatis officia exiſtimauit: redditque eos ſenſim lætiores atque ad intẽtiones rurſum capiendas fieri habiliores. hæc Gellius. Hinc illud vulgò tritum emanaſſe ſuſpicor, Vinum acuit ingenium. Commodè itaque ἄγαλμα proponit Bacchi, & Palladis, eodẽ altari erectis, vt nimirum ſignificetur prudentię incrementum eſſe aliquod, ſi Bacchi, id eſt, vini generoſi, ſed moderati, vſus acceſſerit. *Cur Bacchus & Pallas eadem ara locarentur.* Etenim vinum promptiſſimum habetur liberè loquendi tanquam calcar: ideò & vino facundiam & inuentionem tribuit Plutarchus. Adhæc

Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiliit dicenda.

Et Æſchylus, poëta clariſſimus, non niſi inter pocula tragœdias ſcripſiſſe fertur. Quid plura? Narratur & priſci Catonis ſæpe mero caluiſſe virtus. Pręterire non poſſum quod ſcribit Athenæus Dipnoſoph.10.cap.13. ex Polybio, vinum mulieribus olim interdictum: cauſam adiicit; ὡς λαθεῖν ἐστὶν ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον, fieri non poſſe, vt quæ mulier vinum biberit, lateat. Ea cauſa maximè puto ab eodem Gellio ſcriptum lib.13.cap.11. Conuiuarũ numerum à Gratiis ad Muſas deſinere. Sic veteres Bacchum Muſis adiunxerũt, quia vino non minimùm vires ingenij excitentur: quam ob cauſam laudata ſunt hominum veterum ſympoſia: eoque nomine Homerum puto ſuos Heroas, ipſúmque Vlyſſem inter pocula de rebus longè ſeriis facere differentem. quod Virgil. egregiè imitatus eſt. Scio quid Plutarchus ſentiat, quo loco

diſputat, An ſit inter pocula de rebus grauibus diſſerendum: ſed locum indicare mihi ſatis eſt ad alia properanti. Videtur Alciati carmen confictum ex agalmate illo διονύσου καὶ ἀθηνᾶς lib. 4. Epigram. Græcorum, quod tale eſt:

εἰπὲ τί σοι, κοινὸν καὶ παλλάδι; τῇ γὰρ ἄκοντες
καὶ πόλεμοι, παρὰ σοὶ δ' εὔαδον εἰλαπίναι.
μὴ προπετῶς, ὦ ξεῖνε, θεῶν πέρι τοῖα μετάλλα,
ἴσθι δ' ὅσοις ἴκελος δαίμονι τῇδε πέλω.
καὶ γὰρ ἐμοὶ πολέμων φίλιον κλέος. οἶδεν ἅπας μοι
νῶτος δμηθεὶς ἰνδὸς ἀπ' ὠκεανοῦ.
καὶ μερόπων δὲ φυλὴν ἀγκηρέμην ἐμεῦ, ἐλαίη,
αὐτὰρ ἐγὼ γλυκεροῖς βότρυσιν ἡμερίδος.
καὶ μὴν οὐδ' ἐπ' ἐμοὶ μήτηρ ὠδῖνας ὑπέτλη,
λῦσα δ' ἐγὼ μηρὸν πάτριον, ἣ δὲ, κάρη.

Quem dialogiſmum ſic Latio donatum reperi:

Dic ito, quid commune tibi eſt cum Pallade? namque
Spicula ſunt illi, ſed tibi vina ſacra.
Talia ne temerè Diuos ſpectantia quæras,
Aduena, dicturi quin cape verba prius.
Bella mihi curæ, tum belli gloria, & iſtud
India teſtatur robore victa meo.
Prodeſt illa viris ſucco frondentis oliuæ,
Pocula ſed noſtro munere læta bibis.
Per me nec genitrix vllos eſt paſſa dolores:
Femur ego ſolui, ſed caput illa patris.

Bacchus cur pater. *Bacchus pater.*] Bacchus, Liber pater, vt Neptunus pater. Apollo pater. Liberum autẽ patrem nominatum aiunt, quòd cùm in India bellaſſet, multas ſecum feminas abduxiſſet, quæ Bacchæ dicebantur.

Bacchus & Pallas cur Ioue patre nati. *ſoboles vtraque vera Iouis.*] Bacchus Iouis ex Semele filius, de quo poſtea. Pallas ex Iouis capite nata, vt ſuperiùs expoſitum eſt. Suſpicor hoc in loco non temerè Bacchum vnà cum Minerua coniungi, & vtramque ſobolem Iouis dici: vt notet duo præſtantiſſima munera homini à Deo conceſſa, quorum alterum ad animum, nimirùm prudentia; alterum ad corporis vires inſtaurandas, nempè vinum, pertineat.

ille femur ſoluit.] Hoc vberiùs in ſequentibus.

Olea quid Mineruæ ſacra. *huic vſus oliui.*] Olea Mineruę tribuitur, quod ſemper vireat, & aliquid ſemper habeat glaucedinis, & quòd oleũ nihil contineat humidi admixtum, ſed ſemper ſincerum & ἀκήρατον

perſeueret: ita & virginitas, ait Phornutus. Sunt qui ſertum oleæ aſſignent, quòd arbor hæc pacis ſit ſymbolum; ideóque arma ferri dicuntur, belláque ſuſcipi, quò tandem commodiùs in pace viuatur. Gyrald. Syntag. 11. aliam habet rationem.

Huic vſus oliui debitus.] Palladi oleam eſſe dicatam ex veterum commentarijs dici, eandem caſtitati ſacram, quæque humanis vſibus non pollueretur, imò quæ deorum templis non accederetur niſi conſulto. Inter Græcos auctores plerique aſſeuerant oliuam ab impudicis cõſitam, aut non creſcere, aut fructum non ferre: quia opinione imbuti, à caſtis tantum & virginibus inſeri debere putabant.

inuenit primus at ille merum.] Præter alios quàm plurimos, teſtis eſt Plin. 7. cap. 56.

Iunguntur meritò.] Antiphanes proinde τὸ ζῆν idem ac τὸ πίνειν, aut πιεῖν ſignificare dicit, id eſt, viuere eſſe bibere.

abſtemius.] à vino abſtinens, temetum, vinum antiquis fuit. Gellius lib. 10. Ouid. Metamorphoſ. 15. *Abſtemius.*

——*gaudétque meris abſtemius vndis.* Varro: Quantopere abſtemias mulieres voluerint eſſe, &c. Nonius.

Prudentes vino abſtinent.

EMBLEMA XXIIII.

QVID me vexatis, rami? ſum Palladis arbor,
Auferte hinc botros, virgo fugit Bromium.

VIdetur hic παλινῳδεῖν. Superiori enim dixit epigrammate, eum qui à vino abhorreat, haudquaquam prudentem euadere: quod rationibus aliquot, ſi non omninò neceſſariis, ſaltē tamen probabilibus confirmari poteſt. Nunc autē prudentes vino abſtinere ponit. At hæc inter ſe ſic conciliare eſt facile, ſi dicamus prudentis eſſe vino mòderatè vti: ſecus enim ſumptum, rationem obturbare, curas, vigorémque animi impedire, vt meritò ceſſerit in prouerbium, Sapientiam vino obumbrari, ait Plinius. Cuius quidem rei non inſcius Romulus, vino ſemper eſt vſus parciſſimo. Capitale fuit Romanis matronis vinum attingere, vnde inſtitutum, vt

cognatis oſculum ferrent, reprehendendi cauſa, quò iudiciũ odor faceret ſi bibiſſent. Sed & M. Cato refert, non ſolùm probro affectas, ſed mulctatas quoque à iudice mulieres nõ minùs ſi vino vſæ eſſent, quàm ſi adulterium admiſiſſent. Egnatius Metellus vxorem, quòd vinum bibiſſet, interemit: cuius facti nec accuſatorem, nec reprehenſorẽ habuit, vnoquoque exiſtimante optimo exemplo illam violatæ ſobrietatis pœnas pependiſſe, ait Val. Max. lib.2.cap.1. Et ſanè, inquit, quæcunque femina vini vſum immoderatè appetit, & virtutibus omnibus ianuam claudit, & delictis aperit. Polybius etiam teſtis eſt, matronas liberas vino abſtinuiſſe, vt etiam ſeruos, item & ephebos omnes ad annum vitæ triceſimum. quod & apud Maſſilienſes in vſu fuiſſe nonnulli tradunt. Proditum eſt ab Æliano, lib.2.cap.37. De var. hiſt. Zaleuci legem apud Locrenſes fuiſſe, qua ſi quis merum bibiſſet, niſi valetudinis cauſa medico id iubente, morte mulctabatur. Ex quibus perſpicuum eſt, quàm olim odio habiti ſint ebrioſi, vinóque dediti. Porrò hîc oliua, Mineruæ arbor, vitem increpat, quę ſuos ramos implicet, & admoueat oliuis. Sumptum eſt diſtichon ex eo Græco incerti:

Romulus ſobrius. *Matronæ Rom. vinũ non attingebant.* *Quibus vinum interdiceretur.*

Fons Emblematis.

παλλάδος εἰμὶ φυτὸν, βρομίου τί μ᾽ ἐθλίβετε κλῶνες;
ἄιρετε τοὺς βότρυας· παρθένος οὐ μεθύω.

Quod Iambicis dimetris ſic reddidit Politianus:

Quid me implicatis palmites,
Plantam Mineruæ, non Bromij?
Procul racemos tollite,
Ne virgo dicar ebria.

Retuli paulò antè monitum Polybij certè graue, *λαθεῖν ἐστὶν ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον*, fieri non poſſe, vt quæ vinum biberit mulier, lateat. Bellè conſentit illud Varronis ex Agathone: Virgo de conuiuio abducatur ideò, quòd maiores noſtri virginis acerbæ aures Veneris vocabulis imbui noluerunt. Ouid.3. artis:

Turpe iacens mulier multo madefacta Lyæo,
Digna eſt concubitus quoſlibet illa pati.

An verò etiam conciliabimus ad epigrapham huius diſtichi Plautinum iſtuc? Non vinum moderari, ſed vino ſolent, qui quidem probi ſunt.

ſum Palladis arbor.] Plin. lib.12. cap.1. & lib.17. cap.44. teſtis eſt. Phornutus & Martianus Capella lib.6.

Minerua oliua ſacra, Pacifera dicta humanis vſibus nõ pol-

iubebatur, nec temerè Deorum aris accendebatur. Græci quidam negabant ab impudicis plantatam creſcere, fructúmue ferre. itaque à virginibus, & caſtis duntaxat inſeri volebant.

botros.] βότρυς, gemma pro racemo accipitur. συνεκδοχικῶς.

Bacchus Bromius.

virgo fugit Bromium.] abhorret à vino.

Bromius autem Bacchus dicitur: παρὰ τὴν βρόντην refertur, id eſt, tonitru, quod dum naſceretur, eſt auditum, vt fabulantur: vel à βρέμω, fremo. Ouid. Metamorph. 4.

—Bacchúmque vocant, Bromiúmque Lyæum.

Iuuenal. 6. Satyr.

—Bromium committere noli.

& ad rem appoſitè Theogoniæ ſcriptor non inuenuſtus, Pylades:

A ſtrepitu Bromius, quòd vociferetur Iacchus:
Quòd curis ſoluat corda, Lyæus erit.

Reperi citatum ex Ennio Athamante:

His erat in ore Bromius, his Bacchus pater,
Illis Lyæus vitis inuentor ſacræ.

Appendix.

Adijcio illud ad lepi carminis illuſtrationem. Dionyſius hanc legem primùm à Romulo ſcriptam fuiſſe teſtatur lib. 2. De prohibito temeto feminis, Prouerb. vetus, *anima ſicca ſapientiſſima,*

—quid enim Venus ebria curat?
Inguinis & capitis quæ ſunt diſcrimina neſcit. ait Iuuenal.

Lepidè Ouidius:

Nox & amor, vinúmque nihil moderabile ſuadent;
Illa pudore vacat, liber, amórque metu.

Alio loco idem non minùs eruditè:

Turpe, iacens mulier multo madefacta Lyæo;
Digna eſt concubitus quoslibet illa pati.

Bromium.] Multa Baccho nomina indita expreſſit Ouid. 4. Metamorph.

Thuráque dant, Bacchúmque vocant, Bromiúmque, Lyæúmque,
Ignigenúmque, ſatúmque iterum, ſolúmque bimatrem:
Additur his Niſeúſque, indetonſúſque Thyoneus,
Et cùm Lenæo genialis conſitor vuæ,
Nyctéliúſque, Eleleúſque parens, & Iacchus, & Euan,
Et quæ prætereà per Graias plurima gentes
Nomina, Liber, habes—

In ſtatuam Bacchi.

DIALOGISMVS XXV.

BACCHE *pater, quis te mortali lumine nouit,*
Et docta effinxit quis tua membra manu?
Praxiteles, qui me rapientem Gnoſsida vidit,
Atque illo pinxit tempore, qualis eram.
Cur iuuenis, teneráque etiam lanugine vernat
Barba, queas Pylium cùm ſuperare ſenem?
Muneribus quandóque meis ſi parcere diſces,
Iunior, & forti pectore ſemper eris.
Tympana non manibus, capiti non cornua deſunt:
Quos niſi dementeis talia ſigna decent?
Hec doceo, noſtro quòd abuſus munere ſumit

Cornua, & inſanus mollia ſiſtra quatit.
Quid vult ille color membris penè igneus? omen
Abſit, an humanis vreris ipſe focis?
Cum Semeles de ventre parens me fulmine traxit
Igniuomo, infectum pulvere merſit aquis.
Hinc ſapit hic, liquidis qui nos bene diluit vndis:
Qui non, ardenti torret ab igne iecur.
Sed nunc me doceas, qui vis miſcerier? & qua
Te ſanus tutum prendere lege queat?
Quadrantem addat aquæ, calicem ſumpſiſſe falerni
Qui cupit, hoc ſumi pocula more iuuat.
Stes intra heminas: nam qui procedere tendit
Vltra alacer, ſed mox ebrius, inde furit.
Res dura hæc nimium. ſunt pendula guttura, dulce
Tu fluis. heu facilè commoda nulla cadunt!

Vini incõmoda. BAcchicæ ſtatuę profert ἐπιμύθιον ἠθικὸν per dialogiſmũ, quo demonſtrat incommoda quæ temulentiam conſequantur: nam ex immodica vini potione ebrietas, ex ebrietate furor, quo nihil vel miſerius, vel exitialius videri, nedum cogitari poteſt. Deinde ſumendi vini legem quandam præſcribit omnibus vtilem, & planè neceſſariam. Omnia ſigillatim diligentiùs aperiam, ne quid interturbem. De fugiẽda ebrietate Plinius fuſum orationis riuulũ exprompſit lib. 14. toto 22. cap. Prouerbium, Vinum caret clauo: &, Vinum ſenem, etiam nolentem, ſaltare impellit. Plato 3. De Repub. & 6. De legib.

Bacchus Liber pater *Bacche pater.*] Cur Baccho Liberi patris impoſitum nomẽ ſit, Plutarch. explicat κεφαλ. ῥωμαικῶν libro: quòd nimirùm bibentibus libertatem ingeneret. Nonnulli enim per vinolentiam liberi & feroces efficiuntur: aut quia libra exhibuerit, aut quòd ille apud Eleutheras vrbem Bœotiæ, Eleutherius, i. Liber appellaretur.

Mortali lumine.] humanis oculis. hæc ad figmentum. Nam nefas olim fuit Deos fuiſſe homines putare.

Praxiteles. *Praxiteles, qui me, &c.*] Id Plinius attigit inter plurima Praxitelis opera laudatiſſima, lib. 34. cap. 8. Oriundus hic celebris artifex ex ea Italiæ parte, quæ quondam magna Græcia

dicebatur,& ob artis excellentiam ciuitate Romana donatus.

rapientem Gnoſsida.] Ariadnem intelligit, Minois Cretenſiũ regis filiam, quæ Theſei amore capta, Minotauri necandi occaſionem ei præbuit, ea lege vt ſe vxorem duceret. Sed eam Theſeus in inſula Naxo ſomno ſepultam reliquit, cuius miſertus Bacchus eam ſibi connubio iunxit, quam in cœlo raptam, Coronam Gnoſſiam appellant. *Ariadne à Baccho rapta.*

Cur iuuenis, &c.] Ouid.3.Faſtorum ſic: *Cur iuuenis Bacchus.*

Siue quòd ipſe puer ſemper iuueniſque videris,
Et media eſt ætas inter vtrumque tibi.

& in Metamorph.

——tibi enim inconſumpta iuuenta.
Tu puer æternus, tu formoſiſsimus.——

Iuuenis ideò effingitur, quòd ad iuueniles annos molliter tranſigendos maximè conferat, ſi parciùs, vt decet, ſumatur: vel quòd hilares & lætos faciat. Gyrald. Syntag.7.

lanugine.] Barba molli, à lanæ ſimilitudine, vt eſt in cotoneis malis. *Lanugo.*

queas Pylium cùm ſuperare ſenem.] Alluſio eſt ad prouerb. proximè citatum, Senem vel nolentem vinum ſalutare compellit: cui conuenit illud ex Athenæo: *Vinum inſanire facit.*

οἶνος καὶ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνην ἀνέβαλλε: hoc eſt,

Inſanire facit ſanos quoque copia vini.

Huc ſpectat quod Plato De legib.1. ait: non ſolùm ſenẽ fieri bis puerum, verùm etiam temulentum. Per ſenem Pylium συνεκδοχικῶς ſenem quemuis, ſapientem hominem intelligit, qualem Neſtorem Homerus celebrat in Iliade. Quẽ tamen locũ de Bacchi iuuenta, non de vi, ſed de ætate & tẽpore intelligendũ eſſe mihi facilè perſuadeo. mirari enim poſſit aliquis Bacchum iuuenem ſemper videri, cùm ſit ille Neſtore annoſior. Nam & apud Lucianum Iupiter ridet Cupidinem, qui ſe puerum eſſe iactet, cùm ſit ἀρχαιότερος πολὺ τοῦ Ἰαπετοῦ. Quam vt germanam explicationem lubẽs admitto, vt eruditam dignamque quæ probetur omnium calculis.

Tympana non manibus, &c.] Tympanum luxuriæ inſtrumẽtum dicitur à Iuſtino, lib. 30. Suſpicor Baccho tribui tympanũ, tanquam hilaritatis ſignum notiſſimum, vel propter ſtrepitum inconditum, quem edere interdum ſolent qui vino ſunt onuſti. *Tympanum cur adiunctum Baccho*

Plutarchus de Ptolomæo Iuniore, qui temulentus in palatio, tympano comploſo obambulabat: Graue, inquit, & cala-

mitoſum ſi Cleomenes opperiretur otium diſſolutum Regis Cybeleij præſtigiatoris, vbi primùm ille tympanũ poſuerit, & tripudiantium cœtus dimiſerit. Grœcè ita: δεινὸν γὰρ εἰ Κλεομένης κάθηται μητραγύρτου βασιλέως σχολὴν ἀναμένων, ὅταν πρῶτον ἀπόθηται τὸ τύμπανον, καὶ καταπαύσῃ τὸν θίασον.

Cornutus Bacchus. *capiti non cornua deſunt.* Ouid. in Epiſt. Sapphus:

Accedant capiti cornua, Bacchus eris.

Nam priùs ab Orpheo in Hymnis βουκέρως, καὶ δικέρως eſt appellatus. Diodorus in 5. rationem reddit, quòd priùs boues iugo iunxerit, vel quòd Ammonis filius fuerit, qui capite arietino pingebatur. Cornua pro audacia Phornutus accipit, quòd audaces vinum reddat. Veteres cornibus pro poculis vſos, & eam ob cauſam Bacchum dici cornutum & temulentum ſcholiaſtæ quidam tradunt.

Vini vſus. *Hoc doceo, noſtro, &c.*] Sic Plin. cap. 1. libro 23. Vino modico nerui iuuantur, copioſiore læduntur, ſic & oculi: ſtomachus recreatur, appetentia ciborũ inuitatur, triſtitiæ cura hebetatur, vrina & algor expellitur, ſomnus conciliatur: Contrà, ſi nimius adhibeatur vini vſus, belluina cornua capeſſimus, & in furorem intolerabilem nonnunquam ruimus.

οἶνος vnde dicatur. *Hoc doceo, noſtro quòd abuſus, &c.*] Non me fugiebat, vnde vini, τοῦ οἴνου, appellationem Plato in Cratylo deduceret, nempè παρὰ τὸ οἰήσεως τὸν νοῦν ἐμπιμπλᾶν, quòd opinione mẽtem oppleat: vel, vt etymolog. ἀπὸ τῆς ὀνήσεως, eo quòd iuuet & recreet. Sed ad hunc locum mihi ſatisfecerit Plutarchi monitum ex 7. Sympoſ. Probl. 10. cuius hæc eſt ſententia; Quod verò ſummum eſt, vt in conſultatione de rebus arduis imprudens atque imperitus rerum ſequatur prudẽtiores, hoc vinum ebriis adimit. Ideò enim Plato vino nomen ait impoſitum eſſe οἶνος, quòd efficiat, vt qui biberint, ſapere ſe putent, οἴεσθαι νοῦν ἔχειν.

noſtro quod abuſus munere.] Vini effecta quædam mala quidẽ adduximus: cum ſuperiore commentatione adiungo. Menãdri celebratur illud: ὁ πολὺς ἄκρατος μίκρ' ἀναγκάζει φρονεῖν immoderatum merum nos parum ſapere cogit. Plato 2. legũ, cenſet optimum fore, ſi quemadmodum Carthaginẽſes olim, miles in caſtris nunquam vinum guſtet, ſed toto expeditio-

Quibus vinum prohibitum. nis tempore aquam bibat: ſeruis nunquam permittatur: magiſtratus abſtemij fiant quandiu munere publico funguntur: iudices ijque qui rebus præſunt publicis, vinum omnino nõ attingant quo tempore cauſis & negotijs vacant. Ex Eripha-

comico citantur hæc:

λόγος γὰρ ἐστ᾽ ἀρχαῖος, οὐ κακῶς ἔχων
οἶνον λέγουσι, τοὺς γέροντας, ὦ πάτερ,
πείθειν χορεύειν οὐ θέλοντας.

Innuit iuxta vetus verbum, certè verum, tantam eſſe vini vim, vt ſenes vel nolentes ſaltare faciat.

quòd abuſus munere ſumit cornua.] Athenæus lib.13. *οἴνου κατιόντος εἰς τὸ σῶμα, ἐπαναπλέει κακὰ ἔπεα καὶ τὰ μαινόμενα:* Vino in corpus deſcendente, aſcendunt verba improba & furioſa.

ſumit cornua.] in effuſam prolabitur audaciā. Ouid. 1. Artis: *Cornua quid.*

——tunc pauper cornua ſumit. & 4. Triſt.

Iam feror in pugnas, & nondum cornua ſumpſi;
Nec mihi ſumendi cauſa ſit vlla velim.

Idem 3. Amor. eleg. 10. quo loco ſignificat ſe reſipuiſſe, & ab amoris laqueis extricaſſe ſe, ait,

Venerunt capiti cornua ſera meo.

Plato Dialogo de impoſitione nominū, *οἶνον* dictum vult, quaſi *οἰόνουν*, nempè *διὰ τὸ οἴεσθαι ἡμᾶς ἐμπιμπλᾶν*. quod Horatius 1. Carm. videtur circumlocutione expreſſiſſe:

——ſæua tene cum Berecyntio
Cornu tympana, quæ ſubſequitur cæcus amor ſui,
Attollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Addis cornua pauperi.

Ouid. 4. Faſtorum:

Mitte pater caput huc, placatáque cornua vertas.

Quo loco admonendi mihi ſunt Philologi Bacchum veteribus *κερασφόρον* depictum, id eſt cornutum, aut cornigerū: vel quòd primus rationem boum copulandorum ad agriculturam inueniſſe credatur: vel quòd eius pater Ammon cornutus colebatur. Plato aliam cauſam hiſtoricā retulit. 2. Legum, & poſt eum Athenæus Dipnoſoph. 2. Olim ſoliti erant in capiēdo potu cornib⁹ vti pro poculis. hinc verbū *κεράσαι*, pro, vinum fundere: & *κρατὴρ*, quaſi *κερατὴρ*, quod à nomine *κέρας* defluxum eſt. Pompeius Feſtus ad moralem ſententiā accedit, quòd qui temulenti ſunt, adeò interdum truces apparent, vt cornua habere videantur. & Scholiaſtes Horatij ad Odam 19. ſecundi Carm. ibi, *Bacchum cornutum qui finxerint.*

Te vidit inſons Cerberus aureo cornu decorum——

ait cornua Baccho tribui ſolita, quia ebrietas arrogantiam & audaciam gignat.

ſumit cornua.] Cur Bacchus cornutus, deque primo vſu poculorum, qui è cornibus erant, quędam attigimus. Certè apud Xenophontem legimus Græcos non niſi corneis vſos poculis, & Nicandri interpretes non ignorarunt, cum nondum apud gentes vaſa excogitata eſſent. Noſter hic ſuo more ad mores & Philoſophiam referre, quàm ad hiſtoriã maluit. Sumere vero cornua, pro inſolenter ſe gerere, & arrogantem ſe præbere, præter alios Amm. Marcellinus vſurpauit initio lib. 20. vbi de Lupicino, quem Iulianus miſerat ad Britannos tumultuantes: ſupercilia erigentem vt cornua, inquit &c.

Corneis vſi poculis veteres.

Sumere cornua.

Siſtrum.

mollia ſiſtra.] Ebrius ad muſicam, vt aſinus ad lyram. Siſtro dulci & ſonoro inſtrumẽto in ſacris Iſidis vtebantur veteres. Martial *Hæc quatiet tenera garrula ſiſtra manu.*
Ouid. de morte Tibulli, *Quid nos ſacra iuuant, quid nunc Ægyptia proſunt Siſtra?* De ſiſtro, Pierium Hieroglyph. 48. diligenter euolue. Inſtrumentum hoc æneum fuit, curuum ad lebetis formam, vt Plutar. commentario de Iſide retulit: circum erant parua quædam cymbala ſeu tintinnabula, & in eius parte ſuperiore ſculpta erat felis humana facie: in ima verò, figura Iſidis & Nephthys.

Nudus Bacchus.

Igneus Bacchus.

Quid vult ille color membris, &c.] Nuda fiebant Bacchi ſimulacra, inquit Phornutus, vt naturã vini oſtenderent quòd arcana detegat. Horat. 1. epiſt. *Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.* Rubedo autem colorẽ ſatis indicat, hincque cognomen Ignigenæ habuit. Strabo lib. 13.

Fabula de ortu Bacchi ad quid.

Cum Semeles de ventre parens, &c.] Notiſſima eſt fabula, quam fusè tractat Ouid. 3. Metamorph. dicitur opera matris Bacchus vtero prodiiſſe, fabula nimirùm calorem eius & feruorem innuente, ait Phornutus: tali enim natura eſt vinum, vim obtinens igni parem. Sed apud Poëtas eſt: Femori Iouis inſutum ad perfectionem veniſſe, quòd ſecundò femoribus vinum matureſcat ac perficiatur. cùm primùm enim maturũ eſt, vſui prorſus eſt imperfectum: ſed pedibus calcatum, fit perfectius. Nam prima illa generatio fit in autumni maturitate, quæ eſt etiam tum æſtu vigente. At cùm calcatur, & pedibus exteritur, id femoribus confici videtur. Et hæc quidẽ φυσικῶς. Alij modo alio enarrant. In prouerb. Perdidiſti vinum infuſa aqua, fabulæ huius origo affertur. Veteres merum bibebant, non ſine noxa, donec Staphilius Sirrheni filius docuiſſet vini diluendi rationẽ. Plato etiam admonebat,

Bacchum temulentum Deum ſobriis Nymphis temperandũ eſſe, id eſt, vinum aqua miſcendum, quod Epigrammate Meleagri compertius eſt:

Αἰνύμεναι τὸν Βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλαθ' ὁ κοῦρος
νίψαν, ὑπὲρ τέφρης αὐτὸν κυλιόμενον,
τοὔνεκα σὺν νύμφαις Βρόμιος φίλος· ἢν δέ νιν εἴργῃς
μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

Id ego ita olim conabar reddere:

Proſiliit rapido cùm Bacchus ab igne puellus,
Eſt Nymphis lotus puluerulentus adhuc.
Cum Nymphis ideò gratus ſit Bacchus: at illum
Ni miſcere ſinas, igneus ardor erit.

Bacchus Nymphis temperandus.

Ponticus Heraclides lib. De allegoriis Homericis, id perſpicuè docuit, citans illud ex Iliad. ζ. ὥς ποτὲ μαινομένοιο Διωνύσοιο τιθήνας, &c. ait enim Bacchũ, ſeu Dionyſiũ μαινόμενον appellatum à Poëta, id eſt, inſanum & furentem, quòd nimio vino inſani homines fiant. Bacchi nutricibus, vires intelliguntur, quas Lycurgus pepulit per montem Nyſeron: quia conſuetudo fuit aſſeruandi vini cauſa admiſcere marinam aquam. Idem videtur ſentire Athenæus Dipnoſophiſt. II. cap. 3. quo loco rationem reddit, cur Nymphæ dicantur Bacchi nutrices, nempè quòd aqua immiſta vinum augeat, & temperet. Priſci autem illi Ioui duas nutrices, Iunoni vnam, Apollini duas, Baccho plures attribuerunt, quòd oporteat hunc Deum pluribus nutricum Nympharum menſuris mãſuefactũ eſſe ad domitum. Referam huc lepidum Cœlij Rhodigini Epigramma, quod, ni fallor, è Græco confinxit:

Nymphæ Bacchi nutrices.

Ardentis Semeles audens puer excidit aluo,
Ardebátque vno mater & ille rogo.
Et ſpes nulla ſuper miſeræ ſuccurrere matri,
At puer in flammis non tamen vſtus erat.
Ogygis occurrit, ſed non prius attigit illum.
Succubuit multæ quàm Iouis ignis aqua.
Ignis abit, ſed non abijt vis ignea prorſus,
Quíque cuti ſummæ parcit, in ima furit.
Nympha igitur procul: O puerum ne tangito, clamat,
Quiſquis es; ignis enim eſt, ni prius imbre laues.

Huc facit illud Plutarch. diſputatione, An ſeni regenda Reſpub. Aquam mero miſcemus, quo Deum furentem (vt cum Platone iſtuc) ſobrio altero caſtigatum temperemus, ὥσπερ φησὶ Πλάτων ἐπὶ τοῦ μιγνυμένου πρὸς ὕδωρ ἀκράτου, μαινόμενον

θεὸν ἑτέρῳ θεῷ νήφοντι σωφρονίζεσθαι κολαζόμενον. Idem de philoſophis, qui non minus literatis ſermonibus condiunt apparatum conuiuij, quàm vinum aqua diffuſa diluit οὐχ ἧττον ταῖς Μούσαις τὸν Διόνυσον ἢ ταῖς Νύμφαις κεραννύντες: non minus Bacchũ Muſis, quàm Nymphis permiſcentes. Huc pertinent Cnemonis verba ad Nauſiclem, lib. 5. Æthiop. hiſt, apud Heliodor. καί μοι δοκεῖς καὶ τοῦ δαιμονίου μάλιστα συνιέναι, τὸν ἑρμῆν τῷ Διονύσῳ συγκαθιδρύων, καὶ λόγων ἥδυσμα τῷ πότῳ συναναχέων. Videris mihi ſacræ rei tenere optimè rationem, qui coniungis Baccho Mercurium, & orationis condimentum poculis admiſces. Eiuſdem lege quæſtionem primam Sympoſ. 3.

Hinc ſapit hic, liquidũ, &c.] Idem eſt illud Antinoi, ni fallor, apud Homerum Odiſſ. φ.

-----οἶνός σε τρώει μελιηδής, ὅς τε καὶ ἄλλους
βλάπτει ὅς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ, μηδ' αἴσιμα πίνῃ.
Vinum lædit dulce, quod & alios
Lædit, quicunque ipſum abundanter capit, neque decenter bibit.

At quæ cauſa incuſandi vini, ſi quis damnum inde conſequatur? οὐ γὰρ οἶνος ταῦτα οὐδὲ ὁ διόνυσος ποιεῖ. τὸ δ' ἄμετρον τῆς πόσεως καὶ τὸ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορεῖσθαι τοῦ ἀκράτου· ὃς δ' ἔμμετρα πίνῃ, ἱλαρώτερος μὲν, καὶ ἡδίων γένοιτ' ἄν. Theocritus Eidyllio 13. à Baccho dari hominibus lætitiam & dolorem ait:

οἷα διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος.

Fabulam hanc ſcio à variis accommodari variè. Referam, ſi commodè poſſim, quæ Philo Iudæus habet lib. Quòd omnis probus liber de Theodoro & Lyſimacho loquens: Cùm: ait, Lyſimachus præterea rogaſſet, num & è patria fugatus eſſet propter ſuorum inuidiam ciuium: reſpondiſſe, Nequaquam, ſed propter excellentiam ingenij, quod patria minimè capiebat. Sicut enim Semele Baccho grauida cùm non potuiſſet perferre vterum, Iupiter eam miſeratus, abortiuum ambuſſit, & inter Deos retulit: ſic cùm patria mea minor eſſet, quàm vt caperet Philoſophum, bonus quiſpiam, ſiue Deus, ſiue Genius, Athenas in locum fortunatiorem commodioremque me tranſtulit, &c.

Hinc ſapit hic.] Apud Euripidem Bacchi verba ſunt interitum minitantis Pentheo, à quo ſe contemni ſenſerat. Agnoſce Dionyſium filium Iouis, qui ſi eius auctoritatem ſpectes, Deus eſt vehementiſſimus, idemque hominibus mitiſſimus.

id eſt, γνώσεται δ᾽ τὸν Διὸς Διόνυσον, ὅς πέφυκεν ἐν θέλῃ θεὸς δεινότατος ἀνθρώποισι δ᾽ ἠπιώτατος, quod dictũ eſt pro moribus vtentium: qui enim ſapiunt eo moderatè vtuntur: qui ſecus, furorem Bacchi ſuo non leui malo experiuntur. Et id explicant duo verba, χάρμα καὶ ἄχθος, ex verſu Theocriti à nobis adducto: quorum prioris à Marone vis explicatur ad finem 1. Æneid. vbi dicitur lætitiæ Bacchus dator. vt Heſiod. 2 operum δῶρα Διονύσου πολυγηθέος: Horat. oda 14. 2.

——mero

Tinget pauimentum ſuperbo

Pontificum potiore cœnis.

Triſti autem homini & mœſto Plautus bibendum monet, vt bilem diluat. Et M. Tull. 3. diſputatione Tuſc. Calicem muſſi intingendũ eſſe dicit neſcio cui, vt plorare deſinat: hæc quidem de altero verbo χάρμα: alterum verò ἄχθος nempè dicitur de anxietate animi déque mœſtitia. Eſt enim compertũ eos qui meraco vtuntur fieri melancholicos & obliuioſos atque interdum furioſos, Virgil.

Bacchus & ad culpam cauſas dedit, ille furentes

Centauros læto domuit, Rhæchúmque Pholúmque

Et magno Hyleum lapithis cratere minantem.

Cæterum quod vinum linguam impediat, balbutiémque inducat, Romæ olim Mercurio non vino, ſed lacte ſacrificabatur, quo volebant intelligere ipſam facundiæ quaſi lacteã dulcedinem miniméque impeditam: quod ipſum non vbiuis, ſed in vico quem ſobrium nuncupabant fieri ſolemne fuit. *Mercurio non vino, ſed lacte ſacrificabitur.*

torret ab igne iecur.] Horat. 4. Carmin.

Comeſſabere maximi,

Si torrere iecur quæris idoneum. Idemque.

------meum

Feruens difficili bile tumet iecur.

Vide Athenæum 10. Dipnoſoph. cap. 9. Plin. lib. 14. cap. 15. De Alexandri vinolentia.

Sed nunc me doceas, &c. Non ſat fuit oſtendiſſe incommoda, & ægritudines, niſi remedia quædam adhiberentur. Præceptum itaque eſt de vino temperatè ſumendo, nimirùm vt quarta pars aquæ ſemper immiſceatur. quod tamen præceptum pro ratione locorum, temporum & perſonarum ad ἐπιείκειαν reuocandũ eſt. Prouerb. Epiſcythiſare. Athenæum 10. cap. 8. & lib. 15. cap. 15. Quò etiam pertinet illud ex Græcis epigrammatis: *Vino quomodo utendum.*

Βάκχου μέτρον ἄριστον, ὁ μὴ πολὺ μηδ' ἐλάχιστον,
ἔστι γὰρ ἢ λύπης αἴτιος, ἢ μανίης.
χαίρει κρινάμενος τρισὶ νύμφαις τέτρατος αὐτὸς
τῆμος καὶ θαλάμοις ἐστὶν ἑτοιμότατος.
οὐδὲ πολὺς πνεύσειεν, ἀπέστραπται μὲν ἔρωτας,
βαπτίζεται δ' ὕπνῳ γείτονι τοῦ θανάτου. id eſt,

Nec minor eſto modus Bacchi, nec largior æquo,
Hinc mæror mentes occupat, inde furor,
Quartus tres ſecum Nymphas admittere gaudet;
Sic thalamis aptus, coniugioq; venit.
Namque ſolet teneros contemnere multus amores,
Et ſomnum morti conciliare parem.

Qui vino abſtinuerunt. Permulti è veteribus vino in totum abſtinuerunt, ſed imprimis Ægyptij ſacerdotes, qui ijdem reges fuere: reperio tamen vſos fuiſſe vino in deorum cæremonijs, vt tradit Hecanæus, non rem quidem gratam dijs cœleſtibus oblaturi: ſed gigantum cruorem, qui in Deos pugnaſſent propinaturi, ſibi enim perſuaſerant vitem ex fuſo in terrã Gigantum ſanguine primum pullulaſſe, vnde & amentiam & furorẽ ineſſe vino credebant. Primus Pſammetroſus rex Ægyptius menſis vinũ adhibuit, ſed certa menſura: quò pertinet illud Heſiodi,

τρὶς ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.

Tres miſcebis aquæ partes ſit quarta Lyæi.

Tygrides cur Bacchi currui iuncta. Hac ego putem ratione Tigrides Bacchi currui iunctas à veteribus, vt indicarent moderatum vini vſum ferientis animi ſæuitiam cohibere. Sic enim Zeno Citticus hilarior in cõuiuio factus, quàm vt eius natura ferret ſeuera illa quidem & philoſophica, eius rei cauſam quærentibus dixit, lupinum quamquam amarum, aqua tamen moderatũ dulceſcere. Sed placet Eubuli comici legem conuiualem huc apponere. Hic loquitur Bacchus vt συμποσιάρχης.

intra heminas.] Significat vltra mediocres mẽſuras nihil adijciendum, vel ſobrijs menſuris vtendum. Neque enim Græcorum veterum, bibacitate inſignium, aut Germanorũ noſtri huius temporis conſuetudo probanda, qui inter conuiuandum potando certent.

mox ebrius, inde furit.] Gallis veteribus non ebrietas modò, ſed ebrietatis comes rixa & concertatio à Platone, alijſque quibuſdam notatur. In cuius culpæ ſocietatem Germani à Cornelio Tacito vocantur, paríque & vinolentiæ & contentionis appellantur nomine: ſic enim ille: Aduerſus ſitim nõ

eadem

eadem temperantia. diem noctémque continuare potando nulli probrum, ſi indulſeris ebrietati ſuggerendo quantum concupiſcunt, haud minùs facilè vitijs; quàm armis vincentur. Crebræ, vt inter vinolentos, rixæ; raro conuicij, ſæpius cæde & vulneribus tranſiguntur. Hæc Tacit. Obiter adijciam quod memini legere me apud Firmicum Maternum, auctorem non poſtremi nominis, libello quo Paganorum errores conuellit: Lycurgum Thraciū ideò vites excidi iuſſiſſe, quia vinum in Thracia inſaniam furorémque pararet: quò pertinere puto initium Odes lib. I. Carm. Horat.

Natis in vſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare, Thracum eſt, tollite barbarum
Morem, verecundúmque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Qua ratione etiam Aſtyages apud Xenophontem, cùm Cyrum rogaſſet, quam ob cauſam à vino abſtinuiſſet inter conuiuandum: quia metuerem, inquit, ne in cratere mixta venena eſſent. cùm enim tu ad natalitia amicos adſciuiſti, facilè obſeruaui venena mero mixta. Sed quo tandem modo, inquit ille? videbam enim vos, ait, neque mentis neque corporis eſſe compotes.

Vltra alacer, ſed mox ebrius, inde furit] Hiſtoriarum monimētis proditum accepimus Cleomenem Spartanum apud Scythas vino in inſaniam verſum, quòd cum eis voluiſſet contēdere largiore vini potione. Huc referrem prouerbium, Nemo cantat ſobrius, niſi eſſet omnium in ore, vimque eius tenerent vel mediocriter eruditi. Certè vt quæ ſupra ſunt à me adnotata, hoc qualicumque auctario locupletem, reperio Thracibus in more poſitum fuiſſe in conuiuijs præliari ſeq; inuicem vulneribus deformare, teſte Marcellino Amm. Quæ verò adduximus de Thrace Lycurgo lumen capient ab Epigrammatario Græco anonymo: cuius hoc carmen ex lib. I. ἀνθολογίας. *Thracum mos barbarus.* *Threx Lycurgus vitem recidit.*

τίς ποτ᾽ ἀκηδέστως οἰνοτρόφον ὄμφακα βάκχου
ἀμπελίνου κλήματος ἐξέταμεν.
χείλεα δὲ συνθείς, χαμάδις βάλεν, ὡς ἂν ὁ δ᾽ ἴτυις
εἴη νηστείῃσιν ἐμιδαὲς σκύβαλον.
εἴη οἱ διόνυσος ἀνάρσιος οἷα λυκούργῳ
ὅττι μιν αὐξομένην ἔσβεσεν εὐφροσύνην
τοῦ δὲ γὰρ αὖ τάχα τις διὰ πώματος ἢ πρὸς ἀοιδὰς
ἤλυθεν, ἢ χορεοῦ κήδεος ἔσχε λύσιν.

Quærit poëta qua ratione quis adeò inconſideratè viuã vini altricem immaturam Bacchi ex vitis palmite abſciderit: labra autem conſtrictus (ſic enim quæ ſunt immatura, ſunt eadem acerba, proindéque labra hebetant, & conſtringunt) humi proiecit, adeò vt eſſet viatoribus ſemicomeſtum putamen. Imprecatur itaque illi Dionyſium hoſtem, ſicuti olim fuit Lycurgo, quod ipſam creſcentem extinxerit lætitiam (is eſt Lycurgus Thrax, qui quod vites abſcindi curaſſet, dicitur à Baccho hoſtili odio perſecutus, vt eſt apud Hyginum) nam hunc fortè per polum aut ad cantum veniſſet, aut curæ luctuoſæ ſolutionem habuiſſet. Si quis carmine idẽ malit, huc appono:

Qui temerè hanc vuam teneræ de corpore matris
Auſus væſana eſt diſſecuiſſe manu:
Semeſamq; via media proiecit, acerbus
Quod triſti ſenſu ſtrinxerit ora ſapor?
Infeſtus ſit Bacchus ei, velut antè Lycurgo,
Vt qui naſcentem ſuſtulit Euphroſynem.
Hanc qui libaſſet quondam, vel ludere verſu,
Vel poterat cura ſoluere corda graui.

Cui poëtæ nõ bene ſano reſpõdit vir multi ſcius Pierius Valerianus hoc limato hexaſtico.

κεῖνος ἀριστεύσας κ' οἰνοβόρον ὄμφακα μισῶν,
ὃς βάλε τὸν σκόβαλον ἡμιδαὲς χαμάδις,
χλήματα τ' ἐξέταμεν καὶ ὅλους βλαστοὺς ἀπὸ ῥίζης,
ὃς τὴν αὐξομέναν ἔσβεσεν ἀφροσύναν,
τοῦδε τὶς οἰνοβαρὴς διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἄρηα
ἤλυθ' ἂν ἦγ' αὐτοῦ τάχα λέληθε πρέπων.

Macte animis quiſquis vinum hoc immite peroſus,
Alliſit putri vile putamen humo,
Ramóſque & plantam totam ab radice recidit,
Atque ita gliſcentem ſuſtulit Aphroſynen.
Namque aliquis poto hoc vino grauis iſſet ad arma,
Aut decoris poterat non meminiſſe ſui.

Huc pertinet hiſtoria quam Hyginus retulit de Icario à paſtoribus interfecto, qui vinum ſibi à Baccho datum cùm ijſdem dediſſet, eóque facti ebrij cecidiſſent, & ſibi venenum propinatum fuiſſe putaſſent, eum fuſtibus interfecerunt. Reperio apud Tranquillum in Domitiano, edixiſſe Imperatorem, ne quis in Italia nouellaret. quod enim ſummã quandam vini vbertatem, frumenti verò inopiam videret, exiſtimans nimio vinearum ſtudio arua negligi, cohibuit nimiam

citca vites vel cúrã vel libidinem; iuſſit etiam vineta in prouinciis ſuccidi, relicta vbi plurium parte dimidia. hæc ille: Sed Philoſtratus in Apollonij vita cauſam eam diſertè tradit, quam ſupra poſui, nimirum edicti cauſam eam fuiſſe, quod in Aſia, præcipuè homines vino nimium indulgẽtes, ſeditiones excitarent.

Appendix.

Muneribus quandoque meis.] Virgil. ad finem .1. Æneid.

Munera lætitiamq; Dei. Scio ab aliis legi, die, pro diei; ſed ſed hic ſcrupus me nihil moratur. In appendicib. Virgilianis,

Compedibus Venerem, vinclis conſtringe Lyæum,
Ne te muneribus lædat vterque ſuis.

Tympana non manibus.] Ouid. 4. Metamorph.

Quacunque ingrederis, clamor iuuenilis, & vnà
Femineæ voces, impulſáque tympana palmis,
Concauáque æra ſonant, longóque foramine buxus.

Igneus eſt.] Suidas refert ex Eratoſthene, Vinum igni vim habet æqualem: vbi hominem ſubierit, conturbat eum, ceu Lybicum mare Aquilo vel Auſter, vnde quoque prodit ea quę latent in mentis receſſu: & virorum animum in vniuerſum concutit. id eſt, οἶνος τοι πυρὶ ἴσον ἔχει μένος, εὖθ' ἂν ἐς ἄνδρα ἔλθῃ κυμαίνει δὲ οἷα λιβύεσσαν ἅλα βορῆς, καὶ νότος. τὰ δὲ καὶ κεκρυμμένα φαίνει, συνσεθὲν ἐκ δ' ἀνδρῶν πάντ' ἐτίναξε νόον.

Gramen.

EMBLEMA XXVI.

GRAMINEAM *Fabio patres tribuere corollam,*
Fregerat vt pœnos, Hannibalémque mora.
Occulit inflexo nidum ſibi gramine alauda,
Vulgò aiunt, pullos ſic fouet illa ſuos.
Saturno Martíque ſacrum, quo Glaucus adeſo
Polybides, factus creditur eſſe Deus.
His meritò arguitur nodis tutela ſalúſque:
Herbáque tot vires hæc digitalis habet.

Gramen quid ſignificet. GRamen herbam, quæ alijs eſt ſanguinaria, celebrat, vt tutelæ, præſidij, ſalutíſque ſymbolú. Ex ea enim corona

graminea fiebat apud Romanos maximo in pretio habita. Sed & proprias quaſdam in ea vires eſſe exemplo eſt Alauda, Martis auis, quæ nidum gramineis ramulis vallare ſoleat. Adhæc Saturno & Marti gramen eſt conſecratum, ne quis eam in minimis habendam putet. Poſtremò comeſo gramine Glaucus, Deus marinus eſt habitus. His omnibus tanquam notis defenſionem, ſalutemque intelligimus. Emblematis huius veram ſententiam repeto ex Feſto Pompeio, cuius hæc verba: Herbam do, cùm ait Plautus, victum me fateor ſignificat: quod eſt antiquæ & paſtoralis vitæ indicium: nam qui in prato curſu aut viribus contendebant, cùm ſuperati erant, ex eo ſolo in quo certamen erat, decerptam herbam aduerſario tradebant. Citatur ex Attio, *Herbam dare.*

Gaudent, currunt, celebrant, herbam conferunt.

Plinius de obſidionali corona, dari ſolitam è gramine teſtatur, quod gramen decerptum erat quo loco obſeſſos ſeruaſſet aliquis. Summum enim apud veteres victoriæ ſignum fuit herbam porrigere victori, hoc eſt terra & altrice humo & humatione etiam cedere. Idem Plin. de elephante lib. 8. Mirus pudor eſt, victusque vocem fugit victoris, terrã ac verbenas porrigit. Itaque herbam dare, ſiue porrigere gramen, eſt ſeſe fateri victum, agnoſcere victorem, præſidij & ſalutis auctorẽ reuereri.

Gramineam Fabio, &c.] Corona graminea (quæ & obſidionalis) duci dabatur ab iis quos obſidione liberarat, ait Gellius: eáque fiebat è gramine quod eo loco natum eſſet, intra quem clauſi erant qui obſidebantur. Hanc coronam S.P.Q.R. Fabio Maximo dedit bello Pœnorum ſecundo, quod vrbem Romam obſidione hoſtiũ liberaſſet. Hac nullam aliam fuiſſe nobiliorem, quæ nunquam niſi ſumma deſperatione daretur, Plinius 22. lib. cap. 3. 4. & 5. memorat. *Corona graminea.*

patres.] Romani Senatores, quòd erga Rempubl. paterno eſſe animo deberent, ſic nominati. Salluſt. in Catil. hi vel ætate, vel curæ ſimilitudine, patres appellabantur. *Patres Senatores.*

Pœnos Hannibalemq;.] id eſt, Hannibalem Carthaginenſium Ducem. Pœni, quaſi Phœni, quia duxerunt originem à Phœnicibus. quam tamen deriuationem ab alijs vſurpatam refellit Pompon. Sabinus ad principium Æneid. *Pœni.*

mora.] cunctatione, Hinc Fabius cunctator appellatus, de quo Poëta 6. Æneid. Ennium imitatus, ſic: *Fab. Maximus.*

Vnus qui nobis cunctando reſtituit rem.

Animaliũ quorundã ſolertia. *Alauda in gramine nidificat.*

Occulit inflexo nidum, &c.] Quibuſdam auibus & belluis herbarum quarundam cognitio eſt à natura inſita, vt quod arte maxima & diligenti obſeruatione homines ipſi ſciunt, hæ naturæ beneficio ſentiant. Quòd autem alauda ſiue galerita nidum ſibi ex gramine conficiat, in veteri prouerbio ſic expreſſum eſt à Caſſiano Baſſo ſcholaſtico, lib. De agricultura: Galeritæ, inquit, in gramine nidificant. vnde etiam prouerbium,

ἐν κορυδοῦ κοίτα σκολιὴ κέκρυπται ἄγρωστις:

Ramoſum gramen nido occultatur alaudæ.

Solet enim alauda peculiari quodam amuleto ſuum luſtrare nidum, impoſitis quibuſdam ramulis graminis, ſicuti aquila callitricho, cornix verbenaca ſupina, turdus myrto, palumbes lauro, vt ex Zoroaſtræ magi 15. γεωπονικῶν retulit literatiſſimus vir Belgij decus Iunius, adagio,

Alaudæ in nido gramen latet.

Glaucus.

quo Glaucus adeſo, &c.] Id variis modis ab Athenæo libro 7. cap. 16. & aliis narratur. Hic piſcator fuit Anthenodius, natandi peritiſſimus, qui vel cunctos ſui temporis natatores in vndis exuperabat, ait Palæphatus: nam ſolebat è portu ſpectãtibus, donec iam extra eorum eſſet proſpectũ, enatare. Cùm rediret, perſuadebat ſeſe in marinis fluctibus vixiſſe; hincq; marinus Deus primùm eſt nominatus. Tradúnt alij eum aliquando ob nimiam piſcium, quos ceperat, multitudinẽ fuiſſe defeſsũ, onúſque in media via abieciſſe: vnũ ex piſcibus moribũdum herba guſtata reuixiſſe, & in fluuiũ proſilijſſe, quod cùm Glaucus obſeruaſſet, eadem herba comeſa, immortalitatẽ adeptus putatur. Prouerb. Glaucus comeſa herba habitat in mari. Plinius lib. 9. cap. 19. & lib. 32. cap. 11. Auſonius:

Sic Anthenodius Bœotia per freta Glaucus,
Gramine guſtatu poſtquàm exitialia Circes
Expertus carptas moribundis piſcibus herbas
Sumpſit, Carpathium ſubijt nouus accola pontum.
Ille hamis & rete potens ſcrutator operti
Nereos æquoream ſolitus conuertere Tethym
Inter captiuas fluitauit prædo cateruas.

Ad id reſpexit Franc. Picus Mirandulan. in Voto pro ſalute coniugis (mihi enim aliud agenti pridem locus ille occurrit)

Num mihi firmari poſſent mea vota maligno
Impete depulſo morbi? nam pallida tabes?
Num tetris pelli poterit mors improba ſuccis?
Gramine vel Glauci vel priſca Pæonis arte?

De Glauco quædam commentatus eſt ad Caſſandram Lycophronis Iſacius Grammaticus, ijs omnino ſimilia quæ ſupra ſunt à nobis allata. Quia verò ad finem huius Emblematis ingenuè ſum faſſus hærere me in verbo, Polybides, neſcio an mihi videor nactus huius ſcrupi tollendi rationem perlecto Iſaci commentario, quo loco ait Glauco vitam reſtitutam à Polydo vate (in cuius vocis locum ſuffecit Polybidem Alciatus niſi me coniectura fallit) Glaucus, inquit ille, murem perſequens, cum cecidiſſet in cadum melle plenum, exanimatus eſt. Huic vitam reſtitutam ferunt à vate quodam Polydo, Cerami filio, qui eum caſum ante prædixerat Nam cum Minos filium quæreret accepit oraculum, id intellecturum ſe, & ei vitam adeptam reſtitutum iri ab eo qui diceret, cui ſimilis eſſet vacca Minois, quæ in agris paſcebatur. Dixit Polydus illā ſimilem eſſe rubi fructui quo dato reſponſo, Minos vatem detinuit, & vbinam Glaucus eſſet coegit dicere: ille vaticinādi arte dixit in cado ſuffocatum Hoc itaque mortuo reperto incluſus eſt Polydus vna cum Glauco, vt ei vitam reſtitueret, Cæterum viſo Dracone ad cadauer Glauci accedente, vitæ tædio Polydus in eum irruit, vt ab eo interfici ſe pateretur: ſed contra euenit, nam caſu illum percutiens exanimauit. Et ſtatim draco alius acceſſit, & herbam quandam admouit draconi mortuo, cuius herbæ vi, illum excitauit. Id diligenter Polydus obſeruauit, herbáque eadem arrepta, & mortuo Glauco admota, illum viuis reſtituit. Idem narratur à Clearcho Solenſi vitarum 7. lib. Quòd dixit gramen Saturno & Marti ſacrum, Aiſchyrion Samius in quodam Iambo ait, Saturnum ſeminaſſe gramen, quod vocat gramen Deorum: Marti autem, quòd in campo Martio Romæ creſceret, & Martiali donaretur præmio. Horat. principio 4. Carminum:

Glauco vita reſtituta à Polydo vate.

Gramen cur Saturno & Marti ſacrum.

Te per gramina Martij
Campi te per aquas, dure, volubiles.

Horatius 3. Carm. Od. 7.

Quamuis non alius flectere equum ſciens
Aequè conſpicitur gramine Martio.

Seruius nititur cauſam reddere, cur gramen Marti ſacrum ſit: & Ouid. etiam in Faſtis. Reuera gramen & in nominis ratione, & re ipſa, cum Marte aliquam habere ſimilitudinē videtur: nam Gramē & Gradiuus (quod Martis cognomen) à gradiendo & ſerpendo dici videntur: & cùm ſit caſtrametatio,

locus commodus, id eſt planities campi deligitur ab Imperatorum miniſtris, quo loci ſolet eſſe gramen, cuius omninò tollendi vel auellendi nulla ratio eſſe poteſt; ideóque puto ab Ouidio, epitheto ad rem accommodato, inexpugnabile gramen appellatum eſſe, 5. Transformat.

Polybides. *Polybides.*] Polybi filius. In eo patronymico fateor me hæſiſſe: ſed hunc, quanquam leuem, ſcrupulum exemerunt proſopographi ex Argonautic. Apollonij ſcholiaſte. Plerique noſtræ Academiæ Pariſienſis viri eruditi mihi pridem ſignificarant, Polybidem Glaucum διὰ τὸν πολὺν βίον καὶ ἰδεῖν, eſſe fortè denominatum, quod ipſum non videretur abhorrere à Glauci viuacis fabula: Sed huic tamen coniectaneo vt non planè ſum aſſenſus, ſic neque omninò repugnaui.

nodis.] notis ſymbolis.

digitalis] δακτύλιος, vt Ariſtolochia μάκρα ἢ δακτυλῖτις dicta: à digitorum forma, qui interſecti ſunt. q.d. herba hęc vires tantas habet, & ſi digitum non excedat. Plin. 24. crp. 19. Sunt & qui aculeatum grammen vocant trium generum, cùm in cacumine aculei ſint, plurimum quini, dactylon vocant, &c.

Appendix.

Satis quidem multa de gramine, quæ tamen neſcio an conferre auſim cùm ijs quæ traduntur à veteribus de ſagmine, herba vulgo nota, vbique, vel non ſata, creſcente, quæ verbena Plinio 22. cap. 2. ſacra olim habita, quia ex loco ſacro, hoc eſt, arce Capitolina à conſule vel prætore cum ſua terra euelleretur, ideo ſagmen ſeu ſagminea nominata, quoniam è ſacro agebatur, eáque legati, ſeu caduceatores cùm ad hoſtes clarigatum accederent, Hoc eſt ad ea repetenda quæ ad ius populi Rom. pertinerent, ad feriendum fœdus, bellúmque indicendum mitterentur, clara voce verba conciperent, eam geſtare, eàque redimiri conſueſcerent. Ex ijs legatis vnus verbenarius dicebatur, vt Plin. idem retulit 25. cap. 9. Qua de re Liuius lib. 1. Feciales cùm in Africam ad fœdus percutiendum ire iuberentur, ſenatuſconſultum in hæc verba factum eſt vt priuos lapides ſilices, priuáſque verbenas ſecū ferrent, vt prætor Romanus his imperaret, vt fœdus ferirent. illi prætorem ſagmina poſcerent: herbæ id genus ex arce ſumptum dari fecialibus ſolitum. inde illud Neuij poëtæ, Ius ſacratum Iouis iurandum ſagmine: hæc herba ideò magno in honore habita, quia in ſummis reip. negocijs vſum

qũendã præſtare videretur. Circa hanc herbam ſcribit Plin, magos inſanire cap.9.lib.25. credunt etiam ſi ea ſub canis ortum, neque luna, neque ſole cõſpiciente, effatis ſolemnibus collecta fuerit, ſe poſſe quæ velint impetrare, amicitias conciliare, & quoſcumque morbos abigere. Hactenus ille de verbena. Quibus ex verbis facile eſt colligere quàm delira & ocioſa veterum hominum opinio neſcio quid præter naturã de herbula ſomniantium. Nos tamen veniam hanc damus antiquitati, quæ in medijs tenebris veri lucem videre non potuerit. Minus ferenda noſtrorum quorundam ſuperſtitio circa eam herbã, quam D. Ioannis appellitant, quamque ante ſolis ortum eo die lectam, ritúque ſolemni lætam, putant habere vim incredibilem, quam ob cauſſam non mulierculæ modo & deliræ anus, ſed & viri quidam boni, hac ſanè parte nihilò mulierculis meliores, eam geſtant, ex ea quaſi zonas, & corollaria concinnant, quam omnium noxarum, & infortuniorum amuletum certè fore ſibi perſuadent. Nos alijs rebus pietatem colendam eſſe ducimus, & eos qui nenias credunt eiuſmodi, ſuo more viuere permittimus. Non ergo plura de his, ad alia maturamus iter.

Sic meminimus veteres querna corona vſos ad ſeruatorem ciuium celebrandum, quod & ad finem libri huius noſtri dicemus. Et cupreſſi folijs in procerum ac magnatum funeribus: Item myrti folijs ad amoris illecebras ſignificandas, myrtus enim Veneri ſacra: & populi arboribus frondibus ad diei, noctiſque deſignandas vices: & lauro ad vaticinia, virginitatem, Poëtarum famam ſemper vireſcentem: & pampino ad lætitiam, qualem Bacchi munus præſtat; adhæc pomis ad amorem: nam τὰ μῆλα, poma Veneri tributa; item nucibus ad pueritiæ ludos: perſico ad ſilentium cordatum, quia linguæ folium gerat ſimile, pomum cordi: moro ad prudentiam in negotijs adhibendam: amygdalo ad feſtinationem: lactucis, quia frigidæ naturæ ſunt, vt innuerent ſiſtendos, aut cohibendos Venereos impetus: Denique naſturtio, ad calorem internum excitandum.

Nec verbo, nec facto quenquam lædendum,

EMBLEMA XXVII.

ASSEQVITVR *Nemeſisque virum veſtigia ſeruat,*
Continet & cubitum, duráque frena manu.
Ne malè quid facias, néve improba verba loquaris:
Et iubet in cunctis rebus adeſſe modum.

NEmeſeos nomen, vt hinc ducam initium, ἀπὸ τοῦ νεμεσᾶν, indignari, ſuccēſere, iuſtè accuſare. νέμεσις verò apud Latinos nomen non habet, Plinius teſtatur lib. 18. cap. 2. & Auſonius eidyllio de Moſella:

—— *Latiæ Nemeſis non cognita linguæ.*

Adraſtia etiam dicta vltrix ſuperborum & arrogantium verborũ, τιμωρὸς ὑπὲρ ὄγκων καὶ ἀχαλίνων λόγων: ait Suidas. Pauſanias Adraſtiã ἀπὸ τοῦ μηδὲν αὐτὴν ἀποδιδράσκειν: ὅτι γὰ

ἡ παρὰ τοῦ θείου δίκη ἀνέκφευκτόν τι καὶ ἀναπόδεκτον: quod nimirum ipſam nihil effugiat: nam diuina vltio eſt ineuitabilis, quæque non poteſt effugi. Quo ſenſu puto dictum à Catullo,

----preceſq; noſtras
Oramus caue deſpuas ocello,
Ne pœnas Nemeſis repoſcat à te,
Eſt vehemens dea, lædere hanc caueto.

Idem Pauſanias in Atticis, auctor eſt, Nemeſim, ſiue Rhamnuſiam ſcelerum vindicem habitam, potiſſimumque contumelioſis & elatæ mentis hominibus ſuccenſere, illoſque iuſtè perſequi & punire. Macrobius 1. Saturn. 17. eam contra ſuperbiam coli fuiſſe ſolitam ſcribit: nec defuere qui apud Heſiodum Nemeſim Iuſtitiam interpretētur, cùm cecinit, αἰδὼς καὶ νέμεσις, Pudor & Nemeſis homines reliquere, & ad immortalium cœtus euolarunt. Sæpenumerò pingebatur cubitum ſiſtens, & frenum manu tenens. De qua illud eſt in Græcorum collectaneis lib. 4. *Nemeſis vindex.*

ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.
Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frenum:
Illa modum ſerua: hæc admonet, os cohibe.

Et aliud eiuſdem fermè argumenti:

ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω. τίνος οὕνεκα; λέξεις,
πᾶσιν ἀπαγγέλλω μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.
Contineo Nemeſis cubitum. quæ cauſa, requiris?
Præcipio cunctis rebus adeſſe modum.

Plato Dialogo 4. De legibus, Nemeſim iudicij angelum appellat. cuius ſententia proximè accedit ad noſtram religionem: Nobis enim ex diuinis oraculis verè perſuademus ſupremum rerum omnium opificem nihil latere, nihilque omnino impunè relinquere: quippe qui, vt cecinit Orpheus, *Deus omnia videt.*

πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἀκούει, καὶ πάντα βραβεύει.

Idem Tragic. Seneca,

Dominare tumidus, ſpiritus altos gere;
Sequitur ſuperbos vltor à tergo Deus.

Prouida itaque fuit admodum veterum in moribus componendis cura, diligentiaque, qui vt oſtenderent ſuperbiam Deo præ alijs vitijs inuiſam eſſe, dixerunt eos qui hac correpti eſſent, non modò cenſura diuina, ſed etiam indignatione puniri: ideoque proprium ad hanc vltionem numen

adhibuere, Nemeſeos nomine nuncupatum. Colligere eſt enim è multis, quatuor potiſſimùm (ait Ficinus) nempè legem, iudicium, iuſtitiam, Nemeſim. Horum exemplum quiſque noſtrum in ſe habet, in mente legem quid agendum ſit, quid non, communi norma dictitantem, & honeſtum quidem ſequendum, eius verò contrarium fugiendum. Habet in ratione iudicium diſtinctiori quadam ſerie argumentationum diſcernens, quod in hac vel illa actione poſitum eſt, honeſtum eſſe vel turpe. In voluntate eſt iuſtitia, quæ eligat aut perſequatur, quod ratio per mentis leges ſequendum vel fugiendum dictauerit. Eſt & in imaginatione Nemeſis, quæ turpibus actionibus verbíſque ſuccenſeat ac legitimè indignetur. Ariſtot. 2. de arte dicendi, νέμεσιν pro animi commotione accipit, & pro virtute, 2. Moralium ad Nicomach. mediam illam quidem inter φθόνον καὶ ἐπιχαιρεκακίαν, id eſt inuidiam & peruerſam lætitiam; definitur itaque in Rhetoricis, λύπη ἐπὶ τῷ φαινομένῳ ἀναξίως εὐπραγεῖν, dolor ob eius felicitatem qui ea ſit indignus, quod ita velim apertiùs explicari. opponitur miſericordiæ Nemeſis, id eſt indignatio: ſunt igitur quodammodo inter ſe contrariæ: ſed nomen tamen propter ſe, at propter res ſubiectas: bonum. enim bono nunquam contrarium eſt. Miſericordia, eſt ægritudo ex alterius miſeria, iniuria laborantis. & is quidem affectus naſcitur ex opinione mali, non cuiuſuis, ſed eius tantùm quod vel dolorem, vel interitum afferat. dolorem quidem, vt ſi quis vir minimè malus pellatur in exilium, & ab amicis deſtituatur, aut aduerſæ fortunæ caſu aliquo concutiatur: interitum, vt ſi quem innocentem torqueri, vexaríve videamus. At Nemeſis proſpera fortuna improborum excitatur: In vtraque dolor quidam eſt: nam miſericordia dolemus innocentis afflicti infortunio: Nemeſi dolemus felicitate hominis improbi. Qua in re plerique falluntur qui eandem eſſe Nemeſim atque inuidiam putant propter aliquam motuum ſimilitudinem. Nam inuidia nullum inter bonos & malos diſcrimen ponit, ſed bonis alienis cruciatur, ſeu illa dignè, ſeu indignè accidant: & inter æquales ac ſimiles præcipuè regnat. At Nemeſis ægrè fert tantùm indignos & improbos opibus, & honoribus florere: qua ratione laudabilis animi commotio eſt, vt virtus exiſtimetur, & in probis tantùm viris eſt. Cùm enim æquitas poſtulet, vt malis malè, bonis eueniat benè; certè vir probus & iuſtus maximè gaudet, cùm

In mente lex.

In ratione iudicium.

In voluntate iuſtitia.

In imaginatione Nemeſis.

iuſtitia ſeruatur:vt cùm ſceleratos homines, ſicarios, graſſatores, prædatores alióſque id genus de medio tolli videt: ſic neq; minùs gaudet quãdo viris bene meritis aliquid optimè ſuccedit. Quæ omnia paulo pòſt exemplis illuſtrabimus. De Nemeſi ſic Ammian. Marcellin. lib. 14. ad finẽ. Hæc & huiuſmodi innumerabilia vltrix facinorum impiorũ bonorúmq; præmiatrix aliquoties operatur Adraſtia, atq. vtinam ſemper, quã vocabulo duplici etiã Nemeſim appellamus. Ius quoddam ſublime numinis efficacis, humanarum mentium opinione lunari circulo ſuperpoſitum, vel (vt definiunt alij) ſubſtantialis tutela generali potentia partilibus præſidens fatis: quam Theologi veteres, fingentes Iuſtitiæ filiam, ex abdita quadam æternitate tradunt omnia deſpectare terrena. Hæc vt regina cauſarum, & arbitra rerum, hæc diſceptatrix, vrnã ſortium temperat, accidentium vices alternans, voluntatúmque noſtrarum exorſa interdũ aliò quàm quò contendebant exitu terminans, multiplices actus permutando conuoluit. Eadémque neceſſitatis inſolubili retinaculo mortalitatis vinciens, faſtus tumentes incaſſum, & incrementorum detrimẽtorúmque momenta verſans, vt nouit, nunc erectas mentiũ ceruices opprimit & eneruat, nunc bonos ab imo ſuſcitans ad bene viuendum extollit. Pinnas autem ideò illi fabuloſas aptauit, vt adeſſe velocitate volucri cunctis exiſtimetur: & prætendere gubernaculũ dedit, eique ſubdidit rotam, vt vniuerſitatem regere per elementa diſcurrens omnia non ignoretur. Sic ille: qui etiam lib. 22. Quem ab ima ſorte aduſque iubendum Imperatori penè elatum, ideóque intolerabilem, humanorum ſpectatrix Adraſtia, aurem (quod dicitur) vellens, monénſque vt caſtigatiùs viueret, reluctantem præcipitem tanquam è rupe quadam egit excelſa. Audiamus etiam Artemidorum, qui lib. 2. Nemeſis, ait, ſemper bona eſt viuẽtibus ſecundum legem, & moderatis hominibus, & philologis: at verò contra leges delinquentibus, & his qui aliquibus inſidias ſtruunt, & magnas res auſpicantur. Nam impedimento eſſe, & obſtare his quæ inconſultè & præter animi noſtri ſententiam fiunt, Nemeſim vocamus. Quidam produnt, quòd Dea hæc bona quidem in peius vertat, mala autem in melius. De eadem Nemeſi Plutarch. diſputatione De iis qui ſerò corripiuntur à numine, multa eruditè collegit, vt & Gyrald. Syntag. 15. & Eraſm. in prouerb. Adraſtia Nemeſis.

Locus ex Ammiano.

Artemidori locus.

veſtigia ſeruat.] Epigrammatum Græcor. 1. ἰχνίον eam ob

rem dicta, id eſt, veſtigiaria, quæ veſtigia hominum inſequatur. eſt & quædam ad prouerbium alluſio, ἴχνος ματπλθεῖν, & ἴχνη διώκειν: id eſt veſtigijs inſiſtere, & veſtigia perſequi: quod Platoni familiare eſt.

Continet & cubitum, duráque frena.] Hæc temperantiæ ſymbola diligenter annotat Pierius Hieroglyphicon 36. & 48.

Cubitus pro Menſura. *Continet & cubitum.*] Cubitus hîc ingenioſè accipi non ſignificatione primaria, pro cubito manus, ſed pro vlna ſex palmorum mēſura, tum primum animaduerti, cū aliud agēs incidi in Iulium Pollucem, quo pro eodem accipit πῆχυν καὶ ὠλένην. i. cubitum & vlnam. Non patiar hîc de differentijs vlnarum & cubitorum apud auctores cōtrouerſis aliquid commiſceri, ſed ad rem dico πῆχυν à ſimilitudine cubili, cùm ad rectos angulos brachium flectitur, accipi pro inſtrumento architectorum, quod ex regulis duabus ad angulum rectum *γνώμων.* coagmentatis conficitur, γνώμονα Græci nominant, vt Latini normam. Quam eſſe veriſſimam carminis Græci (ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω) & huius noſtri Emblematis ſententiam philologi omnes facilè iudicabunt. Cæterum qui cubitū duobus cōſtare palmis dicunt, digitos omnino quatuor & viginti cōmemorant, dicunt enim cubiti ſpatium id eſſe, quod ab extremis vnguibus in medium brachij angulum protenſum eſt, illud quidem ſeſquipedale. Pictores cubitum quartam corporis humani partem volunt eſſe. Didici etiam ab architectis regium cubitum (id menſuræ nomen) maiorem cōmuni tribus digitis.

Ne malè quid facias.] Sic tandem Nero poſt multa impia & ſcelerata facinoroſa perpeſſus eſt ſuā Nemeſim. Is enim matre interfecta, iudicium non effugit eorum qui prehendi non potuerunt. cui enim ſenatus coactus fuerat aſſentiri, huius ſtatuæ populus noctu culeum ſuſpendit; palam etiam voces audiebantur, his conceptæ verbis: Nero matrem interfecit: quas multi ad Neronem deferebant, non tam vt afferrent interitū delatis, quàm vt Neronē apud Neronem accuſarent. Tandem poſt miſeram, impiam, & indignam omninò vitā, hoſtis à ſenatu iudicatus eſt, vt nudus per publicū duceretur, furca eius inſerta capiti, virgis ad mortem vſq; cæſus, atque ita præceps de ſaxo daretur, vt retulit Xiphilinus, & Eutropius. Paſſus eſt etiam ſuam, certè vt atrociſſimam ſic iuſtiſſimam Nemeſim Seianus, magno quidē, ſed fallaci honore ſub

Tiberio lactatus,adeò vt imperatori pro collega haberetur. Sed & Liuia Druſi, filij Tiberij,ab eodem ſtuprata , & Druſo veneni potione per Eudemum medicum extincto,quòd denique Prætorianos,militéſque alios multis ac magnis largitionibus ſibi deuinxiſſet,eoq́ue in principem coniuraſſet,Tiberius hominem non aperta vi, ſed paulatim depreſſum irretiuit,eumq́ue in ſenatu accuſauit. Crimine patefacto Patres ita cenſuerunt;vt Seianus capite multaretur , eius corpus in Gemonias proijceretur, in liberos etiam animaduerteretur: qua de re multa Dio lib.58. Corn.Tacit.in 5.Val.Max.9.cap. De improbè dictis & ſceleratè factis,alijq́ue multi.

néve improba verba loquaris.] Demadi peſſimè ceſſit,qui dum funeribus neceſſaria venderet,optaſſe dicebatur vt in hac arte ſua grande maiúſque ſolito lucrum obueniret itaque damnatus eſt,quia id votũ niſi ex mala mente, peſſimoq́ue in Rempub.animo proficiſci iudicatum eſt:adeò id lucrum non poſſe ſine multorum morte contingere.Retulit Seneca de benefic.6. Sic Theodoto præceptori Ptolomæi Ægyptiorum regis ſua lingua fuit exitio: nam cùm Pompeium interfici perſuaſiſſet, quia mortuos non mordere dixiſſet, imò verò ſeſe iactaſſet Cæſare Iulio fortiorem : in Aſia tandem à.M.Bruto deprehenſus,meritas pœnas luit,vt eſt apud Plutarch.

Tandem tandem iuſtitia obtinet

EMBLEMA XXVIII.

ÆACIDÆ Hectoreo per fuſum ſanguine ſcutum,
Quod Græcorum Ithaco concio iniqua dedit:
Iuſtior arripuit Neptunus in æquora iactum
Naufragio, vt dominum poſſet adire ſuum:
Littoreo Aiacis tumulo namque intulit vnda,
Quæ boat, & tali voce ſepulchra ferit:
Viciſti Telamoniade, tu dignior armis.
Affectus fas eſt cedere iuſtitiæ.

APparet id ſumptum ex duobus Epigrammatib. Græcis lib. 1. titulo *εἰς δίκην*: primum ſic habet:

ἀσπίδ'

ἀσπίδ' ἀχιλλῆος τὴν ἕκτορος αἷμα πιοῦσαν,
  λαρτιάδης δαναῶν εἷλε κακοκρισίῃ.
ναυηγοῦ δ' ἡ θάλασσα κατέσπασε, καὶ παρὰ τύμβον
  αἴαντος νηκτὴν ἄρμισεν, οὐκ ἰθάκῃ.

Pelidæ clypeum non æquo ceſsit Vlyſſes,
  Iudicio, plenum ſanguinis Hectorei.
Sed mare naufragio detraxit; námque natando
  Id tumulum Aiacis, non Ithacam petijt.

Quod ſequitur, Alciatus ipſe expreſſit, ſed Muſa paulùm fæ-ſiore addiditque poſtremo ἐπιμύθιον.

  καλὰ ποσειδάων δίκασεν πολὺ μᾶλλον ἀθήνης,
  καὶ κρίσιν ἑλλήνων συγκρίνω ἀπέδειξε θάλασσα,
  ἀσπὶς ἐν αἰγιαλοῖσι βοᾷ, καὶ σῆμα πατάσσει,
  αὐτόν σ' ἐγκαλέουσα τὸν ἄξιον ἀσπιδιῶτιν,
  ἔγρεο παῖ τελαμῶνος, ἔχεις σάκος αἰακίδαν.

Cęterùm de Achillis armis inter Aiacem & Vlyſſem coorta eſt nobilis illa, Poëtíſque decantata controuerſia, quę ſanè Aiaci concedere coactus eſſet aſtutus & vafer Vlyſſes, niſi ſua eloquentia tanquam faſcino aliquo iudices Græcos in ſuam ſententiam pertraxiſſet. His tamen armis iniuria & dolo partis, non diu potius eſt malæ fidei poſſeſſor. Retulit enim Pauſanias, non poſtremi nominis ſcriptor, ſe audiſſe ab Æolenſibus, qui Ilium poſt eius euerſionem tenuerunt, de armorum eiuſmodi prodidiſſe iudicio, illudque in primis: Poſt Vlyſſis naufragia, arma de quibus certamen fuerat, ad Aiacis tumulum tempeſtate delata. Id Deo volente factum colligit hîc Emblematigraphus, vt alludat ad vulgatum miſerorum & afflictorum queſtum, Iuſtitia verúmque laborat, ſed tandém eluctatur: & quanquam prematur, non opprimitur tamen. Cicero pro Cluentio: Multorum improbitate depreſſa veritas emergit, & innocentię defenſio intercluſa reſpirat. Et pro Cœlio exclamat magnam eſſe vim veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiamque, contráque fictas omnium inſidias facilè ſe per ſeipſam defendat. Idem in Sextiana defenſione: Alia quędam ciuem egregium iniqui iudicij procella peruertit, cęteri aut repentina vi percluſi, ac tempeſtate populari, per populum tamē ipſum recreati ſunt atque reuocati, aut omninò inuulnerati, inuiolatique vixerunt. At verò qui ſenatus conſilium, qui auctoritatem bonorum, qui inſtituta maiorum neglexerunt, & imperitæ aut cōcitatæ multitudini iucundi eſſe voluerunt, omnes ferè Reip.

De armis Achillis contentio.

Pauſaniæ locus præclarus.

Veritas & ius premitur, non opprimitur.

pænas aut præſenti morte, aut turpi exilio pependerunt. Permultis ſanè exemplis confirmari poteſt, pleróſque iudicum iniquitate, aut etiam populari rumore, vel alio modo damnatos, de honoris gradu deceſſiſſe, qui tandem vita functi, certiſſimis cõiecturis inſontes, & ab omni obiecto crimine alieni deprehenſi, concitatam de ſe opinionem nõ modò abſterſerunt ſed immortali gloria tandem donati ſunt. Opportunè ergo dictum eſt à Liuio: Veritatem laborare ſæpè, extingui nunquam. Vt enim quæ falſa ſunt, vel nullo certè laborante delentur temporis aliquo tractu: vera autem & iuſta violentis hominum iniuriis interdum cedũt, ſed tandem emergũt. Rectè Menander:

ἐν παντὶ δεῖ καιρῷ τὸ δίκαιον ἐπικρατεῖν,
εἷς τοι δίκαιος μυρίων οὐκ ἐνδίκων
κρατεῖ, τὸ θεῖον τὴν δίκην τε συλλαβών.
Tempore omni quod iuſtum eſt vincere par eſt:
Vnus vir iuſtus infinitis non iuſtis
Præſtat, Deo & iuſtitia adiuuantibus.

Quamuis monumenta præclarorũ hominum ſitu ſqualleãt, eorũ tamen virtus nullis vnquam ſeculis obſcurari omninò poteſt. Huc fortè non incommodè illud Pindari ex Od. 8. Olymp. *κατακρύπτει δ' οὐ κόνις συγγόνων κεδνὰν χάριν*, id eſt, Nec pulueris ſitum occulit congenitorum inclytam gratiã. Hiſtoriam de armis Achillis lubens è Quinto Calabro, qui paralipomena ſcripſit ad Homericã Iliada, mutuatus eſſem, niſi me aliò properantem breuitas reuocaſſet. Sententiam verò Alciatini carminis cum hoc Menandri monoſticho comparo,

ἄγει δὲ πρὸς φῶς τὴν ἀλήθειαν χρόνος.

Omnia tẽpus aperit. Tempus in lucem tandem veritatem trahit. Sed occurrit interea Senecæ cordatus ſermo ex epiſtola 80. vbi de virtute, quæ ſuos honores ſuumque precium non obtinet, niſi apud poſteros diſputat, Quandiu, inquit, videbatur furere Democritus? vix recepit Socratem fama? Quandiu Catonem ciuitas ignorauit, reſpuit, nec intellexit niſi cum perdidit. Rutilij innocentia ac virtus lateret, niſi accepiſſet iniuriam Dum violatur, effulſit. Nunquid non ſorti ſuæ gratias egit, & exilium ſuum complexus eſt? de his loquor, quos illuſtrauit fortuna, dum vexat. Quàm multorum profectus in notitiam euaſere poſt ipſos! quàm multos fama nõ excepit! ſed eruit? nulla virtus latet, & latuiſſe non ipſius eſt damnum, veniet qui condi-

Viri excellentes nullo in honore quãdiu vixerint, habiti.

tam & ſeculi ſui malignitate cõpreſſam dies publicet: paucis natus eſt qui populũ ætatis ſuæ cogitat multa annorum millia multa populorum ſuperuenient. Ad illa reſpice, etiamſi omnibus tecum viuentibus, ſilentiũ liuor indixerit, venient qui ſine offenſa, ſine gratia iudicent. Et hæc quidem Senecę verba de veritate iniuria vel ignauia hominum quodam occluſa tempore, ſed tandem tamen ſuum decus obtinent. De iuſtitia verò numinis certiſſima initio lib.1.in Rufinum Claudianus, quo loco prouidentiam diuinam fatetur ex eo quòd tandem Rufinus ſceleris pœnas digniſſimas tuliſſet: Cic. pro Sextio: hunc ergo reditum repudiarem? qui ita florens fuit, vt verear, nequis me ſtudio gloriæ putet idcirco exiſſe, vt ita redirem. Vide commentaria, Manutij fol.139.b.

Abſtulit hunc tandem Rufini pœna tumultum
Abſoluítque Deos, iam non ad culmina rerum
Iniuſtos creuiſſe queror: tolluntur in altum
Vt lapſu grauiore ruant.

Æacidæ.] Achillis: ab Æaco Telamonis & Pelei patre.

perfuſum ſanguine Hectoreo ſcutum.] Id dicit, propterea quòd Achilles Hectorem interfecit.

concio iniqua.] iniuſtũ iudicium Græcorum procerum: vel iniqua cõcio Vlyſſis: quã repete ex Ouidij Metamorphoſ.13. Concio, tria ſignificare Gellius lib.18.cap.7. notat ex Verrio Flacco: locum, ſuggeſtúmque vnde verba fierent: item cętũ populi: & orationem ipſam quæ diceretur ad populum.

Itacho.] Vlyſſi, ab Itacha patria.

Iuſtior arripuit Neptunus.] aqua marina fuit æquior Aiaci, quæ ſcutum & arma illi arrepta reddiderit. Tacitè videtur alludere ad id quod poſtea dicet, plus ineſſe piſcibus marinis humanitatis & fidei, quàm hominibus. Seneca Declamat.1. Cõtrouerſiarum 7. O maria iuſtiora iudicijs! ô mitiores procellæ patre! Sic Ouid.1. Triſtium eleg.4. vbi poëta ſuos labores cum Vlyſſis laboribus comparat:

Cúmque minor Ioue ſit tumidis qui regnat in vndis:
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Idem 3. eiuſdem operis, elegia vndecima:

Neptuníque minor quàm Iouis ira fuit.

Apud eundem, Dido Æneæ.

Iuſtior eſt animo ventus, & vnda tuo.

In quibus ergo comparationibus video Hyperbolem: & quidem mari nihil eſt implacabilius, de quo nos alio loco.

dominum ſuum.] Aiacem, qui dominum quidem iure, poſt Achillem mortuum, animo retinuerat: poſſeſſionem verò minimè, quam Vlyſſes eloquentiæ viribus obtinuerat.

boat.] clamat. tranſlatè à bobus.

voce.] catachreſis, pro ſono.

Viciſti, &c.] προσωποποιΐα.

Telamoniade.] Aiax, Telamonis fili.

Affectus fas eſt, &c.] ἐξήγησις & ἐπιμύθιον, ad quod illuſtrandum ſuccurrit Æliani exemplũ nobile ex lib. 13. var. hiſt. de Macareo quodàm ſacerdote Mitylenenſi. ſed quia liber eſt in omnium manibus, non aſcribam. Affectus inquam fas eſt cedere iuſtitiæ, hoc eſt τὰ πάθη τῇ δικαιοσύνῃ: vt hic iuſtitiæ nomen accipiatur etiam pro veritate, quæ perpetuam ſe iuſtitiæ comitem præſtare debet. Alluditur autem, niſi fallor, ad oratorios affectus, qui ſæpe veritatem rerum opprimunt, aut peruertunt adeo nihil tam horridum, aut etiam tetrum, quod non ſplendeſcat oratione, & tanquã excolatur, vt olim dixit artis huius mirus artifex. Sed tamen ad iuris peritorũ placitum reuocanda ſunt omnia hominum iudicia, imò & conſilia, Veritati opinionem prępollere: & plus valere quod agitur, quàm quod ſimulatè concipitur. Quod & Tull. 1. offic. non minus generaliter videtur dixiſſe: Efficiendum eſt vt appetitus rationi obediant, eámque neque præcurrant.

Etiam ferociſſimos domari.

EMBLEMA XXIX.

ROMANVM *poſtquàm eloquium,* Cicerone *perempto,*
Perdiderat patriæ peſtis acerba ſuæ:
Inſcendit currus victor, iunxítque leones,
Compulit & durum colla ſubire iugum.
Magnanimos ceßiſſe ſuis Antonius armis,
Ambage hac cupiens ſignificare duces.

EPigraphen huius Emblematis, *etiam ferociſſimos domari,* videtur mutatus Alciatus à primo Annal. Cornel. Tacit. vbi facta Auguſti pręclara paucis complectitur, deqúe mutatione reip. Romanæ agit: poſito Triumuiri nomine, Conſulem ſe ferens: vbi militem donis, populum annona, cun-

ctos ocij dulcedine pellexit: inſurgere paulatim, munia ſenatus, magiſtratuum legum in ſe trahere, nullo aduerſante: cū ferociſſimi per acies, aut proſcriptione cecidiſſent. Teſtis huius hiſtoriæ poteſt videri Plinius, qui ſic lib. 8. cap. 16. Primus Romæ leones ad currum iunxit M. Antonius, & quidem ciuili bello, cùm dimicatum eſſet in Pharſalicis campis, non ſine quodam oſtento temporum, generoſos ſpiritus iugum ſubire illo prodigio ſignificante. Plutarchus autem in Ciceronis vita copioſa oratione recenſet interitus eiuſdem cauſas, quibus M. Antonius eum ad necem poſtulauit. Nulla tamen potior fuit, quam quòd Cicero, cum ſibi (è re ſua) maximè eſſet opus, ſeruire tempori non potuerit. Actionibus enim Philippicis in Senatu habitis ſic excanduit Antonius, vt inde omnem, quod aiunt, lapidem mouerit, quò Cicero de medio tolleretur. Cùm itaque ex vrbe diſcedens primò in Tuſculanum veniſſet, indéque tranſuerſis itineribus in Formianum, vt nauim conſcenderet, in altum prouectus eſſet, ventíſque aduerſis agitatus, & vitæ & fugæ eum cepit tædiū. Tandem reuerſus in Formianum ab Antonij militibus petitus eſt, inter quos Popilius Lænas (quem aliquando reum Cicero defenderat patronus) prominenti ex lectica, præbentíque immotam ceruicem caput amputauit, & ab Antonio inter duas manus in roſtris poſitum fuit: quo loco orationes in Antonium Cicero habuerat. Valer. Max. 5. cap. 3. multa Seneca 7. Controuerſ. 2. & Suaſoriarum 6. capite. Seuerus Cornelius fatum hoc planè funeſtum ita deflet:

Emblema tractum ex Plinio & Cicerone 2. Antoniana.

Abſtulit vna dies æui decus, ictáque luctu
Conticuit Latiæ triſtis facundia linguæ,
Vnica ſollicitis quondam tutela ſalúſque
Egregium ſemper patriæ caput: ille Senatus
Vindex, ille fori, legum, ritúſque, togæqúe:
Publica vox ſæuis æternùm obmutuit armis;
Informes vultus ſparſámque cruore nefando
Canitiem, ſacráſque manus, operúmque miniſtras
Tantorum, pedibus cuius proiecta ſuperbis
Proculcauit ouans: nec lubrica fata, deóſque
Reſpexit, nullo luet hæc Antonius æuo, &c.

Meminere alij quidam facinoris huiuſce Antoniani, vel potius inſolētiæ pluſquàm nefariæ inſani hominis iugatos leones ad currū iungētis. Et hoc quidē certè inſolenti & barbaro flagitio nobis intelligi datur, nullā eſſe tantā vim, aut firmū

animi propoſitum, nullius tam præfractam vocem & ſentẽtiam, quæ nõ coërceri aut edomari queat. Quàm enim ſæpe vel libertas vel virtus oppreſſa, & quaſi ſopita eſt tyrannorum violentia? Vltrò ſeſe mihi offerunt exempla longè multa de iis qui indigna & immerita extincti nece à multis iam anteactis annis, deſiderium ſui nobis reliquerunt, vt eorum non poſſimus vel ſine lacrymis, vel iuſto dolore meminiſſe. *Nihil tam durum quod frãgi nõ poſſit.*

Sed vt ad Ciceronem reuertamur: Cæſarem in curia Põpeij confoſſum accipimus à ciuitatis Romanæ principibus, qui tyrannidem perferre non poterant; qui tamen cùm aleam periculoſiſſimi & funeſtiſſimi conſilij ſubijſſent, longè aliud cecidit quàm putaſſent; tyrannum enim de medio ſuſtulerunt, at ipſam tyrannidẽ tollere non potuerunt. Statim enim perturbatis rebus, & omnium conſternatis animis eandem potẽtiam neſcio quo fato M. Antonius occupauit quanquam moribus & vitæ inſtituto diſſimilis, multíſque partibus Cæſare inferior; cui apertè omni contentione animi reſtitit M. Tullius, & plerique alij nobiles Romani: quos (inito fœdere cruentiſſimo Triumuiratus) proſcripſit Antonius, ex iisque multos interfecit. Fam quidem quam non modò antè præſentiebat, ſed planè experiebatur inſanam M. Antonij rabiem, non diſſimulat ipſe Cicero 2. Philipp. cùm ait: Doletis tres exercitus populi Romani interfectos? interfecit Antonius: auctoritas huius ordinis afflicta eſt? afflixit Antonius: deſideratis clariſſimos ciues? eos quoque eripuit vobis Antonius: omnia denique quæ poſtea vidimus (quid autem mali non vidimus?) ſi rectè ratiocinabimur, vni accepta referemus Antonio. Et deinde ſubiecit: Verſatus in bello eſt, ſaturauit ſe ſanguine diſſimillimorũ ſui ciuium. Itémque 3. Philip. ait, eũ in hoſpitis tectis Brunduſij fortiſſimos viros, ciues optimos, iugulari iuſſiſſe, quorum ante pedes eius moriẽtium ſanguine os vxoris reſperſum fuiſſe conſtabat. Certè Plinius lib. 14. cap. 22. Antonium vt ſanguine ciuium ebrium, & eum ſitientem notat. Et hæc quidem fortè ſatis. Quanquã enim ad Emblematis explanationem videamur adduxiſſe quæ ſtudioſo cuique ſatisfaciant: tamen adiiciemus, quod non parũ fortaſſe conducat ad materiam ſeu fontẽ carminis huius explanandum. Si enim locus eſt coniecturæ noſtræ dandus (in quo tamen nihil cuiquã velim preiudicatũ) videtur id Alciatus duxiſſe potius ex Antonianæ 2. M. Tullij loco, ſed (vt pleriſque *M. Antonius tyrãnus.* *Fons Emblematis.*

doctis videtur) corrupto, qui ſic habet: Vehebatur in eſſedo Tribunus, &c. ſequebatur eum rheda cum lenonibus, comites nequiſſimi. Nonnulli hic legũt, lenonibus, quod non probatur criticis, & iis qui maiorem probabilitatem ſectantur, quique cenſoriam virgulam in ſcriptis auctorum meliorum ſubinde adferunt. Quo ex loco ſuum videtur Emblema confinxiſſe Alciat. &, leonibus, legiſſe pro, lenonibus: adhæc non rectè temporum rationẽ habuiſſe. Si quos moueat Plinianus locus quem initio attuli, nihil certè moror, cùm nihil præfractè hac in parte auſim affirmare.

M. Tullij laus. *Romanum eloquium.*] κατ' τὴν ἐξοχὴν Romanæ princeps eloquẽtiæ vocatur Cicero, vt etiam diſertus artifex Reipubl. adminiſtrandæ à D. Auguſtin. Plinius ſenior eum ſic lib. 7. c. 30. ſalutat: Salue, inquit, primus in toga triumphum, linguæque lauream merite, &c.

Peſtis patriæ. *patriæ peſtis acerba ſuæ.*] Allegorica nefarij hominis. Reique pub. pernicioſi hoſtis, deſcriptio, quam ſæpè orationibus vſurpat, vt Catilinariis, Poſt reditum, pro Sextio idem orator: vt cùm Clodium aliquando terram & immanem belluã, ſæpè furiam, ſæpiùs peſtem appellat. Sed & Gabinium atque Piſonem, duas imperij Romani peſtes memini nominatos eadem oratione Sextiana. Sic in Politic. Plutarchus Reipub. hoſtes Ariſtiona, Nabim, Catilinam. peſtes, morbum & vomicam patriæ appellat, id eſt, νόσημα καὶ ἀπόστημα πόλεως. ſic Virgil. Æneid. 3. Narpyias peſtem & iram Deorum: & 12.

——Turni ſe peſtis ad ora
Fertq; refertque ſonans.

Non mihi tempero, quin & hæc adijciam, in eorum maximè gratiam, quos in politioribus literis inſtituimus: quicquid lethale, noxium & damnoſum eſt, id peſtis nomine ſolere appellari. verbum enim, peſtis παρὰ τὸ πεσεῖν: vnde ducta vox antiqua, peſſum pernicies etiam à pernecando dicta. Salluſtius: Et ſi certa peſtis adeſſet, manſurum potius, &c. Catullus ſeipſum alloquens, ita de amore ſuo,

Me miſerum aſpicite: & ſi vitam puriter egi,
Eripite hanc peſtem, perniciemque mihi.

Idem ad Rufum.

Eripuiſti heu heu noſtræ crudele venenum
Vitæ, heu heu noſtræ peſtis amicitiæ.

M. Tullius 1. in Catilin. Hoc autem vno interfecto, intelligo hanc Reip. peſtem paulisper reprimi. & ibidem: Atque

delebitur non modò hæc tam adulta Reipubl. peſtis, verùm etiam ſtirps ac ſemen malorum. Idem 2. in Anton. vt Helena Troianis, ſic iſte Reipubl. cauſa belli, cauſa peſtis atque exitij fuit. & Philip. 7. Tetram & peſtiferam belluam ne incluſam & conſtrictam dimittatis cauere. Apuleius 5. Aſini aurei; de ſororibus Pſychæ: Sed iam ait peſtes illæ, teterrimæque furiæ anhelantes vipereum virus nauigabant. Idem lib. 7. Verùm fortuna meis cruciatibus inſatiabilis aliam denuó mihi peſtẽ inſtruxit. Eodem ſchemate dixit idem Apuleius 9. Aſini, De muliere quadam: Sed omnia prorſus vt in quandam cœnoſam latrinam in eius animum confluxerant flagitia. Et Arnobius lib. 5. contra gentes, de Ioue loquens; Vt eſſet, ait, criminum ſedes, maledictorum materia, locus quidam expoſitus, in quem ſpurcitiæ ſe omnes ſcenarum colluuionibus deriuarent, &c.

Iunxitque leones.] Præter ea quæ de iunctis leonibus adducta ſunt à nobis ſuperiore commentario, legimus apud Plutarchum hanc pompam non fuiſſe tum primùm ab Antonio vſurpatã. conſtat enim iam olim Annoni duci Carthaginẽſium malè ceſſiſſe, quod leone pro iumento vſus fuerit ad ferendas ſarcinas, pulſumque in exilium eo nomine, quia ad tyrannidem portendere videretur. Quod obiter mihi reuocat in memoriam Hieroglyphicum EMOLLITÆ FEROCIÆ, vbi Bacchus curru trahitur à tygridum pari: cuius animalis effigies indomitam & efferatam ſæuitiam arguit. ſed ad rem. In Antiochi numo videre eſt leonem ferè humi procumbentem & ſuperuolantem noctuam: quo ſignificatur vires cedere ſapientiæ. leo enim roboris habet Hieroglyphicum: noctua vero Mineruæ. Referrem & leones ſubijci magnæ deæ vehiculo fuiſſe ſolitos, eóſque ſolis trahere currum. ſed hæc non ſunt huius claſſis. Certè in Fauſtinæ vetere numo, Cybele turrita ſellæ leoninæ inſidet, quæ orbem intra manum & genu teneat, cum inſcriptione, MATRI MAGNÆ. Reperio apud Herodianum in vita Seueri, Iulianum elephantos quos habebat ad pompam inſtitutos, conatum aſſuefacere, vt ſeſſorem paterentur: quod & ab alijs tentatum non rarò accepimus. Sed de Antonij leonibus iam ſatis, ſi tamen admonuero id oſtentum à Cicerone ipſomet præuiſum, epiſt. ad Atticũ: Tu Antonij leones pertimeſcas caue: nihil eſt illo homine iucundius, &c.

Annon leone vſus pro iumento.

Bacchi currus tractus à tigribus.

Leones magnæ deæ currum vehentes.

iugum.] Nolim prætermiſſum quod notat Pierius 48. Hiero-

Iugum quid. glyph. iugo ſeruitutem ſignificari, & fatigationem. vnde vulgatum illud, Subdere colla iugo, pro eo quod dicimus, in ſeruitutem trahere, à bobus ſumpta metaphora.

Ambage hac.] ſignis & mutis demonſtrationibus eiuſmodi. *Leo quid.* Leones enim iunxit, vt ſignificaret ſe fortiſſimos quoſque ſub iugum miſiſſe. Leo in Hieroglyph. fortitudinem, robur, & alia multa ſignat: qua de re Pier. Valerianus lib. 1. *Ambages.* Ambages autem primaria ſignificatione pro verborum circuitu, & ſententiarum tortarũ aliorſum ductu accipi ſolet: at hîc, quantũ conijcio, ſchema vel pompam, aut faſtum inſolentem arguit, quo tacitè quid ſibi vellet, innueret Antonius. Scio quidem apud auctores frequenter ſumi μεταφορικῶς pro verborum circuitu, qualis in criminibus excuſandis aut velandis adhiberi nonnunquam ſolet. Liuius 2. Per ambages tegens ingenij ſui effigiem. & 9. Vix pueris dignas ambages, ſenes & cõſulares fallendæ fidei exquirere. & id quidẽ trãſlatitiè. propriè verò ambages ſunt flexus & mæandri fluminum. Claudianus itaque Æquoris ambages dixit. ſic ſæpe apud Cornel. Tacitum Annalib.

Appendix.

Patriæ peſtis acerba ſuæ.] Tranquil. Nerone: Domitij patris vox inter gratulationes amicorum, negantis quicquam ex ſe de Agrippina niſi deteſtabile, & malo publico naſci potuiſſe. Ouidius,

O mihi perpetuum nata puella malum.

Senec. 1. de Clementia, cap. 18. Quantò non naſci melius fuit, quàm numerari inter publico malo natos!

Gratiam referendam.

EMBLEMA XXX.

Aerio inſignis pietate Ciconia nido,
Inueſtes pullos, pignora grata fouet.
Taliáque exſpectat ſibi munera mutua reddi,
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia ſpem ſoboles fallit, ſed feſſa parentum
Corpora fert humeris, præſtat & ore cibos.

OMnibus ijs qui humanitatis iura colunt, ab ipſa omniũ magiſtra natura perſuaſum debet eſſe quantum parẽtibus debeant, niſi tamen omnem humanitatem ſibi detrahi patiantur. Siquidem non homines modò arcano aliquo ſenſu pietatis in parentes, ſed & animantium quædam, à quibus abeſt ratio, admonentur. Ciconiæ enim, vt eſt apud *Parentibus quantum debeamus.*

Ciconia pietas.

Solin.c.43. Polyhiſt. quantum temporis impenderint fœtibus educandis, tantùm & ipſæ à pullis ſuis inuicem aluntur. Quamobrem Ægyptij cum ſignificarent hominem, qui patris curã gereret, Ciconiam & Cucuphã depingebant, quòd hæ ſoleant genitoribus ſenio confectis eodem modo gratiã rependere, quo ipſæ fuerint educatæ. Iis enim nidum parant, pennas vellicant inutiles, & pabulum ſuppeditant: idque quo ad reſumptis pennis ſibi ipſis queant ſufficere. Itaque hę & pietatis, & grati animi ſymbola gerunt; vt videre eſt apud Pierium lib.17. Hieroglyph, Pudeat nos hac in re inferiores, aut etiam deteriores auibus eſſe. Atqui par eſt eo lubentius, & alacriùs naturæ nos reddere quod accepimus, nimirum vitã eorum ſeruare tutarique, qui nobis auctores vitæ fuerunt: & quo nobilior eſt noſtra conditio, eo affectus debet eſſe paratior ad humanæ vitæ officia obeunda, & pietatem omnem exercendam. Nobis enim ætate iam affectis, & imbecilliorībus factis, itidem liberi facient: eámque rependent pietatem quam primùm in parentes exhibuerimus. Nec verò eſt quòd pluribus has naturæ leges commonſtremus, quandoquidem omnes norint poſt tria illa, quæ ad diuinum cultum ſpectant præcepta, primum rerum humanarũ decretum eſſe, vt parentes ipſos in honore habeamus: cui & ſpem certumq; premium vitę longioris adiecit ſupremus ille legis auctor Deus, ad excitandam hominum tarditatem. Heſiodus huc alludẽs, 1. ἔργων ſeculum impium deſcribit ab effectis hominum ſceleratorum, qui probo contumeliaque afficient, eoſque ſenio affectos non ſuſtentabunt. Iupiter, inquit perdet hoc genus hominũ, Ζεὺς ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος ἀνθρώπων οἳ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.

μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἔπεσσι
σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες, οὐδὲ μὲν οἵγε
γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν
χειροδίκαι.

Sed vbi eſt illa naturæ vis (ait Caſſiodor. variar. epiſt.14.lib. 2.) quæ amplexu copulæ deſtinatur ad poſteros? ferarum catuli ſequuntur parentes: à ceſpite ſuo virgulta non diſcrepant: propago vitis propriæ ſeruit origini, & diſcrepat homo à ſuo fuſus initio! Quid dicamus illa beneficia, quæ vel extraneã perſonã poſſunt obligare? Nutriuntur à paruulis: ipſis laboratur: ipſis diuitiæ conquiruntur: & cùm ſibi vnuſquiſque credat abundare quod poſſidet cùm à patribus

adhuc quæritur, pro altera potiùs ætate peccatur. Proh dolor? non mærebimus eorum affectum, pro quibus ſubire non recuſamus exitium? Maria ipſa ſæuis tempeſtatibus excitata genitoris cura non refugit, vt peregrinis mercibus acquirat quod propriæ ſoboli relinquat. Aues ipſæ, quarum vita ſemper in eſcis eſt, naturam ſuam extranea ſorde non maculant. Ciconia, redeuntis anni iugiter nunciatrix, eijciens triſtitiam hyemis, lætitiam verni temporis introducens, magnum tradit exemplum pietatis. Nam cùm parentes eorum pennas ſenio coquente laxauerint, nec ad proprios cibos quærendos idonei potuerint inueniri, plumis ſuis genitorum membra frigida refouentes, eſcis corpora laſſa reficiunt: donec in priſtinũ vigorem alis grandæua redierit, pia viciſſitudine iuuenes reddunt quod à parentibus paruuli acceperunt. Ideoque non immeritò vita longa ſeruantur, qui pietatis officia non relinquunt. Hactenus. Caſſiod. Hanc naturæ legem, quod plerumque à ſceleratis quibuſdam naturæ monſtris violaretur, iura ciuilia confirmarunt, vt l. 5. Si quis à liberis, D. de liberis agnoſcendis: & de alendis liberis à parentib. Cod. vbi reſponſum hoc legitur Antonini Pij: PARENTVM NECESSITATIBVS LIBEROS SVCCVRRERE IVSTVM EST. ea tamen alimenta præſtari debent pro modo facultatum: & ſi non præſtentur, captis pignoribus & diſtractis cogetur: quis ſatiſdare ſententiæ. Tractauit hoc argumentum Baſilius Magnus orationibus *εἰς ἑξαήμερον*. Nõnulla ex Platone 1. Alcibiad. petas licet, Ariſtotel. De animal. hiſtoria, Plin. 10. cap. 23. & Val. Max. lib. 5. cap. 4. Prouerb. *ἀντιπελαργεῖν*.

Aërio nido.] alto, ex ſubiecto adiunctum *μετωνυμικῶς*. vt apud Virg. 1. ecloga:

Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab vlmo.

& 3. Palumbes eadem ratione dicuntur aërię.

inſignis pietate.] Petronius Arbiter Ciconiam pietatis cultricem appellauit. hinc in numis Adriani ſculpta eſt, cum inſcriptione, PIETAS AVGVSTA. Reges enim antiquitùs ſummo in ſceptro Ciconiæ geſtabant effigiem, in imo Hippopotami, ait Suidas: vt admonerentur, pietatem plurimi eſſe faciendam: ſæuitiam & credulitatem cohibendam atque comprimendam. *Effigies Ciconiæ in ſceptris.*

Inueſtes.] impuberes, & quibus propter teneram ætatem nulla pars corporis pilat, ait Nonius. de hoc verbo multa do- *Inueſtis.*

ctè Fornerius noſter Selection.1.cap.29.

pullos pignora.] Appoſitio Liberi inter virum & vxorem tanquam vinculi & charitatis mutuæ habentur pignora. Ouid.3. Faſtorum:

Liberi pignora.

Inque ſinu natos pignora chara tenent.

Sic Nouella Valentiniani de libertis: Itaque libertus, qui ciuis Romani priuilegium fuerit conſequutus, ſiue vnicum pignus, ſiue plures cuiuſlibet ſexus habeat filios, cùm mori cœperit, ſoboli ſuæ omnes proprias ſi maluerit facultates ſupremo ſecurus dimittat arbitrio. Claudian. 1. De raptu Proſerpinæ, vbi Pluto queritur ſe priuari ſpe ſobolis:

Aſt ego deſerta mærens inglorius aula
Implacidas nullo ſolabor pignore curas?

Et paulo pòſt de Cerere:

Commendat Siculis furtim ſua pignora terris.

Idem 3. eiuſdem operis,

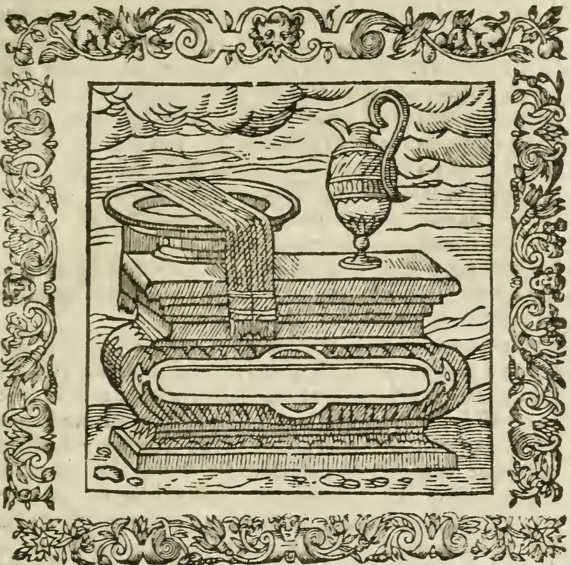
——reuocat tandem cuſtodia chari
Pignoris.——

Appendix.

Inſignis pietate.] Hoc elogium tribuit Æneæ ſuo poëta princeps initio 1. Æneid. quod reperitur ab hoc noſtro, in emblem. cuius inſcriptio, Pietas filiorum in parentes. Verbũ, pietatis, quod obiter, inde dictum, quòd quæ in ea ſimul, quaſi penitus, & in penetralibus recondantur. Tullius vſurpat id vocabulum ſæpe, ſed ad Lentulum, per quem fuerat ab exſilio reuocatus. Sic enim 1. epiſtolar. initio Ego omni officio, ac potius pietate ſatisfacio, &c, Idem epiſt. 9. lib. 1. eiuſd. Periucundę mihi tuæ litterę, quib. intellexi te perſpicere meam in te pietatem: quid enim dicam beneuolentiam, cùm illud ipſum grauiſſimum, & ſanctiſſimum nomen pietatis, leuius mihi videatur?

Abſtinentia.

EMBLEMA XXXI.

MARMOREÆ *in tumulis vna ſtat parte columnæ*
Vrceus, ex alia cernere malluuium eſt.
Ius hæc forma monet dictum ſine ſordibus eſſe,
Defunctum puras atque habuiſſe manus.

HÆc Epigraphe non plena ſatis eſſe, & argumento carminis accommodata mihi videtur. Velim itaque reponi ſic, *Abſtinentia à muneribus capiundis.* Ceterùm cùm nuper forte fortuna incidiſſem in Ariſteæ Græci ſcriptoris librum, qui eſt De lege diuina, commodè ſeſe locus obtulit huic Emblemati non parum accommodus. Ille ſic: ἐπηρώτησαν δὲ καὶ τοῦτο τίνος χάριν ἀπονιζόμενοι τὰς χεῖρας, τὸ τηνικαῦτα εὔχονται.

Ariſteæ locus de Iudæorum ritu in manibus abluendis.

διεσάφουν δ', ὅτι μαρτύριον ἐστὶ τοῦ μηδὲν εἰργάσθαι κακόν. πᾶσα δὲ γὰρ ἐνέργεια διὰ τῶν χειρῶν γίνεται, καλῶς καὶ ὁσίως μεταφέροντες ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν πάντα. id eſt, Interrogarunt (Iudæos intelligit) cuius rei cauſa manus abluerent vota facturi. ſignificarunt illi id fieri in teſtimonium & argumentum nullius ſceleris perpetrati. Nam quod per manus omnes actiones ſoleant expediri, ita pulchrè & ſanctè ad iuſtitiam omnia referebant. Apud Ægyptios per ignem & aquam, vt quæ continerentur turibulo & phiala, maculas, labéſve deterſas elutáſque optimè didicimus ſignificari. Apud quaſdam gentes ſuffitio erat in vſu, qua qui proſequebantur funus, quia polluti haberentur, aqua ſparſi ſolebant ignem ſupergredi, vt qui ſibi perſuaderent purgationem ita fieri. In aqua puritatem hanc intellexit Catullus, cum ait:

Ignis & aqua in thuribulo & phiala.

Aut quilibet qui puriter lauit dentes.

Nonnulla ſunt apud Caſſiodorum præclara monita, quæ ad id maximè faciant. ex eo petat qui volet lib. 9. epiſt. 19. & lib. 11. epiſt. 8. variarum.

Aqualis & malluuium.

Marmoreæ in tumulis.] Hæ ſunt iudicis ęquiſſimi notæ, quibus poſt mortem vel maximè celebretur. Siquidem vrceolus vel aqualis vna tumuli parte; malluuium cum mantili in altera depictũ, arguit ſepulti hominis in iuſtitiæ obeundo munere æquitatem & Innocentiam. Quæ virtutes vt iudicem quemque maximè commendant; ſic ab ijs ſi abſcedant, non iudex, ſed impius & inhumanus carnifex habendus eſt. Reclamant enim aduerſus iniquos iudices & diuinæ & humanæ conſtitutiones, quia in Republ. bene liberalitérque inſtituta nihil debeat incorruptius obſeruari quàm iudicium, quod lingua ſæpiùs, quàm nummis peruerti ſolet. Quamobrem non iniuria Cicero dicebat ſe non intelligere, cur qui ſententiam pecunia corrumpit, pœna dignus ſit: qui autem oratione, laudem ferat. At præcipuè iudicis eſt nec muneribus, nec affectibus priuatis ab æquitate dimoueri: debet enim ipſe perpetuò meminiſſe Deum habere ſe iudicẽ, cuius oculum nihil effugere aut præterire poſſit. Adhæc, quantum ad ſymbola propoſita ſpectat, malluuium & vrceus integritatem iudicis, & à muneribus capiundis abſtinentiam repræſentãt. Manuum ſiquidem abluendarum geſtus olim fuit innocentiæ quædam aperta demonſtratio. Cùm enim quis ſe inſontem & immunẽ à crimine aliquo vellet indicare, ſed nec vllum in eo admittendo aſſenſum præbuiſſe, præſentibus quibuſdam

Virtutes iudicis.

Manus abluere quid olim.

buſdam manus abluebat, vt ex ea manuum munditie puritatem animi declararet. Huc quidem ſpectat illud regij Pſaltis, Lauabo inter innocentes manus meas: idémque eſt intellectum à peruerſo noſtri Redemptoris iudice Pilato, cùm accepta aqua manus abluit, innocentiam profeſſus, criménque in Iudæos reijciens. Quod annotauit Pierius Hieroglyph. 35.

Vrceus.] vás terreum aut æneum ad aquam excipiendam aut hauriendam. Malluuium, ſiue pollubrum, vas eſt, ſiue lebes ad manus abluendas, quaſi manulauium. *Vrceus.*

Ius dictum.] Iudex, vt vult Varro, iuncto verbo dicitur, qui ius dicit. Ius dicere ipſorum eſt magiſtratuum. Cicero pro Flacco: Qui anno antè ius dixerat. Idem ad Atticum: Quippe ius Laodiceæ me dicere cùm Romæ Plotius dicat. & 10. Antoniana: Qui cùm Prætor vrbanus eſſet, vrbe caruit, ius non dixit. *Ius dicere.*

Sed id paulò diſtinctius eſt explicandum, ne mihi diem dicant iuris ſtudioſi Didicimus itaque ex Vlpiano, l. Ius dicẽtis, D. de iuriſdic. omn. iudic. Ius dicentis, hoc eſt Prætoris officium eſſe latiſſimum. At non modò Prætorem intelligimus iuris dicentis nomine, ſed & Præfectum vrbi, vt D. de off. præf. vrb. l. 1. &, De in ius voc. l. 2. Præſidem prouinciæ, l. cùm hi. §. ſed nec mandare, D. de tranſact. & Ædilem curulem, qui certis de cauſis ius dicebat, l. 1. de ædilit. edict. fuit tamen magis vſitatum, vt ius dicentis verbo Prætor appellaretur, velut iuri dicundo præ aliis conſtitutus, l. 2. §. populo, D. de orig. iur. At de vrbis Prætore id modò intelligimus: alij enim qui creati ſunt Repub. augeſcente ius non dicebant, ſed tantùm de capitalibus quæſtionib. cognoſcebant, quæ ipſis obuenerãt ſorte, vnde Quæſitores appellati. Ne longior ſim, ita ſtatuo, alium fuiſſe à Prætore iudicem, & à ius dicente: quod planum eſt ex M. Tullio, 2. in Verr. & pro Rabir. Poſt. Itaque diſtinguimus officium Prætoris, & ius dicentis: vt ſtipulationem etiam prætoriam à iudiciali: tametſi aliquando iudicis & prætoris nomina confundantur. Etenim temporib. Imperatorum (quo antiqua penè omnia obſoleuerunt vnà cum linguæ Romanæ puritate) iudicum nomine quicunque magiſtratus etiam maiores appellari cœperunt. *Prætoris officium.* *Prætor & iudex non idem.* *Prætoris & ius dicentis differentia.*

puras habuiſſe manus.] Hi puris manibus viuere dicuntur, qui purè atque integrè vitam tranſigunt: qui neque dolo neque aſtu alijs negotium faceſſunt: qui denique ſunt (vt hîc Alciatus intelligit) ἀδωροδόκητοι, id eſt, à muneribus accipiendis *Puræ manus.*

alieni Horatius pauló deflexit:

——bene ſi quis, inquit,

Et viuat puris manibus. Sic dicuntur in Nouell. 8. καθαραὶ χεῖρες.

puras atque habuiſſe manus.]Ne quid tamen hîc nota dignum tranſiliã, verba Iuſtiniani quæ integra reperiuntur in primo Codicis, titulo de mandatis principum, huc adſcribam, digna quidem illa quæ literis aureis paſſim conſignentur: δεῖ τοίνυν σε καθαρῶς παραλαμβάνοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ δόσεως ἁπάσης χωρίς, πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων καθαρὰς φυλάττειν θεῷ τε καὶ ἡμῖν καὶ τῷ νόμῳ τὰς χεῖρας, καὶ μηδενὸς ἅπτεσθαι χέρδους. μήτε μείζονος, μήτε ἐλάττονος, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι μόνοις τοῖς παρὰ τοῦ δημοσίου σοι χορηγουμένοις. καὶ διά τε σαυτοῦ διά τε τῶν περὶ σε καθαρὸν αὐτοῖς πανταχόθεν φυλάττειν τὸ δίκαιον. Oportet igitur te purè ſuſcipientem hoc adminiſtrationis munus, procul ab omni largitione, præ alijs omnibus, mundas ſeruare Deo, nobíſque, & legi, manus, nullum lucrum cõtingere, neque maius, neque minus, neque captioſum quiddam contra ſubiectos facere negotiando, ſed contentum eſſe ſolis à fiſco tibi miniſtratis, & tam per te quàm per eos qui circa te ſunt, purũ eis vndique ſeruare ius. Suetonius in Tito ait, Pontificatum maximum ideò ſe profeſſus accipere, vt puras ſeruaret manus, fidem præſtitit.

καθαραὶ χεῖρες.

Bonis à diuitibus nihil timendum.

EMBLEMA XXXII.

IVNCTVS contiguo Marius mihi pariete, nec non
Subbardus, noſtri nomina nota fori.
Ædificant bene nummati, ſatagúntque vel vltrò
Obſtruere heu noſtris vndique luminibus.
Me miſerum! geminæ quem tanquam Phinea raptant
Harpyæ vt propriis ſedibus eyciant.
Integritas noſtra, atque animus quæſitor honeſti,
His niſi ſint Zetes, his niſi ſint Calais.

SIgnificat ſibi rem eſſe cum quibuſdam rabulis forenſibus, malis vicinis, ſuas ędes ita altè extruentibus, vt officerent luminibus ſuarum ædium: à quibus ſicque ab illis importu-

nè fatigaretur, vt olim Phineus ab Harpyiis, vt parum abeſſet quin propriis ædibus expelleretur, niſi ſuccurriſſet animi probitas & integritas. Sic enim viri boni ſæpenumero ab importunis dominis deturbantur à ſuis poſſeſſionibus ſine vlla legũ & honeſti ratione, niſi æquanimitate, vel poti⁹ numinis aliquo præſidio, & quaſi ariete vindicentur. Demoſthenes in Calliclem: τὸ χαλεπώτερον οὐδὲν, ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν: id eſt, Nihil moleſtius eſſe poteſt, quàm in vicinum malum & auarum incidere. Quò illud Pindari nõ malè quadrabit ex Nemeor. 10. Χαλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποισιν ὁμιλεῖν κρεσσόνων: Periculoſum eſt contendere cum potentioribus.

pariete.] Proceleuſmaticus, dactyli vice.

bene nummati.] Horatius 1. Epiſt.

At bene nummatum decorat ſuadela, Venuſque.

Cic. 2. in Rullum: non minus bene nummatus, quàm egregiè capillatus. Ammian. Marcellin. lib. 14. Si ad aliquem bene nummatum, tumentémque loculis honeſtus aduena ſalutatum introieris.

ſataguntq; vel vltro, &c.] Arguitur iniuſtus & violentus diuitum animus, à quibus in primis eſt timendum, quippe qui neque ius, neque bonum, ſed nec æquum colunt. Qua ratione *Indiuites.* puto dictum a Platone 5. legum: valde diuites homines non eſſe bonos, Refert Plutarc. ita quendã dixiſſe Syllæ glorianti: Quomodo vir bonus eſſe potes, qui tam magnas opes poſſideas, cùm nihil à patre acceperis?

Obſtruere luminibus quid. *Obſtruere noſtris luminibus.*] Obſtruere luminibus vicini ἐμποδίζειν τῇ ἀπόψει, eſt ſtructuram aliquam iuxta eius ædificiũ facere, quę lumen eidem eripiat. Obſtruere enim luminibus, verbum antiquum iuris. Vnde Cicero pro domo ſua: Cùm ille negaret, inquit, primò ſe luminibus eius obſtructurum minabatur: Idem in Bruto: Vt horum conciſis ſententiis (de Philiſto & Thucydide loquitur) interdum etiam non ſatis apertis, cum breuitate, tum nimio acumine officit Theopompus elatione atque altitudine orationis ſuæ: quod idem Lyſiæ Demoſthenes: ſic Catonis luminibus obſtruxit hæc poſteriorum quaſi exaggerata altius oratio. Quod dictum à Cicerone per metaphoram nemo non videt, pro eo quod di- *Vicinorum cõmoditas vel incommoditas.* xiſſet ſine tropo; impedimento fuit ne orationis Catonianæ lumina viderentur. Rectè Thucydides: πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον καθίσταται. Ex vicinis ma-

lum bonúmue proficiſcitur. Harpyiarum verò fabulam Plutarch. lib. De vſura vitanda, torquet in debitores, qui grauātur ære alieno: tolerant enim ac ſuſtinent tanquam Phineus Harpyias illas pennatas paſcentes, &c. ὡς ὁ φινεὺς ἁρπυίας τινὰς ὑποπτέρους βόσκοντες. Referam Alciati verba ex Commentario ad tit. De verb. ſignific. l. 139. Finge, inquit: Concedit lex volenti lautè ædificare, vt vicinum ad proximæ rei venditionem cogere poſſit, an eum quoque adiuuabit, qui lautum ædificium perfecit, ſed addere illi aliquid deſiderat, puta hortum ampliare, vel impluuiū? qua in re cùm ego impeterer negabam adiuuari. Cùm enim ornatus, vrbis ratione ita conſtitutum eſſet & qui ciues ad expolienda ædificia incitarentur, in eo qui iam perfeciſſet, hæc ratio locum non habebat. Paulo pòſt ita: Verùm cùm non tam iuri meo quàm iudicibus diffiderem, tranſegi, vt veriſſimum ſit illud Heſiodi, μὴ δ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. quod, vt ait Columella, non ſolùm de boue dicitur, ſed etiam de omnibus partibus rei familiaris; adeò refert non habere malum vicinum. hæc Alciat. *Harpyiæ.*

geminæ quam tanquam Phinea raptant Harpyiæ.] Heſiodum ſecutus, duas tantùm Harpyias ſtatuit. Virgil. trium meminit, quarum nomina Aëllo, Ocypete, & Celæno. Finguntur volucres monſtroſæ, facie virginea, vnguibus vultures referentes, ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dictæ. vnde Suidas ait, ἁρπακτικοὺς δαίμονας εἶναι. Sic autem habet fabula. Phineum vxorem duxiſſe Cleopatram, Boreæ & Orithyiæ filiam tradunt; cúmque alteram nomine Idęam Dardani filiam ſuperinduxiſſet, eius nefario ſuaſu filios ex Cleopatra ſuſceptos excæcauit: qua de cauſa dicitur & ipſe à Diis excæcatus, in eúmque miſſę Harpyiæ, quę cibos & menſam eius diriperent, & turpiſſimè fœdarent. Quòd verò Zetes & Calais cum Argonautis Colchos proficiſcentes à rege Phineo ſuſcepti fuiſſent honorificè, vt eum hac intolerabili moleſtia liberarent, Harpyias magna dexteritate pepulerunt, & in Plotas vſque inſulas perſecuti ſunt. Cętera ex 3. Æneid. Virgilianæ, 6. & 7. Metamorph. Ouid. petes. Vide etiam Valer. Flaccum 4. Argonautic. Sed quoniam nobis propoſuimus fabulis ipſis allegoricas enarrationes adijcere, non videbitur à re alienum, ſi explanemus quid Harpyiarum nomine intelligatur. Sanè vt vis nominis indicat, Harpyia rapacitatem notat: vndę Harpax, & harpagare verbum apud Plautum. Fulgentius *Harpyiæ quot, & vnde dictæ.* *Phinæus.* *Zetes & Calais.* *Harpyiæ quid.*

ait, ideò virgines fingi, quòd rapina omnis ſterileſcat, nulliúſque ſit frugis: volucres propter celeritatem qua feruntur qui rapiunt: plumis opertæ, quod latitet quicquid ab ijs ęruſcatum eſt. Tres verò, quoniam primò aliena expetuntur, cui ſuccedit inuaſio, & poſtremò abſconduntur. Hinc enim nomina è re facta, Aëllo, tanquam ἑλῶν ἄλλο, tollens alienũ: Ocypete, citius auferens: Celænum verò nigrum. Sunt qui per tres Harpyias, auaritiam, inuidiam & ſuperbiam intelligi velint. Opinor autem hîc Alciatum de induſtria duarum tantùm meminiſſe, vt ad rem ſuam, id eſt, duos vicinos accommodaret. Ille quidem 2. Prætermiſſorum ait, Harpyias ira tonantis aduerſus Phineum impulſas à Poëta fingi, quòd quæcũque maxima oriantur mala, iræ diuinæ ſoleant aſſcribi: & Theophraſtus haſce tempeſtates, ſterilitates, & alia generis eiuſdem, quæ non vitio terræ, ſed cælitùs proueniunt, ἀπὸ τοῦ δαίμονος αἰτίαν appellat, id eſt, cauſam Deorum numine vrgentem. Si plura de Harpyiis requiras, conſule Syntagma 6. Hiſtorię Deorum Gyraldi.

Cur volucres Harpyiæ. *Cur plumis præditæ.* *Cur tres.* *Aello.* *Ocypete.* *Celæne.*

Integritas noſtra. &c.] Accommodat fabulam. Propriis ędibus cedere cogar, & his expellar, niſi mentis integritate & honeſtate vindicer, méque tuter, vt olim Phineus, Zete & Calai adoleſcentibus fortiſſimis. Vitæ innocentis conſcientia (vt hoc vel obiter adijciam) eſt inſtar muri alieni, qua nimirũ quis ſuſtentatus, non eget Mauri iaculis, nec arcu ad retundẽdas inſidias iniquorum & violentorum hominum. Itaque rogatus Bias quę vita metu careret? innocens, inquit, & eius qui ſit ſibi benè conſcius: nam omnes animum innocentem amant & charum habent, vt eſt apud Pindar. adeò vt innocẽtem damnare pro grauiſſimo crimine ſit iam olim habitũ: ergò malè ceſſit Archię quòd Archilochum interfeciſſet: Cęcilio Metello de Dalmatis citra cauſam triumphanti: Attalo regi Aſiæ, quòd inſontes amicos occidiſſet. Sed hæc ſatis; longiùs enim oratio euagatur.

His niſi ſint Zetes, &c.] Pindarus Pythior. 4.

θυμῷ γελανεῖ θᾶσσον ἔν—
τυνεν βασιλεὺς ἀνέμων
Ζήταν Κάλαΐν τε πατὴρ Βορέας
ἄνδρας πτεροῖσι νῶτα πε—
φρίκοντας ἀμφοπορφυρέοις. id eſt:

Ridenti animo velociter ornabat rex ventorum Zeten Calaimque pater Boreas viros, qui alis in tergo mouebãtur am-

bo purpureis. Boream autem ventum eſſe Septentrionalem nemo neſcit, cuius filij dicuntur Zetes & Calaïs, fictis ingenioſè vocabulis. Ex nominum etymo non eſt dubium quin longè multa peti poſſint, quæ quaſi nos manu ducant ad cognitionem rerum vberiorem, & quidem magis apertam. Certè mihi placet ſcholiaſtis Pindari acumen, qui eo loco ζήτην ὡς ζαήτην, nempè ἄγαν ἄων, quòd nimium flet, interpretatur: κάλαϊν verò, vt qui καλῶς ἄων, quia leniter flet. At ad rationem phyſicam non vſurpat Alciatus, ſed ad mores conuertit, quò faciliùs ingenioſis hominibus ſuum id carmen oſtentet. *Zetes & Calais, ad quid relata nomina.*

Integritas noſtra, atque animus quæſitor honeſti.

Nam κάλαϊς fortaſſe ἀπὸ τοῦ καλοῦ, quo animi deſignatur integritas: animus autem quęſitor honeſti, eſt ille ζήτης à ζητεῖν nomen habens, quod quærere ſignificat Idem video poſſe obſeruari facilè in Homericis nominibus permultis, & ijs perſonis quę à Platone inducuntur: quæ nomina interdū totius diſputationis argumentum implicant.

Signa fortium.

DIALOGISMVS XXXIII.

QVÆ te cauſa mouet volucris Saturnia, magni
Vt tumulo inſideas ardua Ariſtomenis?
Hoc moneo, quantum inter aues ego robore præſto,
Tantum ſemideos inter Ariſtomenes.
Inſideant timidæ timidorum buſta columbæ,
Nos aquilæ intrepidis ſigna benigna damus.

Aquila pro ſtemmate Imperatorio.

HOc ex Epigrammatôn Gręcorum libro 3. ſumptum, pulchrè eſt æmulatus: quo ſub nomine Ariſtomenis Imperatorem Carolum V. celebrat, alluditque apertè ad aquilam, quam in ſcuto habuit, & imperiali ſtẽmate, quæ fortitudinis

notam præ ſe ferat. Ea enim vt dignitate cæteris auibus antecellit ita ille Princeps alios & fortitudine & ſplendore nominis longè antecedit. Epigramma eſt Antipatri, quod huc adſcribere non piget:

ὄρνι Διὸς κρονίδαο διάκτορε, τεῦ χάριν ἕστας
γοργὸς ὑπὲρ μεγάλου τύμβον ἀριστομένους;
ἀγγέλλω μερόπεσσιν, ὅθ' οὕνεκεν ὅσσον ἄριστος
οἰωνῶν γενόμαν, τόσσον ὅδ' ἡμιθέων.
δειλαί τοι δειλοῖσιν ἐφεδρήσσουσι πέλειαι·
ἄμμες δ' ἀτρέστοις ἀνδράσι τερπόμεθα. hoc eſt:

Nuncia fare Iouis præpésq; volatibus ales,
Cur magni ad tumulum ſidis Ariſtomenis?
Hæc homines moneo, volucrum quantum optima viuo,
Tantum hic heroas optimus inter erat.
Stiparint pauidæ timidorum buſta columbæ,
Aſt ego delector fortibus vſque viris.

Antipatri exſtat Epigramma certè nobile in Platonis, diuini hominis, tumulũ, cuius animam ad ſepulchrum è cœlo allapſam in ſpeciem aquilæ dicit:

αἰετέ, τίπτε βέβηκας ὑπὲρ τάφον, ἢ τινὸς, εἰπὲ
ἀστερόεντα θεῶν οἶκον ἀποσκοπέεις;
ψυχῆς εἰμὶ πλάτωνος, ἀποπταμένης ἐς ὄλυμπον
εἰκὼν σῶμα δὲ γῆ γηγενὲς ἀτθὶς ἔχει.

Cur aquila ad tumulum hunc volitas dic: nunquid ab aſtris
Hic habitare Deum fortè aliquem intuita es?
Imò anima extincti ſum diua Platonis, Olympum
Quæ colo, ſed corpus terrigenum Attica habet.

volucris Saturnia.] quaſi dixeris Iouiana: nam & Iupiter dicitur Saturnius. Virgil. in 4. *Iupiter Saturnius.*

Nec Saturnius hæc oculis pater accipit æquis.

Sic apud Homerum multis in locis *κρονίδης*.

magni Ariſtomenis.] *ἀριστομένης*, optimæ mentis hominem ſonat, ait Pindari Scholiaſtes, & Pauſan. in Meſſenic. eum Græcorum omnium optimum Apollinis oraculo iudicatum refert: quod & alicubi confirmat D. Hieronymus. Vir fuit admirandæ planéque ſtupendæ dexteritatis, qui de Lacedæmoniis victorias nobiles retulerit, à quibus bis atque iterum captus, mirabiliter euaſerit. ſed tandẽ ab eiſdem occiſus, execto eius corpore (videndi cauſa) cor hirſutum eſt repertum. Plin lib. 11. cap. 37. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. meminit Dion Chryſoſtom. oratione 35, initiò ferè. *Ariſtomenes.*

quantum inter aues.] Collatio parium.

Semidei. *Semideos inter.*] Semidei ſunt Heroës illuſtres, & nobiles viri, qui quoniam ad Deorum immortalium naturam quàm proximè acceſſerunt, ab imperita plebecula, & Poëtis ipſis (qui vulgarem opinionem velis remiſque conſectati ſunt) in numerum Deorum relati creduntur. Heſiodus:

Ζεὺς κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον
ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
ἡμίθεοι.——Ouid. 1. Metamorph.
Sunt mihi ſemidei ſylueſtria numina Fauni.

& Statius in 2. Reges ſemideos appellat. Lucianus in mortuorum dialogis ſub Trophonij perſona, ἥρως, inquit, ἐστὶν ὃ μήτ' ἄνθρωπος ἐστὶ, μήτε θεὸς, ἀλλὰ καὶ συναμφότερον ἐστί. Mitto quę Plutarch. de oraculorum defectu diſputat, quæque D. Auguſt. 10. de ciuit. Dei cap. 21. alijque certè multi retulerunt de heroibus.

Columbæ pro trepidatione. *Inſideant timidæ, &c.*] Columbã pro trepidatione, & timiditatis ſymbolo ponere vulgatiſſimum fuit antiquis. nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem ſignificat: deducitur enim à τρέειν, quod eſt trepidare. Homerus enim ſic,

αἱ δὲ βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι. hoc eſt,
Hæ pauidæ greſſu ſimiles abiere colum. Ouid. 1. artis,
Vt fugiunt aquilas timidiſsima turba columbæ.

Pierius Hieroglyph. lib. 22. id ſcitè perſpicueque declarat.

Buſtum. *buſta.*] ſepulchra. Iuuenal. Satyr. 3.

——*portandum ad buſta cadauer.*

Ouidius Faſtorum 5.

Compoſitique nepos buſta piabat aui. Et Virgilius:
——*ſemiuſtáq; ſeruant Buſta.*

Cicero in Piſonem: Quorum ego furori niſi ceſſiſſem, in Catilinæ buſto, vobis ducibus, mactatus eſſem. Mortuorum cadauera olim cremabant, & cineres, quæ religiosè aſſeruabant, buſta dicebantur, quaſi combuſta. Cicero tamen 3. De legib. buſtum pro monumento accipit, vt & Suetonius pro ſepulchro.

Aquila, inſigne Romanorum. *Nos aquilæ.*] Aquilam Romanorum (rerum dominorum) inſigne fuiſſe quamplurimi auctores referunt. Neque verò id ſine cauſa factũ conjicio. nam vetuſti quique aquilam auium principem vocitabant; vt Horatius proinde dixerit ei Iouem permiſiſſe regnum in aues vagas. Obſeruabant enim eius auis

Aquilæ præſtantia. præſtantiam virium, eam politam, concinnam, intrepidam,

ſtrenuam, liberalem: quæ adiuncta perpetuò fortem debent Principem comitari. Sed & aquilino naſo homines regios appellarunt, teſtibus Platone & Plutarcho: ita vt Perſę ad regnum nemini aditum liberum concederent, niſi qui ea nota inſignitus eſſet: atque Cyrus ille, quem aquilino naſo fuiſſe memorabant: Pyrrhus etiam Epirotarum Impertaorũ, Aquilę cognomen ſibi datum à ſuis lubens admiſit. Cùm enim milites eum Aquilam appellaſſent: τί γὰρ, inquit, οὐ μέλλω τοῖς ὑμετέροις ὅπλοις, ὥσπερ ὠκυπτέροις, αἰρόμενος; Quid verò non debeo veſtris armis tanquam alis pernicibus in altum tolli? Imò verò apud Thebanos Aquilæ vt ſacrę aues colebantur, vt apud Ægyptios Crocodili, Ibes, Cynocephali. Non auſim equidem tranſilire, Aquilam olim rerũ ſucceſſum proſperarum portendiſſe. ſic enim Iupiter omen optimum cepit, cùm ſibi aduerſus Titanas proficiſcenti apparuit Aquila. Certè Aquilam alij referunt Gordij, pauperis alioqui viri, in curru per totum diem ſeſſitaſſe: vnde regnum Phrygiæ filio Midæ præmonſtratum volunt. Cùm Hiero admodum adoleſcens eſſet, & mediocrium homo fortunarum, primo bello quod vnquã inijſſet, Aquila ſedit eius clypeo, quod præſagiũ regni fuiſſe creditur. Tarquinio Romam migrãti Aquila pileum è capite abſtulit: vnde Tanaquil vxor vaticiniorum perita regnũ illi portendi coniecit. C. Marius puer Aquilæ nidum cum ſeptem pullis in agro reperit: cuius ominis ratio fuit ſeptẽ Cõſulatibus oſtenſa. Celebratur & Octauij Cæſaris principatus primùm Aquilæ oſtento notatus. Cùm enim aliquando in via Campana pranderet, Aquila ex improuiſo panẽ ei de manibus eripuit, & leniter deinde reddidit. Nec prætermittẽdum quod legitur de Alexandro Macedone, quo recens nato, Aquilę duæ in culmine domus per totum diem ſediſſe dicũtur: quod omen tum primùm captum fuit duplicis Imperij, nempè Aſiatici & Europæi. Sed hæc dum colligo, ferè non ſentio mihi ad reliqua pergendum.

Aquilino naſo homines. *Pyrrhus, Aquila dictus.* *Aquilæ ſacræ aues quibus.* *Aquilæ omen.*

Ἀνέχου καὶ ἀπέχου.

EMBLEMA XXXIIII.

ET toleranda homini triſtis fortuna ferendo eſt,
Et nimium fælix ſæpe timenda fuit.
Suſtine (Epictetus dicebat) & abſtine. oportet
Multa pati, illicitis abſque tenere manus.
Sic ducis imperium vinctus fert poplite taurus
In dextro: ſic ſe continet à grauidis.

Philoſophia Epicteti duobus cō-prehenſa verbis.

DVobus his verbis, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, Philoſopho Epicteto familiaribus, tota bene viuendi ratio comprehendi poteſt. Primò ſiquidem ad patientiam adhortabatur, qua quiſque diſceret tum aduerſos fortunæ caſus, tum etiam laborem æquo animo perferendum: altero, eſſe ab omni luxu, potiſſimúmque venereo præcipiebat abſtinendum. Quæ duo præcepta duobus hiſce verbis comprehenſa, ſic Horatius vi-

detur illuſtraſſe:

Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa, tulit fecitq; puer, ſudauit & alſit,
Abſtinuit Venere & Baccho,

In tolerantia conſtans hominis animus agnoſcitur, quando ſcilicet malis non cedit: ſed contrà audentior exſurgit. Vnica ſiquidem conſtantia hominẽ ab hominũ communi fece differentem maximè, & longè nobiliorem facit: quandoquidẽ, vt doctè cecinit Prudentius omnibus aliis virtutibus, & ſocietatem & auxilium ſuum fortis patiẽtia miſceat; virtúſque omnis vidua ſit, quam non patientia firmet. At quantum cõducat abſtinentia quantaſque habeat vires, pleni ſunt auctorum libri, plena antiquorum monumenta. tam enim latè patet, vt per omnia omnium virtutum domicilia ferè locum ſibi ſuo iure vendicet. Hinc apud Lactantium triplex ſtatuitur virtutis gradus: primus eſt à malis operibus abſtinere: alter, à verbis malis: tertius, à rerum malarũ cogitatione. Sed vt paucis, quemadmodũ Patientia & Abſtinentia duæ virtutes ſunt præ ceteris vtiles, ſic iis oppoſita duo vitia, Intolerantia nempe & Incontinentia, multò omnium grauiſſimæ & exitioſæ maximè dicebantur Epicteto (teſte Gellio lib. 17. cap. 19.) nẽpe cùm aut iniurias, quæ ſunt ferendę, non toleramus, neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibúſque nos tenere debemus, non tenemus. Itaque, inquit, ſi quis hæc duo verba cordi habeat, eáque ſibi imperando atque obſeruando curet, is erit plerunque impeccabilis, vitàmque viuet tranquilliſſimam. Verba duo hæc dicebat, ἀνέχου κὴ ἀπέχου. Hactenus Gellius. Alciatus, vti hoc ob oculos ponatur, συμβολικὸν adiecit, nempè taurum roboris excelſi patientiſſimum & abſtinẽtiſſimum animal. Ægyptij enim ſacerdotes cùm fortem & temperantem ſignificare vellent, taurum valetudinis integræ pingebant, ait Orus: onerum enim & laborum omnium patientiſſimus eſt, ærumnas nullas detrectat, inſtátque operi herili quantum libet. ſed & abſtinens eſt; quippe qui poſt vaccæ conceptum, cum illa non coëat, vt idem Orus lib. 2. literarum Hieroglyph. & Plin. lib. 8. cap. 45. Vide Pierium Valerian. lib. 3. Hieroglyphicôn. De aduerſis æquo perferendis animo, quædam Lactantius 6. cap. 18. & Plutarchus Conſolatione ad Apollonium. De abſtinentia verò exempla longè multa ſunt apud Val. Max. lib. 4. cap. 3.

Patientia. *Abſtinẽtia.* *Tauri ſymbolum.*

Et toleranda homini, &c.] Huic reſpõdet verbum ἀνέχου. Ad-

hortario eſt ad patientiam: cui ſimile Virgil. illud:

Quicquid erit, ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt.

Et nimium felix, &c.] Publij mimus eſt is:

Fortuna cùm blanditur, captatum venit.

tum enim maximè timenda eſt, cum valde proſpera putatur. ergò idem Publius verè:

Fortuna vitrea eſt, quæ cùm ſplendet, frangitur.

Horatianum hoc etiam vulgò tritum: *Sæpius ventis agitatur ingẽs Pinus.* quo videtur reſpexiſſe ad illa Herodoti, in Polymnia: ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέμιν κνίζει. ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα ἀεὶ καὶ δένδρεα, τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει βέλεα; φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντας πάντα κολούειν.

Et nimium felix ſæpe timenda fuit.] Alexidis hoc laudatur:

κἂν εὐτυχῇ τις, ὡς ἔοικε, προσδοκᾶν
ἀεί τι δεῖ, καὶ μὴ πιστεύειν τύχῃ.

Fortuna quamuis ſit tibi proſperrima,
Semper aliquid timeto, diffidens ei.

Epictetus. *Epictetus.*] Stoicus fuit natus Hierapoli Phrygiæ, cuius quidem morum & vitæ tãta fuit admiratio, vt lucerna eius fictilis tribus drachmarum milibus pẽderetur. Circunfertur eius nomine Enchiridion multis paradoxis refertiſſimum, quod eius auditori Arriano tribuitur: continet libellus ille quaſdã diſputationes admodũ vtiles & ſuccinctas ad perturbationes animi cohibendas.

illicitis abſq; tenere manus.] id eſt tenere manus abs illicitis: nã abſque. hic non eſt vna dictio, ſed duæ, conflatæ ex præpoſitione abs, & copulatiua, que, ne quis fallatur. Suadet itaque continendas eſſe manus ab illicitis. notum hoc,

Eſt virtus, placitis abſtinuiſſe bonis.

cui non malè cõuenit Ciceronis illud Offic. 1. Bene Pericles, cùm haberet collegam in prætura Sophoclem poëtam, hiq; de communi officio conueniſſent, & caſu formoſus puer pręteriret, dixiſſetque Sophocles: O puerũ pulcrum, Pericles: at enim prætorem, Sophocles, decet nõ ſolùm manus, ſed etiã oculos abſtinentes habere.

Continẽtiæ geſtus. Anacharſis Scytha eo geſtu repertus eſt apud Solonem dormiens, vt altera manu pudenda, altera os obſignaret, cõtinentiæ & ſilentij ſigna exprimens. Duo enim ſunt in homine membra, quæ niſi admodum difficulter edomari poſſunt, lingua nempe & genitalia. Itaque quod Anacharſis toto æta-

tis ſuæ tempore bellum voluptatibus indixerit, ſtatuis eius inſcriptũ fuiſſe legimus, γλώσσης καὶ γαστρὸς, καὶ αἰδοίων κρατεῖν. Quare cum Sacerdotes Ægyptij frenum libidinibus imponendum eſſe ſuaderent, viri genitale manu cohibitum & repreſſum pingebant. Referrem quæ de Alexandri Macedonis continentia ab hiſtoricis memorantur, qui nuptam mulierem attingere, neque Darij filias captiuas videre ſuſtinuit. Sed hæc ſunt in ore omnium.

Sic ducis imperium, &c.] Ægyptij cùm indicarent hominẽ modeſtum, & qui facile poſſet à malè factis auerti, taurum genu dextro ligatum pingebant. Si enim dextro genu conſtringatur, manſuetum ſe præbet, & vincula conſequentem. Pierius eodem lib. 3. *Tauri ſymbolo quid ſignificetur.*

poplite.] poples, genu eſt curuatura, pars genu oppoſita. Lucanus:

—niſi poplite lapſo.
Vltima curuati procederet vngula tauri.

Sic ſe continet à grauidis.] Huc pertinet egregium Ariſtotelis verbum ἀπημαγελεῖ de tauro dictũ, qui ſeorſum à vaccarum conſortio & grege paſcitur, id eſt, abarmentatur. Quæ laudatur hic continentia, fuit in Druſo, qui ſe vxori ſeruauit integrum, quandiu verſatus eſt in expeditione Germanica. Et Peſcenius Niger ignarus rei venereæ fuiſſe dicitur, niſi quãtum liberis procreandis impẽderetur. Claudianus 2. de laudibus Stiliconis, quo loci laudat pudicitiam Theodoſij: *ἀπημαγελεῖ.*

Hinc fuit vt primos in coniuge diſceret ignes
Ordirique virum non luxuriante iuuenta,
Sed cum lege thori caſto cum fœdere vellet.

Appendix.

ἀνέχου.] grauiter ad hunc ſenſum Horat. 2. Carm. 3.

Æquam memento rebus in arduis
Seruare mentem, non ſecus in bonis
Ab inſolenti temperatam
Lætitia — Exemplo eſt Socrates, qui ea fuit æquanimitate vt abeuntem domo, & redeuntem eodem ſemper vultu fuiſſe dicebat Xantippe, moroſa vxor. Stoici ergo πρὸς τὴν ἀθυμίαν inducebant ſuis diſputationibus, τὴν ἀναλγησίαν, καὶ τὴν ἀπαθίαν, & huc ſpectant Senecæ conſolationes, & ferè omnes epiſtolæ, quibus tolerantia, & ſobrietas, eruditis aculeis inſtillantur. Vtriuſque verbi vim expreſſit idem Horatius 4. Carm. 11.

Vindex auaræ fraudis, & abſtinens

Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ,
Conſulq; non vnius anni,
Sed quoties bonus atque rectus
Iudex honeſtum prætulit vtili, &
Reiecit alto donat nocentium
Vultu——

At verbum, ἀνέχου, ſic,

Non poßidentem multa vocaueris
Recte beatum: rectiùs occupat
Nomen beati qui Deorum
Muneribus ſapienter vti,
Durámque callet pauperiem pati,
Peiúſque leto flagitium timet:
Non ille pro caris amicis,
Aut patria timidus perire.

At illud, ἀπέχου, ſic

——Et per obſtantes cateruas
Explicuit ſua victor arma.

Niſi id primum conferre mauis cùm illo 3. Carm. 3.

Iuſtum & tenacem propoſiti virum
Non ciuium ardor praua iubentium
Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolida ——

Sic ſe continet à grauidis.] Obuius ſeſe locus offert. D. Hieronymi aduerſus Iouinian. Inconceſſum maritis poſt conceptũ fœtum mulierib. iungi, tum quod venter tumidus non ſubigatur ſine periculo: tum quod non ſuſcipiendæ prolis cauſſa coëatur.

In adulari

In adulari neſcientem.

EMBLEMA XXXV.

SCIRE cupis dominos toties cur Theſſalis ora
Mutet, & vt varios quærat habere duces?
Neſcit adulari, cuiquámue obtrudere palpum:
Regia quem morem Principis omnis habet.
Sed veluti ingenuus ſonipes, dorſo excutit omnem,
Qui moderari ipſum neſciat Hippocomon.
Nec ſæuire tamen domino fas: vltio ſola eſt,
Dura ferum vt iubeat ferre lupata magis.

EX Vlpiano Demoſthenis interprete, hiſtoriam primi huius diſtichi petitam ſuſpicor. Verba eius nō piget adſcribere: ἀλλὰ δι' ἃς ἀπὸ χρόνου τινὸς τοῦ Ἡρακλέους ἀπόγονος, ὁ τύραννος *Locus è Demoſthenis interprete.*

θετταλῶν εἶτα καὶ οἱ τούτου παῖδες. μὴ φέροντες οὖν τὴν τυραννίδα οἱ θετταλοὶ, καὶ ἀποροῦντες τί δεῖ ποιεῖν, μετεπέμψαντο εἰς συμμαχίαν τὸν φίλιππον· εἶτα ἐλθὼν ἐκεῖνος, ἐξέβαλε τοὺς ἀλευάδας ἐκ τῆς τυραννίδος. καὶ ὑπὲρ τούτου χάριν αὐτῷ ὁμολογοῦντες οἱ θετταλοὶ, δεδώκασιν αὐτῷ νέμεσθαι παγάσας καὶ τὰ χρήματα τὰ ἐκ τῶν λιμένων καὶ τῆς ἀγορᾶς· ἄπιστοι θετταλοὶ ἐνομίσθησαν, ἢ διὰ τὸ τὸν ἰάσονα θετταλὸν ὄντα, ἄπιστον ὀφθῆναι περὶ τὴν κηδείαν ἢ ὅτι ἐν τῷ πελοποννησιακῷ πολέμῳ, ἐν αὐτῇ τῇ παρατάξει ἀπὸ ἀθηναίων πρὸς λακεδαιμονίους μετετάξαντο, ὥς φησιν ὁ θουκυδίδης. id eſt, Aleuas, quidem ex Herculis familia Theſſalus, tyrannide in Theſſalia potitus eſt: deinde huius etiã liberi. Quam cùm Theſſali nec ferre poſſent, & quò ſe verterent, non haberent, Philippi opem petierunt Is cùm veniſſet, Aleuadas tyrannos expulit. Cuius beneficij nomine gratũ ſuum animũ declaraturi, vſumfructum Pagaſarum, portoriorum item ac mercatuum vectigalia illi cõceſſerunt. Perfidi autem exiſtimati ſunt, vel propter. Teſſalum Iaſonem, quem Medeæ fregiſſe fidem conſtat; vel quia bello Peloponneſiaco, cùm vtraque acios iam ſtaret in procinctu, ab Athenienſibus ad Lacedęmonios defecerunt, vt ait Thucydides. Hactenus Vlpian. Innaſcitur autem plerunque popularis rebellio, vel ob iniquã magiſtratus adminiſtrationem, vel intolerabilem Principum tyrannidem. Accidit enim aliquando principi rerum gerendarum imperito, quod equiſoni, qui dum equum alioqui violentum moderari neſciat, nec cùm ſit opus aut freno, vt ſiſtat, aut calcaribus, vt incitet ad curſum, aut modum teneat, excutitur facillimè, ſeque ex eius manu equus eximit: Eodem modo Princeps importunus, & in ſuos plus æquo ſæuiens, vel etiam regni adminiſtrandi prorſus ignarus, vulgi animos in ſe commouet. Eam ob cauſam dicebat Ariſtippus bene ceſſurum Regi & Principi, ſi equitandi artem primùm teneret: etenim ſi alias diſciplinas diſceret, id quidẽ hominũ opera & vigiliis effici, qui ſæpenumerò verum dicere ne quidem audent, vt quod ſciunt odioſum eſſe principibus, qui cùm deliquerint, argui nolunt: at equitandi peritiam Princeps non modò ex hominibus, ſed ex equo didicerit, qui adulari neſciat, vt homo, nec certè blandiri, vt paraſitus aut ſcurra. Si enim vel ipſe Princeps equum, vt decet, non rexerit, erratum ſtatim equus vindicabit, ſuumque ſeſſorẽ quicunque ſit, dejiciet. Seriò itaque prius ars hęc addiſcenda principi, aut ſeſe indignum reputet,

Equitandi peritia qua ratione in principibus eſſe debet.

qui in tanto dignitatis gradu ſedeat. Quod pręceptũ alicubi à Plutarcho literis conſignatum memini ad hunc fermè ſenſum: Qui equos domãt, ijs primùm adblandiũtur, ac molliſſimè tractant, vt aſſueſcant freno: ſic popularis multitndo lenitate retinẽda & excipiẽda ei qui diu in pace regere cupiat. Huc reſpicit grauiter dictũ à Scipione Africano maiore, quo, regi Antiocho pacem cum Romanis inire cupiente exprobrauit, non eſſe tempus, cum rex ipſe perpeſſus eſſet lupatum & hippocomonem. Quò etiam Stobæi ea pertinent, quæ retulit ex Epicteto, ſerm. 44. Quemadmodũ, ait, bonus equorum domitor non bonos tantùm pullos alit, neque feroces & famelicos valere iubet, ſed ambos ex æquo nutrit, magis verò caſtigat alterũ, & cogit ſimilẽ fieri meliori: ſic vir prouidus, & ciuilis facultatis peritus, bonos ciues beneficijs demereri, malos autem non continuò perdere conatur: ſed de alimento quidem minus ei proſpiciet; inſtituet verò, & vrgebit cum vehementius qui rationi & legi obſtiterit. Plutarch. initio De inſtitutione liberali: Qui equi à primis bene domiti annis, ſuis non obſequuntur ſeſſoribus? Qui autem indomiti perſtant, nónne ceruice duriſſimi, & animis feroces euaſerunt? Idem De diſcrimine adulatoris & amici, ex Carneade ait, Diuitum & regum filios nihil rectè neque bene diſcere, præterquã equitare: quod his aſſentetur præceptor in exercitatione literarũ, sẽper ea probãs quę puer admiſerit, cedẽs ac ſubmittens ſeſe plus quàm par eſt. Certiſſimum enim eſt, ſæpè ab equo ſeſſorem deijci, qui equitandi fuerit ignarus. Hæc ferè Plutarch. Græca ſtudioſis penè omnibus ad manũ eſſe ſcio: itaque hîc conſiſto. Nec verò hîc tranſilire poſſum, equum rectè cum populo, non quouis ſed ferocienti, & qui niſi difficulter freno pareat, ſeſſorem cum principe comparari. Didici enim frenato equo hieroglyphicè hominẽ deſignari ferocem quidem & animo inuicto, ſed qui tameu obſequatur rationi. Eſt enim equus, animal ferox & ſuperbum, ſed quod hominis leges ſubeat, & quas non egrediatur, vbi paulùm aſſueuerit; vt quod ait Horatius,

Scipionis cordata vox.

Carneadis apophthegma.

Non equitem dorſo, aut frenum depellat ab ore,

Sic Virgilius in Georgic.

Sed tamen ijdem olim curru ſuccedere ſueti
Quadrupedes, & frena iugo concordia ferre.

Idipſum & obſeruatur in Carthaginis hiſtoria: cùm enim vrbis fundamenta iacerentur, caput acris equi repertũ, & hinc

gentem fore bello egregiam præmonſtratum eſt:cuius oſtẽ-ti ea ſignificatio fuit, facilem victu per ſecula gẽtem. Addam & hoc, apud Onirocritas & ſomniorum coniectores, caput equi, aſini, canis, ſi in ſomnis apparuerit, ſeruitutem ſignificari. De quibus iam ſatis. Nunc ad hiſtoriam redeo, quam me non ſtatim eſſe nactum fateor, ſed penè aliud agens tandem reperiſſe. Cùm enim iam horum commentariorum, nõ quidem perpoliendorum, ſed ſcribendorum me ſatietas aliqua tandem caperet, quippè qui ad ſtudia grauiora feſtinarem, mihíque permulta nõdum ſatisfacerent, quòd omninò, ſicuti mihi propoſueram initio, conſilium auctoris detexiſſe non videret, maximéque trium vel quatuor Emblematôn, & huius ipſius in primis, opportunè de ijs verba facienti mihi, & ſtudia humanitatis recolenti (tres ante annos, ni fallor, vnà cum viro doctiſſimo ROBERTO VVIDIO, Tornodorenſi, Glareani Loriti quondam auditore, qui per ſeptennium hac in Academia Pariſienſi diligenter & eruditè docuit) mihi venit in mentem, quod aliud agens ab homine amico acceperam, huius Emblematis originem videri hauſtam ex Diod. Sicuti lib. 16. ad annum Philippi 4. Sic enim penè Diodorus: Alexandrum Phereum tyrannum interfecerunt Thebe vxor eiúſque fratres Lycophron & Tiſiphon: qua ex re ſibi gratiam popularem pepelerunt. Hi tamen in apertam tyrannidem prolapſi, ſæuitiam tantam exercuerunt, vt Principes Aleuadæ in Theſſalia nobiliſſimi in eos coniurarint. Quòd verò id per ſe non poſſent, Philippum Macedonium in ſui auxilium aduocarunt: qui profectus in Theſſaliam, tyrannis deuictis libertatem huic populo reſtituit.

Locus à Diodoro Siculo.

Theſſalis ora.] Regio Theſſalica, id eſt, ipſa Theſſalia.

obtrudere palpum.] Prouerb. Plautinum, pro eo quod eſt, arte dolóque fallere, ſiue adulari. Hinc Palpones dicuntur adulatores. Tranſlatio ab equiſonibus, qui refractarijs equis vel manuum plauſu, vel linguæ palpo blandiri ſolent. Lege Chiliad.

Obtrudere palpum.

dominos toties cur Theſſalis ora mutet.] Flauius Vopiſcus in Saturnino de Gallis neſcio quid tale ſcripſit: Saturnin⁹, ait ille, oriundus fuit Gallis, gente omnium inquietiſſima, & auida ſemper vel faciendi principis, vel imperij.

obtrudere palpum.] Grauiſſimam offenſam tulit Veſpaſianus, quod Neroni cantanti aut diſcederet, aut obdormiſceret, vt eſt apud Sueton. in Veſpaſiano.

Regia quem morem Principis.] Occurrit exemplum Conſtantini Manaſſis, de Imperator Michaële ab aſſentatoribus miſerè perdito: In fabulis eſt (inquit ille) venatorem illũ Acteonem à rabidis canibus pro fera dilaniatum: ſic certè cùm Michaëlem ſtipaſſent aſſentatores quidam improbi, effeminati, omninóque malè feriati, in quod exitium miſerum, in quã malorum lernam eum non coniecerunt! Curtius lib. 8. Non deerat talia concupiſcenti pernicioſa adulatio, perpetuum malum Regum, quorum opes ſæpius aſſentatio, quàm hoſtis euertit. Patereulus 2. hiſtoriæ Rom. De nepote Auguſti Caio: Nec defuit conuerſatio hominum vitia eius aſſentatione alentium, etenim ſemper magnæ fortunæ comes adeſt adulatio. *Principes ab aſſentatoribus perditi.*

Tacitus lib. 1. Hiſtoriarum, in oratione Galbæ Piſonem Licinianum adoptantis: irrumpet adulatio blanditiæ peſſimum veri affectus venenum. Suadere principi quod oportet multi laboris. Hæc ille. Marcell. verò Amm. paſſim de aſſentatoribus Conſtantij Imperatoris, Iuliani virtuti laudíque detrahentibus, ſed maximè ad finem lib. 16. ita ſcribit: His tot ac talibus proſpero peractis euentũ, in palatio Conſtantij quidam Iulianum culpantes, vt princeps ille delectaretur, Victorium ſiue Victorinum ideo nominabant, quod verecunde referens quoties imperaret, ſuperatos indicabat ſæpe Germanos. Intérque exaggerationem inanium laudum, oſtentationemque apertè lucentium, inflabant ex vſu imperatorem ſuopte ingenio nimium, quicquid per omnem terræ ambitum agebatur, felicibus auſpicijs eius aſſignantes. Quocirca magniloquentia elatus adulatorum, tunc & deinde edictis propoſitis, arroganter ſatis multa mentiebatur, ſe ſolum, cum geſtis non affuiſſet, & dimicaſſe & viciſſe, & ſupplices reges gentium erexiſſe aliquoties ſcribens: etſi, verbi gratia, eo agente tunc in Italia dux quidam egiſſet fortiter contra Perſas, &c. *Adulatio in aulis principum.* " " *Adulatores Conſtãtij.*

ſonipes.] equus velox & ſuperbus, à ſonitu pedum ſic dictus. *Sonipes.*

Hippocomon.] ab equis ornandis ſeu componendis, vt etiam Hippocomius ab equis inſtruẽdis fucato colore, robur inani ſagina mentientibus, ait Quintilian. & Alciat. noſter Comment. in tres poſteriores libr. Codic. *Hippocomon.*

Nec ſæuire tamen domino fas.] Clementia principem maximè decet, nihílque debet eſſe ab eo tam alienũ, quàm nimia cenſuræ ſeueritas. quòd ſi cogant iura & leges in facinoroſum *Clementia principis.*

aliquando ſæuire, id efficere debent, non quidem perſonæ ſed vitij odio.

Lupata. *Lupata.*] frena aſperrima, quibus equus ferocior coërcetur, à ludinis dentibus ita nominata, qui dentes inæquales ſunt. Ouid.1. Amorum:

Aſper equus duris contunditur ora lupatis.

Claudian.2.de raptu Proſerpinæ:

Terruit orbis equos preſsis parere lupatis.

& Panegyrico de Probini & Olybrij conſulatu:

——iuga ferrea nectit
Cornipedes, rigidiſq; docet ſeruire lupatis.

Appendix.

Plutarchus ſcribit difficile eſſe conſilium dare regibus: non enim regium putant ad rationis præſcriptum viuere, qui regiam maieſtatem velint in effrenata licentia: alieno ſeſe arbitrio permittere, ſeruile arbitrantur. quare ſuis morib. viuunt, ſeu veriùs pro ſua libidine faciunt omnia. Si verò ſint paullò moderatiores, ne ij quidem interpellatorẽ æquo ferunt animo: adeò Regibus inſita eſt quaſi perpetuum, ac vernaculũ malum, ignorantia. Si bene atque ex officio adminiſtrent, id totum ſibi acceptum referri volunt: extraneos conſultores ſocietatem laudis admittere dedignantur. Vnde illud, Magno conſtare regum amicis bona conſilia. Eodem ferè ſenſu, niſi me fallit animus, ſugillat Galliarum populos Lampridius in Alexandro Seuero, quò loci ait, Verùm Gallicanæ gentes, vt ſe habent duræ ac retrogradæ, & ſæpe imperatoribus graues. Idem dici par eſt de Belgis; quod peruicax, & ſuperbum hominum genus, & vix vnquam ſuis principibus morigerum. hæc vetus ſcriptor de Belgis, fortaſſe verè pro ſuo tempore: ſed nunc noſtro æuo excuſandi, ni fallor, qui nimis imperioſos ac truculentos Hiſpanos ferre non potuerunt.

Obdurandum aduerſus vrgentia.

EMBLEMA XXXVI.

NITITVR *in pondus palma, & conſurgit in arcum;*
Quò magis & premitur, hoc mage tollit onus:
Fert & odoratas, bellaria dulcia, glandes,
Queis menſas inter primus habetur honos.
I puer, & reptans ramis has collige: mentis „
Qui conſtantis erit, præmia digna feret. „

HVius Emblematis primarius typus mihi videtur, niſi coniectura fallor, petitus è Quintio auctore Græco, qui editum quendam locum & admodum aſperum, difficilemque aſcenſu tradit, cuius in ſummitate palma conſurgat, illicque virtus inſideat, nimirum ex montis aſperitate varios & *Emblematis prototypus.*

difficiles labores: ex palma vero temporis diuturnitatem intelligens. Nullus enim eſt qui virtutẽ aliquam poſſit aſſequi niſi multis laboribus, diuque perpeſſus. At temporis diuturnitas nullo ſigno figurari melius poteſt, quam id quod anni & menſis habetur ſymbolum. Huc facit illud Quintiliani: Deſiuit, in aduerſa niti qui peruenit ad ſummum, ſcandenti circa ima, labor eſt. Occaſione palmæ arboris, quæ pondere preſſa non flectitur, ſed attollitur, & cuius ſuauiſſimi fructus, nempè dactyli, cum voluptate ſecundis menſis apponuntur: ad laborum & difficultatum perpeſſionem fit adhortatio, ex qua nempè ſimus vtilitatem aliquam non minimam capturi. *Phornuti locus.* Locus ſeſe mihi offert Phornuti Græci ſcriptoris, qui ait, Muſas ex veterum ſententia coronari palma, ob nominis ſimilitudinem, eò quòd Phœnices primi credantur literas inueniſſe. Probabilior autem ratio eſt, quæ ab eo ſumitur, quòd planta hæc tenella ſit, quòd benefica, quòd perpetuò virens. Arbor hæc difficulter ſcanditur, fructúſque refert ſuaues admodum, vt non ab re Muſæ coronis vtantur è palma confectis. Græca ſi quis malit, apponam: *στεφανοῦνται δὲ φοίνικι, ὡς μὲν τινες νομίζουσι, διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἀπὸ τῶν φοινίκων δοκεῖν εὑρήματα εἶναι τὰ γράμματα· ὡς δὲ εὐλογώτερόν ἐστι, διὰ τὸ τρυφερὸν καὶ εὐεργὲς καὶ ἀείζωον καὶ δυσανάβατον καὶ γλυκύκαρπον τοῦ φυτοῦ.* Nullus eſt certè, qui eruditionis aut famæ laudem maximam aſſequi poſſit, niſi primùm graues & moleſtos labores pertulerit. Id velim ſymbolum bene natis *Studioſi deterrentur laborũ difficultatibus.* adoleſcentibus proponi, qui aliquando ſtudiorum liberalium difficultate non minimùm deterrentur. Si enim fructũ maximum literarum, cogitatione intimóque ſenſu deguſtarẽt, hac vna grata boni ſpe, moleſtias quãtumuis acerbas deuorarent. Sanè rebus in agendis propoſita ſemper debet eſſe cõ*Palmæ natura.*ſtantia, quæ ſit ærumnæ cuiuſuis firmiſſimum condimentũ. Ad id explicandum palmam proponit; cui ſi pondera magna imponas, ac tam grauiter vrgeas & oneres, vt oneris magnitudo ſuſtineri nequeat, non deorſum illa cedit, nec intra flectitur, ſed aduerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur. Idcircò in certaminibus fuiſſe victoriȩ ſignum quamplurimi prodidere. hinc vulgatum adagium, Palmam ferre. Vide Gellium lib. 3. cap. 6. ex Plutarch. 8. Sympoſiac. & Plin. 16. cap. 42. Conſtantiæ exempla Val. Maxim. habet lib. 3. c. 8.

odoratas glandes.] odoriferos dactyles.

bellaria dulcia.] πέμματα vel τραγήματα: ſúntque omnia ea quæ ſecundis menſis apponi ſolent. Gellius lib.13.cap. 11. Locus eſt elegans apud Ioann. Salisberienſem (auctorem quidem non ineptum,& quem non ægrè inter optimos fortaſſe haberemus,ſi meliore ſæculo floruiſſet) in Polycratico lib.8.cap.7. Significant bellaria, ait, omne genus menſæ ſecundæ,quoniam ibi ſolent apponi quæ pulchriora ſunt & delicatiora. Vtitur autem hoc nomine M. Varro : Bellaria, inquit,ea maximè mellita ſunt, quæ mellita non ſunt. Quod fortè eò referri poteſt,quòd vtēti gratiora ſunt ea quæ neceſſitas appetit,quã quæ irritatio gulæ inuenit.hæc ille.Addã & locũ Arnobij aduerſ.gẽtes lib.7.nam & his verbis bellaria ſignificat. Pulmentorũ varietatibus,ait,afficiuntur, Dij cælites,vt fieri mos eſt poſt cœnatum ditium & locupletum ſaginas fruſtilla hæc paruula pro ſuauibus mateolis ſumunt, nõ quibus famen ſedent,ſed vt palatis admoueant otium , ſéque ipſos plenæ appetitu voracitatis inſtigent.Sed vereor ne quis hæc præter rem congeſta dicat. *Bellaria.*

Menſas inter.] ἀναστροφή,pro,inter menſas.

reptans,] nitens & conſcendens,μεταφορά.

mentis qui conſtantis erit, &c.] γνώμη , quæ complectitur totius Emblematis ſententiam. Eam illuſtremus licet exemplo nobili, vt Emblema per ſe quidem lepidum , acceſſione quadam fiat illuſtrius. Admirabilis Q. Fabij Maximi conſtantia omni laudatione ſuperior venit in mentem. Is cùm pecuniam pro captiuis Annibali numeraſſet,fraudatus ea publicè, tacuit: vt enim parentibus,ſic neque patriæ communi parenti putabat eſſe aliqua occaſione ſuccenſendum. Cùm ſibi dictatori magiſtrum equitum Minutium iure imperij ſenatus æquauit,quanquam queri poſſet, ſiluit tamen. Multis iniurijs,contumelijs,probris laceſſitus , in eodem animi habitu permanſit. In bello gerendo prouidus, rumores qui de ſe temerè à ſuis ſpargebantur, quòd cum Annibale iuueniliter exſultante non cõſereret manus,aut contempſit, aut eluſit,adeò vt ſe inuictum aduerſus iram , ſpem metúmque præſtiterit.Dignus ergo non vna palma Fabius ; qui niſi ſe imprimis ſuóſque fortitudine inuictóque robore animi viciſſet, Annibalem potentiſſimum hoſtem vix etiam pugnãdo retudiſſet. *Patientia, conſtantiaque præmium.*

Bellè poſtremò ad hunc locum conuenit hoc Senecæ 2.de ira: *Mille ſunt in quibus pertinacia impedimentum omne tranſ-*

„ *cendit, oſtenditque nihil eſſe difficile, cuius ſibi ipſa mens patientiam*
„ *indixerit*. Et deinde: *Nos non aduocabimus patientiam, quos tantum*
„ *præmium exſpectat?*

Appendix.

Palmæ ſymbolum poteſt tribui eccleſiæ victrici, quæ aduerſus tot tyrannos, paganicæ ſectę, & Iudaïce ſuperſtitionis æmulos tandem aliquando triumpharit. Sic Hilarius de Trinitate lib. 4. Habet hoc proprium eccleſia, dum exercetur, floret: dum opprimitur, creſcit: dum contemnitur, proficit: dum cæditur, vincit: dum arguitur, intelligitur.

Omnia mea mecum porto.

EMBLEMA XXXVII.

HVNNVS *inops, Scythicíque miſerrimus accola Ponti,*
Vſtus perpetuo liuida membra gelu:
Qui Cereris *non nouit opes, nec dona* Lyæi,
Et pretioſa tamen ſtragula ſemper habet.
Nam murinæ illum perſtringunt vndique pelles:
Lumina ſola patent, cætera opertus agit.
Sic furem haud metuit, ſic ventos temnit & imbres;
Tutus apúdque viros, tutus apúdque Deos.

COrnel. Tacit. extremo de moribus Germanorũ. Fennos ita deſcribit. Fennis mira feritas, fæda paupertas, non arma, non equi, non penates, victui herba, veſtitui pelles, cu-

bile humus. Sola in ſagittis ſpes, quas inopia ferri oſſibus aſperant, idémque venatus viros pariter ac fœminas alit. Paſſim enim comitantur, partémque prædæ petunt. Nec aliud infantibus ferarum imbriúmque ſuffugium, quam vt in aliquo ramorum nexu contegantur. Huc redeunt iuuenes, hoc ſenen receptaculum. Id beatius arbitrantur, quam ingemere agris, illaborare domibus ſuas alienáſque fortunas ſpe metúque verſare. ſecuri aduerſus homines, ſecuri aduerſus deos. Hæc Tacit. Quibus ex verbis facilè colligo ab Alciato ſumptum Emblematis exemplar. Eadem pene deſcriptio extat accolarum ad Nilum apud Ammian. Marcell. lib. 14. non lõge à principio. Emblema hoc à Iuſtino hiſtorico petitum eſſe, facilè quiuis intelliget, qui Scytharum deſcriptionem, quã retulit ille lib. 2. euoluerit, Sic enim: Scythis inter ſe fines nulli: neque enim agrum colunt, nec domus illis vlla, aut tectũ, aut ſedes eſt, armenta & pecora ſemper paſcentibus, & per incultas ſolitudines errare ſolitis. Vxores liberóſque ſecum in plauſtris vehunt: quibus, corijs imbrium hyemíſque cauſa tectis, pro domibus vtuntur. Iuſtitia gentis ingenijs culta, non legibus. Nullum ſcelus apud eos furto grauius: quippè ſine tecto munimentóque pecora & armenta habentibus, quid ſaluum eſſet, ſi furari liceret? Aurum & argentum perinde aſpernantur, ac reliqui mortales appetunt. Lacte & melle veſcuntur. Lanæ ijs vſus ac veſtiũ ignotus: *& quanquam continuis frigoribus vrantur, pellibus tamẽ ferinis aut murinis veſtiuntur.* Hæc continentia illis morum quoque iuſtitiam dedit, nihil alienum concupiſcentibus. Quippè diuitiarum cupido ibi eſt, vbi & vſus. Atque vtinam reliquis mortalibus ſimilis moderatio & abſtinentia alieni foret. Profectò non bellorũ tantum per omnia ſæcula terris omnibus continuaretur: neque plus hominum ferrum & arma, quàm naturalis fatorum cõditio raperet. Prorſus vt admirabile videatur hoc illis naturã dare, quod Græci longa ſapientum doctrina, præceptiſque Philoſophorum conſequi nequeunt, cultóſque mores incultæ barbariæ collatione ſuperari: tantò plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quantò in ijs cognitio virtutis. Et hæc quidem Iuſtinus. Quem locũ integrum, quia pulcherrimus eſt, aſcribere malui, quàm mutilum & truncatum. Hinc enim Alciatus, vt opinor, materiam traxit Emblematis, vti iam dixi: cuius epigraphe, *Omnia mea mecum porto*, ex apophthegmate Biantis, ſententiam complectitur & quaſi animam ingenioſe

Typus Emblematis.

Locus è Iuſtino Hiſtorico.

Biantis apophthegma.

picturæ quam ſubiecit oculis. Ea verò ſignificatur, animum hominis pēdere non debere ex his quæ caduca ſunt & fortuita, vt potè quæ ſollicitudines & cruciatus innumerabiles pariant, ſed ea tantùm debere eſſe ſatis, quæ facilis & benigna natura ſit elargita, vel quæ ab animo proficiſcuntur. Vel intelligit paupertatem vbicunque terrarum (etiamſi ab omnibus pene miſerrima cenſeatur) eſſe tutam & ſecuram. Quam ad rem deſcribit Hunni Scythici hominis cæterorum iudicio pauperrimi conditionem, vt ex eo concludat, tutiores eſſe opes & facultates quæ nobis inſunt, quàm quæ petuntur aliūde. Genus hoc hominum ſic deſcribi ab hiſtoricis recentioribus animaduerto, ne vel minimum ſtudioſi hæreant. Pannones initio eam terram tenuerunt. Pæones olim dicti: inde Hunni habuere, gens Scythica. Mox Gotthi ex inſulis Oceani Germanici profecti, poſt Gotthos Longobardi, nouiſſimè Hungari ex alia Hungaria Scythica egreſſi, quæ non longè à Tanais ortu extat, & Imbra hodie dicitur: miſera adhuc regio, vtpote quæ ſit ſub cælo frigidiſſimo, Duci Moſcouiæ tributaria: non tamen aurum argentúmue, quibus omninò carent, ſed pretioſas animalium pelles ſabellorum ſciſmorūque pendunt homines. Non arant, non ſerunt, neque panes conficiunt: ferarum carnibus & piſcibus veſcuntur: aquam potant. ſub tuguriis ex virgultis contextis inter denſas ſyluas humiles habitant: vnde fit, vt homines ſylueſtribus feris cōmorantes, veſtimentis ſe non laneis neque lineis induant, ſed pellibus nuper aut lupo, aut ceruo, vrſóve detractis. Nullius ipſis aut argenti vſus: lac & mel in cibatu frequens: cōtra frigora & rigores ferinis pellibus murinísque corpora cōmunibant. Facilè huc poſſem aggerere nobilem eiuſdem gentis deſcriptionem ex 31. Ammiani Marcellini, ab initio ferè, ſed ſtudioſos admonuiſſe ſat eſt.

Animus nō externis minimè pēdens.

Paupertas vbique tuta.

Deſcriptio Hunnorū.

accola.] incola, qui aduentitius terram colat.

Vſtus perpetuo gelu.] Vrere etiam frigoris eſt. Virg. 1. Georg. *Vrere.*

——Boreæ penetrabile frigus adurit.

& Lucanus:

Vrebant montana niues.——

Sic Ouidius 3. Triſtium, eleg. 2.

Plurima me pelago terraq; pericula paſſum
Vſtus ab aſsiduo frigore pontus habet.

eodem lib. eleg. 4. *——aſtricto terra peruſta gelu.*

ſed & Faſtor. 1.

Vos date perpetuos teneris ſementibus auctus,
Ne noua per gelidas terra ſit vſta niues.

quanquam tamen verbum iſtud, Vrere, pro Moleſtiā exhibere accipi metaphoricôs,& quidem nòn rarò,palàm eſt. Cornel.Tacitus lib.13. Ambúſti multorum artus vi frigoris.& Feſtus &Pompeius lib.14. ait,primùm nomen inde accepiſſe frigus,quòd fructus nempè ac virgulta perurat.

Vrere, verbum.

Locus Pompeij Feſti,vbi pruinam deriuat à perurendo,quia virgulta & fruges perurat, ſuppeditauit etiam mihi,curæ verbum,quod à cor vrendo deflectunt:& illud Ennianum, Curamve leuaſſo,quæ nunc te coquit.Amm.Marcell.initio ferè lib.17.accipit vt hîc noſter : Et quoniam aëris vrente ſæuitia,cum diſcriminibus vltimis laborabatur.At μεταφορικῶς ſæpe reperias,vt apud poëtam alióſque non rarò: qualia ſunt hæc:

Vritur infœlix Dido,totáque vagatur
Vrbe furens. Et vrit atrox Iuno.

Sueton. in Tiberio: vrebant inſuper anxiam mentem varia vndique conuicia. Seneca epiſt.3.quidam obuijs narrant,& in quaſlibet aures quicquid illos vrit exonerant. Marcell. lib.20.perfugæ vrebant Iuliani virtutes quas per ora gentiū diuerſarum fama celebrior effundebat. Idem ad finem eiuſdem libri: ſuper his vrebat eius anxiam mentem quòd velut patefacta ianua diuitis domus,irritus propoſiti reuerteretur. loquitur de Conſtantio ab expeditione Perſica incaſſum reuertente lib.22. vbi de Iuliano bellum in Perſas meditante: vrebatur bellandi gemino deſiderio.

Qui Cereris non nouit opes.] qui vſum panis atque vini non habet. Sic Marcellinus : In ſuo vita viſu ſunt aſperi,vt neque igni,neque ſaporatis indigeant cibis,ſed radicibus herbarum agreſtium,& ſemicruda cuiuſuis pecoris carne veſcantur.

Bacchus Lyæus.

Lyæi.]Bacchi,id eſt,vini;ἀπὸ τοῦ λύειν ſic dicti,quòd hominum membra & animos diſſoluat,vti norunt omnes.

Stragula.

ſtragula.] veſtimenta pallia.pro lectorum opertoriis aliàs.

murinæ pelles.] è murium pellibus.Ammian.Mrrcell.ſic:Indumentis operiuntur linteis,vel ex pellibus ſylueſtrium murium conſarcinatis. Nec alia illis domeſtica veſtis eſt, alia forenſis:ſed ſemel obſoleti coloris tunica collo inſerta non antè deponitur aut mutatur,quàm diuturna carie in pannulos defluxit defruſtata.Hæc ille.Seneca in epiſtolis meminit pellicularum vulpium & murium,quæ ad arcendum frigus cō-

paratæ eſſent. Has Armelinos atque Zibellinos quidam putant, ſed nondum ſcio an rectè.

Sic furem haud metuit, &c.] Sic ſanè nemo poteſt non beatiſſimus eſſe, qui eſt totus aptus ex ſeſe, quique in ſe vno ponit omnia: cui autem ſpes omnis & ratio & cogitatio pendet ex fortuna, huic nihil poteſt eſſe certi, nihilque quod exploratum habeat permanſurum ſibi ne vnum quidem diem, ait M. Tullius. Huc pertinent quę Seneca diſputat epiſt. 14. quo loci comparat fortunæ & doctrinæ bona. Circunſpiciendum nobis eſt quomodo à vulgo tuti eſſe poſſimus. Primùm nihil inde concupiſcamus: rixa eſt inter competitores. Deinde nihil habeamus quod cum magno emolumẽto inſidiantis eripi poſſit; quàm minimum ſit in tuo corpore ſpoliorum. Nemo ad humanum ſanguinẽ propter ipſum venit, aut admodum pauci: plures computant quàm oderint. Nudum latro tranſmittit: etiam in obſeſſa via pauperi pax eſt. Ad philoſophiam ergo confugiendum: Hæ literę non dico apud bonos, ſed apud mediocriter malos, inſularum loco ſunt, &c.

Appendix.

Adijcio ex fragmentis Petronij Arbitri:

Conſonuere tubæ, iugulo ſtat diuite ferrum
Barbara contemptu.

ſic lege, contemptu, pro contemptui, non vt in vulgatis, contemni. Idem in carmine, cuius initium,

Orbem iam totum victor Romanus habebat:

Legitur eiuſdem argumenti γνώμη,

Arma placent miſeris, detritaq; commoda luxu
Vulnerib. reparantur: inops audacia tuta eſt.

Salluſt. Quoniam egeſtas facilè habetur ſine damno. Quis autem nudo veſtimenta detraxerit? Non abludit Iuuenalis, quanquam non ſine ſale ſatyrico,

——iures licet, & Samothracum,
Et Diuorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur, atque Deos, Dijs ignoſcentibus ipſis.

Concordiæ ſymbolum.

EMBLEMA XXXVIII.

C ORNICVM *mira inter ſe concordia vitæ eſt,*
Mutua ſtátque illis intemerata fides.
Hinc volucres hæc ſceptra gerunt, quòd ſcilicet omnes
Conſenſu populi ſtántque cadúntque duces:
Quem ſi de medio tollas, diſcordia præceps
Aduolat; & ſecum regia fata trahit.

Plebis concordia principi neceſſaria.

PRincipum ſummorum ſtatus non aliunde ſtabilimentúm capit quàm à populi conſenſu, concordia, & beneuolẽtia. Itaque prudenter & prouidè faciunt qui ſtabile ac firmum in ſubditos imperium tutari volũt, cùm motuum omnium & ſeditionum cauſas præcidũt, maluntq; à ſuis amari, quàm timeri. Eam populi concordiam & conſenſum, regiæ poteſtatis

poteſtatis conſeruatricem, hîc proponit συμβολικῶς, adhibita cornicum quæ ſceptrum ſuſtinent, imagine. Ex quo meminiſſe debent imperium ſuum pendere à populari conſenſu. Quod ne ſit moleſtum exemplis hinc inde conquiſitis confirmare, tantummodò repetam quæ auctor ipſemet in l. 15. Comment. De verbor. ſignific. artulit. Principio rerũ omnium, inquit, non diuina iuſſione, ſed ex populi conſenſu reges aſſumpti ſunt: quod & poſt Romani imperij occaſum ſeruatum fuit, cùm Carolus Magnus à populo Romano Auguſtus electus eſt, & à Pontifice Leone ſacro oleo inunctus: quod ius populi hodie Gregoriana lege in ſeptẽ Germaniæ Primates tranſlatum eſt. Sic & Franci Chilperico eiecto, quòd regno non eſſet ideoneus, Pipinum, πανχελτικῷ conſilio ſubſtituerunt. Et cùm Pipini proles à maioribus degeneraſſet, rurſus Odonem, mox eius fratrem Robertum, & deinde Roberti nepotem Hugonem ad ſummum faſtigium euexerunt. Is Hugo eſt, qui vulgò Capetus dicebatur, vnde oriundi ſunt qui etiam Frãcorum rebus moderantur. Et quod de maximis hiſce Regibus, nimirùm Romano & Franco, dictum eſt, idem & in inferioribus obſeruatum fuiſſe, qui hiſtoricos legerit deprehendet, vt meritò cẽſeam diuina lege eum iuſtum Principem eſſe, qui ex populi conſenſu regnet; quòd & Ariſtoteles tradit: qui verò inuitis dominetur, eum tyrannum eſſe. Vnde cùm magna regna non ex ſubitorum conſenſu, ſed per violentiam primò conſtituta ſint, meritò D. Auguſt. De ciuit. Dei 4. magna latrocinia eſſe dixit, adducto etiam piratæ cuiuſdam exemplo, qui comprehenſus, & ante Alexandrum Magnum adductus, cùm interrogaretur qua cauſa mare haberet infeſtum: Quid tibi, inquit, vt orbem terrarum habeas infeſtum? ſed quia id ego exiguo nauigio facio, latro vocor: tu quia magna claſſe, Imperator. Hactenus Alciatus. Quoties autem veterum monumenta percurrimus, facilè, obſeruamus quàm fluxa, & precaria ſit Principum potentia, quamquam ſublimis & altis nixa radicibus putetur. Hi enim niſi ſubditorum aſſenſu, & quaſi populari ſuffragio imperant, nempe quorum niſi moderatum ſit imperiũ, quàm citiſſimè corruit. Ælianus refert Thryſum, inſignem tyrannum, ſuos adeò torſiſſe, vt legem tulerit, qua nemo neque priuatim neque publicè inuicẽ colloqui aut miſcere ſermones auderet. Quod cùm ſubditis moleſtiſſimum & odioſiſſimum eſſet, qui nutu oculorum, ma-

Locus ex Alciato.

Hugo Capetus.

Magna regna magna latrocinia.

Hiſtoria Thryſi tyranni, ex Alciato.

nuumque geſtu animi ſenſa cogebantur exprimere, id etiam voluit eſſe prohibitum, vt moleſtiæ dolorem adijceret intolerabilem. Itaque quiſpiam ex ijs locum publicum petiit, qui multis lacrymis effuſis, alios etiam ad fletum prouocauit. Id cùm reſciſſet tyrannus, in forum ſtatim venit, quò etiam id ſi poſſet, populo eriperet, flendi nempe libertatem; ciues commoti arma regiis ſatellitibus extorſerunt, & ſuum tyrannũ de medio ſuſtulerunt. Eandem fortunæ mutationem ſenſit Amaſis Ægyptiorum Rex. Cùm enim pleroſque ex ſuis extremo ſupplicio affeciſſet, alios fortunis ſpoliaſſet, & in omnes inſolentior atque ſuperbior exiſteret, imperium eius aliquantò toleratum eſt, donec Actiſanes, Æthiopum Rex, in eum irrupiſſet: tum enim odia occulta erupere. cúmq; multi ab eo deſciuiſſent, regno tandem pulſus eſt, teſte Diodoro lib. 2. Cæterùm Cornices haberi pro concordiæ ſymbolo tradunt Orus & Pierius lib. 20. Hieroglyph. Iuuenalis Satyra prima:

Amaſidis fatum.

Cornix quid.

Vt colitur pax, atque fides, victoria, virtus,
Quæq; ſalutato crepitat concordia nido.

quem Satyrici locum ſcio à pleriſque non de cornice (quod pro concordiæ nota hîc ſtatuimus) ſed de ciconia intelligi. Solent enim ad id Ouidianum iſtud adducere:

Ipſa ſibi plaudat crepitante ciconia roſtro.

ſed cornicis imago videtur in Fauſtinæ Auguſtæ nũmis cum inſcriptione CONCORDIA. Sceptrum autem virgam regiam Hieroglyphicum regni eſſe, ex literis ſacris tradit idẽ Pierius lib. 41.

Mutua ſtatque illis.] Priores editiones habent,

Inque vicem nunquam contaminata fides.

Quam autem ſequimur, correxit Barth. Anulus, vt alios quoſdam locos poſtea indicabimus.

quòd ſcilicet omnes, &c.] Huc, ni fallor, videtur pertinere Horatianum illud, Ode 35. lib. 1.

Iniurioſo ne pede proruas
Stantem columnam: neu' populus frequens
Ad arma ceſſantes ad arma
Concitet, imperiúmque frangat.

hîc columnæ nomine, ſceptrum Principis, ipſumque adeò ſtatum regium, populi, omniúmque Reipubl. ordinum concordia fundatum ſignificat: quæ niſi ſeruetur cõcordia, omnia peſſum eunt. Proinde Nazarius panegyriſtes: concor-

diam, fundamentum ac radicem otij, bonorum ciuium ſeminarium, quietis publicæ ſegetem & almam pacis altricẽ, appellat.

diſcordia præceps aduolat.] Diſcordiam Deam coluere pagani homines, quam eandem cum Ate (de qua poſtea) plerique volunt. Vide Gyrald. Syntag... *Diſcordia Dea.*

regia fata.] Regis aut Principis mortem.

Appendix.

Elegans locus Nazarij panegyrico ad Conſtantiũm: Perpendit ſecum excellens prudentia tua eique ſemper pietas tua applicata omnes concordiæ cõmoditates, illam eſſe fundamentum, ac radicem otij, bonorũ ciuium ſeminariũ quietis publicæ ſegetem, & almam pacis altricem. Videtur iſte panegyriſtes non obſcurè alludere ad nomẽ βασιλέως, quòd inditum, quia rex ſit βάσις λαοῦ. de quo ita luſimus pueri,

Cur docti βασιλῆα olim dixere Pelaſgi?
Nempe βάσις λαοῦ rex bonus haud dubiè eſt.

ſtantq́ue, cadúntque] multiplex verbi ſtare, ſignificatus ex Nonio: ſtare, i. conſiſtere, erigi, prominere. fidem habere, valére, conſtare, fixum eſſe. Sic, cadere, apud eundem, ruere, occidere, euenire. In panegyrico Maximiano & Conſtantino AA. dicto: Dij immortales probare voluerunt tibi innixam ſtetiſſe Rempub. cùm ſine te ſtare non poſſet.

Concordia.

EMBLEMA XXXIX.

In bellum ciuile duces cùm Roma pararet,
Viribus & caderet Martia terra ſuis:
Mos fuit in partes turmis coëuntibus eaſdem,
Coniunctas dextras mutua dona dare.
Fœderis hæc ſpecies: id habet Concordia ſignum,
Vt quos iungit amor, iungat & ipſa manus.

Origo huius Emblematis. ME docuit Alciatus ipſemet Annotationibus, quas in Cornelium Tacitum edidit, vndénam materiam ſumpſerit Emblematis, nempè ex eodem Tacito, lib. 2 & 18. quibus oſtenditur, dextras concordiæ ſigna vltrò citroque deſtinari ab exercitibus ſolitas. Tacitus in lib. 2. Annalium. vbi de morte Germanici agit: Iurauere amici, dextram morientis

Dextra ſymbolum fidei.

contingentes, hic geſtus eſt datæ fidei Germanico, qua pollicebantur familiares. eius ſe mortem vlturos. Idem paulò antè: Ab rege Parthorũ Artabano legati venere, miſerat amicitiam ac fœdus, & cupere renouari dextras. Hìc fœdus renouatum inter principes Germanicum & Artabanum ſignificatur. Occurrit exemplum Valerij Max. ex lib. 6. cap. 4. de Caio Popilio, qui legatus ad Antiochum miſſus, iſque cùm prompto animo & amiciſſimo vultu dextram Popilio porrexiſſet, inuicem ei ſuam porrigere noluit, ſed tabellas ſenatuſconſultum continentes tradidit, cui cùm poſt aliquam breuem moram ſatisfeciſſet, Popilius manum eius tanquam ſocij apprehendit. Cæſar 2. De bello Gallico, tendere manus, petendæ pacis ſignum fuiſſe Gallicum memorat, vbi de Bellouacis: item 7. Gergouiorum mulieribus, quæ pectore nudo prominentes, è muro paſſis manibus Romanos obteſtabantur. Signum item fuiſſe deditionis eodem lib. traditur, vbi de Heduis, qui manus tendere, deditionem ſignificare, & proiectis armis mortem deprecari dicuntur. Ferè tranſilierã quæ Iuſtin de Dario moribundo retulit 11. lib. Is enim rex porrecta manu exſpirauit, quam vnicum pignus fidei regię dexteram ſe ferendam Alexandro dare dixit. Sic conqueritur Æneas Virgilian. 1. Æneid.

——cur dextræ iungere dextram

Non datur? quò pertinet & illud ex vndecimo Æneid.

Oremus pacem, & dextras tendamus inermes.

Cicero etiam pro Deiotaro: Per dextram ipſam quam hoſpes hoſpiti porrexiſti. Fuit enim & hoſpitij ſymbolum apud Syros & Perſas. Hinc & Romani Principum bene de Republ. meritorum ſtatuas pedeſtres & equeſtres ita effinxerunt, vt dextra porrecta, fidem in Rempubl. oſtenderent. Itaq. in ipſo belli, ſeu tumultus ciuilis claſſico, ne amici cũ inimicis abſque diſcrimine premerentur, interpoſitum eſt eiuſmodi fidei ſacramentum. Hoc de ſymbolo Pierius lib. 35.

Cum ijs quæ adduxiè: Cornelio Tacito locis, velim addi hęc ex eodem lib 2. hiſtor. Centurionem Siſenem, dextras, concordiæ inſignia, Syriaci exercitus nomine ad Prætorianos ferentem, varijs artibus aggreſſus eſt. Dextras hîc pro quodam vſitato fidei ſymbolo depicto in auro, argentove, aut alio quouis metallo accipi nõ repugno. quo ſenſu hic locus alius Taciti ſumitur libro hiſtoriarum primo, vbi de initio principatus Vitellij: miſerat (ait) ciuitas Lingonum vetere inſtituto *Dextræ iunctæ pro concordia.*

dona legionibus, dextras hoſpitij inſigne. In permultis veteribus numis duę manus iniunctæ oſtenduntur additis inſcriptionibus fides exercituum: nonnunquam etiam fides Romanorum. Fortaſſe huc pertinet illud Pythagoræ, Ne cuiuis dextram porrexeris, ne ſcilicet quempiam temerè in interiorem noſtri amicitiam admittamus. Et verò poëta nullius antiquitatis ignarus, ex dextra fidèque, ait nimirum fœdus & concordiam per dextram ſignificari. Viderat hoc longè ante Xenophon lib. 5. De inſtitutione Cyri· καὶ Ὑρκανίοις, οἷς τοὺς ὅρκους καὶ τὰς δεξιὰς ἔδωκα, ἐμπεδώσω. Scholiaſtes Ariſtophanis hunc morem attigit, ἔθος ἐπὶ πίστει καὶ συνθήκαις βεβαίαις τὰς δεξιὰ διδόναι ἀλλήλοις. Mos ille ſolemnis olim fuit apud Parthos, vt qui dextris complexis, tanquã diis præſentibus & arbitris, pacta ſancirent. Idem Medi obſeruarunt & Perſæ qui dextræ fideique pignore confirmabant, ſi quid ratum eſſe vellent. Id vno verbo Græci eleganter dicunt δεξιοῦσθαι.

Bellum ciuile. *Viribus & caderet, &c.*] Significat bellum ciuile, idque videtur ex Horatij Epod. 16. Oda imitatus:

Suis & ipſa Roma viribus ruit.

Itaque conſultor ille apud Antiochum Annibal rebus omnibus maturo iudicio perpenſis, ait, Romanos nunquam niſi armis ſuis vinci poſſe: nec Italiam aliter quàm Italicis viribus ſubigi.

Roma terra Martia. *Martia terra.*] Roma, vel quòd fuerit ſtudiis aſperrima belli, vel propter Romulum Martis filium, vt fama tulit, ſic appellata. Ouid. 3. Triſt. eleg. 7.

Dumque ſuis victrix ſeptem de montibus orbem
Proſpiciet, domitum Martia Roma, legar.

Martial. 5. lib. epigr.

Pulcrior, & maior quo ſub duce Martia Roma.

alio quodam loco Martiam turbam, pro Romano populo dicit:

Crede mihi, nimiùm Martia turba ſapit.

Sic Symmachus lib. 1. epiſtolar. Ab exortu pene vrbis Martię, &c.

Concordia inſuperabilis.

EMBLEMA XL.

TER GEMINOS inter fuerat concordia fratres,
Tanta ſimul pietas mutua, & vnus amor:
Inuicti humanis vt viribus ampla tenerent
Regna, vno dicti nomine Geryonis.

Concordia, vinculum incolumitatis & pacis, tot tantáſque vires habet, vt vix ferè vinci aut domari queat, etiã ſi præ ſe ferat neſcio quid puſillum aut debile, nempe vbi ſingulorum habetur ratio. Vt enim lapides quidam inſulę Cycladicæ(teſte Plinio(integri natant in aqua, fracti concidunt in fundũ: ita Reſpublicæ diſcordiis peſſũ eunt,&quàm ocyſſimè collabũtur : cõcordi verò pace ligatæ manent & perdurãt. Quod apertè docuit Scilurus ille Scytha cùm moribũdus *Vis concordiæ.*

Sciluri factum. ex telorũ faſciculo colligato,& poſtea ſoluto inuictam concordiam filijs commendauit.Eam ob rem etiam finxerũt veteres, Geryonem fuiſſe tricorporem, aut tricipitem, quòd vnà cum fratribus, quos duos habebat, tanto amore tantáq; fide, *Geryon cur triceps & tricorpor.* æuum traduxit,vt ij vno nomine Geryones dicerentur;adeóque vnicam regi animam & voluntatem ineſſe, quanquam tres eſſent, communis iactabat opinio. quod ſanè idẽ omninò videtur Iuſtino ſub finem lib.44. Nec enim moror. quòd alij id referant ad tres inſulas Hiſpaniæ, duas nempè Baleari-des, & Ebuſin,quibus imperauit Geryon : ſed neque quod Palæphatus, ad Trinacriam, id eſt, tricipitiam ciuitatem in Euxino ponto malit conuertere, cùm hoc nihil ad noſtrum inſtitutum pertineat. Cæterùm aiunt Geryones ab Hercule vinci nunquam potuiſſe, niſi ſeparatos & à ſe diſiunctos. ex quo perſpicuum fit, quàm firmus & inuictus ſit vnanimis ille animorum & voluntatum quaſi nexus atque conſenſus. Vniuerſi quippe concordes inuicti, qui ſinguli debiles, & nullius ſunt roboris.Sic enim,vt Philoſophi loquuntur,vnita virtus valentior eſt ſeipſa diſperſa. Lege Pierium lib.Hieroglyph.32.c. De tricipitio. Tales fuiſſe, Moliones, aut Molionides obſeruo, ſiquidem D. Gregorius Nazianzenus, vt hoc obiter adijciam, pro concordi fratrum amore, verbum Molionides vſurpauit.non ſine aliqua prouerbij facie: οἱ Μολιονίδαι τῆς ὁμηρικῆς δέλτου τὸ θαῦμα, οὓς κοινωνία συμφορῶν ἐγνώρισε: Molionidæ Homerici poëmatis miraculum, quos periculorum ſocietas coniunxit.Plutarch.περὶ φιλαδελφίας, θαυμάζουσιν. οὐδὲν ἧττον ἢ τοὺς Μολιονίδας ἐκείνους συμφυεῖς τοῖς σώμασι γεγονέναι δοκοῦντας : Non aliter quã Molionidas illos admirãtur,quos coalito corpore cõcretos fuiſſe exiſtimarunt. Hi vaſta corporis mole Augiæ regi Elidis auxiliares,oppreſſi ſunt ab Hercule atque interfecti, ait Pindarus. Interpres Homeri ad Iliad. λ. quaternas manus totidemq; oculos illis tribui à veteribus adnotat. Horum nomina Eurytus & Creatus.

Tergeminos.] Lucretius lib.5.

Quídve tripectora tergemini quoque Geryonæ vis.

Virgil.8.Æneid. ——*Maximus vltor*

Tergemini nece Geryonis ſpolijsq; ſuperbus

Alcides aderat.

Geryon vnde dictus. *vno nomine Geryonis.*] Geryon, vocabulum priſcum à gera deriuatũ,quod eſt aduena, vt interpretatur Hieronymus. Nã

filius Priſci Hiarbæ Numidæ fuit: ergo adueniens claſſe in Hiſpaniam, Geryone, id eſt, aduenæ nomen habuit. Non poſſunt hoc loco ſubticere quod mihi occurrit ex Politicis Plutarchi: quo loco monet, eum qui ſit infirmo corporis habitu, induſtrium ſibi pro ſocio debere ſumere, vt quondam Nicias Lamachum. Siquidem proditum eſt memoriæ his artibus Geryonem admirabilem fuiſſe, qui multa crura, pluresque manus atque oculos habere dicebatur, vnico tamen animo atque conſilio regni ſui fines moderaretur. hæc ferè Plutarchi. Permulti meminere huius pegmatis, vt Ennapius Sardianus auctor Græcus, vita Sophiſtarum: Lucianus in Toxari, ipſo extremo penè: Arrianus de Alexandri geſtis lib. 2. quo loco ſententiam retulit Hecatei Abderitæ de Hercule & Gerione.

Appendix.

Quintilian. declam. 331. De vnanimi fratrum amore: mẽbra herclè inter ſe citiùs pugnauerint, & ſi qua in nobis natura germinauit, diuerſos cœperint effectus. nam quid aliud eſt fraternitas, quàm diuiſus ſpiritus, & quæ ad tuendos nos conceſſa ſunt, multiplicata eò quidem feliciùs, quòd diuerſis etiam conſiſtẽtibus locis eſſe idem, ac plura ſimul obire poſſimus. Horat. lib. 1 epiſt.

——noti, teneríque columbi,
Fraternis animis quicquid negat alter & alter.

Idem eod. lib. ad Iulium Florum:

——vbicumque locorum
Viuitis, indigni fraternum rumpere fœdus.

Vide Plutarch. περὶ φιλαδελφίας.

Vnum nihil, duos plurimum poſſe.

EMBLEMA XLI.

LAERTÆ genitum, genitum quoque Tydeos vnà,
Hac cera expreſsit Zenalis apta manus.
Viribus hic præſtat, hic pollet acumine mentis,
Nec tamen alterius non eget alter ope,
Cùm duo coniuncti veniunt, victoria certa eſt.
Solum mens hominem, dextràve deſtituit.

Fons Emblematis. EMblematis huius typum obſerua apud Homerum Iliad. x. quo loco vnà cum Agamem none & Menelao Neſtor conſultat de mittendis exploratibus in Troianorum caſtra. Hanc in ſe prouinciam recipit Diomedes, animi magni vir, ſa

tamen ei ſocius aliquis vnà profecturus adiungatur. Eius hęc verba:

νέστορ, ἔμ' ὀτρύνει κραδίη καὶ θυμὸς ἀγήνωρ,
ἀνδρῶν δυσμενέων δῦναι στρατὸν ἐγγὺς ἐόντα
Τρώων· ἀλλ' εἴ τις μοι ἀνὴρ ἅμ' ἕποιτο καὶ ἄλλος,
μᾶλλον θαλπωρὴ, καὶ θαρσαλεώτερον ἔσαι.
σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,
ὅππως κέρδος ἔῃ· μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ,
ἀλλά τε οἱ βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις. id eſt,
Neſtor, me mouet cor, generoſusque animus,
Fortium hoſtium ſubire caſtra, quæ propè ſunt,
Troianorum ſed ſi ſit aliquis vir qui me ſequatur,
Maior erit mihi fiducia, & audacius erit
Euntibus vnà duobus: namque hic ante illum cogitat
Qualiter vtile ſit: ſolus verò quanquam intelligat,
Tamen ei tardior animus, & conſilium imbecillius.

Plutarchi diſputatio, qua ciuilem hominẽ informat, huc facit, cùm ita dicit: *ἂν δ' ἤ τις ἐργώδης, ἐπιφανὴς δὲ καὶ μεγάλη πρᾶξις, αὐτὸν ἐπὶ ταύτῃ τάξαντα πρῶτον, εἶτα προσκαλέσθαι τὸν φίλον ὡς ὁ Διομήδης.*
εἰ μὲν δὴ ἕταρόν γε κελεύετ' ἐμαυτὸν ἑλέσθαι,
πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην;

Cùm res aliqua proponitur, magna quidẽ illa atque illuſtris, ſed ardua & difficilis, laborum & operis ſocium tibi amicum aſſumito, vt Diomedes: Quòd ſi mihi alterũ adiungi iubetis, inquit, quî tandem poſſim obliuiſci diui Vlyſſis? &c. Eundem Homeri locum Apuleius de dæmonio Socratis vſurpauit, & breuibus verbis explicuit: Nónne Vlyſſes, ait ille, cum Diomede deliguntur, veluti cõſilium & auxiliũ, mens & manus, animus & gladius? Nihil egregium, nihilque magnificũ perfici bellè poteſt, in his potiſſimùm quæ bellica negotia reſpiciunt, niſi maturo conſilio cõiungantur corporis vires, id eſt, niſi iuuenum robuſtiorum viuacitas, ſenum & eorum qui valeant experientia, ductu regatur. Non enim ſolùm viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporũ res magnæ gerũtur, ſed conſilio, ratione, ſententia. Proinde Sophocles: *Conſilium & vires.*

γνῶμαι μὲν ἔργων τῶν ἐν ἀνθρώποις [illegible]·
βουλαὶ τὰ δ' ἐξέπραξαν, οὐ χερῶν σθένος.

Hominum quidem rationibus opera fiunt ac enutriuntur: ſed eas res conſilia effecerunt, non manuũ robur. Proponitur

Vlyſsis & Diomedis effigies iunctæ, quid. autem, ἄγαλμα, in quo ſint expreſſæ & mutuò coniunctæ effigies Vlyſſis & Diomedis, quorum alter prudentia & cõſilio, alter verò firmitate virium commendabilis. Itaque quantũ profuerit vtriuſque induſtria & laudata ſtrenuitas in bello Troiano, notum eſt ex Homero & hiſtoricis. Huc Prouerbiũ εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνὴρ, Vnus vir, vir nullus: quo intelligitur quantum conferat mutuum auxilium in rebus arduis, & alioqui difficilibus. Huc etiam referendum illud, σύν τε δύ' ἐρχομένω, ex Iliad. Homericæ κ. Quam ob cauſam apud Ægyptios Mercurij gemini ſimulachrũ ſic effictum cõſpiciebatur, vt alterum ſenili eſſet vultu venerandum; alterũ, florente iuuenta: vt ſignificarent eum, qui Reipub. munia obire ritè velit, cum animi prudentia vires habere debere coniunctas, quòd alterum alterius egeat adminiculo. *Mercurius geminus.*

Ariſtoteles 8. Moral. Nicomach. σύν τε δύ' ἐρχομένω. καὶ γὰρ νοῆσαι καὶ πρᾶξαι δυνατώτεροι, &c. quod perſpicuè declarat Salluſtius initio Catilinarij belli: Diu magnũ inter mortales certamen fuit, vine corporis, an virtute animi, res militaris magis procederet. Nam & priuſquàm incipias, i. cõſulitò, & vbi conſulueris, maturè facto eſt opus. ita vtrumque per ſe indigens, alterum alterius auxilio eget. Lege Plutarch. diſputationem pulcherrimam, An ſeni gerenda Reſpubl. ſit. Sed occurrit mihi Heſiodi iſtud.

πλειόνων γὰρ πλειόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη. id eſt,
Plus augere poteſt multorum induſtria vires.

idemque Homericum ex Iliad. ρ.

——πλεόνων δέ τι ἔργον ἄμεινον,

Quid verò Euripideum hoc ſciens prætercam ex Phœniſſis?

——εἷς δ' ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὁρᾷ. vel illud ex Hieraclidis,
μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη.

In id quadrat elogium de Fauno Aboriginum rege, quod in 1. retulit. Dionyſius Halicarn. ἀνὴρ μετὰ τοῦ δραστηρίου καὶ συνετός: vir & impiger & conſultus. De Mithridate ſic Paterculus: Conſilijs dux, miles manu. Idem Pacatus panegyrico Theodoſij, dux conſilio, miles exẽplo. Sed placet admodum quod fuit memoriæ proditum de Lælio & Scipione; quorũ amicitia non minus quàm conſilium de rebus magnis celebrabatur. Itaque qui gloriæ Scipionis inuidebant, dicebant eum eſſe egregiorum facinorum hiſtrionem; nempe Læliũ illius collegam geſtorum: Scipionem præclara quædã gerere, ſed Lælij conſilijs. Tradit Iul. Capitolin. Antoninũ pium,

nec in bellicis, nec in ciuilibus negotijs aliquid ſtatuiſſe, quã ſumpto cum viris grauibus conſilio; dicebant enim æquius eſſe vt tot & talium virorum conſilium ſequeretur ipſe, quàm vt tot præclari homines ab vnius conſilio penderent. De cõſilio deque viribus ad res maximas vnà gerendas coniunctis, adduxit nonnulla: ſed addo iſthæc ex declamatione Quintiliani 317. inter præcipuas vires eſt, imperatorem non pugnare aliquando. Sic extrahitur hoſtis: ſic impetus ſubitos aduerſæ partis mora frangit: ſic interclufos commeatibus, in deditionem venire, fame cogimus. Itaque herclè legimus militem robuſtum, legimus iuuenem: Imperatorem facimus ſenem. In illis enim vis corporum, & manus ſola ſpectatur: in his conſilium, & ratio, quæ bona procedentis ætatis, in locum virium ſubeunt. Ipſum præterea nomen Imperatoris ſatis ſignificat, non exigere manum ipſius. Imperator enim debet præcipere. *Imperatoris & militis munera.*

Laërtæ genitum.] id eſt, Vlyſſem Laërtæ & Anticleæ filium. Hic Rex fuit Ithacæ & Dulichij inſularum, vir multiſcius, & aſtutus admodum, cuius nomine Odyſſea tota Homeri conſcripta eſt. *Vlyſſes.*

genitum quoque Tydeos.] Diomedem, Tydei & Deiphiles filium, inter Græcorum duces fortiſſimos inſignem. *Diomedes.*

Zenalis.] Quis ille fuerit, adhuc clam me eſſe fateor ingenuè. puto equidem nomen eſſe cuiuſdã egregij pictoris, qui ætate Alciati non minus celebris fuit, quàm Alexandri tempore Apelles, aut Lyſippus, alter pictor, alter ſtatuarius: niſi aliquis malit eſſe nomen quoddam fictitium. *Zenalis.*

Solum mens hominem, &c.] Conſilium viribus deſtitutum parũ conducit: contrà verò corporis robur cõſilij expers, facillimè in præceps ruit. Iſocrates Parænesi ad Demonic. *ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε· καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν.*

Appendix.

Vicem duorũ ſuſtinere difficile eſſe dixit Iuriſc. in l. ſi plures §. nam difficile, D. de pact. Difficile eſt, ait, vnus duorum vicem ſuſtineat. In hanc ſententiã pulchrè Ariſtot. 2. Politic. Tamen Auſonius in Tumulis hoc elogio donat Antilochum:

Conſilijs belloq; bonus, quæ copula rara eſt.

& nos ea de re aliàs pluribus. Quo ex nomine celebratur Traianus apud Plinium panegyrico, ciuitas Athenienſis à Pericle, idemque Pericles à Thucydide.

Firmiſſima conuelli non poſſe.

EMBLEMA XLII.

OCEANVS quamuis fluctus pater excitet omnes,
Danubiúmque omnem barbare Turca bibas:
Non tamen irrumpes perfracto limite, Cæſar
Dum Carolus populis bellica ſigna dabit.
Sic ſacræ quercus firmis radicibus adſtant,
Sicca licet venti concutiant folia.

INnuit ea vix confici, aut labefactari poſſe, quæ firmis hærent radicibus, quæque vel longo temporis decurſu, vel inſigni aliqua virtute famam ſibi pepererunt immortalem. Id autem fermè totum mutuatus eſt ex Epigrammate quodam Crinagori *εἰς Ῥώμην*

Οὐδ᾽ ἢν ὠκεανὸς πᾶσαν πλημμυρίδα ἐγείρῃ,
οὐδ᾽ ἢν γερμανίη ῥῆνον ἅπαντα πίῃ·
Ῥώμης οὐδ᾽ ὅσον βλάψει σθένος, ἄχρι κε μίμνῃ,
δεξιὰ σημαίνειν καίσαρι θαρσαλέη.
Οὕτω καὶ ἱεραὶ ζηνὸς δρύες ἔμπεδα ῥίζαις
ἑστᾶσιν. φύλλων δ᾽ αὖα χέουσ᾽ ἄνεμοι,

Oceanus moueat licet omnes vndique fluctus,
Et potet Rhenum Teutona terra ſuum;
Non cadet imperium Romæ, quo tempore Cæſar
Præerit, atque ſalus publica facta reget.
Sacra Ioui quercus nam ſic radicibus hæret,
Et tamen aridulas huic capit aura comas.

Id conuertitur ingenioſè ad celebres illas victorias, quas Germani Principes de Turcarũ exercitu retulerunt. Cùm enim Solymannus trecẽtis millibus armatorũ, Vngaria maiori ex parte occupata, Auſtriam, ipſamque Germaniam toto conatu inuadere ſtatuiſſet, de Vienna, clariſſima Auſtriæ vrbe, obſidenda cogitauit, quod immenſo apparatu circiter Idus Septemb. anno 1529. aggredi conatus eſt. cuius atrociſſimas minas & impetum, quanquam maximum, cùm Germani non ita putarent eſſe metuendũ, vrbe vndique obſeſſa, tanta fortitudine reſtiterunt, vt Turcæ multoties reiecti, vix ad oppugnationem vel fuſtibus adagi poſſent. Sic Turca per menſem integrum continuis oppugnationibus Viennam fruſtrà tẽtauit, poſtridie Id. Octob. re infecta inglorius diſceſſit, & fugiẽti ſimilis in Thraciam rediit, multis millibus ex ſuis amiſſis. *Germanorum Principum victoria de Turcis.*

Obſeruaui nõ raro apud auctores literatos, vitæ huius noſtræ perturbationes, tumultus, clades, marinis fluctibus cõparari, vt apud Græcos & Latinos ſæpe, in ſacris verò ſæpiſſime. Sic poëta, *Diluuio ex illo tot vaſta per æquora vecti.* idem Nubem belli dixit alio quodam loco. Siquis autem cauſſam requirat, cur aqua pro ærumnis vehementioribus accipiatur, prompta ratio eſt, quia pericula, caſuſque reliqui corpus ſoleant ex vna parte aliqua labefactare: ſed aqua vniuerſo ſtatim circumfuſa corpori, ipſum obruit, eique ſeſe tuendi conſilium omne adimit. *Mare pro tumultu.*

Oceanus quamuis, &c.] Citatur ex Lucilio:

——pater optimus diuûm,
Vt Neptunus pater.

Patrem Neptunum, vt hîc Oceanum patrem, qui aquam ſignificet, à qua cuncta oriuntur, dici palam eſt. quæ doctrina

fuit Thaletis. Homerus: ὠκεανός τ' ὥσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται. Idem, ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα τηθύν. mater Tethys, inquam, id eſt mare dicitur: vt Platoni prima illa rerum omnium materia: qua ratione Pindarus, ἄριστον μὲν ὕδωρ cecinit Simile Virgilianum hoc,

Oceanúmque patrem rerum.

Cicero Academ. 2. Princeps Thales vnus ex ſeptem, cui ſex reliquos conſenſiſſe ferunt, ex aqua dicit conſtare omnia. Quò pertinent etiam Homerica iſthæc à multis decantata, quibus Oceani patris vbertas longè latèque patens oſtēditur.

ἐξ οὗ καὶ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα
καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρείατα πάντα νάουσι.

Sed & Catull. Argonauticis:

Oceanúſque pater totum qui amplectitur orbem.

Oceanus pater quid allegoricos. Quid ſi per Oceanū patrem ἀλληγορικῶς intelligamus Turcicum Imperatorem ſua celeritate, ſuoque (vt ita loquar) hominum, vel potiùs mancipiorum examine & inaudita multitudine, toti Europæ, orbique Chriſtiano, vt magnum & immenſum mare cæteris fluuiis bellum indicentem, dudumq; minitantem? Oceanus denique ἀπὸ ὠκύτητος, à celeritate. Videtur hîc alludere ad illud ex 1. Metamorph. Ouid. vbi loquitur de diluuio in terras miſſo: *——illum*

Cæruleus frater iuuat auxiliaribus vndis,
Conuocat hic amnes.——

Intelligit itaque noſter hic auctor innumerabiles Turcarum copias in alto mari nauigantes, Danubiúmque Germaniæ fluuium nobiliſſimum numeroſo ſuo exercitu exhaurientes. Alludit ad exercitum Xerxis, quem Græci vt numeroſiſſimū facerent, flumina exhauſiſſe finxerunt.

Sic ſacræ quercus, &c.] Comparatio appoſitiſſima. Licet ventis hinc & hinc perflantibus è quercu frondes decidāt aridæ, ipſa tamen immota ſedet arbor: ſic imperiū firmis hæret fūdamentis auguſtum & ſtabile, tametſi plerique hinc auocentur, aut pereant in bellis Turcicis. Quò pertinet illa Virgiliana collatio:

——veluti annoſam valido cùm robore quercum
Alpini Boreæ nunc huc, nunc flatibus illuc
Eruere inter ſe certant, &c.

Quercus quid. Aduerte interea quercus nomine ſignificari in Hieroglyph. fortitudinem, diuturnitatem, imperium firmum & principatum, vt docet lib. 51. Pierius Valerian.

firmis

firmis radicibus adſtant.] Huc fortè non omnino malè illud referam Senecæ è lib. De prouidentia: In id quoque, ait, ſolidiſſimum eſt quod exercuit. Non eſt arbor ſolida, nec fortis, niſi in quam frequens ventus concurſat. Ipſa enim vexatione conſtringitur, & radices certiùs figit. Et id ex Epiſtola 265. Libanij Rhetoris (quem librum Græcè ſi haberem, eò libentiùs vterer:) Ea, inquit, me ne minimè quidem commouerũt. Neque enim vetuſta, & iam firmis radicibus arbor ad terram flecti, vento etiam maximè furenti facilè poteſt. *c. 4. ad fini.* *furenti.*

Appendix.

Eadem quæ hoc emblemate comparatio allegorica legitur apud Lucanum lib. 2.

Pronior in Magnum populus, pugnátque minaci
Cum terrore fides, vt cum mare poſsidet Auſter,
Flatibus horriſonis, hunc æquora tota ſequuntur,
Si rurſum tellus pulſu, laxata tridentis
Æolij, tumidis immittat fluctibus Eurum,
Quamuis icta nouo ventum tenuere priorem
Æquora, nubiferóſque polus conceſſerit Euro,
Vendicat vnda Notum. ——

Sicca folia.] Homines folijs ſimiles, ijque Homero dicti μινυνθάδιοι, citò perituri, ſicuti Iliad. 6. ijdem cum folijs conferuntur, quorum alia ventus humi ſternit, alia vireſcunt tempore verno. Apud Plutarch. Euripides,

ὁ δὲ ὄλβος, οὐδὲ βέβαιος, ἀλλ' ἐφήμερος,
κ' ἡμέρα μία τὰ μὲν κατεῖλεν ὑψόθεν,
τὰ δ' ἦρ' ἄνω---- Sophocles Aiace, ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα, καὶ σκία μόνον. Nempe & in ſacris libris homo dicitur vmbra, puluis, ventus, cinis, ad inconſtantiam & breuitatem vitæ deſignandam.

Eſt bene cùm nequeat dicere, dicit, erit.] De fortuna in melius mutata, 11. Æneid. Virgil.

Multa dies, variúſque labor mortalibus ægri
Retulit in melius multos, alterna reuiſens
Luſit, & in ſolio rurſum fortuna locauit.

Sed ad rem propius, ex hiſtoriis eccleſiaſticis meminimus, Athanaſium, virũ ſanctũ, à paganis ſuggilatum, quaſi magicis artibus deditũ. illũ ergo excipiẽtes ludibrio, audita cornicula, poſcebant quod omen illud eſſet, reſpõdit: auis dicit, cras, cras, pronunciat enim vobis triſte de Iuliano infortunium. Quod verum conſtitit, nam paucis poſt diebus relatũ eſt de cæde Iuliani nuncium.

Spes proxima.

EMBLEMA XLIII.

INNVMERIS *agitur Reſpublica noſtra procellis.*
Et ſpes venturæ ſola ſalutis adeſt:
Non ſecus ac nauis medio circum æquore, venti
Quam rapiunt; ſalſis iámque fatiſcit aquis.
Quòd ſi Helenæ adueniant lucentia ſidera fratres:
Amiſſos animos ſpes bona reſtituit.

Tempus Nicei colloquij. SI quid noſtræ coniecturæ dandum, ſuſpicamur id ab Alciato ſcriptum fuiſſe, quo tẽpore ad Niceum colloquiũ, magna omniũ ſpe & votis expectabantur Reipubl. Chriſtianæ Principes potentiſſimi, Carolus V. Imperator, & Franciſcus I. Galliarum Rex: quò loci nonnulli in certam ſpem ve-

niebant fœdus aliquod firmum & ſtabile, pacemque inter eos compoſitum tandē aliquando & ſancitum iri: vt eo trāſacto negotio rixarum omnium & contentionum, tum deniquefalſarum opinionum in religione Chriſtiána tam longè latéque graſſantium omnis occaſio tolleretur, aut certè magna parte lues iſta ſanaretur. Comparat ergo Chriſtianam Rempublicam cum naui ventis & fluctibus hinc & illinc agitata, ſic vt parum abſit, quin inſanis & furentibus aquis obruatur, omniumque ſpes penitùs cadat, niſi tam craſſæ caligini & tēpeſtati Deus Opt. Max. aliquid lúcis immiſerit, quò bonorum virorum totiúſque populi conſternati animi recreentur. Sunt verò qui hîc per Caſtorem & Pollucē intelligi velint ſummum Pontific. & Imperatorem, à quibus vnanimi votó ad metam eandem collimantibus bellorū ceſſatio, turbationúmque optata fuit quies. M. Tullius Epiſt. ad Cornificium 12. lib. rectè nauis nomine Rempub. deſignauit. Conſcende inquit, nobiſcum, & quidē ad puppim. Vna nauis eſt iam bonorū omnium: quam quidem nos damus operam vt rectam teneamus, vtinam proſpero curſu. Idem in Piſonem non ſine gratia vſus eſt eadem allegoria: Non tam fui timidus vt qui maximis turbinibus ac fluctibus Reipub. nauem gubernaſſem, ſaluámque in portu collocaſſem, frontis tuæ nubeculam pertimeſcerem. Alios ego vidi ventos, &c. Et pro Sextio eandem tranſlationem mirè variat. Si mihi in aliqua naue cum meis amicis nauiganti hoc accidiſſet, vt multi ex multis locis prædones claſſibus eam nauē ſe oppreſſuros minitarentur, niſi me vnum ſibi dedidiſſent, &c. Cùm verò in hanc Reipubl. nauem ereptis ſenatui gubernaculis, fluitantē in alto tempeſtatibus ſeditionum ac diſcordiarum, armatæ tot claſſes, niſi ego vnus deditus eſſem, incurſuræ viderentur, depugnarem potiùs cum ſummo, non dicam exitio, ſed periculo certè veſtro, quàm non id vnus pro omnibus ſuſciperē. Horat. 1. Carmin. eodem ſenſu & ſchemate:

O nauis, referent in mare te noui Fluctus. &c.

Præter Stobæi locum cap. 44. & alium quendam è Plutarchi Bruto, quibus Rempublicam naui cōparant, ſuccurrunt duo alij è Panegyricis Maximiano dictis. Prior is eſt Pacati: Statim igitur præcipitantem Rempub. refrenaſti, & gubernacula fluitantia recepiſti, omnibus ſpes ſalutis illuxit, poſuere venti, fugere nubes, fluctus reſederunt: & ſicubi adhuc in longinquioribus terris aliqua obuerſatur obſcuritas, aut reſiduus

Cōparatio Reipub. cū naui ventis agitata.

Caſtor & Pollux quid allegoricè.

vndarum pulſus immurmurat, neceſſe eſt tamen ante tuos nutus diluceſcat & ſileat. Alter verò eſt Mamertini: Neque, inquit, cùm Reipub. nauem ſecundus à puppi flatus impleret ſalutarem manum gubernaculis addidiſti, &c. alia enim longiora ſunt, quàm vt huc transferri commodè poſſint. De naui quædam Pierius doctè collegit libro 47. quæ hîc commemorare nihil attinet.

De eo regum conuentu quem attigi ſupra, exſtat Epigramma Iani Laſcaris, quod ſeſe mihi alia atque alia lectitanti vltro obtulit.

Num Martis caſtra, an Veneris tentoria fulgent
Argento atque auro? aſt ære micant proceres,
Et Marti grata & Veneri, Venus aurea: ferrum
Mars amat: in precio eſt tempore quodque ſuo
Littora ad Oceani ſummi cum coniuge, vterque
Conueniunt Reges, Regia tecta vides.
Conueniant alacres ad publica commoda: Turcæ
Europæ excedent finibus atque Aſiæ.
Eximij Heroüm, Lædea vt ſydera nautæ,
Vos ſeruatores terra fretúmque colit.

circum.] Circùm hîc aduerbij naturam induit.

fatiſcit.] deficit, & pænè obruitur vi tēpeſtatis & fluctuum. Virgil. 1. Æneid.

Accipiunt inimicum imbrem, rimíſque fatiſcunt.

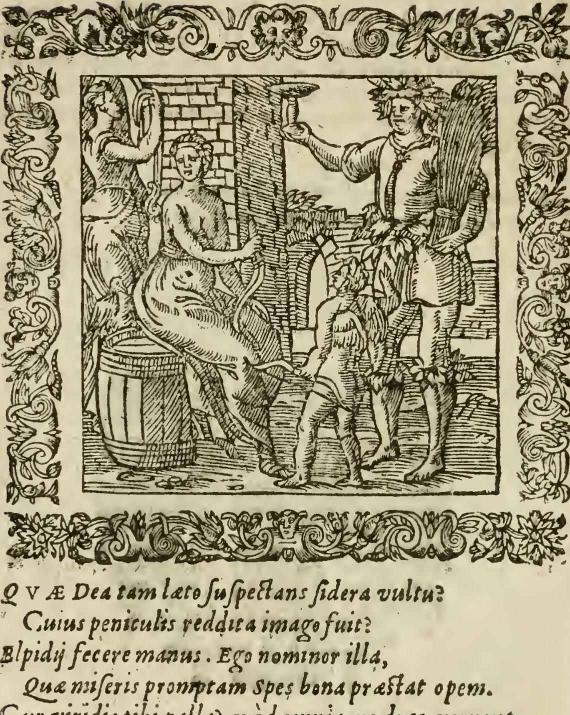
Caſtor & Pollux. *Quòd ſi Helenæ aduenient, &c.*] τῶν ἀφέγγων eſt Geminorum, qui Caſtor & Pollux à Poëtis dicuntur, & Iouis ex Leda filij. Hi vbi adoleuiſſent, mare pyratis liberarunt, eaq; de cauſſa propitij nautis olim credebantur. Ferunt, ſi horum alter appareat, tempeſtatem portendere; ſi ambo, ſerenitatem. De his ſic Plinius: Vidi nocturnis militum vigiliis inhærere pilis pro vallo fulgorem effigie ea, & antennis nauigantium, aliiſque nauium partibus, ceu vocali quodam ſono inſiſtunt, vt volucres ſedem ex ſede mutantes: graues cùm ſolitariè venere, mergentéſque nauigia: & ſi in carinæ ima deciderint, exurentes: geminæ autē ſalutares, & proſperi curſus prænūciæ, quarum aduentu fugari dirā illam ac minacem, appellatámque Helenam ferunt. Et ob id Polluci & Caſtori id numen aſſignant, eóſque in mari Deos inuocant. Hominum quoque capita veſpertinis horis magno præſagio circumfulgent. Omnia incerta ratione, & in naturæ maieſtate abdita. De ſtellis, quæ Dioſcuri appellantur, Plutarch. 2. Decreto.

rum philoſophicorum, cap. 18. Ouid ſub finem 5. Faſtorum. Diodor. Sicul. ſub finem etiam cap. 5. lib. 5. Lactant. lib. 2. cap. 2. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. & alij quammulti. Sed obiter memini legere me apud Feſtum ſtellam ſignificare lætum ac proſperum, idque ex Ateio Capitone, auctoritatem ſecuto Seruilij auguris. Lucem etiam ſeu lumen, id eſt φῶς pro ſpe accipi ſollemne fuit, vt apud M. Tull. 1. Philippica: Lux quędam videbatur oblata, &c. Euripid. item, φῶς ἥκει ἐμοῖς κακοῖς, lux venit meis malis. Nam & Varro de lingua Latina 2. teſtatur lumen pro fauſto omine veteribus fuiſſe. Ex quo illud Virgilij:

——ſubitóque fragore
Intonuit læuum, & de cælo lapſa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

In ſimulacrum Spei.

EMBLEMA XLIIII.

QVÆ Dea tam læto ſuſpectans ſidera vultu?
Cuius peniculis reddita imago fuit?
Elpidij fecere manus. Ego nominor illa,
Quæ miſeris promptam Spes bona præſtat opem.
Cur viridis tibi palla? quòd omnia me duce vernent.
Quid manibus mortis tela refracta geris?
Quod viuos ſperare decet, præcido ſepultis.
Cur in dolioli tegmine pigra ſedes?
Sola domi manſi volitantibus vndique noxis,
Aſcræi vt docuit muſa verenda ſenis.
Quæ tibi adeſt volucris? Cornix fidiſſimus oſcen;

Eſt bene cùm nequeat dicere, dicit, erit.
Qui comites? bonus Euentus, præcépſque Cupido.
Qui præunt? Vigilum ſomnia vana vocant.
Quæ tibi iuncta aſtat? ſcelerum Rhamnuſia vindex,
Scilicet vt ſperes nil, niſi quod liceat.

ELegans eſt Spei deſcriptio per dialogiſmum, cuius nemo pè vires & adiuncta cōuenientiſſimis ſymbolis explicat. Ea enim hominem lætum reddit, & ſemper meliora expectātem ad mortem vſque comitatur. Ea tamen ſi importuna ſit & immoderata, vltricem Rhamnuſiam ſecum aduocat; quæ vota plus æquo ambitioſa faciat irrita. Alia ſigillatim enarrabo, ſi priùs huc adſcripſero doctiſſimi viri B. Dardanij epigramma in Spem, vt ſi fieri poſſit, cum Alciati Emblemate conferam. Eſt autem eiuſmodi: *Spei effecta*

Tu quæ ſuſtentas tereti veſtigia ligno,
Eſne Dea? an noſtro ſanguine creta? Dea.
Vnde ſata? è cæca rerum caligine. & ecquæ
Admouit nutrix vbera? Credulitas.
Et quinam à tergo plaudent tibi? gaudia. dic quis
Pallidulo ſemper te præit ore? Timor.
Suſpicis intento cur cælum lumine? tandem
Hinc dabitur votis meta ſuprema meis.
Fare, age, quæ vultus deturpet cauſa ſerenos?
Excrucior quoties irrita vota cadunt.
Cur baculo innixa es? dum paſcit opinio mentem
Cæca meam, irrepſit curua ſenecta mihi.
Quid titubas pedibus; verum & ſpes lubrica: ſæpè
Quod puto complecti: labitur è manibus.

Obiter adnoto Spem Deam à Romanis cultam ædes habuiſſe in foro olitorio. Gyraldus ait, eam ſe vidiſſe pictam in Adriani Imperatoris aureo numiſmate. Femina ſtans, inquit, iuſtitiæ laciniam ſiniſtra manu nonnihil attollens: dextra in cubitum elata paterā proferebat, in qua repoſitū erat veluti ciboriū, id eſt. vas in floris ſimilitudine, cū hac inſcriptione SPES P.R. Quidam etiam Spem Deam viridi indutam palla effinxerunt, & ſedentem ſupra dolium cum cornice: quidam etiam eum Nemeſi, &c. hæc ille vide Syntag. I. *Spes Dea.*

Suſpectans ſidera vultu.] Hîc aduertendum alicuius expectationis ſignum, quod notauit regius Pſaltes, 120. pſalmo, *Spectare ſidera quid.*

ἤ ἐχ τοῦς ὀφθαλμοὺς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου. & 122. πρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμοὺς μου τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ.

peniculis reddita imago.] id eſt, penicillo depicta & expreſſa.

Peniculus. Peniculus vel penicillus, ſiue peniculum, pictorũ eſt inſtrumentum, ex caudarum extremitatibus cõfectum. Plin. 35. lib. Arrepto peniculo lineã ex colore duxit ſummę tenuitatis per tabulam.

Elpidius. *Elpidij fecere manus.*] Nomen eſt è re fictitium. nam ἐλπίδιος ἀπὸ τῆς ἐλπίδος, hoc eſt, à Spe, quam depinxit, nomen habet.

Spes bona præſtat opem.] Alludit ad prouerb. Spes ſeruat afflictos: &, Spes alunt exules. Ouidius:

Spes bona dat vires, animum quoque ſpes bona firmat:
Viuere ſpe vidi qui moriturus erat.

Sed & memini legere me apud Plutarchum, olim Romæ aram fuiſſe bonæ Spei. Cui conuenit & verſiculus è Comœdia quapiam.

ἀνὴρ ἀτυχῶν σώζεται ταῖς ἐλπίσι.

Spes viridi veſte induta. *Cur viridis tibi palla?*] Palla veſtimenti genus eſt ad terram vſque promiſſum. Viridis color eorum eſt proprius, qui ſpe lactantur aliqua. dicet enim poſtea,

Nos ſperare docet viridis ſpes: dicitur eſſe
In viridi, quoties irrita retrò cadit.

Fracta tela mortis. *Quid manibus mortis tela, &c.*] Refracta mortis tela non temerè Spei tribuuntur, quòd viuos etiam in extremas miſerias adactos ſoletur & recreet. vt enim habet adagium, Ægroto dum anima eſt, ſpes eſt. & Theocritus:

θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε, τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον,
ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει. hoc eſt.

Fidere, Batte, decet, melius cras forſan habebis;
Sperandum eſt viuis, non eſt ſpes vlla ſepultis.
Nunc pluit, & claro nunc Iupiter æthere fulget.

Quidam Rhodius ob intempeſtiuam libertatem à tyranno iniectus in caueam, in qua more feræ alebatur, ad cruciatum ignominiámque amputatis naribus, ac fœdata vulneribus facie, cùm à quibuſdam admoneretur, vt inedia ſibi dolorũ finem aliquem quæreret, dixit, At cũcta homini, quoad viuit, ſperanda ſunt. Repete pulcherrimã Spei deſcriptionem apud Ouidium 1. De Pont. Eleg. 7. Quæ dum commentor, lubens adijciam Fornerij mei, præclari certè hominis diſtichon

quod ille mihi vtraque lingua, eademq; ſententia ſuggeſſit:

ἐλπὶς γηροτρόφος μόνη τρέφει ἐνθάδ' ἦθος,
ἧς ἀπάνευθε θανεῖν ἥδιον, ἢ ζώειν.

Intus alit pectus noſtrum ſpes viuida: qua ſi
Deſtituar, durum eſt viuere, malo mori.

Quid manibus mortis tela refracta geris.] Ammian. Marcell. lib. 31. quo loci de bello planè cruento & miſero aduerſus Germanos agit: & cum omnia cæſorum corporibus oppleretur, iacebant inter eos quidam ſemianimes ſpem vitæ inaniter vſurpando Ita planè Tibullus: *Spes etiam in moribūdis.*

Iam mala finiſſem letho, ſed credula vitam
Spes fouet, & melius cras fore ſemper ait.

Apollodorus Comicus huc reſpexit, cum ait non oportere animum abijcere eum cui aliquid aduerſi ceciderit, ſed ſemper exſpectandum eſſe melius.

οὐδέποτ' ἀθυμεῖν τὸν κακῶς πράσσοντα δεῖ
ἄνδρας τὰ βελτίω δὲ προσδοκᾶν ἀεί.

præcido ſepultis] Præcidere hîc amputare vel denegare ſignificat: & dicimus, ſpem alicuius rei præcidere, id eſt, auferre, ſiue præcludere, vt apud Ciceron. 2. Verr. *Præcidere.*

Cur in dolioli, &c.] Ignauiæ hæc nota eſſe poteſt. Nam ferè dum ſperamus; deſidemus: ſed malim hoc ad fabulam referri, quam tradit Heſiodus de Pandora, principio fermè libri, qui *ἔργα καὶ ἡμέραι* inſcribitur. Hæc enim pyxidē omnibus malis refertam cùm aperuiſſet, innumerabilia calamitatum genera tum primùm homines inuaſerunt, vna tantum ſpe in dolij labris remanente, id eſt, in ipſius ore pyxidis conſiſtente. Sic enim Heſiodus: *Locus ex Heſiodo.*

ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
ἐσκέδασ', ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά·
μούνη δ' αὐτόθι ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισιν
ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
ἐξέπτη. hoc eſt, ——*tegmen ab vrna*
Dum Pandora leuat, totum exiliere per orbem
Curarum infeſtæ effigies; Spes ſola remanſit
Intus, & è labris ima ſub parte reſedit.

Origenes aduerſus Celſum lib. 4. hanc ridet fabulam. Ridiculum, inquit, eſt quod de dolio dicitur, quòd olim viuerent homines abſque malis, & graui dolore, & morbis moleſtioribus, quæ Parcæ mortalibus dederant: ſed femina manibus magnum dolij operculum auferens, diffudit hominibus, &

curas atroces partita eſt.ſola autem ibi Spes in tutiſſimis domibus intus relicta eſt ſub dolij labris, nec extrà euolauit. Hæc Origen. Mythologi tamen, Pandoram ad humanum corpus referunt, femineo nomine expreſſum, quòd carnis imbecillitas minimo exſolui poteſt.

Pandora.

Aſcræi vt docuit, &c.] Heſiodus ab Aſcra Bœotiæ vico. Virgil.6.Ecloga:

—hos tibi dant calamos, en accipe, Muſa,
Aſcræo quos antè ſeni.—

Quæ tibi adeſt volucris? cornix.] Quòd vocem edat Cras, Cras, cornix Spei adiungitur.

Oſcen.

Oſcen.] Oſcen auis dicebatur olim ab Auguribus, quòd ore auſpicium faceret, ait Varro.

Locus ex Suetonio.

Eſt bene cùm nequeat, &c.] Videtur hoc imitatus, & quidem mutuatus ex Suetonij Domitiano, vbi agitur de Cornice, quę paucis ante Imperatoris mortem diebus dicitur edidiſſe illud: ἔςαι πάντα καλῶς.quod oſtentum ſic eſt aliquis interpretatus, ait ipſe Suetonius:

Nuper Tarpeio quæ ſedit culmine cornix,
Eſt bene, non potuit dicere, dixit, erit.

Bonus Euentus.

Qui comites? bonus Euentus, &c.] Duo hi Spei comites vana quædam phantaſmata ingerunt, ne plus tædij adferat expectatio, quàm ferre queant miſeri mortales. Boni Euentus ſimulachrum dexterâ pateram, ſiniſtrâ ſpicam ac papauer tenens, ſculptum Romæ fuiſſe ſcribit Plin. libro 34. cap. 8. & 36.cap.5. Boni Euentus, & Bonæ fortunæ ſimulachra in Capitolio ex Praxitelis operibus. Gyrald.Syntagm.1.

Boni Euentus imago.

Bonus euentus.] Legi de veteri numiſmate Imperatoris Titi vbi quoddam ſimulachrum fuit BONI EVENTVS AVGVSTI, dextra paterã, ſiniſtra papauera tenens vt apud Plin. Et in Seueri numo eadem boni euentus ſpectatur effigies, figura ſtolata, ſtante dextra pateram cum frugibus, ſiniſtra ſpicam & papauer tenente.

Spes vigilis ſomnia.

Vigilum ſomnia vana vocant.] Plato dicebat τὰς ἐλπίδας ἐγρηγορότων ἀνθρώπων ὀνείροις εἶναι.quò videtur alluſiſſe Maro in Bucolic.

—an qui amant ipſi ſibi ſomnia fingunt?

Non enim eſt qui verbis poſſit facilè conſequi, quàm varias in animo patiantur imaginationes, qui vehementer aliquid ſperant. Atque his inanibus ſimulachris perinde afficiuntur, ac ſemet oblectant, vt ſi iam tenerent quę ſibi pollicentur.

Vigilum ſomnia vana.] Pindarus Olymp. 12.

—αἵ γε μὲν ἀνδρῶν
πόλλ' ἄνω, τὰ δ' αὖ κάτω
ψεύδη μεταμώνια τάμνοισαι, κυλίνδοντ' ἐλπίδες. id eſt.

Spes etenim mortalium, multa ſurſum, deinde verò deorſum vana mendacia ſecantes volutant.

ſcelerum Rhamnuſia vindex, &c.] Quælibet enim ſperare, nō eſt cuiuſlibet. Itaque præcipuè illud animo fixum hæreat, Ne quid nimis. Fortunæ, vt naturæ noſcenda eſt menſura ſuæ. nec verò ſapiunt qui altiùs ſpirant, pluſque animi gerunt, quàm virium habeant.

In dies meliora.

EMBLEMA XLV.

ROSTRA *nouo mihi ſetigeri ſuis obtulit anno,*
Hæcque cliens ventri xenia, dixit, habe.
Progreditur ſemper nec retrò reſpicit vnquam,
Gramina cùm pando proruit ore vorax.
Cura viris eadem eſt, ne ſpes ſublapſa retrorſum
Cedat; & vt melius ſit, quod & vlterius.

Natura porci.

RVſticus quidam Alciati vicinus Kalendis Ianuariis porcinum caput pro ſtrenis obtulit. Hinc ſibi Emblematis argumentum nactus Alciatus, ex natura ſuis (qui dum ſi aliquas ore reflexo colligit, ſemper vlterius progrediẽs, nunquã retrò aſpicit) nempè vt nihil procraſtinando meliora ſequamur, neque temporis aliquam particulam ſinamus efflue-

ſe, quod non pertineat ad aliquem progeſſum, & rei meliùs gerendæ occaſionem. Alludit autem ad extremum (vt ne in minutulis etiam otioſum deprehendas) ad ſymbolum Caroli V. Imperatoris, quod eſt VLTERIVS. Quid ſi hoc referamus ad ſtudij Philoſophici aſſiduitatem, vt Plutarchus facit disputatione de profectu morum? Sic enim ille: ἐν τῷ φιλοσοφεῖν οὐκ ἔστι ληγούσης διάλειμμα προκοπῆς, οὐδὲ στηριγμός: In philoſophando & virtutis itinere nulla eſt ceſſatio, nulla perpetui progreſſus intermiſſio. Contrà, miſerè & nonnunquam improbè deſipiunt qui ſuis ita malè rebus proſpiciũt, vt quo magis ætate prouehuntur, peiores euadũnt, ſicuti Menedemus permultos Athenas, ſtudiorum cauſa, proficiſci dicebat, principio ſapientes, deinde philoſophos, poſtea rhetores, tandem idiotas. Qui itaque ſe meliorem in dies facit, quaſi ſeipſum vincit: qui in deterius abit, vinci ſe ignauè permittit: quod Plato 1. De legib. ait eſſe turpiſſimum: ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον.

Symbolum Caroli Quinti Imp.

In varijs Caſſiodori formulis multa ſunt quibus hic locus commode poteſt exornari. Alacriter, ait, iucumbendum eſt inchoatis, cum iam exſpectatur aliquid quo nos profeciſſe gaudeamus. Spes enim efficiendi laboris tędium adimit: magnùmque illicium ac incitamentum, ſi nobis perſuadeamus id perfectum iri quod percupimus. Idem 8. lib. Natura ipſa boni adhibita perſeuerantia præliatur: quia minus eſt ſi quę laude digna indicantur incipiamus, quam quod conſultò eſt incœptum perſequamur.

Incepta conſtanter perficienda.

Roſtra noua.] Roſtrum non modò de auibus, ſed & de alijs animantibus dicitur.

cliens.] litigator, qui patronum ſequitur, vt ab eo defendatur iudicio.

Appendix.

Sententiam hanc, In dies meliora, videtur attigiſſe Tullius 2. de legib. Ego animi pendere ſoleo, ait, cùm quid orſus traducor aliò; neque tam facilè interrupta contexo, quàm abſoluo inſtituta. Non abludit Corn. Tacitus initio libri de Oratorib. Huius libri editionem maturaui, vt dimiſſa priore cura huic nouæ cogitationi toto pectore incumbam. Hæc ille. Pertinet hoc præceptum ad ſedulos & diligentes, qui ſemper in melius proficiunt, non procraſtinantur, nõ differunt, neque moras nectunt, & diutiùs conſultando ſibi mera ſomnia fingunt: deſident interea, ſpéque vana ſeſe la-

ctant, vt ille apud Martialem qui ſe nunc cauſſidicum, nunc ſe Rhetora fingeret, aut ſperaret neſcio quid, nunquã tamen ſe proueheret: inani certè ac ſupina cogitatione, imò vęcordia planè delira. Nam, quod Seneca epiſt. 5. Inter cætera mala hoc habet proprium ſtultitia, ſemper incipit viuere. Ad id traduci poteſt quod Senec. diſputat de Benefic. lib. 2. c. 16. quo loci ait, vitam ſemper inchoare, moleſtum: Idem ad fin. epiſt. 69. & pulcrè paulo antè epiſt. 63. Non inconcinnè illud Horatij,

——viuendi rectè qui prorogat horam
Ruſticus exſpectat dum defluat amnis——

Certè ne pluribus, puto generali ſententia emblematis, intelligi τὴν δυσημερίαν, hoc eſt felicem diei ſucceſſum, qua voce Cicero vſus ad Atticum 9. Contrarium eſt adagium Mandrabuli in morem res ſuccedit: cui conuenit illud Maronis 1. Georgic. *——Omnia fatis in peius ruere.*

Xenia dixit, habe.] de voce xeniorum, dicetur in ſequentib. melius. Hîc intellige ſtrenas, amicorum donaria, quæ Kalend. Ianuarij vltrò, citróque exhiberi ſolita. Ex L. Pomponio: pictoribus aſſide, ſi qua ventura eſt alia ſtrena ſtrenuè. Quo loco aduertimus ſtrenam à ſtrenuitate dici, vt apud Nonium. Iam quidem Kalendas anni auſpices antiquitas ſacrauit, quibus & ſtrenæ donarentur. Qui mos à Tutio rege poſteris tranſmiſſus, cùm verbenas felicis arboris ex luco ſtrenas noui anni auſpices primùm accepiſſet, vt videre eſt apud Symmachum. quod argumentum iam inde fuit viris ſtrenuis eas deberi, & ob virtutem elargiendas. Ex eo colligimus occaſione munuſculi à ruſtico cliēte dati, artificem ingenioſum Alciatum, egregiam ſententiam captaſſe, & rationem arripuiſſe philoſophandi.

Illicitum non ſperandum.

EMBLEMA XLVI.

S PES ſimul & Nemeſis noſtris altaribus adſunt,
Scilicet vt ſperes non niſi quod liceat.

RЕctè & verè Pindarus Nem.8.
κενᾶν δ' ἐλπίδων χαῦνον τέλος:
vanæ ſpei imbellis euentus. quò ſpectat Horatianum illud ex 4. Carmin.

Terret ambuſtus Phaëton auaras
Spes, &c.

Meminimus in ſuperiori Spem cum Nemeſi vnà expreſſam *Spes cum*
fuiſſe; ex quo intelligi liceret, nihil niſi quod fas & iuſtum ſit, *Nemeſi.*
quodque fieri facilè poſſit, expectandum, ſibique fingẽdum

eſſe. Nam valdé eſt inſolens & temerarium ambire quæ nequeas aſſequi, aut ſi aſſequaris, non tamen tueri aut ſeruare poſſis. Occurrit exemplum Cæſaris Borgiæ Valentinorum Ducis, qui audaciùs quàm aliquis alius eiuſdem cõditionis, Imperij maieſtatem ſibi pollicitus, militaribus aliquot vexillis appingi curârat illud vulgo Italicó, *O Cæſar, ô nullo*, id eſt, Aut Cæſar, aut nullus: qui tandem morte miſera interceptus, vaticinij locum inuenit; ſed nôn quẽ ſpe magnifica ſibi propoſuerat. Itaque de eo ſic luſit Sannazariùs:

Cæſar Borgia.

Aut nihil, aut Cæſar vult dici Borgia: quidni,
Cùm ſimul & Cæſar poſſit, & eſſe nihil?

Idemque in eundem:

Omnia vincebas, ſperabas omnia Cæſar:
Omnia deficiunt, incipis eſſe nihil.

Obiter aduertendum diſtichon Alciati videri è quopiam Græco expreſſum, ſed ad imitationem effictum:

ἐλπόδα καὶ νέμεσιν Εὔνους παρὰ βωμὸν ἔτευξα,
τὴν μὲν ἵν᾽ ἐλπίζῃς, τὴν δ᾽ ἵνα μηδὲν ἔχῃς.

Quod ſic eleganter reddidit Politianus:

Spem ſimul & Nemeſim poſita dicat Eunus in ara,
Scilicet vt ſperes omnia, nil habeas.

Scripſit & in eandem ſententiam lepidè ac doctè Marullus: qui quia proximè videtur accedere ad Alciati Emblema, huc apponam:

Quænam hæc tam ſemper tam læta eſt? optima rerum
Spes bona. quæ lateri iuncta? potens Nemeſis.
Dux magis, an comes eſt? vindex magis. vnde duabus
Templa eadem? ſperes ne niſi quod liceat.

Pudi-

Pudicitia.

EMBLEMA XLVII.

PORPHYRIO, domini ſi inceſtet in ædibus vxor,
Deſpondétque animum, præque dolore perit.
Abdita in arcanis naturæ eſt cauſſa: ſit index
Sinceræ hæc volucris certa pudicitiæ.

AElianus lib. 3. c. 43. de animalib. ait, Porphyrionem muliebris pudicitiæ obſeruatorem eſſe, matriſque-familiâs adulterium ſuſpendio ſuo indicare. Quòd Athenæus etiam commemorat Dipnoſoph. libro 9. cap. 12. ex Polemonis lib. 5. eorum quæ ad Antigonum & Adæum ſcripſit, retulitque Leonicus in Var. hiſt. lib. 3. cap. 17. Aiunt itaque Porphyrionem domi educatum, mulieres quæ ſunt ſub viri *Porphyrionis auis natura mira.*

imperio, diligenter obſeruare, cumque habere ſenſum vt ab adulterij actu præſens abhorreat. id enim ſi facinus perceperit, domino indicat non alio modo quàm ſibi vitam ſuffocatione, vel vt alij volunt ſuſpendio adimendo. quam eſſe certiſſimã commiſſi adulterij notam aiunt. Huius rei cauſſa eſt in abditis naturæ arcanis: tantúmque licet hinc colligere, quàm turpe, quámque flagitióſum ſit adulterium, cuius actu vel clanculario auicula ſe ſponte vita priuet. Itaque quantũ ad id argumentũ pertinet, hæc adhiberi auis poteſt pro certæ & illibatæ pudicitiæ ſymbolo. Huius etiam naturæ miraculi mentio eſt apud alios quoſdã, ſed neotericos, quorũ ſtudium & induſtriam laudo: ſed veteres in primis habeo. Firmicus Maternus (quem ego aliàs citaui, auctorẽ certè pium & doctum) ſcribit, à leone caſtiſſimo animali leænam feminam iugulari, quæ cum pardo coierit. Apud Ariſtotelem & Plinium exempla quędam alia leguntur, quibus eadem naturæ verecundia oſtenditur. Non eſt alienum quod Nouella 12. Iuſtinian. ſcribit, eos qui ſe polluunt nefario coitu, ea facere quæ bruta rationis expertia deteſtantur. *πράττειν ἀσεβῆ τε καὶ ἀνόσια, καὶ τοιαῦτά γε ἐπιθυμεῖν, ὁποῖα πολλὰ καὶ τῶν ἀλόγων ἀποσείεται ζώων.*

Inceſtus. *inceſtet.*] polluat ſe adulterio. Inceſtus, vel inceſtum, eſt flagitium in affines admiſſum. Non. Marcel. ſed & pro quacũque libidinoſa pollutione Seruius accepit. *κέστος*, pudoris cingulum, quo ſponſæ ornabantur, per tranſlationem ſumitur pro pudore ac legibus connubij. Hinc *ἀνίκεστον*, pro turpi flagitio Græci accipiunt. Iuriſconſulti inceſtum ſumunt pro impudico, & turpitudinis flagitio in propinquos admiſſo, l. vlt. D de ritu. nupt.

Deſpondere animum. *deſpondetq; animum.*] animum deſpondere, apud Ciceronẽ nuſquam legi Budæus opinatur: vſum tamen eius loquendi formulæ apud Varronem, Liuium, Columellam notat. apponit Plautin. id è Menæch. *Pater eius poſtquam perdidit puerum, animum deſpondit.*

Cauſſa occulta. *Abdita in arcanis.*] Cauſſam occultam philoſophi appellãt. vt cùm quæritur, cur magnes ferrum? cur ſuccinum paleam trahit? id in naturæ arcanis eſſe dicunt.

n victoriam dolo partam.

EMBLEMA XLVIII.

AIACIS tumulum lacrymis ego perluo Virtus,
Heu miſera albentes dilacerata comas!
Scilicet hoc reſtabat adhuc, vt iudice Græco
Vincerer: & cauſſa ſtet potiore dolus.

EXplicatur id agalma ab Euſtathio ad Iliados Homericæ 6. citaturque à Porphyrio alicubi. Quod epigramma tributum Virtuti, conditionem ſuam deploranti, mutatum fuiſſe à Mnaſalca Sicyonio, & in Voluptatem conuerſum, ex altero factum de Aiace, me admonuit doctiſſimus Camerarius. Hoc ex 3. Epigrammatôn Græcorũ ſumptum. eſt enim tetraſtichon Aſclepiadis, *Fons Emblematis.*

ἁ δ' ἐγὼ ἁ τλάμων ἀρετὰ παρὰ τῷδε κάθημαι
Αἴαντος τύμβῳ κειρομένα πλοκάμους,

θυμὸν ἄχει μεγάλῳ βεβολημένα, οὕνεκ' Ἀχαιοῖς
ἁ δολόφρων ἀπάτα, κρεῖσσον ἐμοῦ κέκριται. id eſt,

Dilacerata comas, viſu miſerabilis eheu
Conſideo ad cineres hîc Telamoniadæ,
Iſta dolore graui mihi quòd fraus callida quondam
Iudicibus Graiis antè locata fuit.

Virtutem lugere quid. Proſopopœia eſt Virtutis ad Aiacis tumulum inſidentis, & magna lachrymarum copia eiulantis, propterea quòd iniuſtè lata ſit à Græcis iudicibus ſententia de armis Achillis Vlyſſi, non autem Aiaci, cui debebantur, adiudicatis. Quo intelligi datur, quoſdam viros bonos plerúmque iniquorum iudicum decretis angi, & iniuſtè de ſuo iure deturbari; nullis tamen condolentibus aut opem vel conſilium præſtantibus. Eiuſdẽ omninò argumenti ſequitur eodem 3. lib. Epigramma nomine Antipatri, ex quo liquet Aiacis tumulum fuiſſe in littore Rhetæo, vt etiam Q. Calaber: ſed fuiſſe prope Sigæum Troiæ promontorium ponit Plinius lib. 5. cap. 30. & Sozomen. hiſtor. tripart. cap. 18. lib. 2.

dilacerata comas.] Signum doloris grauiſſimi. Sic Ouid. de Tibulli morte: *Venti inornatas dilacerata comas.* Æſchili ſcholiaſtes ἐν Πέρσαις: σύνηθες γὰρ τοῖς θρηνοῦσι τίλλειν τὰς ἑαυτῶν τρίχας. Porro Alciat. imitatus eſt Ouidian. hoc 4. de Ponto, 13. *Venit ad albentes illabefacta comas.*

Agamemnon. *iudice Græco*] id eſt, Agamemnone, quem prauum Atridem vocat Auſon. in Epitaphio Aiacis, quod etiam huc non malè referri potuiſſet. Vide num alludat ad Prouerb. Græca fides. Sed is poſtremò locus mihi videtur altiore quadam conſideratione indigere. nam cùm dicit, *hoc reſtabat adhuc, vt iudice Græco Vincerer,* rem exaggerat ipſa Virtus lachrymarũ plena, à iudicis perſona. Eſt enim indigniſſimũ, virtutum à Græcis ipſis, à quibus id omnium minimè fuit exſpectãdum, eiectam, oppreſſam ac deſertam fuiſſe. ſunt enim Græci ſapientię nomine commendati, quo etiam cæteris aliis nationibus preluceant. Atqui ſi id à Barbaris profectum eſſet, ferendum quidem aut ridendũ denique fuerat. E multis quæ occurrũt locis ad id illuſtrandum, apponam vnum aut alterum ex M. Tullio: quibus clarorum virorum benéque de repub. meritorum caſus miſeros & indignam fortunam cõqueritur. Sic pro Sextio: Hæc audiuimus de clariſſimorum virorum conſiliis & factis: hæc accepimus, hæc legimus. neque eos in laude poſitos videmus, qui incitarunt aliquando populi animos ad

ſeditionem, aut qui largitione cæcarunt mentes imperitorũ, aut qui fortes & claros viros, & bene de Repub. meritos in inuidiam aliquam vocauerunt: leues hoc ſemper noſtri homines, & audaces, & malos, & pernicioſos ciues putauerunt. at verò qui horum impetus & conatus repreſſerunt, qui auctoritate, qui fide, qui conſtantia, qui magnitudine animi cōſilijs audacium reſtiterunt: ij graues, ij principes, ij duces, ij auctores, huius dignitatis atq; imperij ſemper habiti ſunt. At ne quis ex noſtro, aut aliquorum præterea caſu hanc vitæ viam pertimeſcat; vnus in hac ciuitate, quem quidem ego poſſum dicere, præclarè vir de Republ. meritus, L. Opimius indigniſſimè concidit, cuius monimentum celeberrimum in foro, ſepulchrum deſertum in littore Dyrrhachino relictum eſt, &c. Idem 1. de Oratore, vbi agit de Rutilij cauſa, qui C. Marij Proconſul à publicanorum iniurijs Aſiam defenderat, inuiſus equeſtri ordini, penes quem iudicia tūc erant, in exilium pulſus eſt damnatus repetundarum. Sic itaque Cicero: Cùm eſſet ille vir exemplum, vt ſcitis, innocentiæ, cumque illo nemo neque integrior eſſet in ciuitate, neque ſanctior, non modò ſupplex iudicibus eſſe noluit, ſed ne ornatiùs quidem aut liberiùs cauſam dici ſuam, quam ſimplex ratio veritatis ferebat. Et pòſt: nunc talis vir amiſſus eſt, dum cauſa ita dicitur, vt ſi in illa commētitia Platonis ciuitate res ageretur, nemo ingemuit, neque inclamauit patronorum; nihil cuiquam doluit: nemo eſt queſtus: nemo Rempub. implorauit; nemo ſupplicauit. Cæterùm neſcio an conferre huc poſſim opportunè adag. quo dicitur bonos viros eſſe lachrymabiles; faciles enim ſunt ad miſericordiā viri boni pijque: vt de Heraclito palàm eſt. ſic Æneas Virgil. fatur lachrymans. Dido, contrà, duritiem eidem exprobrans in 4.

Num fletu ingemuit noſtro? num lumina flexit?

Et Horat. in Odis Plutonem illachrymabilem facit:

Non ſi trecenis quotquot eunt dies
Amice, places illachrymabilem Plutona.

Nolim prætermiſſum quod notatur à ſcholiaſtis quibuſdam, Aiacem (de quo hîc) nominatum ab αἴ, αἴ, heu, heu, nota dolentis, ſeu lamentantis particula, & αἰάζειν lamentari eſt.

Appendix.

Ex ea certè perpulchra theſi poſſumus & alias quaſdam à re non alienas ſubjicere id primum ex D. Hieronymo, ad Iulianum: Difficile eſt preſſam in malis innocentiam non dolere,

& in hoc ipſo,fide non periclitari,quia videat ſe iniuſtè ſuſtinere quod patiatur.Sed hoc grauius, quod putetur indignũ, iniurias proficiſci, vnde naſci iura debeant, vt in L.meminerint, C.vnde vi. Illud adijciendum putamus, ne quid ad illuſtrandam materiam præteruolet. Geſtum lamentantis expreſſit Lucan.lib.2. in Martia matrona,

——poſtquam condidit vnà
Supremos cineres,miſerando concita vultu,
Effuſas laniata comas,concuſſáq; pectus,
Verberibus crebris, cineréſq; ingeſtæ ſepulchri,
Non aliter placitura viro.

Cùm hac ſtatua Virtutis eiulantis confero illud Horatij ad Auguſtum,1. epiſt.lib.2.

Romulus & Liber pater,& cum Caſtore Pollux,
Poſt ingentia facta, Deorum in templa recepti:
Plorauere ſuis non reſpondere fauorem
Optatum meritis.

Placet illud Petronij ſatyrico,

Pellitur à populo victus Cato,triſtior ille
Qui vicit,faſcéſque pudet rapuiſſe Catoni:
Námque hoc dedecus eſt populi,morúmq; ruina:
Non homo pulſus erat,ſed in vno victa poteſtas,
Romanúmq; decus,quare iam perdita Roma,
Ipſa ſui merces erat,& ſine vindice præda.

In fraudulentos.

EMBLEMA XLIX.

P A R V A *lacerta atris ſtellatus corpora guttis*
Stellio, qui latebras, & caua buſta colit,
Inuidiæ, prauique doli fert ſymbola pictus.
Heu nimium nuribus cognita Zelotypis!
Nam turpi obtegitur faciem lentigine quiſquis,
Sit quibus immerſus ſtellio, vina bibat.
Hinc *vindicta frequens decepta pellice vino,*
Quam formæ amiſſo flore relinquit amans.

Plinius lib. 29. cap. 4. tradit è ſtellionibus malum medicamentum fieri. Nam, inquit, cùm ſtellio immortuus eſt vino, eorũ qui biberint, faciem lentigine obducit. Ob hoc in *Stellio.*

vnguento necant eum, inſidiantes pellicum formæ. Alciatus lib. 1. Parergôn, cap. 46. Crimen ſtellionatus nomen ſumpſit à ſtellione lacerta ſtellata: quod animal malè apud veteres audijt, ſiue quia inuidum (cùm enim eodem, quo anguis modo pellē exuat, eam confeſtim deuorat; tanquā vtilē eſſe pro comitialis morbi remedio norit, idcircoq; hominibus præripiat, vt Plinius lib. 8. cap. 31. atteſtatur) ſiue quòd ex eo malum medicamentū fiat, quo mulieres decipiuntur. Nā cùm mortuus eſt in vino, faciem eorū qui biberint lentigine obduci: ob hoc in vnguento eum necant, ſi quę mulieres pellicum formæ inſidiantur. quà ex cauſa veriſimile eſt primò proditum id iudicium: an quia in id animal verſus ſit, vt canit Ouid. Metamorph. 5. *——duri puer oris, & audax?* vnde & impudentiæ eſt ſymbolum, Græcéque dicitur *ἀσκάλαβος*, quia ſit *ἀσκελὴς τῆς ἀφῆς*, cōtactu aſper & durus. Hæc Alciat. noſter. Sanè idem Plinius lib. 30. cap. 10. nullum eſſe animal dicit ex opinione communi, quod fraudulentiùs inuideat homini: indéque ſtellionum nomen in maledictum tranſlatum ferunt. Plerique volunt ſtelliones eoſdem eſſe ac tarantulas, quos Græci *ἀναλαβῶτας* nominant. Quia verò ex proximo Alciati loco meminerimus criminis ſtellionatus, de eo hæc pauca obiter: Stellionatus ijs obijcitur qui aliquid dolo fecerint: & vbicunque nomen proprium deficit criminis, ſtellionatus obijcitur, ait Vlpian. Locum autem præcipuè habet in eo qui rem fortè alij obligatam diſſimulata obligatione per calliditatem diſtraxerit: ſed & in eo qui merces ſuppoſuerit, vel corruperit, quique impoſturam fecerit, pœna ſtellionatus nulla eſt à legibus conſtituta, quia nec legitimum crimen eſt. Cæterùm & hoc aduertendum, vt auctoris mentem apertiùs aperiamus, in pleríſque animantibus certas quaſdam notas eſſe malignitatis à natura inditas, vt caueamus ne quid inde noxæ damnive contrahamus. Vulgò enim fertur cauendum eſſe ab ijs qui notis quibuſdam inſignes ſunt. Diciturque non rarò eum qui pedibus claudicat, & animi quadam claudicare parte; quique gibbo ſit deformatus aut ſtruma, aut aliquo generis eiuſdem vitio, cæteris infeſtiorem eſſe, & magis verſipellem; ſi quid tamen vulgari hominum opinioni dandum: Vitioſum corpus vitioſæ naturæ imaginem eſſe. Quod Homerus in ſuo Therſite cōfirmauit, qui vt deformior erat, ita etiam turpior, loquacior, & ſeditioſior deſcribitur.

Crimen ſtellionatus.

Stellionatus crimen.

Nota malignitatis.

Sic Cicero pro Roſcio Comœda cauillatur Fannium Chæream ex habitu corporis. Nónne ipſum caput, & ſupercilia illa penitus abraſa olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur? nónne ab imis vnguibus vſque ad verticem ſummum (ſi quam coniecturam affert homini tacita corporis figura) ex fraude, fallacijs, mendacijs conſtare totus videtur? qui idcirco capite & ſupercilijs ſemper eſt raſis, ne pilum vllũ viri boni habere dicatur. Luſit eodẽ penè ſchemate Martialis in Zoilum:

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine luſcus:
Rem magnam præſtas Zoïle, ſi bonus es.

ſtellatus corpora guttis Stellio.] Virg. 4. Georg.

——ſæpe ignotus adedit
Stellio lucifugis congeſta cubilia blattis.

Ouid. 5. Metamorph.

——latebráſque petit, aptúmque colori
Nomen habet varijs ſtellatus corpora guttis.

Huc referam nõ inuitus doctiſſimi viri Turnebi carmina de Stellionis eadem animaduerſione, ex Epithalamio Franciſci Valeſij: hæc enim:

Sic quæ pellicibus nuptæ inſidiantur auaris,
Quas forma plus eſſe dolent, medicata propinant
Pocula, guttata lentigine ſtellio quæ tu
Inficis, vt vario ſignetur tergore vultus
Diſcolor & maculis liueſcant ora ſubortis.

& caua buſta colit.] Ouid. 3. Amor. 8. eleg.

Mors tamen à templis in caua buſta trahet.

prauíque doli.] doli mali, quem Seruius definit machinationem quandam alterius decipiendi cauſſa, cùm aliud ſimulatur, aliud agitur. Labeo autem omnem fallaciam, calliditatem, machinationem ad circumueniendum & decipiendum alterum adhibitam, cenſétque ſine dolo malo aliud agi poſſe, aliud ſimulari. *Dolus malus.*

Zelotypis.] ζῆλος, æmulatio ſeu inuidentia; τύπος, forma. *Zelotypus.* Hinc mulier zelotypa, quæ formæ alienæ inuidet. Ea zelotypiæ opinio permultis mulieribus animum dedit viros quoquo modo tollendi de medio, vt hoc etiam adjiciam præter rem. Nam Cic. 2. de offic. refert Alexandrum Phereum ab vxore interfectum propter pellicatus ſuſpicionem. Sic Antoninum Verum Lucilla: Lemniæ viros omnes vna excepta interfecerunt: & Demetrius Antigoni filius, Nicanor, alijque

à ſuis ſeminis interempti. Deniq; cùm omnia perueſtigaris, collige tecum, quòd vindicta nemo magis gaudet quam femina. Guid. 2. artis,

Sed neque fuluus aper media tam ſæuus in ira eſt,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes,
Femina quàm ſocij deprenſa pellice lecti
Ardet, & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammamq; ruit, poſitoq; decore
Fertur, vt Aonij cornibus icta dei.

Lentigo. *lentigine.*] Lentigo, macula ſubrufa, aut nigricans in facie aut manibus ad lentis ſimilitudinem.

Pellex. *pellice.*] Pellex, quaſi παλλὰξ ἢ παλλακὶς, ait Gell. lib. 4. cap. 3. vel à pellendo, quòd vxorem legitimam è thalamo pellat, vel quòd virum pelliciat. Paulus in l. 144. de verb. ſignif. Digeſtis, ex Maſurij Sabini ſententia, pellicem pro ea ſumit quæ citra matrimonium cum aliquo cõſueſcat, domique retineatur: additque vulgò ſic accipi, quæ cum eo ſe miſceat cui ſit vxor. Cæterum an admittere auſim diſtinctionem Iuriſconſulti in dicta lege, inter pellicem, amicam, concubinam nondum ſatis liquet. Sed præſtat audire Demoſthenem oratione aduerſus Neæram, egregiè nomina τῆς παλλακῆς, τῆς ἑταίρας, καὶ τῆς γυναικὸς diſtinguentem: ait enim τὰς μὲν ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκ' ἔχομεν, τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως, καὶ τῶν ἔνδον φύλακα πιστὴν ἔχειν. Amicas habemus voluptatis cauſa: pellices ſeu concubinas famulitij & curæ quotidianæ gratia corporis vtimur: vxores autẽ ducimus vt legitimos tollamus liberos, fidamque rei familiaris cuſtodiam habeaimns.

Appendix.

In fraudulentos multa θετικῶς congeri poſſint, vt illud Tullianum pro Comœdo Roſcio: Æquè perfidioſum ac nefarium eſt fidem frangere, quæ vitam continet, & pupillum fraudare, qui in tutelam peruenit: & ſocium fallere, qui in negotio ſe coniunxit Plin. Secundus: fides improborum leuis: & tam infida quàm ipſi. In anthologia Græcorum hoc circumfertur:

Οὐκ οὕτως βλάπτει μισεῖν ὁ λέγων ἀναφανδὸν,
ὥσπερ ὁ τὴν καθαρὰν ψευδόμενος φιλίην.
τὸν μὲν γὰρ μισοῦντα προειδότες ἐκτρεπόμεσθα,
τὸν δὲ λέγοντα φιλεῖν, οὐ προφυλασσόμεθα.

ἐχθρὸν ἐγὼ κεῖνον κρίνω βαρὺν ὅς ποτε λάθρῃ
 τὴν ἀπὸ τῆς φιλίας πίστιν ἔχων ἀδικεῖ.

ſcilicet amicum ſimulatum declinare non poſſumus: eum qui apertè nobiſcum exercet inimicitias vitare non ita ægrè poſſumus. Et quid homine ſubdolo & duplici poteſt eſſe pernicioſius? Seneca Tragic. Hypolito in fallaces, & ſimulatores,

Vbi vultus ille, & ficta maieſtas viri,
Atque habitus horrens, priſca, & antiqua appetens,
Morumq; ſenium triſte, & aſpectu graue?
O vita fallax, abditos ſenſus geris,
Animiſquè pulcram turbidis faciem induis,
Pudor impudentem celat, audacem quies:
Pietas nefandum vera, fallaces probant,
Simulantquè molles dura ——

Potes huc adijcere exempli cauſſa, quod Marcellin. Ammian. lib. 15. initio, & de Mercurio, perfidiſſimo aſſentatore, ibidem,

Dolus in ſuos.

EMBLEMA L.

ALTILIS allectator anas, & cærula pennis,
Aſſueta ad dominos ire redire ſuos,
Congeneres cernens volitare per aera turmas,
Garrit, in illarum ſe recipitqúe gregem,
Prætenſa incautas donec ſub retia ducat:
Obſtrepitant captæ, conſcia at ipſa ſilet.
Perfida cognato ſe ſanguine polluit ales,
Officioſa aliis, exitioſa ſuis.

Proditoris fraudes.

HAc ſimilitudine (cuius facilè ſubintelligitur apodoſis) proditorum animũ fraudulentũ apertè arguit: qui cùm animo eſſe amico ac beneuolo ſeſe profiteantur, vt incautis &

improuidis faciliùs imponant, eò ſanè nocentiores, quò verſutiores, habendi ſunt. Sic enim plerúmque inſontes & minimè malos homines in ignota diſcrimina, vel ad extremum vſque vitæ periculum adducant, ſed potiſſimùm cùm vel vitę conſuetudine, & familiaritate, aut etiam obſequij aliqua ſpecie fucata eos tenent irretitos, nodiſque tam tenacibus illigatos, vt ſeſe hinc nequeant extricare. quo de genere ſunt veſpertiliones quidam, & ſceleratiſſimi ſycophantæ (quorum numerus quantum his temporibus accreuerit, dici non poteſt) qui viros inculpatæ vitę, ſimplices planè, & ab omni fuco alienos, in diſcrimen & pręcipitium trahunt; nullumque non mouent lapidē, vt, quod eſt in prouerbio, in laqueos inducant: quàm ad rem cuniculis quibuſdam vtuntur, cùm impingunt nomen deteſtandi ſortilegij, vel etiam hæreſeos, aut ſectæ alicuius, vt ſecuriùs magiſque impunè otiiculam, id eſt hominem ſimplicem, ab omni crimine tam ſceleſto, tamque abominando alieniſſimū mactent, vel certè quocunque tandem modo exterminent; ſic vt inſons ille miſellus hac aſperſus labe (tametſi toto vitæ tempore virtuti pietatique nomē dederit) humanæ ſocietatis pernicies, & peſtis habeatur ab imperita multitudine, quę vt in vitium plus quàm liceat, credula, ita ob inconſtantiam maximam, quæ illi familiaris eſt, ad virtutes ipſas inuertendum prompta & parata ſit, vt, quod ait Flaccus, ſincerum auidè cupiat vas incruſtare. Sed vt paucis contraham, hoc genus hominum vt exitialius & magis auerſandum, ſic & præter cæteros alios in quos leges ſolent animaduertere, digniſſimum qui in exteras terras ablegētur, aut certè vt calumniatores merita pœna afficiantur. Quod enim vnicè docuit optima illa omnium magiſtra natura, hi tollunt, & improbitate iniquiore labefactant, nimirùm vbi contra ſuum ſanguinem inſidiantur, & in animas ſuas fraudē moliuntur, vt loquitur Solomon. Id totum tamen torqueri melius fortaſſe poteſt in patriæ proditores, quales fuere *οἱ φιλιππίζοντες* apud Græcos, apud Olynthios Laſthenes. Talis fuit Metius ille Suffetius dux Albanorum, pugnæ deſertor in bello Romanorum aduerſus Albanos, qui ſuæ proditionis pænas dedit, ab equis diſcerptus, vt lib. I. Liuius memorat.

Altilis allectator anas.] Anatem à natandi aſſiduitate dictam vult Varro, 5. De ling. Lat. Altilis, quòd alatur domi, vel ruri, vt gallinæ, &c. Allectator porrò ab alliciendo. Legi alicubi *Anas.*

morem eſſe aucupibus exoculatam columbam in reti colli-gare, quæ ſtrepitu cęteras columbas ad ſe pelliciat. ea dicitur παλεύτρια à παλεύειν, quod eſt decipere, ſeducere, in la-queum allicere. Sed audiamus ipſum Alciatum, qui ea de re ſic lib. Parerg. 9. cap. 11. Plaut. in Milite, Paleutrio nomen vęteratori impoſtoríque ſeruo conueniens. vnde & παλευ-τρίας, quaſi allectatrices aues Ariſtoteli lib. De hiſt. animal. 9. turtures vel columbæ, quæ aluntur, vt aucupes alias alliciant, eóſque ad congeneres capiendos adiuuent. quod & in cotur-nicibus fieri conſueuit, itémque anatibus, de quibus (eſt enim aucupij genus valde iucundum) nos quandoque carmine ſic luſimus:

Altilis allectator anas, & cærula pennas, &c. Hæc Alciatus.

ire redire.] ire, pro abire, vt alludat ad verba Iuſtiniani in §. Ceruorum quoque, De rer. diuiſione, in Inſtitut. in ſyluam ire & redire ſolent. & paulopòſt: In ijs animalib. quę ex con-ſuetudine abire & redire ſolent. Martialis 12. lib. epigramm.

Atque inter menſas ire, redire ſuas.

Garrire. *garrit.*] Garrire, quaſi ineptè ſtrepere, Nonius. & proprium eſſe auium quidam putant.

Maledicentia.

EMBLEMA LI.

ARCHILOCHI *tumulo inſculptas de marmore veſpas*
Eſſe ferunt, linguæ certa ſigilla malæ.

VEſpę tumulo affixæ Archilochi, linguæ malæ petulantiam effrenẽ arguunt: hæ enim raucæ ſunt & mordaces, ſed nullam ab ijs neque oblectationem, neque fructum cõparare poſſis, vti nec à maledicis aut mordacibus expectare quicquam præter aculeum debeas. Sub Archilochi nomine, intelligitur ſcriptor quiuis, inſolita quadam verborum petulantia & mordacitate alios inſectans: in quo tamen neque curam, neque eruditionẽ poſſis deprehendere: ſed hoc tantũ notus, quòd audaciã in obtrectãdo maluerit oſtentare, tamq; prauè innoteſcere, quã ſtare gratis, & cum ſilentio, vt loquitur Martialis. Fuit verò hic Archilochus Poëta Lacedæmonius,

Maledicẽtia nota.

Scriptor maledicus.

vel Parius, vt alij volunt, qui Lycamben ſocerum tam atrocibus & virulentis carminibus inſectatus eſt, vt eum adegerit ad laqueum. Hinc prouerb. Archilochia edicta pro contumelioſis & mordacibus. &, Archilochi patria, pro maledicis: &, Archilochum terere, pro eo quod eſt, maledicentia delectari. Quò pertinet Archilochi epitaphium ex 3. Epigramm. Græcorum lib.

Σῆμα τόδ' ἀρχιλόχου παραπόντιον, ὅς ποτε πικρὴν
μοῦσαν ἐχιδναίῳ πρῶτος ἔβαψε χόλῳ.
αἱμάξας ἑλικῶνα τὸν ἥμερον, οἶδε λυκάμβης
μυρόμενος τρισσῶν ἅμματα θυγατέρων.
ἠρέμα δὴ παράμειψον ὁδοιπόρε, μήποτε τοῦδε
κινήσῃς τύμβου σφῆκας ἐφεζομένους.

Archilochus iacet hoc in littore tectus, amara
Cuius vipereo carmina felle madent.
Sanguine fœdauit Muſarum Helicona, Lycambes
Luget natarum turpia lora trium.
Hoſpes abi tacitè, irrites ne fortè crabrones,
Illius in tumulo quos habitare vides.

Pindar. 2. Pyth. ait ſe nolle conuicio aliquo Ixionem afficere, quòd Archilocho conuicia non bene ceſſerint. Sic ille:

—ἐμὲ δὲ χρεὼν
φεύγειν δάκος ἀδινὸν, κακαγοριᾶν·
εἶδον γὰρ ἑκὰς ἐὼν, τὰ πόλ-
λ' ἐν ἀμαχανίᾳ
ψογερὸν ἀρχίλοχον βαρυλό-
γοις ἔχθεσι πιαινόμενον. id eſt,

Me autem oportet effugere morſum imbellem & impotentem, maledicentiam nempe. Vidi enim iam olim multa in egeſtate poſitum conuiciatorem Archilochum, infenſis obtrectationibus enutritum, & quaſi pinguem factum. Antiſthenes dicebat Diogenem veſpis eſſe ſimilem. Veſpis enim non magnum eſſe alarum ſtrepitum, aculeum autem acutiſſimum. Dion oratione 8. & Stobæus Sermon. 11.

Veſpæ obtrectatores.

certa ſigilla.] quæ ſunt ſymbola certæque notæ hominis intemperanter lingua abutentis, vt qui maledicentiſſimus fuerit.

Appendix.

Lubet attexere cenotaphium Laurentij Vallæ, mordaci effectum ſtilo, vt mordax ille fuit in ſcriptis penè omnibus à ſe editis,

Venit

Venit ad infernas poſtquam Laurentius ædes:
Si quæris quid agat: nunc quoque mordet humum.

Mordacius fuit Aretini virulenti ac peſtiferi ſcriptoris Italiæ epicedium, lingua Ethruſca primò cõſcriptum, hoc fere ſenſu: Iacere Aretini mortiferum virus ſummis Monarchis, & Pontificibus oblocutum: De Deo nihil, quia non noſſet Deũ. Et videmus, ferréque ac pati cogimur moriones quoſdam ineptulos in hac noſtra vniuerſi ſchola, qui nihil aliud penſi habere videantur, quàm vt ſtilo, confodiant quoſcumque vel rei literariæ principes, ſéque ex ea obtrectandi licentia palmarium quærere. Infelix hominum genus qui grunitu porcos, latratu canes, ruditu aſellos malunt æmulari, ſuámque pruriginem, ac ſcabiem prodere, quàm intra fores Muſarum τὰς ἀφθόνους ſe continere.

At quis laboret notus eſſe tam praué,
Qui ſtare gratis cum ſilentio poſſit?

ait ille.

T

In receptatores ſicariorum.

EMBLEMA LII.

LATRONVM, *furúmque manus tibi, Scæua, per vrbẽ*
It comes, & diris cincta cohors gladijs:
Atque ita te mentis generoſum prodige, cenſes,
Quòd tua complures allicit olla malos.
En nouus Actæon, qui poſtquàm cornua ſumpſit,
In prædam canibus ſe dedit ipſe ſuis.

In receptatores.] Hæc epigraphe mihi ſtatim reuocauit in mentẽ quod de receptoribus, ſeu receptatorib⁹ iura edixerũt in quos nẽpe voluerunt acerrimè animaduerti, l.3.§.cognoſcit, D.de off.præf.vigil.quia ſine his diu maleficia latere non

poſſint.l.1.de recept.Sic Vlpian.in l. Congruit, de off. præſ. vult à præſide animaduerti in ſacrilegos,latrones,plagiarios, fures,prout eorum quiſque deliquerit:receptoreſque eorum coërcere,ſine quibus latro diutius latere non poteſt. Cui ſimile illud Quintiliani ex declamatione 255.vbi ait,proximos eos eſſe trãsfugis à quibus transfugæ recipiuntur: quia natura ſimile ſit,facere ſcelus & probare.

Stobæo citatur illud ex Phauorino, ni fallor: ὥσπερ ὁ Ἀκταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ἀπ' αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν, οὕτως οἱ κόλακες τοὺς τρέφοντας καταλύουσιν: Quemadmodum Actæon à canibus,quos alebat,diſcerptus eſt: ita paraſiti & aſſentatores eos à quibus enutriuntur,miſerè perdũt. Sunt vero nonnulli Actæones qui ſibi videntur nobiliores,ſi quoſuis ſicarios,nulliúſque frugis homines & ganeones inertes, domi & menſæ ſuſcipiant,haud ſano mentis oculo præuidẽtes ſe vnà cum patrimonij comminuti damno, nominis & plerũque vitæ iacturam facere. Tutiſſimos enim ſe fore credunt eo,vt putant,generoſo ſatellitio ſtipati; & tamen non aduertunt,quanti conſtat,quamq̃ue noxia ſit ea familiaritas. Anulus in picta poëſi ſic: *Fons Emblematis à Stobæo.*

Cornibus in ceruum mutatum Actæona ſumptis
Membratim proprij diripuere canes.
Næ,miſer eſt dominus,paraſitos quiſquis edaces
Paſcit adulantum præda parata canum:
Se quibus irridendum ſuggerit & comedendum,
Seruus ẽt ex domino corniger efficitur.

Qui mythologica tractarunt, hoc de Actæone figmentum venatores referunt,qui ſuas opes miſerè dilapidant in venandi luxu inutili admodum & ſumptuoſo: etenim à canibus, quos aluêre, tandem vltione diuina quaſi membratim dilaniantur.Nam tametſi nihil aliud ſceleris admitterent, niſi in eo quod erogent in victum canum quod commodiùs poſſet egenis & pauperie preſſis conferri: ea tamen culpa ſatis habet grauitatis ad prouocandam iuſtam Dei præpotentis iram, qui tot bona nobis non eſt elargitus, vt iis tàm malè vtamur. Eoque grauius illi peccant,quòd rebus neceſſariis animum nõ applicẽt,vt agriculturæ,vt Reip.vt aliis honeſtis actionibus,ſed omnẽ tẽporis vſurã collocãt in venatu:quo fit, vt in vrgentẽ minusq; ſibi notã penuriam præcipites ruant. Itaq; dici non ab re poteſt,eos non à canibus modò, ſed auibus & equis abſumptos ac dilaceratos. Palæphatus ait Poëtas hoc *Venatores Actæones.*

figmēto nihil aliud docuiſſe quàm homines cauere maximè debere, ne quid agant quod dijs inuiſum ſit, aut quod eos in iram prouocet. Adhęc olim omnes labori fuiſſe intētiſſimos, & manibus victum quæſiuiſſe: non ſeruis aut exteris ſua negotia, ſed ſibi tantùm commiſiſſe: ideóque qui laborioſi eſſent, opibus & facultatibus præ cæteris abundaſſe: contrà qui ſeſe otio dedebant, voluptates conſectabantur, venationi & aleæ dabāt operam, in extremam rerum penuriam decidiſſe, & opibus exhauſtos eſſe, quemadmodum & ipſi Acteoni contigit. Sed id ſpeciatim in prodigos adoleſcentes non ab re licet conuertere, qui promi magis quàm condi, vt Phryges ſerò ſapiunt, & tum fortè, ſed fruſtrà reſipiſcunt, cùm nihil eſt amplius in loculis. Sibi quidem mirè placent, cùm ſecundis fortunæ ventis opes ſuppetunt, quibus impudentes & ignauos ganeones (qui nullum aliud ſibi penſum relictum habent, quàm vt lautas culinas affectentur, alienáque quadra viuant) paſcunt & enutriant. At exhauſtis patrimonijs, quid illis ſupereſt niſi vt aliena cōpilent, tandémque in malam crucem adigantur, ab ijs relicti, longúmq; valere iuſſi, à quibus in conditionem tam miſeram, támque abiectam coacti ſunt? Non piget huc traducere, quæ Dion Chryſoſt. orat. 10. De ſeruis, appoſitè ſcribit, ſe non putare damna à malis canibus plures accepiſſe, quàm à malis hominibus. Etenim à canibus pernicioſis vnum Acteonem aiunt (inquit ille) perditum, & his quidem in rabiem cùm acti eſſent: à pernicioſis verò hominibus dici non poſſe, quot perierint & plebeij & reges, quot etiam ciuitates; hi quidem à ſeruis, illi autem à militibus & eorum ſequacibus; alij ab amicis quibuſdam, nomine tenus amicis: alij à filijs & fratribus, vxoribúſque damna capiunt innumera. Retulimus ſuprà ex Conſtantino Manaſſe memorabile Michaëlis Imperatoris exemplum, quem cum Acteone diſcerpto à canibus comparat: ſiquidem inconſulto illi Principi, quòd ab aſſentatoribus obſeſſus eſſet, miſerè omninò ceſſit. Quod narratur de Acteone in ceruum transformato, ſunt qui fabulam putant, plerique hiſtoriam malūt, auctore maximè Plinio, qui Acteonem & Cippum cornutos editos memorat. Quin & Maximus Tyrius à veris canibus, Acteonem laceratum fuiſſe dicit apud Corinthios, huiuſque facinoris auctores Bacchiades appellat. At quod apud Homerum legitur, Dianam per montium errantem iuga telis delectari, capreas & ceruos fugaces venando perſe-

Veterum induſtria.

Otioſi venatores.

Locus Dionis Chryſoſt.

De Acteone varia.

qui, ſunt qui referant ad fabulam Actconis; alij veterum ſecuti Philoſophiam ſagittas eas quæ ceruum aſſequuntur, ſolares radios indicare volunt ἱερογλυφικῶς, quorum nempe radiorum repercuſſu, cornua ipſa pro conditione loci, vbi luna eſt, & apparent & obducuntur. Sed in hoc carmine Alciati illuſtrando, placet mythologia quam acceptam ferũt Anaximeni, nimirum quod Acteon periculis quæ multa venando pertulerat tandem expenſis, ætate iam affecta timidior factus, in ceruum dicatur mutatus, cumque canes nihilo ſecius aleret, ſuum omne periculũ abſumpſit, hincque à canibus laceratum. Sed de his plus ſatis. Maluit Alciatus, & quidem ingeniosè torquere in eos qui latrones fureſque recipiunt: aut etiam (vt verbis vtar Marcellini de deprauatis Romani populi moribus agentis lib. 14.) qui familiariũ agmina, tanquã prædatorios globos poſt terga trahunt, ne Sannione quidem domi relicto, vt ait Comicus.

Scæua.] proprium quoddam nomen, aut fictitium non temerè ſuſpicetur aliquis. plerique, ſæua, legunt, pro, dira, crudeli, terrifica, &c. ſed malim ſcæuam accipi, vt Symmachus, pro improbo, ſiniſtræ famæ homine, rerum imperito. Quæ ſub obtentu tuo à quibuſdam ſcæuis deſignata dicuntur, ait ille. Et Græci, eum qui ſit ingenio tardo σκαιὸν appellant. οὐδὲ σκαιὸν, οὐδ' ἀπλήσμονα, dicit Ariſtophan. 1. neque ſcæuã, neque conſilij inopem.

manus.] multitudo, vt maxima militum manus apud Ciceronem in Philipp. & ſæpè aliàs.

prodige.] Cicero 3. Offic. Prodigi, qui epulis & viſcerationibus, & gladiatorum muneribus, ludorum venationúmque apparatu pecunias profundunt in eas res, quarum memoriã aut breuem, aut nullam ſunt omninò relicturi. *Prodigi.*

allicit olla malos.] Ea eſt ollæ amicitia, vt habet Prouerbium; ad quod reſpexit Martialis lib. 2.

Hunc quem vina tibi, quem menſa parauit amicum,
Eſſe putas fidæ pectus amicitiæ?
Vinum amat & cyathos, & ſumina, & oſtrea, non te.
Sublato vino nullus amicus erit.

E*n nouus Actæon, &c.*] Tangit Actæonis fabulam, quam fuse narrat Ouid. 3. Metamorph. Hanc lubens prætereo, vt vel pueris notiſſimam.

Appendix.

Cic. lib, 4. in Verrem: Tua Meſſana, tuorum adiutrix ſce-

ſerum, libidinum teſtis, prædarum ac furtorũ receptrix, aliquantò poſt, fuiſſe Meſſanam omnium iſtius furtorum, ac prædarum receptricem negare non potuerunt. Idem lib. 5. in eundem: Nam, vt antè docui, hanc ſibi iſte vrbem delegerat, quam haberet adiutricem ſcelerum, furtorum receptatricẽ, flagitiorum omnium ſociam.

Latronum furúmque manus.] eruditus vir Alciatus verba hæc non accipit vt ſynonyma, vel promiſcuè, quia quod Horat. ait 1. Sermonum, furta latrocinijs eſt magnis parua comparare. At vox latronum apud veteres vſurpata pro ſtipatoribus, & cuſtodiæ corporis protectoribus. Senec. 1. de clementia, cap. 12. Ita ſumit Capitolinus, Marcellin. Spartian. & Herodian. lib. 5. σωματοφύλακες dicti, ſeu lateris cuſtodes, δορυφόροι, ſpiculatores Tacito lib. 17. 18. Senecæ 3. de Benefic. cap. 25. & lib. 1. de ira. Sueton. Claudio, cap. 35. In Galba, cap. 18. Tacit. 1. & 13. Annal. refert Germanos cuſtodes imperatori Romano, & principi feminæ adfuiſſe. Sic olim latrones pro ſtipatoribus, à ſtipe nuncupati, quam mercedis nomine accipiebant corporis cuſtodes, qui cum ferro circundabant Regũ corpora. Latrones ergo, ἀπό τῦ λάτρου, à mercede, Varro lib. 6. Latinæ linguę.

In adulatores.

EMBLEMA LIII.

SEMPER hiat, ſemper tenuem, qua veſcitur, auram
Reciprocat Chamæleon:
Et mutat faciem, varios ſumitque colores,
Præter rubrum vel candidum.
Sic & adulator populari veſcitur aura,
Hiánsque cuncta deuorat:
Et ſolùm mores imitatur principis atros.
Albi & pudici neſcius.

EXpreſſum id è Plutarchi libello, De diſcrimine adulatoris & amici. huius hæc verba· Ὁ κόλαξ ἀτεχνῶς τὸ τοῦ χαμαιλέοντος πέπονθεν' ἐκεῖνός τε γὰρ ἁπάσῃ χροιᾷ πλὴν τοῦ *Emblema è Plutarcho petitū.*

λευκοῦ συναφομοιοῦται· καὶ ὁ κόλαξ ἐν τοῖς ἀξίοις σπουδῆς ὅμοιον ἑαυτὸν ἐξ ἀδυνάτων παρέχειν, οὐδὲν ἀπολείπει τῶν αἰσχρῶν ἀμίμητον.

Adulator vt Chamæleon.

Adulatori quidem omninò id accidit vt Chamæleonti: ſiquidem vt ille colorum omnium ſimilitudinem exprimit præterquàm albi: ſic aſſentator, cùm ſe ſimilẽ præſtare non poſſit in his quæ digna ſunt ſtudio, turpia quęque imitatur quantum poteſt. Vt enim nonnulli pictores imperiti, quia nequeant aſſequi quę pulchra ſunt & difficilia, in næuis quibuſdam ac verrucis aut rugis depingendis toti ſunt, & quælibet repręſentant, præter ea quæ pulchra ſunt, quęque ingenioſi artificij laudem mereãtur: Sic & aſſentator, vt principi viro, cui aſſidet, aliquid gratum faciat, eius diligenter imitatur intemperantiam, iracundiam, ſupercilium, acerbitatem in ſeruos, diffidentiam in domeſticos, & cognatione iunctos. Nam præterquàm quod ſponte, naturæque propenſione ad deteriora affectus eſt, videtur eo modo ſibi longè abeſſe à vitio reprehenſionis, ſi turpia imitetur. Quem morem vt barbaricis moribus conuenientiſſimum, meritò perſtrinxerunt auctóres grauiſſimi: hoc enim vitio quòd laborarit Alcibiades, vt qui ingenio eſſet verſatili, & ad quiduis comparato, naturam Chamæleontis habuiſſe dictus eſt.

Alcibiades.

Arabum aſſentatio.

Sed mirum eſt ſanè quod narrant de Arabum quibuſdam populis, apud quos inualuit conſuetudo, vt illorum Rege aliqua corporis parte affecto, aut decurtato, populus eius regionis ægritudinem imitetur Principis, illóque membro faſciis lanáque conuoluto, ſic in medium vulgus hominum prodit.

Scurra Philippi Macedonis.

Quod idem de ſcurra quodam Philippi Macedonis memorię proditum accepimus. Cùm enim in oppugnatione cuiuſdam oppidi Argiuorum, vnus Philippo fuiſſet erutus oculus, poſtridie ſcurra faſcia ſimilem oculũ circumligatus proceſſiſſe fertur. Idémque cùm crus in quadam pugna Regi fractum eſſet, in eius conſpectum venire non erat ſolitus, niſi claudicans, eodémque crure colligato. Ea itaque eſt aſſentatorum mens, hoc vnum ſtudium, vt imitentur omnia, omnibus aſſenſum præbeant, præterquàm ijs quæ ſunt à natura ſua longiſſimè remota, nimirùm quæ à niueo ſimplicitatis & innocentiæ decore, ac pudoris & verecundiæ quaſi rubori omninò ſit aliena. Nam quod Antiſthenes dictitabat, vt meretrices omnia bona præter prudentiam, ſanúmque iudiciũ ſuis amatoribus imprecantur: ſic aſſentatores iis quibus cum agunt. Vide Pierium in Chamæleonte. lib. 27. Hieroglyph.

Quæ de Chamæleonte adducta ſunt à nobis ex Plinio, non probantur omnibus, & iis quidem eruditis. Linguam enim hoc animal, inquiunt, ſeſquipalmum longam habet, quam porrò in inſecta, quibus maximè veſcitur, exerit ac vibrat, eiúſque mucore ſcarabeos, locuſtas, formicas, muſcas ad ſe adducit. Fatentur tamen ad multos menſes famen tolerare. *Chamæleontem nõ ſolo veſci aere.*

Semper hiat, &c.] De Chamæleonte ſic Plin. cap. 33. libro 8. Ipſe celſus, inquit, hianti ſemper ore, ſolus animalium nec cibo nec potu alitur, nec alio quàm aëris alimento: & coloris natura mutabilior: mutat namque eum ſubinde, & oculis, & cauda, & toto corpore, redditque ſemper quemcumque proximè attingit, præter rubrum, candidúmque. Caſſiodorus Variar. formularum lib. 5. epiſt. 34. naturam Chamæleontis ad fruſtratorem debitorem non minùs ingenioſè traducit. Fugere neſcius, ſed ſuæ ſponſionis ignarus: obliuioſus cùm relinquitur: trepidus, cùm tenetur. Mutat verba, variat cõſtituta: nec in vna dicti ſui qualitate contentus, diuerſis imaginibus immutatur. Meritò Chamæleonti beſtiæ conferendus, quæ paruorum ſerpentum formæ conſimilis, aureo tãtùm capite, & reliquis membris ſubalbentis praſini colore diſtinguitur. Hæc quoties hominum aſpectus incurrerit, dum ei fugiendi velocitas denegatur, nimia timiditate, colores ſuos variè commutat, vt modò veneta, modo blattea, modò praſina, modò poſſit cyana reperiri. Prouerb. Chamæleonte mutabilior. *Chamæleon.*

Reciprocat.] repetit, retroflectitur, vel recipit. procare, petere eſt; vnde procax, & proci dicti. Reciprocum verò à recipiendo dici ait Varro, quia eò redeat vnde profectum eſt. Hinc maris & animæ reciprocatio. Hoc loco verò reciprocare propriè eſt auram reſorbere, ſubindéque retrahere: ſic enim Liuius reciprocare pro reſpirare vſurpauit. *Procarẽ procax.*

veſcitur aura.] Alluſio ad prouerb. Vento viuere. Populari aura veſci, eſt populi nugis aſſentiri, vulgi mores inſequi.

Albi & pudici neſcius.] Color albus mentis integritatem, vt rubeus pudorem ſignat, vt dicemus poſteà. *Color albus & rubens.*

Appendix.

Aſſentatorum mores eleganti & acuto mucrone percuſſit ſatyra 3. Iuuenalis:

Natio comoeda eſt, rides? maiore cachinno
Concutitur, flet, ſi lacrymas aſpexit amici.
Nec dolet igniculum brumæ ſi tempore paſtus,

Accipit endromidem: ſi dixerit, æſtuo, ſudat.
Non ſumus ergo pares: melior qui ſemper ei omnĩ
Nocte, diéque poteſt alienum ſumere vultum,
A facie iactare manus, laudare paratur,
Si benè ructauit, ſi rectùm minxit amicus,
Si trulla inuerſo crepitum dedit aurea fundo,

Bene Iſocrat. ad Demonicum, μισεῖ τοὺς κολακεύοντας, ὥσπερ ἐξαπατῶντας, ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύοντας ἀδικοῦσι. Ammian. Marcellin. lib. 15. Quàm ſit aſſentatio infeſta principi nondum apud Noricum, exuto penitus Gallo, Apodemius aſſentatur, turbarumque incentor, raptos eius calceos vehens, equorum permutatione veloci, Mediolanum aduenit, ingreſſus regiam, Conſtantij ante pedes projecit, velut ſpolia regis occiſi Parthorum, & perlato nuntio repentino docente rem inſperatam & arduam, hi qui ſummam aulam tenebant, omni placendi ſtudio in adulationem ex more collato, virtutem, felicitatémque Imperatoris in cœlum extollebant: cuius mutu duo exautorati principes eſſent in modum militum gregariorum. Quo ille ſtudio blanditiarũ exquiſito ſublatus, immunemque ſe deinde fore ab omni mortalitatis incommodo fidenter exiſtimans, confeſtim à iuſtitia declinauit, ita intemperanter, vt æternitatem eam aliquoties aſſereret, & ipſe dictando, ſcribendóque propria manu, orbis ſe totius dominum appellaret. Q. Curtius lib. 6. de Alexandro: non deerat talia concupiſcenti adulatio pernicioſa: perpetuum malum regum, quorum opes ſæpius aſſentatio quàm hoſtis euertit.

Ei qui ſemel ſua prodegerit, aliena credi non oportere.

EMBLEMA LIIII.

COLCHIDOS *in gremio nidum quid congeris? eheu*
Neſcia cur pullos tam malè credis auis?
Dira parens Medea ſuos ſæuißima natos
Perdidit; & ſperas parcat vt illa tuis?

CVm Epigrapha huius Emblematis conuenit illud Senecæ de beneficijs 4.cap.27. Quomodo malè filiæ conſulit, qui illam cõtumelioſo & ſæpe repudiato collocauit: quomodo malus paterfamilias habebitur, qui negotiorũ geſtorum damnato patrimonij ſui curam mandauerit: quomodo dementiſſime teſtabitur qui tutorem filio reliquerit pupillorum ſpoliatorem: ſic peſſimè beneficia dare dicetur quicum-

que ingratos elegit in quos peritura conferat. Hoc ex Græco Archiæ:

Typus Emblematis.

αἶαν ὅλην νήσους τε διϊπταμένη σὺ χελιδών,
μηδείης γραπτῇ πυκτίδι νοσσοτροφεῖς,
ἔλπη δ' ὀρταλίχων πίστιν σεοτὴν ᾗ φυλάξειν
κολχίδα, μηδ' ἰδίων φεισαμένην τοκέων.

Sic Matullus expoſuit 3. Epigrammatôn:

Quid vaga tot terras vrbéſque emenſa volucris,
Colchidos in ſæuo nidificas gremio?
Pignoribúſque tuis credis maléſana fidelem,
Ipſa ſuos partus quæ laniauit atrox?
Ni fetus exoſa tuos Pandione nata
Phaſiaca quærit perdere ſæuitia.

Brèuiùs reddidit Politianus, nimirùm tribus hendecaſyllabis:

Medeæ ſtatuta eſt miſella hirundo,
Sub qua nidificas; tuóſne credas
Huic natos, rogo, quæ ſuos necauit?

Sed breuiſſimè Borbonius noſter, vno diſticho,

Medeæ ſtatua eſt: natos cui credis, hirundo?
Fer aliò: viden' hæc mactet vt ipſa ſuos?

Fides non habenda ei qui fidem violarit.

Apoſtrophe eſt ad hirundinem, ad ſtatuam Medeæ nidificantem: ex quo datur intelligi, cauendum eſſe ab eo qui ſemel impoſuit: vel iis nullam amplius habendam fidem, qui ſemel vel quoquo modo læſerint: aut iis nullo pacto aſſentiendum, qui cum ſua dilapidarint, vix aliorum curam commodè gerent. Nemini enim res aliena quàm ſua debet eſſe charior aut commendatior. Quomodo enim fieri poteſt, κακῶς κεχρημένον ἄνδρα τοῖς ἰδίοις, εὖ χρῆσθαι ἐν ἀλλοτρίοις; Id explicat Socrates apud Xenophontem lib. 3. ἀπομνημ. něpè colloquio cum Glaucone. Refert Plutarch. ἐν γαμικ. παραγγελ. Qua ratione Timarchum impudicitiæ & prodigalitatis accuſauit Æſchines, non tam vt hominem probro afficeret, quàm ne deinceps ad populũ concionaretur. Qui enim rem familiarẽ adeò malè adminiſtraſſet, indignus vigebatur cui publica crederentur. Præclarè Tiberij factum memoratur à Corn. Tacito: qui vt honeſtam innocentium paupertatem leuauit: ita prodigos, & ob flagitia egentes Vibidium Varronem, Marium Nepotem, Appium Appianum, Sullam, Vitellium mouit ſenatu, aut ſponte cedere paſſus eſt. Gorgia oratore publicè aliquando dicẽte vt concordiam ſuaderet, Melanthius non ſuſtinuit: aiebat enim de pace eum minimè aliis

verba facere debere, qui ſibi, vxori & ancillæ concordiam perſuadere non potuiſſet. Idem in Laconicis: Agis Archidami filius ei minimè Duci fidem habendam dicebat, neque credẽdum iuuenum exercitum, qui ſuam ipſius patriam miſerè prodidiſſet. Id dicebat Ephoris, qui Imperatorem quendam lubricæ hominem fidei in hoſtes mittebant.

Colchidos.] Medea Colchis nominata, quòd Colchorum regis filia fuerit, quæ Iaſoni vt nuberet, aurei velleris obtinendi corripiendíque viam ei commonſtrauit, ſed priùs dracone ſopito. Tãdem ab Iaſone repudiata, quos ex eo liberos ſuſceperat, interemit. Repete fabulam ex 7. Metamor. Ouid. *Medea.*

Appendix.

Egregiè Iſocrat. ad Demonicum: *ὅταν ὑπὲρ τοῦ σεαυτοῦ μέλλῃς τινὶ συμβουλεύεσθαι σκόπει πρότερον πῶς ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ διῳκήσεν, ὁ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται ἐπὶ τῶν ἀλλοτρίων.* Cùm quid de teipſo conſilium ab aliquo es capturus, aduerte priùs quomodo in ſuo ipſe ſe gotio geſſerit, nam qui perperam ſuas res adminiſtrauerit, vix eſt vt quicquam rectè cõſultet in alienis. Idem ad Nicoclem, ſub finem: *δῆλων ὡς ὁ μηδὲν ὢν αὐτῷ χρήσιμον, οὐδ᾽ ἐν ἄλλοις φρόνιμον ποιήσειεν.* Certum eſt quod qui ſibi nihil vtile proſpiciat, neque in alienis prudentem fore.

Temeritas.

EMBLEMA LV.

IN PRÆCEPS rapitur, fruſtra quique tendit habenas
Auriga, effreni quem vehit oris equus.
Haud facilè huic credas, ratio quem nulla gubernat,
Et temerè proprio ducitur arbitrio.

Cui non credendum.

SIgnificatur nihil ei committendum eſſe, qui in proprios affectus nullum ſibi ſumit imperium, ſed temerè huc atq; illuc cõcitatus fertur, non aliter quàm equus, quem nulli freni nullæque habenæ retinent. Similitudinem hanc mutuatus eſt ex Platone, qui animum noſtrum cum auriga, corpus verò & eiuſdem perturbationes cum equis comparabat. Iuxta quod ab Hieronymo etiam dictum eſt, ſenſus corporum quaſi equos eſſe ſine ratione currentes: animam verò in aurigæ

modum frena currentium retinere. Maximè enim eſt efficiẽdum, vt appetitus rationi obediant, eamque neque præcurrant, nec propter temeritatẽ, nec propter pigritiam aut ignauiam deſerant, ſintque tranquilli, atque omni perturbatione careant, vt docet M. Tullius. Locus Platonis eſt in Phædro, de duobus equis bono & malo, & eorum auriga ratione: quò M. Tullius alluſiſſe viſus eſt 2. De Republ. Vt auriga indoctus è curru trahitur, operitur, eliditur, laniatur. Quem locum obſeruauit Heraclides Ponticus lib. De allegoriis Homericis. Locus hic, vt apparet, è Maximi Tyrij ſermone 55. tractus eſt. *Typus Emblematis.* Neque verò grauabor locum integrum ſublegere: *τοῦτον δὲ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνδείας πρὸς τὸ θεῖον ἐξεῦρε θεὸς τρόπον, ἐπιθεὶς τὴν ψυχὴν γηΐνῳ σώματι, ὡς ἡνίοχον ἅρματι, καὶ παραδοὺς τὰς ἡνίας τῷ ἡνιόχῳ, ἀφῆκε θεῖν, ἔχουσαν μὲν παρ' αὐτοῦ ῥώμην τέχνης, ἔχουσαν δὲ καὶ ἀτεχνίας ἐξουσίαν ἡ δὲ, ἐπειδὰν ἐπιβῇ ἁρμάτων, καὶ λάβηται τῶν ἡνιῶν, ἡ μὲν δὴ δαίμων καὶ μακαρία ψυχὴ καὶ μεμνημένη τοῦ ἐπὶ τὸ ὄχημα ταύτην ἐμβιβασαμένου θεοῦ καὶ ἡνιοχεῖν προσάξαντος, ἔχεται τῶν ἡνιῶν, καὶ ἄρχει τοῦ ἅρματος, καὶ κολάζει τὰς τῶν ἵππων ὁρμάς· οἱ δὲ εἰσὶν ἀτέχνως παντοδαποὶ, ἄλλος ἀλλαχοῦ θεῖν διωρμημένοι, ὁ μὲν αὐτῶν, ἀκόλαστος καὶ ἀδηφάγος καὶ ὑβριστὴς, ὁ δὲ, θυμώδης καὶ ἱππικὸς καὶ ἔμπληκτος, ὁ δὲ, νωθὴς καὶ ἐκλελυμένος, ὁ δὲ ἀνελεύθερος καὶ σμικρόφρων καὶ ταπεινός. οὕτως ἅρμα ἐστασιασμένον ταράττει τὸν ἡνίοχον. κᾆτα κἂν μὲν κρατήσῃ αὐτοῦ, κατὰ τὴν τοῦ δυναστεύοντος ἵππου ῥύμην ἄξων φέρεται, νῦν μὲν τῷ ἀκολάστῳ ἵππῳ πᾶν τὸ ἅρμα ξυμφερόμενον αὐτῷ ἡνιόχῳ ἐπὶ ὕβρεις καὶ παροινίας, καὶ λαγνείας καὶ ἄλλας οὔτε εἰλικρινεῖς ἡδονάς, ιδν δὲ τῷ θυμικῷ ἐπὶ κακώσεις παντοδαπάς.* Quæ Latinè ita ſonãt: Verùm hic vnus inuẽtus eſt modus ab ipſo Deo, quo humana cõditio minorem ſe eſſe diuina fateretur, propterea ſcilicet quòd animũ terreſtri corpori, tanquã aurigã impoſuit currui, cuius & habenarũ ſuſtinendarũ & incitandi vim eſſet habiturus. Hic enim aurigæ, ſimul aurigãdi artẽ, vireſq; tradidit ſimul etiã liberũ abutendæ artis arbitriũ dedit. qui poſtquã inſcẽderit currũ, & habenas acceperit, ſiquidẽ felix beatusq; animus ſit, memoriamq; habeat ſe iuſſu Dei ſublatũ eſſe in currũ, valideq; aurigationẽ regere debere, nimirùm habenas moderatur, regitq; currum, & equorum temeritatẽ contundit. At equi diuerſum appetunt curſum, temereq; huc atque illuc rapiunt currũ, hic ad petulantiam, ingluuiem ac contumeliam, ille ad temeritatem atque ferociam, alius verò

tarditatem, mollitiem, ſeruitutẽ, fatuitatem, atque humilitatem ſectatur; cuiuſmodi ſeditionibus diſtractus currus, aurigam conturbat: & ſi vicerit eum præpotentis equi vis, fertur currus pro libidine victoris. Quo fit, vt victrice interdũ petulantia, vnà currus & auriga ad contumelias, conuicia, impuritates, atque alias nefarias, miniméque ſinceras voluptates; interdum verò dominante iracundia, in multas variaſque calamitates vterque feratur in præceps. Huc etiam referam commodè illud D. Cypriani, ex lib De diſciplina & bono pudicitiæ: Coërceat animus, ait, ſtimulos carnis, refrenet impetum corporis. Accepit hanc enim poteſtatem, vt illi ad imperium eius membra ſeruirent. Et quaſi legitimus ac perfectus auriga vltra conceſſas corporis metas extollentes ſe carnis impetus, cæleſtium præceptorum habenis reflectat, ne vltra terminos ſuos currus iſte corporis raptus in periculũ ſuũ ſecum & ipſum rapiat aurigam, &c.

Cypriani locus.

In præceps rapitur fruſtra, &c.] Alludit ad illud Virgilianum,

——fruſtra retinacula tendens.

Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

& ad prouerb. De curru delapſus. Citatus ex Platone locus eſt in Phædro, qui explicatur commodiſſimè à Plutarcho, Quæſtionum Platonic. 8. quò pertinet Ciceronis hoc è 3. Tuſcul. Exiſſe è poteſtate dicimus eos qui effrenati feruntur, aut libidine, aut iracundia. Qui igitur exiſſe è poteſtate dicuntur, ideò dicuntur, quia non ſunt in poteſtate mentis, cui regnum totius animi à natura tributum eſt. hinc compotes & impotes, qui animum habent, vel non habent in ſua poteſtate.

effreni quem vehit oris.] Manifeſta alluſio ad parœmiam, Os infrene, id eſt, ἀχαλινȣ͂ ϛόματος ἵππος.

Appendix.

Spectant huc Tulliana è 2. ſchola Tuſcul. diſputation. Reliquum eſt vt tute ibi imperes: quanquam hoc neſcio quomodo dicatur, quaſi duo ſimus, vt alter imperet, alter pareat: nõ inſcitè tamen dicitur. eſt enim animus in partes diſtributus duas, quarum altera rationis eſt particeps, altera expers. Cùm ergo præcipitur, vt nobiſmetipſis imperemus, hoc præcipitur vt ratio coërceat temeritatem. Seneca item ad hunc modum: Quid prodeſt æquum regere, & curſum eius freno temperare, & affectibus efferatiſſimis abſtrahi? fortaſſe id non malè conuertas ad iuueniles impetus, conſilij ac iudicij expertes,

expertes, quibus nihil credendū facilè, quod ſit ea ætas lubrica certè, & præceps, & quæ niſi maturè refrenetur, triſtem exitum ſenſura ſit. Argutè Dion Chryſoſtomus: χάλεπον ἡ νεότης, καὶ διρίπτον, καὶ σφοδροτέρου δεῖται χαλινοῦ. Et Ariſtot. Moralibus ad Nicomachum. χάλεπον καταμαντεύεσθαι περὶ νέων, ἀστόχαστος γὰρ ἡ ἡλικία, καὶ πολλὰς ἔχουσα μεταβολάς, ἄλλοτ᾽ ἐπὶ ἄλλο φερομένη. Elegans eſt deſcriptio adoleſcentis apud Horatium epiſt. ad Piſones:

Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper,
Vtilium tardus prouiſor, prodigus æris,
Sublimis, cupidúſque & amata relinquere pernix.

Quid pluribus opus? Tria ſibi videri difficilia dixit ſapiens Hebræus, viam auiculæ in aëre medio volitantis: viam colubri in media planitie oberrantis: viam nauis in ęquore medio: ſed omnium difficillimum, viam adoleſcentis in ipſo ætatis feruore luxuriantis. Sed me reprimo, ne metas excedam lectionis compoſitæ ac moderatæ.

In temerarios.

Emblema LVI.

Aspicis aurigam currus Phaetonta paterni
  Igniuomos auſum flectere Solis equos;
Maxima qui poſtquàm terris incendia ſparſit,
  Eſt temerè inſeſſo lapſus ab axe miſer.
Sic plerique rotis fortunæ ad ſidera Reges
  Euicti ambitio quos iuuenalis agit;
Poſt magnam humani generis cladémque ſuámque,
  Cunctorum pœnas denique dant ſcelerum.

Stulti Principes.

PHaëtontis caſus hîc traducitur in Principes quoſdam Ducéſque iuueniliter exultantes, qui magno ſuo ſuorũque malo cuncta ſurſum & deorſum vertũt: cumque quod

volunt, omne ſibi licere putent, non mirum eſt, ſi intolerabilem malorum lernam ſecum aduehant. Nihil enim aliud afferre poteſt tam cæca præcépsque temeritas, quàm certiſſimum populi diſcrimen, & interdum exitium. Quòd ſi illi quandoque reſipiſcant (quod ferè non fit, niſi accepto damno, eoque grauiſſimo) id ſanè contingit, poſtquàm vulgus decidit in grauem fortunarum omnium iacturam, vt ſpei nihil reliqui habeat, ferè fit enim, vt Principes illi fatui & excordes, eo quod habeant in alios imperij ac potentiæ, pro ſua libidine miſerrimè abutantur, & quaſi prodigant in publicæ rei ſummã perniciem. Vltio datur Agamemnoni, quòd ambitioſus magis quàm cordatus fuerit, qui pro vna Helena tot tantóſque homines ad necem poſtularit, ſuóſque ad eandem belli aleam prouocarit Rectè Flaccus:

Fabula quæ Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento colliſa duello,
Stultorum regum & populorum continet æſtus.

Non eſt ambiguum, quin ſecurius æuum traduxiſſent, & gloriam credo meliorem fuiſſent conſecuti nobiliſſimi Imperatores Cyrus, Xerxes, & Alexander, ſi ſuis contenti finibus, maluiſſent regna propria tutari & adminiſtrare, quàm armorum alea plus quàm par eſſet, alienis inhiare. Itidem & innumerabiles alij, quorum efferatior ambitio, regnandique cupiditas, & ſuum & populi interitum accerſiuit. Quid enim, vt ceteros taceam, aliud fecit Alexander, quanquam præclaris naturæ & doctrinæ ſubornatus muneribus, quàm vt graſſatorum princeps orbem circuncurſaret, ſibi ſuiſque labores & moleſtias innumerabiles crearet, nullumq; quietis & otij finem proponeret? Huius inſatiabilem victoriarũ ſitim nullus vel proſperrimus ſucceſſus vnquam reſtinguere potuit: nullus honos, quanquam magnus, eius ambitionem ſedauit. Itaque non contentus ampliſſimo imperio Perſico, impetum fecit in Scythas, in Bactrianos, in Indos, vltrà etiã progreſſurus ſi per copias ſuas licuiſſet, aut niſi morte violẽta repreſſus eſſet. Quid de Pompeio? quanta virtute & experientia viro? quàm magni à ſuis habito? nec enim vna cauſa fuit cur à Romanis, aliiſque gentibus maximo in honore eſſet. Eum tamen miſerè occæcauit tandemq; perdidit inſana ambitio, nec ſe modò, ſed & patriam & Remp. quam defendere ſe iactabat, oppreſſit & funeſtè dilacerauit. Totus enim in aucupanda gloria, in cuius communicationem admitti neminem

ſuſtinebat, dum Spartacum perdomuit: dum Lucullo eripit victorias Ponticas & Armeniacas; dum Metello honorem de piratis ſuffuratur, vnuſque omnibus excellere, omniúmque obſcurare gloriam cogitat, alienauit à ſe optimorũ quorumcunque animos. Ergo dum potentiam ſuam putat egregiè fultam C. Cæſaris affinitate, quem ſibi adiunxerat ad ſuas vires firmandas, ab eodem fuit oppreſſus.

Et hos quidem ſuæ ciuitatis Phaëtontas rectè dicimus, quales nimium multos ſuperior patrum & noſtra vidit ætas.

Michael Imperator. Conſtantinus Manaſſes, Annal. de Michaële Imperatore hũc in modum ferè ſcribit: (quia enim Græca non ſuppetunt, Latina huc conferre non verebor:) Vbi Michaëlus maturam ad ætatem peruenit, iámque ſolus amplitudinem negotiorum imperij procurare cœpit, reapſe verum illud probauit eſſe quod eſt in fabulis. Quippe mox vt alter quidã iuuenis Phaëton, curru conſcenſo, totum Romanorum imperium perdidit, & ipſe de auito patrióque regno veluti quodam curru, eſt deturbatus & excuſſus, non pronus tantùm cadens, ſed etiam deorſum lædens. Quippè luxurioſæ humidæque vitę ſe dedidit, velut alter Nero, immodeſtus in vino, animo effeminato, impudicus, temulentus, omnem pecuniam in colluſores exhauriens, qui erant ſcurræ impuri, curruum agitatores, mimi, primo ſtatim diluculo temulentiæ dediti, delicias ciborũ & ſuauium opſoniorũ auidè quærẽtes, totos dies apud inuerecundas mulieres exigentes, potores, ludiones, libidinum flammis furentes: qualis ſcilicet olim erat ille Sardanapalus rex Niniuitarum, &c. Quod dum meditor, vltrò

Carolus dux Burgũdiorum. ſeſe offert Caroli vltimi Burgundiæ Ducis fatum deploratiſſimum; qui propter virtutem bellicam, & ditionẽ ampliſſimã, inter Principes fortunatiſſimos haberi potuiſſet, ſi vim ingenij qua pollebat, & magnitudinem animi qua ſe terribilẽ & formidabilem oſtenderat, ad ſua potius aſſeruanda, aut etiam augenda, quàm ad extera expugnanda conuertiſſet; nec ſanè tam infelicem mortem obijſſet. De quibus tamen aliàs fortaſſe commodiùs. Huc refero Adagium, Aut Regẽ, aut fatuum naſci: &, Habenas ignarus non tractet. Fabulam hanc alij aliò transferunt, nimirùm ad inſignem quandam conflagrationem, vt Plato in Timæo, cui Lucretius lib. 5. ſubſcribit. Ficinus & aliquot alij tradunt fuiſſe Cometam vaſtum natura ſolarem, qui tandẽ diſſolutus, intolerabiles æſtus concitauerit. Sed hæc præter rem. Si ad mores referre malis, apponere huc

potes exemplum Flaminij Cōſulis, cuius temeritas inſigne detrimentum ſuæ Reipubl. attulit Valer. Max. 1. cap. 6. Phaëtontis caſum ad principes improuidos, ambitioſos, ſuíq; officij minimè memores torſit etiam Dio Chryſoſtomus oratione prima De regno.

Igniuomos equos.] Quatuor equi Solis naturam illius igneã indicant: Phlegon, à φλέγω, quod eſt inflammo: Pyrois, quaſi ignitus, ἀπὸ τοῦ πυρός, Eous, ab ἠώς, aurora: Æthon, quaſi ardens: Sunt qui his equis quatuor horas iuxta Solis exortum apparentes intelligi velint. vnde eſt illud, *Equi Solis.*

Hæc iubet, hæc ſplendet, dein hæc calet, illa tepebit.

Malim ego à ſtudioſis legi diligenter quæ de ijs Solis equis habet Ouid. 2. Metamorph.

Sic pleriquè rotis, &c.] Similitudinis eſt ἀπόδοσις. Fortunæ rota, cui inſidet, tributa eſt, propter varietatem & inconſtantiam. Galenus ἐν προτρεπτικῷ ἐπὶ τὰς τέχνας egregiè fortunam, eiúſque inconſtantiam depinxit Exſtat exemplum longe pulcherrimum apud Amm. hiſtoriarum lib. 26. de Cilice quodam Procopio, qui vana quadam motus ambitione deſciuit ab imperatore Valētiniano: Imo verò imperiũ mercatus, imperatórque appellatus leui paucorum ſuſurro illectorum precio, deinde tumultuarijs ſucclamationibus plebis multos ad ſuam factionem concitauit, plurimas ſtrages edidit. Sed tandem victus poſt fœdam ſuorum defectionem, captúſque imperatori offertur reticens atque defixus ſtatímq; abſciſſa ceruice diſcordiarum ciuilium gliſcētes turbines ſepeliuit, ad veteris Perpennæ exemplum, qui poſt Sertorium inter epulas obtruncatum dominatione pauliſper potitus, è frutectis ſub quibus latebat extractus, oblatúſque Pompeio, eius iuſſu eſt interfectus. *Miſerrimus Procopij Cilicis caſus.*

Poſt magnam humani generis.] Seneca epiſt. 95. Multi inueniũtur qui ignẽ inferant vrbibus, qui inexpugnabilia ſeculis, & per aliquot ętates tuta proſternant, qui æquum arcibus aggerem attollant, & muros in miram altitudinem adductos arietibus ac machinis quaſſent. Multi ſunt qui ante ſe agãt agmina, & tergis hoſtium graues inſtent, & ad mare magnum perfuſi cæde gentium veniant. Sed hi quoque vt vincerent hoſtem, cupiditate victi ſunt. Nemo illis venientibus reſiſtit, ſed nec ipſi ambitioni crudelitatíque reſtiterant. Tunc cura alios agere viſi ſunt, agebantur. Agebat infœlicem Alexandrum furor aliena deuaſtandi, & ad ignota mittebat. Nec Cneo qui- *Miſera principum quorundam ambitioſorum fortuna.* *Alexãder.*

Pompeius. dem Pompeio extrema inire bella, aut domeſtica virtus, aut ratio ſuadebat, ſed inſanus amor falſæ magnitudinis, modo in Hiſpaniam & arma Sertoriana, modo ad colligendos piratas ac maria pacanda vadebat. Hæ prætexebantur cauſæ ad cõtinuandã potentiam. Quid C. Cæſarem in ſua fata pariter ac publica immiſit? gloria & ambitio, & nullus ſupra cæteros eminendi modus. Quidni C. Marium ſemel conſulem (vnum enim conſulatum accepit, cæteros rapuit) cum Teutonicos Cimbróſque concideret, cum Iugurtham per Africæ deſerta ſequeretur, tot pericula putas appetiſſe virtutis inſtinctu? Marius exercitũ, Marium ducebat ambitio. Ideóque cum multis fuerunt mali, peſtiferam illã vim, qua pleriſq; nocuerunt, ipſi quoque ſenſerunt. Et hæc quidẽ Seneca. Cæterum nolim hoc loco prætermitti, Phaëtontem hic ſcitè ab Alciato comparari cũ ambitioſis & improuidis principibus, vt tacitè alluderet, meo quidem iudicio, ad Tyberij de Caligula dictum. quod enim ſagaciſſimus ſenex Tyberius naturam adoleſcẽtis Caij Caligulæ ſæuam atque probroſam non poterat inhibere, aliquoties prædicabat exitio ſuo, omniúmque, Caium uere: & ſe natricem (ſerpentis id genus eſt) populo Romano Phaëtontem orbi terrarum educare.

Cæſar.

Marius.

Cum Phaëtõte principes ambitioſi comparantur.

Appendix.

Placet huc affigere cuiuſdam anonymi carmen non illepidum in Phaëtontem,

Auſus in æternos iuuenis conſcendere currus,
Igneáque audaci ſumere lora manu.
Oblitus pariterq; ſui, metæq; paternæ
Quos mundo ſparſit ignibus ipſe perit.

Et illud breuius eodem ſpectat:

Lucifero puer inuectus temerarius axe
Concidit, & ſecum perdidit orbis opes.

Hæc dicta meminimus in fatuos & ſocordes principes, qui cũ nimia animorũ impotentia terræ, cœlóque minari nõ dubitent, ſemetipſos in præcipitium non rarò conjiciunt. Et de Gallicis motibus quod ſequitur non ſemel à ſtudioſis recitari audiuimus;

Si Phaëtonte vno bona pars ambuſta cadente
Orbis, & inſolitis terra peruſta rogis,
Nil mirum infelix ſi iam cadat impete vaſto
Gallia, quæ fatuos tot Phaëtontas habet.

Furor & rabies.

EMBLEMA LVII.

ORA gerit clypeus rabioſi picta leonis,
Et ſcriptum in ſummo margine carmen habet,
Hic hominum eſt terror, cuius poſſeſſor Atrida:
Talia magnanimus ſigna Agamemno tulit.

QVorundam Principum & Imperatorum ferocia & immanitas ſignis plerumque notiſque vexillaribus exprimitur, ita vt quid in animo reconditum habeant, tacitis ſymbolis apertè oſtendant. Quid enim ſignificant in eiuſmodi ſtemmatis Vultures, Gryphes, Dracones, Aquilæ, Leones, quàm rapacitatem, ferocem deprædationem, internecionem, formidinem, & cætera generis eiuſdem, quæ perpetuò ſanguinarios Duces comitantur? At vt carmen no- *Signa ferocitatis.*

ſtrum explanemus, habuit Agamemnon clypeum, in quo eſſet depictus Leo ad terrorem aliis incutiendum: quod quidem ſcutum in Olympiæ fano per aliquot tempora pepẽdit, inſcriptione etiam adiecta:

ὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ' ἔχων Ἀγαμέμνων.

hoc eſt, *Terror hic eſt hominum, quique hunc gerit, eſt Agamemnon.*

Leo, terroris ſymbolum.

Leo quidem pro ſigno roboris & vigilantiæ apud Ægyptios habebatur: ſic & ad terrificum hominem, qui reliquos aſpectu ſolo conſternaret, & aſſumebatur. teſtis eſt Pierius in Leone. Plutarchus Ariſtide: Hanc iuſti appellationem, inquit, regum & potentum nullus eſt proſecutus: ἀλλὰ πολιορκηταὶ καὶ κεραυνοὶ καὶ νικήτορες, ἔνιοι δὲ ἀετοὶ καὶ ἱέρακες ἔχαιρον προσαγορευόμενοι, τὴν ἀπὸ τῆς βίας, καὶ τῆς δυνάμεως, ὡς ἔοικε, μᾶλλον ἢ τὴν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς δόξαν ἀγαπῶντες: ſed potius dicti ſunt vrbium vaſtatores, fulmina, & domitores: alij etiã aquilę & accipitres vocari maluerunt, à vi & potẽtia, vt apparet, magis quàm ex virtute laudem & gloriam amplectentes.

Appendix.

Appoſitè ad id argumenti Lactant. lib. 1. Diuinar. inſtitut. cap. 18. Romani non ſapientiores Græcis, regiam virtutẽ putauerũt, ait, exercitus ducere, aliena vaſtare, vrbes delere, oppida exſcindere, liberos populos aut trucidare, aut ſubjicere ſeruituti, videlicet quò plures homines afflixerint, ſpoliauerint, occiderint, eò ſe nobiliores & clariores putant: & inanis ſpecie capti gloriæ, ſceleribus ſuis nomen virtutis imponũt. Hæc Lactant. Neſcio quis apud Tullium loquitur imperator glorioſius,

Si fas cædendo cœleſtes ſcandere ſedes,
Vni mî cœli ianua aperta patet.

In eos qui ſupra vires quicquam audent.

EMBLEMA LVIII.

DVM dormit, dulci recreat dum corpora ſomno
Sub picea, & clauam cæteráque arma tenet,
Alciden Pygmea manus proſternere letho
Poſſe putat, vires non bene docta ſuas.
Excitus ipſe, velut pulices, ſic proterit hoſtem,
Et ſæui implicitum pelle leonis agit.

EPigrapha hæc reſpicit ad illud Heſiodi ex primo ἔργων,
ἄφρων δ' οὐκ ἐθέλοι πρὸς κρέσσονας ἀντιφερίζειν
νίκης δὲ στέρεται, πρὸς τ' αἴσχεσιν, ἄλγεα πάσχει.
Inſipientis ait eſſe cum potentioribus velle congredi: qui enim ita ſe gerit, longè abeſt à victoria, & adhæc damna pati-

tur atrocia. Pindarus Nem. 10. χαλεπὰ δ᾽ ἔρις ἀνθρώποις ὁμιλεῖν κρεσσόνων. id eſt, Difficilis pugna eſt fortioribus repugnare velle. quod mihi declarat in Vrania Herodotus: καὶ δύναμις ὑπὲρ ἀνθρώπων ἡ βασιλῆος ἐστὶ καὶ ὑπέρμηκης. Apologus hic admonet nihil præter vires aggrediendum, nec vllum ſuſcipiendum negotium, ad quod perficiendum vires non ſuppetant. Rectè Pindar. Pyth. β. χρὴ καθ᾽ αὐτὸν ἀεὶ παντὸς ὁρᾶν μέτρον: oport quiſque ſui modulum ſpectet. Sic Propertius:

Turpe eſt quod nequeas capiti committere pondus,
Et preſſum inflexo mox dare terga genu.

Et Cicero 1. Officior. Suum quiſque noſcat ingeniũ, acremque ſe & vitiorum, & bonorum ſuorum iudicem præbeat, ne ſcenici plus quàm nos videantur habere prudentiæ, nêue hiſtrio videat in ſcena, quod non videat ſapiens in vita. *Temerarij.* Sed, ni fallor, conuerti fabula in eos poteſt, qui licet tenuis fortunæ ſint, aut ingenio non perinde valeant, audent tamen potentiores, vel etiam doctiores impetere, quo ex conflictu nihil reportaturi ſint præter infamiam & detrimentum. Alluſio eſt ad prouerb. Cùm ſis nanus, cede. Quod intellexiſſe videtur Ammian. Marcellinus 22. lib. quo loci magnũ Iuliani Imp. animum celebrat, & maledicorum in eo contemptum illud effert prouerbiali ſchemate, eóque eruto è Græco apologo quopiam: Fruſtrà, inquit, virum circumlatrabant, immobilẽ occultis iniurijs, vt Pygmæi, Thiodamas agreſtis homo Lyndius cum Hercule. Quo innuit Iulianum nihilo magis commotum fuiſſe ſuſurronum & blateronum aulicorum conuicijs, quàm Hercules ille μεγαλόσωμος καὶ μεγαλόψυχος ruſtici hominis contumelioſa inſectatione aut Pygmæorum inſultibus exterritus fuerit. Meminit figmẽti huius Politian. Epiſtola quadam, his quidem verbis: Vincere non magis te potui, quàm Herculem ridiculi apud Philoſtratum Pygmæi, quos ille omnes correptos leonis pelle inuoluit, &c. Meminit & Alciat. noſter Commentar. De quinque pedum præſcriptione. *Fons Emblematis.* Hæc cùm ſcripſiſſem, commodè ſeſe hiſtoria Pygmæorum obtulit, quam retulit Philoſtratus in ſuis Imaginibus, vnde perſpicuè video Emblema hoc petitum eſſe.

Sub picea.] Piceam, quintam cedri ſpeciẽ eſſe docet Plinius cap. 10: lib. 16.

Alciden.] Herculem, vel ab Alcæo Amphitrionis & Perſei patre, vel ἀπὸ τῆς ἀλκῆς, à robore & fortitudine dictũ volunt.

Pygmæa manus.] Pumilionum aut nanorum multitudo. Vocantur à Philoſtrato οἱ πήχεις παιδία, q. d. cubitales pueri. Euſtathius & D. Auguſtin. De ciuit Dei 16. cap. 8. Nanos aiũt pygmæos appellatos à πυγὼν, vel πηχὺς, quod cubitum ſignificat. vel πυγμὴ, breuis itaque πυγμαῖος quaſi πηχυαῖος. Hi homunciones extremas Ægypti partes inhabitant, agricolationi deditti, ſubinde cum gruibus bellum gerunt. Plin. libro 7. cap. 2. alijsque locis. Gellius lib. 9. cap. 4. Exiſtimat tamẽ Cardanus De rer. variet. lib. 8. cap. 40. contra quorundam opinionem, qui fabuloſos Pygmæos faciunt, reuera Pygmæos eſſe. Sed hæc ἀπροσδιονύσως. Pygmæi.

proſternere letho.] dare neci, ſuffocare, tollere de medio.

vires non bene docta ſuas.] Phraſis Græca, pro. non bene dimẽſis ſuis viribus, nulla ratione habita imbecillitatis ſuarum virium.

Et ſæui implicitum, &c.] partim eorum contriuit vt pulices, partim reclufit in ſinu. Leonina autem pelle dicitur vſus pro thorace Hercules poſt occiſum in ſylua Nemea leonem truculentiſſimum, de quo poſtea.

Appendix.

Pygmæa manus.] non facilè verbis hæreo, niſi quantum ad antiquitatis notitiam faciant liberaliorem, & ne multa, video verbum, manus, non raro accipi pro hominum multitudine: vt apud Tull. 2. Verrina: Comites illi tui delecti, manus erãt tuæ: præfecti, ſcribæ, medici, accenſi, aruſpices, præcones, manus erãt tuæ, vt quiſq; te maximè cognatione, affinitate, neceſſitudine aliena attingebat, ita maximè manus tua putabatur. cohors tota illa tua, quæ plus mali Siciliæ dedit, quàm ſi centum cohortes fugitiuorum fuiſſent, tua manus ſine cõtrouerſia fuit. Idem lib. 4. in eundem: Non hoſtium aduentu, neque repentino prædonum impetu, ſed ex domo atque cohorte Prætoria manum fugitiuorum inſtructã, armatamque veniſſe. Item ead. oratione: vt cùm perinde te Prætorium imperium, ac nomen eſſet, ad illam paruam manum extinguendam, ducem te, principémque præberent. Noſter hîc de receptatorib. ſicariorum antè,

Latronum, furúmque, manus, &c.

Impoſſibiie.

EMBLEMA LIX.

ABLVIS Aethiopem quid fruſtra? ah deſine. noctis
Illuſtrare nigræ nemo poteſt tenebras.

Typus Emblematis.

EX Luciani Epigrammate tranſtulit. ſic enim habet:
εἰς τί μάτην νίπτεις δέμας Ἰνδικόν; ἴσχεο τέχνης.
οὐ δύνασαι δνοφερὸν νύκτα καθηλιάσαι.
quod idem ab Eraſmo ſic eſt conuerſum:

Abluis Aethiopem fruſtrà. quin deſinis artem?
Haud vnquam efficies nox ſit vt atra dies.

Mores, vel animum mutare, difficile.

Id ex apologo quodam Æſopico manaſſe planum eſt: quo quidem ſignificatur, ὅτι μένουσιν αἱ φύσεις ὡς προῆλθον τὴν ἀρχήν, naturas manere vt ſuum habuere principium. Pindar. Olymp. 13. ἄμαχον δὲ κρύψαι τὸ συγγενὲς ἦθος: Difficile eſt occultare morem ingenitum. Idem Ariſtophanes Veſpis: ἀποστῆναι χαλεπὸν φύσεως ἣν ἔχει τις ἀεί: Tegere difficile eſt

quam quis naturã habeat. Succurrit illud Ciceron. ad Q. fratrem: hoc nunc non contendo, quòd fortaſſe cùm in omni natura, tum iam in noſtra ætate difficile eſt mutare animum, & ſi quid eſt penitus inſitũ moribus, id ſubitò euellere. Quò referendum Diogenis apophtegma; qui cùm improbũ quendam & proteruum caſtigaret, rogatus quid faceret: Æthiopem, inquit, abſtergo, vt difficulter candidum reddam. Quod in genere de his omnibus intelligi poteſt, quæ nulla arte nulláque induſtria corrigi aut mutari queunt. Sed ſpeciatim hoc torquebimus in ea quæ fucata ſunt & ſimulata, vt gloriam inanem, non vitæ meritis, ſed corruptis hominum ſuffragijs emptam, cuius omnia ſimulacra, vt ſic dixerim, tãquam floſculi celeriter decidunt: cùm ſimulatum quicquam non poſſit eſſe diuturnum, & ficta citò ad naturam redierint ſuam. Verè Flaccus:

Naturam expellas furca, tamen vſque recurret.

Vel hoc traducemus ad mores indociles, & indomitam quãdam naturam, quæ nulla vi aut arte miteſcere poteſt, vt ſunt efferata quorũdam ingenia, à quibus non poſſunt auelli quæ rudibus annis primùm percepta ſunt. Nam

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem
Teſta diu. ——

Tametſi enim ad tempus deſinere videatur in pleriſque cacoëthes, multáque prohibeant ætas, metus, & magiſtri; eum tamen habitum delere, nedum tollere, ferè non eſt qui poſſit. Aſcribam huc Epigramma lepidum Anuli ex picta Poëſi:

Indocile ingenium ſi pergas velle docere,
Infelix operam perdas: vt ſi quis aſellum
In campum doceat parentem currere freno.
Qui cùm quadrupedum in morem videatur equorum
Tollere poſſe caput, greſſus glomerare ſuperbos:
Hunc tamen aut frenis, aut ſi calcaribus vrges,
Auriculas dimittit iniqua mentis aſellus
In terram, & pedibus poſticis calcitrat. ergo
Deſine: nam nunquam ars naturam vincet, equúſque
Nunquam ex degeneri fiet generoſus aſello,
Et nunquam ex ſtolido cordatus fiet ab arte.

Τὸ τολμᾶν ἀδύνατον, ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ: Conari quod fieri non poteſt non pertinet ad ſapientem: Helenæ verba ſunt ad Menelaüm apud Euripidem. Nulla ſapientiâ (inquit Seneca epiſtola vndecima) naturalia corporis aut animi ponuntur vitia; *Vitia naturalia vix facile tolli.*

quidquid infixum & ingenitum eſt, leuiter arte nō vincitur: Quædam nec diſciplina, nec vſus vnquā excutit, ſed natura vim ſuam exercet, & illos vitij ſui etiā robuſtiſſimos admonet. Hæc vt dixi, nulla ſapientia abigit, alioqui haberet rerū naturam ſub imperio ſui, ſi omnia eraderet vitia. Quęcunque attribuit conditio naſcendi, & corporis temperatura, cum multum ſe, diu que animus compoſuerit, hærebunt. Nihil horum vitari poteſt non magis quam acccerſiri.

Aethiops nō albeſcit.

Abluis Æthiopem]Huc pertinent prouerb. Æthiopem dealbare: & Æthiops non albeſcit. quò refert & illud Nazianzen. πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον, οὐδ' αἴθιοψ τὸ μέλαν: hoc eſt, Pardus non deponit pellis maculas, neque nigrorem Æthiops. Si quid de Æthiopibus pluribus requiras, conſule Plin. lib. 5. cap. 8. & cap. 30. lib. 6.

Appendix.

Durum eſt adſueta relinquere, ait ille: Hieronym. ad Heliodorum, de laude vitæ ſolitariæ: Corpus aſſuetū tunicis loricæ onus non fert: caput opertū linteo galeā recuſat: mollē otio manum durus exaſperat cāpus. Nicephorus lib. 12. cap. 32. hiſtor. eccleſiaſt. de Martiano epiſcopo Nouatiano, qui cùm Iudæum initiaſſet, qui tamen ritus adſuetos non poſſet abijcere, dicebat Martianus, perinde fuiſſe ac ſi ſpinis manus impoſuiſſet, non autem Sabbatio. Conferri poteſt Iuuenalis illud è ſatyra 13.

Mobilis & varia eſt certe natura malorum,
Cùm ſcelus admittunt, ſuper eſt conſtantia, quid fas,
Quiduè nefas, tandem incipiunt ſentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fingi & mutari neſcia, nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi? quando recepit
Eiectum ſemel attrita de fronte pudorem?

Vlpian. iuriſc. hanc theſin ad ſpeciem facti ſingularis aptauit, l. præcipiunt, D. de ædil. edict. manicipia, quæ rudia ſunt, præſumūtur eſſe ſimpliciora, & ad miniſteria multò aptiora; trita verò & veteratoria difficile eſt reformare.

Cuculi.

EMBLEMA LX.

RVRICOLAS *agreſte genus plerique cucullos*
Cur vocitent, quænam prodita cauſſa fuit?
Vere nouo cantat Coccyx, quo tempore vites
Qui non abſoluit, iure vocatur iners.
Fert oua in nidos alienos, qualiter ille
Cui thalamum prodit vxor adulterio.

ID nobis luculenter enarrauit Alciatus ipſemet lib. 7. Parerg. iuris, cap. 5. his verbis: Cuculum vocãt, qui matrimonij ſui incurioſus ſit, quiq́ue vxorem ſuã mœchis permittat. Cucubitare verbum confinxerunt, quaſi cuculitare. Ego *Cuculi quis verè.*

Cuculos peculiari conuicio agricolas dictos apud veteres legi, qui negligentes, ſocordes, tardique eſſent, quòd non priùs putatas vites haberent, quã cucùlus canere cœpiſſet. Horatius:

—magna compellans voce cucullum.

Græcè *κόκκυξ* à voce dicitur, vt appareat veteres Græcos ypſilon per u eo mare quo nos Latini facimus, pronunciaſſe. Recentiores Grammatici Cuculos dici hos homines putãt à natura auis, quę in alienum nidum, maximè Hypolaidis, quã ipſi Curucam vocant, oua ſua transfert. Sed hac ratione non cuculi, ſed curucæ dici debuiſſent; cùm nõ ipſi in alienũ, ſed alij in ſuum nidum congerant: vnde & adulterium dictum, quaſi ad alterius torum. Hactenus Alciat. Ait itaque Cuculi nomẽ abuſiuè in eos eſſe traductum, quorũ impudicæ ſunt vxores; cùm ij contrà cuculi potius vocari debeant, qui alienas vxores adulterant, ſpectato nimirum auis ingenio, quæ ſua in nidis alienis oua ponere ſoleat. Idem reperies Adagio Eraſmico, Cuculi. Vide Plin. 18. c. 26. & Pierium lib. 25. Hieroglyph.

Scio etiam nomen Cuculi, alio accipi ſenſu, vt pro inepto homine, rerúmque imperito, vt apud Lycophronem Aiax *κόκκυξ* appellatur, ſicuti Meleager Glauconis filius inſulſus cuculus, *κόκκυξ ἠλίθιος* apud Platonem Comicum.

Vere nouo cantat Coccyx.] vnde & pro verni temporis ſymbolo ponitur Cuculus. Sic Heſiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι:
Vt cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

quo tempore vites, &c.] Illud eſt quod Plinius ait, probro ſolere objici vindemiatoribus, ſi cuculus eos deprehendiſſet vitem putantes. & Horat. 1. Sermon.

Tum Prænestinus ſalſo multúmque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus, cui ſæpè viator
Ceſſiſſet, magna compellans voce cucullum.

Cum loco Horatiano & Pliniano, coniungo illud Auſonij conſentaneum, in Moſella, *—Inde viator*
Riparum ſubiecta terens, hinc nauita labens,
Probra canunt ſeris cultoribus.—

Veſper-

Veſpertilio.

EMBLEMA LXI.

ASSVMPSISSE ſuum volucri ex Mineide nomen
Socraticum auctores Chærephoonta ferunt.
Fuſca viro facies, & ſtridens vocula, tali
Hunc hominem potuit commaculare nota.

CHærephon Athenienſis Socratis diſcipulus, tam pertinaciter libris incubuiſſe fertur vt lucubrationibus nocturnis extenuatus, maximum pallorem maciémque cõtraxerit, vt vulgari ioco Noctua, vel, vt alijs placet, Veſpertilio ſit vocitatus. Apud Ariſtophanem, in macilentum & pallore confectum petitur dicterium prouerbiale, οὐδὲν διοίσεις Χαιρεφῶντος τὴν φύσιν, nihil natura differs a Chærephonte. Philoſtratus in præfat. vit. Sophiſtarum duos fuiſſe eius nominis

Chærephon Noctua dictus.

tradit, quorum alter Bu cus eſt cognaminatus (vt πυξίνους Græci nominant, qui ſunt lurida cute, & texture rarioris) quodadmodum pallidus eſſet ille enim lucubratione nimia ſanguine laborabat: iſque eſt, qui cognomẽ habuit Noctuæ. Alter iniurius quidam homo fuit, impudentiſſiméque momordit, qui etiam Gorgiæ ſtudium taxare auſus eſt. At quantum conijcere eſt id non torquetur in pallorem qui ex ſtudiis contrahitur, ſed in labes quaſdam corporis, quæ animi vitia produnt. Qui enim oculos habent ægros, aſſiduíſque lucubrationibus propè iam perditos, non ideò ludibrio ſunt habendi, ſed potius qui veſpertilionis æmulati naturam, videntur aliquo modo tum vocẽ, tum vultum humanũ exuiſſe in eo, quòd in luce hominum verſari refugiunt Ex quorundam qui non exſtant commentarijs Ælian. refert in 9. Variæ hiſt. Philetam quendam Coüm fuiſſe adeò macilentum, vt occaſione etiam leuiſſima ſubuerti poſſet: qui ne à ventis tolleretur, ferreis ſoleis vtebatur. Id tamen figmento ſimilius eſſe quis non videt ad iocandum?

Mineides. *Volucris Mineid.*] id eſt, veſpertilione. Mineides Thebanæ ſorores cùm Liberi patris ſacrificia in contemptum raperent, Mineruæ lanificio addictæ, ex improuiſo, quadam vi numinis, vocibus tibiarum & tympanorum ſono perterritæ, telis inſtrumentiſque ſuis in vites ac hederam repente commutatis, omníque loco feris completo, noctu fugientes, in veſpertiliones transformatæ ſunt. Ouid. 4. Metamor. Hinc volucrem Mineidem pro veſpertilione dixit Alciatus.

Fuſca viro facies.] Eius quidem rei cauſſam referre non temerè poſſumus ad lucernarũ fuliginem, qua lucubrãtes inficiuntur. Quintilian. vndecimi cap. 3. Et vigilandæ noctes, & fuligo lucubrationum bibenda.

Aliud.

EMBLEMA LXII.

VESPERE quæ tantùm volitat, quæ lumine luſca eſt,
Quæ cùm alas geſtet, cætera muris habet;
Ad res diuerſas trahi tur: mala nomina primùm
Signat, quæ latitant, iudiciúmque timent.
Inde & Philoſophos, qui dum cœleſtia quærunt,
Caligant oculis, falſáque ſola vident.
Tandem & verſutos, cùm clam ſectentur vtrumque,
Acquirunt neutra qui ſibi parte fidem.

QVanquam veſpertilionis nomẽ ad multa traduci poſſit, ſpeciatim tamen triplici hominũ generi accommodat Alciatus Primò veſpertiliones ij appellantur, qui ob malam famam, vel aliquam capitis diminutionem, domi ſe continẽt, neque in medium prodire audent: hi quidem lucifugæ à Seneca & Apuleio appellati: vel qui grauati ære alieno noctu tantum prodeunt, ne à creditoribus offendãtur, & in ius quoquo modo vocentur. Deinde conuertitur id nominis in quoſdam rigidos Philoſophiæ ſatellites, qui omninò cæcutiunt, dum ea quæ ſunt abſtruſa prorſus atque abdita, ſcrutãtur, ac rerum cœleſtium naturam conquirunt, quæ à nobis longè remotæ neque oculis intueri, neque tangi manu, neque percipi ſenſibus poſſunt; & tamen ſic de his diſputare audent, vt quæ aſſeruerunt probata certáque videri velint At profectò longè ſecus habendum nobis eſt. Illi enim dum contradicendi ſtudio inſaniunt, dum etiam quæ falſa proferunt arctè & accuratè defendunt, aliorúmque argumenta, quanquam vera, refutant audaciùs, nõ tantùm illis elapſa veritas eſt, quam ſe quærere ſimulant, ſed & ipſi eam, ſi quam tandem reperire magno ſtudio potuerunt, vel imminuũt, vel etiam labefactant. Socrates cùm eſſet omnium Philoſophorum, Apollinis oraculo ſapientiſſimus iudicatus, tamen vt cęterorum argueret ignorantiam, dicebat ſe duntaxat hoc vnum ſcire, quòd nihil ſciret. Videbat enim oculatiſſimus ille veritatis indagator, Philoſophiam illam humanam nihil in ſe habere certi, nihil veri; nec (vt plerique cenſent) doctrinam ipſam diſſimulauit, vt alios refelleret, ſed quadam

Mala nomina.

Philoſophi cæci.

ex parte veritatem nouit:humanam enim ſapientiam nullam eſſe faſſus eſt, adeóque quam Philoſophi ſcientiam profitebantur, quæ tum maximè verſabatur in ſiderum inſpectione, contempſit, deriſit, abiecit. Tertiò & poſtremò nomen hoc
Verſipelles. traducitur in callidos & verſipelles ancipitis fidei homines, qui nec huius ordinis ſunt, nec illius, cum vtroque tamē colludunt, & plerumque tanta dexteritate res agunt ſuas, vt cum vtraque parte communicandi ius habere videantur, & vtramque (vbi collibuerit) conuicijs proſcindere: cumque aliud temporis exiget occaſio, eandem probabunt, præque altera efferent. Genus hominū certè vt verſatile & infidum, ſic deteſtandum maximè & exſecrandum. Quid enim cum illis agas, qui neque fidem, neque mentem habent ſibi conſtantē? Non dubium eſt, quin alios, cum quibus verſantur, fallant, cùm ſeſe ipſi priùs fefellerint. Si enim veritatis eſſent aliqua tandem parte ſtudioſi, darent operam profectò, vt ſocietatē cum melioribus & ſapientibus inirent, ijſque adhærerent, contrarios verò fugerēt, & ſeriò, non perfunctoriè aut oſcitanter, & quaſi aliud agentes parti alteri aduerſarentur. Sed quid lucri, aut præmij denique? nimirum quòd mendaces atque impoſtores quibus non credatur, etiamſi vera dixerint: ſed & illud adjicitur, quòd vtrique parti ſuſpecti & odioſi apud omnes turpiſſima infamiæ labe aſpergūtur, Vtrinque enim proditorum habentur loco, quibuſq; neutra pars ex animo fauere poſſit. quo fit, vt qui factionis vtriuſque ſibi cōtrariæ conuictores & ſocij volent haberi, non raro ab vtraque conficiantur & atterantur, vt Metius Suffetius Albanorum dux, ancipitis & dubię fidei homo, ruptor Albani, Romanique fœderis; cuius alio loco memini: vt fuerunt in bello Italico Senenſes: in quo cùm ſe medios gererent in neutram partium inclinatos, ſedato tandem bello à diuiſis militibus confoſſi ſunt. vnde feſtiuè dixit quidam magni nominis Princeps, Senenſibus idem accidiſſe, quod ijs ſolet, qui mediam domus partē incolunt, vt fumo ab inferioribus, puluere autem & ſtrepitu vexentur ab ijs qui ſupernas partes teneant. Sapienter itaque à Solone ſancitum eſt, vt qui in ciui-
Solonis lex. li diſcordia & populi diſceſſione duas in partes, non vni aut alteri ſe adiunxiſſet, ſed ſolitarius, neutérque à cōmuni malo ciuitatis ſeceſſiſſet, is domo, patria, fortuniſque omnibus priuaretur, & exul extorriſque eſſet; quod non inflammandæ aut augendæ diſcordiæ, ſed cōpeſcendæ potius, aut etiam

extinguendæ gratia decretum eſt. Idem Phauorinus Philoſophus inter fratres & amicos diſſidentes faciendum eſſe cenſebat, vt qui eſſent in medio, partis vtriuſque beneuoli, ſi in concordia amittenda parum auctoritatis quaſi amici ambigui habuiſſent, tum alter in alteram partem diſcederet, vt hac via concordiam vtriuſque inſtaurarent. Eo conſilio Cicero actionib. in Catilinam, ad finem 1. Catilin. vult in fronte, nedum in animo inſcriptum eſſe quibuſcunque ciuibus, vt omnes apertè fateantur quid bello tam nefario & periculoſo dę Repub. ſentiant. Sed ad alia feſtinandum, ſi prius monuero, Heſychium dixiſſe, veſpertilionem impurũ hominem, quíque in ambiguo ponat ea quæ fidei ſunt, repreſentare, vt ſunt qui omnibus etiam diſſimillimis ſectis aſſentiunt, quibus nõ iniuria ἀπὸ τοῦ μαρραίνεσθαι inditum nomen eſt Pierius lib. 2. Sed perlege ipſius Alciati caput integrum 16. lib. 9. Parerg. qui locus egregiè tibi Emblema declarat. *Marrani Hiſpanẽſes.*

Veſpere quæ tantùm volitat, &c.] Veſpertilio, volucre biforme animal, à veſpere nomen trahẽs, quòd veſperi volitet. de quo Plin. cap. 61. lib. 10. & cap. 37. lib. 11. Legi alicubi tetraſtichon hoc naturam veſpertilionis exprimens:

Vt quadrupes & auis volitat, diſcurrit, & inter
Quadrupedes non eſt nec numerandus aues:
Lacte ſuos nutrit pullos: & non parit ouum:
Sunt alæ, dentes, labra, pedéſque duo.

Aduerte illud (*Veſpere quæ tantùm volitat*) referri ad primum genus hominum quos attigimus, eorum nempe qui infames ſunt, & iudicium formidant.

quæ lumine luſca eſt.] Membrum hoc refertur ad caligantes Philoſophos.

Quæ cum alas.] Hęc pars ad poſteriores reſpicit, nempe verſutos & infidos, qui de ſe poſſunt quod eſt apud Varron. in Agathone, profiteri:

Quid multa? factus ſum veſpertilio, neque
In muribus planè, neque in volucribus ſum.

Caligant oculis.] caliginem inducunt, obſcurant.

Appendix.

Inde & philoſophos.] Confer huc Plutarc. de placitis philoſophorum, M. Tullium de natura deorum 2. Ariſtophan. ἐν νεφέλαις, Lucianum paſſim, Iuſtinum martyrem aduerſus Ariſtotelis dogmata, & alios ſanè multos, qui ſapientum ve-

terum cœcitatem ſtilo confoderunt. Videſis Gratianum, c hinc etiam, 49. diſt. 1.

Tandem & verſutos.] hoc eſt, ἀλλοπροσάλλους, qui tanquam beſtiæ generis communis vel epicœni oberrant, deſolutoria leuitate infames, infidi, veteratores, Vertumno, Proteo, aut Empuſa mutabiliores, quos neque vt prehendas, neque vt mittas, ſcias. Similes ſunt noctuæ oculis, aiebat Bias, qui ſapientiæ inani dant operam, illius enim oculi noctu quidem vim ſuam habent, ſole orto caligant: eodem modo eorũ mẽs ad res vanas perſpiciendas nutiſſima eſt, ad veri autem luminis obtuſa, hoc eſt, ἐοίκασι τοῖς ὄμμασι τοῖς γλαυκὸς οἱ περὶ τὴν ματαίαν σοφίαν ἠσχοληκότες, καὶ γὰρ ἐκείνης αἱ ὄψεις νυκτὸς μὲν ἐρρῶνται ἡλίου δὲ λάμψαντος ἀμαυροῦνται καὶ θεωρίοι. πρὸς δὲ τὴν τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς κατανόησιν ἐξαμαυροῦνται. Facit huc Varronis illud Eudæmonibus: Poſtremo nemo ægrotus quiſquam ſomniat, nec tam infandum quod non aliquid ſomniat philoſophus.

Ira.

EMBLEMA LXIII.

ALCÆAM veteres caudam dixere leonis,
Qua ſtimulante iras concipit ille graues.
Lutea cùm ſurgit bilis, crudeſcit & atro
Felle dolor, furias excitat indomitas.

ID è Scholiaſte Apollonij Rhodij ad lib. 4. ἀλκαίη λέγεται κυρίως ἡ τοῦ λέοντος οὐρὰ, ἀπὸ δ᾽ αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεται: Alcæa dicitur præcipuè leonis cauda, qua nimirũ ad robur & fortitudinẽ excitatur. Impotẽtem & indomitum furorẽ ſignificantes Ægyptij leonem catulos cauda flagellantem pingebant: leonem quidem ob iram, catulos verò cæſos, quoniam eorum oſſa inter ſe colliſa ignem videntur emittere. Plinius 8. lib. leonis irati ſigna colligens, ait: Leonum animi *Leo cauda catulos verberans, qui.*

index cauda, ſicut & equorũ aures. Immota ergo placidus, clemens blandientique ſimilis, quod rarum eſt: crebrior enim iracundia eius. In principio terra verberatur, incremẽto terga, ceu quodam incitamento, flagellantur, &c ex quibus colligere eſt facile, quantus ſit leonis concitati furor. Admonemur itaque iræ impetum cohibendum eſſe, omneſque occaſiones deuitandas, quòd ea perturbatio ſic hominem extra ſe deijciat, vt in belluam ferociſſimam quaſi transformet. M. Tullius 1. De officiis: Licet ora ipſa cernere iratorum, aut eorum qui aut libidine aliqua, aut metu commoti ſunt, aut voluptate nimia geſtiunt: quorum omnium vultus, voces, motus, ſtatúsque mutantur. Quid tandem? Ælianus 5. hiſtor. animal. cap. 39. idem quod Plinius: déque Alcæa cauda videtur idem penè quod Alciatus efferre lib. 13. cap. 14. eiuſdem animal. hiſt. Sic ad finem ſui clypei Heſiodus:

Ira cohibenda.

δεινὸν ὁρῶν ὄσσοισι, λέων ὡς σώματι κύρσας,
ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως ῥινὸν κρατεροῖς ὀνύχεσσι
σχίσσας, ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα,
ἐμμεμαώς δ' ἄρα τοῦγε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ.

id eſt, *Sæuum videns oculis, vt quando nactus leo corpus,*
Quique alacriter admodum vnguibus ſæuis pelle
Diſſecta, quam citiſſimè lenem animum abſtulit:
Alacriter adhæc furibundum cor explet.

Sed huc propiùs accedit Lucani pulchra deſcriptio è lib. 8. quo loco Cæſarem cum leone furibundo comparat:

Æſtiferæ Libyes viſo leo cominus hoſte,
Subſedit dubius, totam dum colligit iram
Mox vbi ſe ſæuæ ſtimulauit verbere caudæ,
Erexitque iubas, vaſto & graue murmur hiatu
Infremuit, dum torta leuis ſi lancea Mauri
Hæreat, aut latum ſubeant venabula pectus,
Per ferrum tanti ſecurus vulneris exit.

Exemplo eſt Alexander Macedo, totius penè Oriẽtis victor, qui ſubita quadam ira correptus, Clytũ nutricis ſuæ filium (à quo fuerat ad Granicum amnem ſeruatus) interfecit; quémque prouinciæ præfecerat, conuiuio admouerat, multíſque honoribus, vt amiciſſimum, beneq; de ſe meritũ donauerat, impetu neſcio quo inflãmatus ferro traiecit. At paulò pòſt cũ ad ſe rediiſſet, ereptũ telũ ex Clyti vulnere in ſeipſum, doloris impatientia vertebat, niſi ſuorum manibus fuiſſet prohibitus. Itaque ſummè nobis elaborandum eſt in ira domanda,

Ira percitus Alexãder amicũ interfecit.

vel ſaltem ſic compeſcenda & continenda, ne nobis mali aliquid importet: hanc enim qui vicerit, hoſtem ſe viciſſe omnium maximum & pernicioſiſſimum dicere non iniuriâ poteſt. Euolue totum Plutarchi librum De ira cohibenda, & Val. Max. 9. cap. 3. Idem 8. c. 1. & 7.

Alcæam veteres caudam, &c. Teſtis eſt Pierius Hieroglyph. lib. 1. Leonis caudam ab erudiriſſimis Alcæam, ἀπὸ τῆς δὲ αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεσθαι, quòd eius incitamento ad fortitudinem excitetur, vt dixi iam. *Alcaa.*

Qua ſtimulante iras concipit.] De leonis iracundo animo terſi ſunt hi de leonis ira Lucretij verſus:

--- Calidi plus eſt illis quibus acria corda
Iracundáque mens facile efferueſcit in ira,
Quo genere in primis vis eſt violenta leonum,
Pectora qui fremitu rumpunt plerúmque gementes
Nec capere irarum fluctus in pectore poſſunt.

Horatius quo loco verba facit de excandeſcẽtia, peritè dixit, Promethea inſani leonis vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro.

Lutea cùm ſurgit bilis.] Bilis Græcè χολή, omnis humor eſt in nobis calidus ſiccus. Duplex primùm ſtatuitur, naturalis vna quæ ſimplici nomine bilis appellatur, eſtque vtilis ad alendum corpus: Alia verò eſt quę recedit à naturę mediocritate, additóque nomine vitium deſignante ſolet appellari, eſtqúe in multiplici differentia: alia enim rubra, alia glaſtea, alia nigra, flaua alia, liquida, aquoſa, fuſca &c. puto hîc intelligi glaſteam, quæ ἰσατώδης glaſtum colore cæſio refert. eam medici faciunt acerrimam, calidiſſimam, mordaciſſimã, quæqúe extremam inter bilis genera malignitatem obtineat. in ventriculo & circa ipſum gignitur a calore vehementiſſimo. Præter Galeni commentarios ea de re plura perdoctè diſputat Fernellius De functionibus & humoribus lib. 2. cap. 3. & 9.

crudeſcit.] crudus fit, commouetur, excitatur.

atro felle.] Fel, iræ folliculus, quæ hominem pro ſui conditione commutare ſolet.

furias excitat indomitas.] Philemon Comicus.

μαινόμεθα πάντες ὁπόταν ὀργιζόμεθα.
τὸ γὰρ κατασχεῖν ἐστὶ τῆς ὀργῆς πόνος.

Et Tuſculanarũ 4. Cicero. An quicquam eſt ſimilius inſaniæ quàm ira? quàm bene Ennius iram initium dixit inſaniæ? &. furiarũ tædas ardẽtes dixit in Paradoxis aduerſus Clodium.

Appendix.

Verbum Græcum θυμὸς, animum vehementem ſonat, de quo hìc, à θύομαι, cũ impetu feror. At nihil aliud in ania eſt, quam ira, vel audacia nimia, aut ſine ratione pericula ſuſcipere: ὀργὴ leuius quiddam eſt & cupiditas vlciſcendi, παρὰ τὸ ὀρέγειν, appetere, concupiſcere. at μῆνις, grauius quid & vehementius, vbi cupiditatẽ, factum comitatur, ita vt à μένειν, dici videatur. Sed ad rem Lactant. de ira Dei, cap. 5. Cùm in animum cuiuſdam incidit velut ſæua tempeſtas, tantos excitat fluctus, vt ſtatum mentis immutet, ardeſcant oculi, os tremat, lingua titubet, dentes concrepent, alterius vultum maculet. nunc ſuffuſus rubor, nunc pallor albeſcens, &c. Pertinet hoc Tullij 3. Tuſcul. His perturbationibus, quas in vita hominum ſtultitia quaſi quaſdam immittit furias, atque incitat omnibus viribus, atque ope repugnandum eſt, ſi volumus hoc quod datum eſt vitæ tranquillæ, placidéque traducere. Salluſt. Iugurtha: Cupido & ira peſſimi conſultores. Quædam leguntur apud Hebræum parœmiaſtem, prouerb. 22. Noli amicus eſſe iracundo, neque ſtude furioſo, ne diſcas mores eius & capias animæ tuæ ſcãdalum. Idem cap. 22. Graue eſt ſaxum & oneroſum ſed ira ſtulti grauior. Et Ecleſiaſtici. 28. Certamen feſtinantium lites incendit, ſi ſufflaueris, quaſi ignis ardebit, & ſi expueris, extinguetur.

In eum qui ſibi ipſi damnum apparat.

EMBLEMA LXIIII.

C A P R A *lupum non ſponte meo nunc vbere lacto,*
Quod malè paſtoris prouida cura iubet.
Creuerit ille ſimul, mea me poſt vbera paſcet:
Improbitas nullo flectitur obſequio.

ID ex incerti auctoris Epigrammate Græco tranſtulit, quod eſt eiuſmodi:

τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω οὐκ ἐθέλουσα,
ἀλλά μ' ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη.
αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ πάλι θηρίον ἔσται.
ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται. id eſt,
Capra lupum lacto mammis inuita, ſed illud
Paſtoris cogit mens malè cauta mei.

Nutritus per me, tandem fera ſæuiet in me.
Vertere naturam gratia nulla poteſt.

Videtur confictũ hoc Epigramma ex Theocrito, apud quem eiuſdem eſt argumenti apologus. Id torquetur in ingratos, eóſque potiſſimùm qui perniciem ijs adferunt de quibus bene meriti ſunt: quo genere hominũ nihil peius aut deterius educere vel creare terra poteſt: tantúmque id flagitium atrocitatis habet & probri, vt omnia conuicia ingratitudinis ſolo nomine contineri dicantur. Quid verò execrabilius eſſe poteſt, quàm ijs vitam adimere, aut etiam quodam afficere incommodo, qui nobis viuendi cauſſas ſuggeſſere, dederúntque operam, vt quod ſumus, eſſemus? C. Toranius, ingratiſſimus filius, Trium-virûm partes ſecutus, proſcripti patris ſui prætorij & ornati viri latebras, ætatem, notáſque corporis quibus agnoſci poſſet, centurionibus edidit, qui eum perſecuti ſunt. Senex tamen pater de filij vita magis, quàm de ſua ſolicitus, petijt an incolumis filius eſſet, & an imperatoribus ſatisfaceret. At ipſe eſt qui te nobis prodidit, inquit vnus è militibus: continuóque pectus eius gladio traiecit. Indigna quidem mors, ſed auctore cædis miſerior. Idem penè de Villio Annali narratur, qui cùm proſcriptus ad clientem ſuum confugiſſet, ſceleratus filius militibus occidendum patrem, ſe præſente objecit, bis parricida, vt qui conſilio priùs, deinde ſpectaculo tam crudeli & impio ei vitam ademerit à quo vitam acceperat. Miſſos facio alios quoſdam, qui nobis interdum occurrunt in hiſtoriarum monumentis, ne nimiùm hîc hæream. tantùm adijcio quod ſcribunt auctores grauiſſimi, ingratitudinem ſceleris atrociſſimi loco eſſe poſitam, adeò vt tanto crimini non ſit vlla pœna legibus conſtituta: quod, ſicuti ſapienter arbitrantur, maius ſit quàm vt ab hominibus vindicari poſſit, ideóque ad vltionem diuinam remitti. Tamen legere eſt apud Xenophontem, in Perſarum moribus & conſtitutis legibus hoc eſſe poſitum, vt maximè ingratitudinis notam inſectentur. Quem enim cognouerint poſſe gratiam referre, nec refert, in hunc ſeueriſſimè animaduertunt: quippe qui arbitrentur eos qui ſunt ingrati, & Deos negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem verò, ait, potiſſimùm impudentia ſequitur, quæ ad omnem turpitudinẽ maxima eſt dux. Sanè vt hoc quaſi per trãſennam adijciam, pulcherrimas ingenij ſui penè diuini dotes multum obſcurauit Ariſtoteles, ἡμίονος dictus ab Athe-

Ingratitudo ſummum vitium.

næo, quòd animo in præceptorem Platonem fuerit ingrato, quanquam tamen alicubi diſſimulet in ſuis diſputationibus: ex quibus oculati homines facilè conijciunt, quid animi habuerit ille in doctorem, cui debebat omnia lubens referre accepta. Pulcherrimum legere eſt Socratis monitum ad filiũ Lamproclem, matri Xantippæ cõtumelioſum, in 2. ἀπομνημον Xenophontis. & quædam Æliani De varia hiſtoria exempla, lib. 3. cap. vlt. De ijs qui ab ingrata patria malè plexi ſunt, & iniuſtè damnati. Nihil enim video aptius huic loco illuſtrando.

iubet] permittit, ſinit: Græcum habet ἀναγκάζει cogit.

Improbitas nullo, &c.] Idem ſonat penè Publianus ille mimus:

Maleuolus ſemper ſua natura veſcitur.

Quò refer Adag. Lupus pilum, non animum mutat: &, Colubrum in ſinu fouere. &, Aries nutricationis mercedem perſoluit. Sed mihi multa legenti occurrit oportunè illud Theocriti Eidyll. θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κύνας, ὥς τυ φάγωντι. ale & fætus lupi, ale canes, vt te abſumant. ſic autem Scholiaſtes, ἐκτρέψεν αὖτις καὶ λύκον ἀγνοοῦς καὶ κύνας ἐπὶ τῇ λύμῃ τῇ αὐτοῦ ὡς κἀγὼ τοῦτον ἐδίδαξα ἐπὶ ἀχαριστίᾳ. ἔστι δὲ τοῦτο Σωκράτους, κακοὺς ποιῶν δὲ θρέψαι κύνας.

Fatuitas.

EMBLEMA LXV.

MIRARIS noſtro quòd carmine diceris Otus,
Sit vetus à proauis cùm tibi nomen Otho.
Aurita eſt, ſimiles & habet ceu noctua plumas,
Saltantémque auceps mancipat aptus auem.
Hinc fatuos, captu & faciles, nos dicimus otos:
Hoc tibi conueniens tu quoque nomen habe.

Otho ab Othide. HOc dictum eſt in quempiam temerarium, gloriabundum, & plus quàm par eſt, auitæ nobilitatis iactatorem, quem Othonem appellat. ab Otide aue fatua & geſticulatrice, captúque facili, quam Ariſtoteles noctuæ ſimilem, & circa aures alarum quandam ſimilitudinem habere tradit. Prouerbialiter enim *ὠτοὶ* dicũtur, qui in re qualibet facilè deci-

ὠτοὶ qui.

piuntur,ac illi maximè,qui verbis ſeſe protelari facillimè ſinunt,cuilibet ſine delectu & prudentia dextram,quod aiunt, injicientes, vt ex Euſtathio Homeri ſcholiaſte didicimus. Otos dici gloriæ vanitatem affectantes,id eſt κενοδόξους,quidam eruditi homines adnotarunt. Vide prou. Aues quæris.

Aurita eſt, ſimiles, &c.] Plin.lib 10. cap.23.Otis bubone minor eſt, noctuis maior, auribus plumeis eminentibus vnde & nomen illi. quidam Latinè Aſionem vocant:imitatrix aliàs auis & paraſita, & quodam genere ſaltatrix.capitur haud difficulter,vt noctuæ,intenta in aliquo circumeunte alto. Idem ferè Athen. Dipnoſoph.9.cap.14. *Otis auis.*

mancipat.] manu capit propriam efficit,& vſu capit.Horat. 2.Epiſtol. *Mancipare.*

Quædam (ſi credis conſultis) mancipat vſus.

Hoc tibi conuenien.] quaſi diceret:Tu te Otum iactas, vt qui originem trahas ab Othone Imperatore magno, cùm ingenioſis ad vanitatem compoſito ad aucupandam gloriolam pronus ego verò te Otum ab Otide auè dixerim, quòd vti ea geſticulabunda & ad ſuas laudes aſſultans facilè capitur; ſic tu ineptus & glorioſulus conueniens tui nomen moribus inditum habes.

Appendix.

Nonius:Sanniones dicuntur qui ſunt in dictis fatui, & in moribus, & in ſcenis,qui μῶροι, dicti Græcis. Cicero 2. de Oratore: Quid tam ridiculum,quàm Sannio eſt? quid ore, vultu, imitandis moribus, voce denique,ac corpore ridetur ipſo?

Obliuio paupertatis parens.

EMBLEMA LXVI.

C V M *lupus eſuriens mandit ceruarius eſcam,*
Præque fame captum deuorat hinnuleum,
Reſpiciat ſi fortè alatò, vel lumina vertat,
Præſentem oblitus quem tenet ore cibum,
Quæritat incertam (tanta eſt obliuio) prædam.
Qui ſua neglexit, ſtultè aliena petit.

Lupus ceruarius. CArminis huius ſententia ſimilis huc *ἀφεὶς τὰ φανερὰ, μὴ διώκε τ' ἀφανῆ*, quæ ex Menandro citatur. Ea eſt Lupi ceruarij natura, vt quamuis poſt longa ieiunia repertas ægrè carnes mãdere ceperit, vbi quid caſu reſpexerit, obliuiſcatur, & copiæ præſentis immemor, aliud quærat, teſtib. Plin. lib. 8. c. 22. &

c.12. & Solino Polyhiſt. c.18. Idem contingit ambitioſis & auaris, qui ſpe honoris amplioris, aut commodi, in quo ſit vberior quæſtus, neglecta præſenti ſorte venantur aliam. Fit tamen ſæpenumero, vt vtraque fruſtrentur. Hinc Sophocles in Thyeſte:

——τῶν ἀμηχάνων δ' ἔρως
πολλοὺς ἔθηκε τοῦ παρόντος ἀμπλακεῖν,

Id exemplis quamplurimis confirmari poſſet: ſed vnum dũtaxat ex Iuſtino ſubijciam Pyrrhus in ampliſſimo imperij faſtigio collocatus, iam nec eo contentus, Græciæ, Aſiæque regna meditabatur: neque illi maior ex imperio quàm ex bello voluptas erat: nec quiſquam Pyrrhum, quà tuliſſet impetum, ſuſtinere valuit. Sed vt ad regna deuincenda inuictus habebatur, ita victis acquiſitiſque celeriter carebat; tantò meliùs ſtudebat acquirere imperia quàm retinere, quã ob cauſſam collatus eſt ab Antigono, luſori imperito, qui cùm multa & feliciter iaciat, ijs tamen vtendi modum negligat Plutarch. teſte. Fruendum eſt itaque rebus præſentibus, & rectè agendo ſperanda meliora Eſt enim animi valde puſilli & anguſti, inopiam metuere plus quàm par eſt, ideòque ijs quæ adſunt, nõ frui; & alienis anxiùs inhiare, magnæ ſtoliditatis argumentum. Ferè enim fit, vt iuxta prouerb. Duos inſequens lepores neutrum capiat: cuique illud conueniat: *Pyrrhus Epirota.*

δυοῖν ἐπιθυμήσας οὐδετέρου ἔτυχες.
Ambo concupiſcens neutrum aſſecutus es.

Pulcher locus apud Procopium 2. De bello Gothico: refert enim Belliſarium initio belli ſcripſiſſe ad Theudebertũ Francorum Regem (qui cum eo manus conſeruit) ſatius eſſe ſecurè ſua vt quiſque poſſideat tenere, quàm dum aliena nimiũ appetit, de ſuis rebus periclitari. Huic bellè conuenit quod Seneca refert epiſt. 73. Solebat Attalus hac imagine vti: Vidiſti aliquando canem à domino fruſtra panis aut carnis aperto ore captantem? quicquid excepit, protinus integrum deuorat, & ſemper ad ſpem futuri hiat. Idem nobis euenit: quicquid expectantibus fortuna proijcit, id ſine vlla voluptate dimittimus, ſtatim ad alterius rapinam erecti & attenti. Hoc ſapiẽti nõ euenit. plenus eſt etiã, ſi quid euenit, ſecurè excipit. Huc Adag. Præſentem mulge, quid fugientem inſequeris? Multæ ſunt affines huic ſententiæ: vt apud Heſiodum: *Procopij locus.*

νήπιος, ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν, ἀνέτοιμα διώκει.

Salluſtius in Catilinario, quo loco verba facit de legatis Allo-

brogum, pertractis ad ſocietatem nefarij belli de euentu tamen anxiè dubitantibus: in incerto habuere, quidnam conſilij caperent. In altera parte erat æs alienum, ſtudiũ belli, magna merces in ſpe victoriæ: in altera maiores opes, tuta conſilia, pro incerta ſpe, certa præmia. Sed & Pſeudolus ſeruus apud Plautum ſic ſecum loquitur: Certa amittimus, dum incerta petimus, atque hoc euenit in labore, atque in dolore, vt mors obrepat interim.

Qui ſua neglexit, &c.] Non videtur incommodum, ſi apponam lepidum & facile T. Mori tetraſtichon huic Emblemati conuenientiſſimum:

Os canis implet anas; alium capturus hiabat;
Non capit, at quem iam ceperat, ore fugit.
Sic miſer interea, dum rem captas alienam,
Sæpius & meritò perdis, auare, tuam.

Appendix.

Iuſtinian. l. nemo, C. de aſſeſſorib. Feſtinans ad duo diuerſa neutrum bene peragit, ne cùm in vtrumque feſtinat, neutrũ perficiat. Et ſatyric. Iuuenalis,

Pectora noſtra duas non admittentia curas.

Ridetur adoleſcens luxu perditus apud Perſium, ſaty. 3. his verbis,

——duplici in diuerſum ſcinderis hamo:
Vdum & molle lutum eſt.

Et gloſſographi Accurſij aiunt, eum qui hora vna eadémque duos ſectatur lepores quandóque vtroque carere.

Superbia.

EMBLEMA LXVII.

En ſtatuæ ſtatua, & ductum de marmore marmor,
Se conferre Deis auſa procax Niobe.
Eſt vitium muliebre ſuperbia, & arguit oris
Duritiem, ac ſenſus, qualis ineſt lapidi.

FIgmentum hoc Niobes ob inſolentem iactantiam in ſaxum rigens transformatæ, arguit potentiorum quarundam mulierum ſuperbiam, & immodicam arrogantiam, quæ occæcatæ ne ipſis quidem Superis ſubeſſe ſe putant: quo fit, vt ſuæ mortalitatis immemores, in deteſtandam *ἀναίσθησιν* incidant. Hoc ergo verborũ inuolucro monentur, ne ſeſe altiùs efferant, & plus quàm oportet, apud alios intumeſcãt, aut etiam plus ſibi tribuant, quàm par eſt. Præterea de numine *Niobes fabula.*

bene ſentiendum eſſe tacitè videtur innuere: quandoquidem non erratur periculoſius, neque ſceleſtiùs quàm in numinis contemptu. Pindar. Olymp. 9. ἐπεὶ τό γε λοιδορῆσαι θεοὺς ἐχθρὰ σοφία, καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανίαισιν ὑποκρέκει. nam Dijs conuiciari, inquit, odioſa ſapientia eſt; & intempeſtiuè gloriari, idem eſt atque inſanire. Præclarè monitor ille apud Virgilium:

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Diuos.

Exſtat in tumulum Niobes elegiaca proſopopœia, certè elegans, his omninò verbis:

Este procul læti, cernant mea funera triſtes,
Non ſimilis toto mæror in orbe fuit.
Bis ſeptem natos peperi, bis pignora ſeptem:
Me miſeram! Diuûm ſuſtulit ira mihi.
Dirigui demum lacrymis, & marmora manant.
Sic mihi mors dolor eſt; ſic mihi vita, dolor.
Diſcite, mortales, quid ſit turgeſcere faſtu,
Et quid ſit magnos poſthabuiſſe Deos.

Propter ἀλαζονείαν itaque καὶ μεγαληγορίαν magnificos ſuit impia flatus Tantalis, vt Statius cecinit Thebaid. 3. Huc congeram inſignem Pindari locum ex Olymp. 9. quo ſub Cadmi perſona monet vnumquemque, vt exemplo Penthei filij, piè & reuerenter de Dijs ſentire diſcat.

εἰ δ' ἔστιν ὅστις δαιμόνων ὑπερφρονεῖ,
εἰς τοῦ δ' ἀθρήσας θάνατον ἡγείσθω θεούς
τὸ σωφρονεῖν δὲ, καὶ σέβειν τὰ τῶν θεῶν
κάλλιστον οἶμαί γ' αὐτὸ, καὶ σοφώτατον
θνητοῖσιν εἶναι χρῆμα, τοῖσι χρωμένοις. id eſt,

Si quis ſit qui Deos contemnat, ad huius (nempè Penthei) mortem reſpiciens, ſecū animo reputet eſſe Deos. At verò temperantem eſſe, & numen diuinum colere, cenſeo rem eſſe omnium pulcherrimam, & ſapiētiſſimam hominibus, qui huic ſeſe implicant.

En ſtatua ſtatua, &c.] Hoc imitatus ex ſenarijs his, ex 3. Epigramm.

ὁ τύμβος οὗτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρόν
ὁ νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς οὐκ ἔχει τάφον,
ἀλλ' αὐτὸς αὑτοῦ νεκρός ἐστι καὶ τάφος.

id eſt, *Hoc in ſepulchro mortuus non conditur,*
Hoc eſt cadauer, & ſepulchrum non habens:
Sed eſt idem cadauer & ſepulchrum ſibi.

Illud ſimile tit. εἰς ἡρωΐδας lib. 4.

ἐκ ζωῆς με θεοὶ τεῦξαν λίθον· ἐκ δὲ λίθοιο
ζωὴν Πραξιτέλης ἔμπαλιν εἰργάσατο.

Cæterùm id variè accipi figmentum reperio, vt cùm torquetur in præfractæ ceruicis hominem, ſtupidum, eumq; qui ſit vel animo vel corpore immotus. Ad id facit quod citatur ex Lucilio, poëta Græco, de quodam ſaltatore, qui ſe mouere nõ poſſet, ὀρχηστὴς Νιόβης ἔμπνοον ἀρχέτυπον. Orcheſtes ſpirans archetypum Niobes.

Se conferre Deu, &c.] Niobe cùm liberorũ numero eſſet elata, Latonam contempſit, ipſique ſe præferre non erubuit, quòd ea non niſi duorum Apollinis & Dianę mater eſſet. Itaque indignata Dea, Apollinis & Dianæ ſagittis liberos eius omnes curauit interficiendos, ipſamque Nioben ſibi conuiciantem turbine rapuit iuxta Sipylum montem, & in ſaxum transformauit. Ouid. 6. Metamorph. Rei veritatem, ex Palæphati lib. 1. & Pauſan. in Arcadic. exquire. *Niobe.*

vitium muliebre ſuperbia.] ſic Salluſt. in Iugurthino dicit ſuperbiam commune nobilitatis malum.

arguit oris Duritiem, ac ſenſus, &c.] Lapis in Hieroglyphic. hominem ſenſus expertem ſignificat: vt pro ſtupido & alienatæ mentis homine vſurpari certum eſt: vnde illud Comici; Quid ſtas lapis? & primos illos homines rudes & impolitos nulláque diſciplinarum cognitione cicuratos, ſaxeos appellarunt. Hinc enim Maronis illud: *——quo tempore primùm* *Ea eſt ἀναισθησία & ſenſuum vacuitas.*

Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem,
Vnde homines nati, durum genus.——

Theocritus in Eidyllijs Milonem ruſticum impolitum planéque rudem appellat fragmen duræ rupis, id eſt πέτρας ἀπόκομμα ἀτεράμνω. Lactantius lib. 1. cap. 20. loquẽs de termino, qui in Capitolio locabatur: Quid de his dicam qui colunt talia? niſi ipſos potiſſimùm lapides, ac ſtipites eſſe? Ouid. 5. Metamorph.

——ad auditas ſtupuit ceu ſaxea voces,
Attonitaq; diu ſimilis fuit.

Idem 13. Metam. *——duróque ſimillima ſaxo*
Torpet.—— Et in Ariadnæ epiſtola:
——in ſaxo frigida ſedi,
Quamq; lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.

quo ſenſu dixerat ante Ouidium Catullus de nuptijs Peleĩ, Ariadnen ſaxea effigie fuiſſe, vt vim doloris exprimere non

poſſet, neque in vllam vocem erumpere, cùm vidit ſe à Theſeo in litore Naxus inſulæ relictam.

Tibullus lib.2. Eleg.4.

O ego, ne poßim tales ſentire dolores,
Quàm mallem in gelidis montibus eſſe lapis!
Stare vel inſanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vaſti tunderet ora maris.

Ouidius De Ponto:

Felicem Nioben, quamuis crudelia paſſam,
Quæ poſuit ſenſum ſaxea facta malis.

1. de Ponto, Eleg.2.

Fine carent lachrymæ, niſi cùm ſtupor obſtitit illis;
Et ſimilis morti pectora torpor habet.

Et deinde:

Ille ego ſum fruſtrà qui lapis eſſe velim.

Sic impoſſibilitate ipſa mutata in lapidē Pſyche, quāuis præſenti corpore, ſenſibus tamen aberrat. Apul.6. De Aſin.aur. quod autem modò dicebā lapidem pro ſtupido vſurpari hieroglyphicè, id oſtento planū eſt quod animū perculit Superbi Tarquinij, cùm à colūna lignea repēte lapſus anguis omnes in fugam vertiſſet, omninò hoc viſo cōſternatis. Nā portendebat is ſerpens nouum & inexpectatū principem de columna lignea, hoc eſt ſtupore, quē diu ſimularat, proditurū.

Appendix.

Salluſt. Iugurtha: Quæ in magnis ſuperbia, in infimis iram rectiùs nuncupari. ὀργὴ, quaſi ὀρέγη, ab ὀρέγω, hinc ὀργίλος, iracundū, qui Gallico idiotiſmo, *orgueilleux*. Sed rurſum alia occurrunt Salluſtiana: Quæ apud alios iracundia dicitur, ea in imperio ſuperbia, atque crudelitas appellatur.

ſenſus, qualis ineſt lapidi.] Lapidem vſurpari, pro ſtupido, aut ſenſus vacuo palā eſt. Sic Martial. lib.3. in quandā Matriniam;

An poſſim vetulam, quæris Matrinia, poſſum
Et vetulam, ſed tu mortua, non vetula es.
Poſſum Hecubam, poſſum Nioben, Matriuia, ſed ſi
Nondum erit illa canis, nondum erit iſta lapis.

Sed quod ad argumentum facile emblematis facit, non poſſum prætermittere illud Valerij Max. de neglecta religione: Deorum ſpreti monitus excandeſcunt, & humana conſilia caſtigantur, vbi ſe cœleſtibus præferunt.

Impudentia.

EMBLEMA LXVIII.

P V B E *tenus mulier, ſuccincta latrantibus infra*
Monſtrorum catulis Scylla biformis erat.
Monſtra putantur auarities, audacia, raptus:
At Scylla eſt, nullus cui ſit in ore pudor.

SCyllam Phorci filiam, Glauci amore captam, Circe, quòd eundem deperiret, ſic affecit, vt fontem, in quo Nympha ſe lauare conſueuerat, veneficijs & magicis herbis infecerit: cuius rei neſcia Scylla fontem de more ingreſſa, inferiores corporis ſui partes in caninos rictus vidit eſſe commutatos: quam tantam deformitatem horrens, in mare ſe præcipitem dedit, & in ſaxum mutata, Poëtis argumentũ fabulę prębuit. *Scylla in monſtrum marinum mutata.*

Homerus Odyſſ. μ Ouid. 14. Metamorph. Iuſtinus in Trogum 4. fabulæ de Scylla & Charibdi materiam Poëtis ſuggeſtam ait, ob fretum quod in Sicilia citato ſæuoq; impetu fertur, in quo vndarum inter ſe concurrentium tanta pugna ſit, vt aliàs veluti terga dantes vorticibus in imum deſidere, aliàs quaſi victrices in ſublime ferri videas: nunc hîc fremitũ feruentis æſtus, nunc illic gemitus in voragine deſidentis audias. Accedit perpetuum Aetnæ montis incendium: hinc latratus auditos: hinc monſtri credita ſimulachra dum nauigantes magnis vorticibus pelagi deſidentis exterriti, latrare putant vndas, quas ſorbentis æſtus vorago collidit. Scyllam fuiſſe nauem triremem Palæphatus tradit. Salluſtius ſaxũ putat eſſe in mari prominens, quod procul viſentibus muliebrem formam repræſentet, in quod illiſi fluctus, quoniam & luporum eiulatum, & canum latratum videntur imitari, finxerunt illam pube tenus feris huiuſmodi ſuccinctã eſſe. Alciatus id appoſitè tranſtulit ad impudentiam, quæ tribus potiſſimùm vitijs rabidiſſimis comes eſſe ſoleat, auaritiæ, ſiue rapinæ, audaciæ, inuidiæ, quę ſub eleganti aut viri aut mulieris forma plerumque latitant. Quid enim non audeat impudens, qui nihil non ſibi permittit, turpe putat nil? Heraclides Ponticus ait ab Homero per Scyllã ſignificari omnis generis impudentiã, quæ nòn ab re canum cingatur rictibus audacia, rapina & auaritia refertis. Locum Græcum apponam, ex quo Alciatum puto ſuum Emblema duxiſſe: σκύλλαν τε τὴν πολύμορφον ἀναίδειαν ἠλληγόρησε· διὸ δὴ κύνας οὐκ ἀλόγως ὑπεζῶσαι, προτομαῖς ἁρπαγῇ, τόλμῃ καὶ πλεονεξίᾳ πεφραγμέναις

Locus Iuſtini de Scylla. *Salluſtij lupus.* *Emblematis typus.*

Pube tenus mulier, &c.] Duobus in locis Virgilium imitatus eſt: ſic enim, ——*pulchro pectore virgo*
Pube tenus.—— & alio loco.

Quid loquar aut Scyllam Niſi, aut quam fama ſecuta eſt,
Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris? &c.

Ex quo loco aduertes duas fuiſſe Scyllas, quas plerũque Poëtæ confundunt, vt 6. Faſt. Ouid. Lege Nannij Miſcellan. lib. 6. & Iacob Bononienſem, Annotationib. quas pauculas ſcripſit in Virgil. & eundem Virgil. in opuſc. cui Ciris nomen.

Duæ Scyllæ.

Monſtrorum catulis.] canibus monſtroſis. Virgil. dixit:
Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis. Et Ouid. 4. Triſt.
Eſſe canes vtero ſub virginis.——
Cicero De haruſpic. reſponſis; Quam Scyllam tam eminen.

ribus canibus, támque ieiunis Poëtæ fingendo exprimere potuerunt, &c.

Appendix.

Canes accipi pro rapacibus, & exploratorib. hominum rapacium Cicero non ſine ſatirico morſu nos docuit, vt lib. 1. in Verr. Debere aiebat ſuam rationem ducere: multa ſibi opus eſſe multa canibus ſuis, quos circa ſe haberet. Et lib. 3. in eundem Quid iſta cohors, quorum hominum eſt? Voluſij aruſpicis. & Cornelij medici, & horum canum, quos tribunal meum vides lambere? Eadem oratione: Qui cũ agros maximos ac feraciſſimos per ſeipſum. hoc eſt, per Aproniam, Verrem alterum depopularetur, ad minores ciuitates habebat alios, quos tanquam canes immitteret, nequam homines, & improbos, quibus aut pecuniã, aut frumentum publicè dari cogebat.

raptus.] hîc raptus, pro rapina, poëtico more; vt cogitatus, pro cogitatione? vt auſus pro audacia. In iure alioqui raptus dicitur contrectatio fraudulenta perſonarum, propriè, vt in Cod. de raptorib. virgin. & in Decretal 5. de raptorib. Rapina verò fieri intelligitur in rebus mobilibus per vim ablatis, vt in tit. Vi bonor. rapt. Sed hoc quidquid eſt emblematis rectè torſeris in fori latratores, rabulas, quibus quid impudentius, quid rapacius, quid denique fraudulentius?

Φιλαυτία.

EMBLEMA LXIX.

QVOD nimium tua forma tibi Narciſſe placebat,
In florem, & noti eſt verſa ſtuporis olus.
Ingenij eſt marcor, cladéſque Φιλαυτία, *doctos*
Quæ peſſum plures dátque, dedítque viros:
Qui veterum abiecta methodo, noua dogmata quærunt,
Nílque ſuas præter tradere phantaſias.

Vaticinium Tireſiæ de Narciſſo.

TIreſias vates tam diu victurum Narciſſum prædixit, quã-diu à ſui conſpectu abſtineret. At ille ignarus infortunij quod iamiam ſibi impendebat, viſam in fonte ſui vultus imaginem ſic deperijt, vt ſui amore captus miſerè contabuerit, & in florem ſui nominis cõmutatus dicatur à poëtis, qui Narce dicitur, & ſtuporem ſonat, quòd Narciſſi odor caput agrauet.

Plin. lib. 21. capitib. 5. 11. & 29. Notantur hoc figmento, qui à veterum legibus & inſtitutis deſciſcentes, nouam quandam doctrinæ formam conſectantur: tamque ſibi placent, vt licet obtuſiores reuera ſint, quicquid tamen pręcipiunt, violentiùs aliquantum inculcant, neglecta prorſus & obliterata maiorũ vita & ratione: eóque deuentum eſt, vt fidem illam canam, & priſcam veterum auctoritatem præ ſua opinione nihil ducant: tanta eſt cæcutiẽtia, ſtultitia atque peruerſitas. Tales ſunt νεόσοφοι quidam impudentiſſimi, qui nouorum dogmatum perſuaſione populum incautum ineſcant, verborúmque phaleris ſic protelant & peruertũt, vt miſerrimi homines errore perciti, quaſi guſtata loto, libenter à Chriſtianæ Reipubl. cõmunione, ſuo magno malo, deſciſcant. Tam enim ſunt perfrictæ frontis, vt ſua dogmata omnium eſſe certiſſima verbis ſcriptíſque aſſerere non veriti, nullam aliam meliorẽ, aut certiorem de religione traditam fuiſſe ſententiam, quàm quæ à ſe ſuiſque tradatur, affirment. Sic plurimorum damno & pernicie deteſtandam φιλαυτίαν in rebus diuinis experimur. Poteſt & hoc torqueri commmodè in imperitos, & ἀμούσοις rerum ſuarum non æquos admiratores, quibus ſanè (vt Comicus ait) nihil vmquam quicquam iniuſtius: nihil enim rectum putant, niſi quod fecerint: quo fit, vt aliena tam impensè carpendo, ſuáque plus quàm par eſt, admirando, ingenioli flos abſque vllo fructu facillimè marceſcat. vnde meritò illud repetam quod Alciatus in quadam Oratione dixit: Nullam eſſe pernicioſiorẽ ſtudiorum calamitatẽ, quàm ſui ipſius confidentiã & admirationem, quem morbũ Gręci φιλαυτίαν appellãt. Eſt enim ea lues adulatione deterior, eoq; hominẽ inducit, vt ſe exiſtimet optimè ſcire quæ non intelligit, redditque eum negligentem, ſuperbum, otioſum, aliorum contemptorem. Emendatur autem hic error & malum non tam oratione quàm frequenti auditu & conſuetudine, quæ cum peritioribus habetur. Quapropter, inquit ille, cauendum ab hac bellua: nullus enim eſt veræ ſapientiæ capitalior hoſtis quàm qui meliorum præceptorum dogmata pro nihilo ducit. Diuinus Plato, quem tanquam raræ alicuius & veræ ſapientiæ terreſtre oraculum meritò docti omnes ſuſpiciunt ac venerantur, lib. 5. De legib. auream planè ſententiam pari verborum pondere ſcriptis mandauit: πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστὶν οὗ πᾶς αὑτῷ συγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται· τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος.

Narce herba.

Noui doctores reprehenſi.

Imperiti φίλαυτοι.

Locus Alciati.

Præclarus Platonis locus.

φύσει τε ἐστὶ καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον τὸ δ' ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίνεται ἑκάστοτε. Quæ ſingula ſi diligenter expendamus, ſuppetet nobis accommodatum certè & præſens amuletum ad arcendum, aut minuendum hunc animi errorem, hominibus reuera gratum, ſed tamen exitialem. In primis enim φιλαυτίαν non ab re appellat maximum malũ, innatum in meliore hominis parte, nempè animo: & eo quidem deterius ac præſentius, quòd licet eo plerique morbo correpti ſint, non tamen vnquam de remedio quærendo, aut parti malè affectæ applicando cogitant, vt tandem ſani poſſint euadere. Atqui nulla extitialior aut damnoſior ægritudo eſt, quàm quæ ſui ſenſum adimit, ita vt ἀναισθησίαν quandam inducat, quo fit, vt omni animi contentione & induſtria in eo malo periculoſiſſimo propulſando eſt enitendum, & eò maior cura conferenda, quò morbus hic (in quo ſit fons, & certè principium aliorum omnium, quæ in animũ cadere poſſunt, vitiorum) grauiores affert noxas & deprauationes, cladémque ingenij prệſentiorem. Nulla enim ratione fieri poteſt, vt qui hac perculſus peſte oberret, ſanum vel in alijs vel in ſeipſo iudicium retineat, cùm ſe non norit: quandoquidem ſit in oculis mentis, vt ita dixerim infuſa caligo tam denſa, támque ſpinoſa, vt vel apertis corporis oculis nihil videat. Itaque qui ſui capitur amore, non verè ſeſe amare poteſt, ſed falſam quandam de ſe opinionem, vt vmbrã aliquam, quaſi qui in tenebris palpat, oſcitãter aucupatur. At verò (vt Plato docet) ſeipſum à ſeipſo falli πάντων χαλεπώτατον, imò verò adijciã δεινότατοι καὶ ἀθλιώτατον. Cùm enim impoſtor ipſe prệſtò ſemper habeatur, nec minimùm quidem abſcedat, quo pacto non eſſet grauiſſimum malum, in primiſque deplorandũ? Cæcitas hæc omniũ maximè intolerabilis, cùm inſcitiam noſtram ſapientiæ loco habemus, & quanquam omnium penè rerum ignoratione laboremus, tamen nos omnia ingenio aſſecutos arbitramur. Tolerabile alioqui vitium, ſi ea tantùm placerent, quæ ingenij ſpecimina quædã præ ſe ferunt, aut alia generis eiuſdem: in quibus ſi tãtùm fallimur, nec fallimus, aut ſi ſic fallimur, vt melioribus & peritioribus aurem patientem agnito errore præbeamus, eſt quin veniale putet. Quotus quiſque eſt, qui placido ferat animo, quòd ipſi nævi, & vitia tam impensè nobis placeant, velut *amatorem amicæ*, vt ait Flaccus,

φιλαυτία morbus maximus.

Cæcitas animi maxima.

Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant, veluti Balbynum Polypus agnæ.

Quo fit, vt vero verius dictum ſit à Theocrito (vt id ad noſtrũ ſermonem conuertamus (— ἔρωτι
πολλάκις ὦ πολύφαμε, τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται.

Nimirum id in cauſſa eſt, quòd, vt ait Varro, Omnes videmur nobis eſſe belli, feſtiui, ſaperdę, cùm ſimus *σάπροι*. Ex Ariſtonymo citatur illud *ἐστὶν ἐν βίῳ μάλιστα βλάπτον, τὸ ἀνοήτους ὄντας, τοὺς πολλοὺς, οἴεσθαι φρονίμους εἶναι*: Id in primis eſt in vita humana noxium, quòd permulti cùm ſe ſapere putẽt, tamen deſipiant. Quamobrẽ nihil deterius aut periculoſius, quàm minimùm ſibi fidere: Certè (vt de me ipſe aliquid) ſum ſatis mihi conſcius, quàm debili & penè nullo ingenio ſim: ſi quid tamen ſit, nunquam vllatenus me profeciſſe liberè confiteor, quàm cùm ignorare me multa, & quidem penè omnia primùm agnoui, tumque meo non minimo ſumptu deprehendi, & apertis, quod dicitur, oculis expertus ſum, quàm non ſit tutum aliorum iudicio & famæ incumbere. Nam ſæpenumerò contingit, vt nos plerique præſentes laudent, vel amore, aut alio quouis affectu ducti; ſicque de nobis bene mereri putant, cùm ſæpius vt de coloribus cæci, ſic ij de noſtro captu & in litteris, aut etiam honeſtis actionibus profectu ſentiant. Interea tamen eorum in ſententiam pedibus imus, quod aiunt, atque importunè falli nos ſinimus. Craſſam me herclè & ſupinam credulitatem. Agnouit lubens Socrates de ſe Phyſiognomi iudicium, talemque à natura fore ſe palàm faſſus eſt, niſi ſe Philoſophiæ excolendum tradidiſſet. A qua quidem modeſtia longè ſemper abſumus, qui ementitos quoſdam ſapientiæ colores, & imaginaria virtutum ornamẽta nobis ineſſe demiramur: & vt vera credimus abſolutáque, quaſi quibus ad perfectionem addi nihil poſſit, ideóque moleſtè ferimus, ſi qui, dum noſtri mentionem faciunt, non ſatis honorificè loquantur, eáque tribuant quę nos minimè attingunt, vel etiam nullo modo ad nos attinent. Qui morbus vt deploratiſſimus ſanari admodum ægrè poteſt, niſi tamen aliquando meliore quodam impulſi genio, potius ſpectemus quid nobis deſit quàm quid adſit. Si quid enim adeſt, cauendum eſt in primis ne effluat, aut pretio ampliori quàm par ſit, æſtimatum vileſcat apud alios: ſi quid deeſt, quod ſciamus ornamento nobis eſſe poſſe & vſui, efficiendum eſt, vt labore & diligentia comparari à nobis & conquiri poſſit. Sed in

Aſſentationis malum.

Socratis modeſtia.

primis meminiſſe debemus, ſubindéque animo repetere, non quantum cæteris excellimus, ſed quantum alijs ſimus inferiores, & quàm alioqui deteriores. Illud enim *φιλαυτίας* vitium tam nobis familiare ac domeſticum, ſed tamẽ in primis exitioſum, præterquàm quòd tumorem inuidiam, audaciã, & deſidiam fouet, ſolet etiam vnà ſecum aduehere & alere turpiſſimam ignorationem, quàm meritò Sophocles *δυσμέλαςον κακὸν* appellat. Veteribus illud in ore fuit, eũ malignos habere vicinos, qui ſui laudator fuerit. Idcircò numquam probata eſt illa plùs æquo pruriẽs *φιλαυτίας* opinio in

Aſtydamas hiſtrio. Aſtydamante hiſtrione, quòd ſuas ipſe laudes inſcribi vellet ſtatuæ quam meruerat. Non enim populus hominis votũ inſolens ſibi ferendũ eſſe putauit, quanquam de ſua patria bene meriti. At quod penè mihi dum ad alia propero, exciderat, Suidas auctor eſt, Nymphas à Narciſſo ſpretas veriſſimè dixiſſe: *πολλοί σε τε μισοῦσιν ἂν σαυτὸν φιλῇς.*

Sophiſtarũ nomen. Quid tam malè audijt Sophiſtarum nomen, niſi ob effrenatam illam, & cæcam ſui admirationem? Socrates vt eorum importunitatem frangeret atque eluderet (illi enim nihil ſe neſcire iactabant impudentius) eóſque contrarijs armis oppugnaret, nempè honeſta diſſimulatione potius, quàm pari verborum ſtrepitu atque contentione, dicebat hoc vnum ſe ſcire, quòd rerum omnium eſſet inſcius. Id verò non aiebat, vt falſa de ſe loqueretur, apud eos præſertim, quorum familiari conſuetudine vtebatur, ſed vt aſſereret ea lubens omnia ſe neſcire, quæ tam impudenti fronte ſibi arrogabant triuiales illi *ματαιολόγοι*, qui ſic liberales diſciplinas ipſamq; Philoſophiã oſtentando, reuera proſtituerẽt & profanarent: aut potius vt ſignificaret ad verã ſolidamq; ſapientiã neminẽ ac-

Arrogantes. cedere vnquã poſſe, niſi primũ ſe norit ignorare. Sunt enim quidam ingenio tam ſtolido & lubrico, qui cùm nondũ primoribus labijs literas deguſtarint, falſam tamen ſibi ſcientiæ perſuaſionẽ induãt. Ex quibus alij ſe *αὐτοδιδάκτους*, alij *πανσόφους καὶ πανεπιστήμονας* efferre non verentur: alij alios quoſcumque conuellunt & impetunt, in quorum vel leuiculis & venia dignis erratis ingenioſiores, nõ perpendũt, *ὅτι μωμήσασθαι ῥᾷον ἐστὶν ἢ μιμήσασθαι.* ſibi nẽpè ignoſcunt, vt Næuius ille Horatianus, qui ſeipſum ignorans carpebat alios, ſeque venia dignum cenſebat. Quamobrem audijt ad extremum, ſtultum & improbum hunc amorem eſſe, dignumque notari. At quanto in errore verſantur, qui ſibi primas nullo ru-

bore tribuunt? Agatocles Peripateticus cùm apud Demonactem iactaret ſe ſolum & primùm eſſe Dialecticorum, audiuit: Si ſolus es, qui primus? ſi primus, qui ſolus potes eſſe? Nō eſt quòd repetā literatoris illius Rhemnij intolerabilem arrogantiam, cùm diceret vnà ſecum natas, & tandem perituras diſciplinas. Nec eſt quòd memorem duorum in Philoſophia principum notam ſatis & peruulgatam φιλαυτίαν, Ariſtotelis nempè & Ciceronis, quorū hic tam ſuæ ipſemet induſtriæ & ingenio tribuit, vt nullis ferè in prooemijs laudem propriam conticuerit: ille verò, quòd non modò ſuis in eodem Philoſophico curriculo certatoribus parum fauerit, ſed quòd contradicendi ſtudio doctorem etiam Platonem vexarit, ſui nominis celebritatem non parùm obſcurauit. Illi ipſi Philoſophi libris quos De contemnenda gloria ſcribunt, nomen etiam ſuum præfigi volunt. Permittatur hoc ad inflammandum ſtudium, & exercendam doctorùm hominum induſtriam: honos enim alit artes, nullusque ſui laboris pręmio & contentionis honeſtæ laude fruſtrandus eſt. At quis ſanæ mentis eum dixerit, qui ſibi plura quàm habeat, arroget? Narrat Athenæus lib. 12. cap. vltimo, Thraſylaum, quendā tanta inſania fuiſſe percitum vt quotquot naues in Pyræum appellerent ſuas eſſe crederet: eas enim voluptate quadam incredibili numerabat, aliisque ſuam fortunam lubens communicabat, donec frater eius è Sicilia reuerſus, hominem medico committeret. is vbi reſipuiſſet, affirmauit ſe nūquam vixiſſe feliciùs, quàm cùm eo mentis errore teneretur; quippe qui in tanta voluptate nihil moleſtiæ ſenſiſſet. Perinde ſe habent φίλαυτοι, aut reuera deteriùs: quandoquidem vt alijs nocumento ſint, anxiè ſtudent, tum vel maximè quòd honorem alienum ſibi audaciùs arrogant, aut quòd aliorum conatum nigro lolliginis ſucco & mera ærugine conſpergant. Olim diſcipulis mos erat, vt Proprio etiam Marte reperta ad pręceptores referrent. Quem morem ſecutus Plato 2. ad Dionyſium Epiſtola fatetur, quicquid ſcripſerit, non ſua ſed Socratis eſſe. Qui leges primùm tulerunt ad cicurandos mores, aut continendos hominū animos, earum inuentionem non ſibi, ſed alicui numini tribuerūt: tum vt diuinitatis nomine, quaſi obtento aliquo velo, plus haberent auctoritatis; tum vt inſererent rudiorum animis leges; vt pulcherrimum Deorum inuentum, ſic & vtiliſſimum; à nemine eſſe violandas, ſed toto pectore colendas, tutandas, amandas. Sic &

Agatocles Peripateticus arrogans.

Rhemnius Palæmon.

Ariſtoteles & Cicero φίλαυτοι.

Philoſophi φίλαυτοι.

Thraſylaus inſanus.

Platonis modeſtia.

Legum latores primi.

priores illi cùm referrent omnium artium & diſciplinarum inuentionem ad primam illam cauſſam, id eſt, præpotentem rerum omnium opificem Deum, Palladem è Iouis cerebro natam eſſe commenti ſunt. Quorſum hæc? vt nimirùm intelligamus, quàm in omnibus pulcherrima ſit modeſtia, quãque turpis valdéque pernicioſa φιλαυτία Concludam itaque cum Platone, dicàmque eum qui magnus eſt futurus, maximè decere, neque ſe, neque ſua ſic admirari, vt nihil putet exactius, nihil melius. διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὐτὸν, τὸν δ' αὑτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον: Idcircò eſt operæ pretiũ, vt quiſque nimium ſui amorem fugiat, meliores inſequatur, nullo verecundiæ rubore præpeditus. Sed de his ſatis: cætera videamus.

Quòd nimium tua forma tibi, &c.] Huic ſimile penè eſt Epigramma pictæ Poëſeos Bartholom. Anuli, quod propter elegantiam aſcribam:

Narciſſus liquidis formam ſpeculatus in vndis,
Contemnens alios, arſit amore ſui.
Tabuit, & ſenſim venienti in membra ſtupore,
Ipſe ſui, factus flos hyatinthus, amans.
Hinc fugite (ô iuuenes) fons iſte Philautia, ſeipſum
Stultus vbi, cùm ſe non bene norit, amat.

Euolue pulcherrimam diſputationem ea de re Marſil. Ficini Orat. 6. cap. 17. in conuiuium Platonicum.

tua forma tibi Narciſſe placebat.] Plutarc. Sympoſiac. 5 quæſtione 7. refert idem accidiſſe cuidam quem Eutelidam nominat, qui cùm ſe in vndis adſpectaret, amore ſui captus penè perijt dum ita deperiret.

Marcor. *marcor.*] putredo, caries. Metaphora, pro eo quod eſt deprauatio.

cladéſq;.] mors & exitium, alia metaphora.

φιλαυτία.] cæcus amor ſui, attollens vacuum plus nimio gloria verticem. Horat. 1. Carmin.

Peſſum. *peſſum plures dátq; dedítq;.*] pro, peſſundat & peſſundedit, Tmeſis. peſſum, deorſum, quaſi ſub pedes proiectum. Apul. 5. Niſi eam peſſum de tantis opibus deiecero. Plaut. peſſum abire. Lucret. 6.

Multáque præterea ceciderunt mœnia magnis
Motibus in terris, & multis per mare peſſum
Subſedere ſuis pariter cum ciuibus vrbes.

methodo

methodo.] docendi ratione : id enim vi verbi intelligitur.

phantaſias.] opiniones. Rerum tamen viſiones & imagines φαντασίας appellat Fabius lib 10.cap.7. & lib.12. cap. 10. vt viſa Cic.1.Acad. *Phantaſia.*

Appendix.

Repeto illud Platonis Cratylo : τὸ γὰρ ἐξαπατᾶσθαι ὑφ' αὑτοῦ πάντων χαλεπώτατον, ὅταν γὰρ μηδὲν σμικρὸν ἀποστατῇ, ἀλλ' ἀεὶ παρῇ ὁ ἐξαπατήσων, πῶς οὐ δεινὸν, à ſeipſo decipi aliquem , res eſt omnium peſſima.nam quando ſui ipſius impoſtor, ne vel minimùm à ſe diſcedat, ſed ipſi ſemper abſit, quis non dicat hoc eſſe moleſtum ? Verecundè hoc ita poëta princeps,

——non ego Daphnim
Cantando metuam, ſi numquam fallit imago.

& M. Tullius, niſi me communis decipiat φιλαυτία. Luſit in quemdam ſui nimio plus confidentem Strobilum, vir catus, &, ſui natura minimè dicax, his omnino ſpiculis:

In ſpeculo, & vitreis ſeſe dum ſpectat in vnais
Cherilus, & nimio flagrat amore ſui,
E doctore vago bacchatur vappa, ſuóſq;
Collegas nihili cæcus, inerſque facit.
Ringit, & ipſe ſuos patitur pro crimine manes,
Sic neque ſe inſanum cogitat eſſe miſer.

Succurrebat pridem exemplum Theſſali apud Plin. hiſtoriæ mundi lib. 29. vbi ſic : Eadem ætas, Neronis principatu ad Theſſalum tranſiliuit, delentem cuncta maiorum placita, & rabie quadam in omnes æui medicos perorantem Hic tanta arrogantia fuit, vt Iatronicem ſe inſcripſerit, quaſi medicorum victorem.

Garrulitas.

Emblema LXX.

Qvid *matutinos Progne mihi garrula ſomnos*
Rumpis & obſtrepero Daulias ore canis?
Dignus Epops Tereus, qui maluit enſe putare,
Quàm linguam immodicam ſtirpitùs eruere.

Character huius Emblematis.

IMitatus eſt Anacreontis Odam *εἰς χελιδόνα*, quæ ſic habet:

τί σοι θέλεις ποιήσω,
τί σοι λάλη χελιδών;
τὰ ταρσά σου τὰ κοῦφα
θέλεις λαβὼν ψαλίξω,
ἢ μᾶλλον ἔνδοθέν σου
τὴν γλῶσσαν, ὡς ὁ Τηρεὺς
ἐκεῖνος, ἐκθερίξω;

τί μοι καλῶν ὀνείρων
ὑπορθρίαισι φωναῖς
ἀφήρπασας Βάθυλλον;

Quam ſic Latijs numeris donauit H Stephanus:

Quibus loquax, quibúſnam
Te plectam hirundo pœnis?
Vtrúmne vis volucres
Alas tibi recidam?
Imam ſecémve linguam,
Tibi quod ille Tereus
Feciſſe fertur olim?
Nam tu quid ante lucem
Meas ſtrepens ad aures,
E ſomnijs beatis
Mihi rapis Bathyllum?

Eiuſdem argumenti eſt lib. 1. Epigr. Græcor. *ἀλεκτορίς* hexaſtichō gallo in lignantis, vt apud Lucianum Micylli, quòd eum importuno ſuo cantu excitatum, ſuauiſſimo ſomno priuarit; idcóque malum illi imprecātur. Hic autem hirundinē obiurgat ſomnos matutinos auertentem, ſuóque importuno cantu dormiētes excitantem, idque maximè in eos torquet, qui odioſa garrulitate rationis inopiam præ ſe ferre ſatis arguunt, vt Progne abſciſſa lingua in hirundinē garritu nimio inſignem commutata, eos ſignificet, qui ſapientiæ parum, loquentiæ multū habent. Et ſanè vſu venire ſolet, vt loquaciores ferè ſint quibus eſt rationis defectus, quàm qui prudentia & ingenij viribus anteſtant: cùm apud graues & ſapientes quoſque viros ſilentium commendatiſſimum, verborúmque parcimonia grata ſit. Extat apud Ariſtophanem de Cleophōte quodam garrulo dicterium: *Garruli odioſa importunitas.*

ἐφ' οὗ δὴ χείλεσιν ἀμφιλάλοις δεινὸν ἐπιβρέμεται Θρηκία χελιδών.

Ex cuius labris hirundo Thracia inſtrepit. Quò ſpectat præceptum Pythagoricum, hirundinem ſub eodem tecto ne habeas. quo ſignificatur, abſtinendum eſſe à conſuetudine garruli & ſuſurronis: & illud Nicoſtrati,

εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγοντ' ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ. hoc eſt,
Loqui ſi indeſinenter multáq;, & velociter,
Prudentiam indicaret; vtique hirundines
Fortaſſe quàm nos ſapere dicantur magis.

Lege Plutarch.8. Sympoſiac.problem.7.

Hirundo quid. *Progne garrula*, Adnota hoc loco hirundine garrulitatem ſignari. Pierius Hieroglyph.22. Videtur autem primum hunc verſum ex Martiale mutuatus lib.14.

Si matutinos facile eſt tibi rumpere ſomnos.

Lucanus in tertio:

Dum non ſecuros liceat mihi rumpere ſomnos.

Luſcinia. *& obſtrepero Daulias ore canis?*] Daulia, daulis, vel etiã daulias pro luſcinia effertur à Poëtis, quòd in vrbe Daulide (quæ quondam fuit ſub ditione Regis Thraciæ) in auem ſui nominis transformata dicatur à Poëtis. Ouidius 6. Metamorph. & Prou. Daulia cornix. Videtur autem hìc noſter Alciatus Prognen cum Philomela confundere, cuius linguam Tereus abſcidit (cùm ei vim intuliſſet) non autẽ Prognę vxori. Hac de re vide quid diſceptent Cœlius Rhodigin.lib.29. cap.26. (non defuerunt enim qui Prognen in luſciniam commutatã fuiſſe aſſeruerint, Iacobus Bononien.& P. Nannius. 6. Miſcellan.annotation. in Virg. Non enim video quàm ſit neceſſe quæſtionem hanc inter Grammaticos controuerſam dirimere. vt neque vacat conferre quæ legimus apud Thucididẽ lib.2. τῆς συγγραφῆς, Pauſaniam in Phocicis, Strabonem lib. 1. ad alia enim progredimur.

Vpupa. *Dignus Epops Tereus, &c.*] id eſt, meritò in Vpupam mutatus, qui maluerit linguã reſcindere, quàm omninò auellere. Vpupa auis militarem quandam criſtam in capite retinet, & quaſi adhuc filium quæritans, has videtur ingeminare voces, πȣ͂, πȣ, id eſt, vbi, vbi: hinc Epops dicta De qua Plinius 10. cap.29. Alij in accipitrem mutatum Tereum volunt, vt Higinus fabula 45.

putare] ſcindere. metaph. à vitibus.

Appendix.

Solinus: In Senienſi regione, non longè à Flauiopoli colonia, Bæziæ opidum, quõdam arx Terei regis hinc inuiſum hirundinibus, & deinceps alitibus illis inacceſſum.

Inuidia.

EMBLEMA LXXI.

SQVALIDA vipereas manducans fœmina carnes,
Cuique dolent oculi, quæque ſuum cor edit,
Quam macies & pallor habent, ſpinoſáque geſtat
Tela manu: talis pingitur Inuidia.

PIndarus 2. Pyth. ſic: ——ςάθμας
δέ τινος ἑλκόμενοι
περισσᾶς, ἐνέπηξαν ἕλ-
κος ὀδυναρὸν ἑᾷ πρόσθε καρδίᾳ,
πρὶν ὅσα φροντίδι μητίονται τυχεῖν.

Qui facultate alicuius tangitur abundāti, infixit vlcus miſerum ſuo antè animo, quàm quæ ſecum corde molitur, aſſequatur, Id eſt: qui ob facultates cuiuſdā, opumq́ue abundan-

tiã animo diſcruciatur, ſeipſum angit miſerè, ſibíque antè infligit vulnus, quàm vt nocere poſſit ei cui inuidet. Nullũ vitium inuidia penè vetuſtius eſt, aut homini damnoſius & efferatius. quandoquidem ſi cum quibuſlibet aliis conferatur, inſpiciemus quàm cæca temeritate rapiantur qui melioribꝰ inuident. Nulla enim alia vitia ſunt, quæ non aucupẽtur aut ſentiant aliquam voluptatẽ. Inuidus perpetuò mœret ac triſtatur, eóque grauiùs afficitur, quo maiori tenetur inuidia, qui non ſecus atque ędes, in quibus ipſe ſit, conflagret. Miſerrima ſanè conditio, ſed quæ tanquam felicitatis pediſſequa, ſucceſſus videndo proſperos intabeſcat, vt Naſo cecinit. Hæc autem deſcriptio perelegans, qua inuidorum triſtiſſima & infeliciſſima vita proponitur: quippè qui virulentis cogitationibus paſcantur quæ ſibi horribilẽ perniciem adferant, quíque ſine cõſilio & ratione aliorum rebus opimis marceſcant, & aculeis maledicis pungant & inſectentur, nullum tamen inde commodum reportaturi. Itaque, vt hoc quaſi per tranſennam, quid ea turpius aut miſerius, cùm vt aliis noxã dãnumque inferat, ſibi prius, & quidem ſæpenumerò grauiùs nocet? Ergo in cæteris iniquiſſima, in hoc tamen æquitatis aliquid habet, quòd eum, in quo eſt, tanquã veneno proprio afficit, perdit, abſumit, eúmque vlciſcitur primum, à quo cõcepta & educata fuerit. quod habet illud:

ὁ φθόνος ἐστὶ κάκιστον, ἔχει δ' ἔτι καλὸν ἐν αὐτῷ.
τήκει γὰρ φθονερῶν ὄμματα καὶ κραδίην.

Squallida.] ſordida & inculta. Squallor etiam triſtitiæ nota.

Inuidia ut Vipera. *Vipereis manducans carnes.*] Inuidia ſimile aliquid habet cũ vipera, quam ferunt non prodire in lucem, niſi arroſis matris lateribus: ſic liuor eum primùm afficit, & quaſi enecat in quo gignitur. Quò pertinet illud Ouidij in deſcriptione Inuidię, 2. Metamorph.

----vidit intus edentem
Vipereas carnes vitiorum alimenta ſuorum; &c.

Sed alia fortaſſe ratio commodè reddi poteſt: viperas carnes edit inuidia, quòd alienis malis gaudeat, iiſque paſcatur: (id vitium Græcis appellatur ἐπιχαιρεκακία) vel id dicítur vt eiꝰ pernicies oſtẽdatur. quæ enim venenata venenis aluntur animalia, exitialius venenum habent.

Cuiq; dolent oculi &c.] Hinc illud Maronis:
Teſtatur gẽmitu graues dolores,
Suſpirat, gemit, incutitq; dentes,

Sudat frigidus intuens quod odit.

quæq; ſuum cor edit.] Alluſio ad prouerb. Pythagor. Cor ne edito: id eſt, ne curis animum excrucies: vel ad vocabulum Cura, quæ quòd cor vrat vel edat, dicitur. Cicero 3. Tuſcul. ex Homero illud de Bellerophonte citat ex veterum neſcio quo: *Cor non edendum.*

Ipſe ſuum cor edens, hominum veſtigia vitans.

Similes Maronis verſus hi:

Veſanos tacite mouet furores
Intentans animo faces Erinnys
Lethalis. Titiiq; vultur intus
Qui ſemper lacerat, comeſtq; mentem.

Quò ſpectat dictum Matreæ Alexandrini, qui ænigmate luſitando aiebat ſe belluā alere quæ ſe ipſam abſumeret: θηρίον τρέφειν, ὅπερ αὐτὸ ἑαυτὸ ἐσθίοι. quo ſignificabat quorundā inuidiam, qui improbè & ignauè dolerent ob proſperos ſuorum laborum ſucceſſus. Retulit Euſtath. 1. Odyſſ. & Athenæus. Seneca lib. de paupertate: Interdum non licet eſſe palam miſeros, ſed inter ærumnas cor ipſum exedentes. Græci dicunt δάκνεσθαι, vel τὴν καρδίαν δάκνεσθαι, cùm grauem & moleſtam animi ſolicitudinem ſignificant Et δακέθυμος ἄτη, noxa animum mordens, vt Homerus Iliad. vltimo,

—τέο μέχρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων
σὴν ἔδεαι κραδίην; quouſque lamentans & mærens cor tuum exedes?

Quam macies & pallor habent, &c.] Sic. Ouid. *Pallor inuidi.*

Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto,
Nunquam recta acies, liuent rubigine dentes,
Pectore felle virent, lingua eſt ſuffuſa veneno, &c.

& Virgilius:

Pallor terribilis genas colorat,
Infelix macies renudat oſſa.

Spinoſaq; geſtat tela manu.] Hoc referendum eſt ad aculeatā inuidiorum maledicentiam. Siquidem *Inuidi maledicentia.*

Effundit mala lingua virus atrum,

& perpetuò carpit quod aſſequi numquā poteſt. Ad id reſpexit Ouid. cùm ait:

Indoluit, baculumq; capit, quem ſpinea tortum
Vincula cingebant.

Ad finem huius placet addi exemplum inſigne inuidæ maledicentiæ, ex Ammia. lib. 17. quo loco narrat quantum apud *Inuidi rebus à Iuliano geſtis infeſti erant apud Conſtantinum.*

Conſtantium Auguſtum detraxerint aſſentatores rebus præclarè à Iuliano geſtis: Omnes qui plus poterant in palatio adulandi profeſſores rectè conſulta, proſpereque facta vertebant in riſum, talia ſine modo ſtrepentes inſulsè, in odium venit cum victoriis ſuis capella, non homo: vt hirſutum Iulianum carpentes, eúmque talpam loquacem nominantes, & purpuratã ſimiam, & litterionem Græcum: & his congruentia plurima, atque vernacula principi reſonantes, audire hæc taliáque geſtienti, virtutes eius obruere verbis impudẽtibus conabantur, vt ſegnem inceſſentes, & tumidum & vmbratilem, geſtáque ſecus verbis comptioribus exornantem: quod non tunc primitus accidit námque vt ſolet ampliſſima gloria obiecta eſſe ſemper inuidiæ, legimus in veteres quoque magnificos duces vitia criminaque (etiamſi inueniri non poterant) finxiſſe malignitatem ſpectatiſſimis actibus eorũ offenſam: vt Cimonem Milciadis filium inſimulatum inceſti, qui prope Eurimedonta Pamphilium flumen Perſarum populum deleuit innumerum, coëgitq́ue gentem inſolentia regis elatam, obſecrare ſuppliciter pacem: Æmilianum itidẽ Scipionem, vt ſomniculoſum, æmulorum incuſari maleuolentia, cuius impenetrabili vigilantia obſtinatæ in perniciẽ Romæ, duæ ſunt potentiſſimę vrbes exciſæ. Necnon etiam in Pompeium obtrectatores iniqui multa ſcrutantes, cum nihil vnde vituperari deberet, inueniretur, duo hæc obſeruarunt ludibrioſa & irrita, quod genuino quodam more caput digito vno ſcalpebat: quodque aliquandiu tegendi vlceris cauſa deformis, faſciola candida eius colligabat: quorum alterum factitare vt diſſolutum, alterum vt nouarum rerum cupidum aſſerebant, nihil intereſſe oblatrantes argumento ſubfrigido, quam partẽ corporis redimeret regiæ maieſtatis inſigni, in eũ virum, quo nec fortior, nec cautior quiſquam patriæ fuit, vt documenta præclara teſtantur.

Appendix.

Plinianum illud rectè concinit, lib. 24. Sed quis inuenit illa venena ſcilicet, præter hominem? Dein ſequitur: Quid? non & homines quidam ad venena naſcuntur? atra hominum, ſeu ſerpentium lingua vibrat; tabeſq; animi contracta adurit culpantium omnia; ac dirarum alitum modo tenebris quoq; & ipſarum noctiũ quieti inuidentiũ gemitu, quę ſola vox eorũ eſt, vt in auſpicatarũ animantiũ vice obuij quoque vetant agere, & prodeſſe vitæ: nec vllum abominari ſpiritus præmium nouere, quaſi odiſſe omnia.

In vereſi-cos.

Luxuria.

EMBLEMA LXXII.

ERVCA capripes redimitus tempora Faunus
Immodicæ Veneris ſymbola certa refert.
Eſt eruca ſalax, indexq́ libidinis hircus:
Et Satyri Nymphas ſemper amare ſolent.

LIbidinis ſymbola ponit ob oculos, nempè Satyrum, qui erucam capite geſtet. Eruca quidem (ab vrendo dicta) prouocat ad Venerem, vtpotè quæ virtutis ſit calidiſſimæ. Plin. libro 19. cap. 8. Satyrus autem, ſiue hircus, luxuriam putidam & olentem deſignat. Sunt enim Satyri ad Venerem propenſiſſimi: vnde id nominis dictum putant à σαθῆ, quod virile membrum eſt. Hoc itaque innuit libidinem in affectu ardere maximè, in actu ipſo fœtere & olentem eſſe, vt

Symbola libidinis.

Satyri libidinoſi.

quemque ab illicitæ Veneris titillationibus ſubducat.

redimitus tempora.] caput habens cinctum & coronatum. Virgil. in Copa:

—Gratia redimita mitella.

Ouid. 3. amorum eleg. 9.

Flaua Ceres tenues ſpicis redimita capillos.

In 10. Æneid. vbi de Æmonide Phœbi ſacerdote:

Infula cui ſacra redimibat tempora vitta.

Erua. *Eſt eruca ſalax*] frequens enim eius eſus Venerem ſtimulat. Ideò antidotum contra amorem præſcripturus Ouid. ab erucæ vſu cauendum ſuadet 2. De remedio. Martialis etiam:

— Venerem reuocans eruca morantem.

& appendicibus Virgilianis:

—libidinoſis incitatus erucis.

ibidémque,

—ſaluces nocte tollat erucas.

vt & Æmilius Macer in eleganti opuſculo De viribus herbarum:

Non modicè manſam, Venerem ſtimulare, vel hauſtam
Confirmant medici pariter pluréſq; poëtæ.

loquitur de eruca. Illud tritum vulgò:

Excitat in Venerem tardos eruca maritos.

Et ex Ouidio etiam illud:

— ex horto que venit herba ſalax.

Indexq; libidinis hircus.] Teſte Pierio Val. Hieroglyph. 10.

Index libidinis hircus.] Hinc puto torquendum Ariſtotelis verbum τραγίζειν, quod nonnulli vertunt, hirquitalire, id eſt in morem hircorum ſalacium clunes mouere, & laſciuire quamquam ab hircino odore fæculento alij trahant. Non poſſum tranſilire quod retulit Pauſanias de ſimulachro Veneris hirco inſidentis ad ſignificãdam nimirum coitus inſanam petulantiam. Item Atticis, narrat hiſtoriam de Satyris, eorumque libidine valde prodigioſam, quam ſe ait accepiſſe ab Euphemo Care. Is cum nauigaret in Italiam vi ventorum pulſus ad extimum mare, quod nauigari non ſoleat, perlatus eſt. Inſulæ ibi multæ ſunt ac deſertæ, quarum incolæ ſunt agreſtes homines. Eæ inſulæ nominantur Satyricæ, in quibus homines rubicundi, qui caudas in medio dorſo habeant, equinis non multo minores. Qui ſtatim vbi ſenſerunt nouos veniſſe hoſpites, ad nauigium, quaſi facto impetu, accurrerunt, nullamque vocem ediderunt, ſed mulie-

Hiſtoria prodigioſa de Satyris.

ribus vna aduectis manus iniecerunt, Nautæ metu perculſi, barbaram mulierem in inſulam proiecerunt, eam Satyri non ſolum qua parte naturæ conſuetudo permittat, ſed & toto corpore libidinoſe violarunt.

Et Satyri Nymphas.] Vide Ælianum libro 3. De var. hiſt. & Leonic. Thomæum lib. 2. cap. 24. Apud Plutarch. in Galba, homines in diem viuentis, & Satyrici, ἐφήμεροι καὶ σατυρικοὶ τοῖς βίοις ἄνθρωποι, pro libidinoſis & luxu diffluentibus accipiuntur. Idem in Pericle: οἱ Σατυροὶ τοῦ Διονύσου ἱεροὶ ὄρθια ἔχουσι τὰ αἰδοῖα, ξύμβολον τοῦ θείου πρήγματος: Satyri Baccho ſacri erectos habent mutones, diuinæ ſymbolum poteſtatis.

Luxurioſorum opes.

EMBLEMA LXXIII.

RVPIEVS *aereis ſummíque crepidine ſaxi*
Immites fructus ficus acerba parit:
Quos coruo comedunt, quos deuorat improba cornix,
Qui nihil humanæ commoditatis habent:
Sic fatuorum opibus paraſiti & ſcorta fruuntur,
Et nulla iuſtos vtilitate iuuant.

Fons Emblematis. HOc ex apophthegmate Diogenis ſumptum. Dicebat enim eos, qui profusè & temerè bona decoquerent opéſque in rebus Venereis, conuiuijs magnificis & id genus alijs arboribus eſſe ſimiles in montium cacumine naſcentibus, quarum fructus hominibus eſſent inutiles, à vulturibus aut coruis deuorandi. Illud eſt quod vulgus noſtras crebrò

vſurpat E diuite malo malæ opes, & opibus bonis eos indignos eſſe penitus qui ijs vtantur malè. Fit enim ſæpe, vt ampliſſimę poſſeſſiones, quæ in pios vſus conuerti debuerāt, in ſumptus inutiles aut etiam pernicioſos & deteſtādos prodigantur, nulla habita iuſti aut equi ratione. Sententiam illam argutam Diogenis retulit in Paraphraſi Menodoti orationis ἐπὶ τὰς τέχνας, Galenus, his planè verbis: καλῶς οὖν καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Διογένης ὁ μὲν χρυσᾶ πρόβατα καλῶν τοὺς πλουσίους καὶ ἀπαιδεύτους· ὁ δὲ, ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς ἀπεικάζων αὐτούς. ἐκείνων γὰρ τὸν καρπὸν, οὐκ ἀνθρώπους, ἀλλὰ κόρακας ἢ κολοιοὺς ἐσθίειν· τούτων τε τὰ χρήματα, μηδὲν μὲν ὠφελεῖν τοῖς ἀστείοις, δαπανᾶσθαι δὲ ὑπὸ τῶν κολάκων. id eſt, Pręclarè itaque Demoſthenes & Diogenes ſiquidem ille diuites imperitos, nullóque literarum cultu perpolitos, aureas pecudes appellabat: hic autem eoſdem ficubus comparabat, quæ naſcūtur in locis præruptis & ad quæ difficilis acceſſus eſt. earum enim arborum fructu non homines, ſed coruos & graculos veſci: horum autem hominum bona & reditus non ab honēſtis hominibus, ſed à quibuſdam facetis & aſſentantibus abſumi.

Rupibus a reis.] id eſt editiſſimis, altiſſimis, eadem metonymia qua ſuperiùs *aëreo nido* dixit.

ſummiq; crepidine ſaxi.] Videtur hoc hemiſtichium ex 10. Æneid. imitatus:

Forte ratis celſi coniuncta crepidine ſaxi.

Editioris autem loci cuiuſque extremitas crepido appellatur, eſtque ora terræ quā alluit aqua ἀκρόκαρπος arbor dicitur in cacumine aut extremo fructificans. *Crepido.*

Ficus acerba.] Caprificum intellige.

improba cornix.] id eſt, inauſpicata, quam Virg. ſiniſtram vocat in Eclogis; & improbam 1. Georgicon, vt & improbus anſer ob garrulitatem Cornicem autem priſci inter prodigioſas aues reponebant. Itaque his nominibus improbæ vitæ homines intelligit, à quibus nulla poteſt neque gratia, neque commoditas peti. *Cornix inauſpicata.*

paraſiti] ſcurræ, & homines qui omnia ventris gratia faciunt. De his in ſequentibus commodiùs.

ſcorta.] meretrices.

iuſtos.] viros bonos. In ſacris, iuſti dicuntur non tantùm qui iuſtitiam, ſed & qui virtutes alias omnes colunt: eáque iuſtitia eſt, quæ in ſe virtutem amplectitur omnem. & Plato Dialo- *Iuſti qui.*

go, qui ἐρασταὶ, vel περὶ φιλοσοφίας inſcribitur, virtutes morales vno iuſtitiæ nomine complecti videtur.

Appendix.

Verba Plutarchi confero ex apophthegmatis philoſophorum: τοὺς ἀσώτους, ἔφη παραπλησίους εἶναι συκαῖς ἐν κρημνῷ πεφυκυίαις, ὧν τοῦ καρποῦ μὲν ἄνθρωπος οὐκ ἀπογεύεται, κόρακες δὲ καὶ γῦπες ἐσθίουσι.

iuſtos.] Tull. 1. offic. iuſtitiæ ineſt ſplendor virtutis maximus, ex qua boni viri nominantur, cuius primum munus eſt, ne cui noceat; deinde vt communibus pro communibus vtatur; priuatis, vt ſuis. Idem in 2. Iuſtitia, ex qua boni viri appellantur mirifica quædam res multitudini videtur. Referre poſſis huc quæ diſputat περὶ νόμου Dion ſophiſta, & Ariſtot. 5. de morib. ad Nicomach.

Tumulus meretricis.

EMBLEMA LXXIIII.

QVIS tumulus? cuia vrna? Ephiraeæ eſt Laidos. ah: non
Erubuit tantum perdere Parca decus?
Nulla fuit tum forma. illam iam carpſerat ætas,
Iam ſpeculum Veneri cauta dicarat anus.
Quid ſcalptus ſibi vult aries, quem parte leæna,
Vnguibus apprehenſum poſteriore tenet?
Non aliter captos quòd & ipſa teneret amantes:
Vir gregis eſt aries, clune tenetur amans.

LAidem tota Græcia celebrauit ob inſignẽ venuſtatem, ad cuius ędes frequens fuit concurſus, vt pręter alios cecinit Propertius. Huius monumentum (Pauſan. teſte 2. Corinthiac.) extra vrbem Corinthi, in qua ætatẽ exegerat, celebre *Lais formoſiſſima.*

viſcebatur ſecundum Bellerophontis ſeptum, iuxta Veneris cognomine Melanidos templũ, cui pro inſigni titulo leæna anterioribus arietem complexa pedibus impoſita fuiſſe perhibetur: quo ſimulacro petulantia & libido meretricis arguebatur. Per arietem, fatuum ſtolidúmque animal, amatorem veſanum intellige, illum quidem a leæna partibus poſterioribus ſcalptum retentúmque, quo rapina meretricia imperiúmq; in amaſios libidine prurientes, & quaſi vinculo turpi colligatos exprimitur. Cęterùm leænæ nomine meretricem intelligi multis veterum ſententijs conſtat, & maximè ſacrorum Bibliorum locis aliquot: Ezechiel enim Hieroſolymam leænam vocat, & Heliachim catulum eius qui in Ægyptum ductus eſt. Plautus Truculento:

Leænæ meretricem ſignificat.

Bonis eſſe oportet dentibus lænam probam,
Arridere quiſquis veniat, blandè alloqui, malè corde
Conſultare, bene loqui, lingua: meretricē eſſe ſimilem ſentis Cōdecet,
&c. Huic conuenit ſenarius veteris cuiuſdam poëtæ:
ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.
Par eſt leænæ & fœminæ crudelitas.

Retulit Pierius in Leone 1. Hieroglyph. quem etiam lege in Ariete lib. 10. in quibus Laidis monumēti huiuſce meminit, & Gyrald, Syntagmate 12. hiſt. Deorum. De Laide plura apud Athenæum cap. 20 lib. 13.

Ephyrææ.

Ephyrææ eſt Laidos.] Ephiræa ab Ephyre vrbe Achaiæ, quæ nunc eſt Corinthus. Propertius lib. 2.

Non ita complebant Ephyrææ Laidos ædes,
Ad cuius iacuit Græcia tota fores.

De eius patria concertant plerique vt Athen.

Mors nemini vitatur.

ah: non Erubuit tantum perdere Parca decus.] Nimirùm mors nemini parcit. Virgilius in Appendicibus:

Illa rapit iuuenes prima florente iuuenta,
Non oblita rapit ſed tamen illa ſenes.

& Horat. lib. 3. Odar. *Mors & fugacem perſequitur virum,*
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidóq; tergo,

Senectute forma defloreſcit.

Parca.] Atropos, id eſt, mors ipſa rerum vltima linea.

ætas.] nempe ſenilis, qua veniente color & venuſtas flacceſcit. Ouid. 3. Triſt. *Iſta decens facies longis vitiabitur annis,*
Rugáque in antiqua fronte ſenilis erit.
Inijciétque manus formæ damnoſa ſenectus,
Quæ ſtrepitum paſſu non faciente venit.

Iam

Iam ſpeculum Veneri, &c. Milites, qui per ætatem à bellicis functionibus ceſſant, dicuntur vulgò arma poſuiſſe: & qui alicui omninò arti renunciaſſent, Deo illi qui arti præerat, inſtrumenta eius artis ſuſpendebant. Horat 3. Carm. 26. *Veneri ſpeculũ dicari.*

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militaui non ſine gloria:
Nunc arma, defunctúmque bello
Barbyton hic paries habebit.

Idem 1. epiſtola ad Mæcenatem:

——— Veianius armis.
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro.

vt alicubi Virgil. ——*hîc victor ceſtus, artémque repono.* loquitur de Entello. Sic ſcorta, cùm ad ſeniles annos perueniunt, Veneri ſpeculum dicant. Auſonius:

Lais anus Veneri ſpeculum dico: dignum habeat ſe
Æterna æternum forma miniſterium.
At mihi nullus in hoc vſus, quia cernere talem
Qualis ſum, nolo: qualis eram, nequeo.

Ægræ ferunt enim rugas contractas, amiſſamque formæ gloriam, quam diu in ſpeculo erant intuitæ. Hinc Ouidianum illud 3. Triſt.

Cúmque aliquis dicet, fuit hæc formoſa, dolebis,
Et ſpeculum mendax eſſe querére tuum.

Idem ferè auctor De medicamine faciei:

Tempus erit quo vos ſpeculum vidiſſe pigebit,
Et veniet rugis altera cauſſa dolor.

Id & attingit ad Ligurinum Flaccus lib. 4.

Dices heu, quoties te ſpeculo videris alterum:
Quæ mens eſt hodie, cur puero non eadem fuit?

De ſpeculo multa paſſim leguntur. Amor, vt ait Euripides, φιλεῖ κατόπτρα καὶ κόμης ξανθίσματα, amant ſpecula & criniũ ruſationem. apud eundem Electra damnat formæ lenociniũ vſu quæſitum ſpeculi, in matre Clytæmneſtra, abſente marito Agamemnone:

ἣ ξανθὸν κατόπτρῳ πλόκαμον ἐξήσκεις κόμης.

quæ flauos orbes crinium ad ſpeculum ſtudioſè componebas. Sed & Ouidius, tenerorum doctor amorum, eleg. 14. lib. 1. ad amicam.

Quid malè compoſitos quereris periſſe capillos?
Quid ſpeculum mæſta ponis inepta manu?

Vir gregis eſt aries.] Virum gregis appellat arietem, vt pri- *Vir gregis.*

mo Transformationum Ouidius:

De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus.

Virgilius etiam de Capro:

Vir gregis ipſe caper. ——

& in Georgicis,

Quem legere ducem, & pecori dixere maritum.

Vide Macrob lib.6.cap.6. Hanc loquendi formam vſurparunt auctores certè graues, vt miſſum faciam Ciceronẽ, qui oratione in Piſonem admiſſarium pro homine immoderatæ libidinis dixit. Papinianus enim de admiſſario tauro,

——*ſtabulíque maritus.*

Et Saluianus in 7. de prouidentia: ſi verè vt emiſſarij equi, nõ ad paucas tantum, ſed penè ad omnes vernulas ſuas, id eſt, ad greges proprios irruebant, & in morem eorum pecudum, qui mariti gregum appellantur, feruidæ libidinis debacchatione graſſantes, in quamcumque eos fœminam primam ardens impudicitiæ furor traxerat, irruebant.

Appendix.

¶ Suidas tradit Corinthum Veneri operatam, Cotyn, Deam turpitudinis, & præpoſteræ libidinis præſidem coluiſſe, quæ eadem Cotyto dicebatur: in cuius tutela obſcœni infamium amorum ſectatores erant. Eam enim nominat Suidas ἔφορον τῶν αἰσχρῶν. Solinus Polyhiſtor cap. 11. de Sicilia: Hîc Laïs illa, quæ eligere patriam maluit, quàm fateri. Hoc dicit, quod cùm nata Craſti foret, quæ vrbs Siciliæ eſt, Corinthi agere, Corynthiáque dici maluit. De ea ſcriptum carmen anonymi cuiuſdam, eruditi ſanè hominis:

Laïs anus ſpeculo ſe contemplata nitenti,
Vt ſolitum vidit deperijſſe decus,
Labráque nunc pallere olim inuidioſa corallis,
Et verſa in canas aurea fila niues,
Et qui certabant ebori rubigine dentes,
Squallere, & ruga tempora laxa rudi,
Lumináque illuſtri tantum non æmula Phœbo,
Nunc ſub mucoſo clauſa latere ſpecu:
Et tamen idem animus ſtimulos ſub pectore eodem,
Et noto ſenſit feruida corda Deo.
Sic ſecum facie nimium viuacior, ô mens,
Cur dudum hæc anus eſt, túque puella manes?

Id non malè quadrat in noſtrum hoc Alciati carmen, ſed accepi pridem à viris Italici ſoli, id ſcriptum fuiſſe in quondam

meretricem Venetam, quæ ætatis lapſo, ſeu decuſſo flore, quoties ſe in ſpeculo conſpiceret, fronte iam rugis obſita, miſerè contabeſcebat, & nihilo ſegnius ardore tentiginis premebatur.

clune tenetur amans.] Horat.2.ſatyra lib.1.Sermon.

Quod pulchrâ clunes, breue quod caput, ardua ceruix,
Hoc illi rectè, ne corporis optima lynceis
Contemplere oculis.

Locus iſte omnis ſanè lubricus ac Venereus, quo feſtiuus ſcriptor mulieres equis vænalibus comparat. Sed ad rem, clunes, & earum inſpectio, ſedes ac incitamentũ libidinis, quarum intuitu mulieres *ἀνδρομανεῖς* homines otioſos cadigũt ad inſaniam. Sed quis non videt quàm fœdũ ac contemptum clune capi, & voluptati turpi ſuccũbere? quàm belluinum ſi homo rationis particeps nihil putet inter ſe & quadrupedem intereſſe?

In amatores meretricum.

EMBLEMA LXXV.

V I L L O S Æ *indutus piſcator tegmina capræ,*
Addidit ut capiti cornua bina ſuo;
Fallit amatorem ſtans ſummo in littore ſargum,
In laqueos ſimi quem gregis ardor agit.
Capra refert ſcortum: ſimilis fit ſargus amanti,
Qui miſer obſceno captus amore perit.

Sargus quid. HOc de ſargo piſce, qui ſit à laruato piſcatore deceptus, manifeſtè in eos torquetur, qui cæco turpique amore capti decidunt in obſcenam perſonatarum meretricum naſſam, mentis errore neſcio quo rati pulchrum id eſſe quod pulchrum apparet: ſed tandem eos multum diuque pœnitet,

cùm ad ſeſe redeunt: nō enim poſſunt effugere cùm maximè volunt. Quod diſcrimen vt vitari poſſit adhibenda eſt cautio diligens. Vt enim noſtrates dictitant, Prius noſſe opus eſt quàm amare. eo quod qui primò viſam ſtatim exardet, leuiuitatis non minimum præ ſe fert argumentum. Iudicio ſiquidem eſt opus & maturo conſilio. Proinde bellè Ouid. De remedio amoris primo, qui vt illicitos excludit eiuſmodi ignes, ſic honeſtos probat: ait enim,

Quomodo à turpi amore cauendum ſit.

Capra meretricem ſignificat.

Si quis amat quod amare iuuat, feliciter ardet;
Gaudeat, & vento nauiget ille ſuo.

Capram referre meretricem ex eo patet, quòd morſu peſtilenti maximè noceat: gramina enim perueſtigat, quæ auidiſſimè depaſcitur: ſic meretrix adoleſcentiæ potiſſimùm cupida eſt, nimirùm ætas ea eſt, quæ ob imperitiam faciliùs decipiatur. Vnde non illepidè Nico Attica meretrix αἶξ, id eſt, Capra cognominata eſt, quòd Thallum adoleſcentem, qui in Atticā mel & caricas empturus aduenerat, abligurriſſet. Huc ſpectat dictum Architæ Tarentini, ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν, Eſca malorum voluptas: qua homines capiuntur, vt hamo piſces. Vide Plinium ſub finem cap. 59. libri 10. Sed tibi factum ſatis iri puto, ſi conſulas Ælianum de animalib. lib. 1. cap. 23. cuius verba huc conferre non piguit. φιλοῦσι πως τῶν ἀλόγων αἶγας ἰσχυρῶς. ἐὰν γοῦν πλησίον τῆς ἠιόνος νεμομένων ἡ σκιὰ μιᾶς ἢ δευτέρας ἐν τῇ θαλάσσῃ φανῇ, οἱ δὲ ἀσμένως προσνέουσι καὶ ἀναπηδῶσιν, ὡς ἡδόμενοι καὶ προσάψασθαι τῶν αἰγῶν ποθοῦσιν ἐξαλλόμενοι, καίτοι οὐ πάνυ τι ὄντες ἁλτικοὶ τὴν ἄλλος· νηχόμενοι δὲ καὶ ὑπὸ τοῖς κύμασιν, ὅμως τῆς τῶν αἰγῶν ὀσμῆς ἔχουσιν αἴσθησιν καὶ ὑφ' ἡδονῆς προσελθεῖν ἐπ' αὐτὰς σπεύδουσιν. ἐπεὶ τοίνυν εἰς τὰ προειρημένα δυσέρωτές εἰσιν, ἐξ ὧν ποθοῦσιν, ἐκ τούτων ἁλίσκονται. ἁλιεὺς γὰρ ἀνὴρ αἰγὸς δορὰν ἑαυτὸν περιαμπέχει σὺν αὐτοῖς τοῖς κέρασι δαρείσης αὐτῆς, λαμβάνει δ' ἄρα τὸν ἥλιον κατὰ νώτου ἐπιβουλεύων ὁ θηρατὴς τῇ ἄγρᾳ εἶτα καταπάττει τῆς θαλάσσης ὑφ' ἣν οἰκοῦσιν οἱ προειρημένοι, ἄλφιτα αἰγείῳ ζωμῷ διαβεβρεγμένα. ἑλκόμενοι δ' οἱ σαργοὶ ὡς ὑπὸ τινὸς ἴυγγος, τῆς ὀσμῆς τῆς προειρημένης, προσίασι καὶ σιτοῦνται μὲν τῶν ἀλφίτων, κηλοῦνται δὲ ὑπὸ τῆς δορᾶς βλεπομένης ὡς αἰγὸς, αἱρεῖται δὲ αὐτῶν πολλοὺς ἀγκίστρῳ σκληρῷ. Quorum verborū hæc eſt ſententia: Capras ſargi admodum amant. Cùm enim vmbra quædam apparet earum caprarum quæ ſecundum littus paſcuntur, ſtatim præ lætitia geſtiunt, & quantum maximè poſſunt, adnatant: & quanquam ſalire non poſſunt, tamen

Voluptas malorum eſca.

Locus Aeliani, eſt typus huius Emblem.

ſalire nituntur, ſed fruſtra tamen. Caprarum odorem percipiunt etiam in fluctibus verſentur; quæ cauſſa eſt vt accedere ad capras in primis affectet. At cùm in ſuo amore ſint adeò infelici nati ſidere, earum cauſſa capiuntur quas tam deperiunt. Piſcator enim caprina indutus pelle cum cornibus, inſidias ſtruit, ſole relicto à tergo: atque farinam iure caprino madefactã in eam dejicit panem maris in qua ſargi ſunt: quo illicio odoris capti ſargi accurrunt, farinã deguſtant, & maximè odore capiuntur eius pellis caprinæ quam ſentiunt. Ex his itaque piſcator multos valido hamo capit, &c. Ad id argumenti copioſiùs illuſtrandum repetenda eſt pulcherrima Socratis diſputatio cum Ariſtippo 2. Commentariorum Xenophontis, & colloquium eiuſdem Socratis cum Theodora, lib. 3. Conſtat autem hîc alludi ad Platonicum hoc, ἡ ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν: voluptas malorum eſca.

Scopus Emblem.

Villoſæ indutus tegmina capræ.] Hoc mutuatus eſt ex Moreto Virgiliano:

——& cinctus villoſæ tegmina capræ.

Simus grex.

In laqueos ſimi quem gregis.] Sargus capræ amore correptus, & ementita capræ forma deluſus illaqueatur. Simum gregẽ pro capris dixit. eodem epitheto vſus eſt Poëta 10. ecloga:

Dum tenera attondent ſimæ virgulta capellæ.

Citantur & hi verſiculi Næuij Ægiſtho:

Tum autem laſciuum Nerei ſimum pecus
Ludens ad cantum claſsium luſtrat.

Laqueo amorem ſignificari docuit Pierius, & Venerem vinculo. quo ſenſu Virgil.

Compedibus Venerem, vinclis conſtringe Lyæum,

Ouid. appoſitiſſimè:

Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator
Se ſolum thalamos ſperet habere tuos.

obſceno captus amore perit.] Imitatus & mutuatus eſt Ouid. illud Faſtor. 2.

——cæco captus amore furit.

vbi de Tarquinio amore Lucretiæ capto.

Cauendum à meretricibus.

EMBLEMA LXXVI.

SOLE ſatæ Circes tam magna potentia fertur,
Verterit vt multos in noua monſtra viros.
Teſtis equûm domitor Picus, tum Scylla biformis,
Atque Ithaci poſtquàm vina bibere ſues.
Indicat illuſtri meretricem nomine Circe,
Et rationem animi perdere, quiſquis amat.

HOmerus Odyſſeas κ ait, ſocios aliquot Vlyſſis, qui miſſi ab eo fuerant exploraturi Circæas ædes, virga percuſſos à Circe, epotoq; pharmaco venefico ſtatim in porcos eſſe trāsformatos. Quo figmēto adumbratur meretricis & libidinis fœdæ typus. Ea enim ſuis præſtigiis humanas illas cogita- *Vlyſſis ſocij à Circe in belluas transformati.*

tiones & naturale motiones(quæ ὁρμαὶ Græcis dicuntur) in homine tumultuantes excitat impotenter, & mutat in deterius,ex quo fit vt homo naturæ diuinæ particeps:in belluam degeneret. Per Vlyſſem,qui nullo veneficio à priſtina forma dimoueri poteſt,mentem animæ ducẽ intelligimus. Quòd ſic ad veterũ mythologorum ſenſum expreſſit vir induſtria & ingenio nulli penè ſecundus Eraſmus: Quid innuit Circes fabula,veneficijs homines vertentis in feras, niſi eos, qui nequaquam ratione ducuntur,id quod hominis eſt proprium, ſed totos ſeſe dediderunt turpibus affectibus, iam præter hominis vocabulum nihil hominis habere, ſed ad pecudum degeneraſſe naturam, puta libidine in vrſos, ſomnolentia ignauiaque in ſues, ferotia in leones, atque ita de conſimilibus? Quid Vlyſſes, qui ſolus poculo epoto, virgáque monſtrifica percuſſus,non eſt mutatus, niſi firmum illum & conſtantem ſapientis habitum qui nec frangi terroribus,nec vllis affectuum illicijs ab honeſto poteſt abduci? Sunt verò qui dicant rei veritatem ex eo eſſe inſpiciendam, quòd Circe meretrix,quos ſibi amore turpi deuinxit, effeciſſe tandem prædatores, viarum obſeſſores ſicarios, parricidas,nempe quibus nihil ſupereſſet ad vitam miſeram ſuſtinendam; quæ vitia cùm potiùs ferarum ſint quàm hominum, rem totam lepido & commodo ſchemate Homerus, & alij nonnulli è veteribus adumbrarunt. Cui ſententiæ ſubſcribit Palladas lib. I.Græcor.epigr. his verbis:

Socij Vlyſſis qui.

Vlyſſes quid.

Circe meretrix.

τὴν κίρκην οὔ φημι, καθὼς εἴρηκεν ὅμηρος,
  ἀντ' ἀνδρῶν ποιεῖν ἢ σύας ἢ λύκους,
τοὺς αὐτῇ προσιόντας ἑταίρα δ' οὖσα πανοῦργος,
  τοὺς δελεασθέντας πτωχοτάτους ἐποίει.
τῶν δ' ἀνθρωπείων ἀποσυλήσασα λογισμῶν,
  εἶτ' ἀπὸ τῶν ἰδίων μηδὲν ἔχοντας ἔτι,
ἔτρεφεν ἔνδον ἔχουσα, δίκην ζώων ἀλογίστων·
  ἔμφρων δ' ὢν ὀδυσεὺς τὴν νεότητα φυγών.
οὐχ ἑρμοῦ, φύσεως δ' ἰδίας δώρημα λογισμὸν
  εἶχε, γοητείας φάρμακον ἀντίπαλον. id eſt,

Non, vt Homerus ait triſti medicamine lectos
Hoſpitio Circe reddidit ipſa ſues:
Pauperior ſed quiſquis erat diſceſsit ab illa:
Nam meretrix quondam pernicioſa fuit.
Exutósq; ſua prorſus ratione maritos
Fornice continuit, non ſecus atque feras.

Et tamen hanc ſtrenuè deluſam ſpreuit Vlyſſes,
Inſigni rerum conditione valens.
Mercurioq́; datam nec fas eſt credere moly,
Ille ſed ingenio reppulit vſque dolum.

Quinetiam nemo non videt eòdem recidere Horatij carmina 1. Epiſtolar.

Sirenum voces & Circæ pocula noſti:
Quæ ſi cum ſociis ſtultus cupidusq́; bibeſſet,
Sub domina meretrice fuiſſet turpis & excors:
Vixiſset canis immundus, vel amica luto ſus.

Xenophon 1. ἀπομνημονευμάτων, Socratem ait in conuiuiis, ad quæ non niſi coactus accedebat, parciſſimè cibum capere ſolitum, iocóque vſurpare multis eiuſmodi oppoſitis cibis, Circen homines transformaſſe in ſues: ipſum autem Vlyſſem mutari non potuiſſe conſilij Mercurij memorem, & abſtinentia ipſummet ſua ſemper vtentem. At hæc παρέργως. Non parũ illuſtrabit hoc Emblema, Plutarchi dialogus, quo Grillũ diſputantem facit. Idem ἐν γαμικοῖς παραγγέλμ. ſic habet: ἡ διὰ τῶν φαρμάκων θήρα, ταχὺ μὲν αἱρεῖ καὶ λαμβάνει ῥαδίως τὸν ἰχθὺν, ἄβρωτον δὲ ποιεῖ καὶ φαῦλον. οὕτως αἱ φίλτρα τινὰ καὶ γοητείας ἐπιτεχνώμεναι τοῖς ἀνδράσι καὶ χειρούμεναι δι' ἡδονῆς αὐτοὺς, ἐμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις συμβιοῦσιν· οὐδὲ γὰρ τὴν Κίρκην ὤνησαν οἱ καταφαρμακευθέντες, οὐδ' ἐχρήσατο πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς ὑσὶ καὶ ὄνοις γενομένοις· τὸν δ' Ὀδυσσέα νοῦν ἔχοντα καὶ συνόντα φρονίμως, ὑπερηγάπησεν, id eſt, Vt piſces quibuſdem medicamentis celeriter capiuntur, ſed eſui tamen fiunt inutiles: ita mulieres, quæ amoris poculis & veneficiis viros captant, voluptateque in ſuam poteſtatem redigunt, ſtupidos eos, amentes & deprauatos vitæ ſocios deinceps habent. Ij enim nihil Circæ profuerunt, quos veneficio mutauerat, neque ad vllam rem iis vſa eſt, cùm in canes & aſinos degeneraſſent: Vlyſſem autem prudentem virum, prudentérque ſecum verſantem, omninò dilexit. *Præclarus Plutarchi locus.*

Exemplum prius eorũ qui à Circe in belluas cõuerſi ſunt, aperui hactenus. Alterum eſt Pici equûm domitoris. Picum Saturni filium facit Æneid. 7. Virgil. & Ouid. 14. Metamorph. Rex fuit Latij, & ab vxore Circe in auem ſui nominis conuerſus. Id fingi creditur, quoniam primus hac aue in auſpiciis vſus eſt, quodque augur fuerit: quod à Seruio eſt annotatum. Sed id meliùs, & ad hunc locum opportuniùs referemus ad animi leuitatem & inconſtantiam qui ex turpi amore *Picus in auem mutatus.*

Scylla. contrahitur. Tertium exemplum fuit appoſitum in Scylla, de qua iam ſuperiùs à nobis dictum ſatis. Hic tamen ſpeciatim fabula conuertitur ad meretriciam turpitudinem, quæ vt ſupernè faciem virgineam oſtentat, ita infernè rabidi canes cõſpiciuntur, audacia, rapina, ingluuies, qui ad exitium miſeriámque certiſſimam præcipites agẽt quotquot amore turpi capiuntur. Quæ omnia eò ſpectant, vel quiſque virtutis & honeſti ſtudioſus impudicarum mulierum dolos pręſtigiaſque omnes declinet; intelligátque, quod Cicero ait, corporis voluptatem non ſatis dignam eſſe hominis præſtantia, eamque vt belluarum propriam contemni ac rejici oportere.

Sole ſata Circes.] Ouid. initio 14. Metamorph. ſic:

Circe filia Solis. *Sole ſatæ Circes, variarum plena ferarum.* Teſtis Higinus. Filiã Solis habitam propter herbarum ſcientiam, quæ radijs Solis vim & incrementum capiũt, credibile eſt. Fabulæ huius meminere Diodor. lib. 4. Plin. varijs locis. D. Auguſt-n. 18. de ciuitate, cap. 17.

Teſtis equũm domitor Picus,] Sic Virgil.

——ancile gerebat
Picus equũm domitor, quem capta cupidine coniunx
Aurea percuſſum virga, verſúmque venenis
Fecit auem Circe, ſparsítque coloribus alas.

Et rationem animi.] Ideò mythologi Venerem ἀφροδίτην, quaſi ἀφροσύνην, id eſt ſtultitiam & mentis priuationem interpretantur. Propiùs alluſit 2. de laudib. Stiliconis Claudianus:

Luxuries prædulce malum, quæ dedita ſemper
Corporis arbitrijs, hebetat caligine ſenſus
Membráq; Circæis effeminat acriùs herbis.

M. Tullius prima Verrina (vt hoc quaſi per tranſennam) alluſit ad hanc poëticam fabulam: Eſt adhuc, id quod vos omnes admirari video, non Verres, ſed Q. Mutius. quid enim facere potuit elegantiùs ad hominum exiſtimationẽ? æquiùs ad leuandam mulieris calamitatem? vehementiùs ad Quæſtoris libidinem coërcendam? ſummè hæc omnia mihi videntur laudanda ſed repentè veſtigio ex homine, tanquam aliquo Circæo poculo, factus eſt Verres: redit ad ſe, atque ad mores ſuos &c.

Et rationem animi perdere quiſquis amat.] Simile eſt iſtud Menandri:

ἀλλ' ὅταν ἐρῶντα νοῦν ἔχειν τις ἀξιοῖ,
παρὰ τίνι τὸ ἀνόητον οὗτος ὄψεται;
Carere amantes mente, ſi quis non putat,
Quos eſſe potius mentis expertes putet?

Appendix.

Lubet attexere lepidum ac mordax epigramma Bellaij in quemdam:

Certauere diu, cùm te genuere parentes,
Téne aſinum mallent, an generare ſuem,
Clitella namque huic, laniena placebat at illi,
Nec paribus ſtudium par erat ingenijs.
Fecit te varium amborum ſententia monſtrum,
Nam caput eſt aſini, cetera membra ſuis.

Videtur hic eleganti ſanè penicillo expreſſè hominem planè ſtolidum, ac guloſum, qui non plus integrę mentis habet quàm aſellus, væcors animal, & tamen gulæ ac libidini addictior, ad naturã ſuillam accedit. Quales nimis multos ſtrobilos & ganeones, è bonis alioqui & honeſtis ortos familijs agnoſcimus, & quos neque natales ingenui, neque ipſa educatio flectere potuerit. Et quid cum ijs agas lurconibus, comedonibus, ventribus, qui inter inguen & caput nullum diſcrimen faciunt, & tantùm ſubare & obligurire ſciant?

Amuletum Veneris.

EMBLEMA LXXVII.

INGVINA *dente fero ſuffoſſum Cypris Adonin*
Lactucæ folijs condidit exanimem.
Hinc genitali aruo tantum lactuca reſiſtit,
Quantum eruca ſalax vix ſtimulare poteſt.

Lactucæ vis. ATheneæus Dipnoſoph. 2. cap. 32. rationẽ affert, cur dicatur Venus Adonidem ab apro interemptum lactucæ folijs occultaſſe (quod alij tamen de Phaone Lesbio tradidere, vt retulit in hiſtoria Poëtarum Lil. Gyraldus) quòd nimirùm, qui lactucis aſſiduè veſcuntur, hebetiores fiant, καὶ ἀφροδισιαστικοὶ, & ad libidinem minus idonei: lactucã enim frigidam eſſe, iam in ſuperioribus docui ex Plinio. Venus itaque

ſingitur emortui Adonidis genitalia lactucis recondere, vt moneamur libidinem turpemque voluptatem ciborum moderatorum vſu ſopiendam & reprimendam eſſe. Nihil enim æquè conducit ad motus illicitos cohibendos, quàm victus ratio temperata. *Victus ratio quid conferat.* Ouidius inter alia, quæ de remedio amoris ſcripſit, vt à quibuſdam cibis abſtinendum eſſe monet, ſic quoſdam eſſe tutò adhibendos ſuadet, his quidem verbis:

Ecce cibos etiam (medicinæ fungar vt omni
Munere) quos fugias, quóſve ſequare, dabo.
Daunius an Libycis bulbus tibi miſſus ab oris,
An veniat Megaris noxius omnis erit.
Nec minus erucas captum eſt vitare ſalaces,
Et quicquid Veneri corpora noſtra parat:
Vtilius ſumas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora noſtra negat.

Sed & ex nimia ciborum copia turpem amorem excitari Phocylides teſtatur,

οὐκ ἀγαθὸν πλεονάζον ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ,
ἡ πολλὴ δὲ τρυφὴ πρὸς ἀμέτρας ἕλκει ἔρωτας.

Inguina dente fero, &c.] Fabulam Adonidis ab apro interempti Ouid. ſub finem 10. Metamorph. deſcripſit, nec tamẽ huius myſterij meminit. *Adonis.* Hanc attigit & Auguſt. de ciuit. 6. c. 7. totumque illud ad Phyſicen retulit Macrob. 1. Saturn. cap. 21.

Cypris.] Venus, ab inſula Cypro ei ſacra, libidini deditiſſima. *Cypria Venus.* Polydor. Virgil. lib. 3. cap. 17 De inuentorib. rerum, poſt Iuſtinum Martyrem, Euſeb. Lactant. & alios ſexcentos retulit.

genitali aruo.] Hîc aruum genitale pro virilibus & pudendis poſuit, quòd ſint generationis inſtrumenta, vt Virgil. 3. Georg. *Aruum genitale.*

Hæc faciunt nimio ne luxu obtuſior vſus
Sit genitali aruo, & ſulcos oblimet inertes.

Loquendi eandem formulam non eſt aſpernatus Auguſt. lib. 18. cap. 23. de ciuitate Dei: Sed voluntati, inquit, membra illa vt cætera cuncta ſeruirent; ita genitale aruum vas in hoc opus creatum ſeminaret, vt nunc terrã manus, &c. ſic aruum genitale, κῆπος Græcis, Latinè hortus dicitur.

lactuca reſiſtit.] Conſule Plinium. Dion Caſſius lib. 11. De agricult. cap. 13. Cocta, ait, coitum auertit. Vnde Pythago-

rici ipſam eunuchũ appellãt. Martial. 13. palumbes torquatóſ reprimere Venerem tradit:

Inguina torquati tardant, habetántque palumbi:
Non edat hanc volucrem qui volet eſſe ſalax.

Appendix.

Epigraphe, ſeu index emblematis huius eſt, AMVLETVM VENERIS. Amuleta, remedia ſunt, quibus arceri & auerti creduntur mala omnia, ſed maximè veneficia; ab amoliendo nominata, de quibus Plin. aliquid 23. cap. 1. & lib. 25. cap. 9. item 28. cap. 4. & 30. cap. 10. & 15. & lib. 37. cap. 3. & 9. Dicuntur & ἀποτρόπαια, quæ appenſa, alligataque incitamenta magica, venenorum propulſant inſidias, aut certè inefficaces reddũt, in quo differunt à periammatis & periaptis, quia hæc ſpecialius quid ſignificent, & quod ſuum effectum præbeant, vt hominibus inſtar miraculi ſint. Illa verò ſignificatum habent generalem, ſuamque vim ex ratione medica videntur mutuare. Apud medicos amuleta ſunt in differentia multiplici, ἀποτρόπαια, ἀλεξητήρια, ἀλεξιφάρμακα. Hæc beſtiarum venenatarum medentur morſibus, teſte Galeno, eóque differre ἀπὸ τῶν ἀλεξιφαρμάκων quidam putant: quod tamen non probatur Galeno. Eruditi homines hoc differre putãt, quod τὸ ἀλεξιφάρμακον intrò ſumatur, ἀλεξητήριον foris imponatur, nec modò veneni cauſſa, ſed & faſcinationis depellẽdæ, quæ appendi ſoleat collo: ἀλεξητήριον ſimpliciter Hippocrati eſt medicamentum ſeu remedium: nam ἀλέξασθαι eſt βοηθεῖν. Alexipharmacum dicitur medicamentum, quod deleterijs pharmacis medetur, non extrinſecus impoſitũ corpori, vt quod ἀλεξητήριον dicitur, ſed intrò ſumptum. Sunt tamen qui hæc accipiant indifferenter, ἀλέξειν enim eſt à veneni noxa vindicare, ſicuti & Latinis amuleta, ab amolliendo: ἀποτρόπαια ſunt amuleta quæ appenſa, illigatáque venenorum & incantamentorum arcent inſidias, aut reddunt inefficaces.

Inuiolabiles telo Cupidinis.

EMBLEMA LXXVIII.

*N*E *dirus te vincat amor, neu femina mentem*
Diripiat magicis artibus vlla tuam:
Bacchica auis præſto tibi motacilla paretur,
Quam quadriradiam circuli in orbe loces:
Ore crucem & cauda, & geminis vt complicet alis,
Talem amuletum carminis omnis erit.
Dicitur hoc Veneris ſigno Pagaſæus Iaſon
Phaſiacis lædi non potuiſſe dolis.

ARtificiale eſt in Venereos motus, & præſtigiarum amoris laqueos amuletum, cuius tamen rei fides penes auctores eſto. Pindarus Ode 4. Pythiorum, auctor eſt, Motacil-

Motacilla Iaſoni à Venere tradi. 4. lam à Venere primùm è cælo ad homines deportatam, & Iaſoni traditam , vt Medeam alliceret. Hanc autem auiculam aiũnt veneficis mulieribus ad incantationes eſſe perutilem: eam namque accipiũnt trocho,& rota quadam alligant, quã in orbem voluunt præſtigiatores,& noxia verba immurmurant.Alij,quòd exempta viſcerum interanea orbiculo appẽdunt.vnde prouerbio apud Græcos vulgató, *Iynx.* Iyngẽm hi dicãtur habere, qui veluti quibuſdã præſtigijs homines ad amorem pertrahunt. Noſter Alciatus ex Homero & ſcholiaſtis quibuſdam extulit quod hîc octoſticho tradit; nimirùm ad arcendas amoris illecebras (quo nullum exitialius aut furioſius præſtigium) adhibendam eſſe motacillam humano ſtomacho,quæ diſponatur inter binos circulos ſeſe quaſi interſecantes. Sanè numquam mihi perſuaſero virum doctiſſimum,& rerum multarùm cognitione inſignem , id alijs cõmunicaſſe vt rem veram & ſeriam ; & vt crederet tantam eſſe amatorij philtri vim,vt mentis humanæ libertatem ſic cogere,aut torquere,vel flectere eo tandem modo poſſet. Sed tamen profectò non auſim diffiteri , pleraque eſſe remedia ex bonis auctoribus petenda,quibus effrenata & indomita penè amoris huiuſce petulantia cohiberi,aut etiam ſopiri queat. *Præſtigiis amoris præſtigio non pellitur.* At verò quis tam excors erit aut ſtupidus,qui furorem illum Cupidineum inſigni hoc præſtigio coërceri poſſe dixerit, & faſcino quodam cupidines mentem occupantes exturbari? Viderint alij , quibus amatoria Ouidiana quandóque placuerint impenſius: tamen ipſemet extulit & verius,& quidẽ ſalubrius:

Ardet & aſſuetas Circe tendebat ad arces,
Nec tamen eſt illis attenuatus amor.
Ergo quiſquis opem noſtra tibi poſcis ab arte,
Deme veneficiis carminibúſq; fidem.

Idem loco alio verè & diſertè amorem non conciliari magicis artibus docet:

Fallitur Æmonias ſiquis decurrit ad artes,
Dátque quod à teneri fronte reuellit equi.
Non facient vt viuat Amor Medeides herbæ,
Mixtáque cum magnis Marſa venena ſonis.
Phaſias Æſonidem,Circe tenuiſſet Vlyſſem,
Si modò ſeruari carmine poſſet amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis:
Philtra nocent animis,vímque furoris habent.

Sit procul omne nefas: vt ameris amabilis eſto:
Quod tibi non facies, ſoláne forma dabit?

Sed miſeri homines amore perculſi graui, cùm re amata ſtatim potiri nequiuerunt, ad artes magicas & amatoria pocula perfugium habuere, res in primis noxias & exitiales. Cõſtat enim Lucretium poëtam, Antiochum, Caligulam in furorẽ verſos ſumptis hiſce philtris, quemadmodum & Lucullum, aliosque nonnullos. Cęterùm nullum perinde remedium eſt efficax ad turpes hoſce motus ſedandos, quàm ſtudio & labori cuipiam honeſto ſeſe prorſus dedere: ſic enim fiet, vt clauus clauo pellatur. Cùm enim perſpicuum ſit, amorem hunc non niſi in animos luxu & otio fractos irrepere, nullo planè modo auelli poteſt, niſi accedat labor aliquis & anxietas, quæ ſua moleſtia innatas amoris macolas oblinat. Ouidius: *Remedium efficax in amorem.*

Deſidiam puer ille ſequi ſolet, odit agentes:
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.

Quid ſi amuletũ certius, & profectò ſalubrius huc appoſuero, nempè vt iuxta D. Pauli conſilium, carnem cum vitiis crucifigamus? Iſte erit diuinus & cæleſtis *ἀντέρως*, qui terrenum illum & in hac corporis compage deliteſcentẽ *ἔρωτα*, robore validiore conficiet. Hoc vnum captiuarum animarum amuletum ſatis erit ad turpia omnia libidinũ motuumq; genera frangenda.

Bacchica auis præſto tibi motacilla.] Auicula eſt plumis diſcoloribus, prælongo collo, lingua exerta, colore vario, motu crebro ſe circumagens, & ceruicem in orbem flectens. vnde & *σεισοπυγίδα* vocãt, ſeu *σείσουραν*, aut *κίλλουρον*, vt apud Heſychium, Latinis Motacilla, Gallis *bergeronnette*, aut *balleqneue*, à caudæ motu, ſeu cauda tremula. Varro meminit De lingua Latina: Sic Galerita & Motacilla: altera quòd in capite habet plumam alatam: altera quòd ſemper mouet caudam. Non me tamen fugit, quòd pluribus verbis cõtendat Baptiſta Pius, Annotationib. poſter. cap. 3. Motacillam, & Iyngem pro vna & eadẽ accipi non debere, idque cõtra Seruij & Gazę opinionẽ. Certè *ἴυγξ*, Iynx, ea eſt quæ Gallicè *turcot*, auis paulò maior fringilla coloris varij: cui collũ circumagitur, lingua ſerpentibus ſimilis, prælonga (quæ exerta formicas attrahit, vnde formicula dicta quibuſdam Italis) vngues vtrinque bini. Quæ autem hæc auis ſit, repete ex Ariſtot. 2. De hiſtor. animal. & Plin. 11. Lege prouerb. Iynge trahor. Adhæc cur Motacilla dicatur auis Bacchica, rationem auctores non reddunt, *Motacilla quæ auis.* *Motacilla cur auis Bacchica.*

Heſychius quidem Bacchum ἰυγγίλω cognominatum ait, quia (ni fallor) ad Venerem inflammet immoderatus vini vſus. Fortaſſe Bacchus ἰυγγίης appellatur, quòd vinum homines ad ſe iyngis inſtar alliciat; ac ſi dicamus, illecebroſum. vel meliùs etiam iynx à Pindaro dicitur μαινὰς, non quòd Bacchi ſit auis, ſed quòd furorem inducat.

Quam quadriradiam] Pindari eſt iſtuc; nam τετράκναμον eam, de qua hic agitur, auem nominat, id eſt quadriradiam.

amuletum] remedium aduerſus veneficia, malàque medicamenta ab amoliendo: ἀποτρόπαιον ab ἀποτρέπειν amoliri, depellere, quod verbum frequens eſt Plinio.

Pagaſæ. *Pagaſæus Iaſon.*] Falluntur qui legunt *Pegaſæus*. Iaſon autem dictus eſt Pagaſæus à Pagaſa Theſſaliæ vrbe, iuxta quam Argo nauis fabrefacta: quam etiam Ouid. 7. Metamorph. principio Pagaſæam puppem nominat. Idem 8.

—auctor teli Pagaſæus Iaſon.

& Faſtorum 1.

Paſſus idem Tydeus, & idem Pagaſæus Iaſon.

Lucan. 2.

Vt Pagaſæa ratis peteret cùm Phaſidos vndas.

Phaſiacis dolis.] incantamentis Medeæ, quæ à Poëtis cognominatur Phaſias, à Phaſi Colchorum fluuio. Ouidius De arte:

—maritum
Barbara per natos Phaſias vlta ſuos.

Appendix.

Diu me torſit, quod fateor ingenuè, carminis huius ſententia, ſed poſt diutinum meditationis tędiũ, coniectanei mei facio copiam ſtudioſis, vt exſpectem, eorum iudicium quorum acutior εὐστοχία. Quamquam libidinis ſit adeò furens ac feruidus impetus, vt vix ſubmoueri animo poſſit, quem ſemel occuparit, ſopiri tamen impoſito aliquo labore vel ludicro poteſt, qui quadam opinione hominem teneat obuinctum ac defeſſum, vt quaſi clauus trudatur clauo, & mollicies, vnde naſcitur malè feriatus amor, retundatur, aut etiam quodammodo corrigatur. Amor certè res leuis, & qui non niſi leuitate nititur at ſiſtitur aliquãdo rei leuiculæ interuentu. Et quid ſi rei feriæ animus intẽditur, & honeſtis ſeſe laboribus dedat?

Næ, Venus otia amat: finem qui quærit amori
(Cedit amor rebus) res age, tutus eris.

Nullus tamen qui ſapiat, exiſtimet amorem ſedari efficaciter per carmina, vel ſuſurros magicos, ſed nonnumquam commentis quibuſdam, ac ludicris artibus motus animi efferati, aut impotentis compeſcitur. Occurrit exemplum, fortaſſe ab hoc argumento non alienum, apud Corn. Tacitum lib. 16. vbi de Pœno quodam, Baſſo, qui Neroni Domitio flagitijs impuris ac cædibus ciuium occupato, ſpeciem theſauri obiecit, quem dicebat in fundo quodam defoſſum. Vanum quidem certè commentum, ſed interea dum theſaurus ille imaginarius magno conatu erueretur, aut erui putaretur, tamdiu Nero ſpe animum lactans, remiſit ſeſe, & à ſceleribus vacauit.

Apud Plutarchum, Alcibiades cùm populi rumores de ſe ſparſos inhibere non poſſet, caudam ſuæ caniculæ truncauit, eáque per vrbem Athenienſem fugiens, popularis multitudo cauſſam exquirebat cur id factum eſſet. Rogatus à familiaribus Alcibiades quem ad finem id populo ſpectaculum præbuiſſet; vt tandem deſinat, inquit, de me deteriora comminiſci.

Laſciuia.

EMBLEMA LXXIX.

DELICIAS & molitiem mus creditur albus
Arguere, at ratio non ſat aperta mihi eſt.
An quòd ei natura ſalax & multa libido eſt?
Ornat Romanas an quia pelle nurus?
Sarmaticum murem vocitant plerique Zibellum,
Et celebris ſuaui eſt vnguine muſcus Arabs.

Ornatus matronarũ nimius. PErſtringit molitiem & laſciuiem nobilium quarundam matronarum, quæ ad corporis ornatum oſtentent raras pelliculas animalculorum, nempe muris aranei, æluri zibel-
Mus albus. lini (felis libidinoſiſſimi) & præterea vtãtur ſuffitu muſci A-

rabici.Sanè de muris ſalacitate multa ſunt à pleriſque ſcriptoribus tradita. Hinc enim illud Martialis:

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Opici mures dicuntur Iuuenali ſalaces, libidinoſi, obſceni, à ſpelunca quam Græci ὀπὴν, id eſt foramen, cauernam, vt D. Auguſtin. tradit quæſt. in Exod. lib. 2. Sic enim obſcenitatis partes per cauernam interdum argui docet Auſonius in epigrammatis,

Deglubit, fellat, molitur per vtramque cauernam.

Legi Meſſalinam portentoſæ libidinis mulierem ab Epicrate dictam eſſe Myconiam, quaſi dixeris murinam. Adhæc nonnulli feminam ſalaciſſimam per æluri feminæ ſimulacrũ figurari dixerunt, propter animalis ingenium: cogunt enim mares ad coïtum feminæ, ipſæque puniunt, niſi parcant. Cæterum muſcum Arabicum circumferunt, nõ modò matronæ principes, ſed & aliæ gradu longè inferiores: tantáque in ijs eſt & cultuum, & ſuffituum varietas, vt fermè ignorent voluptatem quæ inde capi poſſit, quòd in his aſſiduè verſentur, quibus nẽpè perſpectum non eſt quod Satyricus ait, voluptates ex vſu rariore commendari. Cur autẽ mulieres ſuffitu & ſuauiſſimis odoribus vtantur, hãc eſſe cauſſam aiunt, quòd totæ ſint venereæ. Itaque Poëtæ Græci Venerem nuſquam loco egredientem fingunt, niſi odore aliquo exquiſitiſſimo relicto ad ſuam præſentiam declarandam: adjiciunt præterea ſuffitus omnes eſſe ſalaces. Muliebres ornatus ridet Lucianus in Amoribus, Iuuenalis Satyra 6. & vberrimè Plautus in Pœnulo: item Ælian. 1. De varia hiſtoria. *Muſcus Arabicus.*

mollitiem mus creditur albus arguere.] Lege prouerb. Eraſm. Mus albus: in laſciuum & libidinis immodicæ hominem.

nurus.] matronas. nomen ſpecialius pro communi, συνεκδοχικῶς.

Sarmaticum murem, &c.] Zibellus à quibuſdam mus Sarmaticus appellatur ad Alciati mentem, quòd è Sarmatia aduehatur: dicitur & Ælurus. de quo lege cap. 10. lib. 12. Ælian. De animalium hiſtor. Sed non à mure muſcum dici, at potius ab vmbilico capreoli cenſent eruditi homines. *Zibellus.*

muſcus Arabs.] Dicam obiter, Romanos olim in obſidione Veiorum pellibus tectos hiemare cœpiſſe, vt eſt apud Liuium lib. 5. ſed hæ pelles rudiores erant, vt ſeculum vnde fuit, quas nulli alii vſurparent in vrbe. Conſtat tamen pellium vſum, poſtea in veſtitum irrepſiſſe: quod Seneca teſtatur in epiſto-

lis, quo loco mentionem facit pelliculaꝛum vulpiũ, muriúmque, quas Zibellinos atque Armelinos plerique nuncupant: tametſi Zibellini maiores ſint, quàm quibus murium nomẽ conueniat.

Appendix.

Non pauca reperiuntur apud auctores primæ notæ ſpicula in nimium mulierum cultum, Ouid. in arte:

Femina caniciem germanis inficit herbis,
Et melior vero quæritur arte color.
Femina procedit denſiſsima crinibus emptis,
Próq; ſuis alios efficit ære ſuos.
Quid de veſte loquar? non iam ſegmenta require.
Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.

Iuuenal. 6. ſatyra:

Nil non permittet mulier ſibi, turpe putat nil,
Cùm virides gemmas collo circundedit, & cùm
Auribus extenſis magnos promiſit elenchos:
Intolerabilius nihil eſt quàm femina diues.

Martial. de quadam Philæni, lib. 9.

Tinctis murice veſtibus quod omni
Et nocte vtitur, & die Philænis,
Non eſt ambitioſa, nec ſuperba;
Delectatur odore, non colore.

Plutarc. apophtegm. philoſophorum: Cuidam vnguentis delibuto dixit Zeno, mulierem olet. id eſt, τις δὴ γυναικὸς ὄζων? D. Hieronym. ad Demetriadem, de ſeruanda virginitate: Polire faciem purpuriſſo, & ceruſa ora depingere, ornare crinem, & alienis capillis turritum verticem ſtruere, vt taceam de murium pretijs, candore margaritarũ rubri maris profunda teſtantium, ſmaragdorum virore, ceramiorũ flammis, iacynthorum pelago, ad quæ ardent, & inſaniunt ſtudia matronarum.

Idem Hieronym. epiſtola ad Gaudentium, de educatione infantulæ ſic, φιλόκοσμον genus feminarum eſt, multáſque etiam inſignis pudicitiæ vidi, quas ſibi libenter ornari. Sed quid feminas ornatuum ſtudio inceſſimus, cum videre eſt quoſdam virili ſaltem forma mulierum nitores æmulari? de quibus aculeatè ſic idem Hieronym. ad Ruſti-

cum monachum : Videas nonnulos accinctos veſtibus, pulla tunica à mulieribus non poſſe diſſidere, ſub eodem manere tecto : ſimul eodem iure ancillas habere iuuenes in monaſterio, & præter vocabulum nuptiarum, omnia eſſe matrimonij. Martialis acutum ſcomma in quemdam lib. 12.

Hunc qui femineis noctesq́; diesq́; cathedris,
Incedit tota notus in Vrbe nimis.
Crine nitens, niger vnguento, pellucidus oſtro,
Ore tener, latus pectore, crure glaber.

Deſidia.

EMBLEMA LXXX.

D E S I D E T *in modio Eſſæus, ſpeculatur & aſtra,*
Subtus & accenſam contegit igne facem.
Segnities ſpecie recti velata cucullo,
Non ſe, non alios vtilitate iuuat.

Emblematis excplar.

EX vno Pythagorico ſymbolo emblemata duo finxit Alciatus, nã deſidere in medio, & in chenice figere ſedem, idem ſonat, ſed varie tamen accommodatur. Iam vero quædam, licet paucula, ſunt hic adijcienda, non indigna cognitu. Docemur eo ſymbolo non debere nos in vitæ noſtræ ſportulis ita ſpem collocare, vt ſede in eis ſtatuta, totum ætatis tempus ocioſe traducamus, ſed aliquam ineamus rationem

vt noſtra induſtria victum comparemus, neque ſemper ab aliorum ope pendeamus, vt iam ſupra ſatis. In diuinis autem literis modius hieroglyphicũ eſt doctrinę Iudaïcæ, veritatis lumen ſub eo recordentes, ſicuti explicat Hilarius in Math. Et hæc ęquidẽ hactenus. Quamquam autem id non incommodè torqueri poſſet in eos, qui concreditam ſibi eruditionis & ingenij dotem aliquam excellentem miſerè negligunt, idque non referunt ad vſum, cuius potiſſimùm gratia norũt ſibi eſſe demandatum & commiſſum à ſummo & præpotenti bonorum omnium auctore Deo; tamen, niſi me fallit animus, videtur hoc reuera tortum eſſe in deſides quoſdam cœnobitas, qui θεωρίας imaginem aliquam profeſſi, ignauiæ ſitu ætatem terunt: literas aſpernantur, aut certè non magni faciunt, quanquam alioqui valeant ingenio & non parua naturæ dexteritate: iners omninò genus, & fruges conſumere natum, & ex tertio illo hominum genere quod aſſignat Heſiodus, meritò dixerim cùm nec ſibi nec alijs commodum aliquod referant. Quod ipſum tamẽ velim æquis auribus accipi. non enim is ſum qui auſim aut etiam velim carpere inſtituta illa vetera primùm quidem à ſapientiſſimis inducta patribus, noſtræ pietatis Chriſtianæ anteſignanis & vindicibus, quorum tanta eſt apud nos auctoritas, vt inuerecũdum eſſet, ne dicam impium, eorum vitam, pietatem, doctrinam, fidem non probare, non colere, non amplexari. Vt ergo apertè dicam quod ſentio ea de re: hîc ab Alciato, à me, ab aliis etiam quibus ſimplex miniméque fucatus eſt animus, nullo modo reprehenditur monachorum inſtitutum & regula, ſed multorum ex iis otium, ignauia, imperitiá notatur; quippe qui eo nomine peſſimè de ſe déque alijs mereantur. Iactent ij quãtumuis ſui ordinis ſuarúmque legum antiquam dignitatem & ſanctimoniam: niſi enim ſe ſimiles ijs præſtiterint qui laboribus, vigiliis, ſtudiis, ieiuniis, omni denique patientiæ laude Chriſtianum nomen auxerunt & amplificarunt, non video qua ratione digni habeantur eo, quod fuit honorificum apud priſcos, monachi nomine, quod illi ſua vecordia & inertia, ne quid dicam grauius, in contemptum adducunt. Vtinam verò vt continuò ſolent inſoleſcere ob veterum illorum patrum admirabilẽ toti poſteritati religionem, ita eorundem vitæ inſtitutum æmularentur: non enim miſero & infelici otio ſe ita dederent, vt δὶς διὰ πασῶν abeſſent ab ijs quos ad piæ vitæ religioſæque inſtitutionem

Quorundã cœnobitarũ deſidia.

ſe imitari dictitant. Sed ne abeam longiùs, quid laborioſius excogitari, quid ſanctius, quid diuinius in terris fingi aut audiri potuit, quàm fuit illa verè ac meritò laudata priorum monachorum vitę ratio? quod purius aut vberius olim eccleſia ſeminarium clarorum virorum habuit, quam quod à cœnobiis, mandris illis & eremis ductum fuit? Nunc verò, Deus optime! quàm abſumus à prima illa canáque ſanctimonia, cùm qui ſeuerioribus inſtitutis ſeſe obligent, non tam pietatem quàm otium non tam ſolitudinem meditandíque de rebus diuinis opportunitatem, quam deſidioſam vitã ſibi proponant? At id quidem certè pluribus exaggerare videtur eſſe non modò ſuperuacaneum, ſed & intempeſtiuum; quandoquidem notius ſit, quàm vt confirmare habeam. conſiſto itaque, ne videar iniquiùs in eos debacchari, quos ad meliorem frugem reuocare laboris eſſet infiniti, & penè ἀδύνατον: admonere, intempeſtiuum & quidem importunum: reprehendere, prorſus odioſum, & perinde non omnibus gratum. Hac enim tempeſtate ſic omnia ſunt exulcerata, ſic lubrica & peruicacia, vt quoquò te vertas, vel etiam nolens, experiaris te per ignes incedere ſuppoſitos cineri doloſo; & quicquid in eiuſmodi quorundam hominum negotio velis attingere, vlcus & vomicam citiſſimè deprehendas, adeò ſub omni lapide dormit ſcorpius. Quamobrem ſatius eſſe duco malum bene conditum non mouere, & huius ordinis viros bonos (quos tametſi paucos, & colendos & exoſculandos eſſe puto) à malorũ fece ſemper abſtrahendos & eximẽdos vnicè volo, ne errore quodam populari pro vitio virtus crimina ſæpè ferat.

Deſidere. *Deſidet.*] Cicero proinde in Verrinis dixit per Metaphorã ignauis cõſentaneam: Quid ſedes Verres? quid ſpectas? Idem in Piſonem: An poteſt vlla excuſatio eſſe, non dico male ſentienti, ſed ſedenti, cunctanti, dormienti in maximo Reip. motu Conſuli? Eodem ſenſu Heſiod. ait, ſpem non bonam, virum indigentẽ tenere, ſedentem in taberna, cui victus ſufficiens non ſit:

> ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
> ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.

Sed & Demoſthen. 2. Olynth. Athenienſibus ſuccenſet, eóſque ſedere dicit, & Philippi potentiam non attendere. Sic enim: ἀλλ' οἶμαι καθήμεθα, οὐδὲν ποιοῦντες, &c. Deſidere in modio, pro ignaui ſigno ſuperiùs poſuit, in ſimulacrum Spei:

Cur in dolioli tegmina pigra ſedes?

itémque aſtra ſpeculari:

Quæ Dea tam læto ſuſpectans ſidera vultu?

Lege Pierium Hieroglyph. lib. 56.

Eſſæus.] Eſſæi, Iudæi fuerunt, ab alijs vitæ ſeueritate, ieiunijs & inſtitutis quibuſdã differẽtes. De ijs Philo Iudæus, Euſebius De præpar. euangel. & Philaſtrius in catalogo hæreſ. *Eſſæi qui.*

accenſam contegit igne facem.] Viſus eſt mihi hic locus inter alios per multos dignus eſſe qui maiore cura ſtudióque à nobis explicetur. Sed mihi ea de re cogitanti tam multa è multis & variis occurrunt, vt verear ne quis me putet intemperãter abuti ſtudio, aut etiam pleriſque otioſus videri. Sed ad rem. Plutarchus 4. Decretorum de anima diſputans ex Democrito, ignitum quiddam eſſe ait ex naturis concretis mente perceptis, globoſas ideas, quæ habeant igneã facultatem, idque corpus eſſe. Succurrit id Lactantij è 2. cap. 3. Quòd ſi anima ignis eſt, in cęlum debet eniti, ſicut ignis, ne extinguatur, hoc eſt ad immortalitatem quę in cęlo eſt. Virgil. in 6. *Facem accenſam tegere quid, & quid per ignem intelligitur.*

Igneus eſt ollis vigor, & cæleſtis origo
Seminibus.

Heſiodus, & eius interpretes, ab ea opinione non recedunt, cùm aiunt Prometheum ignem cæleſtem clepſiſſe, quem ſimulacro à ſe confecto appoſuit, vt animatum fieret. ea enim mens eſt, quæ molem agitat, & toto ſe corpore miſcet. Quòd ſi quis fortè quærat, cur Heſiodus & ipſe Maro dicant Iouem ab hominibus ignẽ remouiſſe, facilis eſt reſponſio. Vis enim & ſolertia humani animi difficilis eſt inuentu, quòd hebetiore ingenio ſimus: adeò nihil tam excellẽs & præclarum ſine magno aliquo labore vita dedit mortalibus. Contegunt ergo cœnobitæ otioſi ac languidi facem accenſam ſub pallio, nulls artibus, aut ſtudiis honeſtis animum applicantes, nulla ſua induſtria ac diligẽtia notiones animi exerentes, vt non minus verè quàm rectè in eos id Plautinum conuerti poſſit,

Summa ingenia in occulto latent.

Ad ea quæ de igni vel ardenti facula iam dicta ſunt, adjicerẽ lubens quæ Plutarch. diſputat Commentario, An rectè dictum, λάθε βιώσας: eo etiam qui eſt de cupiditate diuitiarũ. ſed maximè iuuat locus ille Problematum, quo ait, veteres obſcuris vſos rationibus, potiſſimùm in rebus ſacris, lucernã corpori animam cõtinenti ſimilem dixiſſe. Lux enim eſt, inquit, qui intus eſt animus, &c. Quòd ſi qui monachi, vt ſunt ex ijs quidam boni viri, ſed non ſatis eruditi, dicant id à

paganis auctoribus malè detortũ, ne videar verbo moleſtus, quippe qui fauſta omnia illis precari non deſino, euoluant quæſo diligẽter magni ac ſancti viri Chryſoſtomi Chriſtianã ſententiam, ad illum ſacri Euangelij locum, *Luceat lux veſtra, &c.* Hunc enim Chryſoſtomum iudicem honorarium ſi admiſerint; nihil dico amplius, cauſſa dicta eſt.

Subtus accenſam facem contegit.] Petitum id è Socratis apophthegmate: οὔτε πῦρ ἱματίῳ περιστεῖλαι δυνατὸν, οὔτε αἰσχρὸν ἁμάρτημα χρόνῳ: Neque ignem veſte nec turpe aliquod delictũ tempore occultare poſſibile eſt, quò refero adagium, Sub tunica & ſinu, de ijs quæ occultè fiunt, non palàm & in propatulo: & Manum habere ſub pallio, pro eo quod eſt, languere otio.

Non ſe, non alios iuuat.] Proinde ex tertio illo genere hominum, quod Heſiodus aſſignat; Cicero 2. Offic. Quamobrem contemnuntur ij qui nec ſibi nec alijs proſunt, vt dicitur: in quibus nullus labor, nulla cura, nulla induſtria eſt. Lege prouerb. Nec ſibi nec alijs vtilis.

Deſidiam abijciendam.

EMBLEMA LXXXI.

QVISQVIS iners, abeat. nam in cœnice figere ſedem
Nos prohibent Samij dogmata ſancta ſenis.
Surge igitur, duróque manus aſſueſce labori;
Det tibi dimenſos craſtina vt hora cibos.

ADhortatio eſt ad laborem, ſumpto argumento ex parœmia Pythagorica, qua præcipiebatur chœnici non eſſe inſidendum: cuius explanationẽ malumus ab ipſo Alciato repetere (cum ſit obuius locus) quã ab aliis quibuſque tametſi doctiſſimis, emendicare. vt ſumus initiò polliciti. Sic itaque ille 1. Parergôn cap. 17. Sciendum eſt, inquit, apud Athenienſes fuiſſe menſuram tritici, quantum quiſque vno die comederet: ea erat & maior libra, vocabaturque chœnix, vel μέτρον; *Chœnici nõ inſidendũ, quid.*

vt interpres Ariſtophanis ait pendebat autem earum drachmas C L. hoc eſt, ſeptem & viginti vncias Græcas, vt Iulius Pollux, & Nicandri interpres ſcribit: noſtra autem menſura ſeſquilibram: eius chœnicis dimidium drachmarum 75. libra ſeu libella dicebatur, vt Rhemnius Palæmon oſtendit eo carmine:

Attica non minor eſt; ter quinque hanc denique drachmis,
Et ter vicenis tradunt explerier vnam.

Igitur iubet conſtitutio duas libellas, id eſt chœnicem victualis ſubſtantiæ cuſtoditis præſtari: quod etiam olim fieri ſolitum oſtendit Pythagoræ ſymbolum, *Super chœnicem non eſſe ſedendum*: id eſt, non debere quenquam præſenti cibo eſſe contentum, ſed potius aduerſus legem Euangelicam de craſtino ſolicitari. Sic & Corinthij χοινοκομέτραι dicti, quod pluribus ſeruis abundarent, quibus demenſum, ſeu, vt in Euangelio Lucæ dicitur, σιτομέτριον quotidie præſtandum erat. Id ſingulis menſibus erat apud Romanos quaterni modij vt ſcribit in Phormione Terentiana Donatus. Hactenus Alciatus. Hoc itaque prouerbio docebat Pythagoras, nō oportere per inertiam & otium, cibum alienum ſectari, ſed ſua quemque induſtria debere ſibi facultates comparare, quibus vitæ mundiciei conſulatur. Proinde meritò Reſpub omnis liberaliter inſtituta ſegnes & laborum oſores pellit & exterminat. Inſtitutum celebre laudatur Athenienſium (profectum illud quidem ab Indis & Ægyptiis) quo inertia & otiū iudicio publico damnabantur. Nam ſingulis annis ſtatóque tempore ciues in iudicio ſiſtebant, expoſituri, quo quæſtu, quáque arte viuerent. Et Corinthi Periander hunc morē inſtituit, vt ſi quem ſplendidiùs obſonari animaduerterent, exquirerent vndénā ſumptus ille ſuppeteret. ſi eſſet vnde illud vitæ genus tueri poſſet, ſinebant vti: ſi facultatum modus non eſſet, iubebant hominem moderatiùs viuere: ni dicto eſſet audiens, mulcta damnabatur; at ſi nihil omninò haberet, nihilominus ita ſplendidè viueret, curabant interfici, quia hunc furem eſſe, aut prædatorem, aut calumniatorem neceſſe eſſet. Ea fuere veterum inſtituta; hi mores: ſic enim cenſebant ignauum & nullius frugis hominem indignum eſſe qui vitæ commodis frueretur. Præclara ſe mihi offert oratio Tiberij in ſenatu, qua reſpondit M. Hortalo, nobili iuueni, cui inopi Auguſtus antē ſuccurrerat, vt ſuum ordinē ſeruaret: ſed poſtea cūm ſe, ſuóſque liberos, quos multos habebat, ſuſtentare non poſſet, Ti-

Præclarus Taciti locus.

berium Cæſarem rogauit, vti noua liberalitate iuuaretur. Cui ſic Tiberius Si quantum pauperum eſt, venire huc, & liberis ſuis petere pecunias cœperint, ſinguli nunquam exſatiabuntur, Reſpub. deficit. deinde, quod ſi ambitione exhauſerimus, per ſcelera ſupplendum erit, Dedit tibi, Hortale, Diuus Auguſtus pecuniam, ſed non compellatus, nec ea lege vt ſemper daretur. langueſcet alioqui induſtria, intendetur ſocordia, ſi nullus ex ſe metus, aut ſpes, aut ſecuri omnes aliena ſubſidia exſpectabunt, ſibi ignaui nobis graues. Corn. Tacit. 2. Annal. Refert Sabellicus apud Florentiam patrio inſtituto in eos animaduerti, quo otioſè & ignauiter in ea ciuitate agunt. Expoſtulatus enim eorum quiſpiam, vnde victum ſibi comparet, niſi rationem poſſit explicare, qua vitæ probet integritatem, vt ſceleris conuictus plectitur, aut vt ciuitati pernicioſus eijcitur. Tale profectò debet eſſe ignaui hominis maléque feriati præmium, κοιμώμενος γὰρ οὐδενὸς ἄξιος ait Plato: quo quidem innuit, eum numquam ad ſummam virtutis laudem peruenturum, qui duram & aſperam illius callem numquam fuerit ingreſſus. Siquidem ὁ φεύγων μύλην. ἄλφιτα φεύγει vnde meritò vt ſtudiorum labores ſequitur gloria, ſic ignauiam contemptus & inopia comitantur.

Samij dogmata ſancta.] Pythagoræ ſymbola oraculorum inſtar à priſcis celebrata ſunt. De his Plutarchus variis locis: quę ſymbola certatim à viris doctis expoſita ſunt. Ex veteribus nominãtur Anaximander Mileſius iunior & Polyhiſtor Alexander, quorum libri temporis iniuria perierunt. Plutarchus, Athenæus & Laërtius non perpetua diſputatione, ſed hinc inde multa explicuerunt. Ex recentioribus Philipp. Beroaldus, Eraſmus, Phorcinus & Gregorius Gyraldus in ea re ſedulam operam nauarunt. *Pythagoræ ſymbola.*

Duróq; manus aſſueſce labori.] verbum hoc, aſſueſce, frequentatiuum vel naturæ neutrius, pro actiuo malè vſurpari me, non longè antè, monuit Fornerius I. C. doctiſſimus vel aliud agens: cui ego, vt in cæteris aſſentior facilè. malim ergo dicere:

——duróque manus compone labori.

craſtina vt hora.] id eſt, dies craſtinus: Synechdoche.

In facilè à virtute deſciſcentes.

EMBLEMA LXXXII.

PARVA velut limax ſpreto Remora impete venti,
Remorúmque, ratem ſiſtere ſola poteſt:
Sic quoſdam ingenio & virtute ad ſidera vectos
Detinet in medio tramite cauſſa leuis.
Anxia lis veluti eſt, vel qui meretricius ardor
Egregiis iuuenes ſeuocat à ſtudiis.

QVi ſunt ingenio lubrico & inconſtanti, mentem ſuam ab honeſto quodam inſtituto vitæ dimoueri facillimè ſinunt. Sic enim cæptis cum aliqua laude rebus, magno ſuo damno renunciant, vel controuerſiæ, aut litis mouendæ tricis, & quaſi tendiculis auocati, vel quibuſdam illecebris amaſiæ alicuius deliniti. Qua in re, vt in Glauci & Diomedis armorum

Inconſtantis.

morum permutatione, ſentiunt tandē ſuo magno malo quàm periculoſum ſit, & quidem alienum à recta mente, Philoſophiæ preceptis auocari, vt rei vel leuiculæ, vel etiam flagitioſę ſe adijciant. Id enim refert nauis, quæ remora piſciculo minutiſſimo ſiſtatur. Mirum ſanè & planè incredibile, niſi fidem auctores magni nominis facerent. Remora, impedimentum & objectam tardationem ſignificari apud veteres aſſerit Pierius Hieroglyph. 30. Commodiſſimum habes exemplum ad id illuſtrandum in Critia & Alcibiade apud Xenoph. 1. commentar. hi enim adoleſcentes magnis naturæ & ingenij conformati dotibus, ad res ſummas nati leuiculis occaſionibus non tam deterriti quàm auocati ab officio, ſibi ſuæque Reipub. exitium crearũt. De Echeneide. Plutarch. 2. Sympoſiac. quæſtione 7. & 2. Problematôn, quæſt. 3. non enim cōmodè poſſumus citra tædium omnia huc conferre. *Remora quid.*

Parua veluti limax, Remora, &c.] Teſtis eſt Plin. lib. 9. c. 25. Sic Baſilius: *ἐχῖνος ὅταν προΐδῃ ταραχὴν ἐξ ἀνέμων ψηφῖδα τινὰ ὑπελθὼν γενναίαν, ἐπ' αὐτῆς ὥσπερ ἐπ' ἀγκύρας βεβαίως σαλεύει κατεχόμενος τῷ βάρει, πρὸς τὸ μὴ ῥᾳδίως τοῖς κύμασιν ἀποσύρεσθαι. τοῦθ' ὅταν ἴδωσιν οἱ ναυτικοὶ τὸ σημεῖον, ἴσασι τὴν προσδοκωμένην βιαίαν κίνησιν τῶν ἀνέμων.* id eſt, Echinus vbi præſentit ventorum tumultus, calculum quendā & lapillum magnum arripit, in eóque quaſi in anchora innititur, ne facilè impetu fluctuum dimoueatur: quod cùm nautæ obſeruant, prænoſcunt ventorum & fluctuum agitationē. Caſſiodor. meminit epiſt. 35. lib. 1. Variar. formul. Cardanus De rer. variet. 7. cap. 37. ſatis conſtare ait hærentē remoram naues retardare. Et Rondelitius contendit experimento vidiſſe triremem, in qua Cardinalis Turonenſis Romam vehebatur à curſu inhibitam, eámque deprehenſam præbuiſſe conuiuium. Echeneis ab ἔχω, & nominè ναῦς, quod naues remoretur, vt Remora Latinè eadem ratione nomen habet. *Locus Baſilij Magni.* *Echeneis.*

impete.] id eſt, impetu. Statius 7. Thebaid.

———aurigamq; impete vaſto.

Vide Gellium cap. 7. lib. 19. eo de nominè.

ad ſidera vectos.] *ἀλληγορία.* ſummum iam honorem conſecutos.

in medio tramite.] pro in media inſtituti via, & re infecta, *ἀλληγορικῶς.*

Ignaui.

EMBLEMA LXXXIII.

IGNAVI ardeolam ſtellarem effingere ſerui
Et ſtudia & mores, fabula priſca fuit:
Quæ famulum Aſteriam volucris ſumpſiſſe figuram
Eſt commenta: fides ſit penes hiſtoricos.
Degener hic veluti qui cenet in aëre falco eſt,
Dictus ab antiquis vatibus ardelio.

ANtequam veniam ad explicationem huius carminis, lubet paulum exſpatiari, non tamen vt omninò volitem præter caſam, quod aiunt, ſed vt à theſi ad hypotheſim, quod præcipiunt Rhetores, faciliùs me recipiam. Quia enim id omninò tortum eſt in ardeliones, eóſque qui multis, va-

tijſque ſtudijs eodem tempore animum applicat, quæramus an prouidi ſint qui ſic ſe gerunt. Primùm quidem videmus eſſe natura comparatum, vt nemo ſit repertus hactenus ingenio adeò felici, naturæq́; bonitate præſtans, vt pluribus artibus addictus, multum promoueat. Rei enim vnius ſtudium, facultas vna, & negocium alioqui ſerium, totum hominem requirit: quodque de cibis medici ſolent præſcribere, itidem in ingenijs prudentes homines diligenter eſſe cauēdum præcipiunt adeò nullus eſt ita valenti ſtomacho, quin ſibi permultùm noceat, ſi multiplici & confuſa immoderatáque ciborū copia ventriculum ſuburrare malit, & corpus onuſtum reddere, quod ait Horatius, quàm mediocribus & neceſſarijs epulis valetudini conſulere. Sic qui pluribus & varijs ſtudijs vno eodémque tempore ingenium onerat, ſeipſum quidē ad tempus videtur reficere varietate rerum: ſed interea tamē nō modo nihil inde lucri capit, ſed memoriam obtundit, aciémque ingenij debilitat. Aliquis fortè mihi Catonem Portium obiecerit, quem ſummum hominem fuiſſe memorāt hiſtoriæ, nempe is ſummus Imperator, ſummus Orator, ſummúſque Iuriſcōſultus à quibuſdam elogio magnifico celebratus. Si tamen conferatur cum quibuſdam alijs vel Græcis, vel Romanis, qui ſuperiore aut inferiore ſeculo floruerunt, longè aliud ſentiendum erit. fuit enim M. Cato Aquilio Gallo multò inferior, ſi illius in Iure peritia cum huius doctrina veniat in certamen. In oratorio munere ac facultate dicendi neque Lucium Craſſum, Marcúmve Antonium, neque Hortenſium, aut Ciceronem ſuperauit. Iam verò in diſciplina belli non eſt cum C. Cæſare comparandus, aut alijs certè multis, quos Reſp. Romana olim laudatiſſimos aluit. Idem iudicium de cæteris. nam & Plato relictis artibus leuioribus, ſe totum philoſophiæ conſecrauit: & Demoſthenes cùm ſe gloriæ daret, relicta philoſophia, in qua non parum profecerat, eloquentiam eſt amplexatus. Et quidem viri illi magni in id videntur incubuiſſe, vt vnam diſciplinam ſibi ornandam & excolendam proponerent, ad eámque vnam ſuum omne ſtudium reuocarent. Ita qui excellere alijs & anteſtare, aut aliqua in laude eſſe volet, procul abeſſe debebit ab illo πολυμαθίας immoderato ſtudio, quæ ἀμαθίαν ſæpenumero inducit. Statuo itaque cum Seneca: Certis ingenijs immorari & innutriri oportere: nuſquam eſſe qui vbique eſt. In peregrinatione agentibus hoc euenire, vt multa hoſpitia habeant,

nullas amicitias:idem accidat eſt neceſſe ijs qui nullius ingenio familiariter ſe applicant, ſed omnia curſum & properanter tranſmittunt. Nihil æquè ſanitatem impedit, quàm remediorũ crebra mutatio. Non conualeſcit planta quæ ſæpius transfertur, &c. Sed iam ſatis luſimus. Veniamus ad argumẽtũ Emblematis. Suſceptũ eſt in ardeliones, vanosq́; oſtentatores; quo hominum genere nullum aliud impudentius aut inutilius; quandoquidem ſe omnia tenere, & ad vnguem noſſe profiteantur, cùm tamen reuera in ijs præter iactantiam & importunam loquacitatem inuenias nihil. Sed lubet paucis in eiuſmodi Thraſones inuehere, quòd omnia ſibi tã temerè vendicent, tam nulla fronte arrogent, vt ſi cum alijs (quod fit ſæpiuſculè) rixantur,

Ardelionũ ſtudia taxantur.

Tot pariter pelues, tot tintinnabula credas
Pulſari.

Exturſus in ardeliones.

Quam enim ex omnibus artem aut diſciplinam adduxeris in medium, cuius ſe imperitos non negent? Quid tam reconditum & obſcurum in rerum arcanis eſſe poteſt, quod illi ſua induſtria, miraque ingenij ſolertia non ſint exactè complexi? Tanta eſt horum hominum tam malè feriatorum impudentia, támque inſolens proteruia; vt cùm oculos, quod aiũt, cornicum auſi ſint configere, nemini debeat eſſe mirum, ſi de rebus, quas minimè compertas habent, contra omnium ſententias & iudicia pronuntient audaciùs, & plus quàm par eſt, iniquiùs. Tum enim videas eos ſuam opinionem elato ſupercilio tueri accuratiùs, ſic vt periculum ſit, ſi coneris eos de cauſſa dejicere, ne ſua efferata licẽtia in te impotentius ſæuiant quàm velles, acriùs inuehant, ſuáque Stentorea & vocaliſſima loquentia te tuáſque rationes inuidioſè traducant apud imperitum vulgus, tibi omnem reſpondendi libertatẽ eximant. Si verò ſit quæſtio de literis quæ ad humanitatem pertinent, quas vel primoribus tantùm labris deguſtarint, aut tibi tacendum, aut ſi penitus auſcultare nolis, colloquendum eſt rariùs, eóque pacto vt non vſpiam te quicquam refellere poſſe videate. Si quid de Iuriſprudentia fortè dicendum ſit, tum bellè ſuo more excurrent. Nunquàm, inquient, veteres exactè diſciplinam legum ſunt interpretati, aut Farragines ſunt gloſſematum intolerabiles, aut inter ſe mirabiliter pugnant, aut aliquid aliud eiuſmodi. Si de arte medica ſermo eſt Numquam tam concinnè, támque opportunè (ſi modò fidem illis habeas) Galenus aut Hippocrates. Si de aſtrorum

ſcientia, quid? Hoc lippis & tonſoribus eſſe notiſſimum contendent, nempè vt diligenti hac & bene prouida cautione propriam inſcitiam tegant. At ſi ad Theologiæ reconditioris arcana deueniendum ſit, aperient ſtatim, quid iuris habeant in ijs excutiendis: ſolertes ſe eſſe fingent, ſudabunt nitendo, neque tamen hilum proficient, & abundè ſatagent, nihil agent tamen. Nec eſt quod Philoſophiam commemorem. Illi enim nihil neſciunt, qui tam ſerio per omnem diſciplinarum circulum peruolitarunt, vt ſuo iudicio vel ipſe Plato cæcutiat, Ariſtoteles ineptiat, Cicero garriat, Aquinas deliret, & Peripatetici omnes miſerabiliter errent. Adeò ſunt in omni diſciplinarum genere exercitatiſſimi, vt, contra Socratis inſtitutum & mentem, hoc tantùm ſciant, quòd omnia ſciant: quin potius hoc tantum neſciant, quòd omnia ignorent. At ſi tam multa ſciant, mirum eſt maximè, quòd ſe neſciant. Si enim vel quadam ex parte ſcirent quid illud ſit γνῶθι σαυτὸν, iampridem perſpexiſſent ſapientiæ aditum cuiuis obuium & patentem eſſe non poſſe, niſi cùm aliquid ſe ignorare norit: aut ſi quid ſciat non oportere eo faſtu intumeſcere, vt nullum aliũ ſcire meliùs poſſe & abſolutiùs audeat exiſtimare. Sed miſſos faciamus eiuſmodi πολυπράγμονας, veniamúſque ad carminis explicationem. Vereor enim ne vehementiùs in rei literariæ ardeliones inueham, & ſpecialiùs id conferre videar in Sophiſtas quoſdam iactabundos, nihilque non tentantes: quod quidem tamen in genere video intelligi de ijs poſſe, qui ſuam operam & ſtudium collocant in variis & multiplicibus vno eodémque tempore tentatis negotiis, quæ certè aggredi poſſunt illi ſatis audacter & anxiè, perficere verò conſtanter minimè poſſunt. In vetere quadam fabula inductus erat ſeruus quidàm fatuus, & nihil non ſatagens, qui aſteriæ vel ardeolæ ſtellatæ figuram repræſentaret, vt mores & conatus ardelionũ exprimeret. Hi quotquot ſunt, ſatis mouent ſeſe: nihil tamen promouent, nihilque agunt, ſed tantùm ſatagunt, idque ad modum adulterini & degeneris falconis, qui ſit tantùm ceuentis in aëre motus. Talem deſcribit Attalum Martial. 1. & 2. lib. & Afrum 4. Talis eſt apud Terent. in Eunuch. Thraſo, vt etiam Suffenus apud Catullũ. Huc refer adagium, Callipides. *Emblematis fons.*

Ardeolam ſtellarem.] Plin. lib. 10. cap. 60. tria facit Ardeolarũ genera, quæ ſunt Leucon, ab albedine; Aſterias, ab aſtrorum fulgore per ſimilitudinem dicta; & Pellos, quia non ita *Ardea.*

in altum volat· πέλως enim propè ſonat.

Fabula priſca.] Locum hunc, ſeu Emblematis fontem, malim repetere ex loco Ariſtotelis, qui eſt lib. 9. cap. 18. De hiſtoria animal. vbi meminit huius priſcæ ſeu veteris fabulæ. Ea auis & Pauſaniæ ὄκνος, id eſt pigra & ignaua nominatur.

Ceuere. *ceuet.*] alas agitet, & volare contendat. Ceuere propriè clunes mouere, verbum obſcenum. Perſius Satyra 1.

—an, Romule, ceues?

Iuuenalis 2.

An te ceuentem, Sexte, verebor? & 9.

Computat & ceuet, ponatur calculus.

Fides ſit penes hiſtoricos.] Eiuſmodi eſt illud Salluſtij è Iugurthino: Cęterum fides eius rei penes auctores erit.

Auaritia.

EMBLEMA LXXXIIII.

Heu miſer in mediis ſitiens ſtat Tantalus vndis,
Et poma eſuriens proxima habere nequit.
Nomine mutato de te id dicetur auare,
Qui,quaſi non habeas,non frueris quod habes.

Est auari hominis εἰκὼν, ſumpta ex Petronio Arbitro & Horatio,verbis quibuſdam tantùm mutans. Ille enim ita in Satyrico: *Emblematis typus ex Petronio Arbitro & Horatio.*

Nec bibit inter aquas,nec poma fugacia carpit
Tantalus infelix, quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit,omnia latè
Qui tenet,& ſicco concoquit ore famem.

Hic verò 1. Sermon.Satyra 1.

Tantalus à labris ſitiens fugientia captat
Flumina. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur, congeſtis vndique ſaccis
Indormis inhians, & tanquam parcere ſacris
Cogeris, &c.

Et Cornelius Gallus:

Quid mihi diuitiæ, quarum ſi dempſeris vſum,
Quamuis largus opum ſemper egenus ero.
Imò etiam pœna eſt partis incumbere rebus;
Quas cùm poßideas eſt violare nefas.
Non aliter ſitiens vicinas Tantalus vndas
Captat, & appoſitis abſtinet ora cibis.

Auari conditio. Sic enim auari hac in vita ſuos iam manes patiuntur, quibus quid mali optes niſi vt viuant diu? Macrob. Saturn. 1. Illos, inquit epulis ante ora poſitis excruciari fame & inedia tabeſcere, ſignificat eos quos magis magíſque acquirendi deſiderium cogit, præſentem copiã non videre & in affluentia inopes, egeſtatis mala in vbertate patiuntur, neſcientes parta reſpicere dum egent habendis. χρημάτων δ' ὄρεξις, ἣν μὴ ὁρίζεται κόρῳ, πενίης ἐσχάτης πολλῷ χαλεπωτέρη, μείζονες γὰρ ὀρέξεις μείζονας ἐνδείας ποιοῦσι, aiebat Bion, id eſt, Cupiditas habendarum opum, niſi aliqua ſatietate cohibeatur, extremà paupertie longè deterior eſt: maiores enim cupiditates egeſtatem quoque maiorem arceſſunt. Proinde ſi quem diuitẽ efficere voles, (dicebat Epicurus) μὴ χρήματα προστίθει, τῆς δ' ἐπιθυμίας ἀφαίρει, non eſt quòd opes augeas, ſed tollas cupiditatem. Diſſentiunt inter ſe Poëtæ de cauſſa pœnarũ Tantali. Alij enim ad inferos relegatum eſſe volunt, eiúſque capiti ſaxum impendere, cuius caſum ſemper extimeſcat: eáq; pœna cruciari, quòd Deorũ liberalitate ſit vſus intẽperãtiùs, cùm eorũ conuiuiis intereſſet: vel quòd linguã habuerit incontinentem: vel quòd Pelopem filium membratim diſſectũ coctúmque cœtui Deorum comedendũ appoſuerit, vnde in inferis perpetua fame ſitiq; torquetur, vel etiã in medijs epulis & aquis famelicus & ſiti enectus cogatur lãgueſcere. *Max. Tyrij locus.* Referã huc Maximi Tyrij Platonici verba ex oratione 25. Quid, obſecro cõtinua hominũ cupiditate egẽtius? Vbi enim ſemel animus ſuprà quã neceſſarius exigit vſus, voluptatib⁹ indulſerit, priorem cõtinuò faſtidit, nouarũ cupiditate detinetur. Et hoc eſt quod Tantali ſignificat ænigma, continuam videlicet voluptuarij ſitim, vt cùm oblectationũ interdũ latices affluãt

recedant interdum, propterea cupiditatũ refluxus excitetur; quibus tamẽ cupiditatibus infeſtiſſimus dolor, metus ac perturbatio permixta ſint. Nam quidnam homines timere peius ſolent, quàm ne præſens voluptas elabatur? Græca ſi quis malit, hæc ſunt: τί γὰρ ἂν εἴη πενέστερον ἀνδρὸς ἐπιθυμοῦντος διηνεκῶς; ἐπειδὰν γὰρ ἅπαξ ψυχὴ γένηται ἡδονῶν ὑπὲρ τὴν αὐτῆς χρείαν, κόρος αὐτὴν προτέρων ἔχει, καὶ ἑτέρων ἔρως· καὶ τὸ τοῦ Ταντάλου αἴνιγμα, τοῦτο ἦν ἄρα, δίψα διηνεκὴς ἀνδρὸς φιληδόνου, καὶ ἡδονῆς νάματα προσιόντα καὶ ἀπιόντα αὖθις· καὶ παλίρροια ἐπιθυμιῶν, καὶ λῦπαι πικραὶ ταύταις ἀνακεκραμέναι, καὶ ταραχαί, καὶ φόβοι· φοβερὸν μὲν γὰρ παροῦσα ἡ ἡδονὴ μὴ ἀπέλθῃ. Clitophon apud Achillem Statium ſcriptorem veterem, lib. 2. loquens de amore puerorum, quem Menelaus vehementiorem dixerat muliebri: Quo pacto, ait, vehementior? An quia ſimul atque apparuit, euaneſcit, nec amanti ſui perfruendi poteſtatem facit? ſed Tantali poculo ſimilis videtur? Sæpè enim etiam inter bidendum auolat, amanſque nihil, quod hauriat, amplius inueniens, abire cogitur, atque etiam id, quod iam hauſtum eſt, priùs eripitur, quàm qui bibit exſaturetur, &c. Apud eundem Achillem eleganter detorquet fabulam Tantali Mellite alloquens Clitophontem, cuius Venerem prouocare non poterat: Quamdiu, ait eorum qui in aliquo ſacrario cubant, morem imitabimur? Largam tu quidem aquæ mihi copiam offers: verùm ne hauriam, vetas. Tantóne tempore, vt propter fluuium ſedeam, ſitimque explere non poſſim? Næ ego Tantali menſæ haud diſſimilem torum ſortita ſum, &c. Lege adag. Tantali pœnæ: & Tantali talenta. Lucian. in Dialogis mortuorum, Horat 1. Epiſt. ad Iulium Florum, & Ciceron. vltimum paradoxum. *Achilles Statius.*

miſer.] Tantalus, quaſi ταλάντατος, id eſt, infeliciſſimus, Plato in Cratylo. Apul. lib. de Deo Socratis: ſolus Tantali vice in ſuis diuitijs inops, egens, pauper non quidem fluentũ vllum fugitiuum captat, & fallacis vndæ ſitim, &c. *Tantalus unde dictus.*

Qui quaſi.] Vulgatiſſimum illud, Tam deeſt auaro quod habet, quàm quod non habet. Marſupiorum miniſtrum .i. δοῦλον τῶν βαλαντίων, auarum hominem vocat Eunapius Sardianus. talis deſcribitur in Aulularia Plaut: Euclio, miſerrimus ſenex, amittendi metu ſeſe perpetuò excrucians. Contrà laudatur à Theocrito Ptolomæus Philadelphus, qui domi ſuæ non occultaret opes inutiles, vt formicæ ſolent, quæ aurum penitus egeſtum in antris aſſeruare memorantur, vt So-

linus & alij quidam tradunt. Huc Horatian. *Magnas inter opes inops*. 3. Carm. 16. huc prouerb. Iunij, Alaudæ 4.73.

Appendix.

Diximus hac in vita ſuos pati manes qui affectibus obſecundant cupiditatum. Ita Lucretius lib. 3.

Atque ea nimirum quæcunque Acheronte profundo
Prodita ſunt eſſe, in vita ſunt omnia nobis:
Nec miſer impendens magnum timet aëre ſaxum
Tantalus, vt fama eſt, caſſa formidine torpens:
Sed magis in vita, Diuûm metus vrget inanis
Mortales, caſúmque timent, quem cuique ferat ſors:
Nec Tityum volucres ineunt Acheronte iacentem,
Sed Tityus nobis hîc eſt, in amore iacentem
Quem volucres lacerant, atque exeſt anxius angor,
Aut alia quauis ſcindunt torpedine curæ.

Hæc iſte ad Epicuri ſenſum, ſicuti & Tullius 1. ſchola Tuſcul. ſub perſona cuiuſdam Epicurei. Nam & ſunt qui huc putent pertinere deſcriptionem inferorum apud Platonem, & Virgilium lib. 6. Æneid.

In auaros.

EMBLEMA LXXXV.

S E P T I T I V S *populos inter ditiſsimus omnes,*
Arua ſenex nullus quo magis ampla tenet;
Defraudans geniúmque ſuum, menſáſque paratas,
Nil præter betas duráque rapa vorat.
Cui ſimilem dicam hunc, inopem quem copia reddit?
Anne aſino? ſic eſt: inſtar hic eius habet.
Namque aſinus dorſo pretioſa obſonia geſtat,
Séque rubo aut dura carice pauper alit.

PLutarchus libello *περὶ εὐθυμίας*, meminit negotiatoris cuiuſdam Chij, qui omnium maximè auarus, tametſi

multum vini, primæque bonitatis venderet, ipſe tamen ſibi acidum, vappamque conquirebat. Et fortaſſe is fuit, à quo cùm profugiſſet ſeruus, rogatus quamobrē ſe ab heri dominio fugitiuus extuliſſet: Quia, inquit, cùm præſto bona ſint, mala tamen quærere ſolet; quippe qui vinū generoſum vendat, tantúmque ſubacido & vitiato vtitur. Itaque rectè genus id hominum comparatur aſino, qui tergo geſtet epulas opiparas, obſoniáque delicatiſſima, & tamen carduis victitet. Plerique enim ſunt adeò excordes, támque ſui parū memores, vt ſolo pane mucido, vappa, & larido ſubrancido ſe expleant, quamquam opimis poſſeſſionibus abundent. In quo ſanè vt genium inſigniter defraudant, ſic & partis ad vſum humanum conceſſis miſerabiliter abutūtur. Verba huc apponam Plutarchi: ὥσπερ αἱ σικύαι τὸ χείριστον ἐκ τῆς σαρκὸς ἕλκουσιν, οὕτω τὰ κάκιστα τῶν ἰδίων συνάγεις ἐπὶ σαυτόν, οὐδὲν τι τοῦ χίου βελτίων γινόμενος, ὃς πολὺν καὶ χρηστὸν οἶνον ἑτέροις πιπράσκων, ἑαυτῷ πρὸς τὸ ἄριστον ὀξίνην ἐζήτει διαγευόμενος. οἰκέτης δέ τις ἐρωτηθεὶς ὑφ᾽ ἑτέρου τί ποιοῦντα τὸν δεσπότην καταλέλοιπεν, Ἀγαθῶν (ἔφη) παρόντων, κακὸν ζητοῦντα. καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τὰ χρηστὰ καὶ πότιμα τῶν ἰδίων ὑπερβαίνοντες, ἐπὶ τὰ δυσχερῆ καὶ μοχθηρὰ τρέχουσι. Referam Latinè, vt potero: Vt cucurbitulæ peſſimum è carne ſanguinem eliciunt; ſic tu quæque peſſima in teipſum cōfers, nihilo melior illo mercatore Chio, qui cùm magnam vini generoſi copiam venderet alijs, ſibi vappam & acidum vinum ſeruabat. Eius itaque famulus rogatus, cur ab hero fugiſſet: Quia, inquit, cùm ei bona adſint, malum tamen conquirit. Ei longè multi ſimiles ſuauia poculenta tranſmittunt, & ad moleſta prauáque quaſi accurrunt. Idem περὶ φιλοπλουτίας: οὐδὲν εὖ πάσχων, ὥσπερ ὄνος βαλανέως, ξύλα καὶ φρύγανα κατακομίζων, ἀεὶ καπνοῦ καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτροῦ δὲ μὴ μετέχων, μηδὲ ἀλέας, μηδὲ καθαριότητος. Nihil capiens inde commodi, veluti balneatoris aſinus, qui ligna & ſarmenta defert, ſemper fumo plenus ac fauillis, nūquam autem balnei particeps, neque teporis, neque mundiciei. Simile eſt illud ex ſecundo Epigrammatôn:

Auari aſino comparati.

Locus Plutarchi.

πολλὰς μυριάδας ψηφίζει ἀρτεμίδωρος,
καὶ μηδὲν δαπανῶν ζῆ βίον ἡμιόνων.
πολλάκις αἱ χρυσοῦ τιμαλφέα φόρτον ἔχουσαι,
πολλὸν ὑπὲρ νώτου χόρτον ἔδουσι μόνον.

hoc eſt,

Viuens vt muli, dum ſumptus præcauet omnes,
Supputat innumeras Artemidorus opes.
Aurum ſæpe gerunt ingentia pondera dorſo
Muli, ſed ſiccum non niſi gramen edunt.

Ex M. Tullio citari hoc memini: ferebat hanc quoque iniquitatem Septius, & imbri frumēta in area corrumpi patiebatur.

Talis Opimius ad Horatium 2. Satyrarum 3.

Pauper Opimius argenti poſiti intus & auri,
Qui Veientanum feſtis potare diebus
Campana ſolitus trulla, vappamq; profeſtis,
Quondam lethargo grandi eſt oppreſſus, &c.

Defraudans geniúmq; ſuum.] Defraudare genium, eſt naturæ denegare quod appetit: cui opponitur, Indulgere genio, & animo obſequi. Plaut. in Aulul. *Defraudare genium.*

Perditiſsimus ego ſum omnium in terra;
Nam quid mihi opus vita eſt, qui tantum auri
Perdidi, quod cuſtodiui ſedulò? egomet me fraudaui,
Animúmque meum, geniúmque meum, &c.

Et Terentius Phormione:

——Suum defraudans genium.

betas duráque rapa.] Synecdoche, pro quibuſlibet abiectis eduliis: in quo notanda ſordities auarorum.

inopem quem copia reddit.] Anticheta. Ouidium imitatur 3. Metamorph.

Quod cupio, mecum eſt, inopem me copia fecit.

Sèque rubo, aut, &c.] Alludit ad illud: Aſinus ſtramina mauult quàm aurum. Id genus homines à Græcis nominati κερδοζάγοι, & cumini ſectores ab Ariſtotele, κυμινοπρίσται, 4. Moral. Nicomach.

In aulicos.

EMBLEMA LXXXVI.

V A N A *Palatinos, quos educat aula, clientes*
Dicitur auratis nectere compedibus.

Aureæ compedes aulicorum.

A Lluſio eſt ad Diogenis apophthegma: dicebat enim Ariſtippum (Philoſophum aulicum) aureis teneri compedibus, ne poſſet exire; quòd ſplendidiore Principum vita captus, Philoſophicam vitam mētiretur. In quo ſenſu etiam Seneca dixit, ſtultum eſſe compedes ſuas, quamquam aureas, adamare. Id tamen quàm ſtudioſè faciant aulici, nemo eſt quin videat. Nō enim animaduertūt quātū voluptatis & oblectamēti ſuppeditet viuere λιτῶς μὲν, ἀλλ᾽ ἐν ἐλευθερίῃ, nec

alijs gnathonũ more, aut paraſitorum neſcio cuius rei gratia, manum deoſculari, ridenti arridere, & fœdè palpando quamlibet perſonam induere. In quibus factitandis quid (obſecro) fidei aut bonæ mentis, quæ honeſti ratio eſſe poteſt, cum ſimulationis & perfidiæ ſentinam inexhauſtam in animo præſentem vbique circumferant? Ea de re copioſiùs Lucianus, eo ſcilicet Commentario quod ſcripſit De ijs qui conducti mercede in diuitum familijs viuunt. Apud Plutarc. Theophraſtus exprobrat Ariſtoteli, quod relicta Academia mallet in Philippi aula verſari, quod & antè fuerat à Diogene reprehẽſum, Ariſtotelem cænare quando Philippo, Diogenem cùm Diogeni placeret. Quantum autem pertinet ad noſtri diſtichi materiam, videtur reſpicere ad M. Catonis lepidam ſententiam Dicebat enim fures priuatorum furtorum in neruo & compedibus ætatem agere, publicos in auro & purpura viſendos. Retulit Gellius lib. 11. cap. 18. huc, Aureæ compedes: &, Leo chordula vinctus, prouerbia Chiliad.

Appendix.

Elegans aulicorum deſcriptio apud Senecam tragicum Hercule Oeteo:

Pauci reges, non regna colunt,
Plures fulgor conuocat aulæ,
Cupit hic Regi proximus eſſe,
Clarúſque lætas ire per vrbes:
Vrit miſerum gloria pectus.

Lucan. 8. de bello ciuili:

—— exeat aula
Qui volet eſſe pius: virtus & ſumma poteſtas
Non coëunt ——

Sanè, vt id paucis, ſi qui ſint qui vitam paraſiticam viuant, totam illam quidem ad alienum comparatam arbitrium, ſint reuera aulici moriones, & ſtrobili, qui vento, fumóque ebrij mera ſibi ſomnia fingunt, nihil non ſperant, nihil non promittunt, ſeruitute volũtaria, eáque grauiore preſſi, quod etiam cùm poſſint aſſerere ſeſe, effugia nulla quærunt. Nos ea de re, quo tempore curis vacui ruſticaremur, carmen ſcripſimus, ſi non planè bonum, æqui, vt ſpero, conſulent ſtudioſi:

Aulicus inſipiens, & fumus ebrius aulæ
Se ſpe, aut pollicitis credit ad aſtra vehi.
Et dum captat iners, & ſe fore poſſe beatum,
Vt qui ſperet edax, certa futura putat,
Compedibus ſtricte & manicis adſtringitur excors.
Et patitur vana credulitate capi.
Ore, oculis, vultu mentitur, ſæpe retentus,
Pluſquam ſeruili conditione miſer.
Nam quæ ſeruitus eſt turpior, imo pudenda,
Quam turpe & fœdum ſponte ſubire iugum?

In ſor-

In ſordidos.

EMBLEMA LXXXVII.

QVÆ roſtro, clyſtere velut ſibi proluit aluum
Ibis, Niliacis cognita littoribus,
Tranſijt opprobrij in nomen: quo Publius hoſtem
Naſo ſuum appellat, Battiadéſque ſuum.

ID dicitur in putidos & ſorditie quadam inſignes, vt qui turpia, & quæ alioqui ſilentij fidem requirunt, eructantes aperiunt, & quæ natura prouida voluit eſſe tecta, detegunt euulgántque: ſicque interdum loquuntur, vt quod vulgò dici ſolet, podicem ex ore faciant. Hos itaque non ab re Ibides dixeris, id eſt, ſordidos & ineptulos: indignos, inquam, qui in hominum albo numerentur, perſpecto auis ingenio. Hæc enim roſtri adnuncitate ſe per eam purgat partem, id eſt, *Homines impuri & ſordidi.*

aluum qua reddi ciborum onera maximè eſt ſalubre: itaque clyſteris vſum primùm dicitur oſtendiſſe. Plinius lib. 8. cap. 27. & Ariſtot. 9. De natur. animal. Quamobrem Ouidius & Callimachus ſuos æmulos & obtrectatores hoc nomine notatos eſſe voluerunt, vt mox ſubjiciam Κλύζω idem eſt quod abluo: vnde clyſter nomen habet.

Callimachus. *quo Publius hoſtem Naſo, &c.*] Callimachus, poëta Cyrenæus, Batti filius (hinc Battiades dictus) diſcipulus Hermocratis Iaſei Grammatici, Apollonium Rhodium, qui ſe ingratum diſcipulum præbuerat, diris imprecationibus deuouit eumque per contemptum Ibim nominauit, quaſi auem Ægyptiã & Alexandrinam, ſiue quòd Alexandrinus eſſet, Rhodius diceretur, ſiue quòd ſpurciſſimus & impudentiſſimus. Sic etiã

Ouid. in Ibim. Ouidius Callimachum imitatus, aduerſarium quendam ſuũ Ibim appellauit quòd virum Romanorũ mẽtiretur: vel quòd exulantis Ouidij vxorem turpi amore tactus ſollicitarit: multâque ad Auguſtum deferret, quo diutiùs in exilio Poëta detineretur. Itaque doctum emiſit poëmation in Ibim Naſo, in quo nõ expreſſit maledici nomen, ſiue quod inultus maledicat, & prouocatus regerat eum conuicia, ſiue quòd aliquem nominatim carpere & ita verbis proſcindere lege prohibitũ eſſet. Ouidius eodem opuſculo in Ibim:

Nunc quo Battiades inimicum deuouet Ibim:
Hoc ego deuoueo téque tuóſque modo.

De Ibide, lege quæ ſcribit Plutarchus, Comment. Vtrum plus rationis inſit in terreſtribus animantibus quàm aquatilibus.

Strabo 17. lib. ἡμερώτατον δ᾽ ἡ ἴβις πελαργώδης μὲν κατὰ σχῆμα καὶ μέγεθος· διττὴ δὲ τὴν χροίαν, ἡ μὲν πελαργώδης, ἡ δὲ ὅλη μέλαινα, μεστὴ δ᾽ αὐτῶν ἅπασα τετίοδος ἐν Αλεξανδρεία. Suidas meminit huius poëmatis, ἴβις, inquit, ἐστὶ ποίημα ἐπιτηδευόμενον εἰς ἀσάφειαν καὶ λοιδορίαν εἰς τινὰ ἴβιν γενόμενον ἐχθρὸν τοῦ Καλλιμάχου· ἦν δ᾽ οὗτος Απολλώνιος ὁ γράψας τὰ ἀργοναυτικά. At Apollonius non tam doctori ſuo, quàm patriæ ingratus, meritò nomen id ſortitus eſt, præcipuè cùm per ignominiam vocabulum ſpurciſſimæ volucris, referſiſſima patria fuit, quam tum auerſabatur, ferre coactus eſſet.

In diuites publico malo.

EMBLEMA LXXXVIII.

ANGVILLAS quiſquis captat, ſi limpida verrat
Flumina, ſi illimes auſit adire lacus,
Caſſus erit, luditque operam: multum excitet ergo
Si creta, & vitreas palmula turbet aquas;
Diues erit: Sic ijs res publica turbida lucro eſt,
Qui pace, arctati legibus, eſuriunt.

ID videtur ſumptum ex apologo quodam Æſopico, de piſcatore aquam verberante, vt fugientes incautè piſces in retia prolaberentur. Quam aquarum turbationem cùm culparet aliquis, ſtatim huic piſcator: At niſi, moueatur vnda fame mihi erit pereundum. Quod ſanè apertè deſignat,

ὅτι καὶ τῶν πόλεων δημαγωγοὶ τότε μάλιστα ἐργάζονται, ὅταν τὰς πατρίδας εἰς στάσιν ἐμβάλωσιν: eos nempe qui Rerumpub. clauum tenent, tum vel maximè quæſtum facere, cùm patria, ſua opera, laborat ſeditione. Proinde vulgato adagio ij dicuntur anguillas captare, qui priuati quæſtus gratia tumultus concitant cùm videant in publico Reipubl. ſtatu nihil ſe poſſe corradere. Itaque non mirum, ſi ſeditiones enatas eſſe gaudeant, vel etiam excitent, quò publicum ciuitatis malum in ſuum vertant commodum. Prouerbij vſum ex Ariſtophanis verbis colligere erit facile;

Anguillas qui dicātur capiare.

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ λαμβάνουσιν οὐδέν·
ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς.

Feciſti, vt is qui captat anguillas, facit;
Quieta cùm ſunt ſtagna, venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac & hac ſubuerterit,
Captura magna eſt. tu quoque vbi perturbaueris
Hanc ciuitatem, & inde plurimùm capis.

Principum quorundam rapinæ.

Hanc artem (heu nimium) callent quidam Principes δημοβόροι, qui tyrannico cōſilio in ciuitatibus diſſidia ſerunt, quò licentius mulctent miſeram plebeculam. Notiſſimū eſt quod iactitant magni illi latrones à laqueo immunes; nihil eſſe vtilius & opportunius, quàm in aqua turbida piſcari. Sic viuitur: ea eſt morum deprauatio atque hominum peruerſitas, vt qui ipſi ſæpenumerò legum ſacra tractant, aut certè quibus vt cuſtodibus aſſeruanda & tutanda concreduntur, ipſimet legum ſolutis & perfractis repagulis victitent. Memini quæ aliquādo Marius apertè libereq; faſſus eſt. Bello enim contra Cimbros geſto, cùm mille Camertes ciuitate donaſſet, idq; quibuſdam reprehenderetur, vt à legibus patrijs alienum; ſtatim ait ſe inter armorum ſtrepitus legum præſcriptū & quaſi vocem audire minimè poſſe. Lege prouerb. Anguillas captare, & Pierij Hieroglyph. lib. 29.

Caſſus erit, ludétque operam.] id eſt, ſpe excidet, fruſtra ſe laboraſſe ſentiet. Prouerbiales metaphoræ.

palmula.] remi extrema pars, ſic dicta eò quòd protenſa eſt in modum palmæ. Virgil. 5. Æneid.

Littus ara, & læuas ſtringat ſine palmula cautes.

Aquæ vitreæ.

Vitreas aquas.] Per ſimilitudinem vitreæ dicūtur aquæ, cùm ſunt quietæ, nec turbatæ. Statius 5. Siluarū; *---vitreáſq; natator*

Plaudit aquas.——

ſic ijs res publica, &c.]Similitudo erat, cuius hîc eſt ἀπόδοσις.

pace.]pacis tempore.

arctati legibus.]Elegans metaphora à vinculis aut compedibus, quibus illigati ſontes retinentur. Lex, teſte Cicerone, vinculum eſt ciuitatis, libertatis fundamentum, fons æquitatis, &c. Nec ſanè aliunde magis florent Reſpublicæ quàm cùm legum viget auctoritas: quæ poſitæ ſunt præcipuè, vt earum metu humana coërceatur audacia, tutáque ſit inter improbos innocentia, tradit Iſidorus auctor non omninò malus. Huc pertinet quod alicubi dictum eſt à Demoſthene: οὐδὲν ὄφελος πόλεως, ἥτις μὴ νεῦρα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει. Hoc addo corollarij vice, in gratiam legis candidatorum. *Lex cur primum lata.*

Legis virtus eſt imperare, vetare, permitere, punire, ait Modeſtinus. Seneca 65. epiſt. appellat leges minis mixta præcepta. conſtituuntur itaque leges pœna; infirma enim lex eſt quæ neruos non habet aduerſus facinoroſos, inquit Demoſt. ergo punit lex ea etiam interdicto quę non ſponte admittuntur flagitia, ſed culpa aliqua atque ignorantia: vt lex Aquilia culpam in damno dato vel leuiſſimam, l. 31. Si putator, l. 44. l. Aquil. D. Sed ad rem: leges conſtringunt improbos, alioſque in officio continent Repub quieta nullóque tentata tumultu. Sic M. Tull. pro Sextio: Illum tot iam funeribus Reipubl. exultantem ac tripudiantem, legum, ſi poſſet, laqueis conſtringeret. Rebus enim perturbatis ſcelerati homines ſibi pollicentur impunitatem, qua nulla maior ad peccandum illecebra. Proinde apud Suetonium, Iulius Cæſar dictitabat ijs quos grauior criminum vel inopiæ luxuriæúe vis vrgeret, bello ciuili opus eſſe.

Cum ſuperioribus iſthæc adiungo: arctatos legibus pro ijs qui legum nexibus, & quaſi iugo continentur. Nam & iugũ, legum ſymbolum fuiſſe interpretes quidam rerum ſacrarum docent. Rectè apud Vergilium in primo Æneidos: *Iugum pro legum ſymbolo.*

——*Legeſque viris & mœnia ponet.*

Qui enim legibus parent, ſimilitudine quadam colla ſubdere iugo videntur: vt ſubire iugum inferiores, qui potentiorum parent imperijs.

Appendix.

Eſt quoddam hominum genus, quod non niſi malo publico ſaginatur; & cui rebus tranquillis male eſt. hi nihil magis affectant quàm vt res mortaliũ ſurſum deorſum miſcean-

tur M. Tull. pro Amerino: Is mihi propriè & ſolus honos videtur, quem ſis neque maiorum commendatione, neque per alterius calamitatẽ aſſecutus. Lucanus lib. I. belli ciuilis:

Hinc vſura vorax, auidúmque in fœnore tempus,
Et concuſſa fides, & multis vtile bellum.

Eo de genere præfecti fiſco, ærarij quæſtores, depeculatores, & qui annonam vexant, æruſcatores, dardanarij, hirundines numquam ſaturæ, qui ſpiritum ac ſanguinem populi auido ore ſitiunt; nedum fortunas expilant; & quibus licet eſſe beatis quia eorum fraudibus quidam viri principes vti nũquam ferè deſinant. Querimur, eiulamur, lamentamur, ſed quis Calais vel Zethes harpyias famelicas abigit? quis magiſtratus intercedit? quis gratioſus noxas volitantes auerruncat? Imò ſi quis ſeſe fortè offerat, ſuſpectas habemus querentũ lacrymas, vota inceſſimus ſpoliatorũ. Quin nec mala noſtra, nec etiam remedia pati poſſumus. prædari, depeculari, aliena diripere putamus eſſe licitum quia ſolemne eſt fieri, & ad id vitæ genus per omnes prouincias comparatæ ſint hominum myriades, quibus nihil aliud penſi, quàm vt ſuos compilent populares, miſeros nonnumquam & egentes, & quibus præter animam miſeram nihil reliqui. verùm.

Hæc fierent, ſi virtutis vena vlla paternæ
Viueret in nobis? & vnde iſtud dedecus?

In auaros, vel quibus melior conditio ab extraneis offertur.

EMBLEMA LXXXIX.

DELPHINI inſidens vada cærula ſulcat Arion,
Hocque aures mulcet, frenat & ora ſono.
Quàm ſit auari hominis, non tam mens dira ferarum eſt:
Quique viris rapimur, piſcibus eripimur.

ID extulit è Græco Βιάνορος hexaſticho, quod eſt 1. Epigram. ſic autem: *Fons Emblematis.*

φῶρες ὅτ' εἰνάλιοι Τυρσηνίδος † ἐγγύθι δίνης *† ἀγχόθι.*
φορμικτὰν ἀκάτου θῆκαν ὑπὲρ βύθιον,
αὐτίκα μιν κιθάρῃ λιγυηχέϊ δέξατο δελφὶν
σύμφθογγον, ἐκ δὲ βυθοῦ νήχεθ' ἑλισσόμενος,

μέχεις ἐπ' ἰσθμὸν ἔκελσε κορίνθιον· ἦ ῥα θάλασσα,
ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους.

Sic reddimus:

Præcipitem è naui citharœdum aliquando latrones
In vaſtum pelagi fortè dedere fretum.
Protinus in mediis delphin apparuit vndis
Illicio gratæ dulciſonæque chelys:
Seſſorémque Iſthmum deuexit adúſque Corinthi,
Fluctibus & mediis reddidit incolumem.
Hinc patet indomito meliores æquore naſci
Piſces, quàm tellus gignat alumna viros.

Arionis citharœdi à Delphino ſeruati hiſtoria.

Hiſtoriam, ſeu (ſi mauis) fabulam copioſè tractauit Herodotus lib. 1. & poſt eum Gellius cap. vltimo lib. 16. retulit & Ouidius 2. Faſtor. ea eſt de Arione citharœdo, qui arte ſua pecunijs patris, cùm patriã repeteret Corinthum, in piratas incidit, nummorum cauſſa cõſilium ceperunt de eo interficiẽdo. quod vbi animaduertiſſet, impetrata ab eis venia, fidibus cecinit; tum ſtatim è prora ſeſe in profundum deiecit: quem ſubitò à delphino exceptum, & dorſo Corinthum vſque vectum aiunt. Alluſit ad hanc hiſtoriam Propertius, elegia 2. ad Cynthiam, de ſomnio naufragij:

Sed tibi ſubſidio delphinum currere vidi,
Qui puto Arioniam vexerat antè ratem.

Enalum etiam adoleſcentem in mari à Delphinis ſeruatum, eodem penè quo Ariona modo, retulit in Sympoſio ſeptem ſapientum Plutarch. Itidem narratur de Telemacho puerulo; qui cùm fortè in mare decidiſſet, excipientibus Delphinis, ab imóque retrahentibus, euaſit. Ait idem Plutarch. ad finem diſputationis, qua inquirit, An ſit aliquid in brutis rationis. Id autem flectitur in crudelem & inſatiabilem hominum auaritiam, qui in vitam aliorum conſpirare audent, quò bonis eorum & opibus potiri quoquo modo queant. Hincque admonemur, mitiores eſſe feras in hominem quàm ipſe homo in hominẽ ſit. Quid verò ſceleſtius aut deterius ea cupiditate habendi, quæ non modò ſui facit immemorẽ, ſed etiam ſibi & alijs exitialẽ? Eam itaque rectè Menander appellat μέγιστον ἀνθρώποις κακόν; Euripides veriſſimè.

Auaritiæ quanta perniciesſ.

ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ πλέον ἔχειν πέφυκ' ἀνήρ,
οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον, οὐδὲ βούλεται,
φίλοις τ' ἄμικτός ἐστι καὶ πάσῃ πόλει.

& Bion Sophiſta optime τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν πάσης

κακίας εἶναι cenſuit. Cur autem ſummum malum à quibuſdam dicatur auaritia in promptu ratio eſt, quòd ea vix vnquã ſola ſit, quippè cùm perpetuas habeat ſibi comites rapinam, periurium, mendacium, proditionem, atque etiam parricidium, quod exemplis longè multis perſpicuum eſſe poteſt: ſed vnum ad rem præſentem ſatis erit, quod ex Ariſtotele protulit Ariſtonymus: Socios octo latrones de ſpoliis inter ſe concertaſſe, ex quibus quatuor ſunt interfecti: deinde quatuor alios rurſum eo nomine dimicaſſe: vnde factum vt duo tantùm fuerint ſuperſtites, qui etiam cùm rixandi finem non facerent, vnus ex omnibus ad extremum incolumis euaſit. Sed quid reliqui tandem futurum, ſi etiam dextra in ſiniſtram armetur? Hæc ille. Cicero pro Quintio: Nullum eſt officium tam ſanctum atque ſolemne, quod non auaritia comminuere atque violare ſoleat. Et quidem ſtatim omnis iuſtitia negligitur, & aliena per iniuriam occupantur, cùm pectus auaritia, miſeraque cupidine feruet, ait Horatius. *Auaritia ſummum malum.*

vada cærula.] mare cæruleum. vadũ quid ſit, omnes norũt.

ſulcat.] μεταφορὰ ab aratoribus, pro eo quod eſt, ſecat, proſcindit, transgreditur.

frenat & ora ſono.] Ab equis tranſlatio in verbo, frenat, pro eo quod eſt, retinet, ſiſtit, regit.

viris rapimur, piſcibus eripimur.] Id paulò antè carmen Græcum expreſſit:

ἦ ῥα θάλασσα
ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους

Eſt & eiuſdem argumenti 4. Ἀνθολογ. epigramma, cuius cõcluſio eadem cum Alciati verſu vltimo,

κτεινόμεθ' ἀνθρώποις, ἰχθύσι σωζόμεθα.

Cui conuenit Ouidianum illud ex 1. Triſt. eleg. 4.

Cúmque minor Ioue ſit tumidis qui regnat in vndis,
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Non abſimile huic Cornel. Tacitus 3. hiſtoriar. dixit Valenti, mare tutius, quàm littora, aut vrbes.

Appendix.

Perplacet illud Iuuenalis, de auaritia:

Inde feræ ſcelerum cauſſæ, nec plura venena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſæpius vllum
Humanæ mentis vitium, quàm ſæua cupido

Indomiti cenſus:nam diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri, ſed quæ cuſtodia legum?

Id flecti verè poteſt ad exempla miſeræ proſcriptionis, non certè Syllanæ, vel trium viralis, ſed Gallicanę iam toties vſurpatæ, non in citharœdos (quibus facilè careremus) ſed in homines vitæ inculpatæ, ſobrios, non rebelles, non reprobos, quietos, quibus minimè belligeris, imò ab omni dimicandi alienis inſania & in eadem quaſi vecti naue publico & nefario tumultu, inſontes perierunt, aut extorres facti patria carere coacti ſunt. Et quis non vidit viros bonos, certéque laudatos penè omnes extorres factos diu exulaſſe, aut in exteris regionibus mortuos, nec alio nomine à ſuis pulſos, quàm quod inſigniter improbi non eſſent, aut factionem nullam alerent? Et quidem certò ſcimus idem contigiſſe quibuſdam noſtris vrbibus atque Mileſiorum ciuitati, apud quos nemini eſſe bono licebat. Sed reſiſto iam, vt ſuccurrat illud Tibulli eleg.3.lib.

Præda feras acies auxit diſcordibus armis,
Hinc cruor, hinc cædes, mors propiórque venit.
Præda vago iuſsit geminare pericula ponto,
Bellica cum dubijs roſtra dedit ratibus.

Gula.

EMBLEMA XC.

C VRCVLIONE *gruis tumida vir pingitur aluo,*
Qui Laron, aut manibus geſtat Onocrotalum.
Talis forma fuit Dionyſî, & talis Apicî,
Et gula quos celebres delicioſa facit.

HAc eicone depinguntur lurcones, guloſi, helluones, *Guloſorum*
quibus tribuit gruis collum, vt ſibi dari poſtulabat Phi- *imago.*
loxus: vel (etiam ſi mauis) ventrem maximè prominen-
tem. Expreſſit autem ventris hæc gulæque mancipia, duarũ
auium maximè furacium, & gulæ deditarum imagine. Larus *Larus.*
enim edaciſſimus eſt, qui quòd totam eſcam ore deuoret,
locum fecit prouerbio, Larus hians. Auicula eſt è mari vi-
ctum quæritans aut lacubus, quæ Gauia Latinis dicitur. Hinc
Matton, quidam parodus, Chærephontem paraſitum compa-

rauit famelico lato, eo quòd voraciſſim⁹ eſſet helluo. Πέιυῶνῃ λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς. Onocrotalus autẽ olorũ ſimilitudinẽ habet: nec omninò differre viderẽtur onocrotali & olores, niſi faucib⁹ ipſis ineſſet alterius vteri genus. Huc enim inexplebile animal cõgerit, mira vt ſit rapacitas, mox perfecta rapina ſenſim inde in os reddita, in verã aluum ruminantis modo refert Plinius cap. 47. lib. 10. Et hæc belliſſima guloſorum inſignia. Martialis vndecimo lib. —— *& quam*

Onocrotalus.

Turpe Rauennatis guttur Onocrotali.

Melanthius.

Melãthij Poëtæ tragici ὀψοφάγου inſignis votũ fuiſſe traditur, vt collum olorinũ optaret, quo diutiùs dapũ ſenſu frueretur: vt etiam eius quem ſuperiùs attigi, qui ſibi à Dijs volebat impartiri τειῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πηχέων, id eſt, guttur tres longum cubitos, cuius eſt mentio apud Gellium 19. cap. 2.

Curculio.

Curculione gruis.] gruis collo. Videtur ex proprio feciſſe appellatiuũ: eſt enim curculio vermis edaciſſimus, quaſi gurgulio ſic dictus, & frumẽti ſortitus vocabulũ; quo nomine ſunt etiã notati plerique paraſiti. vt ex 2. Miſcellan. Nannij diſces.

tumida vir pingitur aluo.] id eſt φύσκων, quaſi dicas vẽtroſum: quo epitheto notat⁹ eſt Ptolemæus Euergetes, propter abdominis ſtudium. Vt Alcæus Pittacum Mitylenæum φύσκωνα καὶ γάστρωνα, quòd pinguem haberet aqualiculum, appellauit, teſte Laërtio. Citatur ab Athenæo ex Euripide, ſicuti & à Galeno oratione ἐπὶ τὰς τέχνας.

γνάθου τε δοῦλος νηδύος θ' ἥσσημένος: abdominis miniſter, & ſeruus gulæ. Huic conuenit Perſianum hoc Satyr. 1.

Pinguis aqualiculus prepenſo ſeſquipede extet.

Id hominum genus vocantur προγάστορες Græcè, nempe queis pingui abdomine venter prominet.

Apicius.

Talis forma fuit Dionyſi, &c.] Deos hoſce inter guloſos inſignes memorat Athenæus lib. 1. cap. 3. Dipnoſoph. Apicius quidem omnium helluonũ maximus gurges, librum edidit De gulæ irritamentis: non enim ſatis habuit Principum cõgiaria & Capitolij vectigal deuoraſſe. Hunc ſibi manus intuliſſe quidam referunt, cùm ſubductis rationibus ex ſextertio millies quod in culinam congeſſerat, centies tãtùm ſupereſſe ſibi cognouiſſet. Lege Plin. 9. cap. 17.

Inſigniter guloſi.

Et gula quos celebres, &c.] vt, præter ſuperiùs nominatos, Gnatho Siculus, Publ. Gallonius, Æſopus, Clodius Albinus, Aſtydamas, Abron, & quamplurimi alij, quorum luxus ex veterũ monumentis hinc inde colliges.

Ocni effigies, de ijs qui meretricibus donant, quod in bonos vſus verti debeat.

EMBLEMA. XCI.

IMPIGER haud ceſſat funem contexere ſparto,
Humidáque artifici iungere fila manu.
Sed quantum multis vix torquet ſtrenuus horis,
Protinus ignaui ventris aſella vorat.
Femina iners animal, facili congeſta marito
Lucra rapit, mundum prodigit inque ſuum.

ID ex Pauſanię Phocicis tractum. enumeratis enim aliquot ſtatuis Deorũ & Heroum Polygnoti manu depictis, poſt has virum quendam ſedere ait, inſcriptionemque indicare eum eſſe Ocnum, qui texat è iunco reſtim vel funè, ſed aſtan- *Character Emblematis.*

tem aſellam totum quod ille laborioſè texuerit arrodentem.

Ocnus. Gnauum & induſtrium hominem fuiſſe, Ocnum aiunt, qui vxorem ſumptuoſam & prodigam habuerit, quæ profundere conſueuerat quicquid ille operè faciundo per ſummum laborem quæritaſſet, idque per ambages voluiſſe Polygnotum deſignare. Compertum eſt etiam Ionum vulgò prouerbium eſſe quoties hominem ſignificant ad laborem quidem vehementer propenſum, ſed nihil inde capientem commodi,

Ocni funiculum torquere. Ocni funiculum torquet. Ita fermè Pauſanias. Huius effigiei Plutarchus meminit libello περὶ ἀθυμίας. & Plin. 35. cap. 11. inter opera, ni fallor, Socratis pictoris. Sic & Propertius 4. Elegiarum:

Dignior obliquo funem qui torqueat Ocno,
Æternúmque tuam paſcat aſella famem.

Retulit & commodè 12. Hieroglyphicôn Pierius. lege cap. 81. Miſcellan. Politiani.

Impiger.] diligens, induſtrius. Virgil. 1. Æneid.

——ille impiger hauſit.
Spumantem pateram.

& Ouid. 1 Metamorph.

——patrios adit impiger ortus.

Nomen Ocni. Videtur tamen (quod obiter dixerim) adiectiuum hoc differre vel maximè à nomine Ocni, quod propriè ignauum, & qui faciat aliquid grauatè, ſignificat. Dicitur enim ὄκνος καὶ ὀκνηρὸς, & ipſa ῥαθυμία dicitur ὀκνὸς καὶ ὀκνηρία, ſed & ὀκνεῖν, idem eſt quod pigreſcere. Hæc tamē dictio ad ſenſum potius attinet: ignauus enim eſt, nihilque agit, tametſi laboret, qui ſuam operam, adeóque ipſas ſuas opes malè collocat, eáſque in vſus minimè neceſſarios erogat.

Sparto.] geniſta. ſic enim quidam interpretantur. Spartum verò genus eſt herbæ apud Hiſpanos frequentiſſimæ.

Humidáque artifici.] περὶ σχοῖνις reſtis.

Femina iners animal.] Laborat totis diebus homuncio, ſperatque diteſcere; ſed quicquid labore tam improbo partum enaſcitur, ad ornatum quendam ſuum transfert prodiga &

Mulier prodiga. inſolēs mulier. vnde vero verius à Iuuenale ſcriptū Satyr. 6.

Prodiga non ſentit pereuntem femina cenſum,
Ac velut exhauſta rediuiuus pulluler arca
Numus, & è pleno ſemper tollatur aceruo:
Non vnquam reputat quanti ſua gaudia conſtent.

quò pertinet adagium, Mulieris podex, in Chiliad. Adag.

Menander ſic: γυνὴ τὸ σύνολον ἐστὶ δαπανηρὸν φύσει: mulier natura eſt omninò ſumptuoſa:

Idem: γυνὴ πολυτελὴς ἐστ' ὀχληρὸν, οὐδ' ἐᾷ
ζῆν τὸν λαβόνθ' ὡς βούλεται.

Res eſt permoleſta ſumptuoſa fœmina quæ non ſinit maritũ arbitrio ſuo viuere. Huc ſpectat Heſiodi comparatio fucorũ cum muliere, in Theogonia, quã lubens tranſilio vt ad alia veniam.

mundum.] Liuius in oratione Catonis pro lege Oppia conſeruanda Munditiæ, ornatus, & cultus, hæc feminarum inſignia ſunt his gaudent & gloriantur, hunc mundum muliebrem appellarunt maiores noſtri. Nonius ex Lucilio: *Mundus muliebris.*

Legauit quidam vxori mundum omne penúmque.

¶ Vlpianus noſter ait mundo muliebri contineri ſpecula, vnguenta, vaſa vnguentaria, & ſi qua dici ſimilia poſſunt, diſtinguitque muliebria ornamenta à mundo muliebri, ac ſi mulier poſſit eſſe munda, nec tamen ornata: vt ſolet ijs contingere quæ ſe mundarint lotæ in balneo, neque ſe ornarint: & contra, eſt aliqua ornata, nec tamen mundata. Sed hoc nimiũ ſubtiliter à Iuriſconſulto; nam apud oratores, poëtas, alióſq; terſos auctores, mundo muliebri non ea modò continentur quibus mulier fit mundior, ſed etiam quibus ornatior. Val. Max. lib. 9. cap. De luxuria & libidine, memorabile refert exemplum de abrogata lege Oppia quæ lata fuerat olim bello Punico ſecundo ad coërcendam mulierum luxuriam: ſed eas tamen ait excuſari mẽtis imbecillitate, & grauiorum operum negata affectatione, quamobrem omne ſtudium ad curioſiorem ſui cultum illis permitti.

prodigit.] conſumit, diſſipat; verbum aptiſſimum ad prodigalitatem notandam.

In paraſitos.

EMBLEMA XCII.

QVOS tibi donamus fluuiales accipe cancros,
Munera conueniunt moribus iſta tuis.
His oculi vigiles, & forfice plurimus ordo
Chelarum armatus, maximáque aluus adeſt:
Sic tibi propenſus ſtat pingui abdomine venter,
Pernicésque pedes, ſpiculaque apta pedi.
Cùm vagus in triuiis, menſæque ſedilibus erras.
Inque alios mordax ſcommata falſa iacis.

NOn eſt mihi dubium quin, cum auctor hic ſuum carmẽ cuderet, vel memoriæ adiutus theſauro, egregiam Taciti deſcriptionem ſibi tanquã archetypũ fingeret, ſic enim ille

illic lib.15.Annal. vbi de Neronis laſciuijs ampliſſimè. Vatinius inter fœdiſſima eius olæ oſtenta fuit, ſutrinæ tabernæ alumnus, corpore detorto, facetijs ſcurrilibus: primo in cõtumelias aſſumptus, deinde optimi cuiuſque criminatione eouſque valuit, vt gratia, pecunia, vi nocendi etiam malis præemineret. Apparet hoc ſuſceptum eſſe in mordacem quẽdam καὶ ἀχαλίνου στόματος ſcurram, cui ſymbolicè cancros fluuiales dono dat, paraſiticis moribus apprimè reſpondentes. Decorum itaque ſeruat in eo, quod rationem habeat perſonæ cui hæc tribuat: intereáque graphicè depingat hominis importuni & obtrectantis effrenatam licentiam, qui ad quæſtum & ventrem omnia conferat ſua ſtudia, vt aliis, & plerumque etiam præſentibus obloquatur, in quos eiaculetur moleſta & acria quædam dicteria. Id autem genus hominum ſi quando iocandi fines tranſiliant, ita vt è ſalibus hilari fronte acceptis, & datis ad ſcommata mordacia ſe conferant, iam tum faſtidio eſſe non ab re incipiunt: nec enim ſapiũt qui iis omnia licere volunt; cùm nihil magis lubricum ſit & importunum conuicio, quod quaſi melle litum animos ingreditur. Paraſitum Luciani & Iuuenal.3.& 4.Satyr. perlege.

Scurræ deſcriptio.

Licentia nimia paraſiti.

oculi vigiles.] aperti: quod refert paraſitorum vigilantiam in obſeruandis aliorum menſis. Euolue Prouerb. ἀλλοτριοφάγοι in Chiliad.

& forfice plurimus ordo, &c.] ἀλληγορία ab exercitu. Pedes habent cancri fluuiales ad modum forficis. Forfex ſutorum eſt inſtrumentum, quo pannum aptant, & in fruſta commoda diſſecant. Chelæ autem ſunt cancrorum brachia, à Græco χηλὴ quod etiam ſignificat vngulam. Huc pertinet Pliniana deſcriptio cancrorum, quæ eſt lib.9.cap.31.

Forfex.

ſtat pingui abdomine venter.] Abdomen, pinguedo eſt ſpinę adhærens, in qua ſunt renes: tamẽ à pube ad præcordia ſurſum verſus abdomẽ peruenire Corneli⁹ Celſus tradit lib.4. Iuuen.

Abdomen.

——venter adeſt abdomine tardus.

Auſonius Eidyllio 9. cui Moſella nomen: *——prodiga nutat,*

Aluus, opimatóque fluens abdomine venter.

certè paraſitus dicitur Euſtathio γαστρόπληξ, quòd abdomini inſeruiat.

Cùm vagus.] Horat.1.Epiſtolar. bellè ſcurram ita deſcripſit:

Scurra vagus, non qui certum præſepe teneret;
Impranſus, non qui ciuem dignoſceret hoſte:
Quælibet in quemuis opprobria fingere ſæuus:

Scurræ deſcriptio.

Pernicies & tempeſtas, barathrúmque marcelli.

menſæque ædilibus erras.] Hinc epitheta, τραπεζολοιχὸς, quòd menſas illingat, & nidorem è cibis ſurgentem rabido ore carpat. Hinc θυράπαξ, aut θυρέρπαξ, quòd foribus alienis inſidietur, nempe qui ſueuerit aliena viuere quadra. Prou. Sartaginum pernicies.

ſcommota ſalſa.] Epitheti metaphora. De ſcommatum generibus Macrobius Saturnal.7.cap.5.

Appendix.

Bellè apud Plautum Captiueis, initio ferè. Actus 1. ſic paraſitus de ſe, ſuæque notæ hominibus:

Quaſi mures ſemper edimus alienum cibum,
Vbi res prolatæ ſunt, cùm rus homines eunt,
Simul prolata res ſunt noſtris dentibus
Quaſi cùm cæletur in occulto latent,
Suo ſibi ſucco viuunt, res ſi non cadit:
Ita paraſiti rebus prolatis latent,
In occulto miſeri victitant ſucco ſuo.

Martialis in Philomuſum ſcurram: lib.7.

Quod te diripiunt potentiores,
Per conuiuia, porticus, theatra,
Et tecum quoties ita incidiſti,
Geſtari iuuat, & iuuat lauari.
Nolito nimiùm tibi placere,
Delectas, Philomuſe, non amaris.

Mordet ibi hominē fatuum, & vrbanum, in conuiuiis alienis oberrantem Idem Martialis lib.9. in quendam Cantharum.

Cenes, Canthare, cùm foris libenter,
Clamas, & maledicis, & minaris,
Deponas animos truces monemus,
Liber non potes & guloſus eſſe.

Horat.2.epiſt.1.notam impreſſit,

Quantus ſit Dorſenius edacibus in paraſitis.

Nam & Philum mordet feſtiuè Martialis, eo quod nunquam domi cenaret. Sed ad rem D.Hieronymus ad Domnionem: Contra quemlibet paſſim in triuijs ſtrepere & congerere maledicta, non crimina ſcurrarum eſt & paraſitorum.

ſtat pingui abdomine venter.] Abdomē ἐπιγάστριον, pars humani corporis, quæ à coxis, & pube ſurſū verſus ad præcordia peruenit; ab exteriori parte, euidenti cute, ab interiori, leui mēbrana incluſa, quæ omento iungitur, περιτόναιος dicitur, Celſus lib.4.cap.1.

Paruam culinam duobus ganeonibus non ſufficere.

EMBLEMA XCIII.

In modicis nihil eſt quod quis lucretur: & unum
Arbuſtum geminos non alit erithacos.

Aliud.

In tenui ſpes nulla lucri eſt: unóque reſidunt
Arbuſto geminæ non bene ficedulæ.

D*Vobus ganeonibus.*] Ganeo, cui vitæ modus eſt culina, vti Varro deſcribit, quanquam à M. Tullio ſumatur etiam pro ſcortatore qui proſtibula & meretriculas aſſectatur.

Brebus minimis parum lucri. Non eſt multum lucri exſpectandum ex rebus minimis, in quibus quanquam multum laboris & operæ collocetur, tamen fructus inde parum capitur. At in rerum maiorum adminiſtratione vtilitas multo conſurgit vberior, quamobrem vulgo varijs efferuntur modis adagia vt in tenui ſtatu conſorti non eſſe locum dicamus; qualia ſunt iſta, Domus vna duos non alit canes, vt nec vnum arbuſtum duos erithacos: Vno ramo non bene ſedent duæ ficedulæ: & quod noſtrates iocando efferunt, Noſtra ianua non ſuſtinet duos mendicos. Falluntur itaque, qui è rebus minutulis ampliſſimũ expectãt queſtum, preſertim ſi ſit eodem ſtudio conſors, vbi plerumque res abſque inuidia tranſigi, niſi ęgrè, poſſit.

Et vnum arbuſtum.] Prouerb. eſt Chiliad. Arbuſtum vnum non alit duos erithacos. Cedrenus *πολυκοιρανίαν* deteſtans, hanc ſimilitudinẽ vſurpauit: *δύο, φησὶν, ἐριθακοὺς μία λόχμη οὐ τρέφει, οὔτε μία χώρα διοδωθήσεται ὑπὸ δύο κυβερνωμένη ἀρχηγῶν.* Vt vnum arbuſtum duos erithacos non alit: ſic vnum regnum feliciter à duobus principibus adminiſtrari non poteſt. *Erithacus.* Erithacus auis eſt quædam ſolitaria: vt eodem in ſaltu non temerè niſi vna reperiatur, quam Theodorus Gaza nunc Syluiam, nunc Rubeculam nominat: alteram quidem à ſyluarum deſertis, alteram à ruboris indicio, quod ex Græco nomine intelligitur. huius meminit Plin. 10. c. 20.

In tenui ſpes, &c.] Diſtichon eiuſdem argumenti cum ſuperiori, mutatis tantùm verbis. Alludit autem ad prouerb. Tenuis ſpes. Vide Chiliad.

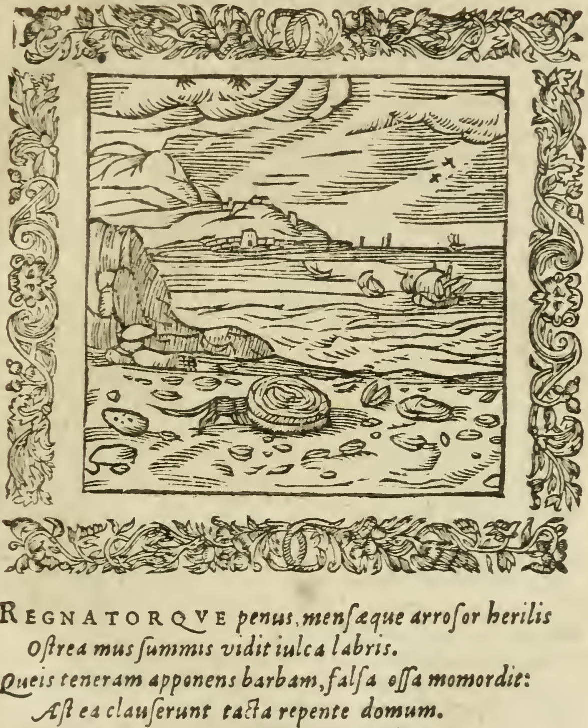
vnóq; reſidunt arbuſto.] Prouerbium aliud idem cum ſuperioribus. *Ficedula.* Ficedula à ficubus edendis nomen habet, cùm tamẽ vuis potius veſcatur. Martial. lib. 13.

Cùm me ficus alat, cùm paſcar dulcibus vuis,
Cur potius nomen non dedit vua mihi?

Lege Plin. lib. 10. cap. 29.

Captiuus ob gulam.

EMBLEMA XCIIII.

REGNATOR QVE *penus, menſæque arroſor herilis*
Oſtrea mus ſummis vidit iulca labris.
Queis teneram apponens barbam, falſa oſſa momordit:
Aſt ea clauſerunt tacta repente domum.
Deprenſum & tetro tenuerunt carcere furem,
Semet in obſcurum qui dederat tumulum.

ID videtur propriè in eos eſſe tortum, qui lautioris victus ergô, ſe in domos opulentas ſeruiliter ingerunt, vnde nihil præter damnum, aut etiam interitum cõſequantur. vel in eos quadrabit, qui luxu & gulæ intemperantia mortem præproperã ſibi arceſſunt, quíque, vt vulgo dicitur Gallico, ſuum *Guloſi in ſpontaneam lapſi ſeruitutem.*

in dentibus tumulum conficiunt. Hi ſunt ἀκρατεῖς ſeu impotentes, qui obiectam cupiditatem ſectantur. qui à delicatioribus bolis nunquam ſibi temperant, qui etiã totos dies in crapula, noctéſque in compotando exigunt: hi ſic deſcribuntur à Lucilio, vt citat Nonius Marcellus:

Qui ſex menſes vitam ducunt, Orco ſpondent ſeptimum.

Porrò gulam in ſeruitutẽ pertrahere docet Lucianus de mercede conductis. Itaque huc non incommodè retulero illud Horatij, quanquam fortè aliò recidat:

——qui pauperiem fugiens potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternum qui paruo neſciet vti.

Emblema ex primo Epigrammatôn Græcorum Latinè hîc redditum ab Alciato, huc non grauabor apponere:

παμφάγος, ἑρπυστὴς κατὰ δώματα λιχνοβόρος μῦς
ὄστρεον ἀθρήσας χείλεσι πεπταμένον.
πώγωνος διεροῖο νόθην ὠδάξατο σάρκα,
αὐτίκα δ' ὀστρακόεις ἐπλατάγησε δόμος.
ἁρμόσθη δ' ὀδύναισιν. ὁ δ' ἐν κλείθροισιν ἀφύκτοις
† πότμον ληφθεὶς, αὐτοτάφον † τύμβον ἐπεσπάσατο.

Penus. *Regnatorque penus.*] Penus eſt omne eſculentum aut poculentum, ſed frequenter metonymicôs pro eo loco in quo aſſeruantur eſculenta quæuis, accipitur. quo de nomine cõtrouerſiam repete non pœnitendam ex Gellio cap. 1. lib. 4.

Oſtrea hiulca.] hiantia, vel oſtreas hiantes. De oſtreis Plinius 32. cap. 6.

falſa oſſa.] id eſt, teſtam oſtreæ, quam oſſa putabat eſſe.

domum.] pro cochlea, vel teſta, qua pro domo vtitur, idque metonymicôs & catachreſticôs.

Deprehenſum furem.] In iure eſt ἐπ' αὐτῷ φώρῳ.

retro tenuerunt carcere furem.] ἀλληγορία à furibus, qui deprehenſi conijciuntur in carcerem.

tumulum.] μεταφορικῶς tumulum dicit, vel à conſequenti, quòd perierit ſorex in oſtreæ teſta.

In garrulum & guloſum.

EMBLEMA XCV.

VOCE boat torua, prælargo eſt gutture, roſtrum
Inſtar habet naſi, multiforíſque tubæ
Deformem rabulam, addictum ventríque gulæque
Signabit, volucer cùm Truò pictus erit.

SVſpicor id tractum ex Clementis Alexandrini 2. Pædagogi cap. 1. cuius hæc verba: τὸν νοῦν ἐγκατορύξας τῇ κοιλίᾳ, τῷ ἰχθύϊ τῷ καλουμένῳ ὄνῳ τὰ μάλιστα ἐοικώς. Qui animũ in aluo defodit, piſci qui aſellus dicitur, maximè ſimilis. Hunc èx piſciũ genere ſolũ habere cor in ventre, ἐν τῇ γαστρὶ, Athenæus ex Ariſtotele tradit. quamobrem vocatur ab Epicharmo ἐκτεξ. πελόγαστρος propter monſtrificam ventris

Onocrotalus quid referat. naturam. Cæterùm Onocrotalus,qui & Truo dicitur,gutturis eſt ampliſſimi, & vocis clamoſiſſimæ(ita vt ruditum aſini dicas)& naſum habere inſtar tubæ. Sic quidam γαστρίμαργοι, vt verbo Ariſtotelis vtar, ſuo in condito clamore, importunáque garrulitate cælo mare conturbare apud quoſdam videntur, cùm tamen importuna ſua loquacitate dent ſine mente ſonum; quippe qui omnia referant ad ingluuiem: quibus denique (vt apud noſtrates dicterio vulgato notantur) omnia ſunt lingua & podex. Id genus homines, quòd in dicendo nemini cedere videātur, ab imperita multitudine plurimi fiunt, quos tamen probi viri doctique faſtidiunt.

boat] tranſlatio à bobus.

Inſtar habet naſi.] Feſtus ad hunc modum: Truo, auis Onocrotalus, Cæcilius irridens magnitudinem naſi: Prô dij immortales, vnde prorepſit truo!

Rabula. *rabulam.*] Rabula, à radendis auribus, vel à rabie, vel à raui id eſt, raucitate. Hominem ſignificat, qui cauſſam quam defendit, à iudice contendit extorquere, vt ſunt patroni illi triuiales & plebeij cauſſidici: inter quos qui clamoſiſſimus eſt, putatur alios iudicio & doctrina antiſtare. Cicero De oratore: Non enim declamatorem aliquem de ludo, aut rabulam de foro, ſed doctiſſimum & perfectiſſimum quærimus. *Rabula quis & vnde.* Raua vox, rauca, inquit Feſtus, parúmque liquida, proximè canum latratum ſonans: vnde & cauſidicus pugnaciter loquens, rabula. Noſtri vernacula lingua nunquam niſi contumelioſè chicanos appellant rabulas, forte à verbo Græco κιχάνειν, corripere, offendere, inuentum aliquod comparare ad decipiendum. Malim tamen à voce σικανοὶ, Siculorū enim gens querula, & controuerſa natura.

addictum ventriq; gulæq;.] Is vnico verbo γλωσσογάστης, vel γλωσσογάστωρ appellatur. Iul. Pollux lib. 2.

Appendix.

Adjicio ex Nonio, rabulam pro cauſſarum patrono accipi, quamquam is propriè ſit qui nimia verboſitate, & quaſi rabie quadam vtitur in patrocinando, omnéſque radit atque percellit. Ammianus appellat litium conſarcinatorem, Cato vitilitigatorem, Salluſtius caninæ facundię exercitum, Iuriſconſ. litium concinnatorem. l. 9. D. de off. proconſ. Apuleio eſt hirundo forenſis, γλωσσογάστωρ Ariſtophani, κόπις

Euripidi: alijs vt Comicis δικολέκτης, φιλόδικος, εἰλαίπ@, æruſcator ſycophanta, & Demoſthen περίτριμμα τῆς ἀγορᾶς. Iulio Polluci δικορράφος, ſic enim ille genus hoc hominum deſcribit: δικορράφος, δικόγραφος, λέγων ἐπὶ χρήμασι, μηδὲν ῥῆμα προῖκα εἰπών, μισθοῦ φθεγγόμενος, πρὸς χάριν λέγων, πρὸς ἡδονὴν δημηγορῶν, i. Calumniator, litium conceptor, litium conſutor, pecuniæ cauſſa loquens, nullum verbum gratis proferens, pro mercede verba faciens, ad gratiā dicens, ad voluptatem conciones habens. Et de his Plautus Perſa: *Etiamſi nihil eſt litium, lites ſerunt.* D. Hieronymus ait eos lyncibus & leonibus crudeliores, qui ore rabido deuorēt. Seneca in ludo Claudij, eos appellat *venale genus*. & Apuleius lib. 10. capita viliſſima dicit, forenſia pecora, & togatos vultures. Quin & caſtus ſcriptor, Columella, præfatione librorum de re ruſtica: olim ait, ſine rabulis beatas fuiſſe vrbes: ſed maximo quodam malo, contra maiorum morem repertum ac conceſſum in ipſo foro latrocinium. Plinius Secund. lib 2. epiſt. 3. Nos qui in foro veris litib. ac iurgijs quotidie terimur, multùm malitę, quaquā nolentes addiſcimus. Symmachus de Iuliano familiari ſuo lib. 1. epiſt. 37. Scis in illo forenſi puluere quam rata ſit copia, cognitio fandi oris, & boni pectoris, dum aut modeſtum ingenium verecundia cōtrahat, aut ſucceſſu eloquens inſoleſcat. Laërtius Anacharſide, ἀγορὰν ἔλεγεν εἶναι ὡρισμένον τόπον εἰς τὸ ἀλλήλους ἀπατᾶν. forum aiebat deſtinatum locum ad inuicem fallendum. Egregiè Conſtantinus magnus, qui litium circuitus amputauit, in Cod. de formul. & impetr. ſublat. cuius legis videtur meminiſſe Nazarius panegyrico: Nónne leges ait ingerendis virtutibus, & vitijs fugiendis conſtitutæ, veterum caliginoſæ ambages reſciſſæ, cupiendæ ſimplicitatis laqueos præciderent?

Doctorum agnomina.

EMBLEMA. XCVI.

MORIS vetuſti eſt, aliqua profeſſoribus
 Super adusi cognomina.
Faciles apertóſque explicans tantum locos,
 Canon vocatur Curtius.
Reuoluitur qui eodem, & iterátque nimis
 Mæander, ut Pariſius.
Obſcurus & confuſus, ut Picus fuit,
 Labyrinthus appellabitur.
Nimis breuis, multa amputans ut Claudius,
 Mucronis agnomen feret.
Qui vel columnas voce rumpit, Parpalus,

Dictus truo eſt ſcholiaſticis.
Contrà eſt vocatus, tenuis eſſet Albius
Quòd voce, veſpertilio.
At vltimas mutilans collobotes ſyllabas,
Hirundo Craſſus dicitur
Qui ſurdus alijs ſolus ipſe vult loqui,
Vt ſturnus in prouerbio eſt.
Hic blæſus, ille raucus, iſte garriens:
Hic ſibilat ceu vipera.
Tumultuatur ille rictu & naribus,
Huic lingua terebelam facit.
Singultit altus, atque tuſsit hæſitans.
At conſpuit alius, vt pſecas.
Quàm multa rebus vitia in humanis agunt,
Tam multa ſurgunt nomina.

SIc eſt natura vel potiùs conſuetudine quadam deprauata comparatum, vt citiùs vitia quàm virtutes obſeruemus, & maximè in iis qui literas profitētur. Quod hîc planum facit Alciatus in quibuſdam ſuperioris ſæculi Iuriſconſultis, vel etiam, quantum conjicio, in aliquot alijs, qui ſuo tempore minus aptè ius ciuile profiterentur (quorum tamen, vt par erat, nominibus parcit) vnde ſinguli ſingula in ſcholis cognomina ſunt ſortiti, quibus notaretur ingenij vel naturæ propriũ & peculiare vitium in legibus enucleandis. Vel hoc generalius accipi poteſt. Homines enim imperiti, vt etiam argutuli quidam auditores, qui naſum rhinocerotis habent, faciliùs quod ſtultè dixeris reprehendere, quàm quod ſapiēter tacueris, probare poſſunt, vt ait 2. de Orat. M. Tullius. Magnum profectò onus eſt atque munus, vt ipſemet aſſeuerat diſputatione 1. De natura Deorum, ſuſcipere atque profiteri ſeſe omnibus ſilētibus vnum maximis de rebus magno in hominum conuentu audiendum. Adeſt enim ferè nemo quin acutiùs atque acriùs vitia in dicente quàm recta videat. Ita quicquid eſt in quo offenditur, id etiam illa quæ laudanda ſunt, obruit: & quoties dicimus, toties de nobis iudicatur. Nec quicquam eſt tam inſigne, nec tam ad diuturnitatē memoriæ ſtabile, quàm id in quo deliqueris.

Mæander.

Mæander.] Mæander flexuoſus & ſinuoſus fluuius, quod nominis ſæpè pro obliquitate ſumitur. Huc prouerb. Labyrinthus.

Qui vel columnas voce rumpat.] huc prouerb. Chiliad. Columnas rumpere.

Truo.] De hac aui in ſuperioribus.

Colobotes.] mancus & decurtatus. κολοβόω, comminuo & trunco.

Sturnus.] De hac aui Plin. lib. 10. cap. 24. & Volaterranus in Philologia.

Pſecas.] ſtillicidium, vel gutta, aut ſtilla. Pſecas iam olim audiuit Antimachus Lyricus, quòd identidẽ exſpueret. quod & cognomen datum fuit Olympico cuidam, cuius nomen mihi excidit.

Magna hominum in vitiis notandis proteruitas.

Quam multa rebus, &c. At iſtæc licentia, & deprauata conſuetudo reprimenda erat. Siquidem conuicia quæ torqueri ſolent, ob ea quæ ſunt in corpore vel in fortunis hominum vitioſa, proficiſcuntur ab animis parum ſanis. Proinde Vlyſſes apud Homerum Therſitæ non claudicationem, gibbum aut caluitiem exprobrat, ſed omninò garriẽdi vitium. Sic Achilles non naturæ vitia inſectatur in Agamemnone, ſed ea quæ animi maxima, quibus adhiberi modus, & quaſi frenũ imponi rectæ rationis poteſt.

Natura.

EMBLEMA XCVII.

P A N'A *colunt gentes, (naturam hoc dicere rerum eſt)*
Semicaprúmque hominem, ſemi virúmque Deum.
Eſt vir pube tenus, quod nobis inſita virtus
Corde oriens, celſa verticis arce ſedet.
Hinc caper eſt quia nos natura in ſæcla propagat
Concubitu, vt volucres, ſquamea, bruta, feras.
Quod commune alijs animantibus, eſt caper index,
Luxuriæ, Veneris ſignáque aperta gerit.
Cordi alij ſophian; alij tribuere cerebro:
Inferiora modus, nec ratio vlla tenet.

PAn pingebatur, vt multarum diuerſarumque naturarum particeps. Id enim nominis Pan, totum vel vniuerſum ſonat. Itaque Macrobius Saturnal. 1. cap. 17. Pan ipſe ſub hoc habitu quo cernitur, ſolem ſe eſſe prudentoribus permittit intelligi. HuncDeum Arcades colunt appellãtes τὸν τῆς ὕλης κύριον, non ſyluarum dominum, ſed vniuerſæ ſubſtantiæ materialis dominatorem ſignificare volentes, cuius materiæ vis, vniuerſorum corporum ſeu illa diuina, ſiue terrena ſint, cõponit eſſentiam, &c. Alciatus Panos naturam & habitum ad hominem tranſtulit. Homo enim conſtat animo diuino, cæleſti, immortali, Angelis & Deo ſimili corpore verò mortali ex quatuor elementis compoſito; hac quidẽ parte belluinam naturam proximè referenti. In animo duæ partes ſunt: illa quæ intelligit, meminit, ſapit, ratione, iudicio, ingenio vtitur ac valet, quæ pars ſuperior nominatur, & proprio nomine Mens, qua verè homines ſumus, qua Deo ſimiles, qua cæteris animalibus excellentiores, & longè ſuperiores. Altera eſt ex coniunctione corporis, rationis expers, bruta, fera, atrox, & beſtiæ quàm homini ſimilior: in qua ſunt motus illi qui Græcis πάθη dicuntur, pars longè inferior & abiectior, qua nimirum à belluis nihil differimus. Homo itaque mediũ eſt quiddam inter diuinas intelligẽtias, & bruta animantia, eámque ob cauſſam finxerunt veteres Pana eſſe Deum, qui ſuperiore parte hominem, inferiore verò caprũ referret: vt natura humana hoc inuolucro, & quaſi propoſito agalmate ſignificaretur, homo enim pro ſuperiore ſui parte rationem habet diuinam, & cæleſtem: inferiore appetitum & libidinem, quibus conuenit cum belluis. Cæterùm ſunt qui hominis naturam triplicem hîc notari velint; diuinam, humanam, & diabolicam: diuinam quidem qua cum Angelis participat; humanam, qua cum belluis; diabolicam autem, qua quippiam ſceleſtè & deprauatè cogitat & molitur, quod planum etiam facit Auguſt ſub finem c. 3. lib 14. De ciuitate.

Pan, Deus. *Pan, homo.* *Hominum natura triplex.*

Pana colunt gentes.] Conſule Lactant. & D Auguſt. eod. opere De ciuit. libro 18. cap. 17. Phornutum De natura Deorum, & poſt eum Gyraldum De hiſtoria Deorum Syntagm. 15. Nonnihil & tibi ſuppeditauerit Euſeb. 3. præpar. Euangelicę. Seruius ad eclogas Virgilianas, Pana Deum ruſticum ad naturæ ſimilitudinem factũ eſſe ſcribit. Cuius boni Grammatici ſententiam integram aſcriberem, ſi omnino noſtro huic argumento reſponderet.

Eſt vir pube tenus.] Alij legunt, vir tenus vmbilico eſt, quam voles ſequitor lectionem.

quod nobis inſita virtus] Cicero 1. Tuſc. Platonem in Timæo ſecutus, & Ariſtotelem in 2. De animo, principatum animi ait eſſe in capite ſicut in arce ſumma: ira verò & cupiditas locis diſcluſæ: illa enim in pectore, hæc ſubter præcordia ſedē habere dicitur Galenus in lib. De placitis Hippocratis & Platonis, in cerebro poſuit ſpiritus animales, id eſt, imaginationem, memoriam, ſenſum, motum, & intelligentiam: facultatem vitalem in corde, naturalem in iecore, de quo exiſtit nutritio & generatio; quæ tria ſunt non partes, ſed facultates & vires de vnico animo exiſtentes, qui vt ſeipſum moueat ratiocinando, iraſcendo & concupiſcendo, vtitur cerebro, corde & hepate quę tria ſunt inſtrumenta ſede & loco diſtincta. Quòd itaque Alciatus ait nos habere virtutem corde orientem, & celſa verticis arce ſedentem, animum, ſiue eam animi facultatem quæ rationis eſt intelligi, quæ vitæ principium à corde, mentis verò & intelligentiæ à cerebro habeat. vel fortaſſe ad veterum quorundam ſententiam, qui animi principatum in corde ſtatuebant vt Empedocles: alij in cerebro, vt Plato & Democritus. Plutarch. De placitis 4. c 5. *Animus an in cerebro, an in corde.*

celſa verticis arce ſedet.] πρεσβεία & ἀλληγορία à ſummo & præſtanti Principe in arce ſumma, vt loco tutiori, ſedente.

Hinc caper eſt, &c.] in ſuperioribus dictum eſt, hircum libidinis eſſe ſymbolum & concubitu fit generatio. Vide Macrob. cap. 8. Saturn. 1. lib.

vt volucres, ſquamea bruta, feras.] Animalium eſt diuiſio: ſunt enim aut aërea, vt volucres, aues; aquatilia, vt piſces; terrena, vt homines & bruta omnia. Huc confer principium 1. Metamorph. Ouidianæ. *Animaliũ genera.*

Cordi alij ſophiam.] id eſt, rationem & mentem cuius ſedem in capite bona Philoſophorum pars, & quidem eorum qui melioris notæ putantur, eſſe voluere. Lege Opificium Dei Lactantij.

Inferiora modus nec ratio.] Inferiora belluina planè ſunt, vt ira & appetitus, quæ tamen ſuperiori animi parti, id eſt ipſi menti ſubjici debent. niſi enim in motus imperium obtineat ratio, quid inter hominem & belluam putamus intereſſe?

Appendix.

Non erit alienum paucis digredi, vt huius pegmatis, & plurium aliorum fiat notio explicatior. Nemo

eſt ex litteratis qui neſciat quæ & quot portenta olim Ægyptus tulerit, quæ ſui cauſſa, próque ſuo arbitratu deos finxerit. Sic enim Saturnum colunt, qui ſororem ſuam Cybelem in vxorem duxit, ex qua ſuſcepit Oſirin & Iſidem. quos alij Ianum & Dianam nomināt, & liberos ex ijs genitos Typhoëa, Apollinem, Venerem: ſed maior aucta inſania hominū, cùm quidem animalia pro dijs habere cœpiſſent, nempe boues, quibus carere non poſſent ad vſus agrorum colendorum: & oues, à quibus viderent materiam præberi veſtium, itémque lac & caſeum ad nutricationem: imò & canes, vt hominum cuſtodes, & venationum ſocios. Quare & apud eos Anubis, canino capite fictus: Ibisque auis, pro dea habita, quia locuſtas & ſerpentes Ægypto infeſtas abſumeret. At verò Hircus ea ratione deus putabatur, vt Priapus apud Græcos, & Romanos, quia per membrum genitale continua ſpecies animalium propagaretur. Inde Pana deum, cornutóſque ſatyros, perpetua tentigine ad res Veneris idoneos. Hanc deorū ſimulatorum multiplicitatem meritò vellicarunt Arnobius, Lactantius, Iuſtinus martyr, idémque philoſophus Athenagoras, Tatianus, D. Auguſtinus, D. Ambroſius, Firmicus Maternus, & alij veræ pietatis aſſertores ac vindices Mythologi ad rationes phyſicas Deorum naturam retulerunt. M. Tullius 2. de natura Deor. ad multiplices Dei effectus multò prudentiùs pro ſuo captu reuocauit: nam & naturæ nomen ſæpè pro deo, aut mente diuina vſurpauit. Imò veteres penè omnes immerſi tenebris inſcitiæ, nihil aliud eſſe Deum cenſuerunt, quàm prodeſſe hominibus, & varijs ſanè modis vitam beare communem. At quia in rebus naturæ, nihil præſtantius, aut perfectius, quàm Dei ipſius opificium, id eſt homo animal prouidum, memor, ſagax, plenum rationis & cōſilij, præclara quadam ratione conditum, in deſcribenda corporis humani fabrica & compoſitione admirabili, ſuam ſollertiam nobis probare conati ſunt. Cuius rei ſpecimen ingenioſum nobis hoc lepido carmine profert Alciatus qui hominē, certè μικρόκοσμον, vel quaſi totius vniuerſi epitomen exhibet. Sed nos, non vt certemus cum nobili & erudito artifice Alciato (diſputo enim congreſſus Achilli) ſed animi cauſſa carmen iam olim de Pane deo effudimus:

Pana Deum facie humana, pedibúſque ferinis
Semivirúmque deum, ſemiferúmque virum,
Effinxere olim plaſtæ, doctíque poëtæ:

Art

Ars obſcuro quidem, non malè grata fuit.
Si bene conſpicias, totum ſonat, eſtq́; homo totum
Nánque animo refert & ratione Deum.
Eſt membris compactus homo vel ſenſibus ipſis,
Eſt animal parte hac inferiore ferum:
Inſtar habet plantæ qua parte augeſcit, vt orbis
Paruulus à priſcis inde vocatus auis.

Diſquirerē hîc de vocis etymo, τοῦ ἀνθρώπου, in quo ingenioſa Grammaticorum, & philologorum coniectanea pridem celebrantur, ſed id aliorum eſto penſum. Non pedem refero, niſi priùs moneam ſtudioſum legiſſe me non ita pridem homiliam D. Gregorij, hunc locum ſacri Euangelij explicantis: Prædicate Euangelium omni creaturæ: qua eruditè præclarus & eruditus ille pater verbum illud, omni creaturę, ad ſolum hominem, ſeu hominum ſpeciem, ingenioſè confert. Eſt enim homo creatura omnis, hoc eſt particeps eſſentię rerum omnium à Deo conditarum: imò homo eſt Dei opificium planè ſingulare ac diuinum, quo res naturæ vniuerſæ quaſi ſub compendio habeantur.

Ars naturam adiuuans.

EMBLEMA XCVIII.

VT ſphæræ Fortuna, cubo ſic inſidet Hermes:
Artibus hic variis, caſibus illa præeſt.
Aduerſus vim fortunæ eſt ars facta: ſed artis
Cùm fortuna mala eſt, ſæpe requirit opem.
Diſce bonas artes igitur ſtudioſa iuuentus,
Quæ certæ ſecum commoda ſortis habent.

Liberales, quàm illiberales artes ſequi ſatius.

SOlebant veteres Fortunam ipſam ita effingere, vt mulier eſſet quæ pilæ inſiſteret. At Mercurium ſtudioſorum numen cùm deſignabant, baſim quadratã ſeu vndique quatuor angulis nitentem teſſeram efficiebant: hoc enim modo firmum ſtudiorum & artium liberalium fundamentũ ſtatúm-

que effingebant. vt quæ nullo fortunæ impetu poſſunt concuti. Sic Bias ille Prienæus omnia ſecum ſe portare prædicabat. ſic Ariſtippus Cyrenæus ciuibus ſuis mandauit, vt eas ſibi pararent opes, quæ naui fracta ſimul cum poſſeſſore poſſent enatare. Igitur hi mihi ſapientes videntur, qui periculoſis artibus relictis togæ ſtudia ſequuntur. Hæc ipſemet Alciatus oratione quadam Ferrariæ habita. His itaque agalmatis propoſitis admonet bonas diſciplinas opera diligenti amplectẽdas eſſe, quibus nimirum fortuitos caſus non temerè vel ſuſtinere, vel etiam retundere poſſimus. Quò ſpectat illud vice Prouerbij celebratum, *λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη:* ſua enim cuique ars pro viatico eſt. Video carminis huius materiam ſumptum ex Galeni oratione parænetica ad bonas artes, in qua fuſè & oratorio more Fortunæ & Mercurij ſymbola diuerſiſſima explanat. Declaratur id vberrimè è Plutarch commentario De exilio. Locum Galeni, vel Menodoti (vt aliis placet) ex oratione *ἐπὶ τὰς τέχνας* huc congeſſimus in gratiam Philologorum: *τὴν τῆς τύχης μοχθηρίαν ἐμφανίσαι βουληθέντες οἱ παλαιοὶ, γράφοντες καὶ πλάττοντες αὐτὴν οὐ μόνον ἐν εἴδει γυναικὸς ἠρκέσθησαν καίτοι τοῦθ' ἱκανὸν ἦν ἀνοίας σύμβολον· ἀλλὰ καὶ πηδάλιον ἔδοσαν ἐν χεροῖν ἔχειν αὐτῇ καὶ τοῖν ποδοῖν ὑπέθεσαν βάσιν σφαιρικὴν, ἐστέρησαν δὲ καὶ τοῖν ὀφθαλμοῖν, ἐνδεικνύμενοι διὰ τούτων ἁπάντων τὸ τῆς τύχης ἄστατον. ὥσπερ οὖν ἐν νηῒ χειμαζομένῃ σφοδρῶς, ὡς ἐπικλύζεσθαί τε τοῖς κύμασι κινδυνεύειν καὶ βυθισθῆναι, μοχθηρῶς ἄν τις πράξειεν ἐπιτρέψας τὰ πηδάλια κυβερνήτῃ τυφλῷ· κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον κἂν τῷ βίῳ μειζόνων ναυαγίων περὶ πολλοὺς οἴκους γιγνομένων, ἢ περὶ τὰ σκάφη κατὰ θάλατταν, οὐκ ὀρθῶς γινώσκοντός ἐστιν, ἐπιτρέπειν ἑαυτὸν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι πραγμάτων τυφλῇ δαίμονι μηδ' αὐτῇ βεβαίως ἐστηριγμένῃ· ἔμπληκτός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἄνους εἰς τοσοῦτον, ὡς πολλάκις τοὺς ἀξιολόγους ἄνδρας παρερχομένη, πλουτίζειν τοὺς ἀναξίους, οὐδὲ τούτους βεβαίως ἀλλ' ἐς ὅσον πάλιν οὕτως ἀφαιρεῖσθαι τὰ δοθέντα. ταύτῃ τῇ δαίμονι πλῆθος ἀνδρῶν ἀμαθῶν οὐκ ὀλίγον ἕπεται, μηδέποτ' ἐν τῷ αὐτῷ μενούσῃ διὰ τὸ τῆς βάσεως εὐμετακύλιστον. ἥτις αὐτὴν ἄγει καὶ φέρει, καὶ κατὰ κρημνῶν ἐνίοτε καὶ θαλάττης. ἔνθα συναπόλλυνται μὲν ἀλλήλοις, ἑπόμενοι πάντες αὐτῇ. μόνη δ' ἀβλαβὴς ἐκείνη διεξέρχεται καταγελῶσα τῶν ὀλοφυρομένων τε καὶ καλούντων αὐτὴν, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος. τὰ μὲν δὴ τύχης ἔργα τοιαῦτα· τὸν δ' ἑρμῆν ἀτελοῦς μὲν ὄντα δεσπότην, ἐργατὸν τῆς τέχνης ἁπάσης θέασαι πάλιν ὅπως ἐξ ὑπεναντίου τῆς τύχης κεκοσμήκασιν οἱ*

Emblematis fons.

γράφοντές τε καὶ πλάττοντες. νεανίσκος ἐστὶν ὡραῖος, οὐκ ἐπί-
κτητον οὐδὲ κομμωτικὸν ἔχων κάλλος ἀλλ' αὐθὺς ὥστε συνεμ-
φαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι' αὐτοῦ. ἐστὶ δὲ φαιδρὸς μὲν τὰς
ὄψεις, δέδορκε δὲ δριμὺ, καὶ ἡ βάσις τὸ πάντων σχημάτων ἑδρα-
ιότατόν τε καὶ ἀμεταπτωτότατον ἔχει, τὸν κύβον. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ
αὐτὸν τὸν θεὸν τούτῳ τῷ σχήματι κοσμοῦσιν. ἴδοις δ' ἂν τοὺς
θιασώτας αὐτοῦ φαιδροὺς μὲν ὁμοίως τῷ καθηγουμένῳ θεῷ, μεμ-
φομένους δὲ οὐδέποτε αὐτὸν, ὥσπερ οἱ τὴν τύχην, οὐδ' ἀπολειπομένους
ποτ', οὐδὲ χωριζομένους, ἀλλ' ἑπομένους τε καὶ διαπαντὸς ἀπο-
λαύοντας τῆς προνοίας αὐτοῦ. id eſt, Cùm veteres declarare vellent fortunæ improbitatẽ, non ſatis habuerunt eam pingẽdo fingendoq́; ſpecie muliebri repræſentare (quod tamen erat magnũ amentiæ ſignum) ſed & fecerunt, vt manibus clauum prehenſum teneret, pedibus autem ſedem globoſam ſuppoſuerũt: adhęc eam priuarunt oculis: ijsque omnibus fortunę inſtabilitatem deſignarũt. At verò quemadmodũ, cùm nauis admodum fluctuat, ita vt procellis vndique agitata parum abeſt quin periclitetur, improbè certè ille prauéque omninò fecerit, ſi cęco gubernatori clauum commiſerit: ita cùm lõgè plura naufragia, eáque grauiora multis in familijs quàm in mari accidant, profectò amens ille fuerit, qui in eiuſmodi caſibus ſeipſum fortunæ cæcæ Deæ, commiſerit; ea enim nullam habet firmitatem & conſtantiam. ſtolida nimirùm & expers mentis eſt, quæ ſæpenumerò viros honore dignos, & quorum magna eſt habenda ratio, pręter mittat; locupletet autem indignos: neque hoc quidem conſtanti aliquo modo. nam & quæ dederit, poſtea interdum adimit. Hanc autem Deam imperitorum hominum multitudo conſectatur, numquam in eodem manentem loco, eo quo baſis cui inſidet, ſit maximè volubilis quam ob cauſſam fertur in loca quædam abrupta & præcipitia interdum etiam in mare detruditur, in quo vna omnes obruuntur qui fuerint eam ſecuti: ipſa verò damni expers elabitur, intereáque ſecurè ridet eos qui conquerantur, & à quibus inuocatur: cùm tamẽ ea tamquam ſurda nihil auxilij eis præſtet. Et quidẽ fortunę facta eiuſmodi ſunt. Nunc verò contemplare, quęſo, Mercuriũ ſermonis dominum, omníſque diſciplinę opificem, quem contrario prorſus modo exornarunt pictores & fictores. Iuuenis eſt & formoſus, formam habens non arceſſitam, neque fuco illitam: ſed ſtatim vbi apparet, ea quidẽ forma, virtus animi elucеſcit: hilaritatem oculis pręſe fert; acutè intuetur: eius autẽ

Fortuna imago.

Mercurius qualiter effectus.

ſedes cubus eſt, omnium figurarum maximè ſtabilis permultúmque à caſu aliena. Hac etiam figura Deum hunc interdũ ornant vt poſſis intueri eos à quibus colitur, hilari eſſe vultu, ſicuti & dux ipſe Deus: cui numquam ſuccenſeant, vt ſunt qui fortunam accuſant, cùm ſe relictos à tergo cõtemtóſque ſentiunt. Qui enim eum conſequuntur, per omne vitæ tempus eius prouidẽtia ſingulari perfruuntur. Spheræ ſeu rotulę fortuna inſidet ad eius inſtabilitatem ſignificandam. Et quidem quæ primum Vortuna dicebatur, à vortendo digammi mox mutatione in F. literam affinem, fortuna vocitata eſt: cuius nimirum præcipua vis ſumma imis commiſcere, rerúmque inducere mutationem. *Globo cur fortuna inſidet.*

Vt ſphæra fortuna.] Fortunam rotundo lapidi inſidentem pinxerunt veteres, quò eius inſtabilitatẽ deſignarent; vt pluribus verbis docet in Circulo Pierius. Lege 3. Diuinar. inſtit. Lactant. & Auguſtin. in ciuitate Dei 2. 4. & 7. libris potiſſimùm. Hîc porrò ſphæram pro quacumque re volubili & rotunda vſurpauit. *Fortuna cur inſideat orbe.*

cubo ſic inſidet Hermes.] Galenus in Oratione quã proximè citaui, ad artes (ſi modò eius eſt) ait Mercurium vt orationis parentem, & artium omnium auctorem in aliam effigiem quàm fortunæ effictum eſſe à veteribus tum pictoribus, tum ſtatuarijs. Iuuenis enim eſt forma conſpicua, non tamẽ fucatus, ſed natiua quadam ſpecie in baſi quadrata, quæ firmitatis & ſtabilitatis nota eſt, &c. Idẽ ferè Pierius lib. Hieroglyph. 39.

Hermes.] Herma à Græcis ponitur pro firmamento; ait Feſtus: Vnde Mercurij nomen inuentoris, vt putabant, firmæ orationis ductum. Hîc autem apud Feſtum (obiter admoneo) firma oratio eſt pactum ſeu ſtipulatio, firmiſſimum iuris vinculum, vt didiciſſe me memini ex Gulielmo Fornerio Anteceſſore Aurelianenſi doctiſſimo. *Mercurij imago.*

Aduerſus vim fortunæ eſt ars facta.] Λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη. Ars hominibus eſt infœlicitatis portus. nempe ſua cuique ars pro viatico eſt. Idẽ illud, τύχη τέχνην ἔστερξεν, καὶ τέχνη τύχην.

Diſce bonas artes, &c.] Mutuatus id videtur ex Ouidio 1. De arte:

Diſce bonas artes, moneo, Romana iuuentus.

Appendix.

Meminimus ex Tullio pro Archia, naturam ſine doctrina commendari, qui & ipſe ait ſe malle naturam ſine doctrina,

quàm ſine natura doctrinã. Sed bonus ille artifex cauſſæ ſuæ ſeruit. Tamen certius eſt quod arte perficitur, quàm quod natura. Sic non idem iudicium artis & fortunæ: nam fortuna inconſtans, ars certa. Fortunam ſectantur & caſum ingenia temeraria, artem, doctrinámque non niſi cordati ac prouidi homines. Itaque videri feliciores ac tutiore in ſtatu qui à liberalibus artibus præſidium quærũt, quàm qui à mechanicis & ſordidis, ſed maximè quæ corporis laboribus exercentur, & à caſu pendent, nec niſi quibuſdam momentis temporum ſolantur hominem. Eo de genere coqui, fiſtulices, aulædi, mimi, ioculatores, milites balatrones, lixæ, tonſores, & alij ſexcenti, qui ad xenodochia etiam non ſponte commeant, aut ſtipem quæritando vitam miſeram fallunt. Sic Fab. Quintilian. lib. 10. cap. 2. In magnis auctoribus incidunt aliqua vitioſa, & à doctis inter ipſos etiam mutuò reprehenſa. atque vtinã tam bona imitantes dicerent meliùs, quàm mala peius dicunt. Hæc ille. Hactenus Fabius. ſic ego cùm primùm ad academiam Pariſinam veniſſem, ad capiendum ingenij cultum, offendi longè multis ſimultatibus Doctores laborare, ſed eorum maximè qui Ramiſtæ, & Carpentariſtæ, quaſi factionum nominibus inſigniebãtur. Ramus, vir acris ingenij, & iudicij ſingularis, Theſſalus methodicus audiebat, ſed à quibus, niſi tumultuoſis & liuore percitis? Quernus, trium cantilenarum poëta, & hiſtrio Reginæ vocitabatur, quàm rectè, alij viderint. Certè nunquam vidi feſtiuiorem, & qui ſuis prælectionibus plus operæ ſumeret in ſalibus iociſque inſpergendis. Bellerinus, peregrinus in Philoſophia, alioqui Græcè reíque philoſophicę peritus. Et Maſſicus, qui Hebræũ alphabetum paucis auditoribus, hoc eſt vni aut alteri, quanquam publicè doceret, Vox clamantis in deſerto, & venerabilis Beda falsò nominabatur. Boſſulus, bos laſſus, & cymbalum inceſſebatur. de cæteris facilè ſileri patior.

Mæander.] meander eſt genus picturæ, a ſimili opere labyrinthorum ortum, clauiculis illigatum, Nonius.

Pſecas] fuit & pſecas, ancilla, quæ matronarum capillitium fuco perplueret.

Ad iuuentam.

EMBLEMA XCIX.

N A T V S *vterque Iouis, teneri atque imberbis vterque,*
Quem Latona *tulit, quem tulit & Semele,*
Saluete, æterna ſimul & florete iuuenta,
Numine ſit veſtro quæ diuturna mihi.
Tu vino curas, tu victu dilue morbos,
Vt lento accedat curua ſenecta pede.

DVo ſunt, quæ vt corpus bene cõſtitutum, ſanum, & incolume cõſeruant, ſic & animũ ipſum curis expediunt, nimirùm certa victus ratio, vinumq́ue moderatè ſumptum; vt contrà crapula & vinolentia, vt etiam curæ edaces naturam hominis labefactant & corrumpunt, ipſamq́ue ſenectu- *Duo ad valetudinem conducentia.*

Apollo & Bacchus iuncti, quid. tem accelerant. Hîc igitur videas Apollinem & Bacchum: illum quidem medicinæ principẽ, qui ſalubri diæta præcipiat quid ſit in victu ſequendum vel fugiendum: hunc verò, qui vino ſollicitudines adimat. Marſil. Ficinus lib De vita cęlitùs comparanda, duos hoſce Deos ſic copulat: Fratres certè ſunt indiuiduíque comites Phœbus atque Bacchus: ille nobis duo potiſſimùm adfert, lumẽ videlicet atque lyram: hic item pręcipuè duo. vinum odoremque vini ad ſpiritum recreandum, quorum vſu quotidiano ſpiritus ipſe tandem Phœbæus euadit & liber. Philoſophorum eſt etiam ea ſententia, ſed tria tamen eſſe ad vitam longam, adeóque valetudinem tutandam neceſſaria conſtituunt. Prima eſt frugalitas, temperantia, ſobrietas (quam modò δίαιταν appellabamus) eam enim eſſe matrem ſanitatis aſſeuerãt artis medicæ profeſſores: eam virtutum omnium domicilium prædicãt philoſophi omnes; victus enim tenuis hoc efficit, vt in primis valeas bene, ait Flaccus 2. Satyr. Secundò labor & exercitatio corporis moderata, ocium enim vires eneruat, vt rubigine ferrum exeditur. Bene Ouidius,

Cernis vt ignauum corrumpant ocia corpus,
Et vitium capiunt. ni moueantur, aquæ.

Vtendũ exercitationibus modicis, inquit Cato apud M. Tull. tantúmque cibi & potionis vtendum, vt reficiantur vires, non opprimantur. Tertiò voluptas animi honeſta & oblectatio: cor enim in quo eſt calor vitalis, facilè moleſtijs atteritur, vt contrà exhilaratur lætitia viréſque ſumit. Qua ratione Ariſt. 4. de morib, ad Nicomach. riſum & iocum ait ad vitam degendam eſſe neceſſarium. Democritus vitam beatam in vitæ tranquillitate poſuit, & riſui lætitiæque operam dabat. Legimus & ſapientiſſimum latorem legum Lycurgum τῷ γέλωτι, id eſt riſui ſtatuam erexiſſe, eóque Lacedæmonios ad riſum & lætitiam inuitaſſe, Plutarch. in Lycurgo.

tenet atque imberbis vterque.] Sic Tibullus Eleg. 4. lib. 1.

Solis æterna eſt Phœbo Bacchoq; iuuentus,
Nam decet intonſus crinis vtrumque deum.

De Baccho & Apolline plura in Syntagmatib. 7. & 8. Gyraldi Deorum hiſtoriæ.

Quem Latona tulit.] Apollo Iouis filius ex Latona in Delo inſula vno partu editus vnà cum Diana, medicinæ vſum primus tradidit. Ouid. 1. Metamorph.

Saluete, &c.] vt illud Homeri Iliad. ω.

χαίρετε κήρυκες διὸς ἄγγελοι, ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν.
verborum hæc formula ſolemnis fuit in Hymnorũ epilogis.

quem tulit & Semele.] Bacchus ex Semele Iouis filius, vt ſuperiùs explicatum eſt in ſtatuam Bacchi.

Numine veſtro.] veſtro beneficio.

Tu vino curas.] Horatius.

Curas edaces diſsipat Euhius.

& Tibullus 1. Eleg.

Bacchus & agricolæ magno confecta labore
Pectora, triſtitiæ diſſoluenda dedit,

dilue.] tolle aufer. μεταφορά.

Vt lento accedat, &c.] ἀλληγορία periphraſtica.

Appendix.

Natus vterque Iouis.] Poëtæ quos impensè laudant, à Dijs genitos dicunt. Nempe & principes viros, ac illuſtres pro Dijs habuit paganica ſecta, quæ quicquid admiraretur aut magnum prædicaret, Deum dicebat. Multus eſt in ea materia Lactantius eloquens vir, ſanéque Chriſtianus, acutior Arnobius. pergrauis Auguſtinus libris priorib. De ciuit. Dei, exactus Iuſtinus mart r, alijque plures, de quibus quia iam in ſuperioribus, ad alia propero. Ex Florido, poëta vetere hi celebrantur numeri:

Sic Apollo, deinde Liber, ſic videtur ignifer,
Ambo ſunt flammis creati, proſatíque ex ignibus,
Ambo de comis calorem, & ambo radios conferunt,
Noctis hic rumpit tenebras, hic tenebras pectoris,

In quatuor anni tempora.

EMBLEMA C.

ADVENISSE *hiemem frigilla renunciat ales:*
Ad nos vere nouo garrula hirundo redit.
Indicat æſtatem ſeſe expectare cucullus;
Autumno eſt tantùm cernere ficedulas.

Temporum vicißitudo. HOc referendum videtur ad quaſcunque tẽporũ& annorum viciſſitudines, vel ad ea quę ſuo non alio tempore ſolent eſſe tempeſtiua, quorumque magna vis eſt, ſi ſuo tempori vſum accommodemus. Rectè Ouidius:

Temporibus medicina valet, data tempore proſunt:
Et data non apto tempore vina nocent.

In hanc temporis quaſi cyclicam μεταβολὴν varij varia luſerunt, quæ huc non piget aſcribere, eáque potiſſimùm, quæ

maiorem cum hoc Alciati tetraſticho affinitatem habere mihi videntur. Lubens enim prętermitto Horatianam Odam 9. lib. 2. & ſeptimam quarti Ouid. ad Piſonem:

Ceſſat hyems, madidos & ſiccat vere capillos:
Ver fugit æſtates. æſtatum terga laceſſit
Pomifer autumnus, nebulis ceſſurus & vndis.

Idem primo De remedio amoris:

Poma dat autumnus, formoſa eſt meſſibus æſtas:
Ver præbet flores, igne leuatur hyems.

Et Triſtium quarto:

Vere prius flores, æſtu numerabis ariſtas,
Poma per autumnum, frigoribusq́; niues,

Claudian. de ſene Veronenſi, qui nũquam pedem limine ſui tugurioli extulerat:

Frugibus alternis, non Conſule computat annum.
Autumnum pomis, ver ſibi flore notat.
Idem condit ager ſoles idémque reducit:
Metitũ que ſuo ruſticus orbe diem.

Barthol. Anulus in Poëſi picta, ad hominum magníque mundi perpetuum & æternum curſum ingenioſè traduxit:

Ver, æſtas, autumnus, hyems, hæ quatuor annis
Sunt tempeſtates orbe volubilibus.
Quatuor ætates homo ſic habet integer aui,
Qui puer, hinc iuuenis, mox vir, & inde ſenex:
Æterno vt ſimilis mundo reuolutio vitæ
Nos itidem æternos arguat eſſe homines.

Temporum anni quatuor alia eſſe apud alios ſymbola nemo neſcit, vt veris ciſta florum, quia vere cuncta floreſcunt; ciſta verò ſpicis referta æſtatem refert, vt eſt apud Euſebium. Et copiæ cornu vuis & pomis plenum autumni eſt index: ſicuti menſa apud ignem parata hyemem ſignificat. Huc prouerb. Ver hyemem ſequitur; & varios locos Hieroglyph. Pierij. Idipſum ait Seneca, Epiſtola quadam ad Lucilium: Nullius rei finis eſt, ſed in orbem nexa ſunt omnia, fugiũt atque ſequuntur. Diem nox premit, dies in noctem: æſtas in autumnum deſinit: autumno hyems inſtat, quæ vere compeſcitur: omnia tranſeunt vt reuertantur. *Quatuor temporum ſymbola.*

frigilla] auis à frigore dicta, vt quibuſdã placet: de qua Ariſtot. lib. 8 cap. 3 De hiſt. animal. *Frigilla.*

vere nouo garrula hirundo redit.] Ouid Faſtor. 2.

—— in veris prænuncia venit hirundo? *Hirundo.*

Dicitur & à Sappho ἦρ☉ ἄγγελλ☉ ἱμερόφων☉ ἀηδὼν, veris nuncia blandiloqua luſcinia. Notum eſt adagium, Vna hirũdo non facit ver Lege Pierium lib. 22. Hieroglyph. Huic ſimile adag. Audi Chelidonem, eo quòd hæc auis prænunciet veris aduentum. Hirundines plures à mari conuolantes verni temporis indicium eſſe docent auctores. Sed Ciconiam etiã reperio veris eſſe notam. Ea enim adueniente hyeme migrat in regiones calidiores, vere nos inuiſit. Sed & nonnulli addidere in æſtatis pictura, quia conſtat eſſe ex erraticis æſtatis. Adhæc Miluuius eiuſdem temporis verni ponitur indicium, quia verno primum tempore apparere incipit, certumq; ſit eius nuncium. Ei aui nomen ἰκτίνῳ ab aduentu, quod magno ruſticorum & pauperum deſiderio expectatus accedat.

aueniſſe hyemem.] Apud Heſiodum Cornix habetur pro hyemis Hieroglyphico. μήτοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη.

Cuculus.] de quo in ſuperioribus.

Indicat æſtatem cuculus.] Tribuitur hoc etiam Hirundini à Philemone Comico:

ἡ μὲν χελιδὼν τὸ θέρ☉ ὦ γυναῖκες, λαλεῖ. hirundo æſtatem nunciat, ô mulieres. ſed Ariſtophanis interpres Equitibus hoc citat, νέα χελιδὼν ἐστὶν ἔαρ☉ ἀρχὴ: Noua hirundo veris eſt initium.

ficedulas.] de ficedulis etiam alibi.

Scyphus Neſtoris.

EMBLEMA CI.

N ESTOREVM *geminis cratera hunc accipe fundit,*
Quid grauis argenti maſſa profundit opus.
Clauiculi *ex auro, ſtant circum quatuor anſæ:*
Vnam quamque ſuper fulua columba ſedet.
Solus eum potuit longæuus tollere Neſtor.
Mæonidæ doceas quid ſibi Muſa velit?
Eſt cælum, ſcyphus ipſe: colórque argenteus illi,
Aurea ſunt cæli ſidera clauiculi.
Pleiadas eſſe putant, quas dixerit ille columbas:
Vmbilici gemini magna minorque fera eſt.

Hæc Neſtor longo ſapiens intelligit vſu:
Bella gerunt fortes: callidus aſtra tenet.

Neſtoris crater. HOmerus in Neſtore, ſene eloquentiſſimo & conſultiſſimo, typum ſapientiæ repræſentat: cuius patera geminis fundis, argentea, e auiculis aureis, quatuor anſis, & ſub harũ quaque ſedens columba, cælum & pulcherrimum aſtrorum ornatum ſignificabat. Nam crater, cui ſit color argenteus, clauiculis aureis, cælum refert puriſſimum, & ſtellas aurei coloris: columbæ ſunt Pleiades: duo vmbilici vtraque vrſa. Hoc igitur ſchemate aſtronomiam tacitè commendabat, quam quidem ſolus ſapiens & apprimè exercitatus, ingenio poteſt aſſequi, vt ſolus Neſtor ſuum poculum manu ferre poterat. De huius artis excellẽtia plura repetere licet ex Plinio varijs locis, ſed potiſſimùm cap 37. lib. 7. Cæterùm Homeri interpretes memorant Neſtorem, quamquam ſenex admodum eſſet poculum ſuſtuliſſe, cùm cæteri iuniores vix à menſa tollerent. Sic habet Homeri locus:

ἄλλ⊕ μὲν μογέων ἀποκινήσας κετραπέζης,
πλεῖον ἐὸν· Νέστωρ δ᾽ ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. hoc eſt.
Vix alij plenum poterant ſuſtollere menſa
Poculumq́; at ipſe ſenex Neſtor facilè abſtulit illud.

De hoc Neſtoreo poculo pluribus Athenæus Dipnoſophiſt. 10. cap. 12 ſed maximè 3. libri 12. Quædam non pœnitendæ lectionis adnotauit de illo cratere Neſtoreo Cornelius Vitellius Annotationibus in Georgium Merulam.

Quod grauis argenti.] Circumlocutio, qua nimirùm Neſtoris ſcyphum commendat à materia,

fulua columba.] Fuluam, auream interpretor: ne quis ad colorem ſimpliciter referat. Sex columbæ ſunt apud Atheneũ, non quatuor dumtaxat, quæ ſeptem dici, ſex tamen eſſe ſolent vt Naſo cecinit in Faſtis. Martialis huc alluſit in 8.

Hi duo longæuo cenſentur Neſtore fundi:
Pollice de Pylio trita columba nitet.

Eſt cælum.] Tribus diſtichis ſequentibus continetur epimythion, vel, vt melius dixerim, poculi ἐξήγησις.

Pleiades. *Pleiadas eſſe.*] Columbæ repræſentant Pleiadas, numero tamen non obſeruato. Nam Pleiades ſeptem ſunt ſtellæ iuxta Tauri ſignum, quæ Latinè dicuntur Vergiliæ, quo veris tempore oriantur. Lege Ouidium Faſtor. 4.

Vrſa duplex. *magna minórque fera eſt.*] Vrſam maiorem ſiue Elicen, & mi-

norem ſiue Cynoſuram intelligit, quę Græcis Arcti dicũtur, ſuntque Septentrionali polo velut axe quodam nixæ, & arctico circulo clauſæ, ſicque diſpoſitæ, vt reſupinata vtraque caput alterius contegat: eius autem caput quæ ſuperior eſt, ad inferioris caudam contendat. De his Ouid. Faſtorum 4.

magna minórque fera.] Ouidianum hoc 3. eleg. 4. Triſt.

Magna minórque feræ ——

longo vſu.] Longa exercitatio & experientia doctrinam parat certiſſimam. potiſſimúmque ad diſciplinam aſtronomicam longa obſeruatione opus habet.

Bella gerunt fortes.] Collatio eſt diſſimilium: qui corpore ſunt firmo & valenti, cõmittunt prœlia atque inter ſe dimicant: ſapiens verò rapitur & ducitur ad rerum cæleſtium cognitionem. Ars eſt longi vſus & obſeruationis, quæque plus poteſt in rebus arduis, quàm robuſti corporis vires.

Quæ ſupra nos, nihil ad nos.

EMBLEMA CII.

CAVCASIA *æternùm pendens in rupe Prometheus*
Diripitur ſacri præpetis vngue iecur.
Et nollet feciſſe hominem figulóſque peroſus
Accenſam rapto damnat ab igne facem.
Roduntur variis prudentum pectora curis,
Qui cæli affectant ſcire, deûmque vices.

Promothei fatum.

HVius Emblematis inſcriptio ſumpta eſt ex dictis Socratis, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐ πρὸς ἡμᾶς, quod adagij vice ponitur à doctis. Notiſſima eſt Promethei fabula, qui cùm hominem ex luto finxiſſet, Mineruę opera ignem cęleſtem ſurripuiſſet, vt luteam ſtatuam animaret, ægrè tulit Iupiter, eúmque

que

quæ Mercurij miniſterio ligari iuſſit ad Caucaſum montem Scythiæ aſperum & inhabitabilem: aquilamq; exhibuit, vel, vt aliis placet, vulturem, qui perpetuò cor exederet, exeſumque renouaretur. Martial lib. 1.

Qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus
Aſsiduam nimio pectore pauit auem, &c.

Macrob. lib. 1 in Somnium Scipionis, huius fabulæ myſterium exponit. Per vulturem, ſiue aquilam iecur immortale tundentem, nihil aliud intelligunt priſci illi Theologi, inquit, quàm tormenta malæ conſcientiæ obnoxia flagitio viſcera interiora rimantis, & ipſa vitalia indefeſſa admiſſi ſceleris admonitione laniantis, ſemperque curas, ſi fortè requieſcere tentarint, excitantis, tanquam fibris renaſcentibus inhærendo, nec vlla ſibi miſeratione parcentis, lege hac qua ſe iudice nemo nocens abſoluitur, nec de ſe ſuam poteſt vitare ſententiam. Plato Dialogo De regno, à Prometheo ignem, à Vulcano artes datas hominibus eſſe tradit. Idem in Protagora, ſapientiam à Prometheo ſurreptam ait, hominibuſque communicatam. cuius hæc ferè verba ſunt: Communẽ Vulcani & Mineruæ officinam, in qua artes excolebantur, clàm ingreſſus, furatus eſt Vulcani artem igneam, aliámque Mineruæ, qua viuendi facultas obuenit. Prometheum vatem fuiſſe ex etymo nominis oſtenditur: quid ſit enim προμήθεια, & quid προμηθεύεσθαι, notum eſt. Is Iouem monuiſſe fertur ne cum Themide cõgrederetur. Scholiaſtes Apollonij Rhodij id figmentum retulit ad hiſtoriæ fidem. Ait enim ex Agreta neſcio quo ſcriptore rerum Scythicarum, Promethei cor ideò abſumi ab aquila, iuxta poëtarum commenta, quòd ſuam regionem fluuius (cui nomen Aquila) frequenti eluuione corrumperet. Cùm verò Hercules quibuſdam foſſis fluuium auertiſſet, ex eo factum, vt diceretur aquilam abegiſſe, ac Prometheum liberaſſe. Alij ſecus tradunt. Prometheum nempe cum præſtare nõ poſſet incolis Scythicis quibus præerat, ea quæ neceſſaria eſſent, ob inundationem fluuij Aquilæ, in vincula coniectum, neque ſolutum inde, donec Hercules fluuium in mare deduxiſſet. Quędã ſunt apud Aphrodiſæum in problematis perdocta ſanè & ad mythologiam pertinentia. Cicero in Tuſcul. Prometheum ait virum quẽdam perſpicacem fuiſſe, & in rebus arcanis apprimè verſatum, quas hominibus communicauerit: huic Iouem iratum, quòd veritas in profundo demerſa videatur. Iecur autẽ

Quid per Promethinũ Caucaſo aligatum.

ab aquila exeſum ſignificat ſollicitudines & curarum ardores, quibus vel prudentiores irretiantur, quarum vinculis cũ ſe conantur expedire, in alias moleſtiores recidunt. Fulgentius in Mythologico, non ab aquila Promethei cor, ſed à vulture corrodi tradit; idque perbellè interpretatus eſt: cui videtur aſſentiri Petronius Arbiter his hendecaſyllabis:

Cur vultur iecur vltimum pererrat,
Et pectus trahit, intimasq; fibras,
Non eſt quem tepidi vocant poëtæ:
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

Hîc autem conuertitur fabula, vel in eos qui diuina philoſophiæ myſteria neſcio qua mente ſubtiliùs conãtur indagare: vel in eos, qui naturali iudicio, fidei Chriſtianæ oracula complecti, vel etiam ipſa arcana diuina (quæ ſcrutari periculoſiſſimum eſt, vt quid planè ἀδύνατον) diſcutere, déque ijs humano ſenſu aliquid ſtatuere ſe poſſe putant: ad quę certè humani oculi caligant, vt noctuæ ad lumen ſolis diurnũ. Proinde Sapiens Prouerb. 25. Qui ſcrutatur maieſtatem, opprimetur à gloria. quò etiã ſpectat illud Euripidis: φρονεῖν ὃ θνητὸν χρὴ μέγα. i. Mortalem non decet altum ſapere. Scitu digna ſunt illa Arnobij lib. 2. contra Gent. Quæ nequeunt ſciri, neſcire nos confitemur, neque ea conquirere aut inueſtigare curamus, quæ comprehendi liquidiſſimum eſt non poſſe, quamuis mille per corda ſuſpicio ſe porrigat atque intendat humana. Et ideò Chriſtus cùm mortalium ſciret cæcam eſſe naturam, neque vllam poſſe comprehendere veritatum, poſitarum nec ante oculos rerum pro comperto habere, & cognito, quicquid ſibi eſſe ſuaſiſſet: & prorſus ſuſpicionibus hæſitare, litigioſas ſerere atque intendere quæſtiones: omnia iſta nos linquere & poſthabere præcepit, neque in res eas quæ ſint à noſtra procul cognitione dimotæ, infructuoſas immittere cogitationes. Et deinceps: Quid eſt, inquit, vobis veſtigare, conquirere, quiſnam hominem fecerit? animarum origo quæ ſit? quis malorum excogitauerit cauſſas? orbe ſit ſol amplior, an pedis vnius latitudine metiatur? alieno ex lumine, an propriis luceat fulgoribus luna? quæ neque ſcire cõpendium, neque ignorare detrimẽtum eſt? Remittite hæc Deo, atque ipſum ſcire concedite, quid, quare, aut vnde ſit. Veſtris non eſt rationibus liberum implicare vos talibus, & tam remotas inutiliter curare res. hæc Arnob. Addam & aliud oraculum Minutij Felicis, Romani olim cauſſidici, qui

Præclarus Arnobij locus in futurorum coniectores.

in Octauio ita ſcribit: Quo magis mirum eſt, nonnullos tędio inueſtigandæ penitùs veritatis cuilibet opinioni temere ſuccumbere quàm in explorando pertinaci diligentia perſeuerare. Itaque indignandum omnibus, & indoleſcendum eſt, audire quoſdam, & hos ſtudiorum rudes, literarum profanos expertes artium etiam ſordidarum, certum aliquid de ſumma rerum ac maieſtate decernere, de qua tot omnibus ſeculis ſectarum plurimarum vſque adhuc ipſa Philoſophia deliberat nec immeritò: cùm tantum abſit ab exploratione diuina humana mediocritas, vt neque quę ſupra nos cælo ſuſpenſa ſublata ſunt, neque quę infra terram profunda demerſa ſunt, aut ſcire ſit datum, aut ſcitari permiſſum, aut ſcrutari religioſum: beati ſatis, ſatiſque prudentes iure videamur, ſi ſecundum illud vetus Sapientis oraculum, noſmetipſos familiariùs nouerimus. Idem etiam Minutius paulò pòſt hac de re ita doctè & prudenter: Proinde, ait, ſi quid ſapientiæ vobis aut verecundiæ eſt, deſinite cæli plagas & mundi fata & ſecreta rimari: ſatis eſt pro pedibus aſpicere, maximè indoctis, impolitis, rudibus, agreſtibus: quibus non eſt datum intelligere ciuilia, multò magis denegatū eſt diſſerere diuina. Quamquam ſi philoſophandi libido eſt, Socratem ſapientiæ principem, quiſquis veſtrûm tantus eſt, ſi potuerit, imitetur. Eius viri, quoties de cæleſtibus rogabatur, nota reſponſio eſt, QVOD SVPRA NOS, NIHIL AD NOS. quod oraculum idem ipſe præſenſit, iccircò vniuerſis eſſe propoſitum: non quòd omnia comperiſſet, ſed quòd nihil ſe ſcire didiciſſet. Ita confeſſio imperitiæ ſumma prudētia eſt. Hoc fonte defluxit Arceſilæ, & multò pòſt Carneadis & Academicorum plurimorum in ſummis quæſtionibus tuta dubitatio: quo genere philoſophari, & cautè indocti poſsūt, & docti glorioſè. Quid? Simonidis Melici nónne admiranda omnibus & ſectāda cunctatio? qui Simonides cùm de eo, quid, & quales arbitraretur Deos, ab Hierone tyranno quęreretur, primò deliberationi diem petiit: poſtridie biduum prorogauit, mox alterum tātum admonitus adiunxit poſtremò cùm cauſſas tantæ moræ tyrannus inquireret, reſpondit ille, Quòd ſibi quāto inquiſitio tardior pergeret, tāto veritas fieret obſcurior. Mea quoq; opinione, quę ſunt dubia, vt ſunt relinquenda ſunt: nec tot ac tantis viris deliberantibus temerè & audaciter in alteram partem ferenda ſentētia eſt, ne aut anilis inducatur ſuperſtitio, aut omnis religio deſtruatur. Sic

Minutij Felicis locus.

Simonidis cordatum reſponſum.

Minutius. Poterit etiam non incommodè torqueri in eos quę Aſtrologi iudiciarij vulgò nuncupantur, quorum animus quantis vagetur erroribus, alij viderint: Vel in quoſdam Philoſophos, qui quæ abſtruſa prorſus atque abdita Deus eſſe voluit, ſcrutati ſunt, ac naturam rerum cæleſtium inueſtigarunt, quæ à nobis longè remotę neque oculis conſpici, neque tangi manu, neque comprehendi ſenſibus poſſunt; & tamen de illarum omnium ratione ſic diſputarũt, vt ea quæ aſſeruerunt probata & cognita videri voluerint, ait Lactant. in opific. Dei. Fabulam hanc de Prometheo, pertractat Heſiod. in Operibus: quam ad rei veritatem explicat in prœmio lib. vltimi naturalis Hiſt. Plinius, & libro Problem. Alexandr. Aphrodiſ. Lege Lucianum in Prometheo, Diodorum Sicul. in ſexto, Lactant. lib. 2. cap. 11. Huc referenda diſputatio nobis Socratica ex Xenoph. 1. Commẽt. initio ferè, & quæ Lactant. in 2. cap. 9. Diuin. Inſtitut. colligit.

ſacri præpetis vngue.] ſacri præpetis, id eſt, auis diuinæ: qua in ſignificatione vſurpatur à Virgil. 3. Æneidos:

Et volucrum linguis, & præpetis omina pennæ.

Præpes autem, vt docet Gell. lib. 6. cap. 6. auis dicitur, quæ opportunè in auguriis præuolat. Sunt qui velint præpetes dici eas, quæ ſe ante auſpicantem ferunt: nam præpetere dicebant anteire. Ouidius Faſt. 6.

Tunc oritur magni præpes adunca Iouis.

Qui cæli affectant.] Iophon Bacchis, vt refert in Eclogis Stobæus: ἐπίσαμαι καὶ τάδε, οὖσα περγωνὴ
ὡς μᾶλλον ὅςις εἰδέναι τὰ τῶν θεῶν
ζητεῖ, τοσοῦτο μᾶλλον ἧσσον εἴσεται.

In aſtrologos.

EMBLEMA CIII.

ICARE, per ſuperos qui raptus & aera, donec
In mare præcipitem cera liquata daret,
Nunc te cera eadem feruenſque reſuſcitat ignis,
Exemplo vt doceas dogmata certa tuo.
Aſtrologus caueat quicquam prædicere: præceps
Nam cadet impoſtor dum ſuper aſtra volat.

ID videtur confinxiſſe ex Græco Ἰουλιανοῦ, Emblematis typus.
Ἴκαρε, κηρὸς μέν σε διώλεσε, νῦν δέ σε κηρῷ
ἤγαγεν εἰς μορφὴν αὖθις ὁ χαλκοτύπος,
ἀλλ' ἄγε μὴ πτερὰ πάλλε κατ' ἠέρα, μὴ τὸ λυγρὸν,
ἠερόθεν πίπτων, ἰκάριον τελέσῃς. id eſt,
Cera tibi vitam prius abſtulit Icare, ſed nunc
Te cera finxit denuò docta manus.

Immotas liquidum ſeruato per aëra pennas,
Balnea ne fiant nomine clara tuo.

Icari fabulã prolixè ſatis perſecutus eſt Ouidius octauo Metamorph. & ſecundo De arte. Meminit & pluribus alijs in locis, totámque narrationem, ſi vacat, repete ex Diodoro Siculo, lib. 4. Rerum antiquarum, cap. 13. Id autem torquet in *Aſtrologorũ vanitas.* Aſtrologos quoſdam falſarios & impoſtores, qui ſupra humanum captum conãtur aliquid, quæque longiſſimè abſunt ab ingenio humano, vi mentis, & artis fallacis ope ſe conſequi poſſe putant. quò fit vt detecta impoſtura in ludibrium & miſeram inopiam decidant. Rectè ſanè Iſocrates dixit in orat. κτ̃ τῶ σοφις. τὰ μέλλοντα προγινώσκειν οὐκ ἡμετέρας φύσεώς ἐστι. Diogenes cùm mente agitaret Philoſophorum, virorum politicorum, medicorum, & eius generis aliorum, in hominum ſocietate functiones, dicebat homine nullum aliud ſibi videri ſapientius aut abſolutius. Cùm verò contemplaretur aſtrorum inſpectores, diuinatores & cõiectores, clarè pronunciabat nihil eſſe quod ſibi videretur homine ſtultius & ſtolidius. Attamen quotus quiſque eſt, qui non hodie plus propè fidei hariolis iſtis & coniectoribus, quàm ſacris oraculis habet? quis non ex ſua hora ſuorum euentorum ſeriem trahi putat, & rectè facta ac vitia ſideribus potiùs & ſtellarum curſibus, vt vocant, quàm ſibi aſcribit? At hæc figmenta, vel potiùs deliria, vir ſapiens facillimè declinarit, ipſáque popularis multitudo portenta hæc reſpuere occeperit, ſi tandem fucum agnouerit ſibi factum. Hanc coniectorũ doctrinam omnem damnat apud Gellium 14. cap. 1. Phauorinus. nam aut aduerſa fore dicunt (ait ille) aut proſpera: ſi proſpera dicant, & fallant, miſer homo fruſtra timendo fiet: ſi vera reſpondeant, eáque proſpera non ſint, iam inde aliquis miſer ex animo erit, antequam è fato fiat. ſi felicia promittant, eáque ſit euentura, tum planè duo erunt incõmoda: nam & exſpectatio ſpei ſuſpenſum fatigabit, & futurũ gaudij fructum ſpes iam deflorauerit. Eleganter Actius poëta ſe nihil credere auguribus dicit, qui aures verbis diuitẽt alienas, ſuas vt auro locupletent domos, nullóque pacto huiuſmodi hominibus res futuras præſagientibus eſſe vtendum. Cicero ad finem 1. de Diuinat. Nunc illa teſtabor, me non ſortilegos, neque eos qui quæſtus cauſa hariolentur, ne pſychomantia quidem agnoſcere.

Non habeo denique nauci Marcum augurem,
Non vicanos haruſpices, non de circo aſtrologos,

Non Iſiacos coniectores, non interpretes ſomniûm.
Non enim ſunt ij aut ſcientia, aut arte diuini,
Sed ſuperſtitioſi vates, impudentéſq; arioli:
Aut inertes, aut inſani, aut quibus egeſtas imperat:
Qui ſibi ſemitam non ſapiunt, alteri monſtrant viam:
Quibus diuitias pollicentur ab ijs drachmam ipſi petunt.
De his diuitijs ſibi deducant drachmam, reddant cætera.

Atque hæc quidem ex Ennio. Aſtrologos & fatidicos eiuſmodi qui ſe deo plenos ſimulant, vti Paulus 5. ſententiarum loquitur, ſed maximè qui alienam mortem prænunciant, nõ ſecus quàm patricidas exſecrata eſt antiquitas omnis: itaque & malefici dicti ob facinorum magnitudinem. Vitellius, vt eſt apud Xiphilinũ, cùm diem prædixiſſet aſtrologis, quo excederet Italia, hi contrà, noctu preſcripſerunt ei diem quo ei moriendum eſſet. & intra illum diem mortuus eſt, Dione teſte, fortè non fato, ſed propter vaticinium. Ergo cùm ſæpe aliàs, imperantibus Auguſto, Tiberio, Vitellio, interdictum vatibus & mathematicis fuiſſet, ne vllo modo de cuiuſquam morte prædicerent (quòd id ſemper habitũ ſit exempli peſſimi: & mortis metus ſæpe ipſa morte deterior, aut etiam nonnumquam mortem acceleret) tandem etiam à Domitiano Cæſare Aſcletario aſtrologus viuus cõburi iuſſus, & Largius Proclus capite damnatus eſt, quia publicè prædixiſſent quo die imperator ſupremum vitæ diem clauſurus eſſet. Præclarus ſeſe mihi pridem obtulit Pici Mirandulani locus ex 2. lib. cap. 9. in Aſtrologos: quem videtur vſurpaſſe hic noſter: Qui Homerum, inquit Picus, allegoricè exponunt, per illã Icari fabulam, qui factitijs pennis cælo tenuiore ſe committens, in mare præceps datus eſt, Aſtrologos aiunt deſignari, qui pennis temerariæ profeſſionis in cælum ſe ſubtollentes, cùm de ſuis cæleſtibus dogmatibus, quibus ſublimari videntur, quid ſunt prædicturi, in pelagus ruunt mendaciorũ. Occurrit etiam diuinatoris cuiuſdam Angli ſomniũ. Is ex aſtris prædixerat Henricum ſeptimum Anglorũ Regem (qui tum regno præerat) eo anno extinctum iri. Rumor ſtatim ad ipſum delatus eſt. Iubet itaque hominem ad ſe vocari: à quo ſciſcitatus fertur, an ex aſtris certum aliquid poſſet præcognoſci. Innuit. Sed túnc inquit Rex, eius artis peritus es? ſic eſſe reſpondit. tum Rex, An certò cõiectas me hoc ipſo anno moriturum? ſic eſſe ait. Dic ergo mihi, Rex infert, vbi tu futurus es his feſtis natalitijs (inſtabat enim natalis Domini

Locus ex Pico Mirandula in aſtrologos.

Angli diuinatoris vana prædictio.

dies) nam & hoc fortè te non fugit. Ego, ait, cum meis familiarib. & domeſticis lautè me victurũ ſpero. At certè, ait Rex, artis tuæ ſum peritior quã ſis ipſe: nam ſcio te futurũ in carcere. ſimulque hominẽ in vincula conjici iubet. Illic vbi iam ſatis diuinãdi calor refrixiſſet, cum riſu dimiſſus eſt. Eiuſmodi hominũ fatuitatem acerrimè perſtringunt Baſilius oratione 6. εἰς τὴν ἐξχνήμερον. Euſeb. De præparatione Euangelica libro 6. & Picus Mirandula in opere ex profeſſo in nugones eiuſmodi edito. Ad finem penè 4. Comment Xenophon id ſub perſona Socratis eleganter & copioſè diſputat: quò ſpectant Lactantiana ex c.3. lib.3. Icarium lapſum Dio Chryſoſtom. oratore 4. de regno, ad iactantiam principum iuuenilem & populares quas de ſe concitant opiniones tranſtulit.

Exemplo vt doceas.] Debemus aliorum periculis fieri cautiores & prudentiores: & maximè iſtuc eſt ſapere, dum alieno damno ſapimus. Publius Mimis:

Ex vitio alterius ſapiens emendat ſuum

Appendix.

Quadrat hoc Horatij, 1. Carm.

Quid ſit futurum cras fuge quærere, &
Quem ſors dierum cumque dabit lucro
Appone——

Sed quod ſequitur, ſpecialius, apud eundem.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit Deus,
Ridetque ſi mortalis vltrà, Fas trepidat——

Meminit Eunapius Sardianus lib. de philoſophorũ & ſophiſtarum vitis in Priſco: Quos, ait, glorioſos ob dogmatum inſolentiam animaduertat, & pennas extendere maiores, fragilioreſque quàm Icari fuerint, eos ſenſim ex alto deducebat, non ad mare, ſed ad humũ, & humanitatis modulum. Epigrãma mihi ſuppetit cuiuſdam ſed anonymi, eruditum ſanè, & nimis veridicum, quin vereor ne in noſtros quoſdam principes quadrarit. Ita ſe habet carmen:

Cùm coniectorem princeps audaculus, anens
Conſulit, & quæ ſint fata futura rogat,
Sceptra manent, inquit, te regia, & ecce parente
Maior eris: Clario verius ore loquor.
Credulitate iſta fallaci captus, ad arma
Currit, in exitium cæcus at ille ſuum.
Et cum vate ſuo cecidit ſed diſpare caſu,
Alter vt is Phaëton, Icarus iſte fuit.

Qui alta contemplantur, cadere.

EMBLEMA CIIII.

DVM turdos viſco, pedica dum fallit alaudas,
Et iacta altiuolam figit arundo gruem,
Dipſada non prudens auceps pede pertulit: vltrix
Illa mali, emiſſum virus ab ore iacit.
Sic obit, extento qui ſidera reſpicit arcu,
Securus fati quod iacet ante pedes.

ID ex apologo quodam Æſopi de aucupe & vipera. Hic accepto viſco & arundinibus exiit aucupatum. Viſo turdo in alta ſedentem arbore compoſitis arundinibus ſurſum ſpectabat eum comprehenſurus. Verùm ignarus in viperã dormientẽ incidit, à qua morſus, iamq́ue præ dolore vitã agens,

dixit, Ah, alium capturus ab alio miſerè capior. Huic ſimile eſt Epigramma Antipatri Sidonij de Alcimene aucupe, qui cùm arcu & funda peteret aues, in altum ſpeculatus, ictus à dipſade interiit. Totum autem carmen eſt proſopopœia:

Prototypus Emblematis.

ὁ πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρας καὶ ἁρπάκτειραν ἐρύκων
σπέρματος ὑψιπέτην Βιστονίαν γέρανον,
εἶνου χερμαστῆρος ἐΰστροφα κῶλα τιταίνων
Ἀλκιμένης πτανῶν εἶργον ἄπωθε νέφος·
καὶ μέ τις οὐτήτειρα παρὰ σφυρὰ διψὰς ἔχιδνα
σαρκὶ τὸν ἐκ γενύων πικρὸν ἐνεῖσα χόλον
ἠελίου χείρωσεν, ἴδ' ὡς τὰ καθ' αἰθέρα λεύσσων,
τοὐν ποσὶν οὐκ ἐδάην κῦμα κυλινδόμενον

Hoc ſic vtcumque Latio reddidimus:

Qui ſturnum iactis ſementibus ante, rapacem
Arcebam altiuolam, Biſtoniámque gruem,
Extenſis manibus, bubulæqúe id verbere fundæ
Alcimenes abigens ipſe procul volucres;
Infligit pedibus ſerpens tum vulnera dipſas,
Lethiferóque nigrum virus ab ore vomit.
Méque dat ipſe neci, attentus dum ſidera ſpecto,
Neſcius exitij quod foret ante pedes.

Cui conuenit quod de Thalete fertur, qui dum noctu cælũ contemplaretur, in ſcrobem decidit. quod ridens ancilla δίκαια παθεῖν ἔφη, ὡς τὰ παρὰ ποσὶν ἀγνοῶν, τὰ ἐν οὐρανῷ σκοπεῖ. Id alij tribuunt Anaximeni. Gabrias in tetraſtichis idem ſcribit, cuius hæc verba:

ἄστροις ἐπισκοπῶν τις ἀστεροσκόπος
πίπτει λεληθὼς πρὸς φρέαρ. τυχὼν δέ τις
ὁδοιπόρος, στενόντι, ταῦτ' ἔφη λέγων,
νοῶν θεὶς ἄνα. βέλτιστε, τὴν γῆν οὐ βλέπεις.

Aſtrologorũ reprehenſio.

Taxantur Aſtrologi, qui cùm circa inſpectionem rerum cœleſtium ita ſunt occupati, vt aliquid inde præſagire ſe poſſe putent, non præuideant in terris ſibi periculum impendere: cumque præſentia ferè ignorent, futurorum ſciẽtiam habere ſe gloriantur. Atqui, quod Pindar. habet Olymp. 12. τῶν μελλόντων γὰρ τετύφλονται φραδαί, id eſt obſcuræ ſunt admodum & cæcæ futurorum cognitiones. In eos Morus Epigramma hoc luſit lepidum & feſtiuum:

Saturnus procul eſt iámque olim cæcus, vt aiunt,
Nec propè diſcernens à puero lapidem.
Luna verecundis formoſa incedit ocellis,

Nec niſi virgineum virgo videre poteſt.
Iupiter Europam, Martem Venus, & Venerem Mars,
Daphnen Sol, Herſen Mercurius recolit.
Hinc factum, Aſtrologe, eſt, tua cùm capit vxor amantes,
Sidera ſignificent vt nihil inde tibi.

turdos.] Turdus inter primas à ſaporis bonitate inſignis. Martial.lib.13. *Turdus.*

Inter aues turdus, ſi quis me iudice certet:
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

De turdis Plinius libro 10.cap.42.& 53.

Figit arundo.] Pro ſagitta hic arundo ſumitur, ob vſum enim quem ſagittis conficiendis præbent arundines, hæ pro illis accipi palam eſt.

alaudas.] galeritas, de quibus Plin.lib.11.cap 37.

gruem.] De gruibus in ſeperioribus ſatis. Adnotanda ſynecdoche, qua poſuit ſpeciales quaſdam aues pro alijs quibuſcumque.

dipſada.] Dipſas, aſpidis genus, cuius morſu ſitis inducitur: & Græcè δίψα, ſitis eſt. Huius meminit Plin.lib.23. cap.8. & lib.22.cap.5. Solinus Polyhiſtor cap.30. Lege Lucian. præfatione De dipſadibus, & Pierium Hieroglyph.16. *Dipſas ſerpens.*

Securus fati.] id eſt, ignarus & inſcius infortunij, quod ſibi mortem attulit. Sic Lactant.lib.2.cap.3.in philoſophos: Dum aliorum præcipitiū vident, nō proſpexerunt quid ante ſuos pedes eſſet. M.Tullius in 2.De Diuinat. ridens haruſpicinam:

Democritus non inſcitè nugatur, vt phyſicus.

quo genere nihil arrogantius: citátque illud ex neſcio quo poëta:

Quod eſt ante pedes, nemo ſpectat: cœli ſcrutantur plagas.

Appendix.

Extento qui ſidera reſpicit arcu.] Fortè alluſit ad verbum Græcum ἀστοχίας: is enim eſt ἄστοχος, hoc eſt, οὐρανόσκοπος: quamquam me non fugiat id tribui nomen piſci cuidam, qui ſic à corporis habitu nuncupatur.

Potentiſſimus affectus, Amor.

EMBLEMA CV.

ASPICE vt inuictus vires auriga leonis,
Expreſſus gemma puſio vincat amor?
Vtque manu hac ſcuticam tenet, hac vt flectit habenas,
Vtque eſt in pueri plurimus ore decor,
Dira lues procul eſto: ſeram qui vincere talem
Eſt potis, à nobis temperet ánne manu?

Fons Emblematis. ID extulit ex Græco Argentarij, quod aſcribam:
αὐγάζω τὸν ἄφυκτον ἐπὶ σφραγῖδος ἔρωτα
χερσὶ λεοντείαν ἀνιοχεῦντα βίαν,
ὡς τᾷ μὲν μάστιγα κατ᾽ αὐχένος, ᾇ δὲ χαλινοὺς
εὐθύνει, πολλὰ δ᾽ ἀμφιτέθηλε χάρις.

φρίσσω τὸν βροτολοιγόν· ὁ γὰρ καὶ θῆρα δαμάσσων
ἄγριον, οὐδ' ὀλίγων φείσεται ἀμερίων. id eſt,
Quid video in gemma hac? amor eſt, auriga leoni
Inſidet, & frenis ora ſuperba regit.
Vna manus flagro cædit, moderatur habenas
Altera: nulla magis ſigna placere queunt:
Sed metuo immitem puerum; mortalibus ægris
Quid faciet, qui ſic corda ferina domat?

Huc reſpexit Lucian. in Deorum Dialogis. Conquerentem enim Venerem apud Cupidinem filium facit & ſibi nonnihil reformidantem, ne propter ſcelera quamplurima leonibus tandem objiciatur, cui puer Cupido, *θάῤῥει μῆτερ, ἐπεὶ καὶ τοῖς λέουσιν αὐτοῖς ἤδη ξυνήθης εἰμί, καὶ πολλάκις ἐπαναβὰς ἐπὶ τὰ νῶτα καὶ τῆς κόμης λαβόμενος ἡνιοχῶ αὐτούς. οἱ δὲ σαίνουσι, καὶ τὴν χεῖρα δεχόμενοι ἐς τὸ στόμα περιλιχμησάμενοι ἀποδιδόασί μοι*: Confide mater; leonibus enim ipſis iam familiaris ſum factus, & ſæpenumerò conſcendi eorũ terga, & apprehendi iubas; equitis more inſidens illos agito: illi verò interim mihi caudis ablandiuntur, ac manum inſertam ori receptant, lambúntque; deinde mihi reddunt innocuam. Hoc quidem ſchemate ſatis oſtenditur, quanta ſit amoris vis, qui de fortiſſimis etiam & ferociſſimis triumphum agat. Leonum nomine ſignificantur viri graues, & alioqui ſanctimonia probitatéque aliqua inſignes. Leones autem amore furere notat Plinius 8. hiſtoriæ mundi, cap. 16. & Ariſtotel. hiſtor. animalium lib. 6. Sed non poſſum conniuentibus oculis tranſilire quod ſcribit Plutarch. in Amatorio: *ὁρῶν ὑμῶν ἄρτι τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀνδρωνῖτιν ἕλκοντας τὸν ἔρωτα, τοὺς δ' εἰς τὴν γυναικωνῖτιν, ὥσπερ φυγὰς, καὶ θεῖον ἀγαθὸν, οὐκ ἐθαύμαζον ἐπεὶ τηλικαύτην δύναμιν ἔχει καὶ τιμὴν τὸ πάθος, οἷς ἦν προσῆκον ἐξελαύνειν αὐτὸ πανταχόθεν, καὶ κολούειν ὑπὸ τούτων αὐξανόμενον καὶ σεμνυνόμενον.* id eſt, Non ſum ductus admiratione à quibuſdam veſtrûm in virorum conclaue, ab alijs in gynæceum trahi amorem, ingens ac diuinum bonum: quandoquidem tanta ſit vis, & tantus honor amori exhibitus, vt à quibus omninò expelli debuerat & opprimi, ab ijſdem augeatur & prædicetur. Sed hęc videri non ſatis operta poſſunt, niſi exemplis illuſtrentur. Ælian. 12. Var. hiſt. narrat de Dioxippo Olympijs victore, cùm pugilum more Athenas eques introiret magno populi concurſu, & alij rerum aliarum quæ in eo eſſent apparatu & pulchritudine caperentur, ipſe medio

Luciani locus.

Leones qui.

triumpho cōiectis oculis in mulierem quandam formoſiſſimam ab eius aſpectu non potuit abduci: quin etiam vultum ſępe mutabat, vt facilè appareret eum telis Cupidineis ſaucium, iam non ſui fuiſſe compotem. quamobrem Diogenes Synopenſis ad populum: En, inquit, pugilem veſtrum magnum, vt à puella configitur! quaſi dixiſſet, turpe eſſe qui viros vieiſſet, à muliercula ſuperari. At iocularis iſte reprehenſor ignorare ſe fingebat quanta ſit amoris vis, quámque efficax pulchritudo formáque decentis corporis, quam non temerè Socrates exigui temporis tyrannidem appellauit: Carneades, regnum quod nullis ſatellitibus egeat: Plato, naturæ priuilegium. Plutarch. in Hyperide retulit exēplum perquā venuſtum & memorabile de Phryne, pulcherrima femina, quæ impietatis accuſata, defenſa eſt ab Hyperide, oratore certe nobili, qui quòd videret eā iam damnationi proximā, commiſeratione vſus, vt quoquo modo iudices flecteret, mulierem produxit in medium, & diſciſſa veſte, nuda pectora iudicibus oſtendit. Qui mulieris admirati pulchritudinem, eam dimittendam cenſuerunt; ex quo & oratoris aſtum, & iudicum inexpectatam miſericordiam, ipſiuſque reæ venuſtatem (id eſt τὸ εἶδος ἄξιον τυραννίδος, vt loquitur in Phœniſſis Euripides) ſpectanda proponebantur. Ariſtotelis memoratur dictum, pulchritudinem omni epiſtola commendatiorem, id eſt formam corporis habere maiorē perſuadendi vim, quàm quæuis oratio, vel epiſtola. Ex eo itaque cùm aliquis quæreret, cur quę pulchra eſſent, tam impenſè amarentur: dixit eam eſſe cæci hominis percontationem. Mirari enim poſſit aliquis fuiſſe cęcum, qui nunquam antea quicquā vidiſſet, & Iuuenal. 4. ſatyr.

Qui nunquam viſæ flagraret amore puellæ,

de quo Iuuenalis. quid plura? etiam in cæcorum animis ſubtilis & peruicax regnat amor. ſed nos hæc miſſa facimus, de Hercule ſcribitur ab Ouidio:

Quem non mille feræ, quem non ſtheleneius hoſtis
Non potuit Iuno vincere, vicit amor.

Proclus omne pulchrum, dicit honeſtum eſſe idemque amabile, eo quòd naturæ diuinæ aliquam imaginem habeat. ex quo τὸ καλόν, à καλεῖν quidā deducant, quod eſt vocare: quia ad ſe vocet & alliciat hominum animos: quàm etiam ob rem credibile eſt à veteribus, reges eos in primis creatos, qui pulchritudine alijs antecellerēt. Sic enim Homerus ſuos heroas

à dignitate vultus ipſáque pulchritudine commendat. Achillem omnium pulcherrimum facit: quamuis enim Nireum nominet, ex ijs qui ad Ilium veniſſent formoſiſſimum, tamen ei Achillem præfert. Ita Virgilius de ſuo Ænea:

——ipſe ante alios pulcherrimus omnes
Infert ſe ſocium Æneas, atque agmina iungit.

De Lauſo verò, déque Turno ſic:

Filius huic iuxtà Lauſus, quo pulchrior alter
Non fuit, excepto Laurentis corpore Turni.

His conſentanea maximè ſunt quæ diſputantur ab Iſocrate in Helenę laudatione: vbi ſic pulchritudinem commendat, vt eam eſſe rem diuinam ſtatuat: ea enim ferè contẽnuntur in quibus nulla pulchritudo: cõtrà quæ pulchra ſunt ſuſpiciuntur ab omnibus. Imò virtutem non alia de cauſa cenſet in precio haberi ſummiſque honoribus affici quàm quòd pulcherrima quædam res ſit. denique alia omnia bona inuidiæ ſunt expoſita: nullus tamen eſt qui pulchris hominibus inuideat, quos potius admirantur omnes, dignoſque honore putant: cumque omnia fortitudo ſua dignitate antecedat, à pulchritudine tamen ſuperatur. ἀρετή, ἀπὸ τοῦ ἔρχν.

puſio.] paruus puer, παιδίον καὶ παιδάριον. Cic. 1. Tuſcul. in lib. Platonis, qui inſcribitur Menon, Puſionem quendam Socrates interrogat, &c. Idem pro Cælio: Propter nocturnos quoſdã inanes metus tecum ſemper puſio cùm maiore ſorore cubitauit. Iuuenal. Satyra 6. *Puſio.*

——puſio dormit, *Puſio qui noctu non litigat.*

ſcuticam.] paruum flagellum è loris factum, à Gręco σκῦτος, quod eſt corium. Horat. Sermon. 1 Satyr. 3. *Scutica.*

Ne ſcutica dignum horribili ſectere flagello.

Iuuenal. Satyr. 6. *——rubet ille flagellis,*
Hic ſcutica. ——

Scutica quid ſit, forte non omnibus notum σκῦτος pellis eſt, vnde ſcutica, quia fiat è corrio ſine pelle. Hinc ſcuta, quia pellibus operta. Sed habeo penes me libellum membrana deſcriptum in quo præter alia quædam, commentarius eſt nunquam quod ſciam editus in Satyras Perſij. Scuticam ergo ſic definit, Innominatus ille: Scutica erat quædam corriga, habens in ſummitate nodos quoſdam in modum fabæ: de qua Terent. Hæc faba cudetur in me. Hæc ille. Huc ego prouerbium refero: Vnica ſcutica impellit omnes. Chil. 2. Cent. 10. Prouerb. 65. *Scutica.*

plurimus ore decor.] Sic eum effinxit Lucian.in amore fugitiuo.

Dira lues.]Epiphomena.

feram qui vinceret talem.] à maiori ad minus.

Appendix.

Confero huc Propertianum iſtud,

Eripitur nobis iampridem chara puella, &c.

quo loco de viribus amoris in generoſos animos, exemplis hinc inde ductis, nimirum raptæ Helenæ, Centaurorum impetus in Pyrithoum: Romuli qui Sabinas rapere docuit: Achillis de ſibi erepta Hippodamia Briſeide: ſic enim poëta elegans:

Inferior multò cùm ſim vel Marte vel armis,
Mirum ſi de me iure triumphat amor.
Magni ſæpe deces, magni cecidere tyranni,
Et Thebæ ſteterunt, altáque Troia fuit.

D*ira lues.*]Dirum, Dei ira natum, Vearius ait. at lues, à Græco λύειν, ſoluendo, ſeu diſſoluendo, ſeu ἐρεῖν, quod nihil adeò ſoluat hominum vel generoſorum mentes, quàm fœdi & ignaui amoris conſuetudo.

Potentia

Potentia amoris.

EMBLEMA CVI.

NVDVS Amor viden' vt ridet, placidúmq; tuetur?
Nec faculas, nec quæ cornua flectat, habet:
Altera ſed manuum flores gerit, altera piſcem,
Scilicet vt terræ iura det atque mari.

ID tranſtulit è Græco Epigrammate: *Emblematis ſens.*

γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο γελᾷ καὶ μείλιχός ἐστιν,
οὐ γὰρ ἔχει τόξον καὶ πυρόεντα βέλη.
οὐ δὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος.
τῇ μὲν γὰρ γαῖαν, τῇ δὲ θάλατταν ἔχει. id eſt,

Nudus amor blandis iccirco arridet ocellis;
Non arcus, aut nunc ignea corda gerit.

Nec temerè manibus florem, delphináque tractas:
Illa etenim terris, hoc valet ipſe mari.

Legi alicubi Philoſtratum Cupidini roſam conferre. Nam ſicut illa recens mollis eſt, ita Cupido, cui aurei non aliter ac roſæ capilli tribuuntur: hic quoque ſpinas pro iaculis geſtat, pro facibus fulgorem, folia pro alis data ſunt: denique vtrique tempus, color & mores conueniunt. Delphinus autem hominum amaſius maris quietum ſtatum & tranquillitatem oſtendit, iramque & commotionẽ fluctuum ibi emollitam ſignat, vt docet Pierius in Delphino ſuo Hieroglyph. 27. Id videtur expreſſiſſe apertiùs in Hippolyto Euripides:

ὁ ποικιλόπτερος ἀμφιβαλὼν
ὠκυτάτῳ πτερῷ,
ποτᾶται δ' ἐπὶ γαῖαν εὐήχητον,
θ' ἁλμυρὸν ἐπὶ πόντον. hoc eſt,

Amor omnia domat. Ille pennis ornatus varijs vndique volitans alis velociſſimis, volat namque ſuper terram, ſupérque ſonorũ & ſalſum mare. Quod ſignificat omnia ſubjici imperio Amoris, qui nudus eſt, propterea quòd hic affectus debet eſſe ſimplex & apertus: ridet, quòd oblectationem præ ſe ferat: blandè aſpicit, vt perſuadeat: nullis armis inſtructus eſt, vt cum eo congredi non reformides. Plura lege apud Athenæum 13. cap. 5. & Platon. in Conuiuio. Apud Euripidem Hippolito, nutrix Phædram heram alloquitur, eique amorem ſuadet, in quo ſi quid ſit vitij, culpam omnem in Venerem confert,

φοιτᾷ δ' ἀν αἰθέρ, ἔστι δ' ἐν θαλασσίῳ
κλύδωνι Κύπρις πάντα δὲ ἐκ ταύτης ἔφυ.
Viuit per æthera: eſtque in marino æſtu
Venus omnia: verò ex ea nata ſunt.

Fax Cupidinis. *Nec faculas.*] Fax Cupidini tribuitur, quòd corda mortalium adurat, & animos conficiat.

Cornua.] arcum, qui cornutus apparet, cùm potiſſimum tenſus eſt.

Roſa Veneri dicata. *Altera ſed manum flores gerit.*] τὸ ἄνθος, καὶ τὸ ῥόδον promiſcuè poni apud poëtas ſolemne eſt. Sed non eſt hic prætermittendum lepidum Auſonij Epigramma (quod iamdiu tribui Virgilio cœptum, inter eius appendices etiam nunc legitur) de Roſa:

Vidi Peſtano gaudere roſaria cultu
Exoriente nouo roſida Lucifero. deinde,
Ros vnus, color vnus, & vnum mane, duorum

Sideris & floris nam domina vna Venus.
Forſan & vnus honor: ſed celſior ille per auras
Diſflatur, ſpirat proximus iſte magis
Communis Paphiæ dea ſideris, & dea floris
Præcipit vnius muricis eſſe habitum.

Certè philoſophi quidam odorem roſæ & colorem à Veneris ſtella proficiſci exiſtimarunt. Quare poëta Venerem ſemper ore loqui roſeo dicit.

Scilicet vt terræ.] Notiſſimum eſt illud ex Eclog. 10. Virgil.

Omnia vincit amor: quid enim non vinceret ipſe?

Idem alibi:

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Item,

Omne adeò genus in terris hominumq; ferarûmque, &c.

Scilicet vt terræ iura det atque mari.] Lucretius initio primi libri:

Alma Venus, hominum, Diuûmque æterna voluptas.

Idem eodem:

Quæ mare nauigerum, quæ terras frugiferenteis
Concelebras. Et deinde:
——tibi ſuauis dædala tellus
Submittit flores: tibi rident æquora ponti.

Ouidius:

Tu ſuperos, ipſúmque Iouem, tu numina ponti
Victa domas, ipſúmque regit qui numina terræ,
Tartara quid ceſſant?

Et Propertius:

Hic Deus & terras & maria alta domat.

Qua ratione tradit Pauſanias in Corinthiacis apud Sicyonios exſtare nobilem Veneris ſtatuam ex ebore, quæ capite geſtet cæli orbes; altera manu teneat papauerum capita; áltera verò malum: quo ſignificaretur quanta Veneris in animantia omnia, inque ipſos deos, vis eſſet.

Appendix.

Virgil. 4. ecloga:

——tibi lilia plenis
Ecce ferunt Nymphæ calathis, tibi candida Naïs
Pallentes violas, & ſumma papauera carpens,
Narciſſum & florem iungit bene olentis aneti.

Politianus eleg. de violis:

Formoſæ ô violæ, Veneris munuſcula noſtræ,
Dulce quibus tanti pignus amoris ineſt.

Hortos tutelæ Veneris aſſignat Plautus, Plinius refert lib. 19. cap. 4. Et quid verear, fretus eruditorum venia, carmen affigere, quod eiuſdem pene argumenti cum Alciati emblemate, ocioſè fudimus? Id ſic habet.

Symbola adulantum cernis, Roſa, Piſcis amorum,
Non ſanè vnius ſymbola certa mali.
Nam roſa verna ſuis non eſt ſine ſentibus, idem
Piſcis habet ſpinas intus & ipſe ſuas.
Pulchra roſa eſt, verùm illa breui fit marcida: piſcis
Eſt ferus, eſſe aliqua nec cicur arte poteſt.

Prætcrieram neſcio quo caſu Ouidij illud, epiſtola Phędræ,

Quicquid amor iuſsit, non eſt contemnere tutum:
Regnat, & in dominos ius habet ille Deos.

Vis amoris.

EMBLEMA CVII.

ALIGERVM fulmen fregit Deus aliger, igne,
Dum demonſtrat uti eſt ſortior ignis Amor.

EX lib. 4. Epigrammat. Græcorum ſumpſit illud:

ὁ πτανὸς τὸν πτανὸν ἰδὼν, ἄγνυσι κέραυνον,
δείκνυς ὡς κρεῖσσον πῦρ πυρὸς ἐστὶν ἔρως.

Tanta vis eſt amoris, vt ipſo fulmine concitatior ſit, & violẽtior: quippe qui nec ipſi Ioui cedat, quem multoties arcu petiiſſe Poëtæ referunt: quo ſignificatur amore ſtrenuo nihil vehementius eſſe neque inſuperabilis. Itaque Græcis ἔρως πανδαμάτωρ dicitur. De quo illud eſt diſtichon per proſopopœiam: *Amor fulmine ſuperior.*

Perſringunt, penetrant, urunt mea ſpicula fulmen:
Scilicet hinc nomen eſt mihi πανδαμάτωρ

Quidam exſtant Euripidis verſus apud Stobæum, quibus Amorem Deum omnium potentiſſimum facit: hi ſunt:

ἔρωτα ὅςις μὴ θεὸν, κρίνει μέγαν,
καὶ τῶν ἁπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον,
ἢ σκαιός ἐστιν, ἢ καλῶς ἄπειρος ὤν,
οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν.

Anacreon:

Amor omnium domitor.

ὁ δὲ καὶ θεῶν δυνάςης
ὁ δὲ καὶ βροτοὺς δαμάζει.

Menander.

Δέσποιν, ἔρωτος οὐδὲν ἰσχύει πλέον
οὐδ' αὐτὸς ὁ κρατῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν
Ζεύς, ἀλλ' ἐκείνῳ πάντ' ἀναγκασθεὶς ποιεῖ.

dicit nihil amore potentius, vt neque ipſe Iupiter qui in cœlis dijs alijs imperet, ab amore coactus ei obſequatur. In Troadibus Euripidis Helena factum ſuum excuſans, apud Menelaum maritum, confert omnem culpam in Venerem à qua coacta ſit, his verbis:

τὴν θεὸν κόλαζε, καὶ Διὸς κρείσσων γενοῦ,
ὃς τῶν μὲν ἄλλων δαιμόνων ἔχει κράτος
κείνης δὲ δοῦλός ἐστι. Id eſt:

Obiurga Deam: & fias Ioue potentior qui alijs dijs imperat, huius quidem (Veneris nempe) ſeruus eſt.

Ouidius:

Regnat, & in ſuperos ius habet ille Deos.

Huc facit illud Clemẽtis è 6. ςρωμάτ. ἔρωτα γὰρ τὸν ἁβρὸν μέλπομαι βρύοντα μίτραις πολυανθέμοις ἀείδειν. ὁ δὲ καὶ θεῶν δυνάςης, ὁ δὲ καὶ βροτοὺς δαμάζει: Amorem celebro delicatũ florentibus plenum coronis: quippe qui & in Deos imperium obtineat, atque homines domet. Huc Augeriani octoſtichon, ſanè lepidum:

Lepidum epigramma Augeriani.

Omne olim cælum (vt fertur) cælum omne ruebat.
Inter ſe ſuperi dum fera bella gerunt.
Fortis erat Bromius thyrſo, Mars enſe, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.
At cùm viſus Amor fuit in fulgentibus armis,
Necnon accenſa lampade pulchra Venus:
Priuatur thyrſo Bromius, Mars enſe, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.

Sed mirum fuit Ouidij ingenium in eo affectu exprimendo, eiuſque vi amplificanda: ſic enim 2. Amorum, eleg. 1.

In manibúſque Iouem & cum Ioue fulmen habebam
Quod bone pro cælo mitteret ipſe ſuo.
Clauſit amica fores: ego cum Ioue fulmen omiſi,
Excidit ingenio Iuppiter ipſe meo.
Iuppiter ignoſcas: nil me tua tela iuuabunt:
Clauſa tuo maius ianua fulmen habet.

Et in ſecundo eiuſdem operis, eleg. 5. vbi conqueritur de amaſia, quæ ſe alteri manciparat, quamque ideò verberibus cædere conſtituerat:

Vt faciem vidi, fortes cecidere lacerti:
Defenſa eſt armis noſtra puella ſuis.
Qui modò ſæuus eram, ſupplex vltróque rogaui,
Oſcula ne nobis deteriora daret.
Riſit: & ex animo dedit oſcula, qualia poſſent
Excutere irato tela triſulca Ioui.

Lilius Gyrald. hiſt. Deorum Syntagmate 13. repetit ex Plinio, fuiſſe in curia Octauiæ Cupidinem fulmen tenentem, cuius auctor neſciebatur. Id affirmabatur Alcibiadem fuiſſe Principē forma in ea ætate, in cuius clypeo ita erat pictus. Poterit fulmen hoc à Cupidine fractum traduci ad id quod dici ſolet, Amore plus quàm vi effici. quod in quadam Epiſt. expreſſit D. Hieronymus: Ingenia quidem, inquit, liberaliter educata faciliùs verecundia quàm metus ſuperat. *Plus amore quàm vi effici.*

Aligerum fulmen.] Epitheti metaphora. fulmen cum telo Amoris comparat: ſed & fulmen telum vocatur Græcis, vt apud Sophoclem: ἐγκατάσκηπτον βέλος πάτερ κεραυνοῦ: & Herodotum, βέλος ἐνσκήπτει θεός. Fulmen aligerum dicitur propter celeritatem: ideóque pictores fulmini tribuunt alas, quod a Ioue immitti crederetur. Virg. 1. Æneid. *Fulmen aligerum. & aliger amor.*

Atq; his aligerū dictis affatur Amorem. vt Græcis ἔρως πτερόεις.

Ignis amor.] Meritò amor ignis dicitur. Itaque Virgil. paſſim Amorem ignis nomine nuncupat. Sic 3. Georg.

Omne adeò genus in terris hominumq; ferarúmque,
In furias ignémque ruunt.

Idem Æneid. ——*& cæco carpitur igni.*

In Eclog. porrò,

At mihi ſeſe offert vltrò meus ignis Amyntas.

Ouid. epiſtola Paridis Helenæ:

——quis enim celauerit ignem
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?

Scripſit & perelegās ſanè tetraſtichon Ioan. Secundus in Ca-

pidinem camino inſculptum, eadem fermè cauſſa:

Flammiuomo Veneris quiſquis fuit ille camino
Qui ſculpſit puerum, credite, doctus erat.
Scilicet æternæ penes hunc cuſtodia flammæ:
Per quem ſopitus non queat eſſe focus.

Fortior ignis Amor.] Teſte Xenophonte, qui ait amorem ipſo igni torrentiorem, & feruidiorem. nam ignis tangentem ſolùm vrit, & vicina depaſcitur amoris ignis etiam in procul intuentes, & longo terrarum tractu diſſitos ardentes ſuos radios vibrat.

Appendix.

Spectat illud ex epiſt. Phedræ,

Venit amor grauiùs quò ſeriùs vrimur intus,
Vrimur, & cæcum pectora vulnus habent. deinde
At bene ſucceſſit diro quod adurimur igne. & poſt,
——*me tacitum conſcius vrit amor.*

Sed hæc de verbo, vrit, quod ad amoris affectum traduci ſolemne eſt. Nos argumenti ſententiã poſſumus non inconcinnè traducere ad fœdera illa quæ percuti ſolent inter principes viros, & familias nobiles inter ſe diſſidentes, ſed tandem quæ pactis conuentis, connubiorum illecebra, datáque fide coëunt, ac deponunt hoſtiles animos. In eo vis amoris eluceſcit, vt quæ Martis impetum omnem contundat optati aduentu Cupidinis. Argumentum lepidi huius diſtichi audiui aliquando trahi ad illud Eſdræ, quo loco veritatem rege, vino, femina potentiorem arguit: de quo id legimus ἄδηλον,

Rex, muliar, vinum, præ cunctis fortiter vrgent,
Sed inter omnes Veritas victrix manet.

Item ad eum modum,

Magna meri vis eſt, fortis rex, femina fortis:
Fortia quæ cùm ſint, Verum tamen omnia vincit.

Sed vt ad carceres redeam, non me fugit illud Ouid. 5. Metamorphoſ. ——*videt hunc Ericina vagantem,*
(Ditem intelligit.)

Monte ſuo reſidens, natúmque amplexa volucrem:
Arma, manúsque meæ, mea (nate) potentia, dixit,
Illa quibus ſuperas omnes, cape tela Cupido,
Inque Dei pectus celeres molire ſagittas:
Cui triplicis ceſſit fortuna nouiſſima regni,
Tu ſuperos, ipſúmque Iouem, tu numina ponti
Victa domas; ipſúmque regis qui numina terræ,
Tartara quid ceſſant?

In ſtudioſum captum amore.

EMBLEMA CVIII.

IMMERSVS ſtudijs, dicundo & iure peritus,
Et maximus libellio,
Helianiran amat, quantum nec Thracilis vmquam
Princeps ſororis pellicem.
Pallada cur alio ſuperaſti iudice Cypri?
Num ſat ſub Ida eſt vincere?

EX Guicciardino Italo, ſcriptore hiſtoriæ diligenti ac erudito, didici, Epigramma hoc Alciati ſpeciatim ſcriptum fuiſſe in Hieronymum Paduanum doctum quidem hominẽ, ſed qui amatoria etiam tractaret. Quod & generatim traduci poteſt in quoſdam doctrinæ gloria celebres, qui amore turpi *Origo Emblematis.*

excæcati, videre non poſſunt quantum vitæ ſuæ & famæ detrahant. Pudet ſanè referre doctos homines quamplurimos, ſui nominis ſuæque dignitatis oblitos, qui hac perculſi non leuiter inſania, diſciplinarum liberalium (quibus ingenium perficitur, boniq́ue mores inſeruntur) cultum natiuum turpiſſima Veneris labe infamarunt. Tales fuerunt apud Græcos Callimachus, Sophocles, Philetas, quos ſecuti proximè Catullus, qui Lesbiam: Tibullus, qui Deliam: Propertius, qui Cynthiam: Naſo, qui Corinnam verſuum mira luxuria celebrarunt. Certamen eiuſmodi inter Palladem & Venerem etiã nunc durat, quodq́ue crebrò accidat, pleriſque etiã viris bonis videtur eſſe ludus. Quo loco referre placet quæ Paulus Iouius, ætatis noſtræ hiſtoricus excellentiſſimus de Auguſtino Nypho Philoſophiæ profeſſore retulit. Suſceptis enim liberis & vxore ſeneſcente ſeptuagenarius ſenex, puellæ citra libidinem impotenti amore correptus eſt vſque ad inſaniam; ita vt plerique Philoſophum ſenem atque podagricum ad tibiæ modos ſaltantem miſerabili pudore conſpexerint: vnde illi maturatum vitæ exitum conſtat. Melius quidem Panætius, qui adoleſcentulo quærẽti an ſapiens amaturus eſſet: De ſapiente, inquit, videbimus: mihi & tibi, qui à ſapiente longè abſumus, non eſt committendum vt aliquando incidamus in rem tam commotam & impotentem, alteri emancipatam, & vilem ſibi. Marcus etiam Tullius mortua coniuge, ab amicis vocatus ad ſecundas nuptias: Vix poſſem ego, inquit, eodem modo vxori & ſapientiæ ſtudio dare operam. Quò referã illud Chryſippi. Cùm enim dixiſſet quidam ſapientem amore non capi, teſtimonio eſſe Menedemum, Epicurum, & Alexinum: Hac ego, inquit, ratiocinatione vtar: Si Alexinus ille diſſolutus, & Epicurus inſenſatus, & Menedemus canus ac delirus (ſic enim ab Eretrienſibus dicebatur) amore capti non ſunt: nec ſapiens quidẽ eo capietur. Porrò videtur hoc Emblema imitatus eſſe ex Græco Pauli Silentiarij:

Qui inter doctos, amori operam dederunt.

Auguſtinus Nyphus philoſophus.

> ὁ πρὶν ἀμαλθάκτοισιν ἐνὶ φρεσὶ ἡδὺν ἐν ἥβῃ
> οἰστροφόρου παφίης θεσμὸν ἀπειπάμενος
> γυιοβόροις βελέεσσιν ἀνέμβατος ὁ πρὶν ἐρώτων
> αὐχένα σοὶ κλίνω κύπρι μεσαιπόλιος.
> δέξο με καγχαλόωσα, σοφὴν ὅτι παλλάδα νικᾷς
> νῦν πλέον, ἢ τὸ πάρος μήλῳ ἐφ᾽ ἑσπερίδων.

Senex eſt qui conqueritur ſe, cùm iuuenis eſſet, telo amoris inuiolabilem fuiſſe: ætate autem prouectum amoris iugo

gogi. Epigramma ferè ita Latinè:

Acer eram, vt primis inuicta mente ſub annis
Oeſtriferæ ſpreui dulcia iura Deæ:
Miſſilibus nec eram diris violandus amorum,
Qui tua nunc canus ſub iuga vado Venus.
Suſcipe ouans, tetrica victa tibi Pallade ceſſit
Quàm prius Heſperidum munere maior honos.

Vide num huc referre poſſis initium Odes vndecimæ Epodi Horatiani:

Pecti, nihil me ſicut antea iuuat
Scribere verſiculos amore perculſum graui, &c.

Alio ſenſu ab Ouidio dictum memini elegia tertij Amorum, qua Tibulli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euerſamq; pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce facem.

Amorem etiam ſuis deſtitutum armis deſcripſit initio eiuſdem operis amatorij his verbis:

Quis tibi ſæue puer dedit hoc in carmine iuris?
Pieridum vates non tua turba ſumus.
Quid ſi præripiat flaua Venus arma Mineruæ?
Ventilet accenſas flaua Minerua faces?

Quia de turpis amoris quibuſdam effectis nonnihil attigi, iiſque maxime quibus eruditi plerique, & qui ſapientiam profitentur argui nonnunquam ſolent, neſcio an huc rectè audeam conjicere τῆς ἀφροδίτης, id eſt, Veneris ἔτυμον, quam παρὰ τὸ ἀφραίνειν à deſipiendo non inepte quidã deflectunt. Quod confirmat Euripides quo loco ait, τὰ μωρὰ πάνθ᾽ ἐστ᾽ Ἀφροδίτης βροτοῖς: hominum eſſe ſtultitias, quæcumque Veneris cauſa fiant. Et Cythercam, Veneris nomen Grãmatici deflectunt παρὰ κεύθειν τὸν ἔρωτα, τουτέστι κρύπτειν αἰσχρὰν μῖξιν: quia, vt inquit Cicero 1. de officijs, qui ad voluptatem corporis paulò ſunt propẽſiores, quãuis ea capiãtur, occultãt & diſſimulant tamen appetitum propter verecundiam. *Ἀφροδίτη, Venus vnde dicta.*

Immerſus ſtudijs.] Ab aquis tranſlatio.

libellio.] Libellio dicebatur à veteribus, quem nos Tabellionem vocamus, Græcè γραμματεὺς dicitur. *Libellio.*

quantum nec Thracius vmquam.] Hac parium collatione turpẽ amorẽ ſignificat, qualis fuit in Tereo Thraciæ Rege, qui Philomelæ inuẽculæ, Prognes vxoris ſorori, ſtuprũ intulit. Fabulam repete ex Ouidio.

Pallada cur alio.] Hæc apoſtrophe gratiam addit, eâque tã

cité ſignificat quàm ſint ad libidinem propenſi qui ab ea in primis eſſe deberent alieniſſimi.

Cypri.] Cypris, vel Cypria, Veneris cognomen, à Cypro inſula, luxui dediriſſima. Iuſtin. lib. 18. D. Auguſtin. Ciuit. lib. 4. 10. aliíque plures.

Ida eſt.] Ida mons editiſſimus, in quo tres Deæ de pomo aureo concertarunt.

Appendix.

Ad hunc locum placet ad gregare lenes ac ſuaues Tibulli numeros, eleg. 1.

Interea dum fata ſinunt, iungamus amores:
Iam veniet tenebris nox adoperta caput.
Iam ſubrepet iners ætas, nec amare decebit,
Dicere nec cano blanditias capite.

Deinde eleg. 2.

Vidi ego qui iuuenem miſeros luſiſſet amores,
Poſt Veneris vinclis ſubdere colla ſenem,
Et ſibi blanditus tenera componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit ſeruire puellæ.
Ancillam medio detinuiſſe foro.
Hunc puer, hunc iuuenis turba cirumſtetit arcta.
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.

Memineram mimi cuiuſdam veteris, Anus cùm ſaltat, morti delicias facit. Nihil enim ridiculum magis, & maiore dignum cachinno, quàm ſit ſenex amaſius, & litteratus nugis ac laſciuijs obnoxius.

Ἀντέρως, id eſt amor virtutis.

EMBLEMA CIX.

D I C *vbi ſunt incurui arcus? vbi tela Cupido?*
Mollia queis iuuenum figere corda ſoles.
Fax vbi triſtis? vbi pennæ? tres vnde corollas
Fert manus? vnde aliam tempora cincta gerunt?
Haud mihi vulgari eſt hoſpes cum Cypride quicquam,
Vlla voluptatis nos neque forma tulit.
Sed puris hominum ſuccendo mentibus ignes
Diſciplinæ, animos aſtráque ad alta traho.
Quattuor éque ipſa texo virtute corollas:
Quarum, quæ Sophiæ eſt, tempora prima tegit.

HOc decaſtichon trãſlatũ reperio ex Græco Mariani Scholaſtici, *εἰς ἔρωτα ἐστεφανωμένον*, quod ſic eſt 4. Epigrammat.

πῦ σοι τόξον ἐκεῖνο παλίντονον, οἵ τ' ἀπὸ σεῖο
πηγνύμενοι, μεσάτην ἐς κραδίην δόνακες,
πῦ πτερά; πῦ λάμπας πολυώδυνος; ἐς τί δὲ τρισσὰ
στέμματα χερσὶν ἔχεις, κρατὶ δ' ἐπ' ἄλλο φέρεις;
οὐκ ἀπὸ πανδήμυ ξένε κύπριδος, ὐκ ἀπὸ γαίης
εἰμὶ, καὶ ὑλαίης ἔκγονος εὐφροσύνης·
ἀλλ' ἐγὼ ἐς καθαρὴν μερόπων φρένα πυρσὸν ἀνάπτω
εὐμαθίης, ψυχὴν δ' ὐρανὸν εἰσανάγω.
ἐκ δ' ἀρετῶν στεφάνους πισύρων πλέκω. ὧν ἀφ' ἑκάστης
τὺς δὲ φέρων πρώτω τῷ σοφίης στέφομαι.

Duo Cupidines & totidem Veneres. Effingit Cupidinem *ἄτοξον καὶ ἄστοχον*, ſine arcu & ſine telis, erudito ſane figmento dialogiſtico, quo quidem virtutis omnis diſtributionem aſſignat. Sed primum aduertendum eſt ex Platone, in Sympoſio, duas eſſe Veneres, & totidem Cupidines: hæc antiquior & ſine matre, cælo nata, quam cæleſtem Venerem vocamus: altera iunior, è Ioue & Dione progenita, vulgaris & communis appellata. Eadem ratio eſt Cupidinis vtriuſque. Horum enim alter honeſtas cupiditates animis ingerit: alter verò affectus voluptuoſos & terreſtres inculcat. *ἀντέρως.* Prior ille *ἀντέρως* eſt, quaſi dicas, priori contrarius; qui hominem attollit ad ſuperiora & cæleſtia contẽplanda, omnémque virtutem & honeſtatem præſtat. *Quatuor coronæ ad totidem virtutes relatæ.* Hic itaque tres coronas manibus contrectat, vnámque circumfert in capite: quibus quatuor illæ virtutes (ex quibus omnis honeſti fons petitur) deſignantur. Prior illa corona caput ambiens. (partem quidẽ Platoni in Timæo omnium corporis partium diuiniſſimam, & certè principem) prudẽtiam repræſentat: prouidere enim & aliquid prudenter meditari, contemplationis eſt: tres aliæ, quas manibus continet, Iuſtitiam, Fortitudinem, & Temperantiam notant, quæ potiſſimùm in actione poſitæ ſunt, manus enim actionis ſunt organa. Quod perſpicuum *Locus Ciceronis.* eſt ex primo Officiorum Ciceronis: Qui maximè perſpicit, inquit, quid in re quaque veriſſimum ſit, quíque acutiſſimè & celerrimè poteſt videre & explicare rationem, is prudentiſſimus & ſapientiſſimus ritè haberi ſolet. Quocirca huic quaſi materia quam tractet, & in qua verſetur, ſubiecta eſt veritas: reliquis autem tribus virtutibus neceſſitates propoſitæ ſunt ad eas res parandas tuendáſque, quibus actio vitæ

continetur: quo ſanè loco differentem, facit virtutem Prudẽtia à reliquis tribus. ea enim poſita eſt in veri inueſtigatione & contẽplatione, reliquæ ſunt actionis. De vtroque Amore Plato in Conuiuio. Ficinus Oratione.2.c.7. & orat.7.cap.8. in idem Conuiuium Platonis. Cæterùm ἀντέρωτα Proclus inteprretatur Amorem diuinum animas à corporibus abſtrahentem: qua in ſignificatione hîc vſurpatur. Alij duplicem Amorem ideò effictũ eſſe narrant, quòd nullius frugis aut cõmodi poſſit eſſe amor, niſi mutuus ſit: qua de re Porphyrius Philoſophus hunc adfert Apologũ. Cùm, inquit, Cupido infans parum coaleſceret. Venus Themin Deam conſuluit: quæ Veneri reſpondit, Anterota neceſſarium eſſe qui rependat vices, vt ſeſe mutuò iuuent. cui Venus aſſentiẽs, Anterota, quaſi Contracupidinem dicas, genuit: quo vixdum nato, Cupido cœpit adoleſcere, & procerior euadere. Sed hæc fortaſſe παρέργως. Scio quidẽ apud Plutarchum in ἐρωτικῷ, duos Amores eſſe iuxta Ægyptiorum ſententiam, & Platonicorum, ἔρωτα πάνδημον, καὶ τὸν οὐράνιον, id eſt, vulgarem, & cæleſtem amorem: ſed quia deflectit aliquantum ab ea quam retuli ſentẽtia Mariani, facilè prætereo. Apuleius tres amores facit libello quem De philoſophia ſcripſit (vbi Platonem auctorem appellat) vnum diuinum cum incorrupta mente & virtutis ratione conuenientem: alterum degeneris animi, & corruptiſſimæ voluptatis tertium ex vtroque permixtũ, mediocris ingenij & cupidinis modicæ. Animas autẽ fuſciores ait impelli corporum cupidine: vinum quod illis propoſitũ eſt, vt eorum vſura potiantur, atque eiuſmodi voluptate & delectatione ardorẽ ſuum mulceant. Illas verò facetas & vrbanas eſſe: animas bonorum deamare, & factum velle vti qui potiãtur plurimum bonis artibus, & meliores præſtantioréſque reddantur. Medias ex vtroque conſtare: nec delectationibus corporis prorſus carere, & lepidis animarum ingenijs capi poſſe. Vt igitur amorem deterrimum, inhumaniſſimũ, atque turpem facit, non ex rerum natura, ſed ægritudine corporis, morbóque natum: ſic illum diuinum, deorum munere, beneficióque conceſſum, aſpirante cæleſti cupidine in animos hominum venire credi. Tertiam ſpeciem amoris, quam mediam dicit, diuini atque terreni proximitate collectum, nexúque & conſortio parili copulatum: vtque rationi propinquus eſt diuinus ille, ita & terrenum turpitudini iunctum eſſe voluptatis. Hactenus Apul.

Duplex amor quid alijs ſignificet.

Fax amoris. *Fax vbi triſtis,*] triſtis, à conſequenti: Fax autem Cupidini tribuitur; quod indicarunt Ægyptij ſacerdotes, qui per ignẽ amorem exprimi voluerunt.

Ouid. 2. Amorum, eleg. 9.

Cur tua fax vrit, figit tuus arcus amicos?

Iſidorus non poſtremi ordinis auctor rationem reddit, quia nonnumquam amor cupiditate impatientiùs exurat, nonnũquam verò præ ſatietate abuolet. Itaque apud Gellium Portius Licinius dixit hominem ob amorem non eſſe ignitum, ſed ipſum ignem. Notum eſt illud Virgil.

cæco capitur igni. &, *eſt mollis flamma medullas.*

Item: *Vritur infelix Dido.* vti iam diximus paulò antè.

Venus vulgaris. *vulgari cum Cypride.*] Vulgaris illa Venus circa turpes amores verſatur: honeſta verò ad virtutem & honeſtatem ampleplexandam inflammat, & ad rerum cæleſtium contemplationem animos pertrahit. Quod dum meditor, non poſſum mihi temperare, quin hoc adijciam.

Apuleius apologia 1. pro ſe ipſo dicit item ex Platone geminam eſſe Venerem, quarum altera vulgaris, quæ ſit percita populari amore, non modò humanis animis, ſed & pecuinis & ferinis ad libidinem imperitare: Alteram verò cęlicam Venerem, quæ prædita ſit optimati amore: ſolis hominibus, & eorum paucis curare: nullis ad turpitudinem ſtimulis, vel illecebris ſectatores ſuos percellentem; eius enim amore nòn amœnum & laſciuum; ſed contrà incorruptum & ſerium pulchritudine honeſtatis, virtutis amatoribus ſuis conciliare: & ſi quando decora corpora commendet, à contumelia eorum procul abſterrere. Neque enim qui cquam aliud in corporum forma diligendũ, quàm quod admoneat diuinos animos eius pulchritudinis, quã prius veram & ſinceram inter deos videre. Quapropter, vt ſemper, eleganter Afranius hoc ſcriptum reliquit:

Amabit ſapiens, cupient cæteri.

Ea de re multò fuſius Lucian. in dialogo, cui nomen ἔρωτες, vel ἔρως καὶ ἀντέρως, de quo ſcripſere ſingulares commentarios quidam recentium, vt Cælius Chalcagninus, Auguſtin Nyphus. cap. 19. 60. 98. de amore, alij plures.

Sed puris hominum.] Effecta pudici amoris: vbi notabis diligenti præparatione opus eſſe, priuſquàm aditum habere poſſis ad rerum diuinarum & pulcherrimarum ſpeculationem.

animos

animos aſtráque.] Hic raptus quomodo fiat, ſuperiùs docuimus ad Emblema, cuiùs inſcriptio éſt, *In Deo lætandum.*

Appendix.

Bene Tull. 4. Tuſcul. Virtus eſt animi affectio conſtans, conuenienſque, & laudabiles efficiens eos in quibus eſt, & ipſa per ſe ſua ſponte, ſeparata etiam vtilitate, laudabilis ex ea proficiſcuntur honeſtæ voluptates, ſententiæ, actiones, omniſque recta ratio dici poteſt. Huius igitur virtutis contraria eſt vitioſitas, ex qua perturbationes, quæ ſunt turbidi animorum, concitatique motus, auerſi à ratione, & inimiciſſimi mentis, vitæque tranquillæ. Amoris huius honeſti exemplum habes apud Plinium, auctorem caſtiſſimum lib. 3. epiſt. 3. vbi de Iulio Genitore, rhetore. Et neſcio an agnoſcere auſim differentiam inter Cupidinem & Amorem, de qua Nonius. Nam Cupidinem ait eſſe inconſideratæ neceſſitatis: Amorem iudicij. Videtur id innuere Phocyllides, σεμνὸς ἀρετῆς, ὁ δὲ Κύπριδος αἶσχος ὀφέλλει. Virtutis amor honeſtus, ad Veneris dedecus adfert. Veneris οὐρανίας, i. cæleſtis & inculpatæ, ab omnique corporis ſeiunctæ deſiderio, templum Athenis fuiſſe ſcribit Pauſanias. primos hominum Aſſyrios eam coluiſſe: Deinde Paphios, poſt Aſcalonitas, Phœniſſes, inde Cytheræos, vltimos Athenienſes, Ægeo rege ſacra illius conſtituente. Veneris autem πανδήμου, id eſt vulgaris ſeu publicæ fanum Athenis exſtruxit Solon ex pecunijs quas lupæ in proſtibulo merentes contulerant, Athenæus lib. 13. Plato Conuiuio. quod nos obiter. Sed ad vim argumenti facit illud Valerij Max. lib. 3. cap. 3. Eſt & illa vehemens & conſtans animi militia, litteris poliens, venerabilium doctrinarum antiſtes philoſophia, quæ vbi pectore recepta eſt hominum, inhoneſto atque inutili affectu diſpulſo, totos in ſolido virtutis munimento confirmat, potentiores metu ac dolore faciens. Ad id ſpectat hoc Flacci.,

Quò te cæleſtis ſapientia duceret, ires, ſi
Frigida curarum momenta relinquere poſſes.

Adiungo non inuenuſtum Baptiſtæ Cynthij epigramma, de Solone & Venere:

Palladis afflatu patriæ dum conderet olim
Iura Solon, illi candida Cypris ait,

Quid ſequeris demens, plena hæc monimenta laborum,
Cur placidum numen non colis ipſe meum?
Fortè piget coluiſſe Cyprin: Tritonia nobis
Eſt longè inferior iudice vel Paride.
Hinc ſenior, Phrygio ſi mens non læua fuiſſet.
Non eſſet flammis Troia cremata tuis.
Tu verò ne quæſo, iterum me iudice certes,
Num tibi non cedent aurea poma Venus.
Me iuuat iſte labor, vera hic parit otia ſudor,
Otia ſed flammas quæ facis, ipſa ferunt.

Ἀντέρως, Amor virtutis alium Cupidinem ſuperans.

EMBLEMA CX.

ALIGERVM, aligeróque inimicum pinxit Amori
Arcu arcum, atque ignes igne domans Nemeſis.
Vt quæ alijs fecit patiatur: at hic puer olim
Intrepidus geſtans tela, miſer lachrymat.
Ter ſpuit inque ſinus imos: res mira crematur
Igne ignis, furias odit Amoris amor.

TRiumphus eſt Amoris pudici, qui de Cupidine Venereo ſpolia ampla referat. Nemeſis igitur vltionis Dea ſuperbientē Veneris filium voluit ab alio aduerſario Cupidine, ſeu oppoſito amore vinciri & conſtringi: quo ſignificatur, *Amor quomodo ab Amore ſuperetur.*

turpem amorem, aut noxiam aliquam cupiditatem poſſe ab honeſto quodam affectu & labore non modò imminui, ſed & ſopiri. Manifeſta eſt itaque alluſio ad prouerbium, Clauum clauo pellere quò pertinet illud Hieronymi ad Ruſticũ Monachum: Philoſophi ſæculi ſolent amorem veterem amore nouo, quaſi clauum clauo pellere. Cicero 4. Tuſc. Loci denique, inquit, mutatione, tanquam ægroti non conualeſcentes, ſæpe curandus eſt. Etiam nouo quodam amore veterem amorem tanquam clauum clauo ejiciendum putant. Id mihi in memoriam reuocat C. Valerium Flaccum, qui primùm luxu perditus adoleſcens tẽporibus belli Punici ſecũdi, cùm captus flamen eſſet à Licino Pontifice maximo, quo faciliùs à vita flagitioſa eum reuocaret ad curam ſacrorũ & ceremoniarum conuerſo animo quantum priùs luxuriæ fuerat exẽplum, tantum poſtea modeſtiæ & ſanctitatis ſpecimen euaſit, vt ait Val. Max. lib. 9 cap. De mutatione morum. Tralatum eſt hoc carmen Epigrammate Græco incerti, quod ſic habet:

Archetypus Emblematis.

πτανῷ πτανὸν ἔρωτα τὸν ἀντίον ἔπλασ' ἔρωτι
 ἁ νέμεσις, τόξῳ τόξον ἀμυνομένα.
ὥς κε πάθῃ τά κ' ἔρεξεν· ὁ δ' ὁ θρασὺς, ὁ πρὶν ἀταρβὴς
 δακρύει, πικρῶν γευσάμενος βελέων.
ἐς βαθὺ τεὶς κόλπον ἀπέπτυσεν· ἃ μέγα θαῦμα,
 φλέξει τις πυρὶ πῦρ; ἥψατ' ἔρωτος ἔρως. id eſt.

Pennatum volucri puero atque vltricia pennis
 Tela Cupidineis oppoſuit Nemeſis:
Vt quæ commiſit; ferret. qui fortis & audax
 Antè, modò expertus ſpicula amara gemit:
Térque ſinum ſpuit in medium. prò mira! quis ignem
 Igne vrit? flammas ſenſit Amoris amor.

Non eſt alienum quod Ouidius cecinit 1. Amorum, eleg. 1.

Quid ſi præripiat flauæ Venus arma Mineruæ?
 Ventilet accenſas flaua Minerua faces?

Et eleg 8 lib. 3 qua Tibulli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euerſámque pharetram:
 Et fractos arcus, & ſine luce facem.

Pauſanias in Eliacis memorat Cupidinem depictum fuiſſe, qui alteri Cupidini palmã è manibus extorquere niteretur: quo volebãt intelligi honeſtum amorem de amore Venereo victoriam quærere. Ouid. 2. De remed. cùm ait;

Subtrahit.

Alterius vires ſubtrahit alter amor.

Ἀντέρωτα certè, id eſt ἀντίθεον, oppoſuerunt veteres ἔρωτι, vt interpretes nonnulli exemplum ita apponant, In Phædra ἔρως, in Hippolyto ἀντέρως erat: vt apud Naſonem in Apolline perſequente, & Daphne fugiente: cuius Poëtæ verſus hi noti:

Déque ſagittifera prompſit duo tela pharetra, &c.

Vt quæ alijs fecit, patiatur.] Adducitur idem à Suida:

αἴκε πάθοι τάκ' ἔρεξε, δίκη δ' οἰθεία γένοιτο. id eſt, Si quis patiatur quæ alijs fecerit, iuſta pœna fuerit. & apud Pindari ſcholiaſten 4. Pyth.

οἷά τ' ἀνὴρ ἔρξοι τοῖον τέλος αὐτὸν ἱκάνῃ. Alicubi & apud Pauſaniam: Iiſdem artibus capietur ille, quibus vſus eſt, ταῖς δ' αὐταῖς τέχναισιν ἁλώσεται, ὥσπερ ὑπῆρξεν. Lactantius lib. 1. c. 16. Diuin. inſtitut. de Ioue loquens: An tandem, ait illi venit in mentē, ab alio expectes alteri quod feceris? & timet ne quis ſibi faciat quod ipſe Saturno? Boëthius (quid enim verear adducere auctorem tam bonum?) De conſolat. 2. Quid autem, inquit, quod in alium quiſquam poſſit facere, quod ſuſtinere ab alio poſſit? Buſiridem accepimus necare hoſpites ſolitum ab hoſpite Hercule fuiſſe mactatum. Regulus plures Pœnorum bello captos in vincula coniecerat: ſed mox ipſe vinctorū catenis manus præbuit. Vllámne igitur eius hominis potentiā putas, qui quod ipſe in alio poteſt, ne id in ſe alter valeat efficere nō poſſit? hæc ille. Seneca longè ante vſurparat idem verbum, ſed aliò tamen ſenſu, epiſt. 39. Quorum voluptatum impotentiæ atque inſanæ libidini ob hoc vnum poſſis ignoſcere, quod quæ fecere patiuntur. Accommodatius ad hunc locum Cicero 2. de Oratore, alio tamen orationis filo: Vt ſementem feceris, ita & metes. Iuſtitia enim videtur poſtulare vt qui fecerit alijs iniuriā, ab alijs itidem accipiat iniuriam. Hęc enim lex eſt talionis vt par pœna reddatur. Virgil. in decimo de Turno qui Pallantem Euandri filium interfecerat:

Aequum eſt eum cara i quæ in alios fecit.

Neſcia mens hominum fati, ſortíſque futuræ,
Et ſeruare modum rebus ſublata ſecundis:
Turno tempus erit magno cùm optauerit emptum
Intactum Pallanta, & cùm ſpolia iſta, diemque
Oderit. etenim cùm Æneas Turnum proſtrauiſſet, ilique parcere decreuiſſet, viſo Pallantis balteo, quo ſe Turnus cinxerat,

—furijs accenſus & ira

Terribilis: Tune hinc ſpolijs indute meorum
Eripiare mihi? Pallas te hoc vulnere, Pallas
Immolat, & pœnam ſcelerato ex ſanguine poſcit.

Et Orodes prædixerat in 10. eod. lib. fore, vt eadem pœna breui afficeretur Megentius, quam in ipſum intulerat.

——non me quicunque es inulto
Victor, nec longum lætabere, te quoque fata
Proſpectant paria: atque eadem mox arua tenebis

Glyca Annalibus ſcribit Adonibezecum, viuum captum, extremiſque pedum ac manuũ partibus mutilatis: Septuaginta, inquit ille rex, reges extremis pedũ manuumq; partibus trũcati, mea ſub menſa micas collegerũt. Quemadmodum in illos ego me geſſi ita mihi diuinitùs eſt repẽſum. Ælius Lamprid. in Alexandro Seuer Vettonium Turinũ, ait, fumi vẽditorem accuſari Alexander iuſſit: probatiſque per teſtes omnibus, & quibus præſentibus quid accepiſſet, & quibus audientibus quid promiſiſſet, in foro tranſitorio ad ſtipitẽ illũ ligari præcepit: & fumo appoſito, quem ex ſtipulis atque humidis lignis fieri iuſſerat, necauit, præcone dicẽte: Fumo punitur qui vendidit fumum, Trebellius Pollio in Gallienis: Cũ quidam gemmas vitreas pro veris vẽdidiſſet eius vxori (Gallienum intelligit) atque illa re prodita vindicari vellet, ſurripi quaſi ad Leonem venditorẽ iuſſit. Deinde cauea caponem emittit mirantibúſque cunctis rem tam ridiculã, per Curionem dici iuſſit: Impoſturam fecit, & paſſus eſt. Deinde negotiatorem dimiſit. Lampridius in vita Seueri: Clamabátque ſæpius quòd à quibuſdã ſiue Iudæis, ſiue Chriſtianis audierat & tenebat: idque per pręconem cùm aliquem emendaret, dici iubebat: Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Nec verò prætermittendũ quod narrant Socrates hiſt. Eccleſ. libro 6. cap. 5 & Sozomẽ. lib. 8. cap. 7 Eutropius primus Imperatoris cubicularius, ac primus eunuchus, cùm de nõnullis qui ad Eccleſiã cõfugerant, vindictam ſumere vellet, ſtudioſè in hoc incubuerat, vt lex ab Imperatoribus ferretur, qua vetaretur ne quiſquam ad Eccleſias confugeret; quin etiam vt inde abſtraherentur qui ad eas iam confugiſſent, confeſtim pœna ſubſecuta eſt. Propoſita autem hac lege, haud diu poſtea Eutropius ipſe, quòd coniugi Imperatoris contumeliam intuliſſet, primus eam legem tranſgreditur, & ex palatio profugus ad Eccleſiam ſupplex accurrit. Verùm Imperator Eutropium abſtrahi iuſſit, pœnáſque capite truncatus dedit,

Quod tibi fieri nolles alteri ne feceris.

& lex quę lata fuerat, prorſus è publicis commentarijs expuncta eſt. hæc illi. Vide Prouerb. Neoptolemea vltio. Rectè Caſſiodorus lib. 9. Variar. epiſt. 2. Pœna iſta peccati eſt, vt vnuſquiſque in ſe recipere poſſit quod in alterum proteruus exercuit. Et huc quidem videtur pertinere titulus 2. Pandectarum, Quod quiſque iuris in alium ſtatuerit, eodem iure vtatur.

Ter ſpuit inq; ſinus.] Irati & abominantis eſt geſtus. Tibullus Elegiar. 2. de ſene amatore loquens: *Spuere in ſinum.*

Hunc puer, hunc iuuenis turba circumſtetit arcta:
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.

Iuuenal. Satyr. 7.

Conſpuitúrque ſinus veram deprehendere meſſem
Si libet.

& apud Theocritum puella ruſticum quendam, à quo amabatur, ridens, dum illi deformitatem, graueolentiam, & alia corporis vitia exprobrat, ter in ſuum ſinum deſpuit: ait enim,

τρὶς εἰς ἑὸν ἔπτυσε κόλπον.

odit Amoris amor.] eadem polyptoſis apud Ouid. 3. Amor. eleg. 10. *Cauſa fuit multis noſter amoris amor.*

Appendix.

Fortaſſe huc non malè quadrat iſtud anonimi cuiuſdam:

Dum ſedet, & vano defeſſus membra labore,
Pan, & ſe tortum cæculo amore pudet:
Cœpit agens vnà calamos inflare ſonoros
Cantibus, & ſic quo tædia fallat, habet:
Sic opus ad Muſas animum reflectere dulces;
Tale amuletum turpis amoris erit.

Teſtis Plato, qui audito primùm Socrate, poëticam abiecit, totumq; ſe ſtudio philoſophiæ dedidit: teſte Polemone, adoleſcente profligato, luxu & ganea perdito, qui cùm fortè in ſcholam Xenocratis veniſſet, & philoſophũ exquiſitè diſputantẽ aduerſus luxum & tetram voluptatem, ſtatim ſe recepit ad frugem meliorem, & ſic excolendum ſe dedit pręceptis ſapientiæ, vt inter noti nominis philoſophos numeretur. de eo Laërtius. Horatius 2. ſermon. Val Maxim. lib. 6. cap. 1. Id reuocat in mẽtẽ Socratis de ſe iudiciũ, qui cũ à phyſiognomo quodã Zopiro, ex inſpectatione vult⁹ argueretur, vt bard⁹ & mulieroſus: Verè, ait, nam talis erã natura, niſi me philoſo-

phiæ dediſſem excolendum. Sed in primis valde nos afficit Hieronymi pia vox in ea, quæ eſt ad Ruſticum epiſtola Gratias ago Deo meo, ait, quod de amaro ſemine litterarum dulces fructus capio Significat beatus ille ſe ex profanis litteris meliores ſuccos expreſſiſſe, & quicquid in ijs ſpurcum aut amarulentum foret, feciſſe melius meditatione diuini verbi, & veredicæ pietatis.

Vt quæ alijs facit, patiatur.] ſententia communis à multis vſurpata eam iam ante conati ſumus illuſtrare. ſed hæc tamen obuia refundimus in ſtudioſorum gratiam: mores quos quis in ſe adprobauit, in alio reprobare non poteſt l. 1. C. de inoffic. teſtam. & quod gloſſographus, Patere legem quam ipſe tuleris. ad l. 1. D. quod quiſque iur. in al. ſtat. Citant Accurſiani monoſtichon ſi non planè bonum ſaltem probatum vulgò, Frangenti fidem fides frangatur eidem; ad l. cùm proponas, C. de pact. c. peruenit, 2. de iureiur. aud. c. infidelis, 8. q 2. Sed & illud: Iuſtum eſt vt qui alium decipere voluit, ſuam ſentiat iacturam. Autent. de emphyteut. contract. § ſi quis. Et, qui mortem miſcet, mortem pati debet, l. 1. §. propterea. D. ad l. Corn. de ſicar.

Dulcia quandoque amara fieri.

EMBLEMA CXI.

MATRE procul licta, paulum ſeceſſerat infans
Lydius: hunc diræ ſed rapuiſtis apes,
Venerat hic ad vos placidas ratus eſſe volucres,
Cùm nec ita immitis vipera ſæua foret.
Quæ datis, ah, dulci ſtimulos pro munere mellis;
Prô dolor, heu ſine te gratia nulla datur.

APparet id eſſe tractum ex Antipatri, atque etiam Bianoris Epigrammatis eiuſdem pænè argumenti, lib. 1. Anthologiæ, tituto *εἰς θάνατον καὶ εἰς θανόντας*. Sed Antipatri primum eiuſmodi eſt.

τὸ βρέτ☉ ἑρμώνακτα διεχρίσατε μέλισσαι,
(φεῦ κύνες(ἑρπυςλὼ, κηρία μαιόμενον.
πολλάκι δ' ἐξ ὑμέων ἐπιγμένον ὤλεσατ', αἶ αἶ,
κένδξις· οἱ δ' ὀφίων φωλεὰ μεμφόμεθα.
πείθεο λυσιδίκη κ) ἀμύντορι, μηδὲ μελίσσας
αἰνεῖν· καὶ κείναις πικρὸν ἔνεςι μέλι.

Bianoris verò ſic;

κοῦρον ἀποπλανίλω ὀπημάζιον ἑρμώνακτα,
φεῦ βρέφ☉ ὡς ἀδίκως εἵλετε ϐυγενέες.
ἠγνοίησεν ὁ δείλαι☉ ἐς ὑμέας οἷα μελίσσαις
ἐλθὼν, αἱ δ' ἔχεων ἦτε χερειότεραι,
ἀντὶ δὲ οἱ θοίνης ἐςιμάξατε φοίνια κέντρα,
ὦ πικραὶ, γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτ☉.

Nos vtcumque ita ſumus interpretati:

Repentem per humum tenerum Hermonacta, legentem
Dulcia mella (nefas heu) pupugiſtis apes.
Reddidit enectum ſic veſter aculeus, ah ah,
Serpentes nequeant vt nocuiſſe magis.
I, age, Lyſidicæ patri, Amyntori dicito matri:
Improbæ apes, melli cùm ſit amarities.

Alterum ſic:

Errantem in triuio, mollem Hermonacta puellum
Iniuſtè nimium corripuiſtis apes.
Vipera quàm ſit atrox peiores, venit vbi ad vos
Neſcius, infelix eſſe putabat apes.
At pro melle graues ſtimulum pungendo cruentum
Liquiſtis: ſic ſic gratia mellis abit.

Amoris mel & fel. Hoc autem ſub figmento, amoris naturam intelligere licet, qui, vt rectiſſimè Plautus ait, & melle & felle eſt fecundiſſimus: nam guſtu dat dulce, amarum ad ſatietatem vſque aggerit. Quid enim voluptate blandius? ſed eadem quid triſtius? Cauendum eſt itaque, dũ oblectamenta magno labore conquirimus, ne ſub dulci melle venena lateant. Exemplũ præſto eſt in apibus, quæ mel dulciſſimum conficiunt: eædem aculeum habent præſentanenm, ſi quis ſeſe propiùs admouerit. Hinc à Græcis γλυκύπικρ☉ Amor dicitur. quod ſignificat Euripid. in Hippolyto his verbis:

τί τοῦθ' ὃ δὴ λέγουσιν ἀνθρώπους ἐρᾷν;
ἥδιςον ὦ παῖ ταὐτὸν, ἀλγεινὸν θ' ἅμα. id eſt,

Amor γλυκύπικρ☉. Quid hoc eſt quod dicunt homines amare? reſpondet nutrix: Iucundiſſimum, ô filia: ſed idem calamitoſiſſimum. Verba

ſunt Phædræ ad nutricem, cui ſuos in Hippolytum amores credit. Huc reſpexit Catull. ad Mallium;

Multa ſatis luſi, non eſt Dea neſcia noſtri,
Quæ dulcem curis miſcet amaritiem.

Cæterùm Epigramma eſt Meleagri lib. 7. Græcorũ Epigrammatum, in quo ex apicula quærit cur Heliodoræ corpus tangat: Num ideò vt ei nunciet, quòd ipſa amoris dulcẽ & amarum ſtimulum habeat? Putabam pridem id de Amore ab apibus puncto figmentum non incommodè reuocari poſſe ad id quod Plutarchus ſcribit (ſi tamen verè dicendum id eſſe Plutarchi problema) ab apibus eos pungi citius, qui ſtupro ſeſe commacularint: quòd id animal ſit munditiei & elegantiæ perſtudioſum, quippe quæ facilè odorentur, nec immunditiam libidinoſorum ſuſtineant. citatúrque ibidem Theocriti locus, quo continentur Veneris ad Anchiſen verba. *Ab apibus citius pungi nefanda pollutos libidine.*

paulum ſeceſſerat.] Hic figmento indulgetur. Nam Poëtæ omnes ſemper Cupidinem Veneri adeſſe faciunt. Rationem adfert Seruius: Quia, inquit, venerea voluptas ſine amore non poteſt exerceri. Horat. 1. Carminum: *Cur Cupido Veneri adiungatur*

Liberum & Muſas Veneremque, & illi
Semper hærentem puerum canebat.

Plato in Sympoſ. rationem longiùs repetitam narrat. Vide 3. præpat. Euangel. Euſebij, & Gyrald. Syntagm. 13.

infans Lydius.] Periphraſis Cupidinis. Lydi populi ſunt in regione minoris Aſiæ, omni mollitie & voluptate deprauati, qui primi caupones & inſtitores fuerunt. Herod. libro 1 Lege Plin. 3. cap. 5. & 5. c. 29. itemque Athenæum Dipnoſoph. cap. 4. lib. 12. & Prouerb. Chiliad. Lydus oſtium clauſit: &, Lydus in meridie: & putant nonnulli verbum, ludere, à Lydis ductum. *Lydi mollitie inſignes.*

diræ ſed rapuiſtis apes.] Enallege perſonæ, per apoſtrophen. expreſſit vim verbi εἵλετε, id eſt, ſuſtuliſtis de medio.

Prô dolor, heu ſine te.] Alludit ad illud 7. Metamorph.

——nulla eſt ſincera voluptas,
Sollicitumq; aliquid lætis interuenit.——

Plautus in Amphit: *Eſt in ætate hominum ita Dijs placitum, voluptati vt mæror comes conſequatur.* & Horat. Odar. 2.

——nil eſt ab omni parte beatum.

Huc prouerbia, Dulce & amarum: &, Ne quære mollia, ne tibi dura contingant: &, Fecem bibat qui vinum bibit. itemque illud, In apes irruere. Cæterùm in eo tandem velim ſtudio-

ſum admonitum: pro eo quod in Græco eſt, ὦ πικραὶ γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος, dicit Alciatus, *Prô dolor, heu, ſine te gatia nulla datur*: nimiùm obſcurè id quidem, vt omnes vnà mecum ſentiunt. Ego verò fateor his verbis (*ſic ſic gratia mellis abit*) me non aſſecutum eſſe Græcæ concluſionis leporem. ſenſus is eſt; O apes, quæ non minus amaræ eſtis quàm mel ipſum dulce. Nam vox ἀντίπαλοι, ſignificat virium æqualium contrarietatem, aut æqualitatem virium quæ ſunt inter ſe aduerſæ: quaſi apertè diceret apum acerbitatem æquare mellis dulcedinem, ſummumque bonũ ſummo compenſari malo.

Appendix.

In formoſam puellam γλυκύπικρον id aliquando torſimus:

Virgo tenella, decens, quæ forma allectat amantes,
Adpetitur vernans ceu roſa odora nimis.
Necdum lecta places, ſed ſpinis obſita duris
Ingratam gratis miſcet amaritiem.
Grata, decens forma places, & bene compta puella,
Aſt irarum æſtus, iurgia nulla placent.
His certè vitiis ſi qua vacat vxor in omnes,
Diuarum illa choris adnumeranda venit.

Ferè ſimile ex Theocrito.

EMBLEMA CXII.

ALVEOLIS dum mella legit, percuſſit Amorem
Furacem mala apes, & ſummis ſpicula liquit
In digitis: tumido gemit at puer anxius vngue,
Et quatit errabundus humum, Veneríque dolorem
Indicat, & grauiter queritur, quòd apicula paruum
Ipſa inferre animal tam noxia vulnera poſſit.
Cui ridens Venus, Hanc imitaris tu quoque, dixit,
Nate, feram, qui das tot noxia vulnera paruus.

HOc ferè idem cum ſuperiori, niſi quòd concinniùs & lepidiùs claudat Theocritus: quem ſua lingua loquentem audire non pigeat:

Eidyllion Theocriti.

τὸν κλέπταν ποτ' ἔρωτα κακὰ κέντασε μέλισσα
κηρίον ἐκ σίμβλων συλεύμενον, ἄκρα δὲ χειρῶν
δάκτυλα πάνθ' ὑπένυξεν. ὁ δ' ἄλγεε, καὶ χέρ' ἐφύσση
καὶ τὰν γᾶν ἐπάταξε, καὶ ἅλατο· τᾷ δ' Ἀφροδίτᾳ
δεῖξεν τὰν ὀδύναν καὶ μέμφετο, ὅττι γε τυτθὸν
θηρίον ἐντὶ μέλισσα καὶ ἁλίκα τραύματα ποιεῖ.
χ' ἁ μάτηρ γελάσασα, τί δ' οὐκ ἴσον ἐσσὶ μελίσσαις,
χ' ὡ τυτθὸς μὲν ἔῃς, τὰ δὲ τραύματα ἁλίκα ποιεῖς.

Quod ſanè ex Anacreonte tranſcripſit, cuius Ode ſic habet:

Anacreontis uda.

ἔρως πότ' ἐν ῥόδοισι
κοιμωμένην μέλιτταν
οὐκ εἶδεν, ἀλλ' ἐτρώθη.
τὸν δάκτυλον δὲ δαχθεὶς
τᾶς χειρὸς, ὠλόλυξε.
δραμὼν δὲ καὶ πεταθεὶς
πρὸς τὴν καλὴν κυθήρην,
ὄλωλα, μᾶτερ, εἶπεν,
ὄλωλα, κ' ἀποθνήσκω.
ὄφις μ' ἔτυψε μικρὸς
πτερωτὸς, ὃν καλοῦσι
μέλιτταν οἱ γεωργοί.
ἁ δ' εἶπεν, εἰ τὸ κέντρον
πονεῖ τὸ τᾶς μελίττας,
πόσον, δοκεῖς, πονοῦσιν
ἔρως ὅσους σὺ βάλλεις;

hoc eſt,

Inter roſas Cupido
Apiculam iacentem
Non vidit, eſtq́; punctus:
Manumq́; ſauciatus
Mox eiulare cœpit.
Et curſitans volanſque
Ad candidam Cytheren,
Heu occidi, occidi, inquit,
Vitámque mater efflo.
En me minuta ſerpens
Pennata vulnerauit:
Apem vocant coloni.
Tunc illa: Apis ſi acumen
Tantum facit dolorem,
Quantum putas dolorem,
Quos tu feris Cupido?

Carmen Theocriti certatim, ni fallor, à doctis quamplurimis conuerſum eſt.

Terram pedibus quatere.

quatit humum.] Doloris ſignũ, pedibus terram percutere, eſt & indignantis & grauiter ferentis. Homerus de Iro:

——σὺν δ' ἤλασ' ὀδόντας
λακτίζων ποσὶ γαῖαν.

Horatius etiam multis in locis, pro ſigno lætitiæ poſuit. Hãc tamen calcitrationem non eſſe indignantis, ſed moribundi, putat amicus meus Io. Frater Lauallenſis. Nam Irus ab Vlyſſe grauiſſimo ictu ad terram afflictus, eorum more qui animam efflant, apud Homerum terram pulſat pedibus, vt 10. Æneid. Virgilianæ:

Sternitur infelix Acron, & calcibus atram
——Tundit humum expirans.

Ouid. 1. artis:

Lydius æquatam ter pede pulſat humum.

ridens Venus.] Poëtæ Græci Venerem appellant φιλομμειδῆ, id eſt, riſus amicam. Horat. 1. Carminum: *Venus amica riſus.*

Siue tu mauis Erycina ridens.

Tria genera riſus ponuntur à Clemente Alexandrino: μειδίαμα, riſum decorum: κιχλισμὸν, meretricium: καγχασμὸν, procacem & notas referentem libidinis.

quidas tot noxia vulnera.] huc ſpectat illud è 3. Eidyllio Theocriti:

νῦν ἔγνων τὸν ἔρωτα, βαρὺς θεός· ἦ ῥα λεαίνας
μαστὸν ἐθήλαζε, δρυμῷ τέ μιν ἔτρεφε μάτηρ.

Nunc amorem noui: dirus vtique deus eſt; & quidem leænæ mammā ſuxit, inque ſaltibus ipſum mater enutrijt. Sed propius eſt quod citatur ex Næuio:

Ædepol Cupido, cùm puſillus ſis, nimis multùm vales.

Ceterum Athæneus lib. 13. cap. 4. Dipnoſoph. enumerat bella propter mulieres excitata: qui liber quia eſt in manibus facile mihi tempero à longiore commentatione.

Appendix.

Facit huc Samij poëtæ Græci epigramma ſanè lepidum, quod ita Latinè redditum accepimus,

Aligeri accepto crudeli vulnere nati,
Sic ait ingenti victa dolore Venus:
Si facis hoc, quid erit puer hoſtibus impie noſtris,
Tot monachis quid erit, virginibúſque ſacris?
Qui ſeruaturos ſe iurauere pudorem
Perpetuum, nec te, nec tua tela timens?
Contrà Amor, ô mater ne ſæui: vruntur & illi,
Et ſenſere meas oſſa per ima faces.
Vruntur grauius quam quos connubia iungunt,
Sed furtim coëunt, & ſua furta tegunt.

Græca, ſi mihi ſuppeterent, libentiùs adſcriberem ne quis putet id inuentum nouum, & in monachos propoſito quodā tortum cauillandi, de quorum dicere inſtituto non eſt noſtri penſi, ſolutum vitæ genus etiam carpunt ipſimet laſciuiarū artifices. Silere tamen ſatiùs foret, dixerit aliquis: ſed ridendo dicere verum Quid vetat?

In ſtatuam amoris.

EMBLEMA CXIII.

QVIS ſit Amor, plures olim cecinere Poetæ,
Eius qui vario nomine geſta ferunt.
Conuenit hoc, quòd veſte caret, quòd corpore paruus:
Tela aláſque ferens lamina nulla tenet.
Hæc ora, hic habitúſque Dei eſt. Sed dicere tantos
Si licet in vates, falſa ſubeſſe reor.
Eccur nudus agat? Diuo quaſi pallia deſint,
Qui cunctas domiti poßidet orbis opes.
Aut quî quæſo niues Boreámque euadere nudus
Alpinum potuit, ſtrictáque prata gelu?

Si puer

Si puer eſt, puerúmne vocas qui Neſtora vincit?
An neſti Aſcrei carmina docta ſenis?
Inconſtans puer hic obdurans, pectora quæ iam
Trans adijt, numquam linquere ſponte poteſt.
At pharetras & tela gerit, quid inutile pondus?
An curuare infans cornua dira valet?
Alas cùr ue tenet quas neſcit in æthera ferre?
Inſcius in volucrum flectere tela iecur.
Serpit humi, ſempérque virûm mortalia corda
Lædit, & haud alas ſaxeus inde mouet.
Si cæcus, vitámque gerit, quid tænia cæco
Vtilis eſt? ideò num minus ille videt?
Quíſve ſagittiferum credat qui lumine captus?
Hic certa, ac cæci ſpicula vana mouet.
Igneus eſt, aiunt, verſátque in pectore flammas,
Cur age viuit adhuc? omnia flamma vorat.
Quinetiam tumidis cur non extinguitur vndis
Naiadum, quoties mollia corda ſubit?
At tu ne tantis capiare erroribus, audi.
Verus quid ſit amor, carmina noſtra ferent.
Iucundus labor eſt, laſciua per otia: ſignum
Illius eſt nigro punica glans clypeo.

FIgmentum de Amore vt ſibi repugnans & ἀδυνατον particulatim reprehendit, veramque Amoris definitionem ad extremum ſe tradere docet: ſub quibus omnibus inuolucris graphicè exprimitur amatorũ vita miſerrima: quæ ſigillatim omnia explicabimus, ſi prius Marulli elegãtem deſcriptionem ſubiecerimus:

Deſcriptio Amoris ex Marullo.

Quis puer hic? Veneris. plenæ quæ cauſſa pharetræ eſt?
Non bene prouiſus certa quòd arma mouet.
Cur ſine veſte Deus? ſimplex puer odit apertum.
Vnde puer? pueros quòd facit ipſe ſenes.
Quis pennas humeris dedit? inconſtantia. quare
Nulla Deo frons eſt? ſigna inimica fugit.
Quæ ſors eripuit lucem? immoderata libido,

Cur macies? vigilis cura, dolórque facit.
Quis cæcum præit? ebrietas, ſopor, otia, luxus.
Qui comites? rixæ, bella, odia, opprobrium.
Qui cælo dignati? homines. quæ cauſſa coëgit?
Mitior auctore eſt credita culpa Deo.
Heu curuum genus, & veri corda inſcia! quo ius
Fáſque, ſcelus miſeri ſi ſcelere abluimus?

Augeriani epigramma de Amore. Addã & Augeriani poëtæ certè nõ illepidi eadẽ de re carmẽ:
Angelus inuicta qui cuſpide ſemper oberras,
Dic mihi, te nudum cur tua mater alit?
Nudo homines qui noſtra petunt delubra. Rubenti
Cur ſtant in dextra ſpicula? trado necem.
Cur puer es? pueros facio quoſcumque ſagittis
Saucio, ſiue volans ignibus vro meis.
Ventoſus humeris cur fixit Iupiter alas?
Eſt quouis leuior flamine quiſquis amat.
Cur tecum faculæ? quia viuida corda fretumque
Et iuga montoſa, & ſcrupea ſaxa cremo.
Cæcus es? an claro, dic, lumine? cæcus amator.
Non ego: luce poli lux mea clara magis.
Paſceris ambroſia, ſeu nectare? paſcor amœnis
Blanditiis, riſu ſedulitate, iocis.
Cur tibi pulchra parens? quia denſos forma calores
Ingenerat, formæ munere naſcor ego,
Cur maris è fluctu progeta eſt mater? amator
Vt mota in ſalſis fluctuat vnda vadis.
Dic, tua non vilis domus? an cultiſſima? nulla
Tecta colo; hiberno ſub Ioue dego miſer.
Dic vbi ſtas, dum laſſa tuo ſunt membra volatu;
Crede mihi, numquam me leuis ala vehit.

Sed & nonnulli è veteribus commentitiã iſtam Cupidinis diuinitatem doctè veréque perſtrinxerint, vt Archias poëta,

οὐκ ὁ ἔρως ἀδικεῖ μερόπων γένος, ἀλλ' ἀκόλαστοι,
ψυχαῖς ἀνθρώπων ἐσθ', ὁ ἔρως πρόφασις.

Nõ amor eſt qui afficiat iniuria humanũ genus, ſed intemperantes: animis enim hominũ hanc occaſionem præſtat amor. quaſi diceret ſine vllo verborum circuitu: non amor qualis à poëtis celebratur, fictitius ille puſio, lædit homines, ſed intemperantia. Refer huc Eidyllion Theocriti 21.

vario nomine.] propter diuerſa vel adiuncta vel effecta, quę ſtudioſè in Syntagmatib. Hiſtoriæ Deorũ explanat Gyraldus.

Conuenit hoc, quod.] abſurdum, vt fabulam refutet.

Eccur nudus agat.] Maxima, inquit, eſt impudentia eum nudum pingere, cùm Dij nulla premantur egeſtate. Ea tamen nuditas importunam & perpetuò vigilantem amãtium pertinaciam arguit: vel manifeſtam eorum inſaniam prodit. Sic aliquis ex recentibus:

Cur te cum nullo corpus velamine monſtrat?
Stultitia inſani manifeſta pateſcit amantis.

Eccur nudus agat.] Nudus pingitur amor, quia hic affectus tegi & diſſimulari non poteſt: Ouid. in epiſtolis, *Cur nudus amor.*

Sed malè diſsimulo: quis enim celauerit ignem,
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?

Et, *Qua licet & poſſum, luctor celare furorem:*
Sed tamen apparet diſsimulatus amor.

Quo ſenſu dixit Antiphanes Comicus duo eſſe quæ tegi occultariue non poſſint, amorem nempe & vinolentiam. quod ſi quis temerè neget, ſtatim arguitur mendacij. Et ea imprimis cauſa factum puto, vt obiter dicam, qua Bacchus in ſtatuis omnibus pingatur nudus, ſicuti ſupra docuimus.

Qui cunctas domuit.] Hinc dictus eſt πανδαμάτωρ, vt ſuperiùs annotauimus.

Aut qui quæſo niues.] Nil eſt quod timeant amantes, dum rebus amatis potiri ſe poſſe ſperãt. ſic Plautus ſub amatoris perſona: *Nullum periculum detrectant amatores.*

Neque vllà mihi obſtabit amnis, neque mons, neque adeò mare:
Nec calorem nec frigus metuo, neque ventum neque grandinem:
Imbrem perpetiar, laborem ſufferam ſolem, ſitim:
Non concedam, neque conquieſcam vſquam, neque noctu neq; diu,
Prius profectò quàm aut amicam, aut mortem inueſtigauero.

Tibull. item Eleg. 1.

Quiſquis amore tenetur, eat tutúſque ſacérque
Quà libet: inſidias non timuiſſe decet.
Non mihi pigra nocent hibernæ frigora noctis;
Non mihi cum multa decidit imber aqua.

Propert. lib. 13. eleg. 15.

Non tamen eſt quiſquam ſacros qui lædat amantes,
Scironis media ſic licet ire via.
Quiſquis amator erit, Scythicis licet ambulet oris,
Nemo adeò, vt noceat, barbarus eſſe volet.
Luna miniſtrat iter, demonſtrant aſtra ſalebras,
Ipſe amor accenſas percutit ante faces:

Sæua canum rabies morſus auertit hiantes,
Huic generi quouis tempore tuta via eſt.

Et Seneca in Hippolyto:

Non me per altas ire ſi iubeas niues,
Pigeat gelatis ingredi Pindi iugis:
Non ſi per ignes, & infeſta agmina,
Cuncter paratis enſibus pectus dare.

puerúmne vocas] Puer eſt ob amatorum varietatem & inconſtantiam, qualis ineſt puero.

Puer Amor cur.

Ouidius 1. Amorum, eleg. 10.

Et puer eſt, & nudus amor, ſine ſordibus annos,
Et nullas veſtes, vt ſit apertus habet.

Moſchus de fugitiuo amore: ἐστὶ δ᾽ ὁ παῖς περίσαμος.

qui Neſtora vincit.] ſenem quemque ſapientiſſimum. Heſiodus & Orpheus Poëtæ Græci vetuſtiſſimi, mortalium & immortaliũ mentes amore capi & domari tradunt. Ficin. in Platon. Conuiuium. Sed id nõ eſt ſatis, niſi aliquid aliud quæramus. Amor puer pingitur cùm Neſtore ſit antiquior, Heſiodo teſte, qui in Theogonia canit, Chaos, Tellurẽ, Tartara, Amorem Deorum primos extitiſſe. Verba hæc Heſiodi ſunt:

ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ᾽, αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖ᾽, εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος ὀλύμπου,
τάρταρα τ᾽ ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης,
ἠδ᾽ ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι.

Et Orpheus Argonauticis:

πρεσβύτατόν τε καὶ αὐτοτελῆ πολύμητιν ἔρωτα.

Ergo, qui Neſtora vincit, ſic interpretor, qui Neſtora vincit ætate, qui ſit Neſtore annoſior; denique qui ſenior Iapeto, vt ex Luciano meminimus iam ſuprà.

Aſcræi ſenis.] Heſiodi, ab Aſcræo Bœotiæ pago in Helicone monte.

Error & inconſtantia Amoris.

Inconſtans puer.] Ad id reſpexit Ouid. De Arte:

Errat, & in nulla ſede moratur amor.

Hic obdurans pectora.] Idem fermè in Hippolyt. Seneca:

Qui blandiendo dulce nutriuit malum,
Serò recuſat ferre quod ſubijt iugum.

Theophraſtus: ἔρως δ᾽ ἐστὶν ἀλογίστου τινὸς ἐπιθυμίας ὑπερβολή, ταχεῖαν μὲν ἔχουσα τὴν πρόσοδον, βραδεῖαν δὲ τὴν ἀπόλυσιν: Amor eſt irrationalis cuiuſdam cupidinis exceſſus, qui velocem habet acceſſum, tardum autem diſceſſum. Id non

poſſum docere commodiùs, quàm ex eius arte, qui ſe egregium doctorem pręſtitit naturæ amoris explicandæ: ſic enim eleg.10. lib Amor.3.

Luctantur: pectuſq; leue in contraria ducunt:
Hac amor, hac odium: ſed puto vincet amor.
Odero, ſi potero: ſi non, inuitus amabo;
Nec iuga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Sic ego nec ſine te, nec tecum viuere poſſum,
Et videor voti neſcius eſſe mei.
Quicquid eris, mea ſemper eris: tu ſelige tantùm,
Me quoque vele, velli, ánne coactus amem?
Lintea dum potiùs, ventuſq; ferentibus vrar:
Vt quamuis nolim, cogar amare tamen.

Idem eleg.2. primi:

——hæſerunt tenues in corde ſagittæ:
Et poſſeſſa ferus pectora verſat Amor.

& eleg.18.

——tener auſuros grandia frangit amor.
Sæpe mea dixi, tandem diſcede, puella:
In gremio ſedit protinus illa meo.
Sæpe pudet, dixi; lachrymis vix illa retentis,
Me miſeram, cur te, dixit, amare pudet?
Implicuitq; ſuos circum mea colla lacertos,
Et quæ me perdunt oſcula mille dedit.
Vincor: & ingenium ſumptis reuocatur ab armis,
Reſq; domi geſtas, & mea bella cano.

Eundem affectum expreſſit Catullus in Lesbiam:

Odi & amo: quare id faciam fortaſſe requiris:
Neſcio, ſed fieri ſentio, & excrucior.

quod idem apud Marullum reperio, ſed Muſa fuſiore:

Odi te, mihi crede, quantacunque es:
Odi confiteor Camilla, ſed quam
Et odi, & magis in dies magíſque
Velim odiſſe: ſequi, atque amare cogor:
Sic me amor retrahit tuus, trahítque:
Sic quem ſæuitia fugas proterua,
Tam rara reuocas decore forma.

At pharetras, &c.] Xenophon iccircò Cupidines ſagittarios fingi ait, quòd formoſi & formoſæ etiam è longinquo loco vulnerent, nimirum oculis ipſis tanquam ſagittis eminus in rem amatã emiſſis, ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο κα- *Cur pharetratus Amor?*

λουῦται, ὅτι καὶ πόῤῥωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσι. Propertius:

Et meritò hamatis manus eſt armata ſagittis:

Et pharetra ex humero Gnoſsia vtroque iacet.

Horat. Carm. 2.

Semper ardentes acuens ſagittas.

Coto cruenta.

Moſchus in amore fugitiuo:

καὶ χρύσεον περὶ νῶτα φαρέτριον, ἔνδοθι δ' ἐντὶ

τοὶ πικροὶ κάλαμοι, τοῖς πολλάκι κἠμὲ τιτρώσκει.

Fert humeris auream pharetram: intus autē multæ cruentæ ſagittę, quibus me ſauciat. Theocritus, in eidyl. ἔρως δραπέτης, ait Amori pharetram tribui plenam telis, quia vulneret hominum animos multis certè modis. Origenes hoc figmētū allegoricôs exponit: ait enim pharetra ſignificari cor; telis cogitationes; arcu, os & labella, quę habent aliquam cū arcu ſimilitudinem, adeoque ipſa verba & orationem, quibus omnib⁹ dominatur amor. Huc facit illud Pindari ex Olymp. 2. —πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶ—

νος ὠκέα βέλη

ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας

φωνᾶντα συνετοῖσιν, ἐς

δὲ τὸ πᾶν ἑρμηνέων

χατίζει. id eſt, Multæ mihi ſunt ſub cubito celeres ſagittæ intra pharetram ſonantes prudentibus: at apud vulgus indigent interpretibus. Intelligit Pindar. pulchra animi ſenſa, quibus ſe fatetur ornatum & excultum; & orationę diſerta ad victorum laudes celebrandas. Sed de his ſatis.

Iecur ſedes libidinis.

flectere corda iecur.] Philoſophi libidinis vim & ſedem præcipuam in iecore putant contineri, quod Lactantius in Opificio Dei tradidit. Sic etiam Mathematum profeſſores cenſent à Venere iecur ipſum regi: qua ratione ſedem amoris poëtæ iecur agnoſcunt, Cupidinémquę iecur ſagittis appetentem, vlcerantémque ſuis queruntur carminibus.

Cur alatus Amor.

Alas cùm tenet.] Cicero De nat. Deor. pennatum Cupidinem vocat, vt Orpheus & Plato in Phædro πτερόεντα; idque propter frequentiſſimas in eo viciſſitudines rerū ait Pierius in Accipitre. Alexand. Aphrodiſeus problem. 87. rationem reddit, propter inſtabilitatem nempe.

Propertius Elegiarum 1.

Quicumque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,

Nónne putas miras hunc habuiſſe manus?

Hic primum vidit, ſine ſenſu viuere amantes,
Et leuibus curis magna perire bona.
Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum:
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtráque non vllis permanet aura locis.

Ouidius initio 2. De arte:

Magna paro quas poſsit amor remanere per artes
Dicere, tam vaſto peruagus orbe puer.
Et leuis eſt & habet geminas, quibus euolet, alas:
Difficile eſt illis impoſuiſſe modum.

Secundo amorum 9. eleg ſic:

Tu leuis es multóque tuis ventoſior alis:
Gaudiáque ambigua dáſque negáſque fide.

alloquitur Cupidinem.

Eubulus apud Athenæum lib. 13. figmentum hoc ridet, cuius ſenarios propter elegantiam huc conferre non piget:

τίς ἦν ὁ γράψας πρῶτος ἀνθρώπων ἄρα,
ἢ κηροπλαστήσας ἔρωθ᾽ ὑπόπτερον;
ὡς οὐδὲν ᾔδει πλὴν χελιδόνας γράφειν,
ἀλλ᾽ ἦν ἄπειρος τῶν τρόπων τῶν τοῦ θεοῦ.
ἔστιν γὰρ οὔτε κοῦφος, οὔτε ῥᾴδιος
ἀπαλλαγῆναι τῷ φέροντι τὴν νόσον,
βαρὺς δὲ κομιδῇ. πῶς ἂν οὖν ἔχοι πτερά;
ληρος τὸ πρᾶγμα, κἂν φήσῃ τις.   id eſt,

Quis omnium primus virorum pinxit, aut
Alatum Amorem finxit in cera prior?
Hirundines ſolùm ſciebat pingere:
Mores nec ille norat, aut mentem Dei.
Nec eſt enim leuis, nec eſt is qui celer
Morbum ferentis auolet præcordiis:
Grauiſque valdè. quî fit alæ vt ſint ei?
Nugæ meræ ſunt hæc: quis ergo perferat?

Flectere tela iecur.] iecur, amoris ſedes. Horat. 1. Epiſtolarum:

Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puérue.

Serpit humi.] Repugnantia ſunt, quibus ſuperuacaneam Amoris εἰκόνα docet.

Si cæcus.] Amoris cæcitas impeditam hominis rationem oſtendit: nec enim modò τυφλὸς, ſed & τυφλοποιὸς ἔρως. Theocritus Eidyll. 10. τυφλὸς δ᾽ οὐκ αὐτὸς ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ καὶ *Cæcus Amor cur.*

ἀφρόνης ὁ ἔρως: hoc eſt, cæcus non ſolùm Plutus, verumetiam delirus Amor. Propert. Elegiarum 2.

Ante pedes cæcis lucebat ſemita nobis:
Scilicet inſano nemo in amore videt.

Ouidius epiſtolis:

——quid deceat non videt vllus amans.

tæuia.] vittarum extremitas, & pro tota vitta ſumitur aliquoties: hîc pro panniculo, quo velantur oculi Cupidinis, accipe.

tænia cæco vtilis eſt.] Verius Flaccus ſcribit, tænias eſſe laneum honorati capitis ornamentum. Ennianum citatur illud:

Volans de cœlo cum corona & tænijs.

ſagittiferum qui lumine.] Abſurdum aliud per collationē diſſimilium.

Igneus eſt.] ab effectis, vt iam dictum eſt. Flamma ſine Vulcano Iun. Cent. 7. prouerb. 87. De amore igneo, aut potiùs amoris igni, è multis quæ mihi ad alia properanti occurrūt, pauca ſeligam. Antipater Sidonius:

μὴ κλαίων τὸν ἔρωτα δόκει, Τηλέμβροτε, πείσειν,
μηδ' ὀλίγῳ παύσειν ὕδατι πῦρ ἄπνεές.
χρυσὸς ἔρωτος ἀεὶ παιώνιος. ἐσβέσθη δὲ
οὐδὲ τότ' ἐν πολλῷ τικτόμενον πελάγει.

circumferuntur hæc incerti cuiuſdam:

αὐτὸ τὸ πῦρ καύστιν διζήμενος ἔτος, νύκτωρ
τὸν καλὸν ἱμείρων λύχνον ἀναφλογίσαι.
δεῦρ' ἀπ' ἐμῆς ψυχῆς ἅψον σέλας, ἔνδοθι γάρ μου
καιόμενον πολλὴν ἐξανίησι φλόγα.

Quò ſpectant quæ Aul. Gell. retulit 19. cap. 9. ex Ædituo:

Quid faculam præfers phileros, quæ nil opus nobis?
Ibimus, hîc lucet pectore flamma ſatis, & cæt.

At cur Amor igneus dicatur, ardere autem qui amore corripiuntur, Paulus Silentiarius ita: *——ἀντιτύπου γὰρ*

ἱδρὼς ἀποθρώσκει κοῦφος ἔρως κραδίης.
οἶστρος ὁ λισθήεσσαν ἔχει φύσιν. ἤν τις ὀϊστοῦ
ἄκρον ἕλῃ, φλογέου δύεται ἐντὸς ὅλος.
ἐλπίδι μὴ θέλξῃς φρένα μαχλάδι· γυιοβόρον γὰρ
πῦρ ὑποριπίζει θυμὸν ἐφελκόμενον.

tumidis Naiadum.] Naiades aquarum Deæ, per quas hîc caſtas & pudicas puellas matronáſque poſſis intelligere. Quò referendum videtur illud Meleagri: *Naiades quæ.*

δεινὸς ἔρως; δεινός. τί δὲ τὸ πλέον; ἢν πάλιν εἴπω,
καὶ πάλιν οἰμώζων, πολλάκι δεινὸς ἔρως;

ἢ γὰρ ὁ παῖς τοῖς τοιοῖσι γελᾷ καὶ πυκνὰ κακισθεὶς
ἥδεται, ἢν δ' εἴπω λοίδορα καὶ τρέφεται.
θαῦμα δέ μοι, πῶς ἄρα διὰ γλαυκοῖο φανεῖσα
κύματος, ἐξ ὑγροῦ κύπρι σὺ, πῦρ τέτοκας. id eſt,

Sæuus Amor? ſæuus. quid tum, ſi talia mœrens
Conquerar? atque iterum talia; ſæuus Amor?
Nimirum puer hæc conuicia ridet, & ipſis
Gaudet, & inſultat iurgia ſi qua loquor.
Aſt ego demiror, glauco Venus edita ponto
Qui flammam ex vnda progeneraſſe potes:

Ouidianum hoc conuenit 3. Amor. eleg. 5.

Flumina deberent omnes in amore iuuare:
Flumina ſenſerunt ipſa quid eſſet amor.

At tu ne tantis.] Hactenus refutatio fuit veterum de Amore commentationum, tandémque veram Amoris deſcriptionem vltimo perſtringit diſticho.

Iucundus labor eſt, laſciua.] Libidinis & obſcenæ voluptatis actum ſignificat; cuius ſchema eſt malum Punicum in nigra ſcuti planitie, quæ repræſentant ſimilitudine quadã ſexus vtriuſque γεννητικὰ μόρια: Punicum quidem dulci ſapore, ſed amaro cortice, mihi referre poteſt ἡδονὴν γλυκύπικρον: Nigra planities cæcitatem & caliginem, quibus implicãtur qui turpiter amant. Cæterùm vir doctus quiſpiam ait hîc glande ſignificari partem obſcenam genitalium, quam Cornel. Celſus, Ariſt. & Galenus Balanon appellant, quod glandem ſignificat: eſtque virilis penis prior pars, quæ Latinis eſt mentula. Certè clypei nomen, latens & arcanum habet ſignificatum. Clypeum quidem à κλύζειν dici volunt, quod cluere, id eſt, morem gerere ſignificat: vel eo quod clepat, & celet totum corpus, vt notat Hoſipater Chariſius: vel γλύφειν, eo quod imago & facies cuiuſque redderetur: quas tamen originationes aliqui trahunt ad obſcœnum ſenſum, de quo hîc aliquid apertè dicere me pudor vetat. Vide Godeſcal. ad Veget. 129.

Iucundus labor eſt, laſciua per otia.] Labor opponitur ocio: duoque hęc ſimul eodémque tempore, & eodem modo poſſunt in eodem hærere ſubiecto, vt loquuntur philoſophi. Vnde ſunt illa de amore vulgo etiam nota, ex ocio amorem naſci, ipſumque ocioſum eſſe: ſed amatores ipſos laborioſam & ærumnarum plenam vitam trahere, Vnde illa Ouidiana: Ocia ſi tollas. &; Tam Venus ocia amat, quia facilè

Amor ex ocio & idẽ laborẽ creare dicitur.

ſolet amor irrepere in male feriatos & deſides animos, quique ferè nulli honeſto labori dant operam. & vbi ſunt amoris correpti vinctique laqueis, tum demum ſentiunt ſeſe laborioſam vitam agere. Ex quo hæc eiuſdem poëtę?

Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido.

Item,

Amor odit inertes. &,

Militiæ ſpecies amor eſt, diſcedite ſegnes.

Cęterum quod primo commentario monui, glandem accipi pro mẽtula, obſcœno nempe ſignificato, confirmo Arcadum epitheton, qui βαλανοφάγοι dicti, ob luxus nimios, & obſcœnam Venerem legibus vetitam, & id quidè ſymbolum glandis in nigra clypei planicie mihi ſuggerit eiuſdẽ ſenſus Hieroglyphicum. Veteres pingebant Venerem myrto coronatã. Myrtus pudendi muliebris ſignificatũ habet. Iulius Pollux onomaſtico, caruncalam eſſe dicit intra muliebre pudendum laſciuo quodam motu nonnunquam ſubſultantem. Hinc iocus apud Ariſtophanem, vbi chorus ſenu ait, enſem poſthac ſe in myrti ramo geſtaturum, Qua de re fabula hęc à Gręcis circumfertur. Faunus Hecatem filiam ſolicitauit ad ſtuprum: quem cum auerſaretur petulantem, ille virga myrtea ferrur eam primum verberaſſe, deinde vini tormentum adhibuiſſe, mox in anguem conuerſum ſpiris totam implicuiſſe, atque ita pudicitiã virginis rapuiſſe, quæ fabula virga myrtea, nequitię eſt imaginatio, vinum mentis hilaritas; at angues multiplices modi voluptatis repræſentant. Innuit hæc poëta.

——Quos durus amor crudeli tabe peredit
Secreti celant calles, & myrtea circum.
Silua tegit.——

Appendix.

Inconſtans puer hic, obdurans pectora.] Hoc de ſe faſſus eſt Horatius 1.lib. Carm.4.

Intermiſſa Venus diu
Rurſum bella moues, parce precor, precor
Non ſum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ: deſine mollium
Mater ſæua Cupidinum
Circa luſtra decem flectere mollibus
Iamdudum imperijs, &c.

Ad idem videtur reſpexiſſe 1.epiſt.ad Mæcenam, id.

Non eadem eſt ætas, non mens——

Solue ſeneſcentem maturè ſanus equum.

Sobrie ille quidem poſt emenſum pelagus mollium voluptatum: ſed ſunt tamen plerique ſenes penè capulares, quorum in medullis regnat amor vuidus, turpis tamen, & riſu, quàm miſericordia dignior: at eum ludum, ſeu laſciuiam, ſeu morbum facilius eſt reprehendere, quàm ſiſtere, aut lenire, & bonorum virorum aliquando hic morbus eſt.

Inconſtans puer.] Ex ſenarijs veterum Amor extorqueri nõ poteſt, elabi poteſt, ſed in conſtantiam amoris bellè Plautus expreſſit Trinummo:

Nihil ſic celere eſt, nec volat vt amor,
Atque is mores hominum moros & moroſos efficit:
Minus placet magis quod ſuadetur, quod diſſuadetur, placet.
Cùm inopia eſt, cupias. quando eius copia eſt, tantum non velis.
Ille qui expellit is compellit: ille qui non ſuadet, vetat.
Inſanum eſt & malum in hoſpitium diuorti Cupidinis.

Sic cæcus.] Cæcum, non ſolùm oculis captum, ſed & inſidioſum, & occultè malum, vel latens & tacitum quid veteres dicendum exiſtimauerunt. Virgil. in 6.

——*cæca regens filo veſtigia.*

Siſenna 4. hiſtoriar. Subitò mare ſubhorreſcere, cæcoſque fluctus in ſe prouoluere leuiter occępit. Idem alio loco: Cæcum veteres pro improuido dixerunt Varro 4. de vita populi Romani; neque id cæci Conſules feciſſent.

In obliuionem patriæ.

EMBLEMA CXIIII.

IAMDVDVM *miſſa patria, oblitusque tuorum,*
Quos tibi ſeu ſanguis, ſiue parauit amor;
Romam habitas, nec cura domum ſubit vlla reuerti,
Aeternæ tantum te capit vrbis honos.
Sic Itachûm præmiſſa manus dulcedine loti
Liquerat & patriam, liquerat atque ducem.

Typus & fons Emblematis.

MInimè mihi dubium eſt, Alciatum id Emblema cùm ſcriberet habuiſſe in manibus Ammianum Marcellinum, & tum ad eum reſpexiſſe locum qui eſt lib. 14. quem integrum apponam, & deinde ſententiã emblematis explanabo. Verba Ammiani ſunt hæc: Illud autem non dubitatur,

quòd cùm eſſet aliquando virtutum omnium domicilium Roma, ingenuos aduenas plerique nobilium, vt Homerici baccarum ſuauitate lotophagi, humanitatis multiformibus officijs retentabant. Et hæc quidem ille. In eos qui patriam obliuione delent, in alio quodã ſolo retenti, & fortuna quadam benigniore lactati, torquet Alciatus. Notiſſima eſt illa Teucri vox apud Ciceronem Tuſcu. 5. Patria eſt vbicumque eſt bene, tum enim vel maximè patriam ipſumque natale ſolum tradere ſolemus obliuioni, cùm aliena regio meliorem nobis & lautiorem conditionem proponit. Sed certè hoc potiſſimùm in eos torquetur, qui cùm ad amplũ aliquem dignitatis gradũ peruenerint, ſui ſuorũque immemores facti, tumidas attollunt vertice criſtas, vt ijs nihil intolerabilius eſſe poſſit, neque aſperius; quippe qui nec de parentibus, nec de amicis amplius cogitent: ex quo perſpicuum fit, quàm deſipiant quámque vecordes ſint, cùm non intelligant leuiſſimo caſu ſe poſſe deturbari: quámque temerarij & inſtabiles fortunæ fluxus & refluxus. At Oratorem audiamus licet: Si quã virtutis præſtantiam, aut ingenij, aut fortunę ſplendorem ſumus conſecuti, eam noſtris impertire eſt opus, & cum proximis communicemus: vt ſi parentibus nati ſumus humili & obſcuro loco, ſi propinquos habeamus imbecilliores, vel animo vel fortuna, eorum augeamus opes, eíſque honori ſimus & dignitati: vt in fabulis, qui aliquando propter ignorantiã ſtirpis & generis in famulatu fuerint, cùm cogniti ſunt, & aut Deorum aut Regum filij inuenti, retinent tamen charitatem in paſtores, quos patres per multos annos eſſe duxerunt. Apud Euripidẽ Iphigenia, verba Menelai Agamemnoni mores mutatos objicientis & imperium & honorem ei delatum:

Patria eſt vbicumque bene eſt.

Sui & ſuorum obliti.

ἄνδρα οὐ χρεὼν
τὸν ἀγαθὸν, πράσσοντα μεγάλα
τοὺς τρόπους μεθιστάναι
ἀλλὰ καὶ βέβαιον εἶναι τότε μάλιστα τοῖς, φίλοις
ἡνίκ' ὠφελεῖν μάλιστα δυνατός ἐστιν. εὐτυχῶν.

Virum bonum non decet, auctum rebus proſperis mores cõmutare: ſed ſtabilem eſſe tunc amicis, cum iuuare maxime poteſt, fœlix exiſtens.

Quos tibi.] Duo hîc amicorum genera notat; vnum eorum qui ſanguinis coniunctione, alterum qui vel vicinitate, vel ſtudijs quibuſdam paribus, vel commercio aliquo,

Duo amicorum genera.

aut vſu vitæq́ue cõſuetudine amicitia nobiſcum iuncti ſunt.

Roma, vrbs per excellentiã. Romam habitas.] Poteſt hoc intelligi ſynecdóchicôs, pro quauis vrbe celebri.

Æternæ vrbis.] Vrbs, κατ' ἐξοχὴν Roma, vt olim Athenæ ἄςυ, & Alexandria πόλις, quòd cæteris excellerent. quod vidit Magius Miſcellan. lib.4. cap.6. Alluſit autem ad priſcorũ Romanorum opinionem, qui Romam & Romanum imperium ſemper duraturum credebant. Hinc illud eſt Iouis *Aeterna Roma.* apud Virg. Veneri perpetuum imperium pollicens:

His ergo nec metas rerum, nec tempora pono;

Imperium ſine fine dedi. Et Auſonius:

Ignota æternæ ne ſint tibi tempora Romæ.

Idémque:

Vrbis ab æternæ deductam rege Quirino.

Romanæ vrbis elogia. Sed præter hæc, placet etiam quæ ſequuntur addere, philologorum gratia. Ammianus Marcellinus lib.15. Tamen auctoritate qua potiores æternæ vrbis Epiſcopi, firmari deſiderio nitebatur ardenti. Idem lib.16. Et vrbis templorum, forúmque Pacis, & Pompeij theatrum, & Odæum, & ſtadium, aliáque inter hæc decora vrbis æternæ. Idem lib. 19. Difficultatem aduentãtis inopię frumentorum vrbs verebatur ęterna. Idem Ammian. lib.16. Romam ingreſſus, imperij virtutúmque omnium larẽ. & lib. 7. Si ablatum vno templo miraculum Romæ ſacraret, id eſt in templo mundi totius, &c. Nec diſſimile eſt quod ait Caſſiodorus lib.1. Variar. epiſt.32. Roma mater omnium dignitatum.. & epiſt. 39. Roma eloquentiæ fecunda mater, virtutum omnium latiſſimum templum &c. præclara hęc certè Romanæ vrbis elogia: & meritò quidem; ea enim tot populorũ diſcordes feraſque linguas, Latini ſermonis commercio ad colloquia contraxit, ait Plinius. mitto quæ notat Alciat. de verb. ſignificatione, ad l.87.

Ithacum præmiſſa manus.] i. Vlyſſis ſocij miſſi ad explorandã Lotophagorũ patriam. Manus, pro multitudine ſeu numero hominum poni, alio loco monuimus.

dulcedine loti.] Polybius, hiſtoriæ ſcriptor ἀξιόπιςος ait in 12. Loton arborem aſperam, pumilam ſpinoſam, frondibus viridantem rhamno ſimilibus, cuius fructus initio candidis myrtidibus non ſit diſſimilis, mox increſcens palmeo colore, magnitudine rotundæ oliuę, nucleo perpuſillo, è quo delicatus exprimitur latex, quo ſitis leuatur, ſine admixtu aquę, ſed vltra diem decimum non durabilis. Theophraſt.4 lib. De

plantis, ſcribit loton parē habere cum pyro magnitudinem, eiuſque pomum fabæ ſimilem; quod dum matureſcit variat colores vuæ inſtar: quo ex fructu memorant integrum quendam olim exercitum in Africa, commeatus inopia laborantem fuiſſe ad dies aliquot refectum. Mitto quæ Ouid. 9. Metamorph. Homerus Odyſſ. 9. ait, Vlyſſis ſocios dulci quadā guſtata loto, reliqua neglexiſſe, ac præſenti voluptate delinitos noluiſſe ad nauim redire, niſi verberibus adactos. Ponticus Heraclides ait, ab Homero voluptatem deſignari per Lotophagorum regionē, quæ voluptas poſita eſſet in ea re perfruenda quæ dulciſſima putaretur. ἡδονὴν μὲν τὸ λωτοφάγων χωρίον ξένης γεωργὸν ἀπολαύσεως, ἣν ὁ δυσσεὸς ἐγκρατῶς παρέπλευσε. Symmach. in epiſtolis alluſit: Vt mihi, ait, quaſi apud ſcopulos hæſiſſe videaris. Aul. Gell. flexit in eos qui nimium immorentur in dialecticæ gyris & mæandris. Lege prouerb. Lotum guſtare De Lotophagis Strabo lib. 17. Plin. lib. 13. c. 17. Hanc fabulam plerique conuertunt in voluptuoſos, & libidine prurientes, qui guſtato ſemel dulci, blandóque turpium voluptatum veneno, ab eo non ferè abſtineant. Lucianus De mercede conductis. Meminit & Dio Chryſoſt. Orat. 35.

Locus & Lotophagis qui.

Porrò Epitheton id vrbis æternæ, mirum quàm ſæpe vſurpatur in Hiſtorijs Marcellini. nam prçter locos à me in ſuperioribus adductos commentarijs, placet & alios quoſdā ſublegere. Sic enim idem Ammian. lib. 21. In locum Tertulli Maximū vrbi præfecit æternæ. Et 23. Ijſdem diebus legatos ad ſe miſſos vrbe æterna. Item 25. Tyberis interſecans vrbem æternam. At 26. Apronianus regens vrbem æternam. Initio 28. ſæuiens per vrbem æternam vrebat cuncta Bellona. Eodem: Per hæc & alia quę decolorabant ſpeciem vrbis æternæ. deinde poſt: Funera deplorauit vrbs æterna. Quod elogium certe magnificum ne cui videatur omnino ridiculum, huc cōfero numum veterem, in quo Romæ ſimulachrū eſt in ſede cum ancili, & inſcriptione, ROMÆ ÆTERNITAS. Et quidem ipſum Romæ nomen, nationes nonnullæ ex patriæ linguæ ſignificatione æternitatem interpretantur. Plutarch. libro de fortuna Romanorum, fortunam ait, Tyberi traiecto, alis poſitis, exutis talaribus, abiecta inſtabili pila, ita Romā ingreſſam: quod indicium eſſet, eam ibi conſtanter permanſuram, neque impoſterū aliò non abuolaturā. Teneo tamē memoria quid de ea re vrbis æternitate iam olim ſenſe-

Vrbs æterna Roma.

rit Octauius Auguſtus, qui, vt Plutarc. retulit, Apophtegmatis, cum obſeruaret Piſonem ita magnificè ædes excitãtem, vt propter materiæ quam adhibebat, videretur cum æternitate paciſci, aut ædificium nunquam interiturum cogitare, ſic dixit: Piſonem ita ædificare quaſi Roma foret æterna Non repetam miſeram Romę deflagrationem ſub Genſerico barbaro principe quamque fœdè attritum fuerit id imperium ſub Athalarico & Odracie, id enim commodiùs ex paulo diacono & Oroſio mutuandum eſt.

Syrenes

Sirenes.

EMBLEMA CXV.

ABSQVE alis volucres, & cruribus abſque puellas,
Roſtro abſque & piſces, qui tamen ore canant,
Quis putat eſſe vllos? iungi hæc Natura negauit:
Sirenes fieri ſed potuiſſe docent.
Illicium eſt mulier quæ in piſcem deſinit atram;
Plurima quòd ſecum monſtra libido vehit.
Aſpectu, verbis, animi candore trahuntur,
Parthenope, Ligia, Leucoſiáque viri.
Has Muſæ explumant, has atque illudit Vlyſſes:
Scilicet eſt doctis cum meretrice nihil.

Sirenæ quæ.

ELegans eſt Sirenum mythologia: hæ fuerunt Acheloi fluminis & Calliopes Nymphæ filiæ, tres nimirum, Parthenope, Ligia, & Leucoſia. Virginea facie ſunt, & in piſcē deſinunt. alij volucres eas faciunt. Cùm littus Siculum incolerent, nautas prætereūtes cantus & vocis amœnitate pelliciebant, pellectos ſopiebant, ſopitos demergebant poſteáque vorabant. Vlyſſes cùm illac ſibi prætereundum eſſet,

Illeuit cera ſociorum callidus aures,
Atque ſuas vinclis præbuit ipſe manus.
Tranſiluit ſcopulos & inhoſpita littora claſsis:
Illæ præcipites deſiluere freto.
Sic blandas vociſque notas, & carmina vicit;
Sic tandem exitio monſtra canora dedit.

Martialis huc alluſit lib. 3. ad Caſſianum.

Sirenas hilarem nauigantium pœnam,
Blandáſque mortes, gaudiúmque crudele,
Quas nemo quondam deſerebat auditas,
Fallax Vlyſſes dicitur reliquiſſe.

Quid per Sirenes intelligendum.

Homerus Odyſſ. μ id pertractat. Meminit & Plato in Phędro. Virgil. Æneid. 5. & 5. Metamorph. Ouid. Pleriſque dicuntur Σειρῆνες, ſed altiore ſenſu, αἱ τῆς ψυχῆς ἐναρμόνιοι καὶ μουσικαὶ δυνάμεις, vt Suidas: & in ſua Repub. Plato, cùm de ſphærarum cæleſtium volubilitate tractat, ſingulas Sirenas dicit ſingulis orbibus inſidere, & motu ſphærarum cantū numinibus exhiberi: nam Siren, dea canens Græco intellectu valet. Macrob. 1. Comment. in ſomn. Scipionis. Sirenes aues fabuloſas eſſe putat Plinius lib. 10. cap. 49. cui ſanè aduerſantur Theodorus Gaza & Trapezuntius, qui Sirenes in mari ſe vidiſſe affirmant. Reuera meretrices fuere, vt tradunt Seruius & Palæphatus, quæ quia tranſeuntes deducerent ad egeſtatem, his fictæ ſunt inferre naufragia. Ad hanc fabulam alludens D. Hieronymus ait in Epiſtola quadam: Et nos ad patriam feſtinantes, mortiferos Sirenum cantus ſurda debemus aure tranſire. quò ſpectat illud Socraticum, apud Xenophontem; δεῖ ὥσπερ σειρῆνας τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν τὸν ποθοῦντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα: voluptates oportet præterire, tāquam Sirenes, eum qui virtutē vt patriam intueri percupit.

Vlyſſes, ſapientiæ imago.

Cæterùm in Vlyſſe typum ſapientię obſeruamus, qui & ſuos auocat à turpi voluptatum commercio, & ipſe ſibi eandem legem imponit. Cicero 5. De finibus, paulo aliter enarrat. ſic enim: Mihi quidē Homerus huiuſmodi quiddam

vidiſſe videtur in ijs quæ de Sirenum cãtibus finxerit. Neque enim vocum ſuauitate videntur, aut nouitate quadam, & varietate cantãdi reuocare eos ſolitæ, qui præteruehebãtur: ſed quia multa ſcire profitebantur, vt homines ad earum ſaxa diſcendi cupiditate adhæreſcerent. Mirum ſanè cur hîc Cicero per Sirenum cantus nil ab Homero ſignificari dicat, quã diſcendi ſtudium, & ſciendi voluptatem: cùm Vlyſſes ne Sirenum cantibus caperetur, ligari ſe voluerit: quod non feciſſet, niſi inſignem quandam calamitatem & turpitudinem ab eis ſibi ſuíſque importatum iri cognouiſſet. Horatius Epiſt. 2. de voluptate intellexit:

Sirenum voces & Circæ pocula noſti, &c.

Me non fugit ab alijs variè trahi hanc Sirenum fabulam: vt cùm Pauſanias in Atticis ait Sophoclem dictũ fuiſſe nouam Sirenem. Siren etiam nominatus Bacchilides. εἰώθασι καὶ νῦν ἔτι ποιημάτων, καὶ λόγων τὸ ἐπαγωγὸν σειρῆνι εἰκάζειν. Synesius epiſtola quadam ad Herculianum: ἐγὼ μὲν οὐ δι' ἄλλο τι τὰς σειρῆνας ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἡγοῦμαι βλασφημεῖσθαι, ἢ ὅτι τῷ μελιχρῷ τῆς φωνῆς ἀπώλλυον προσαγόμεναι τὸν πεσόντα, ἤκουσα δὲ τοῦ τῶν σοφῶν καὶ ἀλληγοροῦντος τὸν μῦθον Σειρῆνας γὰρ αὐτὰς αἰνίττεσθαι τὰς ἀπολαυστικὰς ἡδονάς, αἳ τοὺς εἴξαντας καὶ καταγοητευθέντας αὐτῶν τῇ προσηνείᾳ, μετὰ μικρὸν ἀπολλύουσι. τί οὖν ἀποδέουσιν εἶναι Σειρῆνες αἱ τῶν σῶν ἐπιστολῶν ἡδοναί. Ego ſanè non aliam ob cauſam exiſtimo Sirenas malè à poëtis acceptas, quàm quòd vocis dulcedine adductos perderẽt. Audiui à quodam ex ſapientibus, qui allegoricè fabulam explicaret, Sirenas obſcurè ſignificare voluptates ſenſũ oblectantes, quæ eos perdant qui ipſarum cantui & blanditijs aurem præbuerunt. Quid igitur impedit quominus tuarũ epiſtolarum voluptates ſint Sirenes, &c. Horat. 2. Serm. aliò torſit, nempè ad deſidiam:

——vitanda eſt improba Siren Deſidia.

De Sirenum fabula poſt Platonẽ quid ſentiat Plutarchus, repete ex Sympoſ. 9. quæſtione 14. Aliò torſit & Xenophon 2. ἀπομνημ. Lege Lucianũ Commentario de ſaltatione: & prouerb. Cerã auribus obdis. Syrenas ſemiuolucres appellat Lycophron in Caſſandra, alij ſemiferas vertunt. quo loco Iſacius meminit victoriæ Muſarũ, quæ ſe alis Sirenarum coronarũt. Putat tamen fuiſſe portentoſas, earũque fabulã trahit ad allegoriam, dicit enim nomine Sirenum τὰς ἡδονὰς intelligi, & ſcorta eas fuiſſe, quæ lepore ſuo nauigantes retinerent. tradit idem ex Plutarcho iuniore. *Syrenes quid.*

Abſque alis volucres.] Eadem deſcriptio, qualis fuit in ſuperiori Emblemate de homine anguipede, idque ænigmaticôs.

Eò pertinent Ouidiana hæc 5. Metam.

——vobis Acheloides vndæ
Pluma pedéſque auium, cùm virginis ora geratis?

Mulier illicium. *Illicium eſt mulier.*] ab illiciendo, quòd blanditijs illiciat.

quæ in piſcem.] Abſurdum eſt. quò alludit ad illud Horatij:

——vt turpiter antrum
Deſinat in piſcem mulier formoſa supernè.

Piſcis quid allegoricè. Per piſcem mollities & voluptas plerumque intelligitur. Vide Lucianum De Syria Dea, vbi mulierem ſupernè in caudā piſcis deſinentem viſam fuiſſe ait.

Plurima quòd ſecum.] Quamplurimas certè calamitates ex libidine proficiſci nemo neſcit: tamē eius tres ſunt præcipuæ illecebræ. ſiquidem aut viſu, aut cantu, aut cōmercio capiuntur, & in turpis amoris pedicas illaqueantur humani animi, vt mox dicemus.

Tres ad voluptatē illecebræ.

Viſus, amoris initium. *Aſpectu*] viſu naſcitur amor. Hinc illud Propertij vulgatiſſimum:

Si neſcis, oculi ſunt in amore duces.

Pindarus formam amoris præconem 8. Nemeor. facit:

ὥρα πότνια κᾶρυξ ἀφροδίτας.

O veneranda pulchritudo, Veneris præco, &c.

Theocritus. ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην.

quod Maro Ecloga 8. ſic eſt æmulatus:

Vt vidi, vt perij, vt me malus abſtulit error.

Ouidius item in Epiſtolis:

Tunc ego te vidi, tunc cœpi ſcire quis eſſes:
Illa fuit mentis prima ruina meæ,
Et vidi & perij, nec notis ignibus arſi.

Idem 3. Amorum, eleg. 10. (alloquitur amaſiam)

Perque tuos oculos, magni mihi numinis inſtar;
Perque tuos oculos qui rapuere meos.

Apuleius lib. 10. Cauſſa omnis & origo præſentis doloris, & eſt medela ipſa, & ſalus vnica, mihi tute ipſe es. Ipſi enim tui oculi per meos oculos ad intima delapſi præcordia. meis medullis acerrimum cōmouent incendiū. Plato amoris vulnera radios eſſe quoſdam ait tenuiſſimos, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis ſanguis dulciſſimus & calidiſſimus ſedē habet, viáque ſibi per oculos patefacta, ſubinde per amātis ocu-

Amoris vulnera ex oculis.

los illapſi ad intimum eius cor penetrant. Lucian. dialog. ἔρωτες: ἔρως πρῶτον ἔξει βαθμὸν ὄψεως, ἵνα ἴδῃ, κἂν θεάσηται, πλησίον προσάγων ἐφάψασθαι. qua ratione Philoſtratus δαδούχους amoris oculos fecit: ὦ καλοὶ δᾳδοῦχοι ἔρωτος, πρῶτοι μεθ' ἡμῖν τὸ κάλλος ἐπυρσεύσατε. Itaque probatur ſententia Plotini, ἔρωτα deducentis, ἀπὸ τῆς ὁράσεως, lib. 3. De amore. Ex quo illud Propertij:

Cynthia prima ſuis me incautum cepit ocellis,
Contactum nullis antè cupidinibus.
Aſſiduè creſcit ſpectando cura puellæ,
Ipſe alimenta ſibi maxima præbet amor.

Seneca De remedijs fortuitorum: Non intelligis patrem innocentiæ eſſe cæcitatem. Hinc oculi adulterium monſtrant, hinc inceſtum: hinc domum quam concupiſcat, hinc vrbem & mala omnia. Certè oculi ſunt irritamenta vitiorum, ducéſque ſcelerum. Ex Plutarcho refertur illud è Stobæo ἐν λόγῳ κατὰ κάλλους: formoſos intueri iucundiſſimum: tangere autem & tractare ſine periculo non licet. Imò, vt Xenophon docet, qui ignem tangunt, vruntur dumtaxat: formoſi verò, quamquam procul diſtent, incendunt tamen. Eſt enim viſus, incitandi amoris occaſio. Græca ita ſonant: τοὺς καλοὺς ὁρᾶν μὲν ἐπιτερπέστατον, ἅψασθαι δὲ καὶ λαβεῖν οὐκ ἀκίνδυνον. μᾶλλον δ', ὡς φησιν ὁ ξενοφῶν τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἁψαμένους καίει μόνον. οἱ δὲ καλοὶ, καὶ τοὺς μακρὰν ἑστῶτας ὑφάπτουσιν. ἡ γὰρ ὄψις, λαβὴ τοῦ πάθους ἐστί. Huc pertinet illa Hecubæ ad Menelaum verba ex Euripide Troadibus, quo loco ei ſuadet Helenã de medio tollat:

ὁρῶν δὲ τήνδε, φεῦγε, μή σ' ἕλῃ πόθῳ
αἱρεῖ γὰρ ὄμματα ἀνδρῶν, ἐξαιρεῖ πόλεις
πίμπρησι δ' οἴκους. ὧδ' ἔχει κηλήματα.

Cernere hanc fuge, ne trahat ſui deſiderio: capit enim virorum oculos, ciuitates delet: accendit ędes: ſic enim habet mulcimenta.

verbis.] Et verba certè non minorem vim habent ad pelliciendos animos quàm oculi: imò verò maiorẽ plerúmque. *Verba inflammant ad amorẽ.*

candore.] eloquentia compta ornatáque, qua vel pertinaciſſimi, vel etiam maximè refractarij molliri, & in aliam penè formam mutari queunt. Vel candor hîc pro pulchritudine vſurpatur, vt apud Propertium in 1.

Nec Phrygium falsò traxit candore maritum
Auecta externis Hippodamia rotis.

Niſi candorẽ referre mauis ad illam Sirenem flexanimam, quam noſtri gratiam, animumq́ue purum ac ſimplicem & verè amabilem dicunt, qualis fuit mulieris cuiuſdam Theſſalæ lepos, cuius amore ita exarſiſſe Philippum Macedonem aiũt, vt plerique ſuſpicarentur eum amatorio quodam philtro eò adactum. Quàm ob rem Olympias, Philippi vxor, tantũ operæ poſuit, vt tandem Theſſalam illã prehenderit: quàm cùm diligenter intuita eſſet, eius formã certè bonã, verba omnia naturam ingenuam ſpirantia, præclarã educationem admirata: faceſſant ergo calumniæ, ait Olympias: tu enim in te philtrum habes: non alio faſcino capitur Philippus.

Trium Sirenum nomina vnde impoſita.

Partenope] Trium Sirenum nomina non temerè impoſita ſunt. παρϑένος virginem ſonat: Ligia non à ligando, vt putãt nonnulli, neque ab illiciendo, ſed à Græco λιγύον, quod canorũ ſonat: aut λιγέως, dulciter, quod ad ſermonis & colloquij refertur illiciũ: Leucoſia, à λευκὸν, albũ, ab albedine, quæ in ſui admirationem rapit mentíſque oculos quaſi faſcino aliquo decipit. Eâ enim ſignificatur verborum ornatus.

A Muſis Sirenas explumari quid.

Has Muſæ explumant.] Per Muſas intellige literatos, qui cũ voluptatibus corporis nihil habent commercij: præcipuum autem libidinis antidotum eſt literarum ſtudium. Huc placet adjicere fabulam Græcorum ſcholiaſtûm poëticam ſatis vulgatam. Suaſit aliquando Iuno Sirenibus, voce & cantus ſuauitate plus æquo tumeſcentibus, vt Muſas ad canendum prouocarent, & eas vincere niterentur. Muſæ conditionem, vbi aliquantum concertaſſent, non recuſantes, facili negotio de ijs victoriam retulerunt. Nec verò mirum cuiquam videri debet, ſi tam facilè vicerint. Quis enim ſuauem & natiuum Muſarum modulum cum eo blando quidem, ſed fallaci & captioſo Sirenum cantu compatet? Muſæ igitur plumas Sirenibus auulſerunt, quibus ſibi coronas confecerunt, in victoriæ ſignum. Mythologi Sirenum vocabulo, ſophiſticen: Muſarum nomine, ſolidam & expreſſam ſapientiã volunt intelligi: plumæ, ſcripta ſunt ridicula eorum qui adumbrata, non vera ſapientia ſeſe oſtentant: de quibus docti ſapienteſque viri facillimè triumphant Hoc veterum figmentũ Theodoretus De curãdis Græcis affectionib⁹, ſtatim initio lib. 8. attigit, cùm ait ex Pythagoræ ſententia, aut eorũ certè qui eius vitam ſcriptis tradiderunt, eſſe Muſas Sirenibus præferendas.

has atque illudit.] Antidotum eſt alterum in Amorem, nimirum peregrinatio. Ouid. 10, Metamorph.

Ire libet procul hinc, patriaq; relinquere fines, — *Peregrinatio confert ad amorē declinādū.*
Dum ſcelus effugiam: retinet malus ardor amantem.

Id verò ſuadet apertiùs 1. De remedio:

Tu tantùm quamuis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Tempora nec numera, nec crebrò reſpice Romam:
Sed fuge, tutus adhuc Parthus ab hoſte fuga eſt.

Idem libro 2.

Manat amor tectus, ſi non ab amante recedas,
Turbáque in hac omnes ingenioſa ſumus.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè:
Vtile finitimis abſtinuiſſe locis.
Non facilè eſuriens poſita retinebere menſa,
Et multam ſaliens incitat vnda ſitim.

Scilicet eſt doctis.] Epimythion eſt: quò referendùm videtur lepidiſſimum Platonis tetraſtichon, vt habet Laërtius: — *Amore nō capi Muſas quid.*

Ἁ κύπρις μούσαισι, κοράσια τὰν ἀφροδίταν
τιμᾶτ᾽, ἢ τὸν ἔρον ὔμμιν ἐφοπλίσομαι.
χαὶ μοῦσαι ποτὶ κύπριν, ἄρει τὰ στωμύλα ταῦτα,
ἡμῖν δ᾽ οὐ πέταται τοῦτο τὸ παιδάριον. id eſt;

Hæc Venus ad Muſas: Venerem exhorreſcite Nymphæ
In vos armatus aut Amor inſiliet.
Cui contrà Muſæ, Verba hæc age dicito Marti:
Aliger huc ad nos non volat ille puer.

Idem argumentum tractat Lucianus in Dialogis Deorum, quod eò ſpectat, vt ſignificetur, doctos, & laborioſa ſtudiorum mole preſſos, ſtulto amore non corripi: quod accidere ſolet ijs qui otio ſeſe turpi dedunt, laboremque honeſtū refugiunt. id Cicero pro Cælio pluribus verbis extulit: Scitote Iudices, inquit, eas cupiditates, quæ obijciuntur Cælio, atque hæc ſtudia, de quibus diſputo, non facilè in eodem homine eſſe poſſe. Fieri enim non poteſt, vt animus libidini deditus, amore, deſiderio, cupiditate, ſæpè nimia copia, inopia etiam nonnumquam impeditus, hoc quicquid eſt quod nos facimus in dicendo, non modò agendo, verùm etiam cogitando, poſſit ſuſtinere. An vos aliam cauſſam eſſe vllam putatis, cur in tantis præmijs eloquentię, tanta voluptate dicendi, tanta laude, tanta gloria, tanto honore, tam pauci ſint, ſemperque fuerint, qui in hoc labore verſentur? Omittendæ ſunt omnes voluptates, relinquenda ſtudia delectationis, ludus, iocus, conuiuium, ſermo

etiam penè omnium familiarium deſerendus: quę res in hoc genere homines à labore ſtudióque dicẽdi deterret, non quò aut ingenia deficiant, aut doctrina puerilis.

Scit... eſt doctu.] Carmen Theocriti eſt ex Eidyllio 9.

οὔτ' ἔαρ ἐξαπίνας, γλυκερώτερον, οὔτε μελίσσαις
ἄνθεα, ὅσσον ἐμὶν μῶσαι. οὓς γὰρ ὁρῶσαι
γαθεῦσιν, τὼς δ' οὔτι ποτῷ δαλήσατο κίρκα. id eſt,

Neque ver ſubitum lenius eſt, neque apibus
Flores (tã dulces) quã mihi muſæ charæ [ſunt.] quos enim aſpiciẽdo
Exhilarant, eos ſua potione non poterit faſcinare Circe.

Appendix.

Neſcio quo caſu præterieram Sirenum deſcriptionem, toties mihi lectam apud Claudianum:

Dulce malum pelago Siren, volucrésque puellæ
Scyllæos inter fremitus, auidamq; Charybdim,
Muſica ſacra fretis habitabant dulcia monſtra.
Blanda pericla maris, terror quoque gratus in vndis,
Delatis licet huc incumberet aura carinis,
Impleſſentque ſinus venti de puppe furentes,
Figebat vox vna ratem, nec tendere certum
Delectabat iter reditus, odiúmque iuuabat,
Nec dolor vllus erat, mortem dabat ipſa voluptas.

Nec mirum, quod obiter dicam volo, figmentum hoc Sirenũ adeò poëtis placuiſſe, in quo ipſorum ſtilus nõ tam laſciuijt, quàm acumẽ enituit ingenioſæ ſedulitatis, qua hominũ mores reuocare conati ſunt à voluptatũ aut ineptiarũ illecebris, quæ paſſim obuerſantur in hoc vitæ Oceano. Quin & ſapiũt qui monentur eo cõmento frigida curarum momẽta, nugas, laſciuias, ſcurriles ineptias effugere, quin & vitare ſtudiorum omnem fœditatem, in quibus occupantur quidam ſcripturientes vanitatum, qui ſuos amores, ſuas laſciuias, ſuas inſanias cum apparatu nobis oſtentant, quas ſi magni æſtiment, id ex priuilegio furentium poëtarum faciunt, ex quibus nemo eſt quin ſe optimum putet. ait Tullius. Sed id mihi bilem mouet, quod plerique viri docti ab iis nugis non abhorreant, quin iſtis aliquando poſtponunt ſeria ludis. Nos non quidem à poëtica vnquam abhorruimus, ſed lenocinia carminum deteſtamur, furta & proditiones amatorias, ſtupra, adulteria, & quicquid omninò mores inficit, tanquam peſtem vitamus. Iſtud eſt melle litum virus,

——dum carmina lumbum
Intrant, & tremulo ſcalpuntur vbi intima verſu.

Et quid aliud iſta blanda Syren nobis objicit, quàm perniciem pudoris ac verecundiæ, cùm fictor verſuum nihil aliud penſi habeat, quàm vt cogitet inſidias, atque aſpera bella pudori? Quare vnus ex eccleſiæ ſanctis patribus, conſultor bonus ait, Bonum eſſe homini mulierem non audire: melius non videre: optimum non tangere: auditu illa mouet: viſu accendit: tactu adurit, & corporis, animíque vires depaſcitur.

Quis putet eſſe vllos!] vt Chimeras, vt Hippocentauros, & alia eius generis portenta fabuloſa: vel vt tragelaphum, quod Ariſtoteles finxit in Analyticis, aut denique vt illud informe monſtrum, quod Horatius exhibet initio epiſtolæ ad Piſones,

Et miranda canunt, ſed non credenda poëtæ.

Certè Lucretius lib. 5. aliquot rationibus arguit Hippocentauros non eſſe, quales à poëtis deſcribuntur. Et Xenophon 4. de inſtitutione Cyri, ait Chryſanthũ dubitare an ſint Hippocentauri addit enim hoc vèrbum, εἰ ἐγένοιντο. Valdè ſtomachatur Galenus in Pindarum, quia fingere non dubitauer t ex hominibus & equis Magneſiis natos Hippocẽtauros. Et. M Tullius 2. de natura deorum, Quis, inquit, Hippocentaurum, aut Chimeram credat eſſe? Quod & idem confidentius negat 1. Tuſcul. Eiuſmodi tamen populos fuiſſe in Pelio Theſſalię monte à Nymphis educatos tradit Diodorus Siculus lib. 5. facilè à ſcriptoribus ſuis perſuaſus, id eſt poëtis, qui rerum omniũ memoriam figmentis compleuerant. Alioqui conſtat primos Theſſalos equitandi artem vſurpaſſe: quos cùm rudes homines, quales ea tempora ferebant, eminus in montibus equis ſedere primùm eſſent intuiti, putarunt quaſi animalia noua, & supernè homines infernè verò equos: & quem vulgi errorem poëtæ amplexati, adeóque pictores noua hæc monſtra repræſentauerunt. Bene quidem Palæphatus lib. 1. ἀπίθανῶν, ex Hippocentauri etymo, veritatem elicit. Nulli enim alij fuere Hippocentauri, quàm equorum ſubactores, vel ſtimulatores, ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ κεντεῖν. Nihilò tamen minus ſcribit Plinius lib. 7. cap. 3. ſe vidiſſe Hippocentaurum in melle conditum, & Ægypto allatum, oblatúmque Claudio Cęſari, eodem die expiraſſe. Scimus adhæc multa de ſatyris & ſiluanis iactata: &

quod D. Antonius vidit in ſolitudine, forma ſatyri mõſtrum, teſte B. Hieronymo, id plerique putant fuiſſe dæmonem incubum, aut ſuccubum. Et ſatyros fuiſſe in ſubſolanis Indiæ montibus ſcribit Plinius, quin & eiuſmodi animal fuiſſe aliquando ad Cornel. Syllam deductum Plutarchus auctor eſt. Sed de his plus ſatis.

Aſpectu, verbis] Apud Gratianum impudicus oculus eſt impudici cordis indicium, C. nec ſolo, 32. q. 5. Sed huc lubentius integram D. Auguſtini ſententiam ex lib. de fide Chriſtiana confero: Nec ſolo, inquit, affectu & tactu, ſed aſpectu quoque appetitur, & appetit concupiſcentia feminarum. Nec dicite vo habere animas pudicas, ſi habentis oculos impudicos, impudici cordis eſt nuncius oculus impudicus. Nam & tacente lingua, conſpectu mutuo corda ſe macerant impudica, & ſecundum concupiſcẽtiam carnis ardore alternatiuo delectantnr, etiam intuitus ab inualida voluntate corporis fugit ipſa caſtitas. Eodem ſenſu, ſed breuius, Hieronymus epiſt. ad Furiam, vbi de ſeruanda viduitate. Speculum mentis eſt facies, & taciti oculi fatentur cordis arcana.

Senex puellam amans.

EMBLEMA CXVI.

DVM Sophocles (quamuis affecta ætate) puellam
A quæſtu Archippen ad ſua vota trahit,
Allicit & pretio, tulit ægrè inſana iuuentus
Ob zelum, & tali carmine vtrumque notat:
Noctua vt in tumulis, ſuper vtque cadauera bubo,
Talis apud Sophoclem noſtra puella ſedet.

VVlgò apud noſtrates iactatur, vitia quædam eſſe, quę Deo & Naturæ repugnant, hominibuſque valdè diſplicent: nimirũ adoleſcentis ignauiam, inopis ſuperbiam, & ſenis iam capularis libidinẽ intempeſtiuã. tum enim vel maximè δὶς παῖδες οἱ γέροντες, cùm vitiis pluſquam iuuenilibus *Bis pueri ſenes.*

intempeſtiuè delectantur. Quantò enim quis ætate prouectior eſt, tantò à voluptatum corporis titillationibus remotior eſſe debet. Cicero in Catone maiore: At non eſt voluptatum tanta quaſi titillatio in ſenibus, credo, ſed ne deſideratio quidem. Bene Sophocles, cùm ex eo quidam iam confecta ætate quæreret, vteretúrne rebus Veneriis: Dij meliora, inquit: libenter verò iſtinc tamquam à domino agreſti & furioſo profugi cupidis enim rerũ talium odioſum eſt & moleſtum fortaſſe carere: ſatiatis verò & expletis iucundius eſt carere quàm frui. Idem retulit Plutarch. Commentario περὶ φιλοπλουτίας, & Valer. Max. lib. 4. Ad id facit lib. 7. Epigrammat. Græcorum inſtitutum Philodemi poëtæ iam ſenectutę caſſi, qui fatetur ſe quondam amori dediſſe operam, ſicuti & alios, luſiſſeque cùm per tempus liceret: ſed tandem canicie admonitum, grauioribus curis & ſtudijs incubuiſſe. Modò, inquit, rejiciatur amor: canus enim adeſt pro nigro capillus, ætatis iam maturæ nuncius: vbi ludẽdi tempus eſſet, luſimus: cùm autem non amplius datur ad meliores curas properemus licet. hactenus ille. Et certè, dum intempeſtiuos ſenum quorũdam amores, & affectum libidinis huic ætati planè repugnantem aduertimus, facile eſt colligere, veriſſimum eſſe quod ait Plaut. Mercatore:

Senes procul à voluptatibus corporis.

——labant iuuenes, itidem rapiuntur ſenes.
Illi ſe amant: quod amant, amatum volunt atque cognitum.
Illi verò ſi amare ea ætate occeperint, multò inſaniunt acrius.

Senum amor vehemens.

Tibullus Eleg. 2. lib. 1.

Vidi ego qui iuuenum miſeros luſiſſet amores,
Pòſt Veneris vinclis ſubdere colla ſenem,
Et ſibi blanditias tremula componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit, charæúe puellæ
Ancillam medio detinuiſſe foro.
Hunc puer, hunc iuuenis turba circumſtetit arcta,
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.

Locus eſt elegãs apud Plutarch. lib. Contra Coloten, vbi docet ſenibus Venerem exercendam non eſſe. Minimè fefellerit, Epicurum voluptates corporis, tamquam Eteſias ventos, vbi peruenerint ad ſuum incrementũ, expirare: quod in cauſſa eſt vt inquirat, vtrum ſapiẽs ætate decrepita, qui res Venereas nequeat exercere, contactu formoſarum, & contrectatione adhuc gaudeat: longè aliter ſentiens, quàm Sophocles,

qui libenter iſtinc,vt à domino agreſti & furioſo, ſe profugiſſe dicebat. Sed cùm pleraſque voluptatum iſtarum ſenectute exaraſcere videant, cumque

Cytherea canos ſit peroſa milites,

multo potiùs debebāt homines voluptuarij, animi voluptates conquirere, ac velut cibaria quæ non putreſcunt, & incorrupta durant. Et ibidem: Obſoleto intempeſtiuo, turpi remedio fatentur ſe vti, cùm recordatione priſtinarum voluptatum ſe ipſi recreant: & quia non ſuppetunt recentes, quibus vti queant, veteribus illis, id eſt mortuis & pollinctis, alias iam moribundas aut enectas in carne, vt in frigido cinere, mouent aduerſante natura, ventilántque pauliſper fouendo: quippè qui in animo nullam habeant domeſticam voluptatem, dignam libero, conditam hilaritate. hæc ille. Sanè Iuuenalis in deſcriptione Senectutis oſtendit, quàm ſit aliena Venus à ſenibus. Cæterùm quantum ex hiſtorijs deprehendi poteſt, Sophocles Veneris rebus multum fuit addictus, & iam grandæuus Theorida meretricē deperiit. Idem ſenex admodum, Archippen adamauit ſcortum nobile, cuius prior amaſius, Smicrines nomine, à quodā rogatus quid ageret Archippe: reſpondit, Velut noctua tumulo inſidet. Athenæus Dipnoſoph. lib. 13. cap. 22.

Sophocles amator ſenex.

quamuis affecta ætate.] id eſt, quamquam iam ſenex eſſet. Ouidius rectè:

Noctua tumulo.

Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.

Huc pertinet illud Menandri,

γέρων ἐρασὴς, ἐσχάτη κακὴ τύχη

Senex amator ſummum eſt fortunæ malum.

inſana iuuentus,] aut quòd iuuenes à commercio Archippes auocarentur: aut id referas ad pæderaſtiam, qua notatus eſt Sophocles: Athenæus cap. 27. lib. 13. & Hieronym. Rhodius in hiſtoricis Commentarijs meminit.

Ob zelum.] zelotypiam.

ſuper vtque cadauera bubo.] Senex morti proximus tumulum expectat, itidem mox cadauer futurus.

Appendix.

Allicit & precio.] Alluſio eſt ad meretricis nomē, quod ductum à merendo nemo neſcit. differt ergo à proſtibulo: eſt enim meretricis verbum pauló honeſtius, apud veteres, vt eſt

concubina,ſeu ἑταίρα, Græcò. Nos non fugit apud Romanos,quibus & feminę vſuariæ permiſſæ,concubinarum vſum fuiſſe,quod liquet ex tit. Digeſtor. de concubinis, & multis antiquitatum monimentis: ſed inſtituto diuinæ legis meretricum turpis omnis vſus. Id adiungo,quod ad emblema facit apud Nonium verbum, adoleſcentiari, pro luxuriari, ex Varrone:tum quidem vt faciat, cenſeo,quoniam tu quoque adhuc adoleſcentiaris Einitimum illud Horatij:

——ne potum largiùs æquo
Rideat, & pulſet laſciua decentius ætas. Ait M. Tullius in Cæliana, oratorio more, non ad mentem ſapientum iuuenibus quaſdam voluptates permittendas. Et Plin. ſecundus adoleſcentes putat non dedecere perturbata quædam &nonnunquam confuſa.In ſene turpem omnē luxuriā,& laſciuias: quod & Cato maior dixit apud eum quem citaui proximè Tullium. Ætatum omnium ſua tēpeſtiuitas, ſuíque mores. adeò nihil ſtultius aut contemptius,quàm ſenem capularem & ſilicernium de amoribus cogitare.Id exemplo vidimus in duobus æui noſtri doctiſſimis viris, Ioanne Aurato, Regio Græcæ linguæ profeſſore,& Iacobo Cuiacio, pręclaro Romani iuris interprete, qui iam penè octogenarij, iuuenculas vxores ſortiti,ea moliti ſunt quę iuuenes.

In colores.

EMBLEMA CXVII.

INDEX mæſtitiæ eſt pullus color: utimur omnes
Hoc habitu, tumulis cùm damus inferias.
At ſinceri animi, & mentis ſtola candida puræ:
Hinc ſindon ſacris linea grata viris.
Nos ſperare docet viridis. ſpes dicitur eſſe
In viridi, quoties irrita retrò cadit
Eſt cupidis flauus color, eſt & amantibus aptus,
Et ſcortis, & queis ſpes ſua certa fuit.
At ruber armatos equites exornet amictus;
Indicet & pueros erubuiſſe pudor.

Cæruleus nautas, & qui cæleſtia vates
Attoniti nimia relligione petunt.
Villia ſunt giluis, natiuáque vellera burrhis:
Qualia lignipedes ſtragula habere ſolent.
Quem curæ ingentes cruciant vel Zelus amoris,
Creditur hic fulua non malè veſte tegi.
Quiſquis ſorte ſua contentus, ianthina geſtet:
Fortunæ æquanimis tædia quique ferat.
Vt varia eſt natura coloribus in gignendis,
Sic alijs aliud: ſed ſua cuique placent.

Coloribus exprimŭtur affectus animi.

COlores & eorum differentiæ non minimùm ſolent animos noſtros afficere, ob eámque rem docti & indocti παθήματα ea quæ ſunt in animis, paſſim coloribus exprimunt. Horum tamen colorum tot ſignificationes eſſe poſſunt, quot ſunt hominum affectus & opiniones. Quæ quò ad rationem aliquam propiùs accedunt, vel naturam rerum expreſſiùs declarant, eò pulcriores exiſtunt: vt cùm nigrore vtimur in mortuorum inferijs, albore ad puritatem animi ſignificandam. At viror, ſpei nota, vt dictum eſt in ſuperioribus: auaris, amantibus, & id genus alijs, qui ſpem pretio non emunt, rufus haud malè conuenit. Ruber tum militum, qui circa cruorem verſantur, tum puerorum, quos verecundia maximè decet, ſymbolum eſſe poterit: vt cæruleus nautarum: giluus & burrus, vilium, & eorum qui ſunt tenuis fortunæ. Meticuloſis denique & zelotypis, quod animo ſint perturbato, nõ malè fuluus color tribuitur: ianthinus ijs qui ſua ſorte contenti viuunt. de quibus in ſequentitibus ſingulatim. Colorum octo differentias explicat Alciatus initio 2. Parergôn.

Colorum ſignificationes.

Index mæſtitiæ pullus.] Nigro vel pullo colore in parentalibus vtebantur, quod ex hiſtoria Theſei proditum nobis eſt. Ille enim interfecto Minotauro cùm rediret in patriam, nigróque velo per imprudentiam vteretur, pater Ægeus hoc ſigno tamquam lugubri & funeſto conſternatus, quippe qui filium extinctum eſſe crederet ſe in mare præcipitem dedit. Quem colorem mæſtitiæ & doloris notam fuiſſe ſignificat Ouidius exul ſuæ calamitatis memor, librum ab omni ornatu cultúque ſemouens:

Nigoris ſymbolum.

Infelix

Infelix habitum temporis huius habe.
Nec te purpureo velent vaccinia ſucco:
Non eſt conueniens luctibus ille color.
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:
Fortunæ memorem te decet eſſe meæ.

tumulis cùm damus inferias.] cùm mortuos ſepulchro mandamus. Inferiæ ſacrificia fuere, quæ Dijs inferis ſolui dicebantur: &, Inferias facere, eſt mortuorum animas ſacrificijs placare, vel iuſta defunctis perſoluere. Virgil. in 9. *Inferiæ.*

Abſenti ferat inferias, decoretque ſepulchro.

Idem 4. Georg.

Inferias Orphei mittit, lucúmque reuiſit.

Catullus:

Multas per gentes multa & per æquora vectus,
Aduenio miſeras frater ad inferias.

& deindè:

Nunc tamen interea priſco quæ more parentum
Tradita ſunt triſtes munera ad inferias.

Tradit Seruius morem fuiſſe in ſepulchris virorum fortium captiuos necari. Quod poſtquam crudele nimium viſum eſt, placuit gladiatores ante ſepulchra dimicare, qui à buſtis buſtuarij dicti ſunt. Eorum ſi fortè copia non fuiſſet, laniantes feminæ genas ſuas effundebant ſanguinem. De hoc inferiarum nomine nonnihil Gellius 19. cap. 8. Contrà tamen, quod prætermiſſum nolim, Plutarch. libro Quæſtionum Romanarum, quærit quam ob cauſſam mulieres in luctu veſtibus albis vterentur: quod factum ab ijs putat exemplo magorum, qui aduerſus tenebras ipſumque Plutonem lucida & illuſtri veſte ſeſe obtegunt: vtque defuncti cadauer albo amictu tegitur, ſic putant æquum eſſe amicos ac familiares veſtiri. At in luctu vilia maximè conuenire putant: quæ autem colore aliquo tincta ſunt & ſuffuſa, luxum arguunt, & ſuperfluarum rerum apparatum. Cùm itaque ſolum album ſincerum ſit, minimè mixtum, purum, & tinctura non imitabile, optimè putant ijs conuenire qui ſepulturæ committuntur. Proinde & Socrates ſcribit, Argis veſtes albas in vſu eſſe dum lugent, quæ eędem ſint aqua elutæ. Sed enim tamen obſoleuiſſe morem idem Plutarch. ſcribit: nimirùm deprauata cõſuetudine, viros albas veſtes in luctu vſurpaſſe; quod ferè colligimus ex ijs quę Paulus Iulius ait, in tit. De ſepulchris & lugendis: Qui luget, abſtinere debet à conuiuijs, ornamentis, &

Gladiatorum primæ inſtitutio.

In luctu quo habitu Romanæ mulieres vſæ.

alba veſte. Conſtat enim ex Varrone, de vita patrum, vti citatur à Nonio, mulieres in luctu nigrum colorem ſolemnem habuiſſe Amiculo nigello (inquit ille) capillo demiſſo ſequeretur luctum. alio loco funere ipſo pullis pallis amictæ. Idem fuiſſe vſus traditur apud Græcis ex vltimo Iliados Homericæ, vbi Thetys futuram filij Achillis necem deflens velo nigro tecta Iouem adit. Apud Euripidem, Iphigenia matrem Clytemneſtram monet, ne comam laniet ſuam ob mortem: ſuiſque vt renunciet ſororibus ne veſtibus nigris corpus eam ob rem contegant.

Alboris ſignificationes. *At ſinceri animi.*] Albedo, puritatis, fidei, caſtimoniæ, integritatis, & aliarum generis eiuſdem virtutum nota: ideoque religioni accommoda. Cic. 2. De legib. Color albus præcipuè decorus Deo eſt, cùm in cæteris, tum maximè in textili. Plutarchus lib. De Iſide & Oſiride, quærit cauſſam cur Sacerdotes linteis tantùm veſtibus vterentur. Id quidem factum ait, quod immortalibus Dijs omnia pura, mundáque conueniunt. Non enim fas eſt (ait Plato) pura Deorum numina contaminatis & impuris rebus coli. Itaque cùm linum maximè purum fiat, ſitque ad eluendum expeditiſſimum, ſacrificijs, & Deûm cultoribus præ cæteris conuenire cenſuerunt. Pierius 40. Hieroglyph. meminit, & alij nonnulli: Reperio & veſtem candidam, ſignum fuiſſe lætitiæ, apud Val. Max. lib. 1. cap. 1. quo loco ſcribit poſt Cannenſem cladem, qua maior virorum Romanorum pars abſorpta fuit, decretum fuiſſe ne matronæ vltra trigeſimum diem luctus extenderent, vt ab ijs ſacra Cereris peragerentur. Hę itaque abſterſis lacrymis, depoſitiſque doloris inſignibus, candidam veſtem induerunt. Nec prætermittendus Romanorum mos in honorum petitionibus: qui enim magiſtratus ambibant, toga candida induti ſeſe commendabant populo: hoc cultu integritatem, probitatémque ex colore omnium puriſſimo & ſimpliciſſimo ſignificantes, ſeque pecunia minimè vſos quæ populum corrumperent: ideò candidati a candore veſtis nominati, vel ſimplicitate, puritatéque animi potiùs.

Sindon. Veſtis alba, vel amictus è lino Ægyptiaco.

Viror Spei nota. N*os ſperare.*] Spei color eſt viridis, quòd omnia ſpe duce vernēt. Vt enim cùm vireſcunt ſegetes & arbores, ab eis fructum expectamus: fit tamen interdum ea ſpes irrita, fallax, & nullius omninò frugis. Ouid.

Fallitur augurio ſpes bona ſæpè ſuo.

& Plautus: *Ego ſcio qui ſperauerint, ſpem decepiſſe multos.*

Eſt cupidis flauus.] Auaris, amantibus, & ijs qui meretricias artes ſectantur, nō malè quadrabit color flauus qui ex albo, rufo & viridi concretus eſt, qualis eſt color mellis, auri & ariſtarum. Auaris quidem, qui ſpem pretio non emunt, cùm ſint coloris flaui, ob inſatiabilem habendi cupiditatem: Amantibus, ob flauedinem cōtractam ex amoris affectu, licet interdum propter conceptam in animo ſpem, vireant: Scortis denique, & turpium voluptatū ſectatoribus, qui præſentis opinione boni ducuntur. *Flauus color, quorum ſit.*

At ruber armatos.] Rubor militum eſt ardorem enim bellicum cædem & ferocitatem tacitè arguit. Apud Pœnos in caſtris Annibalis rubeam veſtem Ducis tabernaculo protētam, vt alijs purpuram, indicium fuiſſe certaminis proditum eſt, quo viſo miles ad pugnam ſe accingerent. Scribunt Val Maxim & Plutarch. Lacedæmonios, non vt vulnerum ſuorum in bello cruorem diſſimularent & occultarent, Phœniceis in prælio tunicis vſos: aut ne ipſis terrorē incuteret, ſed ne hoſtibus fiduciæ aliquid afferret. *Ruboris nota.*

Indicit & pueros.] Purpureus color pudoris indicium. Hinc prætexta Romanos pueros admonebat, verecundiam in dictis factiſque ſeruandam. Notum eſt Catonis illud, cùm diceret ſibi magis placere adoleſcentes qui rubeſcerent, quàm qui palleſcerent. Et Diogenes verenti cuidam, Confide fili, inquit; hic enim virtutis eſt color. Claudian. 1. de raptu Proſerpinæ: Vbi iuuenculam viro iam maturam deſcribit ab adiuncto pudore: *Purpureus color, ſymbolum verecundiæ.*

——nineos infecit purpura vultus
Per liquidas ſucc nſa genas.

Cæruleus nautas.] Seruius in 8 Æneid. Cæruleus color maris eſt, à cuius Deo equum conſtat eſſe inuentum. Hunc cæruleum colorem, vt mundi colorem laudat obiter polyhiſtor Plutarch. 1 de philoſophorum decretis, cap. 6. Sed vt eſt varia hominum mens, aliúque aliorum ſenſus in colorū vſurpandis ſymbolis, reperio Agrigentinos tyrannide Phalaridis liberatos, publicè conſtituiſſe, nulli cæruleo colore veſtitum geſtare permitteretur, quòd tyranni ſatellites & corporis eius ſtipatores eo colore ſubligaculis fuiſſent vti ſoliti.

Vilia ſunt giluis.] Tenuis fortunæ homines decent vilia, vt byrrhū ſiue rufum, giluum ſiue melinum: de quibus Gellius cap. vlt. lib. 13. *Byrrhus, giluus.*

Quem curæ.] meticuloſis, zelotypis, & ijs qui omninò ſunt perturbati, fuluus amictus ex viridi rufo permixtus poteſt eſſe peculiaris

Lignipedes qui. *lignipedes.*] Hi ſunt reſtigeri quidam Monachi, qui ex inſtituto ſeueriore ligneis calceis vtuntur, aut potius ſoleis quibuſdam è ſubere vel ligno. Itali vocant Capuſſinos. Pro veſte, pallia cinericia gerunt, eo colore, quo vilia ruſticorum ſaga qui caminos emundant.

Violaceus color. *Quiſquis ſorte.*] Violaceus ad eos pertinet qui ſua contenti ſorte viuunt, vel etiã fortunæ ludibria pro nihilo ducunt: eos enim affectus violæ & roſæ ſignificare poſſunt. ἴα καὶ ἄνθη.

Vt varia eſt natura.] Verba ſunt ipſius Alciati ex 2. Pererg. cap. 1. Colorum omnes appellationes Latinè expreſſim oſtẽdere vix quiſquam poſſit. tam enim hac in re varia natura eſt, vt quod in alijs pleriſque accidit, rerum multitudo vocabula ſuperet

ſed ſua cuique placent.] Homerus, ἀλλα παρ' ἄλλοις καλά. Suum enim cuique pulchrum, ait Cic. & ſic ſe res habet, te tua delectant, me mea. Virgil.

Trahit ſua quemque voluptas.

De coloribus iterum quædam, ſed obiter, vt in mentem veniunt, placet addere, quo emblematis ratio fiat illuſtrior. Plato itaque in Timæo dicit colorem, ſplendorem eſſe quendam defluentem ſigillatim de corporibus, & talibus quibuſdam partibus, quę ſunt aptæ ad oculorum ſenſum. Colorum autem ſunt penè innumerabiles differentiæ, ſed de notioribus, ijſque maximè quas Alciatus hic attingit, agimus, primumque de colore pullo, luctibus & funeribus accommodato, eum obſeruamus eſſe terræ colorem, quæ magna ſui parte pulla eſt: quodque mortuis injiciatur, inſtitũto maiorum, qui iuſta perſoluunt mortuis, induuntur pullis pallijs, terræ nimirum colore: indéque nominantur pleriſque atrati, pullati. Nam pullum ſæpenumero cum atro cõfunditur. Sic enim mors atra dicitur, eò quod cadauer extincto calore vitali, & exhauſtis ſpiritibus atrum relinquitur. At differt ater à nigro, quoniam omnis ater niger eſt, at non omnis niger ater eſt, ater enim aliquid horroris habet, eſtque viſu triſtis & iniucundus, proindéque lugentibus peculiaris, at niger non item: eſt enim nonnunquam lepidus & venuſtus.

Color pullus. *Cur pullæ veſtes in funeribus.* *Mors atra, cur.* *Ater à nigro differt.*

Albus. Color albus puriſſimus, quocirca pro ſincero capitur, cum

transfertur ad animum. Cum eo confundunt candidum: inde candor animi pro ſimplicitate puritatéque non rarò accipitur. Itaque apud omnes ferè nationes nos inoleuit, vt ad Dei cultum indumentis albis vt plurimum vtantur. Quo refero illud è Satyr. 2. Perſij. *Candidus*

—Negato Iuppiter hæc illi quamuis te ablata rogarit.

Et Flamen Ioui ſacra faciens albatus erat, albóque pileo vtebatur. Magi etiam Perſæ putabant Deum non delectari niſi in albis veſtibus. Fuit & Veſtalium ſuffibulum veſtimentum album, prętextum, quadrangulum, oblongum. Itemque ſerui accepta libertate albis veſtibus vſi memorantur, vti liquet ex Septimio Florente. Denique fuit iſte color modeſtiæ ſignum, vt purpura ambitionis, ſublimíſque animi & elati. Hinc illud Alexandri de Antipatro, quem quidam ob modeſtiam commendabat. Foris albo pallio vtitur, inquit Rex, intus autem totus purpureus. notabat ſimulatam hominis ambitioſi & ſumma petentis parſimoniam. Color viridis, herbarum color eſt, & auis pſittaci, & lapilli, quem ſmaragdum nominant, Huic colori ſimilis eſt Praſinus, qui nomen Praſinæ factioni dedit Appellatur hic color etiam cæruleus, vt à Græcis glaucus, vnde Pallas γλαυκῶπις, à veteribus Latinis cæſia, quaſi cælia, à colore cœli, ait Nigidius. Flauum, alij Venetum, vulgo blauum appellitant, colorem illum quidem à factione Circenſi nobilitatum. Quidam eundem eſſe ac cæruleum volunt, quem Gręci κυάνιον, nonnulli lazurion: ſed inter hos magnum diſcrimen. Flauiæ familiæ nomen dedit flaua cæſaries. Lucanus 10. belli Pharſalici. *Flamen Iouis albatus.* *Veſtales albatæ.* *Serui manumiſsi.* *Album & purpureum quid.* *Viridis.* *Praſina factio.* *Flauus.* *Factio Veneta.* *Flauia familia.*

—Tam flauos gerit altera crines
Vt nullus Cæſar Rheni ſe dicat in armis,
Tam rutilas vidiſſe comas.

Loquitur de Cleopatræ pediſſequis. Sic Iuuenal. 13. Satyra.

Cærula quis ſtupuit Germani lumina, flauam
Cæſariem, & madido torquantem cornua Cirro.

Legi alicubi flauam Achillis comam, caloris & iracundiæ fuiſſe argumentum: quoniam ij ferè ſint ξανθοχόλοι, id eſt, flaua bile laborantes, & ad iram propenſiores qui crines flauos habent: ſed tamen flauum fuiſſe Menelaum memorant, virum quidem mitem proindéque mollem bellatorem. *Achilles flauicoma, & Menelaus.*

Rubeus ex animantium ſanguine, & quo lana inficitur, crocus, vnde coccineæ veſtes, id eſt, purpureæ. Veſtis autem rubicunda erat pugnæ acieíue committēdæ apud Romanos *Rubeus.*

ſymbolum, vt Plutarch. teſtatur multis locis.

Ceruleus. De ceruleo nihil amplius, quã à cœlo denominari noſtri colorem celeſtem dicunt, non quod cœlum particeps ſit coloris alicuius, ſed quia ita nobis appareat. Proinde ſacerdotes Ægyptij Deum veſte indutum cærulea, quia præcipua eius in cœlo ſedes, effingebant. Non referam quæ notantur à *Iſis & Tiphon cærulei.* Plutarcho de colore Iſidis & Tiphonis cæruleo, hæc enim ἀφροδιόνυσα. hunc colorem cæruleum ἁλουργὸν à colore maris, ἀπὸ τῆς ἁλός, dici volunt vt enim cælum cæruleum, ſic mare cæruleum dicunt poëtæ.

Cymatilis. Cærulei coloris veſtis nominatur etiã cymatilis, quia nomen ab vndis trahit. Ouidius,

Hic vndas imitatur, habet quoque nomen ab vndis.

κῦμα enim fluctum ſonat. apud Plautum veſtis cymatilis eſt vndulata, nos camelotum vocamus.

Canus color iſque natiuus. Candido colori proximus eſt quem canum nominant: qui color eſt albi nigrique particeps, Græcis λευκόφαιος, qualis eſt capillorum & barbæ in ſenibus, vnde canities appellata eſt. Is natiuus color eſt, vt qui non inficitur, ſed ex ipſa ouis lana ita capitur. Quia verò cineri penè ſimilis eſt cinericius, inde veſtes cinericiæ, quales Franciſcanorum ſo-*Cinericius.* dalium. huic colori proximus eſt rufus quem penè refert *Rufus.* giluus, ſeu heluus, ſic nominatus, à vini genere quod colorem habet inter rufum albumque: ruſſum barbari appellant, aut ruſſeum: alij ſaginatum, quaſi ſanguinatum, qui *Impluuiatus.* ſit cruentato ſimilis. Eſt ille qui dicitur impluuiatus pullo ſimilis, ſic nominatus, quaſi fumato ſtillicidio implutus Sunt qui volunt ſuaſum eſſe, à ſtillicidio factum fumoſo in albo panno, & is color eſt peculiaris monachis, quos Minimos appellitant, Pariſini bonos homines. Eo fortaſſe ſenſu homines ſeculi aurei deſignati, ob morum vitæque ſimplicitatem, quam ipſi profitentur: veſtis enim natiui coloris miniméque infecti, vitæ innocentis, & ab omni alienæ luxu index eſt. Tum autem primum cœpit hominum exundare luxuries, cum natiuas lanas cœperunt ad cultum tingere.

Fuluus. Fuluus, eſt color cœli & ſtellarum: qua ratione ſidera fulua dixit Tibullus. Sed hic exiſtimo intelligi maximè rauum colorem, qui obtuſus eſt quodammodo atque obſcuratus. Gellius cap. 20. lib 2. ex Frontone docet fuluum videri de rufo atque viridi mixtum, & in alijs plus habere rufi: vide *Ianthinus.* apud eundem reliqua. Ianthinus qui & violaceus, ex quo

Hyanthinus, è purpura factus & viola, vt nomen indicat. hinc veſtis Ianthina. Martial. in 2. Coccina famoſæ donas & Ianthina mæchæ. ſignificat veſtimenti genus infecti purpura violacea. Quo de colore perdoctè Bayſius cap. 3. de re veſtiaria.

Vt varia eſt natura coloribus in gignendis, vt ſunt colores in infinita penè varietate, ſic eorum nomina varia diuerſáque, ſicuti ab herbis ſeu floribus, hiacynthinus, violaceus, roſeus, papaueratus, malachinus: à plantis phœniceus, buxeus, praſinus, à virentis porti folio: à locis, Tyrius, Puniceus, Indicus: ab animantibus, vt ceruinus, muſtellinus, olorinus, coracinus: ab aqua, aquilus, neque albus, neque niger, ait Feſtus: Cæterum quia nihil abſque luce poſſumus intueri variéque ipſa mutetur lux, nõ eſt mirum ſi cum luce varient ipſi colores. Ea de re nonnulla Cælius Rhodig. antiq. lect. 17. lib. cap. 7.

Appendix.

I*ndex mæſtitiæ eſt pullus color.*] Hieronym. ad Iulianum: Lugubrẽ veſtem mutaueris: & dedicatio oſſium martyris candida tibi veſtimenta reddent, vt non ſentires dolores orbitatis tuæ, quàm ciuitas vniuerſa ſentiret. hæc ille. Quo ex loco facile eſt intelligere morem etiam fuiſſe apud veteres ſumendę pullæ veſtis temporibus orbitatis, & ſepulcralium: at cùm feſti dies martyrum celebrarentur, in gaudij ſignum ſumpſiſſe veſtes candidas & hilares. Ad id noſtrum de coloribus emblema pertinere video Tertulliani id de ſpectaculis, vbi de coloribus paganicis: meritò & coloribus idololatriam veſtierunt, & ab initio Deo Soli fecerunt albas & ruſſeas: albas hyemi ob niues candidas: ruſſeas æſtati, ad Solis ruborem voti erant, ſed poſteà tam voluptate quàm ſuperſtitione prouecta; ruſſeum alij Marti, alij album Zephyris conſecrarunt: praſinum verò terrę matri, vel verno venetium colorem mari vel autumno. Cùm autem omnis ſpecies idololatriæ damnata ſit à Deo, vtq́ue etiam illa damnatur quæ elemẽtis mundialibus profanatur.

H*inc ſyndon ſacris linea grata viris.*] Poëta lib. 12. Æneid. teſtis eſt locuples,

——puráque in veſte ſacerdos
Setigeræ in frontem ſuis, intonſámque videntem Attulit.

Seruius in ſchedis, pura interpretatur, non polluta: & pura veſtis eſt, ait, qua feſtis vti diebus conſueuerant ſacrificaturi, vt neque fauſta ſit, neque fulgurita, neque maculam habeat. Eſt autem purpurea & linea: purpura enim maris vicem ad præbet: linum verò fluminis, quia cum vere primùm in Oriente flumen inundaſſet, linum natum ait Plinius. Et Feſtus Pompeius, Pura veſtimenta ſacerdotes ad ſacrificium habebant, id eſt, non obſita, non fulgurita, non fauſta, non maculam habentia. Neminem fugit quod olim magiſtratum petituri, toga candida vtebantur, ex quo dicti candidati. Fragmenta quædam nobis Tulliana ſuperſunt orationis, *in toga candida*. Liuius album veſtimentum dicit. Vopiſcus in Floriano: Senatores omnes ea lętitia elatos, vt domibus ſuis omnes albas hoſtias cęderent, imagines frequenter aperirent, albati ſederent, quia antiquitatem ſibi redditā crederent. Acerrimè Vatinius inceſſitur à Tullio, quod toga pulla accubuiſſet, contra decorum feſti conuiuij. Illud ex te, ait, ſcire capio, quo conſilio, aut qua mente feceris, vt in epulo Q. Arij, familiaris mei, cum toga pulla accumberes? quem vmquam videras? quem audiueras? quo exemplo, quo more feceris? Dices, ſupplicationes te illas non probaſſe optimè, nullus faciebat ſupplicationes. Vidéſne me nihil de anni illius caſu, nihil de eo quod tibi cum ſummis viris commune eſſe videatur, ſed de tuis proprijs ſceleribus ex te quærere? nulla ſupplicatio fuerat: cedo, quis vmquam cenat atratus? ita enim illud epulum eſt funebre, vt manus ſit funeris, epulæ quidem ipſæ dignitatis: Sed ornatur epulum populi Romani feſtum diem argento, veſte niuea, omni apparatu, ornatúque viſendo, quis vmquam in luctu domeſtico, quis in funere familiari cernit cum toga pulla? cui de balneis exempti pręter te toga pulla vmquam data eſt? cum tot hominum millia accumberent? cùm ipſe epuli dominus Q. Arius albatus eſſet: tu in templum Caſtoris te cum C. Fidulo atrato, ceteriſque tuis furijs funeſtum intuliſti. Quis tum non ingemuit? quis non doluit Reipub. caſum? quis ſermo alius in illo epulo fuit, niſi hāc tantam, & tam grauem ciuitatem ſubiectam eſſe non modò furori, verùm etiam irriſioni tuę? Hunc tu morem ignorabas? nunquam epulum videras? numquā puer aut adoleſcens inter coquos fueras? Fauſti adoleſcentis nobiliſſimi ex epulo magnificentiſſimo famem illam veterem tuam non expule-

tas? quàm acerbè atratum videras, dominum cum toga pulla, & eius amicos ante conuiuium? quæ te tanta tenuit amentia, vt tu, niſi id feciſſes, quod fas non fuit, niſi violaſſes templum Caſtoris, nomen epuli, oculos ciuium morem veterem, eius qui te inuitarat auctoritaté parum putares teſtificatum eſſe, ſupplicationes te illas non putare? Hucuſque orator morem patrium violatum queſtus in Vatinio, non fruſtrà quidem, cùm qui ſapiat non abhorreat à more patrio. Memini ad hæc Aurelium Victorem in Marco Antonino Philoſopho, dicere, Nuncio accepto de morte principis, confuſam luctu publico Vrbem: ſenatores in curia veſte tetra amictos lacrymas effudiſſe.

tumulo cùm damus inferias.] Ouid. epiſt. Iaſonis,

Inferias vmbræ fratris habete mei

Claudian. 4. de Honorij conſulatu,

Has dedit inferias tumulis, iuuenúmque duorum
Purpureos meritò placauit ſanguine manes.

Idem de laudibus Stiliconis,

Inferijs gens tota datur

ſtola candida.] Nomine ſtolæ, quamcunque veſtem oblongam intelligo: aliàs ſtola erat muliebris & demiſſa ad talos vſque.

Hinc ſyndon ſacris linea grata viris.] Ouid. 15. Metamorph.

——cognouit numina caſtus
Errantes vitta crines albate ſacerdos

Idem 5. eiuſdem operis,

Cererίſque ſacerdos
Amphycus, albenti velatus tempora vitta.

quoties irrita retrò cadit.] Ouid. 3. de Ponto, 4. eleg.

Irrita verorum non ſunt præſagia vatum.

eod. lib. eleg. 7.

Spem iuuat amplecti, quæ non iuuat, irrita ſemper.

& 4. eiuſd. operis, 7.

——fides non irrita.

In 2. Faſtor. *——venit irritus illuc Romulus.* hoc eſt, re infecta. Idem in 3. eiuſdem,

Si mea nota fides, irrita nulla putes.

& de Narciſſo, eod. lib.

Irrita fallaci quoties dedit oſcula fonti.

Curtius lib. 4.

Tam diſcedere irritum, quàm morari pudebat.

Eſt cupidis flauus.] Meretrices tamen toga pulla à matronis adulterij conuictis, quæ albatæ erant, diſtinctæ.

At ruber armatos.] Plutarchus auctor eſt, Demadem oratores olim dixiſſe, Athenienſes de bello numquam decreuiſſe, niſi pullis veſtibus indutos: eo verbo ſignificabat eos bellandi cupidiores, nec niſi de clade ſuorum admonitos, pacem cogitare.

pueros erubuiſſe pudor.] ad hunc modum Virgil.in 12. de Latini vxore, belli dubij euentum reformidante:

Accepit vocem lacrymis Lauinia matris,
Flagrantes perfuſa genas, qui pluribus ignem
Subierat rubor, & calefacta per ora——
Iidem ſanguineo.
Si quis ebur, vel miſta rubent vbi lilia——
Alba roſa, tales virgo dabat ore colores.

Attoniti nimia religione.] Lucretius lib.3.

——multóque in rebus acerbis
Acriùs aduertunt animos ad relligionem,
Quò magis in dubijs homines ſpectare periclis
Scilicet aduerſísque in rebus noſcere qui ſint,
Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Eliciuntur, & eripitur ſortuna. manet res.

At putò hîc alludi ad vocabulum δέος, timor vnde putant Dei Latinum nomen trahi, ex quo illud Petronij,

Primus in orbe D*eos fecit timor.*

qualia lignipedes ſtragula.] ſtragulum, ἡ στρωμνὴ, apud nos, *couuerture de lit*, ou, *lodier, houſſe.* & rectè quidem hîc ſtragula, nam quidā horridiore cultu fraterculi, vt Capucini, nō tam pallia, quàm formam quandam ſtragulorum induunt, non vt Franciſcani noſtrates, qui initiò cultu ſeueriore, at nunc tādem cœperunt nitidiores eſſe.

ſed ſua cuique placent.] Elegans illud Eueni Parij,

πολλοῖς ἀντιλέγειν μὲν ἔθος περὶ παντὸς ὁμοίως,
ὀρθῶς δ' ἀντιλέγειν οὐκέτι τοῦτο ἐν ἔθει,
καὶ πρὸς μὲν τούτοις ἀρκεῖ λόγος εἷς ὁ παλαιός,
σοὶ μὲν ταῦτα δοκοῦντ' ἐστὶν, ἐμοὶ δὲ τάδε.

Significat multis eſſe ſolemne reprehendere, rectè autem id non facere. quin aduerſus illos poſſe verbum vetus retorqueri, hæc tibi videntur talia, mihi verò contra. Plinius Secund. ſcitè admodum epiſt. 20. lib.1. Adieceram quod me docuit vſus magiſter egregius, Frequenter ego iudicaui, frequenter

in conſilio fui: aliud alios mouet, ac plerúmque paruæ res maximas trahunt: varia ſunt hominum iudicia, variæ volũtates Inde qui eandem cauſſam ſimul audiuerint ſæpe diuerſum, interdum idem, ſed & diuerſis animi moribus ſentiũt. Video huc trahi ore populi celebratum adagium, Quot capita, tot ſenſus, cuius etiã meminere noſtri Iuris ſcholiaſtæ, l.4. Dig. ad S.C. Trebellian Alia enim alijs nationibus honeſta, quæ alijs turpia, & ſic varij quot in orbe colores, tot etiã notiones animi fluxę vt vagæ peruolitãnt. Conferrem huc exempli gratia ſectarum varias ſpecies, nedum colores varios: hominum ac regionum faciem diſſimilem, ſed id fortaſſe bilem moueret quibuſdam delicatulis, qui domeſticis vitijs, vt naturalibus moribus delectantur, & veluti Balbinũ polypus agnæ, quod ille dixit. Malim ad colores ludorum Circenſium, circa quos imprudens antiquitas inſanijt: vel ad colores varios cœnobitarum, qui patrum inſtituto non ad alium finem inducti videntur. quàm vt familiarum diſtinctio fieret, confuſio vitaretur. Nihil hîc de coloribus caſtrorum, aut militantium, qui neceſſariò varij ſunt, vt hęc varietas ſingulas copias in officio contineat.

Virtuti fortuna comes.

EMBLEMA CXVIII.

ANGVIBVS implicitis, geminis caduceus alis
Inter Amalthea cornua rectus adeſt.
Pollentes ſic mente viros, fandíque peritos
Indicat, vt rerum copia multa beet.

Symbolum Alciati. HOc ipſiſſimum fuiſſe Alciati ſymbolũ refert Paulus Iouius, lepido eo libro, quem ſcripſit lingua ſua vernacula De notis armorum & amoris. Quod ſchema quàm bellè Alciato conuenerit, facilè poſſunt intelligere, qui eius prudentiam iuris & eloquentiam, qua cæteris excelluit, vnà ſecum reputant. Id enim ſtudium, eáque facultas effecit, vt magnos honores & honeſtas opes ad vitæ præſidium ſibi compararit.

Idem Iouius me docet eodem dialogo, ſymbolũ hoc, VIRTVTI FORTVNA COMES, fuiſſe vſurpatum antè ab Iaſone Maino nobili Iuriſconſulto. quo, ſua ſe virtute ac ſtudio, lautam fortunam eſſe conſecutũ oſtendebat. Sed id Emblema placet ad quoſcumque doctos & ſapientes homines transferre. His ſymbolis, virga nempe Mercuriali caduceo, duobus inter ſe connexis ſerpentibus & duplici copiæ cornu ſignificatur homines ſapientia & eloquentia præditos, rerum omnium copiam facilè conſequi. Quò ſpectat Ariſtotelicum illud, Diuitem ſi velit eſſe poſſe, qui ſapientia fuerit cultus. quod quidem ſymbola hæc tacitè indicant. Nam caduceus diſciplinę, eloquentiæ, ſapientiæ, ſed & felicitatis notam habet, teſte Pierio lib. 15. De ſacris Ægyptiorum literis. Cornu vero Amaltheæ, rerum omnium abundantia eſt Hinc apud Stobæum Hippodamus Thurius ciuitatem bonis legibus conſtitutam, cornu Amaltheæ appellat: quandoquidem bona ingenia eius beneficio profectum capiant, tum mores, ſtudia legéſque fiant optimæ, item rationes rectæ & æquæ, pietas, ſanctimonia, reuerentia. Ab hac ſententia non multum abſceſſit Socrates: Τὸ γὰρ Ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος οὕτως. εἶναι γὰρ σύμβολον, ἂν μήτις ᾖ μάλθων, ἀλλ' ἐργάτης, πάνθ' ἕξειν τ' ἀγαθὰ κατὰ μὲν τὴν ἀμαλθείαν, τοῦ μὴ μάλθωνος ἀπομένου. κατὰ δὲ τὸ κέρας τοῦ βοὸς ἐργατικωτάτου ὄντος τὸν ἐργάτην ἐνσημαίνεσθαι. βότρυς δὲ ἐν τῷ κέρατι εἶναι καὶ τὰ ὅμοια, ὅτι ἐν τῇ γεωργίᾳ πάντα ἔστιν ὧν χρείαν ἔχομεν. διὸ καὶ ἔχοντες αὐτὸ εἰσάγονται ὅ,τε ἀγαθὸς δαίμων, καὶ ἡ ἀγαθὴ τύχη. id eſt, Amaltheæ cornu ſic interpretabatur: eum quidem ſignificare qui minimè ſit diſſolutus, ſed operi intentus, genus omne boni conſecuturum: Per cornu verò bouis, quod animal eſt laborioſiſſimum, virum operarium intelligi. Vuas autem & ſimilia in cornu haberi, quia ex agricultura cõſequimur quęcumque neceſſaria ſunt. Itaque ipſum geſtantes inducuntur bonus genius & bona fortuna. Hanc Socratis ſententiam de cornu Amaltheæ obiter volo ita reſtitui τὸ γὰρ τῆς ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος τοιαύτης τινὸς ἀναφορᾶς ἠξίωσεν. Amaltheæ cornu explicans eò referri volebat, vt eſſet ſymbolum, quo deſignaretur is qui minime diſſolutus eſſet, ſed intentus operi, genus omne boni conſecuturum. vocabulum enim Amaltheæ. loco μὴ μάλθωνος, hoc eſt, non diſſoluti, poni. per cornu verò, bouis &c. In Collectaneis ex Philemone de pecunia idem intelligitur:

Caduceus.

Amalthea cornu.

Quid per Amalthea cornu ex Stobæo.

Bos, animal ad laborem natum.

τὸ τῆς Ἀμαλθείας δοκεῖς εἶναι κέρας,
οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς κέρας βοός;
ἀργυρίον ἐστι τοῦτ'. ἐὰν ἔχῃς, λέγε
πρὸς τοῦθ' ἅβούλει, πάντα σοι γενήσεται,
φίλοι, βοηθοί, μάρτυρες, τωνοικίας.
Putáſne Amalthea cornu huiuſmodi eſſe,
Quale pictores cornu bouinum depingunt?
Argentum eſt, quod ſi habueris, petas
Ab ipſo quicquid voles; omnia tibi addentur,
Amici, auxiliatores, teſtes, domum, multitudo,

Amaltheæ iſtud cornu, præter cæteros, ad felicitatem & fortunæ bona retulit Dio. Chryſoſtom. Orat. 1. De fortuna.

Caduceus Mercurij. *caduceus.*] Virga Mercurij, qua dicitur vſus ad lites & iurgia tollenda, ad ſomnum inducendum, ad euocandas ex inferis animas, vel etiam immittendas: Homerus Odyſſ. ε.

εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ δ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.

Caduceus autem, à quo caduceatores legati, eſt *κηρύκειον* Græcis, cuius verbi meminit Marcianus, l. 8. de rerum diuiſ. Digeſtis. Horatius:

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, virgáque leuem coerces
Aurea turbam, ſuperis Deorum
Gratus & imis.

Et Virgilius 4.

Tum virgam capit, has animas ille euocat orco
Pallentes alias ſub triſtia tartara mittit,
Dat ſomnos, adimítque, & lumina morte reſignat.

Iulian. Imperator epiſtola quadam ad Iamblichũ, Mercurij virgam, ad eloquentiæ vim doctè retulit, *οἷς Ἑρμοῦ ῥάβδῳ κινεῖς καὶ διεγείρεις καθεύδοντας*, quaſi virga Mercurij moues, atque dormientes expergefacis. Idem poſt: *πρέπει δὲ Ἑρμοῦ λογίου μαθητὴν, εἰ δὲ βούλει τρόφιμον ὄντα, τὴν ῥάβδον οὐκ ἐν τῷ καθεύδειν ποιεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ κινεῖν καὶ διεγείρειν μᾶλλον ἐθέλειν μιμεῖσθαι* Æquum eſt te, qui ſis Mercurij eloquentiæ præſidis diſcipulus, aut ſi mauis, alumnus, virgã non ſomni prouocãdi gratia tractare, ſed illum imitari ad mouendum & excitandũ.

Hanc Mercurialem virgam *κηρύκειον* Græcis appellari dixi, qua legati, fecialéſque vſi, proindéque caduceatores nominati, vt notat Vlpianus interpres Demoſthenis, ad orationem contra Timocratem: quo loci ſtatuit duplices Ceryças,

Serpentes caduceo implicati.

qui ius idem haberent cũ fecialibus, eandemq; pęnè poteſtatẽ, vt belli denunciãdi, pacis ineundę: quos εἰρηνοδίκας, pacis ſequeſtros Dionyſ. Halicarn. interpretatur. De Serpentibus autem Caduceo implicatis, hæc eſt Mythographorum narratio. Mercurius in Arcadiam iter faciens, duos inter ſe Dracones acerrimè concertãtes offendit, quos interpoſito baculo ſtatim pacauit: qua de cauſa ne poſteri miraculum ignorarent, Ægyptij virgam duobus interpoſitã draconibus Mercurio conſecrarunt, & Caduceum nominarunt. Baculus hic eloquentiæ typus eſt: dracones ſapientiæ gerunt ſymbolum. Alij ad pacem referunt, quam plerumque legati ſiue caduceatores cõponunt Huc reſpexit Iſidorus; Mercurius, inquit, virgam tenet quę ſerpentes diuidit: nam bellantes & diffidentes interpretum oratione ſedantur. Iamblichus in Epiſtola ad Deuxippum: Reuera Deus quiſpiam fuit, qui hominibus Dialecticam oſtendit, & è cælo demiſit: vel, vt quidam dicunt, eloquens Mercurius qui in manibus Dialecticæ ſymbolum geſtat, ſerpentes ſcilicet ſe inuicem reſpicientes.

Baculus quid.

Serpentes, dialecticæ ſymbolum.

Amalthea cornua.] Amalthea capræ nomen fuit cuius lacte Iupiter eſt enutritus, Adraſtes & Idæ Nympharũ miniſterio & opera. Cùm verò aliquando capra cornu, quod habebat ampliſſimum, in obiecta fregiſſet arbore, Nympha id ſuſtulit diuerſis pomis ac herbis onuſtum, & ad os ipſius Iouis detulit: cuius beneficij memor iam grandior factus, cornu ſeruatum Nymphæ cuius erat capra, dono dedit ea virtute imbutum, vt quicquid appeterẽt, ex eo cornu protinus exiliret. Alij hoc cornu referunt ab Hercule ereptum fuiſſe Acheloo ſeſe in varias figuras commutanti. Ouid. 9. Metamorph. & Faſtorum 5. Strabo lib. 10. Lactant lib. 1. cap. 21. Mythologi referunt ad regionem antea ſterilem & infecundam, quam labore & induſtria Hercules feraciſſimam reddiderit. Nos facultatem & omnium bonorum copiam hîc interpretamur, quæ virtutem & liberalẽ omnem eruditionem conſequi iure debeat: quod ſignificat huius Emblematis inſcriptio. cuius Cicero meminit in Catone Maiore his verbis: Te Cyre beatum ferunt, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta eſt. quæ petita videntur ex Oeconomico Xenophontis. Quò etiam refer Adagium, Virtute duce, comite fortuna, ex Ciceronis Epiſtolis familiaribus.

Amalthea, hiſtoria.

Acheloi cornu.

Pollentes mente.] exprimit Græcam locutionem νοῦν ἔχοντας, i. φρονίμους.

ſandiq; peritos.] Ariſtot. 1. artis dicendi appellat eos εἰπεῖν δυναμένους.

copia multa beet.] beare, eſt prodeſſe, inquit Vlpian. l. 49. D. De verb. ſign. naturaliter enim bona ex eo dicuntur, quòd beant, hoc eſt, beatos faciunt.

Appendix.

Virtuti fortuna comes.] Gnome pulchra, non ſemper vera, vt res humanæ fluunt. ad eam facit locus Plinianus ex panegyrico ad Traianum. Poſſum ire per omnes appellationes tuas, quas olim virtus dedit: quas proximè fortuna conceſſit, quas adhæc indulgētia diuina meditatur. hæc ille. Sed nomen virtutis nòn hîc accipitur pro eo habitu quem rectæ rationi cōſentaneum philoſophi dicunt, ſed ſpeciatim ſonat τὴν ἀνδρείαν, quæ Italica dialecto dicitur, *il valore*, Gallicè, *la valeur, proüeſſe, grandeur de courage*. Alioqui virtutis nomine, præclarę quæque dotes animi continentur. Vnde noſtris appellatur *homme de valeur & merite*, pietate grauem & meritis poëta dicit. & hinc ἀνδρία καὶ μεγαλοψυχία, *la vaillance, la ſuffiſance*: fortè huc referas Horatianum iſtud è 3. Carmin. 2.

Virtus repulſæ neſcia ſordidæ,
Incontaminatis fulget honoribus.

& deinde,

Virtus recludens immeritis mori,
Cælum negata tentat iter via.

Et illud Plauti Amphitruone:

Virtute ambire oportet, non fauitoribus:
Sat ille habet fauitorum qui virtutem habet.

Item Senecæ de ira, cap. 7. lib. 2. Non eſt fortior nequitia virtute. Et Virgil.

Tum pudor incenditq; viros & viuida virtus.

At fortunę vocabulum aliquando pro incerto rerum euentu, nonnumquam etiam pro felici ſucceſſu & affluentia opum accipi nemo neſcit. ad primum illud ſignificatum refero varios de fortunæ varietate queſtus, vt ille Horatij,

Fortuna ſæuo læta negotio,
Ludum inſolentem ludere pertinax
Tranſmutat incertos honores
Nunc mihi, nunc alijs benigna.

Et Plautinum illud Pſeudolo:

——profecto hocce erit
Centum ductu n hominum conſilia ſola hæc deuicit dea
Fortuna atque hoc verum eſt perinde vt quiſque fortuna vtitur
Ita præcellit, atque eum ſapere omnes dicimus
Benè vbi quod conſilium diſcimus accidiſſe, hominem catum
Eum eſſe declaramus: ſtultum autem eum cui venit malè.

Illud tritum Terentij:

O fortuna, ô fors fortuna.

Ouid.vlt.Triſtium,eleg.15.

Rara quidem eſt virtus,quàm non fortuna gubernet,
Quæ maneat ſtabili cùm fugit illa gradu.

Secundo modo fortunæ verbum ſumitur pro felici opũ ſucceſſu, vnde dicti viri fortunati, ὄλβιοι, εὐδαίμονες, quare & nos fortunas numero plurali dicimus opes, vt apud Horatium.

Quò mihi fortunas,ſi non conceditur vti?

Virgil.1.ecloga:

Fortunate ſenex,ergo tua rura manebunt.

& alia eius generis multa,illud ad rem propiùs Alciatus caduceum & Amaltheæ cornu ſibi proprium ſymbolum fecit, quod in ipſius vita memini. Adjicio ex Nonio,caduceũ fuiſſe pacis ſignum, ex Varrone, de vita populi Romani lib.2. inquit, vbi verbenarius ferebat verbenam,id erat caduceus, ſignum pacis,nam Mercurij virgam poſſumus appellare.Ita Martialis in 7.

Cyllenes,cœliq; decus facunde miniſter,
Aurea cui torto virga dracone viret.

Pollentes ſic mente viros.] ſignificat eos qui præditi τῷ λόγῳ ἐνδιαθέτῳ καὶ προφορικῷ, nam multi quidem docti, ait elingues, & quorum domi doctrina ſilet, foras prodire neſcia. Sed alij verboſi ac locutuleij, qui nullum garriendi modum faciant, & quibus nihil aut parum mentis.At quibus vtrumque datum,felices. Sic laudatur apud Flaccum Iulius Florus epiſt.3.lib.1.

——non tibi paruum
Ingenium,non incultum,neque turpiter hirtum,
Seu linguam cauſis acuis,ſeu ciuica iura.
Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen
Prima feres ederæ victricis præmia.

Apud Tullium commendatur neſcio quis, cui promptum, paratumque ingenium, & qui præclaras animi notione

pari linguę volubilitate ſciret exprimere. Sic apud Plinium 1. epiſt. 22. Ariſto, iuris peritiſſimus impenſe ornatur.

Nec abs re Socrates exſecrabatur ſophiſtas, qui primi ſapientiam ab eloquentia ſeiunxiſſent res natura indiuiſas, qua de re Tullius præfat. 2. libr. de inuentione.

Memini ab Homero tribui Vlyſſi ciuilem prudentiam, τὴν σύνεσιν πολιτικὴν, & promptam eloquendi facultatem, τὴν ἑρμηνευτικὴν, his omnino verbis,

οἱ δ᾽ ἐνὶ μὲν μορφὴ ἐπέων, ἐν δὲ φρένες ἐσθλοί,
Mente vales, iuncta eſt facundis gratia dictis.

Fortuna virtutem ſuperans.

EMBLEMA CXIX.

Cæsareo poſtquàm ſuperatus milite, vidit
Ciuili vndantem ſanguine Pharſaliam;
Iam iam ſtricturus moribunda in pectora ferrum,
Audaci hos Brutus protulit ore ſonos:
Infelix virtus, & ſolis prouida verbis,
Fortunam in rebus cur ſequeris dominam?

INterfecto Iulio Cęſare à Bruto & Caſſio, vt libertatem ciuibus ereptam aſſererent, res tamen non ceſſit vt ſperabãt. Siquidem extincto Caſſio in bello ciuili, cùm Brutus vidiſſet ſe ſuperatum iri, quibuſdam de fuga ſuadentibus : Non

Mors Marci Bruti. certè pedibus,inquit,eſt fugiendum, ſed manibus:tandémque arrepto gladio prorſus deſperãs ſe ipſum confodit,iuuãte Stratone Rhetore. Dion in Auguſto refert tum verſus hos pronunciaſſe,qui in tragœdia Herculi tribuuntur: ὦ τλῆμον ἀρετὴ,λόγος ἄρ' ἦσθα ἄλλως, ἐγὼ δέ σε ὡς ἔργον ἤσκουν, σὺ δ' ἄρ' ἐδούλευες τύχῃ.hoc eſt, O miſera virtutis;quàm tu res eras nugatoria:equidẽ ſeriò in te exercebat, at tu fortunæ inſeruiebas.vel ſic:O miſera virtus, ergo nomẽ inane eras;ego verò te vt rem ſolidam exercui, quamuis interim fortunæ ſeruires.Significabat tunc quidem temporis plus momenti & virium fortunæ quàm virtuti fuiſſe, viróſque bonos improborũ machinis fractos & extinctos.quod Q. Curtius lib. 8.confirmat, cùm ait; Quis neget eximiã quoque gloriã ſæpius fortunæ quàm virtutis eſſe beneficiũ? Alciatus Parergôn libro 2. cap.7.retulit hanc Bruti ſententiam, vſurpauitque in Epitaphio à ſe conſcripto de Pyrrhi Anglabermæi Aurelianenſis Academiæ Iureconſulti morte, his omninò verbis.

Fons Emblematis.

Quis non malignas mortis accuſat vices,
Virtute claros quæ viros præceps rapit,
Viuaciores improbos cornis ſinens?
En Pyrrhus ille tot animi illuſtris bonis,
Latóque clauo, eſt ante præreptus diem:
Fruſtra putauit eſſe te Virtus Deam,
Quæ fortuitis ſeruiebas caſibus.

At reuera hæc fuit Bruti,id eſt hominis pagani, nec veri Philoſophi,imò verò deſperantis opinio,qui quantum in eo errarit,colligere eſt faciliimũ ex ſcriptis Platonicorũ & aliorũ, quorum fuit iudicium acrius,& auctoritas maior. Certè non multum ei poteſt obeſſe fortuna,qui ſibi firmius in virtute quàm in fortuna præſidium collocauit. Virtus enim omnia quæ in hominem cadere poſſunt,ſubtus ſe habet, eáque deſpiciens caſus contemnit humanos, culpaque omni carens, præter ſeipſam nihil cenſet ad ſe pertinere:vt rectè docet Cicero Tuſcul. 5. & Lactant. lib. 3. De falſa ſapientia c.28.Neque verò cenſendus eſt fortis,& magno præditus animo,qui vt aliquod damnum,aut alioqui aſperam vitæ calamitatem effugiat, vitæ ſibi vſuram adimit:quòd in Cleomene Plutarchus exaggerat.Cùm enim poſt miſeram acceptã cladem in bello contra Antigonũ,Cleomenes rebus omnibus deſperatis admoneretur à Therycione,vt ſe interficeret: Generoſum

Deſperãtis opinio quæ.

Virtutis vis. Vide Senecã epi. 75. lib. 10. ibi. Quicũque beatus eſſe conſtituit &c.

Fortis non eſt qui ſe necat.

Cleomenis verba grauiſſima.

verò putas eſſe, inquit, magniq́ue animi facinus, ſibi vitam adimere: quo vno nihil facilius aut promptũ magis eſſe poteſt; Id verò ignaui hominis & inconſulti maximum argumentum eſt. Quis enim eum qui ſimile quidpiam in ſe receperit, non à ſua ipſius ignauia victum eſſe confitebitur? Minimè eſt oppetenda mors, vt honeſtas actiones detrectemus, imò diligenter prouidendũ, vt ipſa mors in ſe generoſi quidpiam & honeſti habeat: quia cum probro non minimo coniunctum ſit, aut viuere, aut mori ſui cauſſa velle. Quod ſi aliquando cogitandum eſſe videatur (quod numquam tamen permiſſum fuit inſtituto Chriſtiano, id fortaſſe permittitur, cùm nulla ſpes ſuperſit amplius defendendæ patriæ. Rectè ille quidem, ſed veriùs tamen Poëta.

Rebus incertis facile eſt contemnere vitam:
Fortiùs ille facit, qui miſer eſſe poteſt.

Huc Martialis in primo ad Decianum quendam,

Nolo virum facili redimit qui ſanguine famam:
Hunc volo, laudari qui ſine morte poteſt.

Idem ſic lepidè perſtrinxit Fannium:

Hoſtes cùm fugeret, ſe Fannius ipſe peremit:
Dic mihi, num furor eſt, ne moriare, mori?

Rectè Ariſtot. 3. de Morib. ad Nicomach. *τὸ ἀποθνήσκειν φεύγοντα πενίαν, ἢ ἔρωτα, ἤ τι λυπηρὸν, οὐκ ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλοῦ. μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, καὶ οὐχ ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν.* Cæſar in 7. de bello Gallico: Animi eſt iſta mollities, inquit, non virtus, inopiam pauliſper ferre non poſſe, qui ſe morti vltrò offerant faciliùs reperiuntur, quàm qui dolorem patienter ferant. Idem pænè Curtius lib. 5. de Alexandri geſtis: Fortium virorum magis eſt mortem contemnere, quàm odiſſe vitam. ſæpe tædio laboris ad vtilitatem ſui compelluntur ignaui. At in primis audiēda vox Herodiani 6. *χρὴ δ' ἄνδρας γενναίους τε καὶ σώφρονας εὔχεσθαι μὲν ὑπάρχειν τὰ βέλτιστα, φέρειν τε τὰ προσπίπτοντα:* Viros generoſos atque ſapientes decet optima quidē optare, ſed ferre quæcunque incidant. Laudata non temerè ſapientibus & conſultis hominibus M. Tullij ſententia, qui cùm videret fractas omninò & extra ſpem poſitas eſſe Pōpeianorum copias, cum Cæſare & Craſſo ſentire maluit, quàm ijs quos vincere ſe minimè poſſe ſperabat, obſiſtere, aut etiam verbis moleſtus eſſe. Nam neque pugnandum ſibi arbitrabatur eſſe tutum aut facile contra tantas opes, neque permanendum in

Ciceronis diſſimulatio, poſt ciuile bellum Pompeianũ laudatur.

eadem ſententia, conuerſis rebus, ac bonorum voluntatibus immutatis, ſed temporibus aſſentiendum. Numquam enim, vt ait ille, præſtantibus in gubernanda Repub. viris laudata eſt in vna ſententia perpetua permanſio: ſed vt in nauigando tempeſtati obſequi, artis eſt, etiam ſi portum, tenere nequeas: cùm verò id poſſis, mutata velificatione aſſequi, ſtultum eſt eum tenere cum periculo curſum quẽ cœperis, potius quàm eo commutato, quò velis tandem peruenire: ſic in adminiſtranda Republ. prudentibus viris propoſitum debet eſſe OTIVM CVM DIGNITATE: & non idẽ ſemper dicere, ſed idem ſemper ſpectare. Quæ laus Catonis fuit, qui cùm eſſet eo ingenio ijſque moribus, vt ſeipſum mutare, & (vt Salluſtij verbo vtar naturam verſare minimè poſſet, non modò ſuæ Reipub. nihil profuit, ſed etiam valde obfuit. Eum quidem hominem cordatũ & fortem & tẽperatem facilè patior fuiſſe, at non tam prouidum neque tam circumſpectum video in ijs, quibus erat in primis ea ætate eóque tempore prouidendum. Vtque ſolis curſus non recto per cælum meatu fertur, ſed obliquo, leni, atque moderato; tamen orbis vniuerſi machinam ęquabili temperie calefacit: Ita Principes & magiſtratus ſeſe populi nonnumquam ſtudijs, vt ita dicam, obliquis accommodare debent, vt melius ſit ijs cõſultum, quos regi par eſt non ſummo iure, ſed æquitatis varióque mutabili præſcripto. In quo Cicero, quamquam in cæteris vitæ partibus oculatus, infeliciter lapſus eſt ea quam in M. Antonium inſtituit miſera contentione. Nam quamquam non inuitus fatear illius cauſſæ, quam pro libertate ſuſcipiebat, optimam conditionem fuiſſe, non poſſum tamen quin vnà cum Poëta dicam,

Catonis pertinax animus improbatur.

Infelix contentio M. Tullij in Antonium.

Heu nihil inuitis fas quemquam fidere Diuis!

Putabat enim ſe Antonium tam facilè, & eo iure, poſſe de medio tollere, aut certè in ordinem cogere, vt quondam Catilinam, Verrem, & alios facinoroſos. Non videbat, inquam, ſe verſari in Romulidûm fæce, & cùm alia vita eſſet, aliam eſſe diætã debere; vt non mirũ videri debeat, ſi ei fato iniquiſſimo pereundum fuerit. Sed iam ſatis: ad alia nobis properandum. In eam Bruti mortem ſpontaneam diſputat Seneca De beneficijs 2. c. 20. & vndecimo Epiſtolarum ad Lucilium, 83. Epiſt. At D. Auguſtin. Catonis factum tribuit ignauiæ potius, quàm fortitudini.

Infelix virtus.] Manilius: *Quinetiam infelix virtus, & noxia*

felix. quo ſenſu dicitur à Septim. Florente lib. aduerſus Valentinianos, deſultrix virtus, id eſt inſtabilis & motoria: tantùm quòd deſultricem & defectricem illam virtutẽ non vult. Ita Seneca in Hercule Oeteo:

Sine hoſte vincor, quodq́; me torquet magis
(O miſera virtus) ſummus Alcidæ dies.

Hunc pertinent Menandri quidam ſenarij;

παύσασθε νοῦν ἔχοντες. οὐδὲν γὰρ πλέον
ἀνθρώπινος νοῦς ἐστιν, ἀλλ' ὁ τῆς τύχης &c.
—ἡ πρόνοια δ' ἡ θνητὴ, καπνὸς,
καὶ φλυαρος· πείσθητε, κοὐ μέμψεσθέ με
ἅπανθ' ὅσα νοοῦμεν, λέγομεν, ἢ πράττομεν,
τύχη ἐστὶν, ἡμεῖς δ' ἐσμὲν ἐπιγεγραμμένοι.
Deſinite mentem habere: nam nil ampliùs
Humana mens eſt, tota fortuna manet.
Mortalis autem fumus eſt prudentia
Nugæque, non vos pænitebit, credite
Quæcunque ſentimus, agimus, vel dicimus,
Fortuna cùm det, nos quidem inſcripti ſumus.

ſolis prouida verbis.] In hoc ſequebatur quorundam dogma, qui aſſerebant, Virtutem nihil aliud eſſe quàm verba & voces cuius meminit etiam Plutarchus Comment. De ſuperſtitione, vbi hoc quod antè aſcripſi ferè, citat ex Poëta quopiam: *ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ' ἦσθα, ἐγὼ δ' ὥς ἔργον σε ἤσκουν, ἀφεὶς τὴν πλουτοποιὸν ἀδικίαν καὶ τὴν γόνιμον ἁπάσης ἡδονῆς ἀκολασίαν.* Idem ſcriptum tãdem reperio (quid enim prætermittam quod ſeſe vltro offert?) in Epitoma hiſtoriæ Romanæ, quæ L. Flori nomine circumfertur: Quanto eſt, inquit, efficacior fortuna quàm virtus? & quàm verum eſt quod moriẽs efflauit, Non in re ſed in verbo tantùm eſſe virtutem? hæc lib. 4. c. 6. Cæterùm ad eorum opinionem qui putarent virtutem, nihil aliud eſſe quàm verba, Horatius videtur alluſiſſe in Epiſtolis, cùm ait,

——virtutem verba putas, vt
Lucum ligna,

Appendix.

In eos qui ſibipſis violentas manus afferunt, longè plura peti poſſunt ex refertiſſimo tum ſapientum, tum Hiſtoriæ ſcriptorum penu. ſed prætermiſſis alijs ferè omnibus ſuccur-

Locus Hegeſippi lib. 3. c. 17.

Ioſephi nobilis adhortatio, ad Iudæos, ne ſibi ipſi manus inferant.

rit nobilis apud Hegeſippum diſputatio, quo loco Iudæi obſidione preſſi à Tito Veſpaſiano, extra omnem ſpem coniecti mucrones iamiam in ſe parant, aliósque ad ſimile adhortantur facinus. A qua ſentẽtia eos conatur reuocare Ioſephus multis, iiſque validis rationibus. Quis enim, ait, animam ſuam nollit ex ipſo mortis corpore, ſi liceat, exſolui? At ſoluere non licet, niſi ei qui ligauerit. Iuncta eſt anima corpori naturæ quodam quaſi vinculo. Quis naturæ auctor niſi prępotens Deus? Ecquis hoc animæ & corporis contubernium à Deo informatum intercidere aut diſſociare audeat? Si quis ſeruus manibus ſuis impoſita vincula, ita volente & iubente domino, non exſpectato eius arbitrio detraxerit, is damnabitur, vt qui dominum iniuria certè graui affecerit. Nos vero Dei poſſeſſio ſumus, ipſique ſeruitium debemus: itaque vt ſerui expectemus imperia; vt vincti, nos in vinculis contineamus; vt fideles, depoſitum fide omni & religionę aſſeuerę mus. Non eſt recuſandum vitæ iſtius munus quod à Deo nobis eſt permiſſum ac conceſſum; nec refugiendũ iſtud profectò cœleſte ac diuinũ naturæ donum; ſpecies eſt contumeliæ, ſi quis aſpernetur aç rejiciat quod ab homine, vel offertur, vel dono datur: quanta cura ſeruare debemus, quod à Deo gratis accipimus? Eius enim munere ac dono viuimus & ſpiramus; ipſius ergo debet eſſe vt ſimus, quamdiu volet. ſi quidem vtrumque ad ingratum hominem pertinet, & citus vita cedere quàm volet, & diutius velle vitam producere, quàm volet qui vitæ auctor eſt. Optarunt permulti viri pij ex hoc corpore quaſi è quodam carcere & vinculis excedere: nullus tamen ex ijs vnquã fuit qui ſibi necem inferret. Quod ſi quid eſt in morte lucri, furti eſt inſtar præcipere quod exſpectatur.

Si viuere bonum eſt, ſacrilegium eſt vitam amittere antequam repoſcatur. Si glorioſum eſt in bello, multo glorioſius eſt pro patria mortẽ oppetere Malo hoſtium latrocinio perire, quàm meo. latrocinium meũ eſt ſi mihi manus intulero violentas, ſi hoſtes beneficiũ erit, vtque hanc mihi necem facilius perſuadeatis miniſtras veſtras manus pollicemini. Sed neque meo ipſius, neque veſtro ſcelere perire volo. Nõnulli ex vobis aſſerunt ſuaue eſſe pro libertate viuere. Timidus eſt & qui mori detrectat cũ oportet, & qui mori cupit, cũ non oporteat. Nã quis neſcit eſſe muliebre ne moriare mori velle? Cõſtat enim aliquãdo vſuueniſſe vt perculſæ metu mulieres,

cum ſibi aliquod imminere periculum præſentiſcerent ſeſe de edito loco dediſſe præcipites. Reuera qui ſunt animi anguſti & puſilli quidquid tumendum putant, horrent ipſumque mortis metum perferre non poſſunt. At vir fortis qui nō metuit ea quę inſtant, quæq́ue futura ſunt cogitat, non trepidat quid cauſæ eſt cur damnatur qui ſeipſum interfecerit? quia nihil eſt adeò alienum à naturæ legibus.

Nullum eſt ex animalibus brutis quod non conſentiat inter ſeſe mutua quadam cōcordia. Naturæ lex omnibus inſita, vitam tutari, à ſui abhorrere interitu. Informē leti laqueum, homines inuenerũt, feræ, quanquam immites, neſciũt. Quod ſi quis dicat ferarum morſus pro armis eſſe, dentéſque vt gladios & ſicas videri: quis inquam, aliquãdo vidit belluam vel adeò ferocem quæ membrũ ſibi ſécuerit, ſeque vel muneribus priuarit? Nobis quid amicius vita, quid tam inimicum quàm mors? denique qui vitam alterius ope conſilióue tutatus erit defenſor eſt: qui vitam alteri tollere conatur, inſidiator eſt. Si ergo necem tam miſeram támque ab omni non dicam humanitate, ſed vniuerſi natura alienam cenſemus execrabilem, quid cauſæ eſt cur ipſi nobis inferre volumus? iure inſectaremur eum gubernatorem. qui cōmiſſam ſibi nauem ſaxis illideret, vel eam quoquo modo ad naufragium faciendum perforaret: nos à Deo nobis commiſſam noſtri corporis gubernationem ferro exſcindemus, & voluntario naufragio addicemus? Sed obijcitur mihi cita mors cum peruenero in hoſtium manus? hoc ſi ita eſt futurum, quid faciam lucri, ſi quod ab hoſte metuo, hoc mihi ipſe inferam? fieri enim poteſt vt deſæuiat hoſtilis ira, id nō aliter ſe habeat ac ſi quis gubernator metu tempeſtatis, quam præuiderit, nauē fluctibus obruendam curet. An verò quòd ſupplicia grauiora ſit exacturus hoſtis, ideò putatis anteuertendum: an quia fortis & intrepidi animi cenſetis argumentum, mortem ſibi cōſciſcere? ſed ita ſe gerere imbecillitatis potius habendum eſt ſuffugium, non trophæum virtutis. Sit igitur apud nos conſtitutum, id neque eſſe fortitudinis, ne habere aliquod momentum vtilitatis. Quid enim adiungam violati depoſiti religionem? Deus theſaurum dedit optimum, incluſum illud quidē in hoc fictili vaſe, idq́ue cuſtodiendum dedit, pro arbitrio, tempeſtiue repetiturus. Nunquid in vtroque crimen vel abijcere depoſitum non repoſcenti qui dederit, vel negare repoſcenti? Pœna infamiæ eſt ſi quis homini depoſitum non red-

diderit: quanto magis violare Dei depoſitum? anima in corpore depoſitum eſt, quam vt inutilẽ nobis remittimus, atque domo pellimus, corpúſque ipſum ſui gratia ſpoliamus atque in terram reſoluimus. Cur hinc exeundi præceptum non exſpectamus? Miles non diſcedit à caſtris, niſi accepta teſſera, ſerui imperio domini retinentur, ſin aliter fecerint, alter deſertor, alter fugitiuus eſt. Qui ſeruus herum fugerit pœnæ eſt obnoxius, quanquam improbum fugerit. nos cùm omnium optimum fugimus poſſumus non aſtringi impietatis flagitio? hæc ille longè præclare & eruditè, vt nihil apud Platonem vel ſapientes alios eruditius.

Appendix.

Fortuna virtutem ſuperans.] Mirum quantum pagani veteres fortunę, tanquam numini tribuerint. Ex multis nos pauciora. Sic Ouid.

Rara quidem eſt virtus, quam non fortuna gubernet,
Quæ maneat, ſtabili cùm fugit illa pede.

& Horatius:

Fortuna ſæuo læta negotio
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores
Nunc mihi, nunc alijs benigna.

Plautus pſeudolo:

——profectò hocce erit
Centum doctûm hominum conſilia ſola hæc deuicit dea
Fortuna, atque hoc verum eſt, perinde vt quiſque fortuna vtitur,
Ita præcellit, atque ſapere eum omnes dictitant:
Bene vbi quid conſultum dicimus accidiſſe
Bene: hominem autem eſſe declaramus ſtultum autẽ cui venit malè.

Sed & Salluſt. in Catilina: fortuna in omni re dominatur: ait Denique Q. Curtius lib. 8. Quis neget eximiam quoque gloriam ſæpius fortunæ quàm virtutis eſſe beneficium? Fortuna rebus famam, pretiúmque conſtituit, & militiæ probrum plerumque venit in gloriam.

Ciuili vndantem ſanguine Pharſaliam.] Verſiculum hũc placet ita immutari,

Ciuili vndantem ſanguine fractus humum.

Nam vox, Pharſaliam, non bene quadrat ad hunc numerum vt cuius antepenultimam ſemper productam reperias apud Lucanum & ceteros. M. Bruti opinionem fuiſſe merum ac pernicioſum Romanorũ veterum deliriũ intelligimus, quo

plures viri etiam graues laborarunt, quod ex Seneca, Plinio Secundo, Plutarcho meminimus. Val. Maxim. c. de amore coniugali, Tuos caſtiſſimos ignes, Portia, M. Catonis filia, cuncta ſecula debita admiratione proſequẽtur: quæ cũ apud Philippos victum & interemptum virum tuum cognoſceres, quia ferrum non dabatur, ardentes ore carbones haurire nõ dubitaſti, muliebri ſpiritu virilem patris exitum imitata, ſed neſcio an hoc fortius, quod ille vſitato, tu nouo genere mortis abſumpta es. Sic Martialis,

Coniugis audiſſet fatum dum Portia Bruti,
Et ſubſtracta ſibi quæreret arma dolor,
Nondum ſcitis, ait, mortem non poſſe negari?
Credideram ſatis hos vos docuiſſe patrem.
Dixit, & ardentes auido bibit ore fauillas,
I, nunc & ferrum turba moleſta nega.

Coniunge exemplum de Aria, Pæti Thraſeæ vxore apud Plin. Secund. 3. epiſt. 16 de qua & Martialis,

Caſta ſuo gladium cùm traderet Aria Pæto,
Quem de viſceribus traxerat ipſa ſuis, &c.

Et vereor ne quis hîc me putet nimis diligẽtem, quare ad alia propero. Redeo ad inſtitutum. M. Bruti vetus inſania de ſe ipſis tam praue ac nequiter iudicantium nuſquam plus haberi debuit, quàm ſapientum iudicium. Ex multis profero vnum inculpatum. Solon cùm Athenas Piſiſtratus occupaſſet, viderétque conatum omnem ſuum fruſtrà eſſe, pro libertate arma, & ſcutum ante fores curiæ ponens, ô patria inquit, tibi & dictis & factis opitulatus ſum. atque ita domum abijt, in poſterũ quieturus: mihi meritò videtur graue illud Velleij Paterculi lib. 1. vbi de Cæſare: ineluctabilis fortunæ vis, cuius fortunam mutare conſtituit, conſilia corrumpit. Itémque: Quippe ita res habet, vt plerúmque qui fortunam mutaturus eſt Deus, conſilia corrumpat, efficiátque quod eſt miſerrimum, vt quod accidit, etiam meritò accidiſſe videatur. Hæc Paterculus. Idem iudicium M. Tullij in Ligariana defenſione: Mihi quidem, ait, ſi proprium & verum nomen noſtri malĩ quæritur, fatalis quædam calamitas incidiſſe videtur, & improuidas hominũ mentes occupaſſe, vt nemo mirari debeat humana conſilia diuina neceſſitate eſſe ſuperata. Loquitur de victis Pompeianis, victore Cæſare: hoc adiungo, ad ſententiam carminis perpoliendam. Alterum lædere ius prohibet, ſic neque ſeipſum permittitur. Ita D. Auguſtin. Iuno centia

vera eſt, quæ nec ſibi, nec alteri nocet, quoniam qui diligit iniquitatem odit animam ſuã:& nemo non priùs in ſe, quàm in alterum peccat. Bene D. Paulus ad Epheſ. 6. Carnem ſuam nemo vnquam odio habuit. Referre poſſis huc quod Seneca conſolatione ad Polybium, cap. 3.

Ab eo viri ſapientes abhorruerunt, adeóque Romani iuris auctores. Scilicet alteri non parceret qui ſibi ipſi nõ pepercit, l. 3. §. ſic autem, in fi. D. de bon. eor. qui ante ſenten. Sic enim Martian. Qui ſibi nõ pepercit, multò minus alij parceret. l. omne delictum, §. qui vulnerauit, D. de re milit. l. cùm autem, §. cùm excipitur, D. de ædilit. edict. malus ſeruus creditus eſt qui aliquid faciat quò magis ſe rebus humanis extrahat, puta ſi laqueum torſit, ſi medicamentum pro veneno bibit, præcipitemve ſe ex alto miſit, aliudve quid fecit, quo facto ſperarit mortem præuenturũ, tanquam nihil nõ in aliũ auſurus qui hæc aduerſus ſe auſus eſſet. Video ego mortis ſpontaneæ conſilium probari apud Plinium Secũdum, lib. 1. epiſt. 2. huc videntur attinere hi mimi veteres.

Heu quàm eſt timendus qui mori tutum putat!
Crimen relinquit vitæ qui mortem appetit.
Mori eſt neceſſe, ſed non quoties volueris.

Locus apud Gratianum elegans 25. q. 5. ex ſcriptis Auguſtini in Ionam: non eſt noſtrum, ait mortem arripere, ſed illam ab alijs libenter accipere: vnde & in perſecutionibus mihi non licet propria perire manu, abſque eo vbi caſtitas percellatur, ſed percutienti colla ſubmittere. Idem Auguſtin. contra Petilianum: non veneramur nomine martyrum eos qui collum ligauerunt. Verùm vt ad metam properemus, ſapiũt qui fortunæ voces ferre conſtanti poſſint animo, non qui rebus deſperatis conſilia quærunt animã euocandi, & vitæ nobis vſuram permiſſam anteuertendi.

Ciuili vndantem ſanguine Pharſaliam.] Vellem ita verſiculum leui aliqua mutatione corrigi,

Ciuilis vndantem ſanguine fractus humum.

niſi quis ita malit,

Ciuilis plenam ſanguinis Æmatiam.

nempe quod nomen Pharſalia, producit antepenultimam, vt apud Lucanum maximè. ſic enim lib. 1. de bello ciuili,

Hac mercede, duros Pharſalia campos Impleat, & lib. 6.
Qui iuga deuexus Pharſalia porrigit Æmus, Item in 7.
Spectariè toto potuit Pharſalia mundo. & paſſim ſequentib.

Paupertatem ſummis ingenijs obeſſe ne prouehantur.

EMBLEMA CXX.

DEXTRA tenet lapidem, manus altera ſuſtinet alas:
Vt me pluma leuat, ſic graue mergit onus.
Ingenio poteram ſuperas volitare per arces,
Me niſi paupertas inuida deprimeret.

ADoleſcẽtis eſt ingenioſi proſopopœia, quæ multis alijs communis eſt: quibus ſi quid ſuppeteret ad ſtudiorũ progreſſum, non ſanè ita hærerent in puluere, ſed abſolutam aliquam perfectámque diſciplinarum cognitionem obtinerent. At quia ſumma laborant inopia, non poſſunt vltrà prouehi: neque enim parentes habent, aut cognatos, aut alios etiam beneficos ſtudiorũ liberalium nutricios, qui ſumptus

neceſſarios ſuggerant. Notiſſimum illud Iuuenalis:

Haud facilè emergunt quorum virtutibus obſtat
Res angusta domi.

Idémque: —*cantare ſub antro*
Pierio thyrſúmve poteſt contingere ſana
Paupertas, atque æris inops, quo nocte diéque
Corpus eget: ſatur eſt cùm dicit Horatius ohe.

Excurſus in miſeram adoleſcentum feliciſsimi ingenii conditionem.

Sed ne tranſiliam tam óſcitanter eam vulgatam & ſolemnem ſtudioſorum penè innumerabilium querelam, qui miſeram ſuam fortunam vitæq; genus incuſant: quot quæſo iã olim & hoc noſtro tempore adoleſcentum myriades eſſe conſtat, in quibus eã ſit ingenij dexteritas, vt ad liberalem omnẽ diſciplinam non imbuti, ſed ficti à natura eſſe videantur? At in puluere cœnóque miſero hærere coguntur, & cùm meliores fruges non poſſint, ſiliquas affectantur, imò verò cum grauibus & moleſtis admodum colluctantur difficultatibus; quia quamquam ingenij mentíſque penè diuinæ pennas expeditas & alacres habeãt, nullum tamen aut amicum aut locupletem hominem, vel certè Mæcenatẽ beneficum nanciſci poſſunt, qui nodum, qui ſaxum illud egeſtatis adeò vrgentis, qui validum fortunæ impedimentum tollat. Quis laborioſum & induſtrium Cleanthem in hiſtoriis laude dignum non cenſeat, qui noctis magnam partem in aqua haurienda impendebat, quò ſibi victum compararet, interdiu verò Chryſippi doctrinæ operam daret? Nam ne longiùs abeam, nullus noſtrum eſt cui compertũ non ſit vbiuis gentiũ permultos eſſe ſtudio addictos adoleſcentes, qui incredibili amore flagrent eas capeſſendi artes, quibus humanitas & eruditio comparatur. Qui tamen arctiore, nimíſque violenta paupertatis remora ſic interdum prohibẽtur, vt cùm ijs facultatibus omninò careant, quæ ad hoc iter conficiendum neceſſariæ ſunt, ad artes quaſdam ſordidas, tamquam in piſtrinum, fortunæ, vt ita dicam, tyrannide compelluntur: vel ſi quid ſpei reliquum ſit, non tamen poſſunt emergere, niſi deuorẽt infinitas in ſtudio perſequendo moleſtias. Nam aut pædagogiæ onera ſuſtinẽt (qua conditione, ſi cũ alijs conferatur, nulla alia miſerior) aut deterius aliquod ſubire munus & viliores quaſdã partes, imò verò labores indignos literatis hominibus perferre ac pati coguntur. Quæ ingenia certe acuta per ſe & viuida, ſed inopiæ tamen nimis moleſtiis ſopita nimium ac languida ſi quis liberali animo iacẽtia excitaret, non dubiũ eſt quin lon-

Pædagogi miſeri.

gè plures haberemus in rebus Theologicis exercitatos, graues profectò & eruditos Iuris vtriuſque conſultos, fidos & perſpicaces Medicos, Doctores longè plures in omni literarũ genere, Mathematicos, Phyſicos, Logicos, Oratores, Poëtas, Grammaticos, ad Reipub non minimũ & ornamentũ, & adiumentum. Quod cùm ita queror, neſcio profectò an dicere auſim quæ mihi nunc in mentẽ veniunt: nẽpè huic inopiæ diligenter, magnáque liberalitate fuiſſe iam olim occurſum à noſtris maioribus ſapiẽtibus certè ac pijs hominibus, qui tot ſcholas hac in noſtra Pariſienſi Academia (vt de cæteris taceã) à fundamentis excitarunt, legibus & inſtitutis informarunt, reditibus etiam ac cenſibus annuis locupletarũt: quas opes rebus primùm ijs quę ad Religionem pertinent, & pauperibus alendis, iisque quibus nimis eſſe arcta ſupellex, aſſignari voluerũt. Quæ pia certè & Christianis hominib⁹ digna beneficẽtia, iuſtitutióque liberalis, mirũ quàm hodie immutata ſit. Hunc enim adoleſcentum ſtudioſorum & pauperum cenſum neſcio qui ſcholarchæ malis artibus interdum occupant: ex quo fit, vt quæ iuſtè conferri debebant in vſus publicos, miſerè ab ijſdem & iniquè rapiuntur: nec iã inopes ij admittantur, quos ſolos participes eſſe par erat huius munificentiæ, ſed ignaui quidam ventres impunè ſanctos illos reditus depeculentur. Sed de his aliâs fortaſſe commodiùs. Lapis paupertatis eſt ſymbolum, propter grauitatem & difficultatem ponderis. Citatur à multis hic ſenarius: *Multæ in Pariſienſi Academia ſcholæ.*

ὐδὲν πενίας βαρότερόν ἐστι φορτίον:

Nullum pauperie moleſtius eſt onus Dextræ etiam lapis adhærens, referri non incommodè poteſt ad impedimentum ſcribendi. Nam præ inopia nihil eloqui poteſt, vel ſcriptis mandare adoleſcens, fortunæ bonis omninò deſtitutus. Et certè talis futurus erat Virgilius, talisq; Horatius, niſi liberalitatẽ Męcenatis fuiſſent experti. Per alas ſiue pennas, vigorem ingenij & acumen intellige.

Appendix.

Ait hic noſter paupertatem ſummis obeſſe ingenijs: quò verbo puto intelligi egeſtatem, duris in rebus vrgentem, vt poëta loquitur. Pauper enim dictus à paruo vel pauco ære. at egens, cui nulla gens vel qui nullius familiæ, quaſi exgens, vt apud Grammaticos veteres, ait Seneca, epiſt. 17. non eſt quod

Paupertas nos à Philoſophia reuocet, ſed ne egeſtas quidem. Idem epiſt. 59. Quanta nobis verborum paupertas, imò egeſtas ſit, nunquam magis quàm hodie intellexi. Plin. Secundus lib. 4. epiſt. 18. exprimere tentaui latinè epigrammata tua, in deterius tamen accidit hoc, primùm imbecillitate ingenij mei, deinde inopia, ac potius, vt Lucretius ait, hac egeſtate patrij ſermonis. M. Tullius 2. in Antonium: modo egens, repente diues. Sed de verborum differentia ſatis, ad rem veniamus. Iure canonum rectè conſtitutum, vt omnis ſordes ab Eccleſia remoueretur, ſed in primis exactio pretij pro docendi facultate, quamquam id iam olim ex aliqua conſuetudine, vel vtentium more receptum eſſet. id enim ſapere ſimoniam canoniſtę aſſeuerant, vt Abbas c 1. ext. de magiſtr. Non minus conſultò prouiſum conſilio primùm Laterano, deinde panceltieis comitijs Aurelianenſib. vt præceptori Grammatico, & Doctori Theologo præbendæ fructus adſignarentur, vt iuuentus in litteris humanioribus informaretur, & Chriſtianus populus fidei ſanctæ rationem addiſceret Me non fugit quod quanquã pauper, non egens tamẽ, αὐταρκὴς alioqui facilius aliquantò ad Philoſophiam perueniat. At contigit Platoni & Ariſtoteli, in magna rerum copia beatis, vt Philoſophiæ cultum aſſumerent: ſed hęc verborum philoſophia, non morum fuit. Diogenes ſanè, treſſis homo, ac diobolaris, pallio tenus philoſophus, nec tam propoſito animi, quã neceſſitate. Ariſtippus, ſcurra nitidus, beneque pexus in aula regia. Cleanthis iuuenis induſtria, & laudabile ſtudium meritò laudari debet, cuius ἡ πενία τὴν σοφίαν ἔλαχε. Quid multis? Laudat paupertatem Seneca ſplendidè & magnificè, ipſe tamen in ſumma rerum affluentia diues: quibus non reſignauit, niſi cum morti proximus eo ſibi nomine inuideri ſenſiſſet. Nec enim abjecit, vt qui facto naufragio ad pallium ſeſe contulerunt.

In Occaſionem

In Occaſionem.

EMBLEMA CXXI. διαλογιστικῶς.

LYSIPPI hoc opus eſt, Sicyon cui patria. tu quis?
  Cuncta domans capti temporis articulus
Cur pinnis ſtas? vſque rotor. talaria plantis
  Cur retines? paßim me leuis aura rapit.
In dextra eſt tenuis dic vnde nouacula? acutum
  Omni acie hoc ſignum me magis eſſe docet.
Cur in fronte coma? occurrens vt prendar. At heus tu
  Dic, cur pars calua eſt poſterior capitis?
Me ſemel alipedem ſi quis permittat abire,
  Ne poſsim apprenſo poſtmodo crine capi.

Tali opifex nos arte, tui cauſſa edidit, hoſpes:
Vtque omnes moneam, pergula aperta tenet.

Fons Emblematis. ID ſumptum è Græco Poſidippi Epigrammate, quod ſic habet:

τίς πόθεν ὁ πλάστης; σικυώνιος· οὔνομα δὴ τίς;
λύσιππος. σὺ δὲ, τίς; καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ.
τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας; ἀεὶ τροχάω. τί δὲ ταρσοὺς
ποσὶν ἔχεις διφυεῖς; ἵπταμ' ὑπηνέμιος.
χειρὶ δὲ δεξιτερῇ τί φέρεις ξυρόν; ἀνδράσι δεῖγμα
ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.
ἡ δὲ κόμη, τί κατ' ὄψιν; ὑπαντιάσαντι λαβέσθαι.
νὴ δία τ' ἐξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πέλει;
τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παραθρέξαντα με ποσὶν,
οὔτις ἔθ', ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν.
τοῖον ὁ τεχνίτης με διέπλασεν εἵνεκεν ὑμέων
ξεῖνε, καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην.

Eraſmus eoſdem verſus paraphraſticôs reddidit, id eſt, muſa paulò fuſiore, in Prouerb. Noſce tempus. Auſonius in Epigrammatis eodem fermè argumento deſcripſit occaſionem, ſed huic comitem fecit metanœam, id eſt pœnitentiam. qua de re Politianus cap. 4. Miſcellan. Retulit & Syntagm. 1. Gyraldus. *Vis occaſionis.* Admonemur hac icone occaſionem, cùm ſeſe offerat, ſtatim eſſe arripiendam: eius enim tanta eſt opportunitas, vt plerumque ex voluptate triſtitiam, ex damno lucrum, ex honeſto inhoneſtum efficiat; & contrà: breuitérque rerum naturam permutet. In aggrediendo itaque & conficiendo negotio præcipuum habet momentum, vt non ab re veteres eam donaſſe diuinitate videantur. Occaſionem Cicero definit libris De inuentione, partem temporis, in ſe habentē alicuius rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatē. Eam qui oblatam arripiunt, quíque cùm maximè tēpus poſtulat aut dicunt aliquid aut faciunt, rectè illi ſapere dicūtur. Quædam enim ſunt eius generis, vt quanquam honeſta per ſe & vtilia videri poſſunt, niſi tamen tempeſtiuè fiant, planè vileſcunt. M. Cicero 3. Antoniana Cæſaris Octauij virtutem verbis auget, quòd oportuno tēpore periclitantē Remp. iuuerit. Sic enim: C. Cęſar adoleſcēs, incredibili ac diuina quadam mente atque virtute, cùm maximè furor arderet Antonij, cumque eius à Brundiſio crudelis & peſtifer reditus timeretur, nec poſtulātibus, nec cogitantibus, nec opinantibus

quidem nobis (quia fieri poſſe non videbatur) firmiſſimum exercitum inuicto genere veteranorũ militum comparauit. Idem oratione pro Pompeio: laudat eum imperatorẽ, quòd præter omnium ſpem breui tempore bellum contra piratas ſuſceptum cõfecerit. Prò dij immortales! tantáne vnius hominis incredibilis ac diuina virtus, tam breui tempore lucẽ Reip. afferre potuit, &c. Et Æneas Virgilianus Didonem laudat quòd ſola miſeris Troianis opem tulerit, quo tempore maximè opis indigerent.

O ſola infandos Troiæ miſerata labores,
Quæ nos relliquias Danaûm, terræq;, mariſq;
Omnibus exhauſtos iam caſibus, omnium egenos
Vrbe, domo ſocias ——

Lyſippi hoc opus.] Lyſippus ſtatuarius ex Sicyone vrbe Peloponenſi, multis variisque ſuæ artis monimentis nobilitatus, vt Alexander vetuerit, ne à quoquam pingeretur, aut ſculperetur, præterquàm ab Apelle & Lyſippo. Horat. Epiſt. 2. *Lyſippus.*

Edicto vetuit ne quis ſe, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum ſimulantia. ——

Idem Plutarch. lib. De Alexandri fortuna. Lege Plin. cap. 7. & 8. lib. 34.

Cuncta domans.] Deſcriptio eſt Occaſionis, per articulum, punctum & momentũ intellige breuiſſimum. Prouerb. Temporis punctum.

Cuncta domans.] voluit exprimere Græcum epitheton, πανδαμάτωρ ὁ καιρὸς. rebus enim permultis cauſam & initium dat occaſio, vt etiam quę potentem è paupere faciat, ait Menander,

πολλῶν ὁ καιρὸς γίγνεται παραίτιος, &c.
καιροῦ τυχὼν γὰρ πτωχὸς ἰσχύει μέγα.

Imo & ſtrenuos facit qui non erant.

Cur pinnis ſtas?] Hoc ſignificatur, volaticam eſſe & fluxam occaſionem, idcircóque talaria pedibus, vt Mercurio, ei tribuuntur. *Occaſio volatica.*

nouacula.] culter raſorius: quo etiam acutiſſimum momentum temporis exprimitur. *Nouacula Occaſionis*

In dextra eſt tenuis dic vnde nouacula.] Fuit & fortunæ ſimulachrum pilæ inſiſtens nouacula, cùm nauali clauo, & cõpiæ cornu. Nouacula ſignificat fœlicitatis amputationem: pila eius volubilitatem: clauus, vitæ noſtræ curſum ſub eius *Fortuna pilæ inſiſtens cum nouacula.*

ditione cornucopiæ, bonorum largitionem.

Calua Occaſio à tergo. *Acutum omni acie hoc ſignum, &c.*] Mutationem repente afferre occaſionem Menandri docet monoſtichon, τάχισθ' ὁ καιρὸς μεταφέρει τὰ πράγματα.

Cur in fronte coma?] Alludit ad illud:

Fronte capillata, ſed poſt Occaſio calua eſt.

Nam poſt neglectam occaſionem, ea frui non amplius licet. καιρὸς recaluaſter occipitio à coma libero, capillis in ſupercilia diffluentibus olim pingebatur, talémque prius finxit Sicyonius ille plaſtes Lyſippus. Demoſthenes Epiſtolis de Cõcordia, eandem ſententiam Athenienſibus inculcat: Τὸν δὲ παρόντα καιρὸν ὁρῶν, ἑλομένων μὲν ὑμῶν τὰ δέοντα, ἅμα δόξαν καὶ σωτηρίαν καὶ ἐλευθερίαν δυνάμενον κτήσασθαι, οὐ μόνον ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἕλλησιν. ἀγνοησάντων δὲ ἢ παρακρουσθέντων, οὐ ῥᾴδιον αὖθις τὸν αὐτὸν ἀναλαβεῖν, ᾠήθην χρῆναι τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην, ὡς ἔχω περὶ τούτων εἰς μέσον θεῖναι. Reſpexit huc Pindar. Pythior. 9. ὁ δὲ καιρὸς, ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφὰν id eſt, Occaſio ſimiliter totius negotij perfectionem in ſe habet. Athenagoras pro Chriſtianis, οἱ μὲν γὰρ τὸν ἀέρα τὸν δία λέγουσιν, οἱ δὲ καιρὸν. Cicero 5. Philippica: Minimis momẽtis maximas inclinationes temporum fieri, cùm in omni caſu Reip. tum in bello. Et in 6. Dies affert & hora magnas clades, Horat. primo Epiſt. ad Bullatium:

Tu quamcunque Deus tibi fortunauerit horam,
Grata ſume manu, nec dulcia differ in annum.

Ouid. 1. De remedio:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

Idem alio loco:

Temporibus medicina valet: data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Martialis item:

Non bene diſtuleris videas quod poſſe negari.

Prouerb. Premenda occaſio: & Capere crines.

alipedem.] celerem & velocem, quaſi alas pedibus habẽtem. Auſonius, de ætatib. animalium, ceruam alipedem dixit.

Tali opifex.] Admonet ſpectatorem imago, docétque cuius rei gratia, & propter quam cauſſam locata ſit in loco vndique patenti, ſcilicet, vt omnes & quoſcumque obuios ſui negotij admoneat & doceat.

pergula.]Plin. 35. de Apelle: perfecta opera proponebat in pergula tranſeuntibus. Lactant. 1. c. 22. ex Lucilio,

Pergula pictorum veri nihil, omnia ficta.

Appendix.

Me ſemel alipedem.] Intellige de motu præcipiti occaſionis: alioqui, quod in iure dicitur, mora modici temporis non nocet, l. ſi debitori, 21. D. de iudic. vel quod Ouidius,

Differ, habet parua commoda magna mora.

Sunt tamen res quædam in quibus rapienda potius conſilia ſunt, quàm quærenda, quod dixit veterum vnus. Exempla in tumultu, naufragio, incendio, in quibus mora omnis vel minima, periculoſa. Comatam in fronte occaſionem dicit hîc, ita út facies eius nuſquam appareat, quare Græcis ἀτοϱμὴ dicta. & quis vmquam occaſionem vidit, niſi ferè eodem momento abeuntem? Hinc verbum occare, & nomen occa: quamquam occaſio deflectitur ex ob, & caſus. Veterum exempla non deficiunt. Gyges, occaſione data vſurpauit regnum Candaulis, & regem interfecit qui vxorem nudam exhibuiſſet. Occaſionem ſtuprandæ Lucretiæ arripuit Sextus Tarquinius, quia cùm Romanis principibus Ardeam obſidentibus audiſſet à Collatino marito ſuam vxorem pudicam impenſe laudari. Ad Capreæ paludem diſcerptus Romulus arrepta occaſione. Et occaſione Lucretię violatæ pulſi Tarquinij, & mutata Reip. forma. Plebis ſeceſſio in ſacrum montem extorſit à patribus tribunos, & ſic ſeſe vindicauit à contemptu patritiorum. Decem-viri ſublati occaſione corruptæ Virginiæ, De exſcindenda Carthagine Cato conſilium cedit, occaſione ficuum quas patribus oſtendit. Cæſar Gallias ſubegit occaſione factionum inter Heduos & Sequanos. Occaſione mortis Cæſaris ſenatus auctoritatem ſuam amiſit, & populus quaſi furens ad libertatem proclamauit. Rixę implacabiles inter Octauium & Antonium, occaſione vxoris Antonij, quę ſoror Octauij, Quin & occaſio dedit exitio Heliogabalum, Baſſianum, Caligulam, Domitianum, Maximianum, Galienum. Et ſexcenta occurrunt alia, quæ non niſi in maiore otio poſſim cumulare. Cicero pro Murena: dies intermiſſus vnus, aut nox interpoſita ſæpe turbat omnia: & parua nonnunquam commutat aura rumoris. Plinius lib. 1. epiſt. 8. pleráque quæ

ſunt agendæ rei neceſſaria eadem perfecta, nec vtilitatem parem, nec gratiam retinent. Idem epiſt. 9. ſequ. ad finem: Tu ſtrepitum iſtum, inanéſque labores, vbi primùm fuerit occaſio, relinque, téque ſtudijs aſſere. Pulcrè Tull. ad Brutum: deſiderabam nonnullis in rebus prudentiam & celeritatem: qua ſi eſſemus vſi, iampridē rem recuperaſſemus. non enim ignoras quanta ſint momenta in Repub. temporum, & quid interſit idem illud vtrum antè, an poſt decernatur, ſuſcipiatur, agatur. Omniaquæ ſeuerè decreta ſunt hoc tumultu, ſi aut quo die dixi ſententiam, perfecta eſſent, & non ex die in diē dilata: aut quo ex tempore ſuſcepta ſunt, vt agerentur nō tardata, & procraſtinata, bellum nullum haberemus. Facit huc Val. Max. lib. 7. cap. 2. De Scipione Africano, qui dictitabat, cum hoſte non aliter eſſe confligendum, quàm aut ſi occaſio veniſſet aut neceſſitas incidiſſet: nam & proſperè gerendæ rei facultatem omittere maximam dementiam eſſe.

In ſubitum terrorem.

EMBLEMA CXXII.

EFFVSO *cernens fugientes agmine turmas,*
Quis mea nunc inſtat cornua? Faunus ait.

EX Poliæni auctoris Græci Stratagematôn lib. primo tractum id Emblema video: ſententiam ita reddere ſum conatus: *Origo certiſſima Emblematis.* Pan Bacchi dux fuit. Is Pan primus aciem inuenit, quam phalangem nominauit. *Pan dux Bacchi, & eius inuentum.* Dextrum etiã & ſiniſtrũ cornu inſtituit: quæ cauſſa fuit cur ei cornua tribuantur. Primus etiam fuit, qui arte & calliditate hoſtes intercepit. Cùm enim aliquãdo qui miſſi fuerant exploratum, retuliſſent hoſtes in altera ſyluæ concauæ parte caſtra metari: Pan eo accepto nũcio ſuis præcepit, vt ingentem clamorem tollerent. quibus ita conclamantibus, locis cauernoſis ſonus exceptus multò quidem maior exauditus eſt. quare perculſi metu hoſtes,

ſtatim ſe in pedes coniecerunt. Quo ſtratagemate cùm Pan fuerit vſus, Echo Pani amica eſſe fingitur ideoque vani nocturníque terrores Panici dicuntur. hæc ferè Poliænus. Alij verò ad hunc modum explicant, ſed non ita ſcitè & verè, meo quidem iudicio. Putauit antiquitas Pana paſtorum Deum repentinos terrores, & animi conſternationes immittere vſque adeò impotentes, vt non ratione modò, verùm & mente careant: quemadmodum non raro vſu venire ſolet in exercitu cùm nulla mouente cauſſa equi atque homines perturbātur. Phornutus Panicos terrores ait dici de repentinis & ſine ratione factis: ita enim nonnūmquam greges atque armēta panere videntur, cùm ſonitus aliquis vel ſtrepitus ſurgit in ſyluis, aut è ſpeluncis, aut ex terræ cauernis De Panico illo tumultu præclarus Plutarchi locus eſt in M. Antonij vita: quo loco tractat expeditionē Parthicam. magnus enim metus inceſſit Antonij milites, ob aurea quædam vaſa Mithridati liberaliter ab Antonio data. Hic terror Gallos inuaſit, cùm Brenno Duce Delphos prædaturi acceſſerant. Terrores quippè, inquit, nulla certa cauſa exiſtētes a Pane oriri produ͞ctur. Silius lib. 13. Punicorum ſcribit hoc terrore Panico Annibalem fuiſſe perculſum, cùm ad vrbis mœnia acceſſiſſet eam expugnaturus. Apud Suidam Polybius ait: Cùm Luna defectum eſſet paſſa, temporibus Perſei Macedonum Regis; vulgò rumor increbuit, hoc quaſi oſtento regis mortem ſignificari. Quæ res effecit, vt Macedones conſternarentur, ipſique Romani animos ſumerēt. Itaque ἀληθὲς ὅτι τὸ περιφερόμενον, ὅτι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. Id ſignificat Cicero pro Cæcinna: Exercitus, inquit, maximi ſæpè pulſi fugatíque ſunt terrore ipſo, impetúque hoſtium, ſine cuiuſquam non modò morte, ſed etiam vulnere. Huc refer prouerb. Panicus caſus: &, Inanis metus: &, Multa belli inania. Diodor. lib. 1. ea de re nonnihil. Quid ſi quis referat ad eum pauorem; qui omnē ſapientiæ vim ex animo expectorat, vt ait ille? vel ad conſternationem terroremque, cui viri etiā fortiſſimi nō poſſunt eſſe aliquando pares, non videbitur abhorrere forraſſe à mente Alciati. Rectè ſiquidem Pindarus:

Panici tumultus ac terrores.

——φόβος ἀνδροδάμας
ἔπαυσεν ἀλκὰν φρενῶν·

Timor virorum domitor fortitudinem animis adimit.

Effuſo agmine.] diſperſo exercitu & perturbato.

Faunum.] Pan, cuius cornua credebantur terrorē immittere.

Appendix.

Opinio ſanè præceps ac volatica, & quæ Ariſtoteli non temerè comparatur cum ſtatuis Dædali volitantibus; ea perinde ſe habet vt fama;

——malum quo non aliud velocius vllum,
Mobilitate viget, vireſq; acquirit eundo:
Parua metu primo, mox ſeſe attollit in auras,
Ingrediturq; ſolo, & caput inter nubila condit.

Et quid tandem? opinio ſæpe terrorem inducit, hincque cõſternationem, quæ ſapientiam omnem ex animo expectorat. Nos non deficit exemplum domeſticum proximi tumultus infanda ſuſcepti occaſione, nam qui in maxima trepidatione præfuerunt, omnia terroribus miſcuerunt dum ſuppetebãt cataphracti centum, iactabant mille: ſi trecenti vel quadringenti pedites, aiebant eſſe decem, aut duodecim millia: exterorum copias, auxiliares non niſi multitudine innumerabiles habere ſe dicebant: imo tanquam caſtra Xerxis, aut Turcis principis magno apparatu nobis obijciebãt, ſed quid illis inflabat cornua? vanitas, impoſtura, perfidia, furor, rabies, & mentita iniquitas ſibi. Vt hæc miſſa faciam, ſuccurrit illud apud Ouid Penelopes ad Vlyſſem,

Quando ego non timui grauiora pericula veris?

& deinceps,

In te fingebam violentos Troas ituros,
Nomine in Hectoreo pallida ſemper eram.

In illaudata laudantes.

EMBLEMA CXXIII.

INGENTES Galatûm ſemermi milite turmas,
Spem præter trepidus fuderat Antiochus:
Lucarum cùm ſæua boum vis, ira, proboſcis,
Tum primùm hoſtiles corripuiſſet equos.
Ergo trophea locans Elephantis imagine pinxit,
Inſuper & ſocijs, Occideramus, ait,
Bellua ſeruaſſet ni nos fœdiſsima barrus:
Vt ſuperaſſe iuuat, ſic ſuperaſſe pudet.

Antiochi ſtratagema in Galatas. HIſtoria hæc refertur à Luciano in Apologia quadam, quę inſcribitur Zeuxis ſiue Antiochus. Cùm non ignoraret Antiochus, cui cognomen Soter erat, & corporis viribus

& audacia inſtructos eſſe Galatas, illorumque multitudinem innumerabilem videret, ſpem valde malignam animo concipiebat potiundæ victoriæ, illis tamquam inuictis exiſtentibus. Itaque iam de fœdere ineundo pacisque conditionibus petendis cogitabat, cùm Theodotas vir animi generoſi, & inſtruendæ aciei peritus iuſſit interea Elephantos, quos Antiochus vndecim habebat, clam occultiſſimè tenere, ne ex acie apparentes hoſtibus fierent conſpicui: vbi verò manus eſſent conſerēdæ, & Galatæ aperta phalange currus immitterēt, Elephāti in Galatas fecerunt impetum; ipſique equi ferociam Elephantorum non ſuſtinentes, ſeſſores dorſo excuſſerunt. Ad extremum itaque Antiocho ceſſit victoria: ideóque Macedones regem victorē coronabant, lætumque Pæana canebant. Ille tamen effuſis lacrymis dixiſſe fertur: *αἰσχυνώμετα, ὦ στρατιῶται, οἷς γε ἡ σωτηρία ἐν ἕνδεκα τούτοις θηρίοις ἐγένετο, ὡς εἰ μὴ τὸ καινὸν τοῦ θεάματος ἐπέπληξε τοὺς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς ἦμεν πρὸς αὐτούς; ἔπειτα τῷ τροπαίῳ κελεύει ἄλλο μηδὲν, ἐλέφαντα ἢ μόνον ἐγκολάψαι.* hoc eſt, Pudore afficimur, inquit, ô milites, quibus ſalus in hiſce vndecim ſtetit belluis, adeò vt niſi ſpectaculi nouitas hoſtium animos terruiſſet, quid tandem in eos potuiſſemus? Itaque trophæum nullum aliud quàm Elephantē iuſſit ſculpere. Hoc exemplo belli duces potiſſimùm notantur, qui ſæpiſſimè honeſto vtile anteponunt. Antigonus rogatus, quo modo eſſent hoſtes aggrediendi, dixit: Aut dolo, aut vi, aut apertè, aut inſidijs. Sed improbiùs Lyſander, qui exprobrāti cuidā artes & dolos quibus in prælijs vteretur: Si, inquit, leonina pellis ſufficere non poſſit, induenda certè vulpina eſt. Innuebat quidem ad artes confugiendum eſſe, ſi quid virtute parari non queat. Huic quidem Chilonis aduerſatur ſententia, Damnum inquientis præferēdum eſſe turpi lucro: ſiquidē illud ſemel dolemus, hoc ſemper cum infamia durat. At vt Chorœbus apud Virgilium,

Imperatores ipſique principes ſæpe honeſto vtile præferunt.

Lyſandri aſtus.

——dolus an virtus quis in hoſte requirat?

quod noſtris temporibus (prô dolor) in quibus virtuti fortuna comes eſſe debebat, magno noſtro malo plus quàm ſatis eſt, experimur. Quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit ſinus? Imperator Ethnicus & Barbarus faſſus eſt ſe ſuperaſſe hoſtes non vi, ſed dolo, vnde & trophæū iuſſit erigi: plerique verò Chriſtiani duces (quod grauatè dico) ſępenumerò dolis & inſidijs hoſtē circūueniunt, idq; virtuti bellicæ aſcribūt: nec eſt quod apud eos de vincēdi via

Excurſus in fœdorum & fidei violatores principes.

diſputetur, quę libet Martis alea vel aperta vel inſidioſa cõmittitur: ſicque,

Cura quid expediat prior eſt, quàm quid ſit honeſtum.

Rex Sapor ſcribens ad Conſtantinum, apud Ammian. Marcellin. lib. 17. inter alia, tum hoc eleganter: Ideóque Armeniam recuperare cum Meſopotamia debeo, auo meo cõpoſita fraude præreptam. Illud apud nos numquã acceptũ fuit, quod aſſeritis vos exultantes nullo diſcrimine virtutis ac doli, proſperos omnes laudari debere bellorum euentus. Iſocrates in Panathenaico iniuſta bella ita exagitat: *θαυμάζω δ' εἴ τινες τὰς μάχας καὶ τὰς νίκας τὰς παρὰ τὸ δίκαιον γενομένας, μὴ νομίζουσιν αἰσχίους εἶναι, καὶ πλειόνων ὀνειδῶν μεστὰς, ἢ τὰς ἥττας τὰς ἄνευ κακίας συμβαινούσας· καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι μεγάλαι δυνάμεις, πονηραὶ δὲ, πολλάκις γίγνονται κρείττους ἀνδρῶν σπουδαίων, αἱ κινδυνεύειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος προαιρουμένων· οὓς πολὺ δικαιότερον ἂν ἐπαινοίημεν, ἢ τοὺς περὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀποθνήσκειν ἑτοίμως ἐθέλοντας, καὶ τοῖς ξενικοῖς στρατεύμασιν ὁμοίους ὄντας. ταῦτα μὲν γάρ ἐστιν ἔργα πονηρῶν ἀνθρώπων· τὸ δὲ τοὺς χρηστοὺς ἐνίοτε χεῖρον ἀγωνίζεσθαι τῶν ἀδικεῖν βουλομένων, θεῶν ἄν τις ἀμέλειαν εἶναι φήσειεν.* i. Miror autem ſi qui ſunt qui prœlia & victorias præter ius & æquum partas, nõ turpiores, & pluribus plenas eſſe probris exiſtiment, quã clades ſine ignauia acceptas: præſertim cùm ſciant magnos exercitus, quamuis ſceleratos, ſæpè ſuperiores eſſe viris honeſtis qui pro patria pugnare nõ dubitant: quos laudari multò ſit æquius, quàm eos qui alienarum opum cupiditate mortem oppetere non recuſant, conductitijs militibus ſimiles. nam hæc facta ſunt hominum improborum. Quòd verò boni viri nonnumquam infeliciùs, quàm qui ſtudent iniurijs inferendis, prœliantur, id Deorum incuriæ fortaſſis eſt tribuendum. Ceterum cum hoc Antiochi ſtratagemate, coniungo hiſtoriam certè nobilem de Megarenſib. qui afflicti ab Antipatro ad exitium vſque, illéque vteretur elephantis, excogitarunt porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatos in elephantorum gregem immiſſos. quo facto elephanti ſtatim in fugam coniecti victoriam Megarenſibus reliquerunt. Et quidem nullum animal eſt æque inuiſum elephanto atque porcus, adeo vt eius præſentiam nullo perferre modo poſſit, atque cum primum audit grunitũ, fugam elephas arripiat. Cæterum veteres in bellis multum fuiſſe vſos elephãtis facile eſt videre apud auctores rerum antiquarum. Amm.

Stratagema Megarenſium.

De elephãtis ex Ammiano.

Marcellin.lib.19. Lux nobis aduenit mœſtiſſima, Perſarum manipulos formidatos oſtentans, adiectis elephantorum agminibus, quorum ſtridore, immanitatéque corporum nihil humanæ mētes terribilius cernunt. Item eo lib. vbi de pompis funebribus filij regis Chionitarum Grumbatis, in obſidione Amidæ vrbis baliſta perfoſſi: Occidentali portæ, inquit. oppoſiti ſunt Segeſtani, acerrimi omnium bellatores, cum quibus elata in arduum ſpeciei elephantorum agmina, rugoſis horrenda corporibus, leuiter incedebant armatis onuſta, vltra omnem diritatem tetri ſpectaculi formidanda, idem lib.25. vbi de Iuliani in Parthos expeditione: Poſt hos elephantorum fulgentium formidandam ſpeciem & truculētos hiatus vix mentes auidæ perferebant: ad quorum ſtridorem, odorémque & inſuetum aſpectum magis equi terrebātur: quibus inſidentes magiſtri, manubriatos cultros dexteris manibus illigatos geſtabant, acceptæ apud Niſibin memores cladis, & ſi ferociens animal vires exſuperaſſet regētis, ne reuerſum per ſuos, vt tūc acciderat, colliſam ſterneret plebem, vertebram quæ caput à ceruice diſterminat, ictu maximo terebrabant.

Galatûm.] Galatæ ſiue Gallogræci, populi minoris Aſiæ, Phrygiæ & Bithyniæ finitimi: de quibus Liuius 8. lib. Decad. 4. & Iuſtin. lib.25. *Galatæ, qui.*

ſemermi milite.] ſemiarmatis militibus.

fuderat.] diſiecerat. Liuius lib. 2. Exercitum fundit, fuſum perſequitur.

Lucarum boum.] Elephantorum, qui primùm ab Italis viſi ſunt in Lucanis, vt ſentit Plin. lib.8. cap.6. & Solinus polyhiſt. cap. 28. itémque Vegetius lib.3. cap.16. Varro 6. de lingua Latina: Luca Bos, elephas: cur ita dicta ſit duobus modis inuenio ſcriptum: nam in Caij Ælij commentario erat, à Libycis Lucas, & in Virginij comment. ab Lucanis Lucas, ab eo quod noſtri maximam quadrupedem, quam ipſi haberēt, vocarent bouem, & cùm in Lucanis Pyrrhi bello, primùm vidiſſent apud hoſtes elephantos, identidē quadrupedes cornutas (nam quos dentes multi dicunt, ſunt cornua) Lucam bouem appellaſſe. Si à Libya dictæ ſunt Lucæ, Pantheræ & Leones non Africanæ beſtiæ dicerentur, ſed Lucæ: ſi ab Lucanis dictæ, vrſi cur potiùs Lucani, quàm Luci dicti? Quare ego potius Lucas ab luce: quòd longè relucebāt propter inauratas regios clypeos, quibus eorum tum ornatæ erant turres. *Elephāti. Lucæ boues.*

Proboſcis ſiu. promuſcis. Vide Prou. Prius locuſta Lucam bouem pariet.

proboſcis.] ἀπὸ τῦ προβοσκεῖν, quod eſt antè paſcere. Pars enim ſiue corporis porrectio naribus inhærens, qua vtitur Elephãtus tamquam manu. Plin. cap. 7. lib. 8.

Trophæum vnde. *trophæa.*] Trophęum ἀπὸ τῦ τρέπειν, à conuertendo: quòd qui hoſtes in fugã conuerterat, trophæum merebatur; quod in loco publico conſpicuum erat, vt victoriæ ſignum. hinc illud eſt Virgilij vndecimo Æneid.

Mezenti ducis exuuias tibi magne trophæum
Bellipotens aptat rorantes ſanguine criſtas.

Barrus & barrire. *Bellua fœdiſsima barrus.*] Barrus, Elephas eſt, qui barrire dicitur: inde barritus, talis vox. Appul. Florid. 3. Vt eſt Taurorum grauis mugitus, Luporum acutus vlulatus, Elephantorum triſtis barritus, &c. ſed & pro clamore militari vſurpatur. Veget. lib. 3. cap. 18. Clamor, quem barritum vocant, prius non debet attolli, quàm acies vtraque ſe iunxerit. Corn. Tacitus: Sunt Germanis hæc quoque carmina, quorum relatu, quem barritum vocant, accendunt animos, futuræque pugnę fortunam ipſo cantu augurantur. Obiter admoneo, melius hic fortaſſe legi *fidiſsima* quàm *fœdiſsima* ſed in hoc ſcrupo tãtillo immorari nolim. Amm. ſic lib. 16. Cornuti & Bracati *Barritus clamor quis.* vſu præliorum diuturno firmati excipiunt eos, iam geſturiẽtes barritum ære vel maximum: qui clamor ipſo feruore certaminum à tenui ſuſurro exoriens paulatimque adoleſcens, ritu extollitur fluctuum cautibus illiſorum, idem lib. 26 de Procopio agens imperium fœdè ac miſerè mercato: pro terrifico fremitu quem barbari dicunt barritum, nuncupatum. Imperatorem ſtipatumque de more conſentientes in vnum, reduxerunt ad caſtra. lib. ver. 31. ſic: & Romani quidem voce vndique martia concinentes, à minore ſolita ad maiorem protolli, quam gentilitate appellant barritum, vires validas erigebant.

Vt ſuperaſſe iuuat.] Alluſio ad illud, Lucrum pudori præſtat: & Plauti in Trinummo,

Pol pudere, quàm pigere præſtat, totidem literis.

Rectè Teodericus apud Caſſiodorum lib. 1. Variar. ad Marcellum Aduocatum fiſci: Non quoties, ait, ſuperes, ſed quemadmodum vincas. inquirimus. Non quæras de poteſtate noſtra, ſed potius de iure victoriæ: quando laudabilius à parte fiſci perditur, cùm iuſtitia non habetur, &c. Non minus rectè Claudian. Honorium admonens, vt non quod liceat, ſed

id quod deceat in vita priuata & publica ſpectet:

Non tibi quid liceat, ſed quid feciſſe decebit Occurrat.

Et Iuriſconſulti tradunt non modò quod liceat, ſed & quod honeſtum ſit videndum eſſe, l. ſemper, De ritu nupt. & l. 197. de verb. ſign.

Appendix.

Quis paruis magnum me ſuperimpoſuit?] Illud 3. Carmi. Horatij occurrit,

——— *deſine Magna modis tenuare paruis.*

Sic Tull. dicebat Cn. Pompeij gloriam non regionis vnius, ſed orbis vniuerſi finibus eſſe terminandam. Et Alexander Macedo Iliadam Homeri non ad tibiam, ſed tubam videri concelebrandam. Et neſcio an poſſim huc adgregare illud Epaminondæ elogiũ, de quo Iuſtin. Vnus vir pluris, fuit, quàm vniuerſa ciuitas. Non abludit Salluſtianum hoc in Catilina, initio, quo loco ait videri ſibi difficile Hiſtoriam ſcribere, quia dicta factis æquanda ſunt.

In momentaneam felicitatem.

EMBLEMA CXXIIII.

ÆREAM propter creuiſſe cucurbita pinum
Dicitur, & grandi luxuriaſſe coma:
Cùm ramo complexa, ipſúmque egreſſa cacumen,
Se præſtare alijs credidit arboribus.
Cui pinus, Nimirùm breuis eſt hæc gloria: nam te
Protinus adueniet quæ malè perdet hyems.

Unde Emblema petitum. SCribit Guicciardinus Italus ſcriptor, id Alciati carmen affixum fuiſſe ianuæ cuiuſdam hominis Angli, qui factus inſolentior ob proſperos rerum ſucceſſus, permultis inuiſum ſe præbebat. Idem eſt apologus apud Petrum Crinitum De honeſta diſciplina lib. 2. cap. 14. Sata eſt olim, inquit, cucurbita

bita iuxta pinum arborem editiſſimam: cucurbita verò cùm multis pluuijs atque cæli temperamento creuiſſet, laſciuire cœpit, & ramulos audaciùs porrigere: iámque in pinum ſerpebat, & ſuas in ramos frondes audebat inuoluere, prægrandia poma & vireſcentia oſtentãs. Tanto itaque faſtu ac inſolentia intumuit, vt pinũ auſa ſit aggredi: Et vides, inquit, vt te iam ſuperò, vtque folijs & virore præſto? Tum pinus, quæ ſenili prudentia præſtabat, nihil mirata eſt cucurbitæ inſolẽtis audaciam; ſed reſpondit: Egò verò hîc multos calores & hyemes, variaſque temporis calamitates pertuli, adhuc tamen integra conſiſto: tu ad primos rigores minus habebis audaciæ, cùm & frõdes concident, & viror omnis aberit. Hoc quidem dicitur in eos, qui ob momentaneam quandam felicitatem gloriantur, quíque plus habent oſtentationis & põpæ, quàm facultatũ aut virium. Itaque non mirum videri debet, ſi dum ſe alijs præferunt, magníque videri volunt, ſeſe naſutis hominibus ridendos propinent, & tanquã ſicci quidam floſculi citiſſimè exareſcant ac decidant. Certè apud Onirocritas cucurbita ſpes inanes præſagit, vt potè quæ cùm ventricoſam admodũ ſpeciem præ ſe ferat, multúmq; identidem nutrimenti polliceri videatur, illud tamen tenue, & niſi condimento aliquo iuuetur, egregiè fatuum eſt, vt refert Pierius lib. 58. Eodem planè modo ſeſe habent Traſones illi, fortunæ ſuæ momentaneæ iactatores, vel qui ſecundis ventis plus æquo turgeſcunt, neque aduertunt ſeueriſſimam illam Nemeſim, quæ de ſuperbis & faſtuoſis vindictam ſumit. Id apertis verbis Pauſaniæ, Simonides ab eodem conuiuio lautiſſimè exceptus ſignificauit. Rogatus enim vt quidpiam ex arcanis Philoſophiæ adferret in medium, videnſque Pauſaniam rebus ſuis nimium fidere, dixit: Memineris te in tanto rerum ſucceſſu hominem eſſe. At quæ eſſet verbi huius vis, quódque pondus, parum vidit Pauſanias. Itaque cùm ipſe iam in ſummo vitæ diſcrimine cõſtitutus, mortem ſibi impendere intelligeret, exclamaſſe fertur: Quàm inani perſuaſione deceptus eram, qui Cœi hoſpitis ſaluberrimũ conſiliũ ad me pertinere non putabã: vnde nũc miſerè perire cogor. Rectè Philippus Macedo, qui ne felicitate nimia ſe efferret, ex pueris aulicis vni id muneris demandauit, vt ſummo mane cubiculum ingreſſus pronunciaret, ἄνθρωπος εἶ φίλιππε. cuius rei faciendæ occaſionẽ fortaſſe dederat Archidamus Ageſilai filius; qui cùm à Philippo poſt partam victo-

In eos qui ob proſperos ſucceſſus intumeſcunt.

Cucurbita quid allegoricè.

Pauſaniæ inſolent.

Philippus Macedo ex inſolẽti moderatus.

riam ad Cheronæam acerbas & minarum plenas literas accepiſſet, huic reſpondit: Si metieris vmbram tuam, Philippe, haudquaquam reperies illam factam maiorem, quàm erat ante victoriam. Aliud, ſed vitæ priuatæ apponam exemplum in Mæna liberto Pompeij, quem inſectatur Horatius Epod. 4. Oda. Hunc populus indignabūdus Romanos ludos è primis quatuordecim ordinibus ſpectantem, nuper ſeruum, nec modò ſæpe vinctùm, ſed & verberatum, Ibericis funibus, durisque cōpedibus peruſta latera cruraque habentē; quod etiam grauius eſt, magni alicuius delicti cauſa ſeruilibus affectum flagris: modò repenteque liberum, opulentum, ſuperbum, delicatum, præfectum claſſi aduerſus piratas. Carmen Horatianum quia ſit in omnium manibus, facilè prætermitto. Interea tamen ad hunc locum multa obſeruari facilè poſſunt; primùm eos longè arrogantiores eſſe, qui nuper diuites euaſerunt, quàm qui in amplo patrimonio educati opes & fortunas acceperunt à maioribus, quod notat Ariſtot. ſecundo de arte dicendi. Deinde ſæpenumero fieri, vt diuitiæ mētem perſtringant, vt hominem inſolentem reddant. quamobrem noſter Flaccus, *Stultitiam patiuntur opes.* & Publij mimus: Fortuna quem nimiùm fouet, ſtultum facit, vt Cicero de amicitia dicit, nihil quicquam inſipiente fortunato intolerabilius; adeò verum eſt quod multorum eſt in ore, fortunam non ſolùm ipſam eſſe cęcam, ſed etiam eos quos amplexa ſit, cæcos efficere. Salluſt. Res ſecundæ animum etiam ſapientū fatigant. Virgil. 10. Æneid.

Neſcia mens hominum fati, ſortiſque futuræ,
Et ſeruare modum rebus ſublata ſecundis.

Idem Ouid. 1. artis:

Luxuriant animi rebus plerumque ſecundis.

Adhæc non poſſe non indignari viros bonos & cordatos alioqui, cùm vident abiectos, viles, improbos in altum prouehi, opibus & honoribus augeri, potentiam conſequi, qua tamen indigni ſunt. Iuuenalis ſatyra prima:

Patritios omnes opibus cùm prouocet vnus,
Quo tondente grauis iuueni mih barba ſonabat,
Cùm pars Niliacæ plebis, cùm verna Canopi
Criſpinus, Tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æſtiuum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile eſt Satyram non ſcribere.

ſequitur,

Quid referam quanta ſiccum iecur ardeat ira, &c.

Sed in ſumma, ferè fit vt cùm fortuna ita blanditur, captatũ veniat: quod ſubinde debemus meminiſſe ne opprimamur incauti, nam fallacia ſunt & caduca quæcunque à fortuna pẽdent, opes, diuitiæ, honores clientelæ, magiſtratus, potentiæ affluunt ſubitò, repentè dilabuntur, nullo in loco ſtabili fixa radice conſiſtunt: ſed incerto flatu huc atque illùc acta quos extulerunt in ſublime, decurſu improuiſo deſtitutos miſerrimè dejiciunt. Seiani fatum terribile imprimis & miſerum facilè occurrit, ſed quia iam alio loco adductum memini, facilè tranſilio. Venit in mentem quod Dion retulit de Narciſſo quodam liberto Claudij Cæſaris. Cùm expeditionem Britannicam legiones detrectarent, nec duci militię Plantio, laudato viro, parére vellent; Narciſſus ab Imperatore miſſus ſuggeſtum conſcendit, verbáque facturus pro concione ad milites, prohibitus eſt omnium acclamationibus, vſurpato etiam in eum diuerbio, Io Saturnalia; quia in Saturnalibus ſerui herili cultu induti epulari conſueuerant. Hoc autem dicterium nonnumquam in eos torquebatur qui ſuæ conditionis immemores, inſoleſcebant. Non eſt igitur prudendentis ob fortunæ ſucceſſum intumeſcere, ſed opus habet vt ſe proprijs non externis bonis metiatur. Et quidem rectè pręcipere videntur, qui monent, vt quantò ſuperiores ſumus, tantò nos ſummiſſiùs geramus. timẽda eſt enim vel maximè fortunæ volubilitas, quæ tantùm conſtans eſt in leuitate ſua, vt Naſo ait. Ceterum ad hanc epigraphem, id adiungo, *Fortunæ varietas.*

τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον,
καὶ τὸ πάνυ λαμπρὸν οὐκ ἀκίνδυνον κυρεῖ,
οὐδ' ἀσφαλὲς πᾶν ὕψος ἐν θνητῷ γένει,
ὃ περιέτρεψεν ἢ χρόνος τις ἢ φθόνος.
ἐπὰν ἐπ' ἄκρον τις τοῦ καλῶς πράττειν δράμῃ.

quod ait Apollodorus Comicus. Sic vero Latinè;

Habent perampla dona fortunæ metum,
Periculóque non carent prælustria:
Nec vlla celſa tuta ſunt mortalibus,
Quæ euertere vel inuidia, vel tempus ſolet
Fælicitatis culmen vbi quis attigit.

Eodem ſpectant verba Hecubæ ad Vlyſſem ex Euripide,

οὐ χρὴ τοὺς εὐτυχοῦντας, εὖ δοκεῖν πράξειν ἀεί,
κ' ἀγὼ γὰρ ἦν ποτε, ἀλλὰ νῦν οὐκ εἰμ' ἔτι,
τὸν πάντα δ' ὄλβον, ἦμαρ ἕν μ' ἀφείλετο.

Non decet fœlices exiſtimare ſe fœlices ſemper fore. Ego enim eram quondam, nunc non ſum amplius: cunctas ſed opes dies vnica mihi abſtulit. Citatur illud Menandri,

ὡς εὐκόλως πίπτουσιν αἱ λαμπραὶ τύχαι:

quàm facilæ cadunt qui ſecunda fortuna vtuntur.

Aëriam.] editiſſimam, altiſſimam: vt Virgil. in 1. Ecloga:

Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab vlmo.

& 3. ——*notaui*

Ipſe locum aëriæ quò congeſſere palumbes.

Aëriam propter.] i. prope aëriam pinum. Terent. Adelphis: Hìc, propter hunc aſſiſte. M. Tull. in Piſonem: Hic vir clariſſimus qui propter te ſedet, L. Gellius, &c. Ouid. 8. Metam.

Propter humum volitat, ponitque in ſepibus oua.

Appendix.

Ad id accedunt mimi quidam veteres, vt illud: Citò ignominia fit ſuperbi gloria. & hoc, Citò improborum læta in perniciem cadunt. Salluſtius, Laſciuiam atque ſuperbiam alunt res ſecundæ. & Seneca: Proſpera animos efferunt. Q. Curtius lib. 2. fragilitatis humanæ nimia in rebus proſperis obliuio eſt. Et appoſitè Iuuenal. ſatyr. 2.

——iam nunc ad culmina rerum,
Iniuſtos creuiſſe reor; tolluntur in altum,
Vt lapſu grauiore ruant ——

Ex damno alterius, alterius vtilitas.

EMBLEMA CXXV.

DVM ſæuis ruerent in mutua vulnera telis,
Vngue leæna ferox, dente timendus aper,
Accurrit vultur ſpectatum, & prandia captat.
Gloria victoris, præda futura ſua eſt.

HOc petitum conſtat è Gabriæ apologis. ſic enim eſt tetraſtichon Senarijs iambicis: *Fons Emblematis.*

λέων μάχην ἔστησε πρός ποτε κάπρῳ.
γύπες δ' ἄνωθεν ἐσκόπευον τὴν ἔριν,
βρῶσιν τὸν ἡττηθέντα ποιῆσαι τάχα·
φίλους δ' ὁρῶντες ἠστόχουν τῶν ἐλπίδων.

Quos ſic vtcumque reddidimus:

In aprum leo certare quandoque auſus eſt,
Quos longè ſpectans lite mota vultures,
Qui vinceretur vt vorarent: attamen
Iis tandem amicis tota ſpes prædæ excidit.

Principum Christianorum rixis auctum eſt Turcicum imperium. Suſceptum tamen id videtur ſpeciatim in Principes Chriſtianos, qui cùm inter ſe non longè antè decertarent, Solimanus Turca, quaſi ſpectatorem agens, ſuam non parum ditionem auxit, & in Germaniam irrupit, magna & ingenti totius Reipub. Chriſtianę calamitate & damnò. Quod Georgius Sabinus hoc hexaſticho perſecutus eſt:

Mutua diſcordes faciebant prœlia turdi,
Acris & alitibus pugna duobus erat.
Vidit vt amborum prædo certamina Niſus,
Vnguibus, & roſtro dilaniauit aues.
Sic modò dum faciunt diſcordes prælia reges,
Turcius Europæ diripit hoſtis opes.

Ciuili bello nihil exitioſius. Ex quo facilè intelligimus, quantum mali afferat inteſtinum diſſidium non modò ciuitatibus, ſed & imperijs tum labefactandis, tum etiam euertēdis. Nihil enim ciuili bello periculoſius eſſe poteſt, nimirùm quod hoſti externo non paruas addat vires. Hîc ego non incommodè referam ex Iuſtini 8. hiſtoriar. nobilem de Philippo Macedone, qui ſe vulturem pręſtitit in diſſidio duorum Thracię regum. Sic enim Iuſtinus: Fortè euenit Philippum fratres duo reges Thracię, non contemplatione iuſtitiæ, ſed inuicem metuentes, ne alterius viribus accederet, diſceptationum ſuarum iudicem eligerent. Sed Philippus more ingenij ſui, ad iudicium veluti ad bellum inopinantibus fratribus, inſtructo exercitu, ſuperuenit, regno vtrumque non iudicis more, ſed fraude latronis ac ſcelere ſpoliauit. Incidi aliquando in eam, quam de ijs belli temporibus Elegiam Chriſtianam ſcripſit Franc. Frāchinus, homo Italus, eamque adjicere nō putaui alienum, neque ingratum ſtudioſis. Sic ergo:

Gallia cui paret, cui paret Bætica tellus,
Iam conferre manum Marte furente parant:
Iamque animis, & iam concurrunt fortibus armis,
Turbidus vt iamiam ſanguine Sabis eat.
Et tamen amborum ceruicibus imminet, hoſtis
Thracius, in pharetris acer, & acer equis.
Qui maius nil mente petit, nil voce precatur,
Quàm ſemel vt pugnent hi duo Marte pari.

Sperat enim noſtris confractis viribus, omnem
Europam paruo poſſe labore premi.
Ne, Reges, ne tantæ animis diſcordibus iræ,
Negerite hoſtili bella petita prece.
Illius in vires & pectora vertite ferrum,
Sternere qui telis ardet vtrumque ſuis.
Roma rogat, Paulusq; rogat, datq; arma, dat aurum
Paulus, & ad tantæ præmia laudis opem.
Tu Deus, ex alto qui proſpicis omnia cælo,
Quique vides, maneat quanta ruina tuos,
Conſule militibus ſacris & conſule templis:
His ducibus prohibe bella cruenta geri.
Hi pietate graues, duo ſunt hi lumina pacis:
Hi duo ſunt belli fulmina, magne pater.
Infer te medium, liquidis da nubibus imbres,
Fac rapidum tumidis flumen inundet aquis:
E caſtris ambóſque iube diſcedere ab armis,
Coge domum armipotens alter & alter eat:
Séque putet neuter victum, ſed iactet vterque
Victorem populus ſe rediiſſe ſuis.

dente timendus aper.] ſic Martial. lib. 13.
Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum,
Et Ouid. in Epiſt.
——obliquo dente timendus aper.
Idem loco alio:
Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.
Martialis:
Fulmineo ſpumantis apri ſum dente petita.
Conſtat apros cùm ira feruent, dentibus vrere, in iiſque aliquid igneum contineri, vt teſtatur Xenophō in Cynegetico.

prandia captat.] Captare prandia, eſt hîc, ni fallor, prædam expectare: quod explicat ſequenti diſticho. niſi tamē captare, altiorē quendam ſenſum habeat, vt apud Iureconſultos; apud quos captare propriè dicitur qui dolis & illectamentis quibuſdam aucupatur lucrū. Sic hereditatem captare dixit Vlpianus. pro eo quod dicimus, artificioſè niti ſtructiſque technis, vt eam præter defuncti voluntatē corradamus, l. 1. D. ſi quis aliquem teſt. Et votum captandæ mortis, ardens ille affectus eſt quo flagrant iniuſti quidam homines, ex morte alterius lucrum ſibi pollicentes, vitæque inſidias alii parantes, l. de fideicommiſſo, Cod. de tranſact. Martialis hoc verbum ita

vſurpauit vt propriè, ita lepidè:

Capto tuam, pudet heu, ſed capto Maxime, cœnam:
Tu captas alias: iam ſumus ergo pares.

Idem alio loco:

Dum me captares mittebas munera nobis:
Poſtquam cepiſti, das mihi, Rufe, nihil.

Appendix.

Non malè quadrat hoc loco belli etymon, quod à belluis deductum volunt: ſiquidem belluarum, non hominũ eſt inter ſe confligere, hoſtilíque odio diſſidere. Grauis eſt & cordata Theodahadi epiſtola ad Francorum regem, lib.3. Caſſiodori Variarum, ambo eſtis, inquit, ſummarum gentium reges: ambo ætate florentes. non leuiter veſtra regna, quàm ſatis ſi data partibus libertate confligitis, virtus veſtra patriæ non fiat inopina calamitas: quia grandis inuidia eſt regum. in cauſſis leuibus grauis ruina populorum. Ammiani Marcellin. lib. 14. Sarraceni, inquit, miluorũ vitæ ſimiles, qui ſi prædam deſpexerint, celſius volatu rapiunt celeri, aut ſi impetrarint, nihil morantur: Cicero 13. Philipp. Quod ſpectaculum adhuc ipſa fortuna vitauit, ne videret vnius corporis duas acies, laniſta Cicerone dimicantes. Val. Max. lib. 7. cap. 6. Caio Mario & Caio Carbone Coſſ. bello ciuili cum L. Sylla diſſidentibus, quo tempore non Reipub. victoria quærebatur, ſed præmium victoriæ res erat publica.

Bonis auſpicijs incipiendum.

EMBLEMA CXXVI.

AVSPICIIS *res cœpta malis, bene cedere neſcit.*
Felici quæ ſunt omine facta, iuuant.
Quidquid agis, muſtela tibi ſi occurrat, omitte:
Signa malæ hæc ſortis beſtia praua gerit.

SOphoclis illud citatur à Plutarcho, lib. De Poëtis audiendis: *Optima principia quid præſtent.*

ἔργου δὲ παντὸς ἢν τις ἄρχηται καλῶς,
καὶ τὰς τελευτὰς εἰκός ἐσθ' οὕτως ἔχειν.
Quicunque rem recta ratione inceperit,
Bonum illius certò ſperabis exitum.

οὐ γὰρ οἷόν τε, ait Polybius, τοῦ τέλους τυχεῖν, μὴ οὐ τῆς ἀρχῆς

εὐστοχήσαντα: Minimè enim fieri poteſt, vt finem ritè conſequatur, qui de principio non rectè primum coniecerit atque cogitarit. Tantam vim dicunt ineſſe bonis fauſtiſque negotiorum ſuſcipiendorum principijs, vt ea vix bene cadere poſſint quę infelix initium ſortiuntur. Et ſanè omnia diligenter aduertenda eſſe, graues nec pœnitendi auctores cenſuerunt. Rectè quidem & prouidè, modò abſit ſuperſtitioſa illa & inutilis obſeruatio, quæ humanos animos terrore neſcio quo afficit & torquet. Nam vt in re aliqua ſuſcipienda non parum conducit fauſtum felixque principium, quandoquidem vel Poëta teſte,

Facti dimidium qui bene cœpit habet:

ita non parum adfert impedimenti, aut etiam incommodi, ſi vel malo, vel inerti, aut etiam flagitioſo principio negotium ordiaris: tum enim muſtelam, id eſt, omen habere inauſpicatum dicimur, cùm flagitij alicuius à nobis perpetrati, necdum expiati purgatique animo obrepit ſiniſtra quædam cogitatio, quæ intimam conſcientiam verberet atque lancinet: quo fit vt frigidiùs & ignauiùs rem alioqui magnam auſpiceris. Rectè Aiax apud Homerum, qui Deos inuocat ſeſe ad arma componens. neque enim putat ſibi felicius rei bene gerendæ auſpicium capere poſſe, quàm ab inuocatione numinis. Cur poëticum illud, vt verè Philoſophicum celebratur, ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα: &, *Ab Ioue principium Muſæ*? Cur Romani ſuorum conſiliorum & Senatus habendi ducebant initium à ſacro illo precationis carmine, cuius tam ſępè mentio eſt apud ſcriptores? Sed & in delectu militum iidem, vt legionibus conſcribendis, operam dabant, vt qui primus vocaretur, auſpicatum nomen afferret: Neque verò ad vtramque confirmandam partem (eorum nempè qui omina & auſpicia vel neglexerint vel obſeruarint) multis verbis opus eſt, Exempla ſi quis euoluere velit, petat à Valerio Maxim. lib. I. cap. 4. Non ſolùm, ait Cic. I: De diuinat. Deorum voces Pythagorei obſeruarunt, etiam hominum quę vocant omina. Quę maiores noſtri quia valere cenſebant, idcircò omnibus rebus agendis, QVOD BONVM, FAVSTVM, FELIX, FORTVNATVMQVE ESSET præfabantur: rebuſque diuinis, quę publicè fierent, vt FAVERENT LINGVIS, imperabatur: inque ferijs imperandis, vt litibus & iurgijs ſe abſtinerent. Itémque in luſtranda colonia, ab eo qui eam deduceret: & cùm Imperator exercitum, cenſor

Muſtelam occurrere.

Aiax qualis apud Homer.

Sacrũ carmen precationis.

populum luſtraret, bonis nominibus qui hoſtias ducerent, eligebantur. Quod idem in delectu conſules obſeruant, vt primus miles fiat bono omine. Celebre eſt quod retulit Cedrenus, Græcus auctor, de Perſis, apud quos ſolemne fuit de nulla re graui & ſeria quicquam ſtatuere priùs, eámque auſpicari, quàm oratio & colloquium religioſè haberetur. Legi alicubi equum in ingreſſu itineris ceſpitãtem aut prioribus lapſum pedibus, pro inauſpicato ſigno à veteribus accipi ſolitum fuiſſe. Cum enim Sulpitius Galba in prouinciam exiens, ad portam ipſam cauterium ſuum cecidiſſe animaduertiſſet, Rideo, inquit, cauterie, te iam lapſum eſſe, cùm tam longum iturus iter, vix ingreſſus laberis, quæ hiſtoria prouerbio locum dedit, in eos qui animo deficiunt ipſo ſtatim negotij principio. Multæ ſunt eiuſdẽ argumenti apud M. Tullium hiſtoriæ libris de diuinatione.

Equus in ingreſſu itineris ceſpitans.

Muſtela tibi ſi occurrat.] Occurſum muſtelæ ominoſum fuiſſe tradunt auctores. Vnde nunc etiam apud quaſdam nationes infelix habetur omen, ſi cùm paratur venatio, aliquis muſtelam nominat: cuius etiam occurſus vulgò eſt inauſpicatus habitus. Eadem picta infortunium ſignificabat: animal enim putabatur infauſtum eſſe, malíque præſagij, iiſque maximè, quorum domos habitet. Dicitur enim inſidiari, domeſticis animalibus, præſertímque altilibus, eáſque ad internecionẽ vſque perſequi, ait Pier. lib. 13. idémque occurſum pleriſque religioſum haberi dicit. Adhæc in negotijs obeundis vel nomen ipſum, vtpotè efficaciæ contrarium, multos remorari. Lege prouerb. Muſtelam habes.

Occurſus muſtulæ.

Appendix.

Id lumen capit ab illo Iſocratis ad Demonicum: *ὡς ἂν βούλῃ πορίζεσθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγέλλοντας· ἀρχὴ μὲν γὰρ φιλίας, ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος.* Si velis tibi parare amicos, bonum quid dicito apud eos, quod aliquis illis renũciet. nam principium amicitiæ, laudatio eſt, inimicitiæ autem vituperatio. Hanc ſententiam variè vſurpatam reperio Iureconſultis. Originem enim rei aiunt inſpiciendam, l. 2. D. de orig. iur. Et, quæ malo ſunt inchoata principio, vix eſt vt bono peragantur exitu, c. principatus, 1. q. 1. apud Gratian. c. miramur, 61. diſt. Item, quod ab initio vitioſum fuit, tractu temporis conualeſcere non poteſt, l. quod

ab initio, D. de reg. iur. l. ſi tibi decem. §. ſi pactus. D. de pact. Alioqui ſatis eſt benè incœpiſſe, quamquam diuerſus ſequatur effectus, l. ſed an vltrò, §. 1. D. de neg. geſt. Nec res ſubſiſtit, cùm ad eum caſum venit à quo non potuit incipere, l. pro parte, D. de ſeruitutib. Item, vbi nullum principium eſt, nullus finis ſequitur, l in vniuerſis, C qui dar. tut. Et diſpoſitio facta in tempore inhabili, cui lex ab initio reſiſtit, ſi conferatur in tempus habile, hoc eſt in tempus permiſſum, non validatur. l. ſi minor, D. de ſeru. export l. in tempus, de hered. inſtit. & alia eiuſmodi ſexcenta occurrunt quæ ſtudioſi pro ſuo arbitratu poſſint ſublegere.

Nihil reliqui.

EMBLEMA CXXVII.

SCILICET *hoc deerat poſt tot mala, denique noſtris*
Locuſtæ vt raperent quicquid ineſſet agris.
Vidimus innumeras Euro duce tendere turmas,
Qualia non Atylæ, caſtráve Xerxis erant.
Hæ fœnum, milium farra omnia conſumpſerunt,
Spes & in anguſto eſt, ſtant niſi vota ſuper.

PAulùm immorabor in illuſtranda huius emblematis epigrapha, antequã veniam ad explicationem carminis. Nihil reliqui itaque, prouerb. olet, ei ſimile quod vſurpauit Ariſtides, ἐν λόγῳ περὶ τοῦ παραφθέγματος· οὐδὲν ἔτι ὤν, Nihil amplius. Sed hęc oratoris verba, vbi de Neſtore: τὸ λεγόμενον

δὴ τουτὶ, ὐδὲν ἔπι ὢν εἰς ταῦτα ὑπὸ γήρως: iuxta id quod dici ſolet, nihil amplius exſiſteret præ ſenio. Cui conuenit illud, Præter plorare nihil: quod Horat. in Satyris, & M. Tullius vſurparunt. Hæc ſatis. nunc ad carmen.

Hiſtoria de locuſtis. Longobardia.

Deflet horrificam quandam calamitatem, qua fuit affecta Inſubrum Longobardia circa annum, vt conjicere facile eſt, 1541. Eleuata enim nube locuſtæ ex aëre dicuntur cecidiſſe, quæ legumina, herbas, & grana fermè omnia depaſtæ, induxerunt famem, & quorundam deſperationem, quòd poſt tot tantáque infortunia nihil eſſet relictum. Habebant digiti lõgitudinem, turgida capita, ventres obeſos, & ſanie refertos. Itaque extinctæ intolerabili fœtore aërem corruperunt, vt etiam corvi, cornices, accipitres, aliæque aues cadaueribus alioqui inhiantes ferre nequiuerint: quod colligimus ex Cõmentarijs eorum qui noſtri temporis hiſtoriam congeſſerunt. Iidémque tradunt, in regionibus Poloniæ regno finitimis incredibilem fuiſſe eiuſmodi animalculorum multitudinem: nullas primò alas habuiſſe, ſed magnos dediſſe ſaltus: paulo pòſt quatuor adeptas, tantóque numero conuolaſſe, vt duo milliaria longum & latum cubito tenus ita occuparent, vt ipſius quoque ſplendorem Solis à toto illo terræ ſpatio ſua denſitate excluderent: vnde colligere eſt facillimũ, rebus humi naſcẽtibus damna innumerabilia inde ſubſecuta eſſe, quæ ad radices vſque omnia depaſtæ eſſent: Cùm verò ſuccreuiſſent alæ, erant digiti humani magnitudine, túmque in fruges atrociùs graſſabãtur. Cæterùm hæ neque vi, neque induſtria alia propulſari potuere. Hoc autẽ ei ſimile eſt, quod habetur Exod. 10. & apud Ióſeph. lib. Antiquitatum 2. cap. 13. Locuſtarum etiam in Africa multitudinem prodigij ſimilẽ fuiſſe tradit Auguſt. in lib. De ciuitate Dei tertio, cap. vltimo, cùm iam populi Romani prouincia eſſet. Conſumptis enim fructibus & folijs lignorum, ingenti nube in mare dicũt eſſe deiectam: qua mortua, ſecuta eſt aëris corruptio, quæ tantã aduexit peſtilentiam, vt in ſolo Maſiniſſæ regno octingenta hominum millia perijſſe referantur, & multo amplius in terris littoribus proximis. hæc ille. De Locuſta ita ſcribit D. Ambroſius lib. 5. Hexaëmer. c. 24. Vſque ad locuſtam, ait, quoque gratia diuina penetrauit, quæ cùm agmine conferto regionis cuiuſque occupauerit latitudinem, innoxio primũ fertur habitaculo, nec fructus inhoſpitali incurſione depaſcitur, niſi diuinæ ſignũ præceptionis acceperit. Etenim ſicut in

Exodo legimus, ea quoque cæleſtis vltionē offenſionis exequitur, piæ miniſtra vindictæ. Hanc quoque auis deuorat Seleucis. Sic enim Græco hæc auis nuncupatur nomine, data ad remedium malorū, quæ locuſta cōſueuit inferre, cui creator inexplebilem dedit deuorandi naturam, vt inſatiabili paſtu plagā ſuam poſſit extinguere. hæc Ambroſ. Hertmannus Schedel in Chronic. de damnis ab eodem animalium genere illatis ita commeminit: Lotharij Imperatoris tempore, ait, à Carolo Magno tertij, locuſtæ innumerabiles ſex alas habentes & dentes duos lapide duriores in Gallia, veluti nix, terrā operuerunt, herbas, ſegetes & arbores, ac vniuerſa viriditatē habentia deuaſtarunt. Tandem proiectæ in mare, & ad littora in terram eiectæ, ſecuta eſt magna putrefactio: & inde mortalitatem magnam, aërem inficientes, generalemq; hominum interitū ſuſcitarunt. Idem auctor hac de re ſic alibi ſcriptum reliquit: Tempore Caroli Burgundionum Ducis, filij Philippi optimi, locuſtæ per Italiam vagatæ, Brixiæ agrum deuaſtarunt, cùm in Brixiano agro in maxima multitudine aduolarunt: quæ Brixianis & Mantuanis maximum damnum intulerunt. Quibus niſi Ludouici Mantuani Principis ſolicitudo obſtitiſſet, ſata quoque in tota Lombardia corroſiſſent. Earum etiam meminere Imperatores in l. 18. C. De loc. & cond. Excepto, aiunt, tempore, quo edaci locuſtarum pernicie ſterilitatis vitium interceſſit, ſequentis temporis fructus, quos tibi iuxta præteritam conſuetudinem deberi conſtiterit, reddi tibi Prouinciæ Præſes iubebit. Locuſtam depinxit Claudianus in Epigrammat.

Horret apex capitis, medio fera lumina ſurgunt
Vertice: cognatus dorſo dureſcit amictus.
Armauit natura cutem, dumique rubentes
Cuſpidibus paruis multis acuêre rubores.

Ariſtotel. 3. Rhetoric. ex Steſichoro prouerb. vſurpauit, Cicadæ apud eos humi canent. *οἷον εἴ τις λέγοι ὅπερ Στησίχορος ἐν Λοκροῖς εἶπεν, ὅτι οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι, ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χαμόθεν ᾄδωσιν.* vt ſi quis dicat id quod Steſichorus in Locris extulit, non oportere conuiciari, ne cicadæ humi canant. Voluit poëta vaſtationem rerum omniū, ruinamque extremam intelligere, adeò vt non ædificia modò, ſed ne arbores quidem ſtantes relinquantur, omniáque ſolo æquentur, vt cicadę nihil habeant quo inſideant. Hoc inde ductū quod cicadæ arbuſtis maxime gaudeant. Exemplum eſt cōminationis, quæ

ſignificatur cuncta arbuſta ſucciſum iri ſtirpitus ab hoſtibus, ita vt ſic truncatis ſtipitibus cicadæ neceſſariò cogātur humi cantilare. Apud Theocritum, puella depaſtrix alieni patrimonij καλαμαία μάντις appellatur, id eſt locuſta, quæ meſſem intercipiat. Multa autem veteribus prodita remedia arcendis locuſtis. ſi vacat, lege apud Caſſium Dionyſ. De agricultura lib. 15. cap. 1. De locuſtarum depaſtione ferè quid ſimile narrat Gregorius Turonenſis hiſtoriæ Francicæ lib. 6. cap. 33. ſub regno Childeberti prouinciam Carpitaniam grauiter à locuſtis fuiſſe vaſtatam, vt non arbor, neque vitis, neque ſylua, aut frutex, vel quicquam viride remaneret quod non à locuſtis euerteretur. Et cap. 44. Locuſtæ de Carpitania prouincia, quam per quinque corroſerant annos progreſſæ, quaſi publicum tenentes aggerem, ad aliam prouinciā huic vicinam ſe receperunt, harum ſpatia extendebantur in centum quanquaginta millia longitudinis: latitudo verò in cētum milibus terminabatur, hæc ille.

Locus Gregorij Turon. de locuſtis.

Euro.] Eurus ventus eſt Orientalis calidus.

tendere turmas.] Ab exercitu allegoria.

Atyla.

Atylæ.] Atyla Princeps ex Scytharū genere, qui poſt ſubactam Pannoniam, Aquileiam deleuit, & in Germaniam trāſiens multa vaſtauit: eius exercitus armatorum fuit 500000. cui dux Romanorum Ætius, & Theodoricus Hiſpanicorum Gothorum rex fortiter in campis Catalaunicis occurrerunt; vbi commiſſo prœlio 180000. vtrimque cæſa ſunt Hunnis victis. Paucis verò interiectis annis, Ætij, deinde Valentiniani audita cęde redijt infeſtior, Aquileiaque deleta Romam properabat, ſed Leonis Pontificis Romani precibus delinitus, dū nouis intentus eſſet nuptiis, vino nimio obrutus, effuſa è naribus ſanguinis copia, eſt ſuffocatus.

Xerxes.

Xerxis erant.] Xerxes rex Perſarum, Darij filius, in Græcos dimicaturus, habuit de regno ſuo ſeptingenta millia: de auxilijs trecenta: roſtratas naues mille & ducentas: onerarias, ad tria millia: in quibus fuerunt hominum myriades 23. terreſtris autem exercitus fuerunt centum & ſeptuaginta myriades, equitum octo. Claudian. 2. in Rufinum:

Haud aliter Xerxem toto ſimul orbe ſecutus
Narratur rapuiſſe vagos exercitus amnes,
Et telis vmbraſſe diem, cùm claſſibus iret
Per ſcopulos, tectumq; pedes contemneret æquor.

Herodes lib. 7. Lege Iuſtinum lib. 2. & Plutarch. initio libri

cui Pa-

cui Pararella nomen fecit. De eodem exercitu, ſi mauis habere fidem Iſacio Tzetzi Lycophronis interpreti, hæc habe: Numerus exercitus Xerxis erat, quingentæ Myriades: Naues mille ducentæ & ſexaginta. quadringentis talentis opus erat exercitui ſingulis diebus.

farra omnia.] rei difficultas ſpondaicum fecit, priores editiones, non, farra omnia, ſed, corda omnia, elegantiùs habebant. Corda autem non à voce, cor cordis, ſed à cordum cordi, quod eſt ſecundum fœnum poſt meſſionem primam germinans, vt ex Plinio liquet cap. 28. lib. 18.

Spes & in anguſto eſt.] Reſtat deſperatio. Videtur Metaphora à captiuis.

ſtant niſi vota ſuper.] id eſt, nil niſi vota ſuperſunt. vt habet Ouid. lib. 1. Triſt. Elegia 2. Hic enim notanda Tmeſis, & Anaſtrophe.

Appendix.

Complicatis iam meis ſchedis occurrit ex Piſide pulcra deſcriptio locuſtarum, lib. eo cui nomen fecit περὶ κοσμουργίας. Ea ſic habet.

Τίς ἐκστρατεύει παγκενῆ τὴν ἀκρίδα;
Ἔθνος πτερωτὸν εἰς στρατὸν Αἰγυπτίων,
Βέλος νεφῶδες ἐξ ἀδήλου τοξότου,
Λόγχην ἑτοίμην, αὐτοκίνητον δόρυ
Πυκνὴν φάλαγγα, μυριόστομον ξίφος
Πηδητικὴν ἔπαλξιν ἀστάτου μάχης.
Οὐχ ἵσταται γὰρ, ἀλλὰ πλήττει, καὶ τρέχει,
Ἕρπουσα πορθεῖ, καὶ κλονεῖ πτερουμένη,
Δοκεῖ δὲ φεύγειν καὶ παλίνδρομος μένει,
Φθείρει πρὸ καιροῦ, θερίζει πρὸ χρόνου,
Ὤμην ἀμέλγει τῶν ὀπῶν τὴν ἰκμάδα,
Τρυγᾷ τὰ φύλλα, τὴν τρύγην δὲ βόσκεται,
Καὶ συλλέγει τὰ κῶλα, καὶ τείνει πάλιν
Ὥσπερ τὰ νεῦρα τῶν βελῶν οἱ τοξόται.
Quiſnam in aciem inducit Locuſtarum agmina
Aligera, collecta in neces Ægyptias,
Vt nubilum telum abditi ſagittari,
Iaculum paratum, haſtámque motam vi ſua,
Denſam cateruam, centicipitémque gladium,
Saliénſque præſidium inquieti prælij:

Q q

Locuſta enim non ſtat, feritque, & curſitat,
Vaſtátque repens, peruolitat omnia loca,
Fugáſque ſimulat, reciproca & ſiſtit via,
Ac perimit ante tempus, ante diem metit:
Arbuſta marcere, & rigere herbas facit:
Crudum lignorum exſugit humorem omnium:
Vindemiat folia, ac vorat vindemiam:
Cadauera modò congregat, modò diſsipat,
Neruos ſagittarum vt ſagittipotens ſolet,
Et hoſtium corpus ſuorum vulnerat
Haſtilibus crurum recuruorum horridis.

Malè parta malè dilabuntur.

EMBLEMA CXXVIII.

MILVVS edax, nimiæ quem nauſea torſerat eſcæ,
Hei mihi, mater, ait, viſcera ab ore fluunt.
Illa autem, quid fles? cur hæc tua viſcera credas,
Qui rapto viuens ſola aliena vomis.

EPigraphe huius è Plauto petita, refero illud Menandri,
κέρδη πονηρὰ ζημίαν ἀεὶ φέρει. & illud.
τὰ δ' αἰσχρὰ κέρδη συμφορὰς πολλὰς ἔχει.
quo ſenſu apte dixit Euripides, τὰ εἰς οἴκους ἀδίκως εἰσιόντα οὐκ ἔχειν σωτηρίαν. Hoc malum eſſe maximũ dicit Menander, quia qui aliena volunt vndique corradere, ſpe ſua excidunt, & ipſimet periclitantur: Nam contrà quàm ſperabant, bonis

Aliena corradere, lucrum non eſt.

Q q ij

aliorum ſua tandem adjiciunt, eáque amittunt. Comici hæc verba ſunt,

> πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν,
> οἱ γὰρ θέλοντες προσλαβεῖν τὰ τῶν πέλας,
> ἀποτυγχάνουσι πολλάκις νικώμενοι,
> τὰ δ᾽ ἴδια προστιθέασι τοῖς ἀλλοτρίοις.

Refert Cornel. Tacit. 1. hiſt. grande gaudium Romanos inuaſiſſe, quod ij tam pauperes forent quibus donaſſet Nero, quàm quibus abſtuliſſet. Sed audimus longè graue & cordatum Plauti monitum ſic enim Rudente:

> *O Gripe Gripe, in ætate hominum plurimæ*
> *Fiunt tranſennæ vbi decipiuntur dolis.*
> *Atque ædepol in eas plerúmque eſca imponitur*
> *Quam ſi quis auidus poſcit eſcam auariter,*
> *Decipitur in tranſenna auaritia ſua.*
> *Ille qui conſultè, doctè, atque aſtutè cariet*
> *Diutinè ei vti bene licet partim bene.*

Emblematis typus. Tetraſtichon hoc paucis commutatis mutuatus eſt ex Gabriæ apologo, quod ſic habet:

> βοὸς φαγὼν παῖς εἰς ἑορτὴν ἔγκατα,
> οἴμοι κέκληγ᾽, ὡς σπλάγχνα, μῆτερ, ἐγχέω.
> ἡ δ᾽ αὖ γελῶσα, μὴ φόβου τέκν᾽, ἔφη,
> τῶν σῶν γὰρ οὐδὲν, ἀλλ᾽ ἐμεῖς * ἀλλοτρείων. id eſt,

ἀλλό- τριον.

> *Puer die feſto bouis cùm viſcera*
> *Voraſſet, Hei mater, clamat, mea effluunt*
> *Inteſtina. at ridens ait, Fili, haud time,*
> *Nam non tua hæc ſunt, ſola at aliena vomis.*

In furaces & raptores. Dicitur in eos, qui quæ rapto & fraude congeſſerunt, ægrè amittunt, ac ſi ſua eſſent. Proculdubio non abs re dictum eſt à Chryſoſtomo, Pauca malè parta, multa bene comparata perdere: vt & Plautus (vnde eſt Emblematis titulus) *Malè parta malè dilabi.* Hoc ſi veniret aliquando in mentem ijs qui tam impensè animo ſecum agitant, vt faciendi lucri rationem conquirant, huc & illuc pecunias corradant, nec interea vnde habeant curant: aut certè timerent, ne amittendi alea fortaſſe aliquando impotentiùs cruciarentur: aut ne iuſtam in ſe numinis iram prouocarent: aut ſaltem cogitarēt, quàm hæc flura ſint, quamque fragilia ea fortunæ bona, quorum habendorum cauſſa tot tantíſque curis diſtringuntur. Celebratum eſt iam olim doctorum hominum vocibus: Diuitem aut iniquum, aut iniqui hæredem. quod dictum eſſe ſuſpicor in eos

tantùm,qui quicquid omninò auidè cupiunt,iure vel iniuria congerunt. Qui verò fieri poteſt, vt opum facultatúmque, tam expedita facilisque,& pænè momentanea, vt ita loquar, adeptio,conquiſitio, poſſeſſio,iuſta eſſe & legitima cenſeri debeat? Iuuenalis optimè:

——diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri,ſed quæ reuerentia legum?
Qui metus aut pudor eſt vmquam properantis auari?

His itaque violentis & iniquis harpyijs,id eſt furacibus hominibus,ſi quid aduerſa fortuna detrahat,aut alius quidā caſus eripiat(quod nonnumquam ſolet accidere)iacturam hanc nō tam moleſtè ferre debent,quàm certè boni quique & honeſti viri in lucro deputarent, benéque cum mortalium rebus actum eſſe non tam grauatè dicerent, ſi quæ iniuſtè poſſederunt iniqui illi captatores,ad veros tandem poſſeſſores redirent. Eo de genere furum ſunt plerique forenſes tabulæ, atque importuni ſycophantæ,& maximè ærario publico nonnumquam præfecti, qui æquiſſima numinis vltione, aduerſa reflante fortuna, plerumque ſumptus faciunt, quos numquā putaſſent:& ſępenumerò citius quàm vellent, euomūt quod concoquere non potuerunt.Id etiam vulgò tritum:

De malè quæſitis non gaudet tertius hæres.

Porrò Cicer.Philipp.2,vſurpauit hoc Adagium Plautinum, tranſtulítque in Antonij rapacitatem & ingluuiem,his verbis: At quàm inſolenter ſtatim heluo inuaſit in eius viri (Pompeiū intelligit)fortūnas,cuius virtute terribilior erat populus Romanus exteris gentibus,iuſtitia charior?In eius igitur copias cùm ſe ſubitò ingurgitaſſet,exultabat gaudio, perſōna de mimo modò egens, repentè diues:ſed vt apud Poëtam neſcio quem,Malè parta malè dilabuntur,incredibile ac ſimile portenti eſt, quonam modo ille tam multa, quā paucis non dico menſibus, ſed diebus effuderit. Fortaſſe & huc referri poteſt illud Democriti, πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίας περιγινόμενος ἐπιφανέστερον τὸ ὄνειδος κέκτηται. & Heſiodus,mala lucra damnis eſſe ſimillima cecinit:

——κακὰ κέρδεα ἶσα ἄτῃσι.

Contrà laudat, χρήματα οὐχ ἁρπακτὰ, quæque ſunt θεόσδοτα. Sed præſtat audire Euripidem:

ἀδίκως γὰρ μὴ κτῶ χρήματ᾽ ἢν βούλῃ πολὺν
χρόνον μελάθροις ἐμμένειν. τὰ δ᾽ ἀδίκως
οἴκους ἐσελθόντ᾽ οὐκ ἔχει σωτηρίαν. id eſt,

Ne compares iniuſtè vllas opes, quas velis tibi eſſe diuturnas: quicquid enim iniquè domi cumularis, ſaluum eſſe minimè poteſt. Adhæc non prætermittam (quod attinet ad carminis enarrationem) Miluum in Hieroglyphicis locupletem deſignare & rapacem: quod in Phædone ſignificat Socrates, cùm eos homines qui auaritiæ ſtuduiſſent, & ad imbecilliorum expilationes & rapinas parati ac ſemper prompti fuiſſent, in miluos & lupos conuerti ait. Sed & in ſacris Miluus pro prædone ac graſſatore accipitur: Pier. lib. 17. Hieroglyph.

Viſcera, diuitiæ.

quem nauſea torſerat.] qui præ ingluuie vomebat.

viſcera ab ore fluunt.] Viſcera ſunt diuitiæ: vnde Penelope Ouidiana:

Viſcera noſtra tuæ diripiuntur opes.

Et vulgariter dicitur apud noſtrates, eum qui ſuũ perdit, ſenſum perdere: vel, Qui cenſum perdit, perinde videri, ac ſenſum profundere. Sũt enim χρήματα ψυχὴ καὶ ζωὴ βροτοῖς, vt eſt in quodã Græco Epigrammate. Cicero pro Quintio: non pecuniam modò, verùm etiam hominis propinqui ſanguinem vitámque eripere conatur.

Viſcera ab ore fluunt.] Notus eſt ex Syllana defenſione M. Ciceronis locus, de ijs qui tanto amore ſuas poſſeſſiones amplexi tenent, vt ab eis membra diuelli citius & diſtrahi poſſe videantur. Amm. verò Marcell. lib. 17. Dum nullus obſiſteret, &c. ex barbarorum viſceribus alimenta congeſta ſunt.

Appendix.

Non alienum illud Iuriſconſulti: Non videtur retinere poſſeſſionem qui eam ſic nactus eſt vt retinere non poſſit, l. non videtur, D. de acq. poſſeſſ. Refert Corn. Tacitus libris Annal. quoſdam ſub Neronis principatu locupletes, qui cùm tandem facti eſſent omnium egentiſſimi ac miſerrimi, & Populus Romanus lætabatur fortunam ita conuerſam, ſimulque pœnas dare qui meruiſſent. Illuſtris ille Taciti locus, & nos ſingulari de iudicio non ita pridem vidimus pleroſque balatrones, qui medio tumultu, ſub titulo ſancti fœderis factos ſanguine bonorum ciuium locupletes, tandem vrbe recepta, & rebus compoſitis factos omnium deſpectiſſimos.

Semper pręſto eſſe infortunia.

EMBLEMA CXXIX.

LVDEBANT parili tres olim ætate puellæ
Sortibus, ad Stygias quæ prior iret aquas:
At cui iactato malè ceſſerat alea talo,
Ridebat ſortis cæca puella ſuæ:
Cùm ſubito icta caput labente eſt mortua tecto,
Soluit & audacis debita fata ioci.
" Rebus in aduerſis mala ſors non fallitur: aſt in
" Fauſtis, nec precibus, nec locus eſt manui.

APologum hunc in primo Epigrammatum Græcorũ reperi, de tribus puellis alea iacta inquirentibus, quænã prior fato conceſſura eſſet: quæ verò ſortẽ iactam viderat ſibi

mortem portēdere, riſu neglexit, cùm ſtatim regula in caput lapſa riſui finem dedit. quod ſignificat Adagium. Mala vel inuocata veniunt. illudque apud Græcos vulgatum, *διζημένοισι τἀγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ καὶ μὴ διζημένοισι*: hoc eſt, Mala vel etiam non quærentibus obtingunt, bona vix accedunt etiam quærentibus. Idem reſpondit Diogenes rogatus, quid de hominum ſorte ſentiret: Miſeram & infortunatam hominum conditionem eſſe dixit, cùm bona quærentibus vix obtingant, cadant autem infortunia, non tantùm nō quæſita, ſed præter omnem expectationem. Plautus Moſtellaria:

Mala veniunt etiam non vocata.

——vnum hoc ſcito, nimio celerius
Venire quod moleſtum eſt, quàm id quod cupidè petas.

Character emblematis.

Græcum Epigramma eiuſmodi eſt, in titulo *εἰς δυσπραγίαν*

αἱ τρεῖσαι ποτὲ παῖδες ἐν ἀλλήλῃσιν ἔπαιζον
κλήρῳ, τίς προτέρη βήσεται εἰς ἀΐδην.
καὶ τρεῖς μὲν χειρῶν ἔβαλον κύβον· ἦλθε δὲ πασέων
ἐς μίαν, ἡ δ' ἐγέλα κλῆρον ὀφειλόμενον.
ἐκ τέγεος δ' ἄρ' ἄελπτον ἀπωλίσθησε πέσημα
δύσμορος, εἰς ἀΐδην δ' ἤλυθεν, ὡς ἔλαχεν.
ἀψευδὴς ὁ κλῆρος ὅπου κακόν, ἐς δὲ τὸ λῷον
οὔτ' εὐχαὶ θνητοῖς εὔστοχοι, οὔτε χέρες.

Aleæ ludo vita hominis comparata.

Cæterùm Socrates aleæ ludo humanam vitam comparabat, *πεττείᾳ τινὶ ἔοικεν ὁ βίος, καὶ δεῖ ὥσπερ ψῆφον τινὰ τιθέναι τὸ συμβαῖνον. οὐ γὰρ ἐστὶν ἄνωθεν βαλεῖν, οὐδὲ θέσθαι τὴν ψῆφον*, Aleæ ludo ſimilis eſt vita, & quicquid euenit, veluti quandam teſſeram deponere oportet. Non enim denuò iacere licet, neque teſſeram aliter ponere. Cui & conuenit illud Terentij in Adelphis:

Sic in vita eſt hominum, quaſi cùm ludas teſſeris:
Si illud quod eſt maximè opus, iactu non cadit,
Illud quod cecidit ſorte, id arte vt corrigas.

Modeſtia decet vel maximè fortunatos.

Huc fortè non incōmodè transferes illud Demoſt. *σπουδαίων ἐστὶν ἀνθρώπων, ὅταν βελτίστῃ τῇ παρούσῃ τύχῃ χρῶνται, τότε πλείω τὴν σπουδὴν πρὸς τὸ σωφρονεῖν ἔχειν· οὐδὲν γὰρ οὔτε φυλαττομένοις οὕτω δεινὸν ὡς ἀφύλακτον εἶναι, οὔτε ὀλιγωροῦσιν ἀπροσδόκητον παθεῖν.* id eſt, Proborum hominum officium eſt, cùm fortuna vtuntur maximè proſpera, tum ſummū habere modeſtiæ ſtudium. Neque enim quicquam tam formidabile, quin vigilantia præcaueri, neque vllum malum eſt, quin oſcitantibus euenire poſſit.

ad Stygias aquas.] id eſt, mortem. Styx inferorum fluuius, per quem veteres putabant animas tranſire poſt mortem. Lactant. lib. 1. cap. 11. Hanc phraſim mutuatus eſt ex Martiale: Nam in primo ſic 79. epigr.

Decreuit Stygios Feſtus adire lacus.

Idem 102.

Nec prius ad Stygias famulus deſcenderat vmbras. & deinde,

Dixit ad infernas liber iturus aquas.

Mox 105.

Et Stygias æquum fuerat patrem iſſe ſub vmbras.

Libro etiam 4. 73.

Et iam per Stygias eſſet iturus aquas.

Denique vndecimo lib. 85.

Qui nondum Stygias deſcendere quærit ad vndas.

cæca ſortis.] ignara exitij futuri. Cæcus, quo ſenſu accipiatur, vide Nonium Marcell.

tecto.] tegula.

Rebus in aduerſis mala.] Prudés quiſque omnia quæ ſibi ſperanda ſunt, non in meliora, ſed in peiora conſtituat: vt ſi quid præter ſpem accidat, id tamquam lucrum reputet, vt monet Comicus. Ouidius 4. De Ponto:

Tu quoque fac timeas; & quæ tibi læta videntur,
Dum loqueris, fieri triſtia poſſe puta.

Appendix.

Accedit adagium illud, multa inter os & offam, & multa inter calicem, ſupremáque labra, ex vetere quodam. Notant ſcholiaſtæ ad §. illud. Inſtit. de rer. diuiſi. Q. Curtius lib. 8. Contra obſequia fortunæ non ſatis cauta mortalitas eſt. & illud veteris mimi: *Nulla eſt adeò bona fortuna, de qua non poſsis queri &, neſcis quid optes, aut fugias, itá ludit dies.* Virgilianum illud ad finem 1. Georg. ex quadam Varronis ſatyra,

Neſcis quid veſper ſerus vehat, vnde ſerenas
Ventus agat nubes.——

Remedia in arduo, mala in prono eſſe.

EMBLEMA CXXX.

ÆTHERIIS poſtquàm deiecit ſedibus Aten
Iupiter, heu, vexat quàm mala noxa viros!
Euolat hæc pedibus celer & pernicibus alis,
Intactúmque nihil caſibus eſſe ſinit.
Ergo Litæ, proles Iouis, hanc comitantur euntem,
Sarturæ quidquid fecerit illa mali.
Sed quia ſegnipedes, luſcæ, laſſæqúe ſenecta,
Nil niſi pòſt longo tempore reſtituunt.

Titulus Emblematis vnde ductus.

GEneralis ea theſis, præ fixa Emblemati, ad quaſcumque humanas calamitates & incommoda poteſt accommo-

dari: eaque, niſi fallor, parœmia eſt medicis familiaris. Eam conferre placet cum aurea illa Nazarij ſententia, ex Panegyrico quem Cæſari Conſtantino dixit: Facilior, inquit, & multò procliuior lædendi quàm cõmodandi ſemper eſt via: vulnerare integrũ, quàm ſauciato mederi: diſſipare rapta, quàm diuulſa componere.

Ætherijs.] Homerus Iliad. ι. Aten Deam fingit mortales varijs implicantem anguſtijs & perturbationibus, eorúmque mentes ſeducentem, varijsque opinionum monſtris afficientem: ad quæ mala ſarcienda placandáque Litæ Iouis filiæ opponuntur, quę tamen non ſtatim poſſunt inſtaurare atque componere, quod ab ea motum atque diſſectum fuit: ſed id longo temporis interuallo fieri ait, vt potè quæ ſint luſcę, tardis pedibus, & ſenio confectæ. Verſus Homericos huc adijciemus: *Ate Homerica.* *Litæ.*

καὶ γάρ τε λιταί εἰσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
χωλαί τε ῥυσαί τε, παραβλῶπες τ' ὀφθαλμώ.
αἵ ῥά τε καὶ μετόπισθεν ἄτης ἀλέγουσι κιοῦσαι.
ἡ δ' ἄτη σθεναρή τε καὶ ἀρτίπος, οὕνεκα πάσας
πολλὸν ὑπεκπροθέει, φθάνει δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν
βλάπτουσ' ἀνθρώπους. αἱ δ' ἐξακέονται ὀπίσσω.
ὃς μέν τ' αἰδέσεται κούρας Διὸς ἆσσον ἰούσας,
τὸν δὲ μέγ' ὤνησαν, καί τ' ἔκλυον εὐχομένοιο.
ὃς δέ κ' ἀνήνηται, καί τε στερεῶς ἀποείπῃ,
λίσσονται δ' ἄρα ταί γε Δία Κρονίωνα κιοῦσαι,
τῷ ἄτην ἅμ' ἕπεσθαι, ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ. hoc eſt,

Namque Litæ ſoboles magni Iouis, & pede claudo,
Rugoſæ, obliquoque oculo, medeantur vt illi,
Aten ſectentur. celeri præuertitur omnes
Illa gradu, & paſsim damnum mortalibus affert.
Hæc verò actutum ſarturæ damna ſequuntur,
Conciliantque ſuis cultoribus optima ſemper.
At ſi quis reicit præfractè, ac pernegetillis,
Tunc adito Ioue patre, precantur, vt ilicet Ate
Huic adſit, pœnáſque ſuo det denique damno.

Eiuſdem Ates etiam meminit Iliad. τ. quo loco Iupiter in eam confert, quòd eſſet deceptus à Iunone: Illam enim ea cauſſa capillis arreptam in terras præcipitẽ dedit, indixitq; ne vnquã rediret in cælitũ contuberniũ. Hoc quidem ſignificatur, aduerſa quæque ſtatim & ex improuiſo impetere, tardè autem recedere: illud enim eſt quod Gallorum vulgus ait, *Res aduerſas ſtatim accedere, tarde recedere.*

Mala & ægritudines in equis accedere, ſed pedibus & lento gradu recedere. Ate enim noxa eſt velociſſima, quæ propter motum celerem, infortuniorum aleam maximè ſubitam & improuiſam ſignificat. Hanc Chriſtianæ pietatis auctores φωσφόρον. i. Luciferum è cælo deturbatum interpretantur, vt maximè Iuſtinus Philiſophus ac martyr, Euſebius Pamphil. Suidas, & Budæus noſter ex Beſſarione Cardinale lib. 3. in calumniatorem Platonis. Stobęus Elegia περὶ δικαιοσύνης ex Solone hoc diſtichon retulit, vbi emergentem è dijs noxam facit:

Lucifer è cælo deturbatus.

ἄτη δ᾽ ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπότ᾽ ἂν Ζεὺς
πέμψῃ τειρομένοις, ἄλλοτε ἄλλος ἔχει. id eſt,

Ex illis Ate apparet, quam vbi Iuppiter ipſe
Miſerit vltricem, tunc aliam alter habet.

Litæ claudæ & luſcæ cur.

Litas autem Deas claudas interpretantur Mythologi de ijs qui precantur, quòd genua flectant: quas rugis obſitas eſſe Poëtæ volunt, ad deſignandam imbecillitatem. Has aiunt eſſe ſtrabis luminibus, quòd conniuere videantur in quibuſdã, ſed poſtremò neceſſitate ad ſupplicationes deflecti. Phornutus claudas eſſe tradit quòd tardè & vix accedant ad eos ſupplicandos, quos antè affecerint iniuria: rugoſas verò & ſtrabis oculis, quòd grauiter & ore parum hilari intueãtur quos offenderunt, & à quibus veniã deprecentur: Iouis porrò filias quòd venerabiles ſint. hæc ille. Itaque id transfertur ad illatã cuipiã iniuriã, cuius difficulter memoria tollatur ex animo: iniuriarum enim & contumeliarum memoria tardiſſimè ſeneſcit, & ferè vt niſi morte deleatur. Vel ad id traducetur non omninò malè, quod habet Cornel. Tacitus in vita Iulij Agricolæ, ſoceris ſui: Naturâ infirmitatis humanæ, inquit, tardiora ſunt remedia, quàm mala: & vt corpora lentè augeſcũt, citò extinguntur: ſic ingenia ſtudiaque faciliùs oppreſſeris, quàm reuocaueris. Sic Seneca Epiſtola 92. Eligit aliquid noui caſus, per quod velut oblitis vires ſuas ingerat. Quicquid longa ſeries multis laboribus, multa Dei indulgentia fluxit, id vnus dies ſpargit ac diſſipat. Eſſet aliquod imbecillitatis noſtræ ſolatium rerúmque noſtrarum, ſi tanto tempore repararentur cuncta, quanto finiuntur. Nunc incrementa lentè exeunt: feſtinatur in damnum: nihil publicè, nihil priuatim ſtabile eſt: tumultuantibus cauſſis mala, vnde minimè expectabantur, erumpunt. Huc pertinet Scytharum legati ſententia ex Curtio lib. 7. Quid tu? ignoras arbores magnas diu

Locus Cornelij Taciti.

creſcere, vana hora extirpari? Ponticus Heraclides diſputatione De allegorijs Homericis, eodē pede modo intelligit: quo loco eos arguit imperitæ, qui Homerum vituperēt, qui Litas Iouis filias impiè deformi & multilo corpore finxerit. His Poëta imaginem expreſſit eorum qui ſupplices ſunt. qui enim peccarunt, ex conſcientiæ verbere tardiores eſſe ſolent: eosque verentur aggredi quos læſerunt, & à quibus veniam impetrare poſtulāt: pudoris enim ſui ſunt ipſi continuò memores. Nec verò præſenti animo eſſe poſſunt, aut conſtanter intuentur, vt qui retrò auertant oculorum aciem. Primò itaque ſupplicum animus nullū præ ſe letum ruborem admittit, vt qui pallidi ſint, demiſſo vultu, miſericordiam elicere conantur. Ea ergo cauſſa fuit, cur Litæ ita fuerint ab Homero depictæ. Contrà valida eſt & pernix Ate, cuius nimirùm acris & vehementis ſtultitia hominū non modò ceruicibus, ſed & animis impendeat. Nam toto impetu & ſine aliqua ratione fertur ad omne flagitium. Is ergo Poëta perinde ſe geſſit, vt qui pictor eſſet humanorum affectuum, quos affectus Deorū nominibus allegoricôs effingere ſolet. Lege Lucian. in Imaginibus, & Tragopodagra.

Pontici Heraclidis allegoria de Ata & Litis.

Aten.] Ate eſt noxa, παρὰ τοῦ ἀάομαι, lædo.

heu mala noxa.] De nomine noxæ & noxiæ hæc placet addere è commentario Alciati ad tit. De verb. ſignific. Noxam dixere antiqui, ait, id quod nocet: quapropter culpa, pœna, detrimentum, noxa eſt. vnde & lib. 33. T. Liuius, noxæ exoluere, id eſt à pœna capitalis fraudis liberare, accepit. Seruus quoque qui contra legem Aquiliam alicui damnum dedit, noxa eſt. At noxia ſolummodo de maleficio ipſo dicitur, nec tam generali ſignificatione accipitur, ſicuti noxa. Cicero lib. 3. de Legibus, Noxię pæna par eſto, vt in ſuo vitio quiſque plectatur, vis capite, auaritia mulctâ, honoris cupiditas ignominiâ. M. Manilius: Quinetiam infelix virtus, & noxia felix. Plautus in Bacchid Sat ſit, ſuſpectus ſum, cùm careo noxia. Quo ſenſu & in Moſtellaria & in Pſeudolo vſus eſt; Terentius quoque in Phormione: In re incipienda ad defendendam noxiam. ſed & in Eunucho & Hecyra ad eundem modum. Nec noxam eos aſcripſiſſe quiſquam dixerit, cùm ratio carminis non conſentiret. Quæ adducere volui, vt palàm fieret quàm iniquo iure Iuſtinianum in Elegantijs ſuis inſectetur Valla, & Seruium Beroaldus, dum adiectiuè tantùm dici noxiam opinentur contra veterum auctoritatem. Hæc ille.

Appendix.

Quod hîc de Ata dicitur, rerum humanarum noxia perturbatrice, & à Ioue deturbata de cœleſti ſolio, potuit haud dubiè torqueri in funeſtam illam ac portentoſam quorundam factionem, quæ nuper emẽtito nomine ſpeciem pietatis induere videbatur: ſed hoc peſtifero quæſito colore Gallicas res tentabat euertere, & nomen penè Gallicum labefactare. Ex quo enim à Principe pulſa eſt, tardè quidem, aut non ſatis ſtrenuè, non per ſe modò pacem turbauit, & tumultibus omnia miſcuit, ſed etiam infernales ſibi adiunxit furias. Hoc grauius & implacabilius malũ, quòd toto fermè decennio nullæ Litæ viſæ ſunt ad ſarcienda tot damna, ſanandas tot noxas & vulnera, ad ſiſtendas tot cædes, & proditiones; vel ſi quæ Litæ fuerint, non auſæ ſunt caput exerere, quia pacis vſurpare nomen, vel concordiæ ſummum piaculum erat.

Ergo Litæ, proles Iouis.] à Litis, nomen factum τῆς λιτανίας, & verbum λιτανεύειν, quod eſt ſupplicare, vota, preceſque ſuppliciter fundere. Sic litatum, pro eo quod eſt alijs ſolutũ, deditum deo, quaſi luitatum, ait Feſtus.

proles Iouis.] rectè proles Iouis, quia vt Dei proprium iuuare mortales; ait Plin. initio hiſtoriæ mundi, ſic nulla re alia magis ad Dei naturam accedimus, quàm ſalutem hominibus, dando, vt Tull. Ligariana, vt Strabo, εὐεργετεῖν ὅτι θεοὺς μιμεῖσθαι. Contra Atabulus apud Horat. 1. ſermon. 5. nomen habuit ἀπὸ τῆς ἄτης βάλλειν, quod damnum, noxamque ferret. Actius Menalippo, te eſſe huic noxæ obnoxium, citat Feſtus, tradens noxam eſſe peccatum, vel pro peccato pœnam.

Ex arduis perpetuum nomen.

EMBLEMA CXXXI.

CREDIDERAT *platani ramis ſua pignora paſſer,*
Et bene, ni ſæuo viſa dracone forent.
Glutiit hic pullos omnes, miſeramque parentem
Saxeus, & tali dignus obire nece.
Hæc, niſi mentitur Calchas, *monimenta laboris*
Sunt longi, cuius fama perennis eat.

PIndar. Olymp. 5. αἰδ' ἀμφ' ἀρεταῖσι πόνος δαπάνατε μάρναται, πρὸς ἔργον κινδύνῳ κεκαλυμμένον, id eſt, Circa virtutes labor ſumptúſque per petuò implicantur, vt opus difficultate obtectum aſſequare. Sed propiùs apud Plu-

ſtarch. Bacchilides: πόσον γὰρ κῦδος ἔχει ἀρετή.

Crediderat platani.] Cùm in Aulide Bœotiæ portu, Græcorum ad Troiam euertendam nauigantiū claſſis aduerſo vento detineretur, Calchas augur peritiſſimus cū cæteris Græcis profectus Agamemnonem docuit, qua ratione Dianam iratā placaret, & ex ſerpentis vel draconis augurio (qui in arborem ſubrepens nouem paſſeris pullos vnà cum matre deglutierat) decimo tandem anno Ilium captum iri prædixit. Nam pro paſſeribus annos, pro angue tempus intellexit, vt explicat Pierius Hyeroglyph. lib. 20. Narratio eſt apud Homerum Iliad. β. & Cic. 2. de Diuinat. quam eamdem reperi in vita Homeri, quę Plutarchi nomine à quibuſdam circumfertur. De Calchantis illo vaticinio facilè mihi eſſet adjicere Ciceronianos verſus, quos citat ipſe eodem De diuinatione: ſed liber eſt in omnium manibus. Locus Homeri ſic habet,

Hiſtoria ex Homero de vaticinio Calchātis.

τίπτ' ἄνεῳ ἐγένεσθε καρηκομόωντες Ἀχαιοί;
ἡμῖν μὲν τόδ' ἔφηνε τέρας μέγα μητίετα Ζεύς, &c.

quem eundē ſatis feliciter Ouidius eſt æmulatus Trāsfo. 1. 2

——veri prouidus augur
Theſtorides, Vincemus, ait, gaudete Pelaſgi,
Troia cadet: ſed erit mora longa laboris,
Atque nouem volucres in belli digerit annos.

Hoc autem innuit, quòd præclarum ſit idem eſſe & arduum & rebus maximis difficultatē quandam à natura eſſe propoſitam, ait idem M. Tull. Tuſcul. 3. Etenim nulla poteſt eſſe diuturna gloria, quam labor ſtrenuus & indefeſſus primùm non anteceſſerit. Quis enim magna coronari contendat Olympia, dulcis ſine puluere palmæ? Vulgo tritū id, τὰ καλὰ τὰ δύσκολα. Præclarè Xenophon ἀπομνημ. 2. αἱ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν κ' ἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες· λέγει δὲ που καὶ Ἡσίοδος,

Nullam gloriam ſine labore parari.

τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι
ῥηϊδίως· λείη μὲν ὁδὸς μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

Virtus difficulter paratur.

μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἐπίχαρμος ἐν τῷδε, τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τ' ἀγαθὰ θεοί. id eſt, Curæ quidem laborioſæ efficiūt, vt ad pulchra & honeſta facinora perueniatur, ſicuti virorum optimorum habet adagium. Ait enim Heſiodus:

Amplex

Amplecti vitium cumulatim & ſumere promptum eſt:
Namque iter id facile eſt, nec eo vicinius vllum.
Dij quoque ſudorem virtuti præpoſuerunt,
Ad quam longa via eſt atque ardua, & aſpera multum
Offertur: tamen eſt vbi ad alta cacumina ventum,
Fit facilis primò fuerat quæ tam ardua virtus.

Teſtitur autem Epicharmus, A Dijs omnia nobis vẽdi laboribus. Memoriæ ſuccurrit & illud Clementis Alexandrini Stromat. δ. ἔςι τις λόγος τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις· νῦν δέ μιν θοὰν χῶραν ἁγνὸν ἀμφέπειν, οὐγὲ πάντων βλεφάροις θνατῶν ἔσοπτος, ὧν μὴ δακέθυμος ἱδρὼς ἔνδοθεν μόλῃ ἵκητ' ἐς ἄκρον ἀνδρείας. quorum verborum hęc eſt ſententia: Fama eſt virtutis domicilium eſſe in quibuſdam rupibus, ad quas difficilis admodũm ſit aſcenſus, eamque celerem incolere locum caſtum. Ea verò non conſpicitur quibuſcumque hominum oculis: neque vnquam ad eam quiſquam peruẽniet, tamquam ad fortitudinis propugnaculum, niſi primùm ſudore ac labore animum afficiente ſuam induſtriam probarit: Quid enim gloriæ Alexander, quid Epaminondas, quid Themiſtocles ſibi comparaſſent, niſi laborioſis & moleſtis expeditionum anguſtijs arduum virtutis iter ſibi conficiendum propoſuiſſent? οὐ γὰρ ἀτυχίᾳ τὰ ῥωμαίων, ἀλλὰ τλημοσύνῃ καὶ ἀρετῇ πρὸς τὰ δεινὰ χωρούντων, εἰς τοῦτο προῆλθε δυνάμεως, ait in Craſſo Plutarch. id eſt: Non tam fortunæ proſper euentus Romanorũ potentiam auxit, quàm egregia virtus ac ſumma in laboribus aſperíſque in rebus tolerãtia, aduerſis caſibus ſuccumbere neſcia. Illud etiam mihi ſuccurrit Pindari ex Olymp. ſexto: ἀκίνδυνοι δ' ἀρεταὶ οὔτε παρ' ἀνδράσιν οὔτ' ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι· πολλοὶ δὲ μέμνανται, καλὸν εἴ τι πονᾱθῇ· id eſt, Virtus periculorum expers neque apud homines, neque mari habetur in pretio: at multi memorant. ſi quid honeſti laborioſè peractum eſt. Quid, vt hoc poſtremò, laudis Cæſar eſſet conſecutus, ſi facile illi fuiſſet Britannis inferre bellum? Aut Annibal quantum ſibi famæ cumulaſſet, ſi dum Italiam adiret, peruias Alpes citra puluerem & ſudorem, ac non magna ſuorum cæde feciſſet? Rectè Naſo Triſtium 4.

Ardua per præceps gloria vadit iter.

Et Propertius 4. Elegiarum:

Magnum iter aſcendo, ſed dat mihi gloria vires:
Non iuuat ex facili lecta corona iugo.

Porrò Alciatus id carminis videtur imitatus è Græco incerti cuiuſdam Poëtæ, apud quem tamen non eſt eadem concluſio, cùm de hirundine verba faciat, cuius nidum ſerpens deieciſſet & exturbaſſet, in eóque tandem igni ardenti combuſtus eſſet.

Crediderat.] commiſerat, nidificauerat.

ſua pignora.] pullos, vt alibi monuimus, de Ciconiæ nido.

Saxeus.] Fatalis ſerpens eſt: necnon perpetuæ belli Troiani memoriæ per metamorphoſim ſerpẽtis in perpetuæ duritiei ſaxum. ſonat etiam ſaxeus, durum, crudelem, inexorabilem, quíque nulla flecti prece poſſit. Huc pertinet quod alio loco memini retuliſſe me de illo angui qui Tarquinij Superbi animũ ſtupefecit, attonitúmque reddidit, cùm à columna lignea repente lapſus omnes in fugam vertiſſet, rei miraculo conſternatos: nimirum portendebat ille ſerpens nouum & inexſpectatum principem, eundémque ætate florentem Iunium Brutum, de lignea columna, hoc eſt, ſtupore, quem diu ſimulauerat, ne opprimeretur à tyranno, proditurum.

Serpens ſaxeus.

Ex literarum ſtudijs immortalitatem acquiri.

EMBLEMA CXXXII.

NEPTVNI tubicen (cuius pars vltima cetum
Æquoreum facies indicat eſſe deum)
Serpentis medio Triton comprenditur orbe,
Qui caudam inſerto mordicus ore tenet.
Fama viros animo inſignes, præclaráque geſta
Proſequitur; toto mandat & orbe legi.

ID petitum apparet è Macrobio Saturnal.1.cap 8. illud non omiſerim, ait, Tritonas cum buccinis faſtigio Saturni ædis ſuper poſitos, quoniam ab eius commemoratione ad noſtrã ætatem hiſtoria elata & quaſi vocalis eſt: antè verò muta & obſcura, & incognita: quod teſtantur caudæ Tritonum humi merſæ & abſconditæ. Triton marinus Deus, Neptunique

Typus Emblematis.

Triton, Deus marinus

filius, & tubicen, hoc ſchemate ſerpentis circulo continetur: quod refertur quidẽ ad perpetuam & numquam intermorituram doctorum virorum memoriam. Tuba enim famæ & commendationis nota eſt, vt quæ ab omnibus exaudiatur. Serpens in ſe reuolutus, æternitatem deſignat, vt docet Orus Niliacus in ipſo Hieroglyph. principio. Hoc ſignificat hiſtoriam rerum geſtarum ab Saturni commemoratione ad noſtra vſque tẽpora, quæ aliàs obliterata eſſet, notã & quaſi vocalem extitiſſe. Nam quæ ante Saturnũ geſta ſunt, obſcura & incognita in tenebris deli tuiſſe: quod oſtendunt Tritonum caudæ ad humum inclinatæ, quæque oculos effugiunt. Id Alciatus ipſe Annotationibus in Tacitum ſic attigit: Veteres, inquit, in templorum Saturni ianuis imaguncul as Tritonum ſtatuebant non aliam ob cauſſam, quàm vt ab eo cœpiſſe hiſtoriam, æternitatémque illis debere Deos oſtẽderent, quorum præconio fuiſſent celebrati. Tibullus idem ſignificat his verbis:

Quid referam? Muſæ, viuet, dum robora tellus,
Dum cælum ſtellas, dum vehet amnis aquas.

Ouid. 3. Triſtium:

Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
Pectoris excepti s ingeniíq; bonis.
En ego, cùm patria caream, vobiſq; domóque,
Raptáque ſint, adimi quæ potuere mihi:
Quilibet hanc ſæuo vitam mihi finiat enſe,
Me tamen extincto fama ſuperſtes erit.

Spartani Muſis cur ante bella ſacrifica- rent. Quò ſpectat Eudamidæ illud, qui rogatus cur Lacedæmonij ad bellum profecturi Muſis ſacrificarent, cùm nullum cum Marte haberent commercium: Vt, inquit, poſt præclarè facta memoria apud poſteros maneat. Et quidem docti, non ſolùm viui ac præſentes ſtudioſos diſcendi erudiunt atque docent, ſed hoc idem etiam poſt mortem literarum monimentis aſſequuntur, Cic. 1. Officiorum. De Tritone plura apud Macrob. eo quem proximè citaui loco, & Gyraldum Syntag. 5.

Cetum.] inferiore ſui corporis parte piſcem refert, ſuperiore Deum. Plutarch. de Iſide commentario ait Amphitritem minoreſque Deos marinos, Tritonas dici. Eos deſcripſit vberrimè 4. Argonautic. Apollonius. Mitto quæ in Arcadicis habet Pauſanias: ſunt enim prolixiora, quàm vt huc attexere habeam neceſſe: Virgilius in decimo, vbi de apparatu nautico Mezentij:

Hunc vehit immanis Triton, & cærula concha
Exterrens freta, cui laterum tenus hiſpida nanti
Frons hominem præſert, in Priſtin deſinit aluus.
Spumea ſemifero ſub pectore murmurat vnda.

Fama viros animo inſignes] Sic initio panegyrici Maximino, & Conſtantino A.A. dicti, Equidem ſcio gaudentium ſtudia nunc ita toto orbe floreſcere, quacunque fama vltra naturam, qua fugitur diſcurſio volucris mutuata, & pluſquàm mille vocibus ſonora percrebuit, vt omnium nationum gratulationibus conſecretur.

Viros animo inſignes.] Hi dicuntur eleganti verbo Græco. οἱ πολυένημοι ἄνδρες, εὐλογιμοὶ, καὶ ἔνδοξοι, qui & ἀγλαοὶ Homero. quæ ſanè laudatio petitur à virtutibus primarijs, fortitudine, & iuſtitia: quali elogio donati heroës toto orbe omníque poſteritate celebrati. Pertinent huc arguti & mirabiles hymni Pindarici, in gratiam eorũ ſcripti qui victores redierunt ex Olympijs, Nemeis, Pythijs, Iſthmeis: item quæ ab epicis, & tragicis graui deſcripta charactere, ad res geſtas poſteris mandandas. Et quò maximè pertinent hiſtoricorum monumenta, niſi vt egregiè facta à mortalitate vindicent? Et pertinet ad exemplum, bonos & pręſtantes viros honoribus affici, nec modò dum in viuis ſint, ſed etiam fato functos, vt virtuti ſuum reddatur præmium, quæ ſanè laudata creſcit: & id permultos accendit ad ſimilem virtutem, & facta ſimilia.

Tumulus Ioannis Galeacij Vicecomitis, primi Ducis Mediolanenſis.

EMBLEMA CXXXIII.

PRO tumulo pone Italiam, pone arma Ducéſque,
Et mare, quod geminos mugit aduſque ſinus.
Adde his Barbariem conantem irrumpere fruſtrà,
Et mercede emptas in fera bella manus.
† al. & *Anguiger † eſt ſummo ſiſtens in culmine, dicat:*
Qui paruis magnam me ſuper impoſuit?

Galeacius. EPitaphium eſt Ioannis Galeacij quem celebrat eo maxime nomine, quod fortiſſimè Turcis in Italiam irrumpere conantibus reſtiterit, & Remp. ſuam legum auctoritate compoſuerit. Huius hiſtoriam repete ex Sabellico Ennead.

9. lib. 9. ſed maximè Paulum Iouium conſule de Ducibus Mediolanen. Videtur autem Alciatus id confinxiſſe ad Græcorum quorundam Epigrammatum imitationem, vt eſt Germanici quoddam lib. 3. quo Themiſtocles rerum à ſe geſtarum commemoratione indicat, quo pacto à Græcis ſepeliri velit: alioqui nullum ſatis magnum & dignum ſepulchrum ſuis virtutibus erigi poſſe. quò ſpectat & Parmenionis in Alexandrum, cui pro magnitudine rerum non poſſe ſcribi dignum epitaphium, ſed Europam & Aſiam, quas ſubiugauit, eius eſſe ſepulchrum tradit. Simile eſt quod in Hectoris tumulo fecit Poëta quiſpiam: in quo Hector non vult comparari ſepulchro aut tumulo; quippè qui vniuerſæ Græciæ reſtiterit, & cuius ampliſſimum ſepulchrum ſint Ilias, Homerus ipſe, Græcia, & Achiui fugientes. Eodē modo vt dignus Galeacio tumulus ad perpetuam nominis commendationem extruatur, ait Alciatus, deſcribendam eſſe Italiam vniuerſam, Duces ipſos, regiones conterminas, & Barbaros toto impetu Italiæ ceruicibus imminentes: poſtremò conſtituatur Anguifer, qui ſymbolum habeat ſcriptum, ΤΙ´ ΜΕ´ ΜΙΚΡΟΙ`Σ ΤΟ`Ν ΜΕ´ΓΑΝ Ε´ΝΤΙΘΕΤΕ; Sed huc apponam Germanici in Themiſtoclem epicedium, quod imitatus eſt, & fermè integrum (vocabulis aliquot dumtaxat immutatis) mutuatus eſt Alciatus, vt videre eſt: *Vnde petitum Emblema.*

ἀντὶ τάφου λιτοῖο θὲς ἑλλάδα, θὲς δ' ἐπὶ ταύτα
δούρατα, βαρβαρικῆς σύμβολα ναυφθορίας. *Character Emblem.*
καὶ τύμβῳ κρηπῖδα περίγραφε περσικὸν ἄρη,
καὶ ξέρξην· τούτοις θάπτε θεμιστοκλέα.
στάλα δ' ἁ σαλαμὶς ἐπικείσεται, ἔργα λέγουσα
τἀμά· τί με σμικροῖς τὸν μέγαν ἐντίθετε;

Meminerimus interea, quòd priori huius libri Emblemate adnotauimus, Anguem ſiue ſerpentem ſtemma eſſe Ducis Mediolanenſis: quod hoc loco nimis anxiè repetere, nihil attinet. Hoc mihi reuocat in memoriā ſpecies vndecim honorum qui ab Ariſtotele ſtatuuntur Rhetoricorum primo, nempe ſacrificia, monumenta vel carmine, vel oratione ſoluta, præmia certa, luci, ſuperiores in ſedendo loci, ſepulchra, imagines, publicæ epulæ, & quibus vtuntur Barbari, habitus adorantium, & conſpectus euitationes, munera quæ apud quaſque gentes in precio ſunt. De quibus ſigillatim aliquid dicere nihil hîc neceſſe habeo. De ſepulchris & monumentis agimus, quę inter honores non paruos poni ſo-

lemne iam olim fuit exemplorum varietate obruor: vnum huc conferam vetus quidem & memorabile. Menandro Bactrorum regi, homini mitiſſimo, in expeditione quadam vita functo, cunctę regni ciuitates, cunctique populi inferias de more communique conſenſu ſoluerunt. Sed de reliquijs cũ diu certatum eſſet, quibus in primis commendaretur vix tãdem inter omnes conuenit, vt æquè partitæ ſingulis diſtribuerentur rata pro parte, nempe quòd illius viri monumentum apud omnes pariter cum veneratione exiſteret testis eſt Plutarch. commentario quo ciuilem hominẽ inſtituit. Cum his quæ antea dicta ſunt ad tumulum Galeacij, déque inſcriptione illa magnifica; Quis paruis magnum me ſuperimpoſuit? Velim annecti quæ mihi nunc occurrunt ex alijs certè non pœnitendis auctoribus. Sic igitur Horat. epod. oda. 9.

—— *Africano; cui ſuper Carthaginem virtus ſepulchrum condidit.*

Velleius Paterculus de Carthagine Eam vrbem inuiſam Romano nomini Pub. Scipio funditus ſuſtulit, fecítque ſuæ virtutis monumentũ. Sed interea dum hæc meditor, neſcio quo modo mihi præ cæteris placet Martialis ſane argutum & lepidum de Pompeio & filijs Cænotaphium:

Pompeios iuuenes Aſia, atque Europa, ſed ipſum
Terra tegit Libyes, ſi tamen vlla tegit.
Quid mirum toto ſi ſpargitur orbe? iacere
Vno non poterat tanta ruina loco.

Dion Nicæus in Adriano: poſtquam venit in Græciã ſpectauit myſteria, cumque per Iudæam in Ægyptum veniſſet.

Pone arma.] pro deſcribe, aut diſpone, non placet Fornerio noſtro, vt quòd à mera lingua Romana deflectat; quamquam Cicero initio 5. Antonianæ dixerit: Pacem vult Antonius, arma ponat. hîc enim, pro deponat, vſurpari liquet.

Et mare, quod geminos mugit] Italia hinc & illinc mari Siculo & Adriatico clauditur.

mugit.] A tauris tranſlatio.

emptas manus.] exercitum mercede conductum.

paruis magnum.] Antitheton. Apud Caietam in ſepulchro marmoreo æneáque vrna, hæc inſcripta reperiuntur Scipioni Africano:

Deuicto Annibale, capta Carthagine, & aucto
Imperio, hos cineres marmore tectus habes.
Cui non Europa, non obſtitit Africa quondam,
(Reſpice res hominum) quàm breuis vrna premit.

Optimus ciuis.

Emblema CXXXIIII.

D v m iuſtis patriam Thraſybulus vindicat armis,
Dúmque ſimultates ponere quemque iubet,
Concors ordo omnis magni inſtar muneris, illi
Palladiæ ſertum frondis habere dedit.
Cinge comam Thraſybule, garas hunc ſolus honorem:
In magna nemo eſt æmulus vrbe ti.

OPtimi ciuis eſt Rempub. ſuam non modò legum metu coërcere, ſed & omnes omnium animos pacis vinculo continere, & omnem rixarum occaſionẽ adimere. Pręſto eſt exemplum Thraſybuli. Athenienſibus enim longiſſima obſidione preſſis à Spartanis, poſt longam famem, &aſſiduam pe-

Hiſtoria Thraſybuli qui tyrannos expulit. ſtilentiam, pacem poſtularunt; quàm tandem impetrarunt, ea tamen conditione, vt ciuitas Athenienſis à triginta Ducibus gubernaretur. Sed temporis ſucceſſu horum tanta tyrannis & ſæuitia fuit, vt boni quique ciuitatis principes & opulenti, benéque nummati homines exularent: inter quos Thraſybulus vnus ex præſtãtiſſimis, cũ alijs in exiliũ abire eſt coactus. Itaque ille ſuo conſilio, & ſociorum ope, tyrannos omnes induſtria ſingulari repulit, patriæque libertatem recepit. Sed vt inter Athenienſes ciues pax ſtabilior eſſet, interpoſita fide publica, Thraſybulus legem ſanxit De abolendis præteritis iniurijs, quem *ἀμνηστίαν* nuncupauit: quocirca coronam ciuicam magno totius ciuitatis applauſu meruit. *Lex ἀμνηστίας.* Hæc lex conformis eſt oraculo Euangelico de iniurijs remittẽdis & obliuione delendis. Huc Prouerb. Ne malorum memineris. De Thraſybulo Æmilius Probus in eius vita, Iuſtin. in Trogum lib. 5. & Valer. lib. 4. cap. 1. Marullus in eam fermè ſententiam ſcripſit Epigramma certè venuſtum:

Cùm fugeret ciuem ciuis deuictus in hoſtem
In patriam ſceleris conſcius ipſe ſui;
State viri, Thraſybulus ait, victoria veſtra eſt:
Nec mihi, ſed vobis vicimus, & patriæ.
Dixit, per mediosq; ruens enſesq; viróſque,
Parcendum paſſim ciuibus, ingeminat.

Palladiæ ſertum.] id eſt ciuicam coronam, quæ dabatur ei ciui qui ciuem in bello ſeruauerat: fiebátque ex oliuæ fronde, aut querna, interdum ilice. Gel. lib. 5. c. 6. & Plin. lib. 16. cap. 4.

Appendix.

Benè inditum nomen Thraſybulo, qui audenti conſilio rem magnam aggreſſus eſt, & feliciter perduxit ad exitum. Atqui quod habet Publij minus: In rebus dubijs plurimi eſt audacia. Quo ferè ſenſu Euenus dixit ad ſapientiam permultum conducere audentiam: ſeorſum ſi ſcit, noxam adferre: *πρὸς σοφίαν μὲν ἔχειν, τολμᾶν μάλα σύμφορόν ἐστι, χωρὶς δὲ βλαβερή, καὶ κακότητα φέρει.* In noſtro iure, audacia circa licita adprobatur, l. Celſus, 20. §. videndũ. D. de lib. & poſtum. l. ſi quis in tantum 7. Cod. vnde vi.

Dum iuſtis patriam.] *εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρας,* ait ille, & quæ pictus prior, quàm in patriam & parentes? imò quæ arma iuſtiora quàm quæ capiũtur ad vindicandã patriã?

Dúmque ſimultantes ponere.] Iniuria ſemel remiſſa reuocari nō debet c. ſi illi, 23.q. 4 ex Gelaſio. & qui diſſimulat iniuriam callidiſſimus eſt, apud Hebræum parœmiaſtem prouerb cap. 12 ſed hîc callidiſſimus, prudentiſſimo, vt apud Tull. Partitionib. Refero huc locum ex Auſonij panegyrico, ad finem pen', vbi de combuſtis fœneratorum nominibus, vt nouę & veteres rixandi occaſiones tollerentur auſpice Gratiano, bono principe. Exemplum aliud celebre Conſtantini magni de combuſtis libellis expoſtulatorijs epiſcoporum, qui Nicenam ſynodum conuenerant.

geras hunc ſolus honorem.] Seneca epiſt. 41. In homine id laudandum eſt quod ipſius eſt familiam formoſam habet, & domum pulcram: multum ſerit, multum fœneratur, nihil bonum in ipſo eſt ſed circa ipſum. Lauda in eo quod nec eripi, nec dari poteſt. Quod proprium hominis eſt quæris? animus & ratio in anima perfecta.

Strenuorum immortale nomen.

EMBLEMA CXXXV.

ÆACIDÆ tumulum Rhæteo in litore cernis;
Quem plerumque pedes viſitat alba Thetis.
Obtegitur ſemper viridi lapis hic amarantho,
Quòd numquam herois ſit moriturus honos.
Hic Graiûm murus, magni nex Hectoris. Haud plus
Debet Mæonidæ, quàm ſibi Mæonides.

HVic epigraphe conuenit illud Euripidis, Hercule Furente.

γενναίων ἀρεταὶ πόνων,
τοῖς θανοῦσιν ἄγαλμα.

Fortium laborum virtutes mortuis etiã decus exiſtunt. Achillis ſepulcrum fuiſſe in Sigæo Troię promontorio, ſcriptores

tradūt. Id ſepulchrum amarantho viridi ſemper ornatum, famam heroum perpetuò vireſcentem, & apud poſteros numquam intermorituram arguit. Rectè Sophocles in Philocteta περὶ εὐσεβείας, quod idem περὶ ἀνδρείας intelligere par eſt. ἡ εὐσέβεια, inquit, μηδὲ συνθνήσκει βροτοῖς, κἂν ζῶσι, κἂν θάνωσιν, οὐκ ἀπόλλυται. & Pindar. Iſthm. 5 non obliterari prolixum laborem virorum ait, οὔτοι τετύφλωται μακρὸς μόχθος ἀνδρῶν. Adhæc tertio Græcorum Epigrammatum ſimile reperio in Laërtæ tumulum: quod aſcribere placuit, quia eôdem fermè ſpectat: *Fama numquam intermoritura.*

ψήχει καὶ πέτρην ὁ πολὺς χρόνος, οὐδὲ σιδήρου
 φείδεται, ἀλλὰ μιῇ πάντ' ὀλέκει δαπάνῃ.
ὣς καὶ Λαέρταο τόδ' ἠρίον ὃ σχεδὸν ἀκτᾶς
 βαιὸν ἄπο, ψυχρῶν λείβεται ἐξ ὑετῶν.
οὔνομα μὴν ἥρωος ἀεὶ νέον· οὐ γὰρ ἀοιδὰς
 ἀμβλύνειν αἰὼν (κἢν ἐθέλῃ) δύναται. id eſt,

Saxa cauat tempus, ferro nec tempora parcunt,
 Omnia ſed mollit tempore longa dies.
Laërtæ ſic buſta terit quoque littora propter
 Æthere de ſummo defluus imber aquis.
Immortale ſed, heu, nomen delere vetuſtas
 Herois, Muſa vindice, nulla poteſt.

Apponam & illud argumenti eiuſdem:

τύμβος Ἀχιλλῆος ῥηξίνορος, ὅν ποτ' Ἀχαιοὶ
 δώμησαν, Τρώων δεῖμα καὶ ἐσσομένων.
αἰγιαλῷ δὲ νένευκεν, ἵνα στοναχῇσι θαλάσσης
 κυδαίνοιτο πάϊς ἁλίας Θέτιδος. id eſt,

Hic poſitus Graiis tumulus pugnacis Achillis,
 Dardanidæ cuius membra ſepulta timent.
Adiacet ad littus, pelagi quo murmure natus
 Laudetur Thetidis contumulatus humo,

Cæterùm Philoſtratus ad tumulos exornandos ſcribit amaranthum vſurpatum fuiſſe, orto à Theſſalis initio, qui Achillis ſepulcrum eiuſmodi coronis redimerēt. Vel certè referemus Emblematis huius materiam ad id quod 1. Attic. retulit Pauſanias de incolis, ni fallor, Salaminis, qui tradunt apud ſe poſt Aiacis cladem, florem quendam primum enatum candidum, modicè rubentem, lilio cùm cæteris partibus tum folijs minorem, inſcriptum ijſdem, quibus Hyacinthum, literis. *Amaranthus tumulis appoſitus.* *Typus Emblematis.*

Rhœteo.] Rhœteum oppidum & promontorium Troiadis, *Rhœteum.*

Aiacis ſepulcro à Poëtis celebratum, ſicut & Sigæum ſepulcro Achillis. Videtur idcircò Alciatus abuſus vocabulo, eſtque μνημονικὸν ἁμάρτημα.

Thetis. *alba Thetis.*]Dea maris, quæ quia ſemper in aquis habitet, pedes albiſſimos dicitur habere à Poëtis

Amaranthus. *Amarantho.*]Amaranthus ab ἀ priuante, & μαραίνομαι, tabeſio, quòd numquam ſiccetur neque marceſcat. Plin lib. 21. c. 8

Graiûm murus.] id eſt, Græcorum munimentum & robur: elegās Metaphora, vt apud Maronem duo fulmina belli Scipiadas, & Cic. in Paradox. Duo belli propugnacula. Eo ſenſu Pindarus in Olympijs Hectorem Troiæ columnam appellat; ὃς Ἕκτορ᾽ ἔσφαλε Τροίας ἄμαχον ἀστραβῆ κίονα: id eſt, qui Hectorem ſubuertit, inexpugnabilem, immobilem columnam. de Achille loquitur: quò referri poſſunt allegoricôs à Iuuenale dicta in ementitos nobiles, qui iactant magnificos generis titulos:

——miſerum eſt alienæ incumbere famæ,
Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.

Scribit Hyginus exclamaſſe Achillem cum bigis illigatũ Hectorem raptaret: Troiam expugnaui. in apendicibus Virgilianis hoc legitur:

Defenſor patriæ, iuuenum fortiſsimus Hector,
Qui murus miſeris ciuibus alter erat,
Occubuit telo violenti victus Achillis:
Occubuere ſimul ſpeſque decúſque Phrygum.

Scribit Ælianus 12. var. hiſt. Epaminondam, accepto mortifero vulnere in pugna Mantinenſi, delatum in caſtra iuſſiſſe acciri Daiphãtum, vt eum ducem ſibi moribundo ſufficeret: quẽ cùm in acie cecidiſſe retuliſſent, rurſum Iolaidem vocari imperaſſe, quem etiam interfectũ cum diceret nihil aliud habuiſſe, quàm vt ſuaderet pacem cum hoſtibus eſſe faciendam nullo iam duce Thebanis ſuperſtite. in Euripidis Hecuba, ſic loquitur vmbra Polydori: ἐπεὶ δ᾽ Τροία θ᾽ Ἕκτορός τ᾽ ἀπώλετο ψυχή, πατρῷα θ᾽ ἑστία κατεσκάφη vbi Troia, & Hectoris animus perijt, & patrij lares diruti ſunt.

Haud plus debet Mæonidæ.]Tantum Homero debet Achilles (cuius Poëtæ beneficio virtus tam inſignis tranſmiſſa eſt poſteris) quantum Homerus ipſi Achilli Niſi enim tam inſigne & præclarum virtutis exemplar Homerus ſibi nactus eſſet, fortaſſe ingenij admirabilis vim non ita exeruiſſet. Fuit ergò

ingenium par materiæ quod ait Iuuenalis.

Appendix.

Hęc epigraphe reuocat in memoriam illud Iuſtiniani principis § filij.de excuſat. tut. inſtitut. Hi qui in acie pro republica ceciderint,in perpetuum per gloriam viuere intelligũtur. Vlpian. in l. bello amiſſi, eod.tit. Sic Tullius 9.Philipp. Horum mortuorũ vitam in memoria viuorum ponam.Idem 14.Philipp. O fortunata mors,quæ naturæ debita, patriæ eſt potiſſimum reddita. Breuis nobis data vita eſt: at memoria bene reddita vitæ ſempiterna,quæ ſi non eſſet longior quàm hæc vita, quis eſſet tam amens, qui maximis laboribus & periculis ad ſummam laudem,gloriámque contenderet?Et oratione pro Cornelio Balbo; conſtituit diſcrimen inter gratioſos, ambitioſos ciues & fortes, quod illi viui fruuntur ſuis operibus: horum etiam mortuorum ſi quiſquam,inquit,huius imperij defenſor mori poteſt.vincit auctoritas immortalis. Nec verò apud Romanos tantum,ſed & alios priſcos populos hæc gratia reddita eſt,.his qui pro Republica vitam ſuam profudiſſent. Exſtat apud Thucydidem ea de re ἐπιτάφιος λόγος. Et non ſolùm ijs qui mortui ſunt,hunc honorẽ eſſe tribuendum, ſed eorum quoque proximos conſolandos, ait Cicero 14.Philipp.Et quidem parentibus hanc eſſe conſolationem optimam,quòd tãta pręſidia reipublicæ genuerunt. Deinde addit,atque etiam cenſeo, P. C. quæ præmia militibus commiſimus,nos reipubl.recuperata tributuros, ea viuis,victoribuſque cumulatè cum tempus venerit, perſoluenda.Qui autem ex ijs quibus illa promiſſa ſunt,pro patria occiderunt,eorum parentibus,liberis,coniugibus,fratribus tribuenda cenſeo. Scribit Ariſtoteles 2. politicor. Hippodamium apud Athenienſes aliquãdo lege cauiſſe,vt ex publico alerentur filij quorum patres pro patria cecidiſſent. Quod apud Thucydidem Pericles faciendum ſuadet. Cicero 1.Tuſcul.retulit ex quodam vetere,

Dic,hoſpes,Sparte nos te hîc videre iacentes,
Dum ſanctis,patriæ legibus obſequimur.

Nobiles & generoſi.

EMBLEMA CXXXVI.

AVREA Cecropias nectebat fibula veſtes,
Cui coniuncta tenax dente cicada fuit:
Calceus Arcadico ſuberat cui lunula ritu,
Geſtatur patribus mullea Romulidis.
Indigenas quòd ſe adſererent, hæc ſigna tulerunt
Antiqua illuſtres nobilitate viri.

Qui Generoſi & qui Nobiles.

EX eruditis hominibus, iisque maximè qui vetera diligẽter obſeruarunt, aliquãdo didici, inter Nobiles & Generoſos intereſſe nonnihil. Ariſtoteles animalium hiſtoriæ. I. εὐγενὲς ἐστὶ τὸ ἐξ ἀγαθοῦ γένους, γενναῖον δὲ τὸ μὴ ἐξιστάμενον τῆς αὐτοῦ

τῆς αὐτοῦ φύσεως. Nobile id eſt, quod ex bono genere profectum eſt: generoſum, quod à ſua natura nō degenerat. Exemplumq́ue apponit in lupis, quos generoſos; & leonibus, quos nobiles eſſe dicit. Idem penè 2. De arte dicendi. quo loco ait prçclarius eſſe generoſum quàm nobilem dici; nobilis enim maiorum tantùm virtute gloriaque nititur: generoſus & virtute maiorum & ſua commendatur: itaque generoſos omnes eſſe nobiles, ſed non contrà, nobiles generoſos omnes. Quidam enim nobiles, degenerant à virtute maiorum; & humili ac demiſſo animo fiunt, atque ad ignauiam ſocordes delabuntur. Cicero in Bruto, Scipionum ſtirpem generoſam vocat; quòd in ea multi excellentes viri fuerint: & Offic. 1. Pyrrhum Epirotam, generoſum & potentem dicit: vt in defenſione Cæliana, Clodiam impudicam mulierem, & nobilem & notam appellat. Idem 2. de Offic. ait Phalaridis præter cæteros nobilitatam crudelitatem. ex quibus apparet nobile, accipi etiam in malam partem: generoſum, non niſi in bonam. Cornel. Fronto, nobilem appellat rerum nobilitate, generoſum verò cognatione. Eam ſignificationem Cicero in Paradoxis obſeruat. Ipſius, inquit libido lapſa eſt in muliere ignota, dolor ad pauciores pertinet, quàm ſi petulans fuiſſet in aliqua generoſa virgine ac nobili. Ea de re diſſertatio nobilis eſt euoluenda Phauorini apud Gellium cap. 23. lib. 13. Certè duo hæc tamquam ſynonyma coniungi certò ſcio, & interdum etiam confundi. Apud M. Tullium, Roſcij Amerini pater, generè & nobilitate ſui municipij princeps dicitur. Iuuenal. 7. Satyra:

Felix & ſapiens, & nobilis & generoſus.

& Ouidius in Heroidum epiſtolis:

Si te nobilitas, generoſaq; nomina tangunt.

Sed, vt vno verbo claudamus, Hi nobiles generaliter appellantur, qui vel familię nomine, vel alio tandem modo innotuerunt: generoſi verò ſpeciatim, qui è nobili genere ortum duxerunt. Apud Athenienſes Cicada nobilitatis inſigne fuit: aureas enim cicadas crinibus innodabant, vt ſignificarent ſe indigenas eſſe & nobiles, id eſt (Græco vtar verbo) αὐτόχθονας, καὶ γνησίους γένῳ τῆς πατρίδος πολίτας: quod Cicero expreſſit Oratione pro Flacco. Id verò ridebat Antiſthenes, vt refert Laërt. lib. 6. aiebat enim hoc illis eſſe cum cochleis & teſtudinibus commune, quippè qui aliunde non commigraſſent, nec vnquam ſolum mutaſſent. Hinc ergo τεττιγο-

Cicada, nobilitatis inſigne Athenienſibus.

φόροι,id eſt,Cicadigeri dicti Athenienſes:hæc enim nota indigenas & ingenuos ab aduenis & ſeruis diſtinguebat:cuius rei cauſſam nonnulli adferũt,quòd Cicadæ inter alia animalia indigenæ præcipuè videantur,quòd in ea regione,in qua naſcuntur,viuant & emoriantur reliqua ferè omnia migrent aliò, neque ſedem vllam firmam habeant.In quaque autem ciuitate & municipio nobiliores eos agnoſcimus, quorum maiores pluribus antè annis in ſua patria claruerunt, ait Pierius lib.26. qua de re Plato nonnihil in Menexeno,Herodotus in Terpſic. Ælianus lib.4. Variar. hiſtor. cap.22. Scio ego per cõtemptum dici eos τεττίγων ἀναμέστοις cicadis opertos, glorioſi quidam iactatores, obſoletis iam & nimium vetuſtis vtentes. Romanos autem, qui nobilitate generis alijs excellerent, aiunt lunulas in calceis habuiſſe, fortaſſe vt ſignificarent Romani Imperij conditionem, quod ſenſim creuit, & temporũ lapſu decreuit,vt in lunæ hemicyclis fieri ſolet. Alij putabant ſignum eſſe eius habitationis,quæ in luna eſſe dicitur,& quòd poſt mortem, animi rurſus lunam ſub pedibus habebant. Vel ſuperbos homines admonebant rerum humanarũ inſtabilitatis, cuius rei luna ſit exemplo,quæ ab obſcuro in lumen,inde in obſcurum redit. Philoſtratus de Herode ſophiſta narrat eũ fratri de generis ſui claritate multa iactanti dixiſſe: Certè nobilitatem habes in talis. quod ſignificauit Iuuenalis,cùm de Fabio loquitur his verbis:

Lunulæ in calceis Romanorum.

—— & nobilis & generoſus
Appoſitam nigræ lunam ſubtexit alutæ.

Quin & Zonaras auctor Græcus, ait patricios geſtaſſe in vrbe calceos corrigiarum inflexione, & formæ literæ, C, adornatos: quod & Plutarch. retulit in Problemat. Nec quidem prætermittendum, id genus calceorum lunatorum Arcadibus in vſu fuiſſe, quo à diluuio Deucalionis primi ipſi lunam inſpexiſſe naſcentem ſe credidere, quodque putarent vniuerſum genus mortalium aquis obrutum perijſſe, & à ſe rurſus originem propagationis emanaſſe, ait præter alios vetuſtiores Pierius lib.44. De ſacris Ægyptiorum literis. Apollon. Argonautic.4.

Arcades lunam prim obſeruarunt.

Ἀρκάδες, οἳ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδέονται.

Strabo in 8.Geograp. δοκεῖ δὲ παλαιότατα ἔθνη εἶναι τὰ Ἀρκαδικὰ τῶν Ἑλλήνων. Sic primo Faſtorum Ouidius:

Orta prior Luna (de ſe ſi creditur ipſi)
A magno tellus Arcade nomen habet.

Secundo Faſtor. huc reſpexit Naſo:

Ante Iouem genitum terras habuiſſe feruntur
Arcades, & luna gens prior illa fuit.

Itaque cùm ſe luna vellent antiquiores dici (adeò ſui generis antiquitatem iactabant) dicti ſunt à Thucydide initio hiſtoriæ προσέληνοι, id eſt, ante lunam editi. Plerique ad hiſtoriam naturæ referre malunt, quia lunæ curſum primi obſeruarint. Præter has rationes alias adfert Plutarch. in Problematis. Sed hæc quorſum attineant, non planè video, niſi ad communem locum referam de nobilitate, quam ſibi longè multi tribuunt, vanis quibuſdam ſchematis & imaginibus maiorum tumidi: quorum arrogantiam intolerabilem quibus maximè verbis inceſſere debeam, planè non habeo. Quis enim ſuſtineat aliquem tollere criſtas, ſibique arrogare quidpiam, quod tamen propriè non poſſideat? Atqui genus ſuum qui laudat, quiq; attollit animos ob maiorũ nobilitatem, & alienum laudat, & falſis nominibus ſibi tribuit quod ad ſe minimè pertineat. Qui proculdubio mihi non videntur abſimiles fugitiuis ijs qui pręmetu cùm ad aras ſe receperint, tamdiu latent, inque tuto ſe eſſe putant, quamdiu eo perfugio vti poſsũt. At cùm inde fuerint eruti, quid ijs ſupereſt quàm certa quædam crux, aut extremum aliquod diſpendium? Sic vulgares illi nobiles, qui nihil præter maiorũ nomina crepãt, ad quæ ſola hærent ſuis diffiſi virtutibus, veráque gloria, quam nullam habent, non ſentiunt quàm miſeri ſint, & quanto in errore verſentur. Sed retineamus aſſenſionem cum ijs qui nobilitatem in animo generoſo ſitam eſſe volunt, & qui pecudum nobilitatem in corpore valido ac vegeto, hominum autem in vitæ morúmque bonitate ponunt. Laudatur à Dione Chryſoſtomo, Thebanorum optimum & æquiſſimum inſtitutum, qui eos ſeruorum numero non habebant, qui per vim & iniuriam belli ſerui facti eſſent: Cur ignobiles eos eſſe vulgari opinione iudicamus, quorũ ſi virtutes æſtimentur, ſi moderatio animi, ſi prudẽtia, ſi ſagacitas, alios quos vulgus admiratur, infinitis, vt ita dicã, ſpatijs anteuertunt: Magnum fuit & plenum æquitatis eorũ quos proximè nominaui, iudicium atque conſilium, qui ſolos eos nobiles eſſe cenſebant, qui ad virtutem propenſi eſſent: neque tam curioſè, imò verò ſuperſtitioſè quærebãt, ex quibus orti parentibus eſſent, de quibus aliquid ſtatuendum videretur. Sic autem vnà ſecum rationes conficiebant:

In ementitam nobilitatem.

Antiquitùs vt in animalibus quibuſdam mutis, ita & in hominibus idem nomẽ perdurauit. Nam in canibus, equis, gallis etiã gallinaceis id facile eſt aduertere: quia equum ſi quis animoſum & ad curſum idoneum facto periculo norit, non rogat an eius pater ſit ex Arcadia, an Theſſalia: ſatis enim eſſe putat, quòd equus animum generoſum habeat. Ita cùm canis venaticus egregiè ad curſum valere intelligitur, nihil opus eſt ſcire an ortum duxerit è Caria, vel Lacedæmone, ſed exiſtimatur eſſe ſatis, quod generoſa illa canis ſit. Idem de gallis, déque alijs iudicium: idémque poſtremò de hominibus ſentiendum: ex quibus qui virtutum ſtudioſi ſunt, qui iuſtitiam colunt, qui humanitatis iura, qui religionem obſeruãt, is reuera generoſus eſt & nobilis, tametſi parentes eiuſdem & auos nemo vnquam fortaſſe nouerit. Democritus, magnus imprimis & catus philoſophus iam olim, vt ait Satyricus.

——materiam riſus inuenit, ad omnes
Occurſus hominum, & cuius prudentia monſtrat
Summos poſſe viros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, craſſóque ſub aëre naſci.

quod tortum eſſe conſtat in ſuperbos quoſdam ementitæ nobilitatis homines, qui orti ſtirpe Romana cæteros præ ſe nihili ducebant. Iactent itaque ſuum genus, qui de parentum virtute nihil habent præter imagines: quos nihilo tamen puto meliores eſſe quàm equus aliquis nõ re, ſed opinione vulgari generoſus habitus, quòd frenos aureos quòd ſtragula, quòd ornamenta externa omnia exquiſitiſsima circumferat. Quæ de Arcadibus adduximus, lumẽ capiẽt ex ijs quæ apud Tzetzen legimus in Caſſandram: ideo natos dici Arcadas ante Lunam, quia nutrirentur ante lunæ coitum coquendo glãdes in igne vel προσεληνοι dicti, παρὰ τὸ προσελεῖν quod eſt afficere iniuria. Apud alios verò pro ſtultis habentur, quia putãt ſe luna priores eſſe: ſed ſic ſe habet ratio Annum, mẽſes, æquinoctia, & his ſimilia omnia quæ ſunt artis Aſtrologicæ rex Arcadum ſiue Atlas fuerit, ſeu Pœnus, à Luna ſupputãs adinuenit, poſtea Tales.

Aurea Cecropias.] Veſtes Athenienſes nectebantur fibula aurea, cui cicada circumligabatur.

Arcadico ritu.] ad morem Arcadum.

lunula.] parua luna ad morem hemicycli.

Indigena. *Indigenas.*] Indigena, inde genitus, nec aliunde natus Græcè αὐτόχθων, & ἐγχώριος, cui opponitur aduena.

Oblitus eram apponere huc quod Demoſthenes aduerſus Æſchinem περὶ παραπρεσβείας, quo loco de Athenienſibus & Arcadibus verba facit, *μόνοι γὰρ ἁπάντων ὑμεῖς αὐτόχθονες ἐστε κ' ἀκεῖνοι.*

Euripidis hæc refert Plutarch. commentario De exilio:

ἣ πρῶτα μὲν λεὼς οὐκ ἐπακτὸς. ἄλλοθεν,
αὐτόχθονες δ' ἔφυ μεν. αἱ δ' ἄλλαι πόλεις
πεσσῶν ὁμοίως διαφορηθεῖσαι βολαῖς,
ἄλλαι παρ' ἄλλων εἰσὶν ἐξαγώγιμοι.
Primùm nec inquilinus nos populus ſumus,
Sed indigenæ, ciues at aliarum vrbium
Sunt comparandi teſſerarum iactibus,
Quæ alijs aliæ ciues mittunt identidem.

Hoc poſtremò quod mihi alia conquirenti occurrit ex Tzeze 301. Hiſtoria 10. Chiliad. vbi cicadas Athenienſium refert ad eorum nimiam loquacitatem:

κἀὶ ὅτι λάλοι τέττιγες, κατάδηλον τοῖς πᾶσιν
οἱ ἀττικοὶ ὁμοίως δὲ πάλον τῶν μαγνηγόρων,
λάκωνες βραχυλόγοι δὲ τούτοις ἀπεναντίως. id eſt,
Quòd cicadæ ſint loquaces compertum eſt omnibus,
Sunt eodem modo Athenienſes qui multi ſunt & garruli in perorando:
Contrà, Lacones paucis vtuntur verbis.

De cicadigeris Athenienſibus, déque Romanorum crepidis lunatis ſuperiore commentario quæ dicenda videbantur attulimus. Non erit autem alienum ab huius carminis argumento, de iure imaginum quædam ſubijcere, eſt enim res non indigna coitu, neque certe iniucunda, ſtudioſis fuerunt ergo imagines inſignium virorum ſimulachra ad oris ſimilitudinem artificioſè ficta coloribus & pigmentis adumbratum corpus referentia, eaque in domus parte aliqua celebriore poſita, ligneóque armario incluſa. Licuit autem non omnibus habere imagines, ſed ijs tantum qui curules magiſtratus geſſiſſent: eæque valebant ad memoriam poſteritatémque prodendam, & vt ijs quaſi inſignijs nobiles ab ignobilibus diſtinguerentur. M. Cicero oratione 2. Contra Rullum, eſt hoc in more poſitum, Quirites, inſtitutóque maiorum, vt ij qui beneficio veſtro imagines familiæ ſuæ conſecuti ſunt, cum primam habeant concionem qua gratiā beneficij veſtri eam ſuorum laude coniungant. Idem in Verrem actione poſtrema, ob earum rerum laborem, ac ſolicitu-

Ius imaginum apud Romanos.

Vide multa apud Lipſium 1. electorū cap. 29.

dinem fructus illos datos, antiquiorem in ſenatu ſententiæ dicendæ locum, togam prætextam, ſellam curulem ius imaginum ad memoriam poſteritatémque prodendam. Quod ideó dicitur à Cicerone, quia tunc ędilis erat, & quæſtura iam perfunctus, nempe ius hoc imaginum non tam nobilitatis & generis quàm virtutis inſigne fuit quamquã & generis etiam eſſet. Qui enim familiæ imagines & generi ſuo conſequebantur, non dubium eſt quin & nobilitatem afferrent: at neſcio quid maius & excellentius fuit, poſſe vti imaginibus. In oratione verò Sylla ſic: ipſe ſi erit veſtro iudicio liberatus, quæ habet ornamenta, quæ ſolàtia reliquæ vitę, quibus lætari & perfrui poſſit? domus erit, credo, exornata: aperientur maiorum imagines, ipſe ornatum ac veſtitum recuperabit. Omnia iudicis, hæc amiſſa ſunt, omnia generis, nominis, honoris inſignia atque ornamenta, vnius iudicij calamitate occiderunt, hoc dicit Cicero, quia Pub. Sylla conuictus ambitus cum Pub. Antonio ius imaginum perdidit, non vt cenſeri deſineret inter nobiles, ſed vt eius mortui imago cum maiorum ſuorum imaginibus non portaretur, nec horum imaginibus funus eius ornaretur. Ad id oſtendẽdũ multo apertius, adduco in medium Plinij & Polybij auctoritatẽ certè locupletem. Plinius enim cap. 2. lib. 35. Apud maiores, imagines in atrijs erant quæ ſpectarentur, nón ſigna externorum artificum, nec æra aut marmora. Expreſſi cera vultus ſingulis diſponebantur armarijs, vt eſſent imagines quę comitarentur gentilitia funera, ſemperque defuncto aliquo, totus aderat familiæ eius, qui vnquam fuerat populus. Polybius verò lib. 6. ſcribit Romanos feſtis diebus, apertis armarijs imagines exornaſſe, cumq; ex domeſticis mortuus eſſet aliquis eas in funere extuliſſe, addito reliquo corporis trunco, vt magnitudine quam ſimillimæ apparerent. Ius autem illud imaginum non ſic tranſibat ad poſteros, vt ijs vti omnes & ſinguli poſſent, id enim vſurpabatur ab ijs duntaxat, qui ſimile ius adepti erant. Aſſeruabantur autem domi, & in gentilitio funere afferebantur, ad exemplum rerum egregiè geſtarum. Occurrit Valerij Maximi dictum præclare lib. 5. cap. 8. vbi de Manlio Torquato Iuriſc. agit. videbat ſe in eo atrio conſediſſe, in quo illius imperioſi Torquati ſeueritate conſpicua imago poſita erat: prudentiſſimóque viro ſuccurrebat effigies maiorum cum titulis ſuis, idcirco in prima ædium parte poni ſolere, vt eorum virtutes poſteri non

ſolum legerent, ſed etiam imitarentur. M.Tullius Piſonem vellicat quòd obrepſerit ad honores errore hominum, commendatione fumoſarum imaginũ, fumoſas imagines appellat benè antiquas quibus opponuntur ſubitæ imagines apud Plin. lib.8. epiſt. pro recenti & nuper nata nobilitate, aut certè non diu diuratura. Et hęc quidē hactenus de imaginibus, quarum vſum fuiſſe tum primum antiquarum puto cùm imperatores in Chriſti familiam tranſierunt, relictis ſuperiorũ temporum deliramentis, ob metum nempe ſuperſtitioſi cultus & idololatriæ, quæ non minus facilè inſinuari potuit ea imaginum approbatione quam olim Deorum & ſimulacrorum inducta perſuaſio. Loco itaque imaginum nobiles & generoſi vti cœperunt ſtemmatis gentilitijs, de quibus paſſim diximus. De iure imaginum multa collegit Roſinus lib.1.c.19. rerum antiq.

Duodecim certamina Herculis.

EMBLEMA CXXXVII.

R O B O R I S *inuicti ſuperat facundia laudes:*
Dicta ſophiſtarum, laqueóſque reſoluit inanes:
Non furor aut rabies virtute potentior ulla eſt:
Continuum ob curſum ſapienti opulentia cedit:
Spernit auaritiam, nec rapto aut fœnore gaudet:
Vincit femineos ſpoliátque inſignibus aſtus:
Expergat ſordes, & cultum mentibus addit:
Illicitos odit coitus, abigítque nocentes:
Barbaries feritáſque dat impia denique pœnam:
Vnius virtus collectos diſsipat hoſtes:

Inuehit in patriam externis bona plurima ab oris:
Docta per ora virûm volat, & non interit vnquam.

MVltos fuiſſe Hercules tradunt quam plurimi, ſed quem ex Alcmena ſuſcepit Iupiter, potiſſimùm celebrant ob varia certamina, virtutémque bellicam: cuius duodecim labores præcipuos (longè enim plures perſequitur Diodorus rerum Antiquarum lib. 4.) complectuntur alij, quos hîc ſequitur Alciatus, quantum ad laborū numerum pertinet, quid per vnumquemque laborem ſit intelligendum, allegoricôs enarrans. In Collectaneis Græcorum Epigrammatum hoc hexaſtichon reperi: *Multi Hercules.*

Duodecim labores Herculis.

ὤλεσα τὸν νεμέας θῆρ' ἄπλετον, ὤλεσα δ' ὕδρην
καὶ ταῦρον, κάπρου δ' ἀμφετίναξα γένυν.
ζωστῆρ' ἑλκύσας, πῶλον διομήδεος εἷλον,
χρύσα μῆλα κλάσας. γηρυόνην ἔλαβον·
αὐγείαν ἔδάμην, κεμὰς οὐ φύγεν, ἔκτανον ὄρνις.
κέρβερον ἠγαγόμην, αὐτὸς ὄλυμπον ἔχω.
Extinxi Nemees monſtrum, lernámque peremi,
Et taurum, cecidit dilaceratus aper.
Balteon arripui, Diomedis equóſque cecidi,
Geryonem ſtraui, pomáque fulua tuli.
Augiam noui, capta eſt cerua, atque volucres,
Cerberus abductus, lætus in aſtra feror.

Sic in appendicibus Virg.

Prima Cleonæi tolerata ærumna leonis.
Proxima lernæam ferro & face contulit hydram.
Mox Erymantheum vis tertia perculit aprum
Aëripedis quarto tulit aurea cornua cerui.
Stymphalidas pepulit volucres diſcrimine quinto.
Threïciam ſexto ſpoliauit Amazona balteo.
Septima in Augiæ ſtabulis impenſa laboris.
Octaua expulſo numeratur adorea tauro.
In Diomedeis victoria nona quadrigis.
Geryone extincto decimam dat Iberia palmam:
Vndecimum mala Heſperidum diſtracta triumphum.
Cerberus extremi ſuprema eſt meta laboris.

Heraclidis Pontici diſputatio ad Homeri allegorias mirè ad hanc noſtrā facit explicationē. Verba eius auctoris hæc ſunt: *Locus Heraclidis.*
ἡρακλέα νομιστέον οὐκ ἀπὸ σωματικῆς δυνάμεως ἀναχθέντα

τοσοῦτον ἰσχῦσαι τοῖς δὲ χρόνοις, ἀλλ' ἀνὴρ ἔμφρων καὶ σοφίας οὐρανίου μύστης, ὡσπερεὶ κατὰ βαθείας ἀχλύος, ἐνδεδυκυῖαν ἐφώτισε τὴν φιλοσοφίαν καθάπερ ὁμολογοῦσι καὶ στοϊκῶν οἱ δοκιμώτατοι. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἄθλων, ὁπόσοι τῆς παρ' Ὁμήρῳ μνήμης ὑστεροῦσι, τί δεῖ περιεργότερον ἐκμηκύνειν φιλοτεχνοῦντας; ὅτι κάπρον μὲν εἷλε τὴν ἐπιπολάζουσαν ἀνθρώποις ἀκολασίαν. λέοντα δὲ τὴν ἀκρίτως ὁρμῶσαν ἐφ' ἃ μὴ δεῖ φοράν. κατ' αὐτὸ δὲ θυμοὺς ἀλογίστους πεδήσας, τὸν ὑβριστὴν ταῦρον ἐνομίσθη δεδεκέναι. δειλίαν γε μὴν ἐφυγάδευσεν ἐκ τοῦ βίου τὴν κεραυνίαν ἔλαφον, καὶ τις ἀπρεπῶς ὀνομαζόμενος ἆθλος ἐκμεμόχθηται, διακαθήραντος αὐτοῦ τὴν ἐπιτρέχουσαν ἀηδίαν, ὄρνις δὲ τὰς συνηνέμους ἐλπίδας, αἳ βόσκουσι τὸν βίον ἡμῶν, ἀπεσκέδασε δὲ καὶ τὴν πολύχουν κόπρον, καὶ πολυκέφαλον ὕδραν, ἥτις ὅταν ἐκκοπῇ, πάλιν ἄρχεται βλαστάνειν. ὥσπερ ἀΐδρειαν τινὰ διὰ πυρὸς τῆς παραινέσεως ἐξέκοψεν· αὐτὸς γε μὴν ὁ τρικέφαλος δειχθεὶς ἡλίῳ Κέρβερος εἰκότως ἂν τὴν τριμερῆ φιλοσοφίαν ὑπαινίττεται· τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς λογικὸν, τὸ δὲ φυσικὸν, τὸ δὲ ἠθικὸν ὀνομάζεται· ταῦτα δὲ ὥσπερ ἀφ' ἑνὸς ἐκπεφυκότα, τριχῆ κατὰ τὴν κεφαλὴν μερίζεται· περὶ δὴ τῶν ἄλλων ὥσπερ εἶπον ἄθλων ἐν συντόμῳ δεδήλωται. quorũ ſentẽtia verborũ hæc eſt: Minimè putandũ eſt Herculem corporis viribus olim tãtum præſtare potuiſſe: at cùm prudẽs eſſet, & cæleſti ſapientia plenus, ceu profunda caligine demerſam Philoſophiam illuſtrauit: quæ ſententia etiam principum Stoicorũ eſt. De alijs itaque certaminibus Herculis, quæ ab Homero non memorantur, quid attinet ad ingenij oſtentationem multa præter rem verba facere? Aprum enim cepit, hoc eſt verſantem inter homines intemperantiam: & leonem domuit, nempè impetum temerè ruentem quò minimè decet. Eadem ratione cũ brutam iracundiam compeſcuiſſet atque frenaſſet, taurũ cornupetam dictus eſt aſtrinxiſſe. Expulit etiam & propulſauit è vita metum, quod per Cerauniam ceruam oſtenditur. Et quoddam etiam certamen, quod nominare non conuenit, idem ſubijt, repurgata qua priùs tenebatur, animi fœditate. Cohibuit & volucres, nempè ſpem inanem & ventoſam, qua hominum vita vt plurimùm lactatur. Adhæc plurimum fimi expulit, & multis capitibus hydram ſuperauit, quæ abſciſſa renaſci non deſinebat. Hanc ſicuti *ἀΐδρειαν*, id eſt imperitiam aliquam, igni excîdit, hoc eſt admonitione. Iam verò Cerberus triceps in lucem pertractus, non malè triplicem philoſophandi rationẽ innuit. Sunt enim

Philoſophię partes, ea quæ rationis eſt, Logica: quæ naturæ, Phyſiologia: quæ morum, Ethica nominatur: & eæ quidem tamquã ex vna ceruice prognatæ, triplici etiam modo iuxta caput diſtribuuntur. Et hæc quidem de alijs laboribus dicta ſufficiant. Hactenus Heraclides. cum quo inſigni loco velim vnà conferri quæ diſputat Lactantius diuin. Inſtitut. cap. 9. Cætera enim percenſere nihil attinet, niſi maximè ad rem faciant. Quo in argumento dum animus elaborat, mihi arriſit nobilis diſputatio Dionis Chryſoſtomi, qui Herculis ἄθλους ſeu labores vel ærumnas ita celebrat, vt eũ ex aduerſo athletis apponat, & Principem fortiſſimum atque iuſtiſſimum faciat. Peruigil & tenuis erat, inquit ille, vt leones; neque enim carnibus onuſtus, vt athletæ, potuiſſet Aſiam Europámque peragrare. Acutè videbat, acutè audiebat: neque hyemis aut æſtus vim curabat, vt à pręclaris actionibus reuocaretur. Sordida pelle indutus, interdũ fame correptus, bonis opẽ ferebat, improbos verò aut de medio tollebat, aut in ordinẽ cogebat. Diomedem enim Thracium delicijs affluentem, & hoſpites afficiẽtem iniuria, ſuósque ſubditos miſerè ſeruire cogentem, claua percuſſum de medio ſuſtulit. Geryonem boues permultos & multa pecuaria poſſidentem, vt opulentia Principes omnes qui in Occidente eſſent, facilè ſuperaret, ſed tamen eundem nimia ſuperbia elatum, vnà cũ fratribus interfecit, eorumq; armenta corripuit. Idem cùm Buſirim offenderet certaminibus totos dies occupatũ, totos dies conuiuia agitantem, ſibi vnicè placentem, quòd egregius luctator eſſet, proſtrauit. Amazonum reginæ zonam ſoluit, quę illum fuerat aſpernata: quo congreſſu oſtendit, ſe illius forma minimè fuiſſe ſuperatũ, vel mulieris gratia potuiſſe vnquam à rebus excellentibus, quas primùm animo conceperat, auocari. Ne autem videretur arduis tantùm rebus & gloria dignis operam impendiſſe, fimum iacentem in Augię ſtabulis, à multis annis collectum ſterquilinium repurgauit. Putabat enim non minus eſſe ſibi aduerſus gloriam decertandum, quàm belluas & homines ſceleratos. Hæc penè Dio oratione 8. De virtute. Idem labores Herculis retulit ad purgationem animi & vitiorum expulſionem, Oratione 5. Sed obiter admoneo, pleroſque exiſtimare, vt Lucianus (quemadmodum poſtea dicemus) Herculem virum fuiſſe Gallum, qui tum ſollerti quadam prudentia, tum admirabili eloquentia, qua maximè valebat:

Dionis Chryſoſtomi locus.

Hercules, vir Gallus.

præclara facinora inſigni fortitudine ſit exantlatus, & ingenij dexteritate ſummas quaſque difficultates ſuperarit: quę tamē omnia Græcia quamplurimum mendax, ad armorum gloriā conuertere maluit. Prætermiſeram Apuleij ὀπμύον, quod imprimis ad rem facit, ex 4. Floridorum: Quòd Herculem Poëtæ olim memorant monſtra illa immania hominum ac ferarum virtute ſubegiſſe, orbemque terræ purgaſſe: ſimiliter aduerſum iracundiam & inuidiam, atque auaritiam ac libidinem, cæteráque animi monſtra ac flagitia Philoſophus iſte Hercules fuit. Eas peſtes omnes mentibus exegit, familias purgauit, malitiam perdomuit, ſeminudus & ipſe, & claua inſignis, etiam Thebis oriūdus, vnde Herculem fuiſſe memoria extat. Videram ego pridem locum Plutarchi in Problem. quo rationem reddit, cur olim Herculi atque Muſis communis ara facta ſit: quia nimirùm Hercules Euandrū literas docuit, vt à Iuba memoriæ traditum eſt honeſtum enim & liberale ducebant, ſi amici ac propinqui literarū & ſapientiæ cognitione perpolirentur.

Leonis Nemeæi cædes. quid.

R*oboris inuicti.*] Huic reſpondet primum Herculis certamē, nempè leonis Nemeæi iuxta Cleonas internecio: quo intelligi datur, facundiam corporis viribus eſſe præſtantiorem. Non enim viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur, ſed conſilio, ratione, prudentia, eloquētia. Nec verò aliquid magni momenti vires obire poſſunt, aut ſuſcipere, niſi conſiliū & ingenij dexteritas anteceſſerit. Sunt qui aliter Nemeæi leonis cædē interpretentur, fuerunt enim qui è Lunæ globo decidiſſe vana perſuaſione crederent: nam & veteres monſtra immania in Lunæ globo putabant naſci. Hunc ergo leonem inermis Hercules interfecit, vt ait Piſander: hoc eſt irām cohibuit ac repreſſit, quæ in fortium virorum animis maximè regnat.

Hydra Lernæa.

Dicta ſophiſtarum.] Secundo labore, hydram, ſeptem capitum belluam, in Lerna palude omnia veſtantem pugna perdifficili vicit, & ferro facibuſque oppreſſit. quo arguitur, virum ſapientem & facundum, multiplices ſophiſtarum argutias, & elenchos veritatis ſpecie adumbratos, ingenij viribus retundere. Hydræ vno capite refecto ſeptem alia repullulabant: quod notat artis ſophiſticę captionem. Si enim agas cum ſophiſta, vno argumento reprehenſo, multa alia tibi apponet, téque (ni diligēter caueris) ad abſurdum, vel ἀδύνατον adiget. Certamen hoc ad alios vſus conuertunt alij, vt ad

diluuium, ad vitia, ad inuidiam. qua de re prouerbium eſt, Lerna malorum: &, Hydram ſecas. Socrates apud Platonem in Euthydemo fatetur ſe multò imbecilliorem Hercule, qui pugnare ſimul non potuit aduerſus hydram ſophiſticam, cui propter vnam ſapientiam pro vno ſermonis capite amputato multa repullulabant. Adhæc Pierium lib. 16. euolue.

laqueos.] paralogiſmos & captiones.

Aper Erymanthaus. *Non furor aut.*] Tertio, aprum te terribilem Erymantho mõte Arcadiæ omnia vaſtantem cepit, & ad Euryſtheum, viuum perduxit. quod innuit, virtutem furori & rabiei non cedere, imò longè antecellere. Impetus enim & furor per aprum indicatur, vt docet Pierius Hieroglyph. 9.

Cerua aeripes. *Continuum ob curſum.*] Quarto, ceruam aëripedem & celerrimam, aurea cornua geſtantem interfecit. quod ad ſapientem referendum eſt, cui & ditiſſimi cedunt & opulentiſſimi. Notum illud Ariſtotelis in Politicis, facilè eſſe ditari Philoſophis, ſi velint: quò ſpectat adagium, Sapiens non eget.

Aues Stymphalides. *Spernit auaritiam.*] Quinta pugna fuit, auium Stymphalidum expulſio, ſonitu ahenei cuiuſdam inſtrumenti: quod eſt lucrum inane, & auaritiam aſpernari, raptúmque omnem putare nefas. Sed quæ poteſt eſſe volucrum cũ auaritia collatio? Volucres per aërem volitantes, in quo tamen victum cõparare non poſſunt, cupidi & auari hominis cogitationem (alijs atque alijs opibus ſemper inhiantem, qui tamen nec partis bonis vtatur, ſed tenuiſſimo victu genium defraudet, & in quo conſiſtat non habeat) ſatis oſtendunt, qui quoniam vel natura deprauata, vel vſu longo induratus eſt, ad reſipiſcentiam aliquando pertrahi poteſt quibuſdam acerrimæ orationis crepitaculis, quibus aut arceatur, aut à propoſito, maláque conſuetudine dimoueatur. Alij malunt hoc intelligi de ſcortillis quibuſdam & impuris mulierculis, quarum illecebras & inſidias detegimus æneo ſapientiæ crepitaculo, quod tanquam tuba in aures penetret, vt Baſilius loquitur: vix enim alia fugantur ratione communes illæ peſtes adoleſcentium.

Vincit femineos.] Sexto certamine mulieres Amazonas debellauit, earumque reginam Hippolytam cepit, cui cingulũ militare abſtulit. quod eſt aſtutiam muliebrem & dolos, fallaciásque coërcere & vafritiei materiam penitùs eripere. Amazon hîc mulier bellicoſa, meretricem refert, quæ vel for-

tiſſimum poſſit deuincere.

Augiæ purgatio. Expurgat ſordes.] Labore ſeptimo Augiam repurgauit. quod arguit vitiorum errorúmque innatorũ, vel etiam qui ſuccreuerunt aſſuetudine quadam longa, ab animo expulſionem. Nihil eſt enim tam horridũ támque ſordens, quod eloquẽtia non poſſit excoli:

Cum tauro lucta. *Illicitos odit.*] Octauo, taurum luctamine domuit: quod eſt ſontes abigere, & omne illicitũ facinus ſcelusque exſecrari: vel furorem aut truculentiam animi cohibere.

abitq; nocentes.] hinc nomen habuit ἀλεξικάκου. nam & pleriſque dictus eſt natus ad homines iuuandos.

Diomedes victus. *Barbaries.*] Nono, Diomedem Regem Thraciæ crudeliſſimum, qui ſanguine & carnibus humanis equos alere conſueuerat, perdomuit, & eius exemplo ipſum ſuis equis dedit pabulum. quod ſignificat, Herculem eloquentiæ & ſapientiæ viribus barbariem & ferocitatem ab omnibus, quas incoluerit, regionibus ſubmouiſſe.

Geryon tricorpor ſuperatus. *Vnius virtus.*] Decimo labore Geryonem tricorporem & tricipitem bello expugnauit: id eſt, collectam, & vnanimem hoſtium multitudinem ſua virtute compreſſit, indéque & victor euaſit. De Geryone in ſuperioribus ſatis.

Poma Heſperidum. *Inuehit in patriam.*] Vndecimo aurea mala Heſperidum, occiſo priùs dracone peruigili, ſuſtulit. quod eſt referendum ad illam, qua docti & ſapientes homines abundant, inſignem rerum copiam, qua eos ſua fortuna vitæque conditio beat.

Cerberus triceps. *Docta per ora,*] Duodecimo & poſtremo, Cerberum tricipitem ab inferis tractum ad auras deduxit, quod fortitudinẽ per omnia omnium ora volitantem, & immortalem nominis gloriam, apud poſteros ſemper victuram perſpicuè ſignificat. Nam, vt eſt apud Diodorum, magnos multóſque, dum vixit, labores & pericula ſponte adijt Hercules, vt pro ſuis erga omnes gentes beneficijs immortalitate donaretur. Cic. 1. Tuſc. Abijt ad Deos Hercules: numquam abijſſet, niſi cum inter homines eſſet, eam ſibi viam muniuiſſet. Facilè tranſilio Pindari locum, vt potè longiorẽ, de Hercule, 1. Nemeorũ. Nõnulli hoc traduci malũt ad auaritiã theſauros in tenebris occluſos aſſeruantem, nec in lucem erui permittentem. Ea tamen ſi a viro gloriæ cupido coërceatur, & ex animi receſſu, in quo locũ occuparat, expellatur, opéſque illę cõferantur ad vſus hominum, magnum certè momentum afferunt ad

obtinendum nomen: licet enim vera gloria ſita non ſit in opibus & facultatibus, ad gloriam tamen obtinendam magnũ adiumentum adfert.

Docta per ora virum.] Alluſit ad illud veteris poëtæ,

——volito docta per ora virûm.

Videtur hic noſter verſiculo poſtremo alluſiſſe ad nomen Ἡρακλῆς, quod à κλέος, καὶ ἥρα. at ἥρα ponitur pro aëre, nedum Iunone, vt tradit Macrobius Saturnal. Sic præſtantes viri poſt præclarè geſta viuunt, perpetua hominum memoria, adeò vt etiam mortui præſentes eſſe videantur, vt Horat. 2. Carm.

Viuet extento Proculeius æuo.

Non poſſum tranſuolare Martialis carmen de Herculis laboribus, lib. 9.

Si cupis Alcide cognoſcere facta prioris,
Diſce, Lybin domuit, aurea poma tulit,
Peltatum Scythico diſcidit Amazona nodo,
Addidit Arcadio terga leonis apro.
Aëripedem ſiluis ceruum, Stymphalidas vndis
Abſtulit, à Stygia cum cane venit aqua.
Fœcundam vetuit reparari mortibus hydram,
Heſperias Tuſco lauit in amne boues.

In nothos.

EMBLEMA CXXXVIII.

HERCVLEOS ſpurÿ ſemper celebretis honores:
Nam veſtri princeps ordinis ille fuit.
Nec prius eſſe Deus potuit, quàm ſugeret infans
Lac, ſibi quod fraudis neſcia Iuno *dabat.*

Nothi non nobiles.

EOrum qui nati ſunt ex iniuſto concubito miſera videri conditio poteſt; quanquam enim ex nobilibus orti parentibus, nobiles tamen dici non poſſunt, neque in ius hæreditatis ac familiæ ſuccedunt, niſi ſoluãtur legibus, & à principibus agnoſcantur, quaſique adoptentur (quod vulgò dicimus aduouere) tunc enim ſuccedere in familiam poſſunt, ſed naturalem illam maculam delere minimè vnquam poſſunt.

unt. Qua de cauſa Solon ſtatuit ſpurios nihil debere parentibus, à quibus infamiæ labem accepiſſent. Sed & Athenienſes locum quendam habebant, in quo ſpurij ſeorſum ab ingenuis exerceri eſſent ſoliti: eum Cynoſargem appellabant: nam contaminari nobilitatem putabant ſpuriorum conſuetudine. Themiſtocles tamen aſtuto ingenio vir, adoleſcentes ingenuos & nobiles ſenſim primus ad Cynoſarges blanditijs allexit, vt tolleretur ea ſpuriorum & legitimorum differentia. Sed ad rem. Rectè quidem & prouidè conſtitutum à ſapientibus fuit, vt parentes vaga vſi Venere, quaſi in filijs punirentur; & effrenes homines ſancti connubij quaſi cancellis vi legũ continerentur: vtque deſcrimẽ ſeruaretur inter legitimos & illegitimos partus. Hi & honorũ & bonorũ paternorum hæredes iure fiũt, eóque admoneri debẽt paternæ virtutis: at illegitimis nihil ſæpenumero præter viuere triſte relinquitur, adeò vt conqueri poſſint quòd adeò infeliciter nati maléque accepti ſint. Sunt tamẽ permulti ex ijs qui omni alia ope deſtituti, omnia ſua in ſeipſis ponunt, ſuâque induſtriam excitant. Nemini dubium eſt qui vel paulùm aſſueuerit in monumentis veterũ, permultos fuiſſe ſpurios, qui fortitudine & animi dexteritate legitimis quibuſque liberis antecelluerunt, quíque ſuſceperuut audẽti magnóque animo; & certè perfecerunt, quæ legitimi ipſi liberi numquam exequi, nedum attingere potuere. Talis Hercules fuit, ipſique omnes Iouis filij, Poëtarum fabulis decantati. Eo de numero fuere Themiſtocles, Æneas, Theſeus, Romulus, ſed & ipſe Alexander Magnus, totius fermè Orientis domitor: quibus adijciam Conſtantinũ Magnum, Theodericum Gothũ, Gulielmum Normannum, & alios quamplures; qui niſi hæreditate aliqua paterna freti eſſent, vix aut numquam pertingere potuiſſent tantos rerum ſucceſſus: vt ipſe Hercules, qui ne fieri quidem Deus potuiſſet, id eſt, immortalem famam non ſibi eam comparaſſet, qua omnium voce prædicatur, niſi mammas Iunonis inſciæ ſuxiſſet, vt putarunt Thebani. teſtis eſt Cælius Rhodigin. lib. 21. cap. 21. Non piget huc congerere verba eadem Alciati ex 4. Parergôn iuris, cap. 3. Apud Græcos ſcriptum legi Iouem, nato Hercule, quòd ſpurius eſſet, nec in Deorum numerum poſſet admitti, dormienti cõiugi ſuæ Iunoni clam ſuppoſuiſſe, & exucto de mammis ab ea lacte, infantem ceu natalibus reſtitutum, diuinitatis iura acquiſiuiſſe. Cuius rei & Higinus meminit, & Arati inter-

Nothi nobiles.

Locuit ex Alciati Parergo,

pres, & qui Collectanea rei ruſticæ Conſtantino Cæſari inſcripſit. Hincque factũ eſt, vt nothi ad Cynoſarges, vbi templum eſt Herculis, exercerentur, quoniam is Deus illis præeſt. cuius rei & in Emblematis mentionem fecimus. Idem lib. De ſingulari certamine, cap. 19. Legimus in hiſtorijs Arnulfum, qui primus & ante Othonem ex Gallia in Germaniam Imperij titulum trãſtulit ex Caroli Magni pronepotibus ſpurium fuiſſe. Fuerunt & in Cypro Reges ſ erunt vbique etiam approbatiſſimi duces, non abſimilibus orti natalibus: vt veriſſimum ſit illud Platonis oraculum, Seruos à Regibus, Reges à ſeruis oriri.

Ad Cynoſarges quid.

Spurij.] Nothi dicuntur illegitimi, qui incerto patre nati ſunt, vel qui nati ſunt illegitimo concubitu, l. vulgo quæſiti, D. de ſtatu homin. & l. Diui D. de captiu. Spurij diſtinguuntur à vulgò conceptis ſunt enim ij quorum pater eſt incertus, d. l. vulgò, vt qui naſcuntur ex vulgari meretrice. Sed & qui patrem quidem certum demonſtrare poſſunt ſed non eum quẽ habere liceat, veluti qui nati ſunt ex concubina, vulgò concepti, at impropriè tamen & tranſlatè dicuntur, d. l. vulgò quæſiti, & l. Adoptiuus D. de ritu nupt. Olim ſpurij duabus literis S. P. depingebantur, quaſi qui ſine patre eſſent. rationes exquirit Plutarch. in Problem.

Nec prius eſſe.] De Herculis apotheoſi Cicero Offic. 3. Plin. lib. 35. cap. 11. & Ouid. 11. Metam.

Emblematis huius typus.

Quàm ſugeret infans lac.] Hiſtoriam hanc bis reperi in Iſacij Tzetzis commentario ad Lycophronis Caſſandram. hinc itaque refero acceptũ Emblematis characterem, cuius ego quidem vim ac ſententiam longè ante perſpexeram, ſed auctorem tamen ſatis idoneum laudare nondum poteram.

Imparilitas.

EMBLEMA CXXXIX.

VT ſublime volans tenuem ſecat aëra falco,
Vt paſcuntur humi graculus, anſer, anas:
Sic ſummum ſcandit ſuper æthera Pindarus ingens;
Sic ſcit humi tantùm ſerpere Bacchilides.

ID apparet è Pindaro tractum. Sic enim de ſe ipſe in Bacchylidem, Olymp. 2.

——σοφὸς ὁ πολ-
λὰ εἰδὼς φυᾷ.
μαθόντες δὲ, λάβροι
παγγλωσσίᾳ κόρακες ὣς
ἄκραντα γαρύετον

Διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον.

id eſt,

Sapiens multarum rerum gnatus eſt natura:at diſcentes procaces inepta loquacitate corui imperfectè admodum garriunt, aduerſus diuinum Iouis alitem. ad quem Scholiaſtes locum, ἀποτείνεται δὲ πρὸς τὸν Βακχυλίδην, γέγονε γὰρ αὐτῷ ἀνταγωνιστής. Alius eſt etiam locus ad finem Nemeorum γ.

——ἔστι δ' αἰετὸς ὠκὺς ἐν ποτανοῖς,

ὃς ἔλαβεν αἶψα τηλόθεν μεταμαιόμενος

δαφοινὸν ἄγραν ποσίν.

κραγέται δὲ κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται.

id eſt,

Aquila in auibus velox eſt, quæ ſtatim corripit procul veſtigans pedibus cruentam prędam:clamoſi verò graculi res humiles paſcunt. Quibus verbis intelligimus Pindarum ſe cũ aquila conferre,alios verò, vt Bacchylidem,& alios Bacchylidi ſimiles nunc cum coruo,nũc cũ graculis.Sic Scholiaſtes: δοκεῖ δὲ ταῦτα τείνειν εἰς Βακχυλίδην,ἦν γὰρ αὐτοῖς καὶ ὑφόρασις πρὸς ἀλλήλους. παραβάλλει δ' ἑαυτὸν μὲν ἀετῷ, κολοιῷ δὲ Βακχυλίδην. Similitudine docet Alciatus, aliquam ſemper obſeruari facilè in ingenijs inæqualitatem. Sunt enim qui vt falco vel aquila volatu præſtent, id eſt, qui ingenij viribus cæteris antecellant:ſunt & qui dumtaxat humi gradiuntur,vt aues illæ domeſticæ,quibus vna eſt cura vulgatoria tantùm conſectari. quod certè referendum eſt ad debiliora quæque ingenia & minus viuida, quæ tenues captant ſiliquas: quique plura & magis ardua velint, quàm poſſint;cùm vt imperiti pictores,nihil ſciant præterquàm ſimulare cupreſſum,vt loquitur Flaccus.Primas tenet inter Lyricos Poëtas Pindarus,Bacchylides inferiora tantùm conſectari dicitur. Poteſt non inconcinnè huc referri, quod in Oratore Cicero ait: Si quem aut natura ſua,aut illa præſtantis ingenij vis fortè deficiet, aut minus inſtructus erit magnarũ artium diſciplinis, teneat tamen eum curſum quem poterit.Prima enim ſequẽtem honeſtum eſt in ſecundis tertijſque conſiſtere. Nam in Poëtis non Homero ſoli locus eſt(vt de Græcis loquar)aut Archilocho , aut Sophocli,aut Pindaro,ſed horum vel ſecũdis,vel etiam infra ſecundos. Nec verò Ariſtotelem in Philoſophia deterruit à ſcribendo amplitudo Platonis: nec ipſe Ariſtoteles admirabili quadã ſciẽtia & copia cæterorum ſtu-

Ingeniorum in æqualitas.

Non omnes poſſũt tenere primas.

dia reſtinxit. Reuera tamen ſuſpicor, id Alciatum traducere voluiſſe in quoſdam legum doctores ſibi nullo modo conferendos, à quibus tamen vel impeteretur, vel ſugillaretur; vt colligere eſt ex eius aliquot ſcriptis. Huic conuenit illud ex Olymp. 10.

—ἐντὶ γὰρ ἄλλαι
ὁδῶν ὁδοὶ περαίτεραι.
μία δ' οὐχ ἅπαντας ἄμμε τρέψει
μελέτα—

Viæ ſunt aliæ alijs excellentiores: eadem autem non omnes nos alit exercitatio. Auſonius ad Paulinum:

Si vitulum tauro, vel equum committis onagro,
Si confers fulicas cycnis, & aëdona parræ,
Caſtaneis corylos, æques, viburna cupreſſis.

Cæterùm mihi videtur alluſiſſe Alciatus ad vetus Adagium, Aquila in nubibus: cuius explicationẽ ſtudioſus vbi euoluerit, nonnihil ſibi ad huius loci diluciditatem comparabit. *Aquila in nubibus.*

ſublime.] adiectiuum neutrum pro aduerbio, more Græcorum.

Pindarus.] Pindarus Lyricorum Poëtarum princeps imitationi inacceſſus, vt referunt Horatius lib. 4. Carm. & Macrob. 5. Saturnal. de quo Plinius lib. 7. cap. 29. *Pindarus imitationi inacceſſus.*

humi tantùm ſerpere.] ſic Horatius in Arte: *Humi ſerpere.*

Serpit humi tutus nimium, timiduſq; procellæ.

& 2. Epiſtol.

—nec ſermones ego mallem
Repentes per humum,—

Hi ſunt Pindaro λόγοι χαμαιπετεῖς.

Bacchylides.] Lyricus Poëta, Cous genere, filius Medonis nothi Bacchilidę athletæ, vt ait Suidas. Tres fuiſſe Ælianus tradidit: hunc primum, alium Athenienſem, tertium Arcadem. Porrò mirum videri poteſt cur hîc Bacchylidem adeò eleuet, qui dictus eſt Siren ob carminis ſuauitatem: ſic enim in epigrammate. 1. ἀντολογίας.

—καὶ λάλε σειρὴν
Βακχυλίδη. quod imitatus eſt Politian. Nutricia,

Nec vulgare canit dulcis ab Iulide Siren
Bacchilydes.

Propterea Lactantius in Phœnice (ſi tamen eſt eius poëmation) Iuleas voces pro ſuauiſſimis & delicatiſſimis accepit, vocabulo ab Iülide, Bacchilydis melici patria, ducto.

Appendix.

Quàm magna ſit ingeniorum diſſimilitudo nos quotidianus docet vſus, & ipſe M. Cicero de claris oratoribus, itémque Fabius Quintilian. Sed ea nonnumquam comparatio nauſeam in multorum nares concitat. & ſunt qui ne quidem Iouem pro riuali ferant, & ſe omniũ optimos haberi velint: Nam & Palæmoni glorioſo Grammatico, Varro togatorũ peritiſſimus diſplicuit. & Maro ipſe Bauium & Næuium auerſatus eſt ſicuti Pacuuium Perſius, quos ſuo æuo placuiſſe credibile eſt, cùm alij meliores non eſſent. Sic qui vixere temporibus auorum noſtrorum Ioannes Meunus, Quadrigarius, Marotus, Sangelaſius, pro bonis habiti, cùm nondum polita poëſis Gallica foret; ſed ſi conferuntur cùm ſequenti æui noſtri poëtis egregijs Ronſardo, Bellaio, Bellaqueo, Bartaſſio, id perinde erit atque anſeribus olores adæquare. Nam quis ea væcordia eſt qui Maroni Enniũ cõparet, vel Homerum Chærilo, vt ætate ſuperiore quidam Budæo Badium cõferre non dubitarunt? In materia quamquam diſſimili comparationis excanduit Catullus, ſuam Amaſiam non æquè laudari queſtus,

Tecum Lesbia noſtra confertur!
O ſeclum inſipiens & inficetum

& Martialis in quemdam qui ſe pro amico fido haberi vellet:

Diſpeream, ſi tu Pyladi præſtare matellam
Dignus es, aut porcos paſcere Pyrithoi,

Sed hæc ſatis ad alia properanti.

In deſciſcentes.

EMBLEMA CXL.

QVOD ſine egregios turpi maculaueris orſus,
In noxámque tuum verteris officium;
Feciſti, quod capra, ſui mulctralia lactis
Cùm ferit, & proprias calce profundit opes.

CVm quiſpiam fermè toto ętatis curriculo prudẽter probéque ſeſe geſſerit, & in extrema ſenectute vel etiam poſt præclarè facta, criminis aliquid aut vitij admittit, nec gloriæ debitum ſibi præmium expectat, efficit vt capra, quæ mulctrã moto pede diſpergit, totúmque lac emiſſum, iamq; in mulctrali paratum effundit; vnde natum prouerb. Capra Scyria. Eiuſmodi ſunt qui è felici principio id eſt, pueritia *Capra Scyria.*

bene & liberaliter inſtituta, deflectunt ad mores corruptiſſimos, vitamque deploratiſſimam, vt Nero, Tiberius, & ſimiles Rom. Reipub. peſtes, qui è præclaris initijs ſemper in peióra proceſſerunt, & vitam omnium infeliciſſimè clauſerunt. His annumerari poteſt Metellus Pius, qui cætero vitæ tempore continentiſſimus, ad extremũ iam ſenex in Hiſpania Conſul, fœdis indulſit voluptatibus. Idem euenit Hortẽſio, & Lucullo, & apud Græcos ſapientiſſimo legiſlatori Soloni, Antiocho magno, Xerxi. & aliis multis: &, vt etiam ex hiſtoria ſacra colligere eſt, Sauli, Salomoni & Samſoni, qui in peius progreſſi ſunt. Huc adagia referre poſſum, Auris Bataua: &, Primùm Ægina optimos pueros alit: &, Mandrabuli more res ſuccedit. Exempla verò ex Val. Max. cap. De mutatione morum & fortunæ.

Exempla eorum qui deſciuerunt à virtute.

Quòd fine egregios orſus.] optimum principium Liuius lib. 1. Vt orſis tanti operis ſucceſſus proſperos darent.

In noxamq; tuum.] Prouerbialis locutio, vt cùm officium dicitur in maleficium conuerti.

Mulctrale.

mulctralia.] vas in quo mulgetur, quod mulctrum, & mulctrale dicitur. Virgil. in Georgicis:

—*implebunt mulctralia vaccæ.*

calce.] extrema pedis parte.

Æmulatio impar.

EMBLEMA CXLI.

ALTIVOLAM miluus comitatur degener harpam,
Et prædæ partem ſæpè cadentis habet.
Mullum proſequitur, qui ſpretas ſargus ab illo
Præteritasque auidus deuorat ore dapes.
Sic mecum Oenocrates agit: at deſerta ſtudentum
Vtitur hoc lippo curia tamquam oculo.

AEgrè ferebat Alciatus æmulum quempiã eſſe ſibi ſyndromum, eum quidem legum interpretem auditores quoſdam malè affectos allicientem, qui quantum poterat, operã dabat, vt eius gloriam obſcuraret, vel etiam eruditior haberetur: quem tamẽ vt imitatorem ignarum grauiùs pun- *Emblema ſcriptum in quendã σuύδρομον.*

gat, perbella vtitur ſimilitudine, ac tum non ſibi temperat à conuicijs nempe in eum confiĉto nomine οἰνοκράτης, quaſi dicas, vinipotens aut meripotor: & tãdem lippum oculis appellat, quod ad iudicij imperitiam refertur. Quemadmodũ, inquit, miluus degener comitatur harpam altè volantem, vt ijs veſcatur ciborum reliquijs, quæ ex eius roſtro fruſtulatim concidant: vtque ſargus marinus piſciculus mullum piſcem conſequitur, vt quæ prætererierit arripere queat: eodem modo mecum agit Oenocrates ille, ludimagiſter bibax. qui relictos à me quoſdam auditores excipit: quo ijdem vtuntur, tamquam lippo oculo, id eſt, nullius iudicij doctore, & imperito legum interprete, cui ſit Iuris ciuilis abſtruſa ſcientia penitus incognita. Eum itaque hominem maledicentiæ notat, vinolentiæ, ſtultæ cuiuſdam imitationis & imperitiæ. Hunc fuiſſe Alexandrinum nomine, iuris interpretem Alciato infeſtum non leui coniectura faſſus mihi eſt Germanus Audebertus, Regijs tributis Aureliæ præfectus; cuius viri certè docti & amici non poteſt non eſſe mihi gratiſſima iucundiſſimáque recordatio, quem ſcio à permultis eruditis hominibus officiosè & honorificè cultum & cũ quo ſæpe de literis ſermones vltrò citroque habui ſuperioribus anteactis annis cùm iuri ciuili operam darem apud Aurelianenſes.

Oenocrates.

miluus.] auis rapaciſſima & guloſiſſima: de qua Plin. lib. 10. cap. 10. Miluum verò degenerem dixit, vt ſuo Oenocrati accommodet, quaſi extra ordinem doctori, ſeu potius inerti & imperito leguleio.

Miluus.

harpam.] Harpa auis voraciſſima, ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dicta de qua Plin. lib. 11. cap. 74.

Harpa.

Mullum.] genus marini piſcis & fluuiatilis, qui quòd gemina barba inſignitur, barbatulus, barbo, vel barbatus dicitur, Huius mentio eſt apud Plin. lib. 9. cap 17 & 33. cap. 11. quomodo differant inter ſe fluuiatilis & marinus, notent curioſi.

Mullus.

ſargus.] Sargus piſcis, de quo iam antè, in mari naſcens Ægyptiaco, vt eſt apud Feſtum: qui teſte Plin eum quem Lutarium nominant, comitatur: & illo cœnum fodiente, hic excitatum pabulum deuorat. Vnde hominem ex alijs laboribus ſibi fructum & gloriam vſurpantem, & alienã, vt dicitur, meſſem demetentem, qui velint ſignificari, ſargum & mullum pingunt. Sequitur enim ſargi reliquias mullus, atquè vbi ille excitato luto abierit (fodere enim poteſt mullus) deſcendit & paſcitur, vt retulit Pierius lib. 30.

Sargus.

deſerta curia.] Ironicôs dictum, pro decuria, vel auditorio deſerto.

lippo oculo.] Ipſemet Alciatus prouerbiale hoc dicendi genus interpretatur Parergôn lib.6. c.12. Vti tamquam lippo oculo, inquit, prouerbialiter dicitur de re qua carere nō poſſumus, cùm tamen damnoſa nobis ſit. Eleganter Plaut. ad ſeruoſ improbos traxit, quos quamuis dominum decipiant, tamen retinet dominus, & vt poteſt, eorum opera vtitur, cùm vt velit non poſſit. Eius carmen eſt in Perſa: *Oculo lippo vti.*

Ego neque libenter ſeruio, neque ſum hero ex ſententia,
Sed quaſi lippo oculo me meus herus vtitur, manum
Haud abſtinere quit tamen, quin imperet mihi.

Sed & apud eundem in Bacchidibus ſic ſenex loquitur:

Lippo ille oculo ſeruus eſt ſimillimus, &c.

Lege Prouerb. Lippo oculo ſimilis.

curia.] De curiæ nomine ſi vacat, euolue caput 16. lib.1. Genial. dierum Alexandri Neapolitani: non enim mihi vacat omnes minutias perſequi. *Curia.*

Albutij ad D. Alciatum, ſuadentis, vt de tumultibus Italicis ſe ſubducat, & in Gallia profiteatur.

EMBLEMA CXCII.

QVÆ dedit hos fructus arbor, cælo aduena noſtro,
Venit ab Eoo Perſidis axe priùs,
Translatu facta eſt melior, quæ noxia quondam
In patria, hîc nobis dulcia poma gerit.
Fert folium linguæ, fert poma ſimillima cordi;
Alciate hinc vitam degere diſce tuam.
Tu procul à patria in pretio es maiore futurus;
Multum corde ſapis, nec minus ore vales.

Albutius I.C. ALbutij, cuius hoc Epigramma eſt, Aurelij Iureconſulti meminit Alciatus ipſe libro Prætermiſſorũ 2. Legi apo-

logiam quandam eius nomine aduerſus Petrum Stellam, & Longouallium legum doctores. Hic monet, vt Alciatus à tumultibus & factionibus Italicis ſeſe ſubmoueat, & florentiſſimam Galliam petat, in qua futurus ſit commendatior Sumit argumenti materiam à pomi Perſici tralatione, quod in Perſide virulentum fuit, in Italia verò conſitum, loci mutatione toxicum habere deſiit. Eodem modo ſi patriam relinquat, in extera regione admirabilem futurum Alciatum ſperat: ſicque tacitè alludit ad illud Euangelicum, Non eſt Propheta ſine honore niſi in patria ſua. Simile eſt quod Eraſmus in quadam ad Alciatum epiſtola ſcribit: Pietatis erat, inquit, quòd patriæ tuæ potiſſimum bonum ciuem præſtare volueris: ſed Deus voluit eruditionem tuam velut in edito lucere pluribus. Nam virtutis ſplendor neſcio quo pacto in ſua cuique patria ferè obſcurior obtingit. Quod apertius (vt carminis noſtri enarrationem habeamus magis perſpicuam) Alciatus ipſemet explicuit oratione quadam Ferrariæ habita, his omninò verbis: Scio, inquit, pleriſque ſuſpectam eſſe poſſe tam frequentem mutationem meam, qui nunc Auenioni: nunc Biturigibus, nunc Ticini, nunc Bonouiæ profeſſus ſim: nec deerunt qui inconſtantiæ hoc tribuant, tamquã nuſquã poſſim conſiſtere, & quod in carmine Horatiano eſt, *Locus ex Eraſmi epiſtola.* *Locus ex Alciati quadam oratione.*

Rome Tibur amen, ventoſus Tibure Romam.

Etenim non bene compoſitæ mentis argumentum eſt, cùm quis huc atque illuc vagus diſcurrit, nec quieſcere poteſt. Cęterùm mihi excuſatio eſt in promptu, notiſſimúmq; omnibus eſt, me, dum bellicos tumultus ſubterfugio, tutámque ſtudijs meis ſedem perquiro, diutiſſimè eſſe peregrinatum, Principumque iuſſionibus huc atque illuc agitatum, certam ſedem tenere non potuiſſe. Idem Oratione Ticini habita ſic: Quamplurimi veſtrûm optimè ſciunt, vt belli calamitatibus eiectus, relicta patria trans Alpes profectus ſum: ibi profeſſorio muneri addictus, aliquot annos ſumma cum gratia moram traxi: quod an illorum humanitati tribuam, an qualibuſcumque noſtris ſtudijs, non ſatis ſcio. Tria certè magnifica hac in diſciplina tribus in celeberrimis gymnaſijs mihi contigerunt, quæ neſcio (quod citra arrogantiam dictum ſit) an cuiquam alij: primùm vt Auenioni cùm numquam ad eam diem cathedram aſcendiſſem, ſtipendium ſexcentorum mererer, & ætate longè impar, ſenioribus tamen æquarer: alterum in Biturigibus, quorum liberalitate magiſtratus, Chri- *Alter locus ex eodem.*

ſtianiſſimo ipſo Rege adiuuante, ſecundo quàm eò veneram anno duplicatum mihi eſt honorarium, & mille ducentique præſtiti: tertium eſt, quòd tam à longinquis partib. in patriam ab excellentiſſimo Duce noſtro acceſſitus, Senatoria dignitate ornatus, hanc acceſſionem ne quidem cogitans, tantum abeſt vt petierim, ſum cōſecutus. hactenus ille. Nec verò prætermittam hoc Perſici ſymbolum à Paulo Iouio explicari in eo Dialogo qui eſt De notis armorum amoris, cum inſcriptione, *Tranſlata proficit arbos*, ipſique Alciato aſcribi. Sed & pomum Perſicum notā fuiſſe eius in alio cęlo melior ſit, tradit Pierius lib. De ſacris Ægypt. literis 54.

Locus è Paulo Iouio.

Quæ dedit hos.] Cùm Perſæ aliquando in Romanos bellum gererent, multis in locis Italiæ Perſica implantarunt, quæ in Perſide venenum præſentaneum ferunt. Hac tandem arbore hoſtes extinctum iri ſperabant: ſed in Italia mutato ſolo naturam etiam mutauit. qua in opinione eſt Columel. his ferme verbis:

Perſica pyra, vnde.

—— pomis cùm barbara Perſis
Miſerat, vt fama eſt, patriis armata venenis:
At nunc expoſiti paruo diſcrimine lecti,
Ambroſios præbent ſuccos oblita nocendi.

Id non videtur Plinio veriſimile lib. 15. cui tamen aduerſantur Galenus, Paulus Ægineta, Plutarchus, & alij.

Martial 13 Perſica nux.

Vilia maternis fueramus præcoqua ramis,
Nunc in adoptiuis perſica cara ſumus.

Tranſlatu facta eſt melior] Quaſdam arbores mutare naturam pro regionū varietate, teſtis eſt Plutarch eo libro quem inſcripſit, De facie quæ apparet in orbe Lunæ. Plin. lib. 17. cap. 10. vbi agit de arboribus quæ auulſione naſcuntur omnia ea non ſtatim moris eſt in ſua locari, ſed prius nutrici dari, atque in ſeminarijs adoleſceré, iterumque migrare. Qui trāſitus mirum in modum mitigat etiam ſyluestres, ſiue arborū quoque, vt hominum natura, nouitatis ac peregrinationis auida eſt: ſiue deſcendentes viris relinquunt, manſueſcuntque in tractatu, ceu feræ dum radici auellitur planta.

Fert folium linguæ.] Plutarch. commentario De Iſide & Oſiride, Perſicam arborem Iſidi conſecratam fuiſſe ſcribit, quòd linguæ folium habeat fructū cordi ſimilem. Eius hæc verba ſunt: τῶν δ᾽ ἐν αἰγύπτῳ φυτῶν μάλιστα τῇ θεῷ καθιερῶσθαι λέγουσι τὴν περσέαν, ὅτι καρδία μὲν ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλώττῃ δὲ τὸ

De perſica arbore.

φύλλον ἔοικεν. οὐδὲν γὰρ ὧν ἄνθρωπος ἔχει θειότερον λόγου, καὶ μάλιστα τοῦ περὶ θεῶν, οὐδὲ μείζονα ῥοπὴν ἔχει πρὸς εὐδαιμονίαν. διὸ τῷ μὲν εἰς τὸ χρηστήριον ἐνταῦθα κατιόντι παρεγγυῶμαι, ὅσια φρονεῖν, εὔφημα λέγειν: De ſtirpibus Æ. gyptijs maximè conſecratam Deæ aiunt Perſeam: quòd eius fructus cordis, folium linguæ ſpeciem referat. Nam corũ quę in hominem cadere po ſunt, nihil diuinius eſt oratione, præcipu` verò de Dijs neque vlla res alia maius ad felicitatem affert momentum. Itaque hîc præcipitur ei qui ſit oraculum aditurus vt ſanctè pieque ſentiat, & modeſtè loquatur.

Tu procul à patria.] Virgiliana imitatio è 10. Ecloga:

Tu procul à patria (nec ſit mihi credere) tantum
Alpinas, ah, dura niues.——

Apud Euripidem hercule furente.

——οὐκ ἔσθ' ὅπῃ
ἐσθλόν τι δράσας, μάρτυρ' ἂν λάβοις, πάτραν,

Non eſt vbi ſtrenue quid agens teſtem habeas patriam. verba ſunt Amphitruonis ad Licum, quibus docet magnorum Herculis operum teſtes eſſe gentes exteras.

Appendix.

Tranſlatu facta eſt melior.] Simile illud Plinij hiſtoriæ mũdi lib. 2. cap 96 In Cruſtuminio natum fenum ibi noxium, extrà ſalubre eſſe. Ex quo intellige quædam ſoli mutatione fieri meliora, alia deteriora, quod rei ruſticæ periti auctores obſeruant Palladius, Columella, Cato, Varro, alij.

Tu procul à patria in pretio es maiore futurus.] quod contigit multis olim ſapientibus qui longinquis peregrinationibus notiores facti ſeſe toti orbi commendarunt, vt hi de quibus B. Hieronym. prologo ad Biblia, ſuppetunt ea de re exempla longè multa apud Diogenem Laërtium, Philoſtratum, Eunapium Sardianum. Occurrit ex veteribus vnus Anacharſis Scytha, qui apud ſuos multo in honore, Athenis admirationi fuit. Romæ non niſi ſerò admodum excepta & admiſſa Rhetoricæ & Philoſophiæ ſchola, ſub auſpicio Græcorum ſapientum. Et ſeculis ſuperioribus maiores noſtri exceperunt Alcuinum, ſeu Albinum, Scoticæ gentis, qui doctrinas liberales primus Lutetiæ, ſub pacta mercede ſic plauſibiliter docuit, vt fundamẽta principis Academiæ tum primùm moſitus dicitur. Taceo de Alciato, homine extero, qui iuris ſapientiæ nitorem primus apud Biturigas noſtrates celebrauit.

Princeps ſubditorum incolumitatem procurans.

EMBLEMA CXLIII.

TITANII quoties conturbant æquora fratres,
Tum miſeros nautas anchora iacta iuuat:
Hanc pius erga homines Delphin complectitur, imis
Tutiùs vt poſsit figier illa vadis.
Quàm decet hæc memores geſtare inſignia Reges,
Anchora quod nautis, ſe populo eſſe ſuo!

EPigraphe ſimilis mihi videtur ſententiæ Marcellini Ammiani, qui 29. lib. grauiter pronunciauit, Imperium curã eſſe ſalutis alienæ. Principes enim debent habere perſpectũ ſe ſibi minimè natos eſſe, ſed ad publicã omnium quietem. Plinius lib. 18. ait, Delphinum futurã tempeſtatẽ præſagire.

Quocirca

Quocirca vt *φιλάνθρωπος* ſi nauem ventis agitatam offenderit, tutiùs vt figatur, anchoram quaſi humano quodam inſtinctu dirigit: ſic Princeps quiſque ſuorum maximè ſtudioſus eſſe debet, potiſſimùm vero ſæuiente tempeſtate & impetu belli, vel etiam infortunio quodam alio impendente, ne Reipub. ſtatus aliquo modo conuellatur, aut etiam periclitetur. Cæterùm Delphinum anchoræ illigatum pro inſigni & ſtemmate publico geſſerunt olim nonnulli Principes & Imperatores laudatiſſimi, vt Auguſtus Cæſar, T. Veſpaſian. Seleucus & Nicanor: noſtróque ſæculo Ald. Manutius, nobilis apud Venetos typographus. qua de re eſt elegantiſſima *παρέκβασις* in Prouerb. Feſtina lentè, apud Eraſmum. Noſtris etiam temporibus Gallici imperij Thalaſſiarchus. id eſt, Admiralius, inſigne hoc circũfert, vt nuper laudatus ille noſtrorum patrum ætate Philippus Chabotius. In ſcuto Vlyſſis Delphinum depictum fuiſſe ſcribit Plutarch. ad finem diſputationis, qua quærit, Vtra animalium plus rationis habeant, an terreſtria, an aquatilia. Apponam & id Xenophontis è 3. *ἀπομνημον*. vbi facit Socratem diſputantem cum Dionyſiodoro: Quam ob cauſam, inquit, Homerus appellat Agamemnonem *ποιμένα λαῶν*; niſi quòd vt paſtor ſuarum ouiũ curam habere debet, quo habeant quæ ſunt ad victum neceſſaria; ſic etiam Principem curare eſt neceſſe, quæ populo expediant? Non enim tantùm laudatur Agamemnon vt *κρατερὸς αἰχμητὴς*, ſed maximè vt *βασιλεὺς ἀγαθὸς*, qui non ſe modò bene regeret, ſed etiam ſuis felicitatis cauſſa eſſet. *καὶ γὰρ βασιλεὺς αἱρεῖται, οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελεῖται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι διὰ τοῦτον, εὖ πράττωσι*: Rex non eligitur vt ſui curam habeat, ſed vt per ipſum qui eum elegerunt, in felicitate viuant.

Delphin *φιλάνθρωπος*. | Delphinus illigatus anchoræ. | Anchora Thalaſsiarchi Gallici. | Præclarus locus Xenophontis.

Titanij fratres.] venti, qui Titanes dicuntur, à patre Titane, Saturni fratre, Gigantes robuſtiſſimi, qui pro ventis vſurpantur à Poëtis. — Titanes.

miſeros.] Epitheton conueniens, vt illud eſt Lucani lib. 8.

——miſeros fallentia nautas
Sidera non ſequimur ——

Anchora iacta iuuat.] Prouerb. Anchoram ſacram ſoluere. Fuit autem anchora præſidij & ſalutis typus. Pierius lib. 45. Hierogl. Ad gloriam & felicitatem retulit Pindarus 6. Iſthmiorum: Si quis, inquit, hominum ſumptu & labore diuinas virtutes exequitur, Deus illi amabilem gloriã præſtat, & — Anchora quid.

ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ' ἄγκυραν θεότιμος ἐών: id eſt, Felicitatis iacit anchoram diuino honore auctus. Quid ſi huc reuocemus aureum Plutarchi monitum è vita Solonis: quo loco dicit, Senatu velut anchora firmati ciuitatem? Memini & Euripidem in Hecuba, Polydorũ gentis familiæque ſuæ anchoram nominare, ὃς μόνος οἴκων ἄγκυρ' ἔτ' ἐμῶν: qui iam ſolus generis ſupereſt anchora noſtri. Ariſtides oratione Panathenaica prima, dicit Græcos omnes ſibi viſos fuiſſe in portu quodam duabus nixos anchoris, quaſi gemino fultos præſidio.

Appendix.

Princeps ſubditorum incolumitatem procurans.] præclara γνώμη, cui ſimile illud ex Spartiano, ſæpenumero in concione & ſenatu dixiſſe Cæſarem Adrianum, ita ſe Remp. geſturum, vt ſciret populi rem eſſe, non propriam. Et Capitolin. Antonio Pio huius primũ hoc fertur, quod cùm ab vxore argueretur, quaſi ſuis parum relicturus dixit, Sulta, poſtquam ad imperiũ tranſiuimus, & illud quod habuimus antè perdidimus. Elogium & hoc veridicum Traiani ex Plinio lib. 3. epiſt. 20. Sunt quidem cuncta ſub vnius arbitrio, qui pro vtilitate communi ſolus omnium curas, laboreſque ſuſcepit. Idem panegyrico magnificentius: Bona conſcientia principatum ſibi delatum acceptat, qui non niſi animæ ſeruandi illud accepit, & quem ipſius Reip. vtilitas & vox ad illud arceſſit, non ſua. idem ibidem: Quod precatus es, vt illa ipſa ordinatio comitiorum bene ac feliciter eueniret nobis, Reipub. nonne tibi tale eſt, vt nos hunc ordinem votorum committere debeamus: Deos denique obſecrare, vt omnia quæ facis quæque facies, proſperè cedant tibi, Reipub. nobis: vel ſi breuius ſit optandum, vt vni tibi, in quo & Reſpub. & nos ſimus. Cicero 8. Philipp. O dij immortales, quàm magnum eſt perſonam in Repub. tueri principis, quæ non animis ſolùm debet, ſed etiam oculis ſeruire ciuium! Illud Iſocrateum perplacet ad Nicoclem, regem Cypriorum: ἡγούμενος γὲ δεῖν οὐχ ἕνα τῶν πολλῶν, ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύραννον, μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων, μηδὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας τῶν ἀνθρώπων ταῖς ἡδοναῖς ἀνακρίνειν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν πράξεων τῶν χρησίμων αὐτοῖς δοκιμάζειν. Oportet exiſtimes te non vnum ex multis, ſed multorum principem exiſtentem, non tuam ipſius habere mentem cum alijs; id eſt, aliorũ inſeruire,

affectibus debere, neque honeſta conſilia, neque rectè ſentientes homines voluptatibus æſtimare, ſed vtilibus actionibus probare.

Sanctaq; iudicibus credita iura bonis.] Bonus princeps ſimiles ſui iuridicos & magiſtratus amplexatur, vt ſimile ſimili gaudet alioqui non caret culpa qui hominum improborũ opera vtitur ait Iuriſcon. Exemplum in Alexandro Seuero apud Lampridium, in Cocceio Nerua, apud Aurel. Victorem, idem in Traiano, & in Theodoſio, ibi, ſagax, multúmque diligens ad cognoſcenda maiorum geſta: è quibus non deſinebat exſecrari quorum facta ſuperba, crudelia, libertati infeſta legerat, vt Cinnam, Marium, Sullámque, atque vniuerſos dominantium, &c. Bene Claudian. 2 de laudibus Stiliconis,

——non te gurges corruptior æui
Traxit ad exemplum: quod iam firmauerat omnis
Crimen, & in legem rapiendi verterat vſum. poſt,
——non obruta virtus
Paupertate latet, lectos ex omnibus oris
Euehis, & nunquam meriti cunabula quæris,
Et qualis non vnde ſatus, ſub teſte benigno
Viuitur, egregios inuitant præmia mores.

Magnificè Plinius panegyrico: Permagnum quòd te ab omni contagione vitiorum reprimis, ac reuocas: ſed magnificẽtius, quòd tuos. Quantò enim magis arduum eſt alios præſtare, quam ſe, tantò laudabilius quòd cùm ipſe ſis optimus, omnes circa te ſimiles tui effeciſti. Tu amicos ex optimis legis, & hercule æquum eſt eſſe eos chariſſimos bono principi, qui inuiſi malo fuerunt.

In Senatum boni Principis.

EMBLEMA CXLIIII. *Dialogiſmus.*

EFFIGIES *manibus truncæ ante altaria diuûm*
Hinc reſident, quarum lumine capta prior.
Signa poteſtatis ſummæ, ſanctíque Senatus
Thebanis fuerant iſta reperta viris.
Cur reſident? quia mente graues decet eſſe quieta
Iuridicos, animo nec variare leui.
Cur ſine ſunt manibus? capiant ne xenia, nec ſe
Pollicitis flecti muneribúſve ſinant.
Cæcus at eſt Princeps, quòd ſolis auribus abſque
Æffectu, conſtans iuſſa Senatus agit.

IDagalma Iudicum Thebanorum è varijs auctoribus peti poſſe ſcio. Certè Plutarchus attigit libro de Iſide & Oſiride; quod idem Sermone 44. Stobæus retulit ex eodem Plutarcho, his verbis: *ἐν Θήβαις εἰκόνες εἰσὶν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες, ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ μύουσα τοῖς ὄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὖσαν*, id eſt, Thebis imagines conſpiciuntur Iudicum, manibus carentes: at ſummi Iudicis imago conniuet oculis: eò quòd iuſtitia nec muneribus capi, nec hominum vultu flecti debeat. Alciatus ipſe Oratione quadam in laudem Iuris ciuilis hęc ait: Chryſippus Iuſtitiæ imaginem ita expreſſit, vt puellari virginis forma, aſpectu vehementi, luminibus oculorum acerrimis conſpiceretur, quòd videlicet iudicem incorrupto iudicio, ſanctũ, ſeuerum, contra improbos inexorabilem, vi ac maieſtate æquitatis, veritatíſque terrificum eſſe oporteat. Quapropter memoriæ eſt traditum, magiſtratuum ſtatuas à Thebanis ita ſolere formari, vt ſine manibus eſſent: Principum verò clauſis oculis, nimirùm eam iuſtitiæ naturam eſſe oſtendentes, vt incorrupta ſit, nec pretio precibúſve, aut alienę vlli cupiditati cedat. Non verebor in vſum rapere meum quę retulit auctor induſtrius, multæque lectionis, Alexand. ab Alexand. lib. 3. Thebani, inquit, vt incorruptam iuſtitiam ſignarent, nec variari gratia, Iudicum imagines ſine manibus, Principis verò ſine oculis in foro propoſuere, vt ſignis oſtenderent, Iudices affectibus capi non oportere, cauſſaque definita damnatos vndecimuiris pœnis afficiendos tradebant. Certè legibus diuinis & humanis iudices à muneribus capiundis abſtinere debent: iccircò hîc truncis manibus pinguntur. quod non prætermiſit Pierius lib. Hieroglyph. 35. Præſes ipſe captus eſt oculis, ne affectu quodã moueatur. ſiquidem, vt ait Cicero Officiorum 3. neque contra Rempubl. neque contra iuſiurãdum ac fidẽ amici cauſſa vir bonus faciet, ne ſi iudex quidem erit de ipſo amico. Ponit enim perſonam amici cùm induit iudicis. Nam ſi omnia facienda ſint, quæ amici velint, non amicitiæ tales, ſed coniurationes putandæ ſunt. quocirca non oculis vtatur, ſed auribus, ne citò moueatur: & cùm ipſi dicenda eſt ſententia, meminerit ſe Deum habere teſtem, id eſt, mentem ſuam, qua nihil ipſe dedit homini diuinius. Adhæc omnes ſedent, quòd animus eorum debeat eſſe optimè compoſitus, nec hinc atque hinc flecti, quod eſt leuitatis: ſedendo etenim & quieſcendo fit anima prudens,

Fons Emblematis.

Locus ex Alciati oratione.

Cur ſedent iudices.

ait Philoſophus. Euſtathius ad Iliad. ζ. notat ſtatuas Mineruæ olim omnes ſedentis ſpecie fieri ſolitas. Interdum enim ſedere idem eſt quod conſilium capere, vt apud Plautum is qui nimio plus ſapere ſe ſedentem aſſerit. Vulgatũ itaque eſt illud, Romanus ſedendo vincit, id eſt conſultando. Pierius libro 43. Lubens huc referrem quæ de iuſtitiæ imagine olim à Carneade expreſſa Gellius adnotauit lib. 13. c. 4, ſed quia liber eſt in omnium manibus, facilè tranſeo. Velim potius id obſeruari diligenter, quæ conciſè lib. 14. Hiſtor. var. ſcripſit Ælian. Olim apud Ægyptios eoſdem fuiſſe iudices, qui ſacerdotes erant: quorum Princeps natu proximus in omnes ſtatuendi ius habebat quem omnium optimum atque æquiſſimum eſſe oportebat. Is circa collum imaginem è ſapphiro gemma confectam geſtabat, quæ Veritatis nomine nuncupabatur. Atqui, ait ille, Iudex veritatem non tam in lapide ſculptam aut expreſſam circumferre, quàm in animo mentéque inſitam & infixam habere debet.

Sedere quid habeat myſterij.

Cur reſident.] Cicero ad finem proœmij Dialogi De claris orat. Sed quò, inquit, faciliùs ſermo explicetur, ſedentes, ſi videtur, agamus. Cùm idẽ placuiſſet illis, tum in propatulo conſedimus. hæc ille. Perſonæ Dialogorum ſedere vel dicuntur, vel intelliguntur: Dicuntur quidem in libris Oratorijs in quæſt. Acad. in lib. De nat. Deorum, in Phædro Platonico: Intelliguntur libris De finibus quatuor, in Lælio, in Catone, & multis Platonis dialogis. Certè M. Tullius videtur ſemper ambulare, cùm Peripateticum agit, vt 5. De finib. 1. De diuinat. 1. De legib. aliàs, vt Academicum, vult ſedere, quo ſignificet aliquid ſtabiliùs diſſeri. Conſtat ex veteribus iudices ſedere ſolitos, cùm quid ſtatuendum eſſet. Ita enim Iuſtinianus in Nouella 8. De iudicibus: Sedebunt autem, ait, hi pedanei iudices continuè & nunc in regia baſilica, in quibus & tunc domunculis iudicant, &c. Idem in Nou. Vt ab illuſtrib. & qui ſuper eam digni. Secundum quod, ait, datum eſt eis ſuper hoc priuilegium, ne cogantur aut ſedere cum iudicibus cùm iudicant, aut ſtare rurſus tamquam litigantes. Marcianus l. 7 D. Quod met. cauſ. Confeſtim autem pro tribunali te ſedente adijt Sic in l. 2. D. Ad ſenat. Tertyll. ſedere dicitur Prætor Confeſtim autem ſic erit accipiendum. vbi primùm potuit, id eſt, Prætoris copiam habuit huic rei ſedentis. Et in l. 7. D. De in integ. reſtit. Confeſtim autẽ pro tribunali te ſedente adijt Bonifacius in cap. fin. De ſententi. & re iudic. in vi. Sententia

Iudices cur ſedeant.

ſit, quam ſcriptam edi, à iudice litigatoribus non recitari, vel quam ab ipſo ſtando, non ſedendo proferri contigit, nullius penitus eſt momenti. Gellius lib. 7. De Scipione: Et quodam die, ait, ius in caſtris ſedens dicebat Plinius libro 5. Epiſtol. Sedebant iudices, centumviri venerant, obſeruabant aduocati, ſilentium longum, &c. Cicero Pro Rabir. Accuſaui de pecunijs repetundis, iudex ſedi. Ad hanc verò rem Plautus in Moſtellaria:

Nimio plus ſapio ſedens.

quia mente graues.] Huc illa Calliſtrati verba aptanda, quæ habentur l. 19. D. De offic. Præſid. Sed in cognoſcendo, ait, neque excandeſcere aduerſus eos quos malos putat, neque precibus calamitoſorum in lacrymari oportet. Id enim non eſt conſtantis & recti iudicis, cuius animi motum vultus detegit, hæc ille. *Affectus ſecati in iudicibus.*

capiant ne xenia.] Prohibetur enim 1. & 6. Deuteronomij, Eccleſiaſt. 42. & Prouerb. 24. multíſque alijs in locis. Refert Plinius 8. Epiſt. Iulium Baſſum accuſatum repetundarũ, quòd in Bithynia quædam munera ab amicis prouincialibus accepiſſet. Lex enim dona & munera à magiſtratibus accipi; imò verò & quid emi vetat, niſi victus quotidiani cauſſa. Hoc tamẽ addamus licet. Non in totum xenijs abſtinere debet Proconſul, (ait Vlpian. in l. 6. de offic. proconſ.) ſed modum adijcere: vt neque moroſè in totum abſtineat neque auarè modũ xeniorum excedat. qua de re verba hæc ſunt Seueri & Antonini: Quantùm ad xenia pertinet, audi quid ſentimus. Vetus prouerbium eſt: οὔτε πάντα, οὔτε πάντοτε, οὔτε παρὰ πάντων. Nam valdè inhumanum eſt à nemine accipere, ſed paſſim viliſſimũ eſt, & per omnia auariſſimum, &c. Qua ratione Plin. epiſtol. 5. ad Seuerianum, ait in cauſis agendis & exercendis iudicijs non modò pactione, dono, munere, verùm etiam xenijs ſe ſemper abſtinuiſſe, vbi rectè ſubijcit oportere quæ ſunt inhoneſta, parúmque decora non quaſi illicita, ſed quaſi pudenda vitare. Sic Spartian. tradit Peſcennium Nigrum ſalaria iudicibus è publico dari voluiſſe, ne cui eſſent oneri: adieciſſeque, iudicem nec dare debere, nec accipere. *Munera nõ debent à iudicibus capi.*

Cæcus at eſt Princeps.] Oculus in Hieroglyph. pro gratia, ſeu, vt ita dicam, fauore vſurpatur, vt tradit lib. 33. Pierius. Non eſt quod ſuſpicionibus aut cõiecturis aliquid vſpiam tribuat ipſe iudex, nec litigantium verbis hæreat, ſed probationibus manifeſtis veritatem inueſtiget. Quod elegãti complexus eſt

monoſticho Poëta neſcio quis:

μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς:

Ne de lite pronuncies, niſi vtramque partem prius audieris. Decretum id dicitur propriè quod cauſa cognita pronũciatur à iudice: nec enim decretum dici poteſt niſi vtraque audita parte. Tertullianus Apologetico: Reſpondendi, altercandique poteſtas patet, quando nec liceat inauditos & indefenſos omninò damnari Huic conuenit l. 1. Cod. de condemn. reis: & veterum conſuetudo, qui reos niſi auditos cõdemnabant, quoniam qui auditi non eſſent, pro indemnatis habebantur, ex Lycurgi legibus; vt tradit Val. Max. cap. De ſapienter dictis & factis. Tritum id e Solonis elegijs:

ἀρχῶν ἄκουε καὶ δικαίως κ' ἀδίκως.

Magiſtratum gerens audi & iuſta & iniuſta.

quòd ſolis auribus abſque Affectu.] Memini legere me, Athenienſes iudicia de cædibus habituros, ad Areopagum, Martis vicum, ire noctu ſolitos: iiſque qui cauſas dicerent, affectibus abſtinendum fuiſſe teſtatur Iſocrates Areopagitico. Nolebãt enim iudices miſerabilium perſonarum intuitu vociſque lenocinio, quod magnas ad flectendum perturbandumque vires habet, commoueri. Longè alia Romanorum conſuetudo fuit, qui quocunque modo iudices ad iracundiam vel miſericordiam flectebant: quod Cicero facere ſolet in perorationibus. Celebre eſt exemplum Sergij Galbæ, qui reus à Libone trib. pleb. accuſatus quòd prætor contra fidẽ Luſitanos quoſdam interfeciſſet, cùm nihil haberet quo ſe purgaret, paruos ſuos liberos flens commendare cœpit: quo facto ita iudices permouit, vt nihil in eum grauius ſtatuerint. Hanc rationem producendi reorum liberos Fabius lib. 6. ca. 1. memorat, vt & Val. Max. 8. cap. 1. eamque ter vſurpatam memini à M. Tullio, nempe pro Flacco, pro Sylla, pro Seſtio. Idem in Plancia na ſic: Non opibus contendo, non auctoritate, non gratia, ſed precibus, ſed lachrymis, ſed miſericordia: mecumque vos ſimul miſerrimus & optimus obteſtatur parens: & pro vno filio duo patres deprecamur. pro Fonteio: Tendit ad vos virgo veſtalis manus ſupplices eaſdem, quas pro vobis Dijs immortalibus tẽdere conſueuit: cauete ne periculoſum ſuperbúmque ſit, eius vos obſecrationẽ repudiare, cuius preces ſi Dij aſpernarentur, hęc ſalua eſſe non poſſent. Quibus ex locis intelligimus quàm graues illæ motuum faces admoueat, vt iudicum animos ad lenitatem & miſericordiam impellat.

Appendix.

Cur ſine ſunt manibus?] Apud Gratianum ſic: Citò vulneratur auro iuſtitia, nullámque reus culpam pertimeſcit, quam redimere nummis exiſtimat. Pauper dum nihil habet quod offerat in iudicio, non ſolùm non contemnitur, ſed etiã aduerſus veritatem opprimitur, 1. q. 3.

Vel prece, vel pretio malè verum examinat omnis
Corruptus iudex, ——ait ille.

quod ſolis auribus abſque Affectu.] Plinius Secund. 6. epiſt. 2. Primùm religioni ſuæ iudex debet patientiam, quæ magna pars iuſtitiæ eſt. Tullius ad Q. fratrem, 1. epiſt. Conſtantia eſt adhibenda & grauitas, quæ reſiſtat non ſolùm gratiæ, verùm etiam ſuſpicioni. Vlpian. I. C. iiſdem inſiſtens veſtigijs, l. generaliter, 24. D. de fideicommiſſ. libertatib. Ne aliquam, ait, ambitionis vel gratiæ ſuſpicionem Prætor habeat.

Conſiliarij Principum.

EMBLEMA CXLV.

HEROVM genitos, & magnum fertur Achillem
In ſtabulis Chiron erudijſſe ſuis.
Semiferum doctorem, & ſemiuirum Centaurum.
Aſsideat quiſquis Regibus, eſſe decet.
Eſt fera, dum violat ſocios, dum proterit hoſtes:
Eſtque homo, dum ſimulat ſe populo eſſe pium.

Chiron Centaurus. CHiron Centaurus Saturni & Phillyræ filius (inde Phillyrides à Poëtis dictus) ſuperiore ſui parte homo, equus inferiore, datus creditur Achilli pædagogus ſub quo diſciplinas liberales exciperet. Vt enim ait Homerus, fecit eum oratorem verborum, factorem verò rerum id eſt,

—δεδαηκέναι τάδε πάντα
μύθων τε ῥητῆρ᾽ ἔμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων.

Ferina in Chirone natura varijs modis exponi tur à Mythologis, ſed hîc notantur maximè Principum Regumque cōſiliarij, qui ferinam quidem & pluſquā belluinā naturam referunt, cùm ſuo principi praua conſilia ſuggerunt, vt populares ſuos pecunijs emungāt, vel ſuo commodo, Reipub. procurent incommodū. Speciem humanitatis habent, cùm iuſtitiæ & pietatis imagine populum ſibi deuinciunt. Quod itidem explicatum eſt ab ipſo Alciato lib. 9. Parergôn, cap. 13. his omninò verbis: In Græcis auctoribus annotaui, à Chirone Centauro Achillem, alióſque Regum filios eruditos fuiſſe fingi, quòd ſoleant doctores & conſultores Principum natura quidem feri eſſe, & promptum ad aſperiora ingeniū habere: humanitatem verò in ſpeciē tantùm præ ſe ferre. Idem diſputat Macciauellius, auctor Italus (de quo quid ego cum alijs multis in totum ſentiam, nihil habeo dicere, niſi quòd exiſtimem eum in ciuilibus negotijs alioqui perſpicacem, & magni certè ingenij virum, ſed in quo tamē parum aut nihil planè fidei eſſet & veræ religionis, vt eius ſcripta quædā teſtantur) ille itaque fer` ſic diſſerit c. 18. eius libri, quem de Principe lingua ſua edidit Primùm quidem Principi fidem hoſti & alijs cum quibus rem habet, ſeruandam eſſe dicit, ſed ea tamē lege, ne ſibi noceat. Si quid enim noxæ importatū iri ob fidem datā Princeps metuat, ei ſuadet ad fraudem & aſtus eſſe recurrendū Docet perſpicuè concertationem omnē legibus vel fraude inſtitui atque perfici: has quidem hominū eſſe, hanc verò belluarum. Sed quia interdum leges non ſatis eſſe firmæ ac ſtabiles videantur, inclinandum animū ad dolos ille præcipit: Principem enim decere, vt humanam & belluinam naturam præ ſe ferat, quod à veteribus figmento quodam expreſſum notat in Achillis educatione, quem à Chirone Centauro inſtitutum tradunt, vt ſignificarent Principem quemcumque hac natura duplici præditum eſſe debere. E belluis autem duas in primis proponendas, Leonem nempè & Vulpem: illum quidem viribus, hanc aſtu & vafritie permultum valere: illum, vt incautus eſt, non rarò ſe in retia temerè conijcere: hanc, quia non ſatis virium habeat, fallacijs vti. Quibus argumentis, parum quidem Philoſophicis, ne dicam impijs, Principem eum qui res magnas & periculoſas aggrediatur, eaſque tutò ad exitum perduce-

Ferina Chironis natura quid.

Macciauellius Italus.

re velit, fraude inſtructiſſimum eſſe debere, docet non tam πολιτικὸς ἀνὴρ, quàm ἄθεος. Huc ferè pertinet Ciceronis illud ex primo lib. Offic. Duobus modis fit iniuria, aut ei, aut fraude: fraus quaſi vulpeculæ, vis leonis videtur: ſed fraus odio digna maiore.

Magni cognomen quibus tributum.

genitos.] liberos.

magnum Achillem.] Diximus in ſuperioribus, Magni cognomen paucis quibuſdam, & ijs illuſtribus, tributum eſſe, vt Alexandro, Pompeio, & alijs. Plutarch. in Pompeio.

Centauri qui.

Semiferum Centaurum.] De Centauris ea mihi minimè repetenda ſunt, quæ ſtudioſè tradit Palæphatus eo, quem ſcripſit, libro De nõ credendo fabulis. Id dumtaxat è Plinio, lib. 7. c. 56. Pugnare, inquit, ex equo, Theſſalorum inuentum eſt, qui Centauri appellati ſunt. hinc nata fabula; quòd biformes dicantur, διφυεῖς ab Iſocrate, inferiori parte referentes equum, ſuperiore hominem. Dicuntur autem Centauri, κένταυροι, ſtimulatores, à κεντρῷ, ſtimulo. ſic enim & ἱπποκένταυροι, equorum ſtimulatores Luciano nominantur. id eſt, equites, nec modò qui vehuntur equis, ſed qui ſunt aſſueti prædis: quales ſunt & aulici permulti, & alij quidam reguli; vt & vicani illi præfecti qui apud nos honorifico nomine Gentiles homines appellantur, ij ſunt quos Obæreos vel potius Obæratos (neſcio quam ob cauſam) vrbana petulentia nominat. Aliunde ducit etymon centauri Tzezes 7. Chiliad. Hiſtoria 99. nimirum à κεντεῖν καὶ αὔρας, ſed nihil ad hoc noſtrum argumentum.

Opulentia tyranni,paupertas ſubiectorum.

EMBLEMA CXLVI.

HVMANI quod ſplen eſt corporis, in populi re
Hoc Cæſar fiſcum dixerat eſſe ſuum.
Splene aucto reliqui tabeſcunt corporis artus.
Fiſco aucto arguitur ciuica pauperies.

SImilitudine oſtendit opulentiam tyrãni,cauſſam eſſe ſubditorũ inopiæ.Vt enim in corpore humano ſi ſplen ſit auctior & tumidior,tabem & maciem cæteris partibus inducit. Rationem adfert Ariſtot.in Problem. Quòd ſplen multam ad ſe trahit materiam quæ cedere debebat in alimentum,cōſtat enim,ait ille,homines parui ſplenis pingues effici. Splen autem viſcus eſt in ſiniſtra animalis parte, ſuccos ad ſe attrahens craſſos & melancholicos in hepate genitos. Lienem *Lien quid & eius officium.*

Traiani dictum.

Latini vocant, de quo Galenus lib. 4. De vſu partium cap. 15. Id verò Traiani Cæſaris apophthegma fuit ſiquidem fiſcum lienem appellabat, quòd eo creſcente reliqua membra tabeſcerent. Magno certè regni & Reipubl. malo Princeps auarus naſcitur, cui nimirum cenſus publici, & vectigalia plus æquo placeant. quo fit, vt miſerrima plebecula cogatur ad egeſtatem & extremam pauperiem, cùm tyrannis in ſuorum poſſeſſionem violẽter irruit eorúmq; peculium depeculatur. Certatim à doctis illud Tiberij celebratum eſt: Boni paſtoris eſſe tondêre pecus, non deglubere. Quo damnabat tyrannos illos δημοβόροις, qui ſuis abradunt quicquid poſſunt, & ſic importuniùs in fiſcum ſuum cõuertunt, vt à miſera plebecula non pellem modò, ſed & carnes ipſas detractas velint. Eandem ſententiam, ſed alijs verbis expreſſam ab Alexandro Macedone, literis proditam habemus. Huic enim cùm diſplicerent exactiones, eorúmq; potiſſimùm qui à ſubditis ampliores vectigalium reditus, quam per fortunas hominum liceret, extorquebant, apud ſuos aiebat, κηπωρὸν μισῶ τὸν ἐκ ῥιζῶν ἐκτέμνοντα τὰ λάχανα, Olitorem odi qui radicitus herbas conuellit, atque ab ima ſtirpe arbores excîdit. Artaxerxes Longimanus dictitabat, Addere quàm auferre magis eſſe regium: Ptolemæus Lagi filius, Ditare quàm ditem eſſe, conuenientius Principi: Notum illud, Lucri bonus odor ex re qualibet. Sed ad illuſtrandum id argumentum, conferre placet alia quædam. Theodericus ſcribens ad Marcellum Aduocatum fiſci, apud Caſſiodor. Variar. lib. 1. Epiſt. 22. Non quoties ſuperes, ait, ſed quemadmodum vincas inquirimus: non quæras de poteſtate noſtra, ſed de iure victoriæ: quando laudabiliùs à parte fiſci perditur, cùm iuſtitia non habetur. Nam ſi dominus vincat, oppreſſionis inuidia eſt: æquitas verò creditur, ſi ſupplicem ſuperare contingat. Et lib. 4. Epiſt. 37. Crementa fiſcalium tributorum iuſtiſſimo ſunt penſanda iudicio: quia ſeruientium imminutio eſt huius illationis acceſſio, quantúmque pars illa proficit, tantùm ſe hæc à firmitate ſubducit. Sed à nobis, qui fiſci vtilitatem ſtabili volumus diuturnitate conſiſtere, excludenda eſt diſpendioſa ſemper enormitas, ne augmento ſuo tumens ſumma deficiat, incipiatque magis deeſſe, quia immaniter viſa eſt accreuiſſe. Rectè itaque idem Caſſiod. lib. 1. Fit interdum cauſſa mala fiſci, vt bonus Princeps eſſe videatur. Rarò enim

Vide an fuerit Alexãder Macedo, certe videtur potius Alexander Seuerus.

Locus præclarus è Caſſiodoro.

vt eiuſdem Caſſiodori verbis vtar) vtrumque ſub admiratione perfectum eſt, vt & fiſcus creſceret, & priuata vtilitas nulla damna perferret. Ex Alciati lib. Patergôn 8. c. 6. notandæ hæc Pliniana ex Panegyrico ad Traianum: Quæ præcipua tua gloria eſt, ſæpè vincitur fiſcus: cuius mala cauſſa numquam eſt, niſi ſub bono Principe. Iulius Capitonus in M. Antonini vita: Fiſcô in cauſſis compendij numquam iudicans fauit. Eutropius & Sextus Aurelius in Conſtantij, ſeu Iuliani vita: Pompeia Plotina, incredibile dictu eſt, quantum auxerit gloriam Traiani: cuius procuratores cùm calumnijs prouincias agitarent, adeò vt vnius ex ijs diceretur locupletum quemque ita conuenire, Quæ habes? pone quod habes: illa coniugem corripuit, atque increpuit, quòd gloriæ ſuæ eſſet incurioſus, talemque poſtea reddidit, vt exactiones improbas deteſtans, fiſcum lienem vocaret quod eo creſcente reliqui artus tabeſcunt. Et hæc quidem bonorum Principum exempla ſunt. Hactenus Alciatus. Ad illuſtrandũ hoc tyrannicę rapacitatis argumentum pulcher ſeſe mihi locus offert ex Ammiano Marcellino, vt ſæuitiam auaram Valentiniani exagitat. Auiditas plus habendi, inquit, ſine honeſti prauique differentia, & indagandi quæſtus varios per alienæ vitæ naufragia, exundauit in hoc principe, flagrantius adoleſcens; quam quidem prætendentes Imperatorem Aurelianum purgare tentabant, id affirmando, quod vt ille poſt Galienum, & lamentabiles Reipub. caſus exinanito ærario torrentis ritu ferebatur in diuites: ita hic quóque poſt procinctus Parthici clades magnitudine indigens impenſarum vt militi ſupplementa ſuppeterent, & impendium, crudelitati cupiditatem opes nimias congerendi miſcebat: diſſimulans ſcire quod ſunt aliqua quæ fieri non oporteat, etiamſi licet. Temiſtoclis illius diſſimilis qui cùm poſt pugnam, agminaque deleta Perſarum, libenter obambulans armillas aureas vidiſſet humi proiectas, & torquem: Tolle, inquit, hæc ad comitum quendam prope aſtantem, tu qui Themiſtoles non es; non quodlibet probans in duce magnanimo lucrum. Huius exempla continentię in Romanis exuberãt ducibus: quibus omiſſis, quoniam non ſint perfectæ virtutis iudicia (nec enim aliena non rapere laudis eſt) vnum ex multis conſtans, innocentiæ vulgi veteris ſpecimen ponam. Cum proſcriptorum locupletes, domos diripiendas Romanæ plebi Marius dediſſet & Cinna vulgi rudes animi & humana ſoliti reſpecta-

Lib. 1. T. 16. *Locus ex Alciati Parergo.* *Valẽtiniani auaritiã nimia.* *Themiſtoclis animus moderatus.* *Romani continuerũt manus à bonis proſcriptorum ciuilis belli tempore.*

re, alienis laboribus perceperunt, vt nullus egens reperiretur aut infimus, qui de ciuili luctu fructum contrectare pateretur ſibi conceſſum hactenus Amm. apud Caſſiodorũ epiſtola eſt Theoderici Gothorum regis ad ſenatũ vrb. Ro. qua Venãtium laudat honore donatũ Comitinæ, móxque præfectum Prætorio, qui ſic principis fiſco conſuluit, vt nihil priuatis videretur offeciſſe. Senſimus auctas illationes, inquit, vos addita tributa neſcitis. Ita vtrumq; magnæ fuit admirationis, quod fiſcus creſceret, & priuata vtilitas nulla damna perferret.

Fiſcus quid.

fiſcum.] Fiſcus, receptaculum nummorum eſt, propriéque principis, l. 1. §. hoc interdictũ, D. ne quid in loco publ. Res fiſcales, ait Vlpian. quaſi propriæ & priuatæ principis ſunt: à fiſcis, id eſt ſportulis, vt apud Aſconium 2. Verrina, quæ nummorum receptacula ſunt ad maioris ſummæ pecunias capiẽdas. Hinc confiſcare deflexum verbum, pro deferre ad fiſcũ principis. Et apud Sueton. in Auguſto cõfiſcata bona, quę fiſco ſunt adiudicata. Ærarium verò publicũ eſt, populiq; Romani, quod Plinius Iunior teſtatur in panegyrico.

arguitur ciuica pauperies.] Conſtans Imperator Romanus dicebat opes publicas melius à priuatis pluribus haberi, quàm intra vnum Principis clauſtrum reſeruari. Nec alienum eſt ab eo quod ad Nicoclẽ ſcripſit Iſocrates: *σημεῖον ἔστω* inquit, *σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γινομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν*: Argumentum hoc tibi ſit imperij rectè honeſtéque adminiſtrati, vbi videris eos, quibus præes, tua diligentia curáque locupletiores & ditiores factos.

Appendix.

Benè Iuriſc. in l. non puto, D. de iur. fiſci. non puto eum delinquere qui in dubijs quæſtionibus contra fiſcum facilè reſpondet. Certè iuris auctores vix fiſci compendijs indulſerunt, vt neque principes boni. Sic Iſocrat. ad Nicoclem: *σημεῖον ἔστω τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γινομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν.* hoc tibi ſignum ſit imperij recte adminiſtrati, cùm ſubditos habueris locupletiores, & modeſtiores ex tua ipſius ſolicitudine. In Autent. vt iudic. ſin. quoq. ſuffrag. Expedit Reipub. ſubditos eſſe locupletes. & imperium, fiſcusque abundabit, ſi ſubditos habuerit fortunatos.

Quod

Quod non capit Chriſtus, rapit fiſcus.

EMBLEMA CXLVII.

E X P R I M I T *humentes, quas iam madefecerat antè*
Spongiolas, cupidi Principis arcta manus.
Prouehit ad ſummum fures, quos deinde coercet,
Vertat vt in fiſcum quæ malè parta ſuum.

PRincipes auari eos publicis & maximis functionibus præficiunt, quos ingenioſos & ſtrenuos eſſe norunt: qui ſi aliquando ad rem plus æquo attenti publica in priuatum transfundant (quales potiſſimum ſolent eſſe qui fiſci rationes tractant) ita vt populum & regiones in quibus negotiũ principis agunt, vel tributa cogunt, expilent, ſępenumerò damnantur capitis: maléque parta bona fiſco addicuntur, adeò vt *Commentũ Principum auarorum.*

ſint tamquam ſpongiæ, quæ pro arbitrio nunc humectantur aut areſiunt. Exempla quamplurima ſunt in monumẽtis antiquitatum, ſed & in noſtris Galliæ annalibus; quæ non placet huc adducere vel quòd peruia ſint, aut quòd ea ſcribendi libertas quoſdã offẽderet, Satis eſt ſi ſubijciã quod Suetonius de Flauio Veſpaſiano ſcripſit: Solus eſt in quo meritò culpetur pecuniæ cupiditas, inquit: nõ enim contentus omiſſa ſub Galba vectigalia reuocaſſe, noua & grauia addidiſſe: negotiationes quoque vel priuato pudẽdas propalam exercuit. Creditur etiam procuratorũ rapaciſſimũ quemque ad ampliora officia ex induſtria ſolitus promouere: quò locupletiores condemnaret quibus quidem vulgò pro ſpongijs dicebatur vti, quòd quaſi & ſiccos madefaceret, & exprimeret humentes. Cæterùm neminẽ latere velim epigraphen huius tetraſtichi tractam eſſe ex cauſa 16. q. 7. can. Maiores. ſic enim ſcriptum reperio: Maiores noſtri ideò copijs omnibus abũdabant, quia decimas Deo dabant, & Cæſari cenſus reddebant modò autem quia diſceſſit deuotio Dei, acceſſit indictio fiſci Nolumus partiri cum Deo decimas, modò autem tollitur totum. Hoc tollit fiſcus, quod non capit Chriſtus.

Veſpaſiani aſtus & auaritia.

Locus è Pontificio iure.

Principis arcta manus.] Alludit ad illud Ouidianum:

An neſcis longas Regibus eſſe manus?

Prouerbium, Longæ Regum manus. fortè non malè, arcta manus ſumitur pro auara & rapaci.

Prouehit fures.] i. depeculatores. Furum enim nomen generis eſt. Peculatus crimen notum in iure.

Principis clementia.

EMBLEMA CXLVIIII.

*V*ESPARVM *quòd nulla vnquam* Rex *ſpicula figet,*
Quódque alijs duplo corpore maior erit;
Arguet imperium clemens; moderatáque regna,
Sanctáque iudicibus credita iura bonis.

VEſparum vocabulum pro apum nomine hîc ſumi καταχρηστικῶς docti quidam homines conijciunt. Alij non minus eruditi citra figuram id ſcribi arguunt. Harum itaque hæc natura eſt, vt quem ſequantur, Principem habeant aliis proceriorem, & quaſi honore potiorem, qui quamquam imperium in alias habeat, aculeo tamen caret. quod his teſtatur verbis Baſilius homilia 8. in Hexaëmeron: ὅτι κέντρον

Veſpæ pro apibus abuſiuè.

Apum natura.

τῷ βασιλεῖ μελισσῶν, ἀλλ' οὐ χρῆται τούτῳ πρὸς ἄμυναν. νόμοι τινές εἰσιν οὗτοι τῆς φύσεως ἄγραφοι, ἀργοὺς εἶναι πρὸς τιμωρίαν τοὺς τῶν μεγίστων δυναστειῶν ἐπιβαίνοντας. id eſt, Regi apum aculeus eſt, ſed eo ad vlciſcendum non vtitur. Sunt hæ naturæ leges non ſcriptæ, vt quiſque maxima eſt potētia prędìtus, ita tardum ad puniendum eſſe oportere. hæc Baſil. Eadem ferè retulit D. Ambroſ. Hexaëmer lib. 5. cap. 20. Ælian. hiſtoriæ animal. 1. & 5. Dio Chryſoſtom. Orat. de regno 4. Sed audiamus Principem Stoïcorum Senecam. Sic enim lib. De clementia: Maiorem poteſtatem non oportet eſſe noxiā, ſi ad naturæ legem componitur. Natura enim commenta eſt regem, quod ex alijs animantibus licet cognoſcere, & ex apibus, quarum regi ampliſſimū cubile eſt, medióque ac tutiſſimo loco. Et ibid. Præterea inſignis Regi forma eſt, diſſimiliſque cæteris, tum magnitudine tum nitore. Hoc tamen maximè diſtinguitur. Iracundiſſimæ, ac pro corporis captu pugnaciſſimæ ſunt apes, & aculeos in vulnere relinquūt: Rex ipſe ſine aculeo eſt. Noluit illum natura nec ſæuum eſſe, nec vltionem magno conſtaturam petere, telúmque detraxit, & iram eius inermem reliquit. Exēplum hoc magnis Regibus ingens eſt. Eſt enim illi mos exercere ſe in paruis, & ingentium rerum documenta minima agere. Pudeat ab exiguis animalibus non trahere mores, cùm tanto hominum moderatior animus eſſe debeat, quanto vehementiùs nocet. Vtinam quidē eadem homini lex eſſet, & ira cum telo ſuo frangeretur, nec ſæpius liceret nocere quàm ſemel, nec alienis viribus exercere odia. hæc ille. Et hoc optimo Principi ſymbolum propoſitum eſt, vt inter alias virtutes, quibus opus habet ad ſuæ Reipubl. adminiſtrationem, nihil animi moderatione habeat antiquius. Etenim eius auctoritas & agendi facultas, etiamſi maior ſit quam in alijs, minimè tamen ſæuire debet, ijsque quibus præeſt, terrificum ſe præbere. Nam inter virtutes alias quę Principem maximè deceant clementia eſt. M. Antonius, qui Philoſophi cognomen non ab re eſt conſecutus, nihil quicquam eſſe dicebat, quod Imperatorē Romanum magis deceret, quàm clementiam: eámque ob cauſſam neque in rebelles ſuos ſæuitū voluit. Rectè apud Claudianum Theodoſius Honorio filio ſalubre hoc conſilium ingerit:

Clementia vera p incipis virtus.

Sis pius in primis: nam cùm vincamur in omni
Munere, ſola Deos æquat clementia nobis.

Ouid. 1. de Ponto eleg. 3.

Sed piger ad pœnas princeps, ad præmia velox:
Quiq; dolet, quoties cogitur eſſe ferox.

Compertum eſt Cæſarem Iulium Deorum numero aſcriptũ, quòd clemẽs ac placabilis in eos fuerit, à quibus iniuriã bellis ciuilibus acceperat. Eadem virtus Auguſtum conſecrauit: Pij cognomen dedit, alioſque permultos immortalitate donauit. Pyrrhi Epirotæ laudatur animi moderatio, qui iuuenes, à quibus inter pocula irriſus erat, & conuicijs impetitus, illæſos abire ſiuit, cùm vnus ex ijs reſpondiſſet id vini cauſſa contigiſſe. Celebratur eò plus Auguſtus Cæſar, cuius gratia cùm Senatus ijs adempturus eſſet ius teſtandi, qui eum cõtumelijs & probris affeciſſent, non eſt paſſus id decerni, vt eſt apud Suetonium. Eam ipſam patientiam initio imperij finxiſſe Tiberium, teſtis eſt Cornelius Tacitus. Nam libellos famoſos & dicta in ſe mordacia diſſimulauit, eorumque auctores ad cognitionem vocari noluit. Vſurpabat enim illud ſæpenumerò, In libera ciuitate liberas etiam linguas eſſe debere: & ſi quando hęc aperta feneſtra eſſet, nullas alias in Senatu fore lites, & accuſandi occaſiones. Magas Poëta quidam in ludis publicis Philemonem perſtrinxerat. Is cum veniſſet in Philemonis poteſtatem, ſtatim miniſtro cuidam Philemon præcepit aperta voce, vt maledico caput gladio amputaret: ſed clam, vt nudo enſe ceruices attingeret, móxque vt eum illæſum abire ſineret, eíque daret nuces, talos, pilam & alia quædam ludicra. Quibus ille Princeps apertè indicabat, ſe aculeum quidem habere, ſed eo vti minimè velle: déque potentiore maledicere, magis eſſe puerorum quàm virorum. Eam regiam virtutem vt actionibus alijs permultis certè heroicis, ſic reſcripto egregiè probarunt Theodoſius, Arcadius, & Honorius: cuius reſcripti ad Rufinum hęc formula: Si opprobrium ex leuitate proceſſerit, negligendum: ſi ex furore & inſania, condolendum: ſi ab iniuria, remittendum. Occurrunt inſignia exempla clementiæ apud Suetonium, quæ quia longè plura ſunt, hæc duntaxat ex Veſpaſiano: Offenſarũ inimicitiarumque minimè memor, executórve Vitellij, hoſtis filiam ſplendidiſſimè maritauit, dotáuitque etiam & inſtruxit &c. Non temerè quis inſons punitus reperitur, niſi abſente eo & ignaro, aut certè inuito atque decepto. Heluidium Priſcum, quamuis relegatũ primò, deinde & interfici iuſſum, magni æſtimauit ſeruare quoquo modo miſſis

Iulij Cæſaris clementia.

Boni pijque Imperatores.

Veſpaſiani clemẽs animus & Titi filij.

qũi percuſſores reuocarent, & ſeruaſſet, niſi ſe perijſſe falſo nunciatum eſſet. Cæterum neque cæde cuiuſquam vmquã lætatus, iuſtis ſupplicijs illacrimauit etiam & ingemuit. Idem in Tito ſic, Pontificatum maximum ideo ſe profeſſus accipere, vt puras ſeruaret manus, fidem præſtitit nec author poſthac cuiuſquam necis nec conſcius, quamuis interdum vlciſcendi cauſa non deeſſet, ſed periturum ſe potius, quàm perditurũ adiurans, &c. Ammianus vero Marcellinus ad finem 21. lib. cum alijs comparans Imperatorem Conſtãtium, ait immanitatem facilè ſuperaſſe Caligulæ, Domitiani, Commodi, & id vnum egiſſe maximè, vt quamquam ſæuiſſimus eſſet, iuſtus tamẽ vellet & clemens æſtimari qui-que ex minimis cauſis malorum congeries excitabat, diſſimilis Marci illius, principis verecundi, qui cum ad Imperiale culmen in Syria Caſſius ſurrexiſſet, epiſtolarum faſcem ab eo ad cõſcios miſſum perlatore capto ſibi oblatum, illicò ſignatum exuri præcepit, agens adhuc in Illyrico ne inſidiatoribus cognitis inuitus, habere quoſdam poſſet infenſos, vtque rectè quidam ſentientes arbitrantur, virtutis erat potius indicium magnæ, Imperio eundem comitantium ſine cruore ceſſiſſe, quàm vindicaſſe tam inclementer: vt Tullius quoque docet, crudelitatis increpans Cæſarem in quadam ad nepotem epiſtola: Neque enim quicquam aliud eſt fœlicitas, inquit, niſi honeſtarum rerum proſperitas. vel vt alio modo definiam: Fœlicitas eſt fortuna, adiutrix conſiliorum bonorum: quibus qui non vtitur, fœlix nullo pacto eſſe poteſt. Ergo in perditis impijſque conſilijs quibus Cæſar vſus erat, nulla potuit eſſe fœlicitas: fœliciorque meo iudicio Camillus exulans, quàm temporibus ijſdem Manlius etiamſi id quod cupierat regnare potuiſſet. Id Epheſius quoque Heraclitus adſerens monet, & ab inertibus & ignauis, euentus variante fortuna, ſuperatos aliquoties viros fuiſſe præſtantes. Illud verò eminere inter præcipuas laudes, cùm poteſtas in gradu, velut ſub iugum miſſa nocendi, ſæuiendíque cupiditate: & iraſcendi, in arce victoris animi trophæum erexit glorioſum: Hactenus Ammianus. Addam etiam ex eiuſdem 30. libro vituperationem ſanè acerrimam Valentiniani Imperatoris: Nonnumquam etiam clementiæ ſpeciem præ

Fœlicitas quid.

Valentiniani truculentia.

ſe tulit, cùm eſſet in acerbitatem, naturæ calore propenſior, ,,
oblitus profectò quod regenti imperium omnia nimia ve- ,,
lut prærupti ſcopuli, ſunt deuitanda. Nec enim vſquam ,,
reperitur miti coërctione contentus, ſed aliquoties quæſtio-
nes multiplicari iuſſiſſe cruentas, poſt interrogationes fu-
neſtas nonnullis ad vſque diſcrimina vitæ vexatis. Et ita
erat effuſior ad nocendum, vt nullum aliquando damna-
torum capitis eriperet morte ſubſcriptionis elogio leui,
cùm id etiam principes interdum fecerint ſæuiſſimi. At
qui potuit exempla multa contueri maiorum & imitari ,,
peregrina atque interna humanitatis & pietatis, quas ſa ,,
pientes conſanguineas virtutes eſſe definiunt: è quibus hæc ,,
poni ſufficiet. Ataxerxes Perſarum ille rex ſapientiſſimus, *.taxerxis*
quem Macrochira membri vnius longitudo commemora *a ..ns*
uit, ſuppliciorum varietates, quas natio ſemper cruda exer- *moderatus.*
cuit, leuitate gemina caſtigans, tiaras ad vicem capi-
tum, quibuſdam noxijs amputabat: & ne ſecaret aures
more regio pro delictis, ex galeris fila pendentia præci-
debat: quæ temperantia morum ita tolerabilem eum fe-
cit & verecundum, vt adnitentibus cunctis multo & mi-
rabiles actus impleret Græcis ſcriptoribus celebratos.
Preneſtino Prætore, qui bello quodam Samnitico propera-
re iuſſus ad præſidium venerat ſegnius, ad crimen diluen-
dum exhibito, Papyrius Curſor ea tempeſtate dictator, ſe-
curem per lectorem expediri, hominéque abiecta ſe pur-
gandi fiducia ſtupefacto, viſum propè fruticem iuſſit ab-
ſcindi: hocque ioci genere caſtigatum eum abſoluit, non
ideò contemptus, vt ad reſiſtendum opus Alexandro Ma-
gno, ſi calcaſſet Italiam æſtimatus. Hæc forſitan Valenti *Lenitudo*
nianus ignorans, minimèque reputans afflicti ſolatia ſta- *principum*
tus ſemper eſſe lenitudinem principum, pœnas per ignes *afflicti. ſo-*
augebat & gladios: quod vltimum in aduerſis rebus re- *latium ſta-*
medium pietas reperit maiorum, vt Iſocratis memorat ,, *tus.*
pulchritudo: cuius vox eſt perpetua docentis, ignoſci de- ,,
bere interdum armis ſuperato rectori; quàm iuſtum quid ,,
ſit ignoranti: vnde motum exiſtimo Tullium præclarè pro ,,
nunciaſſe, cùm defenderet Oppium: Etenim multum poſſe ,,
ad ſalutem alterius, honori multis: parum potuiſſe ad exitiū ,,
probro nemini fuit. Et hæc ille hactenus tanto quidem li-
bentius in eo ſermone certè præclaro exſpatiatus, quā ægre

cōmemoraret multorum principum Romanorum nimiam ſæuitiam ad ſua vſque tempora impunè graſſantem. Quia vero de conuicijs & probris in Principes nonnihil diximus in prima noſtra commentatione, placet attexere nonnulla ex Tacito quæ ad id faciūt, ſic enim ille oratione Cremutij Cordi apud Imperatorem Tiberium accuſati, quòd editis annalibus, laudatóque M. Bruto, C. Caſſium vltimum Romanorum dixiſſet. Marci Ciceronis libro, inquit ille, quo Catonem cælo æquauit, quid aliud dictator Cęſar quam reſcripta oratione, velut apud Iudices, reſpondit? Antonij epiſtolæ, Bruti conciones, falſa quidem in Auguſtū probra, ſed multa cum acerbitate habent; Carmina Bibaculi & Catulli referta contumelijs Cęſarum leguntur, ſed ipſe D. Iulius, ipſe D. Auguſtus & tulere iſta & reliquere, haud facilè dixerim moderatione magis an ſapientia; námque ſpreta exoleſcunt: ſi iraſcare, agnita videntur. Nos multa ex Seneca tranſiliendo ducimus, tot enim penè ſententiæ & decreta leguntur apud eundem, quot verba: ſatis habemus hunc commentariū claudere oraculo imperiali. *Nihil tam peculiare eſſe Imperatoriæ maieſtati, quàm humanitatem, per quam ſolum Dei ſeruatur Imitatio*, l. Imperialis, C. de nupt. Nec arbitror aliā fuiſſe mentē Seueri, qui numo quodā ſuo ſimulachrū mulieris leoni exporrecto inſidentis, altera manu haſtam terrę affixam tenentis, altera fulmen ſubijcientis oſtentauit, vt clementiam inſinuaret: Nā & eius id inſcriptio declarat, INDVLGENTIA AVG. IN CAR.

Locus Taciti de Tiberio conuicia non curante.

Seueri numus.

Appendix.

Nihil tam peculiare imperiali maieſtati quàm humanitas, per quam ſolam dei ſeruatur imitatio, l. imperialis, 23. C. de nupt. Auten. vt iudic. ſin. quoq. ſuffrag. Benè & ſapienter Xenophon, quo loco ait, *ἄρχοντας ἀγαθὺς οὐ διαφέρειν πατέρων ἀγαθῶν*: meminimus alioqui patris patrię nomē tributum bonis principibus, vſurpatū etiam ambitioſè ab improbis; meminit Corn. Tacit 2. Annal. Id magnificè declarat Seneca 1. de clementia: Hoc quod parenti, principi faciendū eſt, quem appellamus patrem patriæ. Certè & ſi cognomina data ſint, magnos, & felices, & Auguſtos dicimus: & ambitioſæ maieſtati quicquid potuimus titulorum congeſſimus Patrem patriæ appellamus, vt ſciret datam ſibi poteſtatem

patriam quæ eſt temperatiſſima liberis cõſulens, ſuâque poſt illos reponens. Hæc ille. Et eodem elogio à Perſis donatum Cyrum legimus. Iuſtinian. Nouell. 7. οὕτως ἄρχοντες τῶν ὑπηκόων ὡς ἂν πατὴ, ἐς υἱων. Quid plura? & T. Liuius ait, Imperatores eſſe debere parẽtum loco. Martialis adblandiẽs Domitiano,

Tu verus patriæ diceris eſſe pater.

ſanctáque iudicibus.] ait Iuriſc. Parum eſt in ciuitate iura eſſe, niſi ſint qui ea poſſint reddere, l. 2. §. poſt originem, D. de orig. iur. At quidem bonus princeps ſui ſimiles, bonos magiſtratus euehit, quibus & iuris dicundi falcultatẽ permittit.

Salus publica.

EMBLEMA CXLIX.

PHOEBIGENA erectis Epidaurius inſidet aris
Mitis, & immani conditur angue Deus.
Accurrunt ægri, veniátque ſalutifer orant.
Annuit, atque ratas efficit ille preces.

Aeſculapius cur Deus habitus.

AEſculapius inſignis Medicus, Dianæ precibus Hippolytum ab equis diſcerptum in vitam reuocauit: quam ob rem Iupiter iratus eum fulmine percuſſit. Poſt mortem Deus eſt habitus & ſub ſerpentis imagine diuinis honoribus affectus. Tali cultus effigie Romam graui peſtilentia laborantem dicitur liberaſſe, ad quam tandem deductus eſt à fano ſibi ſacro, quod erat quinque millibus ab Epidauro paſſuum. Hiſtoriam hanc fuſiùs pertractant Valer. Max. c. De

miracul. libro 1. Plin. 24. cap. 4. Diuus Auguſt. De ciuit. 3. cap. 17. meminit & Lactantius varijs locis. ex quo notum illud Sereni:

Qui colis Ægeas, qui Pergama, quiq; Epidaurum,
Qui quondam placida tectus ſub pelle draconis
Tarpeias arces, atque indita templa petiſti,
Depellens tetros præſenti numine morbos.

Hoc ſerpentis inuolucro (nihil enim fabulam moror: emblematis vim, vnáque auctoris mentem inſpicio) hoc inquam ſerpente, nihil aliud verius & expreſſius intelligi datur, quàm Seruator noſter Chriſtus, verus animarum noſtrarum Æſculapius, & ſalutis humanæ vindex, qui ſub ſerpentis imagine, in deſerto à Moſe legiſlatore appenſus, omnes omniũ morbos & vulnera ſanitati reſtituit, & in cruce omnes noxas & crimina expiauit Nec verò immeritò ſalutis notã ſerpens ſibi videtur vindicaſſe, à quo nimirum multa in humanum genus remedia proficiſcuntur. qua de re pluribus libro 16. De ſacris Ægyptiorum literis Pierius. Æſculapium etiã, præter alios Medicorum præſidem Plutar. Sympoſ. 9. quæſt. 10. tradit. Sed occurrit interea mihi locus è 2. Artemidori lib. De ſomniis: qui ait, per Æſculapium in templo erectum, & in baſi ſtantem, ſignificari quoddam bonum præſagium. Qui ſi moueatur, aut accedat, morbum & peſtem portendit: tum enim maximè hominibus eo Deo eſt opus His autẽ qui ægrotant, ſalutem prædicit. At non videtur omittendum, quod veterum monumentis proditum eſt. In numo Antiochi Soteris, SALVS Dea Romanis habita pingebatur forma mulieris, habitu regio ſedentis, pateram tenentis, iuxta quã ara, & ad aram inuolutus anguis caput attollens. Plerique noſtra ætate viri eruditi conijciunt ab Alciato hîc tacitam eſſe factam alluſionem ad Ambroſianũ illum anguem, qui Mediolani viſitur in marmorea columna erectus ipſa æde D. Ambroſij.

Serpens quid.

Serpens, ſalutis ſymbolum.

Anguis Ambroſianus Mediolani.

Epidaurius.] ab vrbe notiſſima Peloponenſi in ſinu Saronico, ex qua ſerpentis imagine Romam adductus creditur. Propertius:

Eſt Deus extinctum Creſsis Epidaurius herbis,
Reſtituit patrijs Androgeona focis.

Lege Ouid. lib 15. Metamorph.

Annuit, atque ratas] Ouidium imitatur 1. Faſtorum:

Efficiatq; ratas vtráque Diua preces.

Reſpublica liberata.

EMBLEMA CL.

CÆSARIS exitio, ceu libertate recepta,
Hæc ducibus Brutis cuſa moneta fuit.
Enſiculi in primis, queis pileus inſuper aſtat,
Qualem miſſa manu ſeruitia accipiunt.

Numiſma M. Bruti.

OCciſo in Pōpeij curia, vbi ſenatus habebatur, Iulio Cæſare à Bruto, Caſſio, & cæteris coniuratis, ij ceu libertate populo reſtituta, fabricari numiſma curarunt, in quo ſculpti erant duo pugiones adiecto pileo. Pugio cędem patratam omninò ſignificabat : pileus verò libertatem, vt refert Dion lib. 47. Vulgare olim prouerbium fuit, Vocare ad pileum; cuius meminit Noctium Atticarum 7. c. 4. Gellius,

& Macrobius 1. Saturnal. Aurelius Victor ſcribit, mortuo Nerone ſic cunctas prouincias, omnémque Romam exultaſſe, vt plebs induta pileis manumiſſionum, tãquam ſæuo exempta dominio triumpharet. Compertum habemus libertatis indicium pileum fuiſſe: vnde & qui ſerui libertate donabãtur, pileum geſtabant raſo capite. Longum eſſet auctores huc aduocare, qui longè multi idem tradiderunt. Suppetunt exẽpla quammulta de pilei vſu & geſtatione, & huc quidem pertinent numi veteres quamplurimi in quibus eſt pileus cum inſcriptione libertas, vt in numis Tiberij eſt enim effigies hominis dextera pileum tenentis, læua expanſa, cùm inſcriptione, libertas Auguſta. Longum eſſet: & alia eiuſdẽ generis numiſmata percurrere. In Seru. Galbæ numo ſimulacrum eſt cum iaculo & pileo: inſcriptio verò, libertas publica. Caſtores etiam Dioſcuros fuiſſe pileatos legimus, quo habitu fuiſſe lacones volunt, hi enim patrio inſtituto pugnabant pileati vt animum in barbaros & tyrannos indomitum ſignificatione libertatis oſtenderent. Eadem fortè cauſa Græci illi qui noſtrorum patrum temporibus tyrannidem Turcicam fugientes in Italiam ſe receperunt ingenuam ſuam libertatẽ & priſcam nobilitatem pilei ſui geſtatione profeſſi ſunt. Quid enim memorem pilei celebrem lauream iamdiu in ſcolis non temere vſurpatam? *Pileus ſignum libertatis.* *Pileus in numis.* *Dioſcuri pileati.*

miſſa manu ſeruitia.] Serui manumiſſi, liberti facti, aut libertate donati. Seruitiorum nomen pro ſeruis, præter cæteros in Catilinaria vſurpat Salluſtius, & Cicero ſæpè. *Seruitia.*

In vitam humanam.

EMBLEMA CLI.

PLVS ſolito humanæ nunc defle incommoda vitæ,
Heraclite: ſcatet pluribus illa malis.
Tu rurſus, ſi quando aliâs, extolle cachinnum,
Democrite: illa magis ludicra facta fuit.
Fine fleam, aut tecum quo modò ſplene iocer.

Heracliti fletus & riſus Democriti.

HEraclitus quoties domo egrederetur, ineptias humanas fletu ſolebat excipere, quòd omnia illi miſera & deploranda viderentur: contrà Democritus eadem de cauſſa ridebat effuſiùs, quòd humanas actiones ludicras & ſtultas conſpiceret; qui ſi hodie reuiuiſcant, ampliorem ſiuidem & vbe-

riorem vel luctus vel riſus materiam offendent,quàm vnquam antea cùm omnia in dies deteriora fiant.quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit ſinus? Ver. Horatius:

Damnoſa quid non imminuit dies;
Ætas parentum peior auis tulit
Nos nequiores,mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Dubium itaque relinquitur,vtrum ſequi ſit ſatius, cùm ſit vtrumque nec planè tutum,nec omninò probatum. Repone ipſiſſima Senecæ verba: ad rem enim faciunt vitæ, 1.c.15.opinionemDemocriti meliorem fuiſſe,& ad imitandum accommodatiorē,quàm Heracliti fletum, ait. In qua ſententia fuit *Pulcher* etiam Satyra 10. Iuuenalis. Sed præſtat audire Philoſophum *Senecæ* eumdem lib.2. De ira.ſic diſputantem : Heraclitus, quoties *locus.* prodierat, & tantum circa ſe malè viuentium, imò malè pereuntium viderat,flebat:miſerebatur omniū qui ſibi læti felicéſque occurrebant:miti animo,ſed nimis imbecillo &ipſe inter deplorandos erat. Democritum contrà aiunt nunquā ſine riſu in publico fuiſſe:adeò nihil illi ſerium videbatur eorum quæ ſeriò gerebantur. Vbi iſti hìc iræ locus eſt? Aut ridenda omnia,aut flenda ſunt.Non iraſcetur ſapiens peccātibus. quare? quia ſcit neminem naſci ſapientem,ſed fieri:ſcit pauciſſimos omni æuo ſapientes euadere , quia conditionē humanæ vitæ perſpectam habet. Nemo autem ſanus naturę iraſcitur. Quid enim ſi mirari velit non in ſylueſtibus dumis poma pendêre? quid ſi miretur ſpineta ſentesque non vtili aliqua fruge compleri? Nemo iraſcitur, vbi vitium natura defendit. Placidus itaque ſapiens & æquus erroribus , non hoſtis,ſed correptor peccantium, hoc quotidie procedit animo. Multi mihi occurrunt vino deditì , multi libidinoſi, multi ingrati , multi auari , multi furiis ambitionis agitati. Omnia iſta tam propitius aſpiciet,quā ægros ſuos medicus. Emblema ſumptum eſt ex incerti Poëtę Græci Epigrammate,quod eiuſmodi eſt: *Typus Emblematis.*

τὸν βίον, ἡράκλειτε, πολλὺ πλέον ἤπερ ὅτ' ἔζης
δάκρυε, νῦν ὁ βίος ἐστ' ἐλεεινότερος,
τὸν βίον ἄρτι γέλα δημόκριτε τὸ πλέον ἢ πρίν,
νῦν ὁ βίος πάντων ἐστὶ γελοιότερος.
εἰς ὑμέας δὲ καὶ αὐτὸς ὁρῶν τὸ μεταξὺ μεριμνῶ
πῶς ἅμα σοὶ κλαύσω, πῶς ἅμα σοὶ γελάσω.

Heraclitus. *Heraclite.*] Heraclitus Philoſophus Epheſius, cuius vitam repete ex Laërtij lib. 9.

extolle cachinnum.] deride, naſo ſupende adunco. Cachinnus, fictum vocabulum eſt à ſono riſus. Eſt enim riſus elatus, & ſolutus. Perſius 1. Satyra:

Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.

Democritus. *Democrite.*] Democritus Abderita fuit; de quo Plinius variis locis, & lib. 9. Laërtius. Gelaſinum fuiſſe cognominatum ob riſus petulnatiam notant veteres plerique. Iuuenalis:

Perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat.

Democritus.

ſplene iocer.] abunde rideam. Lien ſiue ſplen, ſedes eſt riſus. Perſius Satyr. 1.

——ſum petulanti ſplene cachinno.

Appendix.

Mores hominum lapſos ſemper in deterius auctores non pauci perſtrinxerunt. Virgil. 1. lib. Georgico:

——ſic omnia fatis
In peius ruere, & retrò ſublapſa referri, &c.

Horatius ſic,

Damnoſa quid non imminuit dies?
Ætas parentum, peior auis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Salluſtius in Catilina: Sic imperium à bonis ad non æquè bonos deriuatur. Ouidius,

Vtendum eſt ætate: cito pede labitur ætas:
Nec bona tam ſequitur, quàm bona prima fuit.

Iuuenalis ſaty. 1.

Nil habet vlterius quod noſtris moribus addat
Poſteritas: eadem cupient, faciéntque nepotes.
Res hodie minor eſt, here quàm fuit, atque eadem cras.

Aere

Aere quandoque ſalutem redimendam.

EMBLEMA CLII.

ET pedibus ſegnis, tumida & propendulus aluo,
Hac tamen inſidias effugit arte fiber.
Mordicus ipſe ſibi medicata virilia vellit,
Atque abicit, ſeſe gnarus ob illa peti.
Huius ab exemplo diſces non parcere rebus,
Et, vitam vt redimas, hoſtibus æra dare.

APologus eſt Æſopcus de Caſtore, quem proditum eſt in venatione deprehenſum ſuos ſibi teſtes abſcindere, atque eos proijcere, gnarum ſe eorum præcipuè cauſſa peti. Idque arguit, ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν *Caſtoris ſeù fibri ſollertia.*

σωτηρίας ὀυδένα λόγον τῶν χρημάτων ποιοῦνται, hoc eſt, Viros prudentes ſuæ ſalutis gratia non debere vllam pecuniarũ rationem habere: id eſt, non ægrè ferẽdam eſſe pecuniæ iacturam. potiſſimùm verò vrgente neceſſitate non magni eſt ducendum, nummorum diſpendium facere, ſi modò vitæ hoc pacto poſſit conſuli. Id Ariſtippus ſuo exemplo confirmauit, qui cùm in eadem naui ſeſe cum piratis verſari cognouiſſet, ſuas omnes pecunias de induſtria in mare proiecit, imprudẽter ſe id feciſſe ſimulãs: præuiderat enim ſe ab ijs quibuſcum nauigabat, ſpoliatum, & in aquas propter pecuniam, præcipitem datũ iri. Vt itaque abeſſet effectus tam nefarius, cauſſam ſuſtulit. Idem Crates Thebanus cùm theſaurum ſponte perderet, Hinc abite, ait, malæ diuitiæ: ſatius enim eſt à me vos demergi, quàm ego à vobis ipſe. Simile quid apud Plutarch. traditur de Philoxeno, qui cùm opulentiſſimam hæreditatẽ nactus eſſet, & peſtiferas aduenarũ delicias obſeruaſſet, Per deos, inquit, me illa non perdent, ſed ego illa potiùs. μὰ τοὺς θεοὺς ἐμὲ ταῦτα τ᾽ ἀγαθὰ οὐκ ἀπολεῖ, ἀλλ᾽ ἐγὼ ταῦτα. Non ſecùs quàm Catullus ille, de quo Satyra 12. Iuuenalis, qui maximo in diſcrimine tempeſtatis, partem ſuarum rerũ quibus nauis onerabatur, proiecit in pelagus, quo nauis facta leuior, commodiùs portum appelleret.

Ariſtippi cautio.

Accidit & noſtro ſimilis fortuna Catullo,
Cùm plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum ventis, imitatus Caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit, cupiens euadere damno
Teſticulorum, adeò medicatum intelligit inguen.

Cui affine Ouidianum illud primo De remedio:

Vt corpus redimas, ferrum patieris & ignes;
Arida nec ſitiens ora lauabis aqua.
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore maius habet.

Huc confer Adagium, Pax redimenda.

propendulus.] propter pedum tarditatem, & ventrem pendulum.

Controuerſum, an fiber ſibi teſtes exſcindat.

Mordicus.] ὀδάξ, mordicatim, mordendo. Id tamen Plinius negat lib. 32. cap. 3. non enim teſtes eorum, quæ vocantur Caſtorea, ab ipſis amputari cenſet, ex Sextij cuiuſdam rei me-

dictæ diligẽtiſſimi ſcriptoris ſententia, ſed paruos eſſe ſubſtrictosque, & adhærẽtes ſpinæ, nec adimi ſine vita animalis poſſe. Sic Ælianus hiſtoriæ animal. lib. 6. cap. 33. ait à Caſtore cauſſam ab inſequentibus venatoribus, cur tam cupidè petatur non ignorari: iccircò mordicus ipſe premens vſque incumbit ad elidendos teſtes, quouſque abſciderit, & ſic eos abjecerit, tamquã homo ſumma prudẽtia in latrones incurrens, quæcumque portat, ad ſe redimẽdum exponit. Quòd ſi poſtea quàm exectus & ex periculo ſeruatus fuerit, ab inſectantibus iterũ vrgeatur, hic ſeſe alleuans, atque quamobrem inſequi vlteriùs pergere non debeant, cauſſam oſtendans, ad reuertendum, quòd iam ea parte, quam expetunt, careat, venatores inducit. Sæpè etiã nunc teſticulis pręditus, cùm à venatorum conſpectu ſe longiſſimo curſu remouerit, eam partem deſideratam ita aſtutè comprimit & occultat, vt non habere viſus inſectatores fallat. hæc ille ferè. Sed & Apul. lepidiſſimè in lib. 1. Aſin. aur. apud quẽ Socrates quidam loquẽs de Meroë anu ſaga: Amatorem, ait, ſuum, quòd in aliam temeraſſet, vnico verbo mutauit in feram Caſtorem: quòd ea beſtia captiuitatis metuens, ſe ab inſequentibus repræciſione genitalium liberat, vt illi quoque ſimile, quod Venerem habuit in aliam, proueniret. Sed referam huc hiſtoriam nobilem Conſtantini Manaſſis ex Annalib. quòd ad hunc locum faciat. Michaël quidem Imperator audita tyranni ferocitate, impetu, defectione, ſuamet ſponte throno imperiali ceſſit, hoc ipſo facto diuinis Chriſti iuſſis ſatisfaciens & erga perſecutorem nõ aliter ſeſe gerens, atque caſtor ſiue fiber facere conſueuit. Legimus enim in priſcis illis monumentis eorum, qui de animalibus ſcripſêre, fibrum animal eſſe, quod in vtroque viuat elemento, & teſtes habeat arcendis quibuſdam morbis ſanè grauibus conducibiles. Quod cùm plerique venatores norint, animal canibus longè velociſſimis inſectantur. Huius pugnæ cauſſam cùm ipſe fiber etiam cognitam habeat, eum morſu refectos teſtes abijcere, atque ita currentem ſaluti ſuæ conſulere memorant: quo facto, venatores feram perſequi deſinant. Sic nimirum Michaël quoque ſpontè imperium ceſſit Leoni belluinis moribus & indole ferina prædito: qui oriundus Armenia, &c. Commode obtulit ſeſe mihi alijs implicato, & ad alia cogitanti, locus ex Ammiano Marcellino, ex 17. lib. quo loco faſtuoſus Rex Sapor Cõſtantino Imperatori ſuadebat, vt regni

Locus Apuleij.

Ex Conſtãtino Manaſſe, hiſtoria de Michaële Imp.

Ex Ammian. Marcell.

parte vltrò cederet: Poſtremò, inquit, ſi morem gerere ſuadēti volueris rectè, contemnę partem exiguam ſemper luctificam & cruentam, vt cætera regas ſecurus: ac prudenter reputans medelarum quoque artifices vrere nonnumquam & ſecare, & partes corporum amputare, vt reliquis vti liceat integris: hocque beſtias factitare, quæ cum aduertant cur maximoperè capiantur, illud propria ſponte amittunt, vt viuere deinde poſſint impauidè. Hæc Ammian. quo manifeſtè alluſum conſtat ad Caſtorem.

Medicata. *medicata*] medicinis apta, vt apud Martialem, medicata pocula: medicata vina, apud Columellam lib. 1. cap. 6.

—— *adeò medicatum intelligit inguen,*

vt paulò antè Iuuenalis. Has partes Caſtoris genitales, vocant medici Caſtorea, quæ medentur multis morbis, vt vertigini, tremulis neruorum vitijs, paralyticis, ijs qui affecto ſunt ſtomacho, iſchiadicis, alijſque. Quidam referunt, poſt genitalium amputationem, ſi Caſtor iterum petatur à venatoribus, erigere ſe, & oſtendere nihil expectandum amplius, vti iam memini.

ſeſe gnarus ob illa peti.] Verba Plinij ſunt lib. 8. cap. 30. quòd eaſdem partes ſibi ipſi Pontici amputant fibri, periculo vrgēte, ob hoc ſe peti gnari.

æra.] pecunias: materia pro materiato.

vitam vt redimas.] vt qui, apud Saluianum, contemptis diuitijs vitijs non ſuccubuerunt, auri & argenti cupiditate non victi, ſparſis, quod dicitur redemerunt crimina nummis:

Appendix.

Refero huc illud iuris, Anima eſt præferenda rebus alijs corporalibus, adeò abſurdum quibuſcunque cauſſis vel vaſis animas hominum poſtponi, l. ſancimus Cod. de ſacroſ. Eccleſ c. præcipuis, 12. q. 1. c. ſolutæ, de maior. & obedient Et turpe animam lucro vendere, & propter vitam viuendi cauſſas perdere, qui ita militant quandiu ſpirant, vt renūciare vitæ malint, quàm carere exuuijs.

Cum laruis non luctandum.

EMBLEMA CLIII.

Æacidæ moriens percuſſu cuſpidis Hector,
Qui toties hoſtes vicerat antè ſuos;
Comprimere haud potuit vocem, inſultantibus illis,
Dum curru & pedibus nectere vincla parant.
Diſtrahite vt libitum eſt: ſic caſſi luce leonis
Conuellunt barbam vel timidi lepores.

ID ſumptum eſſe liquet ex Homericæ Iliados Gręci χ. Hectorem ab Achille iam interfectũ circumſtantes impetebant, & mortuo inſultabant, nec erat quiſquam qui extincto vulnus non infligeret. Sic enim Homerus: *Locus Homeri.*

—ἄλλοι δὲ περίδραμον υἷες ἀχαιῶν,
οἳ καὶ θηήσαντο φυὴν, καὶ εἶδος ἀγητὸν
ἕκτορος· οὐδ' ἄρα οἵ τις ἀνουτητί γε παρέστη. hoc eſt.

At reliqui Graij accurrunt cinguntq; cadauer,
Hectoris eximiam ſpeciem formámque ſtupentes:
Nec tamen aſtitit exanimi ſine vulnere quiſquam.

Cæterùm videtur diſtichon Emblematis tertium è quodam incerto auctore petitum, cuius tale eſt Epigramma:

βάλλετε νῦν μετὰ πότμον ἐμὸν δέμας, ὅττι καὶ αὐτοὶ
νεκροῦ σῶμα λέοντος ἐφυβρίζουσι λαγωοί.

quod ſonat,

Poſt mortem, Danai, noſtrum configite corpus:
Et lepores audent cæco inſultare leoni.

Verba ſunt Hectoris à Græcis bigis rapti, quibus timiditatē & μικροψυχίαν ab ingenuis bellatoribus omninò alienam perſtringit. Alluſum eſt autem ad prouerbia, Iugulare mortuos: &, Mortuo leoni lepores inſultant: &, Cum laruis luctari. Quibus monemur, ne quid maledicentiæ in vita functos effundamus, aut ijs obloquamur. Quemadmedum enim in bellis maximè ridiculū eſt & inauditæ cuiuſdā feritatis argumentum, ſi quis proſtratos atque iam interemptos feriat, aut quoquo modo afficiat: ſic intemperantiæ eſt, & certè dementiæ maximę, mortuos iniurijs probríſque lacerare: vt ſunt qui vel libris editis, vel priuatis aut publicis colloquijs, priſcorū, aut etiam clarorum virorum dogmata reuellunt, & nigro dēte lacerant. Laërtius Chilonem ait vetuiſſe mortuis malè loqui quòd ignauum videretur eos inceſſere lingua, qui reſpondere non poſſent; ac turpe eſſet cum vmbris & laruis luctari, nam id perinde eſt ac ſepultū quodammodò refodere. Philoſtratus Ælianum ſcitè coërcuit, qui accuſationem cuiuſdam tyranni, ſed iam mortui ſcripſerat. Inſtitutum iſtud tuū laudarem equidem, ait, ille, ſi viuum accuſaſſes. viuentem namque tyrannum inceſſere, viri eſſe duco; at mortuo inſultare, cuiuſuis. τὸ μὲν ζῶντα τὸν τύραννον ἐπικόπτειν, ἀνδρὸς εἶναι νομίζω, τὸ δὲ ἐπαμβαίνειν κειμένῳ, παντός. Sic Munatius Plancus cum audiſſet in ſe orationes quaſdam factas ab Aſinio Pollione, quas tamen nollet ante mortem edere, cum mortuis non niſi laruas luctari reſpondit. Contra Leptinem Demoſthenes ait, Nemini mortuo maledicendum eſſe. Refert Zonaras Annal. 3. cùm Eudoxiæ Heraclij Imperatoris funus afferretur, Epiphaniam filiā, quòd ſpuiſſet in cadauer,

Non maledicendum mortuis.

viuam rogo impoſitam & exuſtam fuiſſe. Laudatus Lycurgus, qui cadauera hoſtium nudari vetuerit; rectè profectò, quippè qui humanitatis memor eſſet. Vituperatur contrà, vir alioqui magnus, Alexander Macedonius, qui cadaueribus pontis loco vſus dicitur. Et Verris crudelitas à M. Tullio inceſſitur 7. Verrina, quòd nauarchos innocentes non modò vita priuaſſet, ſed & eorum cadauera ſepeliẽda non priùs parentibus reddidiſſet, quàm ab eis certam mercedem accepiſſet. Rectè Homer.

οὐχ ὁσίη κταμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάασθαι:

Non ſanctum eſt viris interfectis inſultare.

Virgilius vndecimo:

Nullum cum victis certamen & æthere caſsis.

In eos qui ſæuiunt in humana cadauera locus eſt Platonis longè pulcherrimus 5. de Repub. ἀνελεύθερον δὲ οὐ δοκεῖ καὶ φιλοχρήματον, νεκρὸν συλᾶν, καὶ γυναικείας καὶ σμικρᾶς διανοίας, τὸ πολέμιον νομίζειν τὸ σῶμα τοῦ τεθνεῶτος ἀποπταμένου τοῦ ἐχθροῦ, λελοιπότος δὲ ᾧ ἐπολέμει; ἢ οἴει τι διάφορον δρᾶν τοὺς οὕτω τοῦτο ποιοῦντας τῶν κυνῶν, αἳ τοῖς λίθοις οἷς ἂν βληθῶσι χαλεπαίνουσι, τοῦ βάλλοντος οὐχ ἁπτόμεναι; οὐδὲ σμικρὸν, ἔφη. ἐατέον ἄρα τὰς νεκροσυλίας, καὶ τὰς τῶν ἀναιρέσεων διακωλύσεις. Nonne videtur illiberale & animi planè ſordidi, muliebris ac puſilli, cadauer ſpoliare, & mortui corpus hoſtem putare, cum hoſtis ipſe abierit eo relicto quo pugnabat? Quid putas eos qui ita ſe gerunt differre à canibus in iactos lapides ſæuientibus, eo qui iecerit prætermiſſo? Nihil differunt profecto. Itaque ab eiuſmodi prædatione abſtinẽdum, obſunt enim victoriæ, Cui quodãmodo cõgruit quod in formula quædam Comitiuę priuatarum non minus argutè, quam piè inculcat Caſſiodorus lib. 6. variarum: defunctorum ſacram quietem æquabilia iura tuæ cõſcientiæ commiſerũt, ne quis veſtita marmoribus ſepulchra nudaret, ne quis columnarum decorem irreligioſa temeritate præſumeret, ne quis cineres alienos, aut longinquitate temporis, aut voraci flãma cõſumptos, ſcelerata perſcrutatione detegeret, ne corpus quod ſemel reliquerat moleſtias mũdanas, humanas iterum pateretur inſidias. Nam etſi cadauera furta non ſentiũt, ab omni pietate alienus eſſe dignoſcitur, qui aliquid mortuis abrogaſſe monſtratur.

De ijs qui ſæuiunt in homines mortuos.

Locus Caſſiodori.

Qui toties hoſteis.] Ouidiana eſt imitatio, ex primo de arte:

Qui toties ſocios, toties perterruit hoſtes.

Dum curris.] Hector ab Achille interemptus, bigis alligatus eſt circa Troiæ mœnia. Virgil. I. Æneid.

Ter circum Iliacos raptauerat Hectora muros.

caſsi luce leonis.] lumine priuati. Lux pro lumine, & lumen pro vita vſurpatur.

Barbam vellere.

Conuellunt barbam.] Alludit ad illud, Barbam vellere, quod irriſionis ſignum eſt. Perſius Satyra I.

Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.

& Horatius primo Sermonum:

——barbam tibi vellunt

Laſciui pueri.——

Si caſsi luce leonis.] Si quem præſtantem dignitate & opibus hominem aduerſa fortuna præcipitem dederit, in hunc paſſim omnes inſiliunt, quem nimirum non iam tunc mordere poſſe putant. quo pertinet iactatum vulgò, ligna quiuis colligit abſciſſo arbore, id eſt, *δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλίζεται.*

De Morte & Amore.

EMBLEMA CLIIII.

ERRABAT ſocio Mors iuncta Cupidine: ſecum
Mors pharetras, parum tela gerebat Amor.
Diuertêre ſimul, ſimul vna & nocte cubarunt:
Cæcus Amor, Mors hoc tempore cæca fuit.
Alter enim alterius male prouida ſpiculæ ſumpſit,
Mors aurata, tenet oſſea tela puer.
Debuit inde ſenex qui nunc Acheronticus eſſe,
Ecce amat, & capiti florea ſerta parat.
Aſt ego mutato quia Amor me perculit arcu,
Deficio, iniiciunt & mihi fata manum.

Parce puer, Mors ſigna tenens victricia parce:
Fac ego amem, ſubeat fac Acheronta ſenex.

Ex Guicciardino detecta Emblematis veriſſima origo.

GVicciardinus libello quodam Italico, quo res quaſdam memoratu dignas, eáſque veteres & nouas, tum etiam alicubi feſtiuas & ioculares, exſcripſit, hoc carmen ab Alciato fuiſſe ſcriptum teſtatur, quo tempore in Italia vehemens peſtilentia ita graſſata eſt, vt permulti iuuenes extremum vitæ diem clauſerint, & ſenes ferè illæſi atque incolumes permanſerint. Quod facilè mihi probari poteſt. Sed tamen Emblematis huius materiam video ſumptam eſſe ex antiqua Græcorum fabula, quam Gallicis ſcriptis mandauit Ioannes Marius, Illuſtrationum Galliæ ſcriptor ſua ætate nobilis. Figmento enim lepido ſanè ac feſtiuo tradit, cur plerique ſenes amori placido ſuccumbant, quibus potiùs de fato imminente cogitandum erat: contra iuuenes immatura morte decedant, quorum potius fuerat hilarem vitam ducere, & amorem conſectari, habita præſertim ætatis ratione. Hoc expreſſit non inconcinnè aliquis, ſed ἀνώνυμος.

Ioan. Marius Belga.

Fortè locum horroris plenum, varijq; timoris,
Et Mors, & penna præpete venit Amor.
Dum trepidant animis ignita Cupidinis arma,
Mors capit. & Mortis frigida tela puer.
Hinc enata lues noſtros irrepſit in annos:
Hinc amat ipſe ſenex, hinc perit omnis amans.

Ioachimus Bellaius.

Nec verò pigebit aſcribere Ioachimi Bellaij Epigramma in hanc ſententiam, quod in eius tumulis & poëmatijs Latinis aliquando legiſſe me memini:

Mutarunt arma inter ſe Mors atque Cupido:
Hic falcem geſtat, geſtat at illa facem.
Afficit hæc animum, corpus ſed conficit ille.
Sic moritur iuuenis: ſic moribundus amat.
Vt ſecat hic iugulos, oculos excæcat & illa:
Illa vt amare docet, ſic iubet iſte mori.
Diſce hinc, humanæ quæ ſint ludibria vitæ.
Mors thalamum ſternit, ſternit Amor tumulum.
Tu quoque diſce tuas: Natura, inuertere leges;
Si pereunt iuuenes, depereuntq; ſenes.

Oſſea tela mortis.

Mors aurata.] Ab effectis & conſequentibus Morti oſſea

tela tribuuntur: Cupidini verò aurata, quòd delectet, videantúrque mente captis in aliquo eſſe pretio.

ſenex Acheronticus.] Hunc loquendi modum videtur ex Plauto mutuatus, apud quam ſenex Acheronticus capularem & morti proximum ſignificat.

Aſt ego mutato.] Adoleſentis eſt proſopopœia de Amore conquerentis, quòd ab eo mortifero telo ſit confectus. Et ſanè ferè fit, vt immodicus amor in iuuenibus mortem arceſſat: quod potiùs imprudentiæ & inſaniæ iuuenili quam Cupidini, ſagittis aſcribendum eſt.

fac Acheronta.] Quid Acheron ſignificet, explicat Plutarch. Conſolatione ad Apollonium, & lib. De primo frigido.

In formoſam fato præreptam.

EMBLEMA CLV.

C V R *puerum Mors auſa dolis es carpere Amorem,*
Tela tua vt iaceret, dum propria eſſe putat?

EIuſdem eſt argumenti cum ſuperiori, quo deflet cuiuſdam formoſæ virginis immaturum obitum. Increpat itaque mortem tamquã huius funeſtiſſimi mali cauſſam, nimirùm quæ Amori dormitanti tela detraxerit: quo effectũ eſt, vt poſtmodũ lethiferis pro blandis lætiſque vteretur. Quod quidem ſæpenumerò contingit: vel cùm puellæ amore captę deſperantes expirant, mortémque ſpontaneàm aliquando malint, quàm ab aliqua ſpe incerta ac dubia lactari diutiùs.

aut cùm corporis aliqua ægritudine, vel cauſſa alia minimè cognita, quo tempore de coniugij negotijs agendum erat, antè mori diſcant, quàm viuere inceperint. Sic enim amor ille cæcus reuera & impatiens, imò verò exſpes, corripere tela mortis dicitur, cum iuuenculæ illæ teneræ & delicatæ aut ſe falli ſentiunt, aut nihil ſpei fore intelligunt in eo quem ardenti animo concupiuerunt. Memini me aliquãdo epigramma luſiſſe in gratiam nobilis cuiuſdam adoleſcentis, qui magno ſuo dolore amicam, lectiſſimam primæque nobilitatis iuuenculam, præmatura morte ſibi ereptam, lugebat: cuius carminis hæc fuit pars quædam: *Puellarum mors præpropera.*

Ah virgo infelix quid te Libitina trucidat
Tam citò, formoſo digna puella viro?
Inuidit thalamo tumulus quo tempore primas
Coniugij tedas ipſe parabat Amor.
Sic penetrabilius telum fuit iſtud Amoris:
Mors aberat, mortem cuſpide fecit Amor.
Sic maleſuadus Amor, Mortis qui ſpicula dirus
Arripuit, quando lethifer omnis erat.
Sed nil nos queſtusq; iuuant, mollesq; ſuſurri;
Virgo iaces, thalamis aptior vna tuis.
Quàm miſerè ante diem Parcarum ſtamine rapta
Conderis, in tumulo digna puella thoro!

In mortem præproperam.

EMBLEMA CLVI.

QVI teneras forma allexit, torſitqúe puellas,
Pulchrior & tota nobilis vrbe puer,
Occidit ante diem, nulli magè flendus, Areſti,
Quàm tibi, cui caſto iunctus amore fuit.
Ergo illi tumulum tanti monumenta doloris
Aſtruis, & querulis vocibus aſtra feris.
Me ſine abis, dilecte? neque amplius ibimus vnà?
Nec mecum in ſtudijs otia grata terres?
Sed te terra teget, ſed fati, Gorgonis ora,
Delphinéſque tui ſigna dolenda dabunt.

DEflet amici cuiuſdam præmaturum obitum, eúmque commendat à vultus dignitate, nobilitate generis, & Amoris cum Areſtio adoleſcente æqualitate: huncque Areſtium præ cæteris tanti infortunij luctus debere perſequi ait: quippè qui cũ eo & ſtudijs, & vitæ neceſſitudine fuerit maxime coniunctus, iccircò tanti luctus, vt beneuolentiæ memoriam ſuperſtitem profert hoc cænotaphio, ſub quo Delphinum & Gorgonæ imagines emineant. Delphin quidem φιλάνθρωπος. & hominum amaſius, hîc notam amicitiæ præfert Gorgoneum Meduſę caput pro mortis ſigno apud quoſdam vſurpatur, próque ſtupore & admiratione ἀναίσθησιν inducente, vt apud Pierium lib. 16. Hieroglyph. diligenter explicatur. Philoſtratus de Perſeo: τὸ δεῖμα τῆς γοργόνος, ἔχων ἀπόθετον, μὴ ἐντυχόντες αὐτῷ λαοὶ, λίθοι γίνωνται: Sepoſito Gorgonis terriculamento, ne homines lapideſcerent ipſi occurrentes. Heliodorus hiſtoriæ Æthiopicæ 4. ἡ δ' ὥσπερ τὴν γοργόνος θεασαμένη κεφαλὴν, ἤ τι τῶν ἀποπωτέρων ὀξύ τι καὶ μέγα ἀνέκραγεν: Illa autem non ſecus quàm facie conſpecta Gorgonis, aut alio terrifico monſtro, altùm vociferata eſt.

nulli mage flendus.] Horatianum iſtud imitatur è 1. Carminum:

Multis ille quidem flebilis occidit,
Nulli flebilior quàm tibi Virgili.

Delphinésque tui.] Pro amoris nota hic Delphinum poni, admonui ſupra. Dico ad hæc à veteribus quibuſdam Delphinem Cupidini iunctum, pro amoris firmitate ἱερογλυφικῶς exprimi ſolitum.

Appendix.

Vides hîc efflictim ſigna doloris ac mœſtitiæ carmine lepido exprimi ab amico qui orbus re chariſſima neque modum, neque finem luctus faciat. Cum hoc fortaſſe non malè confero illud ex quadam epiſtola Paullæ & Euſtochij, quæ legitur inter Hieronymianas: Menſuram charitas non habet, & impatientia neſcit modum, & deſiderium non ſuſtinet, hæc ſanctæ virgines. Exemplum non malè, vt opinor, quadrat Artemiſiæ quæ Mauſolæum ex-

citauit, argumentum mœroris perpetui, ſed ſignum tamen glorioſæ iactantiæ, de quo Gellius in noctib. atticis. Propius eſt quod Corn. Tacitus, de Germanici vxore, mariti veneno extincti, arte Piſonis, præproperum funus lamentante ac vindictam perſequente. Vetera iſthæc, aliaque plura. Ecquid enim, vt de cæteris taceam, luctum memorem S. patris Hieronymi in funere Nepotiani, in ipſo flore ætatis extincti? & quid lamenta Bernardi in morte Gerardi fratris, cuius, vt diſpenſatoris opera vicaria vtebatur?

Terminus

Terminus.

EMBLEMA CLVII.

QVADRATVM infoditur firmiſsima teſſera ſaxum,
 Stat cirrhæa ſuper pectore imago tenus,
Et ſeſe nulli profitetur cedere; talis
 Terminus eſt homines qui ſcopus vnus agit.
Eſt immota dies, præfixáque tempora fatis,
 Déque ferunt primis vltima iudicium.

HIc Termini pictura nihil vlli concedentis, mortem ſignificat, quæ ineuitabilem habet in res omnes, nedum homines neceſſitatem: ad quam cùm peruenimus, tum ſolent hominum qui ſuperſtites ſunt, liberæ de nobis mortuis eſſe opiniones atque iudicia. Quòd enim vltima quæque & *Mors ineuitabilis.*

Quid viuendo cogitandum. poſtremò facta, imò verò interdum cogitata tam lynceis oculis inſpici ſoleant, támque ſecurè ac ſeuerè accipiãtur, noſtræ partes ſunt, ne noſtrapte culpa in conficiendo vitæ huius noſtrę curſu aliquid agamus, aut etiam moliamur, ex quo ſiniſtri quidpiam de nobis homines iudicare poſſint. Quod facilè conſequemur, ſi Terminum, id eſt, extremum vitæ diem perpetuò, aut quidem ſæpe ob oculos ponamus; qui Terminus cùm minimè cedat principibus etiam viris, de quibus mortuis tam intrepidè fama pronunciat; quid de nobis infima conditione hominibus exiſtimandum? Quidam ſuſpicantur his verbis, Eraſmi (vt loquuntur) immodeſtiam modeſtè carpi (quod coniectaneum an probare debeam, nondum ſcio) quòd in annulari digito Terminum depictum habuerit cum inſcriptione, NVLLI CEDO: quaſi ſignificaret hoc ſymbolo in literarum cognitione ſe nemini cedere. Eam ob rem eum plerique ſugillarunt, interque cæteros Caruaialus Franciſcanus quadam Apologia in Eraſmum: cuius hîc verba malo aſcribere quàm aliquid de meo fingere. Malè habet Eraſmum, inquit ille, quòd Eccleſiæ doctores & Euangeliſtæ ad numerum quaternarium ſint redacti, quòd videat ſe non poſſe inter illos computari, neque credit ſe illis eſſe inferiorem cui nulli cedit: hoc enim elogio ſua ſcripta claudit Eraſmus, Cedo nulli. Et, vt nemini fas ſit ignorare hanc Eraſmi præcipuam inſaniam, apponit Dei Termini effigiem cera ſignatam, qui Deus nec ipſi quidem Ioui cedebat. Nónne hæc Eraſmi inſolentia omnes eius inſolentias ſuperat? Non cedis Eraſme Budæo? non cedis Capnioni Clitoueo, Pico, aut Angelo? Cedo, inquit, nulli. Non cedis Auguſtino, Ambroſio aut Hieronymo? Cedo nulli. Non Hilario, Cypriano, Lactantio, aut Origeni? nulli. O felix ſæculum, cui talis homo datus eſt! Hactenus Caruaialus: cui vt affectibus plus quàm par erat indulgẽti, nimiaque animi impotentia debacchanti, animosè ſatisfecit Eraſmus, his planè verbis: Vt doceat me diſcruciari, quòd non annumerarer quatuor Eccleſię doctoribus, profert ſymbolum annuli mei, in quo eſt figura Termini: adieci, *Concedo nulli, Terminus*. Et eſt Iambicus dimeter: ſi inuertas, Trochaicus eſt totidem pedibus, *Terminus concedo nulli*. At in fuſili Termino habet, ὅρα τέλος μακροῦ βίου: item Latinè, Mors vltima linea rerum, indicans mortem nulli cedere, méque ipſum admoneo inſtare ſupremum vitę diẽ, quemadmodum Prudent.

Terminus mors.

Eraſmi Terminus.

Caruaialus in Eraſmũ.

Eraſmi reſponſio ad Caruaialum.

Inſtat terminus, & diem
Vicinum ſenio iam Deus applicat.

Idque ſcripto quoque vulgato declaraui. Hìc itaque Terminus dicit omnibus, Concedo nulli, non Eraſmus. At me ferociter appellat Pantalabus: Quid ais Eraſme? non concedis Clitoueo, non Hilario, non Cypriano, non Budæo, non Nebriſſenſi, non Thomæ, non Auguſtino? Si vis vt meo nomine reſpondeam, nemini nôn concedo. Si poſtulas vt Termini, id eſt mortis nomine, reſpondeam, dicam, Non concedo leonibus, non elephantis: non cedo Monarchis & ſummis Pontificibus: non ceſſi Prophetis & Apoſtolis: denique nec ipſi Franciſco ceſſi. Eat nunc, & iactet Termini mei ſuperbiam. hactenus Eraſmus. Certè apud auctores colligere eſt. Terminum ſublimitatis & gloriæ ſymbolum eſſe, atque etiã diſciplinarum cognitionẽ interdum pro ſymbolo referre. De Termino plura Ouid. Faſt. 2. D. Auguſt. De ciuit. Dei 4. c. 23. Gyrald. Syntag. 1. Qui enim ſtrenuè decurſo ſpatio in literis profecerit, & ad tranquillũ iam vitæ portum applicuerit, vndecúmque prudentiſſimis effectus, neque ſecundis intumeſcit inſolenter, neque aduerſis perturbatur, atque in vtrámque fortunam ita ſe comparat, vt æquum & indomitum ad omnes caſus animum præ ſe ferat. Pierius lib. 3. 8. & 49. Ceterum cùm notas haſce meas in Alciatum relegerem méque multa tranſmiſiſſe non tam dolerem, quàm nonnulla alia prætermiſſa conquererer, caſu incidit in manus meas Iulij Scaligeri, acuti philoſophi oratio in Eraſmum, qua eum acutè transfixit, vt hominem qui Ciceronis luminibus voluerit obſtruere, quò ſua vnius ſcripta legerentur. Certè video à Ciceronianis omnibus, qui paulo antè noſtram ætatem non parua ſui laude Tullianam eloquentiam æmulati ſunt non alia cauſa vnum Ciceronem in latinæ linguæ capitolium inducere conatos eſſe, quam vt Eraſmianum inde terminum eijcerent. Et is poteſt videri fons ipſiſſimus Alciatini Emblematis, niſi me mea coniectura fallit.

Stat cirrata.] Cirrati, ſunt qui capillos habent cirratos, cincinnos calamiſtratos. Cirrus, ad contorquendos capillos cõparatum inſtrumentum: quaſi in circum tortus:

Martialis. 9. lib. 30.

Nec matutini cirrata caterua magiſtri.

Perſius Satyra prima:

Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe

Pro nihilo pendas?

Terminus eſt talis.] Huc ænigma de Termino, apud Gellium lib. 12. cap. 6. quod ſoluit Politianus in Miſcell. cap. 36.

Eſt immota dies.] Seneca Epiſt Vnus dies de omnibus fert ſententiam. & Plin. hiſt. nat. 7. cap. 40. Ita eſt profectò, alius de alio iudicat dies, & tamen ſupremus de omnibus. Quid enim huc aggeram illud Pind. Olimp.

ἁμέραι δ᾽ ἐπίλοιποι

μάρτυρες σοφώτατοι.

dies poſteriores, teſtes ſapientiſſimi.

Appendix.

Spectat huc D. Hieronymi locus ad Furiam matronam, vbi de ſeruanda viduitate: falſus rumor citò opprimitur, & vita poſterior iudicat de priore. Idem ad Ruſticum: Non eſt facile de prouecta ætate ſuſpicandum: quin & vita præterita defendit & honorat vocabulum dignitatis. Hæc Hieronym. benè ac cordatè. Alioqui numquã erratur periculoſius, quàm cùm ſiniſtre de alijs ſuſpicamur, & quæ nobis dubia ſunt in ſiniſtram partem traducimus. Quod cùm facimus, non meminimus nos homines eſſe, vel quod ille, Nos temerè in noſmet legem ſancimus iniquam. Quid? quos putamus eſſe deſperatos ac perditos, fient aliquando meliores, & quos cenſemus frugi, cõtinentes, inculpatos, mutato propoſito fient improbiſſimi. Vno verbo, non ſemper de primis ferunt vltima iudicium, quia poteſt quis toto vitæ ſtadio profligatus extitiſſe, qui ſupremum diem beatè, piéque claudat. Occurrit quod Plinius Secundus, de quodam toto vitæ genere diſſoluto, qui tamen moribundus optimum teſtamentum fecerat; vnde colligit non ſemper eſſe prouerbium veridicum, quod vulgò iactatum olim, teſtamentum eſſe ſpeculum morum, lib. 8. epiſt. 18.

Opulenti hæreditas.

EMBLEMA CLVIII.

PATROCLVM *falſis rapiunt hinc Troes in armis,*
Hinc ſocij, atque omnis turba Pelaſga vetat.
Obtinet exuuias Hector, Græcíque cadauer.
Hæc fabella agitur, cùm vir opimus obit.
Maxima rixa oritur, tandem ſed tranſigit heres,
Et coruis aliquid, vulturijsque ſinit.

PAtrocli ſub falſis armis ab Hectore interfecti, mythologicè hiſtoriam enarrat. Vt enim hoc mortuo Hector ipſe eius exuuias ſibi retinuit, Græci verò corpus interemptum, vt ſepulturæ beneficio donaretur, magna pecunia redemerunt: ſic diues poſtquàm ſupremũ vitæ diem clauſit, concer- *Patroclus quid allegoricos.*

tatio rixáque inter hęredes de poſſeſſione oritur: vulturij illi, togatæque curiæ aſſectatores, imò verò & ipſi rabulæ forenſes partem prædæ aucupantur: Cadauer ipſum humo à ſacerdotibus pro pietatis ratione mandatum, impenſarum aliquid funeris gratia facit. Itaque Patroclus diuitum eſt typus, qui falſis armis non proprijs belligerant: id eſt opibus & diuitijs, quę externa non propria bona ſunt ſuccumbit tandem & proſternitur, quòd eiuſmodi præſidijs homo ſuam metiri felicitatem minimè debeat.

Falſis in armis.] Alludit ad illud Ouidianum:

Siue Menœtiadem falſis cecidiſſe ſub armis.

exuuias.] Hîc exuuias pro præda quæ hoſti detrahitur, vſurpat.

Vultures qui. *Et coruis aliquid.*] Teſtamentorum captatores vulgata trãſlatione vultures appellari obſeruamus quòd ſenibus orbis aut alijs ſibi conſanguineis, ceu cadaueribus inhient. Hinc illud Martialis:

Cuius vulturis hoc erit cadauer?

Et Seneca in Epiſtolis: At ſi hæreditatis cauſſa id facit, vultur eſt, cadauer expectat. Et Dinarchus apud Plautum in Truculento:

——vide vt iam quaſi vulturi triduo
Priùs prædiuinant, quo die eſuri ſient.
Illum inhiant omnes.——

Cicero pro Sextio: Exierũt malis ominibus atque execrationibus duo vulturij paludati. Intelligit autem Piſonem & Gabinium, quos inimicos ſibi maximè infenſos dicit. Appuleio togati vulturij, cauſſidici & patroni forenſes ſunt: in qua ſignificatione hîc accipi palam eſt.

Amicitia etiam poſt mortem durans.

EMBLEMA CLIX.

ARENTEM *ſenio, nudam quoque frondibus vlmum*
Complexa eſt viridi vitis opaca coma:
Agnoſcitque vices naturæ, & grata parenti
Officij reddit mutua iura ſuo.
Exemplóque monet, tales nos quærere amicos,
Quos neque diſiungat fœdere ſumma dies.

ID è Græco Antipatri Epigrammate tranſtulit, cuius carmẽ eſt eiuſmodi: *Typus Emblematis.*

αὔην μὲν πλατάνιστον ἐφερπύζουσα καλύπτει
ἄμπελος, ὀθνείῃ δ᾽ ἀμφιτέθηλα κόμῃ.

ἤ πρὶν ἁμοῖς θαλέθεσιν ἐνιθρέψασ' ὀροδάμνοις
βότρυας, ἡ ταύτης οὐκ ἀπετηλοτέρη.
τοίην μέν τοι ἔπειτα πειθηνεάθω τὶς ἑταίρην,
ἥτις ἀμείψασθ' καὶ νέκυν οἰδεμόνη.

Significatur autem hac vite vlmum vigore iam deſtitutam comprehendente ac ſuſtinēte(à qua nimirum ipſa prius cùm tenera eſſet, & quaſi pubeſcens incrementi occaſionē materiamq; ſumpſerat)amicos nobis eſſe deligendos, qui nec tēporum diuturnitate, nec locorum diſtantia, ſed ne quidem poſt mortem amare deſiſtant. Illúdque eſt quod Phocion dixit, vt refert Stobæus, ζητεῖν δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς κατὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας, Comparandos eſſe liberos & maritum & amicos, qui ad mortem vſque cōſtantes ſint. Virgilius in obitum Mæcenatis:

Amici qui deligendi,

Et decet, & certè viuam tibi ſemper amicus,
Nec tibi qui moritur, deſinit eſſe tuus.
Ipſe ego quicquid ero, cineres interq; fauillas
Tunc quoque non potero non memor eſſe tui.

Huius amoris eſt quidam apud Propertium character lib. 2. his verbis:

Terra prius falſo partu deludet arantes,
Et citius magnos ſol agitabit equos,
Quàm poßim noſtros aliò transferre calores,
Huius ero viuus, mortuus huius ero.

Vlmis adiunctæ vites,

Arentem ſenio.] Vlmis adiungi vites fuiſſe in more poſitum vt etiam hodie in Italia, notius eſt quàm vt confirmare neceſſe habeam. Porrò aduerte an huc traduci poſſit Catulli verſus in quodam Epithalamio:

Vt vidua in nudo vitis quæ naſcitur aruo,
Numquam ſe extollit, numquam mitem educat vuam,
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere iuuenci:
At ſi fortè eadem eſt vlmo coniuncta marito,
Multi illam agricolæ multi accoluere iuuenci.

coma.] folijs, pampinis.

vices naturæ.] quæ nimirùm mutantur in horas, vt è iuuene ſenex citiſſimè fiat.

parenti.] vlmo, à qua ſuſtentata eſt, & incrementum cepit. Horatius:

Et vitem viduas ducit ad arbores.

Idem:

——adulta vitium propagine

Altas maritat populos.

Ouid.3. De ponto,eleg.8.

Non hîc pampineus amicitur vitibus vlmus:
Nulla premunt ramos pondere poma ſuos.

Idem 2.Amor.eleg.16.

Vlmus amat vites: vitis non deſerit vlmum:
Separor à domina cur ego ſæpe mea?

Catullus in nuptijs Iuliæ & Manlij:

Lenta quin velut aſsitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum Complexum, &c.

Claudian.2.de raptu:

——hîc pampinus induit vlmos.

Iuuen.Saty.8.

Stratus enim palmes viduas deſiderat vlmos.

Exempl q; mou t, &c.] Euripides appoſitè Troadibus ait enim nõ rectè amãtis cenſeri nomine qui non ſemper amet. *Vere am ſemper amat.*

οὐκ ἔς' ἐραςὴς, ὅςις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ.

Sed quia epigramma Gręcum Antipatri de amica loquitur, quam nos vxorem poſſumus intelligere lubens hîc adiungi vellem Menandri ſententiam, qua vbi matrimonij incommoda enumerauit, commoda etiam ſubiungit, ſed ijs maximè verbis.

Ἀτυχοῦντι συμπαρέμεινεν, ἀποθανόντα δὲ
ἔθαψε, περιέςειλεν οἰκείως.

In rebus aduerſis comes eſt, mortuum verò ſepelit.

Appendix.

Vitis, hîc ſignat vxorem Philaniram, mariti ſtudioſam, qualem deſcripſit Flaccus 2. Carm.Ode 5. Alioqui apud Dauidē regium vatem Pſal.127. vxor viti comparatur fœcund: Vxor tua, inquit, vt vitis abundans: & vlmum, pro arbore amatoria Virgil.in eclogis poſuit,

Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab vlmo.

Petron. Arbiter ſic,

Paruula ſecuro tegitur mihi culmine ſedes,
Vuáque plena mero fœcunda pendet ab vlmo.

Martial de nuptijs Pudentis & Claudiæ, lib.4.

Nec meliùs teneris iunguntur vitibus vlmi.

Horatius:

—Platanus cælebs

Euocet vlmos—

Ouidius epiſt. Oenones,

Non ſic appoſitis vincitur vitibus vlmus,

Et tua ſint collo brachia vincta meo.

Verùm ad ſententiã emblematis facit illud Hebręi Parœmiaſtæ, prouerb. cap. 17. Omni tempore diligit qui amicus eſt. Eleganter Lyricus,

Felices ter & ampliùs

Queis irrrupta manet copula, nec malis

Auulſus querimonijs

Suprema citiùs ſoluet amor die.

Nec eum pro verò amore cenſemus enim qui mortalis vitæ terminis concluditur, ſi quidem ad mentem ſapientũ amoris vim æſtimamus. Reſpicit emblematis argumeutum hoc Ouidianum 2. de remedio:

Semper habe Pyladem àliquem qui curet Oreſtem,

Hic quoque amicitiæ non leuis vſus erit.

Et 3. de Ponto, ad coniugem:

Cúmque ego deficiam, nec poſsim ducere currum;

Fac tu ſuſtineas debile ſola iugum

Ad medicum ſpecto venis fugientibus æger,

Vltima pars vitæ dum mihi reſtat, habes.

Cicero pro Seſtio: ademit Albino ſoceri nomen mors filiæ, ſed charitatem illius neceſſitudinis & beneuolentiæ non ademit. Et Virgiliana Dido 4. Æneid. de ſuo loquens Sichæo:

Ille meos primus qui me ſibi iunxit amores,

Abſtulit: ipſe habeat ſecum ſeruétque ſepulcro.

Mutuum auxilium.

EMBLEMA CLX.

LORIPEDEM *ſublatum humeris fert lumine captus:*
Et ſocij hæc oculis munera retribuit.
Quo caret alteruter, concors ſic præſtat vterque:
Mutuat hic oculos, mutuat ille pedes.

APparet ſumptum id eſſe è Græco: ſic enim libro I. Epigrammatôn reperi: **Fons Emblematis.**

τυφλὸς ἀλητεύων χωλὸν πόδας ἠέρταζεν,
ὄμμασιν ἀλλοτρίοις ἀντερανιζόμενος.
ἄμφω δ' ἡμιτελεῖς πρὸς ἑνὸς φύσιν ἡρμόσθησαν,
τοὐλλιπὲς ἀλλήλοις ἀντιπαρασχόμενοι.

Cæcus claudum humeris geſtat: pro munere tanto
Ille oculos claudi mutua dona refert.
Imperfecti ambo coëunt: ſed corpus in vnum,
Quodq́; deeſt, ſocio præſtat vterque ſuo.

Et illud eiuſdem omninò argumenti, auctore Antiphilo:

ἄμφω μὲν πηροὶ καὶ ἀλήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν, ὄψεις,
ὃς δὲ, βάσεις· ἄλλου δ' ἄλλος ὑπηρεσίν.
τυφλὸς γὰρ χωλοῖο κατωμάδιον βάρος ἄρας,
ἀτραπὸν ὀθνείοις ὄμμασιν ἀκροβατεῖ.
ἡμία δ' ἀμφοτέροις ἤρκει φύσις· ἐν γὰρ ἑκάστῳ
τελλιπὲς, ἀλλήλοις εἰς ὅλον ἡρμόνισαν. hoc eſt,

Ambo mendici cæcus, claudusq́; fuere;
Alter at alterius ſuſtulit arte malum.
Attollens humeris claudum, qui luce carebat,
Claudi oculos dubiam tentat inire viam.
Coniunxere ſimul quod fors vtrique negarat:
Natura ambobus ſic ſatis vna fuit.

Sunt & alia duo ad idem ſpectantia, quæ à doctis certatim conuerſa huc non adijcio: ſed illud tantùm breuius ex Politiano aſcribam, quòd nonnihil lepôris habeat:

τυφλὸς ἄπους δ' ἤτην ἀλλήλοιιν θεράποντες,
τυφλὸς ὁδηγεῖτο νωτοφορεῖτο δ' ἄπους.

Ex quo intelligi datur, ad ſuſtētandam ſubleuandamq́ue humanæ vitæ inopiam, homine hominem indigere: vt enim nō omnis fert omnia tellus, ſic quiuis non abundat quibuſlibet. vnde peruulgatas habemus parœmias, Vnus homo, nullus homo: Manus manum fricat: Multæ manus reddunt onus leuius: & alia multa generis eiuſdem. Exiſtimo quidem hîc alluſionem eſſe quandam ad συνδυασμὸν, qua homines quibuſdam veteribus appellati ſunt συνδυαστικοὶ, quippè quos natura ita effinxerit ac formarit, vt gregales eſſēt, & bini agerent. Ex quo & Platoni dicuntur ζῶα πολιτικὰ, id eſt, animalia ciuilia, & ad ſocietatem nata: quandoquidem eo genio ſint, vt ſola viuere nequeant. Itaque præclarè ille, qui humanum ingenium apiculæ comparauit: vt enim illa perire dicitur ſi ſola viuat, ità natura hominis ea eſt, vt ſine opera mutua & ſocietate vitam traducere nullo modo poſſit: vtq́ue manus manum lauat, ita homo hominem mutua quadam neceſſitudine atque ope iuuat. Quis enim artifex tam per ſe ſapiat, tā táſque habere facultates putatur, vt non indigeat aliorum artificum auxilio mutuo? Id autem cùm à natura prouida om-

Homines συνδυαστικοὶ cur appellati.

Homines ſoli minimè viuere poſſunt.

nium matre profectũ ſit, vt ſinguli quibuſdam rebus ad vitæ præſidium & ornamentum indigeant, quo eas ab alijs mutuò capiant, vt ipſi meminerint aliquod ſuum officium eſſe mutuò & viciſſim rependendum: certè nullus noſtrum eſt, quin vel cæci vel loripedis agat partes, vt quà ſit eundũ, minimè videat, aut quà progrediendum vlteriùs, planè non habeat. Quid, cęce, conſilij capies, quò te in viam huius vitæ anxiæ ac moleſtæ conjicies: quid, inquam, homo quantumuis diues ac opulente, conſilij capies, vt te poſſis tandem expedire ex inopię anguſtijs, quæ non ſinunt te vltra progredi, niſi ducatum tibi præſtet aliquis oculatus? At, claude, & pedibus caſſe, quò te proripies? imò verò erudite licet ac Muſarum alumne, an te loco mouebis, niſi primùm firmis cuiuſdam opulenti benéque nummati humeris ſuſtenteris? Sed quotus quiſque eſt, cui non perſpicuum ſit quàm longè latéque pateat officij huius mutui vſus? Nullum omninò rerum genus eſt, quod aut auulſum à cæteris per ſeipſum conſtare, aut vim ſuam atque æternitatem conſeruare poſſit. Stoici quę in terris gignuntur, aiunt ad vſum hominum creata eſſe: homines autem hominum cauſſa genitos, vt ipſi alijs alij prodeſſe poſſent: qua in re neceſſe eſt naturam ducem optimam ſequi, & vtilitates omnes in medium conferre officiorum commutatione, dando, accipiendo, commutando, conducendo, & cæteris eiuſdem generis, tum artibus, tum opera, tum facultatibus hominũ inter homines ſocietatem deuinciendo. Iam verò illa ſapientia, vt ſapienter ab Oratore dictum, diuinarum atque humanarum rerũ ſcientia eſt, in qua continetur Deorum & hominum ſocietas quædam & communitas inter ipſos. Quod cùm ita ſit, meminerimus ad extremum, quod antè dictum eſt, vnum hominem pro nemine habendum: vnum inquam nihil ferè, duos ſimul iunctos permulta facere & conſequi poſſe.

Auxilium numquam deficiens.

EMBLEMA CLXI.

BINA pericla vnis effugi ſedulus armis,
Cùm premerérque ſolo, cùm premerérque ſalo.
Incolumen ex acie clypeus me præſtitit: idem
Nauifragum apprenſus littora aduſque tulit.

HOc è Græco Iulij Leonidæ epigrammate expreſſit Alciatus, in quo Myrtili militis proſopopœia eſt, ſcutum ſuum celebrantis. Græcum ſic habet:

Emblematis fons.

εἰς ἑνικινδυνίους ἔφυγον δύο μυρτίλος ὅπλῳ,
τὸν μὲν ἄρεις δύσας, τὸν δ᾽ ἐπινηξάμενος.
ἀρκεσίης ὅτ᾽ ἐδυστυχέως πρόπιν· ἀσπίδα δ᾽ ἔχον
σωθεὶς κεκριμένῳ ὕδατι καὶ πολέμῳ.

Effugi geminum clypeo diſcrimen in vno
Myrtilus, & pugnans fortiter atque natans.
Arripui clypeum depreſſa flamine puppi
Fluctibus oppreſſum, belligeriſque viris.

Huc refert & alia eiuſdem argumenti Epigrammata lib. 1. tit. εἰς ναυάγιον. Scutum hoc nuſquam in quouis periculo deficiens, ſed etiam in ijs auxilium præſtans, quæ videntur alioqui abhorrere ab vſu proprio & naturali, typus eſt amici veri numquam non ſuppetias ferentis, vel etiam in ijs quæ videntur à ſua facultate penè omninò aliena eſſe. Hoc etiã poteſt commodiſſimè transferri ad literarum ſtudia nuſquam non opportuna, nuſquam non iucunda, quibus nimirùm nõ modò ab aduerſariorum telis & hominum iniurijs tuti ſumus, & tamquam oppoſito clypeo munimur, ſed & eorum miniſterio vſuque è medijs vitæ huius fluctibus ad tranquillum otij portum recipimur. Sic enim Myrtili clypeum Alciatus ipſemet oratione quadam Ticini habita intellexit. Tradunt, inquit, Zenonem Philoſophum, cùm naufragium feciſſet, dixiſſe, ſe numquam feliciùs nauigaſſe quàm cùm rebus amiſſis vacare Philoſophiæ deinde cœpiſſet. Idem & vſurpare ego poſſum, qui cùm in patria otio quondam, nimiáque tranquilitate fere marceſcerem, atrocitate bellorum demum excitatus peregrinari cœpi, & ad hanc diſciplinam confugi, quę mihi planè fuit, quod Prouerbio Græco dicitur, Myrtili clypeus. Fuit is ingentis animi miles, ſcuto pugnare ſolitus, qui cùm ad maritimam expeditionem nauigaſſet, ſubmerſa fortè naui eidem clypeo innixus in tutum portum delatus eſt. De quo hunc in ſenſum Leonides Poëta ſcripſit:

Veri amici typus. *Studia nuſquam non opportuna.* *Zenonis naufragium.* *Myrtili clypeus.*

Bina pericla vnis effugi Myrtilus armis,
Cùm premerérque ſolo, cùm premeréque ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit, idem
Naufragum apprenſus littus aduſque tulit.

Sic mihi hæc egregia profeſſio omni in tempore, omni in fortuna auxilio fuit, quod ceu ſenectuti veſtræ viaticum, vt & vos comparetis, hortor ſuadeóque. Hæc ille.

Gratiæ.

EMBLEMA CLXII.

TRES Charites Veneri aſſiſtunt, dominámque ſequuntur:
Híncque voluptates, atque alimenta parant;
Lætitiam Euphroſyne, ſpecioſum Aglaia nitorem;
Suadela eſt Pithus, blandus & ore lepos.
Cur nudæ? mentis quoniam candore venuſtas
Conſtat, & eximia ſimplicitate placet.
An quia nil referunt ingrati, atque arcula inanis
Eſt Charitum? qui dât munera, nudus eget.
Addita cur nuper pedibus talaria? bis dat
Qui citò dat. minimi gratia tarda pretî eſt.

Implicatio

Implicitis vlnis cur vertitur altera? gratiis
Fænerat: huic remanent vna abeunte duæ.
Iuppiter iis genitor, cæli de ſemine diuas
Omnibus acceptas edidit Eurynome.

COnſtituitur hîc Charitum proſopographia, qualem ſermè & pictores & ſtatuarij veteres expreſſerũt. Tres ſunt æquè nudæ, virgines, iuuenes, hilares, & quæ inuicem ſibi adhæreant: Nudæ quidem, quia beneficia non oportet eſſe fucata; in quibus ſimplicitas & puritas animi maximè requiritur: Virgines autem & iuuenes, quòd nuſquam ſeneſcere debeat aut intermori accepti beneficij recordatio: Sibi connexæ & adhærentes, quia (vt ait Sophocles) ἡ χάρις χάριν φέρει, quodque debeat eſſe perpetuum, & quaſi continuũ beneuolentiæ fœdus. Adhæc pedibus habent alata talaria, quòd tardam gratiam eſſe non liceat. Poſtremò vnã auerſam duæ aliæ conſpiciunt; quòd pro accepto beneficio duplicem, & quaſi cum fænore gratiam rependere debeamus. Has ex Eurynome Iouem ſuſcepiſſe ferunt, vt affectum eiuſmodi non tam humanum quàm diuinum eſſe intelligas. Huius picturę Pauſanias in Æliacis diuerſis locis meminit: & Seneca pluribus agit libro De beneficijs primo, c. 3. Porrò huc non grauabor adſcribere in Charitum eiconem Epigramma non illepidum, quod etiamnum extare Romæ, teſtis eſt Lilius Gyraldus Syntag 8. aſcripſitque Alciatus ipſemet cap. vndecimo libri primi Parergon:

Deſcriptio Charitum ex adiunctis
Nudæ.
Virgines.
Iuncta.
Talaria pedum.
Vnam duæ aliæ conſpiciunt.
Cur filiæ Iouis & Eurynomes.

Sunt nudæ Charites, niueo de marmore: at illas
Diua columnaſuis ædibus intus habet.
Par tribus eſt facies, qualem decet eſſe ſororum:
Par tribus eſt ætas, par quoque forma tribus.
Grata Thalia tam ngeminæ conuerſa ſorori,
Implicat alternis brachia nexa modis.
Iuppiter eſt genitor, peperit de ſemine Cæli
Eunomio, & Veneris turba miniſtra fuit.
Inde alitur nudus placida ſub matre Cupido,
Inde voluptates, inde alimenta Dei.

Charites.] ἀπὸ τῆς χαρᾶς. à lætitia, vt Phornutus ait: ſed & notiſſimo Græcorum adagio, ταῖς χάρισι σπένδειν, Gratijs ſacrificare, ij iubentur, qui triſtes & ſolliciti ſunt. *Charites vnde dictæ.*

Veneri aſſiſtunt.] Teſtis eſt in Æliacis poſterioribus Pauſanias, & Cælius lib. 18. cap. 18. vt ſignificaretur, quæ voluntas *Gratiæ iunctæ Veneri cur.*

ferret ſine pugna, citráque contentionem vllam, & qui dat, & qui accipit, tranſigerent.

Euphroſyne. *Lætitiam Euphroſyne.*] Notatio eſt nominum. Euphroſynæ lætitiam ſonat, vel quæ hilaritatem facit, παρὰ τοῦ εὐφραίνειν, lætum reddere.

Aglaia. *Aglaïa.*] Splendorem, dignitatem & honeſtatem ſignificat. hinc ἀγλαΐζομαι καὶ ἀγλαΐζω, honoro orno.

Thalia & Suada. *Suadela eſt Pithus.*] Thaliam intelligit, quæ Suada ſiue Suadela perſuaſionis Dea, & à Græcis πειθὼ nominatur. Cicero in Bruto: Vt hominis decus eſt ingenium, ſic ingenij ipſius lumen eſt eloquentia, qua virum excellentem præclarè tum illi homines florem populi eſſe dixerũt: Suadęque medulla,

πειθώ. πειθὼ, quam vocant Græci, cuius effector eſt orator, hanc Suadam appellauit Ennius. Eius autẽ Cethêgum medullam fuiſſe vult, vt quam Deam in Periclis labris ſcripſit Eupolis ſeſſitaſſe, huius hic medullam noſtrum Oratorem fuiſſe dixerit. hæc ille. πειθὼ verò (ait Suidas) eſt ἡ πεισμονὴ, cui ſacrum nihil aliud quàm oratio, quam etiam Gręci ψυχαγωγὸν appellabant; quòd animum ducat quò velit. Eo ſenſu eloquentia flexanima dicitur Ennio.

atque arcula inanis eſt Charitum.] Huc referendum videtur quod de Simonide retulit Stobęus: Σιμωνίδης παρακαλουμένου τινὸς ἐγκώμιον ποιῆσαι, καὶ χάριν ἔχειν λέγοντος, ἀργύριον δὲ μὴ διδόντος, δύο εἶπεν οὗτος ἔχω κιβωτοὺς, τὴν μὲν

Arcula Gratiarum inanis. χαρίτων, τὴν δ' ἀργυρίου. καὶ πρὸς τὰς χρείας, τὴν μὲν τῶν χαρίτων κενὴν εὑρίσκω ὅταν ἀνοίξω, τὴν δὲ χρησίμην μόνην: Simonides, rogante quodam vt ſibi conſcriberet encomiũ, & gratiam ſe relaturum dicente, argentum autem non dante: Duas, inquit, arcas habeo, vnam Gratiarum, alteram argenti: & cùm neceſſitas exigit, Gratiarum quidem arcam aperiens, inanem ipſam reperio; alteram verò ſolam mihi commodam. Sed hoc videri poſſet illiberale: nam libera & vltronea debet eſſe gratia, non coacta, aut illiberalis. Adde, quòd pulchrius & magnificentius eſt beneficium conferre, quàm affici beneficio. Hinc enim illud Plutarchi: ἐπίκουρος, τοῦ εὖ πάσχειν, τὸ εὖ ποιεῖν οὐ μόνον κάλλιον ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶναι φησί. χαρᾶς γὰρ οὐδὲν οὕτως γόνιμόν ἐστιν, ὡς χάρις. ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ ταῖς χάρισι τὰ ὀνόματα θέμενος, ἀγλαΐην, καὶ εὐφροσύνην, καὶ θάλειαν. τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χαῖρον ἐν τῷ διδόντι τὴν χάριν, πλεῖόν ἐστι καὶ καθαρώτερον. διὸ τὸ πάσχειν εὖ αἰσχύνονται πολλάκις. ἀεὶ γὰρ ἀγάλλονται, τῷ εὖ ποιεῖν, hoc eſt, Epicurus

ait, non modò pulchrius eſſe beneficio afficere, quàm affici, ſed & iucundius. Nam nulla res perinde parit gaudiũ, vt beneficientia. Sapiebat autem qui indidit Gratijs nomina, Aglaïæ, Euphroſinæ, & Thaliæ. ſiquidem exultatio & lætitia in dante maior eſt & purior. Itaque multi pudore ſæpè ſuffunduntur, cùm beneficium accipiunt: ſemper autẽ gaudent, cùm beneficium pręſtant. Non mihi rem temperare poſſum, quin addam Ciceronis illud è 2. Offic. aut operâ ſit benignè indigentibus, aut pecuniâ, &c. quamquam in vtroque ineſt gratificandi liberalis voluntas, tamen altera ex arca, altera ex virtute depromitur: largitioque quę fit ex re familiari, fontem ipſum benignitatis exhaurit.

bis dat qui citò dat.] Prouerbiale eſt ex Publij Mimis:

Bis eſt gratum, quod opus eſt vltrò ſi offeras. Itémque.

Beneficium inopi bis dat, qui dat celeriter.

vulgatum eſt etiam in hanc ſententiam Luciani diſtichon: *Bis dat qui cito dat.*

ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι. ἢν δὲ βραδύνῃ,

πᾶσα χάρις κενεὴ, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

id eſt, vt Auſonius reddidit:

Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt gratia: namque

Cùm fieri properat gratia grata magis.

Lege Prouerb. Bis dat qui citò dat.

vlnis.] brachijs. Vlna frequentiùs pro longitudine duorum brachiorum extenſorum accipitur.

remanent vna abeunte duæ.] Siquidem referenda gratia nullum officium magis neceſſarium. Quòd ſi quędam acceperis vtenda, maiore menſura, ſi modò poſſis, reddere iubet Heſiodus, & imitari agros fertiles, qui multo plus reddunt quàm acceperint. Cic. 1. Officior. Grauiſſimè dictũ à Valerio Max. dandi & accipiendi beneficij commercium (ſine quo vix hominum vita conſtat) perdit & tollit, quiſquis bene merito parem ſaltem referre gratiam negligit. *Gratiæ vt referendæ.*

Eurynome.] Eurynomen dictam ait Seneca, quia latè patẽtis patrimonij ſit beneficia diuidere. Alij Eurynomen, quaſi latis paſcuum, à ſpatioſis paſcuis interpretãtur. Alio porrò nomine dicitur Eurydomene ἀπὸ τοῦ εὐρὺ καὶ δίδωμι, abundanter do: alijs Eurymeduſa, à μέδω, quod rego ſignificat. Heſiodus Theogonia: τρεῖς δέ οἱ εὐρυνόμη χάριτας τέκε καλλιπαρῄους. Huius meminit Homerus Iliad. 18. *Eurynome.*

Ad locupletandã huius Emblematis commentationẽ, multa ſunt apud Senecã de beneficijs paſſim, ſed in primis cap. 3.

lib.prioris. Cum hoc coniunge nobilē Lactantij diſputationem, de vero cultu cap. 11. ſingula enim exſcribere non vacat.

Appendix.

Ex multis quę paſſim obuia ſeſe offerūt è bonis auctoribus, quædam ſublegemus. Ex iure cōmuni didicimus, teneri nos ad ἀντίδωρα, l. ſed etſi. D. de petit. heredit. l. ſi verò nō remunerandi. §. idem Pomponius. D. mand. l. ſi non ſortem. §. libertus. de condict. indeb. In Mimo vetere:

Beneficium qui neſcit reddere, iniuſtè petit.

Prodicus ſophiſta apud Platonē Axiocho (ſi quidē Platonis dialogus eſt) illud ſolebat in ingratos auditores flectere: ἁ δὲ χεὶρ τὴν χεῖρα νίζει, δὸς τι καὶ λάβετι. Benè Martialis:

Dedecus eſt ſemper ſumere, nilquè dare.

Fatemur alioqui beneficium voluntariū magis eſſe quàm neceſſarium l. qui ex cauſſa. D. de bon. libert. Et gratia ſi nō accipitur gratis, non eſt gratia. Nam quod Seneca epiſt. 83. ſapientis eſt bene debere beneficiū, bene ſoluere. interdum autē ſolutio eſt ipſa cōfeſſio. Voluntas enim ſpectanda, nō facultas. Sed idem tamē ſapiens ſuo more mouet aculeos: Plus ceteris dedit qui ſine ſpe recipiēdi dedit. Nam hæc beneficij inter duos lex eſt, alter enim obliuiſci debet dati, alter accepti nunquam: nempe vt qui dedit beneficium, taceat: memoret, qui accepit. Eſt enim odioſum genus hominum officia exprobrantium, &c. Quo nomine grauiter ſuccenſet Martialis Poſtumo cuidam, qui quod donarat, impenſius celebrabat. Lacerat animum, & premit frequens beneficiorum commemoratio: quod etiam non fecit quidam libertus apud Simonem patronum, in Andria Terentij: vbi ſic:

Si tibi quid feci, aut facio quod placet,
Et gratum fuiſſe animaduertiſti, habeo gratiam:
Sed hoc moleſtum eſt, nam iſthæc commemoratio,
Quaſi exprobatio eſt immemoris beneficij.

Non diſcedo à lectione Senecæ: Beneficia dādo, ait, imitamur Deum, nō fœneramur. Dignus eſt decipi, qui de renumerando cogitauit. Iam quod hilares & nudæ hic Gratiæ repręſentātur, mera liberalitas, nulloq; iure cogēte profecta deſignatur. Qui enim dat inuitus, nihil dat. Ergo Fabius Verrucoſſes dicebat, beneficium ab homine duro aſperè datum, panē lapidoſum eſſe, quem eſurienti accipere neceſſarium eſſet, etſi acerbum. At ἱλαρὸν δοτῆρα ὁ θεὸς ἀγαπᾶ: Hilarem datorem diligit Deus. Et nulla ſunt maiora beneficia, quàm quæ ſunt in accipiendis verecundia.

In detractores.

EMBLEMA CLXIII.

AVDENT flagriferi matulæ, ſtupidíque magiſtri
Bilem in me impuri pectoris euomere.
Quid faciam? reddámne vices? ſed nónne cicadam
Ala vna obſtreperam corripuiſſe ferar?
Quid prodeſt muſcas operoſis pellere flabris?
Negligere eſt ſatiùs, perdere quòd nequeas.

VEram ſcribendi huius Epigrammatis occaſionem mutuatus ſum è libro, cui Iuriſperitorum nomẽclatura nomen, auctore innominato. Is ergo cùm ſcripta Zazij enumerauit, hæc quę ſequuntur ſubijcit: Sanè multũ profuit Zazij prudentia Iuris atque eximia doctrina, à Franciſco Florido

Epigrãma id primò nominatim ſcriptum in Franciſcum Floridum.

ſugillata:in quem nomine ipſius Zazij,Budæi, Alciati, & cæterorum titulo, In Rанciſcum Olidum accepimus apologeticum,quod ſic habet:

Audent flagriferi matulæ,ſtupidiq; magiſtri
Bilem in nos olidi pectoris euomere:
Reddemúſne vicem opprobriis?ſed nonne cicadam
Ala vna obſtreperam corripere iſtud erit?
Quid prodeſt muſcas operoſis pellere flagris?
Negligere eſt ſatius,quod nequeas regere.

Homines certè liberaliter inſtituti contumeliam impotẽtius ferunt quæ ſit illata à contempto quodam & inerti conuiciatore; cum quo congredi vel turpe ſit, vel indignum putetur. vt apud Ælian.in 14. Var.hiſt. Ariſtides Locrenſis morſus à muſtella Tarteſia dixit ſe dolore, vt maximè, quòd moreretur à beſtiola tam contempta ictus: multóque honeſtiorẽ mortem fuiſſe, ſi id ſibi obtigiſſet ex morſu leonis vel pardalis.Itaque acerbiùs cauſam mortis,quàm mortẽ ipſam ferebat. Et quidem,vt facilè poſſum conijcere, vnà cum Florido illo, alioqui docto homine, ſed certè parum verecundo,vt eius ſcripta teſtantur,malè feriati pædotribæ & inepti magiſtelli Alciato nonnihil detraxerant, adeò ſolet intabeſcere inuidia, ſucceſſus hominum videndo, vt cum Naſone loquar. Vix enim vt ſine fumo ignis emicat:ſic excellens quædam gloria comitem inuidiam vt plurimùm habet. Qui vir certè magnus; cum ægrè ferret ſe ab huiuſmodi literatoribus & magiſtellis importunè traduci,ſcripſit hoc Emblema, dictante indignationis affectu,quo reddit rationem cur pluribus non reſpondeat: quippè cùm exiſtimet cum ijs concertare ſibi planè indecorum eſſe,quandoquidem minorem à maiori prouocari nec iuſtũ nec ingenuum ſit. Quo in loco notanda eſt verborum energia vehemens,& Satyricæ cõparationes, ſuccinctæ quidem,ſed acres admodum,& quæ plurimum neruorum vel potiùs aculeorum habeant.

Flagriferi. *Flagriferi matulæ.*]Per cõtumeliam flagriferos appellat eiuſmodi ſciolos & impudentes obtrectatores. Eodem modo Plautus in Pſeudolo dixit: Eo ingenio hi ſunt flagritribæ, qui hæc habent conſilia. *Matulæ.* Matula porrò vas eſt, in quod vrina excipitur,& nonnumquã metaphoricôs vſurpatur pro homine fœtido & impuro,vt apud Plautum in Perſa:

Numquam ego te tam matulam eſſe credidi.

Matula.]Et matula Iuuenali,trulla σκαφίον, Græcis ſeſto,

& varroni, matellio.

Bilem euomere.] Allegoria ab his qui concoquere nequeunt certos quoſdam cibos præ ſtomachi debilitate, quod prouerb. citatur ex Ariſtoxeno Muſico apud Plutarch. Sympoſ. 7. cap 8. *Bilem euomere.*

Quid faciam? reddámne vices?] addubito, an par pari referam. Sic addubitare Ciceronem memini 13 ad Atticum, num ſibi contemnenda contumelia ſit à ſororis Attici filio illata, & diſſimulanter concoquenda: vel an ſit euomenda ſemel & apertè bilis omnis acerbitas. Verba eius hæc ſunt. Nunc me iuua, mi Attice, conſilio. πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, id eſt vtrum aperte hominem aſperner & reſpuam, ἢ σκολιαῖς ἀπάταις. vt enim Pindaro, ſic δίχα μοι νόος, ἀτρέκειαν εἰπεῖν. omninò moribus meis illud aptius: ſed hoc fortaſſe temporibus. Tu autẽ quod ipſe tibi ſuaſeris, idem mihi perſuaſum putato. *Prou. Iun: 42. Centu 1*

Cicadam ala corripuiſſe.] Reſpexit ad Prouerb. Cicadam ala corripuiſti. Animalculi hoc genus naturâ garrulũ ala ſi corripueris, clarius obſtrepet: ita ſi maledico præbeas occaſionem odij, non modò non tacebit, ſed & importuniùs effutiet, & omnem bilem euomet. *Cicadam ala corripere.*

Muſcas operoſis pellere flabris.] Doctum virum dedecet cum imperitis & inertibus Grammaticulis concertare. Alludit autem ad Prouerb. Muſcas depellere. cui & illud conuenit: Aquila non captat muſcas. Muſca autem in Hieroglyph. impudentiam & improbitatem ſignat; quòd etſi crebrius abigatur, nihilominus redeat. Lege Pierium lib. 6. & Orum lib. 1. *Muſcas pellere.* *Muſca quid allegorice.*

Muſcas pellere.] Inter Deorum prælia Homerus pertinacẽ muſcæ improbitatem propoſuit vbi ferox hoſtis inſultat hoſti, neque quietem dat vllam, donec vulnus inflixit. Sic enim καὶ οἱ μυίης θάρσος ἐνὶ στήθεσσιν ἐνῆκεν, ἥτε καὶ ἐργομένη μάλαπερ χροὸς ἀνδρομέοιο ἰσχανάᾳ δακέειν. Huc conferrem aliquid non inuitus de ſecta Cynicorum, quorum impudentia non toleranda mandata eſt omnium ſcriptis. Malim ex eo Emblematis argumẽto elicere id quod legitur apud Plinium » iuniorem, recta ingenia debilitari verecundia, peruerſa con- » firmari audacia, etenim vſuuenire ſolet vt quo quis imperi- » tior eſt, ſit eo iactantior & ſui cõfidentior. Merito igitur viro forti eſt odioſa muſca, & ſapienti atque prouido temeritas. Qua ratione Hercules de ſuo ſacello muſcas dicitur abegiſſe. *Muſcæ improbitas.*

Operoſis fabris.] Flabellum, muſcarium dicitur Martiali, quo

muſcæ abiguntur, μυοσόβη, Græcè.

Negligere eſt ſatius, &c.] γνώμη. Non eſt quòd te tam excrucies in eo vel perſequendo, vel fugiendo, quod vitare nullo modo poſſis.

Appendix.

Contumelia & obtrectatio ſæpe animis tranquilliſſimis patientiam extorſit, ait Seneca. Quare ferendum eum putamus qui pudorem ſuum purgat. Sic Comicus prologo Andriæ:

Si mihi pergat quod volet, dicere, quod non volet, audiet:
Beneficijs ſi certaſsit, audiet bene.
Deſinant maledicere, maledicta ne noſcant ſua.

Hieronym. id imitatus, ad Rufinum: Si dixeris quæ non vis peius audies. Quod ante meminimus vſurpatum Plauto: Cõtumeliam ſi dices, audies. Et quid tandem? difficile eſt iuſtũ dolorem temperare, l. ſi adulteri 38. §. imperatores. D. de adult. Quin & veterem ferendo iniuriam, inuitas nouam, vt apud Gellium, lib. 6. ex Mimo quodam vetere, &c.

Quælibet extinctos iniuria ſuſcitat ignes.

ait Ouidius 3. Artis. Ingenuus animus difficulter admodum contumeliam patitur, quamquam leuius fiat patientia quod corrigi non poſſit. Verùm ſtrangulat incluſus dolor, & preſſum enecat, nec ſatis habet virium, vt par eſſe ferendæ iniuriæ poſſit.

Inanis impetus.

EMBLEMA CLXIII.

LVNAREM noctu, vt ſpeculum, canis inſpicit orbem:
Séque videns, alium credit ineſſe canem,
Et latrat: ſed fruſtra agitur vox irrita ventis,
Et peragit curſus ſurda Diana ſuos.

CArpit æmulos quoſdam imitatorès, ſeu vt dixerim verius, obtrectatores & maledicos, qui cùm doctrinæ vberem quandam gloriam in magno aliquo & excelſo viro conſpiciant, conuicijs eum proſcindũt citius, quàm imitãtur. Eſt enim illud vulgo notum, πολλὰ μωμήσασθαι ῥᾷόν ἐστιν ἢ μιμήσασθαι, in multis Momum agere & reprehendere longè facilius, quàm imitari: vt vero verius mihi Xenophon dixiſſe videatur 2. Commentar. οὐ πάνυ γὰρ ῥᾴδιον ἐστὶ εὑρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ

Carpere facilius quàm imitari.

Nihil eſt quod reprehendi non poſſit.

οὐκ αὐτῆς αἰτίαν ἔχει. χαλεπὸν γὰρ οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν· χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσοντας, μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν. Non facile eſt, ait, vt reperiri aliquod opus poſſit, in quo nihil à quoquam reprehendatur. Eſt enim arduum ita quicquam perficere, vt non alicubi pecces. Quòd ſi etiam ſine aliquo errore quidquam peragat aliquis, difficile eſt non pati, aut inuenire aliquem iniquum iudicem. Sumpta eſt ὁμοίωσις à cane in Lunã latrante, ſuamque ipſius vmbram temerè conſpicante, ſed qui eò plus ægrè ferat, quòd ſuo latratu Lunam non deterreri, neque inceptum curſum ſiſtere videat. Eodem prorſus modo exercendi ſunt importuni illi ſycophantæ, vt & alienæ famæ captatores, quos non modò animum deſpondere, ſed in rabiem agi deprehendes, cùm ab ijs qui læſi ſunt, habentur contemptui, & eos reſponſo aliquo minimè dignẽtur. Cùm enim hoc vnum in primis expetant, vt eiuſmodi aculeis afficiaris, danda tibi eſt opera, ne ſubitus iræ impetus animum à ſua ſede & ſtatu dimoueat: ſed diſſimulandum, fingendáque vultus hilaritas, qua præ te feras, quàm minimi aut nullius planè momenti ea ſint quæ falsò & temerè in te iaculantur. Sic enim fiet, vt tua hac tolerantiâ, calumniarum illi artifices deſinant, maledicta & noſcant ſua: vel impotenti quodam dolore perculſi rumpatur, quòd obeſſe tibi non potuerint. Qua de re pluribus apud Plutarch. in Commentario, Quomodo quis vtilitatem ex inimicis capere queat. Huc facit præclarum Senecæ monitũ ex 2. De ira: Non vt in beneficijs honeſtum eſt merita meritis repenſare, ita iniurias iniurijs: illic vinci, turpe eſt; hîc vincere. Inhumanum verbum eſt, & quidem pro iuſto receptũ, vltio: & à contumelia non differt, niſi ordine. Qui dolorem regerit, tantùm excuſatius peccat. M. Catonem in balneo quidam percuſſit imprudens, quis enim illi ſciens faceret iniuriam; Poſtea ſatis facienti Cato: Non memini, inquit, percuſſum me. Melius putauit non agnoſcere; quàm vindicare. Nihil, inquis, illi poſt tantam petulantiã mali factum eſt? Imò multũ boni: cœpit Catonem noſſe. Magni animi eſt iniurias deſpicere. Vltionis contumelioſiſſimũ genus, eſt non eſſe viſu dignum, ex quo peteretur vltio. Multi leues iniurias altiùs ſibi demiſere, dum vindicant. Ille magnus & nobilis eſt, qui more magnæ feræ latratus minutorum canum ſecurus obaudit. Audiamus tandem conſultorem optimum in primis iuxtáque lepidiſſimum Comicum Philemonem:

Canis orbẽ Lunæ conſpiciẽs, quid.

Amuletum in obtrectationem.

ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον
ἔςʼ, ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν.
ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖθʼ ὁ λοιδορῶν.

quod ita Latine ſonat,

Iucundius nihil eſt, neque etiam concinnius
Eſt, quàm poſſe conuiciantem ferre:
Nam qui conuiciatur, eo in quem conuicium iacitur,
Diſsimulante tacentéque, efficit vt ſibi ipſe conuicietur.

Cenſet nullam auribus iucundiorem muſicam, quàm tacere alterum, altero conuiciante. cùm enim patienti animo, ſed & forti pectore quis maledicta perferre ac pati poteſt, efficit ille quidem diſſimulando, vt maledicus ſibi maledicat. id eſt ſuum morbum prodat, vt ſibi potiùs quam alteri noceat. Cæterum hîc perbellè Canem inuidum & obtrectatorē propoſuit: canem enim pro inuidiæ typo ex veteribus quidam poſuerunt, vt etiam pro adulatore & ſcurra. Pierius lib. 5. adnotauit. Cùm ijs quæ de cane diximus iungenda hæc ex Suetonij Veſpaſiano: Demetrium Cynicum in itinere obuium ſibi poſt dominationem, ac neque aſſurgere, neque ſalutare ſe dignantem, oblatrantem etiam neſcio quid, ſatis habuit canem appellare. *Canis pro inuido.*

Lunarem orbem.] Lunam. Puto alluſum eſſe ad id quod in Pharmaceutria Theocrit. vbi ait canem terreri Hecate ſubterranea, compertum eſt autem canes vel ferociores terreri ſpectris nocturnis.

canis.] Canem accipi pro conuiciatore, impudenti & maledico obtrectatore notum eſt. Apud Homerum, ab Achille Agamemnon inceſſitur, vt *κυνὸς ὄμματʼ ἔχων*, qui caninis ſit oculis. Ea enim canis natura eſt, vt eum nihil pudeat. Itaque Iulius Pollux Oculum is habere caninum dicitur, ait, qui nimio plus impudens eſt. Plautus Menæchm. Hecubam ait ex eo appellatam canem quòd in quoſcumque intueretur, conuiciatrix & maledica eſſet. Itaque & M. Tullius Oratione ne pro Roſcio Amerino, alios Oratores clamare ait, non etiã nocere; alios latrare, qui etiam mordere poſſint. Cur vero canis Diogenes eſt nuncupatus, niſi quòd mordax eſſet & maledicus? Hinc Cynicorum fluxit appellatio, & vox Homerica *κυνώπης*. Apud Terent. Eunucho, canis os durum, & impudentiam ſignificat. Catullus in quandam: *Canis quid in Hieroglyphicis.* *Vide prouerb. Iunij 83. Centur. 7.*

——ruborem.

Ferreo canis exprimamus ore.
Hecuba, canis vocitata. Inu. Cent.7 .prou.83.
Séque videns.] ſuam vmbram.
ventis.] Catullus:
Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia factáque
Ventos irrita ferre ad nebulas aërias ſinis.
Idem Argonauticis:
Irrita ventoſæ linquens promiſſa procellæ.
Et ibid. Ariadna de perfidia Theſei conquerens, ait ſe ſperáſſe.
——optatos hymenæos,
Quæ cuncta aërij diſcerpunt irrita venti.
Tibullus lib.3. Eleg.4. ad finem:
Hæc Deus in melius, crudelia ſomnia vertat,
Et iubeat trepidos irrita ferre Notos.
ſurda Diana.] Epitheti μεταφορά. Diana pro Luna apud Poëtas.

Appendix.

Cùm quidem impunè detrectat quis, nullo præſente qui contradicat, dicitur Græco adagio, ἑτερομόλιος δίκη, heteromalia cauſſa. In eo vincit ſæpe, qui pati poſſit. Ita Seneca, Viri boni eſt ſcire pati, non facere iniuriam. Idem B. Hieronym. ad Euſtochium Apud Chriſtianos, vt quidā ait, nō qui patitur, ſed qui facit contumeliam, miſer eſt. Ibidem, Iraſci hominis eſt, frenum iracundiæ imponere Chriſtiani. Contemni enim leuius eſt, quā ſtultitia percuti, ait Mimus vetus. Nempè maledictum interpretādo facis acrius, & ſi bene ſubduxeris, falſum maledictum, maleuolum mendacium eſt. Ex multis feſtiuum ſanè occurrit veteris cuiuſdam Stoici cauillum, apud Senecam, epiſt.91. Eleganter Demetrius noſter ſolet dicere, eodem loco ſibi eſſe voces imperitorū, quo ventre redditos crepitus, nihil enim referre an ſurſum, an deorſum ſonent. Horatij iſtud congruit 1. Epiſtolar.
Mordeat opprobrijs falſis, mutémne colores?
Falſus honor iuuat, & mendax infamia terret,
Quem, niſi mendoſum & mendacem!
Et Cicero 2. in Antonium: me ijs dictis neſcit lædat an laudet. Sed Hieronym. & eruditè, placent, vt omnia, in ea quæ eſt ad Ruſticum: Sicut ſagitta, ſi mittitur contra duram mate-

riam, nonnumquã in mittentem reuertitur & vulnerat emittentem? ita detractor cùm triſtem faciem videt audiẽtis, imò non audientis, ſed obturantis aures ſuas nè audiat, illicò cõticeſſit, pallet vultus, hebent labra, ſaliua ſiccatur. Nempè quod Ouidius:

Conſcia mens recti famæ mendacia ridet.

Ex omnibus perplacet locus Senecæ de ira, cap. 33. Ira habet aliquam voluptatem, & dulce eſt dolorem reddere? minime. Non enim vt in beneficijs honeſtum eſt merita meritis repenſare, ita iniurias iniurijs. Illic vinci, turpe eſt: hîc inhumanum vincere, hæc ille. Meminerit ergo vir bonus ſibi nõ eſſe iniurias iniurijs compenſandas, neque rabie cohibend petulantiam: quia, quod Iuriſc. Innocentia reus purgat ſ non relatione criminis, l. 16. §. 5. D. de publ. iudic. ur. tandem? Quid

Dura aliquis præcepta vocet:

ſed perlegat elegantem Plutarchi diſputationem, quomodo quis vtilitatem capiat ab inimicis, & fortaſſe amplius quod deſideret, nihil erit.

Aliquid mali propter vicinum malum.

EMBLEMA CLXV.

RAPTABAT torrens ollas, quarum vna metallo
Altera erat figuli terrea facta manu.
Hanc igitur rogat illa, velit ſibi proxima ferri,
Iuncta vt præcipites vtraque ſiſtat aquas.
Cui lutea, Haud nobis tua ſunt commercia curæ,
Ne mihi proximitas hæc mala multa ferat.
Nam ſeu te nobis, ſeu nos tibi conferat vnda;
Ipſa ego te fragilis ſoſpite ſola terar.

INſignis eſt apologus, quo monemur cum potentioribus aut improbis ſocietatem non eſſe ineũdã: quia ſi quid in-

fortunij damniúe acciderit, in infirmiorem ſemper reclinari ſoleat. Apologus Æſopo aſcribitur. Titulus Emblematis ſumptus eſt ex Plauti Mercatore. ait enim Lyſimachus: *Nunc ego verum illud verbum eſſe experior vetus, Aliquid mali eſſe propter vicinum malum.* Pindar. Nem. εἰδ.ȝ. docet vtilitatem maximam adferre vicinum, ſi ſit idem & amicus: contrà, ſi ſit inimicus & malus, damnum iacturámque. Quod bellè expreſſit Heſiodus:

Cum quibus non ſit ineunda ſocietas.

Vicini boni ſumma cõmoditas.

πῆμα κακὸς γείτων, ὅσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,
οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Demoſthenes aduerſus Calliclem de prædio, nihil moleſtius eſſe dicit, quàm incidere in vicinum auarum & improbum. τὸ χαλεπώτερον οὐδὲν ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν. Quò etiam illud Virgilianum ſpectat:

Mantua væ miſeræ nimium vicina Cremonæ.

quo deplorat Mantuanorum infelicitatem, quibus obfuit ſola Cremonenſium vicinitas, ait Seruius. Itidem euenit Chalcedonijs & Byzãtinis, itemq; Ætolis & Acarnanibus, qui finitimi mutuis armis & diſſenſionibus ſeſe confecerunt. Itaque apud noſtros vulgò circumfertur, Ei optimè cedere qui bonũ vicinũ habebit. Cato ſenior, eos qui prędia empturi eſſent, admonebat: vt præ cæteris aduerterent ne malum haberent vicinum. Celebratur & Themiſtoclis apophthegma. Cùm quis enim prædium venale haberet, iuſſit præconem adijcere, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας, quaſi longè vendibilius eſſet vicini commendatione. Apud Plautum pauper Euclio recuſat affinitatem cum diuite Megadoro contrahere, his verbis:

Venit hoc in mentem mihi Magadore, te eſſe hominem diuitem,
Factiosſum; me item eſſe hominem pauperum pauperrimum.
Nunc ſi filiam locaſsim meam tibi, in mentem venit
Te bouem eſſe & me eſſe aſellum, vdi tecum coniunctus ſiem.
Vbi onus nequeam ferre. pariter iaceam ego aſinus in luto.
Tu me bos magis haud reſpicias, notus quaſi numquam ſiem:
Et te vtar inquiore, & me meus ordo irrideat.
Neutrubi habeam ſtabile ſtabulum ſi quid diuortij fuat:
Aſini me mordicus ſcindant, boues incurſent cornibus.
Hoc magnum eſt periculum, ab aſinis ad boues tranſcendere.

Cæterùm hac ficta deſcriptione rapidus torrens repræſentat humanæ vitæ conditionem torrentis inſtar fluxam & celeri momento euaneſcentẽ. Etenim more fluentis aquæ labun-

Torrens quid.

Olla ænea quid. *Olla terrea.* tur tempora, vt cecinit Ouid. Olla ænea diuites opum cõgerie onuſtos & graues; terrea verò pauperes ſignificat, eos quidem facilè in his vitæ huius turbulentis fluctibus enatantes, & pericula grauiora effugientes. Videtur ſanè Apologus ex Eccleſiaſtici 13. expreſſus, cùm ait Sapiens: Pondus ſuper ſe tollet qui honeſtiori communicat. Et ditiori tu ne ſocius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim ſe colliſerint, confringetur. Diues iniuſtè egit & fremet: pauper autem læſus tacebit. Fabellam ſic redditam à Faërno hûc aſcribam, eſt enim admodum lepida:

Duas trahebat amnis ollas, æneam
Vnam, alteram autem fictilem.
Sed ahena proprio prægrauata pondere,
Sibiq; porrò præcauens,
Suadere cæpit anteeunti fictili,
Coniungi vti vellet ſibi,
Quò rapidum aquarum ſuſtinerent impetum
Iunctis vtrimque viribus.
Cui fictilis: Tua mihi, ait, vicinitas.
Non admodum placet, ſoror,
Nam ſiue te mihi vnda, ſiue me tibi
Propè adnatantem illiſerit,
Vt ſoſpitem te dura præſtabit cutis,
Fragilem meam ſic conteret.
Sic, *Potentiorum ſemper eſt vicinitas*
Vitanda tenuioribus.

Magnates enim locupletiores vicinis pauperculis numquam ceſſerint, quippè qui eos nõ deſinant exſugere, dum ad nihilũ *Cardamus noxius vicinis herbis.* coëgerint, naturã cardami referentes, qui herbarũ in propinquo naſcentium humorem attrahit, vnde illas arere poſtea ſit neceſſe. Notandum id Naſonis monitum:

Et quamquam ſoli poſſint prodeſſe potentes,
Non proſunt: potiùs plurimùm obeſſe ſolent.

Quarum vna metallo altera terrea] Duplex hominum ſors & cõditio, diuitum nempè & pauperum totidem expreſſa ſimbolis. quo fere pertinet illud Auſonij:

Fercula gemmatis cum poneret horrida vaſis,
Et miſceret opes, pauperiemq; ſimul.

Altera erat figuli, &c.] id eſt, erat fictilis, περὶ φέργοις.
tua commercia.] tua conſuetudo, tua vicinitas. Metaphora à mercibus.

Appendix.

Appendix.

Duo nobis offerunt ſeſe Iuris prouerbia quæ eo pertinent, primum, intereſt noſtra bonum habere vicinum. l quod ſæpe. §. fin D. de contrah. empt. Alterum, potentioribus pares eſſe non poſſumus l 3. de alien. iudic mutand. cauſa facta l. nam magiſtratus, de arbitr Optanda quidem hæc, non ſperāda ſemper, niſi ei fortè cui permiſſa eſt electio prædij vel domicilij: nec enim parum intereſt noſtra quibuſcùm hominibus, aut apud quos viuamus. Vt de ceteris ſileam ad quid illud iactatum Græcis, τὸν φράγκον φίλον ἔχε, γείτονα δ' οὐ Francū pro amico habe, at non vicinum? Nempe quia Græci Romanique ſuſpectam haberent Francorum veterum potentiam, cum vix pares eſſe ſe putarēt. Hoc natura, vel hominum potius deprauatis moribus comparatum, vt nullæ ſint rixæ acerbiores, nulla odia implacabiliora, quàm quæ inter vicinos, ac contribules agitantur: vel quia vicinus potentior inferiorem ſubtus ſe habere velit, quin nullas non ſtrophas comminiſcitur, quibus quietum vicinum deglutiat. Non ſunt nobis repetendæ Romanorum & Græcorū Hiſtoriæ, cùm quidem vel domeſticæ, ac noſtræ gentis ſuppetant, ex quibus accipimus quàm fœdè ac nequiter de vicinis, à quibus nihil metuendum erat, triumphatum eſt: Sed emblematis huius character videtur ſpecialius trahi ad eos qui fœdus exhorrēt potētiorum principum; quo animo ſi fuiſſet rex Portugalliæ, Sebaſtianus (qui infauſtam & impiam cum Mahumetano ſocietatem ad ſuum, ſuorúmque exitium non longe antè contraxit) felicius vixiſſet. Memoratu dignus, ſed infauſtus, & exemplaris caſus, vt ita dixerim, Comitis S. Pauli, principis militiæ Gallicanæ ſub Lodoico XI. Is Comes res nouas molitus aduerſus principem ſuum, colludebat cum rege Anglo, & duce Burgando, neque triſte ſuum fatum præſentiſcebat. Tandem enim fœdere initio inter viros principes, & ſopitis diſcordijs. Comes ille, vt Suffenus alter, ſuæ proditionis pœnas dedit. Facilè mihi eſſet recolere quædam noſtri æui funeſta exēpla, ſed vereor ne ea narratio bilem quibuſdam moueat, qui ſuorum infortunia, quaſi plagas vix dum benè ſanatas refricari non patiuntur.

In eum qui truculentia ſuorum perierit.

EMBLEMA CLXVI.

DELPHINEM inuitum me in littora campulit æſtus,
Exemplum infido quanta pericla mari.
Nam ſi nec proprijs Neptunus parcit alumnis,
Quis tutos homines nauibus eſſe putet?

Delphin in mari adſcriptus quid.

TOtum hoc ἀλληγορικῶς accipe. Delphin enim marinis fluctibus eiectus ad litus cõſultorem quendam, virúmque Principem, vel etiam nota aliqua probitatis inſignem, à populari turba beneficij loco, iniurias, ludibria, mortémque ipſam referẽtem arguit. quales fuiſſe legimus Socratem, Ariſtidem, Phocionem, Demoſthenem, M. Tullium, & alios quamplurimos, qui poſt præclarè facta, innumeraſque difficultates, & pericula nomine patriæ exantlata, honorum &

præmiorum loco iniuſtum exiliū durámque mortē perferre coacti ſunt. Delphin φιλάνθρωπος, vt qui ſuis bene conſultū velit: Pelagus ipſum, in quo piſces à piſcibus afficiantur & abſumantur, orbis huius anguſtias multiplices & damna innūmerabilia refert, nimirū in quo nemo ſibi deterius quàm ab homine nocumentū impendere videat. Hoc tetraſtichon video petitum ex 3. Epigram. nempe incerti cuiuſdam hexaſticho, quod tale eſt:

κύματα καὶ τρηχύς με κλύδων ἐπὶ χέρσον ἔσυρεν
δελφῖνα, ξείνης κοινὸν ὄνειδος τύχης.
ἀλλ' ἐπὶ μὲν γαίης, ἐλέῳ τόπος. (οἱ γὰρ ἰδόντες,
εὐθὺς πρὸς τύμβον μ' ἔστεψαν εὐσεβέες)
νῦν δὲ, τεκοῦσα θάλαττα διώλεσε. τίς παρὰ πόντῳ
πίστις; ὃς οὐδ' ἰδίης φείσατο συντροφίης.

Id ita reddere ſum conatus:

Delphinem pelagi rapidus me ad littora fluctus
Ludibrium cunctis, ſorte volente, tulit.
Præſidium at pia terra dedit: me namque videntes
Ornarunt tumulo conueniente viri.
Me mare quod genuit, ſic ſuſtulit. ergo age ponto
Quanta fides? natos perdit & ipſe ſuos.

me in littora compulit.] id vno verbo deſtituere dicitur, vt me admonet perſpicaciſſimi vir ingenij Fornerius: quinetiam adducit hoc Virgilianum:

Et freta deſtituent nudos in littore piſces.

Exemplum infido.] Locus eſt huic accommodatus in 7. Controuerſ. Senecæ declamat, 1. O maria iuſtiora iudicijs, ait, ô mitiores procellæ patre, &c. Infidum mare, ἀνέγγυος θάλασσα, in Græco epigrammate, i. cum qua nulla ſponſio aut fides poteſt intercedere.

Nam ſi nec proprijs, &c.] Collatio maioris ad minus. Porrò inter ſummas difficultates nauigationē poſuere veteres, vnde præcepta de fugiendo mari, & terra incolenda. Dixit itaque Ariſtagoras, ὅτι πᾶσα θάλαττα θάλαττα, id eſt, ex æquo periculoſum eſſe mare, licet appellationes habeat varias. cui conuenit illud ex Hecyra Comici: *Maris perfidia*

O fortunate, neſcis quid mali præterieris, qui nunquam ingreſſus es mare!

Ouid. 2. Amor. eleg. vndecima:

Nauita ſolicitus & ventos horret iniquos,
Et proprè tam lethum, quàm proprè cernit aquam.

Quòd ſi concuſſas Triton exaſperet vndas,
Quàm tibi ſit toto nullus in ore colo..

Appendix.

Hieronym.ad Demetriadem, de ſeruanda virginitate: Quę de medio mari fumantem viderat patriam, & fragili cymbæ ſalutem ſuam, ſuorúmque commiſerat, crudeliora inuenit Africæ litora. Vide reliqua. Qui locus nos admonet permultos iam olim fuiſſe viros claros, quibus ſua virtus obfuit. Memorarem Hermodorum ab Epheſijs pulſum, Ariſtidem ab Athenienſibus, imò Themiſtoclem, Periclem malè habitum, niſi nos exempla Romanorum cõmouerent, Coriolani, Camilli, imò Portij Catonis toties accuſati, M. Antonij oratoris exulantis, & aliorum, de quibus apud hiſtoricos.

Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα.

EMBLEMA CLXVII.

BELLORVM cepiſſe ferunt monumenta viciſſim
Scutiferum Aiacen, Hectoráque Iliacum.
Baltea Priamides, rigidum Telamonius enſem;
Inſtrumenta ſuæ cepit vterque necis.
Enſis enim Aiacem confecit; at Hectora functum
Traxere Æmonijs cingula nexa rotis.
Sic titulo obſequij, quæ mittunt hoſtibus hoſtes
Munera, venturi præſcia fata ferunt.

SVmptus eſt hic titulus ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, ex Sophoclis Aiace flagellifero, qui ait ſe, poſtquàm ab Hectore inimiciſſimo accepiſſet enſem muneris loco, ſe nihil præter damnum atrociſſimum à Græcis fuiſſe paſſum. Itaque poſtquàm multis eſt conqueſtus, ſic poſtremò infert:

ἀλλ' ἐς' ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κ' οὐκ ὀνήσιμα.

Ex hoc loco Scholiaſtes elicit, ab amicis dona quælibet, vel etiam pretij minimi boni eſſe conſulenda: ab hoſtibus verò & inimicis ne pretioſiſſima quidem expetenda, vt potè perniocioſa & noxia. *δῶρα* enim *ἄδωρα*, ſunt *κακόδωρα*, id eſt, infelicia dona, vt *μήτηρ ἀμήτωρ*. Plautus Milite:

In mala vxore, atque inimico, ſi quid ſumas, ſumptus eſt:
In bono hoſpite atque amico quæſtus eſt quod ſumitur.

Emblematis character. Totum Emblema ex Græco tractum liquet:

πικρὴν ἀλλήλοις ἕκτωρ χάριν, ἠδὲ φέρασπις
αἴας, ἐκπολέμοιο μνῆμ' ἔπορον φιλίης.
ἕκτωρ γὰρ ζωστῆρα λαβὼν, ξίφος ἔμπαλι δῶκεν·
τὴν δὲ χάριν δώρου πείρασαν ἐν θανάτῳ,
τὸ ξίφος εἷλ' αἴαντα μεμηνότα, καὶ πάλι ζωστὴρ
εἵλκυσε προαμίδην δίφρια συρόμενον.
οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.

Subijciam & breuius Epigramma, eiuſdem omninò argumenti:

ἕκτωρ αἴαντι ξίφος ὤπασεν, ἕκτορι δ' αἴας
ζωστῆρ' ἀμφοτέρων ἡ χάρις εἰς θάνατος.
οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.

Aiaci datur enſis ab Hectore, balteus Aiace
Hectori, vtrique ſuum donum erat exitio.
Atque ita ab hoſte hoſti veniunt lethalia dona,
Quæ ſtudij ſpecie fata necemq; ferunt.

Hectoris & Aiacis fœdus. Narratio eſt apud Homerum Iliad. *η*. Hector & Aiax inito inter ſe fœdere, vltro citróque miſſis donis, de amicitia firmanda ſtatuere, atque Hector Aiaci gladium, Aiax Hectori cingulum militare miſit; ſed vtrique ſuum munus fuit exitio. Victus enim Aiax ab Vlyſſe (in contentione armorum Achillis) & cognitis ijs quæ per inſaniam dixerat & fecerat, eodem gladio ſeipſum interfecit. Hector verò per occaſionem cinguli iuxta Ilij muros ab Achille occiſus, & ter circum mœnia tractus eſt. Ex quo apparet veriſſimum eſſe quod ait Euripid.

κακοῦ μὲν ἀνδρὸς δῶρ' ὄνησιν οὐκ ἔχει.
Nullum iuuamen adferunt dona improbi.

Significat viri mali dona eſſe inutilia pernicioſaque. quod Laocoon apud Virgil. confirmat, cùm à Troianis equum do-

ſe relictum nequaquam in vrbem recipiendum cenſet, his quidem verbis:

——ô miſeri, quæ tanta inſania, ciues?
Creditis auectos hoſtes? aut vlla putatis
Dona carere dolis Danaûm, &c. & deinde,
Quicquid id eſt, timeo Danaos, & dona ferentes.

Et alibi de Capi ſic:

Aut Capis, & quorum melior ſententia menti,
Aut pelago Danaûm inſidias, ſuſpectáque dona,
Præcipitare iubent, ſubiectíſque vrere flammis.

Huic conuenit monoſtichon Græcum,

κακὸν γε δῶρον ἴσον ἐστὶ ζημία.

Sæpe nihil intereſt, inquit Seneca, inter amicorum munera, & hoſtium vota. Quicquid illi optant accidere, in id horum intempeſtiua indulgentia impellit atque inſtruit. Bene Horatius:

Nil moror officium quod me grauat.

Scutiferum Aiacem.] φερεσάκης αἴαξ, vt φερεσάκης ἀθλώνη, à Poëtis dicitur. De nobili Aiacis ſcuto, iam ſatis alio loco:

Hectoráque Iliacum] Troianorum fortiſſimum.

Baltea Priamides.] Baltea, in accuſandi caſu, quaſi à recto Balteus, nullo modo placet, vt neque tolerari in patria Romana poteſt. id in Alciato noſtro peccatum, ſeu erratum potiùs, Grammatici noſtræ ętatis doctiſſimi obſeruarunt: ſicuti & ab Vrſino Velio, erudito ſanè viro, idem penè admiſſum notant verſu quodam de laboribus Herculis ex Anthologia Græcorum Latinis numeris expreſſo, ſic,

Hæc eſt opinio H. Stephani, quã conati ſumus eleuare al. o loco.

Balteon arripui, Thracíſque armenta cecidi.

Sed quid? in re tam vera manus dare cogimur, verumq; fateri quod Fabius ait initio lib. 10. Inſtitut. orat. doctos etiam viros labi aliquando, cùm & Ciceroni dormitare interdum Demoſthenes, Horatio etiam Homerus ipſe videatur; ſummi enim ſunt, homines tamen.

Priamides.] Hector Priami filius, patronymic.

Telamonius.] à Telamone, ad differentiam Aiacis Oïlei.

Inſtrumenta ſua, &c.] Hectoris enim cadauer balteo circa Patrocli tumulum Achillis iuſſu tractum eſt: Aiax gladio ſibi ab Hectore donato ſeipſum tranſuerberauit.

Æmonijs rotis.] id eſt, Theſſalis, Græcis Æmonia Theſſalia eſt. ab Æmone filio Deucalionis. Æmonia interdum etiam pro Græcia, συνεκδοχικῶς.

A minimis quoque timendum.

EMBLEMA CLXVIII.

BELLA gerit ſcarabeus, & hoſtem prouocat vltrò:
Robore & inferior, conſilio ſuperat.
Nam plumis aquilæ clam ſe neque cognitus abdit,
Hoſtilem vt nidum ſumma per aſtra petat.
Quáque confodiens prohibet ſpem creſcere prolis:
Hócque modo illatum dedecus vltus abit.

Muſca etiã ſplenem habet, & formicabilem.

Ἔχει καὶ ἡ μυῖα σπλῆνα, ἔνεστι καὶ μύρμηκι χόλος, vt eſt in Adagio vetere. Sed & Pindar. Iſth. 4.
ἔστι δ' ἀφάνεια τύχας
καὶ μαρναμένων.

πρὶν τέλος ἄκρον ἵκηται.
τῶνδε γὰρ δίδοι τέλος,
καὶ κρέσσον' ἀνδρῶν χειρόνων
ἔσφαλλε, τέχνα καταμάρψαισα. id eſt,

Eſt tamen incertitudo fortunæ vel hominũ ſtrenuè pugnantium donec ad ſummum finem perueniãt:his enim qualemcumque vult finẽ dat fortuna : & meliora interdum deterioribus hominibus premuntur ac ſupplantantur. Sumptum autem id eſt ex apologo Æſopi, qui petitus apparet ex perpetua controuerſia, quæ, naturæ vi quadam intercedit inter aquilam auium principem & ſcarabeum viliſſimũ inſecti genus, Ille enim vt illatam ſibi ab aquila iniuriam vlciſcatur, cùm ſe viribus haudquaquã parem eſſe norit, cõfugit ad dolos: clam enim ſe in plumis aquilæ condit, vt eo tandem modo ad nidum aquilinũ perueniat eáque abſente oua eius omnia confodiat. Cuius fabulæ apud Ariſtophan. mentio eſt, ſic enim: *Diſsidium aquilæ & ſcarabei.*

ἐν τοῖσιν Αἰσώπου λόγοις ἐξηυρέθη,
μόνος πετεινῶν εἰς θεοὺς ἀφιγμένος.
ἄπιστον εἶπας μῦθον, ὦ πάτερ, πάτερ,
ὅπως κάκοσμον ζῷον ἦλθεν εἰς θεούς.
ἦλθεν κατ' ἔχθραν αἰετοῦ πάλαι ποτέ,
ᾤ' ἐκκυλίνδων κἀντιτιμωρούμενος. hoc eſt,

In fabulis id eſt repertum Æſopicis,
Adijſſe Diuos vnicum ex volucribus.
Haud credibilem au fabulam, pater, pater,
Adijſſe Diuos animal obſcœnum atque olens.
Peruenit olim inquam ob ſimultatem aſperam,
Quæ illi fuit cum aquila, oua voluens illius,
Et expetens pœnas ab hoſte mutuas.

Hoc quidem admonemur, hoſtem, quamuis infimæ fortunę, non eſſe contemnendum, nec quemquam vel omnium minimũ & contemptiſſimum, eſſe prouocandum. ſiquidem Publius Mimis: *Nullus eſt paruus hoſtis.*

Inimicum quamuis humilem, docti eſt metuere.

Braſidę illud memoratur, quem cùm ficus legentẽ ſorex momordiſſet: O bone Iupiter, inquit nullum eſt tam minutum animal, quod ſui defendendi, aut periculum vitandi, cùm ſit opus occaſiones non perquirat, Eôdem recidit quod vulgus noſtrâs ſæpe vſurpat; Cauendum ab ijs quibus nihil eſt quod perdant. ab ijs enim citiùs iniuriam & damnum acceperis, quàm ab alijs, quibus aliquid eſt in loculis. Timent enim vt

Deſcriptio improborũ quorundam tenuis fortunæ hominum:

plurimùm aliquem prouocare, ne quid vel famę vel fortunis detrahatur. Homunculi verò illi ſortis infimæ, ſed dolis & fraude inſtructiſſimi, improbi nō minùs quàm ſcarabei, neq; minus putidi, neque abiecti minus, pertinacis ingenij malitia quadam, cùm nemini ferè prodeſſe queant, magnis tamen viris ſæpenumarò faceſſunt negotium. Nam territant nigrore (quæ vna improbi animi nota;) obſtrepunt ſtridore (qui nemini non moleſtus eſt;) fœtore ſuo commaculant obuios quoſque, circumuolitant, hærent, inſidiantur, vt non paulò ſatiùs ſit cum præſtantibus aliquando viris ſimultatem ſuſcipere, quàm hos laceſſere turpiſſimos ſcarabeos, quos pudeat etiam viciſſe (quæ enim victoriæ tam pudendæ moleſtæque ſpes? quod præmium? qui finis?) quóſque nec excutere poſſis, cùm maximè velis, neque conflictari cum illis queas, niſi diſcedas contaminatior. Huc prouerbium: Scarabeus aquilam quærit. Certè Alexander, quamquam potētiſſimùs, dexteritatem Ptolemæi ſuſpectam habuit, Artij turbulentiam, & Pythonis nouarum rerum ſtudium reformidabat. auctor Ælian. ſub finem 14. Var. hiſt.

ſumma per aſtra.] per aëra ſummum. Aquilam in editiſſimis locis nidificare, teſtis eſt Plinius, & alij nonnulli.

Spem creſcere prolis.] ſpem creſcendæ prolis. Infinit. pro gerundiuo, locutio Græca.

dedecus.] iniuriam & damnum.

Obnoxia infirmitas.

EMBLEMA CLXIX.

PISCICVLOS *Aurata rapit medio æquore ſardas*
Ni fugiant pauidæ, ſumma mariſque petant.
Aſt ibi ſunt mergis fuliciſque voracibus eſca.
Eheu intuta manens vndique debilitas!

VT nullo non loco ditiores, & qui ſunt ampliori fortuna, tutum in præſidium ſe recipiūt: ita miſeri & aliqua parte infirmi, precipites in infortunium ruunt, quocumque fugiāt, eq; Scylla, quod dicitur, in Charybdim, pręcipites ruunt: vt litigatoribus accidit ijs, qui nullis opibus, nulliſque amicis fauitoribus adiuti, à iudice ad iudicem temerè fruſtráque prouocant, non maiorem ab vno quàm ab alio gratiam

Diuitum ſemper tuta ſtatio, pauperum non item.

inituri.Sic enim dum cadere cauſſa timent,in diſpendiũ nocentius & grauius incidunt,tametſi iure diſceptẽt,& ex æquo bonóque,non dolo vel fraude aliqua, de ſua in integrum reſtitutione agitent.Enimuerò,quod ait Comicus,pauper dum nihil habet quod offerat in iudicio,non ſolùm non contemnitur,ſed etiam aduerſus veritatem opprimitur. Ad id illuſtrandum meo quidem iudicio huc reuocanda erit hiſtoria Hipperidis Oratoris, cuius exiliũ miſerum Plutarch.in vita decem Rhetorum deſcribit. M. Varro apud Nonium,

Natura humanis omnia ſunt paria.
Qui pote plus vrget,piſces vt ſæpe minutos
Magnũ comeſt,vt aues enecat accipiter.

de piſciũ mutua laniena loquitur,idque torquet in intolerabilem potentiorum inſolentiam in tenuia fortunæ homines, quos bonis omnibus deglubere ſolent, miseréque ſpoliare. Sed huius Emblematis argumentum quodammodo cum Martialis hoc diſticho conuenit:

Dente timetur aper,defendunt cornua ceruum;
Imbelles damæ quid niſi præda ſumus?

Aurata. *Aurata.*] marinus piſcis ab auri colore dictus, quem aiunt omnium timidiſſimum in maris reflexu ſub littoraliũ arborum radicibus ſeſe occultare ſolitum,ibique frondium agitatione exterritum facilè capi, quadam velut deditione. Martial.13.

Non omnis pretium laudemq; Aurata meretur,
Sed cui ſolus erit concha Lucrina cibus.

Lege Plin.lib.32.cap.5.& 11.

Sarda. *ſardas.*] Sarda,quæ & Sardinia,piſcis exiguus,de quo Plin. eodem 32.cap.vltimo.

Mergus. *mergis.*]Mergus,auis à mergẽdo dicta.cibum enim in aquis captans ſe aſſiduè immergit:de qua Plin.lib.11.cap. 37. Prouerb. Mergorum inſtar,de ingluuie inexplebili.

Fulica. *Fulicis.*]Fulica,ſiue fulix,auis marina,vel ſtagnenſis, paulò ſupra columbæ magnitudinem:de qua lib 18.cap.35. Plinius,

Vel poſt mortem formidoloſi.

EMBLEMA CLXX.

CÆTERA mutescent, coriúmque ſilebit ouillum,
Si confecta lupi tympana pelle ſonent.
Hanc membrana ouium ſic exhorreſcit, vt hoſtem,
Exanimis quamuis non ferat exanimem.
Sic cute detracta Ziſcæ, in tympana verſus,
Boemos potuit vincere pontifices.

VT nonnulli ob virtutum ſplendorem, vel etiam morum facilitatem, poſt mortem iucundam ſui memoriam poſteris & amabilē relinquunt: ſic alij morum ferocitate, & inſigni quadam crudelitate innotuerunt, quamquã pridem extincti ſint, ſui vnica memoria terrorem animis incutiunt: vt

Amabiles poſt mortē.

Terrifici poſt mortē. Ioan Hunniades.

apud Turcas Ioannis Hunniadis ducis fortiſſimi ſuperſtitem famam permultùm formidabilem extitiſſe, hiſtoriarum monumentis proditum, huius enim nomen vſque adeò terrificum fuiſſe dicitur, vt nutrices ad ſiſtendum puerorum vagitum, Hunniadem adeſſę ſimularent. Sanè exemplum Ziſcæ Boëmi memorabile eſt ac ſtupendum, qui etiam poſt mortem ſuos hoſtes inſolito planè modo terrefacere & fugare potuerit. Quod antequàm explicemus, quædam ſunt à nobis prælibāda, vt Epigrāmatis ipſa πρότασις apertior ſit. eſt enim ſimilitudo perelegans. Multa quidem in maieſtate naturæ recondita latêre concedendum eſt, quæ ingenioſi & ſollertes homines nondum ſatis videntur excuſſiſſe. Quapropter Alexander Aphrodiſæus in Præfat. Problem. queſtiones ait quaſdam eſſe penitùs inexplicabiles, ſoli Deo cognitas, qui ſcilicet earum exiſtentiæ auctor ſit. Hæ à Medicis occultæ proprietates appellantur: de quibus cùm mētio fit in ſcholis Medicorum & Philoſophorum, feſtiui quidam & iocoſi homines vulgari ſcommate, Pontem aſinorum appellant. Prauè autem nonnulli harum ſolutiones quaſdam proponunt, quæ nec ratione nec probabilitate nituntur. Earum enim cognitio excedit ingenij humani captum: neque verò hactenus repertus eſt, qui cauſſam teneat cur palea ſuccino attrahatur, cur ferrum magnete: & neque ſatis eſt, ſi arcanam quandam vim tam vulgò tritam nobis obtrudat. Quomodò enim definient occultam illam vim, de qua nihil, præter nomen poſſunt, oſtendere? Apponere poſſumus exēpla in concordia vel diſcordia multorum animalium, vel etiam animantium, in quibus ſentiendi facultas non eſt: quibus tamen, quia longum eſſet, prætermiſſis, attingam tantùm quę ad hunc locum propriè attinent, quæque auctores non pœnitenti ſcriptis mandauerunt. Odium luporum & ouium tam naturale eſt, vt ſi lupina pelle tympanum conficiatur, oues ſonum exhorreſcant, ac ſi lupus prope gregem conſiſteret. Sunt etiam qui aſſeuerent harmoniam nullam vnquam coituram ex ouis lupique tenſis ad concentum viſceribus. Adijciunt præterea, ſi lupina pellis ouili pendeat, oues pauore conterritas omninò paſtum negligere: vtque leonina inficit aliorum animalium pelles, ſic ouium à lupina exedi & conſumi dicunt. Quod ſanè fit virtute quadam interna & nemini adhuc cognita. Quare qui rei tam abſtruſæ & inuolutæ rationem conetur reddere, nihil certè adferet, ſed, vt Siſyphus ver-

Multa rerū cauſſæ hominibus incognitæ.

Occultæ proprietates.

Diſſidium luporum & ouium.

ſans ſaxum, ſudabit nitendo, neque tamẽ proficiet hilum. Ait itaque Alciatus: Tympanum ex lupino corio confectum ſi pulſetur aliud ex ouilo corio adiacens exhorreſcit, vt propemodum nullum ſonitum edat, tametſi ouis membrana lupum mortuum non ſentiat: Eodem modo Ziſcas in tympanum verſus, quibus in vita fuerat in bello formidoloſus, poſt mortem etiam eiſdem terrori fuit. Sed quid ad hæc? aut vnde iſte terror, ipſiſſima terroris ſublata cauſa? id quidem in opinione poſitum nemo non videt. Seneca 9. Controuerſ. 5. Cùm Polyxene eſſet abducta, vt ad Achillis tumulum immolaretur, Hecuba dixit,

——cinis ipſe ſepulti
In genus hoc pugnat.

poterat hoc contentus eſſe Scaurus auctor; adiecit tamen,

——tumulo quoque ſenſimus hoſtem.

Idem eſt in declamationib. lib. 4. 5. Et apud Tragicum Senecam Troade, conqueritur Hecuba, quòd poſtuletur ad mortem tumulo Achillis immolanda:

Adhuc Achilles viuit in pœnas Phrygum:
Adhuc rebellat.

de Achille mortuo loquitur, ſed qui tamen adhuc ſpirare videretur vltionem. Ad eum modũ Cicero in Miloniana queritur de curia incenſa Clodij buſto, quam culpam omnem confert in Clodium quaſi poſt mortem, furentem & bacchãtem, vt cùm in viuis eſſet: Excitate, excitate, inquit, eum ſi poteſtis ab inferis: frangetis impetum viui, cuius vix ſuſtinetis furias inſepulti? Et illud ex eadem oratione: Quid vultu extimuiſtis? quonam modo vos ille viuus affecerat, qui mortuus inani cogitatione percuſſit?

coriumq; ſilebit.] Coriũm pro pelle abuſiuè, quòd pelli corium adiaceat.

membrana.] ſuperior pellis. Ea & charta pergamena dicitur, quòd eius primùm vſus pergami, Eumene regnante, cœperit. *Membrana.*

Exanimis quamuis, &c.] Licet ouis exanimata non ſentiat exanimatum lupum.

Sic cute detracta Zeicas.] Ziſca, vel Ziſcas, dux bellicoſiſſimus, in Teutones & Boëmos diu ſatis acri Marte conflictatus eſt. Itaque Sigiſmũdus Imperator cùm videret Ziſcę cuncta ex animi ſententia proſperè ſuccedere, & iam illum eſſe vnum, ex quo res Boëmiæ penderẽt, clam ſibi eum cõciliare- *Ziſca vel Ziſcas Bohemus.*

tentauit. Ille opimis conditionibus ab Imperatore oblatis annuens, dum ſe itineri accinxiſſet, peſte tactus expirauit. Ferunt illum cùm ægrotaret, rogatum quo loco mortuus vellet ſepeliri, iuſſiſſe cadaueri ſuo pellem adimi, carnes volucribus ac feris obiectari, ex pelle tympanum fieri, eoque duce bella geri, indeque arrepturos fugam hoſtes, quum primùm eius tympani ſonitum audirent. His adiecit Albertus Crantzius, feciſſe amicos quod ille iuſſerat, & reperiſſe quod promiſerat. Hoc vnum præclarè aiunt ab eo factum, quòd ſectam Adamitarum deleuerit. Notum eſt, eum partibus Huſſitarum prorſus fuiſſe. Pragæ loca ſacra templáque deleuiſſe in Catholicos, potiſſimùm ſacerdotes, crudelem & implacabilem animum geſſiſſe, idque Catholicis, quod Aſſur Iudæis, fuiſſe. Inſignis bellator; quamquã cæcus. Inter laudatiſſimos Principes, reique bellicæ gloria illuſtres haberi poterat, niſi quędam flagitia laudem obſcuraſſent. Retulit Æneas Syluius 3. Comment. De Reb geſtis Alphonſi, & poſt eum Cochlæus lib. 5. hiſtoriæ Huſſitarum.

Appendix.

Fortaſſe ad hunc locum non inconcinnè referre auſim clamorem Haronis, apud Normanos in vſu pridem habitum interdicti genus, ex eo ductum, quod Haro dux Normaniæ tam terrificum ſuis nomen eſſe voluit vt eius nominis acclamatione ab omni vi, & incœpto ceſſaretur. Sed nunc temporis ea non abit impunè acclamatio, ſi temere fiat. Et ad rem propiùs nos etiam nunc vel poſt ſeculum non vnam rabiem Gothicam, & Vandalicã exhorreſcimus, & πανωλεθρίαν abominamur, qui ſuo funeſto tranſitu Gallias deuaſtarunt: Hiſpanias ſibi diu parere coëgerunt, & Italicum ipſum ſolum inſolentiſſimè poſſederunt, omniáque incendijs ac cineribus fœdiſſimis compleuerunt, imò teterrimam barbariem inuexerũt adeò vt ipſa barbarorum vocabula nobis terrorem incutiant. Sed placet vetera cum recentibus, vt ſeſe offerunt, adgregare, Et quæ in primis faciant ad argumenti huius non iniucundam δήλωσιν. Scribit Plutarc. problematis, cùm bellum eſſet inter Samios & Priennenſes, initio damnis quibuſdam ſe mediocribus affeciſſe. pòſt iuſto commiſſo prælio Samios à Priennenſibus occiſos: ſeptimo pòſt anno congreſſos cum Mileſijs primos quoſque ſimul vno certamine amiſiſſe. Ergo poſt hanc acceptam cruentam cladem Priennenſes feminæ per tenebras, quæ circa quercum erant, obte-

ſtari

ſtari ac deierare cœpiſſe, quod liberos, parentes, maritos, chariſſima pignora eo loco amiſiſſent. Hactenus Plutarch. Nos hic de Lamiarũ terriculamẽtis facilè ſileri patimur, de quibus quod ſit Diodori Siculi iudicium, vide lib. eius 20. Quò refero quę de Empuſis credidit antiquitas, de quibus Philoſtratus lib. 3. de Apollonij vita. Strabo lib. 1. putat eſſe fabulam & Apuleius vetularũ territamẽta dicit, ſicut quod de Manduce priſci Romani, quod nomen terrificum obiectabant ad incutiẽdum metum, vt queruli & eiulantes pueri eo ſpectro cohiberentur. Sed ad rem, M. Tullius in Lælio: de imperio in Italia decertatum eſt cum Pyrrho & Annibale: ab altero, propter probitatẽ eius non nimis alienos animos habemus: alterum propter crudelitatẽ ſemper hęc ciuitas oderit. Quodammodo huc facit quod Tullius idem queritur de ſtatua Verris erecta in curia, quæ à ciuibus ſine gemitu aſpici non poſſet, vide action. 2. & 4. in Verrem. ad laudationem principis victoris pertinet hoc Lucani lib. 9.

—— princeps facit omne timendum
Victor, & in nulla non creditur eſſe carina.

Et Polybius lib. 4. principum manſuetudinem tantùm poſſe in ſubditos, vt non præſentes modò, ſed etiam maximo diſparatos ſpatio quoſdam ſui amoris & beneuolentiæ igniculos, hominum pectoribus immittere, atque relinquere ſoleat. Q. Curtius lib. 5. Nomen Alexandri & fama (maximum in bello vtique momentum) in fugam conuertit. Item Cicero 3. Verrina: cum tui nominis terror in auribus, animíſque armatorum verſaretur. Hoc ad vituperationem Verris, cuius odioſum paſſim nomen exſecratur: nec minus quàm Romani poſteri, quos nauſea capiebat, ſicubi audirent vſurpari nomen Heliogabali aut Baſſiani etiam mortuorum, qui memoriam ſui fœdiſſimam reliquiſſent poſteris. Contra Vopiſcus in Probo: Tetendit iter per Thracias, atque omnes Getulicos populos, fama rerum territos & antiqua nominis potentia preſſos. Hæc fortaſſe obiter propiùs id accedit Plinianum lib. 10. quò loco ſcribit, gallinam magnopere horreſcere accipitres, vt etiam ſi vocem audierit, tantiſper dum incubat, oua vitientur.

Iuſta vindicta.

EMBLEMA CLXXI.

DVM reſidet Cyclops ſinuoſi in faucibus antri,
Hæc ſecum teneras concinit inter oues:
Paſcite vos herbas, ſociis ego paſcar Achiuis,
Poſtremúmque Vtin viſcera noſtra ferent.
Audijt hæc Ithacus, Cyclopáque lumine caſſum
Reddidit, en pœnas vt ſuus auctor habet!

Polyphemus.

VLyſſes, Troia iam exciſa, cùm domum repeteret, vi ventorum in Siciliam pulſus, ad Polyphemi ſedes appulit. Hic Gigas fuit vnoculus, ingentis magnitudinis, feritate implacabili, qui hoſpites ſoleret enecare eorumq; carnibus pro cibo veſci. Vlyſſes itaque cum ſocijs captus, vbi aduerteret

tam aliquot ex ſuis abſumptos à Cyclope, de vino Maronio ei dedit: & rogatus ab eodem quod ei nomen eſſet, οὖτιν ſe vocari Vlyſſes aſſeruit. Gigas naturæ vini neſcius, alto iam ſomno preſſus, ſuique penitus immemor, ab Vlyſſe (cui pollicitus erat vnũ ſe poſtremumque poſt ſocios omnes peremptum & voratũ iri) oleagino trunco, in oculo, quem vnicum in fronte habebat, acriter læſus eſt ab Vlyſſe, & eodem effoſſo conſternatus: qui vulneris acerbitate vocem cœpit attollere, vt alios Cyclopas inſolito rugitu conuocaret. Quærentibus ab eo, quis vulnus inflixiſſet, & οὖτιν (quæ vox Nullum, vel Neminem ſonat) dixiſſet, riſerunt, eumque velut furentem reliquerunt. Sic enim loquitur apud Euripidem: *Vlyſſis aſtus.* *Exoculatus ab Vlyſſe Polyphemus.*

οὖτίς μ' ἀπώλεσεν.

Chorus reſpondet,

οὐκ ἄρ' οὐδείς ἠδίκει.

Deinde illud:

οὖτίς με τυφλοῖ βλέφαρον. χο. οὐκ ἄρ' εἶ τυφλός.

Totũ hoc fuſius apud Homer. Odyſſeas 1. Ouid. 14. Metam. Virgil. 3. Æneid. Compara feſtiuum Luciani dialogum κύκλωπος καὶ ποσειδῶνος. Qua fabula intelligi datur, quod vt breuiter, ſic appoſitè ſcripſit Heſiodus. *Qui alijs malum fabricat, ſibi arceſſit.*

οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων.

Ipſum ſe lædit, alium qui lædere quærit.

&, quod eſt in prouerbio, Ruinam ſibi fabricat, alijs qui fabricat. Vel ſpecialiùs in eos torqueri poterit δημοβόρους tyrãnos, & Reipubl. peſtes infeſtiſſimas qui diuina tandem iræ vitali lumine priuantur, vel ad exitiũ morte grauius, aut infamiam & maximã capitis deminutionem præcipites ruunt, cùm interea quibus potiſſimùm terrori fuerant, rideant & conuicijs proſcindantur. Meminit, ſed aliorſum, Brodæus Miſcellan. 2. cap. 7 hoc tandẽ obiter Seruius ad 3. Æneid aliò torſit fabulam de exoculato Cyclope. Cyclops, inquit, vir fuit ſapientiſſimus, & ob hoc oculum in capite habuiſſe dicitur, id eſt, iuxta cerebrum, quia prudentia plus videbat. Verùm Vlyſſes eum prudentia ſuperauit, & ob hoc fingitur eum excæcaſſe. Plutarchus Apophthegmatis refert Oratorem Demadem, Alexandro mortuo, dixiſſe, Macedonum exercitum Imperatore carentem ſimilem ſibi videri Cyclopi excæcato. *Cyclops quid Seruio.*

Vel poſt mortem formidoloſi.] Suetonius Tiberij morte (inquit) ita lætatus eſt populus, vt ad primum nuncium diſcur-

rentes pars Tiberium in Tiberim clamitaret: pars terrã matrem deóſque manes orarẽt, ne mortuo ſedem vllam niſi inter impios darent, &c. Cùm ſenatuſconſultum actum eſſet vt pœna damnatorũ in decimum ſemper diem differretur, forte accidit, vt quorundam ſupplicij dies is eſſet, quo nunciatum de Tiberio erat hos implorantes hominum fidem, quia abſente adhuc Caio, nemo exſtabat qui adiri interpellaríque poſſet, cuſtodes ne quid aduerſus conſtitutum facerent, ſtrangulauerunt, abieceruntque in Gemonias, Creuit igitur inui-
„ dia; quaſi etiam poſt mortem, tyranni ſæuitia permanente.
„ Non percurrã Græcorum ſcholiaſtum allegorica placita, ſed Heraclidus Pontici dumtaxat explicationem ad Homericam Odyſſeam: qui ait Cyclopem nominari affectum ratione priuantem: κύκλωψ ὠνόμασαι ὁ τοὺς λογισμοὺς ὑποκλωβῶν.

Dum reſidet Ciclops.] Fuſiſſimè hanc hiſtoriam narrat Iſacius Tzetzes in Lycophronem, quam ne huc traducam, me prolixitas reuocat.

ſinuoſi in faucibus antri.] Sic Virgil. dixit in 6.

Veſtibulum ante ipſum, primiſq; in faucibus Orci.

& hic noſter in Emblemate primo:

——ſinuoſi è faucibus anguis.

Achiui. *Achiui.*] Achiui, ἀχαιοί, Græci: & nonnunquam pro quolibet populo ciuili. Horatius:

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achiui.

Catull. in Argonaut.

Nam ſimulac feſſis dederit fors copiam Achiuis.

Vtis. οὔτις. *Poſtremumq; Vtin, &c.*] Οὔτινα ſe poſtremò voraturum bellè prædixerat, & οὔτινα, id eſt neminem, vorauit: imò ab eo, qui quamquam eſſet οὔτις, aliquis erat, exoculatus eſt.

Poſtremumq; vt in viſcera noſtra ferent.] Non parui beneficij loco habitum, vt quis prior interficeretur: exemplum apud Cornel. Tacitum 1. hiſt. vbi Othonis facta crudelia percenſet. Titus Liuius, inquit, ad hoc tantum maiori fratri prælatus eſt, vt prior occideretur.

Caſſus lumine. *lumine caſſum.*] cæcum. Virgil. 2. Æneid.

——nunc caſſum lumine lugent.

Idem:

Nullum cum victis certamen & æthere caſſis.

& Lucretius:

Nunc potis eſt cerni quod caſſum lumine fertur.

Auſonius Parentalib.

Saucius extincto corpore caſſus eras.

ſic enim poëtæ interdum vſurpant lumine caſſum,& luce carentem pro mortuo: vt & lumina lucemque relinquere Virgil.in 4.

Quò magis inceptum peragat,lucémque relinquat.

Catullus: *Nobis cùm ſemel occidit breuis lux.* Lucretius.

Lumina ſic etiam Solis bonus Ancu' reliquit.

en pœnas vt ſuus auctor habet.] γνώμη.Simile illud Ouid.

——non eſt lex iuſtior vlla,

Quàm necis artifices arte perire ſua.

Alludit ad alia quę ſequenti Emblemate cõſultò adferemus.

Appendix.

Poſtremúmque Vtin viſcera noſtra ferent.] Tamen ſupplicium diferre diutius,grauiſſimum habitum:& ſtatim puniri ſcelus beneficij loco eſt,vt in hiſtoria Machabeorum , lib 2.cap.6.

Audijt hæc Ithacus.] nempe defenſio propriæ ſalutis nemini datur probro,vt in l.ſi quis percuſſorẽ. C.ad l. Corn. de ſicar. Et hęc non ſcripta,ſed nata lex,ait *Tull.*in Milon.

en pœnas vt ſuus auctor habet.] fraudem in ſuum auctorem retorqueri dignum eſt,l. penu.C.de legat. Ouidius,

Diſcat in auctorem pœna redire ſuum.

Iuſta vltio.

EMBLEMA CLXXII.

RAPTABAT volucres captum pede coruus in auras
Scorpion, audaci præmia parta gulæ.
Aſt ille infuſo ſenſim per membra veneno,
Raptorem in Stygias compulit vltor aquas.
O riſu res digna! alijs qui fata parabat,
Ipſe perit, proprijs ſuccubuitque dolis.

Coruus ſerpentem. SImile eſt apud Æſopum de Coruo cibum quæritante, & ſerpentem in aprico dormientem corripiente, à quo lethiferum ſpiculum ſentiens, iuſtã in ſe vltionem animaculi viliſſimi eſt expertus. quod idem accidit ijs, qui re flagitio parta, ſuo demum magno malo diſcunt, malè parta malè di-

ſperire. Et ferè fit, vt, quod vulgò dici ſolet, captores ipſi capiantur, raptoréſque ab alijs etiam viciſſim correpti decidãt & illaqueentur: vt cùm à veneficis falſarij calumniatores, adulteri, & id genus alij tolluntur è medio, vel cùm latrones prædonibus prehenduntur, & ſpoliantur. Quò ſpectant adagia, Cornix ſcorpium: &, Suo ipſius laqueo captus: &, Coruus ſerpentem. Carmen ipſum ex Archiæ Græco petitum eſt, lib. 1. Græcor. Epigram. *Captores ſæpe ipſi capiuntur.* *Emblema in typus.*

ἐν ποτε παμφαίνοντι μελάντερος αἰθέρι νομῶν,
σκορπίον ἐκ γαίης οἶδε θορόντα κόραξ,
ὃν μάρψων ὥρουσεν· ὁ δὲ ἀΐξαντος ἐπ' οὖδας,
οὐ βραδὺς, ἐγκέντρῳ πέζαν ἔτυψε βέλει,
καὶ ζωῆς μιν ἄμερσεν, ἴδ' ὅσον ἔτευχεν ἐπ' ἄλλῳ,
ἐκ κείνου τλήμων αὐτὸς ἔδεκτο μόρον. id eſt;

Scorpius è terra prorepſerat, idq; vidente
Coruo, qui cælo victitat in liquido;
Corripuit viſum, fugítque: ſed hic vt humum ales
Contigerat, telo mox ferit atque necat.
Ecce tibi, quod in hunc auis inſidioſa parabat,
Inde ſibi acciuit ipſa necem miſera.

alijs qui fata parabat.] Fuere qui ſemet eodem illo pugione, quo Cæſarem violauerant, interemerunt Suetonius in Cæſare. Quod de Cæſare memoriæ traditũ eſt, hoc etiam de Gordiano Cordus eueniſſe ſcribit. Nam omnes quicumque illũ gladio appetiuerũt, qui nouem fuiſſe dicuntur, poſtea interẽptis Philippis ſua manu, ſuiſque gladijs, & ijſdem quibus illum percuſſerant, interijſſe dicuntur. Iul. Capitolin. in Gordianis tribus, ſub finem. Salluſt. in fragment. hiſtor. praua incepta conſultoribus, ſunt noxæ. Lucretius lib. 5. *Memorabile factum.*

Circumretit enim vis, atque iniuria quæque,
Atque vnde exorta eſt, ad eum plerumque reuertit.

Ouid. 1. De arte:

Fallite fallentes: ex magna parte profanum
Sunt genus: in laqueos quos poſuere cadant.

Cornel. Tacit. 6. Annal. vbi de multis ob amicitiam initam cum Seiano periclitãtibus, iuſtéque damnatis, quo lætius acceptum, ſua exẽpla in conſultores recidiſſe. Seneca epiſt. 95. Ideóque cum multis fuerũt mali, loquitur de Alexãdro, Cn. Pompeio, C. Mario peſtiferam illi vim, qua pleriſque nocuerant, ipſi quoque ſentiunt. Claudian. Quam bene diſpoſitũ terris, vt dignus iniqui Conſilij fructus primis auctoribus *Doloſi dolo capti.*

inſtet. Chori verba ſunt apud Euripidem, de lyco interfecto ab Hercule, ἀντάποινα δ' ἐκτίνων τόλμα, διδοὺς γε τῶν δεδραμένων δίκην talionem perſoluens ſuſtine, dãs pœnam ob patrata ſcelera.

Appendix.

Ouid. de remedio, 2.

Parua necat morſu ſpatioſum vipera taurum:
A cane non magno ſæpe tenetur aper.

Multò id quidem generalius in iure: fraudẽ in ſuum auctorem retorqueri dignum eſt, l. pen. Cod. de legat. vel quod idem Ouidius alibi,

Diſcat in auctorem pœna redire ſuum.

Sed properanti mihi occurrit illud Victorij Aurelij in Vitellio, Huius tempore Veſpaſianus, ait, in Oriente principatum arripuit: à cuius militibus certamine ſub muris vrbis ſuperatus, è palatio quo ſe abdiderat Vitellius, vinctis à tergo manibus productus circumducitur ad ſpectaculũ vulgi: ac ne homo impudens in extremis ſaltem malorum quæ geſſerat, rubore faciem demitteret, ſubiecto in mentum gladio, ſeminudus, multis cœno, fimo, & ceteris turpioribus dictu purgamentis vultum eius inceſſentibus per ſcalas Gemonias trahitur, vbi Sabinum Veſpaſiani fratrẽ necari permiſerat, numeroſis ictibus confoſſus interijt. Hæc Victor. Apud parœmiographum Hebr. prouerb. 26. Qui fodit foueam, incidit in eam: & qui lapidem vibrat ad eum reuertetur. Et video latiſſimè id porrigi ad technarũ, fraudũmque machinatores, qui tandem ſuam Nemeſin ſentiunt, & vt ſementem fecerint ita & metent. Multa huc comportari poſſunt ex Plutarcho de his qui tardè à minimè puniuntur.

Parem delinquentis & ſuaſoris culpam eſſe.

EMBLEMA CLXXIII.

PRÆCONEM *lituo perflantem claſsica, victrix*
Captiuum in tetro carcere turma tenet.
Queis ille excuſat, quòd nec ſit ſtrenuus armis,
Vllius aut ſæuo læſerit enſe latus.
Huic illi: Quin ipſe magis timidiſsime peccas,
Qui clangore alios æris in arma cies.

EX Æſopi apologo, de tubicine in bello capto, qui ſe inſontem prædicabat quòd nullũ occidiſſet, ſed neque in quemquam gladium diſtrinxiſſet, qui mox audiuit: διὰ τοῦτο γὰρ μᾶλλον τεθνήξῃ, ὅτι σὺ μὴ δυνάμενος πολεμεῖν, τοὺς πάν- *Tubicen in bello captus cur ſe excuſarit.*

τας πρὸς μάχλω ἐγείρεις. Sed ideò magis tibi moriendum eſt,qui cùm pugnandi ſis expers, alios omnes ad pugnā cōcitas. Etenim(quod aiunt Iureconſulti) Qui agunt; & , qui aſſenſum prębent,pari ſupplicio afficiendi ſunt , & ſatis ipſe facit qui per alium facit. Hoc in eos torquetur potiſſimùm, qui oratione & conſilio Principes ad ſuſcipienda bella inflāmant,cùm ipſi pugnam detrectent,nec vlli ſeſe periculo, patriæ aut Principis nomine,committunt: quibus quidem certè nullus probabilis eſſe poteſt conſilij tam nefarij prætextus cùm ipſi reuera ſint nocentiores,maiusque detrimentum eminus linguâ cæteris adferant, quā qui cominus gladijs decertant. Nulla enim fortè irreperet Martis violentia niſi antecederet eiuſdem committendi perſuaſio. Vel de ijs intelligitur,qui cruore quidem manus non tingunt , at nihilominus parricidij faciendi conſilium ſuggerunt. Occurrit illud Demoſthenis de patre cuiuſdam ſacerdotis , quem Brautoniam appellat. Is, cùm alterum quiſpiam occideret,impellebat & hortabatur ad id facinus. Palam erat hominem mortuum ne digito quidem ab eo tactum, ſed ab occiſore dumtaxat;ita vulgò iudicabatur non teneri cædis. Sed Areopagitarum aliud iudicium fuit, qui cenſuerunt eum qui ſuadēdo iuuiſſet, eodem obſtrictū ſcelere. Nam conſtat homines audaciores fieri adhortatione: nec ſolùm manu,ſed etiam voce & proclamatione opem & auxilium ferri. Itaque ille damnatus, & in exilium pulſus eſt. Ariſtot. 1. Rhetoric. argumentum citat quo vſus eſt orator Leodamas aduerſus Calliſtratum: dicebat enim eum qui conſilium dediſſet, magis in culpa eſſe,quàm qui ſcelus commiſiſſet: quia ſcelus admiſſum non eſſet, niſi eius auctor & conſultor aliquis extitiſſet. Ciceronis exemplū vnum proferā ex oratione in Piſonem. Quid interfuit inter Catilinam,&eum cui tu ſenatus auctoritatem, ſalutem ciuitatis,totam Remp. prouinciæ præmio vendidiſti? Quæ enim L.Catilinam conantem conſul prohibui,ea Pub. Clodium facientem conſules adiuuerunt. voluit ille ſenatum interficere , vos ſuſtuliſtis: leges incendere , vos abrogaſtis: interire patriam,vos adiuuiſtis. Quid eſt vobis Coſſ. geſtum ſine armis? incendere illa coniuratorum manus voluit vrbē: vos eius domum, quem propter vrbs incenſa non eſt. Ac ne illi quidem , ſi habuiſſent veſtri ſimilem conſulem, de vrbis incendio cogitaſſent. Huc facit M. Quintilian. declamatione 270. Satis oſtendit ipſa pæna,inquit,eum teneri qui idem

Agentes & conſentientes pari pœna puniendi.

Bellorum ſuaſores.

Locus Demoſthenis.

commiſerit, quod ſi occidiſſet. Neque enim grauius quicquam aduerſus eum qui ſua manu interfecerit, conſtituere potuit legũ lator, quàm aduerſus eum qui cauſam præſtitiſſet. Ergo & ſimilitudine pœnæ etiam crimen par exigere debetis. Hęc ille. Cęterùm cum hoc noſtro Emblemate magis conuenit quod Leodamas, de quo proximè dicebam, eum in maiore culpa eſſe qui facinus commiſerit, quàm qui conſiliũ dederit. conſilium enim nullius eſt momenti, niſi ſit qui illud ſequatur. Et interitus cauſam, non interitum ſpectari oportere, dixit in Miloniana diſertus orator. Vlpianus etiam, vt eſt in l. 11. de iniurijs: Non ſolùm is iniuriarum tenetur qui fecit iniuriam, hoc eſt qui percuſſit, verùm ille quoque continetur qui dolo fecit, vel qui curauit vt cui mala pugno percuteretur. Eòdem recidit l. 15. ad l. Cornel de ſicarijs, vbi idẽ Vlpian ait, Nihil intereſſe, occidat quis, an cauſam mortis præbeat. In nefarios belli conſultores & publicos regnorum incendiarios hoc eſſe tortum diximus. Ad id Ciceronianum illud pertinet in Lælio: Improbis eſt pœna ſtatuenda: nec minor ijs qui ſecuti erunt alterum, quàm ijs qui ipſi fuerint impietatis duces.

lituo. Lituus, genus buccinæ incuruę. Feſtus ex Ennio: *Lituus.*

Inde loci lituus ſonitus effudit acutos.

Et Ouid 3. Faſt,

Iam lituus pugnæ ſigna daturus erat.

Lituę] Lucan de bello ciuili, Iam litui ſtrepunt. Amm. Marcell. 31. lib Cúmque arma ex latere omni concuterentur, & tela lituóſque bellona luctuoſos inflaret.

perflantem claſsica] claſſicum canentem. Claſſicum canere, ſignum eſt dare quo milites pugnare incipiant. cui opponitur, Canere receptui. Virgil. ad finem 2. Georg. *Claſsicum belli.*

Necdum etiam audierant inflari claſsica.

victrix turma.] victrices copiæ.

clangore æris.] tubæ ſonitu. Metonym. in dictione, æris, pro tubæ.

Appendix.

Ad hãc ſententiam multa iuris pronunciata pertinent. In l. Mela, D ad l. Aquil. ferens auxilium facit delicti participem. Imò, quod in vetere mimo: Bis peccat qui peccanti auxilium accommodat. Et qui occaſionẽ damni dat, damnum dediſſe

videtur, l. qui occidit, §. pen. eod. tit. ad l. Aquil. Et qui per alium facit, per ſe ipſum facere videtur, l. ita tamen, De adm. tut. C. qui per alium, de regul. in 6. Sed vnius tamen factum alios in periculum trahere non debet, l. illicitus, §. ſicut, de off. præſid.

quin ipſe magis peccas.] fruſtra legis auxilium implorat qui in legem committit. l. auxilium, 78 in fi. D. de minorib. Quin homo pernicioſus ſuſcitat lites, & peruerſus ſeparat principes, vt apud Hebræum paræmiaſtem, prouerb. 16. Et ſeſe offert locus elegans Hieronimi epiſt. ad Celantiam: Malitiam, odium, atque inuidiam (quæ vel maxima, vel ſola ſunt nocendi ſemina) à ſe propellat anima Chriſtiana: neque manu tantùm aut lingua, ſed corde quoque cuſtodiat innocentiam: nec opere modò, ſed voto etiam nocere formidet. Quantùm enim ad peccati rationem attinet, nocuit & qui nocere diſpoſuit.

Alius peccat, alius plectitur.

EMBLEMA CLXXIIII.

A R R I P I T *vt lapidem catulus, morſúque fatigat,*
Nec percuſſori mutua damna facit:
Sic plerique ſinunt veros elabier hoſteis,
Et quos nulla grauat noxia, dente petunt.

A *Rripit vt lepidem Catulus.*] Fons Emblematis è Pacuuio, ſicuti à Marcello Nonio citatur: Nam canis quãdo eſt percuſſa lapide, non tam illum appetit qui ſe icit, quàm illũ ipſum lapidem quo ea ipſa icta eſt, petit. Comparatio eadem eſt apud Platonem de Repub. 5. quo loco in eos agit qui ſæuiunt in humana cadauera: ἢ οἴῃ τι διάφορον δρᾶν τὰς

οὕτως ποιοῦντας τῶν κυνῶν, αἳ τοῖς λίθοις οἷς ἂν βληθῶσι χαλεπαίνουσι τοῦ βάλλοντος οὐκ ἁπτόμεναι. Non differre dicit eos à canibus; qui ſæuiunt in iactos lapides, eum vero qui iecerit prætermittere. Plerique ſunt, qui cùm non poſſint ijs noxam inferre à quibus ſe læſos putant, vt acceptam iniuriã vlciſcantur, vel pueros, vel famulos, vel etiam, ſi fieri poſſit, ſuorum aduerſariorum amicos adoriuntur, impotenti quidẽ & iniquo conatu. qui mos perinde eſt ac puerulorum, qui ſubita iracũdia perculſi, virgas adurunt quibus plexi ſunt. Eiuſmodi ſunt, qui cauſſas adiuuãtes vel per ſe omninò ad agendum ineptas pro efficientibus imperitè vſurpant, vt Medeæ nutrix, dum culpam conferret in trabes abiegnas è nemore Pelio auectas, quibus Argo nauis facta eſſet, in qua Medea cum Iaſone aufugiſſet. Sed vt ad noſtros mores ſermonem conuertam, omnibus in confeſſo eſt, quot quantaque infortunia in dies nobis impendeant, & interdũ grauiter vrgeant: quorum cauſſam inconſultò reijcimus in eos fortaſſe, qui nullo modo ſunt in cauſſa, cùm potiùs errores & lapſus noſtros agnoſcere, & pia ſinceráque μετανοίᾳ tot contractas vitiorum ſordes eluere deberemus nec vt canes in lapidem ſęuientes, incuſare iuſtiſſimam ſupremi & incorrupti iudicis Dei animaduerſionem. Id ſi placet ad iræ iniuſtitiam cõuertere, vnà etiam Senecam audiemus ita di putantem 1. De ira: Iam verò ſi affectus iræ damnáque velis intueri, nulla peſtis humano generi pluris ſtetit. Et deinde: d non eſt ita, ſed quaſi dira: ſicut puerorum qui ſi ceciderũt, terram verberari volunt, & ſæpè neſciunt quidem cui iraſcantur, ſed tãtùm iraſcuntur ſine cauſſa & ſine iniuria, non tamen ſine aliqua iniuriæ ſpecie, nec ſine aliqua pœnæ cupiditate. Deluduntur itàque imitatione plagarum, & ſimulatis deprecãtium lacrymis placantur, & falſa vltione falſus dolor tollitur. Idem Seneca eodem lib. cap. 26 iram oſtendit ita impotentem eſſe, vt ſæpè infeſta patrono, reum damnet: & ſi veritas oculis appareat, inquit, tamen errorem tuetur & in malè cœptis honeſtior illi videtur pertinacia quàm pœnitentia. Apponit exemplum in Piſone quodam, qui cùm iratus duci eum iuſſiſſet, qui ex commeatu ſine cõmilitone redierat quaſi interfeciſſet quem non exhibebat: roganti tempus aliquod ad conquirendum, non dedit. Damnatus extra vallum deductus eſt, & iam ceruicem porrigebat, cùm ſubitò ille commilito apparuit.

Impotentum hominum affectus.

Inſignes Senecæ loci.

qui occiſus videbatur. Tunc centurio ſupplicio præpoſitus, condere gladium ſpiculatorem iubet, damnatum ad Piſonē reducit, redditurus Piſoni innocentiam: nam militi fortuna reddiderat Ingenti concurſu deducuntur, complexi alter alterum cùm magno caſtrorum gaudio commilitones. Conſcendit tribunal furens Piſo, ac iubet duci vtrumque, & eum militem qui non occidit, & eum qui non perierat. Quid hoc indignius? Quia vnus innocens apparuerat, duo peribant. Piſo adiecit & tertium. Nam illum centurionem, qui damnatum reduxit, duci iubet: conſtituti ſunt in eodem loco perituri tres ob vnius innocentiam.

catulus.] canis.

morſu fatigat.] mordet.

mutua damna.] talem iniuriam, reprehenditur hic Alciatus. Ineptæ latinitatis à quodam, qui ſe ſuo iudicio; pro docto venditat, quod damnum facere non dicamus. Sed imperitus nugator non legerat hunc M. Tullij locum 5. act. in Verrem. Quid ſi docebo; iudices, eos qui quadraginta milia moduum lucri faciunt, damnum facturos fuiſſe, ſi tua iniquitas ſit, vt ex cohorte recuperatores non intercederent? *Id dictum paſſiue non actiue.*

veros hoſtes.] ipſiſſimos aduerſarios, à quibus orta eſt iniuria.

noxia.] Noxia de maleficio dicitur. Noxam dixere antiqui quod nocet: & eſt detrimentum, culpa, pœna. Lege ipſummet Alciatum Commentario in tit. De verb. & rer. ſignific. l 237. quem locum & nos ſuprà citauimus ad Emblema, cuius titulus, *Remedia in arduo, mala in prono.* *Noxia.*

dente petunt.] iniurijs vel conuicijs proſcindunt. quod vnū iniuſtitiæ non paruum facinus, quia iniquum eſt aliquem alieno odio prægrauari, ait Imperator Iuſtinianus in l. Si quis ſuo, §. legis autem, Cod. de in offic. teſtam. Et Calliſtratus l. 26. D. de pœnis. Crimen, vel pœna paterna nullam maculam filio infligere poteſt, nam vnuſquiſque ex ſuo admiſſo ſorti ſubijcitur, nec alieni criminis ſucceſſor conſtituitur. Quod ſi ad vindictam publicam id protendere liceat, audiamus Arcadij & Honorij reſcriptum, ex l. 22. Cod. de pœnis: Sancimus ibi eſſe pœnam, vbi & noxia eſt. Propinquos, notos, familiares, procul à calumnia ſubmouemus, quos reos ſceleris ſocietas non facit Nec enim ſocietas vel amicitia nefariū crimen admittunt. Peccata igitur ſuos teneāt auctores:

„ nec vlteriùs progrediatur metus, quàm reperiatur delictum.

Appendix.

Adijci placet illud è iure noſtro, alieno odio neminem debere prægrauari, l. ſancimus. Cod. de pœn. Sic enim Arcadius & Honorius Sancimus ibi eſſe pœnam vbi & noxia eſt, propinquos, notos, familiares procul à calumnia ſubmonemus, quos reos ſceleris ſocietas non facit. Nec enim affinitas vel amicitia nefarium crimē admittit. Peccata igitur ſuos teneāt auctores: nec vlterius progrediatur metus, quàm reperiatur delictum, l. ſi quis teſtamento, §. legis, in fi. Cod. de inoff. teſtam. inſtit. Hoc inquam iudicantes ne alterius odio prægrauetur alter. Seneca de ira lib. 2. cap. 34. Nihil eſt iniquius quàm aliquem paterni odij heredem fieri. Cicero ad M. Brutum: Eſt acerbum, parentum ſcelera filiorum pœnis lui. Lactant. non minus grauiter lib. 6. cap. 18. Qui referre iniuriam nititur eum ipſum à quo læſus eſt, geſtit imitari: ita qui malum imitatur, bonus eſſe nullo pacto poteſt.

Inſani

Inſani gladius.

EMBLEMA CLXXV.

SETIGERI medius ſtabat gregis enſifer Aiax,
Cæde ſuum credens cædere Tantalidas.
Hoſtia ſic tamquam ſus ſuccedanea pœnas
Pro Laertiade, pro cauſáque dabat.
Neſcit obeſſe ſuis furor hoſtibus: errat ab ictu,
Conſilijque impos in ſua damna ruit.

REctè monuit Menāder: vlciſcere hoſtes, ſed abſque tuo damno.

ἐχθροὺς ἀμύνου μὴ ἐπὶ τῇ σαυτοῦ βλάβῃ.

Hoc quidem arguitur temerarius furentum hominū impe-

Inſaniæ pœna in eum lapſa vnde manauit.

tus, qui non aduerſarijs, ſed ſibi maximè nocent, quòd iræ præcipiti omnia committant, omnemque viam rationi præcludant: vnde fit, vt, quod ait Horat.

Vis conſilij expers mole ruat ſua.

Is enim furentis animi affectus ſic hominis animum è ſua ſede dimouet & exturbat, vt non ſecus atque Circe altera hominem in belluam ferociſſimã transformet: quo fit, vt qui talem hoſpitem excipiat, non aliter faciat, ac qui ſeſe vnà cũ ipſis ædibus incendio perdat: eóque deterior eſt, quòd ita tumultu, caligine, fumóque cuncta intus errore mentis cõpleat, vt nec cernere integrum ſit, nec eos audire qui volunt opitulari. Id quidem ob oculos poſuit Homerus Iliad. ϐ. & Odyſſ. α. ſub perſona tum Achillis, cuius iram facit implacabilem, tum Aiacis, quem tanta inceſſit rabies ob Achillis arma Vlyſſi adiudicata, vt in porcorum gregem furibundus inſilierit, eosque trucidarit, exiſtimans ſe Græcorum copias proſternere. Ille itaque cùm duos quoſdam maximos ſues de trabe ſuſpenſos flagris cecidiſſet, hos eſſe Agamemnonem & Vlyſſem putans (quorum alteri vt iudici, alteri vt victori potiſſimùm erat infenſus) ſuibus ita ſuſpenſis multo cum riſu inſultauit, addens conuicia quæcumque bilis ſuggerebat. Poſtquam autem reſipuiſſet, facti pudore ſibi mortem conſciuit. qua de re pulcherrima eſt Sophoclis tragœdia; quę inſcribitur αἴας μαςιγοφόρος. Horatius 2. Sermonum:

Aiacis inſania.

——inſanus quid etiam Aiax
Fecit, cùm ſtrauit ferro pecus? abſtinuit vim
Vxore & gnato, mala multa precatus Atridis.

&, *——cur Aiax heros ab Achille ſecundus*
Putreſcit, toties ſeruatis clarus Atridis,
Gaudeat vt populus Priami, Priamusq; inhumato,
Per quem tot iuuenes patrio caruere ſepulcro?
Mille ouium inſanus morti dedit, inclytum Vlyſſem,
Et Menelaum vnà mecum ſe occidere clamans.

Et deinceps:

Aiax immeritos dum occidit, deſipit, agnos.

Locus ex Cornelio Celſo.

Cornelius Celſus de re medica lib. 3. cap. 18. inter inſanię genera illud longè maximum ponit, & longiſſimum, quod vitam ipſam nõ impediat, idque robuſti corporis eſſe conſueſcat. Huius ſpecies duas: nam quidam imaginibus, non mente falluntur, qualem inſanientem Aiacem vel Oreſtem fabu-

læ ferunt: quidam animo deſipiunt, &c. Seneca 2. De ira, cap.35 videndum illud quam multis ira per ſe nocuerit. Alij nimio feruore rupere venas & ſanguinem: ſupra vires elatus clamor egeſſit, & luminũ ſuffudit aciem: in oculos vehemẽtius humor egeſtus, & in morbos ægri recidere: nulla celerior ad inſaniam via eſt. Multi itaque continuauerint irę furorem: nec quam expulerant mentem, vnquam receperunt. Aiacem in mortem egit furor, in furorem ira. Mortem liberis, egeſtatem ſibi, ruinam domui imprecantur, &c. Hæc Seneca. Ad illuſtrationem argumenti huius commodè referes, quæ de impatientia & vindictę appetione doctè Lactantius diſputat libro 6. Diuin. inſtitut. cap.18. Hiſtoriam pete ex Ouid. Transform. 13 & lege Prouerb. Aiacis riſus.

Setigeri gregis.] porcorum:

enſifer Aiax.] in ſuperioribus Aiacem ſcutiferum, hîc enſiferum vocat, ab affectu mortis vltroneę, quæ eſt conſecuta.

Cæde ſuum.] porcorum internecione.

Tantalidas] Græcos, qui à Tantalo Tantalidæ dicti ſunt. eorum enim plerique à Tantalo Iouis ex Plota Nympha filio traxerunt originem. Iupiter Tantalum genuit: Tantalus filium Pelopem habuit: Pelops pater Atrei: Atreus Agamemnonis. Itaque Iupiter fuit Agamemnonis abauus. Id epitheton vſurpat opportunè Ouid. oratione Aiacis, qua heros ille Vlyſſis ortum genus à Tantalo, tamquam probrum, obijcit. *Græci Tantalidæ.*

Hoſtia ſic tamquàm ſus ſuccedanea, &c.] Sues erant tàmquam victimæ, quæ pænas luebant pro Græcis iudicibus & Vlyſſe. Succedanea autem hoſtia olim dicebatur, quæ ſecundo loco fiebat. Si enim primis hoſtijs litatum non fuiſſe putaſſent ſacrifici, aliæ hoſtiæ poſt primas eductę cædebantur duæ, quæ prioribus iam cæſis luendi piaculi cauſſa ſubdebantur. Gell. lib. 4. c. 6. ſuccidaneas, non ſuccedaneas eſſe dicendum ait, ob vocabuli compoſitionem. *Succedaneæ hoſtiæ.*

pro caueaq;.] Cauea, polyſemum eſt. Hîc Iudicum conſeſſum intellige. Eſt autem Metonymia, pro iudice Agamemnone. Olim Cauea pro ſubſellijs equitum & populi. Virg. 5. Æneid. *Cauea quid.*

Hic totum caueæ conceſſum ingentis, & ora
Prima patrum magnis Salius clamoribus implet.

Cicero in Lælio: Qui clamores tota cauea nuper hoſpitis, &

amici mei M Pacuuij in noua fabula?

Neſcit obeſſe &c.] γνώμη. Iracundus & mente captus non ijs quos odio proſequitur, ſed ſibi nocet: non inquam eos quos maximè vellet afficit iniuria, ſed ſe ipſe lædit & interdum enecat.

Neſcit obeſſe ſuis furor.] furor, mentis cæcitas definitur à M. Tullio 4. Tuſcul. ea eſt μανία Græcis. In paradoxo contra Clodiũ, exagitatur is animi morbus, quo docet omnes ſtultos furere, id eſt cęco mentis impetu in omni ſcelere verſari. quæ perturbatio ſæpè à nimia ira proficiſcitur.

In ſua damna ruit.] Seneca Hercule furente:

—in ſe ſemper armatus furor,

Ibidem,

—quódque habet proprium furor
In ſe ipſe ſæuit.

Appendix.

Furioſi nulla voluntas. l. furioſi. D. de re iudic. cum enim ille abſentis habeatur loco. l. furioſus, de reg. iur. ſi fortè quem impetierit, aut occiderit, abibit impunè: ſatis enim furore ipſo punitur furioſus. l. Diuus. D. de off. præſid. l. infans, ad l. Corn. de ſicar. l. pen. in fin. ad l. Pomp. de parricid. quare ſi Principi maledixerit, pœnæ non ſubijcitur. Et id quidẽ nõ omnino pręter rem, ne quis fortaſſe putet nos abuti otio. Videntur enim parùm ſanæ mentis eſſe qui cum furioſis, aut mẽte captis, ſi nocuerint, ſummo iure agẽdum putent. Excuſat enim mentis deliquium, vt quod fit à dormitãte, vel puero ſeptenni, vel quinquenni, in quem cùm dolus non cadere poſſe videatur, nec pœna etiam cadere debet.

Pax.

EMBLEMA CLXXVI.

TVRRIGERIS humeris, dentis quóque barrus eburni,
Qui ſuperare ferox Martia bella ſolet;
Suppoſuit nunc colla iugo, ſtimulíſque ſubactus,
Cæſareos currus ad pia templa vehit.
Vel fera cognoſcit concordes vndique gentes,
Proiectíſque armis munia pacis obit.

ELephantorum in bellis vſum olim fuiſſe celeberrimum, notius eſt quàm vt confirmare opus habeam: vnde apud plerôſque pro belli ſymbolo reperio, vt hîc etiam pro pace, diuerſa tamen ratione & fine: Elephantus enim, qui equis in acie terrorem incutiebat, qui ſui horrendo ſpectaculo mili- *Vſus elephantorum in bellis.*

tes ipſos conturbabat, quique eburneo dente pugnãtum hominum equos corripiebat, pace parta, collum iugo ſuppoſuit, Cæſaris currum triumphalem ad templum vehit, quaſi agnoſcens initam inter populos concordiam, ideóque ad pacis munia obeunda ſeſe ſubijciens. Quod ſanè intelligi licet de ferociſſimis quibuſque, & fortiſſimis belli ducibus, qui truculentos ipſi mores, & ferociam bellicam redempta pace deponunt: eóque fit, vt ſeſe poſtea conuertãt ad ea quæ ad religionem, vel publicam ciuitatis adminiſtrationem pertinẽt: quæ quondam inter arma vel ſilebãt, vel conſopita penéque oppreſſa miſero ſitu iacebant. Caſſiodor. Variar. formul. lib. 3. epiſt. 1. populorum ferocia corda longa pace molleſcunt. Hæc quidem ita enarrari velim, niſi malis Epigrammatis huius literam referri ad Iulij Cæſaris triumpum, de quo Suetonius agit. Ait enim eum aſcendiſſe capitolium ad lumina quadraginta elephantis dextra atque ſiniſtra lychnuchos geſtantibus, idque in ſignum pacis bello partæ. Elephantis etiã PompeiumMagnum triumphaſſe teſtatur Plinius lib. 8. quod priùs India victa Libero patre factum memoratur. Seneca De vitæ breuitate cap. 14. ait, Metellum victis in Sicilia Pœnis triumphantem, vnum omnium Romanorum ante currum centum & viginti captiuos elephantos deduxiſſe Et Capitolinus de Gordiano iuniore: Quadrigæ elephantorum Gordiano decretæ ſunt, vt potè qui Perſas viciſſet, triumpho Perſico triumpharet. Cæterùm non prætermiſero Græcum hexaſtichon φιλίππου, quod hîc Alciatus Latio reddit, ſed περιφραστικῶς:

Elephantus in triũpho.

Iulij Cæſaris triumphus.

Senecæ locus.

οὐκέτι πυργωθεὶς ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δῆριν
ἄρχετος ὁρμαίνει πυριόδους ἐλέφας,
ἀλλὰ φόβῳ σείλας βαθὺν αὐχένα πρὸς ζυγοδέσμους,
ἄντυγα διφρουλκεῖ καίσαρος οὐρανίου.
ἔγνω δ᾽ εἰρήνης καὶ θὴρ χάριν, ὄργανα ῥίψας
ἄρεος, εὐνομίης ἀντανάγει πατέρα.

Typus Emblematis.

Sed præclarus ſeſe locus offert ex Panegyrico, qui Conſtantino Auguſto Conſtantij filio dictus eſt, nobiſque transmiſſus incerto nomine. Hunc enim locum quia puto gratum fore ſtudioſis rerum antiquarum, totum aſcribam. ſic itaque: Quid egeras Imperator? in quæ nos fata proieceras? niſi te diuina virtus tua vindicaſſet, quæ hæc eſt impatientia? aut quò tibi manus noſtras, ſi verſa vice pugnas

Locus è Panegyrico Conſtantini.

ipſe pro nobis? Hæc ego non dicerem Imperator, neque ab alijs dicta memorarem, niſi beneficio tuæ lenitatis tutior eſſet noſtra in verbis, quàm tua in armis audacia. Non enim quadam varietate naturæ, confuſóque virtutum temperamẽto, idem es in prœlijs ferociſſimus, & parta ſecuritate mitiſſimus. Cùm enim dato obſeſſis tempore pœnitendi, Aquileiam quoque de legatis eorum ac ſupplicibus recepiſſes, cunctíque ſe tibi dediſſent, quod obſidendo ſeruaueras, ignouiſti omnibus, & vitam quam deſperauerant, reddidiſti, & quidem iuſſiſti arma deponere, vt multo tutiùs victoris pietate tegerentur. Vt tamẽ pertinaciæ ſuæ merita ſentirent, corripi eos vinciríque iuſſiſti, non ad ſupplicium, ſed vitam, ne conſcientiæ timore diffugerent, grauitérque delinquerent, conſeruaríque iterũ non mererentur, ſi ſeruati non fuiſſent. Sed vnde tanto hominum numero tot vincula, quæ continere militares, & paulò antè armatas manus poſſent? Stupere milites qui producendos ſuſceperant, & cuſtodiæ curam abnuere, & prorſus neſcire quid facerent. Ipſi etiam, qui tibi in conſilio erant. ipſe etiam Præfectus hærere, cùm tu diuino monitus inſtinctu, de gladiis eorum geminà manibus aptari clauſtra iuſſiſti, vt ſeruarent deditos gladij ſui, quos non defenderant repugnantes. O pulcherrimum, & qui omnium oculis ſubijci debuiſſet, triumphum virtutis & clementiæ tuæ! Cuius enim potentiæ fuit hoſtibus arma deripere, eius humanitatis deditos ad impunitatem ſuis armis alligare, atque etiam vincere. Vt eos ferri illius, quod contra te geſſerant, quotidie pœniteret, gladius ille quem in te diſtrinxerat hoſtis infeſtus, ipſe domini ſui manus tenuit, & paratus ad cædem, cuſtos factus eſt ad ſalutem. Magnus Poëta, dum bellorum toto orbe ſurgentium diſcurſum apparatúmque deſcribit,

Et curuæ, inquit, *rigidum falces conflantur in enſem.*

Triſte nimium tempus id, cùm inſtrumenta cultui pecudum præparata in cędem hominum verterentur. At nunc rigidi illi mortiferíque mucrones in ſalutaria vincla curuantur, & exarmatum hominem non interimunt, ſed coërcent, deditosque hoſtes gladij ſui colliſi obtúſique tutantur, qui nihil illis prodeſſe integri acutíque potuerunt. Omnium ergo armorum miniſteria ad diuerſos effectus arbitrio tuo ſeruiunt Imp. tibi vincunt gladij, tibi ſeruant, te pugnante feriunt, te ignoſcente cuſtodiunt. vt Deus ille mundi creator &

Locus hic cum Emblemate noſtro mirè cõſentiens.

dominus eodem fulmine ſuo nunc triſtes, nunc lætos nun-
cios mittit, ita eadem ſub numine tuo tela inimicos, aut ſup-
plices tuos, pernicie aut conſeruatione diſcernunt.

Turrigeris humeris.] Expaeſſit epitheton πυργωθεὶς, turribus oneratus, id eſt, πυργωφόρος. Lege Plin. 8. Cur autem barrus dicatur, iam explicuimus Emblemate, cuius tit.

In illaudata laudantes.

Qui ſuperare ferox &c.] Explicatius in Græco, ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δῆριν ἄχετος ὁρμαίνει; phalangibus pugnans indomitus impetuosè irruit ad pugnam cum phalangibus in acie ſtans.

Vel fera cognoſcit.] de particula, vel, quædam Alciat. noſter ad l. 96. de verb. ſign. §. prædia.

Ex bello pax.

EMBLEMA CLXXVII.

EN galea, intrepidus quam miles geſſerat, & quæ
Sæpius hoſtili ſparſa cruore fuit:
Parta pace apibus tenuis conceſsit in vſum
Alueoli, atque fauos; gratáque mella gerit.
Arma procul iaceant: fas ſit tunc ſumere bellum,
Quando aliter pacis non potes arte frui.

EIuſdem materiæ diuerſa & contraria poſſunt eſſe inſtrumenta, vt cùm ex galea, enſe, vel ægide militari conflantur falces aut ligones agricolis idonei, quibus etiam pacis tempus intelligitur: quod κατ' προσωποποιΐαν de falce ex enſe Martialis exprimit in Apophoretis: *Signa redempta pacis.*

Pax me certa ducis placidos curuauit in vſus:
Agricolæ nunc ſum, militis antè fui.

At Virgil. bellum ſignificans, ait Georg. 1.

Et curuæ rigidum falces curuantur in enſem.

Ouid. item Faſtor. 2.

Plus erat in gladio, quàm curuo laudis aratro.

Idémque alio loco:

Bella diu tenuere viros: erat aptior enſis
Vomere: cedebat taurus arator equo.
Sarcula ceſſabant verſiq; in pila ligones,
Factaq; de raſtri pondere caſsis erat.

Et deinde pacem, his ſequentibus:

Pax ades, & toto mitis in orbe mane.
Dum deſunt hoſtes, deſit quoque cauſſa triumphi:
Tum ducibus bello gloria maior erit.
Sola gerat miles, quibus arma coërceat arma;
Canteturq; fera nil niſi pompa tuba.

Claudianus de bello Getico huc reſpexit, ſigna partæ pacis memorans:

Non iam delectus miſeri, nec falce per agros
Depoſita, iaculum vibrans ignobile meſſor:
Non tentat clypeum proiectus ſumere raſtris.

Bacchilidis Lyrici venuſtus locus.

Occurrit & illud Bacchylidis Lyrici Poëtæ, ex Stobæo & Plutarcho:

τίκτει δὲ θνατοῖσι εἰρήνα μεγάλα
πλοῦτον: Pax magna hominibus affert diuitias.

Et deinde ſequitur:

ἐν δὲ σιδαροδέτοισιν πόρπαξιν αἰθᾶν ἀράχναν
ἱστοὶ πέλονται, ἔγχεά τε λογχωτά,
ξίφεά τ' ἀμφάκεα εὐρὼς δάμναται· χαλκέων
οὐκέτι σαλπίγγων κτύπος, οὐδὲ συλᾶται μελίφρον ὕπνος
ἀπὸ βλεφάρων ἀμὸς, ὃς θάλπει κέαρ: id eſt,

At in reuinctis ferro clypeis nigrorum araneorum telæ ſunt, haſtasque cuſpidatas, & enſes ancipites ærugo cōſumit: ærearúmque non amplius tubarū clangor, neque ſubripitur mellitus ſomnus à palpebris, noſtrum qui cor fouet. Huc etiam referam Eſaiæ vatis illud: Contundent, inquit, gladios ſuos in ligones aut vomeres, & lanceas haſtáſque ſuas in falces; neque vltrà aut bellum addiſcent, aut prœlio aſſueſcent. Sic Caſſiodorus in quadā ad Valerianum præf. prætorio epiſtola lib. 12. Variar. Arripiant ferrum, inquit, ſed vnde agros ex-

colant: ſumant cuſpides, boum ſtimulos,non furoris. Quæ ideò adduximus,vt non modò Emblematis ἐπιγραφὴν, ſed & duo priora diſticha,per ſe alioqui clara, explicemus apertiùs his enim oſtendit temporis quandam conuerſionem & viciſſitudinem, cùm ex bello pacem arguit ſub galeæ ſymbolo,quæ belli tempore ſæpiùs hoſtium ſanguine tincta,nũc demùm pace,in apum alueariũ commutaretur. Eodẽ fermè modo Marius Molſa de roſtris naualibus,cuius carmen propter affinitatem aſcribere non piget:

Marij Molſæ lep dũ epigramma.

Ferrea roſtra olim preſſis erepta carinis,
Quæ Nili fractas teſtificantur opes,
Ecce apibus paruis pandas præpandimus aulas:
Congeſta redolent,(quis putet?) æra thymo.
Cæſaris hæc ingens laus eſt quo vindice, pacis
Iucundos fructus arma inimica ferunt.

Porrò ab armis diſſuadet, nec ea omninò ſumenda vult, niſi alia ratione in pace ac quiete viuere nõ poſſimus.Rectè Cicero dixit temerè in acie verſari, & manu cum hoſte confligere, immane quiddam, & belluarum ſimile: ſed cùm tempus neceſſitáſque poſtulat, decertandum manu eſſe & mortem ſeruituti turpitudiníque anteponendam. Certè bellum non tam facilè ſuſcipiendum,quàm putant quibus inexpertis potiſſimùm, dulce:nec de vlla re alia magis deliberandũ eſt neque religioſiùs conſultandum,aut maturiùs aliquid ſtatuendum quàm de bello:cuius alea vt anceps & dubia, & in quo bis peccare non licet,ſic damnoſa maximè,& omni parte periculoſa:quandoquidem & qui vincit, & qui victus eſt, ſuo damno de ſuo gradu decidit:ille quidem magno fortè ſui ſuorúmque diſpendio victoriam eſt mercatus: hic, quòd ſpes irrita ceciderit, quàm ægrè ferat, quantóque dolore contabeſcat, omnibus coniectãdum relinquo.Principes itaque, magnates,aut etiam magiſtratus,nunquã niſi tamquam ineuitabili neceſſitate preſſi, aleam belli mouere vel minimùm debent;ſed omnibus primùm tentatis remedijs, ſic ſe gerant, vt de ſuo iure quicquam decedat potius,quàm ſua auctoritate tale aliquid permittatur.Notum eſt illud Africani Scipionis,turpe eſſe in re militari dicere,Non putaram,quòd inemendabilis error ſit, qui violentiæ Martis committitur. Facillimum eſt enim arma ſumere, at eadem ſumpta deponere,non æquè facile. Nec verò vt inficias iuerim belli principium penes Principes eſſe,ſic exitus ſanè à diuina prouidẽ-

Quanta debeat eſſe cautio in bellis ſuſcipiendis.

tia pendêre certò dixerim. Quòd ſi quiſque, vt docet, per ſe conijceret, quàm interſit leui de cauſſa bellũ mouere, agnoſceret opinor, quàm periculoſus ſit Principum ludus, quibus tam parui eſt momenti clades & ſtrages populi multitudine innumerabilis, ſed & indigna locorum permultorũ vaſtitas, ſolitudo, conflagratio. Valeant itaque quibus adeò placet belli fortuna, cuius etiam vel proſperè geſti euentus ipſum pœnitere Principem decet, ſi modò vel minimùm ſapiat, aut niſi ab humanitate prorſus abhorreat. Addam etiam & illud (quòd inteſtina hæc & plus quàm ciuilia bella, Gallica quorum nõdum planè reſtincta fax, nobis, tam ſæpè tamque diu bilem moueant) nullum regnum, nec vllam Remp. diu manere incolumen potuiſſe, quæ arma crebrò mouerit. Meminerint quibus dulce bellum eſt, quoties in extremum diſcrimen venerint Athenienſes quondam feliciſſimi & potentiſſimi, tot tantíſque bellis attriti, & poſtmodùm deleti: quorum nempè ciuitas à Perſis incendio perdita, à Laconibus affecta ſæpiſſimè, ac mœnibus ipſis exuta, à Philippo Alexandri patre fatigata, ab altero Philippo afflicta, à Rege Ponti Mithridate cædibus & cruore infecta, à Sylla propemodum concuſſa & diruta. Quid Lacedæmonij? quamquam diu ſatis floruiſſe viſi ſunt, idem tamen, quod aliæ florentiſſimæ monarchię, & oligarchiæ, ſunt experti; quarum quidem exitium non ab externis, ſed certè inteſtinis potiſſimùm odijs atque diſſidijs eſt profectũ. Nihil illa inclyta Roma clarius aut admirabilius, vt quæ

Principum ludus periculoſus.

Athenienſium bella exitioſa.

Lacedæmoniorum bella inteſtina.

Imperium terris, animos æquauit olympo:

cuius tamen quantò alijs gloria & præcellens dignitas eminentior fuit, tantò ruina caſusque grauior & periculoſior. Si verò tanti imperij labefactati cauſſam inueſtigemus, bellorũ aleæ acceptum eſſe referẽdum citra negotium æſtimabimus. Ea enim Romana ciuitas primùm à Porſena obſeſſa, à Pyrrho territa, ab Annibale identidem concuſſa, à Tatio capta, à Brenno expugnata, & Gallis incenſa: denique viribus ipſa ſuis miſerè proſtrata, & penitus fracta, quid poſteris Gothis aut Vandalis reliqui habuit, quod labefactandum aut concutiendum daret? Credibile eſt tantum imperium tam citò nõ fuiſſe lapſurum, ſi primores ipſi, quique Reipubl. clauum tenebant ijs temporibus, in ijs quæ parta erant, conſeruandis citiùs elaboraſſent, quàm alienas tanto impetu & ardore animi prouincias inuaſiſſent, vel in exteros, aut etiam ſei-

Romanorũ bella.

Breuis catalogus bellorum Romanorum.

ipſos ferrum ſtrinxiſſent.

atque fauos gratáque mella gerit.] Sic ex pace vbertas, quod di-
cet in ſequenti, vt colligas omnium fructuum prouentum ex
pace, contrà ex bello vaſtitatem omnem & calamitatem.
Quò pertinet etymologia Grammaticorũ, qui πόλεμον, quaſi
ἀπὸ τοῦ τὰς πόλεις, ἢ τοὺς πολλοὺς μειοῦν, ἢ ὀλλύειν, quòd ci-
uitates, multoſque homines concutiat, perdat, labefactet.

fas ſit tunc ſumere bellum, &c.] Cicero 1. Offic. Suſcipienda bella ſunt, vt in pace ſine iniuria viuatur. & Vegetius lib. 3. cap. 1. Qui deſiderat pacem, præparat bellum: qui victoriam cupit, milites imbuat diligenter. Adhæc ſcripſit Ariſt. τὸ τοῦ πολέμου τέλος εἰρήνην εἶναι. Cicero 8. Philipp. Nec ego pacem nolo, ſed pacis nomine bellum inuolutum reformido. Quare ſi pace frui volumus, bellum gerendum eſt: ſi bellum amittemus, pace nunquam fruemur. Caſſiod. lib. 3. Variar. epiſt. 1. Tunc vtile ſolum eſt ad arma cõcurrere, cùm locum apud aduerſarium iuſtitia non poteſt inuenire. D. Auguſtinus Epiſt. 1. ad Bonifac. in ca. Noli exiſtimare. c. 23. q. 1. Pacem habere voluntatis eſt: bellum autem debet eſſe neceſſitatis vt liberet Deus à neceſſitate, & conſeruet in pace. Non enim pax quæritur vt bellum exerceatur, ſed bellum geritur vt pax acquiratur. Eſto ergo bellando pacificus, vt eos quos expugnas, ad pacis vnitatem vincendo perducas. Idem can. Apud veros. eod. c. & q. Apud veros Dei cultores, inquit etiã ipſa bella pacata ſunt: quæ nõ cupiditate aut crudelitate, ſed pacis ſtudio geruntur, vt mali coërceantur, & boni ſubleuentur. Ariſtot. Politic. 7. cap. 9. ait neceſſe eſſe arma domi neceſſariò poſita in armentario ijs qui Reipub. præſunt, tum propter eos qui detrectant imperium, tum propter exteros qui iniuriam conantur inferre. Reperio & apud Cornel. Tacitũ, lætiorem fuiſſe Tiberium imperatorem, quia pacem ſapientia firmauiſſet, quàm ſi bellum per acies confeciſſet. Addam hoc poſtremò, dignum certè memoria exemplum. Vitruuius cap. 7. lib. 2. ait veteres Hetruſcos quò ciuibus ſuis perſuaderent, arma inuenta eſſe, vt ijs aduerſus hoſtes, non ad ciuilem diſcordiam vterentur; ædem Martis ad campum, & extra vrbem non, vt aliorum Deorum, intra mœnia conſecraſſe. *Quando bella ſuſcipienda.*

Ex pace vbertas.

EMBLEMA CLXXVIII.

GRANDIBVS ex ſpicis tenues contexe corollas,
Quas circum alterno palmite vitis eat.
His comptæ Alcyones tranquilli in marmoris vnda
Nidificant, pullos inuolucréſque fouent.
Lætus erit Cereri, *Baccho quoque fertilis annus,*
Aequorei ſi rex alitis inſtar erit.

INſcriptio conſentit cum hac Euripidis, ſupplicibus (vbi pacis commoda multa percenſentur à præcone, Theſeum mouente, ne bellum moueat in Thebanos) ὅσῳ τὸ πολέμου κρεῖσσον εἰρήνη βροτοῖς ἣ πρῶτα μὲν μούσαισι προσφιλεστάτη, ποιναῖσι δ' ἐχθρὰ, τέρπεται δ' εὐπαιδία, χαίρει δὲ πλούτῳ. ταῦτ' ἀφέντες οἱ κακοὶ πολέμοις ἀναιρούμεσθα, καὶ τὸν ἥσσονα

δουλούμεθ' ἄνδρες ἄνδρας, καὶ πόλις πόλιν. Quantò bello potior pax hominum generi primùm quidem ea Muſis gratiſſima? cruciatibus inimica, delectatur fœlice ſobole: ad hæc diuitijs abundat, hæc tamen nos improbi, contemnimus, belláque vltro ſuſcipimus & minus fortem ſubigimus, viri virũ, & ciuitas ciuitatem. Citatur & iſtud Menandri ſenarij.

εἰρήνη γεωργὸν κἀν πέτραις τρέφει καλῶς,
πόλεμος δὲ κἀν πεδίῳ κακῶς ἔφυ.
Alit colonum pax, vel in ſaxis bene,
Et bellum in ipſo noxium campo quoque.

Huius carminis fontem lubens repeto è Baſilij Magni Hexaëmero, quamquam ſciam idem apud alios certè veteres legi: ſed mihi admodum placet viri huius ſanctiſſimi doctrina & eloquentia. Sic enim ille Oratione 8. in Hexaëm. ἀλκυών ἐστι θαλάττιον ὄρνεον. αὕτη παρ' αὐτοὺς νεοττεύειν τοὺς αἰγιαλοὺς πέφυκεν, ἐπ' αὐτῆς τὰ ᾠὰ τῆς ψάμμου καταθεμένη. καὶ νεοττεύει κατὰ μέσον που τὸν χειμῶνα, ὅτε πολλοῖς καὶ βιαίοις ἀνέμοις ἡ θάλασσα τῇ γῇ προσαράσσεται. ἀλλ' ὅμως κοιμίζονται μὲν πάντες ἄνεμοι· ἡσυχάζει δὲ κῦμα θαλάσσιον, ὅταν ἀλκυὼν ἐπωάζει τὰς ἑπτὰ ἡμέρας. ἐν τοσαύταις γὰρ μόναις ἐκλεπίζει τοὺς νεοττούς. ἐπεὶ δὲ καὶ τροφῆς αὐτοῖς χρεία, ἄλλας ἑπτὰ πρὸς τὴν τῶν νεοττῶν αὔξησιν, ὁ μεγαλόδωρος θεὸς τῷ μικροτάτῳ ζώῳ παρέσχετο. ὥστε καὶ ναυτικοὶ πάντες ἴσασι τοῦτο, καὶ ἀλκυονίδας τὰς ἡμέρας ἐκείνας προσαγορεύουσι. ταῦτά σοι εἰς προτροπὴν τοῦ αἰτεῖν παρὰ θεοῦ τὰ πρὸς σωτηρίαν, διὰ τῆς περὶ τὰ ἄλογα τοῦ θεοῦ προνοίας νενομοθέτηται. τί οὐκ ἂν γένοιτο τῶν παραδόξων ἕνεκέν σου, ὃς κατ' εἰκόνα γέγονας τοῦ θεοῦ: ὅπου γε ὑπὲρ ὄρνιθος οὕτω μικρᾶς, ἡ μεγάλη καὶ φοβερὰ κατέχεται θάλασσα ἐν μέσῳ χειμῶνι γαλήνην ἄγειν ἐπιταχθεῖσα. Quorum verborum hæc eſt ſententia: Alcyon auis eſt, quæ mare accolit: quæ cùm ſit in maris littore parere ſolita, deponit oua in arena, & media hyeme nidum cõponit, quo maximè tempore ventorum impetu mare tempeſtuoſum eſt. Sed tum venti ſe remittunt. compeſcitur ipſum mare, cùm alcyon ſeptem diebus incubat: excludit enim pullos totidem. qui cùm cibum appetunt, ſeptem alios dies ad pullorum incrementũ minutiſſimo animali liberalis Deus elargitur. Omnes itaq; qui ſe mari committunt, id obſeruant, eosq; dies Alcyonios nominant. Quæ tibi conceſſa ac tradita ſunt à diuina prouidentia, cuius etiã vis eluceſcit in ijs animalibus quæ rationis expertia ſunt, vt te commonefacerent ad ea petẽda ab eo

Emblema è Baſilio tractum.

Alcyonis ſollertia.

quæ tibi ad ſalutem conferrent. Quidnam etiam, quæſo, vel quod fidem excedat alioqui, non eſt tua paratum cauſſa, qui ad Dei factus imaginem ſis; cùm propter eam tam minutam auem vaſtum illud ac terrificum mare ſedetur, & hyeme media Dei iuſſu coërceatur? hæc ille. Naturalem hanc hiſtoriam accommodat Alciatus ingenioſè ad pacis optimæ prouentũ: cuius pacis laudes ex 53. capite Stobęi adijcerem, niſi putarem ſatis eſſe ea de re ſtudioſos admonere. Significat enim optimi Principis officium in id incumbere penitùs debere, vt populum in ſuis regionibus & prouincijs neceſſario prouentu inſtructis foueat & tuetur, habita primùm ratione tempeſtatum, earúmque calamitatum quæ ſolent indies accidere: ſinatque ventos remittere, & tandem procellas ebullientes hoſtium conquieſcere, vt ſecuriùs in pace poſtea viuatur: idque Alcyonum more, quæ in medio mari nidum conficiunt admirabili quadam ſollertia, paulùm eminẽtiore, & perquàm anguſto grandium ſpongiarum ſimilitudine, qui ferro non poſſit intercidi, nec vnde configatur inueniri, tradit Plinius. Quidam ex ſpinis aculeatis, alij ex ſpicis ſegetum & vitium pampinis eum confectum eſſe nidum volunt. Fœtificãt bruma, qui dies Alcyonides ideò vocantur, totidémque pòſt diebus pariunt: quo tempore mare trãquillum creditur nauigantibus, qui eos dies obſeruant accuratè. Varro De lingua Latina 6. Alcedo Græcè ἀλκυών, hæc hyeme quòd pullos dicitur tranquillo mari facere, eos dies Halcyonios appellant. Vnde Pacuuius:

Officiũ boni principis.

Alcyonum ſollertia in nidificãdo.

Halcyonis ritu litus peruolgans furor.

Lege Plin. 10. cap. 32. Plutarch. quo libro diſputat, vtrum animalia prudentiora, terreſtriáne an aquatilia.

Halcyones.] Halcyones Grammatici rectè deducunt ab ἅλς καὶ κύειν, quòd in mari pariant, id eſt, παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ κύειν. & τὸ ἁλκυόνιον marina ſpuma qua nidum congerunt Halcyones, ait Dioſcorides in 5. cap. 136. Theophraſt. lib. 1. cap. 8. περὶ αἰτίων φυτῶν. Dies ſereni quibus Alcedo fœtificat, à re ipſa nomen inuenere ἀλκιονίδες καὶ ἀλκιονίτιδες. dicuntur & Ariſtoteli αἱ εὐδιῶναι ἡμέραι, Hiſt. animal. 5. cap. 8.

compta.] ornatæ, ſuaues, gratæ. vel ad nidum, vel ad tranquillitatem refer. Plutarch. dixit alicubi bonam valetudinem idem eſſe voluptatibus, quod cæli tranquillitatem Halcyonibus, quoniam eis concedit vt tutò & ſecurè incubent.

tranquilli marmoris.] id eſt, in marmoreo vel ſaxeo ſcopulo, quò

quò aqua marina alluit: vel potiùs marmor pro mari pellucente & æqualiter ſtrato accipitur.

inuolucres.] nondum aptos ad volatum, impuberes.

Lætus erit Cereri, & Baccho quoque.] Prouentus & vbertas erit annonæ maxima. Annona ponitur inter res eas quæ ciuitati maximè neceſſariæ ſunt cui diligenter eſſe prouidendũ Principibus & Magiſtratibus ſapientes monent, ne victus annuus ciuitati deſit. Noti ſunt populares Romæ tumultus ob annonæ caritatem. itaque frumentum ſæpe aduehebatur ex Africa, Sardinia, Sicilia: quas tres prouincias, tria Rom. populi frumentaria ſubſidia Cicero appellat in ea quæ eſt pro lege Manilia. idẽ quarta Verrina, Siciliam nominat cellam penariam Reipubl. nutricem Romanæ plebis. Et præfectus annonæ creabatur, qui frumentum vndique coëmendum curaret, & in vrbem aduectum iuſto pretio venire iuberet. Huc quodammodo refertur quod quidam Alcyonem pro iuſtitiæ forẽſis Hieroglyphico ponunt qua ratione à Plauto dicitur, Alcedones eſſe iuxta forum: id enim commodi intelligitur de intermiſſis fori procellis & turbinibus quo alluſit Horatius, cùm dicit ſe merſari ciuilibus vndis: ita dies Alcyoniæ nominantur in quibus fora conticeſcunt. *Inuolucris.*

Æquorei ſi Rex alitis inſtar erit.] ſi ſeſe habeat in ſuos Princeps quilibet ac Alcedo marina in pullos. Eſt enim Principis virtus maxima, non modò noſſe, ſed & tutari ſuos. Quod quãquam perſpicuũ ſit omnibus, illuſtrãdæ tamẽ huius pulcherrimæ ſententiæ cauſſa, repetam grauem ſanè & cordatam Dionis Chryſoſtomi diſputationem de regno, qua Regum officium inque ſuos pietatem ponit ob oculos. Sic ergo primùm: Principem continuis laboribus & vigilijs intentum eſſe decet. Nam in naui licet vectoribus abſque cura plerumque deſidere, & ne aſpicere quidem marinos fluctus, imò verò neque ſcire, quod aiunt, vbinam terrarum ſint. Sic enim permulti hoc modo pontum ſecuri traijciunt, talis ludunt, canunt, conuiuantur totos dies, & tempeſtate ipſa vndique imminente inuoluti expectant euentum: alij oppreſſi altiſſimo ſomno non antè ſurgunt, quàm ad portum appulerunt. At gubernatori neceſſe eſt mare ipſum continuò obſeruare, aërem cœlumque intueri, ad terram aſpicere: neque ignorare quæ in fũdo ſunt, niſi velit allidere ad ſcopulos qui in aquis lateant. Neque verò ille vnus noctu dormit alijs altè ſtertentibus: interdiu autem ſi breuem ſomnum aliquando *Dionis Chryſoſtomi præclarus locus.*

ſuffuretur, tamen dubius hæret, neque præſenti animo id facit, vt ſæpe ſuos adhortetur aut contrahenda vela aut clauum ſiſtendum, aut quidpiam tentãdum aliud, vt etiam inter dormiendum nihilo ſegniùs officium faciat, cùm alijs impunè ſomnum capere liceat. Eadem ratio eſt expeditionum: militum quiſque ſui dumtaxat curam ſuſtinet. At ducis munus longè maius eſt atque difficilius, nempe vt omnes & ſinguli bene armati ſint, habeantque veſtium ſatis; nec modò vt illis ciborum ſatis ſit, ſed & vt equi diligenter inſtructi ſint. Quod ſi ſecus videat quàm par ſit, maiore triſtitia ille afficitur, quam ſi quibus rebus ipſemet indigeret: quippè qui ſuorum ſalutem non minoris æſtimet, quàm ſuam ipſius. Et quidem reliqua pulchra reuera ſunt: ſed hæc hactenus ſatis.

Doctos doctis obloqui nefas eſſe.

EMBLEMA CLXXIX.

QVID rapis heu Progne vocalem ſæua cicadam;
Pignoribúſque tuis fercula dira paras?
Si rudila ſtridentem, vernam verna, hoſpita lædis
Hoſpitam, & aligeram penniger ales auem?
Ergo abice hanc prædam: nam muſica pectora ſummũ eſt
Alterum ab alterius dente perire nefas.

ET hoc ἄδηλον ex I. Græcorum Epigrammatôn traxit. ſic enim habet Græcus: *Character Emblematis.*

ἀτθὶ κόρα, μελίθρεπτε, λάλος λάλον ἁρπάξασα
τέττιγα, πτανοῖς δαῖτα φέρεις τέκεσιν.
τὸν λάλον, ἁ λαλόεσσα· τὸν εὔπτερον, ἁ πτερόεσσα.

τὸν ξένον, ἄξεινα, ἀεινὸν ἥαεινά.
οὐχὶ τάχ@ ῥίψεις· οὐ γὰρ θέμις, οὐδὲ δίκαιον
ὀλλυσθ' ὑμνοπόλους ὑμνοπόλοις στόμασιν.

Rixæ & contentiones à ſtudioſis alienæ.

Increpat hirundinem, quæ cicadam ad paſtum corriperet, quo orationis inuolucro doctos mutuò ſeſe prouocantes arguit: his enim rixis & contentionibus ferè fit, vt nullũ aliud pernicioſius malum ſuboriri poſſit. Si quo conuicio docti ab ignaris & rerum inſcijs impetantur, non debet haberi nouum aut inſolens, cùm vt plurimùm audax eſſe ſoleat ignorantia, qua nullum aliud malum aut intractabilius aut difficilius. At cùm doctus doctum, & Chriſtianum Chriſtanus iniurijs, contumelijs clamoſis diſputationibus, vel etiam famoſis libellis impetit, quod bonis literis & Reipubl. malum atrocius aut exitialius eſſe poteſt? quæ clades imò quod naufragium præſentius, cùm in medijs fluctibus irato mari concertatio naſcitur inter nauis ductores, aut etiam gubernatores ipſos, à quibus eorum qui ſunt in eadem naui, vel vita, vel mors pẽdeat? Nullum certè miſerius accidere detrimentum ſocietati humanæ poteſt, quàm cùm eruditi eruditos (à quibus certè pendere debet popularis multitudo, vt eorum ductu ſeſe in officio contineat) nigro dente conuellunt: quo fit interdum, vt diutiùs altercando veritatem opprimãt. Num verò abſurdum & odioſum maximè omnibus videri debet, eos, quos par eſt inter ſe omninò conuenire, mutuisq; officijs animos inuicem ſibi deuincere, nimirùm quòd ijſdem ſacris initiati ad vtilitatẽ communẽ liberales diſciplinas excolere ex officio decet, quas tamquam communi quodam vinculo, & quaſi cognatione inter ſe contineri nemo neſcit: nónne, inquam, prorſus ridiculum eſt, eos ſeſe mutuis iniurijs proſcindere, in vitam moréſque debacchari, & falſis criminationibus æmulos onerare, qui alios coërcendi ius habent, quoties aliqua vel leui occaſione rixantur & decertant? Quæ ſanè contumeliæ eo nocentiores ſunt, quo in plures deriuantur: ex ijs enim non minimum famæ detrahitur eorum potiſſimùm, qui, vt loquitur Horatius, hoc ſucco lolliginis, & ærugine mera tinguntur. Non inuitus quidẽ fatebor in concertationibus eiuſmodi quædam certè, nec obſcura ingeniorũ videri ſpecimina, id tamen generis eiuſdem ſemper iudicaui non tam laborioſæ quàm periculoſæ plenũ opus aleæ, in quo ſępenumerò vbi quis commendationẽ nominis aucupatur, neſcio quo fato famæ iacturã luit. Certè vt hoc adijciam, neminẽ vnquã

Nullus è maledictis famam captat.

fuiſſe credo, qui maledictis & conuicijs in alium iactis honeſtiorem famam mercari vnquam potuerit. Quæ verò cæcitas in hiſce decertationibus ad iudicem confugere omniũ corruptiſſimum & iniquiſſimum, nempè turbam popularem? cùm dubium non ſit, quàm non videat, quamque cæcutiat, vt videre non poſſit.

Ædibus in proprijs quæ recta aut praua gerantur?

Itaque quî fieri poſſit, vt ſano mentis oculo quæ captũ excedunt ſuum, intueatur? Id quidem (quod tamen grauatè dicã) tẽporibus noſtris exulceratiſſimis ſæpenumerò vidimus, nõ modò in ijs diſciplinis quæ ad humanitatem pertinẽt, ſed & in diuinis omninò ſcriptis, atq; pietatis Chriſtianæ oraculis: quorum auctoritati apud quamplurimos non parum detractum eſt, quòd de ijs importunè & intempeſtiuè doctores pleroſq; digladiari viderint. Ex quibus mutuis diſſidijs nihil certè rei literariæ fructus, aut ornamẽti acceſſit, ſed de pietate & bonis moribus non minimum deceſſit, dum non eſt qui velit ingenio cedere. Sit aliqua inter ſtudioſos contentio, ſed abſit à maledictis, à contumelijs, à rixis: & vt ſunt expertes inuidentię Muſarum fores, quemadmodum ex veteribus plerique dixerunt, ſic ne admittant quidem iurgia, vel animorum diſtractionem aliquam inducant. Scitè Chryſippus. Qui ſtadium currit, inquit, contendere & eniti debet quàm maximè poſſit, vt vincat; at eum cum quo certet, aut ſupplantare, aut manu depellere nulla ratione debet: ſic tota animi contẽtione licet ex literis indefeſſo curſu ſplendorem, & nominis celebritatem aucupari, ſed ſocij aut riualis curſum nolo quodã malo remorari, aut eius mores impetere, vel etiam doctrinã (niſi prorſus mala ſit) mordaci aceto cõſpergere, quò vel deſiſtat, vel habeatur contemptui. non modò hominis eſt diſſoluti & inuidi, ſed & animi puſilli & planè illiberalis,

Progne.] hirundo, de qua dictum eſt ſuprà.

vocalem.] canoram, λάλον.

pignoribus.] pullis.

Stridula ſtridentem, &c.] In Græco eædem ſunt πολυπτώσεις. Nam τὸν λάλον ἀλαλόεσσα reddit, ſtridula ſtridentem: ἀρινὸν ἠαρινὰ, vernam verna, id eſt, vere cantillantem: τὸν ξένον ἀξεῖνα, hoſpitam hoſpita: vtraque enim non abhorret ab hominũ hoſpitijs, altera enim prope lares patrios nidificat, altera vel in hortulis noſtris exauditur. τὸν ἄπτερον ἀπτερόεσσα. aligerã aligera, aliger ales. Permultũ illuſtrabit hoc Emblema

queſtio 7.Sympoſ.8.Plutarchi, quæ eſt de nota ſeu ſymbolo Pythagorico, quo hirundinem hoſpitam recipi vetabat Samius ille ſenex. Carnem depaſci ſolet hirundo, inquit, venatúrque ſacras illas Muſis canoras cicadas: *σαρκοφάγος γὰρ ἐστιν ἡ χελιδὼν, καὶ μάλιστα τοὺς τέττιγας ἱεροὺς καὶ μουσικοὺς ὄντας ἀποκτίννυσι καὶ σιτεῖται.* vide reliqua.

Hirundo carniuora.

abice.] abijce, Syncope.

nam muſica pectora, &c.] Græcus dixit *ὑμνοπόλους*, id eſt, canentes, ſtridorem emittentes cicadas. Muſica autem pectora dixit interpres, quia plerique docent, omnes aues canoras dici Muſarum volucres. Cicadas verò ob cantum Apollini ſacras eſſe volunt, iuxta Ariſtophan. Scholiaſten *ἐν νεφέλ. οἱ τέττιγες μουσικοὶ ὄντες ἀνάκεινται τῷ ἀπόλλωνι.* & Troianos oratores cicadis comparauit Homerus Iliad. *γ*. Cæterùm hîc *γνώμη* eſt, qua innuit abſurdum eſſe, & fermè impium, eiuſdem ordinis viros ſeſe mutuò conficere. tum enim vel maximè periculoſa eſſe tempora ferunt, quibus lupus lupinã eſt: & quamquam, vt loquitur Iuſtin.lib.16. aſſiduum inter pares diſcordia malum ſit, tamen id locum habere non debet inter doctos, & ſtudioſos Muſarum cultores, inter quos vna & cõſtans animorum conſenſio & concordia neceſſaria eſt. Huc facit Themiſtius, oratione quadam, quo loco ait Muſas inter ſe numquam rixari ſed optimè illis cum Apolline cõuenire; ita etiam poëtas minimè à poëtis debere diſſidere. Græcè ita; *καὶ αἱ Μοῦσαι ἐννέα, συγχορεύουσιν ἀλλήλαις καὶ τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ οὐδεμία αὐτῶν ἀγανακτεῖ πρὸς τὰς ἄλλας ὅτι μὴ μόνη σοφία ἐστὶ, μηδὲ αὐτὴ μόνη προσεύχονται οἱ ποιηταί.* Huc Prouerb. Canina victitans, Cynocephalum oppugnas.

Muſarum volucres.

Periculoſa ſtēpora quãdo maximæ.

Appendix.

Inter pares inuidia ſæpe ſolet innaſci, quod præter cæteros not. gloſſographus Accurſius, auctor non pœnitendus, ad l. ſi exceptione, 14. § eo qui, D quod met. cauſa. hi dicuntur Luciano lib. de calumnia *ὁμότεχνοι*, inter quos propter artis eiuſdem communitatem peracres, ſimultates & iurgia nonnunquam implacabilia exardeſcunt, vel occaſione ſperatæ gloriæ, aut lucri captati, cum nemo artifex ſe libenter poſtponi patiatur, aut contemni. Sed tamen dignum eſt vt qui ſimilem cum alijs vitam ſuſcipiunt, ſimilem cum alijs ferant diſciplinam, c. recolentes, de ſtat. monachor. Imò qui ijſdẽ

ſacris initiati ſunt artium meliorum concordi pace ligētur, vt meminerint Muſas dici Græco verbo, μοῦσας, quaſi ὁμοιούσας, id eſt, ſimiles, inter quas ſumma ſit concordia, quamquam inter tonos diſpares. Omnium enim honeſtarum diſciplinarum inter ſe magna ſimilitudo & concordia eſt, quæ omnes ad humanitatis ſeſe cultum comparent. Solemne eſt, ſi κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων, vt ait Heſiodus, ſed inhumanum eſt, & nullo ferendum pacto ſi Grammaticum inceſſat Grammaticus, ſi Rhetorem Rhetor, ſi Logicum Logicus, quia cēſemus inanem eſſe artium meliorum vſum, niſi cum litterarum ſucco mores inſtituantur, vitæque ratio cōformetur qui finis eſt, eruditionis omnis ac doctrinæ. Eloquētia malè ſine moribus diſcitur, ait Plinius Secundus. Æuo ſuperiore maiores noſtri viri ſani patienter audiuere rixas, quæ in Italia per aliquantum temporis ortæ ſunt inter Robortellum Maioragium, Nizolium, Sigonium, quarum cōtentionum veſtigia libris editis poſt auctorum mortem ſuperſunt. Et in hac noſtra vniuerſi ſchola diu non ſine rixis ac cauillis contenderunt eruditi viri Anton. Goueanus, & Ioachimus Perionius in P. Ramum: quos proximè ſecuti Adrian. Turnebus, Iac. Carpentarius, Leodegarius Quernus, diutius de re litteraria contenderunt, ſed quanto cum fructu, viderint qui ea de re iudicare ſobriè poſſunt.

Eloquentia fortitudine præſtantior.

EMBLEMA CLXXX.

ARCVM læua tenet, rigidam fert dextera clauam,
Contegit & Nemees corpora nuda leo.
Herculis hæc igitur facies? non conuenit illud
Quòd vetus, & ſenio tempora cana gerit.
Quid quòd lingua illi leuibus traiecta catenis,
Queis fiſſa facileis allicit aure viros?
An ne quòd Alciden lingua, non robore Galli
Præſtantem populis iura dediſſe ferunt?
Cedunt arma togæ, & quamuis duriſſima corda
Eloquio pollens ad ſua vota trahit.

HÆc ἀνδριαντογραφία Herculis expreſſa eſt Luciani quadã præfatione, qua oſtendit Celtas, id eſt Gallos, olim Herculem ὄγμιον nominaſſe, eumq; eloquentię ſapientiæque Deũ exiſtimaſſe. apud quos ita effingebatur, vt ſenex, caluus & rugoſus, inculto capite & glabro, cuiuſmodi ſeniores nautas marinos videmus: adhæc leonino tergore indutus, dextra clauã tenens, arcum ſiniſtra, pharetrã ex humero pendulam habẽs; confertiſſimam quandam hominum multitudinem trahẽs catenulis ex auro & electro tenuiſſimis, linguæ ſuæ extremitate perforata inſertis, eámque non inuitam, ſed vltrò ſequentem, imò etiam hilares omnes, nec vllo modo reſtitantes, vt huic aſſentiri viderentur, ducentem ſe Deum laudibus efferentes. Id nihil aliud indicabat, quàm Herculem eloquentiæ & fortitudine præſtantem, diſſipatos olim Gallos & efferatos, ad iuſtitiam, & mitiorem vitam viuæ viribus eloquentiæ reduxiſſe: cuius facti tam inſignis hiſtoriam mendax Græcia figmentis eſt perſecuta, & ad armorum ſtupenda facinora poſtea conuertit atque ad ſuum Herculem, quis ex Alcmena filium retulit: quod Herculi Gallo, diuinæ cuiuſdã naturæ viro, propter ſagacitatem, prudentiam ſingularem, & admirabilem eloquentiam peculiare fuit. Putant nonnulli ex philologis, nec leuibus ſanè coniecturis aſſerunt, Gallos veteres tum eloquentiæ, tum linguæ Græcæ fuiſſe perſtudioſos Ioan. Annius in Beroſum (niſi me nomen Beroſi fallit) de regibus Babiloniæ, tradit Græcos à Gallis literas habuiſſe: apud quos quàm domeſtica fuerit eloquentia pluribus contendit Budæus noſter 1. De aſſe, & maximè Commentarijs in Pendectas ad l. 1. De ſeru. corrupt. §. Quod ait prætor. Quin audiamus ipſum Lucianum ſua loquẽtem lingua: *Τὸν ἡρακλέα οἱ κελτοὶ ὄγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ. τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάνυ ἀλλόκοτον γράφουσι. γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, πολιὸς ἀκριβῶς, ὅσαι λοιπαὶ τῶν τριχῶν, ῥυσὸς τὸ δέρμα, καὶ διακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον, οἷοί εἰσιν οἱ θαλαττουργοὶ γέροντες. ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὢν, ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τοῦ ἡρακλέους, καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνῆπται τὴν τοῦ λέοντος, καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρτηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἡ ἀριστερὰ προδείκνυσι, καὶ ὅλως ἡρακλῆς ἐστί. καὶ τοῦ τὸ παραδοξότατον οὐδέπω ἔφην τῆς εἰκόνος· ὁ γὰρ δὴ γέρων ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων παμπολύ τι πλῆθος ἕλκει, ἐκ τῶν ὤτων ἅπαντας δεδεμένους· δεσμὰ δ' εἰσὶν οἱ σειραὶ λεπταὶ, χρυσοῦ καὶ ἠλέκτρου εἰργασμέναι, ὅρμοις ἐοικυῖαι τοῖς καλλίστοις, καὶ*

Typus Emblematis ex Luciani Hercule.

Quid Hercules ille Gallicus.

Galli veteres ſapientia Græcæ periti.

οὐ μὴν οὐδ' οὕτως ἀσθενῶν ἀγόμενοι, οὔτε δρασμὸν βουλεύουσι, δυνάμενοι ἂν εὐμαρῶς, οὔτε ὅλως ἀντιτείνουσιν, ἢ τοῖς ποσὶν ἀντερείδουσι, πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς ἀγωγῆς ἐξυπτιάζοντες· ἀλλὰ φαιδροὶ ἕπονται, καὶ γεγηθότες, καὶ τὸν ἄγοντα ἐπαινοῦντες, ἐπειγόμενοι ἅπαντες, καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλειν τὸν δεσμὸν ἐπιχαλῶντες, ἐοικότες ἀχθεσθησομένοις, εἰ λυθήσονται. ὃ δὲ πάντων ἀτοπώτατον εἶναί μοι ἔδοξεν, οὐκ ὀκνήσω καὶ τοῦτο εἰπεῖν. οὐ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος, ὅθεν ἐξάψειε ταῖς σειραῖς τὰς τῶν δεσμῶν ἀρχάς. ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ῥόπαλον, τῆς λαιᾶς δὲ τὸ τόξον ἐχούσης τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν γλῶτταν ἄκραν, ἐξ ἐκείνης ἑλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε, καὶ ἐπέστραπταί γε εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιῶν. ταῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἱστήκειν ὁρῶν, καὶ θαυμάζων, καὶ ἀπορῶν καὶ ἀγανακτῶν. κελτὸς δέ τις παρεστὼς οὐκ ἀπαίδευτος τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν, ἀκριβῶς ἑλλάδα φωνὴν ἀφιείς, φιλόσοφος, οἶμαι. τὰ ἐπιχώρια ἐγώ σοι. ἔφη, ὦ ξένε. λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἴνιγμα. πάνυ γὰρ ταραττομένῳ ἔοικας πρὸς αὐτήν. τὸν λόγον ἡμεῖς οἱ κελτοὶ, οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς οἱ ἕλληνες ἑρμῆν οἰόμεθα εἶναι, ἀλλ' ἡρακλῆ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ πολὺ τοῦ ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. εἰ δὲ γέρων πεποίηται, μὴ θαυμάσῃς. μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρᾳ φιλεῖ ἐντελῆ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμήν, εἴ γε ἀληθῆ ὑμῖν οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, ὅτι αἱ μὲν τῶν ὁπλοτέρων φρένες ἠερέθονται· τὸ δὲ γῆρας ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον. οὕτω γέ τοι καὶ τοῦ νέστορος ὑμῖν ἀπορρεῖ ἐκ τῆς γλώττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ τῶν τρώων τὴν ὄπα τὴν λειριόεσσαν ἀφιᾶσιν, εὐανθῆ τινά· λείρια γὰρ καλεῖται εἴ γε μέμνημαι, τὰ ἄνθη. ὥστε εἰ τῶν ὤτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος ἡρακλῆς ὁ λόγος ἕλκει, μὴ δὲ τοῦτο θαυμάσῃς, εἰδὼς τὴν τῶν ὤτων καὶ γλώττης συγγένειαν. οὐδ' ὕβρις εἰς αὐτόν, εἰ ταύτῃ τετρύπηται. μέμνημαι γοῦν, ἔφη, καὶ κωμικῶν τινῶν ἰαμβείων, παρ' † ἡμῖν μαθών, τοῖς γὰρ λάλοις ἐξ ἄκρου ἡ γλῶττα πᾶσιν ἐστὶ τετρυπημένη· τὸ δὲ ὅλον καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν ἡρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι, σοφὸν γενόμενον, καὶ πειθοῖ καὶ πλεῖστα βιάσασθαι. καὶ τά γε βέλη αὐτοῦ, οἱ λόγοι εἰσὶν οἶμαι ὀξεῖς καὶ εὔστοχοι, καὶ ταχεῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες· πτερόεντα γοῦν τὰ ἔπη καὶ ὑμεῖς φατὲ εἶναι. hoc eſt: Herculem Galli Ogmion lingua propria nominant. eius autem Dei ſimulacrum monſtroſum & abſurdum repræſentant. Apud eos ſenex eſt, inculta glabráque canitie, obrugata cute, & nigro admodum colere, vt marinos nautas eſſe compertum habemus: atque eiuſmodi cùm ſit, tamen Herculis cultum gerit. Amictus enim eſt tergore

† al. ὑμῶν

leonis, dextra clauam tenet, Pharetram humeris aptatam, ſiniſtra protenſum arcum prętendit, denique omni ex parte Hercules eſt Verùm quod in imagine admirandum maxime mihi viſum eſt, ſenex ille Hercules confertiſſimam quandam hominum multitudinem trahit, omnes auribus vinctos. Vincula ſunt tenues quædam catenulæ auro electróve fabrefactæ, ſpirulis collaribus pulcherrimis ſimiles. At hi certè tam exilibus vinculis ducti, ne de fuga quidem cogitant, tametſi facilè poſſint: nec omninò reſtitant, aut pedibus in diuerſum renituntur quaſi reſupinantes, ſed hilares lætique ſuum ductorem laudant, ſponte feſtinantes omnes vt ſtudio præueniendi laxa etiam vincula relinquant, perinde ac triſtes futuri, ſi eiuſmodi vinculis eximantur. Quod autem abſurdiſſimũ mihi viſum eſt, nõ pigebit referre. Cùm enim pictori reliquum iam nihil eſſet, vnde catenarũ extremitates innecteret dextera nempè claua ferenda occupata, ſiniſtra verò arcu tenendo, ſummã Dei linguam perterebratam eſſe voluit, ex eáque religatis catenis eos trahi fecit: ipſe nim rùm ad eos qui ducebantur, ſe conuertendo arridebat. Hæc ego quidem cùm diu conſiſtendo eſſem contemplatus, admirabundus hęſitans & indignans; Gallus quiſpiam qui tum fortè aderat, haud quidem ignarus rerum noſtrarum, vt qui linguam Græcã exactè doctus eſſet, Philoſophus, vt opinor, ex ijs qui in Gallica ſunt regione. Ego tibi, hoſpes, inquit, picturæ huius explicabo rationem: videris enim nonnihil hac in re conturbari. Nos itaque Galli ſermonem & orationem, vt vos Græci dicimus eſſe Mercurium, ſed Herculi eam tribuimus, nõ quòd hic Mercurio lõgè robuſtior fuerit. Quòd autem ſenex fingatur, non eſt quod mirere. Solet enim eloquentia in ſenectute demum ſuum omnem vigorem † oſtendere, ſi modò vera ſunt quæ Poëtæ veſtri dixerunt: Iuniorum mentes inſtabiles & volucres eſſe; ſenectutem autem doctius ſcire dicere, quàm iuuentus ipſa poſſit. Hinc certè ex Neſtoris lingua fluere mel à vobis dicitur, & Troianorum oratores floridam quandam vocem emittunt, id eſt, lirio eſſam: nam liria, quantum commemini, vocantur flores. Proinde quòd auribus homines ad linguam vinctis trahit ſenex ille Hercules, id eſt ſermo, non eſt mirum, cùm ſcias linguæ auriúmque eſſe cognationem. Neque verò ad contumeliam illius hoc

Gallus philoſophus, linguæ Græcæ gnarus.

Hercules apud Gallos, orationis numen.

Senectus eloquentior.

† al. exercere.

Homines vincti auribus.

hoc dicitur: memini enim, ait iambos quoſdam comicos è veſtris didiciſſe: loquacibus extrema in parte omnibus lingua eſt pertuſa. Cæterùm opinamur Herculem oratione omnia perfeciſſe, virum quidem ſapientem, qui perſuadendo facundia quã plurima ſubegerit: ſi quidem tela ipſius acutos, certos, celeres, & animas ſauciantes ſermones interpretamur: hinc enim pennata verba vos etiam dictitatis. Et hæc Lucian. Nolim equidem tranſilire quod Seruius 6. Æneid annotat ad illud,

Herculis eloquẽtia.

Tartareum ille manu cuſtodem in vincla petiuit.

quo loco ait, Herculem à prudentioribus mẽte magis quàm corpore fortem habitum, adeo vt duodecim eius labores ad aliquod excellens virtutum opus referendi eſſe videantur. Huc pertinet quod de Porphyrio eloquenti homine dixit Ennapius Sardianus libro De vita ſapientum, quo loco ſumit catenam Mercurij, pro facundi & diſerti hominis lingua, his planè verbis: ὁ πορφύριος ὥσπερ ἑρμαική τις σειρὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἐπινεύουσα διὰ ποικίλης παιδείας πάντα ἐς τὸ εὔγνωστον καὶ καθαρὸν ἐξήγγελλεν. Porphyrius, vt catena quædã Mercurialis ad homines tracta, produxit omnia clarè puréque variæ doctrinę arcana. Superior ille locus quem adduximus ex Luciano de Hercule philoſopho Gallo, rerũ Gręcarum perito, non eſt alienus ab eo quod legitur apud auctores haud quaquam aſpernandos, nẽpè Gallos fuiſſe φελέλλωας, hoc eſt, vt ego interpretor, Græcæ non modo linguæ, ſed & Doctrinæ peritos: idq́ue primum ex C. Cæſare confirmant priuatim publicéque Gręcis literis vſos olim Gallos & in caſtris Heluetiorum tabulas repertas gręcis elementis conſcriptas. Maſſilienſes quidem locutos Græcè Strabo geographus primi nominis teſtatur, quo tempore incorrupta eſſet miniméque confuſa Phocenſium colonia. Nec vero prætermittunt Druidas illos veteres religionis Gallicæ antiſtites quos ijſdem diſciplinis fuiſſe imbutos atque ſophos Græciæ, memorant. Imò etiam coniecturis quibuſdam non inanibus aſſeuerant diſciplinam Semnotheorum, Druidarum, Bardorũ, Saronidarum vetuſtiſſimorũ in Gallia doctrinæ omnis liberalis, profeſſorum multis antè ſeculis apud Gallos floruiſſe, quàm Cadmus è Phænicia veniſſet in Græciam, quam ad rem probandã citant Ariſtotelem in magico qui ait philoſophiã à Celtarum Semnotheis duxiſſe initium, & Galliã fuiſſe magiſtram Græciæ, longum eſſet percẽſere quam doctis & elo-

Locus Seruij.

An galli veteres Gręcæ linguæ periti.

quentiſſimis hominibus iam olim Gallia multiſque ſeculis abundarit: hoc vnũ adijcio nullum numen maiore quondam religione cultum apud Gallos, quam Pitho fuerit quæ Suada ſine Suadela eſt Romanis, illa vna non temerè dicta Ennio flexanima, id eſt, ψυχάγωγος. Colligimus etiam ex vetuſtioribus literarum Monumentis. priſcos Gallos doctrinæ & facundiæ gloria fuiſſe inſignes, eos inquam qui floruere temporibus priorum Galliæ principum, Samothis, Magi, Saronis, Bardi, Longonis, Celtis, Herculis, Galatis, Albonij, Lugdi Belgij: ij enim memorantur inter eos qui legibus & moribus populum Gallicum excoluerunt. Et id quidẽ de Gallorum veterum cultu & diſciplina eo eſt ignotius, quo à paucioribus traditum fuit, quia vel nihil aut parum admodũ poſteris reliquerunt maiores illi Galli; aut quia ſuam doctrinam non ſcriptis, ſed per manus conſulto tradi voluerunt.

Arcum læua tenet, &c.] Idem omninò cultus eadémque figura ac Herculis illius, quem Poëtæ Græci, leonis exuuio, claua & alijs armis inſtructum faciunt.

Contegit & Nemees] In inſula Nemea leonem occidit Hercules, cuius pellem aiunt vice thoracis induiſſe. eo autem indumento eum fuiſſe vſum, & talem fingi, vt homines, antiqui cultus admonerentur, ait Feſtus lib. 14. Sed hæc parerga. *Leo Nemæus ab Hercule occiſus.*

non conuenit illud &c.] Huius abſurdi & ἀπορήματος cauſſam ex Luciano repete.

tempora cano.] caput canum. effecta ſenij.

Cedunt arma togæ, &c.] Hemiſtichium Ciceronianum, quo ſe Orator ipſe εἰρηνικόν, pacis ſemper fuiſſe ſtudioſum declarabat. Verſus hic,

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ,

à permultis obtrectatoribus reprehẽſus eſt, quo nomine Cicero laborauit inuidia. Sed apologia hęc fuit Oratoris ex oratione contra Piſonem: Non vlla tibi, inquit, Piſo, nocuit inuidia, ſed verſus tui. Nimis magna pœna, te Conſule, conſtituta eſt, ſiue malo Poëtæ, ſiue libero. Scripſiſti enim verſus, *Cedant arma togæ.* Quid tum? hæc res tibi fluctus illos excitauit. At hoc nuſquam opinor ſcriptũ fuiſſe in illo elogio, quod, te Conſule, in ſepulchro Reipubl. inciſum eſt, Velitis, iubeatis, vt, quòd M. Cicero verſum fecerit; ſed quòd vindicarit. Verumtamen quoniam te non Ariſtarchum, ſed Phalarim Grammaticum habemus, qui non notam apponas ad- *Verſus Ciceronis à multis reprehenſus. Locus ex oratione in Piſonem.*

malum verſum, ſed Poëtam armis proſequare: ſcire cupio, quid tandem iſto in verſu reprehendas, *Cedant arma togæ*. Tuæ dicis, inquit, togæ ſummum Imperatorem eſſe ceſſurum. Quid nunc te aſine, literas doceamus, non opus eſt verbis, ſed fuſtibus. Non dixi hanc togam, qua ſum amictus: nec arma, ſcutum, & gladium vnius Imperatoris; ſed, quod pacis eſt inſigne & otij, toga: contrà autem arma, tumultus, atque belli: more Poëtarum locutus, hoc intelligi volui, bellum ac tumultum paci atque otio conceſſurum. Quare ex familiari tuo, Græco illo Poëta: probabit genus ipſum & agnoſcet, neque te nihil ſapere mirabitur. At in illo altero, inquit, hæres, *Concedat laurea* † *laudi*. Imò mehercule habeo tibi gratiã. Hærerem enim nisi tu me expediſſes. Nã cùm tu timidus ac tremens, tuis ipſe furaciſſimis manibus detractam è cruentis faſcibus lauream ad portam Eſquilinam abieciſti, indicaſti, non modò ampliſſimę, ſed etiam minimę laudi lauream cõceſſiſſe. Atque iſta ratione hoc tamen intelligi, ſcelerate, vis, Pompeium inimicum mihi iſto verſu eſſe factum: vt, ſi verſus mihi nocuerit, ab eo quem is verſus offenderit, videatur mihi pernicies eſſe quæſita. Omitto, nihil iſtum verſum pertinuiſſe ad illum: non fuiſſe meum quem quantũ potuiſſem, multis ſæpè orationibus ſcriptíſque decoraſſem, hunc vno violare verſu. Sic Cicero. Hic autem γνώμη eſt, & ἐξήγησις τῆς προσωποποιΐας, nimirùm quòd Hercules hic noſter (& Orator quiſque inſignis) non quidem viribus corporis, ſed eloquentiæ laude auditores trahat quò velit. Id Cicero locis quamplurimis confirmat. Nam & Orpheũ aiunt citharę dulciſonæ modulo feras & ſaxa mouiſſe quod eſt referendum ad vim eloquentiæ, quam Euripides reginam, & Ennius flexanimam appellauit. Lege Valer. Max. 8. cap. 9. & 10.

† *linguæ*.

Appendix.

Hanc video armorum & litterarum ſicuti reipub. adminiſtrãdæ rationẽ eſſe crebrò vſurpatam apud auctores bonos. Tull. 1. de Offic Non minorem vtilitatem afferunt qui reipubl. præſunt, quàm qui bella gerunt: itaque eorum conſilia ſæpe aut ſuſcepta, aut decreta bella ſunt. Quare expetenda magis eſt decernendi ratio, quàm decertãdi fortitudo. Temerè enim in acie verſari, & manu cum hoſte confligere immane quiddam eſt, & belluinum. Idem de aruſpicum reſ-

ponſis vocat arma iudiciorum atque legum. Et quidem nihil æque valet ad muniendam ciuitatem, & tuendum principum dominatum. Nec abs re laudati imperatores qui iuriſconſultis quam ſatellitibus ſtipa reipubl. proſpexerunt, vt Hadrianus Cæſar, qui Iulio Celſo, Saluio Iuliano, Priſco, atque Neratio plurimum vſus eſt Antoninus Pius, qui Valentem, Martianum, Marcellum, Iabolenũ coluit & Antoninus philoſophus qui Sceuolæ cõſuetudinẽ præcipuè amauit. Itémque Alexander Seuerus, qui frequenter apud ſe habuit Sabinum, Paullum atque Vlpianum vt refert Lampridius, ideò ſummus fuit imperator, quod Vlpiani conſilio rempub. adminiſtraret. Pertinet huc illud Horatij in arte:

Siluestres homines ſacer interpresq; Deorum
Cædibus & victu fœdo deterruit Orpheus:
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosq; leones.
Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa mouere ſono teſtudinis & prece blanda
Ducere quò vellet. Idem 1. Carm.
Mercuri, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formaſti catus & decoræ
——More paleſtræ.

In appendicibus Virgilianis,

Threicius quondam vates, fide creditur canora
Mouiſſe ſenſus acrium ferarum:
Atque amnes tenuiſſe vagos
Et ſurda cantu concitaſſe ſaxa;
Suauiſonóque modo teſtudinis arbores ſecutæ,
Vmbram feruntur præbuiſſe vati:
Sed placidis hominum dictis fera corda mitigauit,
Doctáque viros voce temperauit,
Iuſtitiam docuit, cœtu quóque congregauit vno,
Moréſque agreſtes expoliuit Orpheus.

Facundia difficilis.

EMBLEMA CLXXXI.

ANTIDOTVM *Ææa medicata in pocula Circes*
Mercurium hoc Ithaco fama dediſſe fuit.
Moly vocant: id vix radice euellitur atra,
Purpureus ſed flos, lactis & inſtar habet.
Eloquij candor facundiáque allicit omnes:
Sed multi res eſt tanta laboris opus.

Moly herbæ quid deſignet.

HOmerus Odyſſ. κ. moly herbam à Mercurio Vlyſſi datam ait, tamquam amuletum præſentiſſimum aduerſus omnia veneficia. plerique deflectunt παρὰ τὸ μωλύειν τὰς νόσους, à ſedandis morbis, quod tradit Apuleius, libello De viri-

bus

bus herbarum, cap 48. Herbam hanc nigræ radicis, ſed floris lactei, & inuentu difficillimam facit: cuius etiam mentio eſt apud Plin. lib. 25. cap 4. Sic autem habet Homerus:

ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δ' εἴκελον ἄνθος,
μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοὶ, χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν,
ἀνδράσι γε θνητοῖσι, θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται.

Id figmentũ non rarò intelligitur de virtute, omníque eruditione, ad quam primus aditus arduus eſt ac ſudoris plenus, ſed ſuauiſſimus omnium fructus τὰ γὰρ χαλεπὰ τὰ καλά, vt habet vetus adagium. Hic autem eloquentiam primò quidẽ abſtruſam & difficilè, deinde multo labore & diligentia partam, iucundiſſimos adferre fructus, hominésque ſui candore allicere intelligitur.

Antidotum] remedium, ex ἀντὶ καὶ δίδωμι. datur enim contra venenum.

Ææa Circes.] Virgil. 3. Æneid.

Inferníque lacus, Ææque inſula Circes.

Sed multi res eſt tanta laboris opus.] Cicero 1. de Orat. Hoc fuſiſſimè & eloquentiſſimè docet. Quis non iure miretur, inquit, ex omni ætatum memoria, vt temporum, ſic & ciuitatum tam exiguum oratorum numerum inueniri? Sed nimirũ maius eſt hoc quiddam quàm homines opinantur &c. Vult autem M. Tullius eloquentiam omnium difficillimam videri, quia conſtet rerum pulcherrimarũ ſcientia; compoſitione apta verborum; motuum cognitione; iocorum & facetiarũ eruditione; ſubtilitate reſpondendi & laceſſendi; vrbanitate; hiſtoria; prudentia iuris, actione, memoria. Eandem difficultatẽ eloquentiæ ipſemet alijs locis, ſed in ea maximè pro Cælio: An vos aliam cauſſam eſſe vllam putatis, cur in tantis præmijs eloquentiæ tam pauci ſint ſempérque fuerint qui in hoc labore verſentur? Omittendæ ſunt omnes voluptates: relinquenda ſtudia delectationis; ludus, iocus, conuiuium, ſermo etiam penè omnium familiarium deſerendus; quæ res in hoc genere homines à labore ſtudióque dicendi deterret.

Antiquiſſima quæque commenticia.

EMBLEMA CLXXXII.

PALLENÆE ſenex cui forma eſt hiſtrica Proteu,
Qui modò membra viri fers, modò membra feri:
Dic age, quæ ſpecies ratio te vertit in omnes,
Nulla ſit vt vario certa figura tibi?
Signa vetuſtatis, primæui & præfero ſecli,
De quo quiſque ſuo ſomniat arbitrio.

Scriptores rhapſodi taxantur.

CONuertit Protei πολυμόρφου fabulam in ſcriptores quoſdam rhapſodos, & rerum antiquiſſimarum, quæque extra omnium memoriam poſitæ ſunt narrationem è varijs & ſępè pugnantibus inter ſe petitam concinnantes: qui cùm

ſibi non conueniât, & pro arbitrio ſomnient de rebus à ſe remotiſſimis,& ingenij humani captum excedẽtibus, pro germana naturalíque rerum veritate tenebras quaſdam fabularum offundunt, & portentoſam hiſtoriæ formam è varijs petitam,ſeu, vt dixeris veriùs, indigeſtam quandam miſtámque, nulláque penè ſibi parte cohærentẽ farraginem nobis obtrudunt,vt reuera Proteum quẽdam in eiuſmodi ſcriptionibus effingere velle videantur. Quod antequàm doceam apertiùs,referam Arnobij verba ex libro 1. contra Gentes Falſitatis, ait, arguitis res noſtras: & nos veſtras arguimus falſitatis Sed antiquiora, inquitis,noſtra ſunt, ac per hoc fidei & veritatis pleniſſima: quaſi verò errorum non antiquitas pleniſſima mater ſit,& non ipſa pepererit res eas, quæ turpiſſimas Dij notas ignominioſis cõcinnauerunt in fabulis. Ante millia enim annorum decem non potuerunt falſa & audiri, & credi?aut non ſimillimũ veri eſt,fidem vicinis & finitimis, quàm ſpatiorum ineſſe longinquitate diſtantibus? Teſtibus enim hæc,illa opinionibus aſſerũtur:&procliuius multò eſt, minus eſſe in recẽtibus fictionis, quàm in antiqua obſcuritate ſubmotis,&c. Gentes enim pleræque & nationes ignaræ vetuſtatis, & veræ perpetuæque ſeriei temporum,fabuloſas quaſdam origines confinxerunt: vt Theſſali, qui ex lapidibus ortum ſuum repetebant: Arcades Luna ſe antiquiores exiſtimabant: Athenienſes αὐτόχθονας eſſe ſe cùm oſtenderent, gloriabantur ſuum genus,Ionica gente, quæ originem habuit à Iapheth Noëi filio, vetuſtius, ideóque celebrius. Fuit is Proteus marinus Deus,vaticinij peritiſſimus, in quãlibet formam ſe mirabiliter tranſmutans: nam fiebat

——aper,modo ſaxum, & cùm vellet,arbor;

inquit Horatius Quin & Virgil.4.Georg:

——fiet ſubitò ſus horridus,atraq; tigris,
Squamoſusque draco, & fulua ceruice leæna,
Aut acrem flammæ ſonitum dabit;atque ita vinclis
Excidet,aut in aquas tenues dilapſus abibit.

Talem deſcribit Empuſam Ariſtophan.in Ranis:

καὶ μὴν ὁρῶ νὴ τὸν δία θηρίον μέγα.
ποῖον τί; δεινόν. παντοδαπὸν γοῦν γίγνεται.
τοτὲ μὲν βοῦς, νυνὶ δ᾽ ὀρεύς, τοτὲ δ᾽ αὖ γυνὴ
ὡραιοτάτη τις. ποῦ ᾽στι; φέρ᾽ ἐπ᾽ αὐτὴν ἴω.
ἀλλ᾽ οὐκέτ᾽ αὖ γυνή ᾽στιν, ἀλλ᾽ ἤδη κύων.

Arnobij locus.

Ariſto. locus de Empuſa.

At qui profectò maximam video feram.
Qualem? nouam, quæ in cuncta mutatur ſtatim.
Nunc mula, nunc bos, fitque rurſum fœmina
Valde venuſta, vbi eſt? ad eam me confero,
Sed rurſus illa haud mulier, at iam fit canis.

Plato in Euthydemo Proteum ait Ægyptium fuiſſe ſophiſtam, qui præſtigijs quibuſdam incautos falleret. Diodor. Siculus, in 1. ait conſuetudinem regibus Ægypti traditam, Græcis cauſam huiuſmodi tranſmutationis præbuiſſe: nam regibus Ægyptijs mos erat leonis, tauri, vel draconis prioré partem ferre in capite, principatus inſignia: quandoque verò arborem aliquando ignem, nonnumquam redolentia ſupra caput vnguenta, & aquas: hæc enim ſpectabant ad ornatum, tum ſtuporem ac ſuperſtitionem quãdam inſpicientibus inijciebant. Alij ſunt qui hanc transformationem conuertant ad variarum diſciplinarum peritiam. Interpres Arati Proteũ φυσικῶς aërem eſſe dicit, ideóque apud Homerum, in igné atque aquam conuerti At platonici exponẽtes illud Orphei de Proteo,

—πόντου κληῖδας ἔχοντα: volunt Proteum eam eſſe mentem, à qua formæ defluant. Claues enim ptonti generationé rerum eſſe volunt. Certè Ponticus Heraclides ſub Protei fabula informem rerum materiam à Poëtis συμβολικῶς ſignificari ait: cuius verba huc referam vel obiter. εἶθ' ἡ πολυπρόσωπος εἰς ἅπαντα ἃ βούλεται πρωτέως μεταμόρφωσις ποιητικοὶ καὶ θεοφράσιοι μῦθοι δοκοῦσιν, εἰ μή τις οὐρανίῳ ψυχῇ τὰς ὀλυμπίους ὁμήρου τελετὰς ἱεροφαντήσειε, τὴν οὖν προμηθορᾶ τῶν ὅλων ὑφίσαται γένεσιν, ἀφ' ἧς τὸ πᾶν ἐρρίζωθεν, εἰς ὃ νῦν βλέπομεν, ἧς ἐστὶ κατάστημα: παλαιοὶ γὰρ ἦσαν ποτὲ χρόνοι, καὶ, οὓς ἀτύπωτον ἦν ὑπόλιμνον ἦν, οὐδέπω κεκριμένοις χαρακτῆρσιν εἰς τέλειον ἥκουσα μορφῆς. οὔτε γὰρ γῆ τὴν τῶν ὅλων ἑστίαν κέντρον ἐπεπήγει βέβαιον, οὔτε οὐρανὸς περὶ τὴν ἀΐδιον φορὰν ἱδρυμένος ἐκυκλεῖτο. πάντα δ' ἦν ἀνήλιος ἠρεμία καὶ κατηφοῦσα σιγὴ, καὶ πλέον οὐδὲν ἦν ἢ κεχυμένης ὕλης ἄμορφος ἀργία, πρὶν ὁ δημιουργὸς ἁπάντων καὶ κοσμοδόκος ἀρχὴ σωτήριον ἑλκύσασα τῷ βίῳ τύπον, τὸν κόσμον ἀπέδωκε τῷ κόσμῳ. διεζεύγνυτο μὲν οὐρανὸν γῆς, ἐχώριζε δὲ τὴν ἤπειρον θαλάττης. τέτταρα δὲ στοιχεῖα τῶν ὅλων ῥίζα καὶ γέννα, ἐν τάξει τὴν ἰδίαν μορφὴν ἐκομίζετο. τούτων δὲ προμηθῶς κιρναμένων ὁ θεὸς μηδεμιᾶς οὔσης διακρίσεως περὶ τὴν ἄμορφον ὕλην: πρωτέως δὲ θυγάτηρ εἰδοθέα δικαίως εἶδος ἑκάστου γενομένη θέα. διὰ τοῦτο μία τὸ πρὶν ὡς φύσις ὁ πρωτεὺς

εἰς πολλὰς ἐμερίζετο μορφὰς ὑπὸ τῆς προνοίας διαπλαττόμενος,

ἤτοι μὲν πρῶτα λέων γένετ' ἠϋγένειος,
αὐτὰρ ἔπειτα δράκων, καὶ πάρδαλις, ἠδὲ μέγας σῦς.
γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ, καὶ δένδρεον ὑψιπέτηλον.

διὰ μὲν τοῦ λέοντος ἐμπύρου ζώου, τὸν αἰθέρα δηλοῖ. δράκων δ' ἐστὶν ἡ γῆ. τὸ γὰρ αὐτόχθων αὐτοῦ καὶ γηγενὲς, οὐδὲν ἄλλο πλὴν τοῦτο σημαίνει. δένδρον γὰρ μὲν ἅπαν αὐξανόμενον, καὶ τὴν ἀπὸ γῆς ὁρμὴν μεταρσίαν ἀεὶ λαμβάνον, συμβολικῶς εἶπεν ἀέρα. τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ εἰς ἀσφαλεστέραν ὧν προῃνίξατο δήλωσιν ἐκ τοῦ φανεροτέρου παρέστησεν εἰπὼν, γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ. ὥστε εὔλογον τὴν μὲν ἄμορφον ὕλην Πρωτέα καλεῖσθαι, τὴν δ' εἰδωλοπλαστήσασαν ἕκαστα πρόνοιαν, εἰδοθέαν, ἐξ ἀμφοῖν δὲ πᾶν διακριθὲν, εἰς τὰ συνεχῆ καὶ προσακτικὰ τὸν ὅλον κτισθῆναι· πιθανῶς δὲ καὶ τὴν νῆσον, ἐν ᾗ ταῦτα διέπλασεν, φάρον ὠνόμασεν ἐπειδήπερ ἐστὶ φέρσαι, τὸ γεννῆσαι, καὶ τὴν γῆν ἀφάρωτον, ὁ καλλίμαχος εἶπε τὴν ἄγονον, ἀφάρωτος οἷ γυνή. φυσικῶς οὖν τὸν ἁπάντων πατέρα χῶρον ὠνόμασε φάρον, ἐκ τῆς γονίμου προσηγορίας, ὃ μάλιστα ἐβούλετο σημῆναι. Pontici Heraclidis locum ex interpretatione Geſneri apponam, ne ſtudioſos noſtra paraphraſi remoremur. Narratur multiformis, in quaſcumque res voluiſſet, Protei mutatio: quæ omnia Poëticæ & monſtroſæ fabulæ videntur, niſi quis diuina Homeri myſteria veluti ſacra, mente cæleſti tractet. Etenim hac fabula primigeniam vniuerſi originem conſtituit, qua omnes mundi partes confirmatæ, illam quam nunc videmus, ſpeciem effecerunt. Erat enim olim mundus informis & cœnoſus, nondum diſcretis rerum notis integritatem ſuæ formæ adeptus. Nam neque dum tellus centrum ſuum pro fundamento rerum omnium ſtabilierat, neque cæli perpetuus motus certa ſede voluebatur; ſed omnia ſine ſolis vſu immota, triſtique ſilentio depreſſa languebant: aliud extabat nihil quàm informis diffuſæ materię ſegnities, antequàm principium illud, à quo producta & cõſtituta ſunt omnia ſalubrem vitæ modum depromens, mundum mundo redderet, cælúmque à terra, & pelagus à continente diſtingueret: quo tempore primùm elementa quatuor ex quibus ceu radice ac generis principio nihil non gignitur, ordinem ſuum & formam propriam acceperunt. Hæc igitur cum diuina prouidentia diſpoſita ſint, numen illud quod informem priùs indiſcretámque materiam certis formis obſi-

Eidothea filia Protei. gnauit, ab Homero Protei filia Eidothea nominatur, idque meritò, vt quæ εἴδους ἑκάστου θέαν. hoc eſt ideæ ſeu formæ cuiuſuis inſpectionem exhibuerit. Quocirca Proteus, qui vna prius natura fuerat, in multas deinde ſpecies a prouidentia formatus diuiditur.

Principio eſt viſus ſpeciem ſubijſſe leonis,
Mox aper inde draco fieri, fera pardalis inde.
In latices etiam ſe vertat, & arbore formam
Mutauit priſcam ramis ac frondibus alta.

Leo quid Draco quid. Arbor quid. Aqua. Per leonem, animal igneum, ætherem indicat. Draco tellus eſt, vt potè indigena & è terra natus. Arbor autē quæuis cùm augeatur, & à terra ſemper in ſublime natiuo motu feratur, ſymbolum aëris eſt. Aquam verò vt clarius ænigmatis vim demonſtraret, ſuo nomine manifeſtò vocat, inquiens,

In latices etiam ſe vertit.

Proteus. materia informis. Proinde conuenit informem materiam Proteū appellari, Eidotheam verò prouidentiam, quæ ſingulis formā effigiémque ſuam addidit, & vniuerſam molem ab vtriſque diſcretam in continuas ſibi & perficiētes mundum partes diuiſam eſſe. Probabiliter vero & inſulam, in qua hæc facta ſunt, Pharum appellauit. Nam φέρας, generare ſignificat: & Callimachus ſterilē terrā, ἀφάρωτον dixit, ἀφάρωτος οἷον γυνὴ id eſt, ceu mulier ſterilis. Itaque naturaliter locū parentem rerū omnium, nuncupauit Pharum, per vocis etymologiam à fecunditate ductam, quid ſibi vellet inſinuas. Hæc Heracl. Ponticus. *Clementi Alexand. locus.* Clemens Alexand. Pædagog. 3. cap. 1. retulit Proteū ad cupiditatem animi humani in varias ſeſe mutantem formas, plus quàm olim Proteus, inquit, marinus dæmon, &c. Iulianus *Iamblichi locus.* Epiſtola quadam ad Iamblichum de ſapiente quodā, qui ſuam eruditionē tegeret, intelligi maluit. πρωτέα μὲν δὴ τὸν αἰγύπτιον φασὶ ποικίλαις μορφαῖς ἑαυτὸν ἐξαλλάττειν, ὥσπερ δεδιότα μὴ λάθῃ τοῖς δεομένοις, ὡς ἦν σοφὸς, ἐκείνας ἐγὼ δὲ εἴπερ ἦν οὕτως σοφὸς πρωτεὺς, καὶ οἷος πολλὰ τῶν ὄντων γινώσκειν, ὡς Ὅμηρος λέγει τῆς μὲν ὤν ἤδη φύσεως αὐτὸν ἐπαινῶ τῆς γνώμης δὲ οὐκ ἄγαμαι, διότι μὴ φιλανθρώπου τινὸς, ἀλλ᾽ ἀπατεῶνος ἔργον ἐποίει, κρύπτων ἑαυτὸν ἵνα μὴ χρήσιμος ἀνθρώποις ᾖ. id eſt. Aiunt Proteum illū Ægyptium ſe in varias formas commutaſſe, quaſi qui vereretur ne per imprudentiā hominibus requirentibus ſapientem ſe eſſe demonſtraret. Si autē verū eſt eum fuiſſe ſapientē, & vt qui multa animo perceperit (vt præter cæteros Homerus teſtatur) ſcientię quidem

nomine laudari mihi poteſt, ob ingeniũ verò minimè. Non enim viri boni, & liberaliter inſtituti, ſed impoſtoris improbi partes agebat, cùm ira ſe fingeret occultando, ne hominibus prodeſſe poſſet Baſilius Magnus oratione πρὸς νέους, ad inconſtantiæ fugam conuertit. φευκτέον οὖν, inquit, τῷ σωφρονοῦντι τῷ πρὸς δόξαν ζῆν καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα περισκοπεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου. ὥστε κἂν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀντιλέγειν, κἂν ἀδοξεῖν καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δέῃ, μηδὲν αἱρεῖσθαι τῶν ὀρθῶς ἐγνωσμένων παρακινεῖν. τὸν γὰρ μὴ οὕτως ἔχοντα τί τοῦ Αἰγυπτίου σοφιστοῦ φήσομεν ἀπολείπειν ὃς φυτὸν ἐγένετο, καὶ θηρίον, ὁπότε βούλοιτο, καὶ πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ πάντα χρήματα. Quorũ verborum hic eſt ſenſus. Cauendum igitur ſapienti homini ne ad opinionem viuat, & ad ea quę populo placent, ſed rectam rationem, vitæ ducem, referat. Si ergo ſe omnibus opponere ſi malè audire, ſi periclitari oportuerit pro honeſto, nec vlla vnquam ratione abducatur à vera ſententia Quod ni ita fecerit quid ni dicemus eum ſimilem eſſe ſophiſtæ illi Ægyptio, qui modò in arborem, modò in feram, aliquando in ignem & alium quempiam habitũ ſeſe transformabat? Sed iam ſatis, imò verò plus ſatis. Alij ad alia referunt, vt Iſacius Commentarijs in Lycophronem. Certè, vt id poſtremò, quæ antiqua ſunt, & extra hominum memoriam aut certè coniecturam poſita, quæ inquam παλαιὰ, non malè Proteum Pallenæum referunt: de quo varij varia καὶ παλαιὰ καὶ ποικίλα referunt. Plerique vatem faciunt, alij Oratorem, vel Sophiſtam, quidam ſaltatorem, alij marinum Deum: ſunt & qui eum regem aut tyrannum fuiſſe velint. Sed haſce tam varias & prodigioſas opiniones recenſere nihil hîc aliud mihi videretur, quàm Proteum quendam affingere. Si qui Proteum denique ad πρώτην ὕλην reuocant, ſentiunt cum Heraclide: ſi qui probabilem hiſtoriam, cum Diodoro libro 2. Quò pertinet adagium: Pellenæa tunica: &, Proteo mutabilior.

Palleneæ ſenex. [Valer. Probus Proteum facit Ægyptium, quem propter inſignem quandam crudelitatem Buſirim nominatum ait; etſi Virgil. Pallenium faciat. Pallene autẽ vrbs eſt Thraciæ. Poëta ſic: *Proteus Buſiris.*

Hic nunc Æmathiæ portus, patriamq; reuiſit,
Pallenen.

ad eam enim reuerſus fertur, ob ſcelera filiorum Telegoni &

Polygoni ab Hercule poſteà occiſorum.

forma hiſtrica.] varia & multiplex, qualis hiſtrionum, qui pro rei, quam fingunt, varietate, varium cultum aſſumunt.

Appendix.

Quàm fallax & dubia olim fuerit in rerum originibus indagandis gentilitas, vel Plutarchus auctor eſt libr. de placitis philoſophorum. ſed meliùs & purius Euſeb. Pamphili libris de euangelica præparatione, Theodoretus, de curandis Græcis affectionibus Iuſtin. martyr, Atheragoras, Tatianus, firmicus Maternus, de errorib. Gentilium, & alij nonnulli. Quotus enim quiſque qui non videat Herodotum & diodorum Siculum (vt de alijs taceam) initio ſuorum librorum caligaroſa, quædam fabulamenta nobis & offucias obijcere? T. Liuius, multò verecundior, cùm Romanæ vrbis; adeóque Romuli, Remique recenſet incunabula: alioqui fateri cogitur veterum ſcriptorum commenta. qui magnas auctoribus ſuas ciuitates cõmendarent ſed hanc veniam tamen putat antiquitati dandam, & communiter receptæ opinioni. Nulla eſt hiſtoria paganica, quæ non aliquid in ſe fæcis habeat: & nulla penè certa rerum antiquarum primordia, niſi quæ in libris diuinis leguntur: imò multa nos fugiunt propter ignorationem linguæ primigeniæ, vel quia multa temporum longa ſerie ſint obruta. Nec mirum, cùm & in ijs quę noſtra ætate, vel nonnunquã nobis videntibus accepta ſunt, pleríque ſcriptores vel recitatores obliquè contorqueant, & ipſi ſibi mera ſomnia fingant.

Inſignia Poëtarum.

EMBLEMA CLXXXIII.

GENTILES clypros ſunt qui in Iouis alite geſtant,
Sunt quibus aut ſerpens, aut leo ſigna ferunt:
Dira ſed hæc vatum fugiant animalia ceras,
Doctáque ſuſtineat ſtemmata pulcher Olor.
Hic Phœbo *ſacer, & noſtræ regionis alumnus:*
Rex, olim, veteres ſeruat adhuc titulos.

COnfert inſignia Poëtarum cum alijs ſtemmatis & ſymbolis gentilitijs, ceu κατ' ἐναντίωσιν ϗ ἀντίθεσιν. Sunt enim qui Aquilam circumferant, ſunt qui Vulturẽ, alij Draconem, &alia eiuſdem generis, quibus animorum diritas, immanitas, rapacitas apertè declaratur. At Poëtis Olor eſt candi- *Inſignia varia quid notent. Inſignia Poetarum cycnus.*

dus, Phœbo ſacer, quique Rehi quondam nomen dedit; animi puritatẽ repræſentat qualis in Poëta ſacro debet eſſe, qui ſuos omnes labores ad Phœbum literarum Præſidẽ, &, vt loquuntur Græci, μουσαγέτην referre debet vt cantus dulcedine poſteritatem ſibi deuinciat, nec minus in admirationẽ rapiat, ac cycni paulò ante mortem cantio, de qua illud Martialis:

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator cycnus funeris ipſe ſui.

Locus Platonis de cycno ante mortem canente.

Nec minus hoc Socratis ex Platonis Phædone: ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικὴν, οἳ ἐπειδὰν αἴσθωνται, ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν ᾄδοντες, καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ τότε δὴ πλεῖστα καὶ μάλιστα ᾄδουσιν γεγηθότες, ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι, οὗπερ εἰσὶ θεράποντες: hoc eſt, Vt apparet ad diuinandum videor vobis eſſe cycnis deterior: Illi quidem quando ſe breui morituros agnoſcunt, tum magis admodum, & quidem dulciùs modulantur quàm antea conſueuerint, & quòd ad Deum, cuius erant famuli, tunc ſint migraturi congratulantur.

Qui negent cycnum ante mortem canere.

Hîc non me mouet, quod Ælianus I. ποικίλ. ἱστορ. & Plin. cap. 23. lib. 10. negant cycnum canere: id enim diſcutere non eſt noſtri inſtituti. ſed certè obiter adnotabo Ægyptios, cùm muſicum ſenem ſignificarent, cycnum pinxiſſe: quòd, inquit Orus, ſeneſcens concentum edat ſuauiſſimum. Quin & Pierius hac aui Poëtam, animi candorem, & Apollinem deſignari ſcribit: quem lege lib. 23. Artemidorus, vt poſtremò id adnotem. lib. 2. De ſomnijs, Cycno virũ ait muſicum ſignificari, atque adeò muſicam ipſam: occulta, is detegit, coloris ratione &c.

Cycnus quid ſignificet.

Aquila in ſtemmatis.

Gentiles Clypeos ſunt qui in Iouis alite.] Vt pertinax, Antoninus Pius, Iuſtinianæa familia Herculiani Iuniores, qui ſub magiſtro militum Præſentiali militabant, Herculiani ſeniores id eſt illyricæ legio, & Iouiniani, alia legio: ex quibus hęc ſub Maximiano, illa ſub Diocletiano meruit, alijſque multis

Sunt quibus aut ſerpens.] de quo ſymbolo ſatis primo diximus Emblemate.

Leo in ſtemmate.

aut leo.] In Antonini Mimo facies Leonis horridè iubata conſpicitur in morem hiſtricis concitatæ. Trajanus verò fortitudinem ita voluit exprimi, vt claua Leonino capiti inſideret, quo etiam ſpectat imago fortitudinis in C. Publicij Mimo. Leo enim cernitur ſuffocatus clauâ à pedibus ſtrata, pharetra cum ſagittis antepoſita.

Nota eſt hiſtoria Lyſimachi, qui coniectus ab Alexandro

in clauſtrum ferocientis leonis, belluam quanquam maximè terrificam ſtrangulauit, quæ res admirationi fuit ipſi Alexãdro, dedítque anſam pictoribus id in clypeis & tabulis exprimendi. Prætermitto alia multa quæ paſſim leguntur apud auctores.

Dira ſed hæc vatum fugiant.] Signa hæc ἄσημα, ſymbola, notæ rerum, hieroglyphica debent hominum moribus, quibus tribuuntur, aut etiam rebus, quarum cauſa pinguntur, vel finguntur conuenire. Quæ enim mitia ſunt, & quieta non debent terrificis & truculentis ſpeciebus repræſentari Et quidẽ rectè collegit Ælian. lib. 12. & 14. hiſt. variæ nullum neque pictorem aut ſtatuarium auſum fuiſſe Muſas Iouis filias efformare falſis & alienis imaginibus: neque opificem fuiſſe repertum hactenus adeo rationis expertem qui eas armatas expreſſerit. Nempe veteres illi ſcitè voluerunt oſtendere vitam eam quæ ſtudijs liberalibus impenditur facilem pacatam & alienam & ab omni Martis ſtrepitu eſſe debere. Sic Poëtis, quorum omnis vita eſt in ocio liberario, rectè tribuitur olor pro ſymbolo. Sed hæc ſatis. *Symbola debent ipſa rebus eſſe.*

Ceras.] De veterum imaginibus cereis hæc addi placet, quamquã ſupra memini me ea de re nõnihil adnotaſſe. vſus imaginum nobilitatis inſigne fuit: quo honore donabantur olim qui aliquo geſto magiſtratu ſuã virtutem Reipub. probaſſent: quod quidem ius non ita tranſibat ad poſteros, vt eo ipſi poſſent vti: nec qui familię ſuæ imaginem inſeruerat, aliud efficiebat, quam vt in ſuo funere & ſuorum gentilium ſua imago efferretur: quemadmodum hodie apud nos conſuetudo inualuit inſignia militaria præferẽdi, pheretroque & ſepulchris affigiẽdi ſed eorũ imprimis qui aut nobilitate donati aut ſplendore generis, aut munere aliquo inſignes extiterunt. Eiuſmodi autem veterũ imagines cera, aut ære ſeu etiã ligno ſaxoue efformabantur. Prudentius in Symmachum lib. 1. ad eum morẽ alluſit. Quamuis illuſtres meritis, & ſanguine clari Præmia virtutũ titulis & honoribus aucti Ardua retulerint, faſtorúmque arce politi Annales proprio ſignarint nomine chartas. Atque inter veteres cera numerentur & ære Appian. lib. 2. bell. ciuil. vbi agit de funere Iulij Cæſaris, ait à Marco Antonio quaſi lymphato veſtem à pectore abſciſſam, eáque accinctam manuum dexteritate lectum ſub tentorio poſuiſſe. Et deinde ſic furente turba cum ad manus ſe accingeret, quemdam ex caſtris lecto imaginẽ eius extuliſſe *Vſus imaginum.*

cera fabricatam. hic mos de cereis imaginibus in pompa funebri latis, pridem exoleuit apud eos qui nomen chriſtianæ religioni dederunt, ob aliquam non ferendam ſuperſtitionis & eidolomaniæ opinionem, inque eius locum ordinis ornamenta reſtituta.

Gentiles clypeos, &c.] Videtur eſſe hypallage, pro, Alitē Iouis in clypeis, &c.

ceras.] imagines cera expreſſas Iuuenal. Satyr 8.

Tota licet veteres exornent vndique ceræ
Atria, &c.

Cycnus Phœbo ſacer. de maiorum imaginibus cereis memini me quædā ſcripſiſſe ad orationem Syllanam M. Tullij: itaque hîc nihil repetam.

Hic Phœbo ſacer.] Id teſtatur his verbis Plato: ἀλλ' ἅτε οἶμαι τοῦ ἀπόλλωνος ὄντες, μαντικοί τε εἰσι, καὶ προειδότες τὰ ἐν ἅδου ἀγαθὰ, ᾄδουσι, καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως, ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ: Quia Phœbo ſacri ſunt, vt arbitror diuinatione præditi præſagiunt alterius vitæ bona adeóque, cantant alacrius, geſtiuntque ea die, quàm ſuperiori tempore. Poëtæ μουσῶν ὄρνιθες dicūtur Theocrito: vt & Latini Poëtæ cycnos pro poëtis accipere non rarò ſolent, vt in eclogis Virgil.

Cantantes ſublime ferent ad ſidera cycni.

qua ratione Pindarum, Dircęum cycnum appellat Horatius, quo ſenſu luſciniam Muſarum, ἀηδόνα μουσῶν Palamedem Euripides dixit. ſed hæc obiter. Non verebor Octauij Cleophili, qui ad Ouidianam venam proximè acceſſit, lepidos ea de re verſus apponere, è lib. De Poëtarum cœtu:

Interea niueos liquidum prope flumen olores
Audio cæleſtes edere voce ſonos.
Hanc volucrem Phœbo fertur ſacraſſe vetuſtas,
Quòd referat cantus Delphice magne tuos,
Candida fama viget nullo violabilis æuo,
Nec mors huic nigras inijcit atra manus.
Tu famam vates candorem rere volucrum,
Atque ideò vates concinit inter auis.

Rex olim veteres, &c.] Cycnus Ligurum Rex, in Gallia trāſpadana, Muſicę laude clarus: qui cùm deceſſiſſet ab Apolline in ſui nominis auem mutatus creditur, ait Pauſanias in Atticis. Aliam cauſſam 2. Metamorph. Ouid. adfert. Cycnumq; alterum Neptuni filium, in auem ſui nominis mutatum facit, eius operis 12.

Cycni regis hiſtoria.

Muſicam Dijs curæ eſſe.

EMBLEMA CLXXXIIII.

LOCRENSI poſuit tibi Delphice Phœbe cicadam
Eunomus hanc, palmæ ſigna decora ſuæ.
Certabat plectro Sparthyn commiſſus in hoſtem,
Et percuſſa ſonum pollice fila dabant.
Trita fides rauco cœpit cùm ſtridere bombo,
Legitimum harmonias & vitiare melos.
Tum citharæ argutans ſuauis ſeſe intulit ales,
Quæ fractam impleret voce cicada fidem:
Quæquе allecta, ſoni ad legem deſcendit ab altis
Saltibus; vt nobis garrula ferret opem.

Ergo tuæ vt firmus ſtet honos, ô ſancte, cicadæ,
Pro cithara hic fidicen æneus ipſa ſedet.

Fons Emblematis.

ID Strabo Geograph. 6. pertractat, cuius huc verba referam: ἐδείκνυτο δ' ἀνδριὰς ἐν τοῖς Λοκροῖς Εὐνόμου τοῦ κιθαρῳδοῦ τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν καθήμενον ἔχων. φησὶ δὲ Τίμαιος Πυθίοις ποτὲ ἀγωνιζομένοις τοῦτόν τε καὶ Ἀρίστωνα Ῥηγῖνον ἐρίσαι περὶ τοῦ κλήρου. τὸν μὲν δὴ Ἀρίστωνα δεῖσθαι τῶν Δελφῶν ἑαυτῷ συμπράττειν. ἱεροὺς γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ τοὺς προγόνους αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐστάλθαι. τοῦ δ' Εὐνόμου φήσαντος ἀρχὴν μηδὲ μετεῖναι ἐκείνοις αὐτοῖς τῶν περὶ φωνὴν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ οἱ τέττιγες εἶεν ἄφωνοι, τὰ εὐφθογγότατα τῶν ζῴων, ὅμως εὐδοκιμεῖν, μηδὲν ἧττον τὸν Ἀρίστωνα καὶ ἐν ἐλπίδι τὴν νίκην ἔχειν, νικῆσαι μέντοι τὸν Εὔνομον καὶ ἀναχθῆναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπεὶ κατὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδῶν ῥαγείσης, ἐπιστὰς τέττιξ ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. id eſt, Oſtenditur apud Locros Eunomi citharœdi ſtatua, quæ inſidentem citharæ cicadam habet. Scribit autem Timæus, aliquando in Pythiorum certamine illum vnà cum Ariſtone Rhegino veniſſe in contentionem, vter præmium ſortiretur. Ariſtonem fuſis precibus Delphorum ciues rogaſſe, vt ſibi adeſſent maiores enim ſuos ipſi Deo Apollini conſecratos, & à Delphis Rhegium miſſam coloniam notat. Eunomum autẽ dixiſſe illis, numquam de muſica ab eorum primordió certamina fuiſſe, cùm quidem apud eos cicadæ cunctorum animalium cantu ſuauiſſimæ omninò ſonum non haberent. Nihilominus Ariſtonem ſpe victorię ad laudem aſſequendam ſtrenuum: Eunomum tamen victorẽ declaratum, ſtatuam quam diximus in patria collocaſſe. Cùm enim inter certandũ chorda vna fracta defeciſſet, cicada ſuperuolans adfuit, quę ſupplementum vocis faceret. Hactenus Strabo. Certè hoc Epigramma Latio donatum, & aliquot verſibus ab Alciato coërcitum, legere eſt in ſectione quarta Græcorum Epigram. titulo εἰς κιθαρῳδοὺς, quod huc aſcribam.

Statua Eunomi.

Typus Emblematis.

Εὔνομον, ὦ 'πολλον, σὺ οἶσθά με πῶς ποτ' ἐνίκων
  σπάρτην ὁ Λοκρὸς ἐγὼ, πευθομένοις δ' ἐρέω.
αἰόλον ἐν κιθάρᾳ νόμον ἔκρεκον. ἐν δὲ μεσεύσᾳ
  ᾠδᾷ μοι, χορδὰν πλᾶκτρον ἀπεκρέμασεν.
καί μοι φθόγγον ἑτοῖμον ὁπανίκα καιρὸς ἀπῄτει,
  εἰς ἀκοὰς ῥυθμὸν πώτρεκὲς οὐκ ἔμενεν.
καί τις ἀπ' αὐτομάτω κιθάρας ἐπὶ πῆχυν ἀναστὰς

τέττιξ ἐκ πλήρου τῷ πυθικῆς ἀμοιβῆς.
νεῦρα γὰρ ἐξετίναξεν. ὁ δ᾽ ἑβδομάτας ἦ μελοίμαν
χορδᾶς, κἀν τούτῳ γῆρυν ἐπιχεόμεθα.
πρὸς γὰρ ἐμὰν μελέταν ὁ μεσαμβρινὸς οὔρεσιν ᾠδὸς
τῆνο τὸ ποιμενικὸν φθέγμα μεθηρμόσατο·
καὶ μὲν ὅκα φθέγγοιτο, σὺν ἀψύχεσι τιναγμ. νευρῆς,
τῷ μεταβαλλομένῳ συμμετέπτηξε δρόμῳ,
τοὔνεκα σύμφωνον μὲν ἐγὼ χάριν. ὃς δὲ τυπωθεὶς
χάλκεος, ὑμετέρας ἕζεθ᾽ ὕπερ κιθάρας.

Meminit huius hiſtoriç Clemens Alexandrinus initio ſtatim orationis, qua Gentes hortatur ad pietatem. Eius narrationis *ἐξήγησιν* continet *ἐπιγραφή*, nimirum Muſicã Diis eſſe curæ: quod & ſignificat Homerus Iliad 1. cùm induxit Deos cithara vtentes poſt contentionem de Achille quod & certè nõ modo paganorum ſcripta teſtantur, ſed maximè libri ſacri continent, quanta fuerit lege diuina Muſicæ commendatio, vt 1. Reg. 16. & apud regium Pſaltem varijs in locis. Conſule & D. Auguſt. De ciuit. Dei 17. cap. 14. Scripſit Plutarch. elegans de Muſica cõmentarium, cuius vires attingit poſteriore de fortuna & virtute Alexandri, & de cohibenda iracundia. Athen. item 12. cap 4. & 14. cap. 11. Sed & Muſicæ pulchra laudatio eſt apud Caſſiod. lib. Variar. 2. epiſt 40. Quãtum autem ad hunc locum attinet, repete Prouerb. Achantia cicada, &, Chordæ vice: &, Ad fractam canere, in Chiliad. Eraſm. Sed ſi quis plura volet, ad illuſtrationem huius Emblem conduxerit fortaſſe legere Plutarchi tractatum De animę procreatione, ad finem. Sed vide num huc conciliare poſſis Strabonis illud ex lib. 10. *εὖ μὲν γὰρ εἴρηται καὶ τοῦτο, τοὺς ἀνθρώπους μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς θεοὺς, ὅταν εὐεργετῶσιν· ἄμεινον δ᾽ ἂν λέγοι τις, ὅταν εὐδαιμονῶσι. τοιοῦτον δὲ τὸ χαίρειν, καὶ τὸ ἑορτάζειν, καὶ τὸ φιλοσοφεῖν, καὶ μουσικῆς ἅπτεσθαι:* Rectè quidem dictum eſt, mortales tum maximè Deos imitari, quando benefici ſunt: rectiùs verò quis dixerit, cùm beati fuerint quod ipſum eſt gaudere, feſtos dies agere, & philoſophari, & muſicam attingere. Sed nimis fortaſſe verboſe hactenus. Nos ne otioſi omninò in hac explicatione ſimus, quatuor potiſſimùm ex hac hiſtoria certè nobili colligimus.

Muſicę magna vis.

Locus Strabonis additus ex coniectura.

1. Primùm quidem apud veteres Muſicam in magna laude habitam fuiſſe, & eius vſum in magnis quibuſque conuentibus conuiuijs, ſacrificijs proſecutum.

2. Deinde veteres illos, quanquam vera Dei cognitione deſtitutos, putaſſe tamen quædam eſſe numina, quorum opem in rebus aduerſis ſe ſperabant impetraturos: vtque hominũ multæ variæque conditiones eſſent, ſic peculiares eſſe Deos, crediddiſſe.

3. Tertiò, ijs qui temeraria quadam proteruia contenderent, & ſuis æqualibus debitam omnem laudem eripere conarentur. ſæpenumero malè cedere: ijs verò qui modeſtè de ſe ſentiunt, Deum vltrò frequenter occurrere, adeò vt præter omnium ſpem de fortioribus victores euadant.

4. Quartò & poſtremò, prodigia quædam & quaſi arcanorum ſuorum receſſus, Deum in rebus penè omnino deſperatis oſtendere: vnde memoria ſempiterna tranſmeet ad poſteros.

Delphice Phœbe.] à Delphis Phocidis ciuitate Phœbus Delphicus dictus eſt, in qua nimirùm oraculum fuit toto orbe celeberrimum. *Phœbus Delphicus.*

plectro.] inſtrumento, quo fides plectuntur & percutiuntur. Martialis:

Exornent docilem garrula plectra lyram.

in hoſtem Spartyn.] in aduerſarium Spartanum, id eſt, Ariſtouem. Spartyn. Græcus accuſatiuus. Græcum epigramma, vt habent vulgati codices, ſecutus Alciatus, in errorem potuit impingere. Quod eò dico, quia vox, σπάρτιν, videri ſuſpecta, non temerè poteſt ſic legendùm putat Nicolaus Gulonius, literarũ Gręcarũ profeſſor Regius: πατρίδ' ὁ λοκρὸς ἐγὼ, &c. pro eo quod diceremus, κατὰ τὴν πατρίδα ὁ λοκρός. ſic enim recta erit carminis ſententia. Eunomus enim Locrenſis erat, non Spartanus, niſi fortè putet aliquis σπάρτιν, eſſe agnomen quoddam vel cognomen, quod neſcio an probare debeam.

Trita fides.] rupta.

ſtridere.] diſſonare.

bombo.] ſono.

argutans ſuauis ales.] cicada ſuauiter canens.

deſcendit ad legem ſoni.] aptauit ſeſe ad inſtrumenti muſici concentum.

ab altis ſaltibus.] à ſyluis, & relictis nemoribus, in quibus potiſſimùm frequentia eſt cicadarum.

ô ſancte.] Phœbe.

tuæ cicadæ.] tibi ſacræ, quo de ſuprà.

Pro cithara hîc fidicen.] Ne tanti miraculi memoria temporis

vetuſtate

vetuſtate deleretur, citharam Apollini cum cicada ænea inſiderte conſecrauit Eunomus. Ad finem huius Emblematis, Græci epigrammatis particulam poſtremam ita corrigit Gulonius meus. τοὔνεκα συμφώνων μῦ ἔχω χάριν. quæ lectio, vt facilior, mihi probatur.

Appendix.

Nonius Exodio: quando ad ludos venit, alij cùm tacerent, totum diem argutatur quaſi cicada. Sed multò plura ſunt reconditioris ſenſus in hoc Emblemate, ſi ſingula diligentiùs appendi liceat:

1. Æmulationem rerum honeſtarum incendere vires ingenij ad gloriam aucupandam.

2. Inter pares æmulationẽ inflammari, cum nemo ſit qui ingenio velit cedere: & nonnũquam inter eos qui patriâ diſpares vehementius excitari ſtudium.

3. Deum ex improuiſo nonnunquam apparere, vel in rebus planè deſperatis.

4. Garrulam & ſtridulam cicadam garrulo fidicini opem tuliſſe inſperatam, & iuuiſſe fiduciam.

5. Pro impetrata ope Deo grates habitas vt in caſu ſanè difficili. Nos id opportunè flectimus in diſcordes ac funeſtas procerum noſtrorum rixas ſpecie religionis excitatas, nam poſt occiſionem Principis, non cicadæ è ſolo natæ, ſed vnanimis nobilium cœtus harmoniam ſupplent impeditam, & interturbatam, fidémque concordem dedit, qua ſaluti Galliarum, & imperio nutanti ſuccurreretur.

Deus nobis hæc otia fecit:

Namque erit is nobis ſemper Deus.

GGg

Litera occidit, ſpiritus viuificat.

EMBLEMA CLXXXV.

VIPEREOS Cadmus dentes vt credidit aruis,
Seuit & Aonio ſemina dira ſolo:
Terrigenûm clypeata cohors exorta virorum eſt,
Hoſtili inter ſe qui cecidere manu.
Euaſere quibus monitu Tritonidos armis
Abiectis data pax, dextráque iuncta fuit.
Primus Agenorides elementa, notáſque magiſtris
Tradidit, ijs ſuauem iunxit & harmoniam.
Quorum diſcipulos contraria plurima vexant,
Non niſi Palladia qui diruuntur ope.

EPimythion eſt elegantiſſimum, quo literatorum æmulationem, quæ ſæpenumero rixarum plena eſſe ſolet, permultas vnà ſecum aduehere difficultates, & contentionum tricas arguit. Id quia non minus varium quàm ingenioſum ſit, haud ego quidem poſſum vel paucis verbis ſoluere, vel vno, quod aiunt faſce complecti. Quia enim multa ſimul occurrũt, auſpicandum eſſe video à Cadmi fabula. *Cadmi hiſtoria.* Is Agenoris Phœnicũ regis filius, à patre miſſus in remotas terras Europam ſororem quæſiturus, iuſſuſque Phœniciam non redire priùs, quàm illam vnà ſecum reduceret, Apollinis oraculum dicitur adiſſe, vt quid ſibi eſſet agendum, certò noſſet; eúmque reſponſum habuiſſe, vt indomitæ bouis ductum ſequutus, ibi tandẽ ſiſteret, ſedémque figeret, quo loco illa procumberet. Itaque oraculo paruit, Thebas Bœotias condidit, †Harmoniam Martis ex Venere filiam duxit vxorẽ. *al. Hermionem.* Draconem Caſtalij fontis cuſtodem Marti ſacrum interfecit, cuius dentibus (ſuaſu Palladis) humo, vt ſata quædam mandatis armatorum militum legiones prodiere, quæ ſe mutuò cõfecerunt: demptis quinque reliquis, qui Palladis cõſilio fœdus & pacem inierunt: quibus ita tandem conciliatis, & quaſi aliquo certò fœdere ſociatis, auxilium Cadmo tulerunt in Thebis inſtaurandis. Ex quo factum, vt poſt aliquantum temporis in numeroſum populũ excreuerint, totámque Græciam ſuo genere & præclarè geſtis complerint. Sed de fabula plus ſatis. Hiſtoriam fuſius 3. Transformationum Ouid. eſt perſecutus. Sati dentes labore Cadmi, literæ ſunt per totam Græciam primùm ſparſæ, quas ille ingenioſus & induſtrius admodum artifex Grȩcis ipſis primus tradidit. *Sati dentes quid.* Quod omninò vel de ſermone literarum monumentis comprehenſo, vel de cõtentionibus hominum literatorũ eſt accipiendum. *Draco vnde dictus, & quid ſignificet.* Draconem primùm παρὰ τοῦ δέρκειν, id eſt, acutiſſimè videre, nominatum aliàs admonuimus: quo ſapientiam intelligimus, & diſciplinarum circulum literarum cõtentum monumentis. *Sermo vnde dicatur.* Nemo enim eſt qui neſciat liberalem omnem doctrinam ſermone vt plurimùm & ſcriptis quacunque lingua communicari. At ea liberalis cognitio ſermone communicatur & ſcriptis. Sermonem quidem à ferendis verbis eſſe dictum Grammatici nos admonent; qui ſermo qua parte literis continetur, ſedecim primùm characterum notis conſtabat; tot enim Draconis eſſe dentes aſſeuerant; qui naturæ arcana inueſtigarunt: & ij quidem characteres non modò

parum inter ſe conſentiunt, ſed & ſeipſos mutuò quaſi tollunt: id eſt coaleſcere, aut ſignificare quicquam non poſſunt, niſi quinque vocales adfuerint, quarum ope ac beneficio redeunt in gratiam, id eſt, articulatam orationem faciunt. Armatorum haſtas & gladios poſſumus transferre ad accentuũ vel ſpirituum ſedes ſiue notas: quæ non niſi Palladis, id eſt, intelligentiæ beneficio, benè inter ſe componi & conciliari queunt. Vel hæ armatorum copiæ ex iis dentibus ortæ, ſtudioſorum quorundam factiones oſtendunt, qui liuore quodam, & æmulatione grauiore moti, ſibi mutuam inferunt internecionem, dum ſcriptis vltro citróque editis, vel etiã verborum concertationibus, id eſt, λογομαχίαις rixantur, ſuorũ συνδρόμων & eorum qui verſantur in eodem circo laboribus detrahunt, eorumque doctrinã importuniùs vellicant. Vidit plus quàm ſatis eſt eius rei exempla noſtra ætas, quæ vt politiorem concinnioremque non modò artium, ſed totius philologiæ tradẽdæ viam ac rationem ſummo Dei beneficio reſtitutam habuit: ſic certè plura, & quidem nocentiora eò monſtra parturijt, ſic vt verò verius dictum ſit, Vbi mel, ibi fel: &, Vbi vber, ibi tuber ſuccreſcere. Porrò numerus perexiguus à Minerua ſapientiæ Præſide in gratiam redire iuſſus, & qui tandem in infinitum numerum excreuerit, ſtudioſorum conditionem notat, qui cùm ſe mutuò iuuant, vberrimum doctrinæ prouentum referunt: ſed quàm pauci ſint qui animi candore & ingenuè id faciant, non eſt meum hoc loco dicere. Hanc fabulam ingeniosè & lepidè traducit Anulus in typographos Lugdunenſes, refertque dentes ſerpẽtis ad ſedecim literas, quæ tot primùm fuerint Cadmi tẽpore: ex quibus conſonas ſeſe interficere ait, quòd nihil virium habeãt ſi ſingulæ ſpectentur: quinque vocales, quæ per ſe vocem faciunt, quæque aliis ſoni vim communicant, referre quinque milites, qui mutuò in pacem conſpirarunt. poſtremò typographum elementorum typos, quaſi Cadmum ſerpentis dentes diſſeminare, quibus barbari ad vitæ cultum & humanitatem perueniant. Carmen Anuli hoc eſt:

Haſta gladij quid. *Inuidia literatorum.* *Bartholomæus Anulus:*

Cui iaculum, iaculoq; animus præſtantior omni,
Atque leoninum vis erat exuuium:
Cadmus Agenorides præſtans facundia, & armis,
Vt iaculum penetrans; vt leo magnanimus,
Vexit in Europam literas Phœnicibus ortas,
In quibus humanæ circulus eſt Sophiæ.

Quarum quinque (aliis ſe collidentibus vltro)
Plena vocales integritatem tenent.
Ac terreſtribus has animis inſeuit, & artes:
Ciuiles homines fecit & ex rudibus.
Fictus ob hoc vigilis dentes ſparſiſſe draconis,
Exque ſatis natos dentibus eſſe viros:
Qui ſe occiderunt per mutua vulnera, tantùm
Poſt reliquos cæſos, quinque ſuperſtitibus.
Ex quibus eſt hominum poſt multiplicata propago,
Qui primi Thebas incoluere nouas.
Huius ad archetypum litteras qui ſpargit in vrbe.
Quæ nomen, vires, ſtemma leonis habet,
Quique libris homines ſapientes perficit: an non
Iure pari poſſit dicere chalcographus?
Semino ſerpentis dentes in pelle leonis,
Hoc eſt Lugduni, qui Leo Gallicus eſt.

Vipereos dentes, &c.] Totam hanc narrationem Ouid. retulit 3. Metamorph. Lege Plin. lib. 7. cap. 56. Solin. cap. 13 Vipereos autem dentes dixit, pro ſerpentinis, συνεκδοχικῶς, ſpeciei pro genere. Meminit Corn. Tacit. lib. vndecimo Annal. Alluſit Plutarch. ad fabulam Cadmi, qua dicitur ſerpentis dentes proſeminaſſe, initio diſputationis, Cur oracula dare Pythia deſierit. Sed fortaſſe conduxerit ſtudioſos euoluere Sympoſiacon 9. eiuſdem, quæſt. 3. & 4. quo loco quæritur A, litterarum prima ſit accepta. Aliò flexit hanc fabulam Dio. Chryſoſt. orat. 23. quem conſule, ſi vacat.

credidit aruis.] mandauit ſolo.

Aonio ſolo.] in Grecia. Aonia dicta Grecia, ab Aone Neptuni filio, rege Bœotię.

monitu Tritonidos.] ſuaſu Palladis. Ouidius:

Et ſua iecit humi monitu Tritonidos arma.

Agenorides.] Cadmus Agenoris filius. Hinc fabulæ materiam ſumpſerunt Poëtę, quod Cadmus literas Gręcas à Phœnicia acceptas in Græciã detulerit, vti iam à nobis dictũ eſt.

Quamquam ſatis multa de ſeminatis à Cadmo dẽtibus adduxerim, vt nihil ſit quod ſtudioſos remorari poſſe videatur, quia tamen iam ab inſtituta hac cõmentatione mihi propoſuerim nullam illuſtrandi Alciati materiam prętermittere, adijcio hîc quod apud Iſacium legi, ad hunc fermè ſenſum: Cadmus cum draconem Martis interfeciſſet, aquam ad filiam portantes, enulſos illius dentes ſeminauit: ex quibus pro- *Mythologia de ſeminatis à Cadmo dẽtibus.*

creati ſunt armati viri: & à quibus aiunt Thebanos ſuum genus duxiſſe; quæ tamen fabuloſa eſſe conſtat. Palæphatus Stoicus (frigidè quidem ſed tamen allegorice) tradit Cadmum è Phœnicia venientem, dentes elephantum habuiſſe, quibus humo mandatis, ſuppetias illi aduerſus fratrem tulerunt. Sed Androtion hiſtoricus ſcribit Cadmum cum quibuſdam Palãtibus veniſſe Thebas: exiſtimat tamẽ idem Iſacius, draconem illum prædonem fuiſſe, vel præfectum quẽdam, inſidiatúmque ſacra facienti Cadmo, & aliquot ex ſuis ſocijs ſuſtuliſſe. Deinde Cadmum inſtructis militum ordinibus eundem draconem, & draconis ſocios interfeciſſe quos dentes nominat eo quod mordaces eſſent, ex ijs autem multos fudit, alios ſibi affinitate iunxit hęc ille. Cornel. Tacitus, vti alio loco admonuimus lib. vnd. Annalium meminit Cadmi vt litterarum inuentoris apud Græcos.

Dicta ſeptem ſapientum.

EMBLEMA CLXXXVI.

HÆC habeas, ſeptem ſapientum effingere dicta,
Atque ea picturis qui celebrare velis.
Optimus in rebus modus eſt, Cleobulus vt inquit:
Hoc trutinæ examen, ſiue libella docet.
Noſcere ſe Chilon Spartanus quemque iubebat:
Hoc ſpeculum in manibus, vtráque ſumpta dabunt.
Quod Periander ait, frena adde, Corinthius, iræ:
Pulegium admotum naribus efficiet.
Pittacus, at ne quid, dixit nimis. hæc eadem aiunt,
Contracto qui gith ore liquefaciunt.

Reſpexiſſe Solon finem iubet. vltimus agris
Terminus haud magno ceſſerit ipſe Ioui.
Heu quàm vera Bias, Eſt copia magna malorum:
Muſimoni inſideat effice Sardus equus.
Ne præs eſto, Thales dixit; ſic illita viſco
In laqueos ſociam parra, meropsque trahit.

Septē Græciæ ſapientes qui.

SEptem ſapiētum tanta fuit apud priſcos auctoritas, vt propter vitę integritatem & ſententiarum quarundam paucis verbis comprehenſarum pondus & grauitatem, ſoli omniū σοφοὶ dicerentur. Vitæ quidem inſtituto & moribus ab alijs differebant, & ſerijs quibuſdam ſententijs & apophthegmatis aliorum mores informabant. D. Auguſtinus De ciuitate 8 & 18 eos ait claruiſſe poſt Poëtas Theologos, & vitæ genere laudabilia quædam hominibus præſtitiſſe, nullúmque monumentū, quod ad literas attinet, poſteris reliquiſſe: niſi quòd Solon quaſdā leges Atheniēſibus dederit, Thales verò Phyſicus ſuorū dogmatum libros reliquerit. Horum apophthegmata permulti doctè copioſéque ſermonibus illuſtrarūt. In Græcorū Epigrammatôn collectaneis octoſtichon extat de ſeptem horum ſententijs inſigniòribus, & de cuiuſque nomine & patria, quod hîc propter concinnitatē aſcribere nō grauabor. Adde quòd eędem ipſæ ſint, quas Alciatus illuſtrat ſymbolis, vt Emblematis naturæ & decoro inſeruiat:

ἑπτὰ σοφῶν ἐρέω κατ' ἔπος πόλιν, οὔνομα, φωνήν.
μέτρον μὲν, κλεόβουλος ὁ λίνδιος εἶπεν, ἄριστον.
χίλων δ' ἐν κοίλῃ λακεδαίμονι, γνῶθι σεαυτόν.
ὃς δὲ κόρινθον ἔναιε, χόλου κρατέειν, περίανδρος.
πίττακος, οὐδὲν ἄγαν, ὃς ἔην γένος ἐκ μιτυλήνης.
τέρμα δ' ὁρᾶν βιότοιο, σόλων ἱεραῖς ἐν ἀθήναις.
τοὺς πλέονας κακίους δὲ βίας ἀπέφηνε πριηνεύς.
ἐγγύην φεύγειν δὲ θαλῆς μιλήσιος ηὔδα.

Nomina, dicta, vrbes ſeptem canimus ſapientum.
Optima menſura eſt, Cleobulus Lindius inquit.
Te cognoſce ipſum, Lacedæmonis incola Chilon,
Quique Corinthius eſt, iram rege, ait Periander.
Pittacus at, ne quid nimis, effatur Mitylenis.
Atticus hinc Solon, vitæ, inquit, reſpice finem.
Non ſpondere, Thales Mileſius vtile cenſet.
Plena malorum cuncta, Bias canit vrbe Priene.

Apud Auſonium plenius eadem apophthegmata Græcè & Latinè repetes, apud quem etiam ludum eorundem ſapientũ videre eſt. Cætera percurramus.

Cleobulus.] Hic ex Pindo vrbe Rhodi inſulæ, patre Euagora, in Ægypto didicit. Dicebat, cauendas eſſe inimicorum inſidias & amicorum inuidiam. Eius vitam lege apud Laërt. lib. 1. Huius inſigne dictum fuit ἄριστον μέτρον, Optima menſura vel Optimus modus. Ad quod συμβολικῶς deſignandum trutina ſiue lanx adhibetur: eâ enim quæque ponderãtur. Idem habet Heſiod. 1. ἔργων. Cleobulus.

Chilon.] Lacedæmonius fuit Ephorus, qui magiſtratus à tribunatu plebis Romani non multũ differebat. Fuit paucilo quus in ſermone cõciſus, quod ei fuit patrium. Hinc enim Laconiſmus. Elogio proditum eſt ſeptem aliorum fuiſſe ſapientiſſimum. Eius inſigne apophthegma, γνῶθι σαυτὸν, quod per ſpeculum intelligitur. Plura Laërt. lib. 1. Plin. lib. 7. cap. 32. & Eraſm. in Adag. Noſce teipſum. Sententiam hanc tribuit Æſopo Plutarch. ad finem Sympoſij ſeptem ſapientum. Sed quid ſpeculum cum ſui cognitione? Inuenta ſunt ſpecula, inquit Seneca 1. quæſtionum naturalium, cap 17. vt homo ſe ipſe noſceret. Multa ex hoc conſecuta: primò, ſui notitia, deinde & ad quædam conſilium. formoſus, vt vitaret infamiam: deformis vt ſciret redimendum eſſe virtutibus quicquid corpori deeſſet. iuuenis, vt flore ætatis admoneretur, illud tempus eſſe diſcendi, & fortia audendi: ſenex, vt in decora canis deponeret, & de morte aliquid cogitaret. Ad hoc rerum natura facultatẽ nobis dedit noſmetipſos videndi. Hæc ille. Chilon.

Periander.] Hunc aiunt tyrannum fuiſſe immodica quadã iracundia, quíque ciuitate auro ſpoliarit, & inceſtus non nominandos perpetrarit. vnde plerique negant hunc fuiſſe vnũ è ſeptem ſapientibus, ſed alterum quendam nomine Periandrum Ambraciæ natum. Dictum celebre *Iram cohibendam*: quod freno ori admoto intelligi datur apud quoſdã ſcriptores. Sed hîc pulegium adhibetur, quod per inferiores partes bilem pergat, & admotum naribus medetur lipothymię. Vide Plin. 20. cap. 4. & lib. 26. cap. 9. Periander.

Pittacus.] Hiradio patre Thrace natus, vir amans libertatis, iuſtiſſimus & fortiſſimus. Huius egregium dictum, μηδὲν ἄγαν. &, γνῶθι καιρὸν: quorum altero mediocritatem, altero tempus eſſe cognoſcendum, id eſt, temporis habendam Pittacus.

eſſe rationem admonebat. Symbolum autem prioris eſt gith, nigerrimum ſemen optimumque, excitatiſſimi odoris, quo minimo ſumpto in cibis dat ſaporis gratiam: largiùs autem, venenum exhibet. Plerique ſuſpicantur eſſe minutulum piper, quod poyuretum noſtri vocant, & pharmacopolæ Nigellam Romanam. Plin. lib. 20. cap. 17. Melanthion & Melaſpermon nominat, de cuius ibidem viribus ſatis, & lib. 19. cap. 8.

Solon. *Solon.*] In Salamine inſula natus, quæ iuris erat Athenienſium, parētibus nobiliſsimis ortus, leges Draconis ſanguine, non atramento ſcriptas mitigauit, alijs promulgatis certè mitioribus toto orbe celebratis. Nullum ante mortem beatū dicendum, ſed expectandum vitæ finem dicebat. quod Ouidius 3. Transformat. retulit his verbis:

——ſcilicet vltima ſemper
Expectanda dies homini, dicíque beatus
Ante obitum nemo, ſupremáque funera debet.

Id Termini figura refert, cuius effigiei rationem ſuprà iam ſatis expreſſimus.

Bias. *Bias.*] Hic Prienis vrbe Ioniæ natus, cuius inſigne dictum à plurimis celebratum *Omnia mea mecum porto*: & illud vetus,
Sardi. *οἱ πλείονες κακοὶ*, quo taxabat vitiorum inter homines omni
Muſimones. parte ſcatentium multitudinem: quod figuratur per Sardum hominem muſimoni inſidentem. Muſimones, aſini, muli, aut equi breues, vt inquit Nonius. vnde Lucilius:

Pretium emit qui vendit equum muſimonem.

Sardi autem deprauati & nefarij ſunt habiti. Notatur itaque rerum malarum copia ſub duobus hiſce, quibus abundat Sardinia. Lege Plinium 8. cap. 49. De Biante Laër. Valer. Max. lib. 7. & Gell. lib. 5.

Thales. *Thales.*] nobiliſſima ortus familia Mileti, Geometriæ & Aſtrologię peritiſſimus. Inter eiuſdem graues ſententias eſt ea, qua monebat ſponſionem non eſſe faciendam, *ἐγγύα πάρα δ' ἄτη*. qui enim ſe vadem ſtatuit, ſibi ſeruitutem, alteri libertatem parat. Clemens Alexandrinus, 6. Stromatum, Sponſionem eſſe noxæ filiam dixit (ex Thalete) ſponſionis verò mulctam: id eſt, *ἐγγύα ἄτας θυγάτηρ, ἐγγύας δὲ ζαμία*. Symbolum eſt parra vel merops, quæ pedibus aut viſco captæ conſocias attrahunt. Tales enim ſunt debitores, qui vt ſeſe explicent irretitos, alios quos poſſunt fideiuſſores aucupantur. Parra quidem auis inauſpicata, quæ galerita vel alauda di-

citur. Plinius 11.cap.37. Merops, quòd apes comedat, apiaſtra, idem lib.10.

Appendix.

Muſimoni inſideat Sardus eques.] Gloſſularij ciuilis ſapientię celebrant neſcio quæ brocardica, vt hoc: Bonus præſumitur qui eſt bonæ nationis: malus, qui malæ. Et illud,

Sæpe ſolet ſimilis filius eſſe patri.

ad l.quod ſi nolit, 31.§. qui mancipia, D. de ædil. edict. Et Horatius puellam commendans, à genere, ait,

Crede non illam tibi de ſceleſta
Plebe delectam, neque ſic fidelem
Sic lucro aduerſam potuiſſe naſci
Matre pudenda.

Submouendam ignorantiam.

EMBLEMA CLXXXVII.

QVOD monſtrũ id? Sphinx eſt. Cur candida virginis ora,
Et volucrum pennas, crura leonis habet?
Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia: tanti
Scilicet eſt triplex cauſſa & origo mali.
Sunt quos ingenium leue, ſunt quos blanda voluptas,
Sunt & quos faciunt corda ſuperba rudes.
At quibus eſt notum, quod Delphica littera poſsit,
Præcipitis monſtri guttura dira ſecant.
Namque vir ipſe bipésque & quadrupes idem eſt,
Primáque prudentis laurea, noſſe virum.

VT minus prouectis aliquantiſper cōſulam, paulò altiùs repetam carminis huius argumentum ex ſententia Diodori Siculi, Sophoclis & Strabonis. Oedipus Colonæus, inquiunt. Agenoris ex Labdaco nepos & Iocaſtæ filius: quem pater cùm ex oraculo futurum cognouiſſet, vt à filio vita priuaretur, Oedipum recens natum paſtori dedit interficiendū. Ille ſuſpenſum traiecta reſti per vtrumque pedem reliquit in Cytherone. Sed Melibœus paſtor regius, tum fortè miſericordia motus, ad Regem ſuum Polybum detulit: qui cùm liberis careret, pro filio curauit educandum, & à tumore pedū Oedipum nominauit, ἀπὸ τοῦ οἰδεῖν τοὺς πόδας. Cùm adoleuiſſet iam corpore robuſtus & animo forti, ſui generis ignarus Apollinis oraculum de patre conſuluit: à quo reſponſum habuit ſe parricidam futurum, & ſuæ matris maritum. Itaq; Corinthum repetere noluit, viamque ingreſſus qua Thebas proficiſceretur, obuium parentem (à quo, quòd non ceſſiſſet, ſceptro fuerat percuſſus) interfecit. Regio Thebana tunc tēporis infeſtata erat cladibus, & latrocinijs Sphingis. Monſtrum id erat ore virgineo, quod captis & in præcipitium adductis ænigma ſolebat proponere, eosque qui id neſcirēt diſſoluere, de ſaxis præcipites dabat. Hoc verò tale fuiſſe traditur ænigma: *Quod animal eſſet & quadrupes, & bipes, & tripes*: quod Auſonius Eidyllio decimoquinto, vbi de ternario numero bellè complexus eſt his verbis;

Qui bipes & quadrupes foret, & tripes, omnia ſolus,
Terruit Aoniam volucris, leo, virgo triformis,
Sphinx volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Creon Thebanorum Imperator eam ob cauſſam edictū per vniuerſam Græciam promulgari iuſſit, eſtque pollicitus, vt qui Sphingis ænigma diſſolueret, ſuam illi ſororem daret vxorem. qua fama excitatus Oedipus, ad montem Spinthium profectus, ænigma ſoluit, deque humanæ vitæ partibus interpretatus eſt. Homo enim quadrupes infans, propter corporis imbecillitatem: ætate ineunte, bipes: ſenex autem tripes, quòd ſæpius vtendum baculo ſit ea ætate, quæ aliquid vietū habet & caducum. Soluto ergo problemate Sphinx doloris impatientia ſe ex edito monte præcipitem dedit. Hanc fabulam varijs modis à ſcriptoribus traditam reperi. Sphingis ortum habet Heſiod in Theogonia: ſuntque qui aſſerāt Sphingem eſſe ex genere ſimiarum, vt Diodorus. At Albertus Magnus 22. De animalib. & Solinus cap. 30. Polyhiſt. ſimias

Oedipi vita & fatum.

eſſe volunt. Alia Plin. ſcribit lib. 8. cap. 21. & 11. cap. 72. & 35. c. 12. ex quibus locis petendam eſſe veram Sphingis deſcriptionem plerique cenſent. Sabellic. principio Ennead. 7. libro 1. credit Sphingem pernicioſum quendam hominem fuiſſe qui ſua calliditate multos peremerit. Sed hęc miſſa faciamus, & ad mythologicam tractationem veniamus.

Sphingis deſcriptio. Sphinx triformis (vtpotè quæ puellari forma ſit, plumis tecta vt auis, & leoninis pedibus) ignorantiam arguit, in editiſſimo huius vitæ monte, & quaſi theatro locatum, infinitam hominum multitudinem ſua feritate opprimere non alia de cauſſa, niſi quòd ſeſe non agnoſcant, id eſt, ſe homines eſſe ignorent. Triplex autem mõſtri forma refertur ad tres primarias cauſſas efficientes ignorantiæ.

Virginis facies in Sphinge. Nam virginea facies voluptatem repræſentat, fœdámque libidinem, quę hominem ita excęcat & afficit, vt eum ab humanitate degenerem in belluinam fermè naturã commutet, quo fit vt ab omni vera diſciplina rectáque inſtitutione penitùs abhorreat.

Pluma Sphingis. Plumæ volucres, quibus totum corpus occupatur, & quaſi obſidetur leuitatem & inconſtantiam animi ſatis apertè declarant, quæ quidem cùm rationis principatum, vel naturę vel conſuetudinis vitio pręripuit & occupauit, quid in homine reliqui eſt, quod firmum aut cõſtans eſſe vel videri poſſit?

Leonini pedes. Ceterùm pedes, quales ſunt leonis, indicant ſuperbiam arrogantiámque; quę cùm falſam de rebus opinionem habeat, ſéque ſcire putet quod neſcit, nõ mirum eſt ſi turpiter impingat, & longiſſimè abſit à perfecta rerum cognitione.

Ingenij leuitas. Prima itaque ignorationis cauſſa eſt ingenij leuitas, vel temeritas, quæ quid maximè ſe deceat, non videt.

Voluptas corporis. Altera eſt corporis voluptas, primo quidem aſpectu blandiens, ſed aſperrima, triſtíſque, poſtquàm guſtaueris: De qua ſic antè,

——meretricius ardor

Egregiis iuuenes ſeuocat à ſtudiis.

Superbia. Tertia cauſſa omnium pernicioſiſſima, & ad nocendum imprimis efficax, eſt animi elatio & arrogantia: de qua, quia iam in ſuperioribus, verbum non amplius addam.

Sphinx, ignorationis ſymbolum. *Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia.*] Quia hîc Sphinx adhibetur pro typo ignorationis id certè primò videtur eſſe tractum ex tabula Cebetis Thebani: cuius ipſiſſima verba huc traduco ad maiorẽ fidẽ: *ἔστιν ἡ ἐξήγησις ἐοικυῖα τῷ τῆς σφιγγὸς αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προυβάλλετο τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ συνίη τις, ἐσώζετο. εἰ δὲ μὴ συνίη, ἀπόλλυτο ὑπὸ τῆς σφιγ-*

θῆς. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης, ἡ γὰρ ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις σφίγξ ἐστιν. αἰνίττεται δὲ καὶ τάδε, τί ἀγαθὸν, τί κακὸν, τί οὔτ' ἀγαθὸν, οὔτε κακὸν ἐστὶν ἐν τῷ βίῳ. ταῦτ' οὖν ἐὰν μή τις συνιῇ. ἀπόλλυται ὑπ' αὐτῆς οὐκ εἰσάπαξ, ὥσπερ ὁ ὑπὸ τῆς σφιγγὸς καταβρωθεὶς ἀπέθνησκεν, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ καταφθείρεται, καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρίᾳ παραδιδόμενοι. ἂν δέ τις γνῷ, ἀνάπαλιν ἡ μὲν ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸς δὲ σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ. id eſt: Hæc expoſitio eius ænigmatis, quod à Sphinge proponebatur hominibus, Qui enim illud intellexerat, ſalutē quidem conſequebatur; qui verò minimè, in exitum incidebat. Eo modo ſe habet ea explicatio. Sphinx enim eſt hominibus inſipientia. Hæc autem proponit quid bonū, quid malum; quid neque bonū, quid neque malum ſit in vita: Quæ ſi quis minus intellexerit, ab eo interimitur: neque id ſemel, ſicut is qui depaſtus à Sphinge moriebatur, ſed per omnem vitam paulatim abſumetur, vt qui perpetuis ſupplicijs addicti ſunt: contrà verò ſi quis agnouerit, occiſa tandem inſipientia, ſalutem ipſe conſequitur, & beatus & felix per totum vitæ curriculum euadit. hæc ille. Cęterùm (quod nolim prætermiſſum) Clemens Alexand. 5. Stromat. Sphingem retulit ad ingenij ſollertiam, & robur corporis, ob humanam faciem & leoninum corpus. Attigit Ælian. de hiſtoria animal lib. 2. cap. 7. Retulit ad iuſtitiam Dio Chryſoſtom. Orat. 10. ſub finem, & torquet ad ſophiſtarum genus.

At quibus eſt notum, &c.] Plato in Charmide, & Plutarch. varijs locis traduntaſcriptum fuiſſe pro foribus templi Apollinis Delphici, literis aureis, ΓΝΩΘΙΣΕΑΥΤΟΝ, id eſt, NOSCE TEIPSVM, in quo omnis ſapiētiæ neruos eſſe ſitos permulti auctores tradiderunt: quod Alcibiadi apud Platonē Dialogo De natura hominis, omniū difficillimū videtur, eiusque difficultatis rationē explicat Anton. Zimara lib. Problematôn. Hanc ſententiam diuino beneficio in terram ad homines delapſam pleriq; exiſtimarunt, vt Iuuen. Sat. 11. cuius quidem diuini præcepti vires, vt copioſè, ſic & eruditè tractat M. Tullius De legibus 1. Qui ſeipſum norit, inquit, primum ſe aliquid habere ſentiet diuinum, tantóque munere Deorum ſemper dignum aliquid & faciet & ſentiet: & cùm ipſe perſpexerit, totúmque tentarit, intelliget quemadmodum natura ſubornatus in vitam venerit,

Noſſe ſeipſum quam vim habet.

quantáque inſtrumenta habeat ad obtinendam, adipiſcendámque ſapientiam: quemadmodum principio rerum omnium, quaſi adumbratas intelligentias animo ac mente conceperit, quibus illuſtratus, ſapientia duce, bonum virum, & ob eam ipſam cauſſam cernat ſe beatum fore. Nam cum animus cognitis perceptíſq; virtutibus, à corporis obſequio indulgentiáque diſceſſerit, voluptatémque ſicut labem aliquã dedecoris oppreſſerit omnémque mortis dolorisque timorem effugerit, ſocietatémque carnis eiecerit tum omnibus ſe naturâ coniunctum duxerit, cultúmque Deorum & puram religionem ſuſceperit, & exacuerit illam vt oculorum, ſic ingenij aciem ad bona eligenda, & reijcienda contraria: quæ virtus ex prouidendo eſt appellata prudẽtia: quid eo dici aut cogitari poterit beatius? Idémque cùm cælum, terras, maria, rerúmque omniũ naturam perſpexerit, eaque vnde generata, quò recurrant, quando, quomodo obitura, quid in his mortale & caducum; quid diuinum æternúmque ſit, viderit, ipſúmque ea moderantem & regentem pene prehenderit, ſéque nõ vnis circundatũ mœnibus popularem alicuius definiti loci, ſed ciuem totius mundi, quaſi vrbis vnius agnouerit, in hac ille magnificentia rerum, atque in hoc conſpectu, & cognitione naturæ. Dij immortales, cùm ſe noſcet (quod Apollo præcepit Pythius) quàm contemnet, quàm deſpiciet, quàm pro nihilo putabit ea quæ vulgò dicũtur ampliſſima! Atque hæc omnia quaſi ſepimento aliquo vallabit, diſſerendi ratione, veri & falſi iudicandi ſciẽtia, & arte quadam intelligendi, quid quámque rem ſequatur, & quid ſit cuique cõtrarium. Idem Cicero 1. Tuſcul. Eſt illud vel maximum, ait, animo ipſo animum videre: & nimirùm hanc habet vim pręceptum Apollinis; quo monet, vt ſe quiſque noſcat: nõ enim, credo, id præcipit, vt membra noſtra aut ſtaturam figurámve noſcamus: neque nos corpora ſumus: neque ego tibi hæc dicens, corpori tuo dico. Cùm igitur, Noſce te, dicit, hoc dicit, Noſce animum tuum. Nam corpus quidem quaſi vas eſt, aut aliquod animi receptaculum: ab animo tuo quicquid agitur, id agitur à te. Hunc igitur noſſe, niſi diuinum eſſet, non eſſet hoc acrioris cuiuſdam animi præceptum, ſic vt tributũ Deo ſit, hoc eſt ſeipſum poſſe cognoſcere: & hæc hactenus Cicero. Apollo apud Ouidium 2. artis de ſuo templo:

Eſt ibi diuerſum fama celebrata per orbem
Littera, cognoſci quæ ſibi quemque iubet.

Auſonius eidyllio 4.

Quanquam difficile eſt ſe noſcere, γνῶθι σεαυτόν,
Quàm propere legimus tam citò negligimus.

Hanc porrò ſententiam Thaletis eſſe vult Laërt.lib.1. Chilonis vero Plinius lib.7. cap. 32. Lege Platon.in Amatoribus, Stobæi ſermonem περὶ τοῦ γνῶθι σαυτόν. Macrob.1 Saturn. cap.6. Adagium, Noſce te; multóſque alios qui aureã hanc cæleſtémque gnomen ſcriptis commendarunt, & quantum habeat in mortalium rebus momenti, explicuerunt.

Delphica littera.] Sententia Delphica perbellè declaratur à Xenophonte 4. Comment. ſub perſona Socratis. Platonis iſtud mihi occurrit è Philæbo: τῆς πάσης πονηρίας δεῖ τοὐναντίον πάθος ἔχον, ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων. τὸ γνῶθι σαυτὸν λέγεις, ὦ Σώκρατες. Philæmõ Comicus ait hanc ſententiam non temere laudẽ habuiſſe in Delphis Maximam.

τὸ γνῶθι σαυτὸν, οὐ μάτην εὖ ἴσθ᾽ ὅτι
τὸ ῥῆμα τοῦτο δόξαν ἐν Δελφοῖς ἔχει.

Præcipitis monſtri.] ignorantiæ, quę eſt reuera θηρίον ἄλκιμον, καὶ δυσπέλαστον κακόν, vt loquitur Sophocles περὶ ἀμαθίας. Præcipitis monſtri, id eſt deiecti, deturbati, ruentis. Vel mõſtrum præceps, idem eſt atque periculoſum, eo quòd in præcipitijs ſaxorum vel montium pericula maiora eſſe putẽtur.

Namque vir ipſe bipéſque, &c.] Tres hic notantur ætatis humanæ partes, infantia, virilis ætas, & ſenectus. Alij aliter diſtribuunt: ſed non eſt inſtituti noſtri cuncta perſequi. *Tres ætates.*

Primáque prudentis laurea.] Primus ſapientiæ gradus à veteribus celebratiſſimus, SEIPSVM NOSSE, vltimus NOSSE DEVM; vt rectè piéque monuerunt quidã Philoſophi Chriſtiani. *Primus ad ſapientiam gradus.*

Laurea.] victoriã, gloria. Martialis 7.lib.4.

——veniat laurea multa licet.

Idem in ſecundo dixerat, initiò ferè:

Quæ datur ex Dacis laurea tota tua eſt.

Auſonius eidyllio 9.

Hæc profligati venit modò laurea belli.

Martialis idem in 8.

Non minor iſta tuæ laurea pacis erit.

In ſecundo vero,

Quæ datur ex dacis laurea tota tua eſt.

noſſe virum.] Oraculum id, γνῶθι σαυτὸν pręter cæteros ex

plicat Plutarch. libello De diſcrimine adulatoris & amici: quo loco ait, Deum ſequi, & ſeipſum noſſe, ſalutis eſſe ſummã. Et Clemens Alexandr. ſtatim initio 3. lib. cui Pædagogo nomen indidit, pulcherrimam & maximam diſciplinarum omnium ait eſſe, ſeipſum noſſe: quia qui ſeipſum norit, Deum cognoſcit, &c. vide reliqua. Nemo inſipientium (inquit Dio. Chryſoſt. 4. Orat. de regno) ſeipſum nouit. Neque enim id Apollo præcepiſſet in primis, niſi cuique difficillimum viſum eſſet. Nonne putas inter morbos nullum magis pernicioſum inſipientia? eumque qui ſit inſipiens, ſibi ipſi nocentiſſimum? an etiam plurimorum cauſſam malorum alijs eſſe?

Mentem, non formam, plus pollere.

EMBLEMA CLXXXVIII.

INGRESSA vulpes in Choragi pergulam,
Fabrè expolitum inuenit humanum caput,
Sic eleganter fabricatum, vt ſpiritus
Solùm deeſſet, cæteris viuiſceret,
Id illa cùm ſumpſiſſet in manus, ait,
O quale caput eſt! ſed cerebrum non habet.

ID ex Æſopi apologo de vulpe & capitis humani ſimulacro. quod cùm offenderet, artem quidem & vultus effícti laudauit elegantiã, ſed nihili eſſe duxit, quia cerebro careret. quod torquetur πρὸς ἄνδρας μεγαλοπρεπεῖς μὲν τῷ σώματι, κατὰ δὲ ψυχὴν ἀλογίστους. vel in quoſdam formoſulos & ele- *Forma nihil, ſi ſola forma ſit.*

gantiore cultu adoleſcẽtes, cætera verò prorſus obtuſos nulliúſque frugis qui certè nihil aliud circumferũt, quàm quod dici ſolet, In aurea vagina gladium plumbeũ. vnde conqueſtus eſt neſcio quis Græcorum his quidem verbis:

πολλοῖσι θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενής,
ὁ νοῦς δ' ἐν αὐτῇ δυσγενὴς εὑρίσκεται. id eſt,
Multi mortalium aſpectus liberalis:
Mens autem in ſe ignobilis deprehenditur.

Rectè admonuit Thales laborandum non eſſe in facie exornanda, ſed potiùs in actionibus & ſtudijs honeſtis pulchritudinem eſſe quærẽdam. Lubens apponerem exemplum Nirei ex Homero Iliad. γ. qui *κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν*, eorum qui ad Ilium venerunt formoſiſſimus: ſed, vt ille ſubijcit, *ἀλαπαδνὸς ἔην*, imbellis erat, & in cæteris inutilis: cuius ſemel dumtaxat Homerus meminit in nauium catalogo; vt perſpicuè oſtenderet eam corporis formam ad res excellentes & quæ laude dignę ſunt, minimè idoneam. Eſt itaque operæ pretium, iuxta Socratis præclarũ monitum, quemque virtutis & honeſti ſtudioſum *τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν ἐν κατόπτρῳ θεάσασθαι, εἰ μὲν καλὸς εἴη τὴν ὄψιν, ἀσκῆσαι τοιαύτην εἶναι καὶ τὴν ψυχήν, ἄτοπον ἡγησάμενον ἐν καλῷ σώματι ψυχὴν αἰσχρὰν οἰκεῖν· εἰ δ' αἰσχρὸς αὐτῷ φαίνοιτο τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν εἶναι, τοσῷδε μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι τῆς ψυχῆς.* id eſt: ſuam ipſius formam in ſpeculo debere conſpicere, vt ſi forma bona ſibi videatur, exerceat eam vnà cum animo, & faciat quæ forma digna ſunt: vt putet admodum abſurdum eſſe in pulchro corpore animum deformem continere: quòd ſi deformis ſit in ijs quæ corporis ſunt, eo magis curandum ſibi nitendúmque, vt pulchritudinem animi conſequatur. Cæterùm Philoſophi permulti animæ ſedẽ in cerebro, tamquam in arce ſumma poſuere: vnde vecordes & inſipidi vulgò dicuntur cerebro vacui. Iuuenal Satyr. 14.

Nireus formoſiſſimus.

Socratis dictum ſapiens.

Cùm facies peiora ſenex, vacuumq; cerebro
Iampridem caput hoc ventoſa cucurbita quærat?

Prouerb. Caput vacuum cerebro. Apologum ita ſcitè redditum huc apponam:

Mimi ingreſſa domum vulpes dum ſingula rerum
Viſendi ſtudio, ſcenæ inſtrumenta reuoluit,
Formoſi laruam ſimulacrum reperit oris:
Inq; manu ſumens, animóque & lumine luſtrans.
O quàm inſigne caput, ſpecie quàm, dixit, honeſta;

Sed rationis inops, caſſóque informe cerebro.
Sordet honos formæ, niſi cui ſapientia iuncta eſt.

Cicero in oratione quæ non exſtat, in Clodium & Curionem, Credo poſtquã tibi ſpeculum allatum eſt, longè te à pulchris ſenſiſti abeſſe. Iocatur Tullius in Clodij formã, & ad cognomen familiæ Pulchrorum alludit; eos proditũ eſt fuiſſe prudentes, ſobrios, continentes, modeſtos, Reique publicæ ſuo tẽpore perſtudioſos à quibus longe aberat Clodius. Sed quia de forma corporis nonnihil attulimus: huc cõferre placet dictum Iuliani Imperatoris quod vt memorabile laudatur à Marcellino lib. 25. hiſt. Turpe eſſe ſapienti cum habeat animum; captare laudes ex corpore. *Iocus mordax Ciceronis in P. Clodium.*

Fabrè.] id eſt, affabrè, ingenioſè, artificio quodam ſingulari, δαιδαλέως.

O quale caput eſt, ſed cerebrum non habet.] ὦ καλὴ κεφαλὴ, ἀλλ' ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει. Græcè lepidiùs.

Appendix.

Egregiè Seneca epiſt. 66. Errare mihi videtur qui dixit,

Gratior eſt pulcro veniens è corpore virtus.

Non enim vllo honeſtamento eget ipſa, at ſui magnum eſt decus, & corpus ſuum conſecrat. Claranum noſtrũ cæpi intueri, formoſus mihi videtur, & tam rectus corpore quam eſt animo. Poteſt ex caſa vir magnus exire: poteſt & deformi, humilíque corpuſculo formoſus animus ac magnus. Quoſdam itaque videtur mihi in hoc natura tales generare, vt adprobet virtutem omni loco naſci. Si poſſet per ſe nudos edere animos, feciſſet. Nunc quod ampliùs eſt, facit. quoſdã enim corporibus impeditos, ſed nihilominus perrumpentes obſtantia, &c. Succurrit Galeni, ſeu Menodoti non inuenuſtus πρὸς τέχνας locus, vbi de Nireo, qui omnium formoſiſſimus ad Troiam profectus, κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν: ſed inutilis tamen, ἀλλ' ἀλαπαδνὸς ἔην. Quid enim gratia formæ niſi ſit cultus animus?

Diues indoctus.

EMBLEMA CLXXXIX.

TRANAT aquas reſidens pretioſo in vellere Phryxus,
Et flauam impauidus per mare ſcandit ouem.
Et quid id eſt? vir ſenſu hebeti, ſed diuite gaza,
Coniugis, aut ſerui quem regit arbitrium.

Aries in aureo vellere.

HVc pertinet Diogenis apophtegma, cùm diceret indoctum diuitem, arietem eſſe in aureo vellere; & Socratis, qui eius generis homines aurea mancipia, & equos argento circumtectos appellabat. Hic verò notantur potiſſimùm locupletes illi, qui cùm ſint hebeti & obtuſo prorſus ingenio, ducũtur trahunturque pro vxorum arbitrio, vt eorum negotia è famulorum ductu regulaque pendeant: nec ſecus ac infantes anniculi è nutricis amplexu, illi quid loquantur,

quidque ſtatuant, non habent quòd illos animus & rationis copia deficiat. In quos hoc Palladæ torquert ſolet:

πλοῦτον μὲν πλουτοῦντος ἔχεις, ψυχὴν δὲ πένητος.
ὦ τοῖς κληρονόμοις πλούσιε, σοὶ δὲ πένης.

Xenophontis locus 4. Comment ſatis eſſe poteſt ad id Emblema illuſtrandum: nempe ὅτι ἄνθρωποι δοῦλοι δὶ ἄγνοιαν, κἂν πλούσιοι. quæ Socratis diſputatio eſt cum Euthydemo. Cum Diogenis apophtegmata de quo ante, cõſentit illud C. aij Cæſaris, quod à Corn. Tacito memoratur lib 13. Annal. Iulium Silanum auream pecudem appellabat. C. Cæſar ob ſegnitiem, vel vecordiam potius. Certè ouis in Hieroglyphicis tum fœlicitatem, tum ſtultitiam arguit: fœlicitatem quidem ex oue portendi ethruſca diſciplina olim docuit Maro diuitias oſtentans ſuas ait, *Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ*, Idémque fœlicitatem aurei ſeculi ſub Auguſto reuiuiſcentis attingens, *Ipſe ſed in pratis aries iam ſuáue rubenti*, &c. At de ſtultitia hæc pauca: Accius in ſomnijs poſuit ouilem fœtum in Tarquinium Superbum concitatum, tanto impetu irruentem, vt regem ſolo proſterneret: quod Brutum indicabat, quem Rex ille hebetem, & quaſi pecudem exiſtimabat. Fabius etiam Maximus, cùm prima ętate communi hominũ iudicio putaretur hebetior, Ouiculæ cognomine appellatus eſt. Vt autem Phryxi fabulam attingam, ille nouercæ inſidias vnà cum Helle ſorore fugiens viſus eſt per mare vehi ab ariete velleris aurei. Aiunt autem ei nauem fuiſſe paratam fugienti, cuius inſigne aries erat.

Serui homines ob imperitiã.

Iulius Silanus aurea pecus.

pretioſo in vellere] De aureo vellere Ouid. 7. Metamorph. & Iuſtinus in Trogum lib, 42. Sunt qui aurei velleris pellẽ interpretentur fuiſſe librum quendam veterum more in pelle conſcriptum, in quo auri conficiendi ſcientia traderetur: cuiuſmodi libros cùm Diocletianus ſumma diligentia perquiſiuiſſet apud Ægyptios (qui huius peritiſſimi cenſebãtur) omnes flamma conſumpſiſſe fertur: nec diuitijs ita comparatis Ægyptij Romanis inferre bellum auderent, atque ex eo tempore artẽ hanc publico Cæſaris edicto ſemper habitam fuiſſe flagitioſam. Sed dum alios pleroſque auctores voluo, occurrit id quod de aureo vellere plurimi referunt, ex Suida potiſſimùm, explicátque, vti iam admonui de arte, quam χημείαν Græci appellant. Alij verò malunt hoc intelligi magnam auri vim, quę apud Colchos eſſet, à principibus

Aureum vellus.

quibuſdam viris congeſtam. At verò Colchica regio propter vicinitatem Caucaſi montis. auro abundabat, vel teſte Strabone, qui ſcribit multos fontes ex Caucaſo manare, ſcaturiẽtes arena aurea, tam tenui, vt oculorũ aciem effugiat, eámq; colligi ab incolis, pellibus quibuſdam lanoſis in aquam iniectis. Hinc enim ſuſpicari poſſumus locum eſſe fabulæ datum: pelles enim, ſubſidente in ijs arena, ſpeciẽ aurei velleris præ ſe ferunt. Locum Strabonis ex 10. lib. huc transferre non pigeat. παρὰ τοῖς δὲ λέγεται καὶ χρυσὸν καταφέρειν τοὺς χειμάῤῥους, ὑποδέχεσθαι δ' αὐτὸν τοὺς βαρβάρους φάτναις κατατετρημμέναις, καὶ μαλλωταῖς δοραῖς ἀφ' οὗ μεμυθεῦσθαι καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας.

Locus Taciti de Phryxi ariete. Phryxi meminit Annal. 6. Tacitus. Parthi ferũt ſe Theſſalis ortos, qua tempeſtate Iaſon poſt auectam Medeam, genitóſque ex ea liberos, inanem mox Regiam Æete, vacuóſque Colchos repetunt. Multáque de nomine eius & oraculum Phryxi celebrant. Nec quiſquam ariete ſacrificauerit, credito vexiſſe Phryxum: ſiue id animal ſeu nauis inſigne fuit fabulam de Phryxo déque Helle copioſè narrat Iſacius Tzetzes in Licophronem.

ſenſu hebeti.] qualis eſt ouis, animalis ſtolidi & inſipientis prorſus. vnde illud, προβατίου βίον ζῆν, & προβάτων ἦθος. Pierius libro 10.

Coniugis aut ſerui quẽ regit arbitrium.] is aptè dicitur à Græcis γυναικοκρατούμενος, καὶ δουλοκρατούμενος. Philemon Comicus rectiſſimè ſcripſit vxoris probæ partes eſſe, vt ſe nõ ſuperiorẽ marito putet, ſed dicto audientẽ, adiungit enim magnũ eſſe malũ ſi mulier viro dominetur eumque ſuperet. Ita ille,

Ἀγαθῆς γυναικός ἐστιν, ὦ Νικόστρατε,
Μὴ κρείττον' εἶναι τἀνδρὸς, ἀλλ' ὑπήκοον
γυνὴ δὲ νικῶσ' ἄνδρα κακὸν ἐστιν μέγα.

Appendix.

Non dedecet aliquando rebus ſerijs iocos immiſcere non inurbanos. Sic ludunt noſtri quidam: in famulorum conditionibus.

Miles habet ſeruum: monachus, clerusq; ſodalem:
Plerumq; & ſocium ſtultus vterque tenet.

Nẽpe qui ſeruit militi, verè non ſimulatè obſequitur: at clerici & monachi ſæpe pro ſeruis dominos ferunt, & ad eorum mores ſeſe nimis aliquando ſuppinè accõmodãt, ferũt ergo pudendã δουλοκρατίαν, digni ſeruire magis, cum nulla turpior ſeruitus quàm voluntaria.

In fidem vxoriam.

EMBLEMA CXC.

ECCE *puella, viro quæ dextrâ iungitur: ecce*
Vt ſedet, vt catulus luſitat ante pedes!
Hæc fides eſt ſpecies: Veneris quàm ſi educat ardor,
Malorum in læua non malè ramus erit.
Poma etenim Veneris ſunt. ſic Scheneida vicit
Hippomenes, petijt ſic Galatea virum.

DVo ſunt quæ matrimonio iunctis maximè conueniunt, idq́ue ſtabiliunt, & communi vinculo ligant, nimirùm fides & amor. Huius quidem ſymbolum, canis fidiſſimum animal: illius autem pomus vel malus frugifera. Coniugiũ ſiquidem copula, quæ fit mutua corporum coniunctione, ſi-

Malum, Veneri ſacrum.

de conſtantiâque fouetur imprimis atque conſeruatur. Porrò autem Veneri conſecrata, cui nimirum aureum Heſperidum fuit adiudicatum: & earum beneficio Atalantum vicit Hippomenes, & Galatea ſuum amaſium malo petijt. Huc pertinet Epigramma Platonis ex Laërtio:

τῷ μίλῳ βάλλω σε, σὺ δ' εἰ μὲν ἔχουσα φιλεῖς με,&c.
Malo ego te ferio; cape, ſi me diligis, illud.

dextra iungitur.] Dextra, fidei ſymbolum, vti ſuperiùs explicuimus.

Canis, fidei nota.

Catulus.] canis, catellus, qui etiam fidei notam repræſentat. Siquidem Socrates per canem iurat, cùm obſequium & fidem putat præſtãdam ijs qui rerum habenas in ciuitabus tenent. Et in C. Mamilij numo, qui aliquando S. C. præfectus eſt limitibus metandis, eſt canis allatrans, qui notat fidem eſſe præſtandam ei qui eiuſmodi operę præficitur. Pierius in Cane, vel lib. 5.

in læua.] parte ſiniſtra.

Hippomenes vicit Atalantam.

ſic Schenęida vicit Hippomenes.] Atalanta Schenei filia ſuis procis certamen curſus proponebat, ea lege vt eum qui vinceretur confoderet Hippomenes, qui eam deperibat, Veneris arte, curſum cum puella inſtituit, & primò in præcurrentem, pomum vnum aureum deinde alterum, tandem tertium iecit: quare capta pomorũ tam rara pulchritudine, anteuertit curſum Hippomenes, & puellam vicit. Ouid. 10 Metamorph.

Galatea.

petijt ſic Galatea virum] Galatea Nympha marina Polyphemo adamata, de qua 13 Metamorph. Ouid. Sed hoc intelligerem potiùs de ea quam 3. Ecloga Maro celebrat:

Malo me Galatea petit laſciua puella.

Lege Prouerb. Malis ferire.

Reuerentiam in matrimonio requiri.

EMBLEMA CXCI.

Cvm furit in Venerem, pelagi ſe in littore ſiſtit
Vipera, & ab ſtomacho dira venena vomit:
Murænámque ciens ingentia ſibilo tollit,
At ſimul amplexus appetit illa viri.
Maxima debetur thalamo reuerentia: coniux
Alterum debet coniugi & obſequium.

HOc innuit, quanta in matrimonio requiratur puritas & reuerentia Si enim eam obſeruent inſtinctu aliquo naturæ animalia ratione carentia, pudeat homines in hoc eſſe deteriores Baſilius Magnus in Hexaëmeron Oratione 7. ita fermè ex anguis & murænæ congreſſu, quales coniugum

mores eſſe debeant, oſtendit. Vipera, infeſtiſſimum animal eorum quæ ſerpunt, inquit, cum marina muræna congreditur, ſibilóque ſe adeſſe ſignificans, ex profundo eam ad concubitum euocat: hæc autem morem gerit, & cum venenata beſtia copulatur. Quorſum hæc ſpectat oratio? vt intelligamus, ſi duris & feris moribus ſit vir, eum eſſe vxori ferẽdum, nec coniugium vlla ex cauſſa dirimendum. Obiurgator eſt, at vir: vinolentus, at naturæ lege coniunctus: durus & moroſus, at iam membrum tuum eſt, atque omnium præſtantiſſimum. Audiat etiam vir monitionem, quæ ad ipſum pertinet. Vipera virus euomit, reuerentia coniugij: tu animi inclemẽtiam & inhumanitatem, coniugalem copulam reueritus, nõ depones? An aliã etiã nobis vtilitatẽ adfert viperæ exẽplum, quòd adulterium quoddam eſt naturæ viperæ atque murænæ concubitus? Diſcant igitur ij qui aliena coniugia inuadunt, cuiuſmodi beſtiæ ſint ſimiles. Hæc ferè Baſil. Græca ſi quis malit, propter viri tanti auctoritatẽ huc placet adijcere.

Fons Emblematis.

ἔχιδνα τὸ χαλεπώτατον τῶν ἑρπετῶν πρὸς γάμον ἀπαντᾷ τῆς θαλασσίας μυραίνης, καὶ συριγμῷ τὴν παρουσίαν σημήνασα ἐκκαλεῖται αὐτὴν ἐκ τῶν βυθῶν πρὸς γαμικὴν συμπλοκήν. ἡ δὲ ὑπακούει καὶ ἑνοῦται τῷ ἰοβόλῳ. τί βούλεταί μοι ὁ λόγος; ὅτι κἂν τραχὺς ᾖ κἂν ἄγριος τὸ ἦθος ὁ σύνοικος, ἀνάγκη φέρειν τὴν ὁμόζυγα, καὶ ἐκ μηδεμιᾶς προφάσεως καταδέχεσθαι τὴν ἕνωσιν διασπᾶν. πλήκτης; ἀλλ᾽ ἀνήρ. πάροινος; ἀλλ᾽ ἡνωμένος κατὰ τὴν φύσιν. τραχὺς καὶ δυσάρεστος; ἀλλὰ μέλος ἤδη σόν, καὶ μελῶν τὸ τιμιώτατον. ἀκουέτω δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τῆς προσηκούσης αὐτῷ παραινέσεως. ἡ ἔχιδνα τὸν ἰὸν ἐξεμεῖ αἰδουμένη τὸν γάμον· σὺ τὸ τῆς ψυχῆς ἀπηνὲς καὶ ἀπάνθρωπον οὐκ ἀποτίθεσαι αἰδοῖ τῆς ἑνώσεως. ἢ τάχα τῆς ἐχίδνης ὑπόδειγμα καὶ ἑτέρως ἡμῖν χρησιμεύει, ὅτι μοιχεία τίς ἐστι τῆς φύσεως ἡ τῆς ἐχίδνης καὶ μυραίνης ἐπιπλοκή; διδαχθήτωσαν οὖν οἱ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιβουλεύοντες γάμοις, ποταπῷ εἰσιν ἑρπετῷ παραπλήσιοι. De matrimonij cultu D. Paulus 1. Corinth. 7. & Lactant. 6. Diuin. inſtitut. 23.

Cùm furit in Venerem.] dum coitum appetit.

Viperæ partus & feminæ qualis.

Vipera.] à vi pariendo dicta vt Græcis Echidna, παρὰ τοῦ μὴ ἔχειν ἐν ἑαυτῇ τὴν γονὴν ἄχρι θανάτου. Refert enim Herodotus in Thalia, quod in concubitu mas in os feminæ caput inſerit: at illa poſt rem peractam illud præcidit, mox paritura diſrumpitur: nec niſi effractis lateribus erumpunt nati quos paritura eſt. Nam non oua, vt plerique ſerpentes, ſed catulos

fermè viginti parere dicitur. Ergo non niſi parentũ cæde fe-tus in lucem prodeunt. Ferunt autem ita cauiſſe naturam, ne tam noxij animalis ſpecies ſupra modũ augeſceret. Ait enim Solinus viperam inſanabili eſſe morſu, eiusque venenum, vt vult Albertus, apprimè calidum eſt, ideóque magis noxium. Lege Plin. lib. 10. cap. 62.

Murænámque ciens.] De Muræna Plinius lib. 9. quo nomine Lampetram intelligi pridem exiſtimaram, ſecutus quorundã opinionẽ: à qua me facilè reuocat Ioan. Frater, vir exacti iudicij, amicus meus: ſiquidem Lampetra, muræna fluuiatilis appellatur, ſed propter ſimilitudinem quam habet cum Pliniana muræna, non quòd eadem ſpecie dici debeat: nemo enim vnquam in dubiũ reuocauit quin mas eſſet in Lampetrarum genere; & cum feminis non difficiliùs & rariùs capi. Is verò captus, nunquam viſus eſt dentes habere extra os. Itaque id intelligendum de murænis carniuoris, præſertim cùm Plinius cap. 29. lib. eiuſdem 9. tradat in murænis documentum ſæuitiæ Vedium Pollionem Romanum inueniſſe, qui viuarijs murænarum damnata mancipia immergeret, ac ſi ad id terrarum feræ non ſufficerent. Quod Lampetræ non poteſt accommodari. Cæterùm fabulam hanc, ſeu hiſtoriam mauis, de murænæ & ſerpentis concubitu, lepidè & copiosè retulit Oppianus 1. Halieuticôn, Ælian. 1. de animalib. c. 50. & 9. vlt. Verba hęc Pliniana è 32. c. 2. Licinius Macer murænas tantùm feminei ſexus eſſe tradit, & concipere è ſerpentibus, ob id ſibilo à piſcatoribus tamquam ſerpẽtibus euocari & capi. Quam ipſe ſententiam refutarat antè lib. 9. his verbis: Muræna quocumque tempore parit, cùm cæteri piſces ſtato tempore pariant. In ſicco littore elapſas vulgus coitu ſerpentium impleri putat. Ariſtoteles Myrinum marem appellat qui generat: diſcrimen eſſe quòd Muræna varia & infirma ſit; Myrinus vnicolor & robuſtus, dentéſque extra os habeat.

Maxima debetur thalamo reuerentia.] Imitatus eſt Iuuenal. illud è Satyr. 14.

Maxima debetur puero reuerentia, ſi quid
Turpe paras.——

coniunx Alternum debet, &c.] Idipſum eſt quod ait D. Paulus Vxori vir debitum reddat, & vxor viro. Mulier ſui corporis poteſtatẽ non habet, ſed vir: itémque vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vxor.

Appendix.

Emblematis character videbatur trahendus ad illicitam cõmiſtionem. quia muræna & vipera ſint ſpecierum diuerſarũ, quamquam vtraque ſerpentum numero. Sed nos id torquere poſſumus ad nuptias quæ contrahuntur cum exteris, vel ijs qui ſunt cultus, ſectæque diſparis, quod tamen non permittitur niſi ſub certis conditionibus. ſcilicet Chriſtiano homini minimè conceditur Iudæam ducere, niſi abiurata primũ ſuperſtione Iudaica, & initiatam ſacris Chriſtianorum, lotámque ſacro baptiſmi fonte Id enim eſt euomere virus impietatis. Certè ad contrahendum legitimum coniugium non parui momenti eſt religionis diſparitas, quod præter ceteros videtur expreſſiſſe Tertullian. ad vxorem lib. 2.

alternum coniugi obſequium] diſputant auctores canonum, de reddendo à coniugibus mutuo debito, tit. de diuortijs, lib. 4. Decretal. Martialis egregiè ac cordatè:

Scire ſuos fines matrona & femina debet,
Ne vagus à thalamis coniugis erret amor.

At Auſonius feſtiuè nimis, vt opinor:

Vxor, vade foras, vel moribus vtere noſtris.

Trebell. Pollio in triginta tyrannis, vbi de Zenobia: Huius ea caſtitas fuiſſe dicitur, vt ne virum quidem paſſa ſit, niſi tentandis conceptibus. Sic enim malo legere, non vt in vulgatis: niſi tentatis conceptionibus. Claudian. lib. 2. de laudibus Stiliconis; qui alienus ab omni illicito complexu, ſola coniuge vſus ſit:

Hinc fuit vt primos in coniuge diſceret ignes,
Ordiriq; virum non luxuriante iuuenta,
Sed cùm lege thori caſto cum fœdere vellet.

Apud Clementem Alexandrinum, vxor dicitur ϭύνεργος τῆς οἰκουρίας, ſocia & adiutrix operæ domeſticæ, & ſortis vtriuſque particeps. Et quid tam humanum, ait Vlpian. quam fortuitis caſibus mulieris, maritum; aut contrà, viri vxorem eſſe participem?

In fecunditatem ſibijpſi damnoſam.

EMBLEMA CXCII.

LVDIBRIVM pueris lapides iacientibus, hoc me
In triuio poſuit ruſtica cura nucem:
Quæ laceris ramis, perſtrictóque ardua libro,
Certatim fundis per latus omne petor.
Quid ſterili poſſet contingere turpius? eheu,
Infelix fructus in mea damna fero!

PRoſopopœia eſt nucis arboris, de pueris & viatoribus cõquerẽtis, quod vndique lapidibus obruatur, propter vberem ſuarum nucum prouentum: vnde colligit noxæ & diſpendio ſibi fertilitatem eſſe. Quod certè transfertur in parentes, qui liberos habẽt vſque adeò perditos & profligatos,

Mollius e-ducati libe-ri d mnum parentibus arceſſunt.

vt damnum atrociſſimum & infamiam ijs arceſſant, à quibus ſunt molliter educati. Tales ſunt quos vitæ improbitate, vel crimine aliquo inſi nes cen ura corripit, aut coërcet magiſtratus, non ſine parentum dolore incredibili. Ea enim vox eſt ſub perſona matris apud Ouidium:

Nunc vterus vitio eſt, quæ v lt formoſa videri,
Raráque in hoc æuo eſt quæ velit eſſe parens.
Certè ego ſi numquam peperiſſem, tutior eſſem:
Iſta Clytemneſtra digna querela fuit.

Locus è Nuce Ouidiana:

Itémque:

Fructus obeſt, peperiſſe nocet, nocet eſſe feracem;
Quæque fuit multis, hæc mihi præda malo.

Alciati Emblema tractum apparet è Græco Antipatri, aut, vt alij volunt, Stratonis, ex quo etiam pulcherrima Ouidij Elegia de Nuce videtur ſumpta. ſic enim habet Græcus:

Typus Emblematis.

εἰνοδίην καρύην με παρερχομένοις ἐφύτευσαν
παισὶ λιθοβλήτου παίγνιον εὐστοχίης,
πάντας δ' ἀκρέμονάς τε, καὶ εὐθαλέας ὀροδάμνους,
κέκλασμαι, πυκιναῖς χέρμασι βαλλομένη.
δένδρεσιν εὐκάρποις οὐδὲν πλέον. ἦ γὰρ ἔγωγε
δυσδαίμων ἐπ' ἐμὴν ὕβριν ἐκαρποφόρουν.

Præter Alciati verſionem, hæc mihi quondam non pœnitẽda occurrebat:

Quid me quiſque petit, cur in me deſtinat ictum?
Hei mihi, quòd fuerim tam propè iuncta viæ.
Sunt mihi rami omnes, ſunt & viridantia fracta
Germina, tam crebris obruta miſsilibus.
Quid mihi profuerit, quòd ſim fecunda, parensque?
Me miſeram! fructus in mea damna tuli.

Quædam huc commodè transferri poſſunt è Collectan. Stobæi Sermon. 74.

ruſtica cura.] ruſticus laborioſus, vt Horat. 2. Carm. dixit,

Iuuenúmque prodis publica cura.

ardua.] altiſſima ingens.

perſtricto libro.] rupto & ſciſſo cortice. Librum vſurpat in primaria ſignificatione. Vide Caſſiodorum lib. vndecimo, epiſt. 38. Variarum.

fundis.] inſtrumenti ad lapides eiaculandos.

petor.] dilapidor.

Amor

Amor filiorum.

EMBLEMA CXCII.

ANTE diem vernam boreali cana palumbes
 Frigore nidificat, præcoqua & oua fouet:
Mollius & pulli vt iaceant, ſibi vellicat alas,
 Queis nuda hiberno deficit ipſa gelu.
Ecquid Colchi pudet, vel te Progne improba? mortem
 Cùm volucris propriæ prolis amore ſubit?

HOc ſuſceptum eſt in quaſdam ferreas & abhorrentes ab omni humanitate matres, quæ fetus enecant, aut etiam incuria perire ſinunt: quas certè tanti flagitij vel eò magis pudere deceret, cùm quæ rationis expertia ſunt, id numquã admittant: certúmque ſit ex ijs aliquas, &, vt veriùs di- *Matrum quarundã in fetus impietas.*

xerim, præter admodum pauca, ferè omnia, tãta cura paruulos educare & tutari, vt ſe non foueant accuratiùs. Nemo eſt profectò qui neſciat tantam non eſſe belluarum feritatem, vt quorundam hominum, qui ſua pignora relinquere nõ verentur, aut etiam perdere non exhorrent, quæ cõmunis omnium parentis inſtinctus & pietas ſeruare iubet, iiſdémque curare quæ ad vitam ſuſtentandam neceſſaria ſunt. Quibus itaque verbis, aut quibus, quæſo, diris deuouebimus eiuſmodi flagitium, non dicam parentum, ſed carnificum impiiſſimorum, qui naturæ ius vel etiam honeſti repagulum præcipuum diſſoluerunt, quibus in animum cadere potuit tam infandum ſcelus, tantúmque flagitium, vt vitam innocentibus adimant, non dicam ignotis aut exteris, ſed iis qui quaſi ſui corporis membra ſint, imò reuera expreſſiſſima, non muta aut adumbrata, vt ſic dixerim, ſimulacra? Id fortè fit, vt famæ conſulatur, & ne ob hanc labem culpamque teterrimã apud eos, quibuſcum viuunt, ruborem contrahant. Sed tamen

Summum credo nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere cauſſas.

Etenim quæ hæc vita eſſe poteſt, quæ aſſiduò ſibi malè conſcia nocte diéque ſuũ portet in pectore teſtem? Tãtùm verò abeſt vt immanitas ea in belluis deprehendatur, quæ etiam pueros à matribus aut relictos, aut eiectos, vberibus interdũ aluerint, & pro viribus immunes à damno fecerint. cuius rei teſtes habemus hiſtorias tum Græcorum, tum Romanorum. Hîc autem exemplum proponit palumbis, quæ ſæuiente frigore nidificans & partum emittens, ſibi plumas haud grauatur auellere, vt paruuli molliùs incubent: quo fit vt ipſa ſępè mater gelu contabeſcat. Sulpicius Seuerus ait: lege diuina qui partum non deformatũ mulieri excuſſerit, extremo ſupplicio puniendum. Quid igitur mulier, quę audet partum elidere, quæ ſua ipſius viſcera (horrendum dictu factúque impium) euiſcerat? Succurrit ad hanc rem grauiſſimũ Tertulliani teſtimonium: Cùm nobis homicidium ſemel interdictum ſit etiam cõceptum vtero, dum adhuc ſanguis in hominem delibatur, diſſoluere non licet. Homicidii feſtinatio eſt, prohiberi naſci: nec refert natam quis animam eripiat, an naſcentium diſturbet. Homo eſt & qui eſt futurus: & fructus hominis iam in ſemine eſt. Qua ratione mulier quædam Mileſia quòd medicamẽtis partum abegiſſet, damnata eſt capitis; quanquam enim eum qui nondũ eſſet homo, expuliſ-

Palumbes ſe ad fouendos fetus explumat.

Sulpicii Seueri locus.

Tertulliani locus.

ſet, ſuſtulerat tamen ſpem parentis, memoriam nominis ſubſidium generis, hæredē familiæ, deſignatumque ciuem Reipub. vt Cicero in Cluentiana. Ouidius alicubi deteſtatur facinus idem matrum, quæ in ſuos fetus ita crudeles ſunt, vt vel abortiuos, vel etiam recens editos vita priuent. Sic enim ait: *Præclarus Ouidij locus in matres conſultò abortientes, aut fetum necantes.*

Quæ prima inſtituit teneros auellere fetus,
Militia fuerat digna perire ſua.
Si mos antiquis placuiſſet matribus idem,
Gens hominum vitio deperitura fuit.
Quid plenam fraudas vitem creſcentibus vuis,
Pomáque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura ſua: ſine creſcere nata:
Eſt pretium paruæ non leue vita moræ.
Veſtra quid effoditis ſubiectis viſcera talis,
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida diſperſam puerorum ſanguine culpam,
Atque ſua cæſum matre queruntur Itym.
Dicite quis Tereus, quis vos irritet Iaſon
Figere ſollicita corpora veſtra manu?
Hæc neque in Armenijs tigres fecere latebris,
Perdere nec fetus auſa leæna ſuos.

Cæterùm ex Antipatri Græco tralatum eſt Alciati hoc hexaſtichon: *Typus Emblematis.*

χειμερίαις νιφάδεσσι παλυνομένα πτᾶσ' ὄρνις,
τέκνοις εὐναίας ἀμφέχεε πτέρυγας,
μέσσα μιν οὐράνιον κρύος ὤλεσεν. ἦ γὰρ ἔμεινεν
αἰθέρος οὐρανίων ἀντίπαλος νεφέων.
Πρόκνη καὶ Μήδεια κατ' ἅδος αἰδέσθητε
μητέρες, ὀρνίθων ἔργα διδασκόμεναι.

Cæterùm quanta ſit, eáque naturalis in liberos στοργὴ parentum, doctè Xenophon diſputat 2. Commentar. in colloquio Socratis cum filio Lamprocleo, & Plutarch. περὶ φιλοστοργίας. Euripidis citatur illud,

ἅπασιν ἀνθρώποισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα.
Cunctis hominibus liberi ſunt, anima.

Philoſtratus ſic: ζώοισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα: animalibus liberi ſunt animæ inſtar. Is affectus à M. Tullio epiſtolis ad Attic. nominatur ἡ στοργὴ φυσικὴ πρὸς τὰ τέκνα,

Ante diem vernam.] Palumbes poſt ſolſtitium parere Plinius docet lib. 10. cap. 35.

boreali frigore.] ſæuiente Aquilone, qui frigidiſſimus eſt,

Colchi.] ἀποστροφὴ ad Medeam, quæ liberos, quos ex Iaſone ſuſceperat, interfecit vt priùs annotauimus

Progne.] Hæc Itym filium ex Tereo trucidauit, & patri comedendum appoſuit. De vtraque Iuuenal. Satyr. 6.

Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur & Progne.——

φιλοστοργία. Cicero 2. de Oratore: Feræ partus ſuos diligunt: & nos in liberos noſtros vti debemus indulgentia. Item 5. Tuſcul. Beſtiæ pro ſuo partu ita propugnant, vt vulnera excipiant, nullos impetus nullos caſus reformident. Is vehementiſſimus in filios amor potiſſimũ in Pelecano, aue Ægyptia, celebratur, *Pelecani auis pietas in ſuos.* quæ ſe neci potius dedere ſoleat, quàm paruuli capiantur, ea igitur viatores fallit, eóſque tranſuerſos ſeducit: femora etiã vellicat vt excuſſo ſanguine filij paſcantur aliquandiu. Imo in ardentem ignem ſe conijcit, ſéque torreri citius in rapida flamma ſuſtinet, quàm vt ſuos fœtus ſe ſuperſtite ſibi abripi patiatur. In Pandectis iuris ciuilis animaduertimus id eſſe verum quod natura omnium parens ſingulis noſtrum animis inſeuit, pro affectu parentes magis torqueri in perſona liberorum, l. 8. Quod metus cauſa. Ad id nobile eſt Arſinoes exemplum, quæ à Ptolomæo fratre inſidijs & fraude decepta, cum *Arſinoes mira in liberos pietas.* eſſet conſpicata immiſſos percuſſores in filios impuberes, complexa eos ad ſe fugientes, ea parte qua vulnera filijs intendebantur diu corpus ſuum cędendum oppoſuit, multiſque ita vulneribus acceptis, eorum ſaluti conſulere non potuit, ſed vna cum ijs eſt miſerrimè confoſſa. Legimus in expeditione Ciri minoris apud Xenophontem lib. 4. à puero quodam, Dracontio nomine, per imprudentiam puerum interemptũ fuiſſe: quamobrem in exilium pulſus quanquã puer & imprudens. Sed iudices non tam quidem iniuriam, quæ non poteſt eſſe ſine animo nocendi, quàm parentum iniuriam in filio vindicauerunt.

Appendix.

Grammatici veteres filium, quaſi φίλιον vocãt, quia nullus amor paternum vincit in l. cùm furioſus, 7. C. de curat. furioſi & l. iſti quidem, 8. D. quod met. cauſſ. Ex quo illud poëtæ in 1. Æneid.

Omnis in Aſcanio chari ſtat cura parentis.

Et Cicero ad Atticum: filiola tua te delectari gaudeo & probo

enim, vt qui maximè τὴν στοργὴν φυσικὴν πρὸς τὰ τέκνα. Et celebrata ſapientibus ἡ φιλοστοργία, de qua egregiè Plutarch. Elegans apud eundem poëtam locus 4. Æneid quo Anna ſoror Didoni ſuadet nuptias iterare πρὸς τὴν παιδοποιΐαν, his omnino verbis:

Soláne perpetua mœrens carpêre iuuenta,
Nec dulces natos, Veneris nec præmia noris?

Apud Gratianum, 2. q. 2. Pudor eſt feminis nuptiarum præmia non habere. Quare & in fictitio argumento, lepido tamen, 1. Æneid Iuno pollicetur Æolo ſe daturam pro præmio nympham formoſam, fœcũdam, certo cõnubio ſociandam,

——quæ forma pulcherrima Deïopeiam
Connubio iungam ſtabili, propriamq; dicabo
Omnes vt tecum meritis pro talibus annos
Exigat, & pulchra faciat te prole parentem.

Sed hoc generalius: ad rem propius facit quod eleganter Lactant. lib. 6. cap. 20. in cruentiſſimos infantum occiſores ſic ait: Ne illud quidem concedi aliquis putet, vt recentes natos liceat oblidere, quæ vel maxima eſt impietas. Ad vitam enim Deus inſpirat animas, non ad mortem. Verùm homines, ne quod ſit facinus quò manus ſuas non polluant, rudibus adhuc, & ſimplicibus annis abnegant lucem, non à ſe datam. Exſpectet verò aliquis vt alieno ſanguini parcant qui non parcũt ſuo? Sed hi ſine vlla controuerſia ſcelerati & iniuſti, qui illi quos falſa pietas cogit exponere? non poſſint innocentes exiſtimari qui viſcera ſua in prædam canibus obijciunt: & quantum in ipſis eſt, crudelius necant, quâm ſi ſtrangulaſſent. Quis dubitet quin ſit impius, qui alienę miſericordiæ locum non tribuit, qui etiam ſi contingat ei quod voluit, vt alatur, addixit certè ſanguinem ſuum vel ad ſeruitutẽ, vel ad lupanar. Hactenus ille.

Pietas filiorum in parentes.

EMBLEMA CXCIIII.

PER medios hoſteis patriæ cùm ferret ab igne
Aeneas humeris dulce parentis onus;
Parcite, dicebat: vobis ſene adorea rapto
Nulla erit, erepto ſed patre ſumma mihi.

Typus Emblematis.

HOc etiã extulit è Græco auctoris innominati, quod tale eſt: ἐκ πυρὸς ἰλιακοῦ, δορἀτων μέσσον ἥρπασεν ἥρως
αἰνείας, ὅσσον παιδὶ βάρος πατέρα.
ἔκλαγε δ᾽ ἀργείοις, μὴ ψαύετε, μικρὸν ἐς ἄρη
κέρδος ὁ γηραλέος, τῷ δὲ φέροντι, μέγα.

Sic conatus ſum aliquando reddere:

Suſtulit Æneas Graiûm per tela, per ignes
Inualidi ſanctum quando parentis onus,

Parcite ei, dixit: nihil hoc è Marte lucelli,
At mihi, ſublato gloria ſumma patre.

Cum quo Epigrammate non inuitus cōferre velim lepidum Actij Sinceri, Itali Poëtæ reuera politi & elegantis carmen, quod in gemmam ſcripſit è Sinueſſæ ruinis erutam: qua in gemma ſculptus Æneas Anchiſen patrem & Aſcanium humeris ſuſtolens conſpiciebatur. Id eſt eiuſmodi. *Epigrăma Sănazarij.*

Hæc mihi quæ roſeos iuſſit ſordere hyacinthos,
Et nitet articulis vnica gemma meis:
Cuius in exiguo ductor ſtat Troicus vrbe,
Anchiſesq; ſenex, Aſcaniúſque puer.
Quis credat? veteres inter neglecta ruinas,
Et vili latuit ſemiſepulta ſolo.
Tu tamen obrueras, ne te Sinueſſa pudebat
Hoc decus, heu terris occuluiſſe tuis.
Scilicet Æneam, natúmque patrémque gerentem,
Ignibus ereptos obruerésque Deos?
Parcere debueras, cui iam pia flamma pepercit,
Nec te tam turpi dedecorare nota.
Et dubtem Belgáſque feros, rigidóſque Britannos
Hac comite ignotos & penetrare ſinus!
Hac eſt Iliacos pietas ſpectanda per ignes,
Cùm verita eſt profugos lædere flamma Deos.

Æneas potiſſimùm commẽdatur ob ſummam in patrem Anchiſen pietatem. Ilio enim expugnato, & iamiam conflagrante, ille cunctis alijs facilè neglectis, Deos penates abduxit, & patrem humeris è media flamma ſuſtulit: quod hoſtes Græci cùm vidiſſent, moti pietate tam inſigni, ei quod ſibi dari poſtulabat, conceſſere, & abeundi quò vellet, facultatem non intercluſere, fatentes illi quidem hoſtilitatis remitti iura, & manſuetudinem eſſe adhibendam, aduerſus eos potiſſimùm qui ita verecundè ſe in Deos & parentes gerant. Refert Ælian. 3. ποικίλ. ἱστορ. Hoc certè monemur, quanta obſeruãtia quantoq; amore debeamus afficere parẽtes, à quibus ſecundũ Deum vſuram vitæ communis accepimus. Sunt enim parentes viuæ quædã veræque imagines cõmunis omnium parentis Dei, ἀγάλματα τοῦ πάντων πατρὸς διὸς, teſte Proclo: dixîtque Hierocles τοὺς γονέας εἶναι τοὺς δευτέρους καὶ ἐπιγείους τινὰς θεοὺς, Stobęus retulit ſerm. 77. neque vllus eſt, qui Deum rectè colere & obſeruare poteſt, qui in parentes fuerit impius. Platonis non malè quadrabit oraculum loco *Aeneæ pietas.*

loco. ſic enim 11. Leg Cuius pater matérve, aut horum parẽtes ſenio confecti, quaſi theſaurus aliquis, domi iacẽt, is putet numquam aliud ſibi tale ſimulacrũ vel magis efficax domi affuturum, ſi rectè, vt decet, ab eo colatur. Id eſt, πατὴρ οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ, ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι, ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ποτὲ ἄγαλμα αὐτῶν τοιοῦτον ἐφέστιον οἴκημα ἐν οἰκίᾳ ἔχων μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι, ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύῃ ὁ κεκτημένος. Sed hæc etiam Senecæ addamus. 3. De beneficijs, quòd ad argumentum faciant. Hoc agite, optimi iuuenes, propoſita eſt inter parentes ac liberos honeſta contentio. Sumite modò animum qualem decet, & deficere nolite, vt vincatis optãtes. Nec deſunt tã pulchro certamini duces, qui ad ſimilia vos cohortẽtur, ac per veſtigia ſua ire ad victoriam ſæpè iam partam ex parentibus iubeant. Vicit Æneas patrem ipſe, cuius infantia leue tutumque geſtamen grauem ſenio, per media hoſtium agmina, & per cadentis circa ſe vrbis ruinas ferens, cùm complexus ſacra ac penates Deos religioſus ſenex non ſimplici vadentem ſarcina premeret, tulit illũ per ignes: & quid non pietas poteſt? Lege Val. Max. cap. 4. Sub Vitellij nefarij hominis principatu mirum dictu accidit, & non poſtremæ pietatis exemplum, Iulius Manſuetus ex Hiſpaniæ rapaci legioni additus, impuberem filium domi liquerat. Is mox adultus inter Septimanos à Galba cõſcriptus, oblatum forte patrem vulnere ſtratum, dum ſemianimem ſcrutatur, agnitus agnoſcenſque, & exſanguẽ amplexus, voce flebili precabatur piatos patris manes, neve ſe vt parricidam aduerſarentur, publicum id facinus; & vnum militem quotam ciuilium armorum partem: ſimul attollere corpus, aperire humum, ſupremo erga parentem officio fungi. Aduertere proximi deinde plures, hinc per omnem aciem miraculum, & queſtus, & ſæuiſſimi belli exſecratio. hæc Tacit. lib. 3. hiſt. Quo loco dixi parentes eſſe nobis debere inſtar Dei quaſdam viuas imagines, addi hoc è Græco monoſticho velim, θεοὶ μέγιστοι τοῖς φρονοῦσιν οἱ γονεῖς parentes ſunt inſtar Deorum certè maximorum apud prudentes.

Locus Platonis, de pietate filiorum in parentes.

Pulcher Senecæ locus.

Exemplum pietatis filij in patrem.

Per medios hoſtes.] per medias Græcorum militum copias.

patriæ.] Ilij

Ab igne] incendio. prouerbium ſapit, quo vſus Ariſtides in Apellæ genethliaco: ἐκ μέσου, φάσιν πυρὸς τὸν ἄνδρα σώζειν: è medio: quod dicitur, incendio ſeruare virum: pro eo quod

eſt, è maximo periculo liberare.

dulce parentis onus.] Sic ferè Ouid. 2. Faſt.

Deq; viri collo dulce pependit onus.

de Lucretia loquitur. Catullus ad Manlium:

Ingratum tremuli tolle parentis onus.

adorea] gloria, victoria bellica Horat. 4. Carm. Ode 4.

Qui primus alma riſit adorea

Plinius cap. 3. lib. 18. Gloriam ipſam à farris honore adoream appellabant, quia glorioſum eum putabant veteres, qui farris copia abũdaret, vt tradit Feſt. Pompeius. Ammian. Marcell. 20. Laborum factorúmque vehens ad oreas celſas. Sidonius Apollinar. Epiſt. 7. Poſſet triumphalibus adoreis familiæ tuę defatigari? Apuleius Aſini aurei 3. Iam & ipſe poſſum mihi primam iſtam virtutis adoreã numerare, & 7. Vt, quod aiunt, domi foríſque fortibus factis adorea plenè gloriarer Mamertinus Panegyrico: Cùm honorem meum adoreis militaribus cumularet. Claudian. de laudib. Stiliconis in fine: *Adorea quid.*

Hæc omnes veterum reuocauit adaurea laurus.

Marcellin. lib. 25. hiſt. Catilina. Claras gloriarũ adoreas ſempiternis maculis obumbrabit.

rapto, erepto.] Obſerua diſcrimen ſignificationis inter ſimplex & compoſitum, vt illud eſt in ſuperioribus:

Viris rapimur, piſcibus eripimur.

Mulieris famam, non formam, vulgatam eſſe oportere.

EMBLEMA CXCV.

ALMA Venus, quænam hæc facies? quid denotat illa
Teſtudo, molli quam pede Diua premis?
Me ſic effinxit Phidias, ſexúmque referri
Femineum noſtra iuſsit ab effigie:
Quódque manere domi, & tacitas decet eſſe puellas,
Suppoſuit pedibus talia ſigna meis.

Fons Emblematis: PLutarchi hæc ſunt ex eo quem De mulierum virtutibus libello ſcripſit: Περὶ ἀρετῆς γυναικῶν, ἐ τὴν αὐτὴν τῷ Θουκυδίδῃ γνώμην ἔχομεν· ὁ μὲν γὰρ, ἧς ἂν ἐλάχιστος ἡ παρ'

τοῖς ἐκτὸς ψόγου πέρι ἢ ἐπαίνου λόγος, ἄριστον ἀποφαίνεται· καθάπερ τὸ σῶμα καὶ τοὔνομα τῆς ἀγαθῆς γυναικὸς οἰόμενος δεῖν κατάκλειστον εἶναι καὶ ἀνέξοδον. ἡμῖν δὲ κομψότερος μὲν ὁ Γοργίας φαίνεται, κελεύων μὴ τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὴν δόξαν εἶναι πολλοῖς γνώριμον τῆς γυναικός. Longè aliter ego de mulierũ virtute ſentio quàm Thucydides. Is enim eam in primis laudadã eſſe mulierem vult, de qua vel minimus aut in bonã aut in malam partẽ rumor. Etenim cenſet optime vt corpus, ita & famam ſapientis feminæ domi eſſe incluſam, neque in publicum exire debere. At mihi hac in parte concinnior videtur Gorgias, qui mulieris non formam, ſed famam vult multis eſſe notam. Hæc Plutarch. Ariſtotel. in Oeconomicis nec veſtium elegantiam nitorémque, nec auri pretium aut magnitudinem tantum habere momenti ad mulieris commendationem ait, quantum modeſtia valeat & probati mores. Hinc illud Propertij matronas veteres laudantis: *Locus Ariſtotelis.*

Non illis ſtudium vulgò conquirere amantes:
Illis ampla ſatis forma, pudicitia.

Ægyptijs mulieribus calceis vti non fuit patrij moris, quo domi ſe continere quodammodò cogerentur. Et Valerius Maximus teſtis eſt quoſdam ſuas vxores repudiaſſe, quòd cum alijs fuiſſent collocutæ. Itaque Phidias Elienſibus Venerem finxit, quæ pedibus teſtudinem premeret: idque innuebat matrem familiâs à domeſticis parietibus nuſquam oportere diſcedere, vtpotè cuius omne munus intra domeſticos parietes contineatur: eámque tacitam, vel certè pauciloquam eſſe debere. Quod rectè in Heraclidis admonuit Euripides.

γυναικὶ γὰρ σιγή τε καὶ τὸ σωφρονεῖν
κάλλιστον, εἴσω δ' ἥσυχον μένειν δόμων.

Id quidem & in connubialibus præceptis Plutarchus docuit, & alij permulti qui de œconomia & officio matrisfamiliâs ſcripſerunt. Sed illud Propertij ſubinde occurrit:

Felix Admeti coniux, & lectus Vlyſsis,
Et quæcumque viri femina limen amat.

Sic Maro 2. Georg. *Caſta pudicitiam ſeruat domus.* Olim putabant non ſatis dignum matrisfamiliâs nomine, ſi in publico verſaretur: quamobrẽ Conſtantius l. Nemo, Cod. de offi. diuer. iud. vetuit ne materfamiliâs in publicum protraheretur,

nempe ob verecundiam ſexus, l. 1. § 1 Cod. de his qui ven. ætat. imp. Sed & mulieres virorum cœtibus immiſceri non conuenit, ait Bonifacius, in c. mulieres, De iudicijs in 6. Succurrit exẽplum nobile & graue imprimis Sulpitij Galli, qui vxorem dimiſit quòd eam aperto capite foris verſatam cognouerat. Lex enim, inquit, tibi meos tantum præfinit oculos, quibus formam tuam approbes. His decoris inſtrumenta compara, his eſto ſpecioſa, horum te certiori crede notitiæ. Vlterior tui conſpectus ſuperuacua irritatione accerſitus, in ſuſpicione & crimine ſubhæreat neceſſe eſt. Val Max. lib. 6. cap. De ſeueritate. Quantùm autem attinet ad mulieris ſilentium, Epicharmus aiebat ſermonis parcitatẽ in muliere probitatis eſſe argumentum: Nicoſtratus, caſtitatis pignus: Democritus, ornamentum pulcherrimum. Illudque Sophoclis prouerbiale celebratur à doctis:

Silentium mulierem decere.

γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.

Contrà verò, vt eſt apud Euripidem, quæ apud viros tacere non poſſunt, ſeſe dedecore aſpergunt. Silentium vxoris, ego neque ſuſpectum habeo, neque timeo (ait declam. 280. Quintilian) decet hoc matronalem pudorem & ſi ducta fuerit ad magiſtratum, hoc illam maximè facturam arbitror, vt taceat. Hoc etiam agalma Phidiæ eodem penè modo Emblemate lepido expreſſit Hadrian. Iunius. rariſſimum Galliæ Belgicæ decus:

Teſtudo premitur pede, clauem dextra retentat,
Vacat obſtruendo dentium ſepto altera.
Ne vaga diſcurſet coniux, neu futilis eſto,
Ipſamq; cura opum tuendarum addecet.

Idẽ annotauit Pierius 28. lib. Hieroglyph. Multa ſunt apud Plutarch. libello De præceptis quibus coniuges inſtituuntur. Interea tamen non tranſiliam id Columellæ è procœmio 12, De re ruſtica: Cùm & operam & diligentiam ea quæ propoſuimus deſiderarent, nec exigua cura foris acquirerentur, quæ domi cuſtodiri oporteret, iure à natura comparata eſt mulieris ad domeſticam, diligentiam, viri autem ad exercitationem forenſem & extraneam. Itaque viro calores & frigora perpetienda: tum etiam itinera & labores pacis ac belli, id eſt ruſticationis & militarium ſtipendiorum diſtribuit. Mulieri deinceps, quòd omnibus his rebus eam fecerat inhabilem, domeſtica negotia curanda tradidit. Et quoniam hunc ſexum cuſtodiæ & diligentiæ aſſignauerat, idcircò

Columellæ locus.

timidiorem reddidit quàm virilem. Nam metus plurimum confert ad diligentiam cuſtodiendi. Plutarchus in præceptis cõnubialibus ait, mulieres à luna oportere diuerſas eſſe, quæ quo à ſole ſpectatur remotior, eò apparet eſſe clarior: eadem cum Sole nullum habere videtur lumen. Nam vxor modeſta & ſapiens præſente tantum viro à cæteris conſpici, eodẽ abſente domi ſe debet continere. Porrò didicimus ex veterum hiſtorijs mulieres olim teſtudineas imagines geſtare ſolitas, quas Veneri cõſecrarent. Apud Ægyptios tãta fuit pudicitię muliebris cura vt patrio inſtituto calceorum vſus eſſet interdictus mulieribus, ne tam ſæpe palam cõſpicerentur, ſed tãquam teſtudines in ſua cochlea manere cogerentur. Ex quo intelligimus non poſtremam fuiſſe matronarum laudem ſi domo non niſi neceſſaria excederent, operáque muliebria tractarent. Legi epitaphium quoddã vetus pudicæ cuiuſdam Matronæ Romanæ, quod ita ſe habet.

Pudicæ mulieris officium.

Aegyptiæ mulieres.

Hoſpes quod dico, paulum eſt, aſta, ac pellege,
Hæc eſt ſepulchrum haud pulchrum pulchrai fœminæ,
Nomen parentes nominarunt Claudiam,
Souom mareitom corde dilexit ſouo.
Gnatos douos creauit, horunè alterum
In terra linquit, alium ſub terra locat:
Sermone lepido, tum autem inceſſu commodo:
Domum ſeruauit, lanam fecit, dixi; abei.

Pudicæ matronæ epitaphiũ. V. Briſſ. formul. fol. 796. & Embl. 12. Iunij, & Tiraq. leg. connub. fol. 159.

Quæ poſtrema verba mihi in memoram reuocant veterum morem, quo nouam nuptam in pelle lanata iubebant conſidere: quo geſtu polliceri videbantur marito, ſe adductas ad præſtandam lanificij operam: Sed & hodie in pleríſque locis Italiæ, poſtero die quàm mulier eſt ingreſſa mariti domũ, illi è geniali thoro prodeunti, manè propinqui obuiã veniũt eique offerunt fuſum, colum, lanam, acum forficem, omnéque vas domeſticum, vt cuique promptum eſt, quo admoneatur officij muliebris, ſeque non ad delicias, ſed ad ea curanda quæ domi neceſſaria ſunt & accommoda vocari ſtatim intelligat Auſon. Parentalib. in Æmilia Aernia matre.

Veterum ritus.

Morigeræ vxoris virtus cui contigit omnis
Fama pudicitiæ, lanificæque manus
Coniugijque fides &c.

Idem in Veria Liceria

Huius ſi probitas ſi forma & fama fidéſque
Morigeræ vxoris lanificæque manus.

De Lucretia Ouid. 2. faſt.

Teſtudo. *Teſtudo.*] à tegendo, vel quòd teſta tecta ſit, ait Varro. Hanc φερέοικον, id eſt, domiportam appellat Heſiodus. 2. ἔργων. Cicero 2. De diuinatione, ex Pacuuio citat hoc ænigmaticum:

Aenigma de teſtudine.

Sanguine caſſa, domiporta, terrigena traditur,
Quadrupes, tardigrada, agreſtis, humilis, aſpera,
Capite breui ceruice anguina, aſpectu truci,
Euiſcerata, inanima, cum animali ſono.

& alius quiſpiam alludens ad noſtrum Emblema:

Tardigrada, herbigrada, domiporta, & ſanguine caſſa,
Sub pedibus Veneris Cous quam pinxit Apelles.

Phydias. *Phidias.*] à Plinio nominatur artifex numquam ſatis laudatus excellens ſtatuarius: cuius opera præſtantiſſima repete ex Plin. cap. 8. lib. 34. & cap. 5. lib. 36.

Venus vocabulũ polyſemum. *ſexumq; referri femineum*] Venus pro vxore, amica, & matrefamiliâs alicubi reperitur. Virgil. 3. Eclog.

Parta meæ Veneri ſunt munera.

Macrob. etiam Satur. 1. pro generandi facultate accipit, vt apud Pompeium Feſtum, Cypris vel Cypria Venus, quia parientibus præſideat, quòd Græcè κύειν parere ſit.

Appendix.

Naumachius ita de officio matrisfamilias:

λεῖπε δέ οἱ τὰ θύρηφι τά κ̀ δύναται πονέεσθαι,
σοὶ δ' οἰκοφελὴ μελέτω μέγαρόν τε φυλάσσειν
μήδέ μιν ἐξερέεινε, τὰ μὴ θέμις ἐστὶ γυναῖκας.

Relinque illi.] (hoc eſt, viro) externa quæ conficere negotia poteſt: Tua cura ſit rei familiaris, & cuſtodia, Nec ipſum percontare de rebus quas nefas eſt mulieres noſſe. Egregiè ille quidem & veridicè: ſed non illibenter adiungerem elogia longè præclara bonæ matrisfamiliâs apud parœmiographũ Hebræum, niſi eſſet in omnium manibus; & quæ de Aſpaſia retulit Ælian. libris hiſtoriæ variæ Verùm quia contrarium oppoſitum contrario magis elucet, apponam cuiuſdam tetraſtichon in quandam;

Femina quæ loquitur multùm, paſſimq; vagatur,
Saltat & in cunctis deſidioſa locis,
Quæq; vel ignotos nimis ambitioſa ſalutat,
Si quid agat, quæras, appetit illa mares.

In lege vetere Romuli, viri conſors mulier, ſacrorúmque ſo-

cia. Dionyſ. Halicarnaſſi in 2. γυναῖκα γαμετὴν κατὰ νόμους ἱερεὺς συνελθοῦσα ἀνδρὶ κοινωνίαν ἁπάντων εἶναι χρημάτων τε καὶ ἱερῶν: domina rerũ mariti, diuinæ & humanæ domus ſocia, in l. 1. D. rer. amot. l. 1. de rit. nuptiar. l. 4. C. de crim. expil. heredit. Vnde materfamilias dicta veteribus οἰκοδέσποινα, Clemẽti Alexandrino, τῆς οἰκουρίας συμβιωτὴς, adiutrix operum rei domeſticæ.

Velut vultus.] iſthæc ethopœia honeſtæ feminæ, vel quali habitu eſſe illam deceat, præcipiente D. Apoſtolo. Quem ad locum non videtur alienum traducere flãmei nuptialis ritũ, de quo Iſidorus lib. de offic. referente Gratiano, c. feminæ, 3. q. 5. feminæ, ait, dum maritantur velari ſolent, vt ſe meminerint ſemper maritis ſubditas, ac humiles: item quòd nubentes poſt benedictionem vitta inuicem, quaſi vnò vinculo copulantur, videlicet id eò ſit, ne compagem coniugalis virtutis diſrumpant: at verò quòd eadem vitta candido, purpureóque colore permiſcetur, hoc ideò eſt quòd candor ſit ad mũdiciem vitæ, purpura ad ſanguinis adhibetur poſteritatem vt hoc ſigno continentia, & lex continendi ab vtriſque ad tempus admoneantur: & poſt hoc, reddendum debitum non negatur. Item quòd in primis nuptijs annulus à ſponſo datur ſponſæ, ſit nimirum vel propter futuræ ſignum dilectionis: vel propter id magis vt eodem pignore eorum corda iungãtur. vnde & quarto annulus digito inſeritur, quòd in eo vena quædam, vt fertur ſanguinis ad cor vſque perueniat. Hæc Iſidorus. Et nos alio meminimus loco nuptias à nubẽdo dictas quod velare ſeu operire ſignat, vel propter flammeum illud, de quo diximus: vel quod in nuptijs primas tenere partes verecundia debeat, quam cuſtodem ac comitem virtutum omnium Cicero ait in Partitionib. Sed propius ad rem facere videtur quod Vlpian. l. 1. §. ſi quis filiam, D. de lib. exhib. Si quis, ait filiam ſuam, quæ mihi nupta eſt, velit abducere, vel exhiberi ſibi deſideret, an aduerſus interdictum exceptio dãda, ſi forte pater concordans matrimonium, & fortè liberis ſubnixum velit diſſoluere: certo iure vtimur, ne benè cõcordantia matrimonia iure poteſtatis patriæ turbentur, quod tamen ſic erit adhibendum, vt patri perſuadeatur, ne patriam poteſtatem exerceat.

In Pudoris ſtatuam.

EMBLEMA CXCVI.

PENELOPE deſponſa ſequi cupiebat Vlyßem,
Ni ſecus Icarius mallet habere pater.
Ille Ithacam, hic offert Sparten. manet anxia virgo:
Hinc pater, inde viri mutuus vrget amor.
Ergo ſedens velat vultus, obnubit ocellos:
Iſta verecundi ſigna pudoris erant.
Queis ſibi prælatum Icarius cognouit Vlyſſem,
Hócque pudori aram ſchemate conſtituit.

Fons Emblematis. ID ſumptum eſt ex Pauſaniæ 3. qui Laconica inſcribitur, vbi agit de Pudoris ſimulacro, quod Icarij patris Penelo-

pes

pes donum fuiſſe ferunt: Græcique hiſtoriã de hac re huiuſmodi conſcripſere. Cùm Icarius ab Vlyſſe fruſtrà contendiſſet vt Lacedæmone habitare mallet, id demùm filiæ perſuadere conatus eſt. cúmque acriùs inſtaret, ne ſe deſereret. Vlyſſes iuſſit vt ea ſponte ſequeretur quem vellet, aut cum patre, ſi grauaretur, Lacedemonã rediret. Penelope obtecta facie nihil quicquam reſpondebat. Quare pater, intellecta filiæ ſententia, eam dimiſit & in facti monumentum eo loco Pudoris ſimulacrum erexit, quod in Laconia ſpectabatur. Cuius meminit Gyraldus Syntagm. 1. hiſtoriæ Deorum. Id quidẽ arguit, mulierem debere magnam parentibus gratiam & pietatem, ſed maritum præ cæteris ſequi & obſeruare: quod & ſacræ literæ præcipiunt; ſiquidem homo relinquat patrem & matrẽ, & vxori adhæreat eſt neceſſe, ſintque duo in carne vna. Videtúrque huc referendum quadam ex parte, quod Ouidiana Penelope ad Vlyſſem ſcribere fingitur his verbis: *Mulier parenti virum præferre debet.*

Me pater Icarius viduo diſcedere lecto
Cogit, & immenſas increpat vſque moras.
Increpet vſque licet, tua ſim, tua dicar, oportet:
Penelope coniux ſemper Vlyſsis ero.
Ille tamen pietate mea, precibúſque pudicis
Frangitur, & vires temperat ipſe ſuas.

Cui fortè diſſimile non eſt quod ſcribit Euſtathius interpres Homeri: ἔχει γυναῖκα λέγεται ὁ ἀνὴρ, ἔχεσθαι δὲ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. Sed huc maximè pertinẽt illa Quintil. declam. 259. Virgo ad patrem; nupta ad maritum pertinet. Eiuſdẽ ſtatuæ mentio eſt apud Lucianum in Imaginibus.

Ithacam.] Vlyſſis patriam, inſulam in mari Ionio, vnde ipſe Ithacus & Ithacenſis cognominatur à Poëtis. *Itaca.*

Sparten.] id eſt, Lacedæmonem, qua fuit Icarius pater Penelopes.

Virgo.] Penelope. quod vocabulum non ita ſtrictè accipitur, vt ſomniant plerique. Lege Vallam. lib. 6. & apud Iuriſconſultos, virgo pro femina viripotente accipitur, vt l. Mulieris, D. de verb. ſign. *Virgo pro muliere quauis.*

Velat vultus.] huc pertinet nummus vetuſtus in cuius inſcriptione legitur *Sabina Auguſta hadriani. Aug.* Cuius in altera parte dea ſedet velo faciem operta, indice digito dextrę admoto ad Iugulum, cuius inſcriptio PVDICITIA in alio quodam Herenniæ ſigillum muliebre ſedens cum conto in Lænam vlnam iacente, dextra velum obducit ante faciem:

huius inſcriptio, PVDICITIA AVG. Præclarè Septimius Florens qui non ſolùm velum virginum & mulierũ armaturam pudoris appellat, verecundiæ vallũ, ſexus fœminei murum qui nec ſuos emittat oculos nec admittat alienos, verùm etiam modum præſcribit ad quem veli huius forma produci debeat. Sic enim ille quantum reſoluti crines occupare poſſint tanta eſt velaminis regio, vt ceruices quoque ambiãtur, & quæ ſequuntur. Adducit exemplũ Arabię fœminarũ quæ non caput ſed faciem quoque ita totam tegunt vt vno oculo liberato, contentæ ſint dimidiam frui lucem, quam totam faciem proſtituere. Mauult enim fœmina videre quam videri.

obnubit ocellos.] Hoc ſimpliciter referri poſſe videtur ad verecundiam pudicæ mulieris, quæ rectà viros non aſpiciat, ſed cùm loqui neceſſe habet, demittat: qualis apud poëtam Dido κατὰ τὸ πρέπον, lib. 1.

Tum breuiter Dido vultum demiſſa profatur.

& in 3. de Andromache,

Deiecit vultum, & demiſſa voce locuta eſt.

vnde dictum olim, pudorem in oculis eſſe, ait Ariſtot. 2. De arte dicendi. Sed conijcio noſtrum hunc non temerè verbo obnubit, vſum fuiſſe, vt alluderet ad veterem nuptiarum ritum: dictæ enim nuptiæ ſunt à nuptu, hoc eſt opertione; nubere eſt velo tegere; mulier enim nupta, id eſt obuoluta, & tecta velamine ducebatur in viri domum. Sic Neptunus, ait Varro, dictus eſt quod terras & mare obnubat, vt cęlum nubes. Id probant apud Feſtum Pomp. Cælius & Curtius, quòd nubentis caput flammeo obuolueretur.

Hoc ſchemate.] hac figura, hoc cultu vel habitu, hac imagine. σχῆμα, παρὰ τοῦ ἔχω, ἔσχημαι. Schema, habitum, colorem, figuram Rhetoricam, & alia permulta ſignificat.

Appendix.

Mulieres ſubditas eſſe viris oracula ſacra præcipiunt, ex D. Paulo ad Epheſ. 5. & Petri 3. Quod & ſubnotant canones, c. ſatis, c. mulierem, 33. q. 5. 6. eſt ordo, de pœnit. Diſt. 5 in l. alia, 15. §. eleganter, D. ſolut. matrim. Quamquam tamen dicatur vxor, ſocia diuinæ & humanæ domus, l. aduerſus, 4 C. de crim. expil. heredit.

Nupta contagioſo.

EMBLEMA CXCVII.

Dii meliora piis, Mezenti, cur age ſic me
Compellas? eriptus quòd tibi dote gener.
Gallica quem ſcabies, dira & mentagra perurit:
Hoc eſt quidnam aliud dic mihi ſæue pater,
Corpora corporibus quàm iungere mortua viuis,
Efferáque Etruſci facta nouare ducis?

COnqueritur hîc puella ingenua de patre perquã difficili & inhumano, qui eam locauerat viro cuidam turpiter inquinato ac miſerè fœtenti, mentagra, morbo Gallico & alia ſimili lue conſumpto. Quod facinus illi ſimil- *Puellæ querela de patre inhumano.*

ſimũ eſſe dicit,quod fuit olim ſolemne ac familiare μισανθρώπῳ Mezentio Tyrrhenorum Regi, Deorum & hominũ contemptori: qui crudelitate omni & inaudita ferocitate ſolebat viua corpora mortuis colligare,vt fœtore & intolerabili tabe ſenſim animam infeliciter exhalarent. Perinde ſeſe habẽt crudeles illi patres,qui ſuas filias egregia forma,integras, & bona valetudine,matrimonio(à quo diſſolui poſtea nefas) copulare non horrent hominibus lepra &podagra confectis, & ſæpius Neapolitana ſcabie corruptis,ijs quidẽ viuis cadaueribus,qui mortuis eo quidem peiores,quòd eorum fœtor & cruciatus ad vitæ vſque,&interdum etiam diuturnæ finem maneat:illorum verò celerius animum debilitãdo enecet. Eiuſmodi coniugium tam impar vt erudité, ita & feſtiuè depinxit Eraſmus in Dialogo,cui titulus eſt ἄγαμος γάμος: ex quo placet huc transferre quæ ad rem faciant. Sic autem primùm nobilem puellam deſcribit. GA. Quid ego tibi depingam puellam non incognitã,quamquã plurimũ gratiæ addidit ornatus natiuo decori? Mi Petroni, dixiſſes Deam quampiam eſſe: nihil illam non decebat. Interim nobis prodijt beatus ille ſponſus,trunco naſo,alteram trahens tibiam, ſed minus feliciter quàm Suiſeri ſolent,manibus ſcabris, habitu graui,oculis languidis, capite obuincto: ſanies & è naribus & ex auribus fluebat. Alij digitos habent anulatos,ille etiam in femore geſtat anulos. PE. Quid parentibus accidit vt talem filiam tali portento committerent? GA. Neſcio, niſi quòd hodie pleriſque videtur adempta mens. PE. Fortaſſe prædiues eſt. GA. Eſt affatim, ſed ære alieno. PE. Si puella veneno ſuſtuliſſet ambos auos & auias, quod grauius ſupplicium de illa ſumi poterat? Si minxiſſet in patrios cineres, ſatis pœnarum datura fuerat tali monſtro vel oſculum dare coacta. Mihi ſanè factum hoc crudelius eſſe videtur, quàm ſi illam nudam obieciſſent Vrſis, aut Leonibus, aut Crocodilis. Nam aut feræ peperciſſent tam inſigni formæ,aut ſubita mors finiſſet cruciatum. mihi planè videtur hoc factum Mezentio dignum, qui *mortua*, vt inquit Maro;

Eraſmi locus è dialogo, cuius titulus, Coniugium impar.

8. Aeneid.

——iungebat corpora viuis,
Componens manibúsque manus, atque oribus ora.

quamquam nec Mezentius,ni fallor, tam immanis erat, vt tam amabilem puellam cadaueri iungeret. Nec vllum cadauer eſt, cui non iungi malis quàm tam putido cadaueri. Si-

quidem hoc ipſum quod ſpirat, merum venenum eſt: quod loquitur, eſt peſtis: quod cõtingit, mors eſt. hęc ille. Huc refer etiã Prouerb. Malè coniugati. Ad huius Emblematis ſententiã puto ſpectare illud Senecę ex 4 de beneficijs cap. 27. Maleconſulit ille filię, qui illam contumelioſo, & ſępe repudiato collocauit.

Dij meliora pijs.] Optandi formula per apoſiopeſin. ſumptũ id ex 3. Georg. Virgil.

Dij meliora pijs, errorémque hoſtibus illum.

Græci ſic efferunt, ἔξω κακὸν, Malum foras: &, εὐφήμει ὦ ἄνερ, apud Lucianum. Cicero Antoniana 8. Dij meliora: id enim ipſum agimus, ne quis poſthac eiuſmodi quicquã poſſit polliceri. Ouid. Epiſt. Helenes: Dij melio- ra.

Dij melius: ſimilis non fuit ille tui.

Idem 15. Metamorph.

——procul, ô procul omina, dixit,
Talia dij pellant.

Et Epiſtola Laodameiæ Proteſilao:

Dij, precor à nobis omen remouete ſiniſtrum.

Amorum 2. eleg. 10. idem:

Hoſtibus eueniat vita ſeuera meis:
Hoſtibus eueniat vacuo dormire cubili.

Et 3. eiuſd. operis:

Eueniat noſtris hoſtibus ille pudor.

Tibullus 3. Eleg. 4.

Dij meliora ferant, nec ſint inſomnia vera.

Liuius lib. 9. Oratione Poſtumij (qui Conſul ſub iugum miſſus ad Caudinas furcas, diſſuadebat fœdus à ſe ictum cum Samnitibus) Quid tandem? ſi ſpopondiſſemus vrbem hanc relicturum populum Roman. ſi incenſurum, ſi ſub regibus futurum? Dij meliora. Quę loquendi formula plena eſt affectus & energiæ, vt facilè apparet ex ijs, quos modò citaui, locis.

emptus quòd tibi dote gener.] emptus gener, vt apud Virgil. 1. Georg. *Téque ſibi generum Thetys emat omnibus vndis*: in quo alluſum ad matrimonij ſpeciem, quę veteribus coëmptio dicebatur; de qua Cicero in Topic. & Seruius. Quintilian. declam. 257. Securus ſis pater: petiti ſumus: empti ſumus.

Gallica quem ſcabies.] Morbus hic Neapoli allatus, nondũ ſuum nomen vnicum eſt ſortitus: nominatur interdum Indicus, quandoque Gallicus quandoque Neapolitana aut Hiſ- *Morbus Neapolitanus & lues Hiſpanica.*

panica ſcabies: ea eſt ſuperbiſſima, quæ nec lepræ, nec elephantiaſi, nec lichenibus, nec podagræ, nec mentagrę cedat, ſi res veniat in certamen. Hanc luem ex Indis profectam tradunt auctores, cũ qua in illa Hiſpanienſi India infantes naſcuntur. Alij aliò referunt: ſed certò conſtat in iſtas regiones inuectam non multo abhinc tempore; nimirùm ignota fuit ante glorioſam, ſed parùm felicem expeditionem Neapolitanam ſub Carolo 8 Gallorum Rege.

Mentagra. *mentagra.*] Morbus eſt à mento ſic dictus Nam à mẽto per faciem, collum, pectus & manus, fœdo & inſolito quodam furfure dilatatur. Plinius cap. 1. lib. 26. Grauiſſimum, inquit, ex his lichenas appellauere Græco nomine, Latinè quoniam à mento ferè oriebatur, ioculari primum laſciuia, vt eſt procax natura multorũ in alienis miſerijs, mox & vſurpato vocabulo, mentagram occupantem in multis totos vbique vultus, oculis tantùm immunibus, deſcendentem verò in colla pectúſque ac manus fœdo cutis furfure.

Etruſci Ducis.] Mezentij Regis Etruriæ, quæ regio eſt Italiæ mari Tyrrheno adiacens.

Appendix.

Sanctiſſima coniugij copula non eſt temerè quibuſcumque permittenda, ſed ſanis tantùm corpore, animóque valẽtibus. Quid enim iure canonũ prohibita leproſorum cõiugia, niſi quòd inhumanum viſum ſit, contagione infecti corporis ac carioſi, ſanum ac viuidum corpus turpi lue infeſtare? Sed auaritiæ tetra labes omnia iura naturæ & humanitatis violat, nec minus inſanè cõmittit, quam qui olim viuos homines ad aram Saturni, vel Dianæ Tauricæ mactarent: vel qui miſeros reos ad latumias deijcerent. Melius & decentius, vt apud Plinium Secundum lib. 1. epiſt. 14. formoſus ac decorus ſponſus elocatur puellæ ingenuæ. Eſt illi, ait facies liberalis, & ingenua totius corporis pulchritudo, & quidem ſenatorius decor; quæ ego numquam putem negligenda. Debet enim hoc caſtitati puellarum quaſi pręmium dari. Et hęc ille de Minutio Aciliano. Occurrebat illud Ouidianum:

Quàm malè inæquales veniunt ad aratra iuuenci.

Et quid tam dominatur in coniugijs quàm conſenſus, ac concors animus? Nec enim tam concubitus & corporũ miſtio nuptias facit, quàm cõſenſus animorum & voluntatum,

vt rectè Iuriſconſulti. Illud adijci placet ex Plutarcho, dictum Democriti, qui generum nactus erit commodum, inueniſſe filium: qui verò incommodum, perdidiſſe & filiam. Non malè aggero Plinianum id ex lib. 8. epiſt. 18. de vxore Domitij Tulli; Mulier, inquit, natalibus clara, Moribus proba, ætate decliuis, diu vidua, mater olim, parum decorè ſecuta matrimonium videbatur diuitis ſenis, ita perditi morbo, vt eſſe tædio poſſet vxori, quàm iuuenis, ſanúsque duxiſſet: quippe omnibus membris exhauſtus, & fractus, tantas opes ſolis oculis obibat: ac ne in lectulo quidem ab alijs mouebatur. Quinetiam fœdum, miſerandumque dictu, dentes lauandos, fricandósque præbebat. Auditum eſt frequenter ab ipſo, cùm quereretur de cõtumelijs debilitatis ſuæ, ſe digitis ſeruorum ſuorum quotidie lingere. Viuebat tamen, & viuere volebat, ſuſtentante maximè vxore, quæ culpam inchoati matrimonij in gloriam perſeuerantia verterat.

ARBORES.

Cupreſſus.

EMBLEMA CXCVIII.

INDICAT *effigies metæ, nomenque cupreſſi*
Tractandos parili conditione ſuos.

Aliud.

FVNESTA *eſt arbor, procerum monumenta Cupreſſus,*
Quale apium plebis, comere fronde ſolet.

Aliud.

PVLCHRA *coma eſt, pulchro digeſtæque ordine frondes,*
Sed fructus nullos hæc coma pulchra gerit.

Indicat.] Multi Cypariſſum vocatam aiunt διὰ τὸ κύειν καὶ φέρειν παρίσους κλάδους τε καὶ καρποὺς, à fructuũ æqualitate, paritérque ramorum quos producit. Siquidem Cupreſſus ab radice ad ſummitatem recto ſtipite conſurgit, ſuáque brachia omnia pari æqualitate in coni figuram ad faſtigium protendit. Hoc quidem admoneri poteſt Magiſtratus & Princeps, vt in Repub & prouincijs ſibi ſubiectis æqualitatem ſeruent atque tueantur. Meminerit etiam optimus quiſque paterfamiliàs ſuorum liberorum ęquam habere procurationẽ, cùm ſint omnes æquè legitimi. quod tamen in pleriſque noſtræ Galliæ prouincijs iure patrio nõ obſeruari palàm eſt. Caſſius Dioniſ. lib. 11. cap. 5. Cupreſſi duplex nomen habet: & Charites, hoc eſt Gratiæ appellantur ad delectationem: Cupreſſi verò, ſiue (vt Græci rectiùs appellant) Cypariſſi, quòd ferè pariles geſtent & producant tum ramos, tum fructus. Ambroſius Sermon. 4. in Pſal. 118. de Cupreſſo verba faciens: (quid enim me pudeat auctorem tam pium & doctum huc aduocare?) Genus hoc arboris, ait, numquam admittit viriditatem ſuam hyeme. Iuxta ver & æſtatem comam paſcit, nec diuerſo colore mutatur. Solã hãc arborem ventus ſuo numquam honore deſpoliat: ſola numquã vetere exuitur amictu, aut nouo flore veſcitur. Sic Apoſtolica quoque gratia neſcit defectum, ſed vetuſtate ſui floret. Cæterum quod hîc ſcribit Alciatus de æqualitate, quæ patribus in liberos obſeruanda illuſtrari non minimum poſſunt his Ambroſij eiuſdem verbis in Hexaëm. lib. 5. c. 18. Quis docuit nih homo, filios abdicari? quis reperit tam immitia patrum iura? quis inter naturæ fraternæ cõſortia fratres impares fecit? Vnius diuitijs filij diuerſa ſorte ceduntur. Alius totius paternę ſortis adeptione inundatur, alius opulẽtæ hæreditatis patriæ deplorat exhauſtam atque inopem portionem. Nunquid natura diuiſit merita filiorum? Ex pari omnibus tribuit, quod ad naſcendi atque viuendi poſſint habere ſubſtantiam. Iſta vos docent non diſcernere patrimonio, quos titulo germanitatis æquaſtis. Etenim quibus dediſtis communiter eſſe quod nati ſunt, non debetur his, vt id communiter habeant, quod à natura ſubſtituti ſunt inuidere, &c.

Cupreſſus vnde nominatus, & cinsnatur.

Locus D. Ambroſij.

metæ.] Meta ſtrues in acutum tendens, Græcis κῶνος. Virg. *Metæ.*

Hic viridem Æneas frondenti ex illico metam
Conſtituit.

Idem alibi, Aërias quercus, & conferas cypariſſos appellat.

Citat & iſtuc ex Ennio, Nonius:

Capitibus nutantes pinos, rectoſq; cupreſſos.

Cupreſſum autem à Cypariſſo puero nomẽ habuiſſe, eo quidem Telephi filio, ab Apolline adamato, & in arborem ſui nominis commutato, fabulatur Ouidius in 10.

Cupreſſus adhibita funeribus.

Funeſta eſt.] Cupreſſus Diti ſacra, ideóque pro ſigno funebri ad domos poſita. Plin. lib. 16. cap 33. Hæc enim procerum magnatúmque, ſicuti apium plebeiorum ſepulcris imponebatur, quòd putredinem auertere crederetur: quorum vtrũque ſimili propemodum folio, colore, odore, facultate, naturáque ſit. Sunt autem qui ramos cupreſſinos ante defunctorũ ædes poni ſolitos velint, ne quis per imprudẽtiam ingreſſurus pollueretur. In funeribus autem adhibebatur, quòd ſemel exciſa nũquam renaſcatur: vel vt humanũ corpus ab anima & animo iam relictum diutiùs ſeruaretur, atque incorruptum remaneret. Varro putat hunc morem inductum, ne cadauerum odor nares offenderet, interea dum vrerentur. Vide Cupreſſum Pierij, id eſt lib. 52.

Funeſta.] funeribus deſtinata, vel pro mortis ſigno adhibita: Ideò enim Horatius Cupreſſus appellat funebres Ode 5. Epod. vt Virgil. in 6. ferales. ſic enim ait:

——cui frontibus atris
Intexunt latera, & ferales antè cupreſſos,

Idem 3. Æneid.

——ſtant manibus aræ
Cæruleis mæſtæ vittis, atraq; cupreſſo.
Et non plebeios luctus teſtata cupreſſus.

Ouid. 3. Triſtium, elegia 13.

Funeris ara mihi ferali cincta cupreſſu Conuenit.

Claudian. 2. de raptu Proſerp.

Quercus amica Ioui, tumulos tectura cupreſſus.

Pynus & Myrtus, pro mortis ſymbolis.

Funeſta arbor.] Reperio etiam pynum & myrtum pro mortis ſymbolis accipi ſolitas à veteribus pinus, quia ſemel exciſa nunquam reuiuiſcit, aut etiam repullaſcit. Myrtus etiam funeſta, cuius folijs Thebani vtebantur ad tumulum Iolai herois maximi, vt ſcribunt ſcholiaſtæ Græci.

comere.] ornare. hinc comptum dicimus ornatum.

comere fronde.] hoc μεταφορικῶς. Propriè Plautus: Dum poliuntur, dum comuntur, annus eſt. Claudian. in laude Serenæ:

Non illo nitidos vnquam bellante capillos
Comere.

Pulcra coma, &c.]Huc refer dictum Phocionis in Leoſthenem Oratorem multis & magnificis promiſſis Athenienſes ad bellum concitantem: eius enim orationem cupreſſis eſſe ſimilem aiebat, quæ cùm pulchræ ſint & proceræ, nullum tamen fructum referant. Dicitur autem in eos, qui cùm membris ſint elegantibus & apprimè comptis, nullius tamen frugis ſunt, neque ſuis alicui commodo eſſe poſſunt. Refer huc adag. Cypariſſi fructus. *Leoſthenis in Athenienſes dictum.*

Appendix.

Indicat effigies mea.]ſuadetur hoc verſiculo ἰσομερία, i. æqua in liberos hereditariæ ſucceſſionis diuiſio, de qua B. Ambroſius lib. de Ioſepho patriarcha, cap. 2. Iungat liberos, inquit, æqualis gratia: lucrum pietas neſcit pecuniæ, in quo pietatis diſpendium eſt. Quid inanius ſi propter fundum aut domum oriantur inter fratres iurgia, quando propter tunicam inter ſancti Iacob. filios exarſit inuidia? Hæc ille. Proditum memoriæ Chariclem & Antiochum, fratres Ponticos, cùm paterna inter ſe bona diuiderent, poculum argenteum conſcidiſſe, veſtémque mediam diſſecuiſſe, vt neuter altero ditior, opulentiórque rediret vnde illa Tragica deteſtatio apud Plutarc. in Pyrrho: θηκτῷ σιδήρῳ δῶμα διὰ λαχεῖν τοὺς ἀδελφοὺς, acuto ferro diuidant fratres domũ. Sanè ij & ſimiles fratres adeò pertinaciter æqualitatem ſectati ſunt, vt vel ficos non paterentur indiuiſas, ex vetere verbo, σῦκα μερίζειν, ficos diuidere: Ex quo ille Martialis iocus in quinto,

Calliodorus habet cenſum (quis neſcit?) equeſtrem,
Sexte, ſed & fratrem Calliodorus habet,
Quadraginta ſecat qui dicit, σῦκα μέριζε,
Vno credis equo poſſe ſedere duos?

Ariſtot. Politic. 2. cap. 1. ſcribit vbique ferè propter inæqualitatẽ oriri ſuſpiciones. Idem cap. ſeq. multa in idem confert argumentum. Suppetunt multa ex Iuriſcõſultis, ſed nos aliò properamus.

Funeſta eſt arbor.] Videmus aliquando in magnatum ac nobilium ſepulcralibus, & pollincturis ſpargi cupreſſi frondes: ſed iſte tamen ritus apud omnes noſtrates non æquè celebratur. Plebei, dum parentant, ſaluia, hyſopo, menta, buxo, & nonnunquam apio vti ſolent, non alia ratione crediderim, quàm ad olentem mephitim auertendam, & tetram cariem

morticinæ. Quin& pueris, puellisque morte raptis exhibentur flores, & corollaria, fortè ad vitæ præcipitis marcorem innuendum. Cur verò Cupreſſus funeraria? an ob pariles ramos (vnde illi Græcum nomen) an quod mors æquo pulſat pede pauperum tabernas, regúmque turres? hęc enim dominos ſeruis, & ſceptra ligonibus æquat. quin ſeſe in omnes habet Arithmetica proportione, vt quę nullam ferat προσωποληψίαν,

Diſsimile; ſimili conditione ligans.

quod argutus notat Lucianus dialogis mortuorũ. Illud pridem mihi obuium erat Martialis, lib. 6.

Sed mihi perpetua numquam moritura Cupreſſo.

Item Lucani 3. de bello ciuili,

Et non plebeios luctus teſtata Cupreſſus,
Tunc primum preſſere comas.

Id quicquid eſt opellæ, dum concinnare pergo, non verebor, fretus bona ſtudioſorum venia traducere huc carmina duo, quæ dudum ſcripſeram in maiore otio, Primum illud ad viri Principis epicedium:

Quàm tibi cura ſalus patriæ fuit, optime princeps,
Hoc tua ſtrenuitas, claráque geſta canunt.
Nempe tibi conſtanti animo, dum vita maneret,
Propoſitum fuerat vincere, ſiue mori.
Perpetuas ergo inferias tibi, magne, ſacramus:
Signáque conſpicuè palma, Cupreſſus erunt.

Alterum verò γνώμην habet non inuenuſtam, meo quidem iudicio, *Principio exili magnum capis incrementum:*

Semine vti minimo proceras creſcere plantas,
Et patulas altè luxuriare comas,
Vt penè vmbriferam videas aſſurgere ſiluam:
Magna parens rerum ſcilicet edit opus.
E ſententiola multos emergere ſenſus
Noueris: egregium cernis & iſtud opus.

Quercus.

EMBLEMA CCXIX.

GRATA Ioui eſt quercus, qui nos ſeruátque fouétque:
Seruanti ciuem querna corona datur.

Aliud.

GLANDE *aluit veteres, ſola nunc proficit vmbra:*
Sic quoque ſic arbos officioſa Iouis.

Grata Ioui, &c.] Quercus Ioui ſacra, qui Deus habebatur Opt. Max. in ea enim reddebat oracula in Dodona ſylua. Virgilius 2. Georgic. —*nemorúmque Ioui quæ maxima frondet* *Quercus, ſacra Ioui.*

Eſculus, atque habitæ Gratis oracula quercus.

Claudian. 2. de raptu:

Quercus amica Ioui.——

Huius autẽ glandibus priſci veſcebantur ante frumẽti vſum: fiebat etiam è fronde querna ciuica corona, quam ciuis ciui-

à quo ſeruatus eſſet in prœlio, tamquam vitæ teſtem, ſalutiſque perceptæ monimentũ dabat. Fiebat etiam ex ilice: quod genus ſuperiori non admodum diſſimile eſt. Gellius c.6. lib.5. & Plin. cap.4.16.

Seruanti ciuem.] Lucan. in primo:

Seruati ciuis referentem præmia quercum.

Pinus & mirtus, pro mortis ſymbolis.

Seruanti ciuem.] Corn. Tacit. 12. Annal. M. Oſtorius ſeruati ciuis decus meruit & in 15. Si ſingulis manipularibus præcipua ſeruati ciuis corona imperatoria manu tribueretur, quod illud, & quantum decus, vbi par eorum numerus adipiſceretur, qui attuliſſent ſalutem & qui accepiſſent? Sed quia forte nota omnibus non ſunt quæ & quanta tribui ſolita eſſent ijs qui ciuicam meruiſſent, adijcere placet. Ea primum corona vtebatur in ſpectaculis, induenti aſſurgi etiam à Senatu moris erat & Senatui proximus erat aſſignatus locus. Ipſi munerum vacatio, patríque & auo paterno dabatur, quod filium Reipub. ſalutarem genuiſſent. At ne temerè daretur, leges latæ ſunt arctiores, nempe vt ciuis qui ſeruatus eſſet, ſeruatum ſe eſſe fateretur: teſtes enim adhiberi nihil proderat; neque ſi aliquem, alium quàm Romanum ciuem ſeruaſſet, quamuis Regem. Is igitur honos quia in maximis eſſet, eum affectarunt principes Romani, non probi modo, ſed & ſcelerati, adeóque ſuis numiſmatis exprimi curarunt. Vt enim de ijs taceam quibus merito is tributus honos fuit, in Cai Caligulę numo ciuica cum glandibus ſpectatur, cum litteris his S.P.Q.R. PP. OB CIVES SERVATOS. Numus verò Galbæ imperatoris ciuicam habet cum inſcriptione, S. P. Q. R. OB C. S. Eadem in Vitellij Germanici, in cuius medio hæ literæ, S. P. Q. R. OB CIV. SER. in numo aureo & alijs quibuſdam, ciuica etiam Neroni ex S. C. dedicata.

Ciuica donati qui.

Glandes veterũ cibi.

Glande aluit veteres.] Veteribus quernæ glandes victum præbuere: nunc verò arbor ipſa ſola vmbra prodeſt: quod conuerti poteſt ad veterem illam legem populo Iudaïco à Moſe propoſitam, qua æterni patris filius & ſeruator noſter CHRISTVS expectabatur: cuius quidem ſpei fidem certiſſimam cùm nobis Chriſtianis dederit, poſſumus atque priſci illi ſubinde repetere, ἄλις δρυός, reperta tandem, vel potius cuique noſtrûm gratis conceſſa fruge omnium optima diuiniſſimáque, quam ab Euangelio decerpimus. In eam ſententiam luſi aliquando Epigram.

Glande patres aluit quercus, faguſq; vetuſtos:
Sed modò non cibus eſt, proficit vmbra tamen.
Glandibus antiquis tantùm fuit vſa vetuſtas:
Frugibus inuentis vtimur. at quid id eſt?
Tradidit in ſacro quæcumque volumine Moſes,
Glans erat, & veterum pabula priſca patrum.
At largitor opum fruges inuenit IESVS,
Et miſſa palea plurima grana dedit.
Vmbra licet nobis lex ſit vetus atque Propheta:
Sed noua lex CHRISTI *verior eſto cibus.*

Appendix.

Seruanti ciuem.] Claudianus de laudib. Stiliconis, 3.
Mos erat in veterum caſtris, vt tempora quercu
Velaret, validis fuſo qui viribus hoſte
Caſurum potuit morti ſubducere ciuem:
At tibi quæ poterit morituris ciuica reddi
Mœnibus, aut quæ te penſabunt facta coronæ?
Glande aluit veteres.] Ouid. 4. Faſtor.
Poſtmodo glans nata eſt, bene erat iam glande reperta,
Duráque magnificas quercus habebat opes.
ſola nunc proficit vmbra.] Vidi aliquando non improbum, ac ne quidem inficetum hominem qui hoc flecteret ad veteres monaſteriorum bibliothecas, quæ ſuperioribus ſeculis habebantur in pretio, quo tempore nondum typographi ſuam nobis artem commendaſſent: nunc enim membranę veteres, & codices manuſcripti exoleſcunt, & ferè ſola ſe oſtentatione venditant antiquitatis. malim ad corruptas traduci diſciplinas, in quibus patrum æuo, omiſſo puriore bonarum artium ſucco, ſoli diobolares in ſcholis terebantur Holcotus, Bricotus, Anſelmus, Buridanus, Floretus, Perchetus, Alexander de villa Dei, aliјque id genus tenebriones, qui quaſi glandibus vſi veras diſciplinas ac puriores fruges excerpere non potuerunt, reuocati ſuorum temporum barbarie. Sed hæc fortaſſe πάρεργα. Et placet ad finem adijci noſtrum qualecumque de quercu & oliua carmen, ſi quis tamen hoc quoque ſi quis captus amore leget. id ſic habet:
Quercus amica Ioui, potitur bona Pallas oliua:
Illius fructus, huius & vmbra placet.

Glans iuuat, vmbra placet, prodeſt & fiſſile lignum,
Frondibus iſta viret, ſic quoque fragrat odor.
Vtraque delectat noſtris accommoda rebus,
Vtraque ſecuræ ſymbola pacis habet.

Quin & alterum grauioris argumenti non iam oſtento, ſed committo candidis lectoribus, quo ego diſcrimen inter Eccleſiam, & dominatum temporarium ſuum complexus:

Non bene conueniunt quercus, oleæque nec vna
Inſcrobe plantantur, ſiue ſeruntur humo.
Si facias, vnam necat altera conſcia cauſſæ
Natura, id verum ſcilicet eſſe docet.
Cœlica miſceri numquam terreſtribus æquè
Noueris: in caſſum, qui facit iſta, facit.

Salix.

Salix.

EMBLEMA CC.

*Q*VOD *frugiſperdam ſalicem vocitarit Homerus,*
Clitoriis hominis moribus adſimilat.

HOmerus Odyſſ. κ. ſalicem ὠλεσίκαρπον, vt etiam Theophraſtus 3. De plantis. cap 2 & 2 cap. 13 De cauſſis, ὠλεσίκαρπον γένος appellat, quod ſemen ocyſſimè amittat, antequam omninò maturitatem ſentiat, vt enarrat Plin. 16. cap. 29. ideóque hydropotarū poteſt eſſe ſymbolum, quò referes illud: Aquam bibens nihil boni parias. Sic autē Homerus, μακραί τ' αἴγειροι καὶ ἰτέαι ὠλεσίκαρποι. Retulit idem ex Homero Stobæus Serm. 100. ex Porphyrio, qui cum Plinio ſentit, ſalicis fructum cum vino propinatum, ſterilitatē inferre, genitale ſemen extinguere, ac libidinis impetū marcore afficere. Pierius Hieroglyph. 52 idem omninò, & alia quædam de ſalice notauit: vt Ælianus de hiſt. animal. 4. cap. 22. *Salix ſemē amittit.*

Clitoriis noſtris.] qui vino non vtuntur. Plin. enim 31. cap. 2. Clitorium lacum Arcadiæ aquā tali virtute imbutam ha- *Clitorius lacus abſtemios reddit.*

bere dicit, vt qui ex ea biberint, vinum aſpernentur. Ouid. 15. Metamorph.

Clitorio quicumque ſitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudétque meris abſtemius vndis.

Itaque homines clitorijs moribus appellamus abſtemios. Meminerem quidem, κλειτοριάζειν, obſcenum verbum, idē eſſe ac τὰ τῶν γυναικῶν αἰδοῖα ψηλαφίζεσθαι ἢ τούτων καθάπτεσθαι, muliebria cōtrectare. nam κλειτορὶς, vt traditur ab Heſychio, eſt τὸ γυναικεῖον αἰδοῖο ἢ ὑποδερμὶς (mendoſè ὑποδιρὶς, vt legitur in vulgatis Heſychij exemplaribus) καὶ νύμφη, καὶ μύρτον, καὶ κλειτορὶς, caruncula quædā muſculoſa in media parte τῶν αἰδοίων γυναικείων. Itaque qui immoderatius muliebria contrectant, dicuntur κλειτοριάζειν, nempe non tam ὠλεσίκαρποι, vt ſalaces, quàm τὸ σπέρμα διαφθείραντες, qui venere licentiùs abutuntur, proindéque ad generandum inepti fiunt. Quem ego germanum puto huius diſtichi ſenſum: non vt accipit iactabundus neſcio quis & impudens plagiarius, qui bonam partem huius meæ commentationis ſibi ante annos aliquot audacter & impunè vindicarat. Is, vt ſibi videretur ingenioſior, κλειτοριάζειν verbum ad venerem maſculum retulit; Eraſmi auctoritate ductus. ſed in eo tamen dubius eſt Eraſmus, neque id perſpicuè aſſerit, vt qui dumtaxat ſuum coniectaneum afferat.

Appendix.

Quod frugiſperdam, &c.] In eos fortaſſe torſeris qui laborant gonorrhæa, i. impuro ſeminis effluuio, quos adeò ſeminifluos ait D. Bernardus, & Canoniſtæ. Malim in eos flecti qui ſtudijs inanibus delectantur, & nihil vmquam profuturis, vt qui ad voluptatem meram referunt omnia, aut qui nefandis artibus ad ſterilitatem venena propinant, non coniuges, ſed fornicarij, vt ait B. Auguſtinus apud Gratianum in c. aliquando, 32. q. 2. Cæterum quod de ſalice, hîc, notauit Porphirius apud Stobæum ſerm. 98. de quo & Marcellus Virgilius in Dioſcoridem lib. 1. cap. 121. Itémque Hieronym. in Eſaiam cap. 6. ad torrentem ſalicum ducent eos, vt ſcilicet nullus in eis fructus remaneat. Hanc enim ſeminis earum arborū eſſe naturam, vt qui illud in poculo hauſerit, liberis careat. Vnde & ſancti, qui propter peccata in confuſione mundi huius eſſe cœperunt, ſalicibus Babyloniorum fluminum ſuſpēdunt organa ſua, Pſal. 36. De clitorio fonte Victruuius lib. 8. cap. 3. & Philander ad eundem.

Abies.

EMBLEMA CCI.

APTA fretis abies in montibus editur altis:
Eſt & in aduerſis maxima commoditas.

PLinius c.10.lib.16. In mõtibus editiſſimis naſcitur abies, ceu maria fugerit. quod hîc transfertur in eos, qui vt ampliorem mercedẽ conſequantur, pericula ſubire nõ refugiũt. *Abies.*

abies in montibus.] Sic Maro 7. Ecloga:

Fraxinus in ſyluis pulcherrima, pinus in hortis,
Populus in fluuiis, abies in montibus altis.

Idem 2. Æneid.

—etiam ardua palma
Naſcitur, & caſus abies viſura marinos.

Et Claudianus:

Apta fretis abies, bellis accommoda cornus.

in aduerſis] locis contrarijs: dũm enim abiete fit nauis in aquis fluctuans, videtur locum habere ſibi contrarium. Sic Plinius, Abies nauigijs expetita, ſitus in excelſo montium, ceu

maria fugerit, nec forma alia. materies verò præcipua trabibus, & plurimis vitę operibus. Non piget Ambroſij ea de re, huc ſententiam è. Hexaëmeron cap. 11. adijcere: Abies, inquit, non contenta terrenis radicibus atque aërio vertice, etiam caſus maritimos tuto ſubitura remigio: nec ſolùm vẽtis, ſed etiam fluctibus certatura proceſſit.

Appendix.

Eſt & in aduerſis maxima commoditas.] Illud Ouidij quadrat.

—Apparet virtus arguiturq; malis.
Si nihil aduerſi patiens vidiſſet Vlyſſes,
Penelope felix, ſed ſine laude foret.

Nota eſt Plutarchi ſtudioſa diſputatio, quomodo quis ab inimicis vtilitatem capiat. Sic eſt in natura hominum res aduerſæ docent, proſperę ſæpius efferant, παθήματα, μαθήματα & nocumenta fiunt documenta. Poſſis huc traducere quæ priùs dicta ſunt de perſico arbore tranſlatu facta meliore.

Picea.

EMBLEMA CCII.

A T *picea emittat nullos quòd ſtirpe ſtolones,*
Illius eſt index, qui ſine prole perit.

PIcea, quæ nullos emittit è ſua ſtirpe ſtolones, hominem arguit, qui ſine liberis vitam agat. De hac arbore ſatis multa Plin. lib. 16. cap. 10. *Picea.*

ſtolones.] Stolo, virgulta eſt ex arborum radicibus, aut trunco producta. Quid ſi conuertas in eos qui nullum ſui monumentum relinquũt, ſed eorum vita ac mors iuxtà æſtimatur. vt ait Salluſtius. *Stolo.*

Appendix.

Vide an huc quadret illud Senecæ, conſolatione ad Marciam: Qui filios optat, neſcit quas noxas optet. Id certè videri poteſt orbitatis ſymbolum, niſi noſter hîc malit alludere ad

conſuetudinem iam olim receptam in medijs quorundam monachorum clauſtris, in quibus videre eſt proceras quaſdã piceas coniferas, quæ ſunt pini ſpecies, perpetua viriditate conſpicuas, quæ nec fructus, nec ſtolones educant, ſed ſola vmbra ſe commendant. Ego cùm aliquando rogarem cauſſam, cur potius hanc plantam monachi in loco clauſtrorum conſpicuo, quàm alias quaſdam frugiferas ſererent, docuit me vir minimè malus, ſed qui tamen neque mare, neque litteras noſſet id habere arcani aliquid: nempe cùm ad preces antelucanas cucullati ſodales ſummo manè accincti prodirẽt, ſi arborem eam primo conſpexerunt, rei omnis Venereæ cogitatione immunes toto die fore. Quam ſuauem profectò & nimis dilatam opinionem viderint etiam ipſi cœnobitę. At puto id citius in morem veniſſe, vt arbor ea index eſſet orbitatis, cui nomen dedere qui vitam religioſam profitentur, ait, abſit inuidia dicto, id referre quodammodo vitam quorundam monachorum crediderim, qui, vt piceæ, neque fructum ferunt, neque ſtolones, ſed ſola vmbra (quid enim iis longè multis præter vmbram?) proficiunt. Imò rides, & nimis vncis naribus innulges, ait aliquis. Certè. nam & ridendo dicere verum nil vetat, & interdũ arrepto miſcemus ſeria ludo. At ea non fuit Alciati mens, neque conſilium, vt bonos illos ſodales ſale iſto aſpergeret. Credo non id voluit: ſed ſi viueret, mecum, vt opinor ſentiret, ſanéque rideret, quem non puto fuiſſe ἀγέλαςον.

Cotonea.

EMBLEMA CCIII.

POMA nouis tribui debere Cydonia nuptis
Dicitur antiquus conſtituiſſe Solon.
Grata ori & ſtomacho cùm ſint, vt & halitus illis
Sit ſuauis, blandus manet & ore lepos.

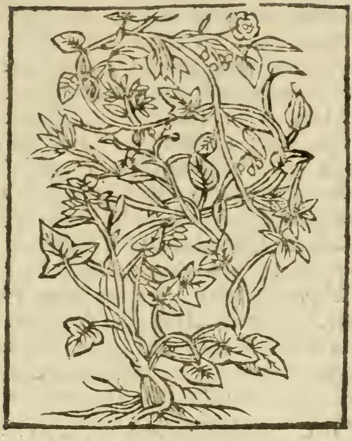
PLutarchus in γαμικοῖς παραγγέλμασιν ita ſcribit: Ὁ Σόλων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ συγκατακλίνεσθαι μῆλον κυδωνίου κατατραγοῦσαν, αἰνιττόμενος ὡς ἔοικεν, ὅτι δεῖ τὴν ἀπὸ στόματος καὶ φωνῆς χάριν εὐάρμοστον εἶναι πρώτην καὶ ἡδεῖαν: Solon iubebat ſponſam cum ſponſo concubituram, prius edere malum cotoneum: innuens ea re, primam quæ ore & voce initur, gratiam concinnā debere eſſe & ſuauem. Idem in Problematis ferè tradit. De Cotoneis Plin. 15. cap. 11. & 17. ne eorum ſapore & odore eiuſdem lib. cap. 28. *Cotonea cur nouis nuptis ederentur.*

Appendix.

Bene quidem & ſapienter illi videntur ſenſiſſe qui bonis auſpicijs vtendum monuerunt. alioqui quę malo ſint cœpta principio vix eſt vt bono peragantur exitu vt apud Gratianum in c. principatus, 1. q. 1. Et plurimum intereſt, ait Val. Max quibus auſpicijs inchoëtur negotium, & quo fine claudatur. Quare honeſtus amor cõiugalis ſuam debet imprimis habere Suadelam, iucundos ac concinnos ſermones, affabilem conuictum, & vitare quicquid conſuetudinem animorum ac voluntatum poſſit offendere. Bene quidem Plutarchus ἐν γαμικοῖς παραγγέλμασι, ſcribit veteres Mercurium vnà cum Venere coluiſſe, quo innuerent, maritalem cõiunctionē maximè indigere ſermonis & orationis vſu ac miniſterio. Non niſi grauis offenſa quæ ſtatim initio committitur, nec bene vnquã coaleſcunt animi, niſi ſinceris illicijs, & affectu candido conſocientur. Hæc quidem omnia veteribus ἀλληγορικῶς excepta. Ceterum neminem puto fugere apud varios varia fuiſſe vſitata ſolemnia nuptiarum, quæ comparata fuiſſe ad morum videntur inſtitutionem, ſed alijs prætermiſſis, vnum hoc Q. Curtij placet adiungi, lib. 8. Rex medio cupiditatis ardore iuſſit adferri patris more panem: hoc erat apud Macedonas ſanctiſſimum pignus amicitiæ, quem diuiſum gladio vterque libabat. Credo eos qui gentis mores erudierunt, parco & parabili victu oſtendere voluiſſe ingentibus opes quantulo contenti eſſe debeant.

Hedera.

Emblema CCIIII.

HAVDQVAQVAM *areſcens hederæ eſt arbuſcula, Ciſſo*
Quæ puero Bacchum dona dediſſe ferunt:
Errabunda, procax, auratis fulua corymbis,
Extertius viridis, cætera pallor habet.
Hinc aptis vates cingunt ſua tempora ſertis:
Palleſcunt ſtudijs, laus diuturna viret.

PIndarus in Olympijs, Bacchum κισσοφόρον, id eſt hedereum, vel hederaceum aut hederigerã appellat, quòd ei hedera dicata ſit. Tradunt autem nonnulli Ciſſum adoleſcentem Liberi patris hiſtrionem ſaltatoremque fuiſſe: qui cùm Deo præſente Thyaſos exerceret, in quendam terræ hiatum caſu lapſus interijt. Tellus autẽ cùm gratificari Baccho vellet, florem produxit adoleſcenti cognominem. Legitur quidem primo epigrammatôn;

Baccho ſacra hedera.

Ciſſus, hiſtrio Bacchi.

κιοσφόρῳ Διόνυσος ἀγάλλεται, αἰγίδι δὲ Ζεύς.

Bacchus amat hederas, & Iuppiter ægide gaudet.

Retulit autem in Atticis Pauſanias κισσὸν Διόνυσον Bacchum appellatum, quòd in ea Atticæ regionis parte, id eſt Acharnis, primùm hedera viſa ſit: quo loco ſtatuæ etiam ſunt hedereæ. Sed & Homerus in hymnis κισσοκόμην Διόνυσον, id eſt, hedericomam vocat. Probus Grammaticus ait, in Cytherone ſacra Liberi patris arcana tertio quoque anno celebrari ſolita. Liber autem cum Muſis & Apolline eſſe perhibebatur, idcircóque ex hederæ eius fronde Poëtas coronari. Porrò dicata eſt ei hedera, quòd vt ea ſemper viret ſic ille ſemper iuuenis; vt diximus initio: quamquam plerique referant ad ea ſerta ſeu corollas, quas poſt expeditionem Indicam circumtuliſſe Bacchus dicitur, Plinio teſte lib. 16. cap. 4. vnde & Dionyſiaca hedera dicta eſt, & Bacchica Ouid. Faſtor. 6.

Locus Plutarchi.

Bacche racemiferos hedera redimite capillos.

Idem alibi corymbiferum eum nominat. Plutarchus tamen Sympoſiac. 3. ſectione 2. Hederam dicit à Baccho ſumptam, non vt auxilium eſſet aduerſus ebrietatem, aut vt vino aduerſam, quippè qui Methymnæum, à methy, quod vinum ſonat, ſeſe appellari voluit: ſed vt vinoſi vino vero deſtituti, hordeaceo potu pro vino vtuntur, & è malis aut palmulis quædam ſibi vina conficiunt: ita qui hieme deſideraret coronam viteam, quòd tunc temporis vitem nudam vidit, & folijs carẽtem, ob ſimilitudinem quandam, hederam eſt amplexus. Nõ poſſum conniuentibus oculis ſubticere quod didici ex Poëtis Grecis, & eorumdem ſcoliaſtis, nempè vates appellari δαφνηφάγους, id eſt lauriuoros, vel lauro veſcentes, aut laurum edentes: quò reſpexit Iuuenalis quadam Satyra, quo loco dixit,

Poetæ & vates δαφνηφάγοι.

——laurúmque momordit.

Poëtis autem hederas decretas eſſe, cum Pierio, & alijs quibuſdam doctioribus crediderim, vt vnà cum lauro permiſcerentur, non tam vt perpetuus vtriuſque viror, qui diuturna eorum ſcripta repræſentaret, in cauſſa fuit, quàm vt oſtenderetur eos, qui digni hederis euaſiſſent, laureámque meruiſſẽt, & arte & ingenio excelluiſſe. Siquidẽ per laurum intelligebant inſitam quandam ingenij vim ac venæ fecunditatem, Apollinis radijs vberem atque locupletem: per hederam verò artem & induſtriam peruigili labore partam. Huius quidem rei indicium eſt, quòd hedera ſuapte natura ſit tam im-

Digni hederis.

Lauro, quid intelligebãt veteres.

Hedera quid.

becilla, vt ſemper repere neceſſe haberet, niſi vel muro, vel plantæ, aut ſaxis hæreret, & pertinax conatu ſeſe attolleret, vt tandem paulatim irrepens victrix euadat. Eſt autem operæpretium, vtroque (arte ſcilicet & ingenio) ſi quis velit alijs antecellere; quandoquidem mediocribus eſſe Poëtis, non homines, non dij, non conceſſere columnæ, vt habet ille. Sed & iſtuc aduertendum.

——ingenium cui ſit, cui mens diuinior, atque os
Magna ſonaturum, des nominis huius honorem.

Et, *——ego nec ſtudium ſine diuite vena*
Nec rude quid poſsit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res & coniurat amicè.

Procax] Donat. ad Hecyram Terent. procax petacem ſignificat. procari enim nihil aliud eſt quàm impudenter & importunè petere, ait Nonius. Hinc procacitas, ſeu procacia, vt in l. ſi traditio, C de action. emp.

Errabunda procax.] Ideo Plutarchus amorem hederæ confert: δεινὸς ἐστὶν ὁ ἔρως ὥσπερ ὁ κιττὸς, αὐτὸν ἐκ πάσης ἀναδῆσαι προφάσεως. Ea eſt amoris vis vt non ſecus atque hedera, valeat ſe applicare, arrepta omni occaſione. *Amor hederæ comparatus.*

Exterius viridis.] Intelligit hederam nigram quæ florem croceum habet, pulla folia. Id eſt hederæ nigræ folia parte altera vireſcunt, altera palleſcunt. Ne quid ad hæc requiras, conſule Plinium lib. 16. cap. 34. *Hedera nigra.*

Hinc aptis.] Horatius 1. Carminum: *Hedera poetis ſacra.*

Me doctarum hederæ præmia frontium
Dijs miſcent ſuperis.

Idem in epiſtol. lib. 1. epiſt. 3.

Prima feres hederæ victricis præmia.——

Virgilius in Eclogis.

Paſtores hedera creſcentem ornate Poëtam.

Quod ridet in Satyrarum veſtibulo Perſius: ait enim,

Heliconidáſque pallidámque Pirenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hederæ ſequaces.

Palleſcunt vndique.] Sicuti errabunda tenaxque hedera ſenſim altum conſcendit, exteriùs vireſcens, in cæteris pallida & aureos corymbos ex ſe producit: ita Poëtis ſuis laboribus humo pedetentim ſeſe afferunt: & quamquam aſſiduo ſtudio pallidi ſint, fama tamen ex ſcriptis & ingenio concitata ſem- *Fama doctorum.*

per virent: quippè qui aureos eruditionis & doctrinæ fructus parturiant.

Appendix.

Hinc aptis vates cingunt.] Sic Ouid.1. Triſt.6.eleg.

Si quis habes noſtris ſimiles in imagine vultus,
Deme meis hederas, Bacchica ſerta comis:
Iſta decent lætos felicia ſerta poëtas,
Temporibus non eſt apta corona meis.

Idem 5. de Ponto, 4.eleg.

Tu tamen è ſacris hederæ cultoribus vnum
Numine debueras ſuſtinuiſſe tuo.

Idémque 3.artis, vbi queritur poëtas ſine honore eſſe,

Nunc hederæ ſine honore iacent.

Ilex.

EMBLEMA CCV.

DVRITIE nimia quòd ſeſe rumperet, ilex,
Symbola ciuilis ſeditionis habet.

MVtuatus eſt huius diſtichi argumentũ ex Ariſtot. Rhetoric. lib.3. Pericles, inquit ille, Bœtios illicibus eſſe ſimiles dixit. vt enim ilices ſeſe viciſſim grangunt: ita Bœotios inter ſe prœliari. Gręcè ita: καὶ εἰς Βοιοτοὺς ὅτι ὅμοιοι τοῖς πρίνοις· τούς τε γὰρ πρίνους ὑπ' αὐτῶν κατακόπτεσθαι, καὶ τοὺς Βοιοτοὺς πρὸς ἀλλήλοις μαχομένοις.

Seditioſi duræque ceruicis homines, quos citiùs frangas quàm flectas aut corrigas, ſuo magno malo efficiunt quod ilex, cuius tanta durities eſt, vt non niſi magna difficultate proſcindi queat, niſi etiam per ſe fatiſcat & diffindatur. Proterui enim, quibus ſeditio & turbatus Reipublicæ ſtatus cordi eſt, cùm numquam poſſint cum alij conuenire, ſæpenu- *Ilex, nota ſeditioſorum.*

mero à reliquo ciuitatis corpore quaſi agmine facto, diſcedunt: & tandem cùm nonnihil diſſ...ũt à ſua factione, facillimè corripiũtur, ſuorumque flagitiorum pœnas luunt. Naturam huius arboris repete ex Plinij 16. cap 8.

Appendix.

Duris nimia.] Poëta in eclogis, argutam ilicem ait, hoc eſt ſtridulã Horatius pro nota fortis animi vſurpauit 4. Carm. 4.

Duris vt ilex tonſa bipennibus, &c.

Id reuocat in mentem quod Plin. obſeruat lib. Hiſtoriæ rerum 16. cap 16. nuces pinus, quæ ſe in ipſa arbore præ nimia, aut potius præpropera maturitate diuiſere, Zamias appellari, & niſi detrahantur, ceteras lædere. Hoc nos ipſi Franciadæ vidimus. ſenſimus, expreſſimus, maximo noſtro malo non ita pridẽ, cùm plebs ſtupẽs quaſi medio intertegno fureret, nihil præter patriæ exitium affectaret, bonis quibuſque & pacis ſtudioſis aut mortem aut exſilium minaretur, vel extrema quæque diſcrimina etiam morte duriora intentaret. Qui furentum hominum impetus numquam ſiſti aut cohiberi poſſe videbatur, niſi factio ipſa diſciſſa, ac in ſe diuiſa primùm fomenta ac ſemina diſcordiarum retardaſſet. Nam hoc nouũ portenti genus & exemplum inſolens edidêre turbulenti, vt de ijs peius meriti ſint qui ſuæ cõiurationi nomẽ dederant, quàm alij qui contrà palam ſtetiſſent. Ita rabie perciti ſibi ipſis vim attulerunt, ſeſeque confoderunt, & in exitiũ ſpontaneũ coniecerunt. At verò quàm innumerabiles ex ijs qui de vita potius, quàm de ſententia decedere maluerint? imo ſuperſunt adhuc qui reſtrinctis motuũ incendijs animũ tamen armatum retineant; & neſcio quid muſſant adhuc, cùm apertè eloqui non audeant.

Malus Medica.

EMBLEMA CCVI.

AVREA ſunt Veneris poma hæc: iucundus amaror
Indicat, eſt Græcis ſic γλυκύπικρος amor.

MEdica malus, quę & Citrus, & apud noſtros ob aliquam cum auro ſimilitudinem nomen reperit, nō inconcinnè amoris poteſt eſſe nota. Eſt enim coloris aurei, dulcis quidem & auſteri nonnihil ſaporis habet, ſed amari corticis: ita turpis voluptas primo blandiens aſpectu, tota videtur aurea, ſed vbi guſtu dulce dedit, amarum ad ſatietatem vſque aggerit, quod γλυκυπίκρου nomen indicat. Plato itáque vt ſcribit Marſilius in Sympoſium, amorē rem amarā vocat, nec certè iniuria, quia moritur quiſquis amat. Hunc & Orpheus γλυκύπικρον id eſt, dulce amarum nominat; quippè cùm amor mors voluntaria ſit. Vt mors eſt, amara res eſt; vt

Citrus, Amoris ſymbolum.

Amor γλυκύπικρος.

voluntaria, dulcis. moritur autem quiſquis amat. Hæc Marſ. Ficinus.

iucundus amaror.] Paronomaſia elegans, quàm lepidè vſurpauit aliqui è recentibus ita:

Non amor antiquo fuerat, ſed amaror ab æuo
Dicendus, cùm ſit ſemper amarus amor.

γλυκύπικρος amor.] ſic Muſæus:

ἤδη καὶ γλυκύπικρον ἐδέξατο κέντρον ἐρώτων.
Iam & dulcem amarum acceperat aculeum amorum.

& apud Hephæſtionem Sappho ait:

ἔρως γλυκύπικρον ἀμάχανον ὄρπετον,
Amor dulciamara auis inexpugnabilis.

voluptas eadem ratione γλυκυθυμία dicitur. Huc Prouerbium, *Amaro dulce miſtum*. De amore qui γλυκύπικρος appellatur, Plutarchus 5. Sympoſ. prob. 7.

Appendix.

Hanc γλυκυπικρότητα in Lyde Horat. expreſſit Od. 13. lib. 1.

Vror ſeu tibi candidos turparunt humeros immodicæ mero
Rixæ: ſiue puer furens impreſſit memorem dente labris notam:
Non ſi me ſatis audias, Speres perpetuum dulcia barbarè
Lædentem oſcula, quæ Venus Quinta parte ſui nectaris imbuit.

Idem oda 19. ſequenti,

Vrit me Glyceræ nitor, Splendentis Pario marmore purius:
Vrit grata proteruitas, Et vultus nimium lubricus aſpici,
In me tota ruens Venus Cyprum deſeruit, &c.

Plautus Caſſina: Vbi amor rudimentum inerit, cuiuis placiturum credo, neque ſalſum prorſus, neque ſuaue eſſe poteſt quicquam, vbi amor non admiſcetur: fel quod eſt amarum, id lene faciet: hominem ex triſti lepidum & lenem.

Buxus.

EMBLEMA CCVII.

PERPETVO viridis, criſpóque cacumine buxus,
Vnde eſt diſparibus fiſtula facta modis,
Delicijs apta eſt teneris & amantibus arbor:
Pallor ineſt illi, pallet & omnis amans.

BVxus quorundam amantium vitam & conditionē refert. Vt enim eſt fronde ſemper viridi & pallida, ex cuius etiā ligno fiſtulæ optimæ conficiuntur: ita interno quodam vigore & vernātis ætatis affectu viuunt quicūque ſe amori dedūt; pallorem tamen contrahunt, huic affectui peculiarem, quòd ſingulis penè momentis reformident, ne ſpe cōcepta cadant, vel turpem quam ſibi fingunt, repulſam patiantur. At quidem *Amantium condici per buxum repræſentata,*

nihilominus hilarem præ ſe vultum ferunt, vt blãdum & feſtiuum ſermonem, ſempérque aliquid cantuum, aut legunt taciti aut meditantur ſtudio, vel etiam ſcribunt aut recitãt ad pellendos ex animo mærores, aut exprimẽda ea quæ ipſi cõcipiunt,.

criſpóque cacumine buxus.] Huic proximum illud Claudiani 2. de raptu:

——hîc denſo criſpata cacumine buxus.

diſparibus fiſtula.] Virgil. 2. Ecloga:

Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis
Fiſtula.——

Ouid. 8 Metamorph.

——ſic ruſtica quondam
Fiſtula diſparibus paulatim ſurgit auenis.

Idem loco alio de tibia buxea:

Longáque multifori delectat tibia buxi.

Delicijs teneris] amoribus blandis, & aliquãdo turpibus voluptatibus. Ouidius ſe tenerorum luſorem amorum vocat.

pallor ineſt illi.] Martial. 12. lib. 32.

Et non recenti pallidus magis buxo.

Amantes pallidi cur. *pallet & omnis amans.*] Cur amantes palleant, rationẽ aperit Ficin Commentar. in Platonis Conuiuium. In priapeijs,

Vuis aridior puella paſsis,
Buxo pallidior, nouáque cera.

Ouidius 2. Metamorph.

——cui protinus intima frigus
Oſſa receperunt, buxóque ſimillimus ora
Pallor obit. Et 4. Metamorph.

——oráque buxo
Pallidiora gerens exhorruit.

Idem in amatorijs:

Palleat omnis amans, color hic eſt aptus amanti.

Catullus de amaſio quodam:

——inaurata pallidior ſtatua.

Horat. 1. Carmin. 10.

Nec tinctus viola pallor amantium.

Locus D. Ambroſij. D. Ambroſius lib. 3. in Hexaëmeron cap. 13. hæc de Buxo: Buxus elementorũ apicibus vtilis exprimendis: leui materia vſum manus puerilis informat. vnde ait Scriptura: Scribe in buxo. ſimul vt admoneat te ipſa materia quæ ſemper viret, nec vnquã folijs exuitur ſuis; nec vnquam ſpei tuæ diſſimu-

latione nuderis:ſed ſemper tibi per fidem germinet ſpes ſalutis Apuleius 1 De Aſino aur. Eumque auidè eſitantē aſpiciēs, aliquanto inferiore macie atque pallore buxeo deficientem video. Idem lib. 8. At ille modicum commoratus, refert ſeſe buxantíque pallore trepidus, mira ſuper conſeruo ſuo renūtiat. Claudiani illud non eſt alienum à pallore amantum, qui de nuptijs Honorij & Mar. gratus amantum pallor. Et Naſo 4. Metam.

—Palles: facit hunc amor ipſe colorem.

Appendix:

Ouid. 6. faſtor.

Prima terebrato per rara foramina buxo,
Vt daret, eff:ci tibia longa ſonos.

Phrygum tibias è buxo fuiſſe memini, Afrorum è loto, apud Iul. Pollucem Virgil. in Ciri, Phrygiam tibiam buxum barbaricum nominat. Idem Ouid. 4. Metamorph.

—palles: facit hunc amor ipſe colorem.

Sed quid ad emblema? Buxus perpetuò vernat, criſpo cacumine, & è cuius ligno bonæ fiſtulę tornantur. quod Amaſiorū vitam ſymbolicôs reprę ſentat viror; ſpei ſymbolum, & quid non ſperant miſeri amantes? ſed id quicquid eſt amorū, omne ad fiſtulas, reſque nugatorias impenditur, puta verſus amatorios & cantilenas, quibus ocioſorum & languentium occupatur animus. Q: in palleſcunt amantes, inter ſpem metūque dubij.

Amygdalus.

EMBLEMA CCVIII.

C V R *properans folijs præmittis amygdale flores?*
Odi pupillos præcocis ingenij.

Puerí præcoci ingenio.

FLoret prima omnium amygdala menſe Ianuario, Martis verò pomum mutarat. Plin 25. cap. 16. quod torquetur in illud ingeniorum velut præcox, genus, quod nõ temerè vnquam peruenit ad frugem, ait Fab. lib. I. cap. 3. Sunt enim qui tamen quanto ætate fiunt prouectiores, tanto minus cõplectuntur, ita vt ad ſolidam eruditionem vix aliquando perueniant. Eam ob rem vulgò penè apud omnes creditum, eos, quibus ſit ingeniũ tam præcox & præmaturum, aut inſanos

fore, aut non diu victuros Proinde Actius apud Gell. 13 c. 2. ait, in iuuenilibus ingenijs itidem ſibi placere, vt in pomis immaturis acerbitas ipſa placet; ea enim demum matureſcere (maturitas enim tempeſtiuam adfert ſuauitatem) reliqua ante tempus putreſcere. Id quidem obſeruatum maximè fuiſſe in Hermogene tradunt, cui vixdum pubeſcenti tam admirabilem ingenij & memoriæ vim fuiſſe dicunt, vt annos natus octodecim artem Rhetoricam conſcripſerit, quæ ab omnibus admodum cōmendatur: quem etiā declamantē aliquando Muſonius Philoſophus grauiſſimus audire non refugit, quemadmodū nec M. Imperator. At cùm annum quartum & viceſimū attigiſſet, mēte lapſus dicitur, omniumq; penè rerū oblitus nulla euidēti cauſſa. Præclara Lyſiæ vox oratoris cùm diceret ſe nolle conſcribere quæ feſtinatio præcipitaſſet, οὐ βούλομαι ἔγωγε συντάττειν ἐσπευσμένα. quod tortum apparet in eos qui nimium præcipitāte ſtylo edunt, ſeu potiùs euomunt quæ nondum bellè concoxerunt. Non minùs lepidè Syneſius cùm diceret eos qui ſibi in ſtylo indulgerent, cæca & ſubuentanea parere: nec enim incubando fouere orationem eos quibus neceſſe eſt vomere, fieri namque ſtylum euanidū & ἐξίτηλον: qui non congrua temporis mora dictionem elimat: nam quod in fœtu immaturo ſolet accidere, abortit; eoque fieri ſolet, vt abortus eiuſmodi nihil pariat quod ſit vitale, integrū, diuturnum. Philoſtratus tradit in Sophiſtis, cùm M. Antoninus fama excitus Ariſtidis Smyrnæi, audire ipſum diſſerentem vellet, dixiſſe: Hodie proponito, & cras audito; neque enim ſumus è numero vomentium, ſed exacta cura elaborantium. id eſt, τήμερον πρόβαλε, καὶ αὔριον ἀκροῶ, οὐ γὰρ ἐσμὲν τῶν ἐμούντων, ἀλλὰ τῶν ἀκριβούντων. Huc ſpectāt adagia, Ante barbam doces ſenes: &, Odi puerulos præcoci ſapientia. cuius poſtremi meminit Apul. 1. orat. pro ſe, ſed aliò torquet. De Hermogene cuius ante memini, hoc iactatum olim, ἐν παισὶ γέρων, καὶ ἐν γέρουσι παῖς: quo elogio ſunt qui laudatū adoleſcētis ingeniū putent, ſunt etiam qui non probatum omnino ſuſpicentur & quidē, vt eſt apud Menandrū,

ὁ παρ' ἡλικίαν νοῦς, μῖσος ἐξεργάζεται,

mens præcox odioſa.

De Hermogene Rhetore mirum.

Cur properans.] Properare aliud eſt quàm feſtinare, ait Nonius: qui enim vnūquodque maturè trāſigit, is properat: qui multa ſimul incipit, neq; perficit, is feſtinat. Sic omnino Cato, oratione De ſuis virtutibus, vt apud Gell. legimus, lib. 16. cap. 14.

præcocis.] De huius vocabuli inflexione Gell.10.cap.11.

Appendix.

M. Tullius 2. de Oratore: Non poteſt in eo eſſe fructus diuturnus quòd nimis celeriter eſt maturitatem aſſecutus: Non minus ſapienter ſub perſona cuiuſdam Q. Curtius: Nullum eſſe eundem & diuturnum, & præcocem fructum. Memini aliàs adagij veteris, Canem feſtinantem cæcos parere catulos. Et in rerum natura præcocem, nimíſque celerem cucurbitam ſe in altum cacumẽ breui admodum ſpatio temporis efferre, & de ſe quid magni promittere, ſed leui momẽto deficere. Et qual a cenſeas animalia ἡμερόβια, quæ tam proſperè occidũt quàm naſcuntur? Alceſtidi obiectũ à poëta vano legimus, quòd non niſi verſus tres immenſo labore cõderet: at iactator dicebat centum: Bene inquit Alceſtis, nam tri, in triduum tantummodò: mei verò in omne æuum ſufficient, teſtis Val. Max lib.3.cap.7. Nos ad ingenia prææmatura cum Alciato id flectimus, magna pollicentes primæuo ætatis flore, ſed poſtmodum langueſcunt aut debilitantur. Spem eam lactant patres nimis indulgentes, aut ſtulti magiſtri, qui adoleſcentulos ſibi concreditos fouent ſpe illa plerũq; fallaci ac ſtolida, qua imbuti tenelli animi labores abijciunt, vel ſtũdia ipſa deſerunt, quia ſe iam putant conſecutos cùm vix per ſomnium doctrinæ ſolidæ guſtum perceperint. Atqui vt plantarum, ſic & ingeniorum ſua tempeſtiuitas exſpectatur, quibus ſi vis ante tempus inijcitur nũquam matureſcunt. Dixit veterũ vnus nihil ſibi videri inamabilius, quàm ſit ſtultitia diligens, hoc eſt, περιεργία, quæ contra naturæ leges cœpto nondum vere autumnum cogitat. Sic enim nõdum benè delibatis rei Grammaticæ primordijs ſtatim properant ad Logicas ſubtilitates manibus illotis, aut ſcholas iuris nullo pudore irrumpũt, vel alias graues diſciplinas imparati adgrediuntur. Bene olim ac ſapienter conſtitutum à maioribus, qui ſcholam Pariſienſem bonis moribus ac legibus informarunt, vt annorum aliquot exactis ſpatijs, ſtudiorum curricula exigerentur: collegia priuata per certas decurias (claſſes appellant vulgo) tribuerentur: ſuperiores collegiorum ordines, Theologorum nempè, Iuriſprudẽtum, Medicorum ſuis legibus continerentur, quorſum enim ad gradus ſcholiaſticos promotiones non niſi ſtatis temporibus cuiquã

affectandas? Et quid, vt de alijs taceam, cenſente principe Iuſtiniano quinquennium præſtitutũ ſtudioſis Iuris? vel quid primo anno, Iuſtinianei noui nuncupati, dein decretales, Papinianiſtæ, Lytæ, Prolytæ, niſi quòd cenſuerit ſtudia non niſi maturè ineunda & perficienda? Sic enim ad honorum gradus euecti iam olim qui exacto legitimo ſtudio fructum diſciplinę principis expreſſiſſent, nõ vt hodie fieri ſolemne per ſaltum, vt ita dixerim, datisque pecunijs, non virtute, ſed ambitu occupãtur tituli magnifici, quibus impenſe multi nunc temporis intumeſcunt, ſed imprimis qui non eſſe, ſed videri volunt. Plinius Secundus ſuo æuo non ab re ſuccenſebat nouitijs aduocatis, obſcuris & ineptis qui nimis irreuerenter ac temerè ad centumuiralia iudicia irreperent: ſed iſtud cacoethes pridem noſtrorum hominum animos occupauit, vt ſtudiorum herbas amputare malint, quàm ſegetem exſpectare. Et ſic ferè fit, vt quod Menedemus Eretrienſis de ijs dictitabat, qui ſtudiorum cauſſa Athenas concederent, primo anno philoſophos, ſecundo Rhetoras, tertio rerum omnium imperitos: ita de noſtris longè multis pridem iaculatum accepimus, primo anno Bacalaureos dici, ſecundo Licentiatos, tertio Doctores, quarto nihili cenſeri, & in magna rerum ignoratione verſari. Contrà nihil deſperandũ putamus de ijs qui primò tardiores, certéque rudiores, & in quibus vis ingenij viuida non ſtatim erumpit. Hoc enim de ſe Actius tragicus iunior apud Pacuuium ſeniorem iudicauit, Gellio teſte lib. 13. cap. 2. Actius enim Atreum tragœdiam quam ſcripſerat, Pacuuio legendam dederat. ſenex ille ſtatim pronunciauit grandia quædam ſibi videri & ſonora, duriora, & nondum matura ſatis. Ita ſentio, inquit Actius: neque me pœnitet: meliora enim ſpero fore quæ ſum poſtea ſcripturus.

Morus.

EMBLEMA CCIX.

SERIOR at morus numquam niſi frigore lapſo
Germinat: & ſapiens nomina falſa gerit.

Morus vnde dicta ſit. MOrus quaſi μῶρος quibuſdam dicitur, quòd nigra ſit: alij à mora, id eſt, tarditate deriuant, quòd arborum poſtrema floreat. Nonnulli κατ' ἀντίφρασιν, Morũ quaſi μῶρον appellatam exiſtimant, id eſt, ſtultam, cùm præ cæteris prudentiſſima eſſe videatur. Sic enim Plin. lib. 16. cap. 25. Nouiſſima, inquit, vrbanarum germinat, nec niſi exacto frigore, ob id dicta ſapientiſſima arborum: ſed cùm cœpit, in tantum vniuerſa germinatio erumpit, vt vna nocte peragat etiam cum ſtrepitu. Hæc Plinius. Ea itaque prudentiæ gerit ſymbolum, ait Pierius lib. 52. quòd ne aëris iniuria lædatur, tempeſtiuam & commodam occaſionem prçſtolari

videatur. Nam vbi primùm leniores & mitiores aliquantùm auræ ſpirauere, erumpunt germina. & flores exſinuant magna interdum ſtrage ob temporis inconſtantiam. Ne autem pruina lędi poſſit, quem hoſtem ſibi pernicioſum agnoſcit, non antè germinat quàm frigus penitùs lapſum fuerit, atque ad amœniſſima adulti veris tempora peruentum omninò ſit. Ita vir prudens grauiora negotia, & conſilia omnia conſultò prorogat neque ante tempus ſeſe effert, ſed maturam occaſionem citra noxã & periculum expectat. Huc facit prouerbium, Maturior moro. *Prudentia ſymbolum, morus.*

Appendix.

Politianus Ruſtico,

Mox vbi iam ſapiens cœpit frondeſcere morus,
Ant- quidem ſapiens, nunc ambitioſa.

Exemplo Bruti Iunij, qui ad tempus ſtultitiam ſimulauit, ſed maturè tandem virtute ſingulari Tarquinios expulit: quare Bruti nomen non æque illi impoſitũ. Sic & Fabij Quinti dictatoris, qui procaci cauillo cunctator audijt, tamen cunctãdo rem reſtituit, ait Ennius apud Tullium, Et non ponebat rumores ante ſalutem, Occaſione ſymbolorum amigdali & mori, quę noſter hic ingenioſe opponit, nos aliquando effudimus eiuſdem penè argumenti carmen, ad hunc modum:

Glauca ſalix properat, ſed multùm tardat oliua:
Illa perit citius, ſed valet iſta diu,
Ingenium præcox feſtinat præpete curſu,
Sic tamen ad frugem vix bene perueniet.
Tardior at multò nunquam niſi tempore venit
Natura, at multò fit magis illa tenax.

Laurus.

EMBLEMA CCX.

PRÆSCIA venturi, laurus fert ſigna ſalutis:
Subdita puluillo ſomnia vera facit.

Laurus vaticinij nota. APhthonius Rhetor Laurum vaticinij ſymbolum eſſe prodidit: idcircò veteres μαντικὸν φυτὸν Laurum dixere, & Apollini diuinationis Deo ſacram putarunt. Si enim ſtrepitu quodam in igne crepuiſſet, felicitatem portendebat. Adhæc puluillo ſuppoſita dormientium, ſomniorum veritatem conciliare putatur, vt libris magicis proditum accipimus Et quidem olim in maleficijs amatorijs incendi laurus, & aliqua religione in ignem conijci ſolebat, tanquam amantium querimonias repræſentans. adag. Clamoſior lauro ardente: quod videtur ſignificaſſe his verbis Tibullus, *Laurus vbi bona ſigna dedit, gaudete coloni.* ſi verò tacita cõflagraſſet, habebatur inauſpicatiſſimum, vt ipſemet ait:

Et tacet extincto laurus aduſta foco.

Δάφνη vnde dicta. Plerique hinc δάφνην dictam putant, à δα intenſiua particula & φωνέω, quod eſt cano & voco. quòd in igne ſonitum & cre-

pitum edat: vt Latini à la, particula, quam etiam dicunt habere vim intendendi, & vro, vt ſignificatione conueniat, non voce. Huc pertinet ex Lucilio illud à Macrobio citatum libro ſexto Saturn. cap. 4.

Ne res vlla magis quàm Phœbi Delphica laurus
Terribili ſonitu flamma crepitante crematur.

Præſcia venturæ.] ſic videtur legendum potiùs,

Præſcia venturi laurus, fert ſigna ſalutis;

vt apud Claudian. 2. de raptu Proſerp.

——venturi præſcia laurus
Fluctuat.——

Aliud.

DEBETVR Carlo ſuperatis laurea Pœnis:
Victrices ornent talia ſerta comas.

CArolo V. victoriam Thunis referenti laurea corona debetur, quam triumphantes antiquitùs geſtabant. Plinius 15. cap. vlt. idemque miras lauri virtutes lib. 23. cap. 8. Vrbem eam ab imperatore Carolo expugnatam anno 1535. ereptam Barbaroſſæ, ſuóque regi tandem reſtitutam, à patribus non ita dudum accepimus, qua de victoria libri editi circunferuntur.

Pœnis.] Pœni fuere Carthaginienſes: quo nomine Thunos intelligit vel Thunenſes, qui eam regionem incolunt, in qua olim Carthago fuit vt ſcriptores quidam tradunt, quorũ in numero eſt Pacchimerius: qui tamen erroris conuincitur ab alijs quibuſdam ſtudioſis antiquitatum. Ea enim vrbs Ptolemęo eſt τυνητον: Straboni τύνης, vt Tunicēſe oppidũ Plinio. Quia verò forte Tunetum, vel vt alij Tunituum, digna monimentis litterarũ ciuitas eſt, addo quæ ſequuntur in ſtudioſorũ gratiam. Tunetum itaque Scipionis ætate tumulus erat editior, vnde ille ſpectauit Carthaginienſes ad claſſem Romanorum exurendam accinctos. Poſt exciſam Carthaginem, eam incoluerunt pulſi à Romanis patriáque carere coacti quam ob cauſam amplificata illa fuit, adeo vt noua Carthago diceretur. Apuleius eam nominat Auguſtam ampliſſimam & honorificentiſſimam, in ea fuere viri literatiſſimi & gymnaſium celebre, in quo profitetur ſe contendiſſe D. Auguſtus. Aberat olim à Carthagine duodecim fermè paſſum milibus, *Pœni, Tuni.*

locus tum arte, tum natura ſuapte tutus & qui à Carthagine conſpici & præbere conſpectum tum ad vrbem tum ad circunfuſum mare vrbi poſſet. Doza epiſt. 51. in Africa oppreſſis Tunetibus grauiter premitur Golotta quam olim fuiſſe voluit Carthaginis portum.

Appendix.

Victores ornent talia ſigna comas.] Horat. initio 2. Carm. de Pollione Aſinio,

Cui Laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.

De corona Laurea triumphis aptata Ouid. 1. Metamorph. vbi de puella fugiente Apollinẽ in Laurum transformata. Quid ea de re ſentiant Mythologi, viderint alij. Q. Curtius lib. 4. dextera præferẽs Lauream haud dubium victoriæ auſpiciũ, de hoc ſatis. Id me obiter vnum mouet, quod Poëtæ ſibi hederam tribuunt, arborem infrugiferam, ſolóque virore perpetuo celebrem, de hoc facile tranſilio aliorum coniectanea, & non diſplicet cuiuſdã nõ illepidum ea de re carmen, quod excepi aliquando ex ore dicentis:

Quid Lauri ſine honore virent? quia dia poëſis,
Deſpicitur lautis, principibusq; viris.
Nempe poëta bonus non laurum poſcit, at aurum,
Nec modò, ſi ſapiat, eſſe poëta velit.

Populus alba.

EMBLEMA CCXIII.

HERCVLEOS crines bicolor quòd populus ornet,
Temporis alternat nóxque diésque vices.

POpulum albam Herculi ſacram Plinius tradit c. 1. lib. 12. & lib. 16. cap. 23. Hæc quòd ſit folio ſemper tremulo, ſupernè candicanti, & inferiori parte viridi, temporis motum continuum in diem clarum, & obſcuram noctem diſtributum repræſentat. Sic autem Plinius: Populus alia alba, alia nigra, alia quę Libyca appellatur, minima folio, ac nigerrima, fungíſque enaſcentibus laudatiſſima. Alba folio bicolor, ſupernè candicans, inferiori parte viridi. Hanc albam populum Herculi indigeni ſacram, idē Plin. ſcribit, & Virgil. Ecloga 7. *Populus alba. Herculi ſacram.*

Populus Alcidæ gratiſſima, vitis Iaccho.

Adhæc Lilius Gyraldus Syntagm. 17. hiſt. Deorum, hos Virgiliana auctoritate reprehēdit, qui tradunt eos ſola lauro co-

tonari ſolitos, qui ad aram maximam Herculi ſacra facerent. Sic enim Virgil. in 8.

—Herculea bicolor cùm populus vmbra
Velauitq; comas, foliiſque innexa pependit.

Et paulò poſt:

Populeis adſunt euicti tempora ramis.

Hoc quidem vidit diligentiſſimè Pierius lib. 52. qui populo arbore tẽpus ſignificari ait quòd ſit bicoloribus folijs, quippe quæ diem ac noctem referre videatur. Quinetiam hec habet populus commune cum tempore, quòd eius folia poſt ſolſtitium circum aguntur nec vllo argumento certiùs intelligitur ſidus confectum. Sunt quidem pleræque arbores, quæ duorum colorum folia habeant, vt ſunt oleæ, ſalices, citri: in illis tamen color penè idẽ, licet ab vna parte dilutior, altera denſior atque coloratior habeatur. In populo verò alba præſertim, candor vna ex parte penè niueus ac ceruſſatus, ex altera porracei folij inſtar viridiſſimus. Eius arboris coronam geſtaſſe Herculem narrant, cùm ad inferos deſcendit, eamq; partem quæ foris eſſet conſpicua, fuligine tetri chaûs obſcuratam, quæ condebatur interiûs, ſudore ablutam candidiorem euaſiſſe. Secus habet Pauſanias. Sed omnes haſce opiniones ſigillatim recenſere vt non animus, ſic non video quàm ſit neceſſe.

Populus arbor, tẽpori ſymbolum.

Appendix.

Apud Horatium 1. Carm. Teucer, cum Salamina, patrémque fugeret,

Tempora populea fertur vinxiſſe corona,

Vices temporum, ac fortunæ deſignans. quod idẽ Horatius ad Canidiam Epodo, citra figuram arguit his verbis,

Vrget diem nox, & dies noctem.

Populeam coronam ad ſignum fortitudinis traxit Ouidius epiſtola Deianiræ Herculi:

Auſus es hirſutos mitra redimire capillos!
Aptior Herculeæ populus alba comæ.

Sed nos ne quid antiqui ſinamus intactum, Athenagoras, Athenienſis Philoſophus, Apologia pro Chriſtianis, eo loci vbi deorum gentilium monſtroſitatem arguit, exempla quędam confert, ſed primum Herculis, gigantum alterum, & tertium Proſerpinæ. Herculem Deum inuolutum dracone

ex Orpheo dicit: eumdem cum Orpheo, κοσμογονίαν referens, ita deſcribit, vt alterum caput habere à natura leonis dicat: & inter alia duo, quorum vnum eſt draconis, alterum leonis, medium caput Dei ſit, hunc Herculem tempus fuiſſe nominatum, & onus pręgrande ait poſuiſſe: quæ phyſicis rationibus vtrinque conſtant, vt ſolent reliquæ Græcorum fabulæ Probus Grammaticus commentarijs in Virgilium teſtatur phyſicos Herculem tempus interpretari, ideóque illi populum arborem ἀλληγορικῶς aſſignari, quod bicolor ſit: quæ hac ratione partes temporis indicet diei ſcilicet ac noctis. Et ſerpentem ſeu draconem conuolutum temporis habere ſymbolum, in ſemetipſum reuoluti, notius eſt quàm vt teſtimonijs egeat. Tria igitur Herculis capita, tria ſunt interualla temporis, præteritum, præſens, futurum. At pręteritum quidem rectè per leonis caput exprimi, cùm eius poſſeſſionem ſcriptis ac memoria firmiſſimam homines teneãt: futurum per draconis caput. Vt enim futura proſpicimus, ita nullum animal eſt quod acutius videat: nam & draco à videndo dicitur nempe δέρκεσθαι. Præſens porrò tẽpus per Dei caput exprimitur, quia Deus, qui tempori ſubiectus non eſt, neque præteritum, neque futurũ ſentit, ſed in præſenti ſemper eſt. Quod autem hic Hercules prægrande onus poſuerit, vnde cœlum & terra originem duxerit, hoc ſignificat, hunc mundum, & quæ in eo ſunt omnia tempori eſſe ſubiecta: initium ſcilicet cepiſſe, & proinde habitura finem. Deum verò eius conditorem ſolum eſſe immortalem. Macrob. 1. Saturnal cap. 20 Herculem, tempus eſſe ex profeſſo tradit, & Oſiridis imaginem tricipitem deſcribit, quem & Herculem, & Solem nominat. Verùm hìc iam terminus hæreat, & nos vt laboris diutini, ſic quietis vices experiamur: quìn his abſolutis commentationum aduerſarijs, & quaſi codicillis opera tumultuaria cõſcriptis, ad Iuris priſtina ſtudia reuocemus animum. Et ſperamus nobis certè condonaturos ſtudioſos ſi in iſta rerum varietatę quid incautis nobis exciderit, aut nõ ſatis opportunè conceptum ſit, vel ſecus poſitum quàm debuerit, eò quod properantibus multa pręteruolent Scio pleróſque noſtris officere luminibus nimis delicatos, & defixos vni Tulliano characteri, vel paucorum eius generis, quibus non placeat vel Caſſiodorus, cuius pergraues ſententias non rarò comparaui, quæ ad rem facere viderentur, vel Gratianus canonum concinnator minimè pœnitendus, imò quibus faſti-

dioſis lectoribus iuris Romani gnomæ pulcerrimæ diſpliceant, & quas cùm audiunt, ſe in nouas inſulas putant ablegatos. hos nihil moror inquam, nec pili facio ſi quid ſupina & caprata fronte de his collectaneis pronuncient. Et quantæ mihi curæ ſi nitidi, benéque pexi vel quid muſsēt, aut deſiderent ad rerum adeò variarum pulcritudinem augendam? Palma in medio poſita eſt, eam arripiat qui poſſit. Interea liberum eſto cuique vel noſtris vti candidè, ſicubi opus habeat,

——ſi quis tamen hæc quoque, ſi quis
Captus amore leget:

vel reperire meliora, nec ita indignanter faſtidire quod quibuſdam fortaſſe prodeſſe poſſit. nocere nemini.

TIBI VNI CHRISTE,
OPT. MAX. GLORIA.

GRÆCORVM EPIGRAMMATVM, QVÆ PASSIM IN HIS COMMENTA-riis occurrunt, explicatio duplex, ad verbum vna: carmine altera.

CLAVDIO MINOE, Iuriſconſ. interprete.

LECTORI PHILOLOGO.

EPIGRAMMATA Græca non pauca, quę partim ſibi ſumpſit Alciatus ad ſua cudenda Emblemata, partim alia quædã nos interpretatione duplici; ac liberiore ſtilo pridem à nobis expreſſa, deinde neglecta, ac poſtmodum collecta in tui gratiam, Lector optime, re pręſentamus, non vt putes nos cum artifice nobili Alciato, certamen ſuſcepiſſe, ſed vt intelligas libera eſſe ſtudia, & non paruę laudi fore vel in minimis ęmulari meliores; hoc genus verſionis multos annos recõdidi, ea mente ne vnquam foras euolaret, ſed ex amicis noſtris plerique vim mihi iniecerunt, & putarunt eſſe ſatius edere quàm perdere, ad excitandam ſaltem, quod aiunt, ſtudioſorum induſtriam, hîc igitur animum nõ carmina iacto, quę fieri multò meliora poſſunt. Sed quocunque res abeat, id contentionis genus ſi tibi probatur, aut non prorſus improbatur, nullum mihi palmarium depoſco liberalius. Viue felix.

AD EMBLEMA 23.

Εἰπέ τι σοι, ξυνὸν καὶ Παλλάδι. &c.

Dic, quid tibi commune (eſt) cum Pallade? Nam ei iacula,
　Et bella; tibi verò placent compotationes.
Ne temerè, ô hoſpes, de dijs talia ſcruteris,
　Sed ſcito quibus (ego nominibus) ſimilis deæ huic ſim,
Etenim mihi bellorũ amica (eſt) gloria: hoc ſcit omnis mihi
　Orientalis domitus Indus ab Oceano.
At certè hominum genus donis ornauimus. Illa quidem oliuâ,
　Ego autem dulcibus racemis vitis.

Quin etiam nec mater (mea) propter me dolores partus perpeſſa eſt:
Sed ſolui ego quidem femur paternum;illa verò caput.
Quid commune tibi eſt cum Pallade? dic age, namque
Illi arma, & pugnæ: ſed tibi vina placent.
Iſthæc ne temerè de Dijs ſcrutaberis, hoſpes,
Sed mage cum diuâ quid mihi conueniat.
Prælia multa mihi confecta: fatebitur iſtud
Omnis ab Eoïs India victa plagis.
Munera noſtra hominum generi ſunt grata: Mineruæ
Vtque olea eſt, certè vitis amica mihi.
Mater nulla mei ſenſit faſtidia partus,
Patris egóque femur, ſoluit at illa caput.

AD EMBLEMA 24.

Παλλάδος εἰμὶ φυτὸν, &c.
Palladis ſum planta: Bromij cur me affligitis rami?
Tollite racemos: virgo ego non ſum ebria.
Quid me palmitibus premitis? ſum planta Mineruæ,
Tollite mî vites: vina puella fugit.

AD EMBL. 25. In ſtatuam Bacchi.

Αἱ νύμφαι τὸν Βάκχον, &c.
Nymphę Bacchum, cum ex igni proſilijt infans,
Abluerunt, in cinere nuper volutatum:
Ideo cũ Nymphis Bromius ſuauis: ſi verò ipſũ prohibeat
Miſceri, capies ignem vtique ardentem.
Proſilijt rapido cum Bacchus ab igne puellus,
Eſt Nymphis lotus puluerulentus adhuc.
Cum Nymphis ideò gnatus ſit Bacchus: at illum
Ni miſcere ſinas, igneus ardor erit.

AD IDEM EMBLEMA.

Οὐ γὰρ οἶνος, &c. Non enim vinum hoc, neque Bacchus facit, ſed immoderatus potus, & vltrà quàm decet, & ſatis eſt. Cæterum ſi quis immoderatè bibat, hilarior quidem & iucundior fieri ſolet.

AD IDEM EMBLEMA.

Βάκχου μέτρον ἄριστον, &c.
Vini menſura optima, quæ non nimia, neque minima:
Eſt enim doloris cauſſa, vel inſaniæ.
Gaudet admixtus tribus Nymphis quartus ipſe;
Tunc enim thalamis (i, iugalibus amoribus) promptiſ-
At ſi multus ſpiret, euertet quidem amores, (ſimus.

Mergetúrque ſomno vicino morti.

Nec nimio, ſed nec minimo vino vtere prudens:
Inde dolor venit, hinc cauſſa furoris erit.
Gaudet enim Nymphis mixtus tribus eſſe Lyæus,
Delicijs thalami qua ratione placet.
Immodicus ſi ſit, teneros exſoluet amores,
Vt fiat morti par grauis inde ſopor.

AD EMBL. 27.

Ἡ Νέμεσις προλέγει, &c.

Nemeſis præmonet & cubito & fræno
Neque immoderatum quid agendum, neque effrænatè loquendum.

Menſura, frænóque homini Rhamnuſia monſtrat
Vt verbis frænum, rebus ineſſe modum.

AD IDEM EMBLEMA.

Ἡ Νέμεσις πῆχυν, &c.

Nemeſis (ego) cubitum contineo: cuius (rei) cauſſa? dices.
Omnibus mandatũ annũcio, nihil præter modũ agendũ.

Menſuram teneo Nemeſis, cur? inquis, vt omnes
Admoneam, quo nil, ni modus adſit, agant

AD EMBLEMA 28.

Ἀσπὶς Ἀχιλλῆος, &c.

Clypeum, qui Hectoris ſanguinem biberat
Laërtiades, Græcorum obtinuit iniquo iudicio:
Naufrago (Vlyſſi) autem mare detraxit, & ad tumulum
Aiacis natantem deiecit, non ad Ithacam.

Quem clypeum Laërtiades à iudice Graiûm
Hectoreo ſparſum ſæpe cruore, tulit.
Naufragium paſſo mare ei abſtulit, adque ſepulchrum
Aiacis pepulit fluctibus, haud Ithacam.

Καλὰ προσειδῶν, &c.

Rectè Neptunus iudicium tulit melius quàm Minerua,
Et iudicium Græcorũ odioſum (iniquum) oſtendit mare.
Scutum in littoribus clamat, & monumentum agitat
Ipſum te vocans (ô Aiax) dignum ſcuto bellatorem,
Exurge ô fili Telamonis, hábes ſcutum Æacidæ.

Æquior eſt iudex Neptunus Pallade, longè
Et mare iudicium Græcorum oſtendit iniquum:
Nam monumentum agitat ſcutum, & te in littore clamat,
Vnum te appellans dignum, Aiax, ô bone, ſcuto:
Eia age dum Telamoniade, ſcutum excipe Achillis.

AD EMBLEMA 33.

Ὄρνι Διὸς Κρονίδεω,&c.

Auis Iouis Saturnij,nuncia quam ob cauſſam ſtat
Ferox, ſuper magni tumulo Ariſtomenis?
Nuncio hominibus,quod quantum præſtantiſſima
Volucrum ſum,tantum hic ſemideorum (fuit)
Pauidæ quidem pauidis aſſidebunt columbæ,
Nos autem interritis viris delectamur.

Fare age quid ſedeas Iouis ales nuncia peruix
Magnanimi tumulum trux ad Ariſtomenis?
Nimirum quantùm alitibus ſum robore præſtans,
Tantum ſemideis præſtitit ille viris.
Sic buſtis pauidûm pauidas decet eſſe columbas:
Nos verò intrepidis ſigna ſuperba ſumus.

Ζεὺς Κρονίδης,&c.

Iupiter Saturnius fecit iuſtius & melius,
Virorum Heroum, diuinum genus qui appellabantur
Semidei. —

AD EMBL. 42.

Οὐδ' ἢν Ὠκεανὸς,&c.

Non ſi Oceanus omnem inundationem excitarit,
Non ſi Germania totum Rhenum biberit;
Romæ vel tantillum lab factabit robur,donec manebit
Cæſaris dextra ad imperandum ſtrenua.
Sic & ſacræ Iouis quercus firmiter radicibus
Stant,ex folijs autem ea quæ ſunt arida decutiunt venti.

Oceanus quanquam ipſe omnes commouerit vndas
Et Rhenum ebiberit Theutona terra ſuum,
Roma tamen ſtabit immoto robore, dextra
Cæſaris Imperia ſtrenua donec erit,
Nempe Iouis ſacræ quercus radicibus hærent;
Sicca licet ventis pulſa cadant folia.

AD EMBL. 48.

Ἡ δ' ἐγὼ ἁ τλάμων,&c.

Illa ego miſera virtus huic aſſideo
Aiacis tumulo, dilaceratis crinibus;
Animum dolore magno ſaucia quod Græcis
Fallaciarum machinatrix fraus, res præſtantior me iudicata eſt.

Ad tumulum ſedeo Aiacis,miſerè obruta luctu,
Atque comas,Virtus,dilacerata meas:

Victa dolore graui, quòd Graiûm iudicia vnam
Meme fallaci poſtpoſuere dolo.

AD EMBLEMA 51.

Σῆμα τόδε Ἀρχιλόχου, &c.

Sepulchrũ hoc Archilochi littoreum, qui quondã amaram
Muſam ſerpentina primus tinxit bile.
Qui cruentauit Helycona manſuetum. nouit (id) Lycambes,
Lugens trium nexus filiarum.
Senſim verò tranſi viator, ne fortè huius
Moueris tumulo fucos inſidentes.

Littoreum Archilochi tumulum hîc: qui noxia quondam
Carmina, vipereo ſanguine tincta dedit.
Iſque cruentauit manſuetum Helycona: Lycambes
Pendentes natas de trabe treſque vides.
Tu verò ſenſim tranſi, ne forte crabrones
Affixos tumulo commoueare truces

AD EMBL. 54.

Ἄιαν ὅλην νήσους, &c.

Terram omnem, inſuláſque peruolitans, tu hirundo,
Medeæ in picta tabula pullos alis.
Speras autem pullis implumibus fidem tuis hanc ſeruaturam
Colchidem quæ neque proprijs pepercit liberis.

Tot ſaltus, vndáſque emenſa, ô hirundo, volatu,
Medeæ in picta nidificas tabula?
Túque tuos fore ſecuros? tibi fida putanda
Quæ neque vel natis dira pepercit, erit?

AD EMBL. 64.

Τὸν λύκον ἐξ ἰδίων, &c.

Lupum proprijs vberibus nutrio inuita,
Sed (ad id) me cogit paſtoris imprudentia:
Qui vbi creuerit ex me, contra me rurſum fera erit:
Gratia mutare naturam non poteſt.

Lacto Lupi catulum mammis inuita capella,
Quo me paſtoris cura coegit iners.
Poſtquam creuerit ille ex me, male ſæuiet in me:
Naturam mutat gratia nulla malam.

AD EMBL. 66.

Τῶν ἀμηχάνων, &c. Impoſſibilium cupido multos fecit repente fruſtrari.

AD EMBL. 67.

Ο' τύμϐ☉ ὗτ☉,&c.

Sepulchrum hoc non habet intus mortuum,
Mortuus hic extra non habet tumulum,
Sed ipſe ſui mortuus eſt,& tumulus.
Iſtud ſepulchrum,mortuum,intus non habet,
At nec ſepulchrum ſibi habet extrà mortuus,
Sibi ſed ipſe eſt, & ſepulchrum, & mortuus.

AD EMBL. 70.

Τί σοι θέλεις ποιήσω,&c.

Quid tibi vis faciam
Quid tibi,loquax hirundo?
Pennas tuas leues
Vis abreptas forfice reſecem?
Aut potiùs internam hanc
Linguam , vt Tereus
Ille, demetam?
Quid mihi gratos ſomnos
Matutinis vocibus
Eripuiſti Bathyllum?
Quaſnam tibi parabo
Pœnas,loquax hirundo,
Pennas tuas recidam
An forſice has volucres?
Tuam ſecemve linguam,
Olim vt tibi ille Tereus?
Nam mane garriendo
Gratum mihi ſoporem
Meum rapis Bathyllum?

AD EMBL. 71.

Ο' φθόν☉ ὅϛι, &c.

Inuidia eſt malum:habet autem aliquid boni in ſe:
Tabefacit enim inuidorum oculos,& cor.
Res mala,liuor:habet tamen in ſe quid boni,adurit
Quos tenet,interna corde oculiſque,face.

AD EMBL. 76.

Τὴν Κίρκην ὃ φημὶ, &c.

Circem non dico,vt dixit Homerus,
Pro viris feciſſe aut ſues,aut lupos.
Ad ipſam diuertentes meretrix cùm eſſet vafra.
Hamo ineſcatos pauperrimos effecit.

Et humanam vbi prædata eſt rationem,
Dein (fecit) vt nihil haberent amplius.
Alebat intus habens inſtar animalium expertium rationis,
Prudens autem cum eſſet Vlyſſes iuuentutem vitans.
Non (tam) Mercurij (quàm) naturæ propriæ donum, rationem
Habebat, incantationis remedium contrarium.
Non credam Circen, ceu magno fertur Homero,
Transformaſſe homines in noua monſtra, lupos.
Sed ſpoliaſſe illos fortunis omnibus, hamo
Correptos; meretrix nam benè vauta fuit.
Exutos opibus fatuos & mente carentes
Reddebat; miſeris turpiter vſa viris.
Expertes rationis erant: has intus alebat,
Vt captas turpi in fornice nafra feras.
Hanc tamen illuſit maturo pectore Vlyſſes
Non tam Mercurij, quàm rationis ope.

AD EMBL. 85.

πολλὰς μυριάδας, &c.
Multas myriadas computat Artemidorus,
Et nihil impendens viuit vitam multorum.
Qui ſæpe auri pretioſum onus habentes,
Multum ſuper dorſo, fenum edunt ſolum,
Viuens vt muli, dum ſumptus præcauet omnes,
Supputat innumeras Artemidorus opes.
Auri ſæpe gerunt ingentia pondera dorſo
Muli, ſed ſiccum non niſi gramen edunt.

AD EMBL. 86.

Φῶρες ὅτ' εἰνάλιοι, &c.
Fures quando marini Tyrrhenum prope vorticem
Citharœdum de naui poſuerunt gurgite mergendum:
Statim eum cum cithara arguta ſuſcepit Delphin
Seſſorem: ex profundo autem enatauit emergens:
Vſque ad Iſthmum appulit Corinthium, certè mare
Piſces hominibus habuit tum æquiores.
Præcipitem è naui Citharœdum aliquando latrones
In vaſtum pelagi forte dedere fretum.
Protinus in medijs Tita apparuit vndis
Illicio gratæ dulciſonæquè Chelys:
Seſſoremquè Iſthmum deuexit ad vſque Corinthi,
Fluctibus & medijs reddidit incolumem.

Hinc paten indomito meliores æquore naſci
Piſces, quam tellus gignat alumna viros.

AD IDEM EMBLEMA.

Ὅστις γὰρ ἐστὶ τὸ, &c.

Quiſquis ambitioſum & auarum ingenium habet,
Nihil ſapit iuſtè, neque vult,
Difficiliſque amicis eſt, & toti ciuitati.

Ambire quem vides, auarum & viuere,
Is nec ſapit, nec ſapere vult prorſus ſibi;
Imò eſt amicis, & moleſtus ciuibus.

AD EMBL. 94.

Παμφάγος ἑρπυστής, &c.

Omniuorus, repénſque per ædes helluo mus
O ſtreum conſpicatus labris patens;
Barba madida ſpurcam momordit carnem,
Statim verò teſtacea crepuit domus.
Aptata (i clauſa) cruciatibus: At mus in clauſtris ineuitabilibus
Captus, ſui interfectorem tumulum contraxit.

Helluo & omniuorus, repensque per atria mus, vt
Conſpexit tumidis oſtrea aperta labris.
Appoſuit barbam madidam, ſpurcáſque momordit
Carnes, tum crepuit teſtea læla domus.
Clauſtra r tentarunt captum firmiſsima murem,
Interfectorem qui reperit tumulum.

AD EMBL. 103.

Ἴκαρε κηρὸς μὲν. &c.

Icare cera quidem te perdidit, nunc verò te cera
Reuocat in formam rurſum ſtatuarius.
Sed agedùm, ne pennas tolle per aëra, ne lauacrum
Ex aëre cadens, Icarium facias.

Icare cera olim te perdidit, at modò cera
Ad formam reuocat te bene fictor adhuc.
At verò pennas ne tolle per aëra, lapſu
Balnea ne fiant nominis Icarij.

AD EMBLEMA 104.

Ὁ πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρα, &c.

Qui prius ego & ſturnum & rapacem arcens
A ſemide altiuolantem & Biſtoniam gruem.
E corio fundæ tortilia brachia intendens
Alcimenes (ego) volucrũ arcebam procul multitudinẽ.

Et me quædam vulneratrix iuxta talos dipſas vipera,
Cui(meæ) è mandibulis amaram immittens bilem.
Sole(me)priuauit (i. me interfecit) ecce vt ad æthera ſpectans,
Pedibus non videbam malum obuolutum (i. proximum.)

Qui ſturnum iactis ſementibus ante rapacem
Arcebam altiuolam, Biſtoniámque gruem,
Extenſis manibus, bubulaqúe id verbere funda
Alcimenes abigens ipſe procul volucres.
Inflixit pedibus ſerpens tum vulnera dipſas,
Lethiferúmque nigrum virus ab ore vomit.
Méque dat ipſe neci, attentus dum ſydera ſpecto;
Neſcius exitij quod foret ante pedes.

AD EMBL. 105.

Αὐγάζω τὸν ἄφυκτον, &c.
Contemplor ineuitabilem in ſigillo celato Amorem,
Manibus leoninum qui moderetur robur.
Qui hac quidem manu flagellum ad ceruicem: illa verò frenos
Dirigit: multa autem circumfloret gratia.
Horreſco homicidam. Nam qui feram etiam domet
Atrocem, neque imbecillibus ignoſcet hominibus.

Indomitum ſpecto celatum in gemmula amorem,
Qui manibus ſæui colla Leonis agat.
Vna manus flagrum capiti; tenet altera frenos;
Et circum pueri gratia multa genas.
Hinc procul, hinc homicida, feras qui perdomet iſtas
Vel magis infirmos trux erit ille homines.

AD EMBL. 106.

Γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο, &c.
Nudus amor ob id ridet, & placidus eſt,
Quia non habet arcum, néque ignita tela.
Haud ſanè fruſtrà manibus tenet Delphinum & florem,
Hac enim terræ, illa verò mari imperat.

Nudus amor mitis, placidis arridet ocellis,
Nempe arcu & faculis, vt ſolet ille, caret.
Nec temerè in florem manibus Delphináque geſtas,
Illâ etenim terris imperat, hacque mari.

AD EMBL. 107.

Ὁ πλανὸς τὸν πλανὸν, &c.

Alatus alatum intuitus perfringit fulmen,
Oſtendens quòd fortior ignis fulmine ſit Amor.
Aliger alatum fulmen perfregit, & hoc eſt;
Fulmine quòd rapido eſt fortior ignis Amor.

AD EMBLEMA 108.

Ὁ πρὶν ἀμαλδάκτοισι, &c.

Qui prius duris in præcordijs iucundam in pubertate
Oeſtriferæ Paphiæ legem recuſaui.
Membriuoris telis imperuius qui prius eram, amoribus
Collum tibi inclino, ô Venus (ego) ſemicanus.
Suſcipe me lætabunda, ſapientem quia Pallada vincis
Nunc magis, quàm olim pomo ex Heſperidum.
Quùm prius in duris florenti ætate medullis,
Nulla mihi Oeſtriferæ cura foret Paphiæ.
Nullus amor potuit noſtros abducere ſenſus:
At Venus heu, canas nunc tibi ſubdo comas.
Me iam admitte: magis doctum tu Pallada vinces,
Quam quondam pomo viceris Heſperidum.

AD EMBLEMA. 109.

Πῦ σοι τόξον, &c.

Vbi tibi arcus ille reflexus, vbi à te
Transfixæ medium in cor ſagittæ?
Vbi pennæ vbi fax triſtis? ad quid tres
Coronas manibus tenes, in capite aliam fers?
Non (ego ſum natus) à vulgari, hoſpes, cypride, neq; à terra
Sum maternali genitus voluptate;
Sed ego in puris hominum mentibus ignem accendo
Honeſtæ doctrinæ, mentem verò in cœlum in duco:
Ex virtutibus autem coronas quatuor necto, quarum ab vnaquáque
Eáſque ferens, primâ quæ eſt ſapientiæ coronor.
Arcus vbi reflexus, Amor, diræqúe ſagittæ,
Queis teneros animos ſæpe ferire ſoles?
Pennæ vbi ſunt? vbi fax triſtis? cur ergo coronas
Fers manibus? capiti cur agedum vna ſubeſt?
Non ego vulgari natus ſum Cypride; nec me
Materna è terrâ fœda libido tulit.
Aſt hominum puris accendo in mentibus ignes
Doctrinæ, atqúe animos purus in aſtra traho.
Quatuor éque omni necto virtute coronas,
Quas fero ego, & Sophiæ eſt prima corona mihi.

AD EMBLEMA 110.

Πτανῷ πτανὸν ἔρωτα, &c.

Pennato pennatum Amorem contrarium finxit Amori
Nemeſis, arcu arcum vlciſcens.
Vt quæ mala fecit patiatur: audax verò qui prius (&) Intrepidus,
Lacrymat, amara vbi ſenſit tela.
In Imum ter ſinum conſpuit. quàm valde mirum,
Accendet quis igni ignem? attigit Amorem Amor.

Pennato Nemeſis pennatum finxit Amori
Oppoſitum, arcu arcum vt qui domet alter Amor.
Quò mala quæ fecit patiatur: qui prius ergo
Audax, intrepidus, ſentit amaritiem.
Conſpuit in mediúmque ſinum: igni accenditur ignis
(Mirum) & amorum iſthoc verbere ſentit Amor.

AD EMBL. 111.

Τὸ βρέφος ἑρμώνακτα, &c.

Recens natum Hermonactem occidiſtis, apes,
(Ah canes) reptilem, fauos inquirentem;
Sæpe ex veſtris punctum perimitis ah ah
Aculeis, quæ ſerpentum latibula ſpernitis;
Dic Lyſicidæ & Amyntori (parentibus tuis) néque apes
Laudare debes, etenim illis amarum ineſt mel.

Repentem per hamum tenerum Hermonacta, legentem
Dulcia mella (nefas heu) pupugiſtis apes.
Reddidit enectum ſic veſter aculeus, ah ah,
Serpentes nequeant vt nocuiſſe magis.
I, age, Lyſidicæ patri, Amyntori dicito matri:
Improbæ apes, melli cùm ſit amarities.

AD IDEM EMBLEMA.

Κοῦρον ἀπὸ πλακίδων, &c.

Puerum aberrantem (&) adhuc lactantem Hermonactem
Ah, infantem, vt iniuſtæ percuſſiſtis, ô boiugenæ (apes)
Ignorabat miſer ad vos, ſicuti ad apes
Cum veniſſet: nos autem viperis eratis peiores.
Próque comeſtione (mellis) impreſſiſtis rubros aculeos,
O (vos) diræ, dulci aduerſariæ eſtis gratiæ (i. non minus amaræ, quàm mel dulce eſt.

Errantem in triuio, mollem Hermonata puellum,
Iniuſtè nimium corripuiſtis apes:
Vipera quàm ſit atrox peiores, venit vbi ad vos

Neſcius, infelix eſſe putabat apes.
At pro melle graues ſtimulum pungendo cruentum
Liquiſtis: ſic ſic gratia mellis abit.

AD EMBL. III.

Τὸν κλέπταν ποτ' ἔρωτα, &c.

Furem olim Cupidinem noxia punxit apis,
Fauos ex aluearibus prædantem, extremos autem manuum,
Digitos omnes confixit: at ille dolebat, manibúſque tumebat
Et terram percutiens exilijt, atque Veneri
Oſtendit dolorem, & queſtus eſt quòd tam exilis
Beſtiola (cùm eſſet apis tanta vulnera infligeret.
Mater verò ridens: Quid, inquit, an non tu ſimilis es apibus,
Et cùm tam paruus ſis, tamen vulnera tanta facis?

Noxia apis furacem olim male punxit Amorem
Prædantem mella ex aluearibus, íſque tumebat
Extremis manuum digitis, ideóque dolebat,
Et terram quatiens pedibus, Veneríque dolorem
Oſtendens, multos quæſtus ex ore ciebat,
Quòd tam exile animal tam ſæua infligere poſſet
Vulnera. cui ridens mater; quin nate apibus tu
Es ſimilis, cùm infers adeò tot vulnera paruus,

AD IDEM EMBLEMA.

Ἔρως ποτ' ἐν ῥόδοισι, &c.

Amor aliquando iuroſis
Iacentem apem
Non vidit, & vulneratus eſt:
Inque digitis morſus
Manus, eiulauit,
Currens itáque & volitans
Ad pulchram Venerem,
Perij, mater, inquit,
Perij & emorior.
Serpens me percuſſit
Alatus, quem vocant
Apem, ruſtici:
Illa autem dixit, ſi aculeus
(Tam) lædit apiculæ,
Quantùm putas dolent,
Amor, quos tu feris?

Inter roſas Cupido
Apiculam iacentem
Non vidit, eſtque punctus:
Manúque ſauciatus
Mox eiulare cœpit.
Et curſitans volánſque
Ad candidum Cytheren,
Heu occidi, occidi, inquit,
Vitámque mater efflo.
En me minuta Serpens
Pennata vulnerauit:
Apem vocant coloni

Tunc illa; Apis ſi acumen *Quantum putas dolere*
Tantum facit dolorem, *Quos tu feris Cupido?*

AD IDEM EMBLEMA.

Ζωὰ δ' ἤλατ' ὀδόντας, &c. Simul autem excuſſit dentes calcitrans pede terram.

AD EMBL. III.

Δεινὸς ἔρως, δεινός, &c.

Sæuus Amor, ſæuus quid verò amplius? ſi rurſus dixero,
Et rurſum, plorans ſæpe, ſæuus Amor.
At enim puellus ridet & ſæpe vituperatus
Gaudet, ſi autem dixero contumelias, inde inſultat.
Mirum autem mihi, quomodo vtique, è Glauco vbi apparuiſti
Fluctu, ex humido, Cypri, tu ignem peperiſti.
Sæuus Amor, ſæuus. quid tandem? vt dixero rurſum,
Et rurſum plorans ſæpéque, ſæuus Amor.
Nam puer his ridet, nihili & conuicia curat,
Inſultans iactem ſi qua ego probra loquar.
Interea miror, cur è Glauco edita fluctu,
Ex humore ignes tu Venus alma feras.

AD EMBLEMA II5.

Ἁ Κύπρις μούσαισι, &c.

Venus Muſis (hæc ait) ô puellulæ Venerem
Honorate, aut Amorem in vos armabo.
At Muſæ ad Cyprim: Marti ſtulta hæc blateramenta (i. iaciantur
Hæc in Martem, qui ſæpe ab Amore correptus eſt:)
In nos autem non volat iſte hic puerulus.
Sic Venus ad Muſas: Venerem colitote, puellæ,
Durior aut in vos arma Cupido feret.
At Muſæ ad Cyprim: apta iſthæc ludicra Marti,
Puſio námque in nos non volat iſte leuis.

AD EMBLEMA I2I.

Τίς πόθεν ὁ πλάστης, &c

Quis vnde Plaſtes? Sicyonius. nomen verò quod?
Lyſippus tu verò quis? Occaſio omnia domans
Cur verò ſummis pedum vnguibus incedis? ſemper rotor. quid verò alas
Pedibus habes biformes? volito leuis.
Manu dextra quid fers nouaculam? hominibus documentum,

Quod acie omni acutior ſum.
Coma verò quid verſus faciem? vt à præueniente capiar.
Per Iouē, poſteriores partes (capitis) ad quid caluæ ſunt?
Nam ſemel pennis currentem me pedibus
Nullus deinceps expetens prehendet à tergo.
Talem me artifex effinxit veſtri gratia,
O hoſpes, & in veſtibulis poſuit adhortamentum.
Quis finxit Plaſtes? Sicyonius. dic age nomen,
Lyſippus. tu quis? ſum dea cuncta domans.
Cur ſummis pedibus graderis? ſemper rotor. alas
Cur talis habeas? nempe leuis volito.
Cur dextrâ tibi acuta nouacula? acutior omni
Ipſa acie, proſtant hæc documenta viris.
Quid crines in fronde? capi à venientibus vltrò
Poſſum. quid caluum eſt occiput? ipſa refer?
Nam ſic pennatis volitantem prendere plantis
A tergo nullus vel citò me potis eſt.
Talem me artificis finxit manus, hoſpes, in omni
Veſtibulo, cunctos ſcilicet vt doceam.

AD EMBL. 125.

Λέων μάχlω ἔςησε,
Leo pugnam aliquando inſtituit in aprum,
Vultures autem ex alto loco obſeruabant certamen (vt) pabulum, eum
Qui vinceretur facerent ſtatim (ſibi):
Amicos autem cùm vidiſsēt (eos eſſe factos) exciderūt ſpe.
In aprum leo certare quandoque auſus eſt,
Quos longè ſpectabant lite mota vultures,
Qui vinceretur vt vorarent: attamen
Iis tandem amicis tota ſpes prædæ excidit.

AD EMBL. 128.

Βοὸς φαγὼν, &c.
Bouis, puer cùm ediſſet die feſto viſcera,
Hei mihi, gemebat, quia inteſtina mater emitto:
Illa autem ridens, ne time, fili, inquit,
Tuorum enim nihil, at vomis alienum.
Puer die feſto bouis cum viſcera
Voraſſet, hei mater, clamat, mea effluunt
Inteſtino. At ridens ait, fili, haud time,
Nam non tua hæc ſunt, ſola at aliena vomis.

AD EMBL. 129.

Ἀι τρεῖς αἱ ποτὲ, &c.

Tres quondam puellæ vnà ludebant
Sorte, quæ prima itura eſſet ad inferos.
Et tres quidem è manibus emiſerunt talum: venit autem ex omnibus
Ad vnam: ridebat autem ſortem debitam.
E tecto verò inopinatus lubrico lapſu ruit caſus.
Infortunata in Orcum deſcendit, vt erat ſortita.
Non fallax (eſt) ſors cui malum (imminet:) ad bonũ autem
Néque preces mortalibus (ſunt) peritæ iaculandi, néq; manus.

Tres quondam ſimul vt luſiſſent ſorte puellæ,
Quæ prima infernos eſſet itura lacus.
Tréſque emiſiſſent talum, cecidiſſet at vni
E tribus, hæc ſortem riſit inepta ſuam.
Tum de tecto inopinatus ruit impete caſus,
Ex ſorte infernas lapſa repente domos.
Sors minimè eſt fallax impendent cui mala, ſed cui
Spes bona, vix tenet hanc vel prece, vel pretio.

AD EMBLEMA 130.

Καὶ γὰρ τε λιταί, &c.

Etenim Litæ (i. preces) ſunt Iouis filiæ magni
Claudæque, rugoſæque, ſtrabæque oculis,
Hæ & poſt Noxam curant euntes:
Noxa verò robuſtáque & pedibus integris ideò omnes
Longè præcurrit. anteuertit autem omnem per terram
Lædens homines: hæque medentur tandem.
Qui certè venerabitur filias Iouis propiùs accedentes,
Hunc valdè iuuant, & exaudiunt precantem:
Qui autem abnegarit, & proteruè recuſarit,
Precantur quidem hæ Iouem Saturnium euntes,
Hunc vt Noxa ſimul ſequatur, quòd læſus pœnas luat.

Námque Litæ ſobòles magni Iouis, & pede claudo,
Rugoſæ, obliquóque oculo medeantur vt illi,
Aten ſectantur. celeri peruertitur omnes
Illa gradu, & paßim damnum mortalibus affert.
Hæc verò actutum ſarturæ damna ſequuntur,
Conciliántque ſuis cultoribus optima ſemper.
At ſi quis reicit præfractè, ac perneget illis,
Tunc adito Ioue patre, precantur, vt ilicet Ate
Huic adſit, pœnáſque ſuo det deníque damno.

AD EMBLEMA 133.

Α᾽ντὶ τάφου λιθοῖο, &c.

Pro ſepulchro lapideo pone Græciam, pone adhæc
Haſtas barbarici ſymbola naufragij
Et tumuli (in) apice circumſcribe Perſicum Martem,
Et Xerxem: in illis humo conde Themiſtoclem
Columna verò Salamis ſuperimponatur, geſta referens
Hæc mea: quid verò paruis magnum imponitis!

Marmoreo in tumulo ſtatuatur Græcia, deinde
Haſtæ barbarici ſymbola naufragij.
Perſicus & Mauors apicè aſtet deinde ſepulchri
Et Xerxes, & humo conde Themiſtoclea.
Hæc mea geſta canens Salamis ponenda columna:
Quid magnum paruis impoſuiſſe iuuat?

AD EMBL. 135.

Ψήχει καὶ πέτρην, &c.

Cauat & petram longum tempus, néque ferro parcit,
Sed vnà omnia perdit conſump tione.
Sic etiam laërtæ tumulus, qui prope littus
Paulul um abeſt frigidis liquitur à pluuijs;
Nomen quidem herois ſemper florens: Non enim carmina
Obſcurare æuum, etiamſi velit, poteſt,

Longa dies ſaxúmque cauat, ferrúmque retundit,
Curſibus æternis omnia vbique vorat.
Sic quóque Laërtæ tumulus, qui littore ab ipſo
Paululum abeſt, tenui tunditur à pluuia,
Nomen at herois manet immortale: nec æuum
Delere (vt vellet) carmina dia poteſt.

AD EMBLEMA 137.

Ω᾽λεσα καὶ νεμέας, &c.

Peremi Nemeæ feram terribilem, peremi & Hydram,
Et taurum, apri circumcuſſi maxillam.
Cingulum detraxi, pullum equinum Diomedis ſuſtuli,
Aurea mala poſtquam fregi, Geryonem cæpi.
Augiam noui (i. repurgaui) cerua non effugit: interfeci aues (Stymphalidas)
Cerberum extraxi, ipſe Olympum habeo.

Extinxi Nemees monſtrum, Lernámque peremi,
Et taurum, cecidit dilaceratus aper.
Balteon arripui, Diomedis equósque cecidi,

Geryonem

Geryonem ſtraui, pomáque fulua tuli.
Augiam noui, capta eſt cerua, atque volucres,
Cerberus adductus. Lætus in aſtra trahor.

AD EMBL. 151.

Τὸν βίον. Ἡράκλειτε, &c.

Vitam Heraclite, multò plus quàm cùm viueres
Defle, nunc enim vita eſt miſerabilior.
Vitam nunc ride Democrite, plus quàm antea,
Nunc enim vita eſt omnium maiore riſu digna.
In vos autem & ego contemplans, interea cogito
Quomodo ſimul tecum lugeam, quomodò vnà tecum rideam.

Iam defle, Heraclite, magis quàm fleueris olim:
Vita hominum præſens eſt lachrymoſa magis.
Et modò, Democrite, ad riſum te impenſius effer:
Omnia ſunt riſu nunc quóque digna magis.
Vos dum contemplor, certè ſum neſcius vtrum
Nunc ridere mihi, ſiue modo flere licet.

AD EMBL. 153.

Ἄλλοι δὲ περίδραμον, &c.

——Alij autem accurrerunt filij Achiuorum,
Qui & mirati ſunt ſtaturam & formam ſpectabilem
Hectoris: néque ei quis ſine vulnere aſtitit.

At reliqui Graij accurrunt cingúntque cadauer,
Hectoris eximiam ſpeciem formámque ſtupentes:
Nec tamen aſtitit exanimi ſine vulnere quiſquam.

AD EMBLEMA 159.

Αὔην με πλατάνιστον, &c.

Aridam me platanum irrepens tegit
Vitis, externâ autem circumuireſcens comâ.
Quæ priùs meis virentibus alens ramis
Racemos, hac ipſa eram non minus frondoſa.
Talem quidem certè poſthac conſtituat (ſibi) quiſq; amicam,
Quæ rependere mortuo norit ſola.

Me ſiccam platanum irrepens circundat alumna
Vitis, ut externâ floruit aucta comâ.
Quando meis ramis teneras circundabat vuas,
Tunc frondoſa illâ non minus arbor eram.
Talem quiſque ſibi & propriam conquirat amicam,
Cui, neque morte viri, ſit peritura fides.

AD EMBL. 160.

Τυφλὸς ἀλητεύων,&c.

Cæcus errans claudum pede ſuſtulit
Oculis alienis mutuum accipiens:
Ambo quidem imperfecti ad vnius naturam aptati ſunt,
Defectum inuicem retribuentes (i. accommodantes,
ceu præbentes operas mutuas.)

Cæcus vt errabat claudum pede ſuſtulit;ille
Alteriúſque oculos mutua dona capit.
Imperfecti ambo ſeſe iuuère viciſsim,
Alterius prompta ſic fretus alter ope eſt.

AD IDEM EMBLEMA.

Ἄμφω μὲν πηροὶ,&c.

Ambo quidem mutili & errones, ſed alter quidem oculis,
Alter verò ingreſſu;alterius autem alter ſubminiſtratio
(erat) i. alter alteri ſeruiebat.
Cæcus enim claudi ſuperhumerale onus tollens
Viam alienis oculis,ſummis pedibus ibat.
Vna verò vtríſque ſufficiebat natura: in vnoquóque enim
Defectum inuicem ad totum mutuata eſt.

Mutili & errones ambo:alter lumine caſſus,
Alter at ingreſſu mutua dona dabant.
Cæcus enim claudum tergo geſtabat:ocellis
Alterius,ſummis ibat iter pedibus.
Natura vna vtrique ſatis,pariliſque facultas,
Quo caret inquè vices alter & alter agit.

AD IDEM.

Τυφλὸς ἄπους,&c.

Cæcus pedibuſq; mancus erant ſibi inuicem miniſtrantes:
Cæcus puer viam deducebatur (à claudo) dorſo ferebatur pedibus mancus.

Vt tradant operas ſibi mutuo loripes atque
Cæcus,iter facit hic, fertur at ille pedes.

AD EMBL. 161.

Ἐν ἑνὶ κινδυνέοις,&c.

Vnis pericula duo effugi (ego) Myrtilus armis,
Vnum quidem fortiſſime dimicando,alterum verò natando.
Argeſtes(ventus)quãdo ſubijt nauis carinã, clypeũ habui
Seruatus deſtinatum aquis & pugnæ.

Vnis damna duo vitaui Myrtilus armis,
Vnum acie certans,alterum in amne natans.

Vt primùm vento puſſa rate ii adſuit, vtq;
Me clypeus pugna, eſt auxiliatus aqua.

AD EMBLEMA 165.

Πῆμα κακὸς γείτων, &c.
Detrimentum(eſt) malus vicinus, quantum bonus eſt magnum commodum:
Néque bos perierit, niſi vicinus malus adſit.
Noxa, malus vicinus, vt eſt bonus, vtilis: imò
Nunquam bos pereat, vicinus ni improbus adſit.

AD EMBL. 166.

Κύματα καὶ τρηχὺς, &c.
Fluctus & aſpera tempeſtas ad terram traxerunt
Delphinem externæ commune ſpectaculum fortunæ.
Sed in terra miſericordiæ locus (repertus eſt) nam videntes
Statim ad tumulum me coronarunt pij (viri:)
Nunc verò quod (me)genuit mare perdidit. quæ tandem ponto
Fides, qui néque proprijs parcit alumnis.
Delphinem pelagi rapidus me ad littora fluctus
Ludibrium cunctis, ſorte volente, tulit.
Præſidium at pia terra dedit: me námque videntes
Ornarunt tumulo conuenicnte viri.
Me mare quod genuit, ſic ſuſtulit, ergo age ponto
Quanta fides? natos perdit & ipſe ſuos.

AD EMBL. 167.

Πικρὴν ἀλλήλοις, &c.
Acerbam inter ſe Hector gratiam atque ſcutifer
Aiax ex bello pignus dederunt amicitiæ
Hector enim cingulum cùm accepiſſet, enſémque viciſſim dediſſet,
Hanc quidem gratiam donum experti ſunt in morte.
Gladius interfecit Aiacem inſania correptum, & rurſum cingulum
Traxit Priamidem bigis raptatum.
Sic ab hoſpitibus mortem vltrò afferētia mittuntur dona,
(Quæ)ſub gratiæ prætextu fatalē mortem contineant.
Exitiale inter ſe Hectórque & ſcutifer Aiax,
Ex bello dederant pignus amicitiæ.
Cingulo enim accepto hic, tandémque ille enſe viciſſim,
In morte experti gratia quanta foret.

Nam ſe Aiax gladio inſanus traiecit equiſque
Raptatus bigis denique Priamides.
Sic quæ dona ſuis mittuntur ab hoſtibus vltrò,
Sub titulo doni ſunt ea ſigna necis.

AD IDEM.

Ἕκτωρ Αἴαντι,&c.

Hector Aiaci enſem obtulit: Hectori autem Aiax
Cingulum, ambobus donum (fuit) vna mors.

Hector vt Aiaci dedit enſem, illi vt dedit Aiax
Zonam, vtrique necem munus vtrúmque dedit.

AD EMBLEMA 172.

Ἔν ποτὲ πανφαίνοντι,&c.

Aliquando conſpicuo in æthere nigrior ſe vibrans.
Scorpium è terra vidit exilientem coruus.
Quem correpturus irruit: at ille (ſcorpius) eius qui irruiſſet ad ſolum,
Non tardus multùm aculeata percuſſit ſagitta.
Et vita eum priuauit. ecce quantum (quiſque) fecerit in alium.
Ex illo miſer ipſe accepit necem.

Quondam conſpicuo ſe coruus in æthera vibrans,
Scorpion inuitus qui volitabat humo eſt.
Quem dum correptum tenuit, percuſſit inermem
Raptoris corui cuſpis acuta pedem;
Atq; neci dedit hunc: in quemquam qui facit, ecce,
Illi tantumdem debita fata luet,

AD EMBLEMA 176.

Οὐκέτι πυργωθεὶς,&c.

Non iam turritus, phalangibus pugnans in certamine
Indomitus irruit candentes habens dentes Elephas.
Sed metu contrahens humilem ceruicem ad lora ſubiugia
Currum trahit Cæſaris diuini.
Nouit autem etiam pacis fera gratiam, inſtrumẽtis deiectis
Martis, æquitatis viciſſim vehit patrem.

Non iam turritus, nec iam certando phalange
Indomitus dentes irruit hìc Elephas.
Contracta at ceruice metu, currúmque trahendo
Cæſareum, ſubdit mitia colla iugo.
Ergo bonum pacis nouit fera, iámque reiecto
Marte, æqui & iuſti nunc vehit illa patrem.

AD EMBLEMA 179.

Α'τθὶ κόρα,&c.

O Attica,decenti forma, cantu nuttrita (cur) vocalis vocalem diripiens

Cicadam,pennatis in prædam fers pullis?

Garrulam garrula, & volucrem plumis prædita,

Hoſpitam hoſpita,vernam verna?

Non cita conflicteris: non enim fas,néque iuſtum(eſt)

Perdere canoros canoro ore(i.)vt animalia canora deglutiant,& abſumant ea quæ ſunt ore vocali & canoro.)

Cur agedum in prædam fers pullis ore cicadam

Attica,forma decens,carmine ſueta lêui?

Garrula garrulam adhæc,volucrem plumata canoram,

Vernam verna etiam,túque auis hoſpes auem.

Quin age,ſiſte precor,néque enim fas,iúſve canoros,

Tam diris animis ora canora vorent.

AD EMBLEMA 181.

Ρίζη μὲν μέλαν,&c.

Radix quidem nigra orat:lacti ſimilis flos:

Moly autem ipſum vocant dij.difficile verò (eſt)effodere

Viris mortalibus:dij autem omnia poſſunt.

Flos ſimilis lacti, & nigrat radice,ſed ipſam

Moly vocant Superi,quam vix hominum genus vnquam

Effoderet vel conando:ſed dij omnia poſſunt.

AD EMBL. 184.

Εὔνομον ὦ πόλλον,&c.

Eunomum,ô Apollo,tu quidem noſti me, quando vincebam.

Patria Locrenſis ego,interrogantibus autem dicam.

Æolium in cithara modum reſonabam:at in medio

Cantu,mihi chordam plectrum ſuſpendit(i. fregit.)

Et mihi ſonum verum (i.paratum) quando occaſio poſtulabat,

Ad aures numerorum non verè reddebat,

Atqúe(tunc) quædam vltrò citharæ ad cubitum (ſiue, iugum)exurgens

Cicada complebat veram harmoniam.

Neruos enim pulſabam,quando ſeptimæ curam haberem

Chordæ,huius voce vtebamur.

Ad meum enim cantum meridiana è montibus cantatrix.

Illum paſtoricium ſonum accommodauit.

Et quidem cùm ſonaret,vnà tum inanimatis neruis.

Mutato ſimul congruebat ſono.

Huius rei cauſſa congruam habeo gratiam: ſic autem formata (i. expreſſa cicada)

Aere, noſtra ſedet ſuper cithara.

Eunomum ego vici, noſti quo tempore, Apollo,
Locrenſis, referam ijs qui mea noſſe volent,
Æolio vt modulo reſonabam; in pectine tenta
Conticuit medio carmine fracta fides.
Me lyra deſtituit cùm non foret ergo neceſſe,
Et mihi legitimos non dedit illa ſonos.
Attamen ad citharæ cubitum mihi ſponte cicada
Adfuit, vt veram redderet harmoniam.
Corda fatigabat me ſeptima, quando repentè
Vox mea ſupplebat quomodocunque ſonum.
Sed mihi cantatrix venit de montibus altis,
Obtulit atque ſuum Meridiana ſonum:
Egregiè reddens modulos. flectebat eoſdem
Exanimes neruos quódque referret, erat.
Ergo habeo grates meritò; hincque expreſſa cicada
Spectatur conſtans ære ſuper cithara.

AD EMBL. 192.

Ε'ινοδίῳ καρύῳ, &c.

Viæ iunctam nucem me prętereuntibus ſeuerum

Pueris ludibrium, lapidũ iaculatricis peritiæ (qua nempe petitur ſcopus, id enim ſonat ἐυςοχία)

Omnes autem ramos & virentes ſurculos

Fracta ſum crebris lapidibus dum petor.

Plantarum frugiferarum nihilò melior eſt conditio: nam ego quidem

Miſera, in mei noxam, fructum retuli.

Nux ego iuncta viæ, lapidum iactu' vna iuuentæ
Ludibrium, à populo prætereunte petor.
Ramos fracta omnes paſſim, frondéſque virentes
Iactibus aſſiduis miſſilibúſque teror.
Non eſt ſors melior plantarum frugiferarum:
Ergo mei in noxam fructum ego planta tuli.

AD EMBL. 193.

Χειμερίαις νιφάδεσσι, &c.

Hibernis niuibus conſperſa, cicur auis,

Pullis cubitorias circumfundit plumas;

Donec ipſam aërium frigus peremit; ſiquidem permanſit

Aëris reluctatrix cœleſtium imbrium.

Procne & Medea, cum pudore pudeat vos,

Matres, auium affectus addiſcentes.

Sparſa niue, hyberno cicur ales tempore, vulſis
E plumis, pullis molle cubile parat.
Donec ab aërio tabeſcat frigore, ni fors
Permaneat victrix frigoris aërij.
Anne vllo affectæ Procne & Medea dolore
Matres; nempe auium ſunt ea facta licet.

AD EMBL. 194.

Ἐκ πυρὸς Ἰλιακοῦ, &c.

Ex incendio Iliaco, telorum per medium eripuit heros
Æneas, pium filio pondus, patrem.
Acclamabat autem Argiuis: Ne tangite, exiguum ad Martem
Lucrum ſenectat (mihi) ferenti, magnum.

Suſtulit Æneas Graium per tela, per ignes
Inualidi ſanctum quando parentis onus;
Parcite ei, dixit: nihil hoc è Marte lucelli,
At mihi, ſublato gloria ſumma patre.

AD calcem huius Commentarij, admonitum eſſe volui philologum me de induſtria priore illa editione, quam tamquam fetum abortiuum parturieram ſuperioribus aetea-ctis annis tranſilijſſe vnum Emblema, cuius argumentum mihi diſpliceret, ipſaque ſententia tum quòd mihi non faceret ad ſtomachum, tum etiam quia non videbatur caſtis auribus committenda, cenſebatur indigna quæ mea explicatione illuſtraretur. Ne tamen ſtudioſos omninò defraudem qui me vrgent & certè cogunt, vt ſi nolim enarrare pluribus, quod ingenuè ac liberè me fateor ignorare, ſaltem ipſum fontem detegam Emblematis, id quidem certè ea velim cautione factum, ne quis offendatur. Epigrapha ſeu titulus carminis ſic habet, *Aduerſus naturam peccantes*: carmen verò ita:

Turpe quidem dictu, ſed & eſt res improba factu,
Excipiat ſi quis chœnice ventris onus.
Menſuram legisq; modum hoc excedere ſanctæ eſt
Quale ſit inceſto pollui adulterio.

Video alluſum fuiſſe ad Pythagoræ dictum, audio id torqueri in nefandum aliquod flagitium, idque comparatione oſtẽdi.

ſed hæc ſatis. Cæterùm id apparet eſſe tractum ex Heliodori 5. De inſomnijs, eius hæc verba: ἔδοξέ τις εἰς χοίνικα χέζειν, ἐπ' ἀδελφῇ ἑαυτοῦ μιγνύμενος· μέτρον γὰρ ἡ χοῖνιξ, τὸ δὲ μέτρον, νόμῳ ἔοικε· τρόπον οὖν τινα παρενόμει παρὰ τὰ νενομισμένα κοινῇ τοῖς ἕλλησι πράττων. Hæc Latinè ita ſonant: Quiſpiam ſibi viſus eſt in chœnicē aluum exonerare, conuictus de eo quòd cum ſorore cubitaſſet, damnatus eſt: menſura enim chœnix: at quidem menſura legi ſimilis eſt, quodam itaque modo legem transgreſſus erat, qui nimirū admiſiſſet aliquid præter leges toti Græciæ communes.

Turpe quidem dictu.] Iſocrat. ad Demonicū. ἃ ποιεῖν αἰσχρὸν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. Quod turpe factu, ne puta dictu pulchrū. Paullò diuerſius tamen M. Tullius ea epiſtola, cuius initium, Amo verecundiam: Quædā fiunt nō turpiter, dicuntur non honeſtè. Et priori de Offic Quarum partium corporis vſus ſunt neceſſarij, eas neque partes, neque earum vſus ſuis nominibus appellant: quod q̄ue facere turpe nō eſt, modò occultò, id dicere obſcœnum eſt. Et ad finem eiuſdem libri: ita tetra quædam, ita obſcœna, vt dictu quoque videantur turpia.

E*xcipiat ſi quis chœnice.*] Chœnix, quod nam genus mēſuræ, ſupra dictum, ad Embl. Deſidiam abijciendam.

legis modum excedere ſanctæ.] ea eſt quæ verbo vno dicitur ἀνομία, legis tranſgreſſio, ſed hîc non legis cuiuſcumque, ſed naturalis ac diuinæ: quam turpiter & nefariè violant qui vel inceſtu, vel adulterio ſeſe inquinant. Quis enim, verbi cauſſa, non exhorreat maculoſiſſimā illam Semiramidis cum Nino filio commiſtionem? quis Neronis cum Agrippina matre, Artaxerxis cum ſorore, Baſſiami Caracallæ cum nouerca, & alia eius generis flagitiorum monſtra, quæ qui patrarunt videntur haud dubiè vim quaſi armatam ipſi naturæ inieciſſe? Sed hæc faceſſant quæ ſaluo pudore vix dici poſſunt.

FINIS.

AD ALCIATI EMBLEMATA

LAVDATIO, VICE PRÆFATIONIS ad Emblematum explicationem:

Habita Lutetiæ in regia Burgundionum ſchola, 9. *Kalend. Maias,* 1576.

ETSI, AVDITORES optimi, non eſt meæ conſuetudinis, quæ tempore ad aliquem egregium ſcriptorem explicandum aggredior, initio meæ profeſſionis tam anxiè rationem reddere, cur hunc potius quàm illum ſumam in manus, propterea quòd ſtudioſis omnibus meam induſtriam & conſilium in officio meo perſoluendo, réque literaria iuuanda probatum iri confidam: tamen in hoc auctore certè nobili & acuto, ſed recenti nimis fortaſſe, vt mihi obijcitur, cauſa proponenda eſt cur hunc enarrandum publicè, meíſque commentarijs illuſtrandum inſtituerim, ne quid à me temerè & inconſultò factum eſſe videatur. Sunt enim nonnulli, non quidem mali & improbi neque alieni à literarum meliorum vſu & dignitate, qui dicant me non facere ſatis conſtanter, qui neſcio quo animo intermiſſis antiquis auctoribus, & iis à quibus ſolida puráque doctrina petitur, mutato priore conſilio, ad recentiorem iſtum diuertam: ac ſi priſci illi ſapientes, & iam longa ſeculorum diuturnitate probati mihi non ſatis arriderent. Ego, Auditores, de me nihil poſſum excellens aut magnificum polliceri: ſed auſim tamen dicere me non ita eſſe plumbeum, vt pulcram & vtilem veterum hominum doctrinã tam parui faciam, qui nullis vnquam laboribus & vigilijs peperci, vt ex eorum quaſi pomœrijs & fertilibus agris, ſtudiorum aliquem fructum tandem aliquando demeterem. Quia tamen ab ineunte ætate cogitationem rerum & antiquitatis (nedum verborum floſculos, in quibus alij permulti ætatem exigunt) mihi primùm

comparandam eſſe duxi, operæpretium me facturum putaui, ſi per varias melioris notæ ſcriptorum areas, libero & quieto animo exſpatiarer nullóque auctore inſalutato, qui aliquid ſelectioris doctrinæ habere videretur, copiam quãdam vberem rerum, quæ cognitione digniſſimæ ſunt, mihi compararem, & è meliorũ maximéque locupletum, primæque dignitatis hominum Græcorum & Latinorum fontibus meos hortos irrigarem. In quo negotio conficiendo nunquam in animum induxi meum, vt veteres potiùs quàm vetera conſectarer, atque ita quorundam religioni me addicerem, vt nullo iudicio in cuiuſdam magiſtri verba iurarem. E multis tamẽ quoſdam delibãdos, non omninò deuorandos eſſe iudicaui, & ex ijs ea ſublegenda vidi, quæ ad ſtudiorum liberiorem progreſſum facerent: non modò vt qui lacunas ædium complent, quibus vnum ſtudium eſt vt ea quæ ſunt hiulca obturent, ſed vt locupletes lautíque homines, qui cùm habeant quod eſt ſatis, & quibus vita ipſa carere tam facilè nõ poteſt, abundant etiam innumerabili eáque varia rerum copia, quippè qui ex magno aceruo quidpiam ſumere putet eſſe multò iucundius. Quod cùm dicere apud vos inſtituo, ſcio certè quàm facilius ſit ea de re initiũ pręfandi reperire quàm exitum tamen ne videamur in immenſum tela iaculari, & de rebus quæ ad inſtitutum hoc noſtrum ſtudium non pertineant, longum & odioſum prœmium texere, meã omnem orationem in duo capita conferam: quorum primo, de Alciato quę dicenda hoc tempore arbitror: altero verò de meo ipſius ſtudio atque cõſilio pauca dicturus, quæſo diligenter attendite.

STATIM vbi primùm ex pueris exceſſit Andreas Alciatus, atque eas diſciplinas cœpit imbibere, quibus tenella ætas ad humanitatem ſolet informari, ad ius ciuile animum applicauit, primùm quidem Mediolani (nam ibi natus eſt loco nobili, & celebri vrbe & copioſa, doctíſque hominibus affluẽti naturæ bonitate celeriter omnibus antecellere ingenij gloria viſus eſt. Erat Italia his temporibus plena liberalium artium, in qua nempè ſtudia omnia, quibus ingenij cultus capiatur, mirificè tum colebantur. Itaque cùm Alciati iam fama in aperto eſſet, ad quamcunque ſe Academiam nobilem conferre vellet, ſic eius aduentus celebrabatur, vt famam ingenij expectatio hominis, expectationẽ ipſius aduentus, admirationque ſuperaret. Quapropter hunc magna laude & ſumma omniũ oblectatione apud ſe doctorẽ habuere Bononienſes, Fer-

rarienſes, Ticinij, eumque ampliſſimis præmijs donauerũt: & omnes quotquot in Europa de ingenijs aliquid iudicare poterãt, cognitione atque hoſpitio dignũ exiſtimarũt. Hac tãta nominis celebritate cùm eſſet etiã exteris notus patriam primùm ſibi chariſſimam armis & factionibus oppreſſam ad tẽpus deſerere cogitauit, & Auenione moras trahere maluit: quo loco profitendi munus ſibi demandatũ ſtipẽdio ſexcentorum ornatus magna ſua laude ſuſtinuit Deinde à Biturigũ magiſtratibus accitus, ipſo etiã Rege Chriſtianiſſimo procurante ſecũdo quàm eò venerat anno duplicatũ habuit honorariũ, & mille ducentis eſt donatus. Fuit illis tẽporibus iucũdus Antonio à Prato Galliarum Nomophilaci, Ioanni Seluæ principi Senatus ampliſſimo, multiſque legationibus in primis illuſtri ac nobili: cultus tum à Budæo, tũ ab Eraſmo, quorum alterũ rariſſimum Franciæ lumen non iniuriâ poſſumus appellare; alterum, literatorum huius tẽporis in Germania primum: adamatus à Bembo Cardinale doctrinæ laude commendatiſſimo: cultus denique ab omnibus ijs qui virtutẽ & literarum gloriam adamabant: quos omnes, quandiu vixit, deuinctos ſibi conſuetudine tenuit Sed confecto tam longo itinere, à ſuo tãdem Principe reuocatus (ferè fit enim vt ipſa virtus in proprio & natali ſolo non niſi ſerò admodum cognita, ad extremũ excipiatur, excepta reficiatur, refecta præmijs exornetur) à ſuo, inquam, Principe in patriam reuocatus, poſt ancipites varióſque caſus & labores nomine publico exantlatos, in ordinem Senatorum honorificè cooptatus eſt, quam acceſſionem, vt ipſe affirmabat. ne quidem cogitans, honore omni maximo dignus, impetrauit, Eam verò præſtãtis ingenij & eruditionis famam permultùm auxit libris editis, quibus & ſuæ ætatis hominibus & poſteris conſulere ſibi propoſuerat. Et quidem intelligebat eos qui verè docti eſſent, non ſolùm cùm viui ſunt ac præſentes, ſtudioſos diſcendi erudire atque docere, ſed hoc idem etiam poſt mortem monumentis literarum aſſequi. In quo ſuam fidem & ſtudium tam mirificè probauit, vt nullus hodie ſit eleganti & polita cognitione tinctus, quin huius ingenium ſuſpiciat. Neque profectò hac parte video, quàm ſit æquum opinionem ſequi vel Marci Antonij Oratoris, aut Caij Lucilij, tametſi doctus & vrbanus à M. Tullio nominetur: Alter enim cur ſuas orationes edi nollet probabilem rationem reddere ſolitus, id à ſe ita fieri dicebat, vt ſi fortaſſe quædam mini-

mè alijs placerent, inficiari poſſet: alter verò quæ ſcriberet, neque à doctis, neque ab imperitis legi velle: quod illi melius quàm ſe, hi autem nihil intelligerent. At qua fronte aliquis noſtrum artifici huic tam laborioſo ſuccenſere auſit, quis candido animo ſcripta non exceperit, quæ & doctis iucunda, & indoctis profutura ſunt? Neque enim exiſtimandum nobis eſt veriora illa & ſimpliciora cēſenda, quæ viua voce dicuntur, quæque ſimulari, fingíque poſſunt, quàm quæ omnium ſubiecta oculis, quaſi ad publicum quoddam examen proponũtur. Et hæc quidem, Auditores humaniſſ. neceſſariò primùm dicēda videbantur, ne quis fortè putaret, me illotis, quod dicitur, manibus aggredi auctorem velle tam lepidum tamque terſum & egregiè doctum, eúmque ſtudioſis adoleſcentibus proponere, niſi iuſtam aut certè probabilem conſilij mei rationem primùm redderem. Occurrunt enim viri non imperiti quidem & ignari rerum, ſatíſne conſtanter facere videar, qui relictis, aut certè ſepoſitis ijs auctoribus, qui priſco & meliore ſeculo floruerunt, vnum è recentioribus aſſumam potiùs, & ad eum explanandum aggrediar, cùm alios penè innumerabiles, eóſque maximè quos poſteritas communi cōſenſu approbauit, explicare hoc tempore, pro mea conſuetudine & ex officio, debeam Ego verò, AVDIT. non ſum is, qui veteres, vti iam dixi potiùs quàm vetera eáque præclara vnquam probarim: ac ſi antiquam & recoctam doctrinam, temporum ratione citiùs, quàm dignitate & vſu æſtimarem. Quis enim tam alienus eſt à recta ratione & iudicio, qui hominũ ætatibus, non autem ſuo pretio aliquid æſtimandum, magníque ducendum putet? Sed eò prolapſa eſt hominum inuidētia & cæca opinio, vt noua pænè omnia, quamquam ſapientũ iudicio præſtantiſſima, non modò faſtidiant, ſed etiam, apertè damnent: quod idem ſuo ſeculo non temerè videtur ille cōqueſtus:

Eſſe quid hoc dicam (inquit) *viuis quòd fáma negatur,*
Et ſua quod rarus ſecula Lector amat?
Hi ſunt inuidiæ nimirum, Regule, *mores,*
Præferat antiquos ſemper vt illa nouis.

Quę quanquàm nos interdum moueant, retinenda tamen eſt cum rectè ſentientibus perpetua conſenſio, vt numquam iniquis imperitorum quorundàm opinionibus nos abduci patiamur. Quis enim Ennium vel Pacuuium Virgilio, quis Lu-

cano Andronicum Liuium, quis M. Tullij orationibus omni dicendi lepore ac copia tinctis forenſes & horridas actiones M. Catonis ſenioris anteponat? Equidem ſcio quàm nõ facilè ſe nouitas apud quoſdam inſinuet, vt honorificum aliquem locum obtineat: adeò

——nos noſtráque liuidus odit,
——& niſi quæ terris emota, ſuíſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit & odit:

Non quòd rectius in ea re iudiciũ adhibeat, neque quòd eo modo literarũm dignitatem augeri velit, ſed quia non niſi ægrè patiatur ſe vltimo haberi loco, ſi res in certamen veniat: & induſtria in excitare ſe nihilo plus poſſe ſperet. At id quàm ab æquo & bono, quàm à recta ratione alienum!

Si enim tam Græcis nouitas inuiſa fuiſſet
Quàm nobis, quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet
Quod legeret, tererétque viritim publicus vſus?

Quàm multi multa poſſint obijcere, vltrò mihi in mentẽ venit: ex ijs enim moroſi quidã & tetrici caſtigatores, quæcumque ſe vetuſtate commendant, ea pedè ſola & in primis omni honore habenda putant, nouis auctoritatẽ omnem fidemque detrahunt. In quo vt ſibi mirè placent, ita Plautinam cantionem in pergulis, in conuiuijs, in balneis, penéque dixerim medio ipſo foro perſonant:

Qui vtuntur, inquiunt illi, *vino vetere, ſapientes puto,*
Et qui libenter veteres ſpectant fabulas:
Antiqua enim opera & verba cùm vobis placent,
Nam nunc nouæ quæ prodeunt comœdiæ,
Multò ſunt nequiores quàm nummi noui.

Agnoſco inquam ego Comici verba, teneo mẽtem, ni fallor: non tamẽ boni illi viri mihi vnquã perſuaſerint id in omne ſcripti genus eſſe torquẽdum, quod de ſolis fabulis Poëta ille perſpicuè & aperte pronunciauit. Quibus nimiũ ſeueris iudicibus vt non minus grauem quàm argutum opponam teſtem, Lyricorum Principem Pindarum, quæſo, audiant: *αἴνει παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.* Vinũ vetus laudandum eſſe vult: at etiã recentiorum flores hymnorum ſuã quoq; laudem mereri grauiter ac verè teſtatur. Ita quidẽ doctrinam veterem ac eruditam nullus non laudat: quis tamen floridas, vt ita dicam, recentium quorundam hominum ſcriptiones, & quaſi tenellas nouáſque Muſarum corollas labore ac ſtudio concinnatas nõ aliquo putabit honore dignas, non

etiam debita ſua laude ornandas exiſtimabit? Vultis itaque vno verbo dicam quid ſentio, Auditores non poſſum faciliùs quàm Plinij iunioris arguta ſanè & opportuna ſententia: Sũ ex ijs qui mirer antiquos, inquit ille, non tamẽ ita vt ingenia noſtrorum temporum deſpiciam, neque enim in gignendis optimis laſſa eſt & quaſi effeta natura. Sit ergò recẽs Alciatus, dum tamen antiquam eius doctrinam eſſe cõſtet. Quid enim excellentem illam, & eruditorum omnium calculis probatã prudentium Iuris, quid eloquẽtiam, qua alijs præſtitit, in medium adducam? Sic enim iam olim non temerè didicimus hanc pulcherrimam Iuris dicũdi facultatem reuera πολυμάθιαν eſſe, & multiplicem atque vberem rerum optimarum penéque innumerabiliũ cognitionem, veram profectò & in actione poſitã, non vmbratilem quãdam & in puluere latentem decertationem, ſed in omnium oculis ac luce poſitam ſapientiam. Quid loquar de Alciati admirabili dicendi peritia, déque literarijs monumentis ab eo editis, quæ omnia nõ augeri verbis, nedum illuſtrari poſſe certò ſcio? Quanquã enim quidam è veteribus eleganter & acutè dixerit facillimũ eſſe laudare ſolem, cùm vbique præſto & ſemper eſſe poſſint laudationum argumenta penè innumerabilia: Ita cùm difficile non ſit hominem commẽdare, in quo tot egregiæ animi dotes eluceant: mihi tamen verendum eſt, ne quis obijciat illud olim à Phauorino nobili Philoſopho vſurpatum, Vituperari ſatius eſſe, quàm remiſſè laudari. Adde quòd ſi mihi aliquãdo ſtatuendum eſſet vt Alciatum quadam inſigni meritáq; laudatione exornarem, putarẽ equidẽ non alio eloquendi genere mihi opus eſſe quàm eo quo celebritatẽ nominis Alciatus eſt conſecutus: vt qui olim ad laudandum commodè Pindarum, non alia quàm Pindari lyra ſibi opus eſſe cenſebat. Quamobrem ſi certò teneam, nunquam aut rarò admodum, parem gloriam eſſe in dicente vel ſcribẽte, atque in eo cuius laudes oratione celebrantur: tamẽ rei difficultate nullo modo deterritus, non poſſum quin pro ingenij mei tenuitate Alciatũ commendem: quod ipſum tamen cùm pro tantilla mea facultate vix cõſequor, vt certè cuperem, huius meæ vocis teſtes aduocabo potentiſſimas & nobiliſſimas in Europa gẽtes, à quibus raram & exactã Doctoris huius ornatiſſimi eruditionem probatam fuiſſe à patribus accepimus. Primùm, teſtis eſt Italia, bonorum ingeniorum parens, quæ hunc Ferrariæ, Bononiæ, Ticini, ſumma omnium admiratione de ſuggeſtu

fulminantem, ius ciuile magno applauſu pariqúe auditorum concurſu & frequentia docentem audiuit. Teſtis Gallia, quæ cum Biturigibus per quinquennium aluit regiis allectum ſtipēdiis: Teſtis Germania quæ præ cæteris ſemper induſtrios & ſollertes homines habuit: quorum opera factū, vt literarū cultus & exercitatio, pridem extincta Gothorum incurſionibus, cœperit hac tandem mundi ſenectute reuiuiſcere. Teſtes exteræ nationes omnes, in quibus tamen eſt aliqua humanitas atque inſtitutio liberalis: quæ omnes vno ore, vnòque cōſenſu Alciatum excipiunt: ambabus, quod aiunt, vlnis amplexantur, adamant, exornāt. Et certè ea fuit egregij hominis ſuadela, vt etiam populos immanitate barbaros, multitudine innumerabiles, ſic etiā exteros abſentes demulſerit, vt mirer hoc penè vno Italo iuris ſtudium fuiſſe diuinitùs excitatum. Quę cùm dico, non eſt quod veſtrum quiſpiam exſpectet à me, vt nobiles huius noſtræ ætatis Iuris doctores inter ſe cōferam: neque enim id meum eſt: & quamquam mihi permiſſum ac conceſſum eſſe videretur, tamē ſcio in primis id & permoleſtum & odioſum ijs, qui ſeſe poſtponi alijs non tam facilè ferunt, quique vel ingenio, quod ait ille, cedere nolunt, in quo ſi putarem eos ne verbo quidem mihi fore moleſtos, tamen vt verè & ingenuè fatear,

——Non meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.

Sed quid immoror in ijs quæ omnibus eruditis hominibus probata eſſe confido? Enimuerò, auditores, non eſt mihi animus calculum adijcere meum ad eas diſputationes, quas magna ſua laude ſcripſit Alciatus ad Ius illuſtrādum: de Emblematum libello nunc temporis habeo dicere: de eo inquam libello, qui, vt vident omnes, perexiguus eſt, ſi molem ſcripti cōſideremus: at magnus certè & locuples & ornatus, ſi pretiū ſi dignitatem, ſi officinam rerum omnium ſelectiſſimarum, quæque ſtudio & cognitione omninò dignæ ſūt, egregiè inſtructam: ſi, vt vno dicam verbo bonorum mare aduertamus. Auſim equidem affirmare, nihil omninò eſſe quod philologi alioqui moroſi in eo deſiderēt, ſunt enim nō pauci, qui lōgiores verborum ambitus qui prodigioſas, vt ſic dicam, foliorū & paginarū amplitudines, qui prolixam in doctrina farraginem non temere faſtidiant. Quis enim tam patienti animo eam librorum molē euoluerit? an tantùm nobis relictum eſt temporis, an otij, an vitæ denique, quam tamen breuiſſimam

eſſe datam nemo non conqueritur, vt ad alia etiam præclara, & in quibus plus vtilitatis eſſe intelligimus, non primo quoque tẽpore properemus? Rectè Callimachus ille Grãmaticus, & iure quidem dicebat, magnum eſſe malum: vt intelligamus homines inſigni reuera magnóque dãno mulctari, quibus libri tam multi atque ampli euoluendi proponũtur At vt permulti ſunt qui proxilitatẽ auerſentur, ſic profectò alij quidã nominari hoc loco poſſunt nõ illiterati. nõ inertes, neq; poſtremo in numero ponendi, qui ſimilitudinem, ſatietatis matrem, vt cramben bis malè recoctam planè refugiant. Quid enim de ijs loquar, qui ægrè admodum ferunt ſibi quaſi onus quoddam grauiſſimũ impoſitum humeris, vt multis multa cõquirant, & nõ niſi labore indefeſſo moleſtóque ſtudia perſequãtur? Sunt etiã permulti auctores qui manibus terũtur, in quibus ſingulis non niſi fortaſſe ſingulas virtutes reperire eſt: adeò nihil ab omni parte beatum, aut omnibus abſolutũ perfectumq; numeris reperiri à nobis poteſt Scio alios quoſdam doctos & vtiles eſſe libros, è quibus res memoria dignas exprimimus: alios qui verborum puritatem & elegantiã doceant: alios denique qui nonnumquã vtile dulci permiſceãt. Nihil dico de ijs qui nihil niſi ſpinas habent aut ijs qui propter obſcurũ dicendi genus; aut inſperſas opiniones erroneas pium & cordatum Lectorem ſæpenumerò à legendo reuocant. Quis verò in hac Emblematũ officina, & quaſi locuplete rerum optimarum penu breuitatem nõ laudet? quis varietatem rerum iucundiſſimam, & exactam pulcramque copiã non amplexetur? quis multiplicem vnius libelluli theſaurum exigua mole comprehenſum, non putabit excolendũ, & nocturna diurnáque manu verſandũ? Vt enim de prima illa virtute, qua breuis eſt, primo loco: certè Homerus ingeniorum vertex, quos egregios & ſapientes viros effingit, eoſdẽ etiã in dicẽdo parcos eſſe dicit: quãtúmq; mea mẽs diuturna lectione repetere poteſt, & veterem hiſtoriam recordari, non ægrè reperio, quamdiu manſuerunt incorrupti hominũ mores, ſermonem fuiſſe parciſſimũ & breuiſſimum Quod ijs perſpicere facillimum erit, qui priorum temporum auctores cum ijs qui poſteri ſucceſſerunt, vnà cõferre volent: vt Orpheum, Linum, & alios cum Homero, cum Heſiodo: Socratẽ, Platonem cum Chryſippo: cum Galeno Hippocratem. Veterũ enim ſapientum fuere ſententiæ perbreues, quaſi decreta quædam & placita, vt illa celebrata omnibus Pythagoræ ſymbola, Socratis, &

tis, & aliorũ quorundam ſapienter & argutè, doctè grauitérque reſponſa quæ hodie circumferuntur, quibus quid eruditius, neruoſius, quid admirabilius? Nihil dico de Solonis legibus Athenienſium, Lycurgi Spartanorum: nihil de duodecim Tabulis, quibus mira breuitate contractis tam diu Romani vſi ſunt, vt nõ videam quid amplius poſteris acceſſerit, cum Philoſophia primùm loquax eſſe cœpit: vt ad rem Poëtæ illud hoc loco exclamare lubeat,

—laudato ingentia rura, Exiguum colito.—

Prætermiſeram Epictetum, in quem permulta cõfertur laus, quòd duobus verbis ἀνέχου καὶ ἀπέχου vniuerſam Philoſophiam complexus eſt. Quod tamen ita nolim ſeuerè accipi, vt omnino exulare velim dicẽdi copiam, non vtilem modò, ſed etiam neceſſariam: at vt veſtrum quiſque intelligat Alciatum ſua illa breuitate concinnum & gratum omnibus nõ iniuria videri. Iam verò quis breuem illã & argutam priſcæ doctrinæ ſyluam non pluris habendam ducet, quam immanes ſcriptorum quorundam paginas, quæ mihi perinde videntur ac cibi neſcio qui, ex quibus alimenti minimum, reliquiarum multò plus, vt in cochleis & teſtudinum genere capitur? Sed pergamus quæſo ad varietatem illam qua ſe commendat, qua in delicijs habetur, qua ſtudioſos paſcit animos, qua eruditam cogitationẽ ſuſpenſam tenet. Quod cùm meditor vnà mecum, exiſtimo eos ineptos eſſe miniméque diligentes, qui ſemper idem aut legunt, idémque ſemper canunt, neque varietate rerum, quam nobis natura ipſa commendauit, ingenium perpoliunt. Quid enim morer Senecę, acuti hominis, vitæ tamen inſtituto planè Stoïci, monitum conſiliúmque grauiſſimum, quo non obſcurè variam lectionem, vt alienam à ſtudijs inſectatur? Reuera hic magni nominis Philoſophus nõ ſine iudicio videtur ſuã ea de re ſententiam dixiſſe: ſed nos naturæ certiſſimum quoddã præſcriptũ ſequimur, eíque paremus; quo nomine nullus eſt, opinor, qui nobis moleſtus eſſe debeat. Nam quocumque oculorũ aciem flectamus, quamcumque in partem ſeſe mens humana recipiat, multiplex & varium non tam numero, quàm infinitate diſtinctum deprehendemus. Plantarum enim, florum, herbarum magna eáque admirabilis eſt in omni genere varietas: tam diuerſa animalium facies, ea colorũ certè innumerabiliũ diſtinctio. Imò verò terrã ipſam videm⁹ hac parte mõtibus eminẽtem, illa lacunoſam, fontium quadã perennitate,

fluminum, lacuum, vaſtóque Oceano irriguã. & certè à terra ſecretam, vt ipſa ſui maximum omnibus vbique ſpectaculum præbere videatur. Cuius naturæ tam ſapientis & prouidæ ſolertiam, homines ingenio maximè, & arte feliciter æmulati ſunt, ijs præcipuè rebus quæ literarum monumentis continentur. Etenim rectiſſimè putarunt ingenium humanum nõ eſſe ita ſterile & infecundum, & quaſi cancellis circumcluſum, vt ſua vi non continere poſſet ea omnia, quæ abundans & opulenta natura educere voluiſſet. Ne tamen vos morer pluribus, Auditores, ſi conferre libeat hunc tantillum libellum cum alijs longè plurimis: & ſi maturè iudicium adhibere par ſit; quis non capietur admiratione vbi obſeruauerit, in eo vno innumerabiles opes contineri, quæ non niſi magna difficultate ſummoque ſtudio in permultis alijs commodè obſeruari poſſint? Vt enim id aliqua parte reuocem quaſi ad calculos, in Alciato puram, terſam, & antiquam dictionem nullus, vt opinor, deſiderabit: acumen logicum non abeſt à præclara illa fabrica & inuentione rerum tam multarum: non iudicium & ordo, quo res tam variæ colligerentur: non hiſtoria rerum permultarum: non philoſophia morum & naturæ quæ tota in omnibus Emblematis occupatur: vt quemadmodum in Homero plerique veterum dixerunt eſſe diſciplinarum omnium officinam quandam locupletem: ita in Alciatum liberrimè concurrunt, quæ homines eruditi & ingenioſi laudatã aliquam ideam poſſint effingere. Quæ certè omnia non ideò à me dicuntur, vt aliquis veſtrûm putet me tam libera & aperta laudatione meos qualeſcumque in hunc auctorem labores venditare cupere: quòd profectò quàm alienum ſit à meo ſenſu, facilè quiuis intelligeret, ſi verecundum animum meum, ſi meæ vitæ rationem, ſi minimum penéque nullum ſtudiorum progreſſum viderit. Neque verò is ſum qui Alciati, viri certè maximi, dignitatem rarámque doctrinã cum mea tenuitate conferre audeam: Ille enim vir πολυΐστωρ καὶ πολυμαθὴς iocando liberè relaxandóque animum, Emblemata omni ſale & lepore Attico tincta effudit: nos induſtria, ſtudio, cogitatione, ſenſu denique omni nullum non lapidem mouemus, vt ſi pro dignitate non poſſumus ad vmbilicum perducere quæ cogitamus, ſaltem tamen admiratione quadam rapti, coniectanea noſtra qualiacumque potiùs, quàm ſeriæ doctrinę fructũ aliquẽ proponamus. Ille, vti ſe res offerebat (quãdo maximè à Iuris profeſſione honeſtã & liberã ceſſationẽ impetrabat) in medio ſuo otio negotiũ

literariũ cõſectatus, rem quidẽ pulcherrimã, dignámq; omni regio apparatu, eruditorũ hominũ oculis ſpectandã propoſuit: ego verò, vt libelli huius guſtum aliquẽ meo arbitratũ perciperẽ, innumerabiles penè auctores Græcos & Latinos aliqua quod certè audeo dicere, diligẽtiã & voluptate animi deuoraui, eámq; continuam operam in perquirẽdo fixi atque locaui, vt qui Siſyphus verſat ſaxum, ſudans nitendo, ſed neſcio tamẽ an hilum profecerim. Et hęc mea certè mẽs, ea cogitatio, id iudicium, Auditores, vt cùm ea de re apud vos tam liberè verba faciam, poſſim adoleſcentiæ lapſum deprecari. Fateor enim neſcio quo ætatis feruore ante annos ſeptem contuliſſe & ſublegiſſe me in libelli quandam formam aliquas minutias; quas cùm amicis aliquot meis oſtendiſſem, mihi auctores fuerunt, vt de ijs edẽdis tum primùm cogitarẽ, & in publicã edi lucẽ paterer. Id certè, ne quid ego diſſimulem, mihi tum valde placuit, vt qui meorùm ſtudiorũ aliquod vel minimum ſpecimen non ægrè ferrem ſtudioſis eſſe conſecratum: ad eámque rem citiùs quàm licebat, neque tã maturè, vt oportebat, ad Chriſtophorum Plantinum, ciuem Antuerpienſem, & Regium Typographũ, ſcripſerunt amici meo nomine, vt quemadmodum is ipſe mihi coram pro ſua facilitate primùm hîc Lutetiæ pollicitus erat, deinde per literas idem non inuitus confirmârat libellus prælo committeretur: quod tamen, vbi exẽplar ad eum miſiſſem, penè omninò *αὐτόγραφον*, & reuera *κακόγραφον*, diuturna & moleſta negotiorũ mole auocatus, tam citò præſtare non potuit, vt ipſe conſtituerat. Sed ea tandem edita ſcholia, immatura penè omninò, neque digna ſatis quæ hoc tẽpore, tam eruditis hominibus abundanti, lucem ferrent: tamen excepta cum applauſu à ſtudioſis, mihi animos admouerunt, vt quę inculta parúmque terſa eſſe ſcirem, ſumpto quodam ocio libero corrigerem. Meæ itaque partes ſunt, vt cùm mihi tam gratos eruditorum hominum animos expertus ſim, qui pro eo labore, alioqui tenui, gratias mihi non ſemel habuerunt de caſtiganda illa editione cogitem: tum vt reſpondeã hominum de me bene meritorum exſpectationi, tum vt adoleſcentũ ſtudia quacumque tandem ratione iuuare pergam. Quod negocium citiùs confeciſſem, & alacri ſtudio maturaſſem, niſi profeſſionis meæ continua cura & laborioſa contentio, in qua ceſſatori eſſe non licet, me penè omninò à ſubceciuis ſtudijs abſtraxiſſet: niſi inquam me toto iam ſexennio

inexercuiſſet. Neque verò tam facile eſt ei qui noſtræ huius profeſſionis munus ſuſtineat, animum ad res tam varias & multiplices applicare; quem certè magnum & arduũ laborem ſi qui tam facilem eſſe putant, vehemẽter admodum errãt. Nullus enim planè animus eſt vel adeò rectè à natura informatus, vt hoc quicquid eſt quod facere debemus ex officio, qui non modò agendo, verùm etiam cogitãdo poſſit ſuſtinere. An vos aliam cauſſam eſſe vllam putatis, cùr in tanto honore quo maximè artes aluntur, tam pauci reperti ſunt hactenus qui in hac profitenti laborioſa contentione pro dignitate verſati ſint? Non eſt longè repetenda ratio: ſunt enim omittendæ voluptates, prętermittenda ſtudia delectationis: ludus, iocus, conuiuia, confabulationes omnium penè familiarium deſerendæ. Quæ res vt plurimùm ardua & difficilis, in hoc genere homines à labore honeſtoque conatu ſtudiorum humanitatis auocat, & interdũ omninò abſtrahit. Non longè abiero, dicamque hoc tẽpore quod tacitus nullo modo prætermittere poſſum: noſtra hæc profeſſio longè grauior eſt, magíſque ſeria, quàm ſuſpicari vnquam aut percipere poſſunt qui dolium hoc numquam volutarunt. Nulla ſiquidem ars eſt digna hominis liberaliter educati ſtudio, cuius non aliqua cognitione oporteat tinctum eum eſſe, qui munus hoc aliqua laude & hominum approbatione ſuſtinere meditetur. In quo ego docendi munere obeundo quantò magis in dies prouehor, tantò etiam magis intelligo quàm abſim à perfectione ſummorum operũ, huiuſque profeſſionis dignitate: vt quamquam videar pleriſque nunc extra laboris aleã poſitus aliqua mea induſtria & exercitatione, imò verò hominum eruditorum approbatione; tamen haud dubiè fateri cogar, me fundamenta quæ cogito, nondum bene iecisſe. Et hæc quidem quamquam veriſſima eſſe conſtet, ſcio tamen quàm imperitis & parũ cautis adoleſcentibus arrideãt potius exoterica, potiùs quàm acroamatica: quàm placeant, non ſolertes & induſtrij, non laborioſi & ingenioſi doctores, ſed clamoſi quidam & importuni ardeliones, vt etiã fumorum venditores qui audaciam quadam impudẽti & intolerabili, iuuentutẽ ſibi deuinciunt, eóq; nomine literarũ gloriam inſigni quodam faſtu cõplere non verentur. Quid enim nos, nos inquam laborioſi & induſtrij, non vbicumque fæciſcè ſcholaſticæ probamur? quia faſtum omnem præcludimus: quia malumus ſtudere vtilitati audientium quàm voluntati:

non pendemus ab aura populari: huic multorum capitum belluæ non obſequimur,& hinc illæ lacrymæ, Auditores, vt nemini mirum ſit,cùm etiam Iupiter ipſe,vt eſt in adagio vetere, ne quidem placere omnibus poſſit. Sed vna tamen optimè factorum conſcientia, & doctorum quorundam hominũ de noſtris ſtudijs grauiſſimo iudicio ſuſtentamur atque animum colligimus: quamquam nihil ſit quod me pœnitere debeat, vt eorum hominũ qui euentu metiuntur omnia fortunam incuſare velim. Licet enim minimè gloriari poſſim, vt ille, *Cui mille Siculis errabant in montibus agna*: neque cantare audeam quæ:

——ſolitus ſi quando armenta vocaret
Amphion Dircæus in Actæo Aracintho.

Tamen mea ipſe ſorte contentus,ſi fas eſt,ſi licet, Auditores,dicam ingenuè:

Non ſum adeò informis: nuper me in littore vidi
Cùm placidum ventis ſtaret mare, numquam ego Daphnim
Cantando m tuam,ſi numquam fallit imago.

Sed iam nimis multa de me: in qua nimirum commemoratione vereor ne quis exiſtimet me meas merces alienis nominibus velle cariùs vendere, quod ſi facio, mei planè ſum immemor,vt qui naſutis hominibus me ridendũ propinem. At ne patiar vos hinc ſatiatos diſcedere, néve aberrem à ſcopo quem mihi primùm propoſueram, vtque vno quaſi faſce complectar quæ hactenus á me dicta ſunt, quæſo: ſtudioſi Adoleſcentes (vos enim iam alloquor, in quorum gratiam noſtri hi labores inſtituti ſunt) quæſo inquam, noſtri huius auctoris antiquam doctrinam diligenter obſeruemus & exoſculemur: peritiam iuris admiremur: eloquentiam conſectemur, ſuccinctum dicendi genus eodem cum doctis hominibus conſenſu approbemus: varietatem certè grauiſſimam iucundiſſimamque veneremur: cuius ſingulas eáſque admirabiles virtutes ſi penitus intuemur, theſaurum habemus nullo auro nulliſque gemmis conferendum: multóque magis admirabilem, ſi eius vnius ſelectiſſimas doctrinæ gemmas cum aliorum vel certè permultorum floſculis comparemus. In quo Emblematum libello mea qualicumque commentatione illuſtrando, non puto me omninò malè bonas horas collocaſſe: quamquam id dictum nolim, vt cornicibus,quod aiunt, configam oculos, aut me apud vos efferam impenſiùs,quod neque veſtra de me expe-

ſtatio, neque meus pudor vnquam pateretur. Sed hoc vnum contendo: excuſetur quæſo (id enim mihi non ſemel deprecandum) excuſetur inquam nimius adoleſcētiæ meæ feruor, qui libellum quaſi è nido implumem, vt ita loquar, & vt immaturum fetum emitti permiſerim: excuſetur denique nimia fortaſſe tarditas, quæ effecit vt nondum ſatis mihi facere potuerim, neque ſupremam admouere manum in eo diligēter emendando, eò quòd continuum mearum prælectionum penſum ab eo quod tandiu mihi propoſueram, me diutius auocarit. Sic enim mihi firmo quodā animi propoſito ſtatui, vt quandiu mihi liberè ac quietè verſari hac in Academia licuerit, efficiam vt qui eruditis hominibus rationem mei otij conſtare velim. Quid enim verear apud vos meas hic fateri delicias? ADOLESCENTES optimi.

Muſæ noſter amor Permeſsides.

In quarum ſtudio quamquam moleſto & ærumnarū pleno, honeſto tamen & laudabili, ſic me contineo, ſingulari Dei beneficio, vt nullus vnquā fuerit adoleſcens, qui me toto iam ſexennio profitentem de ſuggeſtu audierit, cui tamen modeſtia cōmendata ſit, cui honeſti cultus, cui denique humanitatis litteræ, qui idem mihi ex animo non fuerit obſecutus. Nihil moror aliorum ſtudia & labores certè multos ſollicitudinum plenos, per me licet, oblectentur alij cæcis quibuſdā cupiditatibus: alij fori iurgia conſectentur. hi rei militari, aut mercaturæ faciundæ totos ſeſe dedant: alij lucris inhient, & optima ſacerdotia vel prece vel pretio, ſi poſſint, aucupari non deſinant:

Me verò primùm dulces ante omnia Muſæ
Quarum ſacra fero ardenti perculſus amore,
Accipiant, cælique vias & ſidera monſtrent.

DIXI.

EMBLEMATVM INDEX IN LOCOS COMMVNES AD STVDIOSORVM COMMODITATEM DIGESTORVM.

Numerus ad Emblematis cuiuſque refertur ordinem.

INſignia ducatus Mediolanenſis. *Emblema.* 1
Mediolanum. 2
Nunquaã procraſtinandum. 3

DEVS ſiue RELIGIO.

In Deo lætandum. 4
Sapientia humana, ſtultitia eſt, apud Deum. 5
Ficta Religio. 6
Non tibi, ſed religioni. 7
Qua dij vocant eundum. 8

VIRTVTES.

FIDES.

Fidei ſymbolum. 9
Fœdera. 10
Silentium. 11
Non vulganda conſilia. 12
Ne quæſtioni quidem cedendum. 13

PRVDENTIA.

Conſilio & virtute Chimęram ſuperari, hoc eſt, fortiores & deceptores. 14
Vigilantia & cuſtodia. 15
Νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν, ἄρθρα, &c. 16
Πῆ παρέβην. τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη. 17
Prudentes. 18
Prudens magis quam loquax. 19.
Maturandum. 20
In deprehenſum. 21
Cuſtodiendas virgines. 22
Vino prudentiam augeri, 23
Prudentes vino abſtinent. 24
In ſtatuam Bacchi. 25
Gramen. 26

IVSTITIA.

Nec verbo, nec facto quemquam lædendum. 27
Tandem, tandem iuſtitia obtinet. 28
Etiã ferociſſimos domari. 29
Gratiam referendam. 30
Abſtinentia à muneribus capiundis. 31
Bonis à diuitibus nihil timendum. 32

FORTITVDO.

Signa Fortium. 33
Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. 34
In adulari neſcientem. 35
Obdurandum aduerſus vrgẽtia. 36
Omnia mea mecum porto. 37

CONCORDIA.

Concordię ſymbolum. 38
Concordia. 39
Concordia inſuperabilis. 40
Vnum nihil, duos plurimùm poſſe. 41
Firmiſſima conuelli non poſſe. 42

SPES.
Spes proxima. 43
In ſimulacrum Spei. 44
In dies meliora. 45
Illicitum nihil ſperandum. 46
Pudicitia. 47
VITIA.
PERFIDIA.
In victoriam dolo partam. 48
In fraudulentos. 49
Dolus in ſuos. 50
Maledicentia. 51
In receptatores ſicariorum. 52
In adulatores. 53
Et qui ſemel ſua prodegerit, alinea credi non oportere. 54
STVLTITIA.
Temeritas. 55
In temerarios. 56
Furor & rabies. 57
In eos qui ſupra vires quidquã audent. 58
Impoſſibile. 59
Cuculi. 60
Veſpertilio. 61
Aliud. 62
Ira. 63
In eum qui ſibi ipſi damnum apparat. 64
Fatuitas. 65
Obliuio paupertatis parens. 66
SVPERBIA.
Superbia. 67
Impudentia. 68
φιλαυτία. 69
Garrulitas. 70
Inuidia. 71
LVXVRIA.
Luxuria. 72
Luxurioſorum opes. 73
Tumulus meretricis. 84
In amatores meretricum 75
Canendum à meretricibus 76
Amuletum Veneris. 77
Inuiolabiles telo Cupidinis. 78.
Laſciuia. 79
DESIDIA.
Deſidia. 80
Deſidiam abijciendam. 81
In facilè à virtute deſciſcentes. 82.
Ignaui. 83
AVARITIA.
Auaritia. 84
In auaros. 85
In aulicos. 86
In ſordidos. 87
In diuites publico malo. 88
In auaros vel quibus melior conditio ab extraneis offertur. 89
GVLA.
Gula. 90
Ocni effigies. 91
In paraſitos. 92
Paruam culinam duobus ganeonibus non ſufficere. 93
Captiuus ob gulam. 94
In garrulum & guloſum. 95
Doctorum agnomina. 96
NATVRA.
Natura. 97
Ars naturam adiuuans 68
In iuuentam. 99
In quatuor anni tempora. 100
ASTROLOGIA.
Scyphus Neſtoris. 101
Quæ ſupra nos, nihil ad nos, 102.
In Aſtrologos. 103
Qui alta contemplantur, ca-

dere. 104. AMOR.
Potentiſſimus affectus, amor. 105.
Potentia Amoris. 106
Vis Amoris. 107
In ſtudioſum captũ amore. 108
ἀντέρως, id eſt amor virtutis. 109
ἀντέρως, amor virtutis alium Cupidinem ſuperans. 110
Dulcia quandoque amara fieri. 111
Ferè ſimile ex Theocrito. 112
In ſtatuam Amoris. 113
In obliuionem patriæ. 114
Sirenes. 115
Senex puellam amans. 116
In colores. 117
FORTVNA.
Virtuti fortuna comes. 118
Fortuna virtutem ſuperans. 119
Paupertatem ſummis ingenijs obeſſe ne prouehantur. 120
In Occaſionem. 121
In ſubitum terrorem. 122
In illaudata laudantes. 123
In momẽtaneã felicitatem. 124
Ex damno alterius, alterius vtilitas. 125
Bonis auſpicijs incipiendũ. 126
Nihil reliqui. 127
Malè parta, malè dilabuntur. 128.
Semper præſto eſſe infortunia. 129
Remedia in arduo, mala in prono eſſe. 130
HONOR.
Ex arduis perpetuũ nomẽ. 131
Ex literarum ſtudijs immortalitatem acquiri. 312
Tumulus Io. Galeacij. 133
Optimus ciuis. 134
Strenuorum immortale nomen. 135
Nobiles & generoſi. 136
Duodecim certamina Herculis. 137
In nothos. 138
Imparilitas. 139
In deſciſcentes. 140
Æmulatio impar. 141
Albutij ad Alciatum, &c. 142
PRINCEPS.
Princeps ſubditorum incolumitatem procurans. 143
In ſenatũ boni principis. 144
Conſiliarij principum. 145
Opulentia tyranni, paupertas ſubiectorum. 146
Quod nõ capit CHRISTVS, rapit fiſcus. 147
Principis clementia. 148
RESPVBLICA.
Salus publica. 149
Reſpublica liberata. 150
VITA.
In vitam humanam. 151
Ære quandoque ſalutem redimendam. 152
MORS.
Cum laruis non luctandũ. 153
De morte & amore. 154
In formoſã fato præreptã. 155
In mortem præproperam. 156
Terminus. 157
Opulenti hæreditas. 158
AMICITIA.
Amicitia etiam poſt mortem durans. 159
Mutuum auxilium. 160
Auxiliũ numquã deficiẽs. 161

Gratiæ. 162

HOSTILITAS.

In detractores. 163
Inanis impetus. 164
Aliquid mali propter vicinum malum. 165
In eum qui truculentia ſuorũ perierit. 166
ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα 167
A minimis quoque timendũ. 168.
Obnoxia infirmitas. 169
Vel poſt mortem formidoloſi. 170

VINDICTA.

Iuſta vindicta. 171
Iuſta vltio. 172
Parem delinquentis & ſuaſoris culpam eſſe. 173
Alius peccat, alius plectitur. 174
Inſani gladius. 175

PAX.

Pax. 176
Ex bello pax. 177
Ex pace vbertas. 178

SCIENTIA.

Doctos doctis obloqui nefas eſſe. 179
Eloquētia fortitudine præſtãtior. 180
Facundia difficilis. 181
Antiquiſſima quęque cõmenticia. 182
Inſignia poëtarum. 183
Muſicam Dijs curæ eſſe. 184
Litera occidit, ſpiritus viuificat. 185
Dicta ſeptem ſapientum. 186

IGNORANTIA.

Submouendam ignorantiam. 187
Mentem non formam plus pollere. 188
Diues indoctus. 189

MATRIMONIVM.

In fidem vxoriam. 190
Reuerentiam in matrimonio requiri. 191
In fecũditatem ſibi ipſi damnoſam. 192
Amor filiorum. 193
Pietas filiorũ in parētes. 194
Mulieris famam, non formam vulgatam eſſe oportere. 195
In Pudoris ſtatuam. 196
Nupta contagioſo. 197

ARBORES.

Cupreſſus. 198
Quercus. 199
Salix. 200
Abies. 201
Picea. 202
Cotonea. 203
Hedera. 204
Ilex. 205
Malus medica. 206
Buxus. 207
Amygdalus. 208
Morus. 209
Laurus. 210
Populus alba. 211

FINIS INDICIS EMBLEMATVM.

INDEX RERVM ET VERBORVM QVÆ HIS COMMENTARIIS CONTINENTVR.

A

ABdomen. 433
Abies. 899. ſcetis apta,ibid.
Abſtemius. 163
Abſtinentia ab eſu piſcium. 19
Accola quid. 237
Acheloï cornu. 559
Achilles formoſiſsimus Græcorum. 479
Achilles vt tractarit Hectoris corpus. 712
Achilles flaua coma. 549
Achillis ſepulchrum. 636
Achillis arma ad Aiacis tumulum delata. 193
de armis Achillis contentio. ibid.
Achiui. 772
Actæon in ceruum mutatus. 291
Actæones venatores. ibid.
de Actæone varia. ibid.293
Ad finem vbi perueneris, ne redeas. 111
Admiſſarius pro homine immoderatæ libidinis. 370
Adoleſcentia maximè feruida, &c. 129
Adoleſcentis deſcriptio. 305
Adoleſcentiari pro luxuriari. 542
Adonis. 381
Adorea quid. 873
Aduerſus Solem ne meito. 13
Adoraturi ſedeant. 18
Aduerſæ res ſtatim accedunt, tardè recedunt. 619
Adulatio in aulis Principum. 229
Adulator vt Chamæleon. 296
Adulatorum mores. 296.297
Adulatorium vnde dictum. 129
Aegyptij ſymbola repererunt. 1
Aegyptij cur oculum in ſceptro regio poſuerint. 140
Aegyptij quid per leonem deſignarint 119
Aello harpyia. 214
Aemulatio impar. 665
Aeneæ pietas. 871
Aenigma. 32
Aenigma de teſtitudine. 878
Aenigmata. 4
Aeſchylus poëta. 161
Aeſculapius cur Deus habitus. 698
ſub forma ſerpentis cultus, ibid.
Aetates tres. 849
Aethiopem dealbare. 318
Aethiops non albeſcit. ibid.
Affectus iuſtitię debent cedere. 196
Affectus moderandi ſunt. 302
A fronte & à tergo. 140
Agamemnon. 276
Agamemnoni cur vitio detur. 307
Agamemnonis clypeus. 312
Agamemnonis leo, ſymbolum. 20
Agathocles peripateticus, 351
Agendi initium ſecúdum vires cuiuſque ſumendum. 151
Agentes & conſentićtes pari pœna puniendi. 778
Ageſilai cordatum reſponſum & conſilium. 95
Aglaia. 738
Agrippa fictitius. 106
Aiax qualis apud Homerum. 601
Aiax vnde dictus. 277

Aiax ſeipſum interfecit. 786
Aiaci tumulus vbi. 276
Aiacis inſania. 786
Alauda in gramine nidificat. 182
Alba veſtimenta in conuiuijs. 552
Alboris ſignificationes. 546
Album & purpureum quid. 549
Albus color. 548
Albus color gaudij ſignum. 551
Albutij ad Alciatum. 668
Albutius. ibid.
Alcæa cauda leonis. 327,326
Alce fera. 54
Alciatę gentis ſymbolum. ibid.
Alciati methodus in ſtudiorū curſu. 134
ſymbolum. 556
Epigramma in detractorem 665
laus in aliena patria. 669,670
Alciatus in pædotribas. 741,742
Alcibiades. 296
Alcibiadis factum vt populi rumores inhiberet. 387
Alcimenes auceps. 474
Alcion vnde. 800
Alcionij dies qui. ibid.
Alcyonis ſollertia. 799
Alcyonum ſollertia in nidificando. 800
Aleuadæ Theſſali. 226,228
AlexanderMagnus cur annulum ori Hyphæſtionis appreſſerit. 101
ambitioſus. 309
Alexandri magni peruicacitas. 55.& 56.
Alexander Phereus tyrannus occiſus. 228
Ἀλέξειν quid. 382
Ἀλεξητήριον & ἀλεξιφάρμακον. 382
Aliud agere qui dicantur. 134
Alius peccat,alius plectitur. 780
Ἀλλοπρόσαλλος. 326
Ama tanquam oſurus,&c. 129
Amabiles poſt mortem. 765
Amalthæa vnde dicta. 557
Amaltheæ hiſtoria. 559
cornu quid. 557,558
Amans verè ſemper amat. 729
Amantes cur pallidi. 914
Amantium conditio per buxum repræſentata. 913,915
Amaranthus tumulis appoſitus. 637
Amaranthus. 918
Amaſidis fatum. 242
Amatores nullum periculū detrectant. 515
Amazones cum Chimæra, id eſt, capra collatæ. 114
ab Hercule deuictæ. 653
Ambages quid. 202
Ambitio principes occæcat & perdit. 307
Ambitioſi & auari lupo ceruario comparantur. 337
Amens. 100
Amici plures oppreſſerunt quàm inimici 125
Amici qui diligendi. 728
Amici veri typus. 725
Amicitia poſt mortem curans. 727
Amicorum duo genera. 525
Ἀμνηστίας lex. 634
Amor ex otio, & idem laborem creare dicitur. 521'522
Amor igne fortior. 488
Amor ignis. 487
Amor honori cur iunctus. 89
Amor duplex quid alijs ſignificet. 495
Amor cur alatus. 518
cæcus 519,523
τυφλὸς & τυφλοποιός. ibid.
igneus. 520
Amor omnia domat. 482,486
Amor quomodo ab amore ſuperetur. 499
Amor potentiſſimus affectus. 476
Amor aliger. 487
filiorum. 665
cur nudus. 515
cur puer. 516
pharetratus cur. 517,518
Amor fulmine ſuperior. 485
Amor Hederæ comparatus. 907
Amor γλυκύπικρος. 506.918
Amor & vinolentia celari non poſſunt. 515

Amor turpis quomodo poſſit euita-ri. 373
Amor triplex 495
Amore plus effici quam vi. 487
Amoris deſcriptio. 513,514
potentia. 481
vis. 485
fel & mel. 506
antidotum. 534.535
inconſtantia. 516 523
in Amoris ſtatuam. 512,513
Amoris vulnera ex oculis. 532
Amuletum in obtrectationem. 746
Amuletum quid & vnde. 382.386
Amygdalus. 916
Anacharſis Scytha. 971
Anagrammatiſmi ratio quæ. 32
Anas. 285
Anchora quid. 673
Thalaſſiarchi Gallici. ibid.
Anchorę alligatus Delphin. ibid.
Anchoram ſacram ſoluere. ibid.
Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. 220,223
Angeronæ effigies. 101
Angli diuinatoris vana prædictio. 471
Anguilla lubrica. 153
Anguillas qui dicantur captare. 420
Anguis tortilis, inſigne Mediolan. ducum. 42
Anguis præſagium. 44
Anguis Ambroſianus Mediolani. 699
Anguis ſibi caudam mordens. 43
Anima ſicut auriga. 302,303,304
Anima de cœlo eſt. 73
Anima ſicca ſapientiſſima. 166
Anima alijs omnibus rebus corporalibus præferenda. 708
Animalia pro dijs habita. 448
Animalium genera. 447
Animi voluptas magnum virtutis premium. 134
Animi partes duæ. 446
Animum mutare difficile. 316,317
Animus an in corde an in cerebro. 447
Animus ab externis minimè pendēs. 237
Animi quatuor tempora. 458
Ἀνομία. 950
Annon leone vſus pro iumento 101
Annulus in primis nuptijs cur detur 879
Annulus, ſignum ſeruitutis. 18
Arctum annulum ne geſtato. ibid.
in Annulo Dei figuram ne habeto. 14.
Annus luctus. 128
Ἀντέρως, id eſt, amor virtutis. 493,494
Ἀντέρως, alium Cupidinem ſuperans. 499
Anteuorta & poſtuorta. 140
Antiochi ſtratagema in Galatas. 586,587
Antiochus & Charicles fratres. 889
Ἀντίπαλος quid. 508
Ἀντιπελαργεῖν. 205
Antiquiſſima quæque commētitia. 818
Antonij facinus. 398
Antonius patriæ peſtis. 200
M. Antonius tyrannus. 399
Aper Erymanthæus. 653
Apes citius pungunt pollutos libidine. 507
Apum natura. 691,692
Ἀφροδίτη vnde dicta. 491
Apicius. 428
Ἀπεψία cur veteribus laudata. 125
Apollo vbi natus. 456
Apollo & Bacchus cur iuncti. 456
Apollo Loxias. 4
Ἀποτροπαῖα. 382.386
Aqua quid. 822
Aqua cur pro ęrumnis vehementioribus accipiatur. 255
Aquæ vitreæ. 420
Aqualis & malluuium. 208
Aquila, imperij ſymbolum. 23
Romanorum ſymbolum. 21
inſigne Romanorum. 218
Iouis. 63
in ſtemmatis. 826
pro ſtemmate Imperatoris. 216
Aquilæ omen. 219
præſtantia. 218,219

Aquilæ & Scarabei diſsidium. 761
Aquilæ ſacræ aues quibus. 219
Aquilino naſo homines. 219
Arabum aſſentatio. 206
Arbor quid. 822
Arcades βαλανοφάγοι cur. 522
Arcades primi Lunam obſeruarunt. 942
Arcades cur προσέληνοι dicti. 94..644
Archilochus poëta maledicus 287. 288
Archilochia edicta,&c. 288
Ardea. 405
Ardeliones, eorúmque ſtudia. 404. 405
Ardeola ſtellaris. 405
Axerduis perpetuum nomen. 623
Ἀρετὴ ἀπὸ τοῦ ἐρεῖν. 479
Ariadne à Baccho rapta. 169
Aries amatorem ſignificat. 368
Aries vir gregis. 369
Aries in aureo vellere. 854
Arionis a Delphino ſeruati hiſtoria. 424.
Ariſtides cur Athenis pulſus. 148
Ariſtippi cantio. 706
Ariſiomenes. 217
Ariſtoteles ingratus in præceptoré. 332,333
Ariſtoteles cur ἡμίονος dicatur. 332
Ariſtoteles & Cicero φίλαυτοι. 351
Armorum ſymbola. 39
Arrogantes. 350
Arſinoës mira in liberos pietas. 868
Ars ſua cuique pro viatico. 451,453
Ars naturam adiuuat. 450
Artem qui ſequantur. 454
Artes liberales quam illiberales ſequi ſatius. 450 451
Artaxerxis moderatus animus. 695
Arundo pro ſagitta. 475
Aruum genitale. 381
Aſellis commiſſa ſacerdotia. 81
Aſini encomium. 180
Aſinus vehemens myſteria. 79,80
Aſſentatio perpetuum malum Regum. 298
Aſſentationis malum. 349
Aſſentatorum mores. 297,298
Aſſueſcere verbum. 399
Aſtrologi 469 & ſeqq.
Aſtrologi Iudiciarij 468
Aſtrologorum reprehenſio. 474
Aſtrologorum vanitas. 470
Aſtydamas hiſtrio. 350
Atalanta. 858
Atæ fabula in quos torqueri poſſit. 621,622
Ate Homerica 619
Ater à nigro differt. 548
Atergatis dea. 19
Athanaſius à paganis ſuggillatus. 257
Athenę doctæ. 70
Athenæ vnde dictæ 145
Athenę cur cecropiæ dictæ. 145
Athenienſes αὐτόχθονες. 641
Athenienſium de cæſibus iudicia. 680
Athenienſium bella exitioſa. 796
ἄθεοι voluptuarij. 67
ἀπλανῶς, ſymbolum.
Ἀπμαγλεῖν. 223
Attalus. 337
Atyla. 608
Auari conditio. 408
In auaros. 411,423
Auariſiano comparantur. 412
Auaritia. 407
Auaritia ſummum malum. 425
Auaritię quanta pernicies. 424
Auaritiæ comites. 425
Auaritiæ mala. 425.426
Auaritiæ & volucrum collatio. 653
Audentes ſupra vires. 323
Augeriani lepidum epigrãma. 486
Augię purgatio. 654
Auguſti ſphinx, ſymbolum. 22
Auguſti dictum. 149
Auguſtinus Nyphus Philoſophus. 490
Aulici. 414
Aulicorũ aureæ compedes. 414
Aulicorũ ſeruitus miſerrima 415,416
Aulicorum deſcriptio. 415,416
Auratæ 764

Aureum vellus. 855
Auxilium mutuum. 731
Auxilium nunquam deficiens. 734

B

Babylon quid. 76
Babyloniæ mulieres. 76
Bacchi ortus. 172
Bacchi Nutrices Nymphæ. 173
Bacchi ſtatua. 167
Bacchi ſimulachra nuda. 172
Bacchi currus tractus à tigribus. 201
Bacchi nomina. 166
Bacchi mater Semele. 162
Baccho cur papauer & ferula tributa. 128
Bacchus cur ἰυγγίης dictus. 386
Bacchus cur iuuenis. 169
Bacchus cur nudus in ſtatuis. 515
Bacchus cur Lyæus dictus. 238
Bacchus cornutus cur. 171
Bacchus Nymphis téperandus: 173
Bacchus femori Iouis inſultus. 172
Bacchus Bromius. 166
Bacchus nudus, rubeus, igneus, cur. 172
Bacchus cornutus: 170
Bacchus Liber pater. 168
Bacchus & Pallas cur eadem ara locantur. 161
Bacchus cur pater. 162
Bacchus & Pallas cur Ioue nati. 162
Bacchylides. 661
Baculus quid. 559
Barbam vellere. 712
Barritus clamor quis. 590
Barrus & barrire. 590
Bartholomæus Anulus. 839
Battiades Callimachus poëta. 418
Bellaria. 233
Bella quando ſuſcipienda. 757
Bellorum ſuaſores. 778
Bello ciuili nihil exitioſius. 598
Bellicis in rebus celeritas. 56
Bellum vnde dictum. 600
Bellum ciuile. 246
Bellerophon Chimæram vicit. 114
Bellerophon vnde dictus. 114
Bellerophontis hiſtoria. 113
Belliſarius. 337
Beneſacta malè locatā, pro malefactis arbitranda. 132
Beneficij inter duos lex. 740
Biantis apophthegma. 236, 237
Bias. 842
Bilem euomere. 743
Bilis duplex. 324
Bis dat qui citò dat. 739
Biturix. 51
Bonis auſpicijs incipiéndum: 601
Bonis à diuitibus timendum. 218
Bos ad laborem natus. 557
Bruti numiſma. 700
Bruti opinio veterum Romanorū pernicioſum delirium. 570, 571
Brutus ſeipſum occidit. 564
Brutus & Caſsius. 563
Burgundionum tria repagula. 23
Burrhus. 547
Buſtum. 218
Buxus. 913

C

Cachinnus: 704
Cadmi draco. 44
Cadmi hiſtoria: 835
de ſeminatis à Cadmo dētibus mythologia. 837, 838
Caduceatores legati cur. 558
Caduceo implicat ſerpentes. 558, 559
Caduceus Mercurij. 558
Caduceus. 557, 561
Cęcitas animi maxima: 348
Cæruleus color. 547, 550
Cæruleus ἀλυργὴς cur. 550
Cæſar Borgia. 272
Cæſar ambitioſus. 310
Cęſar occiſus in ſenatu. 199
Cæſaris occiſores. 563
Calais & Zetes. 213
Calais cur ſic dictus 215
Calchantis vaticinium. 624
Calix aureus. 75
Callimachus poëta; 418
Καλὸν ἀγαλεῖν. 478
Cancri fluuiales. 432, 435

Candidæ veſtes gaudij ſignum. 551
Candidati vnde dicti. 552
Candidus. 549
Candor animi vnde. ibid.
Canes pro rapacibus. 345
Canis percuſſa lapide, non percuſſorem, ſed lapidem petit. 781
Canis pro inuido. 747
Canis quid in Hieroglyph. 447
Canis orbem Lunę cõſpiciens quid. 746
Canis fidei nota. 858
Canus colorisque natiuus. 550
Capere, pro decipere. 77
Capra Scyria. 663
Capra meretricem ſignificat. 373
Capra lupi catulum lactans. 318
Captare verbum. 599
Captores ipſi capiuntur. 775
Captiuus ob gulam. 437
Caput vacuum cerebro. 852
Cardamus noxius vicinis herbis. 752
Carneadis apophthegma. 217
Caroli V. Imp. ſymbolum. 269
Caroli IX. ſymbolum. 24
Caroli Lotareni ſymbolum. 25
Carolus Dux Burgundiorum. 308
Carpere faciliùs quàm imitari. 745
Carthaginis hiſtoria. 227, 228
Caruaiallus in Eraſmum. 722
Caſtor & Pollux quid allegoricè. 259
Caſtor & Pollux. 60
Caſtor ſeu Fiber teſtes ſibi exſcindit. 707
Caſtoris ſeu Fibri ſolertia. 705
Καθαραὶ χεῖρες. 210
Catharinæ Mediceæ ſymbolum. 25
Catonis pertinax animus improbatur. 566
Cauea quid. 787
Cauendum á meretricibus. 375
Cauſſa oculta. 274
Cauſſæ rerum multę hominibus incognitæ. 766
Cecrops Athenienſis. 66
Cecrops διφυής. 67.69
Celænum, i. nigrum. 214
Celeritas nimia, & nimia tarditas fugienda. 147, 148
Centauri. 684
Cerberus triceps. 654
Cerebrum non edendum. 9
Cerua aëripes. 653
Ceuere verbum obſcœnum. 406
Chærephon cur appellatus veſpertilio vel noctua. 328
Chærephontes duo. 321, 322
Chamæleon. 297
Chamæleon non ſolo veſcitur aëre. 297
Charicles & Antiochus fratres. 889
Charites vnde dictæ. 737
nudæ, virgines, iunctę, talaria alata habent, vnam duæ aliæ conſpiciunt. ibid.
cur filiæ Iouis & Eurynomes. ibid.
Charitum deſcriptio. 737
Chela quid. 433
Chicani vnde. 440
Chilon. 587, 841
Chimæra cur triformis. 115
quale monſtrum. 114
Chimæram pro muliere ponit Lycophron. 114
Chiron Centaurus. 682
Chironis ferina natura quid. 683
Chœnix quid. 397, 398, 950
Chœnici non inſidendum. 7
non inſidendum quid. 397. 398
Chriſtianorum Imperatorum prudentiá in hæreticos. 142
Cibum in matellam. 11
Cicada nobilitatis inſigne apud Athenienſes. 641
Cicadam ala corripere. 743
Cicero ab Antonio interfectus. 198
princeps Romanæ eloquentiæ. 200
Ciceronis & Ariſtotelis φιλαυτία. 351
Ciceronis diſſimulatio poſt ciuile bellum Pompeianum laudatur. 565
Ciceronis infelix contentio in Antonium. 566
Ciceronis in P. Clodium iocus mor-

mordax. 853
Ciceronis verſus à multis repre-
henſus. 813
Ciconia veris nuncia. 460
Ciconiæ pietas. 204,205
Ciconiæ effigies in ſceptris. 205
Cimbrorum & Teutonum arma. 20
Cinericius. 550
Circe meretrix. 376
Circe filia ſolis. 378
Cirrati qui. 723
Cirius quid. 723
Ciſſus Bacchi hiſtrio. 905
Citrus amoris ſymbolum. 911
Ciuis optimus. 633
Claſſicum belli. 779
Clauum clauo pellere. 500
Cleanthis induſtria laudanda. 574.
576
Κλειτορίαζειν. 896
Clementia principis. 229
Clementia vera principis virtus.
692
Cleobulus. 841
Cleomenis verba grauiſſima. 564
Cliens. 269
Clitorius lacus abſtemios reddit.
895,896
Clune capi. 371
Clypei latens ſignificatum. 521
Clypeus Myrtili. 735
Clypeus vnde dictus. 521
Clytum Alexander iratus interfecit.
328
Coccinea veſtis. 549
Cœnobitarum quorundam deſidia.
392
Colobotes. 444
Color quid. 548
Color albus, niger, cæruleus, viri-
dis, rubeus, &c. 544
Color pullus. 548
Color albus & rubeus. 297
In colores. 543
Colores affectus animi exprimunt.
544
Colorum ſignificationes. 544
Colorum differentiæ penè innu-
merabiles. 548
Colorum nomina varia. 551
Columba timiditatis ſymbolum.
218
Comitis S. Pauli infauſtus caſus.
753
Compos & impos vnde. 304
Concio. 195
Concordia per lyram deſignatur.
93
Concordia vnde deriuata. 93
Concordia ciuiũ principibus curæ
eſſe debet. 240
Concordia. 244
Concordia inſuperabilis. 247
Concordiæ vis. 92,247
Concordiæ commoda. 248
Concordiæ ſymbolum. 240
Coniugium quibus permiſſum. 886
Conſilia in quibuſdam rebus ra-
pienda potius quam quærenda.
581
Conſilia non vulganda. 105
Conſilia Regum paucis cõmitten-
da. 104
Conſilij & fortitudinis vis. 112
Conſilio & virtute Chimæram ſu-
perari. 112
Conſilium viribus deſtitutum. 253
Conſilium & vires. 251
Conſilium res ſacra. 106
Conſtantij adulatores. 229
Conſtantius credulus. 122
Conſultor res ſacra. 104
Contemplantes alta cadunt. 478
Continentiæ geſtus. 222,223
Cõtumelia ſępè animis tranquilliſ-
ſimis patientiam extorquet. 744
Cor ne edulo. 9,359
Cordum quid. 609
Corneis poculis vtebantur veteres.
170,171,172
Cornicis vox, cras, cras. 266
Cornicum oculos configere. 59
Cornicum & vlularum diſſidium.
146
Cornix cur reiecta à Pallade. 146
Cornix in Palladis manu. 146
Cornix inauſpicata. 365
Cornix quid. 242

Cornua ſumere. 172
Cornua audaciam ſignificant. 170, 171
Cornu Amaltheæ. 557,558
Corona graminea. 181
Corona querna. 185
Corona ciuica donati qui. 892
Coronam ne carpito. 15
Corpus vitioſum vitioſæ naturæ imago. 280,281
Coruus ſerpentem, &c. 774
Cotonea cur nouis nuptis ederẽtur. 903
Cotys dea turpitudinis. 370
Κρατὴρ vnde. 171
Credere omnibus & nulli, vitiũ eſt. 123,131
Credere omni ſpiritui ſcriptura prohibet. 130
Crudelitas fugienda. 121, 122
Crudelitas nimia magnum malorũ agmen ſecum aduehit. 129
Crepido. 365
Crux,ſignum ſalutiferum. 22
Cubitus pro menſura. 190
Cubitus inſtrumentum architectorum. 190
Cubitus regius maior communi. 190
Cuculi nomen quibus tribuendum. 320
Cuculi. 319
Cuculus vnde. 320
Cuculus quis verè. 319
Cucurbita ad pini ramos. 593
Cucurbita quid allegoricè. 593
Cui des videto. 40
Cui non credendum. 302
Culina parua duobus ganeonibus non ſufficit. 435
Cunctatio. 150
Cupidines duo. 494
Cupidinis & amoris differẽtia. 497
Cupidinis fax. 482,496
Cupidinis telo inuiolabiles. 383
Cupido cur Veneri adiunctus. 507
Cupreſſi frondes in ſepulchralibus Magnatum. 889
Cupreſſus vnde nominatus,& eius natura. 889,888
Cupreſſus adhibita funeribus. 888
Cura vnde dicta. 238,359
Curculio. 428
Curia. 667
Κυαμοτρὼξ. 11
Cyclops quid Seruio. 771
quid Heraclidi. 772
Cycni regis hiſtoria. 828
Cycnus Phœbo ſacer. 828
Cycnus quid ſignificet 826. de Cycno ante mortẽ canẽte Platonis locus · item qui negent cycnum ante mortem canere. ibid.
Cymatilis. 550
Κῦμα quid. 550
ad Cynoſarges quid. 658
Cypria Venus. 381

D

DAedalus. 108
Δάφνη vnde dicta. 920
Daulia,daulis,& daulias pro luſcinia cur. 356
Decretum quid. 680
Defraudare genium. 413
Delphin in mari abſorptus quid. 754
Delphin Cupidini iunctus. 719
Delphin φιλάνθρωπος. 673,719
Delphinus alligatus anchoræ. 673
Demades. 191
Demades Athenieſes ab impetu in Macedonas retraxit. 129
Demaratus cur ſileret rogatus. 98
Democriti riſus. 702
Democritus. 704
Demoſthenes auerſos habebat domagogos,&c. 144
Dentes ſati labore Cadmi quid. 835
Dente petere. 783
in Deſciſcentes. 663
Deſidere. 394
Deſidia. 392
Deſidia abjicienda. 397,398
Deſidia quorundã Cœnobitarũ. 393
Deſperantis opinio. 564
Deſpondere animum. 274
Detractores. 741

Deum colere &timere oportet. 340
Deus omnia videt. 187
Deo lætandum. 58
Deorum coronæ. 85
Deucalium giuum beneficio ſeruatus. 136
Dextra ſymbolum fidei. 244
hoſpitij inſigne. 245,246
Dextræ iunctæ pro concordia. 245
Dialecticæ ſymbolum ſerpentes. 559
Dicta ſeptem ſapientum. 839
Difficilia tria, &c. 305
Dij qua vocant, eundum. 82
Dij qui veteribus habiti. 159
Dij multi ijſdem aris poſiti. 160
Dij συνναοὶ in eodem templo culti. 160
Dij meliora. 885
Diogenes Muſicos ſtultitię cur arguerit. 93
Diomedes. 253
Diomedis virtus. 854
Diomedis & Vlyſſis effigies iunctæ quid. 252
Dioſcuri pileati. 701
Dioxippi hiſtoria. 477,478
Dipſas ſerpens. 475
Dirum quid. 480
Diſciplina vna vnicuique excolēda. 403
Diſcordia dea. 243
Diues indoctus. 854, malus & imperitus. 365. aut iniquus, aut iniqui hæres. 612,613
Diuinatoris Angli vana prædictio. 471
Diuites publico malo. 419,421,422
à Diuitibus timendum. 212
Diuitum ſemper tuta ſtatio pauperum non item. 763
Docti qui amori operā dederūt. 490
Doctores noui reprehenſi. 347
Doctorū fama. 907. agnomina. 442
Doctos doctis obloqui nefas. 803
Doctrina non eſt ſine magiſtro. 46
Doloſi dolo capti. 775
Dolus in ſuos. 284
Dolus malus. 281
Draco quid. 821
Draco vnde dictus. 155. 835. quid ſignificet. ibid.
Draco Amphiares. 20
Dracones & vlulæ cur Palladi conſecrentur. 156
Dulcia quandoque amara fieri. 505

E

Eccleſia in aduerſis creſcit. 234
Echeneis vel Remora vnde dicta. 149
Echeneis vnde. 401
Echo Pani amicatur. 584
Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα. 757
Egens vnde dicatur. 575
Ei qui ſua ſemel prodegerit, alienā credi non oportet. 299
Εἴδιναι quid Græcis. 141
Eidothea quid. 822
filia Protei. 822
εἷς ἀνήρ, οὐδεὶς ἀνήρ. 252
Elephanti, Lucæ boues. 589. cur ſic dicti. ibid.
Elephantis in bello multū vſi ſunt veteres. 588,589
Elephantorum vſus in bellis. 789
Elephantus porcum perferre non poteſt. 588
Elephantus in triumpho. 790
Eloquentia fortitudine præſtantior 808
Elpidius. 164
Emblema quid & eius ratio. 33,34,35
Emblematum vſus. 34
Epaminondæ laus. 98
Epaminondas morti proximus. 638
Ephyræa. 368
Epicharmus. 123
Epicteti philoſophia duobus verbis comprehenſa. 220
Epictetus. 222
Equitādi peritia principibus neceſſaria. 226,227
Equus neſcit adulari. 226
Equus animal ferox, &c. 227
Equus populo ferocienti comparatur. 227
Equus in ingreſſu itineris cæſpitās. 603

Eraſmi terminus & ſymbolum. 722
Eraſmi reſponſio ad Caruaialũ. 721
Erithacus. 436
ἑρμαῖον. 83
Error periculoſiſſimus quis. 724
Errores eorum qui literas addiſcũt. 134
Eruca. 361, 362
Eſſæi qui. 395
Eteon eus. 144
Ἑτερομάλιος δίκη. 748
Eucia næ delitii hæretici. 127
εὐδαιμονεῖν. 63
Euentus bonus. 266
Euentus boni imago. 266
Eunomi ſtatua. 830
Eunomi & Ariſtonis certamen. 830
Euphroſyne. 738
Eurynome. 739
Eurynome Gratiarum mater. 738
Euſebij cuiuſdam conſtans animus in tormentis. 109
Εὔστοχος. 475
Eutropius. 502
Excurſus in miſeram adoleſcentiũ feliciſſimi ingenij conditiõné. 574
Ex damno alterius, alterius vtilitas. 597
Exempla eorum qui deſciuerunt à virtute. 664
Exiſſe è poteſtate qui dicãtur. 304

F

Faba immunda. 11
Fabis abſtinendum. 10
Fabius Maximus. 181
Fabij Maximi conſtantia. 233
Facem accenſam tegere quid. 395
Factio Veneta. 549
Facundia difficilis. 816
Fama doctorum 907
Fama numquam intermoritura. 637
Familiaritas nimia parit contemptum. 331
Fatuitas. 334
Fatum memorabile. 775
Fauni & Hecates fabula. 522
Fœcunditas ſibi ipſi damnoſa. 863
Felicitas momentanea. 592
Felicitas quid. 694
Femina iners animal. 430
Femorum deſcriptio. 235, 236
Fera Lybica. 69
Ferociſſimos domari. 197
Ferocitatis ſigna. 311
Feſtiuæ horæ. 38
Ficedula. 436
Ficta religio. 74
Fidei ſymbolum. 87
 ſimulacrum. ibid.
Fides quid. ibid.
 vxoria. 857
 non eſt habẽda ei qui fidem violauerit. 300
Fidendum non ſtatim. 124
Fidiculæ vel fides. 110. 111
Filius vnde. 808
Firmiſſima conuelli non poſſe. 254
Fiſcus quid. 688
 rapit, quod Chriſtus non capit. 689.
Flabellum muſcarium. 743
Flagriferi. 748
Flaminei nuptialis ritus. 879
Flauia familia vnde. 549
Flauus color. 549. quorum ſit. 547
Fœdera inter principes viros per amoris vim ſignificari. 488
Fœdus. 91
Forfex quid. 433
Forma hiſtrica. 824
 defloreſcit ſenectute. 368
 nihil, ſi ſola forma eſt. 851
Formoſa fato prærepta. 716
Formidoloſi poſt mortem. 765
Fortis non eſt qui ſe necat. 564
 Fortium ſigna. 216
Fortuna quando maximè timenda. 222
 cur inſideat orbi. 453
 vnde dicta. ibid.
 quid ſignificet. 560, 561
 virtutem ſuperans. 563
Fortuna pilæ inſiſtens cũ nouacula. 579
Fortunæ imago, & facta. 451, 452

Fortunę varietas 575
Fortunę multum tribuerunt veteres pagani 570
Fortunam qui ſequantur 454
Franciſci 1. ſalamandra 23
Francum pro amico habe non vicinum 754
Fraternitatis deſcriptio 249
Fraudulenti 279, 282, 283
Frigilla 459
Fructus qui maturi dicantur 149
Frugalitas 127
Fugax tandem deprehenſus 152
Fulcia ſeu fulix 764
Fulmen aligerum 487
de Fuluio hiſtoria 107
Fuluus color quibus conueniat 548
Fuluus color 550
in Furaces & raptores 612
Furor & rabies 311
Futurorum coniectores 466

G

Galatæ qui 589
Galatea 858
Galea 156
Galeacij tumulus & geſta 630, 631
Gallica lingua vetus 51, 52
Galli veteres an Gręcę linguæ periti 812, 813
Galli veteras ſapiētiæ Græcę periti 809
Galli nomine Doctores ſacri intelliguntur 117
Gallicanus noctu vtilitas 118
Gallo candido abſtine 16
Gallus Pythagoræ 16
Gallus cur in manu Apollinis pinctus 117
Gallus vigilantię ſymbolum 117
Gallus cur ſacris turribus ſtatuatus 117
Ganeo quid 435
Ganymedes ab aquila raptus, ibid.
Ganymedis fabula 61
Ganymedis etymon 62
Garrire 286
Garruli cum ſapientibus vix poſſūt habere commercium 145
Garruli odioſa importunitas 365
Garrulus & guloſus 439
Garrulitas 354
Generoſi & nobiles 640
Generoſi qui 640, 641
Gentilitas quàm fallax in rerum originibus inueſtigandis 824
Germanorum principum de Turcis victoriæ 255
Geryon vnde dictus 248, 249
Geryon cur triceps & tricorpor 248
Geryonem ſuperauit Hercules 654
Geſtus viri boni nō minorem vim habet quàm oratio 116
Gigantes terrigenæ 71
Giluus, ſeu helius 547, 550
Gith, quid 842
Gladiatorum prima inſtitutio 545
Glandes quernæ veterum cibus 892
Glans quid 521, 522
Glaucorita reſtituta à Polybio vate 183
Glaucus 182
Glaucus comeſo gramine immortalitatem eſt adeptus 182
Gloria nulla ſine labore 624
γλωσσογάστηρ quid. 440
γνώμων 190
Gnoſſia ſeu Gnoſſis Ariadne 169
Gnoſus 106
γνῶθι σεαυτόν. 847
Gorgoneum Meduſæ caput 719
Gorgonis caput in clypeo 156
Gothica barbaries 768
Gręca fides 276
Græci Tantalidæ 787
Græcia cur Aonia dicta 817
Gramen tutelę, pręſidij, & ſalutis ſymbolum 180
Gramen Saturno & Marti cur ſacrum 183
Graminis cum Marte ſimilitudo 183
Graminea corona quę & obſidionalis 181
Gratia referenda 203
Gratia vt referenda 739
Gratię 736
Gratiæ iunctæ Veneri 737

Gratiæ cur nudæ. 740
Gratiarum arcula inanis. 738
Gruus ſymbolum. 136
Gruum ſagacitas. 137
Gruum volatus. 136
Gula in ſeruitutem pertrahit. 437, 438
Gula. 427
Guloſorum imago. 427
Guloſi inſignes. 428

H

HAlcyon, vide Alcyon.
Halieutica lyræ forma. 94
Hanno Carthaginienſis. 153
Harmonia vnde dicta 95
Haro dux Normaniæ, eiuſque clamor. 768
Harpa. 666
Harpocrates ſilentij Deus Serapidi præpoſitus. 100
Harpocratis ſigillum in annulis. 101
Harpocratem facere quid. 102
Harpyiæ 213
Harpyiæ quot & vnde dictæ. 213
Harpyiæ cur virgines, cur volucres, cur plumis præditæ, & cur tres. 214
Harpyiarum nomine quid ſignificetur. 213
Haſtæ & gladij. 836
Hector ab Achille occiſus & bigis alligatus, &c. 712
Hectoris & Aiacis fœdus. 758
Hedera Baccho ſacra. 905
Hedera nigra. 907
Hedera poëtis ſacra. 907
Hedera quid. 906
Hederis digni. 906
Hedui, ſeu Auguſtodunenſes. 51
Heluetiorum vrſus. 24
Henrici II. ſymbolum. 24
Henrici III. ſymbolum. 24
Henrici IIII. ſymbola. 24
Heracliti fletus. 702
Heraclitus. 704
Heraclitus vt concordiam ſuaſerit. 126
Ηρακλῆς vnde. 655
Herbam dare. 181
Herculem prægrande onus poſuiſſe quid. 925
Herculem pygmęi adoriuntur. 313, 314
Hercules multi. 649
Hercules vir Gallus. 651
Hercules Gallus Philoſophus linguæ Græcę gnarus. 811
Hercules nothus. 656, 657
Hercules ὄγμιος. 809
Hercules Gallus quid. 809
Hercules apud Gallos orationis numen. 831
Hercules Deus. 925
Hercules Geryonem vicit. 248
Hercules magnus corpore & animo 314
Hercules cur Alcides dictus. 314
Herculis eloquentia 812
Herculis Ogmij ſtatua. 808. 809
Herculis duodecim labores. 648, 649, 655
Herculis tria capita. 915
Hermę ſtatuę. 82
Hermathenę, ſtatuæ Mercurij. 83
de Hermogene mirum. 917
Heſiodus Aſcræus. 516
Heſperidum poma. 654
Hieroglyphica. 3
Hieronymus Paduanus, vir doctus amore captus. 489
Hippocentauri qui. 537
de Hippocētautis fabula vnde originem ſumpſerit. 537
Hippocentaurus vnde dictus. 537
Hippocomon. 229
Hippomenes vicit Atalantam. 858
Hirundinem ſub tecto ne habeto. 14, 355
Hirundo. 459, 460
Hirundo veris nuncia. 460
Hirundo carniuora. 306
Hirundo nidificans ad ſtatuam Medeæ. 299, 300
Hirundo quid. 356
Hiſtoria paganica nulla, quæ ali-

quid fæcis in ſe non habeat. 824
Hiſtoria de Icaro. 178
Homo cur dicatur creatura omnis 449
Homo naturę vniuerſæ compendiū 449
Homines impuri & ſordidi. 417
Homines auribus vincti. 811
Homines σαυδυαςικοὶ cur appellati. 732
Homines ſoli minimè viuere poſſunt. 372
Homines clittorijs motibus. 896
Homines folijs ſimiles. 357
Homo cur dicatur puluis,&c. 257
Homines ſerui ob imperitiam. 855
Hominis proprium bonum. 72
Hominis deſcriptio. 446,449
Hominis partes duę. 446
Hominum natura triplex. 446
Hominum proteruitas in vitijs notandis. 444
Hominum quorundam improborum tenuis fortunæ deſcriptio. 762
Hominum impotentum affectus. 782
Hominum diuerſa iudicia & volūtates. 555
Hominum lapſus triplex. 235
Honor alienus non affectandus. 79
Honoris ſpecies vndecim. 631
Honos alit artes. 351
Honos libertinę tributus in tormētis fidæ. 109
Hoſtia ſuccedanea, 787
Hugo Capetus. 241
Hannorum deſcriptio 237
Hydra Lernæa. 652

I

IAni bicipitium duplicem principis virtutem deſignat. 141
Ianus biformis cur. 139.140
Ianus idem cum Noëo. 140
Ianthinus color. 550,551
Iaſon Pagaſæus. 386
Ibis auis. 417.418
Icari fabula. 469,470
Ida mons. 492
Iecur libidinis ſedes. 518
Ignaui. 402
Ignem ne gladio fodito. 8
Igniarium, ſymbolum Burgundi ducis. 23
Ignis & aqua in thuribulo & phiala. 208
Ignis quid. 395
Ignorantia ſubmouenda. 844
Ignorantiæ cauſſæ precipuæ. 846
Ilex ſeditioſorum nota. 909
Illex. 77
Imagines Romanę. 645,646
Imagines nobilitatis. 27
Imaginum vſus. 817
Imaginum vſus quando cœperit antiquari. 647
Imparilitas. 659
Imperatores & principes ſæpe honeſto vtile prę ferunt. 587
Imperatores boni & pij. 693
Imperatorię maieſtati nihil tam peculiare quam humanitas. 596
Imperatoris edictū ne quis in Italia nouellaret,&c. 178
Imperatoris & militis munera. 253
arcana domus Imperatoris nō ſunt detegenda. 106
Imperiti φίλαυτοι. 357
Impetus inanis. 745
Impluuiatus color. 550
Impoſſibile. 316
Improbi nulla gratia flectūtur. 331 332
Impudētia tribus vitijs rabidiſsimis comes. 344
Impudentia. 343
Impudentia ingratitudinem ſequitur. 332
Incepta conſtanter perficienda. 269
Inceſtus. 274
Inconſtantes. 400
Indigena. 634
In dies meliora 268. ad quos pertinet illud pręceptum. 269
Indulgere genio. 413
In eum qui truculentia ſuorum perierit. 754

In eos qui ob proſperos ſucceſſus intumeſcunt. 593
In facile à virtute deſciſcentes. 400
Inferiæ. 545
Infirmitas obnoxia. 763
Infortunia ſemper præſto ſunt. 615
Ingenia præconia quæ. 918
Ingenij leuitas. 846
Ingeniorum inæqualitas. 660, 662.
Ingrati. 332
Ingratitudo ſummum vitium. 332
Innocentia vera. 572
In Principes fidei violatores excurſus. 687
Inſania quid. 330
Inſani gladius. 785
Inſaniæ pœna in eum lapſa vnde manauit. 786
Inſignia varia quid notent. 825
Inſignia poëtarum cycnus. 825
Inſighia nobilium. 28
Inter Orci cancros adhærere. 143
In triuio eſſe. 85
Inueſtis. 205
In via non ſecanda ligna. 17
Inuidia inter pares ſæpè innaſcitur. 806
Inuidia. 357
Inuidia nullum vitium damnoſius. 358
Inuidiæ nulla voluptas, nullum cõmodum. 358
Inuidia vt vipera. 358
Inuidia literatorum. 836
Inuidiæ obiecta ſemper gloria ampliſſima. 360
Inuidi pallor. 359
Inuidi maledicentia. 359
Inuidi rebus à Iuliano geſtis detrahebant apud Conſtantiũ. 359. 360
Inuolucres. 801
Ioannes Papa 1. orauit Iuſtinum vt edictum aduerſus Arrianos reuocaret. 142
Ioannes Hunniades. 766
D. Ioannis aquila. 63
D. Ioannis herba. 185
Iocus intempeſtiuus. 98
Ioſephi nobilis adhortatio ad Iudæos, ne ſibi ipſis manus inferant. 568, 569
Iphicrates. 118
Ira. 327
Ira cohibenda eſt. 328. 329
Irati deſcriptio. 328
Irus. 510
Iſis & Tiphon cærulei. 550
Iſis Aegyptia. 80
Ἰσομερία. 889
Ithaca. 881
Iudæi parati ſibi ipſis manum inferre. 568
Iudæorum ritus in manibus abluẽdis. 207, 208
Iudex ſedeat. 18
Iudices abſtemij. 128
Iudices cur ſedeant. 677, 678
Iudices munera accipere non debent. 679
Iudicis officium. 208
virtutes. ibid.
æquiſſimi notæ. ibid.
Iudicium Thebanorum imagines. 677
Iudicum affectus debét eſſe ſedati. 679
Iudicium in ratione. 188
Iugum pro legum ſymbolo. 421
Iugum quid ſignificet. 208
Iuliani Imperatoris dictum. 853
Iuliano obfuerunt aſſentatores. 160
Iulij Cæſaris celeritas. 55
clementia. 693
triumphus. 790
Iulius Baſſus repetundarum accuſatus. 679
Iulius Silanus, aurea pecus. 855
Iupiter Piſtius. 88
Saturnius. 217
Iouis flamen albatus. 534
Ius dicere. 209
imaginum apud Romanos. 645
Iuſti qui. 365, 366
Iuſtitia Nemeſis. 6

Iuſtitia premitur, non opprimitur. 193
Iuſtitia in voluntate. 188
Iuſtitia tandem obtinet. 192
Iuſtitiæ munera. 366
Iuſtitiæ imago: 676, 677
Iuuenta. 455
Iyngem habere. 384

L

Labia & labias in feminino citra differentiam veteres dicebant. 100
Labra vnde dicta. 100
Lacedęmoniorum in acie inſtruenda inſtitutum. 94
Lacedęmoniorum bella inteſtina. 795
Lactucæ vis. 380, 381
Laidis monumentum. 367, 368
Laïs formoſiſſima. 367
Laïs patriam elegit. 370
Lanugo. 169
Lapis in hieroglyphicis quid. 341, 342
Laqueo amor ſignificatur. 374
Cum laruis non luctandum. 709
Larus. 427
Larus hians. 427
Laſciuia. 388
Latex. 77
Latina lingua. 52
Latro vnde dictus. 294
Latrones magni à laqueo immunes. 420
Latrones olim pro ſtipatoribus. 294
Laudantes illaudata. 586
Laurentis Medicęi ſymbolum. 25
Laurus quid veteribus. 906
Laurus vaticinij nota. 910
Leęna meretricem ſignificat. 368
Leæna quomodo apud Athenienſes honorata. 109
Leænę meretricis patientia in tormentis. 108
Lecto ſurgens conturbes ſtragula. 18
Lectus purus. 18
Lembus. 94
Lentigo. 181
Leo cauda catulos verberans quid. 327
Leo cur ante templi fores erigatur. 117, 119
Leo vnde dictus. 119
Leo ſymbolum Pompeij. 21
Leo terroris ſymbolum. 312
Leo cuſtodię ſymbolum. 117
Leo in ſtemmate. 826
Leo Nemęus ab Hercule occiſus. 815
Leo quid. 202, 822
Leones qui. 477
Leones amore furere. 477
Leones magnæ deę currú vehũt. 201
Leonis catulus non nutriendus. 13
Leonis Nemęi cędes, quid. 652
Leonis irati ſigna. 327, 328
Leonis cauda cur dicitur Alcęa. 327, 329
Leoſthenis in Athenienſes dictum. 889
Lex in mente. 188
Lex ἀμνηςίας. 654
Lex vinculum ciuitatis. 421
Lex cur primùm lata. 421
Legis virtus. 421
Legum inuentio ad deos cur relata. 351, 352
Legum-latores primi. 351
Libellio. 491
Liberi molliùs educati damnũ parentibus arceſſunt. 864
Liberi pignora. 206
Libidinis ſymbolum. 361
Libidinis ſedes iecur. 518
Libido quomodo poſſit ſubmoueri. 386
Lien, ſiue ſplen 685. eius officium, ibid.
Liene creſcẽte reliqua membra tabeſcere. 686
Lignipedes. 548
Lingua effręnata. 100
Linum. 552
Litę. 619
Litę claudę & luſcę cur. 620
de Litis & Ata Pontici Heraclidis allegoria. 621
Litæ cur Iouis filię 622

Litera occidit, Spiritus viuificat. 834
Literarum ſtudijs immortalitatem acquiri. 627
Literatorum inuidia. 836
Lituus. 779
T. Liuij imago. 101
T. Liuij imago cur digitum ori appreſſum habeat. 101
Locuſtarum hiſtoriæ. 606, 607. 608
Locuſtarum deſcriptio. 609
Lodoici XII. ſymbolum hiſtrix. 23
Loquacitas index ſtultitiæ. 98
Lotos. 526, 527
Lotophagi qui. 527
Lucifer è cœlo deturbatus. 620
Lucri parum è rebus minimis. 436
Lucrum non eſt aliena corradere. 611
Lues vnde. 480
Lumon pro ſpe. 261
Lumine caſſus. 772
Lunulæ in Romanorum calceis. 642
Lupata. 230
Luporum & ouium diſſidium. 766
Lupus ceruarius. 336
Luſciuia. 356
Luxuria. 361
Luxurioſorum opes. 364
Lycurgus vitem ſecuit. 177
Lycurgus à Bacho hoſtili odio proſecutus. 178
Lydi mollitie inſignes. 507
λυπὴ quaſi λύσις. 9
Lyra quid deſignauerit apud veteres. 93
Lyra ſiue teſtudo. 94
Lyræ inuentio. 94
Lyſandri aſtus. 587
Lyſimachi hiſtoria. 826. 827
Lyſippus. 579

M

MAχάριοι qui. 63
Macciauelitæ. 72
Macciauelius Italus. 683
Mæander. 444. 454
Mæcenatis rana. 22
Magni cognomen quibus tributum 684
Mala in equis veniunt, ſed pedibus & lento gradu recedunt. 620
Mala nomina. 325
Mala veniunt non vocata. 616
Maledicentia. 287
Malè parta malè dilabuntur. 611
Mali aliquid propter vicinum malum. 750
Malignitatis notę in pleriſque animalibus. 280
Malluuium. 209
Malus Medica. 211
Mancipare quid. 335
Manipulares legiones. 21
Manum habere ſub pallio. 396
Manus oculata. 324
Manus abluere quid olim. 208 209
Manus vocabulum pro hominum, multitudine. 315
Manus tendere. 241
Marcor. 252
Mares, naturæ duplicis. 69
Mare pro tumultu. 255
Maris pericula. 755
in Matres conſultò abortientes, aut fetum enecantes. 867
Matrum quarundam in fetus impietas. 865
Matrimonio reuerentia requiritur. 859
Matronæ pudicę epitaphium. 877
Matronarum ornatus nimius. 388, 390
Matula. 742
Maturandum. 147
Maturitas Muciani. 150
Maturitas quæ virtus. 149
Medea cur Phaſia. 386
Medea cur Colchis dicta, 305
Medea. 301
μηδὲν ἄγαν. 147
μηδὲν ἀνολλόμενος. 54
Medicata. 708
Mediolani etymon. 49

Mediolani vrbis fundamenta. 49, 50
Mediolanen.ducum inſigne. 42
Megabizus reprehenſus à Zeuxide. 98
Megarenſium ſtratagema. 588
Melanthius poëta. 428,440
à Melanuro cauendum, quid. 6
Membrana. 767
Menelai oratio cordata. 98
Menelaus flaua coma. 549
Μῆνις quid & vnde. 330
Mens. 446
Mentem, non formam plus pellere 851
Mentagra 886
Mercurij imago 453
Mercurio non vino ſed lacte ſacrificabatur 175
Mercurio dextro 83
Mercurium & Venerem cur vnà coluerint veteres 904
Mercurius geminus cur 252
Mercurius qualiter effictus 452
Mercurius cur cubo inſideat 453
Mercurius ὁ δῖος καὶ ἡγεμόνιος. 83
Meretrix vnde dicta 541
Meretrix differt à proſtibulo 541
Meretricis tumulus 367
Meretrices à matronis adulterij conuictis diſtinctæ. 554
Meretricum amatores 372
Mergus 764
Meſſalina cur dicta Myconia 389
Meta 887
Metellus Macedonicus 104
Mezentius crudeliſſimus 884
Michaël imperator 308,707
Militis & imperatoris munera 253
Miluius veris iudicium 460
Miluus cur dicatur ἰκτῖνος. 460
Miluus 666
Mineides 322
à Minimis timendum 760
Minerua cur armata è Iouis cerebro proſilijt 145
Minerua cur Tritogenia dicta 156
Minerua virgo 157
Minerua vnde dicta 46
Mineruæ ſimulacrum 154
Mineruæ ſimulachro cur draco appoſitus 155
Mineruę panoplia 156
Mineruæ galea, ſcutum, caput Gorgonis, & pallium quid 156
Minotauri effigies cur in ſignis militaribus 103
Minotaurus 106
Modeſtia decet vel maximè fortunatos 616
Modius 393
Molionidés pro concordi fratrum amore. 248
Moly herba quid 816
Mōſtrum humano capite, angriueis pedibus. 66
Morbus Neapolitanus & lues Hiſpanica 885
Mores, vel animum mutare difficile. 316,317
Mors & amor mutant tela 713, 714
Mors ineuitabilis 721
Mors atra cur 548
Mors nemini parcit 368
Mortem nobis ipſis non debemus inferre 571,572
in Mortem præproperam 718
Mortis tela oſſea 715
Mortis fracta tela 264
in Mortuos non ſęuiendum 712
Mortuis non maledicendum 710
Morus vnde dicta 918
Motus prudentiæ ſymbolum 918
Motacila Iaſoni à Venere tradita 384
Motacilla veneficis vtilis 384
Motacilla quæ auis 585
Motacilla cur auis Bacchica 385
Mulctrale 664
Mulier prodiga 430
Mulier infracti animi in tormentis. 110
Mulier parenti virum præferre debet. 881
Mulier illicium 532
Mulierem olere 390
Mulierem decet ſilentium 876

Mulieres cur vtantur ſuffitu, &c. 389
Mulieres Aegyptię. 877
Mulieris famam, non formam vulgatam eſſe oportet. 874
Mulieris pudicæ officium. 877
Mullus. 666
Mundus muliebris 431
Muris ſalacitas. 389
Mus albus. 388
Muſa vnde dicta? 93
Muſæ cur palma coronatæ. 232
Muſæ Syrenas explumant. 534
Muſarum volucres. 806
Muſas amore non capi quid. 535
Muſca quid allegoricè. 743
Muſca ſplenem habet, & formica bilem. 760
Muſcæ improbitas. 743
Muſcas depellere. 743
Muſcus Arabicus. 389
vnde dictus. 389
Muſicæ magna vis. 831
Muſicam Dijs curæ eſſe. 829
Muſimones. 842
Muſtelæ occurſus. 603
Myrtili ſcutum. 735
clypeus. ibid.
Myrtilus quis? ibid.
Myrtus quid. 522
funeſta. 888
Veneri ſacra. 185

N

NAiades quæ. 520
Narce herba. 346. ſtuporem ſonat. ibid.
Narciſſi metamorphoſis. 346
Natura. 445
Naturam ſequi. 84
Nauis, ſymbolum Pariſiorum. 23
Ne cuiuis dextram porrige. 9
Ne ſacrificato ſine farina. 18
Nec verbo, nec facto quenquam lædendum. 186
Nemeſis vnde. ibid.
Nemeſis ſeu Rhamnuſia Dea vltionis. 187
Nemeſis in imaginatione. 188
Nemeſis quatenus miſericordiæ opponatur. ibid.
Nemeſeos & inuidiæ diſcrimē. ibid.
Nemeſeos imago. 187, 189
Nemeſis Adraſta dicta. 186
Nemeſis virtus. 188
Nemeſis ἰσχαίν. 189, 190
νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν. 120
Nero ab Iſidoro Cynico meritò reprehenſus. 93
Nero 190
Neſtor eloquens. 98
Neſtoris crater. 461, 462
Neſtoris ſapientia. 462
Nicæni colloquij tempus. 258
Nico meretrix cur αἴξ dicta. 373
Nigroris ſymbolum. 544
Nihil reliqui. 605
Nihil tam durum quod frangi non poſſit. 198, 199
Nihil eſt quod reprehēdi non poſſit. 746
Niobe. 341
Niobes fabula. 339
Nireus formoſiſſimus. 852
Nobiles qui 640, 641
Nobilitas ementita. 643
Nobilium inſignia. 20
Noctua tumulo. 541
cur Palladi ſacra reiecta cornice. 145
Noctua cur Mineruæ ſacra. 144, 145, 146
Noctuæ volatus victoriæ ſignum 144
Noctuas Athenas prouerb. vnde 144
Nola ſeu tintinnabulum. 119
Non procraſtinandum. 55
Non libandum Dijs. 17
Noſſe ſeipſum quam vim habeat. 847, 848
Nothi qui. 658
Nothi nobiles. 656, 657
Noui doctores reprehenſi. 347
Noxa & noxia. 621, 783
Nullus è maledictis famam captat 804, 805

Nullus eſt paruus hoſtis. 761
Nupia contagioſo. 883
Nuptiarum ritus. 879
Nymphalis Iunonis ſacra. 128

O

Obdurandum aduerſus vrgentia. 231
Obliui ſui & ſuorum. 525
Obliuio paupertatis parens. 336
Obſtruere luminibus. 212
Obſtrudere palpum. 228
Occare & occa. 581
Occaſio calua à tergo. 580
Occaſio cur comata à fronte. 581
Occaſio volatica. 579
Occaſionis nouacula. 579
Occaſio. 577
Occaſionis vis. 578
Oceanus pater. 256
Oceanus pater quid allegoricôs. 256
Oceanus vnde dictus. 256
Ocni effigies 429
Ocni funiculum torquere. 430
Ocnus. 430
Ocnus cur ſic dictus. 430
Octauij Auguſti de Roma æternitate dictum. 528
Oculi irritamen vitiorum. 533
Oculo lippo vti. 667
Oculus in Hieroglyph. quid. 679
Oculus impudicus cordis impudici nuncius. 5[illegible]8
Ocypere. 214
Oedipus vnde dictus 845. eius vita & fatum. ibid
Oenocrates. 666
Oἶνος vnde dictus. 170
Olea cur Mineruæ ſacra. 162,163
Olea caſtitati ſacra. 163
Oleum pro adulatione. 15
Oliua cur à caſtis miſceri debeat. 163,166
Olla ænea. 752
Olla terrea. 752
Ollæ amicitiæ 293
Ollę veſtigium ne turbato. 13
Olympias, mater Alexandri. 43
Omnia mea mecum porto. 133
Onocrotalus 428
Onocrotalus quid referat. 440
Ὄνος ἄγων μυστήρια. 81
Ὄφις vnde. 155
Opinio ſæpe terrorem inducit. 585
Opulenti hæreditas. 725
Ὀργὴ quid & vnde. 330,341
Ornatus matronarum nimius. 388, 390
Os infrene. 304
Oſcen. 266
Otho ab otide. 334
Otis auis. 335
ὠτοὶ qui. 334,335
Ouidius in Ibin. 418
Ouis quid in Hieroglyph. 855

P

Paedagogi miſeri. 574
Paganorum ſtudia quæ. 68
Pagaſa. 186
Παλευτεία. 286
Paleutrio. 286
Palla. 264
Pallas nata Iouis capite. 46
Pallas vnde dicta. 47
Pallas, Tritonia. 47
Pallas cur armata. 145,156
Pallas γλαυκῶπις cur. 549
Pallene. 823
Pallium. 156
Palma quid ſignificet. 231,232
Palmæ ſymbolum Eccleſiæ victrici tribuitur. 234
Palmæ natura. 232
Palmam ferre vnde dictum. 232
Palmula quid. 420
Palumbes ſe ad fouendos fetus explumat. 866
Pan. 446,449
Pan Deus. 446
Pan homo. 446
Pan dux Bacchi 583. eiuſdem inuentum. ibid.
Pani cornua cur tributa. 583
Panici tumultus ac terrores. 584

Pandora: 266
Pandoræ pyxis. 265
Panem ne frangito. 16
Panis fractio. 16
Para rex Armeniorum à Valēte oppreſſus. 122
Paraſiti. 432
Paraſiti nimia licentia. 433
Parentes inſtar Deorum. 872
Parentibus quantum debeamus, 203.204
Pariſiēſis Academiæ multæ ſcholę. 575
Parra quid. 842
Παρθένος vnde. 157
Paſtoris Eccleſiaſtici munera duo. 116
Patientia. 221
Patientiæ & conſtantię pręmium. 233,234
Patria eſt vbicunque bene eſt. 525
Patriæ obliuio. 524
Patroclus quid allegoricè. 725,726
Patroclus occiſus, eiúſque eximiæ. 725
Paulus Aemillius cum Terentio Varroni collega datus. 148
Pauper vnde dictus. 575
Paupertas vbique tuta. 237,236
Paupertas ſummis ingenijs obeſt ne proueh antur. 573
Pauſanias inſolens. 593
Pax. 789
Pax ex bello. 793
Pacis redemptæ ſigna. 793
ex Pace vbertas. 798
Peccantes aduerſus naturam. 949
Pegaſus equus alatus. 113
Pegaſus quid. 115
Pegaſus quid allegoricè ſignificet. 115
Pegaſus equo alato vectus quid. 114
Pegaſus non fuit equus. 114
Πειθώ. 738
Πῆ παρέβην; &c. 133
Pelagus quid. 755
Pelecani auis pietas in ſuos. 868
Pellex. 282
Peniculus. 264
Penus. 438
Peplum quid. 77
Paupertas vbique tuta. 237.239
Per publicum viam ne ambules. 12
Peregrinatio confert ad amorem declinandum. 535
Periander. 841
Pernicies vnde. 200
Perſarum mos in arcanis Regis celandis. 104
Apud Perſas qui ſint conſiliorum conſcij. 105,106
Perſica pyrus vnde 670. nota corū qui in alieno cælo meliores fiunt. ibid.
Perſica arbor cur Iſidi conſecrata? 670,671
Perſicum pomum in Perſide virulentum 669
Peſſum vnde. 200,352
Peſtis vnde dicta. 200
Peſtis patriæ. 200,202
Petaſus 38
Phaëthon è plauſtro paterno decidit. 306, 308
Phaëthontis fabula ad varia referri poteſt. 308,309
Phalanx. 107
Phantaſia. 353
Phidias ſtatuarius. 155,878
Φιλαυτία. 346
Φιλαυτία quæ ſequantur. 350
Φιλαυτίας malum eiuſque remedium. 347,348
Φιλαυτία morb9 maximus. 348
Philippides Comicus apud Lyſimachium. 104
Philippus Macedo vulturem præſtitit. 598
Philippus Macedo ex inſolenti moderatus. 593
Philoſophi humiles. 68
Philoſophi φίλαυτοι. 551
Philoſophi cæci. 323
Philoſophia Epicteti duobus verbis comprehenſa. 220
Philoſophorū veterū ſimulatio. 76

Φιλοςοργία. 868,869
Phineus. 213
Phœbus Delphicus. 832
Phryne femina pulcherrima. 478
Phryxi fabula. 855
de Phryxi ariete locus Taciti. 856
Picea 901. orbitatis ſymbolum, ibid.
Picea cur in clauſtris Monachorum. 902.
picea quinta cedri ſpecies. 314
picus in auem mutatus. 377
Pierij hieroglyphica. 5
Pietas in parentes. 870
pietatis verbum vnde. 206
Pietas in parentes. 203,204
Pietas Ciconiæ. 204,205
de Pietate filiorum in parẽtes Platonis locus. 872
Pietatis in patrem exemplum: 872
Pileus libertatis ſignum. 701
Pileus in numis. 701
Pindarus imitationi inacceſſus. 661
Pinus & myrtus pro mortis ſymbolis. 888
Pipinus quomodo creatus Rex Frãcorum. 241
piratæ ad Alexand. reſponſum. 241
Piſcari in aqua turbula. 420
Piſcibus abſtine. 19
Piſcis quid allegoricôs. 532
piſonis factum indignum. 782 783
Pitho, id eſt, Suadela apud Gallos maximè culta. 813
pittacus. 841
Platonis modeſtia. 351
Plaiades. 462
Pœni. 181,921
Poëſis ænigmatum plena. 59
Poëtæ, primi philoſophi. 60,61
Poëtæ & vates δαφνηλάγοι. 906
Poëtarum inſignia. 825
Poëtarum veterum conſilium. ibid.
Poëtica figmenta triplicia. ibid.
Polybides. 584
Polyphemus. 770
Polyphemus exoculatus ab Vlyſſe. 771
Pompeij anulus. 21
Pompeium quomodo obtrectatores vituperarint. 350
Ppmpeius ambitioſus. 360
Popilius Lænas Ciceronẽ occidit, 198.
Poples: 223
Populari aura veſci quid. 297
popularis conſenſus ſtabilimentum regum. 140
Populus alba Herculi ſacra. 923
Populus arbor, tẽporis ſymbolũ. 924
Populus leuitate retinendus. 227
Porci uatura. 268
Porphyrio auis pudicitiæ ſymbolũ 274
Porphyrionis natuta. 273
Potentiorum mala nõ inquirenda. 104
Præcidere. 265
Præpes quid. 468
Præſtigium amoris pręſtigio non pellitur. 384
Prætor & iudex non idem. 209
Prætoris officium. 209
Prætoris & ius dicentis differentia 209
Prandia captare. 599
Praſina factio. 549
Praſinus color. 549
Praxiteles. 168
Princeps ſubditorum incolumitatẽ procurans. 672,674
princeps bonus pater patriæ. 696
princeps bonus, iudices bonos diligit. 675
principes ab aſſentatoribus perditi. 229
principes fatui & ſocordes. 306. & ſeq.
principes ambitioſi cum Phaëtõte comparantur. 310
principes fidei & fœderum violatores. 587
principia optima quid præſtẽt. 601
Principis boni officium. 800
doctrina debet omnibus ſub-

ditis prodeſſe. 141
Principis boni Senatus. 676
Principis quæ ſit optima cuſtodia. 94,95,96
Principis clementia. 691
Principibus equitandi peritia quatenus neceſſaria. 226,227
Principum Chriſtianorum rixis auctum eſt Turcicum imperium. 598
Principum ambitioſorum miſera fortuna. 309
Principum ludus periculoſus. 796
Principum lenitudo afflicti ſtatus ſolatium. 695
Principum quorundam rapina, 420
Principum bonorum exempla. 686,687
Principum auarorum commentum. 689
Principum Conſiliarij. 682
Proboſcis ſeu promuſcis. 590
Procare verbum. 297
Procax & proci vnde. 297
Procopij Cilicis caſus. 309
Prodigi. 293
Proditorum fraudes. 284,285
Progne. 868
Promethei fatum. 464
Prometheus Caucaſo alligatus, quid 465
Properare aliud eſt quàm feſtinare. 917
Proprietates occultæ. 766
πρόσω καὶ ὀπίσω. 140
Proteus multiformis. 818,820,821
quis. 820
Buſiris. 823
materia informis. 822
Protegenis tabulæ. 148
Prudens magis quam loquax. 143
omnia ſperanda in peiora conſtituit. 617
Prudentes vino abſtinent. 164
pauciloqui. 97,143
officium. 140
Prudentiæ ciuilis duo exempla. 141
Pruina vnde. 238
Prunas tenere omnes non poſſunt. 660
Pſecas. 444,454
Pudicitia. 273
Pudoris ſtatua. 880.
Puellę querela de patre inhumano 883
Puellarum mors præpropera. 717
Pueri præcoci ingenio. 916
Pulchritudinis vis. 478
Pulegium. 126,841
Pullæ veſtes in funeribus cur. 548
Pullus color. 548
pullus color mœſtitiæ ſignum. 548, 551
Pura veſtis. 552
Purę manus. 209,210
Purpura & linum. 552
Purpurea veſtis. 77
Purpureus color ſymbolum verecundiæ. 547
Pulum quid. 552
Puſio. 479
pygmæi qui. 315
pygmæi Herculem adoriuntur. 315
pylius ſenex. 169
pyrrhus Epirota. 337
pyrrhus luſori imperito comparatur. 337
pyrrhus Aquila dictus. 219
Pythagoras, σοφός, 5
pythagoras. 138
pythagoræ ſymbola. 4,399
pythagoræ famij elogium. 99
pythagoræ aurea carmina. 135
pythagoreorum ſilentium. 98

Q

QVæ ceciderunt ne tollito. 15
Quæ ſupra nos, nihil ad nos. 464,467
Quæ vncis ſunt vnguibus. 13.
Quæſtioni non cedendum. 108
Quatuor temporum ſymbola. 459
Quercus quid. 256
Quercus ſacra Ioui 891. veterum cibus. ibid.
Quercus annoſa ventis non deijcitur. 256
Quercus nunc ſola vmbra proficit, 893. ad quid referatur. ibid.

Quinti Antiſtij ſeueritas. 157
Quòd tibi fieri non vis alteri ne feceris. 502

R

Rabula. 440
Rabula quis & vnde. 440
Rabulæ varia nomina. 440,441
Rabulæ deſcriptio. 441
Rapina. 345
Raptus. 345
Ratio quid. 73
Rebellio popularis vnde naſcatur. 216
Reciprocare vnde. 297
Reges primi ex populorum conſenſu. 241
Regibus dare conſilium difficile. 130
Regis optimi typus. 140
Regis arcana qui ſciunt, imitari debent armaria. 104
Regis munus. 94
Regum Galliæ priorum ſymbola. 26
Regna magna, magna latrocinia. 241
Religio cum ſapientia. 72
Religio, ſummũ bonum hominum. 67
Remedia in arduo, mala in prono ſunt. 618
Remedium efficax in amorem. 385
Rhemnius Palęmon. 351
Remora quid. 149,401
Reſpublica liberatá. 700
Reſpublicæ arcana non euulganda. 105
Reipublicę cum lyra cõparatio 92
Reip. cum naui ventis agitata comparatio. 259
pro Republ mortui. 639
Riſus tria genera. 511
Rixę & contentiones à ſtudioſis alienæ 804
Robur corporis ſine conſilio. 253
Rhœteum. 637
Roma, Babylon Hieronymo. 76
Roma quandiu incolumis & inuicta. 92
Roma terra Martia. 146
Roma vrbs per excellentiam. 526
Roma ęterna. 526,527
Romæ duo nomina. 101
Romanę vrbis elogia. 526
Romanę mulieres quo habitu in luctu vſæ. 545
Romani continuerunt manus à bonis proſcriptorum tempore ciuilis belli. 687
Romanorum bella. 796
Romanorum bellorum catalogus. 796
Romanorum prudentia in victos populos. 141,142
Romanorum nobiles in calceis lunulas habebant. 642
Romulus ſobrius, 164
Roſa Veneri dicata. 482
Rubeus color. 549
Ruboris nota. 547
Rufus color. 550

S

S Litera cur tricliniorum foribus ſuperponi ſolita. 101
Sabini ſacram τετράδα præfigurarunt. 88
Sacerdotes primi magiſtri apud Aegyptios. 4
Sacerdotibus honos exhibendus. 79
Sacrum carmen precationis. 60[illegible]
Saginatus color vnde. 540
Sagmen ſeu ſagminea, ſeu verbena. 184
Sal apponito. 17
Sal pro ſapientia. 17
Salix ſemen amittit. 895
Salix frugiſperda, in quos torqueri poſſit hoc dictum. 895
Salus ære redimenda. 705
Salus publica. 698
Sanna. 141
Sannazarij epigramma. 871
Manniones qui dicantur. 335
Sapientes ſeptem Græciæ qui, & eo-

rumdem auctoritas. 840
Sapientes pauciloqui. 97, 143
Sapientes cur ſilentes etiam effinxerit Homerus. 98
Sapientes temperatiſſimi. 121
Sapientia humana, ſtultitia apud Deum. 65
Sapientiæ & religionis coniunctio. 72
ad Sapientiam primus gradus. 849
Sarda. 764
Sardi. 842
Sargus piſcis. 372, 066
σάργος. 7
Satyri libidinoſi. 361
Satyri vbi. 538
de Satyris hiſtoria prodigioſa. 362
Satyrus 361. vnde dictus, ibid.
Saxeus quid. 626
Sceua quid. 293
Sceptrum regni hieroglyphicũ 242
Schema quid. 882
Schemata gentilitia. 27
Sciluri factum 247, 248
Scipionis cordata vox. 227
Scriptor maledicus. 287
Scriptores rapſodi taxantur. 818
Scurra Philippi Macedonis. 296
Scurræ varia nomina. 433, 434
Scurræ deſcriptio. 433, 434
Scutica. 479
Scutum. 156
Scylla. 378
Scylla quid. 343, 344
Scylla in monſtrum marinum. 343
Scyllæ duæ. 344
Scytharum deſcriptio. 236
Sedere quid habeat myſterij. 678
Seianus. 190, 191
Sellam oleo ne abſterſeris. 15
Semidei. 218
Sempronius Sophus. 158
Senatores cur patres dicti. 181
Senatus boni principis. 676
Senecæ locus de Alexandro. 55
Senectus eloquentior. 811
Senectute forma deflorefcit. 368
Senes bis pueri. 539
Senes procul à voluptatibus corporis. 540
Senes cur ament. 714
Senex Acheronticus. 515
Senex puellam amans. 539
Senum amor vehemens. 540
Senenſes in bello italico. 324
Senſus corporis equo comparantur. 302, 303, 304
Sergius Galba reus. 680
Sermo vnde dicatur. 835
Serpens Epidaurius. 44
Serpens quid. 699
Serpens ſalutis ſymbolum. 699
Serpens ſaxeus. 626
Serpens in ſe reuolutus æternitatẽ ſignificat. 628
Serpens quid in hieroglyphicis. 43
Serpentem ore parere. 42, 43
Serpentes dialecticæ ſymbolum 559
Serpentis oſtentum. 45
Serui manumiſſi albo vtebantur. 549
Seruitia. 701
Seueri numus. 696
Sicariorum receptatores. 290
à Signatis cauendum.
Silentij præmium tutum. 98
Selentium. 97
Silentium mulierem decet. 876
Simonidis cordatum reſpõſum. 467
Simus grex. 374
Sirenas a Muſis explumari quid. 534
Sirenes quid. 531
Sirenes 529
Sirenes quæ. 530
Sirenes quid denotent. 530. 531
Sirenum nomina vnde impoſita 534
Sirenum deſcriptio. 536
Siſtrum. 172
Sobrietas animi robur. 123
Sobrietatis laus 121, 127
Societas cum quibus non ſit ineunda. 751
Socrates cur ſe nihil ſcire dixerit. 323
Socratis modeſtia. 349
Socratis dictum ſapiens. 851
Solis equi. 309
Solon. 842
Solonis factum. 571
Solonis lex de neutris in diſcordia

ciuili. 324
Somnus tranquillus poſt ſui recognitionem. 135
Sonipes. 229
Sophiſtæ. 350
Sophocles amator ſenex. 541
Sordidi. 417
Spartani cur ante bella Muſis ſacrificarent. 628
Spartum. 430
Spectare ſidera quid. 263
Speculum. 369
Sperare quid liceat. 271
Spes & Nemeſis in eodem altari. 271,272
Spes etiam in moribundis. 265
Spes vigilum ſomnia. 266
Spes proximæ. 258
Spes ſeruat afflictos 264
Spes viridi veſte induta. 264
Spei ſimulachrum: 262,263
Spei deſcriptio & effecta. 262,263
Spes dea. 263
Sphingis deſcriptio. 846
Sphingis virginea facies, plumæ,& pedes leonini. 846
Sphinges templorum liminibus. 4
Sphinx ignorationis ſymbolũ. 846
Splen ſiue lien & eius officium. 685
Splen auctior maciem cæteris partibus inducit. 685,686
Spuere in ſinum. 503
Spurij qui. 658
Stare & cadere varia ſignificant. 243
Stateram ne tranſilias. 6
Stellio. 279
E Stellionibus malum medicamentum. 279
Stellionatus crimen. 280
Stemmatum vſus vnde. 19
Stipator à ſtipe dictus. 294
Stola. 553
Stolo. 92
Stragula ſemper circumuoluta. 14
Stragulum. 238,554
Strena vnde dicta. 270
Strenarum mos vnde. 270
Studia nuſquam non opportuna. 735
Studioſi laborum difficultate deterrentur. 228
Studioſorum contentio qualis debeat eſſe. 805
Studioſus amore captus 489
Stymphalides aues. 653
Styx 617
Suada ſiue ſuadela. 738
Sub tunica & ſinu, 396
Superbia. 339,846
Superis impari numero ſacrificandum. 12
σῦκα μερίζειν. 889
Sycophantæ hominum monſtrũ. 115
Symbola typographorum. 29
Symbola Pythagoræ. 45
Symbola debẽt eſſe apta rebus. 827
Symbola ſeu hieroglyphica. 3
Symbola rei militaris. 19
Symbolorum farrago. 22
Symbolorum ars quædam: 18,29
Symbolorum origo. 1
Symbolorum vtilitas. 21
Symbolorum tria genera: 26
Symbolum quid. 2
Symboli acceptio multiplex: 2
Symbolum, pro belli teſſera. 2
Symyolum, ſeu ſymbola. 2
σαύτε δὺ ἐρχομένω. 252

T

T Littera ſalutifera. 22
Tænia. 510
Tantali pœnarum cauſſa. 408
Tantali ænigma quid ſignificet. 408,409
Tantalus vnde dictus. 409
Tarditas nimia fugienda. 147,148, 149
Tauri ſymbolum. 221
Tauri ſymbolum quid ſignificet. 223
Taurum Hercules domat. 654
Techna. 107
Telum quid. 149
Telum ſignum velocitatis. 150
Temerarij. 306,314
Temeritas. 302

Tempora periculoſa quando maximè 806
Temporum viciſsitudo 418
Tempus omnia aperit 194
Tereus in vpupam mutatus 356
Terei Regis arx 356
Terminus mors 722
Terminus quid ſignificet 723
Terminus 721
Terràm pedibus quatere 510
Terrifici poſt mortè 766,768,769
Terror ſubitus 583
Teſſera 37
Teſtis oculatus 125
Teſtudo 878
Thalia & Suada 758
Thales 842
Thebani iudices 677
Themiſtoclis moderatus animus 687
Theodoſij lex de reis 128
Therſites cur vituperatione dignus 98
Theſſali arrogantia 353
Theſſali primi equitandi artè vſurparunt 537
Theſſalia cur Aemonia dicta 759
Thetis 638
Thracum mos barbarus 177
Thraſybulus cur ſic dictus 634
Thraſylaus inſanus 351
Thryſi tyranni hiſtoria 241
Thuni 921
Θύμος quid. 330
Tiberij cautus animus 106
Tiberij morte quantùm populus lętatus ſit 771,772
Tiberij oratio qua M. Hortalo reſpondit 398,399
Tiberius Cæſar 104
Tiberius Imperator conuicia non curauit 699
Tigrides cur Bacchi currui iunctæ 176
Titanes 673
Titi clementia 694
Tollenti onus auxiliare 12
C. Toranius 332
Torrens quid 751
Toruli 38
Τεχνίζειν quid. 362
Traiani dictum 389
Triton deus marinus 627,628
Tritonum imagines 628
Troiani nimia credulitate proditi 129
Trophæum vnde 590
Tuba fama nota 628
Tubicen in bello captus cur ſe excuſarit 777
Tunetum quid 921
Turcarum exercitus ad Viennam Auſtriæ vrbem fuſus 251
Turdus 475
Turni arma & ſymbola 20
Tympanum luxuriæ inſtrumentum 169
Tympanum cur adiunctum Baccho 169
Tyranni opulentia, paupertas ſubiectorum 685

V

VAfer quis 72
Vafrorum ſpecies 66
Valentiniani nimia auaritia 687
Valentiniani truculentia 694,695
Valentis crudelitas 123
Valerius Soranus cur occiſus 101
Valetudinem duo conſeruant 455
Valetudinem tuentur tria 456
Vaticinium Tireſiæ de Narciſſo 346
Vatinius 433
Vbertas ex pace 798
Vellus aureum 855
Venefici 360
Veneficia non pondere metienda 40
Venatores otioſi 292
Venatores Actæones 291
Veneres duæ 494
Veneri roſa dicata 482,483
Veneris ſtatua 483
Veneri ſpeculum dicare 369
Veneris amuletum 380
Veneri poma conſecrata 858
Veneris cæleſtis templum vbi 497
Veneris vulgaris templum 497

Venus Cypria vel Cypria vnde dicta. 491
Venus cur dicta ἀφροδίτη. 378
Venus Cytherea vnde dicta. 491
Venus cur Adonidem lactucæ folijs occultauerit. 380,381
Venus vinculo ſignificatur, 374
Venus amica riſus. 511
Venus vulgaris. 496
Venus cæleſtis. 496
Venus vocabulum polyſemnum. 878
Vento viuere. 297
Verba inflammant ad amorem. 533
Verbena ſeu ſagminea cur ſacra. 184
Veritas fortiſſima. 488
Veritatis vis. 194
Verſipelles qui. 324
Veſpæ abuſiuè pro apibus. 691
Veſpæ obtrectatores. 288
Veſpaſiani ſymbolum, delphinus anchoræ illigatus. 21
Veſpaſiani aſtus & auaritia. 690
Veſpaſiani clemens animus & Titi filij. 693,694
Veſpertilio. 321
Veſpertilio vnde nomen ducat. 325
Veſpertilio biformis. 325
Veſpertilionis nomen quibus conueniat. 322,323
Veſpertilionis deſcriptio. 323
Veſtales albatæ. 549
Veſtis coccinea. 549
Veterum induſtria. 292
Veterum ritus, quo nouam nuptam in pelle lanata iubebant cõſidere. 877
Viatores Mercurio ſetta præbẽt. 84
Vicini boni ſumma commoditas. 751.
Vicinorum commoditas, &c. 212, 213
Victoria dolo parta. 275
Victus ratio quid agat. 381
Villum filius occidere fecit. 332
Vindicta iuſta. 770
Vini incommoda. 168
Vini vtilitas. 170
Vini vſus apud Locros. 165
Vini vis. 161
Vinum quatenus laudatum à Platone. 161
Vino quomodo vtendum. 175
Vino qui abſtinuerint. 176
Vino vnde amentia, &c. 176
Vino prudentia augetur. 159
Vino ſapientiam obumbrari. 164
Vinum quibus prohibitum. 170
Vinum cur οἶνος. 170,171
Vinum igni vim æqualem habet. 179
Vinum inſanire facit. 169
Vinum quibus interdictum. 165
Vinum matronis Romanis interdictum. 164,165
Violaceus color. 548
Vipera vnde dicta. 860
Viperæ partus & fœtus qualis. 860
Vir gregis. 369
Virago. 110
Viri excellentes nullo in honore quandiu vixerint. 194
Viri illuſtres pro dijs habiti. 457
Viri boni lacrymabiles. 277
Viri animo inſignes. 629
Virgines cuſtodiendas. 154
Virginum cuſtodia. 157
Virgo pro muliere quauis. 881
Viridis color. 549
Viror ſpei nota. 546
Virtutem lugere quid. 276
Virtutem à Græcis deſeri indigniſſimum. 276
Virtutes 4. honeſti amoris obiecta. 494,495
Virtutes 4. coronis 4. ſignificantur. 494
Virtuti fortuna comes. 556
Virtutis deſcriptio. 497
Virtutis vis. 564
Virtutis triplex gradus. 228
Virtutis iter arduum. 625
Virtus ad Aiacis tumulum deflens. 276
Virtus ſui magnum eſt decus. 853
Virtus quid ſignificet. 560
Virtus, verba & voces. 567
Virtus difficulter paratur. 624
Virtus multis obfuit. 756
Virum bonum nõ decet rebus proſ-

peris mores mutare. 525
Virus melle litum. 536
Viſcera diuiuæ. 614
Viſus amoris initium. 532
Vita beata in philoſophis non fuit. 73
Vita innocens. 214
Vita humana. 702
Vita humana aleæ ludo comparata. 616
Vites vlmis adiunctæ. 718
Vitia potius quam virtutes obſeruantur. 443
Vitia Deo & naturæ repugnãtia 519
Vitia naturalia vix facilè tolluntur. 317,318
Vitis ſignificata: 729
Vita in nuptijs quid 879
Viuendo quid cogitandum. 728
Vltio iuſta. 774
Vlulæ & dracones palladi cõſecrantur. 156
Vlularum & cornicũ diſſidium. 146
Vlyſſes ſapientiæ typus. 530
Vlyſſes. 253
Vlyſſes Cyclopem excæcauit. 771
Vlyſſis ſocij in belluas transformati. 375
Vlyſſis ſocij qui. 376
Vlyſſes quid. 376
Vlyſſis oratio vehemens. 98
Vlyſſis aſtus. 771
Vnguiũ preſegmina & capillorum. 13
Vnguicuruia. 13
Vnum nihil, duos plurimum poſſe. 250
Vnus vir, nullus vir. 252
Voluptas eſca malorum. 273
Voluptas corporis. 846
Voluptatis tres illecebræ. 532
Vpupa. 156
Vrceus. 209
Vrere. 237,238
Vrſa duplex. 462,463
Vris ὄτης. 772
Vultures qui. 726
Vxoris bonæ officium. 856

X

Xανθόχολοι qui. 549
Xenia. 207
Xerxes. 608

Zelotypus. 281
Zenalis. 253
Zeno ſenex inter pocula taciturnus 99
Zenonis naufragium. 731
Zetes & Calais. 235
Zetes vnde. 215
Zibellus. 389
Ziſca vel Ziſcas Bohemus 767

FINIS.

Extraict du Priuilege.

PAR grace & priuilege du Roy, il eſt permis à Eſtienne Valet & François Gueffier, marchans Libraires en l'Vniuerſité de Paris, d'imprimer, ou faire imprimer & expoſer en vente vn liure intitulé, *Andreæ Alciati Emblemata, cum Commentarijs, & appendicibus nuſquam antea editis, Per Claud. Minoem Iuriſc.* Et ſont faictes deffences à tous Libraires & Imprimeurs, d'imprimer, ou faire imprimer, vendre ny diſtribuer ledit liure d'autre impreſſion que celle deſdits Valet & Gueffier, ou de ceux à qui ils feront part du preſent priuilege, & ce iuſques au temps & terme de ſix ans finis & accomplis, ſur peine de confiſcatiō deſdits liures par eux imprimez & vendus, & de quatre cens eſcus d'amende. Voulant en outre que mettant au commencement ou à la fin de chacun deſdits liures, l'Extraict dudit Priuilege, il ſoit tenu pour ſignifié & venu à la cognoiſſance de tous comme plus amplement eſt declaré audit Priuilege. Donné à Paris, le 14. Aouſt 1601. Et de noſtre regne le treizieſme.

Signé,

GVOGVIER.

04-B1997

3H 12

Deloberye

2 15

14
100